Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

HESIODVS ASCRAEVS.
Apud Fulvium Vrſinum in marmore.

I. D. Philipp g.ob. Syſang ſc.

762 F-5

HESIODI
ASCRAEI
QVAE EXSTANT

EX RECENSIONE
THOMAE ROBINSONI

CVM EIVSDEM
IOS. SCALIGERI DAN. HEINSII FRANCISCI
GVIETI ET IOHANNIS CLERICI
NOTIS
IOH. GEORGII GRAEVII
LECTIONIBVS HESIODEIS

ET
DANIELIS HEINSII
INTRODVCTIONE IN DOCTRINAM OPERVM
ET DIERVM

ACCESSERVNT
VARIETATES LECTIONIS MSS. ET EDD. VETT
SCHOLIAQVE INEDITA

ITEMQVE
DAV. RVHNKENII ANIMADVERSIONES
CVM ALIORVM SELECTIS

CVRANTE
CHR. FRID. LOESNERO

LIPSIAE
SVMTV GOTTH. THEOPHILI GEORGI
A. C. CIↃIↃCCLXXVIII

KONINKL.
BIBLIOTHEEK
TE 'SHAGE.

LECTORI BENEVOLO

S. D

CHRISTOPHORVS FRIDER. LOESNERVS

Quod erat nobis propoſitum in Heſiodeis denuo prodendis, an aſſecuti fuerimus, aliorum eſto potius, quam noſtrum iudicium. Certe, qui iamdudum parabat antiquiſſimi Poetae et ſapientiſſimi nouam editionem, et Anglicanam Thomae Robinſoni, Oxonii, anno ſeptimo et triceſimo huius ſaeculi, curatam, tanquam a plurimis ſibi commendatam, ipſe vel locorum, quibus nata eſſet, diſtantia permotus, vel typorum chartarumque quibus exſcripta, nitore ſplendoreque captus, vel denique eiuſdem, in his et aliis terris, raritate accenſus, operis ſub praelum daturus erat Georgius librarius, cuius alii plures optimi vtriusque linguae auctores induſtriae debentur, ſui iſtius conſilii effectum tam diu diſtulit, quoad bona, quae huic editioni ineſſent, noua quadam acceſſione cumulari augerique poſſe viderentur. Dum enim et ſuam cum doctis hominibus communicat ſententiam, eorumque viciſſim accipit admonitiones, euenit tandem, vt, quae maiorem operi ſuſcipiendo

adderent alacritatem et fiduciam, neceſſaria, a fauore bonorum et ſtudiis recta iubentium, a fortuna denique vltro offerrentur ornandae editionis praeſidia. Nactus enim eſt deſignationem variae lectionis ex aliquot ſcriptis codicibus et editionibus vetuſtis confectam, e duobus nimirum Mſſ. qui Lipſiae, tum in bibliotheca Academica Paullina, tum in ea, quam Senatus Ampliſſimus ſtudioſorum vſibus aperuit, ſeruantur: porro ex editionibus de quibus ſingulis accurate tradit Ioh. Alb. Fabricius, Iuntina priori, anni CIↃIↃXV et ſecunda anni CIↃIↃXL et a priori diuerſa, Aldina item primaria et Trincauelli, Veneta, A. CIↃIↃXXXVII, a Graeuio adhibita, tum Stephaniana, quae in Principibus Poetis Graecis heroici carminis habetur, Heinſiana denique, maiori forma edita, quae ſibi coniunctos veteres Graecos Poetae Interpretes habet. Quae quidem rei Criticae praeſidia ſubminiſtrauit Ioh. Petrus Schmidius Vir plurimum Reuerendus et nunc Ganzigii ſacrorum interpres, qui optimarum artium, hoc eſt ad cultum animi et ingenii pertinentium ſtudio ductus, nouae carminum Heſiodi editionis adiuuandae cauſſa, iſtos libros, partim e ſuis copiis, partim vel e priuatis, vel publicis bibliothecis receptos, dominorum cuiuſque et

prae-

fectorum fauore adiutu
ordorium fuſceptum, ip
ctionis varietatem in iis re
Quamquam huius quidem
pliciter Lipſienſem appellar
et Senatorii, lectiones, pe
tionis Trincauelli, quod iſti
nem habens, fuit in biblio
Viri nuper Celeberrimi et Ar
nunc vero in bibliothecam
aceperat is etiam conferr
nam itidem Venetiis anno
ſid cum deprehenderet, ea
tionem Iuntinae poſterior
ypographica habere, con
cus ergo Heſiodus hic
Theocrito et Ariſtophani
Ilea Ioh. Iac. Reiskio, vt
editionis Theocriteae vol
re [1]), hic ab Hemſterh
ponentoſiſſimuſque, et B
multis modis inferior eſt
ſcarii venit etiam collati
qui cum octo Idylliis
Olympionicis, Heſiodi te

[1] p. 16. 17.

praefectorum fauore adiutus, iamdudum ante sacerdotium susceptum, ipse inspexerat et lectionis varietatem in iis repertam enotauerat. Quamquam huius quidem codicis, quem simpliciter Lipsiensem appellare consueuimus, hoc est Senatorii, lectiones, petiit ab exemplo editionis Trincauelli, quod istius codicis collationem habens, fuit in bibliotheca Stiglizii ICti, Viri nuper Celeberrimi et Amplissimi in hac vrbe, nunc vero in bibliothecam Paullinam peruenit. Inceperat is etiam conferre editionem Farreanam itidem Venetiis anno CIↃIↃXLIII proditam; sed cum deprehenderet, eam esse meram iterationem Iuntinae posterioris et plurima vitia typographica habere, consilium abiecit. Socius ergo Hesiodus hic Farreanus est et par Theocrito et Aristophani Farreano, quorum ille a Ioh. Iac. Reiskio, vt eius praefatio priori editionis Theocriteae volumini praemissa docet *), hic ab Hemsterhusio mendosissimus portentosissimusque, et Bergleri praedicatione multis modis inferior est repertus. In manus librarii venit etiam collatio codicis Augustani, qui cum octo Idylliis Theocriti et Pindari Olympionicis, Hesiodi tenet Opera et Dies cum

*) p. 16. 17.

ſcholiis interlinearibus, cuius codicis mentionem faciunt Elias Ehingerus in catalogo bibliothecae Auguſtanae [b]) et Ant. Reiſerus in Indice Manuſcriptorum eiusdem [c]). De incrementis enim humanioris doctrinae praeclare ſemper meruit reſpublica Auguſtana, quae etiam nunc opes ſuas cum eruditis communicat, promouentibus conatus eius et adiuuantibus, quibus ſua commiſit, doctiſſimis et humaniſſimis viris. Huius igitur libri varietates lectionis et ſcholia Reiskius, ad quem is vt opinamur cum aliis quibuſdam, inprimis vero Demoſtheni recenſendo profuturis manuſcriptis libris, ipſo petente peruenerat, tradidit deſcripta librario et iis inſtrui Heſiodea iterum edenda, de quo iam ipſo adhuc ſuperſtite agebatur, iuſſit. Cui quidem codici, cum aliis Heſiodi plurimis, qui in bibliothecis aſſeruantur, hoc commune eſt, vt et Theocritea coniuncta habeat, et Operum Dierumque carmen ſolum referat [d]): qui etiam mos ſeruatur in editionibus primis,

[b]) n. 2. p. 860.

[c]) n. 2. p. 81.

[d]) vid. Montefalconii bibliotheca Coiſlin. p. 226. et 518. duo enim ibi codices memorantur. Alterius varietatem lectionis, a Montefalconio ſibi tranſmiſſam, ſe adhibuiſſe, qui nullam ſuorum codicum notitiam dedit, Robinſonus ait, ſed ita, vt vtrius, neſciamus.

primis, Mediolanenſi anni CIↃCCCCXCIII, quam bibliotheca Lugdunenſis tenet e), Aldina, aliisque vetuſtis f). At in eodem genere, cum hoc et inter ſe conueniunt manuſcripti Lipſienſes. Alter enim bibliothecae Senatoriae proprius, ſicut refert Reiskius, qui hoc codice bis eſt vſus, ſemel in Animaduerſionibus ad Sophoclem ſcribendis, decem vero poſt annos iterum in Theocrito illuſtrando g), chartaceus eſt, non admodum quidem antiquus, notae tamen non infimae, nec plane ſpernendus. Tenet Theocriti octo priora Idyllia, cum ſcholiis, tum Heſiodi Opera et Dies item cum ſcholiis non poenitendis et ab Tzetzae opere, nam Moſchopuli ſunt ſcholia, diuerſis, denique tres primas Sophoclis fabulas, cum ſcholiis pariter, iis quae Thomas Iohnſonus ad Aiacem et Electram dedit, geminis germanis. Caret quidem aeui nota, ſed ad ſaeculi XV primordia ei referendus eſſe videbatur. Idem

e) vid. L. C. Valkenarii praefatio Theocriteis praemiſſa, Continet orationes Iſocratis, XVIII. Idyllia Theocriti et Heſiodi Opera et Dies.

f) Fabricius B. G. To. I. p. 382. et II. p. 436. cf. Acta Eruditor. Lipſ. A. CIↃIↃCCLXV p. 404 ſqq.

g) vid. Viri Celeberrimi praefationes, tam ad Animadverſiones in Sophoclem, quam ad editionem Theocriti p. 38. ſeq.

vir doctiſſimus memorabat, eadem manu exaratum codicem eademque iſta cum Ariſtophanis etiam Pluto et Nubibus continentem, ſcilicet eumdem, e quo ſcholia in iſtius Poetae fabulam quae Plutus inſcribitur ediderit Hemſterhuſius, cum Leidae verſaretur, a Doruillio poſſeſſore ſibi commodo datum, penes ſe habuiſſe.

Aetate huic fere eſt aequalis, ipſe quoque chartaceus, bibliothecae Paullinae codex, quem ſimpliciter Academicum nominare placuit. Continet et ipſe Pindari Olympionicas cum ſcholiis, dein Theocriti octo priora Idyllia cum antiquis Grammaticorum commentariis, iis qui vulgati ſunt per editiones, nunc paucioribus, nunc amplioribus, nonnullisque adeo ineditis [b]); tum Heſiodi Opera et Dies cum vetuſtis Moſchopuli ſcholiis marginem occupantibus aliisque, cum grammatici tum rhetorici argumenti, inter lineas collocatis.

Hanc variarum lectionum congeriem textis verborum Heſiodi ſubiecimus; in qua deſcribenda, ordinanda, diſponenda et cum Robinſoniana collectione, tam notis inſerta, quam ad calcem editionis prolata, coniun-

[b]) vid. Ioh. Bern. Koehleri critum p. 26. Emendatt. et Notae in Theo-

iungenda, adiuti sumus diligentia et industria Christiani Danielis Beckii Lipsiensis, Viri Clarissimi humanitateque, ingenio et rectissimi studii laude praestantis: qui ipse non solum Aldinae, ab recentioribus editoribus prorsus neglectae, editionis collationem, a Schmidio P. R. tantum inchoatam, perfecit, sed et in Clerici exemplo ad Robinsonianum conformando et praelis typographorum aptando, praeclaram operam nauauit.

Sed cum Robinsoniana editio, variorum notas vt tituli inscriptio habet, siue, vt praefationis verba dicunt, plurimas tantum exhibeat adnotationes doctorum quas integras Clerici editio continet, faciendum putauimus, vt tam communibus, quam propriis vtriusque contexendis, hanc nouam construeremus, ita quidem, vt etiam notarum quadam accessione augeretur. Adiecimus enim Ioh. Tob. Krebsii V. C., qui anno huius saeculi quadragesimo sexto Schreuelianum exemplum ad editionem Robinsoni recensuit, notas nonnullas, in quibus vel coniecturarum et emendationum viri docti in Obseruationibus Miscell. Doruillianis To. I. Vol. II. propositarum, rationem habuisset, vel alio modo intelligendae verborum sententiae profuisset.

Nec desiderari passi sumus Dau. Ruhnkenii animaduersiones, collectis, quae non solum priori ipsius epistolae Criticae, anno CIↃIↃCCXLIX editae et ex instituto Hesiodea tractanti, sed etiam alteri quae tribus post annis Lugduni Batauorum exiit, inessent ad Hesiodum pertinentibus; qui quidem solus inter interpretes huius Poetae, vestigia premit Graeuii, verissime affirmantis, operam se dedisse, vt iam detersis maculis, quae ei superiorum temporum barbaries adspersisset cultior prodiret. Qui tamen et ipse in varietatibus e codicibus suis enotandis summam diligentiam adhibuisse non videtur, neque vero loca obscura et male adfecta persanasse et satis collustrasse. Ista igitur Ruhnkenii, non admodum illa quidem multa, quoniam tamen laeto flore interiorum litterarum dilatantur, latius et disertius exposita, digressionibus quoque interiecis, quas longiores quidem exclusimus, seorsim, commodius vt legerentur, adiunximus. Paucula inserta sunt aliena, vel auctoribus laudatis, vel nobis tribuenda. Certe tali ingenio editores flagitabat Poeta, homines lectione, iudicio, enarratione et emendatione pollentes, hoc est vere Grammaticos, quam vim virtutemque in Clerico et Robinsono,

ſono, quos haud raro nugatores et ieiunos fuiſſe conſtat, ſane deſideramus. Nam Robinſonus quidem, etſi praeter chartarum et typorum illecebras, a ſe collectas dedit ex antiquis codicibus Anglicanis manu exaratis varias lectiones, e quibus Heſiodi cum lector tum editor haud parum proficiat; tamen ex inſtituto Poetam non tractauit, ſed locos nec admodum multos, nec nimis impeditos ſibi explicandos ſumſit. In eo tamen laudandus, quod plerumque dicta ſua veterum Grammaticorum auctoritate confirmauit. Quod autem *in rebus nihili* lectores ſe noluiſſe tenere ſcribit, indicare videtur, ſe non longe abeſſe ab eorum partibus, qui contemtu diſciplinae rationiſque Criticae, a cuius idoneo vſu alieni ſunt, ignauiae inſcitiaeque velamen quaerunt.

Proxima cura fuit, vt haec omnia quae daremus, quam emendatiſſima prodirent, carerentque naeuis, quibus Clerici editio prorſus obſita eſt, in notis potiſſimum, quibusque vel Anglicana ipſa deformatur. Inter haec ſimul diſiectis paſſim et temere locatis, ſuum locum reddidimus; veluti etiam I. A. Fabricii de ſcriptis Heſiodi diſputatis, quae commodius videbantur eo, quo nunc ſunt ordine, legi. Cum iſta in cauendis mendis diligentia;

coniuncta est mundities chartarum ea, is typorum nitor, vt vel elegantissimi spectatores et iudices, nihil facile in hac parte reprehensuri sint.

Opus fortasse fuerat, vt, quidquid vel ex instituto perscriptum, necdum editum [i]), vel vspiam per libros sparsum nouissemus a Viris doctis ad illustrationem Hesiodi prolatum, id colligeremus, sed et tempore destituebamur, neque res arbitrii nostri fuit. Solent enim librarii et conductores, certam libris suis molem numerumque pagellarum, quem excedi non patiuntur praefinire, et qui ipsis praestant operam, eos sui iuris esse non sinere. Deinde etiam aliam prorsus faciem, haec nostra, quam accepisset a Robinsono, editio habitura fuisset, quam seruare et reddere propositum erat; qua de caussa in Pasoris quoque Indicis locum, Robinsonianum recepimus.

Latina vero interpretatio post Graeuium a multis et ab ipso demum Robinsono interpolata, qualiscunque esset, relinquenda fuit. Semel meminimus ineptum illud: *manibus caris*, quod

[i]) Francisci Nansii in Hesiodum annotationes, aliquot libellis comprehensae, indicantur in Catalogo bibliothecae Lugduno-Batauae p. 191.

quod is reduxerat, nos eieciſſe. Apertum eſt hoc genere laboris aliis iniuriam fieri, recte ab ipſis ſcripta corrumpendo, quod ſaepe fit a ſciolis et imperitis; nec gratiam laudemque referre, qui a ſe recte excogitata alteri inſcio largiatur. Multo facilior et ſuauior opera eſt, totam nouam conficere alicuius libri interpretationem, quam veterem expurgare. Quapropter etiam Graeuium, quem, quod non omnes ex ea errores ſuſtulerit, accuſant, a crimine negligentiae, ſaltem in hac parte, facile abſoluerim.

Neque vero nobis integrum fuit, Graecos Poetae Interpretes, eodem tempore et vna eademque opera lectoribus dare. Sed ſequetur fortaſſe hoc volumen aliud, quo iſtorum magiſtrorum commentarii, adhibitis vel codicibus ſcriptis, vel veterum Grammaticorum libris, cum editis, tum ineditis [k]), vel Trincauelli, cuius nomen etiam aliis ſcriptoribus diligenter editis nobilitatum eſt inter eruditiores, editionis ope diligentius, quam in Heinſiana dantur, conſtituti

k) Horum in numero eſt is, cuius Συναγωγὴ λέξεων συλλεγεῖσα ἐκ διαφόρων βίβλων, gloſſas etiam Heſiodeas continens, indicatur a Montefalconio Catal. bibl. Coiſlin. p. 238. Item λέξεις ex Heſiodo, quae commemorantur ibidem p. 502.

ſtituti prodeant. At vero non ignoramus, hoc in genere ſtudium, diligentiamque et operam promiſiſſe ſuam Ioh. Bernardum Koehlerum, V. C. Lubecenſem, qui ante quindecim circiter annos *de noua editione Heſiodi adornanda conſilium* Kiloniae edidit; quod ſcriptum inſertum eſt Actis Eruditorum Lipſiae publicatis A. CIↃIↃCCLXIV. p. 89. ſqq., in quo recenſum agit codicum ſcriptorum bibliothecae Regiae Pariſinae potiſſimum, quos refert a ſe inſpectos et cum Heinſiana editione collatos, tum etiam mentionem facit aliorum, vel e Britannia, vel aliunde ſperandorum, rei recte gerendae praeſidiorum. Caetera quoque demonſtrant, in iſta cura, ſumma cum diligentia, minima feſtinatione eum conſtituiſſe verſari. Cuius conſilii ad effectum venturi, quia longior mora ſpem dubiam faciebat, hanc interea prodidimus editionem, ſuas profecto dotes, ſua vtique decora et fundamenta editionis locupletioris, quae ſunt in varietate lectionis, habituram. Scripſi Lipſiae Calend. Maiis A. C. CIↃIↃCCLXXVIII.

THO.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI

IOANNI POTTERO

PROVIDENTIA DIVINA

ARCHIEPISCOPO CANTVARIENSI

THOMAS ROBINSON.

Ni animi tui moderationem, Pater Reuerendiſſime, iam diu perſpectam exploratamque habuiſſem, deterruiſſet me tum locus, quem ornas, in Eccleſia celſiſſimus, tum fama Tua in literato orbe celebratiſſima, ab ambitione illa qua ardebam, vt hic libellus venerando Tuo nomine inſignitus prodiret. Sed cum iſtam recolo humanitatem Tuam, iſtam manſuetudinem, et ſumma grauitate conditam ſuauitatem, quam omnes amant, dum maxime reuerentur; virtutibus Tuis eſſem iniurius, ni hoc munuſculum haud Tibi penitus ingratum, hoc tributum iſtorum Tibi ſtudiorum principi acceptum fore ſperarem. Tu enim ille es, quem Graecis literis addicti ducem ſuſpicimus, huiuſmodi vectigalia exiſtimantes iuſtiſſima lege perſolui Tibi, ex cuius theſauro ditiſſimo magnam noſtrarum opum partem accepimus. Libenter quidem ſoleo, Praeſul doctiſſime, priſtina Tua ſtudia in memoriam revocare, et praeterita illius vitae contemplari ſpatia, cuius nullum non ſtadium pulcherrimis notis diſtinctum conſpicitur. Cum illa tamen mihi aetas adſit, illa iam munera acceſſerint, quae animum meum non

vnice ad Te humanarum literarum ſcientia excellentem, ſed ad ſapientem conſtantemque Virum, ad conſummatum Theologum, ad Antiſtitem ſanctiſſimum, debent conuertere; quantas Tibi gratias agam, qua voce praedicabo benignitatem tuam, qui mihi tale exemplar non e longinquo, admirari, ſed propius quandoque intueri conceſſeris? Orbi tamen Chriſtiano gratulor lumen illud Tuum in ſummo iam faſtigio collocatum. Faxit Deus, vt id multi ſuſpicientes, Coeleſti Patri gloriam tribuant; multique adeo, heu! nimium multi, omni doctrinae vento circumlati, et fidei naufragio periclitantes, illius radiis in veritatis portum dirigantur!

Me vero, Pater Colendiſſime, benedictioni Tuae commendo, precibuſque plurimum valituris; vt, cum ſacroſancto Tuo miniſterio ad ordines Sacerdotii, ad gradus Theologiae euectus fuerim, pars aliqua illius ſpiritus, quem tibi abundanter afflauit Deus, ex impoſitione Tuarum manuum in me deſcendat. Dabam in Burgo Sancti Petri Cal. Iuliis, MDCCXXXVII.

LECTO-

LECTORI S.

En Tibi, Lector erudite, in manus trado Poetam omnium forsan, qui iam extant, post sacros, vetustissimum, editione, ni fallor, vtili et luculenta; a qua quid Tibi expectandum sit, in ipso limine Te velim certiorem facere.

Vt textus Graecus quam emendatissime prodiret, praecipuam curam adhibui, Codices MSS., quos potui comparare, cum libris impressis conferendo. Ex his vnum mihi suppeditauit Codicem Bibliotheca Bodleiana, qui integram Theogoniam exhibet, alterumque dimidia pene parte spoliatum, cuius tamen eo leuior est iactura, quod illum a priori Codice tam parum discrepantem deprehendi, vt alter ab altero descriptus videatur. Tertii autem, idem Poema integrum conservantis, a celeberrima Societate Regia Londinensi, in cuius Bibliotheca est repositus, vsum impetraui. Operum et Dierum quatuor exemplaria MSS. versaui, tria nempe Bodleiana, vnumque Regiae Societatis; porro varias lectiones Codicis Coisliniani, ex bibliotheca, quae Cancellarii Seguerii fuit, cum editione Clerici a se collati, humanissime ad me transmisit senex longe doctissimus, ordinis sui patriaeque decus, *Fr. Bernardus Montfaucon.* Scuti Herculis vnus, quem sciam, Codex est in Anglia; ille autem in bibliotheca pretiosissima Nobilissimi *Comitis Oxoniensis* conseruatur, ad quam cum domini liberale ingenium literatis viris aditum facilem patefaciat, varias ex hoc Codice lectiones a se collectas mecum communicauit eruditissimus amicus *Thomas Hutchinson*, qui Xenophonteis Κύρε παιδείᾳ et Ἀναβάσει adornandis tam felicem industriam adhibuit, vt reliqua elegantissimi auctoris scripta aequissimo iure literatus orbis ab illo postulet, quippe qui alios omnes ab hoc opere suscipiendo deterruit.

Quid commodi ex hoc meo amicorumque labore perceperim, Te Notae docebunt, in quibus Codicum omnes animaduerti varietates, quae ſpem aliquam melioris lectionis adferrent; earum vero nonnullas, quamvis in emendationes incertas minime procliuis, vel in ipſum textum admittere, Lectore ſemper monito, non dubitaui. Omnes autem varias lectiones ad calcem voluminis exhibui, ne ſagacibus ingeniis materia deſit, vel repetito labore perquiratur, in qua ſe et Heſiodum futuris temporibus exerceant.

Verſionem Latinam, quae in Clerici editione vſurpatur, ad examen reuocaui, eamque plurimis in locis correxi, vbi ab auctoris ſcopo aberrare, eiuſue ſenſum infelicius interpretari viſa eſt.

Certamen Homeri et Heſiodi verſione Latina, quam numquam antea, quod ſciam, ſortitum eſt, donaui. Fragmentorum collectioni nonnulla addidi, quae priorum Editorum induſtriam fugerant. Integras Dan. Heinſii, et I. G. Graeuii Lectiones, plurimas Clerici, Guieti nonnullas exhibui; obſeruationibus quibuſdam propriis ſubinde interſperſis; facilem, vt opinor, veniam impetraturus, quod operoſis Commentariis in res nihili patientem Lectorem nollem praegrauare.

Toti autem Operi praemittitur Diſſertatio, in qua de vita et ſcriptis, praecipue vero de aetate Heſiodi agitur. De illa quidem ſtatuenda maximae ſemper inter doctos lites interceſſerunt, ex quorum ſcriptis, tam antiquis quam recentioribus, excerpſi omnia, quae ad huiuſce rei illuſtrationem facere videbantur; cunctorum inter ſe collatis argumentis, et adiectis, vbicunque eſſet opportunum, propriis obſeruationibus, ſi quo pacto veritas erui poſſit.

Cum vero nonnullorum fuerit opinio, hanc litem ratiociniis Aſtronomicis dirimi potuiſſe; ne quid huius operis integritati deeſſet, in conſilium aduocaui amicum longe doctiſſimum, *Ioſephum Atwell*, S. T. P. qui calcu-

calculum Aſtronomicum ſolita ſua induſtria et acumine a ſe factum, Diſſertationi noſtrae inſerendum tranſmiſit.*) Maximam inſigni viro gratiam habeo, quod mecum non dedignatus ſit hancce ſtudiorum ſocietatem inire, nec paginae meae nomen praefigere, quod etiamnum celebre in literato orbe, breui futurum eſt celeberrimum.

Denique, quod haec editio ad vmbilicum adducta ſit, ſingulari debeo amicitiae viri ingenio et politiori doctrina praecellentis, *Roberti Eden*, Collegii Vniuerſitatis ſocii, et iuuentutis ibidem Rectoris praeſtantiſſimi; qui grauiſſimis ſuis occupationibus tempus aliquod negotiis meis impendendum ſurripuit, nec, me abſente, preli moleſtiam ſuſcipere recuſauit.

Vnum iam reſtat, vt, hac data occaſione, gratum animum deuotumque teſter erga Venerabilem Praeſulem *Robertum Clauering*, *Epiſcopum Petriburgenſem*, qui me per plures annos fauore ſuo et amicitia ornatum voluit; nec indignum prorſus exiſtimauit, cui in Eccleſia ſua Cathedrali Canonicatum conferret. Paribus me officiis deuinctum profiteor viris ornatiſſimis, quondam fratribus, iam vero patronis meis colendiſſimis, *Cuſtodi et Sociis Collegii Mertonenſis*, qui me, dum hoc opuſculum meditabar, in amabili et florentiſſimo ſuo domicilio alebant, nec abeuntem dimiſerunt indotatum. Huiuſce quidem noſtrae neceſſitudinis mihi ſemper erit iucunda recordatio; iucundior tamen, ſi aliquod demum opus elaborauero, quod tantae domus nomini et ſplendori melius conueniret.

*) *In Anglicana editione ſubiicitur*: Incipit p. 21. deſinit p. 30.

NOBILI ATQVE ILLVSTRI

VIRO

CHRISTOPHORO CODRINGTONO

INSVLIS,

QVAE LEWARDICAE DICVNTVR,

IN AMERICANO OCEANO,

PRAEFECTO

S. P. D.

IOANNES CLERICVS.

CVM munificentia Tua, VIR ILLVSTRIS, nuper aucta eſſet exigua mea ſupellex libraria; coepi diſpicere ac reputare mecum, quanam tandem ratione, gratum erga Te animum teſtatum facere poſſem. Haud ita multo poſt *Heſiodum*, curis meis nonnihil illuſtratum, typis deſcribendum dedi; nec putaui me commodiorem occaſionem nanciſci poſſe, qua Tibi gratias agerem. Eum ergo nunc editum ad Te mitto, in Lewardicis inſulis agentem; vt id tempus, quo ab graviſſimis adminiſtrationis Tuae curis conquieſcis, ſi Tibi videatur, aliqua ex parte iucundius Tibi faciat; dum Te huius ſaeculi oblitum ad antiquiſſimas Graeciae origines transfert, et leniſſimae poeſeos ſuauitate demulcet. Niſi ſcirem Te multo facilius laude digna facere, quam laudes licet meritas audire; extollerem hic cum ceteras eximias animi Tui dotes, tum etiam amorem, quo et Libros et Librorum amantes proſequeris, et quem pulcherrime, at contra plerorumque morem, cum rei militaris peritia coniunxiſti. Pauciſſimi ſane

eorum,

eorum, qui militarem gloriam ſequuntur, vllo in loco aut Litteras aut Litteratos habent, quaſi barbariem vitae eorum inſtituti comitem eſſe oporteret. Quibus ſi obiiciamus laudatiſſimos illos duces Graecos et Romanos, qui non minus exculti Litteris, quam bellicarum rerum periti fuerunt, exempla, quaſi vetuſtate temporis morumque mutatione euanida et obſoleta, repudiant. At quid dicent, cum Te, Tuique ſimiles, qui ſaeculum noſtrum exornatis, opponemus eorum ſtolidae ignorantiae, qua propemodum gloriantur? Nimirum, neceſſe erit homines tacere: quemadmodum et me nunc oportet ſilentio quae dicenda haberem premere, ne modeſtiae Tuae grauis ſim. Itaque deſinam voto, quo Te, VIR NOBILIS, Inſulas Anglicanas, quibus praees, ſaluum atque incolumem feliciter tueri; dein, exacto adminiſtrationis tempore, integra valetudine in Europam ac patriam redire optabo; Deumque, quae pretioſiſſima mortalibus largitur, ea vt in Te copioſiſſime omnia effundat orabo. Vale.

Dabam Amſtelodami, Calendis Ianuariis, quibus decimum octauum a Chriſto nato Saeculum inchoatur.

LECTORI

S. P. D.

IOANNES CLERICVS.

Paucis dicam, LECTOR, quid in hac *Heſiodi* editione praeſtare conatus ſim, ne te grauioribus forte occupatum negotiis diutius aequo diſtineam, neue ipſe tempus in aliis collocandum fruſtra teram. Cum ante aliquot annos *Heſiodi Theogoniam*, in gratiam ſtudioſorum adoleſcentium, interpretatus eſſem, vt Graecae Mythologiae myſteria iis panderem, et notulas in chartam meas conieciſſem; fuerunt qui eas edi potius oportere, quam manu deſcriptas volitare exiſtimarunt. Quibus non grauatim adſenſi, cum praeſertim haberem praelectiones Patris mei *Stephani Clerici*, in *Operum et Dierum* aliquam partem; quibus additis, ferme totus Poeta Aſcraeus illuſtrari poterat. Itaque excerpſi, ex paternis ſchedis, quae excerpenda viſa ſunt; alia enim multa habebat in vſum tironum, quae neceſſe non erat in publicam lucem protrahi, cum praeſertim alii pleraque iam praecepiſſent. Cum vero integrum Poema Pater meus non illuſtraſſet, reliqua addidi, vt et pauca quaedam in *Clypeum Herculis*, aut ex meis ſcriniis petita, aut quae a viris doctis obſeruata memineram. Fragmenta etiam Latine verti et tumultuariis notulis illuſtraui auctiora, in hac editione, cura doctiſſimi viri *Ioan. Georgii Graeuii*. *Heſiodum* ipſum ex eius editione deſumſi, emendataque multis in locis verſione Latina, notas *Ioſ. Scaligeri*, *Dan. Heinſii* et *Franciſci Guieti*, vna cum noſtris, in ima pagina ſubieci.

Alterum volumen totum alienum eſt, quippe quod conſtat *Lectionibus Heſiodeis* viri eruditiſſimi, auctioribus et emendatioribus; *Dan. Heinſii Introductione in doctrinam Operum et Dierum;* et Indice *Georgii Paſoris* huic editioni aptato, et obiter multis in locis emendato. Is Index erit Eruditis non inutilis, ad quaerenda

Heſiodi

Hesiodi loca; Indoctis vero vtilissimus ad intelligenda Poetae verba, quamuis varia a doctioribus in eo merito carpi possint.*) Haec omnia si iungantur, non erit cur aliae editiones *Hesiodi*, ab iis qui cupient Poetam intelligere, requirantur. *Heinsii* quidem labores magni non facio, quem passim aberrasse puto, et inanes argutias captasse; sed propter viri famam, non fuerunt omittendi, et sunt in iis nonnulla quae legisse non poenitebit.

Erunt forte qui cupiant me rationem reddere instituti mei, in explicanda Mythologia ex Lingua Phoenicia, antiquissimisque Graeciae historiis; omissis omnibus allegoriis, nisi si quae forte manifestissimae sunt. Verum singulari opusculo res indigeret, si foret copiosius exponenda, quod omnino fieri deberet, si omnis dubitatio animis esset euellenda; at hoc nunc quidem aggredi non vacat. Serias occupationes et grauiora studia eiusmodi amoenitatibus interdum, si Deus vitam et valetudinem concesserit, interpungemus; eo libentius quod, vt insignis Criticus egregie dixit, *regnant alibi familiae et vocabula factionum, opiniones pro sacramento sunt, et fateri posse in melius profici nefas habetur*; hic vero sibi indulgere, dissentire ab aliis et errare etiam semper licuit et, nisi fallor, posthac etiam licebit. Vale.

Dabam Amstelodami, ineunte Saeculo a Christo Nato decimo octauo.

*) Et hanc ob causam, et quia minores fere editiones additum habent, nos eum removendum duximus.

VIRO CLARISSIMO

BONAVENTVRAE VVLCANIO,

GRAECARVM LITTERARVM PROFESSORI ET INTERPRETI

S. D.

DANIEL HEINSIVS.

Non ignoras, Vir Clariſſime, Heſiodum maiori olim forma editum a nobis fuiſſe: in qua veteres Poetae illius Interpretes coniunxeramus. Qua in re praeclaram a te nobis operam nauatam memini. Ioannis enim Tzetzae, Grammatici non plane contemnendi, gloſſas aliquanto auctiores, ſingulari quadam humanitate nobis ſuppeditaueras. Dederamus autem operam tum temporis, vt ſuauiſſimos et auro contra non caros, Operum et Dierum libellos illuſtraremus: quod in iis veſtigia veteris illius ſanctiſſimae Philoſophiae primi obſervaſſe nobis videremur, quam, Pythagoras et Plato poſtea excoluerunt. Quae res ita grata, vt pote in adoleſcente, viris maximis tum fuit, vt quam ex ſcribendi genere extemporaneo, neque elaborato, ne ſperaueramus quidem, eam nobis ita cumulate laudem tribuerent, vt admittere eam vel putiditas vel mera eſſet inverecundia: quod putarent noua eſſe omnia, ſed quae antiquiſſimo ſcriptori lucis haud parum adferrent. Cum autem iterum minore hac facie, ſine veterum interpretatione, Heſiodum ſub praelum reuocarent operae, feci quod petebant. Verſionem aliorum correxi: quaedam etiam in meis emendaui. In quibus non ſine admiratione quaedam repperi, quae per feſtinationem operarum tum commiſſa, neceſſario erant emendanda: cum nec Graeca eſſent, nec Latina. Vt anachroniſmum omittam, qui in Prolegomenis quae hic non comparent,

rent, mutatione numerorum, quod non raro accidit typographis, in aetate Tzetzae, erat commissus. Ceterum in reliquis, quae tum rudi, vt est vetus verbum, Minerua conceperam, nihil admodum mutandum putaui: ne eam, quae praecipue tum placuit, simplicitatem incrustarem. Libuit autem hic te affari, cui et tum partem aliquam illius operis inscripsi, et nunc quantum debeam, non pudet profiteri. Quis autem excellentem tuam huius linguae peritiam ignorat, nisi qui est prorsus τῶν βεβήλων? Agathiam et Callimachum qui legunt, Romanum in altero historicum, in altero habent Poetam: ita tamen vt in neutro desiderent Interpretem. Ne de aliis hic dicam. Mihi autem maxima voluptas fuit, cum purissimum scriptorem, et qui optima virtutis continet praecepta, de nouo essem editurus, statim in ipso limine pietatem erga praeceptorem profiteri. Vt et hoc quoque inter reliqua Hesiodi praecepta discat iuuentus. Vale, Vir Clarissime, et me ama.

HESIODI VITA

EX LILII GYRALDI, DE POETARVM HISTORIA, DIALOGO II.

De Homero iam satis. A quo non longe abfuit senex, rusticana agrestique facie. Iamdudum, inquit Piso, Hesiodum nobis affers. Ipsum, inquam, profecto Hesiodum, quem et aliquo tempore cum Homero floruisse accurati quidam prodidere scriptores, alicubi licet Cicero noster Homerum longe faciat antiquiorem. Vetus certe disceptatio inter Grammaticos, Gellio et Seneca et Pausania testibus, vter aetate praecesserit: qua de re et dialogos duos Ponticus Heraclides scripsit, et Cyrillus libro primo contra Iulianum Caesarem, centesimo, inquit, LX. et quinto anno post captam Troiam, Homerum et Hesiodum fuisse dicunt, et reliqua. Tum paullo post subdit idem Cyrillus: Tradunt autem quidam, quod Homerus non fuit coaetaneus Hesiodi, sed in illis fuerit temporibus, regnantibus apud Hebraeos Azaria et Ozia, apud Medos Arbace, apud Latinos autem Proca Syluio, ante scilicet constitutionem Olympiadum. Quae cum dixissem, nos, inquit Piso, summopere auemus de te audire, quae tu assidua lectione super hac re annotaueris. Quibus ego, libenter sic agam, inquam, remque ideo altius aliquanto repetam. Porphyrius enim et plerique alii, Hesiodum Homero iuniorem annis centum faciunt, atque ante primam Olympiadem. Quam opinionem sequi videtur Solinus, qui ita scribit: Inter Homerum et Hesiodum Poetam, qui in auspiciis Olympiadis primae obiit, centum XXX. anni interfuerunt. Alii eadem Homeri aetate floruisse scriptum reliquere. quam opinio-

opinionem et Philoſtratus habuiſſe videtur. Et Velleius non damnandus hiſtoricus, (tametſi quidam inſulſe nullum fuiſſe Velleium ſuſpicantur) et M. Varro in primo de imaginibus, vt eſt apud Gellium, Non eſt, inquit, dubium, quin aliquo tempore eodem vixerint Homerus et Heſiodus: idque ex epigrammate comprobat, quod in tripode inſcriptum fuerat, qui in Helicone Muſis poſitus erat. Epigramma quod apud Dionem legi, et inter Graeca epigrammata, tale eſt:

Heſiodus poſuit Muſis Heliconibus iſtum,
Cum cantu vicit diuinum in Chalcide Homerum.

Graecum vero ſi mauultis, hoc eſt:

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκε,
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

Verum vbi in hunc ſermonem incidimus, hanc vobis, vtcumque meis verbis poterò, hiſtoriam ex Plutarcho recitabo, qui eam tum in quinto Sympoſiacῶν attigit, tum in eo, quod Septem Sapientum conuiuium inſcribitur, copioſe explicauit. Homerus, inquit, et Heſiodus in Oelyci Theſſali exſequiis et Amphidamantis Chalcidenſis, carminibus certarunt, qua in re dubia atque anceps iudicum fuit ſententia. Conuerſi, inquit, ſunt ad huiuſmodi interrogationes, et propoſuerunt inanes, vt aiunt, quaſdam nugas. (ſi modo recte interpretamur, ὡς Φασὶ λέσχας, non ὡς Φησὶ λέσχης, vt paſſim legitur: non tamen decerno, conſcius et Leſches nomen eſſe proprium Poetae Lesbii) Homerus quidem ſic:

Muſa mihi referas, quae non vmquam ante fuere,
Neue futura retro.

Tum vero ex tempore reſpondit Heſiodus:

Verum cornipedes quando Iouis ante ſepulcrum
Feſtinantes propter palmam plauſtra terebant?

Ob hoc ferunt Heſiodum maximae omnibus fuiſſe admirationi, atque tripodis praemium adſecutum. Sed Graeca, inquit Piſo, ipſa carmina audire cupio: dure enim admodum et incondite ea vertiſſe videris. Audite ergo

ergo ea Graece, inquam, non enim eo inficias quod ais. Homerus quidem ita:

Μοῦσά μοι ἔννεπε ἐκεῖνα τὰ μήτ' ἐγένοντο πάροιθεν,
Μήτ' ἔσαν μετόπισθεν.

Sic vero Hesiodus:

Ἀλλ' ὅταν ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ καναχήποδες ἵπποι
Ἅρματα συντρίψωσιν ἐπειγόμενοι περὶ νίκης.

Porro ne et hoc vos lateat, iudicem inter Homerum et Hesiodum Panidem Chalcidis regem fuisse, res vsque in prouerbium deducta ostendit, Πανίδου ψῆφος, Panidae suffragium: quod in eos ferri solet, qui inerudite minusque sapienter iudicant. Pulcre, inquit Piso, et sane simul monstrasti, eadem Homerum et Hesiodum aetate fuisse: sed nihil vetat quominus eadem diligentia reliquam eius Poetae vitam, ab Atticis vsque litteris (quod aiunt) nobis repetas. Faciam id libenter, inquam, quando parum hoc a nostris hactenus hominibus est, quod sciam, factum. Hesiodi igitur nomen, vt ab hoc incipiam, a caste et pudice loquendo deductum videtur, παρὰ τὸ ἧσιν ἁδῶ. Patria vero illi Cuma: quae vrbs inter Aeolicas numeratur, ante Lesbum sita. Num tu, inquit Piso, Hesiodum Ascraeum fuisse negas? eo enim nomine a Graecis et Latinis vocatur. Recte tu quidem, inquam; sed si me vos audire volueritis, qua id ratione factum intelligetis. Hesiodi quidem patria Cuma fuit Aeolica, vt ab Herodoto, Strabone et Stephano traditum est. Valerius quoque Probus, non alium, quam Hesiodum, intelligere Virgilium autumat, illo carmine:

Vltima Cumaei venit iam carminis aetas.

Quod scilicet Hesiodus Cumaeus primus aetates ex metallis commentus est: vt liquido videtur in eo, quod Ἔργα inscribitur, poemate. Natus ergo Hesiodus Cumae, patre Dio Ampelidis filio, qui ex Menalopo Ithagenaeo Critonis filio natus erat, matre vero Pycimede: qui vtique parentes aere alieno oppressi, cum vnde dis-

solue-

ſoluerent nomina non haberent, in Aſcram Boeotiae vicum demigrarunt, vbi eſt puer Heſiodus educatus, atque inde Aſcraeus cognominatus. Plutarchus ex Ephori Cumaei ſententia refert, Attellen, Maeona, et Dion, Cumaeos, fratres fuiſſe, quorum Dius, quem nauticam exercuiſſe comperi, ob eam quam attulimus cauſam, in Aſcram migrauit; vbi (ait) Pycimeden vxorem duxit, ex qua natum ferunt Heſiodum: qui dum paterna armenta puer cuſtodiret, a Muſis amatus fuiſſe perhibetur: quae illi guſtandam laurum dedere: eam enim lauri naturam eſſe ſcribit ipſius Poetae Interpres Proclus, et Iſaacius Tzetzes, vt qui eam mandunt, vates fiant: vnde et Lycophron Poeta ea cauſa δαφνηφάγον vatem nominat. Idem et in Caſſandra Sophocles. Et noſter Tibullus agens de Sibylla:

Vera cano, ſic vſque ſacras innoxia laurus
Veſcar, et aeternum ſit mihi virginitas,

Aphthonius quoque rhetor, laurum vaticinii ſymbolum eſſe prodidit: quare et laurum ipſam veteres μαντικὸν φυτὸν appellauere, hoc eſt, vaticinam plantam. Et Claudianus ait:

— — Venturi praeſcia laurus.

Eadem ratione Apollini ſacra dicitur, qui vaticinii Deus a gentibus eſt creditus. Quin et huius arboris foliorum crepitu, dum cremantur, antiqui futura (vtinam non et hoc noſtro tempore!) praedicebant: quod et Philoſophus Porphyrius credidit. Si enim magno ſtrepitu in igne crepuiſſent, felicitatem ſignificabant: ſi ſiluiſſent, vnde et tacita laurus eſt dicta, infelicitatem. Et perinde de illa idem Tibullus:

Laurus vbi bona ſigna dedit, gaudete coloni.

Et Propertius:

Et tacet exſtincto laurus aduſta foco.

Lauri inſuper folia, ſi noctu puluino ſubiecta fuerint, ſomniorum veritatem conciliare produntur. Dictam autem Daphnen, prodit Euſtathius, a δὰ particula intenſiua

ten-

tenſiua, et φωνέω verbo: quod *voco* et *cano* ſignificat, quod laurus in igne poſita crepet et ſonet: vnde fortaſſe et ipſi nos Latini laurum deduximus, a λα, vt δα, particula intenſiua, et *vro*, vt ſi non voce, at ſignificatu conueniat. Si plura vero de lauro diſcere cupitis, praeter ea quae a noſtris traduntur, legite Parthenii librum Ἐρωτικῶν, et Conſtantini librum XI. de re ruſtica, quo loco plura leguntur parum Latinis nota. Sed iam a lauro ad Heſiodum reuertar, qui lauro guſtata, hauſtaque Hippocrenes vnda, repente Poeta prodiit. Id cum alii, tum ipſe de ſe in Theogonia cecinit. Quam rem ita Maximus Tyrius interpretatur, vt Heſiodum putet voluiſſe, quae ſui ingenii et artis eſſet foetura, in Deas referre, vt ſe Muſis gratum teſtaretur: vt ſi quis aerariam calleat, Vulcano tamen ſua aſſignet opera. Sed hac de re plura apud ipſum Maximum legetis. Delectatum quidem peregrinationibus Heſiodum legimus, ſicuti et Homerum: quam rem tamen in ſomnium quidam retulere. Alii, quod qui peregre proficiſcuntur, facilius prudentiam ceteraſque virtutes comparare exiſtimantur, quod mores ſcilicet hominum multorum videant. Vxorem quoque duxiſſe proditum eſt Ctemenen Phyſigei filiam, et ex ea Steſichorum Poetam natum. Alii non vxorem fuiſſe, et ob hanc ipſum Heſiodum occiſum. Nam cum de ſe ſcitatum oraculum Delphos iniſſet, eique reſponſum foret, vt Nemeaei Iouis templum vitaret, quod ibi eſſet vitae finem habiturus, cumque ea cauſa Nemeam Peloponneſi fugeret, forte in Oeneonem Locridis peruenit, vbi Nemeaei Iouis templum fuerat, vt ſcribit Thucydides; quo in loco incautus ab Amphiphane, et Ganetore Phyſigei liberis interemtus eſt, quod ab eo vitiatam ſororem Ctemenen crederent. Cadauer ab iis in pelagum proiectum eſt: id quod cum occulte feciſſent, ab Heſiodi cane facinus eſt proditum, vt ſcribit Plutarchus. Alicubi tamen non Phyſigei filii, ſed Ganyctoris Naucletii dicti ſunt, vt in illo eſt, cui

titulus,

titulus, Quaenam animalia prudentiora, terreſtriane, an aquatilia. Pauſanias quoque, in Boeoticis, Heſiodi interitum ita recitat: Filii, inquit, Ganyctoris, Ctimenus et Antiphus, in Molycrian ex Naupacto fugerunt ob Heſiodi necem, vbi in Neptunum impii exiſtimati ſunt, de illiſque eſt facta quaeſtio. et cetera quae ille proſequitur. Mortis Heſiodi cauſam Plutarchus ſic in Dioclis conuiuio explicat. Cum Mileſio, inquit, comite et Troilo puero Heſiodus apud quemdam hoſpitatus eſt, noctu Mileſius hoſpitis filiam vitiauit: rei conſcium Heſiodum rati puellae fratres, illum inter paſcua cum puero occiderunt, et cadauer in mare proiecerunt: pueri vero corpus in littore reliquerunt, a quo et loco nomen inditum. Ferunt, inquit, Deorum voluntate a delphinis cadauer ad littus delatum, vbi tum forte Neptunalia celebrabantur. Id ſcelus vbi incolae intellexerunt, interfectorum domos diruerunt; viuos ipſos, qui facinus admiſerant, aquis ſuffocarunt. Alii poſt diem tertium a delphine in littus cadauer deuectum tradunt. Re cognita, occiſores nauigatione ſibi conſulere volentes, vi coortae tempeſtatis ad vnum omnes deprehenſi, naufragio periiſſe dicuntur. Poſt haec Heſiodi corpus in Nemea Locridis ſepultum perhibetur, qua de re extat Alcaei Poetae carmen. Dein vero oraculo monente, eius oſſa exportata ab Orchomeniis, et in medio foro, hoc addito elogio, tumulata:

Ἀσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος, ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχει
Ἡσιόδου, τοῦ πλεῖστον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστὶν
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.

Tum Picus puer: Cur non et hos Latine, vt alios verſus, nobis exprimis? Vt, inquam, noſter Piſo hos ipſe conuertat, et ego interea ad memoriam cetera reuocem. Et Piſo: Faciam equidem, inquit, vtcumque potero: et non diu cunctatus, ſic coepit:

Fertilis Aſcra quidem patria eſt: verum morientis
Pugnaces Minyae condita membra tenent
Heſiodi, cuius ſupra omnes plurima laus eſt,
Spectatoſque viros iudicio ſophiae.

Quos cum Piſo recitaſſet, mirum eſt quanto ſit rubore ſuffuſus. quod animaduertens ego, cauſamque intelligens, ſtatim ſubdidi. Legimus et Graecum alterum Pindari, quod ita noſter Caelius Latine vertit:

Salue cui pubes, tumuluſque bis obtigit vnus,
Tu ſapis Heſiode, quantum homini ſapere eſt.

Sed et Aldus ita prius:

Heſiode ante alios ſophia praeſtantior omnes,
Salue, bis quondam qui puer atque ſenex.

Graecum Pindari, ſi vultis, ſic habet:

χαῖρε δὶς ἡβήσας, καὶ δὶς τάφῳ ἀντιβολήσας
Ἡσίοδ', ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Verum iam tempus eſt, inquam, vt quae ab Heſiodo ſcripta ſint, commemoremus, ſi tamen prius illud vnum, quod in Graecis commentariis reperi, attulero ſuper ea in Ἔργοις verba, μήτ' ἐμὸς υἱός. Filius, aiunt, Heſiodi Mnaſeas eſt. Philochorus vero Steſichorum dixit ex Climene: ego tamen legendum puto, Ctemene, vt iam oſtendi. Alii tamen ex Archiepe: quo fit vt eos mirer, qui ſcribunt, Heſiodum praeter Steſichorum et filiam habuiſſe Mnaſeam nomine, quam Archiepen vocant alii. Porro ſexdecim Heſiodi legitima feruntur volumina: in primiſque Theogonia, a Philoſopho Zenone inter alios interpretata. Deinde Ἔργα καὶ ἡμέραι, id eſt, Opera et Dies. In quo opere de re ruſtica praecepta tradit ad Perſen fratrem, quem et ipſum Poetam aliqui ſcribunt. Sunt et qui putent, Ἠοίας μεγάλας, ſic vocata carmina, Heſiodi eſſe, vt Eunapius Graecus hiſtoricus, et in Boeoticis Pauſanias. quo loco et alia Heſiodi opera commemorat, de quibus iam ante plane meminimus. Poſthaec Aſtronomica ſcripſit, tum Hypothecas, quas tamen Fabius Quintilianus, ex Ariſtophanis Grammatici

tici ſententia, Heſiodi eſſe negauit. At vero Ariſtoteles et Grammatici nonnulli, vt Heſiodi legitimum opus, in medium afferunt. Scripſit item Heroum et Heroidum Genealogias: ad haec et de mulieribus: quo in opere Heroidas multas induxit virorum fortium nuptias, vt ait Seruius, optaſſe. Dion vero Chryſoſtomus ex Alexandri Macedonis ſententia, Heſiodum ea cauſa de mulieribus ſcripſiſſe dixit, quod Homero concederet, qui de heroibus ante ſcripſiſſet. Et quidem Lucianus ait, Heſiodum mulierum virtutes concinuiſſe. Tradit Pauſanias, Heſiodum vaticinandi artem ab Acarnanibus edoctum, de ea carmina ſcripſiſſe. Scribit Nicocles, quod et in Pindarum Grammatici notant, Heſiodum primum ἐραψῳδῆσαι, hoc eſt, per rhapſodias carmina ceciniſſe. At vero Heſiodus ipſe, ſe cum Homero in Delo in Apollinem huiuſmodi verſus primum concinuiſſe prodidit, dum ſic cecinit, vt pridie diximus:

In Delo tum primum ego Maeonideſque Poetae
Luſimus, inque nouis carmen cantauimus hymnis,
Auricomum Phoebum, quem Latona edidit alma.

Sed videte, rogo, quam ille dulcius ſuauiuſque ſua lingua:

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτον, ἐγὼ καὶ Ὅμηρος, ἀοιδοὶ
Μέλπομεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ἐράψαντες ἀοιδήν,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον, ὃν τέκε Λητώ.

Scripſit item Heſiodus Pelei et Thetidis Epithalamium, ſicuti priori ſermone retulimus. Scripſit, et de Dactylis Idaeis. Item Epicedium in Batrachum amicum, et quod adhuc legitur poema inſcriptum Herculis Scutum: quod tamen Ariſtophanes Grammaticus non Heſiodi eſſe ſuſpicatus eſt, ſed cuiuſpiam alterius, qui Homericum ſit imitatus. Megacles autem Athenienſis, et Apollonius Rhodius, Steſichoruſque, ipſius Heſiodi legitimum carmen eſſe cenſuere. Scripſit idem de Medicina. qua de re Plutarchus in Sympoſio Dioclis. Heſiodus, inquit, in Medicina plurimum valuit. quod ma-

nifeſte apparet, cum de victus ratione, de vini temperamento, de aquarum vi, de balneis, de foeminis, de temporum connexione, deque infantium ſtatu diſſerit. Et haec quidem Cleodemus medicus apud Plutarchum. Sunt et qui Heſiodum de herbis ſcripſiſſe tradant. quod ex Plinio colligitur. Nec deſunt qui Heſiodum ſcribant auctorem eorum apologorum, qui Aeſopi dicuntur. Quae ego cum dixiſſem, Vide, inquit Piſo, quam paucis carminibus M. Manilius in ſecundo Aſtronomicõn iſta fere omnia Heſiodi opera complectatur. Nam cum Homerum laudaſſet, mox ita de Heſiodo ſubiunxit:

— — *Sed proximus illi*
Heſiodus memorat diuos, diuumque parentes,
Et chaos enixum terras, orbemque ſub illo
Infantem, et primum titubantia ſidera corpus,
Titanas iuuiſſe ſenis cunabula magni,
Et ſub fratre viri nomen, ſine fratre parentis,
Atque iterum patris naſcentem corpore Bacchum,
Omniaque immenſo volitantia corpora mundo.
Quin etiam ruris leges cultuſque rogauit,
Militiamque ſoli, quod colles Bacchus amaret,
Quod foecunda Ceres campos, quod Pallas vtrumque,
Atque arbuſta vagis eſſent quod adultera pomis,
Syluarumque Deos ſatrataque numina nymphas,
Pacis opus, magnos naturae condit in vſus.

Cum recitaſſet hos verſus Piſo. Si velim, inquam ego, quaecumque omnia de Heſiodo legi, vobis in praeſentia recenſere, in longum nimis noſter ſermo procederet: quaedam tamen haud indigna relatu nequaquam praeteribo: Scribit inprimis Dialogum Lucianus, qui Heſiodus inſcribitur, in quo Heſiodum ipſum de ſe multa narrantem inducit, eumque ipſe, vt ſolet, irridet. Sunt et inter Graeca epigrammata in Heſiodum multa. Exſtat et apud Graecos prouerbium, de iis qui ſuperſeneſcunt, Heſiodia ſenectus: de quo et Pindari diſtichon legitur, quod ante ab Aldo et Caelio noſtro interpretatum

tum attulimus. Pythagoram ſcribit Philoſophus Hieronymus, cum ad inferos deſcendiſſet, Heſiodi animam vidiſſe ad columnam aeream ſuſpenſam adſtrictamque adeo, vt ſtridere videretur, et cum ea Homeri quoque animam ſerpentibus vndique incinctam; ea videlicet ſolummodo cauſa, quod de Diis falſa ſuis carminibus confinxiſſent. Quare factum puto, vt Ponticus Heraclides contra Homeri calumniatores librum illum ediderit, qui eſt inſcriptus, Allegoriae in iis quae de Diis ab Homero dicuntur, et reſponſiones in eius calumniatores. Videri enim, inquit, poſſet Homerus, Salmoneus, vel Tantalus, immoderatam atque intemperatam linguam habens, ſi quae de Diis cecinit, ſub alia ſignificatione, non intelligerentur. Et quidem de Homero Heraclides, quod et de aliis Poetis bonis, vt heſterna die diximus, intelligi poteſt. Sed tametſi excellentis ac prope diuini ingenii fuerit Heſiodus, non tamen ideo obtrectatoribus illum caruiſſe accepimus, ſiquidem iniquas aduerſum eum controuerſias exercuiſſe Cercopem legimus, in tantum excellentiſſimus quiſque aliquo detractore eſt vexatus. Homerus quidem, vt Zoilum mittam, a Siagro Poeta laceſſitus, Pindarus ab Amphimane Coo, Simonides a Timocreonte. Nec Virgilio Horatioque noſtris, defuere Parones, Maeuii, Bauii atque Suffeni, aliique, de quibus in noſtris his ſermonibus ſparſim, vt feret locus, plura dicemus. Sed et hoc Homeromaſtigων genus noſtro hoc tempore non minus, quam pridem, viget. Plures quidem nunc Critici et Zoili, quam verſificatores et Poetae. At de Heſiodo iam ſatis.

HESIODI VITA

E Fuluii Vrſini Elogiis deſcripta.

Heſiodum Dio patre, et Pycimede matre natum Olympiade prima, LX. ante Romam conditam annis floruiſſe, ex ſcriptoribus cum Graecis, tum Latinis, colligimus. Patria illi Cuma, Aeolicarum vrbium vna, vt Herodotus et Strabo annotarunt. Inde autem aere alieno oppreſſum patrem Dium migraſſe ferunt, Aſcramque Boeotiae vicum petiſſe; a quo Aſcraeum deinde Heſiodum dictum. Eius mortem, cum ſenex admodum eſſet, recitat Plutarchus in Dioclis conuiuio. Prouerbium inde factum, Heſiodea ſenectus. Heſiodo ſtatuam in publico Conſtantinopolino gymnaſio, quod Zeuxippi dicebatur, ex aere poſitam fuiſſe, intelligimus ex his Chriſtodori verſibus in lib. 5. Epigrammatum Graecorum,

Ἡσίοδος δ' Ἀσκραῖος ὀρεινάσιν εἵδετο μύσαις
Φθεγγόμενος, χαλκὸν δ' ἐβιάζετο θυάδι λύσσῃ
Ἔνθεον ἱμείρων ἀνάγειν μέλος.

Quos Laurentius Gambara Brixianus ita in Latinum tranſtulit:

Heſiodusque choros Aſcraeus ſtabat agreſtes
Inter, Hamadryadum media ſublimis in aula:
Aerea et effigies fundebat ad aethera carmen.

Pauſanias quoque in Boeoticis Heſiodo ſtatuam aeream a Theſpienſibus in vrbis foro poſitam fuiſſe ſcribit. qui et aliam Heſiodo ſtatuam in templo Iouis Olympici collocatam narrat in rerum Eliacarum libro 1. De Heſiodo Velleius lib. 1. Huius temporis aequalis Heſiodus fuit circa centum viginti annos diſtinctus ab Homeri aetate, vir perelegantis ingenii, et molliſſima dulcedine carminum memorabilis; otii quietiſque cupidiſſimus, vt tempore tanto viro, ita operis auctoritate proximus, qui vitauit ne in id, quod Homerus, incideret; patriamque et parentes teſtatus eſt; ſed patriam, quia multatus ab ea erat, contumelioſiſſime.

DE

DE HESIODI AETATE

EX IOHANNIS GERHARDI VOSSII LIBRO DE POETIS GRAECIS CAP. II.

Sic ſtatuimus nihil nunc antiquius habere Graecos poematis Homeri et Heſiodi, ſed quando hi vixerint, Veteres ipſi certant incerti. Heſiodum multo iuniorem Homero (*quem vixiſſe Olympiadum initio, vel paullo poſt, Romuli nempe temporibus, paucis ante oſtenderat*) Cicero putauit. Vti et Porphyrius ac Solinus, quorum ille annis c, hic cxxx poſt Homerum vixiſſe exiſtimat. Alii eo quod ſimplicior ſit antiquiorem fuiſſe coniectant. Plurium vero opinio eſt fuiſſe aequalem. Vt Varro in primo de Imaginibus, teſte Agellio, Plutarchus V. Sympoſiacon et VII. Sapientum conuiuio, item Philoſtratus. In eo diſſenſu ob plurium conſenſum, et quae de certamine Homeri ac Heſiodi prodita ſunt, maluimus nos aggregare iis, qui aliquo tempore ſimul vixiſſe exiſtimant. Non multum abit quod apud Cyrillum legas floruiſſe Heſiodum paullo ante primam Olympiadem, regnante in Latio Proca Syluio, vel quod alii floruiſſe dicunt Olymp. IV, vt eſt apud Euſebium in Chronicis. Apud quem etiam legas ad praecedentem Olympiadem floruiſſe tum Eumelum Poetam, qui Bugoniam et Europam ſcripſit. Fuerint igitur et Heſiodus et Eumelus aequales. Nec multum abit Tzetzes, qui Heſiodum refert ad Olymp. XI. Operae vero eſt attendere ad id, quod Heſiodus ipſe ſcribat, ſua aetate Arcturum ἀκρόνυχον in Boeotia exortum fuiſſe VIII. die Martii. vnde Poetae huius aetas in tantum ſaltem poſſit colligi, vt error ſi quis ſit ſaltem intra 70. annos ſit conſtituruſ,

ſtiturus, ſicuti obſeruat Ioſ. Scaliger in Euſebianis animaduerſionibus, num. MCCLV.

Ἐκ τῶν Σουίδα.

Ἡσίοδος Κυμαῖος, νέος δὲ νομισθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς Δίου, καὶ μητρὸς Πυκιμήδης, ἐν Ἀσκρῃ τῆς Βοιωτίας. Γενεαλογεῖται δὲ εἶναι τοῦ Δίου τοῦ Ἀμπελίδου τοῦ Μελανώπου. ὃν φασί τινες τοῦ Ὁμήρου προπάτορος εἶναι πάππον, ὡς ἀνεψιάδην εἶναι Ἡσιόδου τὸν Ὅμηρον. ἑκάτερον δὲ ἀπὸ τοῦ Ἄτλαντος κατάγεσθαι. ποιήματα δὲ αὐτοῦ ταῦτα, Θεογονία, Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Ἀσπὶς, Γυναικῶν κατάλογος ἐν βιβλίοις ε. Ἐπικήδειος εἰς Βάτραχόν τινα ἐρώμενον αὐτοῦ. Περὶ τῶν Ἰδαίων Δακτύλων. καὶ ἄλλα πολλά. Ἐτελεύτησε δὲ ἐπιξενωθεὶς παρ' Ἀντίφῳ καὶ Κτιμένῳ· οἱ νύκτωρ δόξαντες ἀναιρεῖν φθορέα ἀδελφῆς ἑαυτῶν, ἀνεῖλον τὸν Ἡσίοδον ἄκοντες. ἦν δὲ καὶ Ὁμήρου κατά τινας πρεσβύτερος. κατὰ δὲ ἄλλους, σύγχρονος. Πορφύριος καὶ ἄλλοι πλεῖστοι νεώτερον ἑκατὸν ἐνιαυτῶν ὁρίζουσι.

Ex Suida.

Heſiodus Cumaeus. Ceterum a patre Dio et Pycimede eius matre, in Aſcra, translatus eo, vixit. Genus ac familiam illius ab Ampelide Dio, Melanopi filio deducunt. Quem nonnulli Homeri abauum fuiſſe volunt. Vt Heſiodi conſobrini filius fuerit Homerus. Vtrumque autem ab Atlante volunt oriundum eſſe. Eius autem haec ſunt poemata: Opera et Dies, Scutum, Mulierum Catalogus, libris quinque. Epicedium Batrachi, quem in deliciis habuit. De Dactylis Idaeis. Alia item multa. Obiit autem, cum ad Antiphum et Ctimenum hoſpes diuertiſſet. Qui cum noctu ſororis ſuae ſtupratorem tollere ſe exiſtimarent, Heſiodum ignari ſuſtulere. Fuit autem Homero, vt quibuſdam videtur, antiquior. Alii eadem tempeſtate vixiſſe autumant. Porphyrius, et alii, centum omnino poſt annis floruiſſe tradunt.

Ex

Ex Halicarnaſſenſi Dionyſio.

Heſiodo autem magna voluptatis fuit cura, tum aequabilem dictionem accuratamque amat compoſitionem.

Ἐν τῶν Διονυσίῳ τῷ Ἁλικαρνασσέως.

Ἡσίοδος μὲν γὰρ ἐφρόντισεν ἡδονῆς, καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς.

Velleius Paterculus Hiſt. lib. I.

Huius temporis aequalis Heſiodus fuit, circa CXX. annos diſtinctus ab Homeri aetate, vir perelegantis ingenii, et molliſſima dulcedine carminum memorabilis, otii quietiſque cupidiſſimus. vt tempore tanto viro, ita operis auctoritate proximus. qui vitauit, ne in id, quod Homerus, incideret: patriamque et parentes teſtatus eſt. Sed patriam, quia multatus ab ea erat, contumelioſiſſime.

Fabius lib. X.

Raro aſſurgit Heſiodus, magnaque pars eius in nominibus eſt occupata. tamen vtilis circa praecepta ſententiae, lenitaſque verborum et expoſitionis probabilis: daturque ei palma in illo mediocri genere dicendi.

Ἀλκαίου εἰς τὸν αὐτόν.

Λοκρίδος ἐν νέμεϊ σκιερῷ νέκυν Ἡσιόδοιο
Νύμφαι κρηνιάδων λοῦσαν ἀπὸ σφετέρων,
καὶ τάφον ὑψώσαντο. γάλακτι δὲ ποιμένες αἰγῶν
Ἔρραναν, ξανθῷ μιξάμενοι μέλιτι.
Τοίην γὰρ καὶ γῆρυν ἀπέπνευεν, ἐννέα Μοισῶν
Ὁ πρέσβυς καθαρῶν γευσάμενος λιβάδων.

THO. ROBINSONI DISSERTATIO DE VITA, SCRIPTIS, ET AETATE HESIODI.

Quorum ſcripta et ingenium admirantur homines de perſonis eorum ſolent curioſius inquirere, et omnia, quae ad illos attinent, vmbra quamuis antiquitatis obſcurata, patriam, parentes, ſeculum, mores literato labore perſcrutari. Quae quidem induſtria vtcunque videatur eſſe otioſorum hominum, inſignium virorum famae et meritis debetur, gratumque oſtentat animum et beneficii memorem, ſi eorum, quae ad humano generi benefacientes pertinent, nihil a nobis alienum putamus. Et quanquam ex tam remotae vetuſtatis monumentis explorata veritas ſperanda non ſit, haud tamen iſte arguendus eſt labor, qui pro certis et manifeſtis quidquam poſſit probabile et veriſimile eruere. Nihil vlterius auſim lectori promittere in praeſenti opuſculo, in quo de vita, ſcriptis et aetate antiquiſſimi Poetae diſſeritur; et, ſi in argumento tam dubio et obſcuro eatenus prodire contigerit, haud fruſtra ſuſceptum laborem iudicauerim.

Notat Paterculus (l. 1. c. 7.) Heſiodum *vitaſſe, ne in id, quod Homerus, incideret, patriamque et parentes teſtatum eſſe.* Narrat quidem Heſiodus (Ἔργ. v. 636. etc.) patrem ſuum e Cuma Aeolica fuiſſe, et ex illa ciuitate migraſſe Aſcram Boeotiae vicum prope Helicona; an vero ipſe Cumae natus fuerit, an potius Aſcrae poſt migrationem paternam ex dictis non liquet. Plutarchus quidem *a)* Ephorum ſecutus, contendit, Heſiodi patrem Aſcrae iam inquilinum vxorem Pycimeden du-

a) Vid. Lil. Gyrald. de vitis Poett.

duxiſſe, et ex ea Heſiodum genuiſſe; Suidas vero tradit, eum, cum adoleſcentulus eſſet, a parentibus ſuis a Cuma, Aſcram translatum fuiſſe, eandemque Strabo (Geogr. l. 13,) tuetur ſententiam. Qui eorum partes ſequuntur, Eclogae 4. Virgilianae verſum 4.,

Vltima Cumaei venit iam carminis aetas,

quem ad Cumanam Sibyllam referebant interpretes, de Poeta noſtro interpretantur *b*). Nec abſurda quidem videtur haec interpretatio, ſi animaduertamus, quam apte tota pene Ecloga verſibus Heſiodi de mundi ſaeculis reſpondeat. Noſter certe haud obſcure tradidit, poſt ferrei ſaeculi conſummationem aureum denuo renaturum: Μηκέτ' ἔπειτ' ὄφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ΕΠΕΙΤΑ γενέσθαι quae quidem aetas *c*), non quod *vltima* idem ſit ac *prima* et *antiquiſſima*, ſed ideo vltima dici poteſt, quod poſt aliarum conſummationem reuerſura ſit, et proinde vltimo ordine cenſenda. Ad hanc igitur doctrinam haud obſcure reſpicit verſus ille Virgilianus, *vltima Cumaei* etc. Virgilianum illud, *redeunt Saturnia regna*, ad Heſiodeum illud quadrat (Εργ. v. 111. ſeqq.) Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνῳ ἦσαν ὅτ' ἐν οὐρανῷ ἐμβασίλευεν, *Iam redit et virgo* ad Ἀθανάτων μετὰ φῦλ' ἴτην πρόλιπόντ' ἀνθρώπους Αἰδὼς καὶ Νέμεσις, *Cedet et ipſe mari victor, nec nautica pinus Mutabit merces*, ad Αὐτοὶ κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνῷ κατα θεῖο, *Non raſtros patietur humus*, et, *Robuſtis quoque iam tauris iuga ſoluet arator* ad Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν, *Molli paullatim flaueſcet campus arиſta*, *Incultiſque rubens pendebit ſentibus uua*, ad καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον. Ex his omnibus manifeſtiſſima apparet inter Heſiodea carmina et Eclogam quartam conuenientia, quae ſupradictae *Cumaei carminis* interpretationi fauet. Haud

inter-

b) Val. Probus. Fabricii Bibl. Gr. l. 1, c. 20. Graeuii Lect. Heſiod. ad Εργ. v. 174. *c*) Fabricii B. Gr. l. 1. c. 30. Gorallı i. e. Io. Clerici Not. in Seueri Aetnam.

interea dissimulandum est, hanc interpretationem validissimis argumentis oppugnari posse, quae velim petat Lector ex praeclara illa Christianae religionis defensione (Answer to the scheme etc. p. 497.) quam vir longe doctissimus Dunelmensis iam Episcopus in lucem edidit; quibus ego, vt ad institutum opus denuo reuertar illud solum adiicio, nequaquam fieri posse vt in nauigatione illa a Cuma ad Ascram patri comes fuerit Hesiodus, cum ipse disertissime testetur, se vnica tantum vice nauigasse, ex Aulide scilicet in Euboeam (Ἔργ. 650.):

Οὐ γὰρ πώποτε νηῒ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον,
Εἰ μὴ ἐς Εὔβοιαν ἐξ Αὐλίδος.

nisi quis ex argumenti tenore contenderit, hoc solum voluisse Poetam, se hanc vnicam nauigationem suscepisse in aetate sua virili, qua capax erat maritimarum rerum scientiam acquirendi. Vtcunque vero se haec res habet, vel ex quacunque vrbe noster ortum duxit, satis constat Ascram pro patria plerumque agnosci eumque saepius a Virgilio (Ecl. 6, v. 71. Georg. 2. v. 176.) appellari Ascraeum, idemque velle Paterculum, cum patriam suam Hesiodum indicasse memorat.

Quod vero idem tradit Auctor, scilicet Poetam *patriam suam memorasse contumeliosissime, quoniam ab ea mulctatus erat*, vel a traditione quadam, vel a libris deperditis, vel a praua verborum ipsius interpretatione traxit. Nulla enim mulctae occurrit mentio, nisi forte in hunc sensum torqueantur, quae de iniqua iudicum sententia tradita sunt; nec porro iracundiae tribuendum est, quod Ascram tam ignobilem vicum et miserum descripserit:

Νάσσατο δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος ὀϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ἄσκρῃ, χείμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ.

Quae quidem incommoditas, vt tradunt Scholiastae (Proclus et Tzetz. ad Ἔργ. 640.), a loci situ oriebatur; nam propinquitate excelsissimi montis Heliconis interceptae sunt aurae, quae aestiuum calorem possent leni-

re,

re, et hiberno tempore excluſi ſunt radii ſolares, niualeſque aquae defluxerunt. An non vero licuit ſine inuidiae ſuſpicione veram vici ſui naturam deſcribere? Quam tamen hic loci ob hanc vnicam cauſam videtur tradidiſſe, vt melius depingeret patris paupertatem, qua bonus vir natiua vrbe exulare, et in tam miſerum vicum profugere compulſus erat. Haud interea diſſimulare velim, Ephorum (v. Proclus ibid.), qui et ipſe Cumanus erat, tradidiſſe, hunc hominem non ob pauperiem, ſed caede quadam perpetrata, patria profugiſſe.

Aeque vanus eſt auctor idem Paterculus cum tradit Heſiodum parentes ſuos indicaſſe, niſi forte in quodam libro iam deperdito eorum nomina inuenerit. In illis, qui ſuperſunt, vnicus occurrit verſus, quem quis de tali re poſſit ſuſpicari, iſte ſcilicet quo fratrem ſuum hiſce verbis compellat (Εργ. 229.), Ἐργάζευ, Πέρση, διὸν γένος, quem ſic Tzetzes exponit, υἱὲ Διός, ἢ εὐγενὲς γένος. Prior quidem explicatio non adeo abſurda eſt, quin admitti commode poſſet, ſi ex aliis monumentis conſtaret, Dium Heſiodi patrem fuiſſe; non tamen adeo probabilis, vt per ſe valeat ad confirmandam de hac re ſententiam, cum altera ſignificatio, εὐγενὲς γένος, illa ſit, quam et ipſe Heſiodus eique ſuppar Homerus, ſaepiſſime hiſce verbis affigunt. Quod vero nonnulli obiiciunt, incongruum prorſus videri, vt Poeta fratrem ſuum plebeium, vel certe mediocrem hominem tam magnificis titulis compellet, nullius erit ponderis aeſtimanti Homerum (Odyſſ. φ, 234.) ipſum tam benignum eſſe, vt hoc ipſum Epithetum Vlyſſis ſubulco largiatur. Longe aptius tam honeſtam appellationem fratri ſuo tribuit noſter, qui inter maiores ſuos, vt fert traditio, deos Muſasque recenſebat; praeſertim ſi hoc argumento fratrem hortari vellet, vt paupertatem, tam generoſa familia prorſus indignam, laudabili induſtria euitaret,

Ἐργά-

d) Ἐργάζευ, Πέρση, δῖον γένος, ὄφρά σε λιμὸς
Ἐχθαίρῃ.

Poſt migrationem illam ad Aſcram nihil praeterea de Heſiodi patre ſcriptum inuenio; ſed credere par eſt, eum exinde vberiori vſum eſſe fortuna; nam poſt eius mortem de diuidendo patrimonio inter Heſiodum fratremque Perſen lis interceſſit (Ἐργ. 37. etc.), in qua Perſes, corruptis iudicibus, ſuperior euaſit, et largiorem hereditatis partem ad ſe traxit. Noſter vero, tali quamuis accepta iniuria, frugalitate ſua vel induſtria adeo factus eſt opulentior, (Ἐργ. 396.) vt hunc ipſum fratrem, ignauum, vt videtur, et ſtolidum homuncionem, ad anguſtias redactum ſaepius ſubleuauerit; — generoſae ſane indolis argumentum, quod in diſcordia, acriori plerumque in fraternis animis, non modo ſuorum neceſſitati miniſtrauerit, ſed paterno pene affectu et auctoritate praeclarum poema compoſuerit, vt e) hunc ipſum a prauo vitae inſtituto abſtraheret, et ad induſtriam virtutemque accenderet.

Rus plerumque ſe abdebat Heſiodus, ibique in vallibus (Θεογ. 23.) [non iugis, vt narrat ingenioſiſſimus Βιόγραφος f)] Heliconis paſtor erat; quae quidem occupatio nequaquam, vt idem vult auctor, erat g) ignobilis, ſed quam melioris conditionis homines ſaepius ſectabantur in priſcis temporibus. Huic operi intentum aduenerunt Muſae montis incolae, paſtoralemque ignauiam increpantes de ſacrata arbore lauru ramum tradiderunt, et poeticum inflarunt ſpiritum. Hanc quidem hiſtoriam ioculariter perſtringit, et mendaci gloriolae attribuit

d) Δεινοτάτως καὶ αὐτὸ διὰ τὴν παρόντος ἐγκωμίᾳ πρὸς ἀγαθοεργίαν προτρέπεται. ἀπρεπὲς γὰρ ἀνδρὶ εὐγενεῖ τῶν μὲν χρησῶν ἀποτρέχειν, etc. Tzetz. ad locum.

e) Ἐργ. 10. Dan. Heinſii Introduct. ad Ἐργ.

f) Kennet's Lives of Greek Poets.

g) Ἀνδρὶ δέμας εἰκυῖα νεῷ, ἐπιβώτορι μήλων, Παναπάλῳ, οἵοι τε ἀνάκτων παῖδες ἔασιν. Od. ν', 222. Vid. etiam Il. ζ, 424. et Hom. hymn. in Venerem.

attribuit egregius ille deriſor Lucianus (p. 269. edit. Bourdel.); eandemque Ouidius (Art. Am. 1, 27.) ſui carminis veracitatem teſtatus ſeria videtur animaduerſione dignari:

Nec mihi ſunt viſae Clio, Cliuſque ſorores,
Seruanti pecudes vallibus, Aſcra, tuis.

Sed vterque in hac re peruerſum Criticum agunt, nequaquam ignorantes fabularum rationem, vel poeticam licentiam audendi quidlibet. Nam ſi Numae grauiſſimo et ſapientiſſimo viro condonarunt poſteri, quod nocturnas cum Egeria nympha confabulationes venditauerit (Liu. 1, 19.), ad maiorem legibus ſuis veneration nem conciliandam; ſi in ſaeculo illo politiſſimo et minime ſuperſtitioſo Horatio licuit furores poeticos effundere (Odd. 2, 19.); *Bacchum in remotis carmina rupibus Vidi docentem* (*credite poſteri*) *Nymphaſque diſcentes, et aures Capripedum ſatyrorum acutas.* et iterum (l. 3. od. 4.): *Me fabuloſae Volture in Appulo Fronde noua puerum palumbes Texere*; ſi, inquam, Auguſtanis conceſſum fuit poetis, tam portentoſa figmenta venditare; quid ni liceret Heſiodo in aetate ſua rudi et fabulis addicta, commercium quoddam cum Muſis Heliconiadibus praetendere, cum manifeſtum ſit, nihil aliud hanc totam narrationem ſignificare, quam quod primum iuxta hunc montem poeſi operam dederit?

Quamquam vero *b*) *otii et quietis cupidiſſimus erat* Heſiodus, non adeo tamen ſibi indulgebat, quin ad gloriam quandoque et famam adſpiraret. Mos erat inter veteres Graecos quem Romani poſtea vſurparunt, regum procerumque exequias ludis quibuſdam et ſpectaculis, inter cetera vero certaminibus poeticis *i*) celebrare. Iſtiusmodi ludis in honorem Amphidamantis Chal-

b) Vell. Paterc. 1, 7.
i) Plutarch. Sympoſ 5. Prob. 2. Sept. Sap. Conuiu. Liuii l. 41. Vide etiam inſcriptionem Adelph. Terent.

Chalcidici indictis, ad Euboeam nauigat Heſiodus (Ἔργ. 654.), poeticum praemium ambiturus; ibique cum victor iudicatus eſſet, tripodemque reportaſſet, eum patronis ſuis, Heliconiadibus Muſis dicauit. Quod quidem fecit, vel gratitudinis ergo, vel ad victoriam ſuam tali trophaeo illuſtrandam, vel potius, vt videtur, *k*) quod mos erat, praemia in iſtiusmodi certaminibus reportata, non ad priuatum vſum conuertere, ſed alicui deo conſecrare. Haud quidem me latet, Proclum in ſcholiis ſuis tradere Plutarchum verſus omnes contentionis hiſtoriam narrantes Heſiodo abiudicaſſe; quod ſane an recte notauerit Scholiaſtes, haud facile iudicaueris, cum libri nonnulli Plutarchi, qui Procli tempeſtate exſtarent, iam perierint. In his qui reſtant, huius Contentionis bis fit mentio. In Septem Sapientum Conuiuio Plutarchus Periandrum inducit hanc hiſtoriam adhibentem pro argumento, quod inter priſcos Graecos fuerint certamina poetica; nec caeteri conuiuae huiuſce traditionis veritatem oppugnarunt. Sed in Sympoſio, cum antiquum hunc fuiſſe morem vellet oſtendere, negat ſe hanc hiſtoriam pro argumento adhibiturum, quoniam res erat obſoleta, et a Grammaticis decantata. Quae quidem oratio, vt iudicium meum interponam, nequaquam id, quod de Plutarcho aſſerit Scholiaſtes euicerit. Dicit enim Plutarchus ſe hoc argumentum praetermittere, non quod *falſa*, ſed quod *trita nimis et vulgaris* res eſſet. Si quis tamen Plutarchi verba, *l*) τὰ ἴωλα πράγματα *vanas et aniles fabellas* ſignificare contendit, non opus eſt, vt de hac re controuerſia moueatur, cum, hoc ſenſu admiſſo, minime ſequatur, Plutarchum totam hanc de Heſiodi contentione hiſtoriam, reſpuere, ſed iſtam ſolummodo illius partem, quae tradit eum ab Homero

k) Herodot. l. 1.

l) Cicer. Epp. 9, 2. *Etſi erat ἴωλος illa epiſtola.* vbi τὸ ἴωλος non *vana* ſeu *inanis*, ſed *obſoleta* ſignificat.

Homero victoriam reportasse; cuius rei nullum certe vestigium in Hesiodi scriptis vsquam apparet. Quod si manifestissime constaret, illam fuisse Plutarchi sententiam, quam Proclus repraesentauerit, vix tamen vnius auctoritate permotus versus per tot saecula comprobatos reiicerem; praesertim cum probe sciant, qui antiquos solent scriptores versare, quam prodigi sint obelorum suorum Critici et Grammatici, opinantes nimirum, si quidlibet audere Poetis liceat, aequam sibi esse potestatem, quidlibet expungendi *m*).

Historiae Hesiodeae ex ipsis scriptis huc vsque lucem attuli, in quibus, senili quamuis garrulitate imbutus, pauciſſima vitae suae vestigia conseruauit. Ne tamen Lectori inuideamus, quae de tanto viro tulit fama, ad alia iam libet descendere, quae quidem, si Nostri aetatem spectes, a recentioribus, haud tamen vanis vel obscuris, scriptoribus traduntur. Interierunt sane *n*) Plutarchi integer liber, Lampriae memoratus de vita Hesiodi; alter *o*) Cleomenis; tertius *p*) Heraclidis Hera-

m) Vide quae in hanc rem iocatur Lucianus: Ἔτι δὲ περὶ τῶν ἀθετουμένων στίχων (τὸν Ὅμηρον) ἐπηρώτων, εἰ ὑπ' ἐκείνου εἰσὶ γεγραμμένοι· καὶ ὃς ἔφασκε πάντας αὐτῷ εἶναι· κατεγίνωσκον ἔν τῶν ἀμφὶ τὸν Ζηνόδοτον καὶ Ἀρίσταρχον γραμματικῶν πολλὴν τὴν ψυχρολογίαν. Ver. Hist. l. 2. Eosdem perstringit Cicero Epp. 3, 11. *Si, vt scribis, eae literae non fuerunt disertae, scito meas non fuisse. Vt enim Aristarchus Homeri versum negat, quem non probat, sic ia (libet enim mihi iocari), quod disertum non erit, me putaris meum.*

n) Proclus et Tzetzes in suis scholiis ad hunc librum saepissime respiciunt, nisi verum sit, Plutarchum commentarios etiam in Hesiodum composuisse. Illi tamen in eius scriptorum catalogo apud Lampriam non occurrunt, nec ab A. Gellio, vt nonnulli existimauerunt, l. 20. c. 8. memorantur. Ibi enim pro, IIII *in Hesiodum commentario*, procul dubio legi debet, *in Isin et Osiridem Commentario.*

o) Clem. Alex. I. Strom.

p) Diog. Laert. l. 5. sect. 92.

Heracleotis, ex ſcriptis, vt dicitur Chamaeleontis compilatus; haud tamen, credo, cum magno litterarum incommodo haec iactura euenit, cum nihil de hac re explorati ex tam recentibus ſcriptis exſpectare fas eſſet, quaecunque vero probabilia traditio venditaverat, ea vel Plutarchus in ſcriptis quae ſuperſunt, vel liber ille de Certamine Homeri et Heſiodi, videatur congeſſiſſe; quem librum Editioni huic noſtrae adiectum adeant illi, qui huiuſce certaminis ſeriem velint cognoſcere.

De ipſius vero contentionis hiſtoria celebratiſſima variorum *q*) auctorum ſententias hic loci taedet congerere. Non ego pro fabuloſo repente reſpuerem, quod tot tantique viri, quamuis inter recentiores numerandi, tradiderunt; cum illi, quae ſcripſerint, nequaquam finxiſſe, ſed a vetuſtioribus libris, et fama antiqua, traxiſſe videantur. Plutarchus qui hiſtoriae auctoritatem labefactare creditur, τὸ ἑωλον πρᾶγμα καὶ διατεθρυλλημένον appellando, exinde concedit, eam non eſſe figmentum recens, ſed a veteri fama deriuatum. Sed non ego is ſum, qui tantum antiquitati arrogem, vt ei cenſeam in omnibus adhibendam eſſe fidem. Multo, vt fatear, probabilius eſt, hanc hiſtoriam vniuerſam a priſcis Grammaticis confictam eſſe, qui cum compererint Heſiodum certaminis poetici, in quo victoriam retulit, meminiſſe, itemque forſitan Homerum in hymno (n. 5. edit. Barneſ.) Veneri ſupplicaſſe, vt in certamine quodam victor euaderet: δὸς δ' ἐν ἀγῶνι Νίκην τῷδε φέρεσθαι, ἐμὴν δ' ἔντυνον ἀοιδήν: exinde anſam arripuerunt duos celeberrimos Poetas inter ſe committendi, quamvis alii eſſent coaeui Poetae, quibuſcum contendere vterque poterat. Memorantur ſane, qua tamen auctoritate,

q) Plutarch. Sympoſ. l. 5. prob. 2. Conu. 7. Sap. Philoſtr. in Heroicis. Libanius Socrat. Apol. Tzetzis Prolegg. ad Heſiod. Euſtath. Prolegg. ad Homer. A. Gellius l. 3. c. 11.

ritate, neſcio, quorundam Poetarum nomina, qui ad hunc honorem creduntur adſpiraſſe. Thomas Magiſter in argumento Ranarum Ariſtophanis tradit, obſcurum quendam dictum Syagrum cum Homero, cum Heſiodo Cercopem certaſſe; idemque a Diogene Laertio (l. 2, ſect. 46.) traditum inuenias. Occurrunt quidem a nonnullis auctoribus citata duo Epigrammata, quae ad huiuſce certaminis veritatem confirmandam adhibentur, r)

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τὸν δ' ἀνέθηκε,
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

et: s)

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτον ἐγὼ καὶ Ὅμηρος ἀοιδοὶ
Μέλπομεν ἐν νεαρῇσι ὕμνοις ἐάψαντες ἀοιδήν.

Sed vtrumque a viris doctis merito reiicitur. Ecce enim huiusmodi, vt videtur, Epigrammatum originem et hiſtoriam! Splendidum quoddam mendacium et veriſimile ingenioſus vir confingit, ſcriptis committit, ex vetuſto forſan raroque libro petitum ſimulat. Natam fabulam auide amplectitur et fouet ſemidoctorum turba, noua a vetuſtis, falſa a veris diſcernendi imperita. In ſuccedente ſaeculo inualuit traditio, facileque ei aſſentiuntur homines, quam a patribus demiſſam acceperant. Exoritur tandem Poeta cyclicus, qui hoc ſibi thema proponit, verſus pangit, fraudem molitur, omne ſe tuliſſe punctum arbitratus, ingenioque ſuo tacite plaudens, ſi quid ſui literatus orbis vetuſtum crediderit. Votis reſpondet euentus; pro Homerico vel Heſiodeo venditatur; itaque demum ad probandam hiſtoriae veritatem adducitur, quod ipſum ab hiſtoria conficta ortum duxit. Annon huiuſmodi ſit origo citatorum Epigrammatum, Lector viderit. Prius quidem ab ipſis Heſiodeis verſibus paululum immutatis, conflatum videtur.

r) Lib. Anthol. Dion. Chryſoſt. Orat. de regno.

s) Euſtath. ad Il. A, p. 5. Schol. Pindar. ad Nemeon. Od. 2.

tur. Posterioris, vt notarunt *t*) viri docti, νοθείαν arguit, quod in eo mentio occurrit τῆς ῥαψῳδίας, quae quidem in vsu nondum erat in ista Poeseos infantia; necsane quis crediderit, cui stylus Nostri familiaris est, ei adiudicandos esse duos versiculos, qui vocibus pene iisdem ἀοιδοὶ, et ἀοιδὴν barbare et inculte desinunt. Vtcunque tamen de ipsius certaminis veritate statuere placuerit, nemo certe contentionis acta et processum, quem Ἀγὼν Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου inscriptum in manibus iam habemus, pro vero ac genuino agnouerit. Post Adriani imperatoris tempora, qui in ipso libro (p. 227.) nominatur, scriptum constat; et quamuis non negem, quaedam forsan istius rei momenta sparsa olim fuisse et vulgata, longe tamen plura, vt opinor Auctor φιλόμηρος excogitauit, victoriam quidem, ne famae contradiceret, Hesiodo concedens, sed in aliis omnibus Homeri gloriae inique subseruiens. Ne hoc temere dictum putes, ecce hominem in ipsa fraude deprehensum! Quoniam intricatas et subtiles quaestiunculas proponere nullius sit operis vel ingenii, maximi vero, iisdem extemplo respondere; idcirco perpetui interrogatoris partes Hesiodo assignat, responsoris Homero. Quod quidem contra historiae veritatem factum constat. Nam quaestionem, quam Auctor certaminis Hesiodo assignat:

Μῶσ' ἄγε μοὶ τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Τῶν μὲν μηδὲν ἄειδε· σὺ δ' ἄλλης μνῆσαι ἀοιδῆς.

itemque responsum Homero attributum:

Οὐδέποτ' ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ καναχήποδες ἵπποι
Ἄεθλα συντρίψασιν, ἐρίζοντες περὶ νίκης.

vtrumque horum, verbis paululum immutatis, memorat Plutarchus *v*), sed historiae, vt opinor, sequacior, quam

t) Salmasii Plin. Exercitatt. p. 609. Lucianus vero in Hermotimo Hesiodum appellat τὸν ῥαψῳδόν.

v) Conuiu. 7. Sapp. Latuit igitur Barnesium hoc a Plutarcho memoratum. Reprehendit enim Lilium Gyraldum, cam-

quam vix crediderim per totam Certaminis seriem ineptas percontatoris partes Hesiodo demandasse, quaestionem Homero, Hesiodo responsum assignat; haud obscurum iniquae istius operis falsitatis documentum, cum scriptor ad propugnandas, quas tuetur, partes, receptae traditioni audeat contradicere. Porro si ita in certamine processisset res, vt ab huiusce libri auctore repraesentatur, absurda admodum esset vel ipsius Hesiodi, vel eorum, qui citata Epigrammata composuerunt, de tali victoria gloriatio. Accommodatius ei esset, quod Pyrrhus de Romanis victor gratulatori cuidam narratur respondisse *x*): *Si alteram huiusmodi reportauerimus victoriam, omnino periimus.*

Quae vero post hoc certamen Hesiodo euenerunt, hoc fere modo traduntur. A Chalcide Delphos *y*) nauigauit, tum victoriae praemium Musis consecraturus, tum oraculum de futura vita ibidem consulturus. Cum vero vix templum ingrederetur, Prophetissa deo repleta, talia effudit:

Ὄλβιος ὅστος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἀμφιπολεύει,
Ἡσίοδος, Μούσῃσι τετιμένος ἀθανάτῃσι.
Τῷ δ' ἤτοι κλέος ἔσται, ὅσον τ' ἐπιδέναται ἠώς.
Ἀλλὰ Διὸς πεφύλαξο Νεμείου ἀγλαὸν ἄλσος.
Κεῖθι δέ τοι θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἐστίν.

z) Nemeaei Iouis apud Argiuos templum erat celebratissimum, aenea statua, et stadium, in quo eidem Ioui ludos faciunt. Hunc lucum cum haud obscure a deo significari Hesiodus crediderit, vt fatalem regionem vitaret, Oenoen Locrensium oppidum migrans, ab Amphiphane et Ganyctore Phegei filiis hospitio excipitur. Sed ineluctabilis fatorum vis. Ab ambiguo oraculo

competitorum partes ita disponentem. Vix autem, vt opinor, auctoritatem libri τῦ Ἀγῶνος Plutarchi praeposuisset.

x) Plut. in vita Pyrrhi.

y) idem VII. Sapp. Conuiu. Ἀγὼν etc.

z) Pausanias in Corinthiacis.

Poeta decipitur; iſta enim regio, quamuis obſcuriore fama, *a*) Nemeaeo Ioui conſecrata erat. Eadem fere fallacia circumuenti et alii inſignes viri dicuntur occubuiſſe. *b*) Cambyſi, Perſarum regi, redditum erat oraculum, eum Ecbatanae deceſſurum, quod quidem de Ecbatana Medica interpretatus eſt; alia autem erat Ecbatana Syriaca, vrbs obſcurior, in qua vulnere accepto mortem obiit. *c*) In Antigoni morte fratris iuſſu interfecti rem haud abſimilem accidiſſe tradunt. Quid memorem Henricum IV. Anglorum regem, qui, cum praedictum eſſet, eum Hieroſolymis moriturum, Weſtmonaſterii deliquio correptus, et in cameram dictam Hieroſolymitanam deportatus, ibidem, vaticinii memor, animam efflauit? Heſiodo vero apud Oenoenſes commorante, vir quidam nomine Demodes, qui ei comes erat, hoſpitum ſorori ſtuprum intulit. Illi autem Heſiodum iſtius fuiſſe iniuriae auctorem ſuſpicati eum interfecerunt, marique Euboeam et Locridem interfluente ſubmerſerunt; cuius cum tertio poſt die cadauer ad terram delphines detuliſſent, dum feſtum ſolemne in honorem Ariadnae celebraretur: populus vniuerſus ad littus decurrit, agnitumque corpus ſepeliit.

Interfectores autem ad ſupplicium conquiſiti, cymbam piſcatoriam arripientes ad Cretam nauigarunt. Sed eos conſequuta eſt vindicta. Tradunt aliqui *d*), eos in itinere fulmine percuſſos Iouem ſubmerſiſſe; alii *e*) Chalcidem reuerſos ab Eurycle haruſpice, poena hoſpitalium legum violatoribus indicta, morte mulctatos fuiſſe, detectos quidem, vt tradunt alii *f*), ab ipſo Heſiodi cane. Eius oſſa ad ſe poſtea Orchomenii tranſtulerunt, hac de cauſſa,

a) Thucyd. Hiſt. l. 3.
b) Herodot. l. 3.
c) Ioſeph. Antt. Iudd. 13, 11.
d) Ἀγών. Alcidamus in Muſeo.
e) Eratoſthenes in Ἀνδραπόδῳ.
f) Plutarch. de ſolertia Animal.

cauſſa, vt ipſi *g*) narrant. Saeuiente in homines et pecudes peſtilentia, miſſi ad oraculum conſultores, reſponſum tulerunt, ad ſedandam luem vnicum id fore remedium, ſi ex Naupactio agro in Orchomenium Heſiodi oſſa deportaſſent. Percontantibus autem iis, in qua tandem Naupactii agri parte eſſent illa reperturi, reſpondit Pythias, locum cornicem monſtraturam.

Redeuntes vero in patriam, qui ſciſcitatum miſſi fuerant, et per agrum Naupactium iter facientes, non longe a via cornicem conſpexerunt ſaxo inſidentem, ibique Heſiodi oſſa, in ſaxi cauitate inuenta, cum his Elegis inſcriptis apud ſe ſepelierunt:

Ἄστρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος, ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχει,
Ἡσιόδου, τοῦ πλεῖστον ἐν Ἑλλάδι κῦδος ὀρεῖται,
Ἀνδρῶν κεινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.

Hſtam vero mulierem nomine *b*) Ctemenem, cuius ſtupratae ob ſuſpicionem interfectus eſt *i*) Heſiodus, nonnulli eius fuiſſe vxorem tradunt, ex qua filium genuit Mnaſeam, vel, vt dicit Philochorus, Steſichorum, vel, vt alii, Archiepem. Ad extremam dicitur ſenectutem peruenisſe; vnde prouerbium illud, Ἡσιόδειον γῆρας; et Epigramma Pindaro *k*) attributum:

Χαῖρε δὶς ἡβήσας, καὶ δὶς τάφῳ ἀντιβολήσας,
Ἡσίοδ', ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Communem quandam, cum Homero ſortem, ſi Pauſaniae (in Atticis) ſit credendum, Heſiodus obtinuit. Regum, principumque familiaritates, vel fortunae inuidia nacti non ſunt, vel ſpreuerunt. Hic agreſti vitae addictus ab vrbana fronte, faſtidioſis dominis, aulicis artibus et officiis penitus abhorruit. Homerus per va-

g) Pauſanias in Boeoticis. Ἀγὼν. In nonnullis tamen circumſtantiis inter ſe diſcrepant.

b) ita corrigit Lil. Gyrald. pro Κλυμένην.

i) Proclus et Tzetzes in Schol. ad Ἐργ.

k) Tzetz. in Prolegg. ad Ἐργ.

rias terras peregrinatus, gloriam ſuam propagare praeſtabilius duxit, quam contractiori fama potitum magnatum opibus et gratia floruiſſe. Fortunati ambo! ſi quid veri cecinit Poeta, qui et regiam et paraſiticam menſam probe cognouerit; *l*) *Dulcis inexpertis cultura potentis amici, Expertus metuit.* Sed felicior multo Heſiodus, qui, dum clientelae taedium non ſubiret, *ſtirpis Achilleae faſtus* non perferret, *gaudebat paruiſque ſodalibus et lare certo.*

Haec fere ſunt, quae paſſim de Heſiodo noſtro conſcripta leguntur; dubiae quidem auctoritatis omnia, quae tamen, ſi falſa exiſtimantur, haud poenitet protuliſſe, quoniam ex his inferri poteſt, maximo eum per omnia ſaecula in honore habitum, de quo talia conficta fuerint.

De hominis vero moribus et indole, cuius vitae vix vlla ſuperſunt veſtigia, quis aliquid auſit pro certo tradere? Quod autem nobis inuidit hiſtoria, ipſe quodammodo ſuppeditauit in libris, quos veram quaſi animi ſui imaginem poſteris reliquerit. Et quamuis de moribus hominum ex eorum ſcriptis, de praxi ex praeceptis non ſine erroris periculo iudicatur; in hoc tamen auctore, cum ſenili quadam garrulitate tantus elucet candor et infucata ſimplicitas, vt ipſum, dum lego, pene videre videar qualis eſſet, omnemque vitam ſenis in libris ſuis veluti votiua deſcriptam tabella patere exiſtimem. Dignus homo, quem quis Patriarchae alicui vel Prophetae aſſimilauerit. *Ruſticus*, *abnormis*, *ſapiens*; abundans praeceptis omnigenis, agriculturae, oeconomiae, virtutis, quae quidem, ni fallor, Aſcraeo populo quotidie inculcabat, fabularum, antiquo more, ornamentis illuſtrata, facetiiſque innocuis condita. Inter caeteras vero virtutes iuſtitiae et frugalitatis cultor praecipuus, quarum alteram ei commendauit a corruptis iudicibus accepta

l) Horat. Epp. l. 1. ep. 18.

cepta iniuria, ad alteram exercitatum fecerunt, quae erant patrimonii parte spoliato facultatum angustiae. Non adeo tamen ad rem attentus, quin arctum quandoque solueret hospitiis animum, *m*) neque πολύξεινος, neque omnino ἄξεινος; si quid vero valeat argumentum illud, *Laudibus arguitur* etc. haud ille illiberalis conuiviorum apparator, *n*) qui, conuiuis ad bibendum dispositis, *vetuit super cratera cyathum quiescere.* Mitis vir ingenii, placabilis, generosus, qui summa licet iniuria affectus, fratrem tamen, damni auctorem, docere, hortari, beneficiis cumulare non destitit. *Otii, quietisque cupidissimus*, qualem decet esse agricolam et pastorem; ista tamen ambitione famaeque siti, qua literati pene omnes, poetae maxime, laborant. Hinc nauigatio illa ad certamen Chalcidense, et plures forsitan contentiones in deperditis libris memoratae. Vaniloquentiae accusationem, quam nonnulli Hesiodo intentarunt, iam supra diluimus; si qui vero superstitiosum arguunt, nec licet nec libet refellere. Talem habemus, qualem expectare fas est antiquissimum Poetam, summa deorum reuerentia imbutum; quae quidem in illuminata mente religionem parit, veramque pietatem, sed in intellectu caecutiente diuinaeque naturae prorsus ignaro, superstitionem omnimodam. Vitium hoc habuit non proprium, sed temporum. Ab erroribus autem popularibus animi maxime erecti haud facile emergunt.

Sed hominem iam dimittamus, vt contemplemur poetam; omnium praeter Homerum ab antiquis celebratissimum; cui dum χαρακτῆρα effingere, explorare genium, propriamque scribendi speciem depingere suscipiam dolebit sane, si sensum meum, sequutum, iudicioque confisum, ab his ipsis antiquis κριτικωτάτοις viris quandoque dissentire contigerit. Acutissimi vir ingenii Dionysius Halicarnassensis *o*) hanc nobis Poetae nostri

 imagi-

m) Ἔργ. 715.
n) Plutarch. Diocl. Conuiu.
o) in censura vett. Scriptt.

imaginem exhibet: Ἐφρόντισεν ἡδονῆς, καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς. Idemque cum politam et floridam τὴν σύνθεσιν deſcripſiſſet (περὶ συνθέσεως ſect. 23.): Heſiodum inter eos primum recenſet, qui in hoc ſtylo viſi ſunt elaboraſſe. Ab illo non diſcrepat Velleius Paterculus (l. 1. c. 7.): *Vir fuit perelegantis ingenii, et molliſſima dulcedine carminum memorabilis.* Eandemque pene ſententiam, Grammaticorum princeps, Fabius Quinctilianus in his verbis tueri videtur (Inſtitutt. Oratt. l. 10.): *Raro aſſurgit Heſiodus, magnaque pars eius in nominibus eſt occupata, tamen utiles circa praecepta ſententiae, lenitaſque verborum et ſententiarum probabilis daturque ei palma in illo medio genere dicendi.*

Decreta haecce ſummorum Criticorum locus erit in poſterum perpendendi; illud tamen interea libet animaduertere, ſcilicet eos, quamuis vera forſan, quae citauimus, de Noſtro protulerunt, non ei in his χαρακτῆρα maxime proprium et familiarem attribuiſſe. Sagaces viri, et Criticorum regulis aſſueti, hoc vel illud ſcribendi genus, acri habito examine, in auctore quouis forſitan deprehendant. Sed illud vnicum pro peculiari diſtinctionis nota cuique attribuerem, ſi quid in eo ſit, quod non acutis, vt ſentiatur, naribus indiget, non vt Criticorum trutina penſetur, exigit, ſed per ſe planum et perſpicuum vulgarem quemuis et oſcitantem ferit lectorem, et nequaquam ſui ſinit eſſe immemorem. Ecquid vero huiusmodi deprehendimus in Heſiodo? Immo admirabilem quandam ſimplicitatem, et, vt ita dicam, modeſtiam orationis et caſtitatem; a qua quidem ſcribendi norma in vetuſtiſſimo quoque auctore maxime conſpicua, recentiorum hominum plerique falſas fucataſque Veneres ſectati penitus deflexerunt. Simplicitas vero vel in cogitatis vel in verbis praecipue conſiſtit. Cogitationum ſimplicitas ea eſt, quae res concipit et apprehendit, vt in ipſa natura inueniuntur exiſtere, pure, perſpicue, diſtincte.

ſtincte. Iis autem opponuntur cogitationes perplexae, obſcurae, ſubtiles, quae veritatem forſan in ſe continent, ſed longe quaeſitam, paucis obuiam, et fundo quaſi adhaerentem. Verborum ea eſt ſimplicitas, quae res exprimit proprie et clare, non affectatis vocibus, quaeſitiſue figuris, ſed iſtis, quae ad communem vſum proxime accedentes vulgari captui maxime accommodantur. Hic, inquam, ſtylus eſt et dicendi character, in quo veteres illi excelluerunt, a quo tamen recentiores, delicati homines et faſtidioſi, acuminatum aliquid et exquiſitum et a vulgo longe longeque remotum inueſtigantes, omnino receſſerunt, et in locum eius frivolos conceptus, argutas ingenioſaſque ſententiolas, introduxerunt. Ex hoc hominum genere perpauci Aſoraei vatis veneratores inueniuntur. Nam de rebus ruſticis vrbane, de humilibus excelſe, de gravibus non! lepide et concinne, loqui didicit; ſed ſuum cuique rei colorem induens naturam ducem optimam in omnibus ſectatur. In eo igitur dominatur iſta, de qua loquimur, ſimplicitas; ſiue ad hanc a natura factus, ſeu paſtorali vita inſtitutus, ſeu ab ipſo denique ſubiecto coactus videatur. *Raro* certe *aſſurgit Heſiodus*, nec in tali debuit argumento aſſurgere; ſed aliarum Venerum vices ſupplent, et certiſſimam ei palmam conciliant praeceptorum grauitas, verborum aptitudo, et verſificationis lenitas et dulcedo. In Ethica parte, praeceptorum aridorum, ieiunorum, ſine ordine vel connexione repetita crambe; in deſcriptionibus, notiſſimarum circumſtantiarum minuta congeries, nullis figmentis decorata, vel figuris variegata; totius ruris inornata facies; omnia denique ad vtilitatem potius, quam delectationem comparata; haec quidem vitia ſunt, quae delicatis noſtris hominibus faſtidium creant; ſed iſtiusmodi ſunt vitia, quae in optimo quoque antiquorum maxime conſpiciuntur, et pro ipſiſſima nota antiquitatis

et

et charactere *p*) genuino habenda ſunt. Ecquid enim Homero ſublimius, ne dicam diuinius? Sed in ipſo, quandocunque a bellorum ſtrepitu recedere, et in domeſtica vita occupari, vel arua incolere dignatur, eadem conſpicitur tum ſenſuum tum verborum veneranda ſimplicitas; cuius quidem plurima vel in ipſa Iliade, occurrunt exempla, Odyſſea autem tota in hac eſt. Quin etiam in argumentis maxime excelſis haec ipſa ἀφέλεια locum habet, ſimplex inquam, magnificentia, et natiua maieſtas, quae, per ſe ſatis conſpicua, extranea reſpuit ornamenta, nec purpureos pannos aſſuit; qualem videre licet in ſacris ſcripturis; quae ab omni faſtu et tumore abhorrentes, deſcriptionibus, colloquiis, Patriarcharum hiſtoriis, rebus quidem plerumque grandibus, ſuam attribuunt ſublimitatem, vlteriorem non arrogant. Quod ſiqui ſint, qui hanc ipſam orationem ſimplicem et incultam contemnant, vtpote facile imitabilem, et ſine ſudore obtinendam, nae illi egregie falluntur, fruſtra, vt opinor, laboraturi, ſi eandem tentauerint. Ita enim plerique vel prauorum librorum lectione, vel propria affectatione, et nouitatis falſaeue ſublimitatis ſtudio peruertuntur, vt eos ad naturam denuo reuocare et ad iuſtos ſenſus veramque eloquentiam effingere, opus ſit difficillimum nec niſi diuturno vſu et exercitatione crebra perficiendum. Quid vero? Nulliſne liceat ornamentis, nullo vti acumine? An omne dicendi artificium, omnis rhetorica ableganda? Nequaquam. Plura ſunt ſubiecta, ita a natura comparata, vt nitide, vt

p) Huc referri poſſunt, quae dicit Macrobius in comparatione Catalogorum Homeri et Virgilii. *Has copias fortaſſe putet aliquis diuinae illi ſimplicitati praeferendas. Sed neſcio quomodo Homerum repetitio illa vnice decet, et eſt genio antiqui poetae digna.* Saturnal. l. 5. c. 5. Dolet tamen, quod celeberrimum gentis noſtrae Poetam Alexandrum Popium in hac re diſſentientem habeamus; quem vide in diſſertatione ſua in Homeri Catalogum.

vt splendide tractari possint, hoc interim si modo caueatur, ne adscitis ornamentis naturalis gratia et venustas obscuretur. Illud vero concedens, nego tamen antiquissimis scriptoribus inornatam suam simplicitatem exprobrandam esse, cum et prisca gens mortalium istiusmodi phalerarum incuriosa esset, et ipsa forsan argumenta nitorem omnem et splendorem respuerent. Haec scripsi in eorum gratiam, qui natura quid sit, quod temporum morumque discrimen, quid denique subiecto cuique conueniat, prorsus ignorantes, inornatam Hesiodi simplicitatem fastidiunt et irrident.

Qui iustam vero de Hesiodo ideam formare velit, oportet eum non in vno quouis, sed in diuersis operibus poetam contemplari. In Ἔργοις καὶ ἡμέραις, quod vnum pro genuino eius opere ab omnibus *q*) agnoscitur talis est, qualem modo depinximus, agrestis, grauis, inornatus, senex, aeui sui antiquitatem et mores fassus; ista tamen dictionis puritate et numerorum suauitate, vt nihil in hac parte vel elegantissimae aures reprehendant. Libens igitur Dionysio Halicarnassensi accedo, qui de nostro ita scribit: ἐφεόντισεν ἡδονῆς καὶ ὀνομάτων λειότητος καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς; et Quinctiliano, qui hanc nobis eiusdem imaginem proponit; *Lenitas verborum et sententiarum probabilis, daturque ei palma in illo medio genere dicendi;* itemque Velleio, qui eundem *mollissima carminum dulcedine memorabilem* depingit. Sed in his omnibus desidero, quod vnicum pro genuino ac maxime proprio Hesiodi charactere lubens admitterem, rusticam illam, quam descripsi, verissimum antiquitatis exemplar, simplicitatem, cuius illi prae omnibus debuerunt meminisse, qui iustam Hesiodi imaginem exhibere voluerunt. Praecipue vero miror Velleium, hominem tum sensu tum stylo ab antiqua ἀφελείᾳ quam longissime recedentem, sub *ingenii perelegantis* charactere Hesiodum

q) Pausanias in Boeoticis.

dum bonum virum politis illis et naſutis lectoribus deridendum propinaſſe. Male quidem Heſiodo palpatur, dum iſtam ei laudem arrogat, quam ille ſolam non auſit ſibi vendicare. Sed Velleium non moror. Ecquid enim tam putidum eſt et inane, quod ab iſto adulatore vaniſſimo non fas ſit expectare?

Ad Θεογονίαν iam procedamus, quam omnes pene praeter Boeotos pro genuino opere admittunt, in qua quidem non eadem, quae in Ἔργοις, Heſiodi facies, nec tamen prorſus diuerſa. Hoc poema reſpicit illud Quinctiliani: *magna pars eius in nominibus eſt occupata;* a quo quamuis indicari videatur opus horridum et ieiunum, ad illud tamen quam aptiſſime refertur, quod de noſtro ſequitur Elogium: *Lenitas verborum et ſententiarum probabilis;* itemque Halicarnaſſenſis illud: ἐφθόντισεν ἡδονῆς καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς. Nam quod in Homero ſolent Critici admirari, eum ſcilicet in Catalogo ex tot hominum vrbiumque nominibus tam ſuauiter et molliter fluentem orationem conflare potuiſſe; illud ipſum in Heſiodi Theogonia tam feliciter elaboratum inuenias, vt ſi inter eos de hac re certamen iam inſtitueretur, merito dubitarent iudices, vtri palmam decernerent. In tanta vero nominum congerie, quis miretur, ſi *raro aſſurgat* Heſiodus? Non tamen vel in hoc opere omnino expers eſt poetici ſpiritus, ſed occaſione data tam magnum ſpirat et feliciter audet, vt, quibus rebus idoneus eſſet, poſſis aeſtimare; nec immerito deplores, vel quod incongrua tam ſublimi ingenio ei contigerint argumenta, vel quod operum eius ποιητικωτέρων pleraque interciderint.

Ex hoc autem libro petitum atrociſſimum impietatis crimen Heſiodo intentarunt veterum nonnulli. Primus omnium Pythagoras r) Heſiodi ſe animam vidiſſe finxit apud inferos vinculis adſtrictam aereae columnae, ſtriden-

r) Diog. Laert. l. 8. ſect. 21.

ſtridentemque propter ea, quae de diis commentus erat. Eidem dicitur ſubſcripſiſſe Xenophanes, Homerum etiam, vti aequum erat, pariter arguens *s*):

Πάντα θεοῖς ἀνέθηκαν Ὅμηρος Ἡσίοδός τε,
Ὅσσα περ ἀνθρώποισιν ὀνείδεα καὶ ψόγος ἐστὶν,
Κλέπτειν, μοιχεύειν τε, καὶ ἀλλήλους ἀπατεύειν.

Ipſe etiam Sextus *t*) qui iſta Xenophanis verba citauit, miti quidem reprehenſione Heſiodum perſtringit, μὴ ἀξιοχρεὼν ὄντα κριτὴν τῶν κατὰ φιλοσοφίαν. Platonis autem celeberrimam et decantatam ſententiam quid referam, qui *v*) Homerum et Heſiodum ob impias, quas de diis finxerunt fabulas e republica ſua eiecit? Quis igitur Chriſtianus vir Heſiodi tam inepte fautor eſt, vt ei velit in hac lite adeſſe, nec potius fateatur, eum optimo iure iſtius culpae eſſe damnandum, quam vel Ethnici philoſophi et ipſi quoad res diuinas caecutientes, reprehendere potuerunt! Illis certe libens accedo, mentisque acumen admiror, quae quamuis ad veritatem perſpiciendam obtuſior, multos tamen errores vel in iſtis tenebris detegere valuerit; et ſi iam metus eſſet, vt quis a vera religione huiuſmodi librorum lectione perverteretur, nec potius ſperandum eſſet, vt omnes iſtius ſuperſtitionis odium conciperent, quae figmenta tam abſurda venditare potuit, et ipſe inter primos eſſem, qui

s) Sextus Empiricus adu. Mathem. l. 9. Ad idem innuit Ariſtot. Rhet. l. 2. c. 24. Οἷον Ξενοφάνης ἔλεγεν, ὅτι ἀσεβεῖσιν οἱ γενέσθαι φάσκοντες τοὺς θεοὺς τοῖς ἀποθανεῖν λέγουσιν· ἀμφοτέρως γὰρ συμβαίνει μὴ εἶναί ποτε τοὺς θεούς.

t) Pyrrhon. Hypoth. l. 3. c. 16.

v) de republ. l. 2. Vide etiam quae in hanc rem notarunt Cicero Nat. Deor. l. 1. Longinus περὶ ὕψους cap. 9. quem haud opportune confirmat Tollius teſtimonio Ariſtotelis in libro 10. Polit. Iſtum enim libellum in imitationem Ariſtotelis a Kyriaco Stroza Florentino conſcriptum quis ignorat?

qui Heſiodum e noſtra etiam republica ablegatum vellent.

Libens tamen interea in medium proferrem, quodcunque in tanti viri, tam bonis moribus praediti excuſationem allegari poſſet; illud vero praeſertim, ſcilicet quod ipſe non finxerit, quam ſcripſit μυθολογίαν, ſed religionem popularem diu antea receptam carminibus celebrauerit. In ſuperſtitionis gentilitiae, in communis erroris culpa poetam noſtrum patiar inuolui, dummodo non audax impoſtor, tantaeque impietatis inuentor habeatur; ideoque vt haec valeat Apologia, ad Herodoti contrariam aſſerentis ſententiam ponderandam procedamus. De religionis enim Graecae primordiis ſic ſcribit Hiſtoricus (l. 2, c. 53.): Ὅθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτι ἀεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τε τινὲς τὰ εἴδεα ἐκ ἠπίστεατο μέχρι ὀ πρώην τε καὶ χθὲς, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι καὶ ὀ πλέοσι. Οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες Θεογονίην Ἕλλησι καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. *Vnde autem ſinguli deorum Extiterint, eunctine ſemper fuerint, aut qua ſpecie, hactenus ignoratum erat, niſi nuper atque heri, vt ſic dicam. Nam Heſiodum atque Homerum 400. non amplius annis ante me opinor fuiſſe. Illi autem finxerunt Graecis Theogoniam, diis cognominibus datis, diuiſiſque honoribus et artibus inter eos et deſcriptis eorum formis.* Huic igitur ſi fidem habeamus, religionis Helleniſticae auctores erant primarii Heſiodus et Homerus, et ab eorum inuentione profluxerunt fabulae, quas Graeci primum, deinde Ethnicorum pene omnium vulgus auide amplexi ſunt. Sed non is eſt Herodotus, cui, in re tam vero abſimili, contra aliarum hiſtoriarum fidem, tuto credas. Vir quidem eleganti ingenio et ſuauiſſima compoſitione memorabilis, ſed placendi quam docendi ſtudioſior, innumeriſque fabellis, et παραδόξοις ſcatens; adeo vt quantum ei arrogat

auctoritatis aeui antiquitas, tantum detrahat hominis *x*) vanitas, et in admiranda rerum effusa libido; cui ne in illis assentiamur, quae de Graecorum religionis origine narrauit, sequentes rationes vehementer obstant.

1. Quantacunque apud suos fama et auctoritate Hesiodus et Homerus valuerint, vix tamen suspicari possumus eam tantam fuisse, vt hac permota vniuersa gens aliter de diis et forsan sanius sentiens, Theologiam ab iis inuentam, et tam portentosis fabulis refertam admittere voluerit. Illis quidem honos et nomen diuinis vatibus olim attributus est, vt noua quaedam dogmata eos potuisse adiicere facile concedam; sed vt receptam penitus abolere superstitionem, religionemque nouam ex improuiso inducere vnus et alter valuerit, vix credibile videtur reputanti, quam difficulter se in mentes hominum praeoccupatas insinuet religio sanissima, etiamsi miraculis, validissimo veritatis argumento, muniatur.

2. Si praetendatur, istam fuisse Graecorum ignorantiam, vt ante Hesiodi tempora omni prorsus religione vacui fuerint, nullique extiterint poetae vel sapientes, qui de hac re praecepta tradere potuerint; et historiae auctoritatem, et ipsam rationem huic opinioni repugnantem habemus. Multis procul dubio ante haec tempora saeculis Graecia habitata fuit; cumque ex variis olim conflata sit coloniis, mixtam quandam, ex variis regionibus inuectam *y*), religionem accepit. Ne rem altius repetamus, Danaus *z*) qui Argis, Cecrops *a*) qui Athenis regnauit, cum ipsi ex Aegypto essent, aliquam

x) Cicero de Legg. 1, 1. Plutarch. de Herod. Malign. Dio Chrysost. Orat. 18. A. Gellius l. 1, 10. Strabo l. 1. et 11. Thucyd. l. 1. Οὔτε ἐς λογογράφοι etc. ad quod Scholiastes: Αἰνίττεται τὸν Ἡρόδοτον.

y) Summi viri, Ioh. Potteri, Archiep. iam Cantuar. Archaeol. Gr. l. 2. c. 1.

z) Pausanias in Corinthiacis.

a) Eusebius Chronico. Pausanias in Arcadicis.

quam certe religionis partem, quae in ſuperſtitioſa iſta gente inualuerat, ſecum induxerunt. Dicitur et Phoroneus *b)* Aegyptius templorum, altarium, ſacrificiorum vſum Graecis indicaſſe; ideoque vel deos quoſdam tunc temporis apud eos in honore habitos inuenit, vel ipſe peregrinos et ignotos inuexit. Teſtatur etiam et ipſe Herodotus (l. 2.), pene omnia deorum nomina ex Aegypto in Graeciam peruenisſe; Bacchum vero diu ante Heſiodum Graecis fuiſſe notum, quippe cuius nomen et cerimonias Melampus interpretatus fuerit.

Quamquam vero idem Hiſtoricus contendit (ibid.), poetas illos, qui antiquiores Heſiodo et Homero ferebantur extitiſſe, poſteriores fuiſſe, ei tamen vel ipſa ratione permotus ſtrenuo repugnarem. Cui enim verisimile videatur, haec poemata tam pulchra et pene divina prima fuiſſe inter rudes Graecos poeſeos tentamina *c)*, cum alioqui omnes artes et ſcientiae, non vno ſaltu

b) Clem. Alex. in Protreptico. Arnobius contra gentes l. 6.

c) Vide hac de re ſententiam Viri doctrina et ingenio praecellentis Franc. Hare Ciceſtrenſis Epiſcopi in Prolegg. in Pſalmos a ſe methodo et arte admirabili metrice diuiſos; cuius tamen obſeruationes elegantiſſimas Lectori inuidere iniquum eſſet. *Reſpondeo, hanc ipſam ſimplicitatem partim in cauſa fuiſſe, quod eius inueſtigatio quaerentibus non felicius ceſſerit; qui non ſatis ſecum reputantes, antiquiſſima quaeque eſſe ſimpliciſſima, arteſque omnes, quo initiis propiores eſſent, eo fuiſſe rudiores, nec niſi longo temporis progreſſu ad ἀκμὴν ſuam perductas, temere nimis crediderunt Poematia haec, quod ſacra eſſent, nec ſine numinis quodam afflatu compoſita, ideo eſſe in ſuo genere perfectiſſima, omnemque poeſeos cultum et ornatum, qui multis poſt ſaeculis apud Graecos obtinuit, in his quaeri oportere.* — Notandum tamen eſt, poeſeos Hebraeae imperfectionem, iſtius linguae, vel ipſorum forſan poetarum, genio, aeque ac antiquitati poematum, quae iam ſuperſunt, adſcribi poſſe. Nam inter Iobum, Moſen, Deboram, ſacrorum poetarum primos et poſteriores illos, Dauidem, Salomonem, caeteroſque qui Babylonicam captiuitatem exceperunt,

ſaltu, ſed gradatim lentiſque paſſibus ad culmen ſoleant peruenire? Rurſus igitur idem notandus eſt Velleius, qui verborum, vt ſolet, ſonitu et antitheſi potius, quam ratione et veritate, ductus, vanum hoc Homero confert elogium (l. 1. c. 5.): *Neque ante illum, quem ille imitaretur, neque poſt illum, qui eum imitari poſſet, inuentus eſt.* Nam praeter ipſorum poematum perfectionem, quae ea nequaquam prima omnium fuiſſe ſatis demonſtrat, etiamnum conſeruantur antiquorum poetarum nomina, qui de diis et religione ſcripſiſſe traduntur. Meminit Pauſanias *d)* Lycii cuiuſdam Olenis, qui antiquiſſimos inter Graecos conſcripſit hymnos et in hymno ſuo in Lucinam dicit Amorem Lucinae filium fuiſſe; poſt eum vero Pamphus et Orpheus poetae claruerunt, et ab vtroque compoſiti ſunt hymni in Amorem. Fertur etiam eundem Pamphum *e)* primum in Gratias carmina ceciniſſe *f)*; eius vero hymnum in Iouem Homerum imitatum eſſe. Si Ciceroni ſit credendum *g)*, Chryſippus Orphei, Muſaei, Heſiodi, et Homeri fabellas accommodauit ad ea, quae ipſe de diis immortalibus dixerit. Dicitur autem Muſaeus *b)* Θεογονίαν compoſuiſſe; licet hymnum in Cererem pro vnico Muſaei illius priſci ſcripto certo ac genuino agnoſcit *i)* Pauſanias. Ex hoc tamen poemate Homerus et Heſiodus quaedam deſcripſiſſe, ac ſuis intexuiſſe poematibus narrantur *k)*.

ceperunt, ſatis longum tempus interceſſit, quo perpoliri, et ad ἀκμὴν quandam perduci poſſet Poeſis Hebraea, ſi modo iſtiusmodi perfectionis capax fuiſſet, vel huic rei ſacri ſcriptores operam dediſſent; cum tamen iiſdem, quibus antiquiſſima, vitiis et maculis laborent poemata recentiora, nec vllum in iis veſtigium profectus cernatur.

d) In Boeoticis. Herodot. lib. 4.

e) Pauſanias in Boeoticis.

f) Philoſtratus in Heroïcis.

g) de Natura Deor. l. 1.

b) Diog. Laert. in Prooemio. Harpocration. Suidas in Μελίτη.

i) in Meſſeniacis.

k) Clemens Alex. Strom. l. 6.

De Orpheo autem Graecorum religionis auctore celeberrimo, variorum scriptorum testimonia congerere infinitum pene *l*) esset; a quo, cum patria Thrax esset, ipsum religionis nomen, vt nonnulli existimant *m*), derivatum est. Dicitur enim cultus diuinus Θρησκεία, quasi Θρακία, i. e. Thracis hominis inuentum.

3. Plurimae Graecorum religionis fabulae ab historia sacra desumtae sunt; *n*) quod quidem patet tum ex circumstantiarum factorumque inter se congruentia, tum ex ipsis locorum, personarum, deorumque nominibus ab Hebraea radice deriuatis, paruaque mutatione ad Graecam aurem accommodatis. Sed vehementer errat, si quis existimat, huiusmodi mutationem vnius alteriusue hominis inuentioni et ingenio deberi. Non enim vno aliquo tempore, sed sensim corrupta fuit antiquarum rerum notitia, quae, cum nullis certis monumentis conseruata fuerit et propagata, per longum, vt solet, traditionis cursum innumeras subiit mutationes, a quolibet narrante ademtis, additis, variatis ad libitum circumstantiis, donec ad istum fere statum religio peruenerat, qualis in Hesiodi Theogonia *o*) describitur. Haud tamen asseuerauerim tam scrupulosum eum fuisse in omnibus, fidumque religionis suae interpretem, quin licentia

l) Vide tamen Aristoph. in Ranis, et Euripidem in Rheso.

m) Nonnus Διονυσ. ιϛοϛ. In Stel. 1. Potteri Archaeol. Gr. 2, 1.

n) Bochartus passim. Clerici Notae in Hesiod. passim. Stillingfleet Origines sacrae l. 3. c. 5.

o) *Cum ita Neomeniorum feriae Hesiodi temporibus inter Ethnicos obtinuerint, nemo nisi paullo morosior ambigere queat, quin saeculis longe vetustioribus in vsu fuerint, cum omnia scaterent idolis*, etc. Spencer de Neomen. festis c. 1. sect. 1. Idem de purificationibus verba faciens: *Si gentium pene omnium vsus antiquitatis indicium habeatur, consentaneum est, vt lotiones illas Hesiodo longe antiquiores fuisse, et originem suam a remotissimo mundi senio duxisse, iudicemus.* de lustrat. Hebr. c. 3. sect. 2.

tia a veteribus poetis vindicata, nouis quibusdam circumstantiis et splendidis fabellis Poema suum decorauerit. Eius tamen si τὸ ὅλον spectes, ab antiqua eum traditione argumentum desumsisse, vel hac ratione inductus crediderim, quod has res, vt notas diuque receptas, secure et tranquille narret, nullamque prae se ferat speciem hominis exponentis commenta sua, iisque fidem conciliare laborantis.

Ex his omnibus mihi quidem persuasissimum est, longe vetustiores Hesiodo fuisse has de deorum origine factisque historias. Illud tamen libens concedo eum forsan copiosissime et accuratissime de hac re scripsisse, primumque πεποιηκέναι ΤΕΛΕΙΑΝ θεογονίαν Ἕλλησι.

His iam expeditis quae ad Ἔργα καὶ ἡμέρας et Θεογονίαν pertinent, ad aliud iam pergamus Poema, seu Poematis fragmentum, Ἀσπὶς Ἡρακλέους nuncupatum, quod an genuinum sit Hesiodi opus, an potius recentioris aeui, summa est inter viros doctos controuersia. Variorum opiniones hic loci memorare superuacaneum esset, cum ea, quae in hanc rem congessit vir πολυμαθέστατος Io. Alb. Fabricius, huic nostrae Editioni integra subiúnxerimus; rationes autem, quibus inducti literati quidam viri hoc opus Hesiodo abiudicauerint, paullisper expendere non pigebit, quas si inanes, nulliusque esse ponderis deprehendemus, nihil certe apud me illorum auctoritas valebit, quo minus tam pulchri poematis honorem Hesiodo tribuam. Argumenta, quae ad huius poematis νοθείαν probandam adhibentur, huiusmodi fere sunt.

1. Ἀσπίδος Ἡρακλέους auctor Homeri Clypeum Achilleum imitatus esse videtur, et ab ipso plurima carmina mutuatus; quinimo in quadraginta locis, vt recenset vir quidam p) ἀκριβέστατος, istiusmodi vtitur

 locutio-

p) Vide librum, Anglico sermone conscriptum, cui titulus: Miscellaneous Observations on Authors antient et modern.

locutionibus, quales non nisi in hymnis Homero adscriptis inueniuntur, ac proinde necesse est, vt qui Hesiodum Homero coaeuum, vel eo forsan seniorem existimant, recentiori alicui poetae hoc opus adiudicent. A similitudine igitur duorum inter se poematum concludis Ἀσπίδος auctorem Homeri clypeum imitatum fuisse? Pulchrum sane argumentum! quod in te pari ratione torqueri potest. Cum enim inter duo scripta notabilis quaedam apparet conuenientia, exinde probabiliter inferri potest, vnum ad alterum respexisse; sed vtrum sit apographum, vtrum archetypum, aliis argumentis iudicandum restat. Aequo igitur iure Hesiodi fautores contendant, Homerum Hesiodi imitatorem fuisse, nisi aliae occurrant rationes, quae contrarium possint euincere. Porro argumentum illud, quod ducitur a quadraginta locutionibus, quae ab hymnis Homero adscriptis petitae videntur, eadem laborat infirmitate, et maiori quidem, quanto maior est istorum hymnorum nouitatis suspicio. Nam quo longius ab Homerica aetate hymni recedere creduntur, eo probabilius est in parallelis locis eos ad Ἀσπίδα respexisse, quam ad illos Ἀσπίδα, cuius antiquitas a tanto doctorum numero defenditur.

2. Ecce vero aliam rationem, qua Ἀσπίδος antiquitas oppugnatur. In eo nempe inuenitur allusio ad Centauri nomen, quod in Fornace q), poematio Homero attributo, memoratur:

Ἀσπίς. Ἀμφὶ μέγαν Πιτραῖον, ἰδ' ΑΣΒΟΛΟΝ οἰωνιστήν.
Κάμινος. — Σμάραγόν τε καὶ ΑΣΒΟΛΟΝ.

Vide, quaeso, argumentum. *Idem occurrit nomen in* Ἀσπίδι *et* Καμίνῳ; *Ergo vnum ad alterum respexit. Idem occurrit nomen in* Ἀσπίδι, *quod dubiae est antiquitatis, ac in* Καμίνῳ, *quod procul dubio est recens; ergo* Ἀσπὶς *illud nomen a* Καμίνῳ *mutuatum est.* Talis est

q) Herodot. vit. Homeri.

est Grammaticorum argumentatio; cuius quidem puderet meminisse, nisi instituti ratio requireret, vt Hesiodei nihil a me alienum putarem. Si Ἀσβόλος nomen esset ab auctore Καμίνῳ confictum, valeret argumentum, quod exinde contenderet Ἀσπίδα Καμίνῳ recentius esse poema. Sed illud non supponitur, nec supponi potest. Nam Ἀσβόλος vetustissimum est Centauri, diu, vt videtur, ante Hesiodi tempora celebratum, quem ob impietatem et truculentiam ab Hercule fuisse interfectum, vetus fama r) tulit. Sed haec nihil moror, cum illud ipsum falsissimum sit, quod in hoc argumento supponitur. Vox enim Ἀσβολον in Καμίνῳ, in omnibus, vt opinor, codicibus legebatur Ἀσβετον seu Ἀσβεσον, donec Homeri editor Barnesius in Ἀσβόλον commutauerit, ratus nimirum ea fuisse Centaurorum nomina, quae in isto versu memorantur. Sed in hoc frustra est vir doctus. Verisimilius enim est, ea esse Cyclopum nomina, tum quod fictili arti aduersarii s) praedicentur, tum praecipue quod infra inuocet Poeta t) Chironem omnesque simul Centauros, ideoque in tantillo Poematio sui esset oblitus, si illi etiam sint Centauri, qui in priori versu designantur.

3. Tertia vero obiectio petita est ab illa dissimilitudine, quae inter Ἀσπίδα aliaque Hesiodi opera conspicitur. Abundat quippe, Ἀσπὶς sublimibus figuris et ornamentis poeticis, quae aliena prorsus videntur a graui illo et simplici poeta, qui Ἔργα et Θεογονίαν compofuit. In hoc argumento consequentia non valet. Vix enim a stylo auctorem possis dignoscere, nec in re tam incerta existimatori docto tuto confidas, nedum Grammaticorum turbae, qui hoc vtentes criterio, de

r) Philostr. in Heroic. Fabricii Bibl. Gr. l. 1. c. 2.

s) Ὃς τῆδε τέχνῃ κακὰ πολλὰ ποιήσει.

t) Δεῦρο δὲ Χείρων ἀγέτω πολέας Κενταύρους, Οἵ θ' Ἡρακλείκης Χείρας φύγον, οἵ τ' ἀπόλοντο.

antiquorum ſcriptis ſuperbum ferunt iudicium; prorſus ignorantes, in eodem auctore ſtylos maxime diuerſos inueniri. Primo enim, ab aetate auctoris ſcribendi ratio variatur. Quod enim in Hortenſio iam ſeniore, et de ſolita induſtria aliquid remittente, animaduertit Cicero (de claris Oratt.): *ſui diſſimilior videbatur fieri quotidie*; id fere in omnibus quodammodo, maxime in poetis, qui ſcribentes ſeneſcunt, conſpicitur. Acre illud et vehemens hebeſcit, venuſtum et politum defloreſcit, veſtitu ſplendido oratio ſpoliatur, et omnino vt Graecorum notat Criticorum princeps v), ἡ ἀπαχμὴ τῶν πάθων ἐν τοῖς μεγάλοις συγγεχώρηται καὶ ποιηταῖς εἰς ἦθος ἐκλύεται. Non inutile eſt illud Horatii (Epiſt. I, 1.) praeceptum, *Solue ſeneſcentem*, etc. et ille ipſe, quamuis in omni genere excellens, aeſtum tamen ingenii deferbuiſſe, et ad aliquid *ſermoni propius* inclinaſſe expertus eſt:

Nunc itaque et verſus et caetera ludicra pono
Quod verum atque decens curo, et rogo et omnis in hoc ſum.

Maxime vero in ipſo Homero iſta, de qua loquimur, ingenii declinatio conſpicitur. Δείκνυσι διὰ τῆς Ὀδυσσείας, ὅτι μεγάλης φύσεως ὑποφερομένης ἤδη ἴδιόν ἐστιν ἐν γήρᾳ τὸ φιλόμυθον. — — Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς αἰτίας, οἶμαι, τῆς μὲν Ἰλιάδος γραφομένης ἐν ἀκμῇ πνεύματος, ὅλον τὸ σωμάτιον δραματικὸν ὑπεκρήσατο καὶ ἐναγώνιον· τῆς δὲ Ὀδυσσείας τὸ πλέον διηγηματικὸν, ὅπερ ἴδιον γήρως x). Quid igitur? ſi dicam Ἀσπίδα figuris et ornamentis abundantem, in iuuentute ſua, alia quae reſtant poemata, inclinata iam aetate Heſiodum compoſuiſſe; eumne deinceps ob ſtyli diuerſitatem Poetae noſtro abiudices?

Secundo,

v) Longinus περὶ ὕψους x) Longinus ibid. cap. 8.

Secundo, ob varietatem argumenti scribendi ratio variatur. Eundemne requiris in Bucolicis et Georgicis feruorem et impetum, qui in Virgilii Aeneide conspicitur? Easdemne figuras in nauium catalogo, vel cum in curruum certamen Diomedes descenderet ac cum Δαΐδι οἱ ἐκ κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἀκάματον πῦρ Ἀσκὲς ὀπωρινῷ ἐναλίγκιον y)? Eadem inter scutum Herculis et alia Hesiodi poemata ratio est. Ἔργα καὶ Ἡμέραι poema est didacticum, virtutis et agriculturae praeceptis constans, subiectorum sane quae non admittunt, procul dubio non postulant, vel sensuum altitudinem, vel dictionis splendorem. Maxima pars Θεογονίας est διηγηματικὴ, et in nominibus occupata, quae quidem, si tam apte inter se Poeta composuerit, vt nihil asperum, vel auriculis delicatis ingratum occurrat, omne punctum tulisse existimatori candido videbitur. In hoc tamen poemate, cum ad res quasdam niteris et sublimitatis capaces digreditur, istis vtitur figuris et ornamentis, quae satis demonstrant, non ei ad haec ingenium, sed subiectum idoneum plerumque defuisse. Descriptio praelii inter deos et Titanas, ac postea Iouis cum Typhoeo pugnae, omnibus orationis ornamentis abundat, nec quidquam παιγνιώτερον in Scuto legitur; cuius tamen argumentum istiusmodi est, vt omnes poetae vires et vniuersum impetum facile patiatur. Male igitur *figurarum vi et ornamentorum abundantia* scuti νόθεια arguitur.

Restat, iam, vt de aetate Hesiodi pauca dicamus, pauca quidem; nam pauciſſimae occurrunt notae, quae curiosum in hac re inuestigatorem possunt dirigere. Periculosae plenum opus aleae! in quo iterum iterumque monendus est lector, vt rationibus verisimilibus contentus sit, nec vltra probabilitatis fines velit euagari. Argumenta, quae huic rei illustrandae inseruiunt, du-

y) Iliad. E. 4.

plicia fere ſunt, veterum teſtimonia et rationes Aſtronomicae.

Veterum teſtimoniis vltra probabilitatem nihil fas eſt tribuere. Nam et ipſi veteres reſpectu Heſiodi pro recentioribus ſunt habendi, et praeterea, quod maxime auctoritatem eorum leuat, inter ſe diſcordes ſunt. Duobus igitur omnino vtemur teſtimoniis, quibus tamen tutius credendum eſt, quia et antiquiſſima ſunt omnium, quae iam ſuperſunt, et inter ſe conſentiunt; tali quidem concordia, qualem de re tam remota expectare fas eſt, in qua ſcilicet non niſi paucorum annorum differentia occurrit. Herodotus poſt Heſiodum et Homerum ſcriptorum proſaicorum antiquiſſimus teſtatur eos 400. fere annis aetatem ſuam praeceſſiſſe (l. 2. c. 53.) Vixit autem Herodotus quo tempore Xerxes copias in Graeciam duxit, annis ante Chriſtum 480. ideoque floruit Heſiodus annis ante Chriſtum fere 900. Quantum Herodoti auctoritati tribuendum ſit, ſuperius dixi. Illud interea animaduertendum eſt, quod, ſi quis in eo ſit error, longe probabilius eſt peccaſſe eum, recentiorem, quam par erat, Heſiodo aetatem tribuendo, quam aſſignando nimis vetuſtam. Nam praeter illam phraſin τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μεῦ πρεσβυτέρης γενέσθαι, καὶ ΟΤ ΠΑΕΟΣΙ, quae quodammodo innuit, eum a vulgari de hac re opinione diſcedere, animaduertendum eſt, hanc ipſam opinionum diuerſitatem antiquitatem rei arguere. Ad hanc rem facit, quod ſibi ipſi parum conſtet Herodotus, a ſuo quandoque longius remouens ſaeculum Heſiodeum. Nam in vita illa Homerica ponit Homerum, ideoque Heſiodum, ante Xerxis expeditionem annis 622, i. e. annis ante Chriſtum 1042. Cuius quidem memini, non vt ſuſpecti iſtius libelli auctoritatem hiſtoriae Herodoteae teſtimonio opponerem; ſed vt monerem, ſi quae ſit in praedicta Epocha erroris ſuſpicio, in eo verti controuerſiam, an non multo antiquior

tiquior habendus sit Hesiodus, nequaquam an recentior habendus sit.

Haec etiam confirmatur supputatio ex Chronici Marmoris testimonio. In illo enim sic scriptum legimus: ἀφ' οὗ Ἡσίοδος ἐφάνη ἔτη ΓΗΗΓΔΔ . . . βασιλεύοντος Ἀθηνῶν . . . Literarum quidem numeralium vltima, nomenque Archontis interierunt. Illam autem lacunam bene suppleri numerali litera τῷ Δ, hanc vero τῷ Μεγακλῆς, ex iis, quae de hac re notarunt doctissimi Marmorum Editores z) abunde constat. Vixit Auctor Marmoris, vt ex plurimis in ipso Marmore notis constat, annis fere ante Christum 260, quibus adiectus numerus supra dictus 680. numerum efficit 940. illo autem tempore Athenis Megacles regnauit; eodem igitur floruit Hesiodus.

Hactenus historiae fidem secuti sumus; iam vero dispiciamus, quid luminis huic rei illustrandae praebeat Astronomia. Cecinit Hesiodus Arcturi exortum ἀκρόνυχον, confecta bruma, sexaginta post dies accidisse (Ἔργ. 564.):

Εὖτ' ἂν ἑξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ὄμβρια, δὴ ῥα τότ' ἀστὴρ
Ἀρκτῖνος προλιπὼν ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο
Πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεται ἀκρονύχιος.

ex quibus verbis aetatem nostri Poetae, calculi Astronomici ope, intra septuaginta plus minus annos posse constitui Scaliger a) et Vossius b) sunt arbitrati.

Vellem equidem huc vsque rationum Astronomicarum ope prodire liceret; nam certiore calculo opus non esset in negotio a nostris temporibus tam remoto, et exigui momenti. Sed frustra huiusmodi ἀκρίβειαν spera-

z) Vide Seldeni et Prideauxii Comment. in Marm. Oxon.

a) Animadu. ad Euseb. No. 1255. p. 72. edit. Amstel. 1658.

b) de Graecis Poetis cap. 2. sect. vlt. p. 11.

ſperamus; poſtulat enim τὴν ἐπιτολὴν Arcturi rite et accurate definitam fuiſſe Heſiodi temporibus, et regionem cognitam; deinde nihil ambigui ineſſe verbis Poetae.

Sed τὴν ἐπιτολὴν ἀκριβούχην Arcturi rite et exacte definitam fuiſſe ne credamus, vetat quidem rudis antiquorum Aſtronomia, quam nimis imperfectam multa poſt Heſiodum ſaecula manſiſſe adeo demonſtrat, inter alia Eudoxi Sphaera *c*) vt merito dubitari poſſit, an tempus reuera interiectum brumae et exortui ſtellae cognitum fuerit, nec ne, Heſiodo, aut Aſtronomis, quorum ille vſus eſt obſeruatis. Quis enim pro certo affirmauerit eo vſque proceſſiſſe antiquos in Aſtronomica ſcientia vt veros τῶν τροπῶν dies ſtatuere poſſent? Prima omnium iſtiusmodi obſeruationum, quas veteres litteris tradidere, ea eſt ſolſtitii ab Euctemone et Metone obſeruati *d*); cui tamen neque Ptolemaeus, nec eo antiquior Hipparchus auſus eſt confidere; Petauius *e*) autem eam de errore vnius circiter diei arguit. Quid igitur miri eſt, ſi ab Heſiodo, aliquoue eiusdem ſaeculi Aſtronomo minora ſperemus, quam ab Euctemone et Metone, quorum nomina inter cultores Aſtronomiae multum celebrantur? Nec in hac re antiquorum laudibus detrectare cupio. Sol curſum ſuum tardiſſime flectit; et conuerſionem ita aliquando inter duas meridies euenire oportet, vt Aſtronomo minus perito vix ac ne vix quidem conſtaret, vtrum huic illine diei eſſet accenſenda. Sed de imperitia veterum in conſtituendis ταῖς τροπαῖς ſolis audiamus Attalum et ipſum Eudoxum. Hic *f*) dicit in Ἐνόπτρῳ ſuo: Φαίνεται δὲ διαφορὰν τῶν κατὰ τροπὰς τόπων καὶ ὁ ἥλιος ποιούμενος ille affirmat *g*) τὸν ἥλιον τὰς τροπὰς

c) apud Aratum, et Hipparchi commentarium in Arati poemata.

d) Ptolemaei magnum opus l. 3. c. 2.

e) Auctarium operis de doctr. temp. l. 6. c. 10. p. 247. edit. Pariſ. 1630.

f) Hipparch. Φαινομ. l. 1. c. 21. p. 198.

g) Coma Berenices v. 94.

τροπὰς μὴ ἀεὶ ἐπὶ τῷ αὐτῷ κύκλῳ ποιεῖσθαι· ἀλλά ποτε μὲν νοτιώτερον, ποτὲ δὲ βορειότερον.

Neque id ſolum nobis faceſſit negotium. Apparens ſtellae ortus, modo vt eum in animo habuerit Poeta, ſit eo tempore, quo ſolis centrum ſub Horizonte depreſſum eſt certo graduum numero *b*) pro magnitudinis ſtellae ratione definito, ipſum Horizontem occupante ſtella. Quanquam vero ſtella reuera eſſet iſto tempore Aſtronomis conſpicua; vtrum tamen tunc temporis, nec ſolaribus radiis magis expedita, viro Aſtronomiae imperito obſeruari poſſet, haud iniuria dubitatur. Ruſticus enim expectauerit ſtellam non modo ſub viſum cadere, ſed etiam toto ſplendore coruſcare. Hic autem ſplendor maiorem forte depreſſionis arcum poſtulabit; et vnuſquiſque gradus depreſſionis, ad arcum definitum accedens, apparentem exortum ſtellae ἐκρόνυχον accelerat, et ἑῷον moratur, vno ad minimum, pluribus nonnunquam diebus, pro ratione ſitus, quem ſignifer habet ad Horizontem. Huic etiam ſplendori quandoque obſtant longiora crepuſcula et lucidiora *i*), quae ex aeris ſtatu, ardore ſolis, halitibuſque terrae perpetuo mutantur, et aliquando ἀτμώδης quidam aer *k*) Horizonti incumbens, per quem maiores etiam ſtellae tralucere non poſſunt, niſi gradibus aliquot ſupra Finitorem extiterint; vnde inter aliás cauſas, ſcriptorum illa varietas in deſignando ſtellarum ortu occaſuque a quibuſdam iure petitur *l*). Porro haud ſatis conſtat Arcturi exortum ab Heſiodo memoratum ipſius Poetae temporibus, et in Aſcraeo agro fuiſſe obſeruatum. Plinium, Columellam, aliosque ſcriptores reperimus docentes aſtrorum ſtellarumque ortus et occaſus ex praeceptis et para-

b) Auctarium operis de doctr. temp. l. 1. c. 14. p. 45. et Riccioli Almageſt. nouum T. I. l. 6. c. 20. ſect. 15. p. 464.

i) ibid. T. I. l. 1. c. 31. p. 48.

k l) Petauii Auctarium etc. l. 2. c. 8. p. 99. B.

parapegmatibus antecedentium Aſtronomorum *m*), qui diuerſis ſane temporibus, et in variis mundi plagis aſtrorum coelique motus notarunt; quod ſi, vt par eſt, Heſiodus itidem feciſſe credatur, exinde nihil de eius aetate conſtabit. Nam ſaeculi mutatio aliquod diſcriminis, et varietas regionis, qua fit obſeruatio, inſigne diſcrimen temporis exortui inducet; et Arcturus ἀκρονύχως citius ſeriuſque poſt brumam orietur pro ratione ſaeculi magis minuſue remoti, et loci magis minuſue ſeptentrionalis. Hoc ſane diſcrimen ex mutatione ſaeculi oriundum antiqui vſque ad Hipparchi tempora ignorabant; neque illud alterum regioni debitum magis calluiſſe videntur Poetae; et fere omnes rei ruſticae ſcriptores libris ſuis infarcientes ortus et occaſus vndique excerptos, et perplexe et obſcure, ne ſpecie quidem aliquando memorata, deſignatos *n*). Igitur neceſſe eſt, vt iſtiusmodi obſeruationes plerumque ſint incertae, nec ſaepe Chronologiae inſeruire queant.

Denique numerum, quem Poeta ſtatuerat, ſexaginta dierum a bruma ad Arcturi exortum, eundem multi alii ſcriptores *o*) et tandem Plinius *p*) poſuerunt. Sed vtri horum, Plinio an Heſiodo, fides eſt adhibenda? Alterum certe de ſuo tempore locoque cogitantem ſuus fefellit animus, et fortaſſe vtrumque. Plinius quidem ſcientia ac eruditione praelucebat Poetae, ſed poeta antiquior, ideoque, ni fallor, teſtis fide dignior eſt huius exortus Arcturi; nam hic alteri, non vero alter huic, auctor eius rei eſſe potuit. Quoniam tamen vtrique potuerunt ex aliis ſuum de hac re teſtimonium mutuo ſumſiſſe, adhuc incertum erit, quo ſaeculo, quaque regione

m) Eiuſdem Operis l. 2. c. 8. p. 89. B. et D.

n) Miſcell. Obſeruatt. pro Nouemb. et Decemb. 1733. edit. Amſtel. T. III. p. 358.

o) Nat. Hiſt. l. 11. c. 16.

pp) Plinii Nat. Hiſt. l. 2. c. 77. A. Gellii N. A. l. 3. c. 2. Macrob. Saturn. l. 1. c. 3.

ne obseruatus fuerit ille exortus, quem noster poeta nos docuit. Et haec fere sunt, quae in genere dicenda de incertis antiquorum praeceptis ad ortus occasusque stellarum attinentibus occurrunt.

Iam restant consideranda Poetae verba, in quibus aliquid ambigui nobis suspicari licet. Concesso enim, quod dies brumae rite definitus et Arcturi exortus aetate Hesiodi et Ascrae fuerit obseruatus, quis tamen statuere possit, diemne illum intra tempus a bruma ad Arcturi exortum, an extra esse numerandum? Antiquis vtraque computandi methodus erat vsitata; sed vtram Hesiodus vsurpauit, in promtu non est dicere. Praeterea Graeci *p*) ciuilem diem ab occasu solis inchoabant; et exortus siderum ἀκρόνυχος, siue ipso occasus momento, seu post occasum solis factus, sub initio diei ciuilis eueniebat. Erit igitur incertum, an ille quoque dies numero inclusus fuerit nec ne; et minime constabit an Hesiodus voluerit Arcturi exortum posuisse quinquagesima nona an sexagesima post brumam vespera, an sexagesima prima. Id vero notandum est, singulos dies numero additos Poetae aetatem ad nos propius admouere septuaginta duobus circiter annis. Aliam etiam litem docti mouerunt. Duplex est ἀκρόνυχος ortus *q*); alter quo tempore sol infra Horizontem occidentalem eo vsque nec amplius processit, vt stella in orientali Horizontis parte conspiciatur; qui ortus ἀκρόνυχος et apparens, seu ἑσπερία ἐπιτολὴ φαινομένη vocatur: alter est, cum sol versatur in occidentali Horizonte eodem temporis articulo, quo stella est in orientali, et ἑσπερία ἐπιτολὴ ἀληθινὴ vocatur, siue ortus ἀκρόνυχος verus; qui quidem obseruari non potest, sole tunc temporis oculis Astronomi surripiente, et radiis suis abscondente stellam. Neutonus *r*) (praeeuntibus Longomontano et

q) Gemini Εἰσαγωγὴ apud Petauii Vranologiam c. 11.

r) Chronol. p. 95.

et Keplero, si Ricciolo *s*) fides est) arbitratur posteriorem ortum esse designatum, quem necesse est apparente serius euenire duodecim ad minimum diebus, et nonnunquam pluribus, respectu habito ad τὸ ἔγκλιμα. Sed hunc sensum prorsus respuunt verba Poetae: nam vox παμφαίνων manifeste indicat τὴν ἐπιτολὴν φαινομένην et minime congruit vero ortui, quem Geminus *t*) ἀθεώρητον vocat. Neque mehercle, qui compos esset sanae mentis, id indicium tempestatis daret agricolis, quod oculis eorum non occurreret, et ex calculo astronomico esset deducendum. Sed alia insunt verbis difficilia: nam ἀκρονύχῳ et apparente ortu posito, stella in Horizonte orientali tum vltima vice conspicitur, neque ibi amplius ante heliacum eius ortum apparebit. Quonam igitur sensu dicitur Arcturus πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεσθαι, cum reuera hic ortus sit vltima ἐπιτολὴ φαινομένη, vltimaque ἀνατολὴ ἐκφανὴς? si dixeris haec verba, πρῶτον παμφαίνων seiungi debere a τῷ ἐπιτέλλεσθαι, et ad praecedentia, προλιπὼν ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο, referri, vt stellam iam emersam ex Oceano denotent et in Horizonte conspicuam; si ita, inquam, exposueris locum, redundat oratio, eo ipso stellae situ clare et aperte a τῷ ἐπιτέλλεσθαι expresso. Sin verba, πρῶτον παμφαίνων, volueris a se inuicem distingui, et seorsim ad τὸ ἀκρονυφάιος referri; sensus, fateor, commodus exinde elicietur: quoniam enim duplex est ἀκρονυφάιος seu ἀκρόνυχος ortus, quorum prior est φαινόμενος, posterior ἀθεώρητος; quidni videatur Hesiodus dixisse, quod Arcturus ἐπιτέλλεται ἀκρονυφάιος, πρῶτον, παμφαίνων; qui in vero ortu ἀκρονύχῳ diceretur ἐπιτέλλεσθαι ἀκρονυφάιος, ἔσχατον, ἀθεώρητος? Displicet tamen haec loci interpretatio, vtpote omnino subtilior, quam quae a vetere Poeta et rustico forsan viro expectari possit.

Alia

s) Almagestum nouum T. I. lib. 6. cap. 20. sect. 13. p. 463.

t) Cap. 11. p. 45. E.

Alia tandem, et ni fallor, vera, loci interpretatio occurrit, quam vox παμφαίνων omnino tuetur. Ea Latine sonat, *totus tollucens*, ideoque non conuenit vni cuiuis stellae, sed constellationi. Prior enim nullum habens sensibilem diametrum vel tota est φαινομένη, vel tota ἀθεώρητος posterior vero per plures noctes diuersis suis partibus exoriens, magis magisque sub visum ἀκρόνυχος cadit. Huic autem distinctioni quam maxime fauet locutio veterum Astronomorum, qui de stella *v*) nudo dicunt, ἐπιτέλλει, δύνει etc. sed de astro *x*) ἄρχεται ἐπιτέλλειν, λήγει ἐπιτέλλειν, μέσος ἐπιτέλλει, ὅλος ἐπιτέλλει etc. additis nonnunquam vocibus *y*) Φανερὸς, ἐκφανής. Itaque videtur τὸ παμφαίνων ἐπιτέλλεται idem significare ac τὸ ὅλος ἐπιτέλλει Φανερῶς; et Arcturum pro signo Bootae Poeta vsurpauerit: quod neque nouum nec improbandum est. Nam idem fecere Catullus Callimachi interpres *z*), Plautus *a*), Virgilius *b*), Vitruvius,

v) Gemini Εἰσαγ. c. 16. p. 65. B. ἐν δὲ τῇ ιη — Δοσιθέῳ προτρυγητὴς ἀκρόνυχος ἐπιτέλλει. C. ἐν δὲ τῇ ιθ ἡμέρᾳ — ἐπιτέλλει δὲ καὶ Ἀρκτῦρος. D. ἐν δὲ τῇ κδ ἡμέρᾳ Καλίππῳ ῥάχις ἐπιτέλλει. p. 67. C. ἐν δὲ τῇ κγ Εὐδόξῳ αἰξ ἑῴα δύνει. p. 69. E. ἐν δὲ τῇ λβ Εὐκτήμονι Ἀρκτῦρος ἑῷος δύνει. Ptolemaei Φάσεις ἀπλανῶν apud Petau. Vranol. p. 71. A. γ ὁ ἐπὶ τῆς ἀρᾶς τοῦ Λέοντος ἐπιτέλλει. Aetii Amideni Serm. III. ibid. 422. Columella Edit. Paris. l. II, c. 2. p. 340.

x) Gemini Εἰσαγ. c. 16. p. 64. et passim. Columella l. II, c. 2. p. 340.

y) Gemini Εἰσαγ. c. 16. p. 65. atque alias passim.

z) Coma Beren. v. 94.

a) Rudent. Prol. v. 70. „Namque Arcturus *signum* o„mnium sum acerrimum.“ etc.

b) Georg. l. I. v. 204. „Ar„cturi *sidera* nobis Hoedorum„que dies seruandi“, vbi Seruius quidem Arcturum stellam esse explicat, sed male, ni fallor; quia τὸ *sidera* idem ac *signum* valet; imo ipse Seruius ad v. 68. nos ita submonuit: „Arcturus enim pluuiarum ac „tempestatum sidus est. Arctu„rus autem idem Artofylax — „idem Bootes etc“

vius *c*), Columella *d*), Plinius *e*), Iulius Firmicus *f*), et Auctor *g*) (quisquis ille fuerit *h*) siue Bassus seu ipse Germanicus), commentariorum in Arati Phaenomena a Germanico conuersa. Nec ipse Hesiodus, optimus sui interpres, praetereundus est. Nam v. 611. Arcturum oriri nos docuit quo tempore Orion et Sirius in medium coelum venerint: nec multo aliter exortum Bootae descripsit Hipparchus: μεσουρανῶσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων, ἀρχομένης μὲν ἀνατέλλειν τὸν Βοώτην, ὅτε ἀρκτοῦρος ὦμος τοῦ Ὠρίωνος, καὶ ὁ ἀρκτοῦρος πούς, ὡς ἡμιπήχιον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. λήγοντος δὲ αὐτοῦ, μεσουρανεῖ τὸν Κυνὸς ὁ ἐπὶ τῶν ἰσχίων λαμπρός. ἀνατέλλει δὲ ὅλος ὁ Βοώτης ἐν ὥραις ἰσημεριναῖς δυσὶν ὡς ἔγγιστα. Nam Hesiodi aetate, quo tempore exoriebatur clarissima stella Arcturi, Meridianum iam pridem transierat Orion, nec dum ad eum Sirius peruenerat: sed oriente toto Boote, duabus circiter horis Orion et Sirius Meridianum transcurrebant circulum. Quare vt Hesiodus sibi constet, congruum est arbitrari, Arcturum loco prae

mani-

c) L. 9. c. 6. „Item alia „contra est stella media ge„nuorum Custodis Arcti, qui „Arcturus dicitur". Hanc lectionem probat Philander; sed Cl. Perraultius suspicatur legendum esse *Arctophylax*: perpenso quidem loco mallem legere, *quae dicitur*, etc.

d) l. 11. c. 2. p. 341. „VII. Kal. Septembris Vindemiator exoritur mane, et Arcturus incipit occidere."

e) Nat. Hist. l. 18. c. 28. „VIII. Idus Aug. Arcturus *medius* occidit." c. 31. „V. Idus Septembris Caesari capella oritur vesperi. Arcturus vero *medius* pridie Idus vehementissimo significatu terra marique per dies quinque."

f) l. 8. c. 14. „in quinta parte sagittarii oritur Arcturus. Hoc *signo* oriente, etc."

g) sect. 10. p. 109. edit. Par. „Bootes qui et Arcturus, fertur esse Custos Plaustri, etc." p. 145. VIII. Idus Aug. Arcturus *medius* occidit — Arcturus vero pridie Idus Septemb. imbres vehementissimos significat, terra marique. Ratio eius haec traditur, si Delphino occidente imbres fuerint, non defuturi sunt per Arcturum, eius *signi* ortum seruat.

h) Vossius de Hist. Lat. I. 22. p. 104.

manibus noſtris, vel proprie, vel ſaltem per ſynecdochen, poni pro tota conſtellatione Bootae. Atque ita forte intellexerunt Poetam Moſchopulus *i*) et Proclus *k*), qui Arcturum ὁμοταγῆ et συναναπέλλοντα virginis conſtellationi fecerunt: id quod neque proprie ſtellae, nec ei aeque ac ſigno competit, et ab Hipparcho *l*) Bootae tribuitur. Proclus, fateor, quidem ſubiungit: ἀρκτοῦρος δὲ ὁ τῆ ἀρκτοφυλάκι (potius ἀρκτοφύλακος) ἀστὴρ, ὁ μεταξὺ τῶν σκελῶν αὐτῆ ἀνατέλλων. ὁ δὲ αὐτὸς ἀρκτοφύλαξ καλεῖται, καὶ Βοώτης· ſed mihi videtur vel τὸ ἔτως, vel τὸ Ἀρκτοῦρος excidiſſe poſt τὸ Ἀρκτοφύλαξ; quia ſtella Arcturi nuſquam, quod ſcio, Arctophylax vel Bootes vocatur, ſed e contra ſub Arcturi nomine ipſe Arctophylax ſaepius occurrit.

His omnibus, quae iam dicta ſunt opponat aliquis, quod Poeta, ſi Booten in animo habuiſſet, non ἀστὴρ Ἀρκτοῦρος dixiſſet, ſed ἄστρον Ἀρκτοῦρος, ſeu potius ἄστρον Ἀρκτοφύλαξ, quod omnem dubitandi praecidiſſet anſam. Nam Aſtronomi *m*) diſtinguunt inter τὸ ἀστὴρ et τὸ ἄστρον, huic conſtellationis, illi vero ſtellae ſimplicis notionem attribuentes: et Homerus de ſtella loquens τῷ ἀστῆρι vna cum verbo παμφαίνειν vtitur (Iliad. E, 5); vbi Euſtathius (in Comment. p. 514.) ὁ μὲν ἀστὴρ, inquit, ἓν σῶμά ἐστι· τὸ δὲ ἄστρον ὡς περιεκτικόν. ἄστρον γὰρ ἐκ πολλῶν ἀστέρων συγκείμενον ἀστροθέτημα μιᾷ φαντασίᾳ ὄψεως ὑποπίπτων, μετά τινος μυθολογίας ἀποδιδόμενον ὡς ἐν τοῖς Ἀράτου φαίνεται. καὶ ἔτω μὲν κατὰ τοὺς παλαιούς. οἱ δὲ ὕστερον συνέχειν τὰς λέξεις, ὡς εἶναι παρ' αὐτοῖς ταυτὸν ἄστρον καὶ ἀστέρα. Sed videant docti, an non hic loci dormitet bonus Euſtathius: diſtinctionem quidem agnoſco; tamen dubito, an illa vetuſtiſſimis ſcriptoribus fuerit cognita. Apud Homerum et Heſiodum ne-

i k) Comment. in Heſiodum.

l) l. 2. c. 18. p. 229.

m) Achilles Tatius Εἰσαγ. c. 14.

que τὸ ἄστρον in ſingulari, neque τὸ ἀστέρες in Plurali numero occurrunt: ideoque res eiuſdem ſpeciei, diuerſi tamen numeri mihi deſignare videntur. Quod conſtellationes ἄστρα vocantur, et proprie ſane, quia ex pluribus conſtant ſtellis, id patet; ſed an vna aliqua conſtellatio, quippe quae quodammodo ἓν σῶμα eſt, a τῷ ἀστὴρ deſignari poteſt, nec ne, res haud ita certa eſt. Callimachus tamen in eo ſenſu vſurpauit vocem, cum dixit, πρὶν ἀστέρι τῷ Βερενίκης, fatente ipſo Achille Tatio (Εισαγ. c. 14. p. 134. D.), diſtinctionis iſtius vocum fautore maximo; et ſi τὸν ἀστέρα ὀπωρινὸν Homeri eodem modo interpretatus fuero, neque mihi deerit auctor, nec argumenta. Nam Ricciolus *n*) affirmat, quod Canis maior eſt Homero l. c. Iliadis ἀστὴρ ὀπωρινὸς, *aſtrum ſubautumnale, ſeu aeſtatem finiens*: et ipſe Homerus interpretationi fauet, canens:

ἀρίζηλοι δέ οἱ αὐγαὶ
Φαίνονται πολλοῖσι μετ' ΑΣΤΡΑΣΙ νυκτὸς ἀμολγῷ·
Ὃν τε ΚΥΝ' Ὠρίωνος ἐπίκλησιν καλέουσι·
Λαμπρότατος μὲν ὅγ' ἐστὶ, κακὸν δέ τε ΣΗΜΑ τέτυκται.

vbi illam μυθολογίαν quam Euſtathius (in Iliad. E, 5.) aſtris propriam eſſe iudicat cum vocibus, ἀστράσι, κύν' Ὠρίωνος, et σῆμα coniunctam videmus. Ipſa quidem ſtella Sirii Canis aliquando vocatur ex ſententia Hygini *o*) et Baſſi *p*), ſed nunquam σῆμα, vel *ſignum*: quapropter de ſigno potius quam de ſtella Poeta eſt accipiendus. Si tamen hoc diſplicet propterea, quod comparatio inter Diomedem et Sirium inſtituta melius competit ſimilitudini Achillis et Solis, quam Homerum in animo habuiſſe Euſtathius innuit, dicendum eſt Poetam vtramque notionem et ſtellae et conſtellationis, quae communi

n) Almag. Nou. T. I. l. 6. c. 5. ſect. 5. p. 408.
o) de ſignis coeli l. 3. c. 34.
p) Comment. in Germanici Phaenomena c. 32. ſub fine.

communi nomine Canis vocantur, commiscuisse, quod idem fecit Plautus de Arcturo, Prologo in Rudentem:

Ita sum, vt videtis, splendens stella candida,
Signum, quod semper tempore exoritur suo,
Hic atque in coelo: nomen Arcturo est mihi.

Quidquid vero de Homero statuatur, Hesiodus aliam, quam quae data est, interpretationem non facile admittet; de qua re iam satis superque.

Perpensis igitur verbis Poetae calculum aggrediamur, et exinde sententias propositas examinemus. Verum ortum ἀκρόνυχον stellae Arcturi statuerunt Riccioli *q*) et Neutonus *r*) accidisse, prior Athenis anno ante Christum 953., posterior anno ante Christum 870. nulla loci mentione facta. Riccioli calculum nihil moror, quippe qui mendis scatet. Sed Polo boreo ad gr. 41° 30′ eleuato, ad quod ἔγκλιμα mundi Eudoxi sphaerae *s*) constituitur; et angulo Eclipticae et Aequinoctialis, cum Cl. Nostrate Halleio, constituto gr. 23° 29′ (quem tamen angulum eundem semper fuisse nonnulli forsan negabunt) his, inquam, positis, anno ante Christum 942. longitudinem solis, vere et ἀκρονύχως oriente Arcturo, comperio fuisse gr. 329° 16′. 59″. et meridie diei 27. Febr. fuit fere gr. 329° 17′. Londini. Bruma autem prioris anni, trigesimo die Decemb. mane ante lucem eueniebat; ideoque exortus Arcturi ἀκρόνυχος verus fuit vespera seu initio diei 28 Febr. i. e. post sexaginta dies a bruma numeratos. Sed minor Ascrae latitudo, et annus a Neutono memoratus seriorem exortum requirunt. Latitudinem Ascrae constituo esse gr. 38° 30′. quia Clar. M. D. Iac. Iurin *t*) recentissimas obseruationes secutus, Athenas posuit in gr. 38° 15′. Anno autem ante Christum 870. exoriebatur

q) Almagest. Nou. T. I. l. 6. c. 20. sect. 13. p. 463.

r) Chron. p. 95.

s) Hipparchus apud Petau. Vranol. l. 1. c. 5. p. 178. E.

t) Append. ad Varenii Geogr. c. 31. prop. 7. p. 41.

Arcturus vere et ἀκρονύχως Aſcrae, ſole quartum gradum Piſcium ingrediente, veſpera ſeu initio 3. diei Martii: bruma autem conficiebatur anno priore, tempore poſtmeridiano diei 29. Decemb., igiturque ἀκρόνυχος exortus Arcturi in agro Aſcraeo eueniebat veſpera poſt brumam confectam ſexageſima quarta, ſeu die ſexageſimo quinto, connumeratis vtriſque extremis. Quid igitur ſibi voluit Neutonus, qui Arcturi exortum ἀκρόνυχον et verum ex ſententia Poetae hoc anno euenisſe nos docuit *v*)? Num falſus fuit (abſit inuidia verbo) clariſſimus ille vir, cuius nomini honos ſemper eſt habendus? an diuerſa methodo iniuit calculum, pro regione ad Boream magis accedente, computatis ſexaginta diebus a medio brumae tempore, et excluſis numero extremis? De hac re, tacente ipſo Auctore, nihil certi, quod dicam, inuenio.

Alter iam reſtat examinandus ἀκρόνυχος ſtellae ortus Clerico (Not. ad Heſ. Ἐργ. 569.) probatus. Hic ortus apparens eueniebat Aſcrae anno ante Chriſtum 870, ſub initio 18. diei Febr. ſole occupante 21^mum^ gradum Aquarii, et ad 12. gr. ſub Horizontem depreſſo: i. e. poſt quinquaginta dies integros a bruma ad exortum numeratos. Hoc tempus Heſiodi verbis minime conueniet, niſi nobis ſuſpicari liceret Poetam ſcripſiſſe, εὖτ' ἂν πεντήκοντα, quod Grammatici poſteriores cum Φαινομένοις ſui temporis, vel aliorum obſeruatis, diſcordare inuenientes id in, εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα commutauerint; cuiuſmodi emendationes Attalus *x*) teſtatur ſe in Arati poemate feciſſe. Sed hac coniectura repudiata, quippe quae nullo nitatur fundamento, hic loci obiter ſubiungere libet, quod Eudoxus et Democritus eadem, quae Heſiodus, de Arcturi exortu, Hirundinis aduentu, et occultatione Vergiliarum notarunt. Nam Heſiodus

v) Chronol. p. 95.

x) Hipparch. Φαινομ. l. 1. c. 4. p. 178.

Hesiodus cum Arcturi exortu hirundinem venisse affirmat; Eudoxus autem, teste Gemino *y*), ait die 60. a bruma vtrisque inclusis extremis, Ἀρκτῖνος ἀκρόνυχος ἐπιτέλλει, καὶ ὕετος γίνεται, καὶ χελιδὼν φαίνεται. Hesiodus autem docuit Vergilias sub initio veris fuisse occultas quadraginta circiter dies: et Democritus *z*) die 13. post aequinoctium vernum, πλειάδες κρύπτονται ἅμα ἡλίῳ ἀνίσχοντι, καὶ ἀφανεῖς γίνονται νύκτας μ΄. Vnde haec essent cognita Democrito et Eudoxo, disceptandum aliis relinquo; ab iis certe non mutuo sumsit Poeta, neque in his locis Hesiodi interpolatio lectori emunctissimae naris vnquam suboluit.

Iam vltimam sententiam expendamus, quae Bootem sub Arcturi nomine intelligendum proposuit. Cum Marmore Arundeliano ponamus Hesiodum floruisse anno ante Christum 944. seu potius, calculi gratia, anno 942. quia idem est annus ratione bissextilis ac 870. Stella vltimum exoriens in constellatione Bootae ponitur ab Hipparcho *a*) et Ptolemaeo *b*) in pede dextro signi, et $\alpha\zeta$ in catalogo Bayeri notatur. Haec stella tertiae est magnitudinis, et solem postulat sub Horizontem depressum ad quatuordecim vsque gradus in verticali circulo numerandos, vt in Horizonte conspiciatur. Calculo autem inito, eam inueniemus ἀκρονύχως orientem vltimum in Horizonte fuisse conspectam anno praedicto, sub initio diei 27. Febr., siue die sexagesimo post brumam, vtrisque connumeratis extremis; sole tunc temporis occupante 29. gradum Aquarii. Neque haec ratio numerandi noua est, etiam vbi τὸ μετὰ apud Graecos, seu *post* apud Latinos occurrit. Nam Cicero (Philipp. 2, 35.) ait: „Neque te illo die (scil. Idibus Mart.) „neque postero (scil. die XVII. Kal. Apr.) vidi; — post

„diem

y) Εἰσαγ. c. 16. p. 68. C. et 69. B.

z) Εἰσαγωγὴ ibid.

a) Hipparch. Φαιν. l. 2. c. 18. p. 229.

b) in ἐνθέσει τῶν ἀστερισμῶν apud Hudsoni Geographos minores.

„diem tertium (sc. die XVI. Kal. Apr.) veni in aedem „Telluris, etc.“ Quodque de spina Aegyptia dicit Plinius (H. N. 13, 9.): „Caesa anno tertio resurgit„: id Theophrastus (Hist. Plant. 4, 3.) expresserat, ὅταν δὲ κοπῇ μετὰ τρίτον ἔτος αὐθὺς ἀναβεβλάστηκεν. Si quis vero contenderit Hesiodi verba, ἑξήκοντα — χαμάζε ἐντελέσῃ Ζεὺς ἤματα, postulare sexaginta dies integros, qualis inter ortum solis et occasum exiguntur, quique a nonnullis *Naturales* vocantur, τῷ ἐντελέσῃ denotante tempus esse completum et exactum, ne vno quidem dierum se aliter habente; haud male forsan ei respondebimus dicentes, apparentem ἀκρόνυχον exortum stellae non isti diei tribuendum esse, quo vltimum in Horizonte orientali stella conspicitur; sed diei potius sequenti, quo in conspectum veniens primum incipit videri non amplius in Horizonte posita, sed supra eum aliquantillum eleuata. Hoc enim accidit stellae, de qua nobis sermo est, vespera seu initio diei 28. Febr. i. e. vespera sexagesima post brumam accidente, diebus sexaginta naturalibus, et quinquaginta nouem noctibus, vna cum parte duarum aliarum inter brumam et exortum interpositis. Hoc temporis interuallum diminuetur, siue maiorem demus Polo eleuationem, seu aetatem antiquiorem tribuamus Poetae; et e contra augebitur, positis minore Poli eleuatione, aut recentiore aetate Poetae. An vero mutationem aliquam huic illiue inducendam suadeant caetera φαινόμενα ab Hesiodo memorata, iam nobis dispiciendum est.

Scribit poeta (Ἐργ. 385.) de Vergiliis, αἵ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα κεκρύφαται: quae verba prima facie occultationem, non tantum quadraginta noctium, qualis ea fuit Democriti, sed quadraginta νυχθημέρων designare videntur. Sed id nobis est animaduertendum, quod dies noctesque occultationis aequales fieri non possunt. Nam occultatio omne id tempus est, quod ab ἡλιακῷ stellae cuiusuis occasu sub vespe-

ram

ram accidente vsque ad ἡλιακὸν eius ortum aurora euenientem transcurrit a nocte inchoatum pariterque clausum: itaque necesse est, vt aut noctes numerum quadraginta excedant, aut ab eo deficiant dies. Neque hoc impedit, quo minus νυχθήμερα a maiore numero denominentur; cuius rei sacrae scripturae illustre praebent exemplum. Idem igitur erit occultationum, quae ab Hesiodo et Democrito memorantur, tempus; nempe noctes 40., dieſque interpositi 39. Sed hoc posito tempore, litem fortasse mouebit aliquis, dicetque id nobis minime constare, vtrum Poeta locutus sit de occultatione perfecta, omniumque stellarum ad Vergilias pertinentium, qualis ea est ab ἡλιακῷ occasu stellae maxime orientalis vsque ad exortum ἡλιακὸν stellae maxime occidentalis, cuius occultationis breuissima est duratio; an de occultatione qualicunque et imperfecta ab ἡλιακῷ occasu stellae, maxime orientalis computanda, cuius longissima est duratio; an denique de media quadam occultatione, illius scilicet stellae, quae insignissima est Vergiliarum, et sub visum maxime cadit. De hac vltima Poetam esse intelligendum videtur rationi maxime consentaneum, quia caeterae stellae nimis sunt nebulosae. Calculo autem inito pro anno ante Christum 942 comperiemus Lucidam Vergiliarum vltimo fuisse visam, ideoque occultationem eius esse inceptam vespera seu initio diei 6. Aprilis, et finitam mane diei 15 Maii, quo demum stella post apparuit quam abscondita fuisset noctes quadraginta dieſque triginta nouem ex vicinitate solis. Haec occultatio eo longior erit, quo magis ad Boream locus Poetae vel ad nostra tempora aetas accedat; et e contra minus ad Boream accedente loco, vel ad nostra tempora aetate, brevior erit occultatio.

Aliud φαινόμενον ab Hesiodo memoratum (Εργ. 609.) ita se habet:

Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος εἰς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανόν, Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, etc.

vbi Booten sub Arcturi nomine designatum esse iam supra notauimus. Restat inquirendum an τὸ Σείριος de tota Canis constellatione an de stella eius insigni intelligendum. De hac re in neutram partem acriter disceptare velim; id tantum submonendus est lector, quod Sirius semper designat stellam canis principalem, apud Aratum, Eratosthenem, Hyginum, et Bassum seu commentatorem Germanici. Si Hesiodus eodem sensu intelligendus est, id quod censuit Proclus c), Poeta dixerit, quod Arcturi seu Bootae signo oriente, ad meridianum Circulum accedet primo Orionis sidus; deinde aliqua pars Canis, non tota constellatio, sed Sirii stella, i. e. vltima Bootae stella in Horizonte orientali conspicietur, quo tempore Sirius in coeli fastigium aduenerit. Si nulla esset aeris refractio, et apparens idem ac verus esset locus stellae; vltima Arcturi stella in Horizonte posita, Sirius transiisset Meridianum Ascrae anno ante Christum 942. duabus fere tertiis partibus vnius gradus, seu 44′, quod interuallum quidem nimis erat exiguum, quam quod ab antiquis dignosceretur. Sin refractionem esse 29′. 30″. cum Ricciolo d) statuamus; tum quo tempore vltima Arcturi stella in Horizonte visa fuerit, Sirius deficeret a Meridiano 4′. seu decima quinta parte vnius gradus, ita vt stella Arcturi quam minimum eleuata, Sirius in ipso Meridiano conspiceretur. Hoc autem obiter est notandum; si magis Boream versus admouemus locum, vel a nostris temporibus amouemus Poetam, Sirius ne quidem attigerit Meridianum; at e contra minus Boream versus admoto loco, minusue a nostris temporibus amoto Poeta, transierit iam pridem Meridianum, quo tempore praedicta stella Bootae oritur. Igitur ἐκ τῶν φαινομένων, quae Poeta nos

c) Comment. in locum: σαφῶς ἐν τούτοις τὸν ἐπὶ τῆς γένυος τοῦ κυνὸς Σείριον λέγει.

d) Almag. Nou. T. I. l. 3. c. 9. sect. 7. p. 115.

nos docuit, nihil quod aetati eius apud Marmor Arundelianum traditae repugnet, inferri potest, sed omnia ita optime conueniunt, vt mirari liceat, vnde haec ei cognita fuissent.

Quamquam vero quae iam dicta sunt proposito nostro satis feciſſe videantur, haud tamen lectori ingratum fore existimo, si ad alias nonnullas quaestiones ab hac re non alienas, et a viris doctis ventilari solitas, discutiendas descendero. Quaeritur enim primo, quomodo se habeat aetas Hesiodi respectu temporum Troianorum? secundo, quomodo se habeat respectu aeui Homerici?

Ad priorem quod attinet, causa nulla est, vt a vulgari et recepta opinione recedamus, qua Troiae excidium mille et ducentis ante Christum annis, ante Hesiodum fere trecentis, collocatur. Haec enim sententia argumentis quibusdam verisimilibus defenditur. Primo Homerus Hesiodo, vt plerisque videtur antiquior, sed ei forsan aequalis, comparatione facta Troianorum virorum, eorumque, qui suis temporibus vigebant, tantam roboris praestantiam prioribus illis *e*) attribuit, vt vix credibile videatur, tam insignem humanarum virium diminutionem vno alteroue saeculo fieri potuisse. Argumentum a Velleio Paterculo petitum ipsius verbis (Hist. Rom. 1, 5.) proponemus: *Hic* (Homerus) *longius a temporibus belli, quod composuit, Troici, quam quidam rentur, abfuit. Nam ferme ante annos nongentos quinquaginta floruit, intra mille natus est. Quo nomine non est mirandum, quod saepe illud vsurpat,* οἷοι νῦν βροτοί εἰσι: *hoc enim, vt hominum, ita saeculorum notatur differentia.* Hoc quidem argumentum oppugnari potest ab eo, quod Homerus eadem fere vsurpat verba ad notandum discrimen inter Troianos viros, eosque qui Troianis temporibus perpaucorum annorum interuallo praecesserunt.

e) Iliad. E, 304. M, 383. 449. T, 287.

ceſſerunt. Ita enim Neſtor de illis, qui vna ſecum iuvene militabantur, praedicat. (Iliad. A, 272.): Κείνοισι δ' οὐκ ἄν ἔπειτα ... Τῶν οἳ νῦν βροτοί εἰσιν ἐπιχθόνιοι μαχέοιτο. Sed reſponderi poteſt, longe diuerſam eſſe hic loci iſtorum verborum rationem. Neſtor commilitoribus ſuis priſcis attribuit non virium corporis, ſed virtutis bellicae praeſtantiam, quarum alteram ſine altera poſſe ſubſiſtere. Siquo in re tali opus eſt teſtimonio vel ab ipſo Homero diſcamus (Il. E, 801.), Τυδείδῃ τοι μητρὸς μὲν ἔην δόμας, ἀλλὰ μαχητής. Quinetiam animaduerto perpetuum Neſtoris χαρακτῆρα. Vaniloquentiam illi minime indecoram attribuit Poeta. More ſenum laudatur temporis acti deſcribitur. Quamobrem, ſi diſerte affirmaſſet aequales ſuos magnitudine et robore corporis praeceſſiſſe, vix tamen ab oratione eius grandiloqua argumentum peterem, quod ipſius Poetae, in propria loquentis perſona, ſententiae opponerem.

Secundum argumentum, ex quo inter Troianum bellum aetatemque Homeri diſtantia infertur, deſumtum eſt ab inuocatione illa ſolemni Muſarum, quae ante initium Catalogi nauium (Il. B. 484.) a Poeta vſurpatur:

Ἔσπετε νῦν μοι, Μοῦσαι, Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι
Ὑμεῖς γὰρ θεαί ἐστε, πάρεστέ τε, ἴστέ τε πάντα
Ἡμεῖς δὲ κλέος οἶον ἀκούομεν, οὐδέ τι ἴδμεν,
Οἵ τινες ἡγεμόνες Δαναῶν καὶ κοίρανοι ἦσαν.

Negat ſe quidquam certi cognoſcere vel de nauium numero, vel ductorum nomine. Quod ſi paucis annis a Troiana obſidione vixiſſet, non modo illuſtria illa, ſed minutiora multa ad tam celebre bellum pertinentia, vt pote quae in omnium ore tunc temporis fuiſſent, abſque inſpiratione ſcire potuiſſet. Quis enim hodiernum Poetam non ineptum exiſtimauerit, qui Magni Malburii res geſtas cantaturus, exordium tale Flandriadi ſuae praepoſuerit?

Ex

Ex his, inquam, infertur argumentis, distantiam temporis non mediocrem inter Troianum bellum et Homeri saeculum interuenisse, quae omnia pari iure ad Hesiodum transferri possunt, quippe quem Homero vel contemporaneum, vel illo perpaucis annis priorem fuisse ex sequentibus patebit.

Huic autem sententiae maxime aduersatur Illustris Neutoni hypothesis, qui ter centum totos annos a veterum Chronologia amputans Hesiodum quidem 870 annis ante Christum collocat, sed inter illius aetatem et Troiana tempora vix vltra triginta annos intercessisse contendit (Chronol. p. 29. 32.).

Opusculi huius limites transcurrerem, si omnes rationes, quae ad tam nouam hypothesin muniendam adhibentur, discutiendas in me susciperem: sat erit, opinor, praecipuas selegisse, vt de vniuersa argumentationis serie aequum ferat Lector iudicium.

Primo igitur supponit Vir Magnus (ibid.) γενεὰς illas, quae a poetis et praecipue ab Hesiodo (Ἐργ. 108.) celebrantur, vni hominum successioni, quae intra triginta fere annos perfici solent, pares esse singulas; testatur autem Hesiodus (ibid. v. 174.) se in illa γενεῇ, quae a Troianis temporibus proxima fuit, vixisse; Ergo, etc.

De significatione vocis γενεὴ maxime apud doctos ambigitur. Herodotus (l. 2.) tres γενεὰς centum annis respondere affirmat. Homeri Scholiastes f) tradit, veterum calculo τὴν γενεὰν triginta annis definiri. Sed Plutarchus g) incertissimam esse huiusce vocis significationem innuit, vtpote quae aliquando de aetate hominis vigentis, intelligitur, et sic triginta annis definitur; aliquando vero de aetate hominis senescentis, et sic 108. amplectitur. Idem praeterea, si quidem ego illius sen-

sum

f) ad Iliad. A, 250.

g) de orac. defectu p. 415. ed. Franc.

sum capio, τὴν γενεὰν b) existimat apud Hesiodum nequaquam humanae vitae spatio circumscribi, sed diuersam prorsus significationem obtinere; dicens μήπω τὸν Ἡσίοδον ἀνθρωπίνην ζωὴν γενεὰν λέγειν. Vtcunque vero de generali huiusce vocis sensu statuatur, mihi quidem exploratissimum est, γενεὰς illas Hesiodeas nullum comprehendere definitum annorum numerum, sed aliis alias prolixiores esse, et singularum longitudinem, vel actionum quarundam serie, vel morum similitudine, vel ipsius forsan Poetae arbitrio determinari. Quamuis enim aureum illud, quod vocatur, saeculum vno Saturni regno definiuit Hesiodus: Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνῳ ἦσαν, ὅτ' ἐρανῷ ἐμβασίλευεν; male tamen exinde concluditur longitudinem vnius hominum successionis huic aetati Poetam tribuisse. Saturnum enim et Iouem diuina et immortali praeditos natura describit, ideoque plures hominum successiones sub imperio Saturni praeteriisse pari ratione existimauerit, qua Ioui in successiuas hominum generationes imperium disertis verbis attribuit. Dicit enim de Ioue, quod argenteae aetatis homines (Ἐργ. 138. seqq.) Ζεὺς Κρονίδης ἔκευψε; deinde vero, Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων Χάλκειον ποίησ'; illisque demum sublatis, Αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ἐπὶ χθονὶ πυρὶ βοτείῃ Ζεὺς Κρονίδης ποίησε, et postremum de ferreo saeculo, Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων. Cum igitur Iouis imperio plures hominum generationes sint subiectae, quid impedit, ne totidem sub Saturno etiam fuisse concludamus? Nihil certe obstat huic hypothesi, quod vnicum scilicet aureum, genus hominum sub Saturno floruisse dicitur. Vox enim illa, τὸ γένος non ad notandam hominum successionem adhibetur, sed respectum habet ad mores, indolem, consuetudines, res gestas; in quibus, qui inter se conueniunt vel magnopere discrepant, ii eodem esse

b) ibid. p. 416.

esse vel diuerso τῷ γένει dicuntur. Concludo igitur aureum illud saeculum eo vsque durasse, donec homines, conuersis studiis, moribusque, simplicem illam ab Hesiodo descriptam viuendi rationem exuerant.

Ita vero se rem habere, nec vna hominum successione aetatem terminari, a quarti illius, quod dicitur Heroicum, saeculi longitudine patebit. Illustriss. quidem Chronologus, vt suae faueat hypothesi, vltra aurei saeculi initium Deucalionis diluuium remouet *i*). Apollodorus *k*) autem et Proclus *l*) testantur, Iouem istud diluuium ad perdendos aenei saeculi homines immisisse. Quorum sententia quam sit vero consentanea, nec ante aeneum saeculum Deucalionem vixisse ex ipso Neutono constat. Tradit enim vir Magnus *m*), „decem „post Deucalionem annis Idaeos Dactylos ferrum in Ida „Cretensi inuenisse, illudque in arma et instrumenta fa„bricantes fabrorum et armariorum artibus apud Euro„penses initium posuisse". Quod si verum sit, necesse est, vt Deucalionem vsque ad aeneum saeculum et illius quidem extremam partem deducas. nam ipse Hesiodus (Ἐργ. 151.) testatur in aeneo saeculo *ferrum nondum inventum fuisse* — μέλας δ' ἦν ἔτι σίδηρος. Pone igitur Deucalionem iuxta finem aenei saeculi, et computa hominum generationes, quae inter eum et ferrei saeculi initium interceserunt, et sic tandem de intermedii saeculi, quod dicitur Heroicum, longitudine constabit. Post excisam Troiam ferreum saeculum incepit; discimus autem ab Homero *n*) a Deucalione ad Troianum bellum octo hominum generationes successisse, videlicet Deucalionem, Hellenem, Aeolum, Sisyphum, Glaucum, Bellerophontem, Hippolochum, Glaucum qui Troianorum fuit

i) Chronol. p. 13.
k) Biblioth. l. 1.
l) Comment. ad Hes. Ἐργ. v. 157.
m) Chronol. p. 13. 14.
n) Iliad. Z, 153. seqq.

fuit auxiliarius. In altera eiuſdem familiae linea ſeptem generationes Apollodorus *o*) et Proclus *p*) recenſent, nempe Deucalionem, Hellenem, Aeolum, Crithеum, Pheretem, Admetum, Eumelum, qui eidem bello interfuit. Si igitur cum Neutono tres hominum ſucceſſiones centum annis circumſcribi ſupponamus, Heroicum ſaeculum fere in 266. annos, vel ſecundum Eumeli genealogiam in 233 excreſcere neceſſe eſt. Ipſe quidem Heſiodus (Ἔργ. 162.) diſertis verbis teſtatur plures hominum ſucceſſiones intra Heroici ſaeculi terminum comprehendi. Nam *iſtorum* inquit, *Heroum alii in Thebano, alii in Troiano bello interierunt.* Sed Thebani Heroes patres erant Troianorum, Tydeus Diomedis, Stheneli Capaneus, etc. De aliis quidem ſucceſſionibus quae a Thebano bello retro ad Deucalionis tempora praeterierant, apud Heſiodum ſiletur, illis ſolummodo memoratis Heroibus, qui maxime in iſto ſaeculo inclaruerunt, cauſamque praebuerunt praecipuam, cur illud ſaeculum Heroicum denominaretur. His omnibus perpenſis Neutonianam illam hypotheſin de γενεῶν Heſiodearum longitudine nequaquam eſſe probabilem concludo; ac proinde, etiamſi Heſiodus in ſaeculo ab excidio Troiae proximo floruerit, fieri tamen poſſe, vt multorum annorum interuallo ab illis temporibus remotus fuerit.

Sed inſtat Vir Magnus (Chronol. ibid.) — „Non „modo ipſe Heſiodus teſtatur ſe in ſaeculo a Troianis „temporibus proximo vixiſſe, ſed illud etiam ſaeculum „finem habiturum cum homines tunc viuentes caneſce„rent et morerentur; quod idem eſt, ac ſi dixiſſet ſae„culum illud ſuum longitudinis fuiſſe mediocris, et vna „hominum generatione terminandum". Verba Heſiodi ad quae reſpexit Neutonus, haec ſunt (Ἔργ. 108.):

Ζεὺς

o) Bibl. I, 2. *p*) Comm. ad Heſ. Ἔργ. 157.

Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων,
Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.

in quibus explicandis ipse bonus (quam indignor!) in communem lapsus est errorem interpretum, qui ab accuratissimo Graeuio sic reprehenduntur (Lectt. Hesiodd.): — „Insulse Interpretes Latini: — *Postquam facti circa tempora cani fuerint.* An γενέσθαι πολιοκρόταφον τελέθειν est fieri canum? Quid absurdius fingi potest? „Γεινόμενοι sunt τεχθέντες. Sic autem verte: — „*Quum vix nati canescant*, hoc est, senescant, quum vix „postquam lucem adspexerunt, senio conficiantur, etc." Eandem pene phrasin a Iosepho vsurpatam inuenias; apud quem Abramus breuem filii sui iam, vt videbatur, mactandi, vitam deplorans, ἐπειδὴ, inquit q), γεννηθεὶς ἀποθανοίη, *Cum iam nato moriendum sit.* Idem procul dubio est sensus verborum Hesiodi, qui a breui contemporaneorum suorum vita argumentum ducit, quod Iupiter, non quidem extemplo, sed aliquando illud genus perditurus sit, et meliora deinde saecula reducturus.

Quum vero, vt supra dixi, Neutonus ante aureum saeculum Deucalionem collocat, nec aliter quidem eius hypothesis potest consistere; expendamus argumenta, quae ad hanc opinionem muniendam adhibentur. Ex illis autem praecipua huiusmodi fere sunt: „r) Deucalionis diluuium in secunda vel tertia ante Cadmum ge„neratione euenit; sed Cadmus in aureo saeculo vixit; „ergo Deucalionis diluuium in secunda vel tertia ante „aureum saeculum generatione euenit. Probatur Deu„calionis diluuium tertia fere ante Cadmum generatione „euenisse exhinc, quod Ino, Cadmi filia, nupsit Athamae, „filio Aeoli, filii Hellenis, filii Deucalionis. Probatur Cad„mum in aureo saeculo vixisse, duplici argumento. 1. Aste„rius, qui antiquorum erat Saturnus, in aureo saeculo vixit;

q) Antiqq. Iudd. l. 1. c. 13. r) Chron. p. 142. 148. 149.

„vixit; ille autem Asterius Europam Cadmi sororem „vxorem duxit. 2. Curetes, quos secum Cadmus in „Graeciam inuexit, Iouem nutriuerunt; Iupiter autem „Minos erat Cretensis et Asterii filius".

Animaduertat Lector totam argumentationis vim ex hoc pendere, quod Asterius et Minos sint Saturnus et Iupiter ab antiquis celebrati, ac proinde Saturnus ille et Iupiter Cadmo coaeui fuerint; illud autem neutiquam probari, nisi verisimile sit, tum Curetas Iouem puerum nutriuisse, tum eosdem Curetas vna cum Cadmo in Graeciam venisse. Sed neutrum horum, vt opinor, vel certum est vel probabile. Curetas quidem Iouem nutriuisse ab Historicis memoratur; sed ab omnibus pro fabula summaeue re incertitudinis habetur. Strabo *s*), scriptor grauissimus, cum de his Curetibus copiosius disseruisset, hac de causa vereri videtur, ne Lector eum fabulis addictum existimauerit; inter discrepantes autem opiniones, quas de his congessit, vna est eorum *t*), qui Curetas non Iouis altores, sed Ioue et Calliopa natos perhibent. Neutonus quidem Lucianum huiusce rei testem adducit *v*), sed prorsus incommode eius vtitur testimonio, qui vniuersam Graecorum *μυθολογίαν* deridendam solet propinare. Quamobrem mirari licet, egregium hunc philosophum, in Mathematicis demonstrationibus *δεινότατον*, speraisse, tam leuibus argumentis, ab anilibus fabellis petitis, vniuersam antiquorum Chronologiam se posse subuertere. Sed concesso Curetas Iouem aluisse, vnde constat, illos vna cum Cadmo in Graeciam venisse? Refert quidem Herodotus (l. 5.) Phoenicios quosdam viros Cadmi comites artes literasque in Graeciam inuexisse; illos vero eosdem fuisse ac Cure-

s) *προήχθημεν δὲ διὰ πλειόνων εἰπεῖν περὶ τούτων, καίπερ ἥκιστα φιλομυθοῦντες*, l. 10. p. 726. ed. Amst.

t) ibid. p. 723.

v) de saltatione, non de sacrificiis, vt citatur a Neutono Chron. p. 149.

Curetas Iouis altores neutiquam teſtatur. Ipſe etiam Diodorus (l. 5. p. 230. edit. Steph.), qui omnes Cretenſium hiſtorias explorauerat, eandem de Ioue et Curetibus fabulam narrat, ſed eorum opinioni penitus aduerſatur, qui illos vna cum Cadmo, Aſterio, Minoe vixiſſe arbitrantur; nam Cretenſes Heroas, Minoem, Rhadamanthum, etc. multis ſaeculis poſt deos genitos floruiſſe refert *x*). Porrò Pauſanias et Strabo, qui eorundem Curetum mentionem faciunt *y*) ſaepiſſime, inter varias et repugnantes, quae de iiſdem praedicantur, fabulas, eorum cum Cadmo ſocietatis vel *συγχρονισμῦ* nuſquam meminerunt. Hypotheſis igitur Neutoniana, quod Cadmus Saturno et Ioui fuerit coaeuus, quodque Aſterius et Minos Saturnus ille et Iupiter fuerint, coniectura ſola nititur, omniſque probationis expers eſt, etiam illius, quae ab obſcura et ſibi ipſi ſaepius aduerſaria Graecorum *μυθολογία* petitur.

Sed alios Vir Magnus ſententiae ſuae patronos exhibet (Chron. p. 152.), ipſos nempe Cretas, qui Iouis tumulum in inſula ſua conſpici iactabant. Argumentum ſane *minime validum;* nam Cretes hac vnica de cauſa pro mendacibus vſque ad prouerbium notati ſunt *z*, Κρῆτες

x) l. 5. p. 237. Μετὰ δὲ τὰς τῶν θεῶν γενέσεις ὕστερον πολλαῖς γενεαῖς φασὶ γενέσθαι κατὰ τὴν Κρήτην ἥρωας ἐκ ὀλίγας, ὧν ὑπάρχειν ἐπιφανεστάτας τὰς περὶ Μίνω καὶ Ραδάμανθον.

y) Pauſanias Meſſen. et Eliac. prior. Strabo l. 10.

z) S. Paulli epiſt. ad Tit. 1, 12. Callim. Hymn. in Iou. v. 8. Epimenides, vt teſtantur Hieronymus ad Titum, Auguſtinus contra Aduerſarium Legis, Chryſoſt. Sermon. III. Epiſt. ad Titum, et Origenes l. 3. contra Celſum. Innuit quidem Scholiaſtes Callimachi aliam ob cauſam Cretenſium mendacia in prouerbium abiiſſe: παροιμία ἐςὶ τὸ κρητίζειν ἐπὶ τῦ ψεύδεσθαι, ἀπὸ Ἰδομενέως τῦ Κρητὸς ῥηθεῖσα· ὃς λαχὼν μερίσαι τοῖς Ἕλλησι τὰ λάφυρα τῦ Ἰλίῦ, τὰ κρείττω ἑαυτῷ περιποιήσατο. Et Suidas: Κρητίζειν· τὸ ψεύδεσθαι. Ἰδομενεὺς γὰρ ἐπιτραπεὶς τὸν ἄριστον ἑαυτῷ ἐξείλετο. Sed mecum certe

τες ἀεὶ ψεῦσαι, quoniam, vt a Callimachi Scholiaſte *a*) accepimus, hoc ipſum ſepulcrum Minois erat, hac inſcriptione inſignitum, ΜΙΝΩΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΣ ΤΑΦΟΣ, ſed cum iniuria temporis τὸ Μίνωος eraſum eſſet, pro Iouis ſepulcro oſtentabatur. Neutonus autem Cretenſium veracitatem vindicat, integram inſcriptionem Iouis ſepulcrum deſignare exiſtimans. Nam Μίνωος τοῦ Διὸς τάφος Latine reddidit, *Minois Iouis ſepulcrum*; Minois qui erat Iupiter; ſed haec verba verti debere, *Minois Iouis filii ſepulcrum*, ſubintellecto τῷ υἱῷ per ellipſin Graecis vſitatam, Graeculis omnibus eſt notiſſimum. Quod ſi ita ſe res habet, tota Neutonianae argumentationis moles funditus ruit. Nam ſi Minos non ſit Iupiter, Aſterius non eſt Saturnus; ſi Aſterius non ſit Saturnus, tum Cadmus Aſterio coaeuus in aureo ſaeculo non vixit: quod ſi Cadmus in hoc ſaeculo non vixerit, nequaquam probatur, quod probandum erat, Deucalionis diluuium in ſecunda vel tertia ante ſaeculorum initium generatione eueniſſe.

Sed inſtare poſſunt Neutonianae hypotheſeos fautores, parum intereſſe an Minos ſit ipſe Iupiter, an Iouis filius; hoc enim conceſſo, vnius ſolummodo generationis differentiam oriri quae in re tam remota et obſcura nullius eſt momenti. Sed falluntur illi, qui ſic argumentantur, quique aetatem Iouis conſtituunt reſpicientes ad aetatem eorum, qui pro filiis eius ſunt habiti.

Ioui

certe ſentiunt Callimachus; Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσαι· καὶ γὰρ τάφον, ὦ ἄνα, σεῖο Κρῆτες ἐτεκτήναντο· et Lucanus l. 8. extr. Tam mendax magni tumulo quam Creta Tonantis. et Nonnus Dionyſ. l. 8. Οὐ γὰρ ἀεὶ παρέμιμνε Διὸς ψευδήμονι τύμβῳ Τερπομένη Κρήτεσσιν, ἐπεὶ πέλον ἠπεροπῆες.

a) ad Hymn. in Ioui. v. 8. Ἐν Κρήτῃ ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ Μίνωος ἐπεγέγραπτο, Μίνωος, τοῦ Διὸς, τάφος· τῷ χρόνῳ δὲ τὸ, τοῦ Μίνωος, ἀπηλείφθη· ὥστε περιλειφθῆναι, Διὸς τάφος. ἐκ τούτου ἂν ἔχοιεν λέγεσι Κρῆτες τὸν τάφον τοῦ Διός.

Ioui enim, quicunque is fuerit, in deorum numerum relato, et immortalitatem induisse credito, succedentium hominum superstitio varios potuit imputare filios, non eos modo, qui eodem, quo ille in terris versatus est, saeculo vixisse putabantur, sed eos etiam, qui multa post saecula nati fuerunt, nimirum quotiescunque adulatores regi cuiuis vel heroi hunc honorem adscribere voluerunt. Sed Neutonus ab hoc negotio omnem superstitionem et fabulam remouet, eosque vniuersos qui Iouis filii dicti sunt ita reuera fuisse existimans, ex eorum notiori saeculo ipsius Iouis saeculum statuere non dubitat. Huiusmodi argumentationis breue quoddam specimen Lectori iuuat exhibere, vt quam fallax, inanis, et nullius ponderis sit exemplo ostendam. Secundum Neutonum (Chron. p. 38.) condita est Roma sexcentis fere ante Christum annis, secundum vsitatam chronologiam fere septingentis quinquaginta. Ego autem si methodo Neutoniana probare velim longe antiquiorem fuisse Romam, sequente argumento, quod ex Neutono didici, opinionem meam defenderim. Heros ille qui sub Martis nomine colebatur, erat Sesostris Aegypti rex (ibid. p. 98), qui mille fere ante Christum annis (ibid. p. 23.) floruit. Sed Mars Romuli erat pater, vt Liuius, Virgilius aliique memorant; ideoque Romam nongentis plus annis ante Christum conditam fuisse necesse est fateamur. Vel alias sic insistam: — Romulus sexcentis ante Christum annis floruit; ergo Mars seu Sesostris, Romuli pater, non amplius sexcentis et triginta. Quis tales rationes inanes esse non videt? Huiusmodi tamen est omnis Neutoniana argumentatio de Asterio, Minoe, cunctisque insuper deorum filiis, quae ex antiqua μυθολογία detumta est.

Aliud vero argumentum, quo hypothesin suam Vir Magnus tuetur, hisce pene verbis conceptum legimus (ibid. p. 164.): „Aliquando cum Mentore in Ithaca „vixit Homerus, et ab eo multa didicit, quae pertinerent

„ad vitam et res gestas Vlyssis, cuius Mentor amicus „fuerat". Quod si verum sit, Hesiodum, Homero supparem, in generatione post Troianum bellum proxima vixisse necesse est.

Sed vnde, quaeso, constat Mentorem illum Ithacensem Vlyssi cognitum fuisse? Homerus nempe, vt tradit libellus ille de vita eius Herodoto adscriptus, cum Mentore quodam in Ithaca versatus est, a quo cum multa beneficia accepisset, hanc illi gratiam retulit, vt nomen eius Odysseae insereret sub charactere viri prudentissimi, et amici summi Vlyssis. Haud commode ex suspecto hoc libello argumentum petit Neutonus, cuius quidem auctoritati, vt iam patebit, quandocunque hypothesi suae aduersatur, solito vsus acumine, nihil tribuit. Sed historiae habeatur fides; cum Mentore Ithacensi versatus fuerit Homerus; aegre tamen euinces eundem Mentorem Vlyssi familiarem fuisse ex eo, quod in Odyssea talis describitur. Solent enim Poetae, aliam referendi gratiam plerumque incapaces, amicorum nomina immortalitati consecrare. Phemius ille (Odyss. P, 263.) quem in procorum epulis cithara canentem Homerus inducit, pro ipsius vitrico et praeceptore a praedicto Biographo venditatur. Tychius vero, quem (Iliad. H, 220.) σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστον, et clypei septemplicis fabricatorem idem celebrat, eundem Cuma diuersantem benigno hospitio excepisse traditur. Et magistrum suum imitatus Virgilius, vt nobilibus quibusdam inter Romanos familiis blandiretur, *b*) Sergestum, Cloanthum, etc. Aeneae comites adiunxit. Sed quis sibi persuadeat vtrumuis poetam historiae in hac re auctoritatem secutum fuisse, vel exinde trahat argumentum, quo rei incertae fides concilietur? Quinimo nec ipsius Mentoris aetas facile pateretur, vt ille vna cum Vlysse, ac deinde cum Homero versatus fuerit. Ita enim

b) Aeneid. 5, 121. 122.

enim computando colligimus. Vlyſſes ad Troianum bellum profecturus rei familiaris curam et regimen Mentori iam *ſeniori* committit (Odyſſ. B, 225.):

Μέντωρ ὅς ῥ' Ὀδυσῆος ἀμύμονος ἦεν ἑταῖρος,
Καὶ οἱ ἰὼν ἐν νηυσὶν ἐπέτρεπεν οἶκον ἅπαντα
Πείθεσθαί τε ΓΕΡΟΝΤΙ, καὶ ἔμπεδα πάντα φυλάσσειν.

Mentorem ipſo tempore quinquaginta ad minimum annos natum fuiſſe ſuppono; nam Heſiodus virum quadraginta annorum iuuenem appellat c); Troia iam capta ad ſexageſimum annum peruenerat, ideoque florente Homero triginta quinque abhinc annis, haud procul abfuit a centeſimo, ſi ſuperſtes fuerit. Non igitur veriſimile eſt Mentorem illum, quocum viriſſe Homerus dicitur, Vlyſſi cognitum fuiſſe; nec id quidem in animo fuit Biographo illi, qui Herodoti nomine inſignitur. Nam Homeri aetatem ad annum a capta Troia centeſimum ſexageſimum deducit, quo tempore nemo certe ex Vlyſſis amicis in viuis eſſe potuit.

Sed ab ipſius, ni fallor, poetae verbis haec omniſlis de diſtantia inter Heſiodi aeuum et Troianum bellum componi poteſt. Octoginta poſt hoc bellum annis, ſi Thucydidi (l. 1. c. 12. p. 11. ed. Wetſt.) credamus, Graeci colonias deducere coeperunt. Alii d) quidem, inter quos Neutonus (Chron. p. 33.), anno poſt Troiam *ſexageſimo* Aeolicam migrationem primam factam conſtituunt; inter omnes autem conuenit e) non ante tertiam Aeolorum migrationem, quae poſt primam tertia generatione, poſt Troiam annis fere f) centum et quinquaginta facta fuit; Cumam conditam fuiſſe. Ipſe vero Heſiodus (Εργ. 636.) teſtatur patrem ſuum fuiſſe Cumanum, et in paupertatem tandem delapſum,

 relicta

c) Εργ. 441. Τεσσαρακοντατετὴς αἰζηός.
d) Strabo lib. 13.
e) Strabo l. 13. Pauſanias in Laconic. Vellei. Paterc. l. 1
f) Marmor Chronic. Homeri vita Herodoto adſcripta.

relicta iſta vrbe, Aſcram migraſſe. Veriſimile autem eſt, non eum ex primis Cumae colonis fuiſſe, ſed ex eorum poſteris; eius autem familiam, quae in noua forſan colonia floruerat, proceſſu temporis ad anguſtias redactam. Ex qua hiſtoria licet determinatum aeui Heſiodei tempus ſtatui non poteſt, eius tamen aetas in tantum colligitur, vt iſtam poſt ducentos ad minimum annos a Troiano bello collocare neceſſe ſit. Quapropter quid ſibi velit Neutonus nequaquam intelligo, qui Heſiodum pluribus annis ante Aeolicam migrationem vixiſſe arbitratur.

His adiicio, quod Herodoti auctoritas, cui multum videtur Neutonus tribuere, cum illis eſt, qui inter Troiana tempora et Heſiodum maximam interponunt diſtantiam. Troianum enim bellum octingentis ante ſe annis accidiſſe, quadringentis Heſiodum floruiſſe exiſtimat (lib. 2). Cum eo videtur conſentire ſcriptor grauiſſimus, et fere ſuppar, Thucydides, qui de Homero abſque vlla cunctatione tradit (libro 1.): πολλῷ ὕστερος ἔτι καὶ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενος.

Quin etiam ab ipſo pene nomine, quod Troiano ſaeculo Heſiodus attribuit, coniectare licet illud a ſuis temporibus remotius fuiſſe. Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται Ἡμίθεοι (Ἐργ. 159.), auguſtius quiddam ſonat, quam quod de hominibus a nobis pene viſis et cognitis praedicare ſolemus. Reuera maximi homines in ſuo ſaeculo meri ſunt homines, et quamvis famam meritis ſuis reſpondentem adipiſcuntur, maior tamen e longinquo reuerentia, et venerationem conciliat antiquitas. Non niſi voluentibus annis res geſtae ſplendidis fabellis decorantur, et inſignes viri ad deos euehuntur g):

Praeſenti tibi maturos largimur honores
Iuranda ſque tuum per nomen ponimus aras;

quis

g) Horat. Epiſt. 1, 2, 15. etc.

quis á vera veneratione profectum iudicauerit, nec potius a turpissima dominantium adulatione? Quanto rectius vera vita hominumque sensus in sequentibus exprimuntur?

Sed tuus hoc populus sapiens et iustus in vno,
Cetera nequaquam simili ratione modoque
Aestimat, et nisi quae terris semota suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit et odit.

Si quis igitur suspicetur Hesiodum de hominibus triginta annorum interuallo a se remotis tam magnifica et portentosa praedicasse, nae ille non satis intelligit vel humani generis ingenium, vel rationem fabularum, quae longo interuallo res gestas sequantur, et generationes quadam, vt dicitur, aequiuocas, ex veritatis corruptione nascuntur.

Iam vero summi viri rationes Chronologicas, quae ad Hesiodum immediate spectant, absoluisse videor. Instituti operis modum excederem, si vniuersas, quae in isto libro continentur, ad examen reuocarem. Sed negotium, illud literatis viris commendo industria sua et persecutatione dignissimum. Quamuis enim vniuersas simul sumtas tantum in se roboris habere non existimo, vt ab illis antiqua Chronologia subuerti queat; in iis tamen tanta scientia, tam perspicax iudicium, et acris vis animi eluceat, vt etiam in hoc opere (quid vltra dicam?) Neutoni genius agnoscatur.

De aetate vero Hesiodi respectu habito ad aetatem Homericam quid sit statuendum disputemus. In hac re duobus testimoniis ante citatis accedo, Herodoti nempe et Chronici Marmoris auctoris, inter quos conuenit, eos vel iisdem temporibus vixisse, vel Hesiodum perpaucis annis praecessisse. Ad quod confirmandum non leue est argumentum, non solum in vtroque poeta veneranda illa morum simplicitas, quae certissima est nota antiquitatis, sed insuper eaedem similesue locutiones in vtriusque operibus subinde occurrentes; quibus non-

nulli quidem inducti existimant, quod recentior Hesiodus Homerum imitatus fuerit; sed cum easdem phrases rarissime a recentioribus vsurpatas inueniamus, aequius est concludere istas locutiones proprias fuisse isti saeculo, in quo poetae nostri vixerunt, et postea in desuetudinem abiisse. Sed cum alii aliter scriptores sentiant, et opiniones suas variis muniant argumentis, postulat instituti nostri ratio, vt eorum singula examini subiiciamus, et, quid in se ponderis habeant, perscrutemur.

Prima nota, per quam de vtriusque Poetae aetate indicatur, diuersus est styli character, quem viri docti in vtroque se deprehendisse arbitrantur. Illud vero *κριτήριον*, quam fallax sit et errori obnoxium, supra me memini innuisse. Iam vero eandem rem confirmare libet ab iis, quae vir doctrina et iudicio praecellens, Ioh. Alb. Fabricius ad hanc litem respiciens obseruauit *b*): „Iustus Lipsius in notis ad librum I. Velleii affirmat „*maiorem simplicitatem et rudiorem antiquitatem* in Hesiodo comparere quam in Homero. Contra Salmasius ad „Solinum p. 867. Lipsii iudicium (nomine eius praeterito) refellens, contendit longe suauiorem Hesiodum „et comtiorem, eoque minus antiquitatis redolentem „censeri debere, quod Dionysio Halicarnassensi iudice „*καὶ ἐφρόντισεν ἡδονῆς καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς*. Quam Salmasii sententiam nuper Cl. „vir Ludolfus Neocorus in Historia critica Homeri amplexus, *si ex scriptis, inquit, vtriusque Poetae iudicium* „*ferendum est, Homerus sane ob maiorem simplicitatem* „*remotiorem antiquitatem redolet. Comtior enim Hesio-* „*dus et rotundior.* Sed quod pace doctissimorum virorum dictum esto, magna in vtroque simplicitas, nec „minor elegantia nativa in vtriusque poematis comparet; „vt aetatem diuersam ex adeo diuersi argumenti scriptis „tam

b) Biblioth. Gr. l. I. cap. 19. sect. I.

„tam parum diuersis coniicere fortassis sit operam per„dere. Praecipue cum omnes fere, qui Hesiodum Ho„mero antiquiorem negant, illum tamen putent vel ali„quo eodem tempore cum Homero vixisse, vel non ita „multis annis post, quae exigua temporis diuersitas non „adeo diuersum statim scribendi characterem inducit.“ Merito igitur reiicimus illud aetatis κριτήριον, quod a styli charactere desumitur, praecipue cum inter viros doctissimos, qualis sit vtriusque Poetae stylus, nondum conuenerit. Quorum tamen discordiae hanc vnicam esse causam existimo, quod qui maiorem Hesiodo quam Homero simplicitatem attribuunt, auctorem Ἰλιάδος cum auctore Ἔργων καὶ Ἡμερῶν conferant; qui maiorem Homero, auctorem Ὀδυσσείας cum auctore Θεογονίας vel Ἀσπίδος, haud interea secum reputantes, quantum a subiecti diuersitate scribendi ratio variari debeat.

Aliud argumentum, ex quo aetas antiquior Homero arrogatur, desumitur a vocabulis quibusdam ab Hesiodo vsurpatis, quae in saeculo Homerico vel in vsu nondum fuisse, vel diuersam ab ista, quam in Hesiodo obtinent, tunc temporis significationem habuisse existimantur. Sic enim Dan. Heinsius ad Ἔργ. 229. Ἀργαλέοι πάλεμοι τετμαίεται: „Frustra non fuerunt antiquorum glossae ne„scio quae, quae nos monent, τετμαίρομαι παρ' Ὁμή„ρῳ τὸ τελείῳ, παρ' Ἡσιόδῳ δὲ τὸ βιωτεύω. Cete„rum, quod notabunt vtriusque poetae studiosi, vel ex „hoc Homerum apparet Hesiodo nostro priorem; cui „τὸ τετμαίεσθαι est τὸ τελεῖσθαι. Antiqua enim lingua „τέκμαρ ita in vsu erat. Philosophus Rhet. I. τὸ γὰρ „τέκμαρ καὶ πέρας ταυτόν ἐστι κατὰ τὴν ἀρχαίαν γλῶτ„ταν.“ Valeret hoc argumentum, si semper τὸ τετμαίρομαι τῷ τελείῳ aequipolleret, nec alio vnquam sensu a veteribus vsurpatum inueniretur. Sed saepius alii ipso Homero idem huic verbo, quem ei affingit Hesiodus, sensus attributus est, vt ex sequentibus patebit. Iliad. H, 70. Ἀλλὰ κακὰ Φρονέων τετμαίεται ἀμφοτέροισι.

Odyss.

Odyſſ. H, 317. Πόμπην δ' ἐς τόδ' ἐγὼ τεκμαίρομαι. M, 139. Εἰ δέ κε σίνηαι, τότε τοὶ τεκμαίρομ' ὄλεθρον. K, 563. Ἄλλην δ' ἡμῖν ὁδὸν τεκμήρατο Κίρκη. In his, inquam, omnibus eundem ſenſum obtinet τὸ τεκμαίρομαι, quem in verſu Heſiodeo ſupra citato, Ἀργαλέου πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς, et eiuſdem operis v. 239. Τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται, et apte ab Homeri interprete exponitur βάλλω, προσπαίνω. Nec quidquam obſtat huic interpretationi, quod notauit Ariſtoteles τὸ τέκμαρ eandem quam τὸ πέρας vetere lingua ſignificationem obtinuiſſe. Patet enim cauſſa, cur hic ei ſenſus attributus eſt; nam cum τὸ τεκμαίρομαι primario ſenſu *machinari*, *moliri*, *intendere*, ſignificaret, finis vero illud ſit, in quod homines collimant, et tendant, ideo τὸ τέκμαρ, quod proprio ſenſu *conſilium* et *propoſitum* denotat, pro ipſo *fine* veteres vſurparunt.

Aſſerunt porro vocem νόμος Homeri aetate in vſu non fuiſſe, ſed τὰς θέμιστας occurrere, quotieſcunque apud eum legum mentio fit; ſed legitur νόμος apud Heſiodum, de qua re videat Lector, quae fuſius adnotaui ad Theog. 66. Illa interim hic loci reſponſio ſufficiat, quod a ſilentio Homeri male arguitur praetermiſſam vocem poſt eius ſaeculum natum fuiſſe. Quis enim credere vel omnino ſuſpicari poteſt, vniuerſum Graecae linguae theſaurum per eius poemata diſtributum eſſe?

Eiuſdem generis eſt obſeruatio illa, quam a ſummo viro Samuele Clarke in Notis ſuis in Homerum (in Iliad. B, 43.) factam legimus: „Occurrit haec vox καλὸς, in „Iliade et Odyſſea amplius *ducenties* et *ſeptuagies*; et his „omnibus in locis priorem ſemper producit. Vnde ſe„quentes mihi videor obſeruationes colligere, a nemine, „quod ſciam, occupatas. — — Quarto: Hinc mihi no„vo argumento confirmari videtur, Heſiodum non „aequalem fuiſſe Homeri, (niſi forte per longa regionum „interualla in gens loquebantur plane diuerſis,) ſed recen-

„tiorem

„tiorem multo, (quod et aliunde cenſuit Cicero; *Ho-*
„*merus*, inquit, *multis*, *vt mihi videtur*, *ante ſaeculis*
„*fuit*, lib. de Senectute): Heſiodus nimirum, vt prio-
„rem in voce καλὸς ſaepe producit (Ἐργ. καὶ Ἡμ. 196,
„Theog. v. 8. 17. 22. et alibi) ita eandem ſaepe quo-
„que corripit (Ἐργ. 63. Theog. 584. et 902.) neque hoc
„ſolum; verum etiam more Dorico vltimam in vocibus
„τροπὰς, δεινὰς, κήρας, Ἁρπυίας, μεταναίτας, βαλὰς,
„(quin etiam et λαγὸς in Accuſatiuo plurali) corripuit:
„(Ἐργ. 182. 281. 293. Ἀσπ. Ἡρ. 302. Theog. 60. 267.
„401. 534. 653.) Cuiuſmodi exempla apud Homerum
„neutiquam occurrunt. Similiter vocem ὀπωρινὸς cuius
„penultimam Homerus ſemper producit, Heſiodus re-
„centiore pronuntiandi more corripuit Ἐργ. v. 33". Ad
haec reſpondeo; nihil certi vel probabilis de aetate
vtriuſuis Poetae ex hiſce obſeruationibus inferri poſſe,
ob defectum ſcilicet aliorum Poetarum Homero coaeuo-
rum. Si enim alii exſtarent, coaeui Poetae duo vel
plures, qui in vocum citatarum proſodia cum Homero
conſtanter et perpetuo congruerent, haud iniuria He-
ſiodum ab eorum praxi diſcrepantem ab eodem ſaeculo
amouereremus, eumque poſtea vel forſan prius (quid
enim vetat?) vixiſſe ſuſpicaremur. Sed cum nemo iam
talis, praeter Heſiodum, de quo quaeſtio eſt, ſuperſit,
ex cuius ſcriptis de communi praxi iſtius ſaeculi indicare
poſſumus, ecquis tuto affirmauerit, omnes iſtius aeui
Poetas iſtam conſtanter ſecutos eſſe proſodiam, quam
ſibi Homerus praeſcripſit? Iudicium hoc eſſet, pace
tanti Viri dixerim, nimis temerarium. Nam quo ma-
gis aequalibus ſuis Homerus antecelluit, eo maiorem
ab ipſo ἀκρίβειαν, et ſtrictiores poeſeos regulas expe-
ctare fas eſt; alios autem inferioris notae Poetas, qui-
bus tantus rigor eſſet incommodus, laxiora ſibi frena
impoſuiſſe; omneſque omnium dialectorum varietates
ſibi in ſubſidium vocaſſe, ſuſpicari. Eiuſdem fere rei
inſigne exemplum vel aetas noſtra et patria ſuppeditat,

in

in qua eundem virum tum in ſenſuum ſublimitate, tum in numerorum modorumque venuſtate exactiſſima, aequalium ſuorum chorum longiſſime ſuperantem admiramur.

Habeat igitur iſtam Homerus laudem, quam praeclaro eius Interpreti denegare non poſſumus; Heſiodumque quem Homero in arte ſua inferiorem, nimirum ne nobis Παίνιδος ψῆφος obiiciatur, ſtatuimus, maiorem ſibi licentiam indulſiſſe, eumque nihilominus cum illo vixiſſe fateamur.

Noſtrae etiam hypotheſi obiici poteſt, quod eidem genti populoque diuerſos ritus et mores Homerus et Heſiodus attribuant ac proinde inter ipſos interuallum temporis haud mediocre intercedere neceſſe ſit, cum vix fieri poſſit, vt vniuerſa gens, mutatis moribus, ad contrarias conſuetudines repente transfugiat. Huius quidem diſcordiae, vnicum, quod ſciam, allegatum eſt exemplum; ad illa Heſiodi verba, (Ασπ. Ηε. v. 25.) Λοκροί τ' ἀγχέμαχοι notat Scholiaſtes: ὁ Ὅμηρος τἀναντίον εἶπεν· (Iliad. N, 713.) Οὐ γάρ σφιν ταδίη ὑσμίνη μίμνε φίλον κῆρ. Reſponderi poteſt 1. non ſatis conſtare, an vterque Poeta de eodem populo verba fecerit. Nam cum diuerſae eſſent Locrorum gentes *i*), et Homerus, vt patet ex vrbium nominibus *k*), Opuntios et Epicnemidios ſolos Oilei Aiacis imperio deſcripſerit, ſuſpicari poſſumus Locros illos, qui Amphitryonem ſecuti ſunt, et ab Heſiodo ἀγχέμαχοι appellantur, Oꝛolitas fuiſſe qui ab aliis Locris interiecta Phocidis regione remouebantur, et fortaſſe, vt locorum ſitu, ſic inſtitutis et militia a prioribus illis diſtabant; de quibus ſane Heſiodum

i) Λοκροὶ ἀμφότεροι. Xenoph. de Ageſilao rege. Et Hiſt. Gr. l. 4. Ὃν τρόπον δ' ἡ Φωκὶς τῇ Βοιωτίᾳ παρακειται, τὸν αὐτὸν καὶ ἡ Λοκρὶς τῇ Φωκίδι ἑκατέρα· διττὴ γάρ ἐϛι etc. Strab. l. 9. p. 637. ed. Amſt. Ἐφεξῆς δ' ἐϛὶν ἡ Λοκρὶς. διήρηται δὲ δίχα. ibid. p. 650. Pauſan. in Phocicis.

k) Iliad. B, 531. Τῶν γε μὲν Ἑσπερίων Λοκρῶν Ὅμηρος οὐ μέμνηται. ibid. p. 653.

dum verba feciſſe veriſimilius eſſe arbitror ex eo, quod iſti Locri Taphiorum et Teleboarum, quibuſcum bellum gerebat Amphitryo *l*), erant finitimi. 2. In dubio eſt, an vteruis Poeta ſingularum gentium mores et conſuetudines, quales in Troianis erant temporibus, deſcripſerit, vel cognorit. Neſcio equidem quo pacto ad ipſos tam magno temporis interuallo remotos iſtiusmodi circumſtantiarum notitia poſſet peruenire, quippe cum in iſta aetate hiſtoria vel nulla eſſet, vel admodum imperfecta, et Homerus ipſe (Iliad. B, 486.) teſtetur, res maxime memorabiles Graecorum ducum populorumque nomina, incerta et obſcura fama ſe accepiſſe. 3. Idcirco probabile eſt vtrumque Poetam ſingulis gentibus a ſe memoratis ritus et conſuetudines non ex vera hiſtoria, ſed pro arbitrio attribuiſſe, illud ſibi ſolum proponentes, vt poemata ſua pulcris deſcriptionibus et grata varietate decorarent; vt omnino temerarium eſſet et ineptum ex epithetis illis πλήξιππoι, ἀγχέμαχoι etc. de varia variarum gentium militia aliquid ſtatuere. 4. Obſeruari debet hanc obiectionem petitam eſſe ex Ἀσπίδι Ἡρακλέους, quod quidem poema pro genuino Poëtae noſtri opere habendum duxi; de illo tamen ſic mecum ſtatuens, infirmiora eſſe argumenta, quibus eius αὐθεντία, quam quibus Homeri et Heſiodi συγχρονισμὸς euincitur. Si cui igitur citata obiectio alicuius eſſe momenti videatur, in illam potius, quam in hanc incidat ſuſpicio.

l) Iliad. B, 486.

IOH. ALBERTVS FABRICIVS

DE SCRIPTIS HESIODI.

Per opus Heſiodi, cui auctoritatem Homericis ſcriptis proximam tribuit Velleius, ſuſpicari liceat, peculiariter ab eo intelligi Poema, cui titulus: Ἔργα καὶ Ἡμέραι, *Opera et Dies*: nihil enim inter omnia Heſiodi ſcripta, iſthoc vnico eſt celebrius, nihil in veterum ſcriptis frequentius vſurpatum, imo quod ſolum pro Heſiodio agnoſcebant Boeotii, Heliconis accolae, teſte Pauſania in Boeoticis p. 771. Hoc perperam in duo diverſa ſcripta diſtingui, quorum alterum ἔργα, alterum a v. 763. ἡμέραι inſcribitur, probat Dan. Heinſius in Introductione c. 18. Olim enim doctrina τῶν ἡμερῶν ſiue de diebus homini oeconomo obſeruandis, ſine vlla diſtinctione ἔργα ſiue vitae praecepta ſubſequebatur, ita vt communis ac generalis eſſet inſcriptio ἔργα καὶ ἡμέραι, quo nomine etiam allegant paſſim veteres vnum aliquem verſum poetae producentes, licet ſaepius breuitatis cauſa tantum ἔργα appellant, neque cauſa eſt, cur poſt verſum 380. ſecundus liber incipiat; neque enim conſtat ab Heſiodo in plures libros hoc opus diuiſum fuiſſe, neque hanc diſtinctionem vel ſcriptores antiqui, vel Codd. Mſſ. probae notae agnoſcunt, vt docuit Ioh. Georg. Graeuius, elegantioribus litteris, quas cum ſingulari laude ornabat, nuper ereptus, Lection. Heſiodd. c. 9. Quanquam Poematis iſtius a citharoedis per partes decantari ſoliti, partes ſingulae pro argumenti varietate a veteribus Grammaticis laudantur interdum ſub titulis:

δαιμο-

δαιμονολογία, παιδαγωγία, πιθοιγία, λήξεις *a*). Quemadmodum partes poeseos Homericae similiter ab argumento appellatas notatum a me supra est c. 3. num. 28. Sic et ἡμέρας Hesiodi seorsim quandoque laudant Grammatici recentiores, vt Iohannes Tzetzes Chiliad. 12. v. 174. καὶ ἐν τῇ βίβλῳ τῶν ἡμερῶν ἀστρολογεῖ δὲ πόσα; Eustathius ad Odyss. Σ, p. 661. ἢ καὶ ὅτι πρὸς τὰς ἡλιακὰς ἡμέρας βιβρωσκόν τι καὶ τὸ Ὀρφέως καὶ Ἡσιόδου περὶ ἡμερῶν.

Dicitur Hesiodus in hoc opere imitatus esse Ἔργα καὶ ἡμέρας Orphei de quibus dixi lib. 1. c. 19. §. 3. Sed Plinius l. 14, c. 1. affirmat Hesiodum praecepta agricolis pandere orsum, et l. 18, c. 25. principem omnium de agricultura praecepisse. At valde incertum est poemata Orpheo tributa Hesiodo fuisse antiquiora, perinde vt fallitur idem Ioh. Tzetza, qui in scholiis p. 180. b. editionis Heinsianae putat Hesiodum quaedam hausisse ex *Melampode b*), cum Melampus ille, ex quo ibi nonnulla a Tzetza proferuntur, longe sit Hesiodo iunior, et libros suos Ptolemaeo Philadelpho inscripserit.

Quanquam vero vocabulum ἔργον peculiariter interdum dicitur de agricultura, operisque rura colentium, vt notauit Eustathius ad Iliad. ϱ', p. 1135. et de hoc ipso Hesiodi poemate agens Olympiodorus in 1. Meteor. praxi 17. Salmasius de Vsuris p. 299. Petr. Moll ad Longum p. 37. et Anna Daceria p. 22. ad Anacreontem, ac nouissime Cl. Lambertus Bos Obseruatt. Critt. c. 6. p. 32. seqq. Praeterea Manilius quoque non aliud scriptum intellexit, cum l. 2, v. 19. s. de Poeta nostro canit:

Quin

a) Vide Eustath. in Iliad. ω, p. 1501. Heinlii Introduct. c. 7. Hesiodum ἐαψῳδὸν vocat Lucianus in Hermotimo T. I. p. 522.

b) Hunc locum ni fallor, respicit Salmasius p. 825. de annis Climactericis, vbi Melampodem refert inter eos, qui ἡμέρας scripserint. Sed et Hesiodi loca quaedam illustrat ibidem vir doctissimus.

Quin etiam ruris cultus legesque rogauit,
Militiamque soli, quos colles etc.

Neque Plinius 14, 1. *Tanta priscorum cura fertilior, aut industria felicior fuit, ante millia annorum* (scripsit Plinius circa annum V. C. 830.) *inter principia litterarum Hesiodo, praecepta agricolis pandere orso, subsecutisque non paucis hanc curam eius.* Neque Themistius Orat. 30. vbi ei Hesiodus dicitur τὴν ποίησιν διανείμας εἰς Ἡρώων τε καὶ Μισθῶν ἐπαίνους, καὶ τὴν γεωργίαν ἐν τούτοις τάξας. Tamen Hesiodi scopus princeps in hoc poemate non fuit agri colendi rationem tradere, sed *Persen* fratrem suum (quem ἑποποιὸν nescio quam vere Suidas vocat) a voluptatibus et otio auocare, ethicisque atque oeconomicis praeceptis imbuere: ἔγραφε δὲ βιβλίον τὸ παρὸν πρὸς Πέρσην τὸν ἀδελφὸν παραίνεσιν ἠθικὴν καὶ οἰκονομικὴν περιέχον παντοίαν; quam Tzetzae obseruationem Introductione sua multis confirmauit Dan. Heinsius, et capite vlt. ostendit vocabulum ἔργα latius sumi debere, ac de vniuersis, quae bono oeconomo facienda incumbunt, esse intelligenda. Illam viri docti sententiam Scholiastes Nicandri quoque comprobare videtur, dum p. 27. b. Hesiodum laudat ἐν τοῖς πραττομένοις; praecipue vero Maximus Tyrius Heinsio ipsi commemoratus, qui diss. 16. ait Hesiodum scripsisse τὰ εἰς τὸν βίον ἔργα τε ἃ δρατέον, καὶ ἡμέρας ἐν αἷς δρατέον. Sic θαλάσσια ἔργα scripserat Pancrates Arcas laudata Athenaeo 7, p. 283. et alibi.

In deliciis hoc poema fuit olim Seleuco Nicatori, ita vt capiti eius mortui appositum fuerit inuentum teste Ptolemaeo Hephaestione l. 5. apud Photium cod. 190.

Primos decem versus Hesiodum auctorem agnoscere negat Plutarchus, qui l. 9. Sympos. problem. 1. versum ἀλλ' ἄρα μῦθον ἔην ἐρίδων γένος vocat πρῶτα τῶν ἔργων. Negat Pausanias in Boeot. p. 771. ex mente accolarum Heliconis, qui prooemium in Musas Hesiodo abiudicabant et initium poematis affirmabant esse τὸ ἐς ἐρίδας, demonstratis

tis ſcriptori illi antiquiſſimis plumbeis laminis, in quibus τὰ ἔργα eo modo inſcripta erant. Similiter Ioh. Tzetzes auctor eſt, prooemium Heſiodo abiudicatum eſſe ab Ariſtarcho, Praxiphane Theophraſti diſcipulo, aliiſque; ἰστέον ὅτι Ἀρίσταρχος καὶ ἕτεροι ἀθετίζουσι τὸ προοίμιον, καὶ Πραξιφάνης ὁ μαθητὴς Θεοφράστου, λέγων ἀπροοιμιάστῳ βιβλίῳ ἐντυχεῖν, ἀρχομένῳ ἐντεῦθεν. Οὐκ ἄρα μῦθον ἦν ἐρίδων γένος. Reiicit etiam Heinſius c. 17. Introduct. profeſſus mali Poetae eſſe, ſed boni Philoſophi, et qui cum cura hunc librum perlegerit. Neque defuiſſe olim, qui Heſiodi poemata interpolarent, docet Pauſanias in Corinth. p. 171. At enim Dio Chryſoſtomus diſſ. 12. p. 199. ita hoc prooemium Heſiodi non dubitat, vt propter illud Heſiodum etiam praeferat Homero.

In ἔργα καὶ ἡμέρας triplicia Graeca exſtant ſcholia atque commentaria, in quibus ſingulis prooemium quoque explicatur. Antiquiſſima ſunt *Procli*, neque integra illa ſed excerpta tantum ἐκ τῶν Πρόκλου Διαδόχου c) argumenti maximam partem philoſophici moraliaque et παιδευτικὰ perſequentis. Secunda ſunt d) *Ioh. Tzetzae*, hominis non ineruditi, ſed vani et Proclo ſaepe praeter rem petulanter inſultantis. Tertia *Emanuelis Moſchopuli* Grammatica et intelligendae Poetae dictioni vtiliſſima. Denique ſubiecta eſt *Ioh. Protoſpatharii* ἐξήγησις Φυσικὴ τῶν ἡμερῶν Ἡσιόδου in filii gratiam ab auctore ſcripta et pauciſſimorum foliorum. Porro ediſcendum pueris Heſiodum datum eſſe iam olim, docet vel Ciceronis illud Epp. 6, 18. *Lepta ſuauiſſimus ediſcat Heſiodum, et habeat in ore:* τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα. Etiam a

 Rhapſo-

c) Ita coniicio ex verbis his Graecis, quae in editionibus praeponi video. In MS. tamen Cod. Gudiano, qui editis locupletior non eſt, inſcribitur: Πρόκλου Διαδόχου εἰς τὰ ἔργα καὶ ἡμέρας Ἡσιόδου.

d) Meminit Tzetzes ipſe Chil. 6, 842.

Rhapsodis cantatum ad lyram testis Plutarchus Sympos. 9. p. 736. et 743.

Solet Hesiodi ἔργοις vulgo subiici ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ sive *de scuto Herculis poema*, quod plurimi olim negarunt esse Hesiodi. Nam praeter Boeotos quos sola ἔργα pro genuino Hesiodi scripto habuisse ex Pausania ante nota ui, Aristophanes Grammaticus eam supposititiam esse ratus est, et ex Homeri descriptione ἀσπίδος Iliad. Σ, expressam, teste anonymo Graeco scholii, quod in editione Aldina ἀσπίδι subiicitur. Longinus in libro περὶ ὕψους p. 56. versum Ἡσιόδειον ex Aspide proferens addit: εἴγε Ἡσιόδου καὶ τὴν ἀσπίδα θετέον. Theodosius Alexandrinus in scholiis ineditis ad Dionysium Thracem: δεῖ δὲ τὸν γραμματικὸν καὶ τὰ Ἑλληνικὰ βιβλία γινώσκειν. Εἰσὶ γὰρ καὶ ἐν αὐτοῖς ὁμώνυμα βιβλία ψευδῆ, οἷον ἡ ἀσπὶς Ἡσιόδου καὶ τὰ Θηβαϊκὰ Νικάνδρου· ἑτέρων γάρ εἰσι ποιητῶν. In aliis ad eundem Dionysium scholiis ineditis: ζητοῦμεν δὲ καὶ τὸν συγγραφέα, ἵνα τὸ ἀξιόπιστον ἢ μὴ τοῦ συγγραψαμένου καταλάβωμεν. Τοῦτο δὲ διὰ ἐπίγραφα (forte ψευδεπίγραφα) τῶν βιβλίων, ὡς ἔχει ἡ ἀσπὶς Ἡσιόδου· ἑτέρου γάρ ἐστιν. Ἐπιγραφῇ δὲ καὶ ὀνόματι ἐχρήσατο τοῦ Ἡσιόδου, ἵνα τῇ ἀξιοπιστίᾳ τοῦ ποιητοῦ ἀξία κριθῇ ἀναγνώσεως. Eustathius ad Iliad. Σ, p. 1218. ex Homeri aemulatione (ὁμηρικῷ ζήλῳ) quaedam in illa expressa notat, sed p. 2110. tamen tantum ait interesse inter Homeri Ἀσπιδοποιΐαν e) et

e) Vt Homeri partem postremam Iliados Σ ἀσπιδοποιΐαν vocat Eustathius et Pseudo-Didymus ad v. 491.: ita Servio ad 12. Aen. v. 161. Hesiodus etiam laudatur in Ἀσπιδοποιΐᾳ. Philostratus iunior teste Suida scripserat Παράφρασιν τῆς Ὁμήρου ἀσπίδος. Iudice Ludouico Hestello (Clouis Hesteau) Hesiodus Homericum Achillis scutum in suo poemate fideliter expressit. *Hesiode en fon Aspis n' a fait, que rebatre le bouclier d' Achilles forgé par Homere.* Vide Anton. Verderii Biblioth. Gallicam p. 232.

et Heſiodi aſpidem, quantum inter diuinum opus et hominis.

In veteri ſcholio, quod in editione Aldina ſubiicitur, notatur illius initium legi in quarto Heſiodi Catalogo, *τῆς ἀσπίδος ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ δ' καταλόγῳ φέρεται μέχρι στίχων ρ' καὶ σ'*. Hunc quartum Catalogum viri docti non abſurde ſentiunt complexum fuiſſe Heſiodo tributas *μεγάλας ἠοίας*, Eunapio in Aedeſio aliiſque pluribus commemoratas, quarum partem eſſe Aſpidem prima huius poematis vox *ἢ οἵη* dubitare nos vix permittit, et iam pridem perſuaſum fuit Guil. Cantero Nou. Lect. 4, 3. Tres priores Catalogi ſubinde laudantur ſub titulo *Καταλόγοι γυναικῶν*. Sane Harpocrationi in *μαχεροπέφαλοι*, et Suidae in *Ἱπὸ γῆς οἰκοῦντες* laudatur Heſiodus *ἐν τρίτῳ γυναικῶν καταλόγῳ*. Poſt librum quartum *ἠοίας μεγάλας* complexum, fuit quintus *ἡρωϊκὴ γενεαλογία* ſiue *ἡρωογονία* Heroum natales ex foeminis illuſtribus deſcribens. Nam teſte Maximo Tyrio diſſ. 16. Heſiodus *χωρὶς μὲν τῶν ἡρώων, ἀπὸ γυναικῶν ἀρχόμενος, κατέλεγε τὰ γένη, ὅσις ἐξ ἧς ἔφυ*. Vide quae in hanc rem diſputata ſunt viris doctiſſimis Samueli Petito ad leges Atticas p. 40. ſqq. Is. Caſaubono ad Strab. 1, p. 26. Dan. Heinſio ad Heſiodi Interpretes p. 76. ſeqq. et Ioh. Meurſio Attic. Lect. 2, 20. Quanquam vero Aſpidem ita ponimus fuiſſe *ἠοιῶν μεγάλων* partem, nihilominus incerta res fuerit de auctore Heſiodo, quoniam totum illud opus ſuſpectum doctis iam pridem fuiſſe teſtatur Aelianus, vbi ad illud reſpiciens ſubiungit: *εἰ μὴ ἄρα ἦν εἶσιν Ἡσιόδου τὰ ἔπη, ἀλλ' ὡς πολλὰ καὶ ἄλλα κατέψευσαι αὐτοῦ*. lib. 12. Var. Hiſt. 726. edit. praeclarae Perizonianae. Ioſephus Scaliger Epiſtola 247. ad Salmaſium p. 530. *Vt anni ſit poeſeos graecae quatuor tempeſtiuitates fuiſſe animaduerti. Prima fuit illa, in qua princeps Homerus et Heſiodus. Hanc potes iudicare atque adeo vocare ver Poetices, pubertatem potius, quam infantiam. Excipit eam aeſtas non feruida quidem, ſed*

quae ex illo uere veſtigia non obſcura retinuit, in qua Onomacritus, Solon, Tyrtaeus, et quiſquis auctor fuit τῶν ἡοιῶν καὶ τῆς ἀσπίδος, quam praepoſtero iudicio Criticorum natio Aſcraeo illi tribuit. Scaligero aſſentiuntur Heinſius, et in libro de poetis Voſſius. Apollodoro tamen aliter olim viſum qui l. 2. Biblioth. Aſpidem audacter Heſiodo adſcribit. ad quem locum Tan. Faber. p. 274. *Sane miror fuiſſe olim, atque adeo hodieque reperiri, qui ea de re dubitent. Certa enim res eſt, et qui Heſiodi non eſſe putant τὴν ἀσπίδα, nae illi poeſin graecam haud ſatis norunt.* Audacter etiam Aſpidem Heſiodo tribuit Athenaeus l. 4, p. 180. Sed et Megacles Athenienſis et Apollonius Rhodius et Steſichorus Heſiodi eſſe illud poema non dubitarunt vt notat auctor vetus ſcholii, quod in edit. Aldina ſubiici dixi et hoc loco integrum deſcribam. Τῆς ἀσπίδος ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ δ' καταλόγῳ Φέρεται μέχρι στίχων ν' καὶ σ'. Ὑπόπτευκε δὲ Ἀριστοφάνης ὐχ ὁ Κωμικὸς, ἀλλά τις ἕτερος Γραμματικὸς, ὡς ὐκ ὄσαν αὐτὴν Ἡσιόδου, ἀλλ' ἑτέρου τινὸς τὴν Ὁμηρικὴν Ἀσπίδα μιμήσασθαι προαιρουμένου. Μεγακλῆς δὲ ὁ Ἀθηναῖος γνήσιον μὲν οἶδε τὸ ποίημα, ἄλλως δὲ ἐπιτιμᾷ τῷ Ἡσιόδῳ, ἄλογον γάρ φησιν ποιεῖν Ἥφαιστον τοῖς τῆς μητρὸς ἐχθροῖς ὅπλα παρέχοντα. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Ῥόδιος ἐν τῷ γ' φησὶν αὐτῷ εἶναι ἐκ τε τῆς χαρακτῆρος, καὶ ἐκ τοῦ τὸν Ἰόλαον ἐν τῷ καταλόγῳ εὑρίσκειν ἡνιοχοῦντα τῷ Ἡρακλεῖ. Ὡσαύτως δὲ καὶ Στησίχορός φησιν Ἡσιόδου εἶναι τὸ ποίημα.

In hoc Poema exſtant Commentarii graeci *Iohannis Tzetzae* et alterius *Iohannis Pediaſimi*, Diaconi, iunioris vtique Ioh. Philopono, quem laudat p. 197. In Etymologico MS. apud doctiſſ. Kuſterum in ἀλκαία allegantur *Hieronymus* et *Epaphroditus* ἐν ὑπομνήματι ἀσπίδος Ἡσιόδου.

Supereſt ex iis, quae exſtant, Heſiodo tributis ſcriptis dicenda longe celeberrima ΘΕΟΓΟΝΙΑ, hoc eſt, *Deorum generatio*, vt Lactantius transfert l. 1. c. 5. ſiue *origines*

gines deorum γεννητῶν f), quam non memini a quoquam vocari in dubium aut Heſiodo abiudicari niſi ab vnis Boeotiis, de quibus ſupra dixi ex Pauſania p. 771. Neque tamen per omnia fidem Boeotiis habuit ipſe Pauſanias, ſed p. 781. laudans Heſiodum in Theogonia ſubiungit: *προσιόσθω δὲ ὅτῳ φίλον τὴν θεογονίαν.* Confer eundem p. 634. Neque dubitarunt illam Heſiodo tribuere Pythagoras, (qui finxit Heſiodi animam vidiſſe ſe apud inferos vinculis adſtrictam columnae aereae, ſtridentemque, propter ea quae de diis finxerat, teſte Laertio l. 8. ſect. 21.) Herodotus 2, 53. Plato, qui Theogoniam ſubinde ſequitur notante Proclo in Timaeum l. 5. p. 291., Ariſtoteles l. 3. de coelo cap. 1. et alibi, Manilius l. 2. v. 12. ſ. nec Agatharchides Cnidius apud Photium p. 722. edit. Hoeſchel. neque Eratoſthenes in Cataſterifmis c. 9. et 1. et 19. et 32. neque *Acuſilaus g*) Argius,

f) Vide Radulphum Cudworthum de vero Syſtemate intelligibili vniuerſi p. 211. 212. 216. Ioh. Clericum ad v. 44. et 106. Porro Theogoniam ante *ἔργα καὶ ἡμέρας* ab Heſiodo editam non dubitat Proclus p. 24. ad Heſiodum: *δῆλον δὲ ὡς προσκεδόσται ἡ Θεογονίᾳ.* Confer quae de ordine ſcriptorum huius Poetae notaui infra num. 19.

g) Acuſilai Argiui genealogias laudant praeter Strabonem et alios Voſſio dictos in Hiſt. Graec. p. 436. Tertullianus l. 2. ad Nationes c. 2. (vbi male viri docti reponunt *Arceſilaus.*) Schol. Heſiodi ad Theog. p. 269. Scholiaſtes Homeri et Suidas, qui refert Acuſilaum genealogias ſcripſiſſe *ἐκ δέλτων χαλκῶν.* Miror Cl. Dodwello in Diſſ. de aetate Phalaridis p. 25. ſ. Acuſilaum antiquiorem videri Heſiodo, vel ſaltim *ἡσιῶν μεγάλων* ſcriptore. Arduum enim mihi eſſe videtur in tam remota antiquitate veritatem hiſtoricam argumentando aſſequi vel tueri contra diſerta veterum ſcriptorum teſtimonia. Praecipue obſervandum, quod apud Suidam in Συγγράφω diſerte legitur, *τὰ Ἀκουσιλάου νοθεύεσθαι.* Confer Valeſium ad Harpocr. in Ὠμηρίδαι. Alius fuit Acuſilaus Athenienſis Rhetor, ſub Galba, de quo idem Suidas. Alius denique Acuſilaus Tarentinus, Pythagoricus Iamblicho memoratus.

qui in Theogonia ſua Heſiodum ſaepenumero caſtigauit teſte Ioſepho l. 1. contra Apionem p. 1034. neque *Eumelus* Corinthius, a quo non minus atque ab Acuſilao, Heſiodi Theogoniam proſario ſermone expreſſam et pro ſua venditatam eſſe tradit Clemens Alex. 6. Strom. p. 629. Neque *Xenophanes Colophonius*, quem in elegiis ſuis ac iambis perſtrinxiſſe ea, quae Heſiodus de diis ſcripſerat, teſtatur Laertius 9, 18, et Sextus Empiricus adu. Mathemat. l. 1. p. 57. et 341. Neque *Demoſthenes Thrax*, a quo eiuſdem Theogoniae Heſiodeae metaphraſin proſariam ſcriptam eſſe Suida referente cognoſcimus, vel *Ariſtonicus* Grammaticus, aut *Zenodotus* Alexandrini, quos in Heſiodi Theogoniam ſcripſiſſe, vt Sabinum Sophiſtam in Acuſilai, ex eodem Suida conſtat. Nec *Zeno Stoicus*, quem Cicero l. 1. de nat. Deor. c. 36. teſtatur Theogoniam interpretatum eſſe, nec *Chryſippus* denique, quem idem Cicero l. 2. auctor eſt fabulas Orphei, Muſaei, Heſiodi, Homerique ad rerum naturam accommodaſſe.

Nihil vero aliud ſignificare videntur veterum Genealogiae ac Theogoniae, quales praeter Heſiodum ſcripſerunt Abaris *h*), Muſaeus *i*), Pherecydes Atheniensis *k*), Orpheus *l*), Ariſteas, Epimenides *m*), Antiphon *n*), Hecateus *o*), Andron *p*), Dromocrides *q*), Aemilius Macer,

h) Suidas in Ἄβαρις.

i) Laertius in prooemio.

k) Vide quae viri docti notant ad Laertium in Pherecyde, et Suidam in Φερεκύδης. Idem opus ni fallor, reſpicitur ab Eratoſthene in Cataſterismis, Scholiaſte Homeri, Germanici, Pindari, et Apollonii, quando Pherecydem laudant.

l) De hoc dixi ſupra l. 1. c. 19. Adde Theod. Canterum 1, 26. et 2. Var. Lect. et Rich. Bentleium in limine Epiſtolae ad Ioh. Millium.

m) Vide de Epimenide ſupra l. 1. c. 6. §. 3. et de Ariſtea l. 1, c. 2. §. 6.

n) Irenaeus 2, 19.

o) Athenaeus l. 4.

p) Schol. Apollonii. Confer H. Lindenbrogium ad Cenſorinum p. 33.

q) Fulgent. 2, 17. Mythol.

Macer *r*), itemque alii, nihil, inquam videntur significare aliud, quam Cosmogoniam φυσιογονίαν ac Geogoniam fabulis Poeticis obumbratam, vt recte obseruatum est acutissimo Philosopho Thomae Burneto in Archaeologia Philosophica p. 297. 399. s. et in theoria telluris l. 2. c. 7. vbi inter alia locum insignem in Aristoph. Auibus p. 395. edit. Froben. confert cum Orpheo atque Hesiodo. Adde Simplicium ad 3. de coelo comment. 6. et Cotelerii notas ad recognitiones Clementis l. 10. c. 31. Nescio, satisne firmum argumenti genus sit Thomae Galei viri cum insigni litterarum Graecarum iactura nuper denati, qui in notis ad Apollodorum p. 6. ex eo, quod in Theog. Hesiodi v. 218. Parcae noctis filiae esse dicuntur; at v. 913. Iouis ac Themidis, concludit, poema hoc non vnius esse auctoris, et fortasse partem Theogoniae Orphei Hesiodo adsutam.

In Theogoniam exstant Commentarii Graeci duplices, quorum vnus inscribitur: τῦ σοφωτάτυ καὶ λογιωτάτυ Κυρῦ Ἰωάννυ Διακόνυ τῦ Γαληνῦ εἰς τὴν Ἡσιόδυ θεογονίαν ἀλληγορίαι *s*). alter vero: Σχόλια εἰς τὴν Ἡσιόδυ θεογονίαν παλαιά; quorum auctorem *Didymum* existimasse videtur Natalis Comes l. 6. c. 18. Mythol. p. 633.

r) Nisi apud Nonium in *picumnus* (quae auis est Marti dicata) legendum *Ornithogonia* vt sane videtur. Confer Colomesium ad Gyraldum p. 217. Idem p. 120. notat *Cynaethonem* Lacedaemonium cuius etiam Ἡρακλείαν laudat Schol. Apollonii, non *Theogoniam* scripsisse, vt affirmat Gyraldus, sed *Telegoniam*. Atque ita Vossius quoque p. 13. de Poetis Graecis ex Eusebii Chron. ad Olymp. V. 3. quamquam Meursius Misc. Laçon. 4, 17. apud Hieronymum et Marianum Scotum putat legendum *Genealogiam*, quia Pausanias testatur eum γενεαλογῆσαι ἔπεσι. Sed hoc etiam in Telegonia facere potuit. Constat tamen alioqui Telegoniam scriptam ab Eugemone Cyrenaeo, quem Aesopo aequalem facit Syncellus p. 239.

s) Allegoricos in Theogoniam interpretes legisse se innuit Eustathius ad Iliad. Ε, p. 982.

Ioh. Alexander Braſſicanus a. 1530. praef. ad Saluianum teſtatus eſt ſe habere *Iohannis Philoponi*, cognomento Grammatici, Commentarios in Heſiodum, fortaſſe non alios intelligens quam quos ſub *Iohannis Galeni* nomine habemus, vel commentarios in ἔργα καὶ ἡμέρας, ſed qui Tzetzae ſunt, non Philoponi. Alium tamen ineditum Heſiodi Scholiaſten allegat Henr. Stephanus de inſtituendis Gr. linguae ſtudiis p. 8. et *Demetrii Triclinii* Scholia in *Theogoniam* Heſiodi MSta exſtare in Bibl. Vindobonenſi teſtatur Neſſelius IV, p. 21. ne deperditos Poetae exegetas memorem, *Demetrium Ixionem Adramyttenum* et *Dionyſium Corinthium*, de quibus Suidas; tum commentarios *Plutarchi* r) laudatos Gellio l. 20. c. 8. et in Graecis ad Heſiodum Scholiis paſſim: *Ariſtoteliſque ἀποφήματα Ἡσιόδου*, quae inter Philoſophi ſcripta refert Anonymus vitae eius auctor a Menagio vulgatus ad Laertium p. 202. *Ariſtonici* Alexandrini περὶ τῶν σημείων τῶν ἐν τῇ Θεογονίᾳ Ἡσιόδου. Suid.

Theogoniam ſuam ita claudit Heſiodus, vt poſt genealogiam deorum ad foeminarum genus decantandum Muſas adhortetur:

Νῦν δὲ γυναικῶν φῦλον ἀείσατε Ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Nimirum, vt ad DEPERDITA HESIODI SCRIPTA (ſedecim enim poemata ab Heſiodo compoſita eſſe affirmat Ioh. Tzetzes) pedem promoueamus, in iis primo ſtatim loco memorandus venit:

ΓΥΝΑΙ-

r) P. Lambecius in Lucubrat. Gellianis p. 117. pro verbis Gellii *in* IIII *in Heſiodum commentario*, omnino ſcribendum ſuadet, *in Iſin et Oſiridem commentario*. Sed quanquam in libro de Iſide et Oſiride gemina quaedam leguntur iis, quae Gellius e Plutarcho producit, non audeo tamen coniecturae Lambecianae accedere contra fidem Codd. MSS. cum rem eandem tradere Plutarchus potuerit et tradiderit non ſemel pluribus in ſcriptis ſuis.

ΓΥΝΑΙΚΩΝ, siue vt Eustathius ad Iliad *ι*, p. 643. allegat, ΗΡΩΙΔΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Α, Β, Γ. tum

ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Δ, siue ΗΟΙΑΙ ΜΕΓΑΛΑΙ (quarum forte pars superest, Scutum Herculis) et

ΗΡΩΓΟΝΙΑ siue ΗΡΩΙΚΗ ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑ. Vide, si lubet, quae de quinque hisce libris ita distinguendis dixi paullo ante §. 12. vbi agebam de Aspide siue Scuto, nec male hac ratione constabit numerus librorum a Suida assignatus, cui inter Hesiodi scripta memorantur Ἡρωϊκῶν γυναικῶν κατάλογος ἐν βιβλίοις πέντε, quod opus ab Aspide ibidem distinguit non minus ac Tzetzes in suis ad Hesiodum prolegomenis. In illis Catalogis Hesiodum etiam de deorum nuptiis egisse testatur Menander Rhetor. p. 628. πολλὰ δὲ καὶ αὐτῷ ἐν τοῖς καταλόγοις τῶν γυναικῶν περὶ θεῶν συνουσίας καὶ γάμων.

Hesiodi exemplo Ἡρωϊκὰς Θεογαμίας scripsit *Pisander* Poeta memoratus Zosimo l. 5. c. 28. Catalogi Hesiodei mentio etiam apud Lucian. in Amoribus T. I. p. 875. Stephanum in γερηνία etc. Dio Chrysostomus autem 2. de regno p. 21. ex hoc probat Hesiodum ipsum se Homero inferiorem libenter agnouisse, quod Heroibus Homero relictis, ipse celebrandas sibi sumserit mulieres.

Praeterea Hesiodo adscriptae fuerunt ΠΑΡΑΙΝΕΣΙΣ siue ΤΠΟΘΗΚΑΙ ΧΕΙΡΩΝΟΣ ad Achillem instituendum, de quo scripto dictum est supra libro primo in *Chirone*.

ΜΕΛΑΜΠΟΔΙΑ siue ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΝΤΙΝ ΜΕΛΑΜΠΟΔΑ. De hoc quoque poemate, cuius librum tertium laudat Athenaeus l. 13. p. 609. egi superiore libro in *Melampode*.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ siue ΑΣΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΟΣ. Plinius l. 18. c. 25. *Occasum matutinum Vergiliarum Hesiodus, nam huius quoque nomine exstat Astrologia, tradidit fieri, cum aequinoctium autumni conficeretur.* Scholiastes Arati ad v. 255. τὰς καλουμένας ὑάδας, ὧν καὶ Ἡσίοδος ἐν τῇ ἀστρικῇ αὐτοῦ τὰ ὀνόματα διδάσκει βίβλῳ, λέγων·

λέγων· Φαισύλη ἠδὲ κορωνὶς εὐσέφανός τε κλέσια, Φαιὼ θ' ἱμερόεσσα καὶ Εὐδώρη τανύπεπλος. Eosdem versus profert Ioh. Tzetzes in scholiis ad ἔργα p. 92. et Variar. Hist. Chil. 12, 169. s. βίβλον ἀστρικὴν Hesiodi laudans, quam tamen non videtur ipse inspexisse. Respectu huius operis potissimum Callimachus, opinor, Aratum vt Hesiodi ζηλωτὴν perstrinxit in notissimo epigrammate, quod exstat in Arati vita apud Petauium in Vranologio p. 270. et emendatum est ab Isaaco Casaubono in Lectionibus Theocriticis c. 4. a Fuluio Vrsino in Virgilio cum Graecis scriptoribus collato p. 251. ab Hugone Grotio ad Aratum, a Salmasio ad Solinum p. 525. s. ab Is. Vossio ad Melam p. 68. Holstenio ad Stephanum p. 301. et nouissime a Rich. Bentleio in Graeuiana Callimachi editione p. 204. et 232. Hesiodo tamen suppositam fuisse Astronomiam innuit praeter Plinium Athenaeus l. 13, p. 491. καὶ ὁ τὴν εἰς Ἡσίοδον δὲ ἀναφερομένην ποιήσας ἀστρονομίαν. Cum admodum simplices et rudes essent obseruationes in illo opere et in ἔργοις traditae, hinc apud Platonem et alios dicuntur ἀστρονομοῦντες καθ' Ἡσίοδον, qui populariter et ad vulgi captum, non accuratius et μαθηματικῶς Astronomica tractabant.

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ ΕΙΣ ΒΑΤΡΑΧΟΝ τινα τὸν ἐρώμενον αὐτοῦ. Memorat Suidas.

ΠΕΡΙ ΙΔΑΙΩΝ ΔΑΚΤΥΛΩΝ. Idem Suidas. Et ex hoc Poemate fortassis scripsit Plinius l. 7. c. 56. Hesiodum tradere, quod ferrum in Creta repererint Idaei Dactyli.

ΕΠΙΘΑΛΑΜΙΟΣ ΠΗΛΕΩΣ ΚΑΙ ΘΕΤΙΔΟΣ. Huius versiculos binos primores profert Isaacius Tzetzes prolegg. in Lycophronem, atque ex illo loco, licet dissimulet, Ismael Bullialdus ad Theonem p. 283. Barnesius ad Eurip. Phoeniss. v. 829.

ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ memoratur a Strabone l. 7. p. 302. Ceterum obiter notare liceat, versum, quem inter Hesiodi fragmenta ponit Heinsius ex Etymol. Magno in βύβλος, non esse Hesiodi, sed Dionysii Periegetae v. 912.

ΑΙΓΙΜΙΟΣ, siue *in Argimium Poema* ab aliquibus Hesiodo, ab aliis tributum *Cercopi* Milesio. Athenaeus l. 11. p. 503. καὶ ὁ τὸν Αἰγίμιον δὲ ποιήσας εἴθ' Ἡσίοδός ἐστιν, ἢ Κέρκωψ ὁ Μιλήσιος. Dalechampius Αἰγινόμιον legendum coniicit, *de pascendis et alendis capris;* sed Scholiastes Apollonii quoque in l. 4. ὁ τὸν Αἰγίμιον ποιήσας ἐν δευτέρῳ φησὶν, ὅτι ἡ Θέτις εἰς λέβητα ὕδατος etc. Porro *Cercopem* illum Hesiodi aequalem atque aemulum fuisse notaui supra §. 4. e Laertio in vita Socratis, et ex argumento Aristophanis Ranarum. Alius fuit et iunior Cercops Pythagoreus, de quo dixi l. 1. c. 19. sect. 2. Etiam Suidae Αἰγίμιος est nomen proprium. Sed fuit quoque Aegimius quidam Eleus, Medicus antiquissimus, cuius περὶ παλμῶν memorat Galenus IV. de pulsibus T. III. p. 44. 50. περὶ πλανήντων Athenaeus l. 14. p. 643.

ΘΗΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΔΗΝ ΚΑΤΑΒΑΣΙΣ. Pausanias in Boeot. p. 772. inter scripta Hesiodo tributa commemorat, καὶ ὡς Θησεὺς εἰς τὸν Ἅιδην ὁμοῦ Πειρίθῳ καταβαίη. Confer Ioh. Meursium in Theseo c. 27.

ΕΠΗ ΜΑΝΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΕΡΑΣΙΝ. Idem Pausanias: οἱ δὲ αὐτοὶ ἕτοι λέγουσι, καὶ ὡς μαντικὴν Ἡσίοδος διδαχθείη παρὰ Ἀπερανέων, καὶ ἔστιν ἔτι μαντικὰ, ὁπόσα τε καὶ ἐπελεξάμεθα καὶ ἡμεῖς, καὶ ἐξηγήσεις ἐπὶ τέρασιν. Nescio iidemne fuerint.

ΘΕΙΟΙ ΛΟΓΟΙ, de quibus Maximus Tyrius diss. 16. de Hesiodo agens, χωρὶς δὲ αὐτῷ, inquit, πεποίηνται οἱ Θεῖοι λόγοι, ἅμα δὲ τοῖς λόγοις Θεογονία.

ΚΕΡΑΜΕΙΣ. Vide supra c. 2. inter scripta Homeri deperdita num. 13.

ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ. Athenaeus l. 8. p. 364. ἅπερ πάντα ἐκ τῶν εἰς Ἡσίοδον ἀναφερομένων μεγάλων Ἠοιῶν καὶ μεγάλων ἔργων παρῴδηται. Confer Langbaenium ad Longin. p. 57. edit. Tollianae.

ΚΗΤΚΟΣ ΓΑΜΟΣ. Idem Athenaeus l. 2. p. 49. Ὅτι Ἡσίοδος ἐν Κήυκος γάμῳ, καὶ γραμματικῶν παῖδες ἀποξενοῦσι τῇ ποιητῇ τὸ ἔπη ταῦτα, ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ ἀρχαῖα εἶναι,

εἶναι, τρίποδας τὰς τραπέζας φησί. Plutarchus 8, 8. Sympos. ὡς ὁ τὸν Κήυκος γάμον εἰς τὰς Ἡσιόδου παρεμβαλὼν εἴρηκεν.

DE HERBIS scripsisse Hesiodum colligunt viri docti ex Plinii lib. 15. c. 1. l. 21. c. 17. et 20. l. 22. c. 22. l. 25. c. 2. Sed fortasse obiter in aliis poematis ista tractaverat Hesiodus, vt de scolymo et asphodelo dixit in ἔργοις.

DE MEDICINA scripsisse singulari quodam libro, minus adhuc mihi persuadeo, licet *Cleodemus* Medicus apud Plutarchum in Conuiuio septem sapientum p. 158. contendit Hesiodum Medicum fuisse, qui tam accurate et perite de victus ratione, vini temperie, aquae bonitate, lauacris, mulieribus, congressus tempore et infantum sessione disseruerit.

Neque FABVLARVM, quae Aesopo tribuuntur, auctor fuit, aut singulari quodam opere *apologos* scripsit Hesiodus, licet eodem Plutarchi loco legas Aesopum sese Hesiodi discipulum iure profiteri posse propter fabulam de accipitre et luscinia apud Hesiodum in ἔργοις v. 202. s. et Quintilianus l. 5. c. 11. negat fabulas originem accepisse ab Aesopo, sed videri primum auctorem earum Hesiodum. Hermogenes in Progymnasm. Prisciano interprete: *Vbi sunt fabulae vetustissimi quoque auctores, vt Hesiodus, Archilochus, Horatius; Hesiodus quidem luscinae, Archilochus autem vulpis, Horatius muris.* Theon Alexandrinus in Progymn. p. 22. Αἰσώπειοι δὲ ὀνομάζονται οἱ μῦθοι ὡς ἐπίπαν, οὐχ ὅτι Αἴσωπος πρῶτος εὑρετὴς τῶν μύθων ἐγένετο, Ὅμηρος γὰρ καὶ Ἡσίοδος (confer Suidam in μῦθος) καὶ Ἀρχίλοχος καὶ ἄλλοι τινὲς πρεσβύτεροι γεγονότες αὐτῷ φαίνονται ἐπισάμενοι. καὶ δὴ καὶ Κόννις ὁ Κίλιξ (ita recte Colomesius in Opusculis p. 224. et p. 103. ad Gyraldum) καὶ Θῆρος ὁ Συβαρίτης καὶ Κυβισσὸς ἐκ Λιβύης μνημονεύονται ὑπό τινων ὡς μυθοποιοί, ἀλλ' ὅτι Αἴσωπος αὐτοῖς μᾶλλον κατακόρως καὶ δεξιῶς ἐχρήσατο. Denique Euphorion, teste Suida,

Heroi-

Heroicum Poema edidit; quod inſcripſit Ἡσιόδου. Inter Teleclidis Comoedias quoque fuit Ἡσίοδος memorata eidem Suidae in ᾠδαμῆ et Scholiaſti Ariſtophanis, Athenaeo Ἡσιόδοι. Neque praetereundum eſt, quod *Euthydemus* Athenienſis verſus quoſdam ſub Heſiodi nomine vulgaſſe traditur ab eodem Athenaeo l. 3. p. 116. Pythagoram Homeri et Heſiodi carminibus decantatis animum ſuum delinire ſolitum refert Porphyrius in vita eius p. 21. Neque Homeri tantum ſed Heſiodi quoque carmina μελῳδηθῆναι teſtatur Athenaeus 14, p. 620.

Supereſt, vt iam deinceps editiones praecipuas ſcriptorum Heſiodi, quae exſtant, ſuccincte perſequamur.

Editiones Heſiodi Graecae.

Prima *Aldi Manutii* Romani, dicata Guarino Veronenſi, et luculentis typis exſcripta Venetiis 1491. fol. In hac poſt Theocritum et Catonis diſticha a Maximo Planude Graece verſa ſententiaſque Theognidis, Pythagorae, ac Phocylidis ſequitur Heſiodi Theogonia, poſt Theogoniam Scutum Herculis, et poſtremo loco Ἔργα καὶ Ἡμέραι. Quem ordinem in nouiſſima editione Heſiodi ſeruauit Vir Cl. Iohannes Clericus. Eſt mihi exemplum editionis huius Aldinae idem, quo vſus olim Daniel Heinſius, qui manu ſua nonnulla annotauit, et quaedam non vulgaria ex hac in reliquis recentioribus emendari poſſe monuit.

Ἔργα καὶ ἡμέραι Pariſ. 1507. 4. curante Franciſco Tiſſardo. Confer A. Cheuillierium de origine typographiae Pariſ. p. 249.

Heſiodus Graece apud Iuntas, 1515. 8. et Baſil. apud Ioh. Frobenium 1521. 8. Venet. 1542. 8. Francof. 1549. 8.

Inter Poetas Principes Henrici Stephani A. 1566. fol. typis maioribus et luculentiſſimis.

Edi-

Editiones Hesiodi cum Scholiis Graecis.

Prima Veneta ex officina Ioh. Franciſci Trincauelli A. 1537. in 4. elegans et emendata, quam ex cod. MSto ſuppletam me memini videre in Bibliotheca Gottorpienſi Sereniſſimi Holſatiae Ducis inter libros Wowerianos. In hac editione quaedam melius legi, quam in poſterioribus, etiam Heinſiana, notatum Seldeno ad Marmora Oxonienſia p. 36. ſeq.

Secunda Baſileenſis A. 1542. 8. in qua Heſiodus cum verſione *Bonnini Mombricii*: ſcholia Graeca pleniora, quam in priore, ſed longe minus emendata et augmentis quibuſdam non vno in loco interpolata potius, quam ſuppleta, et hinc inde vitiata atque corrupta, adiunctis *Ioh. Tzetzae* ſcholiis Latine verſis a *Georgio Heniſchio.*

Tertia cum ſcholiis ſiue commentario eiuſdem Tzetzae, ad libri calcem. Baſil. 1574. 8.

Quarta Heinſiana Lugd. Bat. ex officina Raphelengii 1603. 4. in qua poſt dedicationem ad ordines Hollandiae, ſequuntur *Dan. Heinſii* prolegomena, in quibus Poetae Heſiodi character ſimplex a Grammaticorum calumniis vindicatur. Inde poſt nonnulla ex Suida, Anthologia, Gyraldo aliiſque de Heſiodo adſcripta legitur elegans Heinſii in Pandoram hymnus Graecus, quem, cum primum nomine auctoris diſſimulato ſeorſim excuſum Ioſepho Scaligero typographus communicaſſet, vir ille doctiſſimus antiquo Poetae tribuere non dubitauit, teſte auctore apologiae pro Heinſio aduerſus Croium p. 129. Quin Heinſio ipſo teſte in litteris ineditis ad Eliam Putſchium, negauit ſe, ex quo renatae ſunt literae, ſimile quid poematis Graeci compoſitum vidiſſe. Penultimus in appendice hymni verſus: Γεωτιάδην τ' ἐρίηρα φίλοιν ζυγὸς αἰὲν ἐόντε omiſſus eſt in editione Heinſiana 1622. 8. poſt Synodum Dordracenam edita,

edita, (etiam in aliis recentioribus x), quod Heinsius non auderet tantis laudibus mactare nomen Hugonis Grotii, laudatissimum profecto, sed praeualentibus tum in Belgio partibus inuisum. Post alia in Hesiodum Heinsii Epigrammata occurrit argumentum ἔργων Hesiodi ab Heinsio Graece scriptum, in quo nonnulla vt parum Graecismo congruentia perstringit Ioh. Croius p. 251. s. Obseruationum sacrarum. Deinceps succedit Hesiodus ipse Graece et Latine cum Graecis scholiis, quae ex editione Veneta per Bonau. Vulcanium MSti codicis auctoritate suppleta et castigata, collata insuper Basileensi editione Heinsius recensuit. Iconem variorum instrumentorum rusticorum, quae exstat p. 310. quamque in sua editione p. 261. repeti curauit Iohannes Clericus, debuit Heinsius Conrado Gesnero p. 81. Operis de quadrupedibus. Denique subiiciuntur *fragmenta Hesiodi* ex veteribus scriptoribus collecta a *Ios. Scaligero* et *Dan. Heinsio*; tum Ἡσιόδου καὶ Ὁμήρου ἀγών Graece ex editione Henr. Stephani A. 1573. 8. Catalogus scriptorum Hesiodi, Heinsiique introductio in doctrinam quae libris Hesiodi ἔργων καὶ ἡμερῶν continetur: notae, emendationes, et obseruationes eiusdem Heinsii in Hesiodi ἔργα, et Scholiastas Graecos, Latinumque interpretem, et spicilegium fragmentorum Hesiodi a *Ioh. Meursio* suppeditatum, atque in Graecos Hesiodi commentatores locupletissimus Index Graecus.

Editiones Hesiodi praecipuae Graecolatinae cum versione et notis doctorum virorum.

Cum versione Latina et variantibus lectionibus e MSS. Palatinis et notis doctorum virorum ex officina *Hieronymi Commelini* A. 1591. 8.

Cum

x) Iohannis quoque Clerici, ve Trenoltianas Anni 1701. Vide Memorias Dombenses si- p. 269. edit. Amstelod.

Cum verſione emendata ab *Eraſmo Schmidio*, et in ἔργα enarratione *Melanchthonis* et 23. tabulis ſynopticis eiusdem Schmidii. Witebergae 1601. 8.

Cum verſione emendata a *Dan Heinſio*, eiusdem introductione, notiſque in Opera et dies, et Heſiodi fragmentis. Lugd. Bat. 1613. et 1622. 8.

Cum verſione ab Heinſio caſtigata, notis *Cornelii Schreuelii* et indice *Georgii Paſoris* longe quam in eius collegio Heſiodeo Amſt. 1632. 8. prodierat, locupletiore. ibid., typis Elzeuirianis nitidiſſimis, A. 1657. 8. Huic editioni in quibuſdam exemplaribus etiam additur fuſior *Lamberti Barlaei* in Theogoniam commentarius, in quo analyſis et Mythologia in tironum gratiam perſpicue traditur.

Cum *Ioh. Georgii Graeuii* Lectionibus Heſiodeis. Amſt. 1669. 8.

Cum verſione a *Ioh. Clerico* y) emendata, Graeuii Lectionibus Heſiodeis auctioribus, Dan. Heinſii introductione notiſque: et *Ioſephi Scaligeri* ac *Franciſci Guieti* in Heſiodum, tum in partem ἔργων *Stephani Clerici* annotatis, et filii eius *Ioh. Clerici*, Viri Cl., animaduerſionibus in vniuerſa Heſiodi opera, Theogoniam praeſertim, et fragmenta, quae Latine vertit et illuſtravit, indicemque Georgii Paſoris addi curauit. Amſt. 1701. 8.

Familiam quoque ducit Heſiodus in editionibus Graecolatinis Poetarum Georgicorum, Bucolicorum, et Gnomicorum, ſaepius editorum non vno in loco 8. et 12.

Olai Wormii quaeſtionum Heſiodearum heptades duae lucem adſpexerunt Hafniae A. 1616. 4. *Radulphi Wintertoni* Notae in Heſiodum cum eius Poetis Graecis

y) Confer eius Bibliothecam ſelectam T. XI. p. 349. et Memorias litterarias Trevultinas ſiue Dombenſes A. 1701. T. I. p. 250. ſ.

cis minoribus Cantabrig. 1652. 8. Praetereo *Iohannis Spondani* in ἔργα notas vulgatas Rupellae A. 1592. 8. et in idem poema paſſim edita ſcholia *Ioh. Caſtelli*, *Iacobi Ceporini*, *Iohannis Friſii*, *Matthiae Garbitii*, *Matthiae Flacii*, et notata Ethica atque Oeconomica *Ioh. Conradi Dieterici*, Lexilogiamque eiuſdem Heſiodeam vulgatam Gieſſae 1659. 8. et *Georgii Heniſchii* ſchematiſmos Baſil. 1508. tabulaſque *Iohannis Poſſelii*. Tum ineditum *Zach. Lundii* Commentarium in Opera et dies, qui Hafniae ſeruatur MS. in Bibl. Excellentiſſimi viri Iohannis Moth.

Latino carmine ἔργα καὶ ἡμέρας vertit paullo liberius *Nicolaus Valla*, ſiue *de valle*, Pariſ. et Lipſ. 1507. 4. Strictius *Vlpius* Franeckerenſis Friſius Baſil. 1540. 8. Vtraque metaphraſis addita eſt verſioni proſariae et commentario *Stephani Riccii* in Heſiodi ἔργα recuſo Lipſiae A. 1611. 8. et prima vice edito ibid. A. 1580. 8.

Georgius Rotallerus carmine elegiaco reddidit Francof. 1576. 8.

Theogoniam tranſtulit verſibus hexametris *Boninus Mombritius* Patricius Mediolanenſis et vberiore carmine elegiaco in libros quinque diſtributo *Burchardus Pylades*, Brixianus, Baſileae ap. Oporin. 1544. 8.

Scutum Herculis Heroico carmine *Iohannes Ramus de Goës*, quod cum *Nicolai Vallae* metaphraſi ἔργων, et *Mombritii*, *Pyladaeque* Theogonia exſtat in calce editionis Heſiodi Graecolatinae Lipſienſis 1597. 8.

Opera et dies *Gallico* carmine per *Ioh. Antonium Bayfium* cum aureis Pythagorae carminibus, ſententiſque Phocylidae et Naumachii Pariſ. 1574. 4. Heſiode traduit par *le Gras* ibid. 1586. 12.

Rhythmis *Danicis* Heſiodum expreſſit *Henr. Thomas Gerner*.

Inter fragmenta Heſiodi ab Heinſio Clericoque omiſſus eſt locus, ſeruatus vtcunque a Fulgentio l. 3. Mythol. c. 1. quem hoc loco reſtituere conabor. Ful-

gentii verba haec ſunt: *Proetus Pamphylia lingua ſordidus dicitur, ſicut Heſiodus in Bucolico ludicro ſcribit, dicens*: PEPRIGROSISTAFVLVEVLACTISMENESEMORVM. *Id eſt, ſordidus inſtar vuarum, bene calcatarum ſanguineo rore.* Antiquae Fulgentii editiones, verba Graeca plane omiſere. MSti Codices cum editione Munkeri non ſapiunt vltra ea, quae adſcripſi. Vere monuit Reineſius, Graeca Latinis ſcripta literis, per librarios praecipue adeo imperitos, lectu et intellectu difficillima eſſe c. 13. de lingua Punica num. 24. ſeq. Tentauit tamen Iſ. Caſaubonus ad Suetonii Auguſtum cap. 67.

Πρόϊτος εὐρυβίων βοτρύων δρόσῳ αἱματόεντι.

Iacobus Gronouius in Exercitationibus de Dodone p. 36.

Βρίθωσι ταφυλῆς εὐσάκτης μῆνες ἔνωροι.

Videndum, veterine lectioni propius accedat et Fulgentii verſioni melius reſpondeat, quomodo ſcribendum coniicio:

Πρόϊτος ἐ' ὡς ταφυλ' εὖ λακτισμέναι αἵματος ἔρσῃ.

Alium Heſiodi verſum de Proeti filiabus Suidas in V. μαχλοσύνη:

Εἵνεκα μαχλοσύνης τυγερῆς τέρεν ὤλεσαν ἄνθος.

Heſiodum *Homeri imitatorem* multi obſeruarunt, ita vt iam olim notauerint Critici, Euſtathius, aliique verſiculos pene eoſdem apud Homerum et Heſiodum pariter occurrentes. Adde Bochartum in Hieroz. T. I. p. 681. Conuenit et in hoc Poetae noſtro cum Homero, quod ſimiliter atque ille viſus eſt interdum parum abhorrere a *phraſi Orientalium*, vt oſtendit *Zacharias Boganus* in Homero et Heſiodo Hebraizante. Oxon. 1655. 8. Ne dicam de variis Etymologiis ex Phoenicia lingua petitis, quibus Heſiodi Theogoniae lucem afferre conatus eſt prae ceteris Iohannes Clericus.

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΘΕΟΓΟΝΙΑ

HESIODI
ASCRAEI
THEOGONIA

NOTVLAE
IN
THEOGONIAM
HESIODI.

Θεογονία] Sic inſcribitur deſcriptio generationis Deorum; nimirum, γεννητῶν, nam erant alii ἀγένητοι, vt docet *Heſiodus*, ab initio Poematis. Dicitur *Abaris* Hyperboreus vates, ſcripſiſſe Θεογονίαν καταλογάδην, *proſa oratione generationem Deorum*; quod forte additur, diſcriminis cauſa, ne Heſiodea intelligeretur. Vide *Suidam*, in *Abaris*. Si *Herodoto* credimus, *Homerus* et *Heſiodus* inuentores fuere Theogoniae, antea Graecis ignotae. Sic enim loquitur Lib. 2. c. 53. Ὅθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε ἀεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τε τινὲς τὰ εἴδεα, ἐπ ἠπιστέατο μέχρι ἔ πρωήν τε καὶ χθὲς, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ ἐ πλέοσι. Οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες ΘΕΟΓΟΝΙΗΝ Ἕλλησι, καὶ τοῖσι Θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες: *Vnde autem ſinguli Deorum exſtiterint, anne cuncti ſemper fuiſſent, aut qua ſpecie, hactenus ignoratum fuerat, niſi nuper atque heri, vt ſic dicam. Nam Heſiodus, atque Homerus (quos quadringentis non amplius annis ante me opinor fuiſſe) finxerunt Graecis Theogoniam, Diis cognominibus datis, diuiſisque honoribus et artibus inter illos, et deſcriptis illorum formis.* At vbique *Homerus* et *Heſiodus* quaſi iam nota illa deſcribunt, nec videntur ornaſſe niſi circumſtantiis nonnullis. Sane numquam homines aliter de Diis ſentientes eos tuliſſent talia de iis blaterantes, qualia habent. Vide ad v. 211. Interim liquet ex hiſce verbis *Theogoniam* vere eſſe *Heſiodi*, quamuis nonnulli dubitarint, vt docet *Pauſanias* in Boeoticis, ſiue Lib. IX. p. 581.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΘΕΟΓΟΝΙΑ.

Μουσάων Ἑλικωνιάδων ἀρχώμεθ' ἀείδειν,
Αἵθ' Ἑλικῶνος ἔχουσιν ὄρος μέγα τε ζάθεόν τε,
Καί τε περὶ κρήνην ἰοειδέα πόσσ' ἁπαλοῖσιν

HESIODI ASCRAEI
DEORVM GENERATIO.

A Muſis Heliconiadibus incipiamus canere,
Quae Heliconis habitant montem, magnumque diuinumque:
Et circa fontem caeruleum pedibus teneris

VARIETAS LECTIONIS.

2. μέγα ζάθεόντε B. 109.

NOTAE IN HESIODVM.

1. Μουσάων Ἑλικωνιάδων ἀρχώμεθ' ἀείδειν] Priores centum quindecim verſus ſunt ſuppoſiti. Theogonia incipit verſu 116. Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ' etc. *Guietus.*

Ἑλικωνιάδων] Recte vetus Scholiaſtes patrias Muſas a Boeoto vate inuocari obſervat. *Helicon* mons fuit Boeotiae, ita dictus a Phoenicio *hhalih* חליח aut חליקון *hhalikon*, quae vox *montem altum* ſonat. Vide *Sam. Bochartum* Lib. I. Chanaanis, Cap. XVI. vbi oſtendit plenam fuiſſe Boeotiam et colonis et nominibus Phoeniciis. *Clericus.*

2. Ζάθεόντε] *Diuiniſſimum* montem vocat, propter numerum deorum, qui in eo verſabantur; quales Muſae, Oreades, Dryades, Naiades etc. Infra v. 129. vocat

— ἕρσα μαιρὰ θεῶν χαριέντας ἑναύλους
Νυμφέων.
Longos montes Dearum gratas habitacula Nymbarum.
Clericus.

3. Ἰοειδέα] Malim μελάνυδρον interpretari, ἀπὸ τῆς ἰὸς *ferrugine*, quia eo epitheto ſignificatur copia aquae; quae non eſt ἰοειδὴς, niſi ſit profunda, ac proinde copioſa, et perennis, quae laus eſt fontis. Ideo *Homerus*, et poſt eum *Heſiodus* vocant ἰοειδέα πόντον, id eſt, profundum. Ideo Poëtae Latini *caeruleas* fontes vocant, vt *caerula Liriope* dicitur *Ouidio* Metam. III. Confirmatur haec interpretatio, ipſa ſignificatione propria vocis, quae ſignificat quod habet εἶδος, ſeu *ſpeciem* ἰοῦς. Non poteſt autem dici fons *ſpeciem* habere *floris*, licet

Ὀρχεῦνται, καὶ βωμὸν ἐρισθενέος Κρονίωνος·
Καί τε λοεσσάμεναι τέρενα χρόα Περμησσοῖο,
Ἢ Ἱππουκρήνης, ἢ Ὀλμειοῦ ζαθέοιο,
Ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι χορὰς ἐνεποιήσαντο,
Καλὰς, ἱμερόεντας· ἐπερρώσαντο δὲ ποσσίν·

Saltant, aramque praepotentis Saturnii,
Atque ablutae tenero corpore aqua Permeſſi,
Aut Hippocrenes, aut Olmii ſacri,
Summo in Helicone choreas ducere ſolent,
Pulchras, amabiles, firmiterque ſaltare pedibus:

5. τερμησσοῖο Ald. τερμήσσοιο Iunt. 1. 2. Steph. marg. τέρμησσοῖο. 6. ἵππου κρήνης Ald. Trinc. Iunt. 2. Steph. marg. ὀλμειοῦ Ald. ὀλμειοῦ Trinc. 7. Ἑλικῶνι Iunt. 1. 8. ἱμερόεντας Trinc. ποσὶν Iunt. 1. 2.

cet ſit floribus cinctus; ſed recte dicitur habere *ſpeciem ferruginoſam*, ad colorem quod attinet. *Clericus.*

4. Καὶ βωμὸν ἐρισθενέος Κρονίωνος.] Non modo in altaribus ſacra faciebant, in honorem deorum, ſed et circa illa choreas agitabant. Vide not. ad Exod. C. XXXII, 6. *Clericus.*

5. Λοεσσάμεναι τέρενα χρόα Περμησσοῖο] Ἔλλειπει τὸ ἐξ ἢ ἀπὸ. *Guietus.*

Περμησσοῖο] Intellige ὕδατι, *aqua*, quod in verſione exprimendum fuit. Permeſſus eſt Phoenicie פאר־מצא *pher-metſo*, hoc eſt, *puteus* aut *fons purus*, nam Radix מצץ hanc ſignificationem obtinet, apud Arabas. Commodior haec viſa deriuatio, quam *Bocharti* באר־מיצא *beer-metſo*, fons proceſſus, nempe, *aquarum*. Fons eſt, aut fluuiolus ex Helicone profluens, et qui cum Olmio confluit in Copaïdem lacum. Vide *Strabonem* Lib. IX. *Clericus.*

6. Ἱππουκρήνης] *Phoenicie* dixeris, vt recte *Bochartus*, eodem loco, הפגרן *happhigran*, quod *fontem erumpentem* ſonat, et corruptum in *Hippocrenen*, ortum fecit fabulae, quaſi eſſet κρήνη ἵππου *fons equi*, ſeu ab equo excitatus. *Clericus.*

Ὀλμειοῦ] Phoenicia voce, חול מיא *hhol-maio*, dulcis aquis, eodem coniectore. *Diuinus* dicitur, propter memoratam rationem, cum de Helicone ſermo eſſet, ad v. 2. *Clericus.*

8. Ἐπερρώσαντο δὲ ποσσίν] hoc eſt, ὠρχήσαντο. inceſſerunt, proceſſerunt et ſimiliter. *Guietus.*

Ἐπερρώσαντο] *firmiter ſaltabant.* Ita verto, cum aliae editiones habeant, *vehementer tripudiabant.* Vox Graeca *vim* et *ſtabilitatem* denotat. Heſychius,

Ἔνθεν ἀποερνύμεναι, κεκαλυμμέναι ἠέρι πολλῷ,
Ἐννύχιαι ϛείχον, περικαλλέα ὄσσαν ἰεῖσαι,
Ὑμνεῦσαι Δία τ' Αἰγίοχον, καὶ πότνιαν Ἥρην
Ἀργείην, χρυσέοισι πεδίλοις ἐμβεβαῦιαν,

Inde concitatae, velatae aëre multo,
Noctu incedunt, perpulchram vocem emittentes,
Celebrantes Iouemque aegida tenentem, et venerandam Iunonem
Argiuam, aureis calceamentis incedentem:

9. ἀποερνύμεναι Iunt. 2. πολλῇ Trinc. Steph. Comm. Heinſ. 10. ϛείχον Iunt. 1. περικαλλέα Iunt. 1. 2. 12. πεδήλοις Trinc.

chius, ῥώμην καὶ ἰσχὺν ἐπέβαλον. Et *firmiter* ſaltare decorum habetur. Sic Schol. antiq. ἐῤῥωμένως καὶ συντόνως ὠρχοῦντο, ἢ ἐπισταμένως ἐχόρευον. *Rob.*

9. Ἠέρι-πολλῷ] Pleraeque editiones habent πολλῇ. Sed Mſſ. Greſh. et Bodl. ſcribunt πολλῷ, quam quidem lectionem praefero; ἀὴρ enim frequentius maſculino genere vſurpatur. *Rob.* — πολλῇ ſine dubio inde ortum eſt, quod putarunt, qui et Pauonis error [v. Vann. Crit. p. 108.] ἀὴρ *caligo* genere maſcul. non vſurpari — quod tamen docet Euſtath. ad Iliad. E, v. 776. etſi negari nequit ſaepius, ſi pro caligine ſumitur, genere foeminino vſurpari, adeo vt doct. Robinſon. humani quid paſſus videatur, cum ad h. l. ſcribit ἀὴρ ſaepius genere maſcul. vſurpari. *Krebs.*

10 Ἐννύχιαι] Ne videantur a mortalibus, vel potius ne pateſceret mendacium Poëtae, cui obiici poterat numquam conſpectas. Eadem de cauſa, collocat eas in ſummo Helicone, vbi nemo pernoctabat. *Clericus.*

Ὄσσαν] τὴν θείαν φωνὴν, καὶ τὴν θείαν κληδόνα, ὡς παρ' Ὁμήρῳ· ἢ ὄσσαν ἀκούσαις — ἐκ Διός. Schol. ant. In ſacris ſcripturis maieſtas quaedam terrifica, et vis fatalis *Iehouae* voci attribuitur. Vide Deuter. 4, 33. 5, 25. Pſalm. 18, 13. 46, 6. 68, 38. Credebant etiam Ethnici longe diverſam eſſe deorum vocem ac hominum. Sic. Virgil. Aen. I, 328. *Nec vox hominem ſonat; o dea certe!* Ὄσσα vero non adeo ſtricte pro *diuina voce* vſurpatur, quin ſaepe cuiusuis animalis vocem ſignificet. Vide infra v. 831. Quod ipſe etiam Scholiaſtes poſtea agnoſcit. — Πᾶσαν τὴν φωνὴν ὁ Ἡσίοδος ὄσσαν καλεῖ. *Rob.*

11. Δία τ' Αἰγίοχον] Suo loco dicemus quare ita vocetur Iupiter, vt et quae de Muſis, aliisque Numinibus dicenda videbuntur, vbi loquetur Poëta de eorum natalibus. *Clericus.*

16. Ἐλ-

Κούρην τ' Αἰγιόχοιο Διὸς γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
Φοῖβόν τ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,
Ἠδὲ Ποσειδάωνα γαιήοχον, ἐννοσίγαιον,
Καὶ Θέμιν αἰδοίην, ἑλικοβλέφαρόν τ' Ἀφροδίτην,
Ἥβην τε χρυσοστέφανον, καλήν τε Διώνην,
Ἠώ τ', Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην,
Λήτω τ', Ἰαπετόν τε, ἰδὲ Κρόνον ἀγκυλομήτην,
Γαῖάν τ', Ὠκεανόν τε μέγαν, καὶ Νύκτα μέλαιναν·
Ἄλλων τ' Ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων·
Αἵ νύ ποθ' Ἡσίοδον καλὴν ἐδίδαξαν ἀοιδήν,
Ἄρνας ποιμαίνονθ' Ἑλικῶνος ὑπὸ ζαθέοιο.

Filiamque Aegiochi Iouis, caeruleos oculos habentem Mineruam:
Phoebumque Apollinem, et Dianam sagittis gaudentem,
Atque Neptunum terram continentem, terrae motorem
Et Themin venerandam, et blandis oculis Venerem,
Hebenque aurea corona decoram, formosamque Dionen,
Auroramque, Solemque magnum, splendidamque Lunam,
Latonamque, Iapetumque, ac Saturnum versipellem,
Terramque, Oceanumque vastum, et Noctem atram:
Aliorumque immortalium sacrum genus semper existentium:
Quae olim Hesiodum pulchrum docuerunt carmen,
Agnos pascentem Helicone sub diuino.

14. τ' omittit B. 109. 15. ποσειδ. Trinc. ποσειδέωνα Ald. Iunt. γαιόχον B. 109. 19. hunc versum ante v. 18. ponunt Iunt. 1. 2. Trinc.

16. Ἑλικοβλέφαρον τ' Ἀφροδίτην] *Arcuatis superciliis* Guietus.

Ἑλικοβλέφαρον] *Volubilibus palpebris*, id est, *pacsam*, vt Venerem vocabant Latini. Lasciuiae est indicium nictare frequenter, et signum amantium. *Clericus.*

Ἑλικοβλέφαρον] Vetus Schol. exponit, *arcuatis* vel *orbiculatis* palpebris — τὴν ἑλικοειδῆ, καὶ στρογγύλα, καὶ περιφερῆ, καὶ ἀνακεκλασμένα τὰ βλέφαρα ἔχουσαν, ἐκ μεταφορᾶς τῶν τῆς ἀμπέλου ἑλίκων. Quae quidem interpretatio bene conuenit significationi vocis ἑλίσσειν, *torquere*, *voluere*. Interpretes autem Homerici et Lexicographi paene omnes exponunt, *nigrum*. Et Hesych. Ἑλικόν· μέλαν. *Rob.*

23. Καλὴν ἐδίδαξεν ἀοιδὴν] Vide versum 660. ἔργων. *Guietus.*

Τόνδε δέ με πρώτιστα θεαὶ πρὸς μῦθον ἔειπαν
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο·
Ποιμένες ἄγραυλοι, κακ' ἐλέγχεα, γαστέρες οἶον,
Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα·
Ἴδμεν δ' εὖτ' ἐθέλωμεν ἀληθέα μυθήσασθαι.
Ὣς ἔφασαν κοῦραι μεγάλου Διὸς ἀρτιέπειαι,
Καὶ μοι σκῆπτρον ἔδον, δάφνης ἐριθηλέος ὄζον,

Hoc autem me primum Deae ſermone compellarunt,
Muſae Olympiades, filiae Iouis Aegiochi:
Paſtores ſub dio manentes, mala probra, ventres ſolum,
Scimus falſa multa dicere veris ſimilia:
Scimus etiam, quando voluerimus, vera loqui.
Sic dixerunt filiae Iouis magni veridicae,
Et mihi ſceptrum dederunt, lauri peruiridis ramum,

24. Τόντε δέ Ald. Ἔειπον Ald. Iunt. 1. 2. 26. ποιμένιες Iunt. 1. 2. οἶον Ald. 27. ἐτοίμοισιν Iunt. 1. 2. 28. εὖτ' ἐθ. Ald. εὖτ' ἐν Trinc. αὖτ' ἐν B. 109. R. S. 29. διὸς μεγάλου Trinc. 30. ἔδων B. 109. Ald.

26. Κακ' ἐλέγχεα] Gratulatur ſibi Poëta, quod, cum Muſae ipſum primum alloquerentur, conuiciis vſae ſint, quod eſt primaeuae ſimplicitatis. *Clericus.*

27. Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὅμοια] Deabus mendacia tribuere eſt etiam antiquiſſimi aeui, quo Deos vix meliores hominibus fingebant; quia omnes Dii, qui maxime colebantur, fuerant homines, vt poſtea videbimus. *Clericus.*

29. Ἀρτιέπειαι] *Diſertae.* Guietus.

30. Καί μοι σκῆπτρον ἔδον, δάφνης ἐριθηλέος ὄζον] Ἔδον pro ἔδοσαν. Rhapſodi ramum lauri tenebant recitantes. Vide Lucianum in Dialogo cum Heſiodo p. 659. *Guietus.*

Καί μοι σκῆπτρον ἔδον δάφνης ἐριθηλέος ὄζον] Scholiaſtes poſtquam dixit *Heliconem* πολύδαφνον eſſe, et laurum aeque potuiſſe eſſe donum Apollinis, ac Muſarum, quae ad rem non multum faciunt, veram eius rationem reddit hiſce verbis: παρόσον ἡ δαφνὴ ἐνεργεῖ πρὸς τὰς ἐνθουσιασμούς. Σοφοκλῆς ἐν Κασάνδρᾳ· δάφνην φαγὼν ὀδόντι πρίετο σῶμα. καὶ Λυκόφρων· δάφνην φαγὼν φοίβαζεν ἐκλαιμῶν ὅπα. καὶ τὰ ποιήματα δὲ μετὰ θεᾶς ἐμπνεύσεως εἴρηται: *quia laurus efficax eſt ad afflatus creandos. Sophocles in Caſſandra:* Cum comediſſet laurum, dentes inſtar ferrae in ore concutiebat. *Et Lycophron:* cum

Δρέψασθαι θητόν· ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν

Decerpere mirandum. inſpirarunt autem mihi vocem

31. θητὸν B. 109. Ald. Iunt. t. 2.

cum laurum comediſſet, vaticinabatur emittens vocem e gutture. *Certe Poëmata dei afflatu ſunt effuſa.* Sequentia verba rem dubiam eſſe non patiuntur. Cum ergo Laurum ſibi traditam dicit *Heſiodus* a Muſis ſeque ab iis afflatum, perinde eſt ac ſi facultatem poëticam ſibi ab illis conceſſam diceret. Quam in rem paucula ex *Claud. Salmaſio* hic apponemus. Sic ille in *Solini* Polyhiſtora p. 609. vbi poſtquam multis oſtendit ῥαψῳδὰς dictos fuiſſe ἀπὸ τῦ ῥάπτειν τὰς ᾠδάς, quod veluti *conſuerent* varias partes Poëtarum, quas canebant, non ἀπὸ τῦ ῥάβδε, addit: „Antequam „mos ille τῦ ῥάψῳδεῖν aliena „carmina natus ac notus eſſet, „auctores ipſi ac Poëtae hymnos et alia carmina in honorem deorum a ſe compoſita ſic „pronunciare conſueuerant, „cum virga e lauru in manibus. „Dicebantur ἐπὶ ῥάβδῳ ᾄδειν. „*Pauſanias* pag. 586. Lib. IX. „ſeu Boeoticis de *Heſiodo*, qui „cum cithara pictus erat: ᾠδὴν „τοι Ἡσιόδῳ οἰκεῖον ῥόρημα. „δῆλα γὰρ δὴ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν „ἐπῶν ὅτι ἐπὶ ῥάβδῳ δάφνης „ἤδε: *nequaquam fuit proprium Heſiodo geſtamen; manifeſtum enim eſt, etiam ex ipſis eius verſibus, eum ad lauri ramum cecinisſe.* „Intelligit hos verſus ex „Theogonia, Καί μοι σκῆπτρον „etc. Traditum ſibi a Muſis ex „lauri ramo baculum dicit. „Tamquam vati futurorum praeſcio, non tamquam Poëtae, „datum poſſumus interpretari, „propter illa, ὥς με κλύουσι τάδ' „ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα. Sed Poëtica erat coniuncta cum afflatu, non minus ac vaticinandi facultas; imo non erat ſine vaticinatione, cum non poſſent ſcire Poëtae geſta apud deos, aut clam apud homines, aut ante omnem hominum memoriam; vel potius fingere ſe ea ſcire, niſi ſimul afflatum ſimularent. Pergit *Salmaſius*: „Laurum geſtabant et admordebant, qui „vaticinandi ſcientia callere vo„lebant, vnde δαφνηφάγοι va„tes. *Aſclepiades*, in ſtatuam „*Homeri*:

„Καί σοι καλλιπέτηλον ἐρυσσάμεναι περὶ πᾶσαι
„Ὤρεξαν δάφνης ἱερὸν ἀγκάμονα.

Fallitur, vt ſaepe Critici, qui non ſignificant vnde depromſerint quae dicunt. Epigramma eſt in ſtatuam *Heſiodi*, quod legitur Lib. IV. Anthologiae, p. 368. Ed. H. Stephani. Integrum ita habet:

Αὐταὶ ποιμαίνοντα μεσημβρινὰ μῆλά σε Μῶσαι
Εὗρον ἐν κραναοῖς ἄρεσιν, Ἡσίοδε.
Καί σοι καλλιπέτηλον ἐρυσσάμεναι περὶ πᾶσαι
Ὤρεξαν

Θείην, ὡς κλείοιμι τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.
Καί με κέλονθ' ὑμνεῖν μακάρων γένος αἰὲν ἐόντων,
Σφᾶς δ' αὐτὰς πρῶτόν τε καὶ ὕστερον αἰὲν ἀείδειν.

Diuinam, vt canerem tam futura quam praeterita.
Et me iubebant celebrare beatorum genus sempiternorum,
Se vero primo et postremo semper decantare.

32. Θείαν ἵνα κλείοιμι B. 109. Θείαν ἵνα R. S. ἵνα etiam Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. ὥστε κλύοιμι Trinc. Steph. Commel. Heinf. 33. Κ. μ' ἐκέλονθ' B. 109. Κ. μ' ὑμνεῖν θ' Trinc. 34. ἀοιδὴν Ald.

Ὥρεξαν δάφνης ἱερὸν ἀπερέμονες.
Δῶκαν δὲ πρήνης Ἑλικωνίδος ἔνθεον ὕδωρ,
Τὸ πτανὲ πῶλε πρόσθεν ἔκοψεν ὄνυξ.
Οὓς σὺ κορεσσάμενος μακάρων γένος, ἔργά τε μολπαῖς,
Καὶ γένος ἀρχαίων ἔγραφες ἠϊθέων.

Ipsae pascentem meridie oues Musae viderunt te in asperis montibus, Hesiode; et tibi pulcra folia habentem decerpentes omnes porrexerunt lauri sacrum ramum. Dederunt vero fontis Heliconis diuinam aquam, quam volucris equi prius erupit vngula. Qua tu satiatus beatorum genus, ea res gestas eorum, et genus priscorum de scripsisti inuenum. Sed audiamus *Salmasium*: „*Pausanias* de virga laurea accepit, cum qua Veteres Poëtae „carmina sua recitabant. Quem „morem etiam postea ἀοιδοὶ „imitati sunt, qui aliena pronunciarunt. Nam et hi virgam e „lauro tenebant, cum carmina „recitarent ex aliquo Poëta. Cetera apud ipsum legentur. *Clericus.*

32. Θείην, ὡς τε κλύοιμι τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα] Nothum *Guietus.*

Ὡς κλείοιμι] Vulgo legitur ὥστε κλύοιμι. Sed ex fide Mss. restitui κλείοιμι. Dixerat poëta, ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν θείην. Non autem necesse erat vt Musae ei *vocem* inspirarent ὡς κλύοιτο, vt *intelligeret*, sed ὡς κλείοιτο, vt *caneret*. *Rob.*

Τά τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα] Poëtice, nempe, est μαντείας genus, vnde Poëtae Latinis *Vates*. Vtinam exstaret integer Liber VII. *Straboni!* Aliquid hac de re haberemus, in descriptione Pieriae, cum legamus in excerptis, quo loco de hac regione egerat, ὅτι τὸ παλαιὸν, οἱ μάντεις καὶ μουσικὴν εἰργάζοντο: *olim vates exercuisse et musicam.* Clericus.

34. Σφᾶς δ' αὐτὰς πρῶτον δέ καὶ ὕστερον αἰὲν ἀείδειν] Imitatus *Horatius* Lib. I. Ep. I.

Prima dicte mihi, summa dicende Camoena,
Maecenas etc. Clericus.

35. Ἀλλὰ

Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην; 35
Τύνη, Μουσάων ἀρχώμεσθα, καὶ Διὶ πατρὶ
[redacted]εῦσαι τέρψωσι μέγαν νόον ἐντὸς Ὀλύμπου,

Sed quo mihi haec circa quercum, aut circa petram?
O tu, a Musis ordiamur, quae Iouli patri
Canendo oblectant magnum animum in Olympo,

37. αὖν Trinc.

35. Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην] Hoc est, περὶ τὰ ἀπὸ σκοπῆς, subintellige λέγονται. *Gaisford.* Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην] Hoc est, quid haec ad rem, quam aggressus sum? vt recte Scholiastes. *Homerus* paullo aliter hanc Parœmiam profert Iliad. X. v. 126. vbi Hector de inanibus sermonibus, quos Achillem laturum non fuisse, si ad eum adisset, suspicatur:

Οὐ μέν πως νῦν ἐστιν ἀπὸ δρυὸς, οὐδ' ἀπὸ πέτρης,
Τῷ ἀκαριζέμεναι, ὥς τε παῖδε νεηθέες τε,
Παρθένος ἠίθεός τε ἀκαρίζετον ἀλλήλοισιν.

Non quidem nullo modo nunc licet e quercu, neque a petra cum Deo confabulari, vt virgo et adolescens, virgo, inquam, et adolescens, confabulantur. Volunt Scholiastae ortam loquutionem ex veteri fabula, qua homines ex lapidibus aut quercubus nati ferebantur, et quae pueris sermones praebebat, adeoque inanes sermones signari. At non video qui locus *Hesiodi* hinc possit explicari, cuius sensus est is quem diximus. Crediderim potius petitum adagionem ex iis, qui aggressi montem, aut syluam describere, ad alia digressarentur, quae a scopo aberrarent. Est tamen alius locus *Homeri*, ex quo sententiae suae confirmationem petere posse primo intuitu videntur. Odysseae T, v. 163 cum rogasset Penelope Vlyssem, quem non agnoscebat, vnde esset, addit:

Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐσσι παλαιφάτου, οὐδ' ἀπὸ πέτρης.

Non enim a vetere quercu, neque a petra es. Quibus in verbis *Homerus* alludit ad memoratam fabulam; sed eis sensus neque alteri loco *Homeri*, neque versui *Hesiodi* aperiri potest. *Cleobulus* Lindius apud Diogenem Laertium I, 93 Τύνη Μουσάων ἀρχώμεσθα] Τὸ τύνη hic age, age dum significare videtur. Sed hic omnino scribendum videtur, τοίνυν Μουσάων ἀρχώμεσθα, hoc est, διὰ τοῦτο Μουσῶν ἀρχώμεθα. Hesych. τοίνυν, διὰ τοῦτο. Hunc locum respexisse videtur *Gaisford.*

38. Εἰρεῦ-

Εἰρεῦσαι, τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Φωνῇ ὁμηρεῦσαι. τῶν δ' ἀκάματος ῥέει αὐδὴ

Memorantes, et praesentia, et futura, et praeterita,
Voce concinentes. illarum vero indefessa fluit vox

39. φωνῆς B. 109.

38. Εἰρεῦσαι τά τ' ἐόντα] Iisdem vtitur verbis Homerus Il. ά, 70. de Calchante Graecorum vate, Ὃς ἤδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα. Plurimi praeterea versus apud vtrumque poetam iidem occurrunt, quorum nonnullos suis locis infra notabimus, ex quibus placuit aliquibus inferre, Homerum Hesiodo antiquiorem fuisse. Perperam omnino; nisi aliis argumentis probari possit Hesiodum potius Homerum, quam hunc illum imitatum esse. Porro dehinc videre est a priscis etiam temporibus vaticinandi artem poetis attributam fuisse. vnde etiam a Latinis *vates* appellantur. Vide quae in hanc rem iocatur Lucianus in Dialogo cum Hesiodo. *Rob.*

39. Ὁμηρεῦσαι] Συμφωνῆσαι. ex ὁμὸς et ἄρω ὁμήρης compositum videtur. Vnde ὁμηρέω, hoc est, concordo, συμφωνῶ. Hesych. ὁμηρὲς, ὁμῶς, συμφώνως. Sed τὸ ὁμηρὴς simplex videtur. Ab ὁμάω, ὁμήρω, ὁμηρὴς. quare et τὸ ὁμηρὴς vnde ὁμηρέω συμφωνῶ simplex fuerit forte. Hesych. ὁμηρεῦσαι, ὁμοφωνῆσαι, ὁμῶς λέγεσαι etc. *Guietus.*

Ὁμηρεῦσαι] *Hesychius:* ὁμηρεύειν, συμφωνεῖν. Ὁμηρεῦσαι, τὸ συμβολῆσαι· ὁμοφωνῆσαι, ὁμῶς λεγεσαι. Ὁμηρεῖν, ὁμῶς εἰρμόσθαι (l. ἁρμόζεσθαι) συμφωνεῖν, hoc est, *concinere*, ex ὁμῶς *simul* et ἐρέω, *dico*. Hinc credibile est nomen factum Ὁμήρῳ, qui postquam carminibus suis innotuisset, non amplius *Melesigenes*, sed *concentor*, quasi *Musarum*, dictus est. Nomen ei inditum fuerat *Melesigeni*, a fluuio *Melete*, qui non procul a Cumis Aeolicis fluit, et ad quem eum mater Critheïs pepererat, vt docet *Herodotus*, in eius vita, Cap. III. Idem oculorum vsum amisisse eum narrat, Cap. VII. et propterea Lingua Cumaea Cap. XIII. ὄμηρον dictum, id est, *caecum*. At vehementer suspicor opinionem de caecitate *Homeri* fictam a Cumaeis, quod nomen eius perperam ex Lingua sua interpretarentur; solent enim Graeci, ex nominibus perperam intellectis, historiolas fingere, vt vel ex nomine *Hippocrenes*, de quo diximus, colligere est. Profecto multo verisimilius est, tantum Poëtam cognomen ex arte adeptum esse, quam ex infortunio. *Clericus.*

40. Γελᾷ

Ἐκ στομάτων ἡδεῖα. γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς 40
Ζηνὸς ἐριγδούποιο, θεᾶν ὀπὶ λειριοέσσῃ
Σκιδναμένῃ. ἠχεῖ δὲ κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Δώματα ἀθανάτων. αἱ δ' ἄμβροτον ὄσσαν ἱεῖσαι,
Θεῶν γένος αἰδοῖον πρῶτον κλείουσιν ἀοιδῇ

Ab ore ſuauis. ridet autem domus patris
Iouis valde tonantis, Dearum voce ſuaui
Diſperſa. reſonat vero vertex niuoſi Olympi,
Domus immortalium. hae vero immortalem vocem emittentes,
Deorum genus venerandum inprimis celebrant cantilena

41. θεῶν Trinc. Mox λειριοέσσῃ σκιδναμένῃ Ald. 42. χάρη Iunt. 2. νιφόεντα B. 109. 43. Δώματ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 44. αἰδοίων Iunt. 1. 2. ἀοιδῇ B. 109.

40. Γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς] Hoc eſt, ſumma voluptate afficitur coeli regia. Poëtae paſſim et dolorem, et gaudium tribuunt rebus inanimis, vt ſignificent maximam eſſe rationem dolendi, aut laetandi, et quae vel ipſa inanima, vt ſolet dici, mouere poſſit. *Theognis* initio, cum alia de Apollinis natalibus dixiſſet, haec habet:

— ἐγέλασσε δὲ γαῖα πελώρη,
Γήθησεν δὲ βαθὺς πόντος ἁλὸς πολιῆς.

Riſit magna terra. *Lucretius* ad Venerem Lib. I. v. 8.

— *tibi ſuaues daedala tellus*
Submittit flores, tibi RIDENT
aequora ponti.

Ad quem verſum, vide quae collegit *Dion. Lambinus*. Clericus.

44. Θεῶν γένος, καὶ τὰ ἑξῆς] Probe animaduertendum hic ſignari tria genera rerum, I. Terram et Coelum, quae ante omnes deos, qui Heſiodi aeuo maximi habebantur, fuerant: II. Deos ex hiſce genitos, οἱ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ δωτῆρες ἐάων, *qui Dii ex hiſce geniti ſunt datores bonorum*, quos enumerat a v. 116. ad 155. Hi dicuntur ab *Heſiodo* dii, quod nomen denegatur Coelo et Terrae, ſuntque veluti prior deorum aetas: III. Altera eſt filiorum Saturni, quos ſignificat hoc verſu *Heſiodus*: Δεύτερον αὖτε Ζῆνα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν, hoc eſt, *ſecundo loco Iouem, qui eſt Rex deorum*, qui nunc potiſſimum coluntur, *et hominum*. Qui viuebant *Heſiodi* aeuo, et ſuperioribus aliquot aetatibus, duplicem hunc dumtaxat ordinem deorum norant, hoc eſt, hominum in deorum numerum poſt mortem relatorum; ſi altius originem eorum repeterent, nihil antiquius reperiebant, quam Coelum et Terram, hiſque vetuſtius Chaos, nec vltra progredieban-

Ἐξ ἀρχῆς, ὃς Γαῖά τε καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ἔτικτον,
Οἵτ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ, δωτῆρες ἐάων.
Δεύτερον αὖτε Ζῆνα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
Ἀρχόμεναί θ' ὑμνεῦσι θεαὶ, λήγουσαί τ' ἀοιδῆς,
Ὅσσον φέρτατός ἐστι θεῶν, κράτεί τε μέγιστος.
Αὖθις δ' ἀνθρώπων τε γένος, κρατερῶν τε γιγάντων
Ὑμνεῦσαι, τέρπουσι Διὸς νόον ἐντὸς Ὀλύμπου,

Ab exordio, quos Tellus et Coelum latum genuerunt,
Quique ex his prognati sunt Dii, datores bonorum.
Secundo rursum Iouem, Deorum patrem atque etiam hominum,
Incipientesque canunt Deae et finientes carmen,
Quam sit praestantissimus Deorum, et imperio maximus.
Porro et hominum genus, fortiumque gigantum
Celebrantes oblectant Iouis mentem in Olympo,

45. γαιά θε Iunt. 1. 2. ἔτικτον B. 109. ἔτικτον Ald. 46. δοτῆρες Ald. Iunt. 1. 2. 47. πατέρα Ald. 48. λήγουσι Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. ὑμνεῦσι B. 109. ἀοιδοῖς Ald. 49. Τέσσον B. 109. Ald. φέρτερος Iunt. 1. 2. 50. αὖτις Iunt. 1. 2. Trinc.

diebantur. Notio dei horum conditoris vsque adeo obscurata erat, vt de eo prorsus tacerent: aut etiam, si quae eius euanida vestigia in eorum animis haeserant, ea miscebantur, cum iis quae vulgo de Ioue et aequalibus illi deis ferebantur. Quae omnia, in sequentibus, explicatione ipsa iauonicorum Poeticorum, euoluentur et ob oculos ponentur. *Clericus.*

46. Οἵτ' ἐκ τῶν ἐγένοντο] Hoc est, ἐκ τούτων. hoc est, οἱ ἀπὸ γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ ἐκγονοι εὐεργέται. *Gaietus.*

47. Δεύτερον αὖτε Ζῆνα] Subintellige κλείουσι. *Gaietus.*

48. Ἀρχόμεναί θ' ὑμνεῦσι θεαὶ, λήγουσαί τ' ἀοιδῆς] Nostrum. scribend. λήγουσί τ' ἀοιδῆς. dicentes, subintellige quam, in praestantissimus etc. *Gaietus.*

Λήγουσαι] Haec lectio viris doctis quibusdam crucem fixit, quoniam seruata ea, metrum laborare putarunt. — at eam necessario exigit sensus, qui hic est: *iterum Iouem Musae celebrant et incipientes et finientes cantum.* Ienius in Lect. Lucian. p. 181. h. l. inter ea affert, quibus efficiat diphthongos etiam ante consonantes corripi. Quae sententia nouissime ab Arnaldo est confutata Animadv. Crit. p. 29. seqq. qui dicit, h. l. priores duas syllabas in ἀοιδῆς per synizesin esse, vt, vnam, pronunciandas; et ita effici versum Spondaicum. Cui ius sententiae subscribo. *Krebs.*

Μῶσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο·

Musae Olympiades, filiae Iouis aegida habentis:

52. Μῶσαι] Primum videndum quae sint *Musae*, deinde a quibus progenitae. Ex descriptionibus cum omnium reliquorum Poëtarum, tum etiam *Hesiodi*, colligere est, Musas inuenisse Eloquentiam ac Musicam, artesque quae elegantiores habentur. Vt solius *Hesiodi* testimoniis vtamur, eae argumentum non verum modo, sed etiam fictum omnium orationum, comminisci poterant. Sic enim eum alloquuntur v. 27. huius Poëmatis:

Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα,
Ἴδμεν δ' εὖτ' ἐθέλωμεν ἀληθέα μυθήσασθαι

Scimus multa falsa veris similia, scimus et quando volumus vera dicere. Ait v. 60. fuisse nouem puellas:

— ἧσιν ἀοιδὴ
Μέμβλεται, ἐν σφήθεσσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχουσαις,

quibus cantio cordi est et quae habent animum sine curis. v. 65.

— ἕρκτὴν δὲ διὰ χθόνα ὄσσαν ἱεῖσαι
Μέλπουται πάντων τε νόμους καὶ ἤθεα κεδνὰ
Ἀθανάτων, κλείουσιν.

amabilem vocem ore emittentes canunt, omniumque leges, et mores venerandos Immortalium celebrant. Plura non exscribam, nam ex hisce satis liquet quod volo; nec mirum erit si dicam nunc, ab antiquissimis Graeciae colonis phoeniciissantibus, dictas esse *Musas* ab inuentione, nam, Phoenicia Lingua, מוצא *motsa* est *inuentrix*. Credibile autem est, antiquissimis temporibus, per Boeotiam, Thessaliamque ac vicinas Graeciae oras, celebrem factum fuisse cantilenis, seu propter inuentionem, seu propter elegantiam styli, pro aetatis captu, seu propter cantum, seu propter omnia illa simul, *chorum nouem puellarum*; quem instituit Iupiter, vt postea videbimus, Thessaliae rex. Deinde posteritas, quae omnia adauxit, et praesertim Poëtae finxerunt eas inuentrices Poëticae deas esse; quo honore etiam mactati sunt inuentores aliarum artium. *Pater Musarum* dicitur Iupiter, quod primus puellarum concentum instituerit; quae loquutio etiam Phoenicia est, nam Gen. IV. 20, 21. Iabal dicitur *pater Scenitarum et Nomadum*, Iubal vero *cythara et organo canentium*, hoc est, eorum viuendi generum, earumque artium institutores. Μνημοσύνη vero seu *Memoria*, κατὰ προσωποποιΐαν, dicitur earum *mater*, quod memoria suppeditet materiam poëmatum et orationum. Hoc satis ostendit Iouem non habitum esse patrem proprie dictum Musarum, cum *Memoria* sit dumtaxat *persona poetica*, quae numquam in rerum natura fuisse credita

Τὰς ἐν Πιερίῃ Κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγεῖσα
Μνημοσύνη. γναιοῖσιν Ἐλευθῆρος μεδέουσα,

Quas in Pieria Saturnio peperit patri mista
Mnemosyne, collibus Eleutheris imperans,

credita est. Non exigua pars artificii huius Theogoniae, vt postea videbimus, sita est in Prosopopoeis. *Clericus.*

Ὀλυμπιάδες] Ita dictae Musae, quod circa montem Olympum diu versatae essent, in Iouis regia, vt ipse Poëta testatur qui aliquoties hoc repetit, vt v. 68.

Αἳ τότ' ἴσαν πρὸς Ὄλυμπον,
ἀγαλλόμεναι ὀπὶ καλῇ.
Quae iuerunt tunc ad Olympum
superbientes voce pulcra.
Clericus.

53. Τὰς ἐν Πιερίῃ] Haec est patria puellarum, quas Poetae immortalitati consecrauere. *Pieriae* nomen est montis et regionis ei subiectae, atque ad Thermaicum vsque sinum porrectae; qua Thessalia ad septemtriones clauditur, Macedonia ad austrum. In ea etiam Pimplaeus mons Musis sacer. Hinc dictae Musae *Pierides*, potiori iure quam *Heliconiades*, *Olympiades* etc. vnde enim potius cognomen duxissent, quam a patria, ex qua profectae, cantibus finitimarum orarum incolas in admirationem sui rapuerunt? Illinc eas ad se euocat *Hesiodus* initio Operum et Dierum:

Μῶσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
Δεῦτε, καὶ τὸν ἐμὸν πατέρα ὑμνήσατε θέσπιες ἀοιδοί.

Pomponius Mela Lib. III. c. 7. in descriptione Macedoniae: *hic Musarum* PARENS DOMVSQVE *Pieria.* Si Phoeniciis litteris hanc vocem scribamus, פאריא, inuenietur in ea significatio *puteorum* (nam ב et פ miscentur passim apud Orientales) vel *fertilitatis*; quam non respuit regionis situs, aliquot fluuiis rigatae. Vide Tabulas *Ptolemaei* et *Liuium* Lib. XLIV. c. 6, 7, 8. *Clericus.*

54. Γναιοῖσιν Ἐλευθῆρος μεδέουσα] Γναὸν interpretatur Scholiastes γονιμωτάτους τόπους *fertilissima loca.* Malim βναὸς interpretari, seu *colles*, pro quibus Aeoles dixerunt γναὸς, vt vrbs *Argos* illis erat ἄρβος. Ita vocem interpretatus est *Laur. Valla*, apud Herodotum Lib. IV. Cap. XCIX. vbi τὸν γναὸν τὸν Σανιακὸν, vertit *iugum Suniacum*, ex re ipsa, nam fuit illic collis, cui erat impositum templum Mineruae. *Pausanias* in Atticis, initio: Ναὸς Ἀθηνᾶς Σανιάδος ἐπὶ κορυφῇ τῆς ἄκρας: *Templum Mineruae Suniadis est in vertice promunturii.* Nam *Eleuther* mons est, ita vocatus, vt aiunt, ab Eleuthere Apollinis filio, vnde et dictae *Eleutherae* vrbs ad eum montem sita. Phoeniciis litteris scribas

Λησμοσύνην τε κακῶν, ἄμπαυμά τε μερμηράων. 55
Ἐννέα γάρ οἱ νύκτας ἐμίσγετο μητίετα Ζεὺς,

Obliuionemque malorum, et ſolatium curarum.
Nouem enim cum ea noctes miſtus eſt prudens Iupiter,

55. μεμηράων Iunt. 1. 2. 56. μίσγετο B. 109.

bas עליחיר *halezhir*, quae vox *altam ſpeculam* ſonat, a עלה halah *adſcendit* et חור thour *ſpeculatus eſt*, quod optime in montem quadrat, in quo ſpeculatores ſolebant collocari, qui de aduentu hoſtium monerent.

Scholiaſtes hic habet: ὁ δὲ ἐλευθὴρ ὄνομα πόλεώς ἐςι τῆς Βοιωτίας, ἀπό τινος βασιλέως αὐτῆς τῆς πόλεως ἔτως ὠνομασμένε, υἱῦ Ἀπόλλωνος καὶ Αἴθρης τῆς Ποσειδῶνος: *Eleuther eſt nomen vrbis Boeotiae, a quodam Rege eius vrbis ſic dicto, filio Apollinis et Aethuſae filiae Neptuni.* Rectius dixiſſet Ἐλευθέρας, ſic enim vrbs ab omnibus vocatur, quae fuit ambigui iuris, inter Atticos et Boeotios. Vide *Stephanum* Byzantium, in hac voce, et quae ad eum *Luc. Holſtenius* et *Abr. Berkelius*. Pergit Scholiaſtes: ἔςι δὲ καὶ ὄρος, ὥς φασιν, ἐπ' ὀνόματι τῦ Ἡρῶος: *eſt etiam mons, vt dicunt, cognominis Heroï.* Forte ita dicta, ob cauſam allatam, pars aliqua Cithaeronis montis, ad cuius radices ſitae erant Eleutherae. *Pauſanias* in Atticis p. 72. Ἐλευθερῶν δὲ ἦν μὲν ἔτι τὰ τείχη. ἦν δὲ καὶ οἰκιῶν ἐρείπια· δῆλα δὲ τάτοις ἐςὶ πόλις ὀλίγον ὑπὲρ τὰ πεδία πρὸς τῷ Κιθαιρῶνι οἰκισθεῖσα: *Eleutherarum cum muri, tum aedium erant veſtigia, (cum loca viſebam) quae manifeſto oſtendunt vrbem conditam fuiſſe paullo ſupra planitiem ad Cithaeronem.* Vide not. ad v. 329.

Quod ab Heroe nomen eius deducit Scholiaſtes, poſt alios, id non maioris eſſe ponderis debet, quam quod addit: ἄτω δὲ λέγεται ὅτι ἐκεῖ ὁ Διόνυσος τῆς μανίας ἐπαύσατο καὶ ἐλευθερώθη: *ſic etiam dicitur, quod illic Bacchus deſiit furere et morbo liberatus eſt.* Fingebant Graeci Heroas et fabulas, vt ex ſua Lingua originem nominum deducerent.

Multo veriſimiliora ſunt, quae ſequuntur de ratione, ob quam *Heſiodus* matrem Muſarum Eleutherarum reginam fuiſſe dixit. Καὶ τᾶτο δὲ δόξαν προσάπτων τῇ ἑαυτᾶ πατρίδι, λέγει ὅτι ἐγεννήθησαν μὲν ἐν τῇ Πιερίᾳ, ἡ δὲ μήτηρ αὐτῶν ἐκ Βοιωτίας ἦν: *Idque gloriam addens patriae ſuae, dicit genitas quidem eſſe Muſas in Pieria, matrem vero illarum e Boeotia fuiſſe.* Clericus.

55. Ἄμπαυμά τε μερμηράων] Μέρμηρα, μερμηρίζω. *Guietus.*

Νόσφιν ἀπ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνων.
Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἐνιαυτὸς ἔην, περὶ δ' ἔτραπον ὧραι,
Μηνῶν φθινόντων, περὶ δ' ἤματα πολλ' ἐτελέσθη,
Ἡ δ' ἔτεκ' ἐννέα κούρας ὁμόφρονας, ἦσιν ἀοιδὴ
Μέμβλεται, ἐν στήθεσσιν ἀκηδέα θυμὸν ἐχούσαις,
Τυτθὸν ἀπ' ἀκροτάτης κορυφῆς νιφόεντος Ὀλύμπου,
Ἔνθά σφιν λιπαροί τε χοροὶ καὶ δώματα καλά.

Seorsim ab immortalibus, ſacrum lectum conſcendens.
Sed cum iam annus exactus, circumuolutae vero eſſent tempeſta-
Menſibus exactis, dieſque multi tranſacti eſſent, [tes,
Ipſa peperit nouem filias concordes, quibus carmen
Curae eſt, in pectoribus ſecurum animum habentibus,
Paululum a ſummo vertice niuoſi Olympi,
Vbi ipſis ſplendidique chori, et aedes pulchrae.

57. εἰς ἀναβαίνων Trinc. 58. ἦν ἐνιαυτὸς Iunt. 1. 2. 59. ἐτελέσθην Ald. 60. ἔτευε Iunt. 1. 2. 61. μέλλεται Ald. Iunt. 1. 2. μεμήλετ' Trinc. 63. σφί B. 109.

58. Περὶ δ' ἔτραπον ὧραι] Hoc eſt, περιέτραπον ἑαυτάς, hoc eſt, περιετράπησαν. *Guietus.*

Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἐνιαυτὸς ἔην] Hoc eſt, ferme annus decimo menſe Lunari exacto. *Clericus.*

Περὶ δ' ἔτραπον ὧραι] Hoc eſt, *circumactae ſunt tempeſtates*, nam hoc proprie ſignificat ὥρα, nec niſi ſero duodecimam partem diei ſignificauit. Vide *Ioſ. Scaligerum* de Emend. Temp. Lib. I. non procul ab initio, et *Ger. Ioan. Voſſium* in Etymol. ad vocem *Hora*. Adde et hoc exemplum ex *Horatii* Lib. I. Od. 12. vbi ſic deſcribitur Iupiter:

— *qui res hominum ac deorum,*
Qui mare et terras, variiſque mundum
Temperat HORIS;

Hoc eſt, vt habet Vetus Scholiaſtes: *annis partibus, vere, aeſtate, autumno, hyeme.* Crediderim ὥρα primum dictum de diurno tempore, quod vna cum nocturno eſt temporis ſpatium, de quo primum cogitarunt homines, indeque translatum ad quoduis tempus; omnino enim ὥρα videtur ἀπὸ τῆς אור *our, lucere*, dictum. *Clericus.*

59. Περὶ δ' ἤματα πολλ' ἐτελέσθη.] Phoenices etiam *dies* vocabant annum. Vide quae notauimus ad Gen. IV, 3. vbi multi Intt. *dies multos* annum eſſe putant, et ad Gen. XL, 4. *Clericus.*

60. Κούρας ὁμόφρονας] Τὸ α hic ſecundum Doricam dialectum corripitur, vt ſupra μετὰ τροπὰς Ἡελίοιο. *Guietus.*

62. Τυτθὸν] Huc refer τὸ ἡ δ' ἔτεκ' ἐννέα etc. *Guietus.*

64. Παῖς

Παὰ δ' αὐταῖς Χάριτές τε, καὶ Ἵμερος οἰκί' ἔχουσιν,
Ἐν θαλίης· ἐρατὴν δὲ διὰ στόμα ὄσσαν ἱεῖσαι, 65
Μέλπονται πάντων τε νόμους, καὶ ἤθεα κεδνὰ

Iuxta vero eas et Gratiae et Cupido domos habitant,
In conuiuiis: amabilem autem per os vocem emittentes,
Canunt omniumque leges, et mores venerandos

64. in Cler. edit. erat, αὐτῆς, χάριτες καὶ Ἵ.

64. Παὰ δ' αὐτῆς χάριτες καὶ ἵμερος] Τὸ τε hic deest. *Guietus.*

66. Μέλπονται πάντων τε νόμους etc.] Duplici sensu exponi possunt hi versus; vel, *Canunt omniumque* leges *et mores venerandos immortalium celebrant*, vel, pro νόμους scribendo νομὰς, *Canunt omniumque* sedes *et* domicilia *veneranda* etc. Eodem sensu quo dicit Homerus Il. ζ, v. 511. — ἀνὰ ἤθεα καὶ νομὸν ἵππων. Negat certe Aristarchus, teste Budaeo, vocem νόμος Homeri aetate pro *lege* vsurpatam fuisse. Similiter Iosephus l. 2 contra Apion. p. 1375. ed. Hudſ. Μηδ' αὐτὸ τὄνομα (scil. ὁ νόμος) πάλαι ἐγινώσκετο παρὰ τοῖς Ἕλλησι· καὶ μαρτυς Ὅμηρος ἐδαμῶς τῆς ποιησεως αὐτῷ χρησάμενος. De qua re vide Clerici notam ad Εργ. 276. Postremo Hesychius eandem etiam sententiam amplectitur. Νόμος. ὁ ποιητὴς τῶν καθ' ἡμᾶς νόμων ἐκ οἶδε, θέμιςάς δε, καὶ εὐνομίας λέγει ἀπὸ τῆς νεμήσεως. Sic enim verba corrigenda sunt cum Salmasio. Huic opinioni si suffragemur, reddere oportet δυσκρισίαν, Theog. v. 230. *difficilem viuendi rationem.* Et Εργ. v. 276. etc. — Νομὸν (haud νόμον vt vulgo) διέταξε Κρονίων Ἰχθῦσι μὲν καὶ θηρσὶ, καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς, Ἔσθειν ἀλλήλους. *Hanc viuendi rationem* (hoc quasi pro pabulo) *constituit Saturnius, piscibus, et feris, et volucribus, deuorare se inuicem.* Sed dura est haec interpretatio, et nequaquam necessaria, eum aliis in locis omnino oporteat, τὸν νόμον *legem* exponere. Θεογ. 417. Ἔρδων ἱερὰ καλὰ κατὰ νόμον ἱλάσκηται, vertendum est, *Faciens sacra fausta secundum* legem *placauerit.* Eodem sensu quo Pythagoras χρυσ. ἔπ. Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεὸς, νόμῳ ὡς διάκειται. Sic etiam Εργ. 388. Οὗτος τοι πεδίων πέλεται νόμος — vertendum est; *Haec quidem aruorum est* lex — Nec in alium sensum, vt arbitror, torqueri potest. Omissio autem vocis νόμος apud Homerum nihil est ad rem, nec in argumentum trahi debet, vel quod ista voce Hesiodus non vsus est, vel, si vsus sit, quod Homero est iunior. Bene enim notauit Clericus, casu potuisse contingere eam vocem non adhiberi ab

Ἀθανάτων κλείουσιν, ἐπήρατον ὄσσαν ἰεῖσαι.
Αἱ τότ' ἴσαν πρὸς Ὄλυμπον ἀγαλλόμεναι ὀπὶ καλῇ,
Ἀμβροσίῃ μολπῇ. περὶ δ' ἴαχε γαῖα μέλαινα
Ὑμνεύσαις· ἐρατὸς δὲ ποδῶν ὑπὸ δοῦπος ὀρώρει,
Νισσομένων πατέρ' εἰς ὃν, ὁ δ' ἀρανῷ ἐμβασιλεύει,
Αὐτὸς ἔχων βροντὴν ἠδ' αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Κάρτει νικήσας πατέρα Κρόνον. εὖ δὲ ἕκαστα
Ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφραδε τιμάς·

Immortalium celebrant, amabilem per os vocem emittentes.
Illae tum ibant ad Olympum exsultantes voce pulchra,
Immortali cantilena: vndique vero resonabat terra atra
Canentibus hymnos: iucundus vero a pedibus strepitus excita-
Euntium ad patrem suum. ille autem in coelo regnat, [batur,
Ipse habens tonitru, atque ardens fulmen,
Vi superato patre Saturno. bene autem singula
Immortalibus disposuit simul, et ordinauit honores.

68. ὀπῇ Iunt. 1. 2. 69. οἴαχε Trinc. δι' ἄχε Iunt. 1. περιδίαχε Iunt. 2. 71. νισσομένων Trinc. ἀρανὸν Iunt. 1. ἐμβασίλευεν Ald. 73. ἕκατον B. 109. 74. Ἀθανάτους Iunt. 1. 2. Ἀθανάτων διέταξε ὁμῶς, ἐπίφρασδε δὲ B. 109.

Homero, qui sane integram linguam Graecam suis verbis non est complexus. *Rob.*

69. Ἀμβροσίῃ μολπῇ· περὶ δ' ἴαχε] Scribendum videtur: περὶ δὲ σφέας ἴαχε γαῖα μέλαινα ὑμνεύσαις. *Guietus.*

71. Ὁ δ' ἀρανῷ ἐμβασιλεύει.] Hic est absurda mistura, vt diximus, veteris doctrinae de Deo; Deum enim in coelo singulari ratione habitare credebant prisci mortales, nec sine causa. Itaque cum Graeci Iouem Deorum summum esse crederent, eum collocabant subinde in coelo. Quia vero Iupiter habitarat in Olympo Thessaliae monte, veluti prioris opinionis obliti non minus frequenter domum Iouis in *Olympo niuoso* ponunt, vt ex 62. versu, et multis aliis liquet. Vt Iouis hominis notionem miscent, cum notione veri Dei: ita Olympum cum coelo confundunt; vnde fit vt de Ioue nunc quasi de homine, nunc quasi de Deo loquantur; deque eius sede nunc quasi de monte Thessaliae, nunc quasi de coelo. Nisi haec teneamus, necesse est ignoremus rationem innumerarum loquutionum, quae in Poetis occurrunt. *Clericus.*

74. Ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφραδε τιμάς.] Scrib. ἀθανάτοις διέταξε νομοις, καὶ ἐπέφρασε τιμάς. ἐπέφρασε, hoc est, ἐπενόησε, commentus est, inuenit. Hesych. ἐπιφράσασθαι, ὑπονοῆσαι ἢ ἐπινοῆσαι. *Guietus.*

82. Γεινό-

Ταῦτ' ἄρα Μῶσαι ἄειδον, ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι, 75
Ἐννέα θυγατέρες μεγάλου Διὸς ἐκγεγαυῖαι,
Κλειώτ', Εὐτέρπη τε, Θάλειά τε, Μελπομένη τε,
Τερψιχόρη τ', Ἐρατώ τε, Πολύμνιά τ', Οὐρανίη τε,
Καλλιόπη θ'· ἡ δὲ προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων.
Ἣ γὰρ καὶ βασιλεῦσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ. 80
Ὅντινα τιμήσουσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
Γενόμενόν τ' ἐσίδωσι διοτρεφέων βασιλήων,
Τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην,

Haec sane Musae canebant, coelestes domos incolentes:
Nouem filiae magno e Ioue prognatae:
Clioque, Euterpeque, Thaliaque, Melpomeneque,
Terpsichoreque, Eratoque, Polymniaque, Vraniaque,
Calliopeque: haec autem praestantissima est omnium.
Haec enim et reges venerandos comitatur.
Quemcunque honoraturae sunt Iouis filiae magni,
In lucem editumque adspexerint a Ioue nutritorum regum,
Huic quidem super linguam dulcem fundunt rorem,

78. Οὐρανία Ald. 79. τ' Iunt. 2. ἁπασέων Ald. Trinc. ἁπασίων Iunt. 2. 80. sic Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. atque ita edidit Rob. cum vulgo, in Cler. etiam esset, Ἣ μὲν γάρ. αἰδοίοισιν Trinc. 81. κοῦραι Iunt. 1. 2. 82. γενόμενον Iunt. 1. 2. 83. ἐσιδὼν Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. vid. Graev.

82. Γενόμενον τ' ἐσίδωσι] Quia quae nobis cordi sunt ea saepe respicimus, ideo *adspicere aliquem* perinde est ac illi fauere. Sic loquebantur etiam Phoenices, sic et Latini. Vide quae notauimus ad Gen. IV, 4. et quae Scholiastes hic habet. *Clericus.*

82. Γενόμενον τ' ἐσίδωσι] Scholiastes, Ἀντὶ τοῦ εὐμενῶς θεάσονται, καὶ ὅν τινα βασιλέα θεάσονται καλοῖς ὀφθαλμοῖς. Ἐντεῦθεν καὶ Καλλίμαχος· Μῶσαι γὰρ ὅσους ἴδον ὄμμασι παῖδας, Μὴ λοξῶς, πολιὴς οὐκ ἀπέθεντο φίλους. Eadem vsus phrasi Horatius l. 4. Od. 3. *Quem tu, Melpomene, semel Nascentem placido lumine videris. Rob.*

83. Γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην] Hoc est, mel, vt recte eruditi interpretantur. Symbolum est mellitae eloquentiae, vnde fictum, vt opinor, a Graecis Platonis infantis, et dormientis in Hymetto, apes os impleuisse melle. Vide *Olympiodorum*, initio eius vitae. *Clericus.*

Γλυκ. χ. ἐέρσην] Eadem vsus metaphora Nestoris eloquentiam descripsit Homerus Il. α, 249. Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέ-

Τῷ δ' ἔπε' ἐκ στόματος ῥεῖ μείλιχα· οἱ δέ νυ λαοὶ
Πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι, διακρίνοντα θέμιστας 85

Huius vero verba ex ore fluunt suauia: ceterum populi
Omnes ipsum respiciunt, reddentem ius

84. Ἔπ' Iunt. 1. 2. Trinc. Ald. 85. πάντε Ald.

λιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Sic etiam Euripides Incert. v. 333. Εἰ μοι Νεσόρειον εὔγλωσσον μέλι, Αντήνορός τε τᾶς Φρυγὸς, δοίη θεός. Et Theocrit. Idyll. ζ, 82. Οὔνεκα οἱ γλυκὺ Μοῖσα κατὰ στόματος χέε νέκταρ. De triplici genere eloquentiæ quod descripsit Homerus in Menelao, Vlysse, et Nestore, vid. Gisb. Cuperi Apoth. Hom. p. 113. seqq. et P. Victorii Var. Lect. l. 15. c. 17. et Cl. Popii Nostratis notam ad Il. γ, 214. vbi Ausonii carmen triplicem hanc vim eleganter exprimens protulit: *Dulcem in paucis, vt Plisthenidem; Et torrentem, ceu Dulichii Ningida dicta; Et mellitae nectare vocis Dulcia fatu verba canentem Nestora regem.* Hanc ob causam non possum non mirari, quamobrem Cicero in libro de clar. orator., *eloquentiae studium non commune Graeciae, sed proprium Athenarum, et in illam insuper ciuitatem recentibus temporibus introductum fuisse*, affirmat. Atticine fuerunt tres illi insignes oratores ab Homero celebrati? vel recentia Troiani belli tempora? vel Hesiodus ipse, qui tantis eloquentiam laudibus extollit, inter recentiores habendus? Quod si concedatur characteres hosce a poeta pro arbitrio fictos fuisse, huiusmodi tamen fictio eloquentiam tunc temporis et in vsu, et laudi datam fuisse confirmat. Quod ipse quidem Cicero in l. 3. de Orat. fatetur. *Hanc, inquam, cogitandi, pronunciandique rationem, vimque dicendi* veteres Graeci, *sapientiam nominabant.* Et postea: *Vetus quidem illa doctrina eadem videtur et recte faciendi, et bene dicendi magistra; neque disiuncti doctores, sed iidem erant vivendi praeceptores, atque dicendi; vt ille apud Homerum Phoenix, qui se a Peleo patre Achilli iuueni comitem esse datum dicit ad bellum, vt illum efficeret oratorem verborum, actoremque rerum* — Τέκνον μοι προέηκε διδασκέμεναι τάδε πάντα Μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι, πρηκτῆρα τε ἔργων. Il. ί, 442. Rob.

85. Διακρίνοντα θέμιστας] *Disceptatorem litium*, ea enim de causa primum Reges electi, vt iudices controuersiarum essent. Deinde ex iudicibus facti sunt Domini. Sic *Deioces* Medorum regnum inuasit, vt narrat *Herodotus* Lib. I. Vide vss. 88, et 89. *Dionysius* Halicarn. Ant. Rom. Lib. V. p. 336. κατ' ἀρχὰς ἅπασα πόλις ἑλλὰς ἐβασιλεύετο, πλὴν οὐχ ὥσπερ τὰ

Ἰθείῃσι δίκῃσιν· ὁ δ' ἀσφαλέως ἀγορεύων,
Αἶψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισαμένως κατέπαυσε.
Τέκνα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες, ὕνεκα λαοῖς
Βλαπ]ομένοις ἀγορῇφι μετάτροπα ἔργα τελεῦσι

Rectis iudiciis. hic autem ſecure in concione verba faciens,
Statim etiam magnam contentionem ſcite dirimere ſolet.
Propterea enim reges prudentes ſunt, vt populis
Damno affectis in foro res iterum integras reſtituant

86. δίκῃσι Steph. Comm. 87. κατέπαυσε Trinc. 88. ὕνεκα Ald. λαοῖσι Ald. Trinc.

τὰ βάρβαρα ἔθνη δεσποτικῶς ἀλλὰ κατὰ νόμους τε καὶ ἐθισμοὺς πατρίους· καὶ κράτιστος ἦν βασιλεὺς ὁ δικαιότατός τε καὶ νομιμώτατος, καὶ μηδὲν ἐνδιαιτώμενος τῶν πατρίων. δηλοῖ δὲ καὶ Ὅμηρος δικασπόλους τε καλῶν τοὺς βασιλεῖς, καὶ θεμιστοπόλους. καὶ μέχρι πολλοῦ διέμειναν ἐπί τινος τοῖς τισιν αἱ βασιλεῖαι διοικώμεναι καθάπερ ἡ Λακεδαιμονίων. ἀρξαμένων δέ τινων ἐν ταῖς ἐξουσίαις πλημμελεῖν, καὶ νόμοις μὲν ὀλίγα χρωμένων, ταῖς δ' αὐτῶν γνώμαις τὰ πολλὰ διοικούντων, δυσχεράναντες ὅλον τὸ πρᾶγμα οἱ πολλοὶ κατέλυσαν τὰς βασιλείας καὶ τὸ πολίτευμα: *Initio vrbes omnes Graecae Regibus parebant, niſi quod illi non barbarica licentia dominabantur, ſed ſecundum leges et mores patrios, regnum exercebant; optimuſque Rex habebatur, qui eſſet iuſtiſſimus et legum ſeruantiſſimus, nuſquam diſcedens ab inſtitutis patriis; id quod ex Homero etiam liquet, dum Reges vocat* iuris tractatores. *Diu regnatum eſt, certis conditionibus, ſicut apud Lacedaemonios, ſed poſtquam aliquot earum coeperunt abuti poteſtate et in rebus adminiſtrandis rarius leges, quam ſuam libidinem ſequi, plerique Graeci rei taedio affecti regiam Reip. formam aboleuerunt.* Clericus.

Πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι] Venerandi et eloquentis viri auctoritatem pulcherrime etiam deſcripſit Virgilius Aen. l. 1. *Ac veluti populo in magno cum ſaepe coorta eſt Seditio; ſaeuitque animis ignobile vulgus; Iamque faces et ſaxa volant, furor arma miniſtrat: Tum pietate grauem et meritis ſi forte virum quem Conſpexere, ſilent, arrectisque auribus adſtant: Ille regit dictis animos, et pectora mulcet.* Rob.

88. Ἐχέφρονες] Subintelligе εἰσί. *Guietus.*

89. Μαλακοῖσι παρηφάμενοι ἐπέεσσι] Nempe, eos qui alienum inuaſerant, quos auctoritate ſua et perſuaſione, potius quam poenis, ad id reſtituendum adducebant. Populi conſentientis erat poenas infligere, non Regum. *Clericus.*

Ῥηϊδίως, μαλακοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσιν.
Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ, θεὸν ὣς, ἱλάσκονται
Αἰδοῖ μειλιχίῃ· μετὰ δὲ πρέπει ἀγρομένοισιν·
Οἷα τοι Μουσάων ἱερὴ δόσις ἀνθρώποισιν.
Ἐκ γὰρ Μουσάων καὶ ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος
Ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν ἐπὶ χθόνα καὶ κιθαρισταί.
Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες. ὁ δ' ὄλβιος ὅντινα Μοῦσαι
Φιλεῦνται· γλυκερή οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή.

Facile, mollibus alloquentes verbis.
Incedentem vero per vrbem, tanquam Deum, venerantur.
Reuerentia blanda: eminet vero inter ipsos congregatos.
Tale Musarum praestans munus hominibus.
A Musis etenim, et eminus feriente Apolline,
Viri cantores super terram et citharoedi:
Ex Ioue vero reges. Ille vero beatus, quemcumque Musae
Amant: suauis ei ab ore fluit vox.

90. περιφάμενοι B. 109. περιφάμενοι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Punctum post ἐπέεσσιν non habet Ald. sed ponit in fine v. 91. 91. θεὸν δ' ὣς Trinc. 93. Οἷα τε B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. 94. γάρ τοι Iunt. 1. 2. 95. ἔασιν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

93. Οἷα τοι Μουσάων] Scribe Τοῖα Μουσάων. vel τοίη Μουσάων. Etiam μουσέων legendum videtur. Sic ratio versus postulat. inf. νυμφέων αἱ ναίουσιν. *Guietus.*

Ἱερὴ δόσις] De significatione τοῦ ἱεροῦ apud poetas vide Stephanum. Vocat Homerus interdum ἱερὸν, quod generi humano vtilitatem aliquam affert, atque ita vrbes ἱεραὶ, quia sunt φυλακτικαὶ etc. Interdum vero ἱερὸν appellat, quicquid in suo genere caeteris praestat, seu magnum est; sicut et ἱερὸν ἰχθὺν quidam apud eum exponunt. Vtroque sensu ἱερὴ δόσις commode exponi potest. *Rob.*

95. Ἐπὶ χθόνα καὶ κιθαρισταί] Malim, χθονὶ. *Guietus.*

96. Ἐκ δὲ Διὸς] Hoc etiam vsurpauit Callimachus in hymno in Iouem — Φοίβου δὲ, λύρης εὖ εἰδότας οἴμους. Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες — *Rob.*

97. Γλυκερὴ οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή] Haec imitatio est *Homeri*, qui de Nestore, Pyliorum Rege, ita prior loquutus est, Iliad. A. v. 249.

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.
E cuius lingua melle dulcior fluebat sermo. Clericus.

98. Νεο-

Εἰ γάρ τις καὶ πένθος ἔχων νεοκηδέϊ θυμῷ
Ἄζηται κραδίην ἀκαχήμενος, αὐτὰρ ἀοιδὸς
Μουσάων θεράπων κλεῖα προτέρων ἀνθρώπων
Ὑμνήσῃ, μάκαράς τε θεοὺς οἱ Ὄλυμπον ἔχουσιν,
Αἶψ' ὅγε δυσφροσυνέων ἐπιλήθεται, οὐδέ τι κηδέων
Μέμνηται· ταχέως δὲ παρέτραπε δῶρα θεάων.
Χαίρετε τέκνα Διός, δότε δ' ἱμερόεσσαν ἀοιδήν.
Κλείετε δ' ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων,

Si quis enim vel luctum habens recenti dolore ſaucio animo
Triſtetur, animo dolens, Poeta vero
Muſarum famulus res claras priſcorum hominum
Laudibus celebrauerit, beatoſque Deos qui Olympum incolunt;
Statim hic ſollicitudinum obliuiſcitur, nec quicquam dolorum
Meminit: cito enim deflexerunt eos alio dona Dearum.
Saluete natae Iouis, date vero amabilem cantilenam.
Celebrate quoque immortalium diuinum genus, ſemper exſi-
[ſtentium,

99. ἀκαχήμενος Iunt. 1. 2. 101. ὑμνήσῃ Ald. ὑμνήσει Iunt. 1. 2.

98. Νεοκηδέϊ] Animaduerte vim τῷ νεοκηδέϊ. Vehementiſſimus eſt *recens* dolor et ſedatu difficillimus. Sic Scholiaſtes. Ἐνταῦθα δείκνυσι τὴν δύναμιν τῆς μουσικῆς διὰ τὸ εἰπεῖν [νεοκηδέϊ θυμῷ] δυσκατάπαυστον τὸ νεόν πάθος. *Rob.*

99. Ἄζηται κραδίην ἀκαχήμενος] Hoc eſt, ξηραίνηται. *Guietus.*

— αὐτὰρ ἀοιδὸς,
Μουσάων θεράπων κλεῖα
προτέρων ἀνθρώπων
Ὑμνήσῃ, καὶ τὰ ἑξῆς] Haec quoque imitatus ex *Homero Heſiodus*. Ille ait legatos ab Agamemnone ad Achillem miſſos oppreſſiſſe eum cythara canentem, Il. I. v. 189.

Τῇ ὅγε θυμὸν ἔτερπεν, ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν,
qua animum delectabat, canebat autem gloriam virorum. Talia multa ſunt, quae oſtendunt *Heſiodum* recentiorem *Homero* fuiſſe, vt plerorumque fert ſententia. Multis hac de re egit *Claud. Salmaſius*, in Exercitationibus Plinianis p. 607. et ſqq. Ed. Vltraiectinae. *Clericus.*

103. Παρέτραπε δῶρα θεάων] Sub. αὐτόν. *Guietus.*

Παρέτραπε δῶρα] Guietus cenſet ſubintelligendum eſſe τὸ αὐτὸν; et interpretes vertunt *deduxerunt* eum *alio*. Commodius tamen videtur ſubintelligi poſſe τὸ αὐτὰ ad praecedens τὸ κηδέων referendum, adeo vt exponatur verſus, *deflexerunt eos*, ſcil. dolores, *dona dearum*. *Rob.*

105. Κλείετε ἀθανάτων] Hoc

Οἳ Γῆς ἐξεγένοντο καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Νυκτός καὶ δνοφερῆς, ὃς θ' ἁλμυρὸς ἔτρεφε Πόντος.
Εἴπατε δ' ὡς τὰ πρῶτα θεοὶ καὶ γαῖα γένοντο,
Καὶ ποταμοὶ, καὶ Πόντος ἀπείριτος οἰδματι θύων,
Ἄστρα τε λαμπετόωντα, καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν, 110
Οἵ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ, δωτῆρες ἐάων.
Ὡς τ' ἄφενος δάσσαντο, καὶ ὡς τιμὰς διέλοντο,
Ἠδὲ καὶ ὡς τὰ πρῶτα πολύπτυχον ἔσχον Ὄλυμπον.
Ταῦτά μοι ἔσπετε Μοῦσαι, ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι,
Ἐξ ἀρχῆς, καὶ εἴπατ' ὄ, τι πρῶτον γένετ' αὐτῶν. 115

Qui Tellure prognati ſunt, et Coelo ſtellato,
Noctеque caliginoſa, quosque ſalſus nutrivit Pontus,
Dicite inſuper, vt primum Dii et terra fuerint,
Et flumina, et Pontus immenſus, aeſtu furens,
Aſtraque fulgentia et coelum latum ſuperne:
Et qui ex his nati ſunt Dii, datores bonorum.
Vtque opes diuiſerint, et quomodo honores diſtinxerint,
Atque quomodo primum multa iuga habentem tenuerint Olym-
Haec mihi dicite Muſae, coeleſtes domos inhabitantes, [pum
Ab initio: et dicite quodnam primum fuerit illorum.

106. οἳ Ald. 107. Νυκτὸς δὲ B. 109. Ald. Νυκτός τε καὶ Iunt. 1. ὃς δ' ἁλμυρὸς Iunt. 1. 2. ὃς ἅλμυρος B. 109. ἔτρεπε Iunt. 2. 108. Εἶπα τε δ' ὡς Ald. 111. δοτῆρες Iunt. 1. 2. 112. 113. Ter Ald. habet ὡς cum accentu. 115. εἶπατ' Ald.

Hoc eſt, per me, δι' ἐμοῦ. Poetae omnes inuocant Muſas, orantque vt canant quod ipſi poſtea dicunt, quod ſe habeant quaſi ὑποφήτας Muſarum, hoc eſt, vates qui canant dictata a Muſis, non a ſe inuenta. *Theocritus* vocat Poëtas Μουσάων ἱερὰς ὑποφήτας, *Muſarum ſacros vates*. Idyll. XVI, 28. *Clericus*.

Αἰεν ἐόντων] Hoc eſt, *ſemper futurorum*, non aeternorum, ſiue initio et fine carentium, nam poſtea liquebit Diis Graecorum omnibus initium fuiſſe. Vel ſequentes duo verſiculi hoc oſtendunt. *Clericus*.

106. Οἳ γῆς ἐξεγένοντο καὶ τὰ ἑξῆς] Hic tres ordines Deorum memorantur: 1. Qui ex coelo et terra nati, hoc eſt, coeleſtes et terreſtres Dii: 2. Qui fuere proles Noctis, hoc eſt, inferni Dii, ſeu Erebi, Pluto, Proſerpina, Styx, Furiae, etc. 3. Quos aluit Pontus, ſeu mare, hoc eſt, marini Dii. Sic eadem Numina ad varias claſſes referuntur, prout varie ſpectantur. *Clericus*.

115. Ἐξ ἀρχῆς] Hoc eſt, ab initio mundi. Vide not. ad Geneſ. I, 1. *Clericus*.

116. Ἤτοι

Ἤτοι μὲν πρώτιστα Χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα

Primo omnium quidem Chaos fuit, ac deinde

116. γίνετ' B. 109.

116. Ἤτοι μὲν πρώτιστα] Hic incipere videtur Hesiodus. Superiora suppositia et additicia videntur. Sic Ἔργα incipiunt a v. 10. ἐκ ἄρα μᾶνυν ἦην ἐρίδων γένος. *Guietus.*

Χάος γένετ'] Hoc est, coelum, aer, aeris vastitas, immensitas quaqua versum, spatium vniuersum. *Guietus.*

Πρώτιστα Χάως γένετ'] Phoenicia, seu Hebraïca Lingua dixeris: בראשית יהי תוהו ובוהו *breschith jehi thohou vabohou*, nam Χάος est *thohou vabohou*, hoc est, immensum inane; ἀπὸ τῦ χαίνειν, *hiare*: quia vasa vacua *biare* dicuntur. Perinde ergo est, ac si *Hesiodus* diceret fuisse tempus quo nihil erat eorum quae videmus, quod cum Mosaïca rerum genesi consentit. *Clementinarum Homiliarum* Scriptor interpretatur quidem ἐγένετο, quasi dixisset *Hesiodus* ἐγεννήθη, *genitum est Chaos*, sed est inanis argutia. Allato hoc *Hesiodi* loco, ita loquitur Homil. VI. §. 3. τὸ δὲ ἐγένετο δῆλον ὅτι γεγενῆσθαι ὡς γενητὰ σημαίνει, ἀ τὸ ἀεὶ εἶναι ὡς ἀγένητα: factum fuit *clarum est significare elementa, vt genita, ortum habuisse, non semper fuisse vt ingenita.* Sed si hoc cogitasset Poeta, causam aliquam commentus esset, a qua genitum Chaos dixisset. Dicenti enim *factum est*, illico obiicitur, *a quo?* Nihil enim fit, sine factore. *Clericus.*

Ἤτοι — γένετ'] Verte, Primo quidem Chaos *genitum est*, vt infra 137. 930. Ita enim Veteres hunc locum intellexerunt, non vt Clericus, *fuit.* Diogenes Laertius lib. 10. sect. 2. causam tradens, ob quam se primum ad philosophiae studium Epicurus contulit, haec habet verba. Ἀπολλόδωρος δ' ὁ Ἐπικούρειος ἐν τῷ περὶ τῦ Ἐπικούρε βίε, φησὶν ἐλθεῖν αὐτὸν ἐπὶ φιλοσοφίαν, καταγνόντα τῶν σοφιςῶν καὶ γραμματιςῶν, ἐπειδὴ μὴ ἐδυνήθησαν ἑρμηνεῦσαι αὐτῷ τὰ περὶ τῦ παρ' Ἡσιόδῳ χάες. *Apollodorus autem Epicureus in primo de vita Epicuri refert, illum ad Philosophiam se contulisse, sophistas insectantem et grammaticos, quod percontanti, quidnam esset apud Hesiodum Chaos, exponere non potuissent.* Idem plenius narratum legimus apud Sextum Empiricum aduersus Mathem. l. 9. Ὁ μὲν εἰπὼν Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα Γαῖ εὐρύσερνος, πάντων ἕδος — Ἐξ αὐτῦ περιτρέπεται· ἐρομένε γάρ τινος αὐτὸν, ἐκ τινος γέγονε τὸ χάος, ἐκ ἔχει λέγειν. Καὶ τῦτο φασὶν ἔνιοι αἴτιον γεγονέναι Ἐπικούρῳ τῆς ἐπὶ τὸ φιλοσοφεῖν ὁρμῆς· κομιδῆ γὰρ μειράκιόσκος ὢν, ἤρετο τὸν ἐπαναγι-

Γαῖ' εὐρύσερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Τάρταρά τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης·

Tellus lata, omnium ſedes tuta ſemper
Immortalium, qui tenent iuga niuoſi Olympi,
Tartaraque tenebricoſa in receſſu terrae ſpacioſae:

117. Γαῖα δ' B. 109. 118. οἱ Ald. 119. μυχὸν B. 109. εὐρυσθείης Iunt. 1.

ανεγνωσκοντα αὐτῷ Γραμματισὴν [ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ'] ἐκ τίνος τὸ χάος ἐγένετο, εἴπερ πρῶτον ἐγένετο· τότε δὲ εἰπόντας, μὴ αὐτὸ ἔργον εἶναι τὰ τοιαῦτα διδάσκειν, ἀλλὰ τῶν καλουμένων Φιλοσόφων, τοίνυν ἔφησεν ὁ Ἐπίκουρος ἐπ' ἐκείνους μοι βαδιστέον ἐστὶν, εἴπερ αὐτοὶ τῶν ὄντων ἀληθειαν ἴσασιν. *Qui enim dixit Exortum primum chaos eſt, deinde Terra pectore lato, cunctorum ſedes, a ſe ipſo euertitur. Nam ſi quisquam eum roget, ex quo ortum ſit chaos, non poterit dicere. Idque nonnulli dicunt fuiſſe cauſam Epicuro, cur ſe contulerit ad philoſophiam. Nam cum eſſet valde adoleſcens, rogauit Grammaticum illud ſibi praelegentem (primum quidem chaos genitum fuit) ex quonam chaos exortum eſſet, ſi quidem primum exortum erat. Dicente illo, talia docere non eſſe ſui muneris, ſed illorum eſſe, qui vocarentur Philoſophi; igitur, inquit Epicurus, ad illos mihi accedendum eſt, quando ipſi ſunt, qui rerum veritatem perſpectam habent.* Tantis illi in tenebris verſabantur, qui, excluſa ſumma omnium rerum cauſa, per alias hypotheſes mundi originem explicare ſunt conati. Eadem enim quaeſtio neceſſe eſt recurrat in perpetuum, *Ex quo hoc genitum eſt?* donec ad ſupremam aliquam et increatam cauſam deuentum ſit. *Rob.*

117. Γαῖ' εὐρύσερνος] Γαῖα *Guietus.*

Γαῖ' εὐρύσερνος] Terra etiam prima fuit, ſecundum Moſen. *Clericus.*

Πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ Ἀθανάτων, καὶ τὰ ἑξῆς] Nempe, Dii quos memorat primum fuere in terra, deinde benevolentia ac fama hominum in coelum ſublati. *Clericus.*

118. Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη] Hic verſus eſt ſuppoſititius. *Guietus.*

Οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου] Ita dictus is mons, vt Phoenicie loquar, בי עולמים *quia in illo ſunt aeterni*, olamim-bo, vnde factum עילמפו *olympo*, ſiue ὄλυμπος. Paſſim in eo deſcribit *Heſiodus* αἰὲν ἐόντας, ſiue αἰωνίους θεούς. *Clericus.*

119. Τάρταρά τ' ἠερόεντα] Τὸ ὑπὸ τὴν γῆν μέρος τοῦ χάους. *Guietus.*

Τάρτα-

Ἠδ' Ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι, 120

Atque Amor, qui pulcherrimus inter immortales Deos,

Τάρταρά τ' ἠερόεντα] Vna cum Terra fuit *Tartarus*, quia fingitur esse

— μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης.
in intimo receſſu latae terrae.

Vide et infra v. 717. et seqq. Si Phoeniciis litteris scribas טרחטרח *tarabbtarabb*, deriuabitur ea vox a radice Hebraica et Arabica טרח *tarabb*, quae significat *molestiam creauit*, et *longe amouit;* ac repetitio quidem radicalium, in Hebraica lingua, est superlatiui loco; quae optime conueniunt *Tartaro*, qui simul molestissimus locus et a coelo remotissimus fingitur; in quem propterea Iupiter Titanas coniecit. Ideo ipse *Hesiodus* v. 841. τάρταρα γαίης habet ad significandum *remotissimum terrae locum*, ad quem sonitus tonitruum peruenit. *Clericus.*

120. Ἠδ' Ἔρος] Hoc est, rerum concordia, ἡ τοῦ κόσμου ἁρμονία, generationis causa. τὸ πῦρ interpretantur. *Guietus.*

Ἠδ' Ἔρος] Hac voce *Amor* signatur, qualem in animalibus, procreationis causa, cernere est. Is *Amor* προσωποποιηθεὶς describit vim omnium genitricem, cui *Hesiodus* tribuit ortum omnium rerum. Qua in re, tenue est et paene euanidum vestigium *naturae melioris*, hoc est, Dei, qui omnia creauit. Hanc eamdem nomine *Veneris* describit *Lucretius* Lib. I.

Quae mare nauigerum, quae terras frugiferentes
Concelebrat, per quam quoniam genus omne animantum
Concipitur, visitque exortum lumina solis.

Hunc *Hesiodi* locum imitatus est *Aristophanes*, in Auibus p. 573. ed. Genev. in fol. vbi licet absurde aues loquentes inducat, attamen antiquissimae famae, de creatione mundi, reliquias ita colligit:

Χάος ἦν καὶ Νὺξ, Ἔρεβός τε μέλαν πρῶτον, καὶ Τάρταρος εὐρύς.
Γῆ δ' οὐδ' ἀὴρ, οὐδ' οὐρανὸς ἦν.
Ἐρέβους δ' ἐν ἀπείροσι κόλποις
Τίκτει πρώτιστον ὑπηνέμιον
Νὺξ ἠ μελανόπτερος ᾠὸν,
Ἐξ ἧς περιτελλομέναις ὥραις
ἐβλάστησεν Ἔρως ὁ ποθεινὸς,
καὶ τὰ ἐξῆς.

Chaos erat et Nox, Erebusque niger primum et Tartarus latus. Terra vero neque aer, neque coelum erat. Erebi vero in infinito sinu parit primo Nox, nigris alis praedita, ventosum ouum; ex quo, circumactis tempestatibus pullulauit Amor desiderabilis etc. Sed quemadmodum absurde *Hesiodus* δημιουργικὴν δύναμιν posteriorem Chao facit: non melius *Aristophanes* fingit eam ex ouo natam; quia Amor volucris dicebatur.

Λυσιμελὴς, πάντων τε θεῶν, πάντων τ' ἀνθρώπων
Δάμναται ἐν στήθεσσι νόον, καὶ ἐπίφρονα βυλήν.
Ἐκ Χάεος δ' Ἔρεβός τε, μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο.
Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθήρ τε καὶ Ἡμέρη ἐξεγένοντο.
Οὓς τέκε κυσσαμένη, Ἐρέβει φιλότητι μιγεῖσα. 125
Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν ἐγείνατο ἶσον ἑαυτῇ

Soluens curas, et omnium Deorum, omniumque hominum
Domat in pectoribus animum, et prudens consilium.
Ex Chao vero Erebusque, nigraque Nox editi sunt.
Ex nocte porro Aetherque et Dies prognati sunt:
Quos peperit vbi concepisset, Erebo concubitu mista.
Tellus vero primum quidem genuit aequalem sibi

123. ἐξεγένοντο Ald. Trinc. 125. κυσσαμένη Ald. κυσσαμένη Trinc.

batur. Aeternam esse oportuit eam vim, aut nunquam neque ipsa, neque quidquam aliud fuisset, nam *e nihilo nihil*. Clericus.

121. Λυσιμελὴς] Hoc est, τὰ μελήματα λύων, τὰς φροντίδας. a μέλω, μελὴ cura, vt a βάλω βαλὴ, βόλω βολὴ, σόλω σολὴ etc. a μελὴ λυσιμελὴς. *Guietus*.

123. Ἐκ χάεος δ' Ἔρεβός τε μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο] Ἔρεβος tenebrae. Nox praecessit diem. *Guietus*.

Ἐκ χάεος δ' Ἔρεβός τε μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο] Antequam quidquam esset, erat ערב *hereb*, aut ערבא *erbo*, hoc est, *tenebrae*, siue *nox*, quod docet etiam Moses. Ac sane nox est tantum absentia lucis, luceque nondum condita, tenebras esse oportuit. Hae personae masculini et foeminini sexus finguntur, pro genere vocum Graecarum, quibus vocabantur; pluresque sunt aut pauciores, pro earum vocum numero et copia. Non repetemus quae antea diximus de connubiis et consanguinitate Personarum harumce poeticarum, sed hic est in memoriam reuocandum. *Clericus*.

124. Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθὴρ] Lux et dies successerunt Nocti. ἐν γὰρ τῇ νυκτὶ ὁρῶμεν τὸν ἀέρα. *Guietus*.

Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθήρ τε καὶ Ἡμέρη ἐξεγένοντο] Voce Αἰθὴρ crediderim hic non summam partem aeris, sed αἰθρίαν intelligi, hoc est, *serenitatem*; quae vna cum Die ex tenebris nata dicitur, quod fuerint post tenebras. Aptius iungitur *serenitas* cum *Die*, quam *aether*, qui nocte obscuratur; estque aeque cum ea coniunctus, ac cum die. *Clericus*.

126. Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν

Οὐρανὸν ἀστερόεντ', ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι,
Ὄφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί.
Γείνατο δ' ὄρεα μακρὰ, θεῶν χαρίεντας ἐναύλους
Νυμφέων, αἳ ναίουσιν ἀν' ὄρεα βησσήεντα.
Ἠ δὲ καὶ ἀτρύγετον Πέλαγος τέκεν οἴδματι θῦον,

Coelum ſtellis ornatum, vt ipſam totam obtegat,
Vtque eſſet beatis Diis ſedes tuta ſemper.
Genuit praeterea montes altos, Dearum grata domicilia
Nympharum, quae habitant per montes ſaltuoſos.
Atque etiam infrugiferum pelagus peperit aeſtu furens,

130. νυμφέων Ald. Iunt. 1. αἳ Ald. ἄντ' Ald. Iunt. 2. Trinc. 131. Ἠδὲ Ald.

μὲν ἐγείνατο ἴσον ἑαυτῇ Οὐρανὸν ἀστερόεντ' ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι] Sic et Moſes poſt Terram Coelum formatum docet. *Clericus.*

127. Ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι] Hoc eſt, circa omnia, circa omnes partes ſuas. *Guietus.*

128. Ὄφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος] Subintellige ὁ οὐρανός. *Guietus.*

Ὄφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί] Poſtquam, nimirum, terram per vitam inhabitaſſent, in aethereas ſedes, poſt mortem demum, transferendi erant. *Clericus.*

129. Θεῶν χαρίεντας ἐναύλες] Hoc eſt, ἐνδιαιτήματα. Heſych. διατριβὰς, οἰκητήρια, ἐνδιαιτήρια, ἐναυλισήρια. *Guietus.*

130. Νυμφέων] Τῶν Ὀρειάδων λεγομένων. *Guietus.*

131. Ἀτρύγετον πέλαγος] Hoc eſt, τὴν θάλασσαν. mare notum ſcilicet, hoc eſt, mare mediterraneum, paruum etc. maria praeter Oceanum. *Guietus.*

129. Γείνατο δ' οὔρεα μακρὰ — 131. ἠδὲ καὶ ἀτρύγετον πέλαγος.] Terra primum erat aequabili ſuperficie, et aqua, quae leuior eſt, vndique tecta; vt ergo terra exſiſteret nonnullis in locis, hic a Deo excauatae valles, illic ſubuecti montes, et circumpoſitum ſolum firmatum. Docet hoc Moſes, nec contradicit *Heſiodus*; nam tum demum fuit *mare* a terra diſcretum, cum loca profundiora fuerunt, in quae aqua defluere, cumque alia eminere coeperunt. Nec aliter intelligere poſſumus qui

— * *ipſe tener mundi concreuerit orbis,*
Tum durare ſolum et diſcludere Nerea ponto
Coeperit, et rerum paullatim ſumere formas.

Graeci et rem et nomina ὀρέων καὶ πελάγους, a Phoenicibus acceperant,

* Virgil. Eclog. VI, 34.

Πόντον, ἄτερ φιλότητος ἐφιμέρου· αὐτὰρ ἔπειτα
Οὐρανῷ εὐνηθεῖσα, τέκ' Ὠκεανὸν, βαθυδίνην,

Pontum, absque amore suaui: cetèrùm deinde [bentem,
Coelo concumbens, peperit Oceanum profundos vortices ha-

ceperant; quibus הר *har*, aut *hor*, est *mons*, פלג *pheleg* vero *alueus* in quem aqua deriuatur. Ἀτρύγετον, quod additur, malim interpretari ex significatione radicis τρυγέω, quae apud *Hesychium* occurrit, et significare dicitur ξηραίνω *exsicco*, quam *sterilem*. Aptius certe epitheton est maris. Τρυγέω autem videtur esse proprie ξηραίνω πρὸς τὴν τρύγα *siccare ad faecem vsque*, vnde postea quidvis *exhaurire* significarit. Eadem de causa, crediderim *Homerum* vocasse αἰθέρα ἀτρύγετον Iliad. O, 425. quia numquam pluuias demittere prórsus desinit. Attamen * *Eustathius* ignem etiam ἀτρύγετον dictum contendit, quod vix puto, exemplum enim nullum affert. Igitur recte dicetur mare ἀτρύγετον, hoc est, cuius τρύγα seu intimam aquam nemo vidit, nemo videbit, siue *inexhaustum*. Clericus.

132. Πόντον] Hoc est, βαθὺν ὄντα, βάθος ἔχοντα, τὸ βάθος, appositiue. *Guietus*.

Πόντον ἄτερ φιλότητος] Intelligit mare internum, cuius nomen Phoenicio more scribere possis פר־נתאה *pho-nitha*, quod solenni mutatione ב in פ, est *in eo terminatus*, nempe, amplissimus Asiae tractus, praesertim minoris, quae ad occasum Hellespontо, ad septem trigones Ponto Euxino finitur. *Clericus*.

133. Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Oceanum, h. e. male ignotum. *Guietus*.

Οὐρανῷ εὐνηθεῖσα τέκ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Non repetemus Terram et Coelum quasi personas a Poeta inductas, figura consueta omnibus Linguis; at notandum Terram propiorem Coelo factam peperisse Oceanum, quando ex terris sublatis defluxere aquae in profundissimas valles quas nunc tegunt. De Oceano multis egit *Sam. Bochartus* in suo Chanaane Lib. I. c. 36. ostenditque olim vulgo notum Oceano terras ambiri, et coniicit dictum fuisse a Phoenicibus חוג *hhog*, hoc est, *circulum*, quia instar circuli terram cingit. Malim dictum אוגנא *ogano*, quod et *circulum* sonat apud Chaldaeos, vt liquet ex Paraphrasi Chaldaica Cant. VII, 2. et praeterea *craterem*, et *latum*, quae omnia optime conueniunt Oceano. Antiquissimis Graecis dicebatur etiam Ὠγήν, quod similius Hebraïco אגן *aggan*, aut Chaldaïco אגנן quae *craterem* et *lacum* sonant. Vide laudatum *Bochartum*. Clericus.

* Il. o. p. 1003. Ed. Rom.

134. Κοῖόν

Κοῖόν τε, Κρεῖον θ', Ὑπερίονά τ', Ἰαπετόν τε,
Θεῖάν τε, Ῥείαν τε, Θέμιν τε, Μνημοσύνην τε,
Φοίβην τε χρυσοστέφανον, Τηθύν τ' ἐραστεινήν.
Τοὺς δὲ μετ' ὀπλότατος γένετο Κρόνος ἀγκυλομήτης.
Δεινότατος παίδων· θαλερὸν δ' ἤχθηρε τοκῆα.
Γείνατο δ' αὖ Κύκλωπας ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντας,
Βρόντην τε, Στερόπην τε, καὶ Ἄργην ὀβριμόθυμον.
Οἳ Διὶ βροντὴν τ' ἔδοσαν, τεῦξάν τε κεραυνόν.
Οἳ δή τοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι ἦσαν,

Coeumque, Croeumque, Hyperionemque, Iapetumque,
Theamque, Rheamque, Theminque, Mnemosynenque,
Phoebenque aurea corona insignem, Tethynque amabilem.
Hos vero post natu minimus natus est Saturnius vafer,
Saeuissimus inter liberos: floridum autem odio prosequebatur
Porro genuit et Cyclopes superbum cor habentes, [parentem
Brontenque, Steropenque, et Argen forti animo praeditum:
Qui Ioui et tonitru dederunt, et fabricarunt fulmen.
Qui sane per alia Diis similes erant,

134. κρειόν τε Iunt. 1. 2. 137. δὲ omissum est in ed. Rob. sed nec pugnant metri leges; igitur reuocauimus. ὁπλότατος Iunt. 1. 138. ἤχθηρε Ald. vt erat etiam in Cler. ed. τοκῆα Iunt. 1. 2. 140. τ' ἀστεροπήν Trinc. ὀμβριμόθυμον B. 109. Iunt. 1. 2.

134. Κοῖόν τε καὶ τὰ ἑξῆς] Haec partim sunt nomina virorum et mulierum, partim personarum poeticarum, quales sunt Θέμις et Μνημοσύνη, *Iustitia* et *Memoria*. Homines vocant Poetae *coeli et terrae liberos*, quos antiquissimos omnium esse putabant; ob tenuem memoriam antiquissimae Traditionis, ex qua acceperant Coeleste Numen ex terra primos homines formasse. *Clericus.*

137. Κρόνος ἀγκυλομήτης] Magnificum nomen. קרנא Phoenicibus dicitur *radius*, quae appellatio digna fuit *filio Coeli*; nec male *radium*, ex Phoeniciae linguae Analogia, dixeris *filium coeli*. Clericus.

139. Γείνατο] Ἡ Γῆ scilicet ἐξ ἑρανοῦ. *Guietus.*

Κυκλωπας] Hoc est, vt egregie *Sam. Bochartus* in Chan. Lib. I. c. 30. אנשי חיקי־לוב *viros Chek-loub*, viros sinus Lilybaetani, qui fuere antiquissimi Siciliae coloni, de quibus multis vir summus, quem adito. *Clericus.*

141. Οἳ Διὶ βροντὴν τ' ἔδοσαν.] De hac re postea. *Clericus.*

Μοῦνος δ' ὀφθαλμὸς μέσσῳ ἐπέκειτο μετώπῳ·
Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον, οὕνεκ' ἄρα σφέων
Κυκλοτερὴς ὀφθαλμὸς ἔπις ἐνέκειτο μετώπῳ· 145
Ἰσχύς τ' ἠδὲ βίη καὶ μηχαναὶ ἦσαν ἔπ' ἔργοις.

Vnus vero oculus media positus erat fronte.
Cyclopes vero illis nomen e re erat, eo quod ipsorum
Rotundus oculus vnicus inerat fronti:
Roburque et vires, et variae artes erant in operibus.

143. μέσῳ Iunt. 1. 2. Trinc. μέσσῳ Ald. ἐπέκειτο Trinc. ἐνέκειτο Iunt. 1. 2. Paullo ante Ald. τεύξαν pro τεῦξαν. 144. Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν Trinc. ὄνες Ald. 145. Ἧς Trinc. Steph. Ἦεν Ald.

144. Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον] Hoc est, κατὰ τὸ ὄνομα ἐπώνυμον, hoc est, e re datum. an ἐπώνυμοι? id est, e re nomen habentes. *Guietus.*

Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν] Inepte ex Graeca Lingua nomen illa vetustius deduxerunt Poetae, vt solent; atque ex nomine ab illa Lingua deducto fabulas finxerunt, de viris qui *oculum vnum rotundum* in media fronte gerebant. Ceterum hi dicuntur θεοῖς ἐναλίγκιοι, *Diis* similes, hoc est σεβασμίοις ἀνδράσιν οἱ πρῶτοι τὴν Ἑλλάδα ἐκλίσαντο, *venerandis viris, qui primi Graeciam colonis instruxerunt;* Θεὸς enim, apud antiquissimos Graecos, significabat proprie non naturam aeternam, sed eximiam ac venerandam, vt אלהים *elohim*, apud Hebraeos; et hominibus supra vulgus euectis tribuebatur. Multis hoc ostendimus in *Arte Critica* P. 2. Sect. I. c. 3. Eius significationis primigeniae vestigia remanserè semper in Lingua Graeca, vt demonstrauimus. Sed tamen frequentius postea significauit naturas humana praestantiores, adeoque immortales. Ex hoc vsu vocis θεός, *Hesiodum* perperam interpretatus, *Crates* emendari volebat Poetam, et versui

Οἵ δή τοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς
ἐναλίγκιοι ἦσαν

hunc substituebat:

Οἵ δ' ἐξ ἀθανάτων θνητοὶ
τράφεν αὐδήεντες.

Qui ex immortalibus vixerunt homines celebres; quod ab Apolline interemti dicerentur. At Θεὸς, antiquissimis temporibus, immortalem naturam non significabat, sed eximiam in suo genere, quo factum vt omnia eximia dicerentur *diuina.* Forte θεὸς proprie *admirabilem* significauit, vnde θηέομαι *admiror*, θηητὸς *admirabilis.* Apud Chaldaeos, חדה *chebab* sonat *admirari.* Clericus.

146. Ἰσχύς τ' ἠδὲ βίη] Hinc defum-

Ἄλλοι δ' αὖ Γαίης τε καὶ Οὐρανῷ ἐξεγένοντο,
Τρεῖς παῖδες μεγάλοι καὶ ἄβριμοι, ἠδ' ὀνομαστοί,

Alii rursus e Tellure et Coelo prognati sunt,
Tres filii magni, et praevalidi, nefandi,

148. ὄμβριμοι B. 109. Iunt. 1. 2.

desumptum est τὸ κράτος καὶ βία Aeschyli, seu potius ex interioribus: καὶ κράτος ἠδὲ βίην. Ibid. ἐπ' ἔργοις subintellige αὐτῶν. *Quietus.*

Μηχαναὶ] Hoc est, machinationes, quales multae in fabrorum officinis. Significat *Hesiodus* Cyclopas non modo viribus, sed et arte pollentes fuisse. *Clericus.*

148. Οὐκ ὀνομαστοὶ] *Non nominandi*, siue, *Qui nominari non debent.* Vox vsurpatur de impiis hominibus, qui latine dici solent *nefandi* vel *nefarii.* In sequentibus tamen meliori sub charactere hi ipsi gigantes exhibentur, grati animi officia erga Iouem praestantes, ei contra Titanas auxiliatores strenui, eorundemque in vincula coniectorum fidi custodes. Sic enim Cottus Iouem alloquitur θεογ. 657. seqq. Σῆς δ' ἐπιφραδμοσύνησιν ἀπὸ ζόφου ἠερόεντος Ἀψορρόου δ' ἐξαῦτις ἀμείλιχτων ἀπὸ δεσμῶν Ἤλυθαμεν. — τῷ καὶ νῦν ἀτενεῖ τε νόῳ, καὶ ἐπίφρονι βουλῇ Ῥυσόμεθα κράτος ὑμὸν ἐν αἰνῇ δηιοτῆτι. Et postea 733. seqq. Ἔνθα Γύγης, Κόττος τε, καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος Ναίουσιν, φύλακες πιστοὶ Διὸς αἰγιόχοιο. Dicitur etiam ab Homero Briareus contra Deos coniuratos auxilio Ioui fuisse. Iliad. ά. Ὅππότε μιν ξυνδῆσαι Ὀλύμπιοι ἤθελον ἄλλοι, Ἥρη τ' ἠδὲ Ποσειδάων, καὶ Παλλὰς Ἀθήνη· Ἀλλ' ἐκ τὸν γ' ἐλθοῦσα, θεὰ, ὑπελύσατο δεσμῶν, Ὦκ' ἑκατόγχειρον καλέσασ' ἐς μακρὸν Ὄλυμπον, Ὃν Βριάρεων καλέσσι θεοὶ, ἄνδρες δέ τε πάντες Αἰγαίωνα — Alii tamen poetae eundem Briareum inter Gigantes numerant, qui Ioui bellum intulerunt. Sic Virgil. Aen. l. 10. *Aegeon qualis centum cui brachia dicunt Centenasque manus, quinquaginta oribus ignem Pectoribusque arsisse, Iouis cum fulmina contra Tot paribus streperet clypeis, tot stringeret enses.* Et Horatius l. 3. Od. 4. *Magnum illa terrorem intulerat Ioui Fidens iuuentus horrida* Brachiis. Et postea de Gyge Briarei fratre, *Testis mearum centimanus Gyges Sententiarum.* Callimachus Briareum Aetnae subiectum fuisse tradit, Virgilius Enceladum, alii Typhoeum. Adeo incerti sunt poetae in fabulis narrandis. *Rob.*

Κόττός τε, Βριάρεώς τε, Γύγης θ', ὑπερήφανα κέκνα.
Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων αἴσσοντο.
Ἄπλαστοι· κεφαλαὶ δὲ ἑκάστῳ πεντήκοντα
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ σθαρεῖσι μέλεσσιν.
Ἰσχὺς δ' ἄπλατος, κρατερὴ, μεγάλῳ ἐπὶ εἴδει.
Ὅσσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανῦ ἐξεγένοντο,
Δεινότατοι παίδων, σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι

Cottusque, Briareusque, Gygesque, superba proles.
Quorum centum quidem manus ab humeris prorumpebant
Inacceſſae: capita vero vnicuique quinquaginta
Ex humeris prognata erant super robuſtos artus.
Robur autem immenſum, validum, ingenti in ſtatura.
Quotquot enim Tellure et Coelo procreati ſunt,
Potentiſſimi (ſunt) filiorum, a ſuo vero infeſtabantur parente

149. Κόττος Ald. vt etiam edidit Rob. cum in Cler. ed. eſſet Κοττός. Γύης Iunt. 1. 2. 150. ἐπ' Iunt. 1. ἕλεσαντο Ald. 151. ἄπλατοι Trinc. 153. δ' delet Trinc. τ' Iunt. 1. 2. ἄπλητες Iunt. 1. 2. ἄπλητοι B. 109.

149. Κόττός τε] Videntur fuiſſe tres latrones antiquiſſimi, et valido corpore terribiles, et numero praedonum quibus imperabant. Vnde factum vt quinquagena capita, et centena brachia ſingulis tributa ſint. Terribilia ſunt horum nomina, ſi Phoenicis litteris ſcribantur. קרט *Kot*, et addita terminatione Graeca Κόττος, *faſtidioſum* et *rixatorem* ſonat. בריאה־יראי *briah iiri* eſt *creatura timeto*. גוג *gog* denique ſignificat *ducem improborum*, ſi interpretemur ex Arabica radice אגג *agag*. Ideo ab *Heſiodo* dicuntur ἐκ ὀνομαζοι, hoc eſt, δυσώνυμοι, *male ominati nominis*. Clericus.

151. Ἄπλαστοι] Malim interpretari ad quos impune accedere non liceret, quam *magnos*; ita vt vox deducatur ex α priuatiuo et πελάζειν *adpropinquare*. Clericus.

152. Ἐξ ὤμων] Hic verſus ſuppoſititius videtur. *Guietus.*

155. Σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι] δ' delendum. *Guietus.*

Σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι] Cum pater horum dicatur Coelum, quod propter vetuſtatem ignoraretur; loco Coeli, ſubſtituendus alius quispiam priſcorum mortalium, qui primi ex Aſia in Graeciam colonias duxere. Nec vnum patrem tot liberorum fuiſſe crediderim, ſed plures, qui latent ſub vno vocabulo Coeli. Hi homi-

Ἐξ ἀρχῆς. καὶ τῶν μὲν ὅπως τις πρῶτα γένοιτο,
Πάντας ἀποκρύπτασκε, καὶ εἰς φάος οὐκ ἀνίησκε,
Γαίης ἐν κευθμῶνι· κακῷ δ' ἐπετέρπετο ἔργῳ

Ab initio. et horum quidem vt quisque primum nascebatur,
Omnes occultabat, et in lucem non emittebat,
Terrae in latebris: malo autem oblectabatur opere

157. ἀνίεσκε Ald. Lynt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. et sic Rob. quoque edidit, vulgo ἀνίεσκε.

homines cum fertilissimas Graeciae oras occupassent, liberos suos, statim ac sibi prospicere poterant, remotiores tractus cultum ire iubebant, ipsi in pinguioribus sedem figebant. Interea imperium sibi patrium in liberos vindicabant, nec eo clementer admodum vtebantur. Ideo *Hesiodus patre inimico vsos esse* dicit. *Clericus.*

156. Τῶν μὲν ὅπως τις πρῶτα γένοιτο, Πάντας ἀποκρύπτασκε.] Hoc est, a se amandabat procul a suis sedibus, statim ac primam iuuentutem attigerat. Quod nec ab vno, nec semel factum crediderim, sed forte per aliquot aetates, quae omnia in vnam personam Coeli a Poetis contracta sunt; quia circumstantias harum historiarum nemo scriptis mandauerat, deleueratque, magna ex parte, ex hominum memoria, vetustas. *Clericus.*

158. Γαίης ἐν κευθμῶνι.] Procul, in locis abditioribus, considere iubebant iuuenes. Sic infra *Hesiodus* collocat Hesperidum Nymphārum hortos, in extrema Africa sitos, ἐν ἐρεμνῇς κεύθεσι γαίης, *in obscurae latibulis terrae*, v. 334. Posset tamen et de antro intelligi, qui loco carceris fuisset, vt infra v. 483. At quando haec facta, et vbi? Vt a posteriori incipiam, ex sequentibus apparet, primos Graeciae incolas in Macedonia et Thessalia sedes fixisse, quandoquidem illic erat Saturnus, cum a Ioue victus est, et Iupiter in Thessalia regnauit, vt postea videbimus. Certe ex Asia venientes; siue traiecerint Bosporum, siue pedestri itinere, circa Pontum Euxinum et Maeotidem paludem progressi sint, deinde ad meridiem iter flexerint; post Thraciam, quae asperior est; exceperunt fertilissimi Macedoniae et Thessaliae tractus. Ad tempus vero quod attinet, haec aliquot aetatibus, post generis humani diuisionem, forte paullo ante Abrahami tempora, contigisse videntur. Cum viueret Moses, dudum cultos fuisse hos Graeciae tractus liquet ex Gen. X. 4. ad quem locum vide a nobis notata. Indidem colligere licet primos omnium colonis fuisse instructos, quia eorum solorum Graeciae tractuum meminit Moses. *Clericus.*

Οὐρανὸς, ἡ δ' ἐντὸς σοναχίζετο Γαῖα πελώρη,
Στεινομένη· δολίην δὲ κακὴν ἐπεφράσσατο τέχνην.
Αἶψα δὲ ποιήσασα γένος πολιῆ ἀδάμαντος,
Τεῦξε μέγα δρέπανον, καὶ ἐπέφραδε παισὶ φίλοισιν.
Εἶπε δὲ θαρσύνουσα, φίλον τετιημένη ἦτορ·
Παῖδες ἐμοὶ καὶ πατρὸς ἀτασθάλου, αἴ κ' ἐθέλητε
Πείθεσθαι, πατέρος γε κακὴν τισαίμεθα λώβην
Ὑμετέρου. πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.
Ὣς φάτο. τοὺς δ' ἄρα πάντας ἕλεν δέος, οὐδέ τις αὐτῶν

Coelus, ipſa vero intus ingemiſcebat Terra vaſta,
Contriſtata: dolosam vero malamque excogitauit artem.
Statim vero cum procreaſſet genus cani ferri,
Fabricauit magnam falcem, edixit vero caris liberis:
Dixit autem animum addens, ſuo moerens corde:
Filii mei et patris nefarii, ſi voluerit is
Parere, patris malam vicissemur contumeliam
Vestri. prior enim indigna machinatus eſt opera. [illorum
Sic dixit: illos vero omnes invaſit metus, neque quiſpiam

159. ϑ Ald. στοναχίζετο Iunt. I. 2. 160. ἐπεφράσατο Trinc. ἐπεφράσσατο B. 109. 162. μὲν ἐπέφραδε Trinc. 163. θαρσύνουσα Trinc. Mox τετιημένη legitur in Iunt. I. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. recepitque Robinſ. vulgo τετιεμένη. 165. Πείθεσθαι B. 109. R. S. πατρός γε Ald. πατρὸς δὲ Iunt. I. 2. 166. γὰρ abeſt a Iunt. I. 167. ἧλε Iunt. I. 2.

159. Στοναχίζετο γαῖα πελώρη] Hoc eſt, procul acti iuuenes, qui hic dicuntur *terra*, more Phoenicio, ex quo *terra* pro terrae incolis frequentiſſime in ſacris Hebraeorum libris occurrit. Vide Gen. XI, 1, 9. *Clericus.*

161. Γένος πολιῆ ἀδάμαντος] Hoc eſt, ὕλη, χρῆμα. ἀδάμαντος ferri. *Guietus.*

Ποιήσασα γένος πολιῆ ἀδάμαντος] Hoc eſt, hi homines arma ſibi fabricarunt, forte in Thracia, aut in Epiro, in quibus magna olim fuerunt metalla. Ἀδάμας enim eſt *ferrum*. Sic in ſcuto Herculis v. 136.

— κυνέην εὐτυκτον ἔθηκεν
Δαιδαλέην ἀδάμαντος.

galeam bene fabrefactam et elegantem ex ferro poſuit. Vbi vide Scholiaſten. Sic et *Horatius* Lib. I. Od. VI.

Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne ſcripſerit?

Hoc eſt, ferrea. Sic et intelligendi *adamantini claui* Lib. III. Od. XXIV. Delirant, qui lapillum pretioſum hic ſomniant. *Clericus.*

177. Επε-

Φθέγξατο. θαρσήσας δὲ μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης
Ἄψ αὖτις μύθοισι προσηύδα μητέρα κεδνήν·
Μῆτερ, ἐγώ κεν τοῦτό γ' ὑποσχόμενος τελέσαιμι
Ἔργον, ἐπεὶ πατρός γε δυσωνύμου οὐκ ἀλεγίζω
Ἡμετέρου· πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.
Ὣς φάτο· γήθησεν δὲ μέγα Φρεσὶ Γαῖα πελώρη·
Εἶσε δέ μιν κρύψασα λόχῳ· ἐνέθηκε δὲ χειρὶ
Ἅρπην καρχαρόδοντα· δόλον δ' ὑπεθήκατο πάντα.
Ἦλθε δὲ Νύκτ' ἐπάγων μέγας Οὐρανός· ἀμφὶ δὲ Γαίῃ
Ἱμείρων Φιλότητος ἐπέσχετο, καί ῥ' ἐτανύσθη
Πάντη. ὁ δ' ἐκ λοχεοῖο παΐς ὠρέξατο χειρὶ
Σκαιῇ, δεξιτερῇ δὲ πελώριον ἔλλαβεν ἅρπην,
Μακρὴν, καρχαρόδοντα, φίλου δ' ἀπὸ μήδεα πατρὸς

Locutus eſt confirmato animo tandem magnus Saturnus ver-
Rurſus verbis compellauit matrem venerandam: [ſus
Mater, ego certe hoc in me recipiens peragam
Facinus. patrem enim deteſtabilem nihil curo
Noſtrum. prior enim foeda machinatus eſt opera.
Sic dixit: gauiſa eſt autem valde animo Tellus ingens.
Collocauit autem ipſum celans in inſidiis: indidit vero manui
Falcem aſperis dentibus: dolum autem adhibuit omnem. [lum
Venit autem Noctem inducens magnus Coelus: vndique vero Tel-
Flagrans deſiderio concubitus incumbebat, et ſane extenſus eſt
Paſſim. ex inſidiis autem filius petiit manu
Siniſtra, dextra vero immanem cepit falcem,
Longam, aſperos dentes habentem, ſuique genitalia patris

170. in ed. Rob. eſt τελέσαιμι operarum vitio. 171. πατέρος τε Iunt. 1. 2. ἀλεγίζω Iunt. 1. 2. 173. Ὣς cum accentu habet Ald. γήθησε Ald. Iunt. 1. 2. Trincav. φρεσὶ Iunt. 2. 175. Ἅρπην Ald. 178. λοχοῖο B. 109. R. S. λοχίοιο Iunt. 1. 2. λοχείῳ Trinc. ἐδέξατο Iunt. 1. 2. 179. σκαιῇ Iunt. 1. 2. δεξιτέρῃ Ald. ἔλλαβεν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

177. Ἐπέσχετο] Applicuit ſe Terrae vxori. *Guietus.*

178. Ὠρέξατο χειρὶ] Subintellige, apprehendit manu ſiniſtra genitalia patris. Sic habitum metentis expreſſit, qui ſiniſtra manu ſpicas et dextra falcem tenet, Catullus. *Guietus.*

179. Δεξιτερῇ δὲ πελώριον] An τε? *Guietus.*

180. Φίλου δ' ἀπὸ μήδεα] Forſan pro δ' ſcribendum τ'. *Guietus.*

Φίλου δ' ἀπὸ μήδεα πατρὸς

Ἐσσυμένως ἤμησε, πάλιν δ' ἔρριψε φέρεσθαι
Ἐξοπίσω. τὰ μὲν ἔτι ἑτώσια ἔκφυγε χειρός·
Ὅσσαι γὰρ ῥαθάμιγγες ἀπέσσυθεν αἱματόεσσαι,
Πάσας δέξατο Γαῖα· περιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν,
Γείνατ' Ἐρίννυς τε κρατερὰς, μεγάλους τε Γίγαντας, 185

Festinanter demessuit, rursumque abiecit vt ferrentur
Pone. illa quidem non incassum elapsa sunt manu:
Quotquot enim guttae proruperunt eruentae,
Omnes suscepit Terra. volventibus autem annis,
Prodiuxit Erinnyasque validas, magnosque Gigantes

182. ἐξ ὀπίσω Iunt. 1. 2. 183. ῥηθάμιγγες Iunt. 2. 184. δέξατο B. 109. 185. ἐρίννῦς Ald. Iunt. 1. 2. Ἐρίννυς Robinſ. ed. vitioſe.

Ἐσσυμένως ἤμησε.] Hic et paſſim alibi φίλον dici non *amicum*, ſed *ſuum* ſimpliciter, recte obſeruauit *Dan. Heinſius* Cap. V. Lect. in *Theocritum*. Sed quaenam ſunt haec μήδεα, quae abſcidit Saturnus? Omnino exiſtimo *Heſiodum*, et qui eum, hac in re, antecefferant, aut ſequuti ſunt, luſiſſe in ambiguo. Vox μῆδος duo ſignificabat, *pudenda* et *conſilium*, cumque audiſſent dici Saturnum patri ἀποτεμεῖν μῆδος, data opera ita rem acceperunt, quaſi narraretur ei pudenda reſecuiſſe, vt τερατολογίαις, quas hac de re habent, locus daretur; quamuis probe ſcirent *conſilium*, ſeu *conſiliarios* intelligi, quorum ſuaſu Theſſalia excedere coactus fuerat Saturnus. Hoſce conſiliarios fugauit, et nauibus in Aſiam redire coegit; ex quibus rebus, uatâ videntur quae habentur a v. 181. ad 200. Μήδεα autem ſignificare conſilia oſtendit ipſe *Heſiodus*, infra v. 559. Similem vero ludum in ambiguo vocem μῆλον ſuppeditaſſe poſtea probabimus. *Clericus.*

181. Πάλιν δ' ἔρριψε φέρεσθαι Ἐξοπίσω] vt in Aſiam redirent, vnde venerant. Πάλιν manifeſto oſtendit agi de hominibus, qui remiſſi ſunt eo, vnde profecti erant, non de genitalibus. *Clericus.*

183. Ὅσσαι γὰρ ῥαθάμιγγες, καὶ τὰ ἑξῆς] Hoc eſt, quicumque aufugerunt Saturnum et ſocios, irati, et [illegible] caede cruentati per vicinas oras ſparſi ſunt, aut in Aſiam fugerunt; vnde poſtea Ioui, contra Saturnum, auxilium tulerunt. *Clericus.*

184. Πάσας δέξατο γαῖα] Hoc eſt, omnes, qui fugerunt, in regione quapiam amice excepti ſunt. *Clericus.*

185. Γείνατ' Ἐρίννυς τε κρατερὰς] *Furiae* ſeu *Erinnyes* ſignificant paſſim vltionem diuinam, quae magnorum ſcelerum reos perſequi putabatur. Crede-

Τεύχεσι λαμπομένους, δόλιχ' ἔγχεα χερσὶν ἔχοντας,
Νύμφας θ' ἃς Μελίας καλέουσ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.

Armis nitentes, longas haſtas manibus tenentes:
Nymphasque, quas Melias vocant ſuper immenſam terram.

186. Deeſt hic verſ. in B. 109. 187. θ' Iunt. 1. 2.

Credebantur enim Erinnyes excitare bella, vt paſſim docent Poetae. Hic autem magnum ſcelus Saturni, patrem ſolio deiicientis, deſcribitur; et bella poſtea a filio ei illata narrabuntur, quibus poenas dedit violati parentis. Igitur terra dicitur *genuiſſe Erinnyas*, quod poſtea vicinae gentes, aut qui paruerant Saturno Iouem adiuuerint. *Clericus*.

Μεγάλας τε Γίγαντας, τεύχεσι λαμπομένους.] Hoc eſt, poſt hoc Saturni ſcelus, aliaque ſimilia eiusdem aetatis, fuerunt frequentia bella, quibus exercitati homines ſunt, quo factum vt plures eſſent militares viri, quam antea. Γίγας hominem fortem ſonat, aut militiae adſuetum. Radix Arabica אגג *agag*, vt antea diximus, ſignificat *ducem improbitatis eſſe*, et *impetum facere*, qui ſignificatus optime huic negotio convenit. Hinc, vt puto, LXX. Interp. ſolent vocem גבור *gibbor*, quae fortem proprie ſonat, γίγαντα vertere. Vide Geneſ. IV, 6. X, 8, 9. etc. Deſcriptio ipſa *Heſiodi* τῶν γιγάντων oſtendit milites tantum fuiſſe, cum eos Poeta *armis ſplendentes, et longas haſtas manibus tenentes* deſcribat. Poſteriores Poetae illis poſtea magnitudinem corporis portentoſam tribuerunt, qua factum vt videretur eſſe merum poeticum figmentum quidquid de Gigantibus dicebatur, cum tamen originem traheret ex vero, vt ex *Heſiodo* intelligere licuit. *Clericus*.

187. Νύμφας θ' ἃς Μελίας καλέουσ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.] Plane mihi perſuaſum eſt vocem νύμφη, qua ſignificatur natura quaedam intelligens, per terram inconſpicua hominibus errabunda, aliud nihil eſſe, praeter Hebraicum נפש nepheſch, *anima*. Sic *Porphyrius* credidit *antrum Nympharum* dici ſacrum animabus. In Quaeſt. Homericis p. LXIII. Ed. *H. Stephani* praefixae Poetis Graecorum Heroïcis: Πηγαὶ δὲ, inquit, καὶ νάματα οἰκεῖα ταῖς ὑδριάσι νύμφαις, καὶ ἔτι γε μᾶλλον νύμφαις ταῖς ψυχαῖς, ἃς ἰδίως μελίσσας οἱ παλαιοὶ ἐκάλεν: *fontes, et fluenta propria ſunt Nympharum aquaticarum, vel potius Animarum quas proprie veteres Meliſſas vocabant*. Multo verius *Melias* dixiſſet, vt ex hoc *Heſiodi* loco liquet, quamuis non ignorem quae de Meliſſis Nymphis ſoleant dici. Sed quaenam ſunt Meliae? Hebraice, ſeu Phoe-

Μήδεά θ', ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας ἀδάμαντι,
Κάββαλ' ἀπ' Ἠπείροιο πολυκλύστῳ ἐνὶ Πόντῳ,
Ὡς φέρετ' ἀμπέλαγος πολὺν χρόνον· ἀμφὶ δὲ λευκὸς

Testiculique, postquam vt prius (*sc.* dictum) resectos ferro
Proiecerat e continenti vndis agitatum in pontum,
Sic ferebantur per pelagus longo tempore: circumcirca vero alba

188. δ' Iunt. 1. 2. πρῶτον Ald. ἀδάμαντον Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 189. ἀπ' Ἠπειρ. Iunt. 1. atque sic edidit Rob. vulgo ἐπ' Ἠπείροιο. ἠπείρῳ Trinc. πολυκλείστῳ Iunt. 1. 2. 190. πολὺν Iunt. 1. 2. Trinc.

nicie dicam, נפשות מלואות *nephaschoth mlouoth*, vel Syriaca inflexione, נפשן מלין *naphschon maleion*, hoc est, *animae plenae*, seu, quibus expletum vitae tempus, quales vocat Apostolus ad Hebraeos Cap. XII. 23. πνεύματα δικαίων τετελειωμένων. Ait ergo Poeta, postquam bella ab aetate Saturni coeperunt, *animos occisorum* hominum proborum per totam terram plurimos errasse. Ceterae Nymphae non dicuntur *Meliae*, quia credebantur esse tantum נפשות nephaschoth, *animi* immortales, qui numquam humano corpore induti fuerant, quales ab Hebraeis et Christianis *Angeli* vocantur. *Clericus.*

188. Ἀποτμήξας ἀδάμαντι] An? ἀπότμησασιν. *Guietus.*

189. Κάββαλ' ἐπ' ἤπειρὸν πολυκλείστῳ ἐνὶ πόντῳ] Versus iste interpolatus est propter ἐΦθημέριν, vt alibi supra. Scribe: Κάββαλ' ἀπ' Ἠπείροιο πολύκλυστον ἐνὶ πόντον. *Guietus.*

Κάββαλ' ἐπ' Ἠπείροιο πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ] Recte coniecit *F. Guietus*, morosus ceteroqui Criticus, legendum ἀπ' ἠπείροιο, hoc est, *e continenti coniecit in pontum;* neque enim haec in Epiro gesta sunt, sed in Thessalia. At non est mutandum πολύκλυστον ἐνὶ πόντον, vt ille volebat, nam non opus est, cum passim ἐν significans motum ad locum, vt loquuntur Grammatici, coniungatur cum Dativo; praeterquam quod vltima vocis πολύκλυστον sit brevis, quam longam esse necesse est. Obiter obseruandum ἤπειρον dici *continentem* ab Hebraïca voce, quae *puluerem* sonat, עפר *haphar*, aut Syriaca inflexione עפרא *haphro*, vnde addito Σ, more Graeco, ἤπειρος. *Clericus.*

190. Ὡς φέρετ' ἀμπέλαγος πολὺν χρόνον.] Nonnulli ex consiliariis patris Saturni diu nauibus huc illuc acti sunt, donec iuerint in Cyprum, atque e Cypro in Cythera venerint, vt docent sequentia. *Clericus.*

Ἀμφὶ

Ἀφρὸς δ' ἀθανάτου χροὸς ὤρνυτο· τῷ δ' ἐνὶ κούρη
Ἐθρέφθη· πρῶτον δὲ Κυθήροισι ζαθέοισιν
Ἔπλετο· ἔνθεν ἔπειτα περίῤῥυτον ἵκετο Κύπρον.
Ἐκ δ' ἔβη αἰδοίη καλὴ θεός· ἀμφὶ δὲ ποίη

Spuma ab immortali corpore oriebatur: in ea puella
Innutrita est: primum vero ad Cythera diuina
Vehebatur, inde tum circumfluam peruenit ad Cyprum.
Prodiit vero veneranda formosa Dea: circum vero herba

191. δὲ Iunt. 1. 2. 193. ἔπλητ' Trinc.

Ἀμφὶ δὲ λευκὸς etc.] Haec sunt τερατολογίαι poeticae, ex ambiguitate vocis μῆδος natae. *Clericus.*

191. Τῷ δ' ἐνὶ κούρη ἐθρέφθη] Consiliarii patris Saturni in Cyprum cum peruenissent, illic didicerunt cultum Ἀφροδίτης, quem postea, victo Saturno, in Graeciam retulerunt. *Clericus.*

192. Ἐθρέφθη] Ἐπήχθη concreuit. Sic et v. 198. θρέφθη, concreuit, concepta est. κυθήροισι ad τὸ κύειν alludum, sicut et in κύπρος. *Guietus.*

Πρῶτον δὲ Κυθήροισι ζαθέοισι] Homo Graecus popularibus suis hic gratificatur, cum ex insula Cytheris, in Laconico sinu, vult Veneris cultum translatum in Cyprum; cum in Cypro antiquissimus sit eius cultus. Alii tamen Graeci Poeta, qui non profitetur se verum dicere, aut candidiores aut accuratiores, Cypriam Venerem Cytherensi antiquiorem fuisse fatentur. *Herodotus* Lib. I. c. 105. loquutus de templo Veneris Vraniae (Syris dicebatur בעלת vel מלכת השמים *Domina* vel *regina coeli*, vt ostendit *Ioan. Seldenus* de Diis Syris Synt. II. Cap. 2.) quod erat Ascalone in Palaestina, quodque ait fuisse πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς Θεοῦ, *antiquissimum templorum omnium quaecumque sunt huius Deae*, pergit his verbis: Καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι Φοίνικες εἰσὶν οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ὄντες: *Siquidem templum, quod est in Cypro, hinc ortum duxit, vt ipsi dicunt Cyprii. Templum vero, quod est in Cytheris, condiderunt Phoenices, ex hac eadem Syria.* Similia habet *Pausanias*, non uno loco; cuius verba non addam, quia allata sunt ab *Sam. Bocharto*, in Chanaane Lib. I. c. 29. vbi recte ostendit insulam Cythera dictam ita fuisse a Phoenicia voce קחרים *Kethaṙim*, petrae; quia illa insula scopulis cincta est. *Clericus.*

193. Ἔπλετο ἔνθεν ἔπειτα] Scribo ἔπλητ' accessit, appulit, τὸ ἔπλετο mendosum. *Guietus.*

194. Ἀμφί δὲ ποίη] Eandem fere imaginem Veneris exhibet

Ποσσὶν ὑπὸ ῥαδινοῖσιν ἀέξετο· τὴν δ' Ἀφροδίτην,
Ἀφρογενῆ τε θεὰν, καὶ ἐϋστέφανον Κυθέρειαν
Κικλήσκουσι θεοί τε καὶ ἀνέρες, ἅνεκ' ἐν ἀφρῷ

Pedibus ſub mollibus creſcebat: Aphroditen autem ipſam,
Spuma prognatam Deam, et decoram pulcris ſertis Cytheream
Nominant tam Dii quam homines: eo quod in ſpuma

195. ὑπὸ B. 109. Iunt. 1. 196. Ἀφρογενῆ edidit Rob. vulgo Ἀφρογένειαν. Ald. Ἀφρογενείην. 197. κικλήσκουσι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. ἅνεκ' Ald.

exhibet Lucretius l. 1. *Te, Dea, te fugiunt venti, te nubila coeli, Aduentumque tuum, tibi ſuaues daedala tellus Summittit flores; tibi rident aequora ponti, Placatumque nitet diffuſo lumine coelum.* Similiter de lecto Iouis et Iunonis Il. Ξ, 347. Τοῖσι δ' ὑπὸ χθὼν δῖα φύεν νεοθηλέα ποίην Λωτόν τ' ἐρσήεντα, ἰδὲ κρόκον, ἠδ' ὑάκινθον Πυκνὸν, καὶ μαλακὸν, ὃς ὑπὸ χθονὸς ὕψοσ' ἔεργε. Quem locum quam pulchre imitatus ſit Miltonus noſtras, vid. Parad. Amiſſ. lib. 9. *Rob.*

195. Τὴν δ' Ἀφροδίτην — Κικλήσκουσι θεοί τε καὶ ἀνέρες, ἅνεκ' ἐν ἀφρῷ Θρέφθη] Graeculi omnia ex Lingua et Gente ſua deducunt. Dicta vero eſt Phoenicie אפרדחא *aphradatha*, hoc eſt, ſeparata a viro, libidinis cauſa. Hoc ſenſu radix Hebraïca פרד *pharad* occurrit Hoſ. IV, 14. Non opus eſt vt oſtendamus quam apte hoc nomen Veneri conueniat, ſed diligenter obſeruandum hic ab *Heſiodo* Venerem ſtatui Ioue maiorem natu, aut certe ex alio natam circa eadem tempora, cum alii Poetae eam faciant ſubinde Iouis filiam. *Clericus.*

196. Ἀφρογένειαν τε θεὰν] Scribe: Ἀφρογενῆ τε θεάν. *Guietus.*

197. Κικλήσκουσι θεοὶ καὶ ἀνέρες] Ita loquitur *Heſiodus*, quia *Homerus* varia nomina profert, quae ſimilia apud Homines et Deos fuiſſe negat. Sic Iliad. A. v. 403.

Ὃν Βριάρεων καλέσσι θεοὶ, ἄνδρες δέ τε πάντες
Αἰγαίωνα.

Quem Dii vocant Briareum, homines vero omnes Aegeonem. Ξ, v. 291.

Χαλκίδα κικλήσκουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ κύμινδιν.

Quae auis eſt montana, nigra, magnitudine accipitris, et carnivora. Υ, v. 74. de Phrygiae fluuio:

Ὃν Ξάνθον καλέσσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ Σκάμανδρον.

Ad quem locum ita habet Scholiaſtes: Τῶν δυωνύμων τὸ μὲν προγενέστερον ὄνομα εἰς τὰς θεὰς ἀναφέρει ὁ Ποιητής· τὸ δὲ μεταγενέστερον εἰς ἀνθρώπους: *eorum, quibus duo nomina indita ſunt, nomen antiquius*

ad

Θρέφθη· αὐτὰρ Κυθέρειαν, ὅτι προσέκυρσε Κυθήροις·
Κυπρογενῆ δ', ὅτι γέντο πολυκλύστῳ ἐνὶ Κύπρῳ,
Ἠδ' ἐρατεινὸν ἔρωτα, ὅτι μηδέων ἐξεφαάνθη.
Τὴν δ' Ἔρος ὡμάρτησε, καὶ Ἵμερος ἕσπετο καλὸς,
Γεινομένην τὰ πρῶτα, θεῶν τ' ἐς φῦλον ἰόντα.
Ταύτην δ' ἐξ ἀρχῆς τιμὴν ἔσχε, καὶ λέλογχε
Μοῖραν ἐν ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Παρθενίους τ' ὀάρους, μειδήματα τ', ἐξαπάτας τε,

Nutrita fuit: Cytheream autem quod appulit Cythera:
Cyprigenam vero, quod nata sit vndosa in Cypro:
Atque amantem genitalia, quia ex genitalibus emersit.
Hanc vero Amor comitatus est, et Cupido sequebatur pulcher,
Natam primum, et Deorum ad coetum euntem.
Hunc vero ab initio honorem habet, atque sortita est
Sortem inter homines et immortales Deos,
Virgineas confabulationes, et risus, et deceptiones,

198. αὐτὰρ Κυθέρειαν Ald. 199. Κυπρογενῆ δ', ὅτι edidit Rob. vulgo Κυπρογένειαν δ' ὅτι. In Cod. B. 109. est Κυπρογένει. ὅτι, in Ald. Κυπρογένειαν δ' ὅτι. γέντο in B. 109. atque ita edidit Rob. vulgo γένετο; in Ald. et Trinc. γένοιτο. Πόντῳ B. 109. Ald. 200. Καὶ B. 109. φιλομηδέα Iunt. 1. 2. Trinc. φιλομηδείᾳ B. 109. φιλομμήδεα Ald. μηδέων Ald. 202. Γεινομένην B. 109. Γενομένην Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. ἰόντα Ald. 203. Ταύτην Ald. ἔχει B. 109. 204. Ἀνθρώποις B. 109.

ad Deos refert Poeta, recentius vero ad homines. De Venere melius dixisset *Hesiodus*:

Ἀστάρτην καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες
δ' Ἀφροδίτην.

Nam *Astarte* nomen est Phoenicum, *Aphrodite* vero Graecorum. *Clericus.*

200. Φιλομμηδέα] Τὸ Φιλομμηδῆ placet magis, ob sequentia, ὅτι μηδέων ἐξεφαάνθη. *Guiesius.*

203. Ἠδὲ λέλογχε] Scribo ἠδέ. *Guiesius.*

Ταύτην δ' ἐξ ἀρχῆς τιμὴν ἔσχε καὶ τὰ ἑξῆς] Hoc est, antequam Iupiter regnaret, hoc illi honoris concessum erat, vt rebus venereis praeesset; seu, iam Dea habebatur in Asia, ea quidem amorum,

— * *priusquam*
Sumeret agrestem, posito diademate, falcem
Saturnus fugiens, nunc cum virgunicula Iuno,
Exprimeret adhuc Idaeis Iupiter antris.

Non semel ἐξ ἀρχῆς sumitur eo sensu, in hoc Poemate. Postea vero Iupiter Diis nouos honores tribuit, aut veteres confirmauit, vt non semel docet *Hesiodus.* Clericus.

* Iuuenal. Sat. XIII. 38.

207. Τὰς

Τέρψιν τε γλυκερὴν, φιλότητά τε, μειλιχίην τε.
Τοὺς δὲ πατὴρ Τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέεσκεν,
Παῖδας νεικείων μέγας Οὐρανὸς, οὓς τέκεν αὐτὸς·
Φάσκε δὲ, τιταίνοντας ἀτασθαλίῃ μέγα ῥέξαι
Ἔργον· τοῖο δ' ἔπειτα τίσιν μετόπισθεν ἔσεσθαι.
Νὺξ δ' ἔτεκε στυγερόν τε Μόρον, καὶ Κῆρα μέλαιναν,

Oblectationemque suauem, et amorem, blanditiasque,
Illos vero pater Titanas cognomento vocabat,
Filios obiurgans magnus Coelus, quos genuit ipse.
Dictitabat porro, poenas sumentes ex protervia magnum patrasse,
Facinus, cuius deinceps vltio in posterum futura sit.
Nox praeterea peperit odiosum Fatum, et Parcam atram,

207. πλέξεσκε Iunt. 1. 2. 209. ἀτασθαλίῃ Ald.

207. Τοὺς δὲ πατὴρ Τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέεσκεν — Φάσκε δὲ τιταίνοντας ἀτασθαλίῃ μέγα ῥέξαι Ἔργον] Poeta voluit a Coelo Titanas dictos esse ἀπὸ τῦ τιταίνειν, *plectere*. At vocati sunt a voce Phoenicia טיט *tit*, id est, lutum, vnde passim dicuntur γηγενεῖς, *terra geniti*, et πηλογενοι, *e luto nati*; quae vox contumeliosa est, quia hominem ad originem suam e vili luto amandat. Vide *Callimachum* Hym. in Iouem v. 3. eiusque Interpretes. Hinc Coelus dicitur ab *Hesiodo* ea voce vsus παῖδας νεικείων, *obiurgans filios*. Clericus.

209. Τιταίνοντας] *Porrigentes*, hoc est, τὴν χεῖρα ὀρέγοντας. supra ὠρέξατο χειρὶ σκαιῇ. *Guietus.*

210. Τίσιν μετόπισθεν ἔσεσθαι] Ὑπὸ τῦ Διὸς, scilicet. *Guietus.*

211. Νὺξ δ' ἔτεκε στυγερόν τε Μόρον καὶ Κῆρα μέλαιναν καὶ τὰ ἑξῆς] Haec et quae sequuntur, de malis sub Saturni regno ortis, non sunt aurei saeculi descriptio, sed infelicissimae aetatis. Attamen idem *Hesiodus*, in alio opere, beatissimos homines, sub Saturno finxit. In *Operibus et Diebus*, a v. 90. ad 125. multis aetatem auream describit, eodem temporis tractu, quo tot mala exorta hic dicit. Inter alia, habet de regno Saturni, v. 111.

Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν ὅτ' ἐν οὐρανῷ ἐμβασίλευεν,
Ὡς τε θεοὶ ζώεσκον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν ἄτερ τε πόνων, καὶ οἰζυος.

Ii quidem sub Saturno erant, cum in coelo regnaret, et vt Dii viuebant, securum animum habentes, seorsim, absque doloribus et aerumna. Similia alii, post *Hesio-*

Hesiodum, Poetae, cecinerunt, quorum testimonia congerere nihil attinet. Vtrum autem credemus ex antiquiore fama ad *Hesiodum* propagatum esse? An quod habet in *Operibus*, praeferemus narrationi, quam hic in *Theogonia* legimus; an vero ficta habebimus priora, vt posteriora ex antiquiore historia manasse credamus? Ad me quidem quod attinet, non dubitarim praeferre quod canit *Hesiodus*, in Theogonia, his quae alibi dixit. Cuius sententiae hasce habeo rationes.

Primum, verisimilius id haberi debet quod sibi per omnia constat, quam quod secum pugnat. Quod autem narratur de Saturni facinore erga patrem, cuius loco regnauit, id nequaquam consentit cum innocentia aureae aetatis. Itaque aut negandum a Saturno factum esse quod omnes Poetae ei tribuunt, aut abroganda fides iis, quae de aetate aurea dicuntur, quod multo malim.

Secundo, quod de aetate aurea narratur id nullo verae Historiae fundamento nititur; cum constet, ex Hebraeorum monumentis a Diluuio vsque, imo vero ab omnium parente Adamo, scelera, in humani generis historia, vtramque paginam fecisse. Si praesertim meminerimus haec, quae hic narrantur, non multo ante Abrahami tempora contigisse, vt diximus ad *v.* 158. facile intelligemus, illo aeuo, tantam non fuisse Graeciae colonorum innocentiam.

Tertio, ignorantia illorum saeculorum, quibus artes, et longus vitae vsus nondum homines expoliuerant, non patitur nos magnam virtutem in iis quaerere. Falluntur enim omnino quicumque rudem barbariem putant esse virtutis matrem; contra vero ab elegantioribus artibus nata esse vitia. Fateor equidem, doctioribus saeculis callidius peccatum esse, et peccari, quam rudiori aetate; verum eo aeuo ferocius et apertius peccabant, cum discrimen virtutis et vitii paene ignorarent, nec scelera, quae rara non erant, aut vsque adeo inuidiosa, tegere dignarentur. Si postea callida nequitia, larua virtutis tecta, hominibus imposuit; tunc cruda ferocitas, aequi, bonique ignaris, virtutum omnium loco fuit. Neque ex coniectura antiquissimos Graeciae incolas barbariae ac ferocitatis insimulamus, hos illorum fuisse mores nos docet ipse *Hesiodus*, in hac regnorum Saturni et Iouis historia. Nec eum mentitum hinc manifesto liquet, quod illarum aetatum homines Dii haberentur, licet sceleribus inquinati; consecrati, nimirum, ab hominibus virtutis ignaris; quem honorem numquam consequuti essent, si in aliquot saecula dilata fuisset eorum ἀποθέωσις. Forte ficta dixerit quispiam a Poetis, quae de vitiis et sceleribus Deorum canunt; at hoc plane falsum

falsum esse intelligemus, si reputemus quae sit Religionis indoles. Non patitur illa facile res antea inauditas, easque turpes de Numine fingi et vulgo narrari, cum antea alia omnia homines de eo sentiunt; nedum vt summo applausu talia, cum primum finguntur, excipiat, et turpissimorum mendaciorum inuentores maxima cum admiratione audiat. Quod certe factum esset, si *Hesiodus* et *Homerus* primi finxissent quae de Diis narrant. Sed carminibus illi descripserunt a Maioribus accepta; quamquam nolo negare ab iis forte adaucta nouis figmentis fuisse, at consentaneis cum antiquissima fama. Alioqui numquam tanto fauore fuissent excepti, si de Diis sanior vulgo obtinuisset sententia, aut melior illorum fama ad posteros peruenisset. Sed cum homines nequam, propter potentiam, quam vitii obtinuerant, ab aequalibus, virtutis omnis ignaris, in Deorum numerum mortui relati fuissent; eam sequenti aetati Religionem, vna cum historia turpissimorum facinorum, quae admirabantur, transtiderant; vnde, veluti per manus, ad *Homerum* et *Hesiodum* tandem peruenit. *Aristoteles* Lib. de Poetica Cap. XXV. vbi quaerit qui excusari possit quod minus recte a Poetis dictum videtur: δι' ὃ ταύτη λητέον· εἰ δὲ μηδετέρως ὅτι ἔτω φασὶν, οἷον τὰ περὶ Θεῶν: *hac autem ratione soluendum est, sin autem neutro modo, quod sic aiunt vt quae de Dis dicuntur.*

Verum, vt ad auream aetatem redeam, non dissimulabo viros doctissimos existimare sub eius descriptione latere antiquius quiddam et remotius; conditionem, nimirum, humani generis, qualis fuit ante primum lapsum, cum totum in duobus capitibus contineretur; et qualis fuisset multo diuturnior, nisi peccassent. At mihi vix simile vero videtur breuis illius felicitatis primorum parentum, vllam superfuisse, apud Graecos, memoriam. Multo credibilius mihi fit ab *Hesiodo* fictum esse quidquid de hisce aetatibus habet in *Operibus*, eo quod homines, qui praesentia dumtaxat mala sentiunt, praeteritaque obliuioni mandant, et praesertim senes, exacta tempora laudare soleant. Si legamus omnium propemodum saeculorum Scriptores, qui aetatem suam cum praeteritis conferunt, comperiemus eos semper superiores aetates, et praesertim antiquiores suae praeferre. Quod si verum esset, primum falsae essent historiae, quae maxima scelera antiquissimorum temporum narrant, non minus quam recentiorum; deinde quo tandem nos deueniissemus, si mala semper essent aucta, bona vero imminuta? Si quis ab *Hesiodo* quaesiuisset qualis esset aetas, qua viuebat, respondisset quae habet in *Operibus* a v. 172. ad 199. vbi grauissime queritur de moribus aetatis ferreae. At si a

Iuue-

Καὶ Θάνατον τέκε δ' Ὕπνον· ἔτικτε δὲ φῦλον Ὀνείρων;
Οὔτινι κοιμηθεῖσα θεὰ τέκε Νὺξ ἐρεβεννή.
Δεύτερον αὖ Μῶμον, καὶ Ὀϊζὺν ἀλγινόεσσαν.

Et Mortem peperit etiam Somnum. peperit vero agmen Somniorum,
Quae nulli mista Dea peperit Nox obscura.
Rursum postea Momum et Aerumnam dolore plenam,

212. Ὕπνον Ald. 213. Ὀϊζὺν Ald. Ὀϊζὺν Trinc. ἐρεβεννὴ Iunt. 1. 2.

Iuuenale, qui minimum mille annis posterior *Hesiodo* fuit, similia scisciatus esset, beatam fuisse eius Poetae aetatem iudicasset, suae collatam. Sic quod in nostra aetate desideramus, in superioribus quaerere solemus, quae nobis minus notae sunt; atque hinc nata est illa fictio quatuor, aut plurium aetatum humani generis in peiora paullatim ruentis, hinc voces illae suam aetatem non ferentium Poetarum*:

Nunc aetas agitur, peioraque saecula ferri
Temporibus, quorum sceleri non inuenit ipsa
Nomen, et a nullo posuit natura metallo;

itemque vetera laudantium**:

Improbitas illo fuit admirabilis aeuo.

Haec paullo pluribus, quae antiquissimae historiae illustrandae non inutilia videbantur. *Clericus.*

212. Τέκε δ' ὕπνον, ἔτικτε δὲ φῦλον ὀνείρων] Hinc manifestum quod antea diximus de consanguinitate Deorum Poeticorum; quia enim nocte dormimus et somniamus, ideo Nox dicitur peperisse Somnium et Somnia, et quidem sine opera vllius Dei; quia sola Nox facit vt dormiamus, et somniemus. *Clericus.*

214. Μῶμον] Hoc est ψόγον. *Guietus.*

Δεύτερον αὖ Μῶμον] Notum est *Momum* dici Numen, quod vitia quae insunt operibus Deorum et hominum callidissime animaduertit. Quare autem noctis filius fertur? Quia, nimirum, clam facilius, aliena mordere, quam palam. Quare *Momus* vocatur? A Phoenicia voce מרם *moum*, aut *mom*, quae *vitium* sonat; quod ita consentit cum iis, quae dicuntur περὶ τὰ θεῖα μωμοσκόπα, vt Etymologia haec nostra vix in dubium possit reuocari. Ita se ipse describit *Momus*, apud *Lucianum*, in Deorum Conuentu T. 2. p. 709. Ed. Amstelod. Πάντες με ἴσασιν ὡς ἐλεύθερός εἰμι τὴν γλῶτταν, καὶ ἐδὲν ἂν κατασιωπήσαιμι τῶν ἀκλῶς γιγνομένων. διελέγχω γὰρ ἅπαντα καὶ λέγω τὰ δοκοῦντά μοι ἐς τὸ φανερὸν, οὔτε δεδιὼς τινα,

* *Iuuenalis* Sat. XIII, 28.

** *Ibid.* v. 53.

Ἑσπερίδας θ', αἷς μῆλα πέρην κλυτὸν Ὠκεανοῖο

Heſperidesque, quibus mala trans inclytum Oceanum

τινα, οὔτε ὑπ' αἰδοῦς ἐγκαλύπτων τὴν γνώμην. ὥσε καὶ ἐπαχθὴς δοκῶ τοῖς πολλοῖς, καὶ συκοφαντικὸς τὴν φύσιν, δημόσιός τις κατήγορος ὑπ' αὐτῶν ἐπονομαζόμενος: *Omnes me norunt liberum eſſe lingua, et nihil reticere eorum, quae bene non fiunt. Arguo enim omnia, et dico quae mihi videntur aperte, neque quemquam veritus, neque, prae verecundia, meam celans ſententiam. Itaque moleſtus videor pleriſque, et natura ad calumniandum propenſus; publicuſque accuſator ab iis appellor.* Lucianus quidem, qui Momum in concilio Deorum de ſe loquentem induxit, eum palam carpentem quae ſibi diſplicerent deſcribere debuit; ſed naturam maledicentiae ex vero pinxit *Heſiodus*, cum e nocte natam cecinit. Vide hac de re elegantiſſimum libellum *Luciani*, περὶ τοῦ μὴ ῥᾳδίως πιστεύειν διαβολῇ, in Tom. II.

Ex hac eadem ſignificatione vocis μῶμος, natum eſt adiectivum ἄμωμος quod infra habemus v. 259. vbi forma ſine vitio ita dicitur. *Clericus.*

Καὶ Ὀϊζὺν ἀλγινόεσσαν.] Quia nocte anxietates augentur; vnde *Ouidio* dicitur *curarum maxima nutrix.* Clericus.

215. Ἑσπερίδας] Τὰς πρὸς ζόφον, ſcilicet. *Guietus.*

Ἑσπερίδας τε.] *Heſperides* Nymphae dicuntur quae ad Occaſum habitabant; Occaſus autem, ex ſententia Veterum, qui rationes motus Solis, aut potius Terrae, ignorabant, magnam cum Nocte affinitatem habebat. Locus in quo Heſperides eſſe credebantur non vnus fuit, attamen in Africa conſtabat earum ſedes fuiſſe. *Plinius* Lib. V. Hiſt. Nat. c. 5. de Berenice Cyrenaicae vrbe: *Berenice in Syrtis extimo cornu eſt, quondam vocata Heſperidum ſupradictarum, vagantibus Graeciae fabulis.* Idem de *Lixo* vrbe Mauritaniae Tingitanae, vltra quam ad Occaſum nihil eſſe credebatur, Lib. eiusdem Cap. I. *Ibi regia Antaei, certamenque cum Hercule et Heſperidum horti.* Idem habet Lib. XIX. c. 4. Aliam affert Heſperidum Genealogiam *Diodorus Siculus*, Biblioth. Lib. IV. Sed nec eum, nec recentiorem quemquam alium moramur, prae *Heſiodo*; Graeculi enim certatim addidere veteribus fabulis, quae proinde in antiquiſſimis quibusque minus corruptae inanibus additamentis inueniuntur. *Clericus.*

Αἷς μῆλα — χρύσεα καλὰ μέλεσσι.] Duplici ratione haec μῆλα a Veteribus explicantur. Alii exiſtimant fuiſſe mala, vel poma quae *citrea* vocamus, et ob colorem *aurea* dicta ſunt; vel etiam *aurantia*, quae amara ſunt aut dulcia, cum *citrea* ſint acida. Certe *citrea* et *aurantia* et ἑσπερίδες

ρίδες et ἑσπερικὰ μῆλα dicta ſunt, et primum ex regionibus Atlanti monti ſubiectis in Europam allata ſunt. *Athenaeus* Lib. III. p. 82. Ἑσπεριδῶν δὲ μήλων ἔτως κελεισθαί τινά φησι Τιμαχίδας, ἐν τῷ τεταρτῳ, εἰπὼν καὶ ἐν Λακεδαίμονι παρατίθεσθαι τοῖς Θεοῖς. φησὶ Πάμφιλος ταῦτα, εὔοσμα τε εἶναι καὶ ἄβρωτα, καλεῖσθαι δ' ἑσπεριδῶν μῆλα. Ἀριστοκράτης γοῦν ἐν τεταρτῳ Λακωνικῶν, ἔτι δὲ καὶ μῆλα καὶ τὰς λεγομένας Ἑσπερίδας: *quaedam mala dici Heſperidum, ait Timachidas in quarto, teſtatus etiam Lacedaemone apponi Diis. Haec habet et Pamphilus, ac praeterea grati eſſe odoris, ſed non comedi, vocarique Heſperidum mala. Ariſtocrates Libro quarto Laconicorum: inſuper mala et quas Heſperidas vocant.* Idem *Athenaeus*, pagina ſequente: Αἰμιλιανὸς δὲ ἔλεγεν Γόβαν τὸν Μαυρεσίων βασιλέα, ἄνδρα πολυμαθέσατον, ἐν τοῖς περὶ Λιβύης συγγράμμασι μνημονεύοντα τὲ κίτρε, καλεῖσθαι φάσκειν αὐτὸ παρὰ τοῖς Λίβυσι μῆλον Ἑσπερικὸν, ἀφ' ὧν καὶ Ἡρακλέα κομίσαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὰ χρύσεα διὰ τὴν ἰδέαν λεγόμενα μῆλα: *Aemilianus vero dixit Iubam Mauritaniae Regem, virum doctiſſimum in commentariis de Libya meminiſſe citri, et dicere vocari a Libybus malum Heſpericum: a quibus etiam Herculem tuliſſe in Graeciam mala, quae ob colorem dicuntur aurea.* In haec verba ampliſſimam enarrationem habet *Claud. Salmaſius* in Solinum p. 670 et ſeqq Ed. Vltraiect. Addimus nos, ſi Iuba Libycum ipſum nomen protulit, cum dixit ἑσπερικὸν vocari malum hoc, apud Libyas, videri dictum אשפירי *aſchpbiri*, aut *eſpiri*, a pulcritudine, nam Hebraeis שפר *pulcher fuit*. Forte et, vt hoc obiter dicam, ἕσπερος, ſeu *veſperugo* indidem nomen traxit,

* Ἕσπερος ὃς κάλλιστος ἐν οὐρανῷ ἵσταται ἀστήρ.

Veſperugo, quae pulcherrima eſt in coelo ſtella. Galli vocant vulgo *la belle etoile.* Deinde quia illa ſtella ad occaſum, paullo poſtquam ſol occidit, apparet, occidentales orae dictae ſunt a Graecis *heſperiae*, vt Italia, Hiſpania, et occidui Africae tractus. *Macrobius* Saturn. Lib. I. c. 3. *Graeci ἑσπέραν a ſtella heſpero dicunt, unde et* Heſperia *Italia, quod occaſui ſubiecta ſit, nominatur.*

Verum, vt redeamus ad mala Heſperidum, alii crediderunt fuiſſe *oues*. *Diodorus Siculus* Lib. IV. p. 233. Κατὰ τὴν ἑσπερῖτιν ὀνομαζομένην χώραν Φασὶν ἀδελφὲς δύο γενέσθαι δόξῃ διωνομασμένες, Ἕσπερον καὶ Ἄτλαντα, τέτες δὲ κεκτῆσθαι πρόβατα τῷ μὲν κάλλει παράδοξα, τῇ δὲ χρόᾳ ξανθὰ, καὶ χρυσοειδῆ· ἀφ' ἧς αἰτίας τὲς ποιητὰς τὰ πρόβατα μῆλα καλέντας ὀνομάσαι χρυσᾶ μῆλα: *in regione quae vocatur Heſperitis, aiunt fratres duos fuiſſe, inclyti gloria nominis. Heſperum et Atlantem; hos vero habuiſſe*

* *Iliad.* X. 328.

buiſſe oues incredibilis pulcritudinis, colore rutilo et ad aureum accedente; qua de cauſa Poetas cum oues μῆλα vocarent, appellaſſe eas χρυσᾶ μῆλα. Nimirum Graeci, vt et Latini, *aurea* vocant quaecumque pulcritudine in ſuo genere excellunt.

Sed multo veriſimilior eſt prior ſententia quae *aurea mala*, citrea, vel aurantia interpretatur, praeſertim cum omnes memorent *hortos Heſperidum*, nemo *paſcua*; in quibus verſantur oues, non in hortis. *Samuel* quidem *Bochartus* in Chanaanis Lib. I. c. 24. vult *aurea mala quae draco obſeruabat, fuiſſe opes, vel ab eodem, vel ab alio congeſtas.* Tum ſubiicit: *huc facit quod* מאל *malon, vel melon, Arabice opes ſonat, vt Graece* μῆλον *vel* μᾶλον *malum.* Sed quod oſtendimus de origine citreorum vel aurantiorum malorum, ex Heſperide terra, coniecturam illam euertunt.

Eodem pertinet quod de Hippomene narrant Poetae. *Salmaſius* vetus hoc Epigramma, eam in rem profert:

Septa micant ſpinis felicis munera mali,
Quae tulit vt Circi aureus ora tumor.
Hippomenes vicit tali certamina malo,
Talia poma nemus protulit Heſperidum.

Aut in hiſce nihil video,

*Aut * haec Maſſyli poma draconis erant.*

De dracone cuſtode alibi agemus. *Clericus.*

Πέρην κλυτᾶ Ὠκεανοῖο] Nolim vertere *trans Oceanum*, nam *trans Oceanum* nihil norant antiquiores Graeci, ſed *ad Oceanum.* Ac ſane vidimus non trans Oceanum, ſed ad Oceanum collocari Heſperidum hortos. De hac ſignificatione voculae *πέρην*, vide Intt. ad Matt. IV, 15. Si tamen haec ſcripta fuiſſent poſtquam Poeni Atlantici Oceani meridianos tractus nauigare coeperunt, poſſent intelligi inſulae in illo Oceano, quae dicerentur *πέραν Ὠκεανᾶ*, quod ſint trans fretum Oceani. *Pomponius Mela* Lib. III. c. 10. cum deſcripſiſſet ἑσπέρα κέρας, quod *viride promontorium* nunc vocamus: *inde*, inquit, *incipit frons illa, quae in occidentem vergens mari Atlantico alluitur. Prima eius Aethiopes tenent, media nulli. Nam aut exuſta ſunt, aut arenis obducta, aut infeſta ſerpentibus. Exuſtis inſulae appoſitae ſunt, quas Heſperidas tenuiſſe memoratur.* Forte hoc fictum ex hoc *Heſiodi* loco perperam intellecto; ceteri enim Scriptores hortos Heſperidum in continente Africa, eſſe dixerunt.

Cum antea ſtatuerimus Nymphas eſſe *animas*, נפשות *nephaſchoth*, quaeſiuerit forte quispiam qua de cauſa dixerint Poetae, et vulgo crediderint Ethnici eas verſari in nemoribus et viretis? Nimirum, antiquiſſimis temporibus videntur Graeci

* *Martial.* Lib. XIII. Ep. 37. vbi *Maſſyli* habet, pro *Maſſaeſyli*, quod nomen populi Mauris vicini.

Graeci credidiſſe animos fato functorum libenter verſatos eſſe circa loca, quae viui coluerant. Itaque vetuſtiſſimorum Heſperiorum animi credebantur, corpore ſoluti, errare in Mauritaniae viretis, malis citreis et aurantiis conſitis; amoenis profecto ſedibus, pro eorum captu qui ſupra haec terrena non ſapiebant. Illo aeuo,

— * *nondum aliquis ſortitus triſte profundi*
Imperium, aut Sicula toruus cum coniuge Pluton.
Nec rota, nec furiae, nec ſaxum, aut vulturis atri
Poena, ſed infernis hilares ſine regibus vmbrae.

Seu, vt clarius loquar, nondum Poetae finxerant quae de Inferis poſtea dicta ſunt. Clarum eius opinionis veſtigium habemus in *Operibus* v. 122. vbi de prima, ſeu antiquiſſima hominum (qui in Graecia, nimirum, vixerant) aetate, ita loquitur *Heſiodus*:

Τοὶ μὲν Δαίμονές εἰσι, Διὸς μεγάλα διὰ βουλὰς,
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, Φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἵ ῥα φυλάσσουσί τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἐσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.

Hi quidem Daemones facti ſunt, magni Iouis conſilio, boni, verſantes in terra, cuſtodes mortalium hominum, caliginoſo aere induti paſſim errantes per terram. Eodem pertinet quod poſtea dicit de Heroibus Thebanorum et Troicorum temporum v. 167.

Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων, βίοτον καὶ ἤθε' ὀπάσσας
Ζεὺς Κρονίδης κατένασσε πατὴρ εἰς πείρατα γαίης,
Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων· τοῖσι Κρόνος ἐμβασίλευε.
Καὶ τοὶ μὲν νωλεμὲς ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
Ἐν μακάρων νήσοισι, παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,
Ὄλβιοι ἥρωες· τοῖσιν μελιδέα καρποὶ
Τρὶς ἔτεος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.

His autem ſeorſim ab hominibus vita et ſede tributa, Iupiter pater, Saturni filius, habitare eos iuſſit ad fines terrae, procul ab immortalibus; eorum autem Saturnus Rex eſt; et illi quidem habitant, ſecurum animum habentes, in beatorum inſulis, intra Oceanum profundum, felices Heroes. Iis dulcem fructum terquotannis florentem fert foecunda tellus. Sed et aliis in locis eos qui ad Troiam perierunt collocarunt alii Poetae, et quidem ſupra terram. *Dionyſius* in Periegeſi v. 541.

Ἔσι δέ τις καὶ σκαιὸν ὑπὲρ πόρον Εὐξείνοιο,
Ἀντα Βορυσθένεος, πολυωνυμος εἰν ἁλὶ νῆσος
Ἠρώων· Λευκὴν μιν ἐπωνυμίην καλέουσιν.
Οὕνεκά οἱ τὰ πάρεσι κινώπετα λευκὰ τέτυπται.
Κεῖθι δ' Ἀχιλλῆός τε καὶ Ἡρώων φάτις ἄλλων
Ψυχὰς εἰλίσσεσθαι, ἐρημαίας ἀνὰ βήσσας,
Τοῦτο δ' ἀρίζηλοισι Διὸς πάρα δῶρον ὀπηδεῖ
Ἀντ' ἀρετῆς.

Iuuenalis Sat. XIII, 49.

Χρύσεα καλὰ μέλεσι, φέροντά τε δένδρεα καρπόν·
Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεοποίνας,

Aurea pulchra curae ſunt, frugiferaeque arbores,
Et fatales Deas, et Parcas genuit immites,

216. καρπῶν Iunt. 1. 217. νηλεοποίνας B. 109. Iunt. 1. 2.

Eſt vero quaedam, ſiniſtrum ſuper meatum Euxini, ex aduerſo Boryſtenis celebris in mari inſula Heroum. Albam eam cognomine vocant, quia quae ei inſunt animalia alba ſunt. Illic item Achillis et aliorum fama eſt Heroum animas errare deſertas per valles. Quod aliorum multorum teſtimoniis illuſtrari poſſet, ſi de *Achillea* Inſula ageremus. Verum hoc vnum ex ſuperioribus verbis *Heſiodi* et *Dionyſii*, quibus multi alii concinunt Poetae, colligimus, antiquiſſimis temporibus Graecos credidiſſe vita functorum animos non infra terram derruſos, ſed hic illic in locis amoenis volitaſſe; vnde nata eſt opinio de Nymphis, per totam terram vagantibus; cuius originem Poetae aliud agentes obſcure nobis indicarunt. Poſſemus Philoſophos paria ſentientes illis ſuccenturiare, ſed quia hi coniecturis potius ſuis, quam olim receptis opinionibus gaudent, ab eo labore ſuperſedebimus. Neque enim hic quaerimus quid, ex Philoſophorum ſententia, verum fuerit; ſed quid antiquiſſimi Graeciae incolae crediderint, qualecumque eſſet. Criticos hic agimus, non Philoſophos. *Clericus.*

216. Φέροντά τε δένδρεα καρπόν] Arbores fructiferae. καρπὸς κατ' ἐξοχὴν ὁ σῖτος. Heſych. *Guietus.*

217. Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας] Hoc eſt, Parcas, quae duplici illo nomine vocari ſolent. Sed *Heſiodus*, Poetica licentia ludens, totidem facit Deos, aut Semideos, variis rebus praefectos, quot ſunt illarum nomina, licet idem prorſus ſignificantia. Quod manifeſto oſtendunt ſequentia, et praeſertim quidem verſus 228.

Ὑσμίνας τε Φόνους τε, Μάχας τ' Ἀνδροκτασίας τε.

Nam *Pugnae, Caedes, Proelia et Strages virorum* ſunt vnius eiusdemque rei quatuor nomina. Ex hac autem licentia perſonarum fingendarum, et quidem diuinarum, videtur orta conſuetudo Ethnicorum, de qua multis diximus in *Criticae* P. 2. C. VIII. Vt ad Numina, de quibus hic *Heſiodus*, redeam, fatales Deae dictae ſunt μοῖραι *fata, ſortes*, παρὰ τὸ μερίσθαι ἑκάστῳ, *quia vnicuique diuiſae ſunt.* Sed vox Κὴρ omnino facta eſt a Phoenicia voce קור Kor, *frigus*; nec frequentius additur vllum epitheton *morti*, quam *frigidae*, eo quod mortuorum illico frigeſcant

Κλωθώ τε, Λαχεσίν τε, καὶ Ἄτροπον, αἵτε βροτοῖσι
Γεινομένοισι δίδεσσιν ἔχειν ἀγαθόν τε, κακόν τε,
Αἵτ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραιβασίας ἐφέπουσαι, 220
Οὐδέποτε λήγουσι θεαὶ δεινοῖο χόλοιο,
Πρίν γ' ἀπὸ τῷ δώωσι κακὴν τίσιν ὅστις ἁμάρτῃ.
Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν, πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι,

Clothoque, Lacheſinque, et Atropon, quae mortalibus
Naſcentibus dant habendum bonumque malumque,
Quaeque hominumque Deorumque delicta perſequentes,
Nunquam deponunt Deae vehementem iram,
Priuſquam ab illo ſumſerint grauem poenam, quiſquis peccarit.
Peperit praeterea et Nemeſin, cladem mortalibus hominibus,

218. βροτοῖσιν Iunt. I. 219. γινομένοισι Iunt. I. 2. πεινομένοισι Ald. 220. ἐφεπῶσαι R. S.

ſcant membra. Quin et *Horatius* Sat. Lib. II. Sat. I. v. 62. *frigus* ponit pro morte:

— *o puer, vt ſis*
Vitalis metuo, et maiorum ne quis amicus
Frigore te feriat.

Vetus Scholiaſtes: *Morte te afficiat, quae frigida eſt, vt Virgilius*: frigida mors. Vide, ſi tanti eſt, alios Interpretes. Eadem opera, dicam vnde mihi videantur *Parcae* dictae Latinis; nimirum, a voce eiuſdem Linguae פרק *rupit, fregit*, vnde dicta פרקא *parka* Dea quae abrumpit filum; quod *Atropos* potiſſimum facere dicitur, ſed non diſſentientibus ſororibus. Omnes aliae Etymologiae ineptae ſunt, quas licet quaeras apud *G. Ioan. Voſſium* in Etymologico. *Clericus.*

220. Αἵ τ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραιβασίας ἐφέπουσαι] Hoc eſt, quae et huius aetatis homines morte plectunt, et olim de antiquiſſimis Graeciae incolis in Deorum numerum relatis, quosque adeo nunc Deos dicimus, easdem poenas ſumſerunt. Res aliter intelligi nequit, atque hinc liquet, *Heſiodi* aetate, ignotum non fuiſſe Deos, qui colebantur, fuiſſe meros homines. Alioqui Numina, quae praeeſſe credebantur Morti, et fato hominum, Diis ipſis ſuperiora nunquam habita fuiſſent. *Clericus.*

223. Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν] Haec vox idem ſignificat ac Μοῖρα, eſt enim a νεμέω, quod idem ac νέμω, id eſt, *divido*. Numen eſt, quod ſuperbis diſtribuere credebatur poenas, et perſequi reos, qui ſibi meritum ſupplicium effugiſſe videbantur. Vide quae de ea collegit *Rob. Conſtanti-*

Νὺξ ὀλοή. μετὰ τήνδ' Ἀπάτην τέκε καὶ Φιλότητα,

Nox pernicioſa: poſt hanc Fraudem enixa eſt, et Concubitum,

nus in Lexico, nemo enim plura et aptiora hanc in rem protulit Veterum teſtimonia. Sed non eſt miſcendum, quod ille obſeruare omiſit, hoc Numen cum alio eiusdem nominis, quod praeeſt pudori, quo delicta vetantur. Eſt, nimirum, eius munus in eo ſitum vt excitetur in hominum animis timor δικαίας μέμψεως *iuſtae vituperationis*, vt loquitur *Euſtathius*. Haec Nemeſis antevertit peccata; illa commiſſa plectit. Nemeſis benignioris meminit ipſe *Heſiodus*, in Operibus v. 200. vbi deſcripto ſaeculo ferreo ita loquitur:

Καὶ τότε δὴ πρὸς ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Λευκοῖσι Φαρέεσσι καλυψαμένω χρόα καλὸν,
Ἀθανάτων μετὰ φῦλ' ἴτην, προλιπόντ' ἀνθρώπους,
Αἰδὼς καὶ ΝΕΜΕΣΙΣ.

Tum demum ad coelum a terra ſpatioſa candidis veſtibus tectae corpus pulcrum, ad Deos ibant, relictis hominibus, Pudor et NEMESIS. interpretatur *Proclus* δίκης ἄγγελον, *iuſtitiae Angelum*; ſed tantum abeſt, vt is ad Deos ſaeculo ferreo iuiſſe dici poſſit, vt contra numquam magis verſatus fuerit inter homines, quam ea aetate, qua maxima ſcelera admiſſa cenſentur. Verum de hac dicemus et ad *Opera* Heſiodi. *Clericus.*

Πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι.] Contra altera *Nemeſis* iuuat, vt dicebamus. *Clericus.*

Νέμεσιν] Ἀσκληπιάδης ἐν τοῖς τραγῳδημένοις εἰς κύκνον φησὶ μεταβληθέναι τὸν Δία καὶ Νεμέσει μιγῆναι. Schol. Ant. Haec fabula, vt opinor, ex eo traxit originem, quod ad deum, vt loquitur Scriptura Sacra, vindicta pertineat, eique curae ſit, maleficia hominum punire. *Rob.*

224. Ἀπάτην τέκε καὶ Φιλότητα] Δολότητα ſcribendum videtur pro δολιότητα. τὸ Φιλότητα hic locum non habet. *Guietus.*

Καὶ Φιλότητα] Non eſt vertendum *Amicitiam*, vt vulgo ſolent, ſed *Concubitum*; intelligendusque meretricius, qui merito inter maxima mala recenſetur, et Noctis eſt infauſta ſoboles; Non raro Φιλότης, apud *Heſiodum* et *Homerum* eo ſenſu occurrit, vt Lexica docebunt. Vide v. 177. Nec potuit ſoror ei conuenientior dari quam Ἀπάτη, hoc eſt, *fraus*, *ſimulatio*, *captio*, *fallax ſuadela*, quibus meretrices alliciunt adoleſcentes. Res eſt nimis nota, et plenae ſunt exemplis Comoediae. Igitur neceſſaria non eſt violenta emendatio *F. Guieti*, qui volebat legi δολότητα pro δολιότητα. *Clericus.*

Φιλότητα

Γῆρας τ' ὀλόμενον, καὶ Ἔριν τέκε καρτερόθυμον. 225
Αὐτὰρ Ἔρις στυγερὴ τέκε μὲν Πόνον ἀλγινόεντα,
Λήθην τε, Λιμόν τε, καὶ Ἄλγεα δακρυόεντα,
Ὑσμίνας τε, Φόνους τε, Μάχας, Ἀνδροκτασίας τε,
Νείκεά τε. ψευδέας τε Λόγους, Ἀμφιλογίας τε,
Δυσνομίην, Ἄτην τε, συνήθεας ἀλλήλοισιν. 230

Seniumque noxium, et Contentionem peperit pertinacem.
Ceterum Contentio odiosa peperit quidem Laborem molestum,
Oblivionemque, Famemque, et Dolores lacrymabiles,
Pugnasque, Caedesque, Proelia, Strageſque virorum,
Iurgiaque, mendacesque Sermones, Disceptationesque,
Legum contemtum, Noxamque, familiares inter sese:

225. κρατερόθυμον Trinc. 226. ἀλγεινόεντα Iunt. 1. 2. Trinc. 227. λοιμὸν Com. 228. R. b. exhibet sic, Ὑσμίνας, Μάχας τε, Φόνους. ὑσμείνας Iunt. 1. 2. φόβους Steph. marg. Mox vulgo erat Μάχας τ', illud τ' omisit Rob. et abest quoque ab ed. Ald. 229. Ψεύδεα Trinc. ψεύδεά τε, λόγους τ' ἀμφιλογίας τε habent Codd. B. 109. R. S. 230. ἀλλήλοισιν B. 109. R. S.

Φιλότητα] Assentior Clerico, qui Φιλότητα interpretatur *meretricium amorem*, dicitque *sororem* ei conuenientiorem assignari non posse, quam τὴν ἀπάτην. Cui adiungo, quod nec mater ei conuenientior dari possit quam Νὺξ ὀλοή, cuius sub vmbra haecce facinora perpetrari solent. *Rob.*

229. Ἀμφιλογίας τε] An ἀμφιλλογίας τε. *Guietus.*

230. Δυσνομίην] Ἡ δυσνομία τῇ εὐνομίᾳ opposita. *Guietus.*

Δυσνομίην] ἡ δυσνομία τῇ εὐνομίᾳ opponitur, vt notauit Guietus. Haud igitur incommode verti potest, *legum malarum institutionem.* Quo sensu ἡ δυσνομία, et ἡ ἄτη optime dicuntur familiares esse, quia nihil maius damnum infert hominibus, quam malae leges. Sed si concedatur τὸν νόμον nunquam ab Homero vel Hesiodo vsurpari, quaerenda est alia significatio τῆς δυσνομίης. Nec sane incommode verti potest, *difficilis viuendi status*, in quo boni a malis opprimuntur, quo sensu haud male coniungitur τῇ ἄτῃ. Ita verti potest εὐνομίη *bona viuendi ratio*, vt apud Homer. Odyss. ρ', v. 487. Ἀνθρώπων ὕβριν τε, καὶ εὐνομίην ἐφορῶντες. Vbi Scholiastes exponit εὐνομίην· εὐνεμησίαν· καθ' ἣν εὖ νεμόμεσθα καὶ διατελέμεν. Vide quae adnotaui supra ad v. 66. *Rob.*

Ὅρκον θ', ὃς δὴ πλεῖστον ἐπιχθονίους ἀνθρώπους
Πημαίνει, ὅτε κέν τις ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσῃ·
Νηρέα τ' ἀψευδέα καὶ ἀληθέα γείνατο Πόντος,

Iusiurandumque quod plurimum terrestres homines
Laedit, quando quispiam volens peierauerit:
Nereumque alienum a mendacio, et veracem genuit Pontus,

232. πημάινει Trinc. 233. δ' Trinc.

231. Ὅρκον] Hanc προσωποποιΐαν imitantur Platonici, vt liquet ex Comment. *Hieroclis* ad 2. vers. *Pythagorae*. Clericus.

233. Νηρέα τ' ἀψευδέα] *Nereum* vocari filium maris nemo mirabitur, qui sciet Phoenicia Lingua נהרא *nahara* esse fluuium. Fluuii merito dicuntur filii maris, cum ex eo oriantur, quod non fuit ignotum *Hesiodo*, vt apparet ex v. 336. et seqq. Crediderim Phoenices dixisse mare esse *patrem fluuiorum* אב נהרא *ab nahare*, quod *pater Nerei* male versum est. Eodem errore, iudicarunt Nerea esse numen maris, cum fluuiorum potius Deus haberi deberet. Vnde vero factum sit vt ei laudes tribuerentur, quas in eum congerit *Hesiodus*, quaerunt Interpretes. Ridiculus hic est *Ioannes Diaconus*, vt solet, qui hanc eius rei rationem reddit: παρόσον ἐώθεσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἐν θαλάσσῃ διάγοντες, καὶ ναυτιλλόμενοι ἄνθρωποι ἀληθεῖς τε καὶ ἀψευδεῖς εἶναι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἔντιμοι καὶ γεραροί. ὁ γὰρ καθεκάστην αὐτοῖς ἐλπιζόμενος θάνατος ἀναπείθει νημερτεῖς τε καὶ πράους εἶναι. καὶ μὴ θεμιτὸν ἐπιλανθάνεσθαι μηδὲ δικαιοσύνης, μηδὲ ἰσότητος· *quia solent, vt plurimum, homines qui in mari vitam agunt et nauigant veraces esse et mendacii immunes, propterea que honore et veneratione digni. Mors enim, quam quotidie exspectant, persuadet vt sint veraces et mites; nec licet illis obliuisci aut iustitiam, aut aequitatem.* Certe hac ratione in officio contineri deberent nautae, sed quis nescit contraria omnia esse vera? Hic noster *Ioannes* vixerat forte in oppido mediterraneo, in quo de nautis philosophabatur, vt nos de incolis Planetarum, quos ne in somnis quidem vidimus. Confugiendum hic nobis iterum ad linguam eius gentis, quae frequentibus nauigationibus ceteris maria aperuit. Ea autem Lingua radices נהר *nahar*, נור *nour*, et נאר *naar* sonant *splendere*, *lucere*; quod a luce corporea translatum ad animum significat *scire*, *intelligere*, *sapere*. Itaque laudes, quibus hic Nerea ornat Poeta, videntur

Πρεσβύτατον παίδων· αὐτὰρ καλέουσι γέροντα,
Οὕνεκα νημερτής τε καὶ ἤπιος· οὐδὲ θεμιστέων
Λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἤπια δήνεα οἶδεν.
Αὖτις δ' αὖ Θαύμαντα μέγαν, καὶ ἀγήνορα Φόρκην,

Maximum natu filiorum: ſed vocant ſenem,
Eo quod verus atque placidus: nec iuris et aequi
Obliuiſcitur, ſed iuſta et moderata iudicia nouit.
Deinde rurſum Thaumantem magnum et fortem Phorcyn,

234. ἀτὰρ Trinc. 235. Οὕνεκα Ald. θεμίστεων Iunt. 1. 2.

tur natae ex altera ſignificatione eius nominis. Forte propterea et Nerea et Protea fatidicos Deos eſſe crediderunt Veteres. *Clericus.*

235. — οὐδὲ θεμιστέων
Λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἤπια δήνεα οἶδεν]

Quaeritur quid proprie ſignificet vox δήνεα; quae et apud *Homerum* aliquoties occurrit. Iliad. Δ, 361. Agamemnon de Vlyſſe: ἤπεα δήνεα οἶδε. Interpretantur vulgo βουλεύματα *conſilia*, dictaque ea vult *Euſtathius*, ad locum allatum *Homeri*, παρὰ τὸ δήν, ὃ σημαίνει τὸ ἐπὶ πολύ. ἀΦ' ἧς καὶ δηναιὸς ὁ πολυχρόνιος· χρόνου γὰρ χρεία τοῖς ὀρθὰ βουλευομένοις: a δήν, *id eſt, diu, vnde et* δηναιὸς *longaeuus. Tempore enim opus eſt iis, qui recta conſulunt.* Similia Etymologici Magni auctor, et alia non meliora habet. Quoniam vero hic mentio fit iuſtitiae, omnino crediderim δῆνος eſſe proprie *iudicium*, a radice Phoenicia דון *doun*, iudicare, vnde דין *din*, aut דינא *dino*, iudicium, quod a voce δῆνος, ſi pronunties H vt I, ſola terminatione in Σ differt. *Clericus.*

Οὐδὲ θεμιστέων — λήθεται] Hanc ob cauſam videtur Horatius Nereum potiſſimum elegiſſe, qui nauiganti Paridi fata caneret. Non modo ob veritatis amorem, vt ait Dictys, quem ei attribuit Heſiodus, ſed etiam ob aequitatis et iuſtitiae ſtudium, quam Paris per raptum Helenae tam inſigniter violauerat. *Rob.*

237. Θαύμαντα] Iridis patrem. *Gnetius.*

Θαύμαντα μέγαν] Cum Thaumas quidem dicatur filius Nerei et pater Iridis, oportet ea voce intelligi quidpiam, cuius natura ſit affinis mari et Iridi. Cum vero ſit ille filius Terrae, neceſſe etiam eſt quod vocatur Thaumas poſſe dici e terra oriri. Vix ergo aliud eſſe poteſt, quam neſcio quod Numen, quod ſit vaporum et nubium praeſes; nam haec naſcuntur ex mari et terra, et pariunt Iridem. Ita dictum fuerit, quod meteora hominibus

ſint

Γαίῃ μισγόμενος, καὶ Κητοῖ καλλιπάρῃον,
Εὐρυβίην τ' ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσαν,
Νηρῆος δ' ἐγένοντο μεγήρατα τέκνα θεάων 240
Πόντῳ ἐν ἀτρυγέτῳ, καὶ Δωρίδος ἠϋκόμοιο,

Terrae commiſtus, et Ceto formoſam,
Eurybiamque, ferreum in pectore animum habentem.
Ex Nereo porro prognatae ſunt perquam amabiles filiae Dearum
Ponto in infructuoſo, et ex Doride pulcra,

238. Γαίης Ald. καλλιπάρηον Ald. καλλιπάρειον B. 109. 239. ἀδάμαντα R. S. 240. μεγήρατα Trinc. μεγήρεια Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Commel. Heinſ.

ſint *admirationi*, aut a verbo Graeco θαυμάζειν, aut a Phoenicia voce חמה *thamah*, quae idem ſonat, et a qua Graecum verbum deductum eſt. Homines, vt verbis *Lucretii* vtar, e Lib. VI.

— *mirantur qua ratione*
Quaeque geri poſſint, praeſertim rebus in illis,
Quae ſupra caput aetheriis cernuntur in oris. Clericus.

Ἀγήνορα Φόρκην] Hic videtur homo fuiſſe, qui nauigationis peritus fuerit, et remotiſſimas oras nauibus adierit. Nam cum res ipſa hoc oſtendat, vt poſtea videbimus, Radix פרק *phrak* apud Syros eſt *diſceſſit, amouit ſe* etc. *Clericus.*

238. Κητοῖ καλλιπάρῃον] An κητῷ a κῆτος? placet. *Guietus.*

Κητοῖ καλλιπάρῃον] Neſcio quare *Heſiodus* Cetonem pulcram vocet. Si enim pulcra fuit, habuit diſſimillimas ſibi filias, vt poſtea videbimus. Ex filiabus ſi coniiciamus de matris nomine, iudicabimus dictam a radice קוט *Kout*, faſtidire, litigare. Soror eius nomen Graecum habet, ſed mali etiam ominis, nec melior fuit filiabus ſororis, cum dicatur

Εὐρυβίη ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσα.
Eurybie ferreum animum in pectore habens. Clericus.

240. Νηρῆος δ' ἐγένοντο] Subintell. ἐκ. μεγήρατα, hoc eſt, μεγάλως· ἐπήρατα. Etym. *Guietus.*

Μεγήρατα τέκνα Θεάων, Πόντῳ ἐν ἀτρυγέτῳ] Hae ſunt nymphae marinae, hoc eſt, animi eorum qui in mari olim perierant, aut etiam eorum qui inſulas Maris Interni primi coluerant. Nomina illis Graeca, pro arbitrio, impoſuerunt Poetae. *Clericus.*

241. Τελήεντος ποταμοῖο] Hoc eſt, μεγάλε. *Guietus.*

Τελήεντος ποταμοῖο] Hoc eſt, extremi, a τέλος, *finis.* Clericus.

Κόρης Ὠκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο,
Πρωτώ τ', Εὐκράτη τε, Σαώ τ', Ἀμφιτρίτη τε,
Εὐδώρη τε, Θέτις τε, Γαλήνη τε, Γλαύκη τε,
Κυμοθόη, Σπειώ τε, Θοὴ, Θαλίη τ' ἐρόεσσα,
Καὶ Μελίτη χαρίεσσα, καὶ Εὐλιμένη, καὶ Ἀγαυὴ,
Πασιθέη τ', Ἐρατώ τε, καὶ Εὐνείκη ῥοδόπηχυς,
Δωτώ τε, Πρωτώ τε, Φέρουσά τε, Δυναμένη τε,
Νησαίη τε, καὶ Ἀκταίη, καὶ Πρωτομέδεια,
Δωρὶς, καὶ Πανόπη, καὶ εὐειδὴς Γαλάτεια
Ἱπποθόη τ' ἐρόεσσα, καὶ Ἱππονόη ῥοδόπηχυς,
Κυμοδόκη θ', ἣ κύματ' ἐν ἠεροειδέϊ πόντῳ,
Πνοιάς τε ζαθέων ἀνέμων, σὺν Κυματολήγῃ,
Ῥεῖα πεπύνει, καὶ ἐϋσφύρῳ Ἀμφιτρίτῃ·
Κυμώ τ', Ἠιόνη τε, ἐϋστέφανός θ' Ἁλιμήδη,
Γλαυκονόμη τε Φιλομμειδὴς, καὶ Ποντοπόρεια,
Λειαγόρη τε, καὶ Εὐαγόρη, καὶ Λαομέδεια·

Filia Oceani vltimi fluuii,
Protoque, Eucrateque, Saoque, Amphitriteque,
Eudoraque, Thetisque, Galeneque, Glauceque,
Cymothoë, Spioque, Thoë, Thaliaque iucunda,
Et Melita gratiosa, et Eulimene et Agaue,
Pasitheaque, Eratoque, et Eunice roseis lacertis praedita,
Dotoque, Protoque, Pherusaque, Dynameneque,
Nesaeaque, et Actaea, et Protomedia,
Doris, et Panope, et speciosa Galatea,
Hippothoëque amabilis, et Hipponoë roseis lacertis praedita,
Cymodoceque, quae fluctus in obscuro ponto,
Et flatus vehementium ventorum, vna cum Cymatolege,
Facile mitigat, et cum pulcros talos habente Amphitrite:
Cymoque, Eioneque, pulchreque coronata Halimede,
Glauconomeque hilaris, et Pontoporia,
Liagoreque, et Euagore, et Laomedia:

243. εὐκράντη Steph. marg. 245. Σπειώ τε θοὴ Ald. Trinc. Com. 246. et 247. transponuntur in B. 109. R. S. et Iunt. 1. 247. Εὐνεικὴ Ald. 249. Νησσαίη καὶ B. 109. R. S. 252. κύμαθ' Iunt. 2. 254. πεφύνει B. 109. Trinc. σύν τε ἐϋσφ. Trincav. In edit. Rob. est ἐϋσφύρῳ. 255. ἐϋφανὴς Ald. Ἑλιμήδη B. 109. 256. φιλομμειδὴς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

Πολυνόμη τε, καὶ Αὐτονόη, καὶ Λυσιάνασσα,
Εὐάρνη τε Φυὴν τ' ἐρατὴ, καὶ εἶδος ἄμωμος·
Καὶ Ψαμάθη χαρίεσσα δέμας, δίη τε Μενίππη·
Νησώ τ', Εὐπόμπη τε, Θεμιστώ τε, Προνόη τε·
Νημερτής θ', ἣ πατρὸς ἔχει νόον ἀθανάτοιο.
Αὗται μὲν Νηρῆος ἀμύμονος ἐξεγένοντο
Κοῦραι πεντήκοντα, ἀμύμονα ἔργ' εἰδυῖαι.
Θαύμας δ' Ὠκεανοῖο βαθυρρείταο θυγατρὸς
Ἠγάγετ' Ἠλέκτρην· ἡ δ' ὠκείαν τέκεν Ἶριν,

Polynomeque, et Autonoë, et Lysianassa,
Euarneque tam indolis gratae, quam inculpatae formae.
Et Psamathe decora corpore, diuinaque Menippe,
Nesoque, Eupompeque, Themistoque, Pronoëque,
Nemertesque, quae patris habet animum immortalis.
Hae quidem ex Nereo inculpato procreatae sunt
Filiae quinquaginta, inculpata opera callentes.
Thaumas vero Oceani profundi fluui filiam
Duxit Electram. haec autem celerem peperit Irim,

258. Αὐτονόη Ald. 259. abest in God. B. 109. 260. Φυὴν Trinc. 261. Θεμισώ Ald. 265. ὠκεανῦ Iunt. I. 2. ἐρατεινὴν Iunt. I. 2. 266. ἡ δ' Ald.

262. Αὗται μὲν Νηρῆος ἀμύμονος ἐξεγένοντο
Κοῦραι πεντήκοντα, ἀμύμονα ἔργ' εἰδυῖαι]

Hos duos versus attuli propter vocem ἀμύμων. Proprie quidem significat *quod reprehendi nequit, quod nullum sit in eo vitium.* Venit enim ex eadem radice ac Μῶμος, de quo antea ad v. 214. Auctor Etymologici: παρὰ τὸ μῶμος, γίνεται ἄμωμος, ἀμώμων, καὶ τροπῇ τοῦ Ω in Υ ἀμύμων, ὡς χελώνη καὶ χελύνη. ὁ ἀμωμήτος καὶ ἄψογος. Attamen hoc in loco et multis aliis malim, neglecta Etymologia, vertere *egregius, eximius*; nimirum, in suo genere. Passim apud *Homerum*, Achilles dicitur ἀμύμων, in quo certe plurima fuere, quae merito poterant reprehendi, *superbia, ferocitas, crudelitas* etc. Sed ita vocatur, quia erat egregius miles. *Clericus.*

266. Ὠκείαν τέκετ' Ἶριν] Cum Veteres animaduerterent arcum coelestem cerni cum pluëret, facile intellexerunt ortum eum ex pluuia; quo factum, vt a mari oriri dicant Poetae. Sed propter elegantiam colorum, crediderunt, aut se credere finxerunt scalam esse

Ἠϋκόμους θ' Ἁρπυίας, Ἀέλλω τ', Ὠκυπέτην τε,
Αἵ ῥ' ἀνέμων πνοιῇσι καὶ οἰωνοῖς ἅμ' ἕπονται,
Ὠκείῃς πτερύγεσσι· μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον.
Φόρκυϊ δ' αὖ Κητὼ Γραίας τέκε καλλιπάρῃους, 270

Pulchricomasque Harpyias, Aëlloque, Ocypetenque,
Quae ventorum flamina, et auës adſequuntur
Pernicibus alis. ſublimes enim volitant.
Phorco poſt haec Ceto Graeas peperit formoſas,

268. Ἄ ῥ' Ald. πνοῇσι Iunt. 1. 2. ἵστανται Iunt. 1. 2. 269. Ὠκείῃ Ald. πτερύγεσσιν Iunt. 1. 2. 270. φόρκυ B. 109. καλλιπαρήους B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Gom. καλλιπαρήους R. S.

eſſe e coelo demiſſam, per quam nuntii a Diis ad homines deſcenderent. Illi autem ſpiritus, quos nos Graeca voce appellamus *Angelos*, hoc eſt, nuntios, ab Hebraeis vocantur quandoque עירים *hirim*, vel *irim*, hoc eſt, aut *vigiles*, aut *monitores*. Hinc ergo factum nomen *Iridis*, nuntiae Deorum, quae propterea dicitur *celer*, quod Deorum nuntii celerrimi eſſe exiſtimarentur. *Clericus*.

267. Ἁρπυίας] Vltima correpta. Doriſmus. vt ſupra κέρας, τροπὰς. *Guietus*.

Ἠϋκόμους θ' Ἁρπυίας καὶ τὰ ἑξῆς] Oſtendimus multis, in Diſſert. de *Statua Salina*, Harpyias eſſe locuſtas, quas hic facit *Heſiodus* Thaumantis Meteororum Praeſidis filias, quia ex nubibus ſaepe ferri videntur; μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον, *ſublimes enim volant*. Vide quae illic diximus. *Clericus*.

268. Αἵ ῥ' ἀνέμων] Hyperbole apud Latinos frequens, *Volat Ocior Euro*. Sed merito culpandus eſt Noſter, qui cum ventorum celerrimum Harpyiis attribuiſſet, easdem ſtatim auibus aequiparando nobilem hanc imaginem deprimit, atque imminuit. Haud ita Horatius; qui huiusmodi comparationibus ſimul vſus, per Climacem tamen aſſurgit fortiorem Hyperbolen poſteriore loco adhibens. Carm. l. 1. od. 16. *Ocior ceruis et agente nimbos, Ocior Euro*. Rob.

270. Γραίας τέκε καλλιπάρῃος] Vox γραία idem ſonat Graece, ac Γραῦς *anus*. Inde finxerunt Poetae *Graeas* fuiſſe canas, cum naſcerentur. At ſi ſcribamus גראה *graah*, vel גריאה *griah*, vox deduci poterit a radice, quae apud Arabas et Chaldaeos ſignificat *audax, animoſus fuit, irritauit*; quae ſignificatio non male quadrat in Phorcynis filias. Quod addit

Heſiodus

Ἐκ γενετῆς πολιαὶς, τὰς δὴ Γραίας καλέσσιν
Ἀθάνατοί τε θεοὶ, χαμαὶ ἐρχόμενοί τ' ἄνθρωποι.
Πεφρηδώ τ' εὐπέπλον, Ἐνυώ τε κροκόπεπλον,
Γοργάς θ', αἳ ναίουσι πέρην κλυτὸν Ὠκεανοῖο,

A partu canas, quas ob id Graeas vocant
Immortalesque Dii, humique incedentes homines.
Pephredoque pulchro peplo, Enyoque croceo peplo,
Gorgonesque, quae habitant trans celebrem Oceanum,

272. χαμαὶ Ald. Trinc. τ' ἐρχομ. ἄνδρ. Ald. 273. ἐννώ Iunt. 1. 2.

Hesiodus a Diis aeque ac ab hominibus vocatas γραίας, perinde est ac si diceret antiquissimum hoc earum esse nomen. Vide not. ad v. 195. *Clericus.*

272. Χαμαὶ ἐρχόμενοι ἄνθρωποι] Haud paullo elegantius legas ἑρπόμενοι *repentes*, cum ἔρχεσθαι varius significet *incedere*. *Clericus.*

272. Ἐρχόμενοι] Frustra est Vir doctus, qui ἔρχεσθαι ratius significare *incedere* contendit. Sed ita prorsus scripsit Homer. Il. ε, 441 seqq. Οὔποτε φῦλον ὁμοῖον Ἀθανάτων θεῶν, χαμαὶ ἐρχομένων τ' ἀνθρώπων. *Rab.*

273. Πεφρηδώ τε Ἐνυώ τε] Nomina haec Graeca sunt convenientia cum nomine Phoenicio; nam Πεφρηδὼ vel, vt scribunt alii, Πεφριδὼ, est a πεφρικέναι, *inhorruisse*, *fremuisse*. Ἐνυὼ vero nomen est Bellonae, παρὰ τὸ ἔνω, ἐνύω, ὅ ἐστι φονεύω, *occido*, vt coniicit *Eustathius*. Clericus.

274. Γοργάς θ' αἳ ναίουσι πέρην κλυτὸν Ὠκεανοῖο.

Ἐσχατιῇ πρὸς νυκτός· ἵν' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι] Phoenices, qui ab antiquissimis temporibus extremam Africam ad occasum aliquatenus circumierant, cum narrarent quae in illis locis vidissent, a Graecis Interpretibus non satis intellecti, auctores fuerunt huius fabulae. Hoc intelligere licet ex *Hannonis* Periplo, in quo similia narrantur iis quae antiquiores *Hannone* Poeni, aut Phoenices dixerant. Qua de re vide quae diximus in Dissert. *de Statua Salina*, ne ea hic repetere cogamur. Πέρην ὠκεανοῖο, est hic aut *ad Oceanum*, aut in insula Oceani, vt iam diximus ad v. 215. *Contra eosdem* (Catoblepas) *sunt insulae Gorgades*, *domus*, *vt aiunt*, *aliquando Gorgonum*. Verba sunt *Pomp. Melae* Lib. III. c. 11. qui subiicit: *ipsae terrae promunturio, cui ἑσπέρου κέρας nomen est, finiuntur*, vnde colligere licet intelligi insulas, quae dicuntur *Promunturii Viridis*. Attamen quae retulit *Hanno* de insula, in qua mulieres

Ἐσχατιῇ πρὸς νυκτός· ἵν' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι,
Σθεινώ τ', Εὐρυάλη τε, Μέδουσά τε λυγρὰ παθοῦσα.
Ἡ μὲν ἔην θνητή, αἱ δ' ἀθάνατοι καὶ ἄγηρω
Αἱ δύο· τῇ δὲ μιῇ παρελέξατο Κυανοχαίτης,
Ἐν μαλακῷ λειμῶνι, καὶ ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.
Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσεὺς κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν,

In extrema parte ad noctem: vbi Hesperides argutae,
Sthenoque, Euryaleque, Meduſaque, grauia perpeſſa.
Ipſa erat mortalis, aſt aliae immortales, et ſenio non obnoxiae
Duae: cum vna concubuit caerulea caeſarie Neptunus
In molli prato et floribus vernis.
Eius autem Perſeus caput cum amputaſſet,

275. ἑσπεριάδες Iunt. 1. 2. 276. Σθένω τ' Ald. Iunt. 1. 2. Σθενὼ etiam cod. B. 109. 277. ἀγήρως B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 279. λειμῶνι Ald. Inter verſus 279. et 280. Ald. et Steph. interponit v. 288. 280. Περσεῦς edit. Rob. vitioſe. ἀπεδειροτόμησεν Iunt. 1. 2.

mulieres inueniebantur, ex quibus nata Gorgonum fabula, melius quadrant in inſulam Gambiam, inter duo oſtia Nigri fluuii, e regione Gorgadum, ſitam. Idem *Mela*, memoratis Africae incolis ignis vſus ignaris: *Super eos*, inquit, *grandis littoris flexus grandem inſulam includit; in qua tantum FOEMINAS eſſe narrant, toto corpore hirſutas, et ſine coitu marium ſua ſponte foecundas; adeo aſperis efferisque moribus, vt quaedam contineri, ne reluctentur, vix vinculis poſſint. Hoc Hanno retulit, et quia deractа occiſis coria pertulerat, fides habita eſt.* Haec autem loca dicuntur eſſe ad *extremam noctem*, quod Veteres crederent in vltimo occaſu aeternam eſſe noctem, quaſi illic Sol exſtingueretur. *Clericus.*

276. Στεινώ τε etc.] Gorgones hae ſunt, quae *Heſperides* etiam generis nomine vocabantur; *Heſperides* enim erant omnes illae occidentales Nymphae. *Clericus.*

280. Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσεὺς κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν,
Ἐξέθορε Χρυσάωρ τε μέγας,
καὶ Πήγασος ἵππος.]

Vnde ſingulae circumſtantiae huius fabulae natae ſint, nemo dixerit. Sed ſummatim coniicere eſt latere hic aliquid veri, de equis ex vltima Africa in Aſiam auectis. Eius rei haec clara ſunt veſtigia. Primo *Perſeus* commode deducitur a voce Phoenicia פרשא *pharſcho*, hoc eſt, eques; quae deriuatio optime in eum quadrat, cum Pegaſo veheretur, equo alato. Secundo, ſi ſcribas vocem Πήγασος Phoenicie, hoc modo,

Ἐξέθορε Χρυσάωρ τε μέγας, καὶ Πήγασος ἵππος.
Τῷ μὲν ἐπώνυμον ἦν, ὅτ' ἄρ' Ὠκεανῷ περὶ πηγὰς
Γένθ', ὁδ' ἄορ χρύσειον ἔχεν μετὰ χερσὶ φίλῃσι.

Exsiliit Chrysaor magnus, et Pegasus equus.
Huic quidem cognomen erat, quod Oceani apud fontes
Natus esset; ille vero ensem aureum tenebat manibus

281. Χρυσάωρ B. 109. Ald. Trinc. Sic quoque Ald. v. 287. 282. δ' ἦν B. 109. Ald. Iunt. 1. 283. γένθ' Trinc. atque ita edidit Rob. vulgo γείνθ'. In Iunt. 1. et 2. est γίνεθ'. ἔχων Iunt. 1. 2. Trinc. χηρσὶν φίλῃσιν Iunt. 1. 2.

*פגסוס *pagsous*, vocem habebis compositam ex פג *pag*, hoc est, *lupatum*, et סוס *sous*, hoc est, *equus*. Tertio, notissimum est Mauros et Numidas extremae Africae incolas semper equis abundasse, atque ex iis pugnasse. Nihil frequentius in Romana Historia occurrit. Quin et videtur pars aliqua illarum Gentium *Persarum* vocabulo dicta, eadem de causa, non quod ex Perside venissent. *Sallustius* in Bello Iugurthino, eius rei meminit, quasi *ex Punicis libris, qui Hiempsalis regis dicebantur*; sed eos ex reliquiis exercitus Herculis fuisse vult. *Postquam in Hispania Hercules, sicut Afri putant, interiit; exercitus eius compositus ex gentibus variis, amisso duce, ac passim multis sibi cuique imperium petentibus, breui dilabitur. Ex eo numero Medi, PERSAE, et Armenii, nauibus in Africam transuecti, proximos nostro mari locos occupauere. Sed PERSAE intra Oceanum magis, hique alueos nauium inuersos pro tuguriis habuere.* Graeci postea Argiuo suo *Perseo* tribuerunt, quae de gente cognomine a Phoenicibus audiuerant, omniaque mendaciis nouis incrustarunt. Credibile est, occisis custodibus, abductos fuisse equorum greges ex Africa in Asiam. *Clericus.*

281. Ἐξέθορε χρυσάωρ] Scribe: ἐκθορε χρυσάωρ. *Guietus.*

282. Ὠκεανῷ περὶ πηγὰς] Absurda derivatio, cum fluviorum proprie *fontes* dicantur, non maris. Sed *Hesiodus* non semel vocat Oceanum ποταμὸν, *fluvium*. Clericus.

283. Γείνεθ', ὁδ' ἄορ] Scribe: γένθ' ὁδ' ἄορ. *Guietus.*

Ὁ δ' ἄορ χρύσειον ἔχεν] Hinc dictus, si Graecis credimus, *Chrysaor*, quem vellem ab *Hesiodo* descriptum. Certe munus quod illi tribuit ferendi fulminis et fulguris, vel eorum custodis, colligere est ex eius nomine Phoeniciis litteris scripto, nam חארים־אור *bharisor*, vel *chrisaor*, significat *custodem ignis*;

* Vide *Sam. Bochartum* Hierozoici P. I. Lib. 2. c. VI.

Χ' ὡ μὲν ἀποπ]άμενος, πολιπὼν χθόνα μητέρα μήλων,
Ἵκετ' ἐς ἀθανάτους· Ζηνὸς δ' ἐν δώμασι ναίει 285
Βροντήν τε στεροπήν τε Φέρων Διὶ μητιόεντι.
Χρυσάωρ δ' ἔτεκε τρικάρηνον Γηρυονῆα,

Et ille quidem cum auolasset, relicta terra matre malorum,
Peruenit ad immortales: Iouis vero in domo habitat,
Tonitruque et fulgur ferens Ioui prudenti.
Chrysaor porro genuit tricipitem Geryonem,

287. Ὑτειν τριφάλον Iunt. 1. 2. τριφάλον etiam Ald. codd. B. 109. et R. S.

ignis; cum חרים *custodem*, apud Arabas et apud Hebraeos, aliosque Orientales populos, אור *or* non modo *lucem*, sed et *ignem* fonet. Haec ostendunt Phoenicium esse fabulam, etiamsi omnibus eius ambagibus expedire nos non posse videmur, sine filo quopiam Ariadnes. *Clericus*.

284. Χ' ὡ μὲν ἀποπ]άμενος] Erat igitur alatus, non secus ac Pegasus. *Alae* autem celeritatem significant. *Clericus*.

Χθόνα μητέρα μήλων] Hoc est, *terram matrem malorum circarum*, non *oxium*; vt intelligere licet ex iis, quae diximus de Hesperidum hortis. *Clericus*.

287. Τρικάρηνον Γηρυονῆα] Quare ex Chrysaore natus dicatur Geryon, vel Geryoneus, ignorémus necesse est, quia de Chrysaore nimis pauca habet *Hesiodus*; nam recentiores nihil moror, nouis mendaciis veteres historias nimium corrumpentes. Hoc vnum dici potest, patriam Chrysaoris fuisse continentem Africam, sedes vero Geryonis insulam ab ea non remotam, sed propiorem Hispaniae, de qua insula postea dicemus. Quaesiuerunt dudum Grammatici, quorum coniecturas collegit *N. Loydius* in Lexico Historico-Poetico, quare Geryoni tributa sint tria capita. Nos ex Lingua Phoenicia rem deducendam putamus, cum Tyrii insulam illam habuerint, ab Hercule Tyrio occupatam. Cum ergo Hercules, hoc est, mercator Tyrius, in eam insulam excursionem fecisset, occurrerunt illi tres globi eius incolarum; quos ille, cum Phoenicibus suis, vicit. Res autem ita Phoenicia Lingua exprimatur: הבה שלש ראשי גרהם *iccbab schelosch rasche gerhem*; aut more Syriaco גרהן *grehoun*, hoc est ad verbum, *percussit tria capita grehoun*, quae vltima vox si pro nomine proprio viri sumatur, statuetur fuisse vir quidam triceps nomine *Geryon*. Sed est appellatiua, significatque *illorum incolarum*;

Μιχθεὶς Καλλιρόῃ κούρῃ κλυτῇ Ὠκεανοῖο.
Τὸν μὲν ἄρ' ἐξενάριξε βίη Ἡρακληείη,
Βουσὶ παρ' εἰλιπόδεσσι, περιῤῥύτῳ ἐν Ἐρυθείῃ· 290

Miſtus Calliroae filiae nobilis Oceani.
Illum quidem armis exuit Hercules,
Boues apud flexipedes, circumfluа in Erythia:

288. Deeſt hic verſ. hoc loco in Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Deeſt etiam in cod. B. 109. et in eo poſt v. 277. inſeritur. 289. ἐξενάριξε Trinc. Ἡρακληείη Ald. Ἡρακλείη Iunt. 1. 2. 290. Βουσὶν ἐπ' εἰλιποδέσσι Iunt. 1. 2. ἐν Iunt. 2.

colarum; et ſenſus loquutionis Phoeniciae hic eſt: *tria agmina incolarum cecidit.* Nam Phoenicie ראשים *roſchim* dicuntur etiam *agmina.* Hinc nata videtur fabula tricipitis Geryonis. *Clericus.*

289. Βίη Ἡρακληείη] Hoc eſt, Hercules, de quo dicemus ad *Scutum.* Clericus.

290. Βουσὶ παρ' εἰλιπόδεσσι περιῤῥύτῳ ἐν Ἐρυθείῃ] Quae de hac inſula collegit *Sam. Bochartus* Chan. Lib. I. c. 24. non repetam. Ille eam a Tyriis conditam, Veterum conſenſu oſtendit. Sed ex *Hecataeo* negat Herculem Argiuum vmquam in haec loca nauigaſſe, nititurque probare in Erythia non fuiſſe boues, quod gramen eſſet illic ficcius quam vt bobus ſaginandis par eſſet; quam in rem profert verba *Strabonis*, in quibus oues, non boues ſaginatae dicuntur in Erythia. At verum quidem eſt Argiuum Herculem non omnia feciſſe quae ei tribuuntur, vt oſtendemus in *Scutum.* Sed verba *Strabonis* nequaquam oſtendunt ſaginari non potuiſſe boues in Erythia inſula, cum idem gramen; quo vſque adeo diſtendebantur oues, vt niſi trigeſimo die mitteretur iis ſanguis, ſuffocarentur; idem, inquam, gramen poſſet boues ſaginare. Sic ille loquitur Lib. III. p. 117. Ed. Geneuenſis Caſaubonianae: Ἐρυθείαν τὰ Γάδειρα ἔοικε λέγειν ὁ Φερεκύδης, ἐν ᾗ τὰ περὶ τὸν Γηρυόνην μυθεύεσιν. Ἄλλοι δὲ τὴν παραβεβλημένην ταύτῃ τῇ πόλει νῆσον, πορθμῷ ϛαδίῳ διειργομένην· τὸ εὔβοτον ὁρῶντες, ὅτε τῶν νεμομένων αὐτόθι προβάτων. τὸ γάλα ὀρὸν ἐποίει τυροποιεῖσι δὲ πολλῷ ὕδατι μίξαντες διὰ τὴν ποιότητα· ἐν τριάκοντά τε ἡμέραις πήγεται τὸ ζῷον, εἰ μή τις ἀποσχάζει τι τὲ αἵματος· ξηρὰ δὲ ἐξιν ἣν νέμονται βοτάνην, ἀλλὰ πιαίνει σφόδρα. τεκμαίρονται δ' ἐκ τὲ πεπλάσθαι τὸν μῦθον τὸν περὶ τὰ βουκόλια τὲ Γηρυόνε. *Erythean Gadira videtur vocare Pherecydes, in qua quae de Geryone dicit*

Ἤματι τῷ, ὅτε περ βῆς ἤλασεν εὐρυμετώπους
Τίρυνθ' εἰς ἱερήν, διαβὰς πόρον Ὠκεανοῖο,
Ὄρθρον τε κτείνας, καὶ βουκόλον Εὐρυτίωνα,

Die illo cum boues egit latas frontes habentes
Tirynthum in sacram, cum traiecisset Oceanum
Orthroque interfecto, et bubulco Eurytione,

291. in ed. Rob. perperam legitur Ἤματι. 293. et 309. Ὄρθρον edidit Rob. cum vulgo esset Ὄρθον. Sic et v. 327.

dici solent fabulantur contigisse. Alii eo nomine vocant insulam obiectam huic vrbi, et freto vnius stadii diremtam; videntes bonitatem pascuorum, cum ouium illic pascentium lac serum non faciat. Caseum vero faciunt admista multa aqua, propter pinguedinem; et triginta diebus suffocatur pecus, nisi quis ei aliquantum sanguinis mittat. Herba qua pascuntur sicca est, sed valde saginat. Hinc colligunt fictam esse fabulam de armentis Geryonis. Integra verba adscripsimus, vt appareat nullius ponderis esse rationem viri summi; herba enim, quae vsque adeo saginabat oues, non semper sicca erat, et poterat etiam sicca saginare boues, cum non minus pascantur foeno, quam viridi gramine. Idem dura Etymologia vult dictam insulam *Erythiam*, a voce Phoenicia עשחרות *hastharoth*, hoc est, *greges ouium*, quam verterint Graeci ἄγυ Ἐρύθης, *vrbs Erythae*. Nos multo commodius deriuamus a voce ערות *haroth*, quae *gramina*, aut *herbas virides* sonat, Esai. XIX, 7. Postea dicta est *Aphrodisias*, et *insula Iunonis*, a templis Deae Tyriorum *Astartes*, quam Graeci et *Venerem* et *Iunonem* interpretabantur. Adi *Bochartum* loco laudato, et *Claud. Salmasium* in *Solinum* p. 201. Ed. Vltraiect. *Clericus.*

Βοσὶ πάρ] Haud aliter narrat Homerus caedem Andromaches fratrum Il. ζ, 423 sqq. Κατέπεφνε ποδάρκης δῖος Ἀχιλλεὺς Βοσὶν ἐπ' εἰλιπόδεσσι καὶ ἀργεννῇς ὀΐεσσι. *Rob.*

293. Ὄρθον τε κλεινάς] Ὄρθρον. Orthrum. *Guietus.*

Ὄρθον τε κλεινάς καὶ βουκόλον Εὐρυτίωνα] *Orthum* canem fuisse Geryonis docet *Hesiodus* v. 309. eumque Echidnae et Typhonis foetum facit; sine dubio quia fingebatur δικέφαλος, vt docet *Apollodorus* Bibl. Lib. II. C. IV. §. 10. a quo etiam vocatur Ὄρθρος. Dicebatur a Phoenicibus אחריראש *othreroſch*, hoc est, *biceps*, a חרי *thre*, duo, et ראש *roſch*, caput, et praefixo א, quod in nominibus frequens est. Ex *Othreros* factum *Orthros* et *Orthos*, corruptione facili. Malim tamen

Σταθμῷ ἐν ἠερόεντι, πέρην κλυτῆ Ὠκεανοῖο.
Ἡ δ' ἔτεκ' ἄλλο πέλωρον, ἀμήχανον, οὐδὲν ἐοικὸς 295
Θνητοῖς ἀνθρώποις, οὐδ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Σπῆϊ ἐνὶ γλαφυρῷ, θείην κρατερόφρον' Ἔχιδναν·

Stabulo in obſcuro, trans inclytum Oceanum.
Ipſa inſuper peperit aliud monſtrum, ingens, nihil ſimile
Mortalibus hominibus, neque immortalibus Diis,
Speçu in-concauo, diuinam animo infracto Echidnam:

295. Ἡ δ' ἔτεκεν Ald. πέλωρος Trinc. 296. οὐτοῖ Ald.

apud *Heſiodum* ſcribi Ὄρθρος, quia minus abit ab origine Phoenicia. Cani autem *bicipiti* nomen inditum forte eſt a Phoenicibus, ob frequentem latratum, cui caput vnum ſufficere vix videbatur. Εὐρυτίων eſt ברועה־צאן *barobe-tſon*, paſtor ouium, qui ſimul bubulcus eſſe potuit. Nomen Phoenicium in Graecum non infrequens, cum ſimilis ſoni eſſet, mutatum eſt. *Clericus.*

Ὄρθον] Mſ. Bodl. 109. legit Ὄρθρον, quem reſtitui. *Rob.*

294. Σταθμῷ ἐν ἠερόεντι] Caliginoſum ſtabulum dicitur, quia erat in ſpelunca, quemadmodum Polyphemi apud *Homerum*, et Caci apud *Virgilium*. Clericus.

297. Κρατερόφρον' Ἔχιδναν.] *Heſiodus*, nulla habita ratione temporum et locorum, Meduſae, quia monſtrum erat, progeniem fuiſſe narrat monſtra omnia, quae priſcis fabulis erant inclyta; pro more, quem non ſemel obſeruauimus, et quo natura affinia matrimoniis et conſanguinitatibus coniungit. Meduſa, vt vidimus, erat Nympha Heſperis, hoc eſt, extremae Africae, ad occaſum. Hic vero filiam eius *Echidnam* collocat ἐν Ἀρίμοις, hoc eſt, in vna ex regionibus, quae a Syris dicebatur ארם *aram*; quae orae omnes erant ad orientem Maris Interni, circa Euphratem, vt oſtendit multis *Ioan. Seldenus* in Proleg. Operis de Diis Syris, et *Sam. Bochartus*, in *Phalego*, et quis non? Res enim eſt lippis et tonſoribus nota.

At non ita vulgo notum, quare Ἔχιδνα in Syria eſſe dicatur, et cum Typhone connubio iuncta, et ſub terra, in profundiſſimis cauernis. Latet hic veriſſima hiſtoria, quam narrarant Graecis Phoenices, quippe quae contigerat in regione ipſis finitima; ſed quam Graeci Interpretes non adſequuti ſunt, propter ambiguitatem vocum. Ἄριμοι dicitur tractus Palaeſtinae, in quo erant *Sodoma*, *Gomurra*, *Adma*, et *Tſebobimi*, quarum incolae

voce

Ἥμισυ μὲν νύμφην ἑλικώπιδα, καλλιπάρῃον,
Ἥμισυ δ' αὖτε πέλωρον ὄφιν, δεινόν τε μέγαν τε,
Ποικίλον, ὠμηστὴν, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης. 300

Dimidiam nympham, nigris oculis, pulcris genis,
Dimidiam item ingentem serpentem, horrendumque et magnum,
Varium, crudiuorum, diuinae sub cauernis terrae.

298. ἑλικώπιδα Iunt. I. 2. καλλιπάρηον Ald. 300. ὠμηστὴν Trincav. ζαθέοις ὑπὸ κεύθεσι B. 109.

voce טיפא *tipho* signabantur, quia submersi erant in lacu Asphaltite, nam ea vox *submersum* sonat. Rem pluribus persequuti sumus, in Dissert. de *Sodomae subuersione*, §. VII. Vox vero Ἔχιδνα est interpretatio vocis צבוע *tsiboah*, vnde factum nomen vrbis Tsebohim; nam צבוע serpentis genus est, vt ostendit *Sam. Bochartus* in Hierozoïco Part. 2. Lib. III. c. 7. Narrauerant ergo Phoenices, כי צבועי עם טיפא ירד במערות ארץ בארם *chi tsiboi him tipho jarad bimharoth eretz baaram*, hoc est, *Tsiboitam cum submerso descendisse in terrae cauernas, in Aramaea.* Verterunt Graeci: *vipera cum Typhone descendit* etc. Ἔχιδνα σὺν Τυφῶνι κατέβη εἰς σπηλαῖα γῆς, ἐν Ἀρίμοις. Nomen incolarum vrbis *Tsebohim* crediderunt esse nomen serpentis צבוע, et nomen appellatiuum טיפא, quo signabantur omnes submersi lacu Asphaltite, existimarunt esse nomen proprium nescio cuius monstri; qua de re iterum aliquid dicemus. *Clericus.*

Θείην κρατερόφρον' Ἔχιδ-

νην. Miretur quis, quamobrem appellauerit Hesiodus τὴν Ἔχιδναν *diuinam*, cum iam praecedente versu dixisset eam *monstrum esse nihil simile immortalibus Diis.* Animadvertite igitur, quod haec dissimilitudo intelligenda sit de forma solummodo externa; infra enim ad v. 305. dicitur de Echidna, quod sit *immortalis*, Ἀθάνατος νύμφη καὶ ἀγήρατος ἤματα πάντα. qua de causa immerito dici potest *diuina.* Porro, τὸ θεῖον quandoque vsurpatur, quasi τὸ θειωτὸν, *admirabile, spectabile.* Hesych. Θεῖον, τὸ ἄξιον λόγε, ὡςε θαυμάζεσθαι. Eodem etiam sensu τὸ θεῖον vsurpari credo in descriptione illa Homerica eiusdem monstri Il. ζ, 180. — Ἡδ' ἄρ' ἔην θεῖον γένος, οὐδ' ἀνθρώπων. *Rob.*

298. Ἥμισυ μὲν Νύμφην] Hoc dicebatur quia de *Tsebohitis*, quasi de hominibus, loquebantur Phoenices. *Clericus.*

299. Ἥμισυ δ' αὖτε πέλωρον ὄφιν] Propter alteram significationem vocis צבועי. *Clericus.*

300. Ποικίλον] Hoc ad amussim

Ἔνθα δέ οἱ σπέος ἐστὶ κάτω, κοίλη ὑπὸ πέτρῃ,
Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων τε θεῶν θνητῶν τ' ἀνθρώπων·
Ἔνθ' ἄρα οἱ δάσσαντο θεοὶ κλυτὰ δώματα ναίειν.
Ἡ δ' ἔρυτ' εἰν Ἀρίμοισιν ὑπὸ χθόνα λυγρὴ Ἔχιδνα,
Ἀθάνατος νύμφη καὶ ἀγήρατος, ἤματα πάντα. 305
Τῇ δὲ Τυφάονά φασι μιγήμεναι ἐν φιλότητι,
Δεινόν θ', ὑβριστήν τ' ἄνεμον, ἑλικώπιδι κούρῃ.
Ἡ δ' ὑποκυσσαμένη, τέκετο κρατερόφρονα τέκνα.

Illic vero ei ſpecus eſt in imo, caua ſub petra,
Procul ab immortalibusque Diis, mortalibusque hominibus:
Ibi ſane ei deſtinarunt Dii inclytas domos incolere.
Atque coercebatur apud Syros ſub terra tetra Echidna,
Immortalis nympha et ſenii expers, diebus omnibus.
Huic Typhaonem aiunt miſtum eſſe concubitu,
Vehementem et violentum ventum, nigris oculis decorae puel-
Illa vero grauida facta peperit fortes filios. [lae

301. κοίλη et πέτρῃ ſine iota ſubſcr. eſt in Ald. 302. ἀπαθανάτων Ald. Trinc. 303. ἐν δ' ἄρα B. 109. δάσαντο B. 109. Ald. Trinc. 305. ἡ ἀθάνατος Iunt. 1. 2. ἀγήρεως B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. ἀγήναρος R. S. 306. Τυφάωνα Ald. Trinc. Steph. Com. 307. τ' deeſt Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἄνομον Iunt. 1. ἄνεμον δ' B. 202. R. S. ἑλικώπιδι Iunt. 1. 2. νύμφῃ B. 109.

amuſſim quadrat in ſerpentem, qui צבוע dicitur; quae vox proprie *tinctum*, vel *pictum* ſonat; quia Serpens ille mira varietate colorum inſignis eſt, vt multis oſtendit *Bochartus*. *Clericus*.

Ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης, καὶ τοὺς ἐξῆς] Haec aeque conveniunt Serpenti, et Tſebohitis, quos terra deglutiit. *Clericus*.

301. Ἔνθα δέ οἱ σπέος] Scribe: ἔνθα δή οἱ σπέος. *Guietus*.

303. Ἔνθ' ἄρα οἱ δάσσαντο] A δαίω, δαΐσα, αΐσα, vt a δαίμων, αἴμων. *Guietus*.

307. Δεινόν θ' ὑβριστήν] Qui legerit Geneſ. C. XIX. non dubitabit quin Tſebohitae δεινοὶ et ὑβρισταὶ eſſent. Sed hic ſubiicitur vox ἄνεμος *ventus*, qua homines in ventum mutantur; eo quod eſſet Τυφωνικὸς ἄνεμος, dictus forte a Phoenicibus טופון *touphon*, a radice טוף *touph*, inundare, ſubmergere, quod ſubmergat naues. Sic ob nomen ſimile, res diuerſiſſimae miſtae ſunt. *Clericus*.

Ἄνεμον] Codices nonnulli habent τ' ἄνομον θ', quae vox bene conuenit praecedentibus epithetis et characteri Typhaonis. An νόμος vero ab Heſiodo vnquam adhibeatur, vide quae adnotaui ſupra ad v. 66. *Rob*.

309. Ὄρθον]

Ὄρθρον μὲν πρῶτον κύνα γείνατο Γηρυονῆι.
Δεύτερον αὖτις ἔτικ[ε]ν ἀμήχανον, ὄτι Φατειὸν,
Κέρβερον ὠμηστὴν, Ἀΐδεω κύνα χαλκεόφωνον,
Πεντηκοντακάρηνον, ἀναιδέα τε κρατερόν τε.
Τὸ τρίτον, Ὕδρην αὖτις ἐγείνατο λύγρ' εἰδυῖαν
Λερναίην, ἣν θρέψε θεὰ λευκώλενος Ἥρη,
Ἄπλητον κοτέουσα βίῃ Ἡρακληείῃ.
Καὶ τὴν μὲν Διὸς υἱὸς ἐνήρατο νηλεῖ χαλκῷ
Ἀμφιτρυωνιάδης, σὺν ἀρηϊφίλῳ Ἰολάῳ,

Orthrum quidem primo canem peperit Geryoni.
Iterum secundo edidit partu immensum, dirum,
Cerberum crudiuorum, Plutonis canem aenea voce,
Quinquaginta capitum, impudentemque fortemque.
Tertio, Hydram rursus genuit pernicioſam
Lernaeam, quam enutriuit Dea albis vlnis Iuno,
Implacabiliter iraſcens Herculi.
Ac illam quidem Iouis filius occidit saeuo ferro
Amphitryoniades, cum bellicoſo Iolao,

309. Γηρυονῆι vitioſe ed. Rob. 310. Φατειὸν B. 109. 311. κύνα deeſt Steph. 312. πεντηκοντακέφαλον B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. 314. θρέψε Trinc. Ἥρη Ald. 316. ἐνήρατο Ald. 317. Ἀμφιτρυωνιάδης Trinc. ἀρηϊφίλῳ Iunt. 1.

309. Ὄρθον] Vide ad v. 293. *Clericus.*

310. Κέρβερον] Crediderim canem aptum fugandis lupis, et inuadendis aliis feris, dictum fuiſſe קרבראש *Kerbroſch*, quae vox compoſita eſt ex קרב *Krab*, praelium, et ראש *roſch*, *caput*, vel *dux*, quod dux proelii haberetur eiuſmodi canis. Verum Interpretes Graeci intellexerunt dictum כרבראש *chrabroſch*, hoc eſt, *quaſi multorum capitum*; quo factum vt nonnulli tricipitem fecerint. *Heſiodus* vero πεντηκοντακάρηνον, *quinquaginta capitum* facit, quo *Pindarus* minime contentus ἑκατονταικέφαλον *centum capitum* dixit. *Clericus.*

310. Οὔτε Φατειόν] Vide quae in ſynonymam vocem adnotaui ad v. 148. *Rob.*

313. Ὕδρην] Incolae paludis Lernaeae ſignificantur, aut ſerpentes quibus ſcatebat. Dicemus in Diſſert. de *Hercule* hac de re, aliisque ad Herculem ſpectantibus. *Clericus.*

Ἡρακλέης, βουλῇσιν Ἀθηναίης Ἀγελείης.
Ἣ δὲ Χίμαιραν ἔτικτε, πνέουσαν ἀμαιμάκετον πῦρ,

Hercules, ex consiliis Minervae Ageleae.
Tum ipsa Chimaeram peperit, spirantem terribilem ignem,

319, ἀμαιμάχετον Ald. Trinc.

319. Ἣ δὲ Χίμαιραν ἔτικτε] Chimaerae etiam meminit *Homerus* Iliados Z, eamque hisce verbis describit, v. 180.

— ἡδ' ἄρ' ἦην θεῖον γένος οὐδ' ἀνθρώπων,
Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα
Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.

Haec certe erat diuinum genus, non hominum; ante leo, post draco, media capra, terribilemque exhalans vim ignis ardentis. *Hesiodus* posteriores etiam duos versus aut ab *Homero* mutuos sumsit, aut forte, cum vulgo ore hominum ferrentur, Poemati suo inseruit. Sed praeterea addit tria capita ei fuisse totidem animalium. *Homerus* docet id monstrum fuisse in Lycia, vbi a Bellerophonte interfectum narrat, quemadmodum *Hesiodus*. Ex hac descriptione colligere licet, quid nomine Chimaerae intellexerint. Si Phoeniciis litteris scribamus כמירה *chamirah*, comperiemus ea voce *adustam* significari, quod nomen optime conuenit ei quam fingunt *ignem spirasse*. At qui potuit fingi animal, quod ignem spiraret? Reuera non fuit animal, sed mons *Chimaera*, qui eo nomine propterea appellabatur, quod flammas eructaret. Memoriae prodiderat * *Ctesias* Cnidius, ὅτι πῦρ ἐστιν ἐγγὺς Φασηλίδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι ἀεὶ καίεται ἐπὶ πέτρας, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν. Quae verba vertit *Plinius* Hist. Nat. Lib. II. c. 106. *Flagrat in Phaselide mons Chimaera, et quidem immortali diebus ac noctibus flamma.* Phaselis autem fuit pars Lyciae. De hisce montibus ita *Strabo* Lib. XIV. p. 458. Περὶ ταῦτα μυθεύεται τὰ ὄρη τὰ περὶ τῆς Χιμαίρας: *His montibus fabula Chimaerae affingitur.* Ceterum ab *Hesiodo* Chimaera fingitur habuisse tria capita, *leonis*, *caprae* et *serpentis*, forte propter tria iuga, quae iudicabantur aliquatenus referre figuram capitum illorum animalium. Anterius iugum simile censebatur capiti leonis, posticum serpentis, medium caprae; vnde nota est altera fabulae circumstantia.

Haec sunt, nisi fallor, multo similiora vero, quam quae coniecit *Bochartus*, Chanaan. Lib. I. c. 6. signari tribus Chimaerae capitibus tres duces Solymorum Pisidiae populorum, quorum

* Apud *Photium* Cod. LXXII.

Δεινήν τε, μεγάλην τε, ποδώκειά τε, κρατερήν τε.
Τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί. μία μὲν, χαροποῖο λέοντος,
Ἡ δὲ Χιμαίρης, ἡ δ' ὄφιος κρατεροῖο δράκοντος.
Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα,
Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.
Τὴν μὲν Πήγασος εἶλε, καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης.
Ἡ δ' ἄρα Φῖκ' ὀλοὴν τέκε, Καδμείοισιν ὄλεθρον,

Trucemque, magnamque, pernicemque, validamque.
Illius erant tria capita: vnum quidem terribilis leonis,
Alterum capellae, tertium vero serpentis robusti draconis.
Ante leo, pone vero draco, in medio autem capra,
Horrende efflans ignis vim ardentis.
Hanc quidem Pegasus occidit, et strenuus Bellerophontes,
Illa sane Sphingem exitialem peperit, Cadmeis perniciem,

321. Τῆς δ' ἦν B. 109. 323. ὄπισθε Iunt. 1. B. 109. δράκων Trinc. μέση Iunt. 1. 2. 326. Ἡ Ald. σφίγγ' B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Comel. Heins.

quorum nomina significasse tria illa animalia putat. Nam vt ne repetam quae iam dicta sunt, vt nomina illa significent id quod vult, sunt mutanda; quod si licet, in omnibus nominibus omnia inueniemus. Miror viro acutissimo nihil suboluisse de nomine Chimaerae; ex quo aenigmatis huiusce mythici solutio pendet. *Clericus.*

321. Τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί] Pro ἦσαν, vt supra ἔβαλε pro ἔβαλον. *Guietus.*

325. Τὴν μὲν Πήγασος εἶλε καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης] Intelligendi sunt incolae trium memoratorum iugorum, quos Bellerophon non solus, sed cum exercitu illinc deiecerit. Pegasum illi equum dat Poeta, quia propter altitudinem illorum iugorum, paene opus erat alis, vt ita loquar, vt inuitis incolis eo adscenderet. Hinc * Arimazes, qui, Alexandro Asiam subigente, Petram Sogdianam occuparat, petentibus Macedonibus vt eam dederet, quaerebat *an Alexander volare posset?* Cuius Petrae cacumine ab aliquot Alexandri militibus occupato, qui missus erat ad Arimazen, vt eum ad deditionem compelleret, iuuenes in cacumine ostendit, eiusque superbiae haud immerito illudens *pennas* ait *milites habere Alexandri.* Simile quid de Bellerophonte dictum, quo factum est vt Poetae Pegasum ei tribuerint. *Clericus.*

326. Ἡ δ' ἄρα Σφίγγ' ὀλοὴν τέκε] Sic describitur Sphinx ab

* *Curtii* Lib. VII. c. 11.

ab *Apollodoro* Biblioth. Lib. III. c. V, §. 8. Εἶχε πρόσωπον μὲν γυναικὸς, ϛῆθος δὲ καὶ βάσιν καὶ ἀρὰν λέοντος, καὶ πτέρυγας ὄρνιθος: *Habebat faciem quidem mulieris, pectus vero, pedes et caudam leonis, ac pennas auis.* Subiicit: μαθοῦσα δὲ αἰνίγματα παρὰ Μουσῶν, ἐπὶ τὸ Φίκειον ὄρος ἐκαθέζετο, καὶ τοῦτο προὔτεινε Θηβαίοις: *cum accepisset aenigmata a Musis, montem Phiceum insedit, atque hoc proponebat Thebanis.* Tum addit occisos eos qui non poterant id soluere; et ita omnes, qui hanc fabulam narrant. Viderunt iam dudum Veteres, sub hac fabula, Historici quidpiam latere. *Scholiastes:* ἡ δὲ Σφὶγξ πραγματικῶς μὲν γυνὴ ἦν λῃστρὶς, καὶ εἶχε πολλοὺς σὺν αὐτῇ τοὺς συναρπάζοντας: *Sphinx reuera fuit mulier latrociniis dedita, et habuit multos secum, qui una rapiebant. Pausanias* in Boeoticis p. 580. describens agrum Thebanum, mentione iecta Templi Herculis Hippodoti: Προελθόντων δὲ τὸ ὄρος ἔστιν ὅθεν τὴν Σφίγγα λέγουσιν ὁρμᾶσθαι, ἐπ' ἐλεύθρῳ τῶν ἁρπαζομένων αἴνιγμα ἀδοῦσαν. Οἱ δὲ λῃστρίαν σὺν δυνάμει ναυτικῇ πλανωμένην φασὶν αὐτὴν, ἐς τὴν πρὸς Ἀνθηδόνι σχεῖν θάλασσαν· καταλαβοῦσαν δὲ τὸ ὄρος τοῦτο ἁρπαγαῖς χρῆσθαι, πρὶν ἐξελεῖν Οἰδίπους αὐτὴν, ὑπερβαλόμενος πλήθει στρατιᾶς ἣν ἄφιστο ἔχων ἐκ Κορίνθου: *Progredientibus occurrit mons, vnde aiunt erupisse Sphingem, in perniciem eorum qui rapiebantur, aenigma canentem. Alii vero latrociniis deditam et cum copiis naualibus errantem, aiunt eam tenuisse mare, vsque ad Anthedonem: deinde hoc monte occupato, latrocinia exercuisse, antequam Oedipus eam interfecisset, superatam multitudine copiarum, quibus instructus Corintho venerat.* Sed paullo distinctius circumstantiae fabulae sunt explicandae. I. Dicebatur *Sphinx*, a voce Phoenicia מסך, quae si confundatur cum סבך, prout solent פ et ב miscri in Linguis Orientalibus, duo significabit, 1. *perplexus, implexus fuit*, quales sunt spinae inter se implicitae; 2. *effudit* sanguinem, *homicidium commisit*. Itaque ספיכה *sphicha* erit *perplexa*, et *homicida*; quorum priori conuenit cum eo quod dicitur de aenigmatibus perplexis Sphingis, posteriori cum caedibus, quibus Thebanum agrum cruentauit. II. Mulicbri erat vultu, quod inter latrones, qui montem illum insederant, mulieres essent; leonis membra nonnulla habere dicta est, ob crudelitatem et latrocinia; alas vero ob celeritatem, qua per rupes ferebatur, et quaerentes fugiebat. III. Aenigmata proferre dicebatur ob male intellectum nomen ספיכה quod αἰνιγματώδης versum est, cum debuisset verti βατώδης, quod nomen

fuit

Ὄρθρῳ ὑποδμηθεῖσα. Νεμειαῖόν τε λέοντα,
Τόν ῥ' Ἥρη θρέψασα, Διὸς κυδρὴ παράκοιτις,

Ab Orthro compressa; Nemeaeumque leonem,
Quem Iuno cum enutriuisset, Iouis veneranda vxor,

328. κυδρὴ B. 109. Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. Heins.

fuit globi latronum latentium post dumos, aut inter spinas. IV. Occidere dicta est eos, qui aenigma soluere non poterant, quia errantes in dumis Phicei montis, et eos quaerentes, subito erumpentes ex dumis invadebant. Perplexitas autem dumorum eo facilius cum perplexitate aenigmatum missa est, quod apud Phoenices, quos Boeotiam condidisse nemo nescit, mos esset antiquissimus aenigmatibus veluti ludere, proposita mulcta in eos qui ea solvere non possent, et lucro promisso soluturis. Nota est Historia Samsonis, quae exstat Iud. XIV. *Dius*, vt docet *Iosephus* contra Apionem Lib. I. p. 1042. in Phoenicia historia simile quid de Salomone et Hiromo Tyriorum Rege scripserat: Τὸν τυραννεύοντα Ἱεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι φασὶ πρὸς τὸν Εἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξιοῦν. τὸν δὲ μὴ δυνηθέντα διακρῖναι τῷ λύσαντι χρήματα ἀποτίνειν. ὁμολογήσαντα δὲ τὸν Εἴρωμον καὶ μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ ἐπιζήμιον ἀναλῶσαι. εἶτα δὲ Ἀβδήμονά τινα Τύριον ἄνδρα τὰ προτεθέντα λῦσαι· καὶ αὐτὸν ἄλλα προβαλεῖν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν Σολομῶνα πολλὰ τῷ Εἰρώμῳ προσαποτίσαι χρήματα: *Regem Hierosolymorum Salomonem, misisse aiunt ad Hiromum quaedam aenigmata, et popposcisse ab eo; adiecto vt qui non posset soluere pecuniam soluenti penderet. Hiromum vero conditione accepta, cum non potuisset soluere aenigmata, multis pecuniis mulctatum. Deinde Abdemonem quemdam, Tyrium hominem, proposita soluisse, et ipsum alia proposuisse; quae cum non soluisset Salomo, multas eum pecunias Hiromo rependisse.* V. Ab Oedipo dicitur solutum aenigma, quod inuento in syluis latibulo latronum, illine deiectos occiderit.

Obiici forte queat coniecturae de nomine *Sphingis* dictam eam a Boeotiis Φίκα non ΣΦίγγα et Φίκιον ὄρος non ΣΦίγγιον. Prius habet Scholiastes, posterius *Pausanias*. Verum ea potuit esse corruptio in recentiore sermone Boeotio, qua perperam detrahebatur Σ ante Φ; quod verisimilius eo videtur, quod Sphingem dicant omnes alii Graeci. Nolim ex posteriorum Boeotorum consuetudine *Hesiodum* emendare. *Clericus.*

329. Γε-

Γενοῖσιν κατένασσε Νεμείης, πῆμ' ἀνθρώποις.
Ἔνθ' ἄρ' ὅγ' οἰκείων, ἐλεφαίρετο φῦλ' ἀνθρώπων, 330
Κοιρανέων Τρητοῖο, Νεμείης, ἠδ' Ἀπέσαντος.

In collibus collocauit Nemeae, cladem hominibus.
Ibi sane hic commorans, damno afficiebat homines,
Dominans Treto, Nemeae, atque Apesanti.

329. Γενοῖσι Iunt. 1. 2. 330. ἐλεφίρετο Iunt. 1. 2. φύλ' Ald.
331. Ἀπίσαντος Iunt. 1. 2.

329. Γενοῖσι κατένασσε Νεμείης] Ostendimus γενὲς idem esse ac βενὲς, cuius rei nouum hic habemus argumentum. Sic enim hic tractus describitur a *Pausania*, in Corinthiacis, p. 111. cuius locum integrum afferam, quia eo illustratur etiam v. 331. Ἐκ Κλεώνων δὲ εἰσὶν εἰς Ἄργος ὁδοὶ δύο· ἡ μὲν ἀνδράσιν εὐζώνοις, καὶ ἔστιν ἐπίτομος. ἡ δὲ τὰ καλούμενα Τρητὰ ξενὴ μὲν καὶ αὐτὴ περιεχόντων ὀρῶν, σχήμασι δὲ ἔστιν ὅμως ἐπιτηδειοτέρα. Ἐν τούτοις τοῖς ΟΡΕΣΙ τὸ σπήλαιον ἔτι δείκνυται τοῦ λέοντος, καὶ ἡ Νεμέα τὸ χωρίον ἀπέχει σταδίοις πέντε πρὸς καὶ δέκα· *A Cleonis Argos sunt duae viae; altera quidem est viris expeditis et breuior: altera vero dicti Treti, angusta est ipsa, cum vndique montibus concludatur, sed aptior vehiculis. In hisce* MONTIBVS, *spelunca etiamnum ostenditur leonis; a quo Nemea vicus circiter quindecim stadiis abest.* Sane obseruant Grammatici, β Attice verti in γ, vt βλήχων, γλήχων, *pulegium*; βλέφαρα, γλέφαρα, *palpebrae*; et Boeotice γυναῖκας dictas esse βανῆκας. *Clericus.*

Ἠδ' Ἀπέσαντος] *Pausanias* paullo post: Καὶ ταύτῃ καὶ ὄρος Ἀπέσας ἐστὶν ὑπὲρ τὴν Νεμέαν: *in hoc etiam tractu est mons Apesas, supra Nemeam.* Clericus.

330. Ἐλεφαίρετο] Ἔβλαπτε. *Guietus.*

331. Κοιρανέων Τρητοῖο] Plerique interpretes vocem τρητοῖο adiectiuum faciunt cum Νεμείης concordans, eamque exponunt *cauernosae.* Sed perperam. Haec enim vox reuera designat montem Trerum, in quo erat spelunca Nemaei leonis; quod verba Diodori lib. 4. satis demonstrant. Οὗτος (ὁ λέων) μεγέθει μὲν ὑπερφυὴς ἦν, ἄτρωτος δὲ ὢν σιδήρῳ καὶ χαλκῷ καὶ λίθῳ, τῆς κατὰ χεῖρα βιαζομένης προσεδεῖτο ἀνάγκης. διέτριβε δὲ μάλιστα μεταξὺ Μυκηνῶν καὶ Νεμέας περὶ ὄρος τὸ καλούμενον ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος ΤΡΗΤΟΝ. εἶχε γὰρ περὶ τὴν ῥίζαν διώρυγα διηνεκῆ, καθ' ἣν εἰώθει φωλεύειν τὸ θηρίον. Eadem paene histo-

ria

Ἀλλὰ ἑὸν ἐδάμασσε βίης Ἡρακληείης,
Κητὼ δ' ὀπλότατον, Φόρκυϊ φιλότητι μιγεῖσα,
Γείνατο δεινὸν ὄφιν, ὃς ἐρεμνῆς κεύθεσι γαίης
Πείρασιν ἐν μεγάλοις παγχρύσεα μῆλα φυλάσσει.
Τῦτο μὲν ἐκ Κητῦς καὶ Φόρκυνος γένος ἐστί.
Τηθὺς δ' Ὠκεανῷ ποταμὺς τέκε δινήεντας,

Sed ipsum robustus domuit Hercules.
Ceto vero minimum natu, cum Phoreyne concubitu mista,
Peperit saeuum serpentem, qui obscurae in latibulis terrae
Finibus in amplis aurea mala custodit.
Haec quidem Cetus et Phorcynis soboles est.
Tethys autem Oceano flumina peperit vorticosa,

333. Φόρκυνι Iunt. 1. 2. Ald. 336. Φορκύνιες Ald. ἐκ Φόρκυος B. 109.

ria in Paufaniae Corinthiacis occurrit. Haec satis indicant, quod in monte *Treto* leonis Nemeaei antrum fuerit, ac propterea hic versus hoc modo pungi et exponi debeat

Κοιρανέων Τρητοῖο, Νεμείης,
ἠδ' Ἀπεσάντος.

Imperans Treto, Nemeae, et Apesanti. Rob.

333. Ὁπλότατον] Hoplotatum. *κύρσον*, interpretes, *minimum natu. Φόρκυϊ συνίζησις.* *Guietus.*

334. Γείνατο δεινὸν ὄφιν καὶ τὰ ἑξῆς] Non semel, in fabulari historia, serpentes custodes constituuntur rerum diligentissime seruandarum. Sic Delphis τὸ μαντεῖον ἐφύλαττε Πύθων ὄφις, *oraculum seruabat Python serpens.* *Apollodorus* Lib. I. Cap. IV. §. 1. Martium fontem Thebis vicinum seruabat serpens. Idem Lib. III. C. IV. §. 1. Custodiebat etiam draco vellus aureum. Idem Lib. I. C. IX. §. 23. Vnde vero hoc factum? Nimirum, vigilem oportet esse et oculatum quicumque custodit rem pretiosiorem. Hoc autem significatur vocibus ὄφις et δρακων, nam Radices, ex quibus hae voces deductae sunt, ὀπτομαι et δερκομαι significant *videre.* Similiter Phoenicia vox נחש *nabhasch*, quae serpentem sonat, est a radice, quae *speculari* significat. Igitur credibile est, in prisca Phoenicum Lingua, eam vocem *custodem et serpentem* significasse, ex qua ambiguitate natae sunt fabulae. *Clericus.*

337. Ποταμὺς τέκε δινήεντας] Facile est intellectu quare fluuii dicantur nasci ex mari, cum non sit tantum affinitas naturae; sed etiam ex vaporibus marium nascantur pluuiae, vnde fluuii. Idem dixeris de fontibus et stagnis, de quibus postea. *Clericus.*

338. Νεῖ-

Νεῖλον τ', Ἀλφειόν τε, καὶ Ἠριδανὸν βαθυδίνην,
Στρυμόνα, Μαίανδρόν τε, καὶ Ἴστρον καλλιρέεθρον,
Φᾶσίν τε, Ῥῆσον τ', Ἀχελῳΐον ἀργυροδίνην
Νέσσον τε, Ῥοδίον θ', Ἁλιάκμονά θ', Ἑπτάπορόν τε,
Γρήνικόν τε, καὶ Αἴσηπον, θεῖόν τε Σιμοῦντα,

Nilumque, Alphaeumque, et Eridanum profundos vortices ha-
Strymonem, Maeandrumque, et Iſtrum pulcrifluum, [bentem,
Phaſimque, Rheſumque, Acheloum limpidum
Neſſumque, Rhodiumque, Haliacmonemque, Heptaporumque.
Granicumque, et Aeſepum, diuinumque Simoënta,

340. φάσιν Ald. Ἀχελλώϊον Iunt. 2.

338. Νεῖλον] Scholiaſtes ad hunc locum habet: Ἐκ τούτου φαίνεται Ἡσίοδος Ὁμήρου νεώτερος, καὶ γὰρ Ὅμηρος Αἴγυπτον καλεῖ τὸν Νεῖλον: *Hinc apparet Heſiodum Homero recentiorem eſſe, nam Homerus Nilum Aegyptum vocat.* Exiſtimabat, ſcilicet, fluuii quo Aegyptus irrigatur nomen tempore *Homeri* nondum Graecis innotuiſſe; quo factum vt ei regionis nomen imponeret; ſed poſtea cum innotuiſſet, ab *Heſiodo* prolatum eſſe. Ego vero vix crediderim Aegyptum notiorem fuiſſe *Heſiodo* Boeotio, qui fortaſſe nunquam peregrinatus fuerat, quam *Homero*, qui permultas oras luſtrauerat, nec Geographiae imperitus erat, vt paſſim oſtendit *Strabo*. Certe Νεῖλος non eſt nomen proprium amnis, vox enim illa fluuium ſignificat, et ita in Aegypto vocabatur vnicus ille fluuius, quo foecundatur, κατ' ἐξοχήν. Vide quae notauimus ad Num. XXXIV, 5. Similitudo nominis et forte eadem ratio effecit vt fluuius Heſperiorum Aethiopum idem ac Nilus eſſe crederetur. *Pomponius Mela* Lib. III. C. 9. *In horum finibus fons eſt, quem Nili eſſe aliqua credibile eſt, Nuchul ab incolis dicitur, et videri poteſt non alio nomine appellari, ſed a barbaro ore corruptus.* נחור *nuhhul* et נחיל *nhhil*, vnde Νεῖλος, ſunt nomina appellatiua quae *fluuium* quemlibet ſignificant, vt Hebraice נחל *nahhal*. Accolae ſolent vicinum amnem, ſimpliciter *fluuium* vocare, et ſic fiebat in Aegypto, forte et in Aethiopia. Sed Graeci, qui eorum populorum Linguas ignorabant, nomina propria eſſe putarunt, quae erant appellatiua. *Clericus.*

340. Ἀχελῳΐον ἀργυροδίνην] Scribendum videtur ἀχελῳόν τ' ἀργυροδίνην. *Guietus.*

345. Ἀρ-

Πηνειόν τε, καὶ Ἕρμον, ἀϋρρείτην τε Κάϊκον,
Σαγγάριόν τε μέγαν, Λάδωνά τε, Παρθένιόν τε,
Εὐηνόν τε, καὶ Ἀρδήσκον, θεῖόν τε Σκάμανδρον. 345
Τίκτε δὲ θυγατέρων ἱερὸν γένος, αἳ κατὰ γαῖαν

Peneumque, et Hermum, amoeneque fluentem Caïcum,
Sangariumque magnum, Ladonemque, Partheniumque,
Euenumque, et Ardeſcum, diuinumque Scamandrum.
Peperit quoque filias ſacras, quae per terram

343. ἀϋρείτην Iunt. 1. 2. Ald. 345. Ἄρδηκον B. 109. Ἄλδησκον Trinc. 346. δὲ Iunt. 1. delet. αἳ Ald.

345. Ἀρδήσκον] Ab ἄρδω, ἀρδάω, ἀρδήσω, ἀρδήσκω, Ἄρδησκος. *Guierus.*

346. Αἳ κατὰ γαῖαν, Ἄνδρας κερίζουσιν Ἀπόλλωνι ξὺν ἄνακτι, Καὶ ποταμοῖς] Scholiaſtes duplicem interpretationem horum verborum affert. Nam prius κερίζουσι interpretatur τρέφουσι, quia Sol et aqua dulcis efficiunt, vt ex terra emittantur fructus, quibus alimur. Deinde ad ſequentia verba addit: Καὶ γὰρ Ἀπόλλωνι καὶ Ποταμοῖς οἱ νέοι ἀπέτεμον τὰς κόμας, διὰ τὸ αὐξήσεως καὶ ἀνατροφῆς αἰτίους εἶναι: *Etenim Apollini et fluuiis iuuenes tondebant comas, quod ſint augmenti et nutritionis cauſae.* Nimirum comas primum detonſas Apollini aut fluuiis appendebant. Confirmat hoc loco *Homeri* ex Iliad. Ψ, v. 144 et ſeq. Sed affert tantum verſum vnum, cum tres eſſent proferendi, aut potius ſex, quos ſubiiciemus. Deſcribit *Homerus* funus Patrocli, in cuius cadauer Myrmidones detonſos crines iaciebant, et de ipſo Achille, Myrmidonum duce, ita loquitur, v. 141.

Στὰς ἀπάνευθε πυρῆς ξανθὴν ἀπεκείρατο χαίτην,
Τὴν ἑα Σπερχειῷ ποταμῷ τρέφε τηλεθόωσαν·
Ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπεν ἰδὼν ἐπὶ οἶνοπα πόντον,
Σπερχεῖ, ἄλλως σοί γε πατὴρ ἠρήσατο Πηλεύς,
Κεῖσέ με νοσήσαντα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
Σοί τε κόμην κερσέειν, ἕξειν θ' ἱερὴν ἑκατόμβην.

Stans ſeorſim a rogo flauam retondit caeſariem, quam Sperchio fluuio alebat floreſcentem. Indignabundus autem dixit, inſpiciens nigrum Pontum: Sperchi fruſtra tibi pater vouit Peleus, illuc me reuerſum caram in patriam terram, tibi caeſariem tonſurum, mactaturumque ſacram hecatomben. Si poſteriorem hanc interpretationem ſequamur, tum vero vertendum erit κερίζουσι, non *alunt*, ſed *tondent*; ac ſane hoc interdum ſignificat, ſeruata ſignificatione

Ἄνδρας κειρίζουσιν, Ἀπόλλωνι ξὺν ἄνακτι,
Καὶ ποταμοῖς· ταύτην δὲ Διὸς πάρα μοῖραν ἔχουσι.
Πειθώ τ', Ἀδμήτη τε, Ἰάνθη τ', Ἠλέκτρη τε,
Δωρίς τε, Πρυμνώ τε, καὶ Οὐρανίη θεοειδὴς,
Ἱππώ τε, Κλυμένη τε, Ῥοδία τε, Καλλιρόη τε.
Ζευξώ τε, Κλυτίη τε, Ἰδυῖά τε, Πασιθόη τε,
Πληξαύρη τε, Γαλαξαύρη τ', ἐρατή τε Διώνη,
Μηλόβοσίς τε, Θόη τε, καὶ εὐειδὴς Πολυδώρη,
Κερκηΐς τε φυὴν ἐρατὴ, Πλουτώ τε βοῶπις,
Περσηΐς τ', Ἰάνειρά τ', Ἀκάστη τε, Ξάνθη τε,
Πετραίη τ' ἐρόεσσα, Μενεσθώ τ', Εὐρώπη τε,
Μῆτίς τ', Εὐρυνόμη τε, Τελεσθώ τε κροκόπεπλος·

Viros tondent, vna cum Apolline rege,
Et fluminibus: hanc vero a Ioue ſortem habent,
Pithoque, Admeteque, Iantheque, Electraque,
Doriſque, Prymnoque, et Vrania forma Deam referens,
Hippoque, Clymeneque, Rhodiaque, Calliroëque,
Zeuxoque, Clytieque, Idyiaque, Paſithoëque,
Plexaureque, et Galaxaure, amabilisque Dione,
Meloboſisque, Thoëque, et venuſta Polydora,
Cerceisque indole amabilis, Plutoque magnis oculis,
Perſeisque, Ianiraque, Acaſteque, Xantheque,
Petraeaque amabilis, Meneſthoque, Europaque,
Metisque, Eurynomeque, Teleſthoque croceo peplo:

347. κειρίζουσι Ald. Iunt. 1. 2. σὺν Ἀπολλ. ἄνακτι Ald. Iunt. 1. 2. 348. ἔχουσιν Iunt. 1. 2. 352. Ἰδυῖα Iunt. 2. Εἰδυῖα B. 109. 353. τ' ἐρατὴ Ald. Iunt. 1. atque ita edidit Rob. vulgo erat τε, ἐρατή. 355. Κερκηΐς Iunt. 1. 2. ἐρατὴν Ald. 356. Περσηΐς τ' ἐρόεσσα legit Cod. R. S. Ἰαν. τ' ed. Com. et Rob. vulgo Ἰ. τε. 357. Πετραίης Trinc. 358. τελεσώ B. 109. Iunt. 1. 2.

radicis κείρω, *tondeo*. Itaque Apollo, fluuiorumque et fontium Numina *tondere* dicentur viros, quod viri in eorum honorem tonderent caeſariem. Nonnulla habet hanc in rem *Caſaubonus* ad Cap. XXI. Charact. *Theophraſti*, περὶ μικροφιλοτιμίας. *Clericus*.

347. Ἄνδρας κειρίζουσιν] Hoc eſt, κείρουσιν. Heſych. κείριζον, ἀπέκειρον. ἔφηβοι capillum tondentes Apollini et fluuiis dedicare ſolebant. Vide Martialis epigramma de Encolpi capillo. *Guietus*.

353. Γαλαξαύρη τε] An μαλαξαύρη? placet. *Guietus*.

359. Κει-

Κρισίη τ', Ἀσίη τε, καὶ ἱμερόεσσα Καλυψώ·
Εὐδώρη τε, Τύχη τε καὶ Ἀμφιρὼ, Ὠκυρόη τε·
Καὶ Στὺξ, ἣ δὴ σφέων προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων·
Αὗται δ' Ὠκεανῷ καὶ Τηθύϊ ἐξεγένοντο
Πρεσβύταται κοῦραι· πολλαὶ γε μέν εἰσι καὶ ἄλλαι.
Τρὶς γὰρ χίλιαί εἰσι τανύσφυροι Ὠκεανίναι,
Αἵ ῥα πολυσπερέες γαῖαν καὶ βένθεα λίμνης

Criſiëque, Aſiaque et amabilis Calypſo:
Eudoreque, Tycheque, et Amphiro, Ocyroeque:
Et Styx, quae ipſarum excellentiſſima eſt omnium.
Atque hae Oceano et Tethye prognatae ſunt,
Grandiores natu filiae; multae quidem ſunt et aliae.
Ter mille enim ſunt pulchrae filiae Oceani,
Quae ſane diſperſae terram, et profunditates lacus

359. Κρυσηΐς Iunt. 1. 2. Κρισίης Trinc. Κρησηΐς B. 109. 360. Ἀμφυρὼ Iunt. 2. 364. Ὠκεανίδες B. 109.

359. Κρισίη] Forte a κρὴς, κρητος, κρήτιος, κρήσιος, κρησίη, vt ἀσίη. *Guietus.*

360. Ἀμφιρὼ, Ὠκυρόη τε] An Ἀμφιρὸ ὠκυρόη τε? Ἀμφιρὸ pro Ἀμφιρόα. Sic ἔργοις. Ἄσκρη, χεῖμα κακὴν θέρει ἀργαλέ' ἐδέποτ' ἐσθλή. An ab Ἄμφιρος Ἀμφιρὼ; Heſych. Ἄμφορον, ἀμφορέα. an ἀμφιρὼ τῷ ἀμφιρῶτις cognatum? Heſych. Ἀμφιρῶτις, περιβόητος, κεφαλὴν ἔχων ἑκατέρωθεν. *Guietus.*

361. Καὶ Στὺξ] De hac poſtea dicemus ad v. 775. et ſeqq. *Clericus.*

363. Πρεσβύταται] h. l. ſunt, *maxime venerandae, praeſtantiſſimae.* Saepe eo ſenſu apud Poetas inprimis ea vox. Homer. Il. δ, 59. Καὶ μὲ πρεσβυτάτην — vbi Scholia recte ἐντιμωτάτην. et ſic Odyſſ. ν', 142. aliisque locis multis. Interpretes ſaepe in ea voce ſunt lapſi. *Krebs.*

364. Τρὶς γὰρ χίλιαί εἰσι] De Nymphis vide dicta ad v. 187. *Clericus.*

365. Βένθεα λίμνης] Hoc eſt, θαλάσσης, Ὠκεανῦ. Homer. Ἠέλιος δ' ἀνόρεσε λιπὼν περικαλλέα λίμνην. *Guietus.*

— γαῖαν καὶ βένθεα λίμνης.

Πάντη ὁμῶς ἐφέπουσι] Videtur βένθεα λίμνης dici καθ' ὑπαλλαγὴν, pro λίμνας βαθείας *ſtagna profunda*, vel *lacus profunditos*; nam hae Oceani filiae non mare, ſed lacus incolebant. De marinis egit *Heſiodus* v. 240. et ſeqq. Certum eſt alioqui λίμνην ab *Homero* dici mare, ad quem vide *Euſtathium* p. 919. Ed. Rom. *Clericus.*

Πάντη ὁμῶς ἐφέπουσι, θεάων ἀγλαὰ τέκνα.
Τόσσοι δ' αὖθ' ἕτεροι ποταμοὶ κελαρυζηδὰ ῥέοντες,
Υἱέες Ὠκεανοῦ, τοὺς γείνατο πότνια Τηθύς·
Τῶν ὄνομ' ἀργαλέον πάντων βροτὸν ἄνδρα ἐνίσπειν·
Οἱ δὲ ἕκαστοι ἴσασι οἳ ἂν περιναιετάουσι. 370
Θεία δ' Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην,
Ἠῶ θ', ἣ πάντεσσιν ἐπιχθονίοισι φαείνει,
Ἀθανάτοις τε θεοῖς τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι,

Passim pariter incolunt, Dearum splendida proles.
Tot rursus alii fluuii cum strepitu fluentes,
Filii Oceani, quos peperit veneranda Tethys:
Quorum nomina difficile omnium mortalem virum proloqui.
Sed singuli nouerunt, quicumque circum habitant.
Thia praeterea Solemque magnum, lucentemque Lunam,
Auroramque, quae omnibus terrestribus lumen praebet,
Immortalibusque Diis qui coelum latum tenent,

369. βροτῶν Ald. ἀνδρ. ἕν Trinc. 370. ἴσασιν Trinc. Iunt. 1. 2. Steph. ἴσοι περιναιετάουσιν Iunt. 1. 2. Steph. marg. 371. ἠέλιον Ald. 372. ἐπιχθονίῃσι Iunt. 1. 2.

371. Θεία δ' Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην, καὶ τὰ ἑξῆς] In voce Θεία videtur latere Phoenicium תהו *thohou*, quod *inanitatem* significat et nomen est τῆς Χάους. Cum ignorarent antiquissimi Graeci creationem Solis ab aeterno Numine, scirentque eum prodiisse מתהו mitthohou, *e thohou*; mutata hac voce in תיה *theia*, e Chao Deam fecerunt. In qua mutatione, nihil esse alienum a Linguarum Orientalium ingenio ii norunt, qui eas vel a limine salutarunt. Nihil vetat nos hic paucis indicare originem nominum Graecorum Solis et Lunae. Videtur ergo Sol ἥλιος dictus a Phoenicio עליא *belojo*, id est *altus*; quod quamuis omnibus astris conueniat, non mirum Astrorum notissimo, et maximo, ad nos quod attinet, tribui. Propterea dicitur *Hyperione* patre natus. Nimirum, ἐν ὑπερτάτῳ μένει τοῦ χάους; ἐγεννήθη ὁ ἥλιος. Luna vero dicitur σελήνη, vel Dorice σελάνα a Phoenicio שלנה *schelanah*, hoc est, *quae pernoctat*, ex ש *sche* quae, et לנה lanah *pernoctauit*.

Obseruandum autem hic est distingui *Solem* et *Lunam*, ab *Apolline* et *Diana* liberis Iouis, qui postea cum iis misti sunt, quod mortuorum animi ad illa astra, vt iis insiderent, migrasse existimarentur, qua de re postea ad v. 918. agemus. *Clericus.*

374. Ὑπο-

Γείναθ', ὑποδμηθεῖσ' Ὑπερίονος ἐν φιλότητι.
Κρίῳ δ' Εὐρυβίη τίκ]εν, φιλότητι μιγεῖσα,
Ἀστραῖόν τε μέγαν, Πάλλαντά τε, δῖα θεάων,
Πέρσην θ', ὃς καὶ πᾶσι μετέπρεπεν ἰδμοσύνησιν·
Ἀστραίῳ δ' Ἠὼς ἀνέμους τέκε καρτεροθύμους,
Ἀργέστην Ζέφυρον, Βορέαν τ' αἰψηροκέλευθον,

Peperit, congreſſa cum Hyperione in concubitu.
Crio autem Eurybia peperit, concubitu miſta,
Aſtraeumque magnum, Pallantemque, praeſtantiſſima Dearum,
Perſenque, qui etiam omnes praecellebat peritia.
Aſtraeo vero Aurora ventos peperit validos,
Argeſten Zephyrum, Boreamque velocem,

374. ὑποδμηθεῖσ' edidit Rob. vulgo ὑπευνηθεῖσ'. Iunt. 1. 2. ὑποδμηθεῖσα. 375. Κρίῳ δ' Εὐρυβίη ſine iota ſubſcr. Ald. Κρείῳ δ' — B. 109. τίκεν ἐν Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. τίκε ἐν B. 109. 377. πάσῃσι Trinc. Steph. marg. ὃς τε πάσῃσι B. 109. 379. Ἀργέσην, Ζέφυρον Ald. Ἀργέσην, Ζέφυρον B. 109. τε λαιψηρ. Iunt. 1. 2. Steph. marg. ἐψηροκέλευθον Trinc. Βορέην λαιψηροκέλευθον Ald.

374. Ὑποδμηθεῖσ'] Nonnullae Edd. habent ὑπευνηθεῖσ', ſed ex MSS. reſtitui ὑποδμηθεῖσ', quae vox paſſim vſurpatur ab Heſiodo. *Rob.*

375. Κρείῳ δ' Εὐρυβίη καὶ τὰ ἑξῆς] Crius et Eurybie, eorumque filii Aſtraeus, Pallas et Perſes, neque ex rerum natura, neque ex priſca Hiſtoria male intellecta nati videntur, ſed ex cerebro Poetarum, data opera mentientium; ex quo nata et pleraque nomina Nympharum, quae ab *Heſiodo* recenſita ſunt. Matrimoniorum cauſa, videntur partim haec ficta, ne Deabus notiſſimis deeſſent mariti; nam tres Deas tribus Crii filiis poſtea collocat noſter Poeta *Clericus.*

Κρείῳ δ' Εὐρυβίη τίκ]εν] Scribo κρείῳ. ſupra κοῖόν τε κρεῖον τε etc. a κρέω regno κρείω, κρεῖος. *Guietus.*

377. Ὃς καὶ πᾶσι μετέπρεπεν] Scribe ὃς πάσῃσι μετέπρεπεν. *Guietus.*

378. Ἀστραίῳ δ' Ἠὼς ἀνέμους τέκε] Quia venti ex alto flant, et quia aſtra alta ſunt, videntur *Aſtraei* filii fingi; Aurorae vero, quae ex terra oritur, quia terram verrunt et perflant. *Clericus.*

379. Ζέφυρον, Βορέην τε καὶ Νότον] Mirum eſt cur *Heſiodus* Orientalem ventum omiſerit, cum nihilo ſit inferior reliquis ventis, et aptius dici poſſit Aurora natus, quam ceteri. Certum eſt enim in ampliſſimis maribus, ſurgente Aurora, vehementiorem ſubſola

Καὶ Νότον, ἐν φιλότητι θεῷ θεὰ εὐνηθεῖσα.
Τὰς δὲ μετ' ἀστέρα τίκ]εν Ἑωσφόρον ἠριγένεια,
Ἄστρα τε λαμπετόωντα τὰ τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται.
Στὺξ δὲ τέκ' Ὠκεανοῦ θυγάτηρ, Πάλλαντι μιγεῖσα,
Ζῆλον καὶ Νίκην καλλίσφυρον ἐν μεγάροισι,
Καὶ Κράτος, ἠδὲ Βίην, ἀριδείκετα γείνατο τέκνα,
Τῶν οὐκ ἔστ' ἀπάνευθε Διὸς δόμος, οὐδέ τις ἕδρη,

Et Notum, in concubitu cum Deo Dea congressa.
Post hos vero Aurora stellam peperit Luciferum mane genita,
Astraque fulgentia quibus coelum cinctum est.
Styx vero peperit Oceani filia, Pallanti mista,
Zelum et Nicen formosam, in aedibus,
Et Robur, atque Vim, praeclaros peperit filios,
Quibus non est seorsim a Ioue domus, nec vlla sedes,

380. θεὰ θεῷ Iunt. 1. 2. Trinc. 381. Ἑωσφόρος B. 109. 383. ὃς ὑπερθεν Iunt. 1. 2. 384. Νείκην B. 109. Iunt. 1. 2. πολύσφυρον Iunt. 1. 2. ἐκ μεγαρ. est in ed. Cler. et Rob. Melius in Graev. et Krebs. ἐν μεγ. quod restituimus. 386. ἀπάνευθεν Iunt. 1. 2.

num sentiri. Sed Physicus non erat *Hesiodus*, neque in suis figmentis accuratus, certarumve legum obseruans. Vide ad v. 870. *Clericus.*

381. Τὰς δὲ μετ' ἀστέρα τίκ]εν Ἑωσφόρον.] Mirum est Auroram matrem dici Luciferi et stellarum, cum, Aurora apparente, obscurentur, et paullo post oculos fugiant. Si accuratus esset *Hesiodus*, suspicarer Ἠῶ dici non matutinum sed vespertinum crepusculum, quod et Luciferum et cetera astra coelo inducere videtur. *Clericus.*

383. Στὺξ] Ἀ σύγω, σύγέω; συγὶς, σὺξ. Odium. *Guietus.*

Στὺξ] Intelligendi sunt accolae huius fontis, qui fuit in Arcadia. Hi auxilium Ioui tulerunt, et contra patrem bellaturo ex Arcadia primi adfuerunt. De fonte ipso agemus ad v. 775. vbi pluribus describitur. *Clericus.*

384. Ζῆλον καὶ Νείκην καὶ τὰ ἑξῆς] Sunt quidem nomina a Poeta pro arbitrio Stygis liberis imposita; sed ex quibus colligere liceat fortissimos viros ex Arcadia ad Iouem veniisse, qui non paruum momentum attulerint ad victoriam, et qui deinde satellites Iouis fuerint. *Clericus.*

386. Τῶν οὐκ ἔς'] Allegoria perquam splendida et sublimi omnipotentiam Dei significat Poeta, quem sequitur Callimachus

Οὐδ' ὁδὸς, ὅππη μὴ κείνοις θεὸς ἡγεμονεύει.
Ἀλλ' αἰεὶ παρ' Ζηνὶ βαρυκτύπῳ ἑδριόωνται·
Ὡς γὰρ ἐβάλεσε Στὺξ ἄφθιτος, Ὠκεανίνη,
Ἤματι τῷ, ὅτε πάντας Ὀλύμπιος ἀστεροπητὴς
Ἀθανάτους ἐκάλεσσε θεὸς ἐς μακρὸν Ὄλυμπον.
Εἶπε δ', ὃς ἂν μετὰ εἷο θεῶν Τιτῆσι μάχοιτο,
Μή τιν' ἀποῤῥαίσειν γεράων, τιμὴν δὲ ἕκασον

Neque via, qua non illis Deus praeit:
Sed semper apud Iouem grauiter tonantem sedem habent,
Sic enim consuluit Styx incorruptibilis, Oceani filia,
Die illo, quando omnes Olympius fulgurator
Immortales vocauit Deos ad latum Olympum.
Dixit autem, quod quisquis vna secum Deorum contra Titanas pugnet,
Nulli se ademturum praemia, sed honorem quemque

387. Ἧσι Iunt. 1. 2. 388. ἑδριόωνται B. 109. 389. Ὠκεανίνην Trinc. Ὠκεανίνη Ald. 391. ἐκάλεσε Trinc. μακρὸν Trinc. 392. Εἶπε Ald. Τιτῆσι Ald. 393. ἀποῤῥαίσειν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. ἀπῤῥαίσειν Heins. γεράων Iunt. 2.

chus in hymno in Iouem: Σή τε Βίη, τό τε Κάρτος, ὃ καὶ πέλας εἴσαο δίφρου. Similis descriptio apud Miltonum occurrit, vbi Messiae Victoriam comitem adiungit — At his right hand Victory Sate eagle wing'd — *Rob.*

387. Ἡγεμονεύει] An ἡγεμονεύοι? hoc est, via qua non illi Iouem sequantur, comitentur. *Guietus.*

391. Ἀθανάτους ἐκάλεσσε θεὸς] Deos hic a Titanibus distinguit *Hesiodus*, quamuis Dii a Titanibus nati sint; quod Iupiter victor pluris factus sit, vna cum suis, quam Saturnus et qui ei fauebant; qua de causa nomen *Deorum* retulerunt, veluti κατ' ἐξοχήν. De eorum pugna postea dicemus. *Clericus.*

393. Μή τιν' ἀποῤῥαίσειν] Scribo ἀποῤῥήσειν, pro ἀποῤῥησειν, metri causa. *Guietus.*

Μή τιν' ἀποῤῥαίσειν γεράων] Iis qui honores obtinuerant, apud Coelum aut Saturnum, similes promisit Iupiter, si in partes suas transirent, et nouis praemiis se affecturum eos, quos nullo loco habuerat Saturnus; quibus pollicitationibus, multos in partes suas pertraxit. Haec omnia clare ostendunt homines fuisse, qui hominibus bellum inferrent, et sollicitarent aduersariorum auxilia ad defectionem, spe praemiorum. *Clericus.*

Ἐξέμεν ἣν τοπάρος γε μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι·
Τὸν δ' ἔφαθ', ὅσις ἄτιμος ὑπὸ Κρόνῳ ἠδ' ἀγέρασος,
Τιμῆς καὶ γεράων ἐπιβησέμεν ἣ θέμις ἐστί.
Ἦλθε δ' ἄρα πρώτη Στὺξ ἄφθιτος Οὐλυμπόν δε
Σὺν σφοῖσι παίδεσσι, φίλῳ διὰ μήδεα πατρός.
Τὴν δὲ Ζεὺς τίμησε, περισσὰ δὲ δῶρα ἔδωκεν.
Αὐτὴν μὲν γὰρ ἔθηκε θεῶν μέγαν ἔμμεναι ὅρκον,
Παῖδας δ' ἤματα πάντα ἐὸς μεταναιέτας εἶναι.
Ὡς δ' αὔτως πάντεσσι διαμπερὲς, ὥσπερ ὑπέστη,
Ἐξετέλεσσ'· αὐτὸς δὲ μέγα κρατεῖ, ἠδὲ ἀνάσσει·
Φοίβη δ' αὖ Κοίῳ πολυήρατον ἦλθεν ἐς εὐνήν·

Habiturum, quem antea inter immortales Deos. [munis,
Illum etiam dixit, qui honoris expers fuerit ſub Saturno et im-
Ad honores ac praemia prouecturum, vt aequum eſt.
Venit autem prima Styx incorruptibilis in Olympum
Cum ſuis filiis, ſui per conſilia patris.
Illam vero Iupiter honorauit, eximia quoque dona dedit.
Eam enim conſtituit Deorum magnum vt ſit iusiurandum,
Filii autem diebus omnibus ſui inquilini vt ſint.
Similiter etiam omnibus prorſus, ſicuti pollicitus erat,
Perfecit: ipſe autem praepotens eſt, atque imperat.
Phoebe porro Coei periucundum venit ad torum;

395. ἔφατ' Ald. Iunt. 1. 2. Steph. 397. ἄφθιτον B. 109. Trinc. 398. σφίσι Ald. σφῇσι B. 109. 401. ἐὸ B. 109. Trinc. 402. Ὅς ed. Cler. et Rob. ſed Ald. Ὡς vt et Graeu. et Krebſ. id recepimus. διαμερὲς Iunt. 2. 403. ἣδ' Ald. Iunt. 1. Trinc.

398. Σὺν σφίσι παίδεσσιν] ΣΦοῖσιν. πατρὸς] Ὠκεανῦ ſcilicet. *Guietus.*

401. Μεταναιέτας εἶναι] Δωρισμὸς, vt τροπὰς, κέρας. μεταναιέτης, vt μέτοικος. *Guietus.*

404. Φοίβη δ' αὖ Κοίῳ πολυήρατον ἦλθεν ἐς εὐνήν] Cum inter poſteros huius Phoebes fuerint Numina fatidica, et quae vaticiniis praeeſſe credebantur; exiſtimarim, Phoeniciis litteris, ſcribi poſſe nomen eius hoc modo פה־בה phe-bah, *os in illa*, nimirum, os fatidicum; nam Phoenicia Lingua *os Dei* eſt oraculum, et *conſulere os Dei*, eſt conſulere oraculum. *Aeſchylus* in Eumenidibus, poſtquam dixit primum Terram, deinde Themin Oraculo Delphico praefuiſſe, ſic pergit:

— ἓν

Κυσσαμένη δ' ἤπειτα θεὰ θεῷ ἐν φιλότητι, 405
Λητὼ κυανόπεπλον ἐγείνατο μείλιχον αἰεὶ,
Ἤπιον ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς, ἀγανώτατον ἐντὸς Ὀλύμπου.
Γείνατο δ' Ἀστερίην εὐώνυμον, ἣν ποτε Πέρσης

Grauida vero facta deinde Dea Dei in concubitu,
Latonam caeruleo peplo peperit blandam semper,
Mitem hominibus atque immortalibus Diis,
Suauem ab initio, inprimis hilarem intra Olympum.
Peperit insuper Asteriam claram, quam olim Perses

405. θεῶν B. 109. 409. πέρσης B. 109.

—— ἐν δὲ τῷ τρίτῳ
Λάχει θελξάσης, ἐδὲ πρὸς βίαν τινὸς,
Τιτανὶς ἄλλη, παῖς χθονὸς, καθέζετο
Φοίβῃ· δίδωσιν δ' ἡ γενέθλιον δόσιν
Φοίβῳ, τὸ Φοίβης δ' ὄνομ' ἔχει παρώνυμον:
Tertia vero sortitione, volente ea, nec vi vllius allata, Titanis alia, filia Telluris, consedit Phoebe; donauit vero haec natali munere Phoebum, qui nomen habet ad Phoebes nomen accedens. Clericus.

Hic versus spurius est, et delendus. *Guietus.*

406. Λητὼ κυανόπεπλον] Nomen forte habuit a לוט *lout*, hoc est, magicis carminibus vti, לטא *lita*, vel *leta*. Apollo certe et Diana huius liberi magicarum artium periti fuisse dicuntur easque docuisse alios. Circe, filia Solis seu Apollinis, nobilissima etiam fuit venefica. *Clericus.*

408. Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς, ἀγανώτατον ἐντὸς Ὀλύμπου] Iam ante louem. *Clericus.*

Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς] Hunc versum spurium esse existimat Guietus, hanc opinor ob causam, quia τὸ μείλιχον geminatum redundare videtur. At qui nesciebat ὁ κριτικώτατος, quanta huic figurae vis et venustas insit, vtque amplificet, et illustret orationem. Vide Ciceronem de Orat. l. 3. et Quintil. de Inst. Orat. l. 9. Omni certe caret venustatis sensu, qui non extemplo persentit, quanto maior et pulchrior exhibetur Latonae benignitas per huiusce vocis repetitionem. Eadem indole Ouidius deam hanc praeditam describit, eamque inhospitales Lycios mitissima oratione compellantem introducit, *Quem non blanda Deae potuissent verba mouere?* Metam. l. 6. *Rob.*

409. Γείνατο Ἀστερίην] Phoenicie בת־ראה *bassetbirah* latentem

Ἠγάγετ' ἐς μέγα δῶμα, φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν. 410
Ἡ δ' ὑποκυσσαμένη Ἑκάτην τέκε, τὴν περὶ πάντων

Duxit in amplam domum, ſua vt eſſet vxor.
Illa autem grauida facta Hecaten peperit, quam ſuper omnes

410. Ἠγάγετ' ἐς B. 109.

tentem ſignificat, quod nomen non male conueniat filiae veneficae; quae mulieres omnia clam faciunt. Hoc ipſum nomen fuit Inſulae Deli, dum latuit, vnde colligere licet veram eſſe allatam Etymologiam. *Callimachus*, in Hymno εἰς Δῆλον, ita inſulam compellat, v. 37.

— — ἔνομα δ' ἦν σοι
Ἀστερίη τοπαλαιόν, ἐπεὶ βα-
θὺν ἦλαο τάφρον
Οὐρανόθεν φεύγουσα Διὸς γά-
μον, ἀστέρι ἴση.

Nomen autem erat tibi Aſterie olim, quoniam profundam inſiluerat foſſam, coelitus fugiens Iouis concubitum aſtro ſimilis. Videtur voluiſſe *Callimachus* Deam *Aſteriam* in inſulam fuiſſe mutatam, primum quidem ſub aqua latentem, deinde δῆλον *conſpicuam* factam. *Clericus.*

Ἦν ποτε Πέρσης ἠγάγετ' ἐς μέγα δῶμα] Suſpicor *Perſam* vocari virum huiuſce veneficae, quod inaudiuiſſet iam *Heſiodus* Perſas eſſe veneficiis ac magicis artibus ſummopere deditos, qua de re vide Lib. II. *Th. Stanleii Philoſophiae Orientalis.* Clericus.

410. Φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν] τὸ κεκλῆσθαι pro τῷ εἶναι frequentiſſime vſurpatur, praecipue vero apud poetas. Τῷ δέ κε νικήσαντι φίλη κεκλήσῃ ἄκοιτις, Il. γ, 138. Καὶ ἔνεκά σὴ παράκοιτις κέκλημαι. Il. δ, 61. *Rob.*

411. Ἑκάτην τέκε] Dicta eſt a Phoenicibus haec Dea אחתא aut אחתה *echatha*, hoc eſt, *vnica*, qua de cauſa ab *Heſiodo* v. 426. dicitur μονογενὴς *vnigenita.* Haec Dea, vt notiſſimum eſt, credebatur eſſe Numen, quod inſideret Lunae, miſcebaturque cum Diana, et praeeſſe magicis artibus putabatur. Videntur Phoenices ita eam vocaſſe, quia Luna ſola exiſtimabatur eſſe in coelo ſui generis; cum maximus, poſt Solem, Planetarum eſſe cenſeretur, quod maxima appareat. Tum crediderunt eam magicis ſacris praeeſſe, quia noctu fiunt, inſpectante veluti Luna. Solebant Graeci, vnoquoque menſe, cum Luna eſſet noua, in compitis, coenam apponere, quae vocabatur *coena Hecatae*, et a pauperibus auferebatur. *Ariſtophanes in Pluto*, p. 63. Ed. Maioris Geneuenſis, de Hecate:

— — Φησὶ γὰρ αὕτη
Τὰς μὲν ἔχοντας καὶ πλε-
τοῦντας δεῖπνον κατὰ μῆνα
προσάγειν,

Τὰς

Τὰς δὲ πένητας τῶν ἀνθρώπων ἁρπάζειν πρὶν καταθεῖναι.

Ait enim ipsa, qui habent, et diuites sunt, eos coenam vnoquoque mense offerre, pauperes vero homines rapere, ferme antequam sit apposita. Vbi ita habet Scholiastes: Τὴν ἐν ταῖς τριόδοις ἐτίμων τοπαλαιὸν, διὰ τὸ τὴν αὐτὴν σελήνην, καὶ Ἀρτέμιδα καὶ Ἑκάτην καλεῖσθαι. Κατὰ δὲ νεμηνίαν οἱ πλέσιοι δεῖπνον ἑσπέρας, ὡς θυσίαν, τῇ Ἑκάτῃ προσάγοντες ἐπὶ ταῖς τριόδοις ἐτίθεν· οἱ δὲ πένητες ἤρχοντο πεινῶντες, καὶ ἔσθιον αὐτὰ, καὶ ἔλεγον ὅτι ἡ Ἑκάτη ἔφαγεν αὐτά: *quam in triuiis olim colebant, quia eandem vocabant Lunam, Dianam et Hecaten. Noua Luna, diuites vesperi coenam, quasi sacrificium Hecatae offerentes, in compitis ponebant. Pauperes vero veniebant esurientes, et eam comedebant,, dicebantque Hecaten comedisse.* Quae hunc in locum transtulimus, duabus de causis; primum vt constet hinc studiosissime cultam hanc fuisse Deam, ex consilio *Hesiodi*; deinde vt intelligatur locus Esaiae Prophetae, de hoc Numine; ex quo loco colligimus simili ratione, apud Orientales, cultam Hecaten fuisse. Ita loquitur Cap. LXV, 11. *Vos qui deseritis Iehouam, oblitti montis sanctitatis meae, instruentes* לגד laggad *mensam et impleutes* למני lamni *libamen.* Ex quopiam idiomate Orientalium Dialectorum, videtur pro ח esse ג, adeo vt גד sit idem ac חד aut אחתא vel חחתא *echatha*, nam haec omnia *vnam* significant, nisi forte sit legendum לחד *labhad.* Certe Numen quoddam, apud eundem Prophetam, vocatur in Cap. sequente אחת *ebhath.* Sic loquitur v. 17. *Qui purificant se in hortis post* אחת *ebhath*; sic enim Massorethae legunt. Sequens vox מני *mni*, plane eadem est, ac vox Graeca μὴν *mensis*, vnde dicta μήνη *Luna.* Respicit Propheta ad coenas illas, vnoquoque mense Hecatae oblatas, quasi Numini Mensium praesidi; notum enim est, apud Orientales, mensis fuisse Lunares. Huc respexisse videtur vetus Scriptor libri suppositicii, qui dicebatur κήρυγμα Πέτρε, *praedicatio Petri*; vbi insimulabantur Iudaei, quasi λατρεύοντες ἀγγέλοις, καὶ μηνὶ, καὶ σελήνῃ, *colentes Angelos, Mensem et Lunam.* Locus exstat apud *Origenem* Tom. XIV. in Ioannem.

Praeter rationes allatas, ex quibus Hecatam Orientale Numen esse intelligimus, est et alia ratio; quod, nimirum, sol diceretur apud eosdem populos חד *bhadad*, hoc est, *vnus*, quo credibilius sit Lunam אחתא *ebhatha* dictam fuisse, hoc est, *vnam. Macrobius* Saturnalium Lib. I. c. 23. *Assyrii Deo, quem summum, maximumque venerantur, ADAD nomen dederunt. Eius nominis interpretatio signi-*

ficat

Ζεὺς Κρονίδης τίμησε· πόρεν δέ οἱ ἀγλαὰ δῶρα,
Μοῖραν ἔχειν γαίης τε καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
Ἦ δὲ καὶ ἀστερόεντος ὑπ' Οὐρανῷ ἔμμορε τιμῆς,
Ἀθανάτοις τε Θεοῖσι τετιμένη ἐστὶ μάλιστα.
Καὶ γὰρ νῦν ὅτε πῃ τὶς ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Ἕρδων ἱερὰ καλὰ κατὰ νόμον ἱλάσκηται,
Κικλήσκει Ἑκάτην· πολλὴ τέ οἱ ἕσπετο τιμὴ
Ῥεῖα μάλ', ὥ πρόφρων γε θεὰ ὑποδέξεται εὐχάς·
Καί τε οἱ ὄλβον ὀπάζει· ἐπεὶ δύναμίς γε πάρεστιν.
Ὅσσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανῷ ἐξεγένοντο,
Καὶ τιμὴν ἔλαχον, τῶν ἔχει αἶσαν ἁπάντων.

Iupiter Saturnius honorauit: dedit vero ei ſplendida dona,
Poteſtatem vt habeat terraeque et infructuoſi maris.
Imo etiam ſtelligero a Coelo ſortita eſt honorem.
Immortalibusque Diis honorata eſt maximè.
Etenim nunc quando alicubi aliquis terreſtrium hominum
Faciens ſacra fauſta ſecundum patrios mores expiat,
Inuocat Hecaten: ingens vero eum ſequitur honor
Facillime, cuius beneuola Dea ſuſcipit preces:
Et illi diuitias largitur; nam facultas ei adeſt.
Quotquot enim Terra Coeloque prognati ſunt,
Et honorem ſorte acceperunt, illorum habet ſortem omnium.

415. τε τιμήν Trinc. 417. ῥέζων Trinc. ἱλάσκηται Ald. 418. θηλοὶ Trinc. 420. τε abeſt ab Ald. et Cler. reuocauit Rob. 421. Γαίης Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. et Rob. vulgo Γαῖης.

ſicat VNVS. Nihil eſſe corruptum puto, in loco *Macrobii*, neque audiuiſſe eum *Adad* pro *Achad*; nihil enim, vetat, quin Dialecto quapiam Orientis חדד dixerint, quod Chaldaei ſolent חד *bhad*. Sed ad *Heſiodum* redeundum eſt. *Clericus.*

413. Μοῖραν ἔχειν γαίης τε] Hoc eſt, ſortem. Maris et terrae potentem Lunam eſſe innuit. *Guietus.*

417. Κατὰ νόμον ἱλάσκηται] Placat. ſubintellige diuos. *Guietus.*

Ἕρδων ἱερὰ καλὰ] Hoc eſt, καλλιερῶν, ſiue *litans*, ſeu victimas mactans fauſta portendentes, et recta diſpoſitione viſcerum Deam placatam oſtendentes. Res eſt notiſſima. Itaque male vertunt *ſacra honeſta.* Clericus.

422. Αἶσαν ἁπάντων] Hoc eſt, ſortem, poteſtatem, μοῖραν, vt ſup. *Guietus.*

Καὶ

Οὐδέ τι μιν Κρονίδης ἐβιήσατο, οὐδέ τ' ἀπηύρα
Ὅσσ' ἔλαχεν Τιτῆσι μετὰ προτέροισι θεοῖσιν.
Ἀλλ' ἔχει ὡς τὸ πρῶτον ἀπ' ἀρχῆς ἔπλετο δασμός.
Οὐδ' ὅτι μουνογενὴς, ἧσσον θεὰ ἔμμορε τιμῆς,
Καὶ γέρας ἐν γαίῃ τε καὶ οὐρανῷ, ἠδὲ θαλάσσῃ·
Ἀλλ' ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον, ἐπεὶ Ζεὺς τίεται αὐτήν.
Ὧι δ' ἐθέλει μεγάλως παραγίνεται, ἠδ' ὀνίνησιν,
Ἐν τ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπει, ὃν κ' ἐθέλῃσιν.
Ἡ δ' ὁπότ' ἐς πόλεμον φθισήνορα θωρήσσονται
Ἄνδρες, ἔνθα θεὰ παραγίνεται, οἷς κ' ἐθέλῃσι,
Νίκην προφρονέως ὀπάσαι, καὶ κῦδος ὀρέξαι.

Neque quidquam ei Saturnius per vim ademit, neque abstulit
Eorum, quaecumque sortita est Titanas inter priores Deos.
Sed habet sicut prius ab initio facta est distributio.
Nec quia vnigenita, minorem Dea sortita est honorem,
Et potestatem tam in terra ac coelo, quam in mari:
Sed insuper multo magis, quoniam Iupiter honorat illam.
Cui vero vult, magnifice praesto est, atque eum iuuat.
Inque concione inter homines eminet, quem voluerit.
Atque quando ad bellum exitiosum armantur
Viri, tum Dea adest quibus voluerit,
Victoriam promte vt praebeat, et laudem porrigat.

424. τετῆσι Iunt. 1. 429. Ὃν δ' Ald. 430. Ἐν δ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 431. ὅταν Trinc. θωρήσσονται B. 109. 432. ἐθέλῃσιν Iunt. ἐθέλῃσι Ald. vt et v. 430. et 439.

Καὶ τιμὴν ἔλαχον] *Honor* hic est praemium a Ioue, post victoriam, iis qui eum adiuuerant datum; aut honor qui antea ab iis obtinebatur, et a Ioue confirmatus est. Cum ergo hoc Numen ante Iouem coleretur, fingaturque ab Hesiodo fauisse Ioui contra Saturnum; honor, quem antea obtinebat apud homines, illi relictus est. Sequentibus hoc aperte docet *Hesiodus*. Clericus.

Τέτων ἔχει αἶσαν ἁπάντων] Aliorum Deorum alii coelestes, alii terrestres, alii marini erant; aut parti dumtaxat coeli, terrae, aut maris praeerant. Sed Hecate omnibus illis vniuersi partibus aeque praefecta erat. Vide vss. 413. et 427. *Clericus*.

426. Ἧσσον θεὰ ἔμμορε τιμῆς] Minus honoris sortita est. et vers. sequ. καὶ γέρας subintellige ἧσσον. *Guierus*.

Μουνογενὴς] Vide dicta ad v. 411. *Clericus*.

440. Δυσ-

Ἐν τε δίκῃ βασιλεῦσι παρ' αἰδοίοισι καθίζει.
Ἐσθλὴ δ' αὖθ' ὁπότ' ἄνδρες ἀγῶνι ἀεθλεύωσιν,
Ἔνθα θεὰ καὶ τοῖς παραγίνεται, ἠδ' ὀνίνησι.
Νικήσας δὲ βίῃ καὶ κάρτεϊ, καλὸν ἄεθλον
Ῥεῖα φέρει, χαίρων τε τοκεῦσιν κῦδος ὀπάζει.
Ἐσθλὴ δ' ἱππήεσσι παρεστάμεν οἷς κ' ἐθέλῃσι,
Καὶ τοῖς οἳ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται.
Εὔχονται δ' Ἑκάτῃ, καὶ ἐρικτύπῳ Ἐννοσιγαίῳ.
Ῥηιδίως δ' ἄγχιν κυδρὴ θεὸς ἄπασε πολλήν·
Ῥεῖα δ' ἀφείλετο φαινομένην, ἐθέλουσά γε θυμῷ.
Ἐσθλὴ δ' ἐν σταθμοῖσι σὺν Ἑρμῇ ληῒδ' ἀέξειν,
Βουκολίας τ', ἀγέλας τε, καὶ αἰπόλια πλατέ' αἰγῶν,
Πώεάς τ' εἰροπόκων τ' οἰῶν, θυμῷ γε θέλουσα,

Inque iudicio reges apud venerandos ſedet.
Bona inſuper quando viri in certamine colluctantur,
Ibi Dea et illis praeſto eſt, atque eos iuuat.
Qui vero vicerit virtute et robore, pulcrum praemium
Facile fert, laetusque parentibus gloriam dat.
Bona item equitibus adeſſe, quibus voluerit:
Et his qui caeruleum (mare) traiectu difficile exercent,
Votaque faciunt Hecatae, et valde ſonanti Neptuno.
Facile etiam praedam inclyta Dea dedit copioſam;
Facile vero abſtulit apparentem, volens ſaltem animo.
Bona praeterea in ſtabulis cum Mercurio pecus augere,
Armentaque boum, gregesque, et greges magnos caprarum,
Gregesque lanigeratum ouium, animo certe volens,

434. αἰδοίοισι Trinc. 435. Ἐσθλὴ R. S. 436. τοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 438. τοκεῦσι τε Ald. Iunt. 1. 442. κυδρὴ B. 109. Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 444. ἄξειν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. atque ita ed. Rob. vulgo ἀέξειν. 446. εἰροπόκων οἰῶν B. 109. γ' ἐθέλουσα Iunt. 2.

440. Δυσπέμφελον] Id eſt, δυσαῆ, δύσπνοον. *Guietus.*

Ἐργάζονται] Proprie *colunt.* Intellige piſcatores, qui ex maris prouentu viuunt, vt agricolae ex agrorum cultu, vnde deducta eſt metaphora. *Clericus.*

443. Ἐθέλουσά γε θυμῷ] Ἀθέλουσα ſcribo. a θέλω, ἀθέλέω, vt ἀπορέω, ἀθυμέω, et ſimilia. Nota vocem Graeciae redditam. *Guietus.*

447. Βει-

Ἐξ ὀλίγων βριάει, καὶ πολλῶν μείονα θῆκεν,
Οὕτω τοι καὶ μουνογενὴς ἐκ μητρὸς ἐοῦσα,
Πᾶσι μετ' ἀθανάτοισι τετίμηται γεράεσσι.
Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κουροτρόφον, οἳ μετ' ἐκείνην
Ὀφθαλμοῖσιν ἴδοντο φάος πολυδερκέος Ἠοῦς.
Οὕτως ἐξ ἀρχῆς κουροτρόφος· αἵ δέ τε τιμαί.
Ῥεία δ' ὑποδμηθεῖσα Κρόνῳ τέκε φαίδιμα τέκνα,
Ἑστίην, Δήμητρα, καὶ Ἥρην χρυσοπέδιλον,

Ex paucis copiosos, et ex multis pauciores reddit.
Adeo sane etiam vnigenita ex matre cum sit,
Omnibus inter Deos honorata est muneribus.
Fecit autem eam Saturnius altricem iuuenum, qui post eam
Oculis adspexerunt lumen multa contuentis Aurorae.
Sic ab initio nutrix est puerorum: atque hi sunt honores.
Rhea autem compressa a Saturno, peperit illustres liberos,
Vestam, Cererem, et Iunonem aurea calceamenta habentem,

447 καὶ Iu Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 451. Ὀφθαλμοῖσι Trinc. πολυδέρκεαν Trinc. ἠοῦς Ald. 453. Ῥεία Rob. vulgo Ῥείη. ὑποδμηθεῖσα Rob. et Trinc. in Cler. et Ald. ὑπὸ δμηθεῖσα. 454. Ἑστίην Ald. Ἥρην Ald. Iunt. 1. Trinc. χρυσοπέδιλον B. 109.

447. Βριάει] Ὀφέλλει auget. *Guietus.*

450. Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κουροτρόφον] Alios etiam Deos κουροτρόφους constituerat Iupiter, vt liquet ex v. 346. Praeesse autem nutritioni puerorum Lunam non mirum videbitur, si in animum reuocemus intra nouem aut decem *lunas*, seu menses, formari et in lucem edi pueros. Hoc vnum accepit a Ioue, cetera omnia obtinebat μετὰ προτέροισι θεοῖσι, *cum prioribus Diis*, hoc est, sub Coelo et Saturno. Atque hoc est vltimum Numen prioris aetatis Deorum. *Clericus.*

454. Ἑστίην] *Vesta* dicitur a Latinis, praefixo Digammate Aeolico V vel F. Viri docti recte hoc nomen deducunt ἀπὸ τοῦ אש *esch ignis*, aut, Syriaca inflexione, אשתא *eschtha*. Notissimum est hanc Deam creditam praeesse *igni*, et *foco*. Eruditum de ea Syntagma scripsit *Iust. Lipsius*, qui adiri poterit. *Clericus.*

Δήμητρα] Δημητὴρ dicitur per contractionem, plenius vero Δηὼ μητὴρ. Si scribamus Phoenicie, דיא, deriuanda vox erit a radice די *dai*, quae significat *sufficientiam copiam*; nomen conuenientissimum huic Deae, quae inuentrix erat et praeses frugum, imò verò omnium

Ἴφθιμόν τ' Ἀΐδην, ὃς ὑπὸ χθονὶ δώματα ναίει, 455

Fortemque Plutonem, qui ſub terra domos incolit.

omnium fructuum; quorum prouentum augere, aut minuere credebatur, prout propitia erat, aut irata. *Callimachus* his verſibus claudit hymnum, in honorem huius Deae:

— Φέρε δ' ἀγρόθι νόσιμα πάντα,
Φέρβε βόας, Φέρβε μῆλα, Φέρε ςάχυν, οἶσε θερισμόν.
Φέρβε καὶ εἰράνην, ἴνα οἱ ἄρσῃ, κεῖνος ἀμᾶσῃ.
Ἴλαθί μοι τρίλιξε, μέγα κρείσσα θεάων.

Refer ex agris matura omnia, paſce boues, paſce oues, fer ſpicam, fer meſſem. Foue pacem, ut qui arauit ille et metat. Propitia mihi ſis, ter optata, magna regina Dearum. Hiſtoriam huius Deae multis proſequuti ſumus Gallico ſermone, Biblioth. Vniuerſalis T. VI. *Clericus.*

Ἥρην] Phoenicie עירה *hira*, aut ערה *harah*, inter alia ſignificata, *aemulam*, ſeu *zelotypam* ſonat; qua nominis ſignificatione, nulla aptius quadrare poteſt in Iunonem, quae perpetua zelotypia erga virum laborans deſcribitur. Iupiter eam diſerte vocat ζηλήμονα, *zelotypam*, apud *Callimachum*, Hymno in Dianam v. 30. Vide et Dial. Mercurii et Neptuni apud *Lucianum* T. I. vbi de natalibus Bacchi. *Clericus.*

455. Ἴφθιμόν τ' Ἀΐδην, ὃς ὑπὸ χθονὶ δώματα ναίει] In explicatione hiſtorica Fabulae Cereris, multis egimus de Plutone, ex qua pauca huc transferemus. I. Nomen eius Ἀΐδης aut ἄδης deducendum ex voce Phoenicia אויד *ed* aut *ajid*, qua ſignificatur *mors*, aut *exitium*; nec opus eſt monere quam apte hoc conueniat Numini, quod mortuis imperare credebatur. Ea de cauſa, *Heſiodus* id ita deſcribit, Νηλεὲς ἦτορ ἔχων, *cor immiſericors habens*, quia mors nemini parcit. Voce autem illa ſignari non locum, vt exiſtimant Grammatici, qui ex α priuatiuo et εἴδω *video* deducunt, ſed virum; liquet ex hac loquutione εἰς Ἀΐδαο, in qua ſubintelligitur οἶκον, *in Aïdis domum*, aut ſimile quidpiam.

II. Epiri Regem fuiſſe ſtatuimus, cuius rei priſca in hiſtoria, non obſcura veſtigia ſuperſunt. Docet nos *Plutarchus*, in vita Theſei, deſcenſum huius Heroïs in inferos, aliud nihil creditum fuiſſe, praeter iter in Epirum, ad *Aïdoneum* eorum tractuum Regem. Non poteſt quidem idem cenſeri ac Pluto, de quo nunc ſermo eſt, cum Pluto aliquot ſaeculis ante Theſeum vixerit. Verum hinc liquet, ex antiqua fama, vulgo perſuaſum fuiſſe Aïdem in Epiro regnaſſe; quam vanam non fuiſſe ſequentia etiam oſtendent.

III. Cum

III. Cum Epirum dicimus, non intelligimus duntaxat regnum illud exiguum, cuius fines poſtea non late patuerunt; ſed et finitimos aliquot tractus, cum regnorum fines, pro variis temporibus, diuerſiſſimi fuerint. Plutonem ſtatuimus, in iis oris, metalla exercuiſſe, vnde maximas ſibi diuitias conflauerit. Hinc nata vniuerſa eius fabula, quod particulatim oſtendemus. 1. Fuiſſe in Epiro et Macedonia fodinas auri, argenti, ferri et aeris in earum regionum deſcriptione docuit *Strabo*. 2. Hinc factum, vt Aïdes putaretur non mortuorum modo Rex, ſed et Deus diuitiarum, vnde Πλούτων dictus eſt. 3. Qui tot fodinas haberet in ditione ſua, eum non mirum eſt diuitiis praeeſſe creditum. 4. Mortuorum vero Deus habitus eſt, quia mortuorum ſedes cenſebatur eſſe ſub terra, ſub quam aguntur fodinae; vnde fit vt non raro in Veterum ſcriptis inter ſe haec conferantur, et quaſi vicina habeantur. Apud *Plautum*, in Captiuis Act. V. S. 4. ſic loquitur adoleſcens e lapicidinis rediens:

Vidi ego multa ſaepe picta quae
Acherunti fierent,
Cruciamenta, verum enim vero
nulla adaeque eſt Acheruns,
Atque vbi ego fui, in lapicidinis.

Poſidonius apud *Strabonem* Lib. III. p. 101. de Turditaniae fodinis: παρ' ἐκείνοις ὡς ἀληθῶς τὸν ὑποχθόνιον τόπον, ἂν ὁ Ἅιδης, ἀλλ' ὁ Πλούτων κατοικεῖ: *certe, apud eos, ſubterranea loca, non Hades, ſed Pluton habitat.* Similiter quando cogitabant Poetae de regno mortuorum, vocabant Iouis et Nepruni fratrem *Aïdem*, aut *Hadem*; quando de diuitiis, *Plutonem*. *Plinius* Lib. XXXIII. c. 1. *Imus in viſcera terrae, et in ſede Manium opes quaerimus.* Paullo poſt de metallis: *illa nos premunt, illa nos ad inferos agunt.* 5. Potuit etiam Aïdes rex mortuorum haberi, quod permulti eorum, quos in fodinas demittebat, illic interirent; potuit credi poenas de miſeris mortalibus exigere, quales deſcribuntur in inferis, propter miſerrimam hominum ad metalla damnatorum vitam. Digna ſunt lectu, quae habet *Diodorus* Siculus, de fodinis Aegyptiorum Lib. III. p. 159. et Lib. V. p. 313. Poſteriora tantum, breuitatis cauſa, proferam: οἱ κατὰ γῆς, inquit, ἐν τοῖς ὀρύγμασι, καὶ καθ' ἡμέραν καὶ νύκτα καταξαινόμενοι τὰ σώματα, πολλοὶ μὲν ἀποθνήσκουσι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακοπαθείας· (ἄνεσις γὰρ οὐ παῦλα τῶν ἔργων οὐκ ἔστιν αὐτοῖς, ἀλλὰ ταῖς τῶν ἐπισατῶν πληγαῖς, ἀναγκαζόντων ὑπομένειν τὴν δεινότητα τῶν κακῶν, ἀτυχῶς προϊέντα τὸ ζῆν.) τινὲς δὲ ταῖς δυνάμεσι τῶν σωμάτων καὶ ταῖς τῶν ψυχῶν καρτερίαις ὑπομένοντες, πολὺν χρόνον ἔχουσι τὴν ταλαιπωρίαν. αἱρετώτερος γὰρ αὐτοῖς ὁ θάνατος ἐστὶ τοῦ ζῆν, διὰ τὸ μέ-

Νηλεὲς ἦτορ ἔχων· καὶ ἐρίκτυπον Ἐννοσίγαιον,
Ζῆνά τε μητιόεντα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,

Immite cor habens, et valde ſonantem Neptunum,
Iouemque ſapientem, Deorum patrem atque hominum,

456. ἐρίκλυτον B. 109. 457. μυτιόεντα Trinc.

γεθος τῆς ταλαιπωρίας: *dum ſub terra, in fodinis, horum corpora atteruntur, multi intereunt, propter nimiam vexationem. Neque enim remiſſio aut quies operum illis eſt, ſed praefectorum verberibus grauitatem malorum ferre coguntur, quo fit, vt infelicem vitam amittant. Nonnulli qui robore corporum, animorumque patientia, laborem ſuſtinere poſſunt, longum in tempus aerumnas illas habent. Optabilior enim illis mors eſt, quam viuere, propter miſeriarum magnitudinem.* Qui imperant eiuſmodi hominibus vsque adeo miſeris, et ſolis lucem nunquam videntibus, illi merito dici queant, non viuis, ſed

— *νεκύεσσι καταχθονίοισιν ἀνάσσειν,*

regnare in mortuos, qui ſunt ſub terra. Clericus.

456. Καὶ ἐρίκλυτον Ἐννοσίγαιον] Hoc eſt, Ποσειδῶνα, qui mari praeeſſe creditus eſt, quod claſſibus viuus id obtinuerit, atque inſulas occuparit. Dictus eſt פוסר־און *poſedon*, eius aetatis lingua, hoc eſt, *fractor nauium.* Ἐννοσιγαῖος eſt epitheton quo deſignatur Neptunus, ſeu maris Deus, quia mare procella concuſſum, videtur etiam ipſam terram concutere. *Clericus.*

457. Ζῆνά τε] Hoc eſt antiquiſſimum nomen Iouis, non Ζεὺς, eique apprime conuenit, cum Phoenicia Lingua זני *zani* ſignificet *ſcortatorem*; quam appellationem iure merito Iupiter eſt adeptus, innumeris amoribus et ſtupris. *Clericus.*

Θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν] Hic πατὴρ nomen eſt dignitatis, non naturae, ſignificatque Regem Deorum et Hominum. Sic apud *Homerum* paſſim vocatur, et promiſcue vſurpantur Ζεὺς πατὴρ et Ζεὺς βασιλεύς, vt et apud reliquos omnes Poetas. Videtur, antiquiſſimis temporibus, vox πατὴρ *regem* ſignificaſſe, quod patres eſſent veluti *reges* familiae ſuae; cum homines nondum in ſocietates maiores coiviſſent. Haec ratio eſt cur Iupiter ſimpliciter quandoque *Pater* vocetur, apud Graecos et Latinos Poetas, vt apud *Homerum*, Iliad. Π, v. 250. vbi poſtquam Achilles duo a Ioue petiiſſet, quorum alterum duntaxat impetrauit, ita loquitur Poeta:

Τῷ

Τῶν καὶ ὑπὸ βροντῆς πελεμίζεται εὐρεῖα χθών.
Καὶ τὼς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας, ὅσις ἕκαστος

Cuius et a tonitru concutitur lata terra.
Atque illos quidem deglutiebat Saturnus magnus, quicumque

Τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσεν.
Ei alterum dedit pater, alterum vero abnuit. Similiter *Virgilius* Georg. Lib. I. v. 121.

—— —— *Pater ipse colendi*
Haud facilem esse viam voluit.

Ad locum *Homeri* ita *Eustathius*: Ἀπολύτως πατέρα ἐν τούτοις λέγει ὡς ἀρχέτυπον. τὼς γὰρ ἐν ἀνθρώποις πατέρας ἀφιδρύματα. τῶ τοιούτω πατρὸς Διός φασιν οἱ παλαιοι: *absolute Patrem vt archetypum in hisce dicit. Veteres enim dicunt patres inter homines esse exempla huiusmodi patris Iouis.* Veteres illi, quicumque sint, fallebantur; nam erant patres ante Iouem, Coelus, Saturnus, et alii Dii, quos memorauit *Hesiodus*. Ab hominibus translata ea vox est ad Deos illos, quia homines prius fuerunt, quam eiusmodi Dii. Plura exempla, ex quibus constat *pater* esse dignitatis vocabulum, vide apud *Adr. Turnebum*, in Aduersariis Lib. XIII. c. 8. Si prima origo vocis quaeratur, deriuandum crediderim a, prisca radice פטר *patar*, quae apud Arabas et Aethiopas, significat *condidit, creauit*, vnde פטיר *patir* est creator. *Clericus.*

458. Τῶν καὶ ὑπὸ βροντῆς καὶ τὰ ἑξῆς] Postquam Iouem miscuerant cum summo Numine, ei fulmina tribuerunt; quae cum et e nubibus mittantur, et a causa ignota oriantur, Numinis manu mitti credebantur. Antiquiori aeuo, non dubitabant

* *Iuppiter, an venti discussa nube tonarent,*

sed horrendum illum fragorem Deo ipsi acceptum ferebant. *Clericus.*

459. Καὶ τὼς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας] Scimus quibus allegoriis Graeculi hoc Saturni factum interpretari et ad commodum sensum redigere conati sint; sed omnia sunt somnia, antiquitatis, rationisque suffragiis destituta. Si rem ipsam expendamus, veteremque Saturniae aetatis Linguam consulamus, facile intelligemus Saturnum, ne a liberis suis solio deiiceretur, ex quo ipse patrem deturbauerat, eos in carcerem conieciisse; vnde postea egressi, quod timuerat perfecerunt, vt in sequentibus docet *Hesiodus*. Ex ventre nihil egreditur praeter excrementa; a morte nihil prorsus redit. Itaque quoniam *deglutiti* illi liberi Saturni redierunt, eos neque vere *deglutitos*, ne-

* Quaerentem hoc inducit Pythagoram *Ouidius* Metam. XV.

Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούναθ' ἵκοιτο·
Τὰ φρονέων, ἵνα μή τις ἀγαυῶν οὐρανιώνων
Ἄλλος ἐν ἀθανάτοισιν ἔχῃ βασιληίδα τιμήν.
Πεύθετο γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανῦ ἀστερόεντος,
Οὕνεκά οἱ πέπρωτο ἐῷ ὑπὸ παιδὶ δαμῆναι,
Καὶ κρατερῷ περ ἐόντι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς.

Ex vtero ſacro matris ad genua venerat:
Haec agitans, ne vllus clarorum filiorum Coeli
Alius inter Immortales haberet regium decus.
Audierat enim ex Terra, et Coelo ſtellis micante,
Quod ſibi fatale eſſet ſuo a filio domari,
Quamuis robuſto, Iouis magni per conſilia.

462. ἔχοι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

que occiſos oportet fuiſſe. Error Poetarum natus eſt ex voce ambigua, quae et *deglutire* et *abſcondere* ſignificat. Ea eſt radix בלע *balah*, quae vtrumque ſignificatum obtinet; et quam cum hic κρύπτειν vertere debuiſſent Graeci, tranſtulerunt καταπίνειν. Quod autem dicimus *Saturnum* abdidiſſe liberos in carcerem, id iis mirum non erit, qui legerint ſimile quid a Coelo factum eſſe; qua de re vide dicta ad vſſ. 156. et 158. *Clericus.*

464. Οὕνεκά οἱ πέπρωτο] Veteres Poetae Τύχην ignorabant, nouerant πεπρωμένην, ſeu μοῖραν, hoc eſt, fatum; ſed nec immutabile putabant, nec Deos, quaſi immutabile credidiſſent, ſeſe gerentes inducebant, vt liquet ex hoc *Heſiodi* loco. Vide et *Aul. Gellium* Noct. Att. Lib. XIII. c. 1. Interea hinc colligere licet ab antiquiſſimis temporibus notum fuiſſe, eſſe neſcio quam Naturan ſuperiorem ipſis Diis, qui colebantur, ex cuius immutabili voluntate pendebant; quia, nimirum, Dii illi immortales fuerant, diuinae Prouidentiae ſubiecti, quemadmodum ceteri homines. Poſtea haec Stoici mirum in modum incruſtarunt, diſputationibus ſuis de Fato. Grammatici interpretantur πεπρωμένην, quaſi πεπερατωμένην, hoc eſt, προωρισμένην, *praefinitam*, nam περατόω eſt *finio*, ἀπὸ τοῦ πέρατος, *finis*. Subintelligitur βουλή, quemadmodum poſt *fatum* ſubintelligendum *conſilium*. *Clericus.*

465. Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς] Additio inutilis, nam hoc ipſum dictum eſt ſuperiori verſu. Verum antiquiſſimi Poetae non numerant voces. Vide verſum ſequentem, quem conſer cum 459. *Clericus.*

466. Καὶ

Τῷ ὄγε μὴ ἀλαοσκοπιὴν ἔχεν, ἀλλὰ δοκεύων
Παῖδας ἐὸς κατέπινε· Ῥέην δ' ἔχε πένθος ἄλαστον.
Ἀλλ' ὅτε δὴ Δί' ἔμελλε θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν
Τέξεσθαι, τότ' ἔπειτα φίλως λιτάνευε τοκῆας
Τὼς αὐτῆς, Γαῖάν τε καὶ Οὐρανὸν ἀστερόεντα,
Μῆτιν συμφράσσασθαι ὅπως λελάθοιτο τεκοῦσα
Παῖδα φίλον, τίσαιτο δ' ἐρινῦς πατρὸς ἑοῖο
Παίδων, ὃς κατέπινε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης.
Οἱ δὲ θυγατρὶ φίλῃ μάλα μὲν κλύον ἠδ' ἐπίθοντο,
Καί οἱ πεφραδέτην ὅσα περ πέπρωτο γενέσθαι
Ἀμφὶ Κρόνῳ βασιλῆϊ καὶ υἱέϊ καρτεροθύμῳ.
Πέμψαν δ' ἐς Λύκτον, Κρήτης ἐς πίονα δῆμον,

Ideoque hic non vanam ſpeculationem habuit, ſed inſidias ſtruens
Filios ſuos deuorabat: Rheam autem tenebat luctus grauis.
Sed quando iam Iouem erat Deorum patrem atque virorum
Paritura, iam tum caris ſupplicabat parentibus
Suis, Terraeque, et Coelo ſtellato,
Conſilium vt conferrent, quo pacto clam pareret
Filium carum, et vlciſceretur furias patris ſui
Contra filios, quos deuorauerat ingens Saturnus verſutus.
Illi vero filiae dilectae auſcultarunt et morem geſſerunt,
Et ei commemorarunt, quaecumque fatis conſtitutum eſſet fieri
Circa Saturnum regem, et filium magnanimum.
Miſerunt autem in Lyctum, Cretae in pinguem tractum,

468. δὴ δ' Iunt. 2. 469. τεύξεσθαι Trinc. 470. αὐτῆς Ald.
471. συμφράσασθαι P. 109. 472. ἐρινῦς Ald.

465. Καὶ πατερῶ περ ἐόντι, Διὸς μεγάλε διὰ βυλάς] Hic verſus nothus videtur. *Guietus.*

471. Μῆτιν συμφράσσασθαι] Conſilium vt conferrent. *Guietus.*

472. Πατρὸς ἑοῖο] An ἀνδρὸς ἑοῖο? hoc eſt, viri ſui, Saturni furentis. placet. verſui ſequ. παίδων ſubintellige ἕνεκα. *Guietus.*

475. Καί οἱ πεφραδέτην] Et ei declararunt. *Guietus.*

477. Λύκτον] *Homerus* Λύττον vocauit, vt docet *Strabo* Lib. X. quamuis Codices noſtri habeant Λύκτον, non aliter ac apud *Heſiodum*. Vide *Iſ. Caſaubonum* ad *Strabonem*, qui tamen Caſaubonus perperam abit a *Strabone*. Λύττον vera eſt lectio, vt ex hac hiſtoria colligere licet. Rhea enim *latibulum*

Ὁππότ' ἄρ' ὁπλότατον παίδων ἤμελλε τελέσθαι,
Ζῆνα μέγαν· τὸν μέν οἱ ἐδέξατο Γαῖα πελώρη
Κρήτῃ (ἐν) εὐρείῃ τραφέμεν ἀτιταλλέμεναί τε.
Ἔνθα μὲν ἶκτο φέρουσα θοὴν διὰ νύκτα μέλαιναν,
Πρώτην ἐς Λύκτον. κεύψεν δέ ἑ χερσὶ λαβοῦσα
Ἄντρῳ ἐν ἠλιβάτῳ, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης,

Cum minimum natu filiorum esset paritura,
Iouem magnum: hunc quidem sibi suscepit Terra vasta
In Creta lata educandum et delicate enutriendum.
Tum quidem peruenit ferens celerem per noctem nigram,
Primum ad ipsam Lyctum: abscondit autem ipsum manibus
Antro in excelso, diuinae sub latebris terrae, [prehensum

479. δέξατο Trinc. 480. ἐν delet Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. vncis includit Comm. τρέφεμεν Trinc. 481. μὲν B. 109. 482. Πρῶτον Ald. Iunt. 1. 2. κεύψε Ald. Iunt. 1. 2. 483. ζαθέοις B. 109.

tibulum quaerebat, hoc est Phoenicie לטון *lytton*, aut לוטון *louton*, a radice לוט quae significat *occultauit*, vt et לאט apud Hebraeos. Huc accedunt nummi antiqui Lyttorum, in quibus hoc oppidum dicitur ΛΥΤΤΙΩΝ. Vide illustrem ac eruditum virum *Ezech. Spanhemium* in Hymnum Callimachi in Apollinem v. 33. *Strabo* docet Gortynam centum Stadiis a Lytto abesse. Lyttum vero a mari Libyco octoginta, pag. 328. Ed. Genev. *Is. Casauboni.* Clericus.

Δῆμον] *Tractum* vertimus, non *populum*, propter adiunctum Epithetum; quod tractui melius conuenit, quam populo. Δῆμος, *tractus* dictus est ab אדמא *adama*, terra; deinde tractus incolae ea voce significati. *Clericus.*

477. Πέμψαν δ' ἐς Λύκτον] Scilicet αὐτήν. *Guietus.*

481. Ἔνθα μὲν ἶκτο] Hic cum duobus sequentibus sunt nothi. *Guietus.*

482. Πρώτην ἐς Λύκτον] Cum *Rhea* Lyttum, mediterraneam vrbem, itura, appulisset in Cretam, peperit antequam eo peruenire; atque ex eo loco delatus primum infans est Lyttum a Cretensibus; (nam *terra* sunt *incolae terrae*) deinde translatus in montem Aegaeum, procul situm a Lytto. Hoc indicat vox πρώτην, quae ridicule abundaret, nisi δεύτερον, *secundum*, alio translatus fuisset Iupiter. Hoc obseruamus, quia non est a viro doctissimo animaduersum. *Clericus.*

484. Ai-

Αἰγαίῳ ἐν ὄρεϊ πεπυκασμένῳ ὑλήεντι.
Τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν 485

Aegeo in monte denſo ſyluoſo.
Huic autem faſciis inuolutum magnum lapidem in manus dedit

484. Αἰγαίῳ ἐν ὄρεϊ] Recte idem vir eruditiſſimus ita legendum eſſe animaduertit, ex Scholiaſte, et collem Idaei montis intelligendum. Iupiter aut ab hoc monte, aut a clypeo caprae pelle tecto, dictus eſt αἰγίοχος, hoc eſt, aut *habitans Aegaeum montem*, aut *habens Aegidem*, ſeu clypeum quem dixi. Non poſſum tamen non obiter Lectorem monere de ambiguitate vocis Phoeniciae צבאות *tſebaoth*, quae et *exercitus*, et *capreas* ſignificat, et coniungi ſolet ab Hebraeis cum nomine Dei, qui dicitur יהוה צבאות *jahvoh tſebaoth*; quae poſſunt verti *Iahvoh caprearum*, aut *Iahvoh exercituum*. An perperam verterunt Graeci loquutionem Phoeniciam, vt de ſummo ſuo numine dicerent, quod a Phoenicibus de Deo vero dici audiverant? *Clericus.*

Ἀργαίῳ ἐν ὄρεϊ] Αἰγαίῳ ἐν ὄρεϊ. Aegaeo in monte. *Guiesius.*

Αἰγαίῳ ἐν ὄρεϊ] Legendum forſan Ἰδαίῳ ἐν ὄρεϊ. Sic Callimachus in hymno in Iouem, Ζεῦ, σε μὲν Ἰδαίοισιν ἐν ἄρεσι Φασὶ γενέσθαι. Ad quod ſic commentatur Ill. Spanheimius. De Ida in Creta, non altero in Phrygia monte intelligit hic Poeta, vt vere notant Scholia, quod tamen in dubio relinquunt eruditi ad Apollonium Critici l. 3. v. 134. Ἰδαίῳ ἐν ἄντρῳ, nempe, ἢ τῷ τῆς Κρήτης, ἢ τῷ τῆς Τροίας; certare enim, quod addunt, etiam Troas de Iouis natalibus, prout id tradit Demetrius Scepſius. Adde quod Ἰδαίῳ Διὸς aram a Mida in Phrygia exſtructam tradit Plutarchus in Parallel. et ad quam reſpicit Aeſchylus in Niobe ap. Strabon. l. 12. p. 580. Οἷς ἐν Ἰδαίῳ πάγῳ Διὸς πατρῴας βωμός ἐστι. *Quibus in Idaea rupe paterni Iouis ara eſt.* Occurrunt vero Titi et Domitiani nummi in quibus Διὸς Ἰδαίου cum aquila; qui tamen de Cretenſi Ioue debent intelligi; et firmare videtur, quod foedus inter Cretenſes et Apolloniatas iureiurando ſanctum fuerit, παρὰ τὸν Δία τὸν Ἰδαῖον, auctore Polyb. in Excerpt. Valeſ. p. 133. *Rob.*

485. Τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν Οὐρανίδῃ] Natum hoc commentum ex ambiguitate vocis אבן *eben* quae in Lingua Phoenicia quemadmodum in Arabica, *lapidem*, aeque ac *filium* ſignificabat; aut ſi mauis הבן *habben* ſumſerunt pro אבן *eben*, filium pro lapide. Cum Saturnus li-

Οὐρανίδῃ μέγ' ἄνακτι, θεῶν πρoτέρῳ βασιλῆι.
Τόν τόθ ἑλὼν χείρεσσιν ἐὴν ἐγκάτθετο νηδὺν,
Σχέτλιος· ὃδ' ἐνόησε μετὰ φρεσὶν ὥς οἱ ὀπίσσω
Ἀντὶ λίθου ἐὸς υἱὸς ἀνίκητος καὶ ἀκηδὴς
Λείπεθ', ὅ μιν τάχ' ἔμελλε βίῃ καὶ χερσὶ δαμάσσας
Τιμῆς ἐξελάαν, ὁ δ' ἐν ἀθανάτοισιν ἀνάξειν.

Coeli filio, praepotenti, Deorum priori regi.
Quem tum arreptum manibus, ſuam condidit in aluum
Miſer; nec cogitauit animo quod ſibi in poſterum
Pro lapide ſuus filius inuictus et ſecurus
Supereſſet, qui ipſum mox eſſet vi et manibus domitum
Ex honore expulſurus, ipſeque immortalibus eſſet imperaturus.

486. οὐρανίδῃ ſine iota ſubſcr. Ald. vt v. 490. βίῃ. 487. ἐκάτθετο B. 109. νηδὴν Ald. Iunt. 1. 2. 488. ὀπίσω Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 489. ἀνήκεστοι B. 109. 491. ἐξελάειν B. 109. Trinc. ὅ Ald.

beros ſuos in carcerem coniiceret, dedit ei Rhea *filium*, nou ſuum, ſed alienum pro ſuo. Colligere hoc eſt ex alia huius fabulae circumſtantia. Lapis ille vocabatur *Abaddir*, quod videtur eſſe idem ac אבן דיר *eben dir*, quorum prius *filium*, poſterius *alienum* ſignificat, ſolemni mutatione ז et ר, nam זר *zar* alienum ſonat. *Priſcianus* Lib. V. fol. 21. auerſo, ed. Aſcenſianae: *Abadir Deus eſt. Dicitur et hoc nomine lapis ille, quem Saturnus dicitur deuoraſſe, pro Ioue; quem Graeci βαιτύλον vocant.* De *Baetulis* vide *Sam. Bochartum* Chan. Lib. II. c. 2. quamquam ab illo diſſentimus de origine vocis *Abadir*, quam putat ſignificare *lapidem rotundum*; quaſi vero Saturnus lapidem aut deglutierit, vt dicunt Poetae, aut vt nos, in carcerem coniecerit. *Clericus.*

486. Μέγ' ἄνακτι] Hoc eſt, ἄνακτι μεγάλῳ. *Guietus.*

487. Ἐὴν ἐγκάτθετο νηδὺν] Cum vetuſtiſſimi Graeci verbum, quod *deglutire* et *occultare* ſonat, priori ſenſu cepiſſent; conſequens erat, vt dicerent *Abaddirem* in ventrem Saturni deſcendiſſe. *Clericus.*

Ἐὴν ἐγκάτθετο νηδὺν] Scribendum videtur εἰσκάτθετο. an diuiſim ſcribendum? ἐὴν εἰς κάτθετο. *Guietus.*

490. Ὅ μιν τάχ' ἔμελλε] Hoc eſt, ὅς μιν. *Guietus.*

491. Ὁ δ' ἐν ἀθανάτοισιν ἀνάξειν] Nota phraſin. ſcribi poterat, καὶ ἐν ἀθ. ἀναξ. an ſcribendum? ἠδ' ἀθανάτοισιν ἀνάξειν. placet. *Guietus.*

492. Καρ-

Καρπαλίμως δ' ἄρ' ἔπειτα μένος καὶ φαίδιμα γυῖα
Ηὔξετο τοῖο ἄνακ]ος· ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν,
Γαίης ἐννεσίῃσι πολυφραδέσσι δολωθείς,
Ὃν γόνον ἂψ ἀνέηκε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης
Νικηθεὶς τέχνῃσι βίῃφί τε παιδὸς ἑοῖο.

Celeriter autem deinde robur et fortia membra
Creſcebant illius regis: reuolutis dein annis,
Terrae conſilio aſtuto circumuentus,
Suam ſobolem iterum emiſit magnus Saturnus verſutus,
Victus artibus ac vi filii ſui.

493. ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν Trinc. Steph. marg. atque Robinſ. vulgo erat ἐπιπλομένῃ δ' ἐνιαυτῇ, in Ald. ἐπιπλομένῃ ἐνιαυτῇ omiſſo δέ. 494. ἐν νεσίῃσι Trinc. 496. τέχνῃσι Trinc. In βίῃφι iota ſubſcr. deeſt Ald.

492. Καρπαλίμως δ' ἄρ' ἔπειτα] Hic cum ſequentibus nouem verſibus ſunt ſubdititii. *Guietus.*

492. Ἐπιπλομένῃ δ' ἐνιαυτῇ] Niſi ſit hic immanis τερατολογία Poetica, legendum ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν, *reuolutis annis*, nam Iupiter non eſt tantus factus, vertente anno, vt Patri inſidiari poſſet. *Clericus.*

Ἐπιπλομένῃ δ' ἐνιαυτῇ] Alii ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν. *Guietus.*

Ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν] Vulgo legitur ἐπιπλομένῃ δ' ἐνιαυτῇ. Sed haec nimia eſſet τερατολογία, vt animaduertit Clericus. Reſtitui igitur ex MS. R. S. ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν, quam etiam veram eſſe lectionem Stephanus et Guietus coniecerant. Iouem tamen mirabiliter praecocem alii etiam poetae cecinerunt. Callim. in h. in Iov. Καλὰ μὲν ἤέξευ, καλὰ δ' ἔτραφες, ἐράνιε Ζεῦ. Ὀξὺ δ' ἀνήβησας, ταχινοὶ δέ τοι ἦλθον ἴκλοι. Ἀλλ' ἔτε παιδνὸς ἐὼν ἐφράσσαο πάντα τέλεια. *Rob.*

494. Γαίης ἐννεσίῃσι] ἔω, ἵημι, συνίημι, σύνεσις, ἐνέω, ἔνεσις, ἐνεσίη, et geminato ν ἐννεσίη. Sic ab ἴω, ἰὸς, ἰότης, ἰότητος idem. *Guietus.*

495. Ὃν γόνον ἂψ ἀνέηκε] Poſtea eſt ἐξήμησε, *euomuit*. Hoc eſt, carcere emiſit. Quemadmodum verbum quod ſignificat *deglutire*, et quod antea diximus perperam intellectum, ſonat etiam *abdere*: ita verbum קיא *Ko*, quod eſt *vomere*, tralatitio ſignificatu eſt *eiicere, emittere*. Sic terra Chananaea dicitur *euomuiſſe*, hoc eſt, eieciſſe *incolas ſuos*, Leuit. XVIII. 28. Similiter Saturnus fertur *euomuiſſe* filios, quos *deglutierat*; hoc eſt, emiſiſſe carcere, in quem eos abdiderat. *Clericus.*

Πρῶτον δ' ἐξήμησε λίθον, πύματον καταπίνων.
Τὸν μὲν Ζεὺς στήριξε κατὰ χθονὸς εὐρυοδείης
Πυθοῖ ἐν ἡγαθέῃ, γυάλοις ὑπὸ Παρνησσοῖο,
Σῆμ' ἔμεν ἐξοπίσω, θαῦμα θνητοῖσι βροτοῖσι.
Λῦσε δὲ πατροκασιγνήτους ὀλοῶν ἀπὸ δεσμῶν
Οὐρανίδας, οὓς δῆσε πατὴρ ἀεσιφροσύνησιν.
Οἵ οἱ ἀπεμνήσαντο χάριν εὐεργεσιάων,
Δῶκαν δὲ βροντὴν, ἠδ' αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Καὶ στεροπήν. τὰ πρὶν δὲ πελώρη Γαῖα κεκεύθει·

Primum vero euomuit lapidem, vltimo deuoratum.
Illum quidem Iupiter firmiter defixit in terram ſpatioſam
Pytho in diuina, in amfractu Parnaſſi, [nibus.
Monumentum vt ſit in poſterum, miraculum mortalibus homi-
Soluit vero patruos noxiis a vinculis
Coeligenas, quos vinxerat pater ex amentia.
Qui ipſi retulerunt gratiam beneficiorum,
Dederuntque tonitru, atque candens fulmen,
Et fulgur; quae antea immanis terra occultauerat:

499. Παρνάσσοιο B. 109. Παρνησοῖο Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 500. ἦμεν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 501. ὑπὸ Ald. Iunt. 1. 2. Com. 503. ἐπεμνήσαντο Trinc. marg. Steph. 505. τὰ πρὶν edidit Rob. vulgo τὸ πρὶν.

498. Τὸν μὲν Ζεὺς στήριξε, καὶ τὰ ἑξῆς] Male intellecto hiſtoriae initio, cetera Poetae ei errori conſentanea finxerunt. *Clericus.*

501. Πατροκασιγνήτους] Hoc eſt, Titanas, a quibus etiam ſibi metuebat Saturnus. *Clericus.*

Δῶκαν δὲ βροντὴν καὶ τὰ ἑξῆς] Non proprie hoc intelligendum, nam Cyclopes ſoli crediti ſunt fabricare fulmen, ſed dicuntur Titanes fulmine Iouem donaſſe, quod ei regnum detulerint; quod cum poſtea cum diuinitate confuſum ſit, Deus autem crederetur fulmen mittere, ideo qui Iouem Regem fecerunt, ei fulmen tradidiſſe hic dicuntur. *Clericus.*

502. Οὐρανίδας] Τὰς κύκλωπας, vt ſupra. *Guietus.*

Ἀεσιφροσύνησιν] Ab ἄω, ἄομαι, ἄτη, ἀάω, ἄεσις. Heſych. ἄεσις, πόνος, βλάβη. idem ἀεσιφροσύνησιν, ἀνοίαις. ἀεσίφρων, hoc eſt, φρενοβλαβὴς, ἄνους. *Guietus.*

505. Τὸ πρὶν δὲ πελώρη] An ſcribendum? τὰ πρίν γε πελώρη. *Guietus.*

Τοῖς πίσυνος, θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει.
Κέρην δ' Ἰαπετὸς καλλίσφυρον Ὠκεανίνην
Ἠγάγετο Κλυμένην, καὶ ὁμὸν λέχος εἰσανέβαινεν.
Ἡ δέ οἱ Ἄτλαντα κρατερόφρονα γείνατο παῖδα.

Quibus confisus, mortalibus atque immortalibus imperat.
Puellam porro Iapetus pulcram Oceanidem
Duxit Clymenen, et eundem lectum conscendit.
Ipsa vero ei Atlantem magnanimum peperit filium:

507. Ὠκεανίνην Iunt. 1. 2.

506. Τοῖς πίσυνος θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει] Cum Deus post fata factus crederetur, eadem opera fulmen tractare existimatus est. *Clericus.*

507. Κέρην δ' Ἰάπετός] Eruditi vulgo volunt hunc fuisse *Iapetum* Noachi filium, cuius posteri Europam incoluerunt. Quod dubium non esset, si omnes populi Europaei a Iapeto originem duxisse dicerentur. Attamen quia vetustissimae historiae postea interpolatae sunt innumeris mendaciis, mirum non est, si farrago vero et falso mista secum non satis consentiat. Sed et veri forte vestigium in eo est, quod ab aliis *Prometheus*, Iapeti filius, humani generis conditor fuisse dicitur; quia omnes, aut propemodum omnes Europaei ex Iaphetho eius patre oriundi sunt. Vide *Apollodorum* Biblioth. Lib. I. c. VIII. §. 1. et *Hygini* Fab. CXLII. *Clericus.*

509 Ἡ δέ οἱ Ἄτλαντα κρατερόφρονα γείνατο παῖδα] Hic postea dicitur coelum sustinere, in terrae finibus, e regione Hesperidum. Credibile est hunc conditorem fuisse Atlantiorum populorum, qui vltimam Africam incolebant, circa montem Atlantem. Is mons, propter summam altitudinem, videbatur sustinere coelum, et quia ad vltimum occasum situs credebatur, qua in parte existimabant coelum terris incumbere. Dictus autem est הבלא *hathla*, aut simili nomine, a radice חלה *thalah*, hoc est, *pendere*, quia altissimae rupes pendere videntur, aut quia *suspensum* sustinere censebatur coelum. Nomen montis inditum videtur primo eorum duci, qui eius iuga, aut valles cultum inerunt. Certe *Herodotus* scripsit vicinos populos *Atlantas* dictos Lib. IV. c. 184. Τοῖσι, inquit, ἔνομα ἐξι Ἄτλαντες, οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μοῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν: *hisce nomen est Atlantibus, qui sine nomine* (nempe, proprio singulorum, vt postea docet) *sunt soli hominum*

Τίκτε δ' ὑπερκύδαντα Μενοίτιον, ἠδὲ Προμηθέα 510

Peperit praeterea gloria praesignem Menoetium, atque Prome-
[theum

510. Μενοίτιον Iunt. 2.

num quos norimus. Ideo forte Atlas in montem mutatus fingitur. Eum ita describit *Pomponius Mela* Lib. III. c. 10. postquam dixit media Africae, ad occidentem, exusta esse: *Exustis*, inquit, *insulae oppositae sunt, quas Hesperidas tenuisse memoratur. In arenis mons est Atlas dense consurgens, verum incisis undique rupibus praeceps, inuius, et quo magis surgit exilior; qui quod altius quam conspici potest, usque in nubila erigitur, coelum et sidera non tangere modo vertice, sed sustinere quoque dictus est. Herodotus* haec de eo monte antea scripserat Lib. IV. c. 184. ἔστι δὲ εἰνὸν καὶ κυκλωτερὲς πάντη. ὑψηλὸν δὲ ἔτω δή τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτῶν οὐκ εἰά τε εἶναι ἰδέσθαι. ἀδέκητος γὰρ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα ἔτε θέρεος, ἔτε χειμῶνος. τῦτο KIONA τὸν οὐρανὸν λέγεσιν οἱ ἐπιχώριοι εἶναι: *est angustus et undique rotundus, et ut fertur adeo excelsus, ut eius summa iuga nequeant cerni; numquam enim iis desunt nubes, neque aestate, neque hyeme. Hunc COLUMNAM coeli esse dicunt incolae.* Clericus.

510. Τίκτε δ' ὑπερκύδαντα Μενοίτιον] Hic Menoetius postea dicitur ὑβριστὴς, *flagitiosus, contumeliosus*, quod non abit a significatione radicis מנט *menaib*, quae, apud Chaldaeos, significat *terruit*. Clericus.

Ἠδὲ Προμηθέα] Προμηθεὺς et Ἐπιμηθεὺς nomina Graeca sunt, non quae antiquissima Lingua primorum Graeciae colonorum imposita hisce Titanibus fuerant. Vel, si mauis, cognomina sunt, quae loco nominum postea fuerunt, cum longa aetas ea obliuione sepeliisset. Προμηθεὺς dictus est ἀπὸ τῦ προμανθάνειν, *praedisce*re, quod prudentis est; Ἐπιμηθεὺς vero ἀπὸ τῦ ἐπιμανθάνειν *in ipsa re discere*, quod est improuidi. Si audimus *Sam. Bochartum*, * nomen verum *Prometheï* fuit *Magog*, quia 1. vt Iaphethi filius Magog: ita Iapeti Prometheus: 2. Caucaso Prometheus affixus fuisse fingitur, quia vel ipse vel gens Scytharum ab ipso oriunda in Caucaso fixerat sedes: 3. dicitur ignem e coelo in terram detulisse, quia metallis, circa Caucasum montem effossis, artem metalla igne excoquendi illic aut inuenit, aut restituit. Liquet hoc ex Prometheo vincto *Aeschyli*, vbi sic loquens inducitur:

Χαλκὸν

* In *Phaleg* Lib. 1. c. 2.

Ποικίλον, αἰολόμητιν, ἀμαρτινοόν τ' Ἐπιμηθέα,

Varium, verſutum, ſtultumque Epimetheum,

511. Ποικίλον Ald. Mox αἰολομῆτιν Ald. Iunt. 1. 2. ἀμαρτὶ νοὸν Ald.

Χαλκὸν, σίδηρον, ἄργυρον, χρυσόντε τις
Φήσειεν ἂν πάροιθεν ἐξευρεῖν ἐμέ;

Aes, ferrum, argentum, aurumque quis dixerit ſe ante me inveniſſe? 4. Fabula de Promethei hepate, vel corde, quod a vulturibus eroſum contabeſcit, videtur niti nomine *Magog*; eſt enim ab Hebraeo מגג *moug*, vel מגג *magag*, quod eſt *liquefieri, contabeſcere*. Haec *Bochartus*, quae ſi vera ſunt, fortaſſe verum nomen Epimethei fuit *Gog*; filius enim alius Iaphethi ſic vocabatur, qui *Magogi* vicinus erat, hoc eſt, non procul a Caucaſo habitabat; qua de re, vide eundem virum doctiſſimum, in Phalegi Lib. III. c. 13. Dictus autem fuerit Epimetheus *Gog*, a radice אגג quae apud Arabas ſignificat *arſit, flagrauit*, eo quod exarſerit amore mulierum; quod ſignificatur Pandorae fabula, vt mox videbimus. At ſi Prometheus et Epimetheus iidem ac Gog et Magog ſtatuantur eſſe et Iaphethi filii, quaeret quispiam, qui Ioui coaeui fuerint, quem exiſtimamus non ita multo ante tempora Abrahami Patriarchae vixiſſe? Sed longaeuitas vitae humanae, ea aetate, rem extra dubitationis aleam ponit, et ex Chronologia Moſaica liquet Noachum multis annis, poſt natum Abrahamum mortuum fuiſſe. *Clericus.*

Ποικίλον, αἰολόμητιν] Haec et quae poſtea dicuntur de prudentia et calliditate Promethei, confirmantur iis quae de illo habet *Aeſchylus*, qui in *Prometheo vincto*, omnium ferme artium inuentorem facit. Plurimis enumeratis, ita eum loquentem inducit:

Βραχεῖ δὲ μύθῳ, πάντα συλλήβδην μάθε·
Πᾶσαι τέχναι βροτοῖσιν ἐκ Προμηθέως.

Breui orâtione, omnia ſimul accipe: omnes artes mortalibus a Prometheo profectae ſunt. Clericus.

511. Ἀμαρτίνοόν τ' Ἐπιμηθέα] Imprudentia Epimethei in eo videtur ſita fuiſſe, quod Pandoram a Diis miſſam vxorem duxerit, vt ſequente verſu docet *Heſiodus*, et pluribus in ſequentibus a v. 570. et in Operibus et Diebus, v. 60. *et ſeqq.* Videntur autem Pandora ſignificari formoſae mulieres, quibus forte nimium dediti populi, qui erant inter mare Caſpium et Pontum Euxinum. Certe etiamnum hodie pulcris mulieribus abundat ea ora, nec aliis ferme Gynaecea Regum Perſarum, Turcarum et

Ὡς κακὸν ἐξ ἀρχῆς γένετ' ἀνδράσιν ἀλφηστῆσι·
Πρῶτος γάρ ῥα Διὸς πλαστὴν ὑπέδεκτο γυναῖκα
Παρθένον. ὑβριστὴν δὲ Μενοίτιον εὐρύοπα Ζεὺς
Εἰς ἔρεβος κατέπεμψε, βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ,
Εἵνεκ' ἀτασθαλίης τε καὶ ἠνορέης ὑπερόπλου.
Ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Πείρασιν ἐν γαίης, πρόπαρ Ἑσπερίδων λιγυφώνων
Ἑστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτοισι χέρεσσι.
Ταύτην γάρ οἱ μοῖραν ἐδάσσατο μητίετα Ζεύς.

Qui noxa ſtatim ab initio fuit hominibus inuentoribus rerum.
Primus enim Iouis fictam ſuſcepit mulierem
Virginem. flagitioſum vero Menoetium late videns Iupiter
In Erebum detruſit, feriens ardente fulmine,
Propter improbitatem et fortitudinem inſolentem.
Atlas vero coelum latum ſuſtinet, dura ex neceſſitate.
Finibus in terrae, e regione Heſperidum argutarum
Stans, capiteque et indefeſſis manibus.
Hanc enim ipſi ſortem deſtinauit prudens Iupiter.

513. ὑπαίδεκτο Trinc. ἐπέδεκτο B. 109. 518. πρόπαν B. 109. λυγυφώνων Ald. Iunt. 1. 520. ἐδάσατο B. 109.

et Indorum ſunt referta. Quod oriri videtur ex coelo, quod idem temporibus Iouis fuit, ac nunc eſt. *Clericus.*

518. Πείρασιν ἐν γαίης καὶ πὰ ἑξῆς] Vide not. ad v. 215. *Clericus.*

Πρόπαρ ἑσπερίδων] Ex πρὸ et παρὰ compoſitum, cui τὸ πάρος, et πάροιθε, σύσοιχα. *Guietus.*

519. Ἑστηὼς κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτοισι χέρεσσι] Hic verſus additicius videtur. *Guietus.*

521. Δῆσε δ' ἀλυκτοπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβουλον] Omnes Poëtae in monte Caucaſo factum teſtantur. Itaque ex quatuor fratribus vnus in extremam Africam nauibus aufugit ex Imperio Iouis, hoc eſt, ex Graecia, et praeſertim Theſſalia; alius vero per Boſporum Thracium et Pontum Euxinum in Colchidem iuit. Credibile eſt nonnullos, tyrannidem Iouis fugientes, in extremum orbem ſe ſe contuliſſe. Dicitur autem vinxiſſe Prometheum in Caucaſo, eo quod illuc compulſum, non paſſus fuerit in Graeciam redire, non aliter ac ſi catenis vinctum illic tenuiſſet. *Clericus.*

522. Δεσ-

Δῆσε δ' ἀλυκ]οπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβουλον,
Δεσμοῖς ἀργαλέοισι μέσον διὰ κίον' ἐλάσσας.
Καί οἱ ἐπ' αἰετὸν ὦρσε τανύπ]τερον· αὐτὰρ ὅγ' ἦπαρ

Ligauit vero firmiſſimis compedibus Prometheа verſutum,
Vinculis duris mediam in columnam affigens.
Et ei aquilam immiſit expanſis alis: ceterum haec hepar

522. Δεσμοῖς ἀργαλέοισι διὰ κίον' ἐλάσσας] Haec pertinent ad deſcriptionem vinculorum, qua in re ingenio ſuo Poetae, prout voluerunt, indulſerunt. *Clericus.*

Διὰ κίον' ἐλάσσας] Τμῆσις, διελάσας. *Guietus.*

523. Καί οἱ ἐπ' αἰετὸν ὦρσε τανύπτερον] Alii vultures dicunt, quia Poetae, in circumſtantiis deſcribendis; omnia ſibi licere putant. *Clericus.*

— αὐτὰρ ὅγ' ἦπαρ Ἔσθιεν ἀθάνατον.] Haec ipſa res eſt, quae conſideranda eſt, omiſſis omnibus παρέργοις. Si autem Phoenicia Lingua *Iecur* dicere velimus, vtemur voce כבד *chabed*, quae efferri, iisdem ſervatis conſonantibus, poteſt *chabod*; quae vox non raro *diuitias* ſignificat. Itaque ſimilitudine vocum decepti, pro *diuitiis* Promethei dixerunt eius *iecur*. Nimirum cum Prometheus metalla exerceret circa Caucaſum, neque fodinas vnquam exhaurire poſſe videretur; vulgo ferebant, quod interdiu e fodinis hauriebatur, id noctu iterum creſcere, vt ſignificarent exhauriri non magis poſſe fodinas, quam ſi tantumdem metallorum enatum fuiſſet ſingulis noctibus, quantum quotidie effodiebatur. Hinc nata fabula, quae ornamentis poeticis adaucta paullatim nimium quantum ab origine receſſit. *Clericus.*

Ἦπαρ Ἔσθ. ἀθ.] Hanc fabulam ſic exponit Scholiaſtes: Ὁ δὲ αἰετὸς, βιωτικὰς μερίμνας, καὶ ἐφημερινὰς, αἵτινες συνέχουσι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀναλίσκουσι τὰς φρένας ἐφ' ἡμέραν, ὥσπερ καὶ αἰετὸς τὸ ἦπαρ. *Volucer autem ſignificat curas illas, quae in vita quotidie occurrunt, comprimentes hominem eiusque animum aſſidue conſumentes, vt iecur volucer.* Similiter Lucretius l. 3. Tityi fabulam exponit: Tityos nobis hic eſt in amore iacentem Quem volucres lacerant, atque exeſt anxius angor, Aut alia quauis ſcindunt cuppedine curae. *Rob.*

Ἐπ' αἰετὸν ὦρσε] ἐπῶρσε. *Guietus.*

524. Τὸ

Ἤσθιεν ἀθάνατον· τὸ δ' ἀέξετο ἶσον ἁπάντῃ
Νυκ]τὸς, ὅσον πρόπαν ἦμαρ ἔδοι ταυσίπ]τερος ὄρνις. 525
Τὸν μὲν ἄρ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱὸς
Ἡρακλέης ἔκ]τεινε, κακὴν δ' ἀπὸ νῶσον ἄλαλκεν
Ἰαπετιονίδῃ, καὶ ἐλύσατο δυσφροσυνάων.
Οὐκ ἄεκητι Διὸς ὀλυμπίου ὑψιμέδοντος,
Ὄφρ' Ἡρακλῆος Θηβαγένεος κλέος εἴη 530
Πλεῖον ἔτ' ἢ τοπάροιθεν ἐπὶ χθόνα πυλυβότειραν.
Τοῦτον ἄρ' ἀζόμενος παύσθη χόλου, ὃν πρὶν ἔχεσκεν,

Comedebat immortale: quin ipsum crescebat tantum vbique
Noctu, quantum toto die edisset extentas alas habens auis.
Hunc quidem Alcmenae formosae fortis filius
Hercules occidit, malam vero pestem profligauit
Ab Iapetionida, et liberauit ab aegritudine:
Non inuito Ioue Olympio in alto imperante,
Quo Herculis Thebis geniti gloria esset
Maior etiam quam antea, super terram multos pascentem.
Eum itaque veneratus remisit iram, quam prius habuerat,

524. ἶσον Trinc. ἁπάντῃ Ald. 525. ἦδοι Ald. Iunt. 1. 528. δυσφοσυνάων Iunt. 2. 531. τὸ πάροιθεν Ald. 532. et 533. in vnum versum contraxit Rob. v. Not. ἄρ' legit etiam Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. ἀζόμενος Ald. v. sequ. in Graev. Cler. et Ald. est παύθη, sed Heins. παύσθη.

524. Τὸ δ' ἀέξετο ἶσον ἁπάντῃ] An? τόσσον ἁπάντῃ, *vndique*. Guietus.

527. Ἡρακλέης ἔκ]τεινε] Non Thebanus, sed alius multo antiquior, Tyrius הרכל *harochel* hoc est, mercator, qui nauibus Colchidem petiit et incolas forte nonnullos illinc in Graeciam transtulit. Plures fuisse Hercules ostendemus, in Diss. de Hercule. Sed Boeotus vates populari suo tribuit, quae antiquioris erant. *Clericus.*

532. Ταῦτ' ἄρα ἀζόμενος τίμα ἀριδείκε]τον υἱόν] Est versus suppositicius. *Guietus.*

Τοῦτον ἄρ' ἀζόμενος] Vulgo legitur

Ταῦτ' ἄρα ἀζόμενος τίμα ἀριδείκετον υἱόν·
Καί περ χωόμενος παύσθη χόλα ὃν πρὶν ἔχεσκεν.

Guietus censet priorem versum esse suppositicium, hac, arbitror, de causa, quoniam mera est repetitio versuum praecedentium. Videor igitur veram lectionem eruisse e Cod. R. S. qui ita scribit,

Ταῦτ'

Οὕνεκ' ἐρίζετο βυλὰς ὑπερμενέϊ Κρονίωνι.
Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ, θνητοί τ' ἄνθρωποι
Μηκώνῃ, τότ' ἔπειτα μέγαν βοῦν πρόφρονι θυμῷ
Δασσάμενος προὔθηκε, Διὸς νόον ἐξαπαφίσκων.

Eo quod contendiſſet conſilio cum praepotente Ioue.
Etenim quando diſceptabant inter ſe Dii mortalesque homines
Meconae, ibi tum magnum bouem volente animo
Diuiſum propoſuit, Iouis mentem fallens.

533. βυλαῖσιν Heinſ. βελὰ Ald. Iunt. 1. 534. θνητοί τε Ald. Iunt. 1. 535. Μηκώνῃ Steph. Com. Heinſ. reliquae ſine iota ſubſcripto. 536. ξυνὸς ν. ἐξαπατίσκων Ald. Iunt. 1. 2.

Ταῦτ' ἄρ' ἀζόμενος παύσθη χόλον, ὃν πρὶν ἐπεῖχεν.
Duobus enim verſibus in vnum coaleſcentibus vitatur ταυτολογία, longeque commodior ſenſus exhibetur. *Rob.*

533. Ἐρίζετο βυλὰς] Subintellige κατὰ, certauit, nimirum, artibus cum Ioue; quem etiam fefellit in conuiuio, vt in ſequentibus docet *Heſiodus*. Itaque βυλαὶ ſunt hic τέχναι, *artes*, qua voce non ſemel in ſequentibus vtitur Poeta. *Clericus.*

Οὕνεκ' ἐρίζετο βυλὰς ὑπερμενέϊ Κρονίωνι] Hic quoque eſt ſuppoſititius. *Guietus.*

534. Ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ, θνητοί τ' ἄνθρωποι] Dii dicuntur hic Saturni liberi, aliique eorum ſocii; homines vero incolae, vt videtur, Peloponneſi, quos forte ſibi ſubiicere volebat Iupiter. Huius contentionis nulla, quod equidem ſciam, alibi occurrit mentio. Interea hinc quoque apparet Deos et homines eiusdem fuiſſe generis, hoc eſt, mortales, ſed nobilitate et opibus antecelluiſſe Deos. *Clericus.*

Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ] An de ſacrificiis fuit illa diſceptatio. Vide Scholiaſt. *Guietus.*

535. Μηκώνῃ] Hoc eſt, Sicyone, vetuſtiſſima vrbe Peloponneſi; cuius Reges antiquiſſimi Graeciae habebantur. Certe *Euſebius* Aegialeum, primum Sicyonis Regem, aequalem facit Nino et Abrahamo. Vide initium eius *Chronicorum Canonum*. *Strabo* autem docet Sicyonem prius Meconem dictam. Τὴν Σικυῶνα πρότερον Μηκώνην ἐκάλουν, *Sicyonem prius vocabant Meconen.* Lib. VIII. p. 265. Ed. Genevenſis. Hinc emendandus Scholiaſtes, cuius verba ſunt hic corruptiſſima. Vrbs eſt Achaïae proprie dictae, non Argolidis, vt ille perperam habet. *Clericus.*

536. Δασσάμενος προὔθηκε] Διὸς

Τῷ μὲν γὰρ σάρκας τε καὶ ἔγκατα πίονι δημῷ
Ἐν ῥινῷ κατέθηκε, καλύψας γαστρὶ βοείῃ·
Τῷ δ' αὖτ' ὀστέα λευκὰ βοὸς δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ
Εὐθετίσας κατέθηκε, καλύψας ἀργέτι δημῷ,
Δὴ τότε μιν προσέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
Ἰαπετιονίδη, πάντων ἀριδείκετ' ἀνάκτων,
Ὦ πέπον, ὡς ἑτεροζήλως διεδάσσαο μοίρας.
Ὡς φάτο κερτομέων Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδώς·
Τὸν δ' αὖτε προσέειπε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης,
Ἦκ' ἐπιμειδήσας· (δολίης δ' οὐ λήθετο τέχνης)
Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε θεῶν αἰειγενετάων,
Τῶν δ' ἕλευ ὁππότερην σε ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἀνώγει.

Nam hac quidem parte carnesque et inteſtina cum pingui adipe
In pelle depoſuit, tegens ventre bubulo:
In altera rurſum oſſa alba bouis doloſa arte
Rite diſponens recondidit tegens candida aruina.
Iamque tum ipſum allocutus eſt pater hominumque Deorumque:
Iapetionida omnium illuſtriſſime regum,
O amice, quam inique partitus es portiones!
Sic dixit eum carpens Iupiter perpetua conſilia ſciens.
Hunc viciſſim allocutus eſt Prometheus vaſer,
Tacite arridens: (doloſae autem non immemor erat artis)
Iupiter glorioſiſſime, maxime Deorum ſempiternorum,
Harum elige vtram tibi in pectoribus animus ſuadet.

537. Τοῖς μὲν B. 109. Mox πιονὶ Ald. 540. καλύψας Trinc. 543. μοῖραν Ald. Iunt. 1. 544. Ζεῦ B. 109.

κε] Vt eligeret Iupiter quem vellet, ita vt altera pars Diis cederet, altera hominibus. Quod factum videtur diremto certamine, cum victor eſſet Iupiter. *Clericus.*

Διὸς νόον ἐξαπαφίσκων] Scribendum videtur ἐξαπαφήσων. *Guietus.*

537. Τῷ μὲν γὰρ σάρκας] Scribendum videtur τῇ μὲν γὰρ σάρκας, vt et verſu 540. pro τῷ δ' αὖτ' ὀστέα, τῇ δ' αὖτ' ὀστέα. in quo et pro ἐπὶ τέχνῃ, an? ὑπὸ τέχνῃ. vt et v. 555. *Guietus.*

542. Πάντων ἀριδείκετ' ἀνάκτων] *Reges* hic ſunt *Dii*, vt alibi ſaepe. Prometheus hic dicitur inter omnes Deos conſpicuus, nimirum, artium variarum peritia. *Clericus.*

550. Γνῶ

Φῆ ῥα δολοφρονέων. Ζεὺς δ' ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς
Γνῶ ῥ', οὐδ' ἠγνοίησε δόλον. κακὰ δ' ὄσσετο θυμῷ
Θνητοῖς ἀνθρώποισι, τὰ καὶ τελέεσθαι ἔμελλεν.
Χερσὶ δ' ὅγ' ἀμφοτέρῃσιν ἀνείλετο λευκὸν ἄλειφαρ.
Χώσατο δὲ φρένας· ἀμφὶ χόλος δέ μιν ἷκτο θυμόν,
Ὡς ἴδεν ὀστέα λευκὰ βοὸς, δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ.
Ἐκ τοῦ δ' ἀθανάτοισιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
Καίουσ' ὀστέα λευκὰ θυηέντων ἐπὶ βωμῶν.

Dixit sane dolosa cogitans. Iupiter autem aeterna consilia sciens
Cognouit certe, nec ignorauit dolum: mala autem concipiebat
Aduersus homines mortales, quae et perficienda erant. [animo
Manibus vero hic vtrisque sustulit album adipem.
Irascebatur autem mente: ira vero eius occupabat animum,
Vt vidit ossa alba bouis, dolosa arte.
Ex illo tempore Diis super terram genus hominum
Adolent ossa alba adoratis in aris.

549. μήδεα B. 109. 552. ἄλοιφα Trinc. 553. θυμῷ B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. 556. βωμῷ B. 109. Ald. βωμῷ Iunt. 1. βώμῳ Iunt. 2.

550. Γνῶ ῥ', οὐδ' ἠγνοίησε] *Sciuit, neque ignorauit.* Hoc est, plane sciebat. Sic frequenter loquuntur Hebraei et omnis generis Scriptores. Vide quae notauimus ad Gen. XI. 30. Ceterum *Hesiodus* ausus non est dicere Iouem deceptum fuisse, ne Deo illudere videretur; attamen sequentia deceptum ostendunt. Nam nisi deceptus fuisset, nulla ratio erat, cur vsque adeo indignaretur Prometheo, et quidem tum demum cum ossa vidit esse sub adipe. Vide *Lucianum* in Prometheo, siue Caucaso. *Clericus.*

Κακὰ δ' ὄσσετο θυμῷ Θνητοῖς ἀνθρώποισι.] Quia, nimirum, hominibus apponebatur altera pars bouis. *Clericus.*

555. Ἐκ τοῦ δ' ἀθανάτοισιν ἐπὶ χθονὶ, καὶ τὰ ἑξῆς] Videtur hoc velle *Hesiodus*, originem adolendorum ossium inde ortam; quod tamen absurdum est, cum debuerint homines peccati potius abolere memoriam, et cauere ne Diis contumelioſum Promethei factum in animum reuocarent. Si dixisset hinc natam consuetudinem offerendorum holocautomatum, quorum omnia comburebantur, nulla esset difficultas, in hac eius αἰτιολογίᾳ. *Clericus.*

Τὸν δὲ μέγ' ὀχθήσας προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς·
Ἰαπετιονίδη, πάντων περὶ μήδεα εἰδὼς,
Ὦ πέπον, ἦ ἄρα πω δολίης ἐπιλήθεο τέχνης.
Ὣς φάτο χωόμενος Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδώς· 560
Ἐκ τότε δ' ἤπειτα, δόλου μεμνημένος αἰεὶ,
Οὐκ ἐδίδου μελέῃσι πυρὸς μένος ἀκαμάτοιο
Θνητοῖς ἀνθρώποις, οἱ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν.
Ἀλλά μιν ἐξαπάτησεν ἐὺς παῖς Ἰαπετοῖο,
Κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγὴν 565

Hunc autem valde indignatus allocutus eſt nubicogus Iupiter:
Iapetionida ſuper omnes ſapiens,
O amice, nondum ſane doloſae oblitus es artis.
Sic dixit ira percitus Iupiter aeterna conſilia ſciens.
Ex illo tempore deinceps, doli memor ſemper,
Non dabat miſeris ignem inſatiabilem
Mortalibus hominibus, qui ſuper terram habitant.
Sed ipſum decepit egregius filius Iapeti,
Furatus indomiti ignis eminus apparentem ſplendorem

558. πέρι Ald. 562. μελήσι B. 109. R. S. Ald. μελήσι Iunt. 1. 2. Trinc. 563. ναιετάουσιν Iunt. 1. 2.

562. Οὐκ ἐδίδου μελέῃσι πυρὸς μένος ἀκαμάτοιο] Hoc eſt, vt videtur, Peloponneſiis, aut aliis populis interdixit vſu ignis, in officinis in quibus metalla conflabantur; ne forte in ferrariis officinis tela fierent, aliaque arma, quibus aduerſus Iouem ipſum vterentur. Nam omni vſu ignis neque carere poſſunt homines, neque arceri. Simile interdictum memorato legere eſt 1. Sam. Cap. XIII, 19. *Clericus.*

Μελέῃσι] Huic interpretationi fauet lectio quam exhibent Codices Bodl. et R. S. Ibi enim pro μελέῃσι legimus μελήσι, quae vox *haſtis* ſignificat, vt paſſim videre eſt apud Homerum. *Rob.*

565. Κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγὴν] Hoc eſt, inuito Ioue, iterum inſtituit eiusmodi officinas; cuius rei veſtigium cernere licuit, ab antiquiſſimis temporibus, apud *Chalybes*; quos primos calluiſſe artem tractandi ferri teſtantur Veteres, quo factum vt ab *Aeſchylo* dicantur σιδηροτέκτονες, in Prometheo vincto, v. 688. vbi memoratis Scythis, ita loquitur Prometheus:

Λαιᾶς δὲ χειρὸς οἱ σιδηροτέκτονες

Οἰκῶ-

Ἐν κοίλῳ νάρθηκι. δάκεν δ' ἄρα νειόθι θυμὸν
Ζῆν' ὑψιβρεμέτην, ἐχόλωσε δέ μιν φίλον ἦτορ,
Ὡς ἴδεν ἀνθρώποισι πυρὸς τηλέσκοπον αὐγήν.
Αὐτίκα δ' ἀντὶ πυρὸς τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι.

In concaua ferula. momordit vero in animo
Iouem in alto tonantem, et ad iram eius animus commotus est,
Vt vidit inter homines ignis procul apparentem splendorem.
Protinus autem pro igne struxit malum hominibus.

568. τυρὸς Ald. 569. τεῦξε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

Οἰκεῦσι Χάλυβες.
Ad sinistram autem manum fabri ferrarii sunt Chalybes; nimirum, ad Ponti Euxini orientalia littora, quae a sedibus Promethei non fuerunt remota. *Tzetzes* Chiliad. X. 338.

Χάλυβες ἔθνος ἔγγιστα τελῶν τῆς Τραπεζοῦντος,
Οὗτοι λέγονται σίδηρον ἐφευρηκέναι πρῶτοι.
Καὶ τὸν χαλκὸν δὲ χαλυβὸν,
χαλκὸν τε λέγεσί μοι,
Οἷα καὶ τοῦτον εὕρεμα τελεῦντα τῶν χαλύβων.

Chalybes, gens est proxima Trapezunti; hi dicuntur ferrum inuenisse primi. Aes etiam vocant et Chalybum et aes, quasi hoc quoque sit inuentum Chalybum. *Virgilius* Georg. I. v. 58.

India mittit ebur, molles sua thura Sabaei,
At Chalybes nudi ferrum. Clericus.

569. Τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι] Hoc est, formosis meretricibus immissis, populos ceteroqui fortes emolliuit, qua arte ferocem Lydorum indolem domuisse proditur Cyrus, consilio Croesi. Cum enim victi saepius rebellassent, Croesus sententiam rogatus de ratione qua Lydi in officio in posterum contineri possent, inter alia haec respondit: πρόεσπε αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τὰς παῖδας, καὶ ταχέως σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας ἀντ' ἀνδρῶν ὄψεαι γεγονότας: * *edicito illis vt liberos cytharam pulsare, psallere, et cauponari doceant; et breui eos, o Rex, videbis mulieres pro viris factos.* Hae artes olim fere perinde habebantur, quasi lenocinium exercere, ideoque *Iustinus* Lib. I. c. 7. ita rem expressit: *Interiecto deinde tempore, Lydi rebellauere, occupato in aliis bellis Cyro; quibus iterum victis, arma et equi ademti, iussitque cauponias, et ludicras artes, et lenocinia exercere. Et sic gens industria quondam potens et manu strenua, effoeminata mollitia, luxuriaque virtutem pristinam perdidit.* Ac sane, vt alibi docet *Herodotus*,

* *Herodotus* Lib. I. c. 155.

Γαίης γὰρ σύμπλασσε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον, Κρονίδεω διὰ βουλάς.
Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἀργυφέῃ ἐσθῆτι· κατὰ κρῆθεν δὲ καλύπτρην
Δαιδαλέην χείρεσσι κατέσχεθε, θαῦμα ἰδέσθαι·
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνας νεοθηλέος ἄνθεσι ποίης
Ἱμερτὰς παρέθηκε καρήατι Παλλὰς Ἀθήνη·
Ἀμφὶ δὲ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῇφιν ἔθηκε,
Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις,
Ἀσκήσας παλάμῃσι, χαριζόμενος Διὶ πατρί.

E terra enim conformauit perquam celebris Vulcanus
Virginis pudicae simulacrum, Saturnii consilio.
Cinxit vero et adornauit Dea caeliis oculis Minerua
Candida veste: capiti vero calyptram
Ingeniose factam manibus imposuit, mirum visu:
Circum vero ei serta recens florentis e floribus herbae
Amoena imposuit capiti Pallas Minerua:
Circumque ei coronam auream caput posuit,
Quam ipse fecerat inclytus Vulcanus,
Elaborans manibus, gratificans Ioui patri.

571. αὐδοίῃ Ald. 573. Ἀργυφέῃ Trinc. κατακρῆθεν Iunt. 1. 2. κατακρῆθεν B. 109. 575. νεοθηλέης Trinc. νεοθηλέος Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heins. 576. Ἱμερτὰς Ald. 577. δὲ abest ab Ald. Iunt. 1. 2.

* τὲ Λυδῶν δῆμε αἱ θυγατέρες ἐπορνεύοντο πᾶσαι, συλλέγεσαι σφίσι φερνάς, *Lydorum populi filiae omnes prostabant, sibi dotem colligentes.* Coniicimus Epimetheo et popularibus similia contigisse, ex v. 590. et sequentibus, ex quibus non difficile est intellectu nomine Pandorae meretrices describi. Ceterae circumstantiae sunt ornamenta Poetica veteris historiae. *Clericus.*

Τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι] Non solae meretrices, vt vult Clericus, nomine Pandorae significantur, quanquam vox θηλύτεραι, quae infra occurrit v. 589. exponitur, αἱ πρὸς τὰ ἀφροδίσια καταφορώτεραι, Schol. Hom. ad Il. Θ, 520. Patet autem ex versibus 602. et sqq. toti foemineo sexui, etiam vxoribus, iniquo, vti spero, Poetae nostri iudicio, descriptionem hanc competere. *Rob.*

570. Γαίης γὰρ σύμπλασσε] h. e. ἐκ γαίης. Sic in ἔργοις. *Guietus.*

* *Lib.* 1. *c.* 93.

594. Ξυν-

Τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο, θαῦμα ἰδέσθαι,
Κνώδαλ' ὅσ' ἤπειρος πολλὰ τρέφει ἠδὲ θάλασσα,
Τῶν ὄγε πόλλ' ἐνέθηκε, χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλὴ,
Θαυμασίη) ζωοῖσιν ἐοικότα φωνήεσσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ τεῦξε καλὸν κακὸν, ἀντ' ἀγαθοῖο,
Ἐξάγαγ' ἔνθα περ ἄλλοι ἔσαν θεοὶ ἠδ' ἄνθρωποι,
Κόσμῳ ἀγαλλομένην γλαυκώπιδος ὀβριμοπάτρης.
Θαῦμα δ' ἔχ' ἀθανάτους τε θεὰς θνητούς τ' ἀνθρώπους,
Ὡς εἶδον δόλον αἰπὺν, ἀμήχανον ἀνθρώποισιν.
Ἐκ τῆς γὰρ γένος ἐστὶ γυναικῶν θηλυτεράων.
Τῆς γὰρ ὀλωϊὸν ἐστι γένος, καὶ φῦλα γυναικῶν
Πῆμα μέγα θνητοῖσι μετ' ἀνδράσι ναιετάουσιν,
Οὐλομένης πενίης ὀ σύμφορα, ἀλλὰ κόροιο.
Ὡς δ' ὁπότ' ἐν σμήνεσσι κατηρεφέσσι μέλισσαι
Κηφῆνας βόσκουσι, κακῶν ξυνήονας ἔργων,

In hac artificiosa multa caelata erant, mira visu,
Belluae quas Continens plurimas alit, atque Mare,
Ex illis multas in ea posuit, (gratia vero resplendebat magna,
Mirabilis) animantibus similes vivis.
Ceterum postquam effecit pulcrum malum, pro bono,
Eduxit vbi alii erant Dii atque homines,
Ornatu gestientem caesiae Palladis forti patre prognatae. [nes
Admiratio autem cepit immortalesque Deos mortalesque homi-
Vbi viderunt dolum exitiosum, inexplicabilem hominibus.
Ex illa enim genus est mulierum tenerarum.
Illius enim pernicioſum est genus et gens mulierum
Nocumentum ingens mortales inter homines habitant,
Perniciosae paupertatis non comites, sed luxus.
Ac veluti cum in aluearibus tectis apes
Fucos pascunt, malorum participes operum,

581. Κνώδαλα ὅσσ' Ald. Iunt. 1. 2. ὅσσ' etiam habet Trinc. Mox πολλὰ omittit Ald. 583. Θαυμασίη Trinc. 590. ἐστὶ Ald. 592. ἀσύμφορος B. 109. Ald. ἀτύμφορα Iunt. 1. Mox ἀλλ' ἀκόροιο Iunt. 1. et 2. 593. σίμβλοισι B. 109. 594. βόσκωσι κακὸς Trinc.

594. Ξυνήονας ἔργων] Hoc est, κακῶν ἔργων κοινωνὰς, κακὰ ἔργα κοινωνοῦντας. Guietus.

Αἱ μέν τε πρόπαν ἦμαρ ἐς ἠέλιον καταδύντα
Ἡμάτιαι σπεύδουσι, τιθεῖσί τε κηρία λευκὰ,
Οἱ δ' ἔντοσθε μένοντες ἐπηρεφέας κατὰ σίμβλους,
Ἀλλότριον κάματον σφετέρην ἐς γαστέρ' ἀμῶνται.
Ὣς δ' αὔτως ἀνδράσσι κακὴν θνητοῖσι γυναῖκας
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης θῆκε, ξυνήονας ἔργων
Ἀργαλέων. ἕτερον δὲ πόρεν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο·
Ὅς κε γάμον φεύγων καὶ μέρμερα ἔργα γυναικῶν,
Μὴ γῆμαι ἐθέλῃ, ὀλοὸν δ' ἐπὶ γῆρας ἵκηται,
Χήτει γηροκόμοιο, ὅδ' ἐ βιότῳ ἐπιδευὴς
Ζώει, ἀποφθιμένῳ δὲ διὰ κτῆσιν δατέονται

Illae quidem per totum diem ad ſolem occidentem
Diurnae laborant, et faciunt fauos albos,
At illi intus permanentes coopertis in aluearijs,
Alienum laborem ſuum in ventrem metunt:
Similiter viris rem malam mortalibus mulieres
Iupiter altitonans dedit, participes operum
Moleſtorum. aliud vero praebuit malum pro bono:
Qui nuptias refugiens, et anxietate plenas res mulierum,
Non vxorem ducere velit, grauem vero attigerit ſenectam,
Caret quae ſenectutem foueat; ſi non ſine opibus
Viuat, mortui vero poſſeſſionem inter ſe diuidunt

595. οἱ μεν Ald. Mox κατὰ δύντα Trinc. 597. ἐπιρεφέας Ald. Iunt. 1. Trinc. ἐπιῤῥεφέας Iunt. 2. 599. ἑαυτῷ Trinc. 601. δ' ὕπορεν Trinc.

595. Αἱ μέν τε] Scribendum videtur αἱ μέν γε. *Guietus.*

596. Κηρία λευκὰ] Hoc eſt, λαμπρὰ τὰ γλήνη. Heſych. *Guietus.*

601. Ἕτερον δὲ πόρεν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο] Hoc eſt, pro bono quod ex mulierum carentia ſortitus eſt, ſubintellige τούτῳ ὅσκε γάμον etc. *ei qui nuptias* etc. ordo: ἕτερον δὲ κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο ἔπορεν τούτῳ ὃς μὴ γαμῶν εἰς γῆρας ἔλθῃ χήτει γηροκόμου. *Guietus.*

604. Οὐ βιότῳ ἐπιδευὴς] Penuria, per penuriam. *Guietus.*

605. Διὰ κτῆσιν δατέονται] Magnam eſſe dolori acceſſionem declarat Homerus, ſi, amiſſo filio, ad peregrinos tranſitura ſit hereditas. Υἱὸν δ' ἐ τέκετ' ἄλλον ἐπὶ κτεάτεσσι λιπέσθαι. Ἔνθ' ἔγε τὰς ἐνάριζε, φίλον δ' ἐξαίνυτο θυμὸν

Χηρωσαί. ὧ δ' αὖτε γάμος μετὰ μοῖρα γένηται,
Κεδνὴν δ' ἔσχεν ἄκοιτιν, ἀρηρυῖαν πραπίδεσσι,
Τῷ δὲ ἀπ' αἰῶνος κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει
Ἔμμεναι. ὅς δέ κε τέτμῃ ἀταρτηροῖο γενέθλης,
Ζώει ἐνὶ στήθεσσιν ἔχων ἀλίαστον ἀνίην
Θυμῷ καὶ κραδίῃ, καὶ ἀνήκεστον κακόν ἐστιν,
Ὡς οὐκ ἔστι Διὸς κλέψαι νόον οὐδὲ παρελθεῖν.
Οὐδὲ γὰρ Ἰαπετιονίδης ἀκάκητα Προμηθεὺς

Remoti cognati. cui vero nuptiarum conditio contigerit,
Pudicam vero habuerit coniugem, ſapientem,
Huic perpetuo malum cum bono certat,
Vt adſit. qui vero adeptus fuerit nocentis generis foeminam,
Viuit in pectore geſtans perpetuum moerorem
Animo et corde, et immedicabile malum eſt.
Adeo non licet Iouis fallere conſilium, neque effugere.
Neque enim Iapetionides nulli iniurius Prometheus

606. Ὰ ſine iota habet edit. Robinſ. 607. Χήρωσι Ald. Iunt. Ἐστιν Trinc. 608. δ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 609. ὃν B. 109. Ald. Iunt. 1. δέ κε τέμνῃ B. 109. 611. ἀνίκητον Iunt. 1. 2. Trinc. 612. Ὡς Ald.

μὸν Ἀμφοτέροιν. πατέρι δὲ γόον, καὶ κήδεα λυγρὰ Λεῖπ', ἐπεὶ ἀ ζώοντε μάχης ἐνοσησαντε Δέξατο· χηρωσὰ δὲ διὰ κτῆσιν δατέοντο, Il. E, 154. etc. Vide etiam Geneſ. cap. 15. vbi fruſtra ſibi diuina munera Abramus collata exiſtimauit, cum, deficiente filio, familiarem ſeruum haeredem ſibi fore crediderit. *Rob.*

606. Μετὰ μοῖρα γένηται] Τμῆσις μεταγένηται, h. e. μετὴ. *Guietus.*

608. Κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει] Hoc eſt, *malum pro bono abſtat. Guietus.*

Κακὸν — ἔμμεναι] Dicit Scholiaſtes, Τὸ ἔμμεναι παρέλκει. Itaque plerumque vertitur, *Malum perpetuo cum bono certat.* Ego autem τὸ ἔμμεναι παρέλκειν non exiſtimo, ſed vertendum eſſe, *Malum perpetuo certat cum bono, vt ſit.* Qui aliter exponunt iniquum ferunt indicium de coniugali vita, exiſtimantes in feliciſſimis nuptiis malum bono aequale eſſe; cum Poeta nihil vltra videatur innuiſſe, quam quod in ſortem feliciſſimam mala quaedam ſe ſemper intrudant. *Rob.*

609. Ἀταρτηροῖο γενέθλης] Subintellige γυναῖκα. v. ſeq. ἀλίαστον, hoc eſt, ἄφυκτον ἀχώριστον. *Guietus.*

Τοῖο γ' ὑπεξήλυξε βαρὺν χόλον, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Καὶ πολύϊδριν ἐόντα μέγας κατὰ δεσμὸς ἐρύκει. 615
Βριάρεω δ' ὡς πρῶτα πατὴρ ὠδύσσατο θυμῷ,
Κόττῳ τ' ἠδὲ Γύγῃ, δῆσε κρατερῷ ἐνὶ δεσμῷ,
Ἡνορέην ὑπέροπλον ἀγώμενος, ἠδὲ καὶ εἶδος,
Καὶ μέγεθος: κατένασσε δ' ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Ἔνθ' οἵγ' ἄλγε' ἔχοντες ὑπὸ χθονὶ ναιετάοντες, 620
Εἵατ' ἐπ' ἐσχατιῇ, μεγάλης ἐν πείρασι Γαίης,

Illius euitauit grauem iram, ſed neceſſario,
Quamuis multiſcius ſit, magnum vinculum coerceet.
Briareo vero vbi primum pater iratus erat animo,
Cottoque atque Gygae, ligauit forti vinculo,
Fortitudinem immanem admirans, atque etiam formam,
Et magnitudinem: collocauit autem ſub terram latam,
Vbi illi dolores habentes ſub terra agentes,
Sedent in extrema plaga, magnae in finibus Terrae.

614. ἀνάγκῃ Ald. Iunt. 1. 615. κατὰ δεσμὸς Ald. 616. ὡς τε πρῶτα Ald. ὀδύσσατο Ald. Iunt. 1.

616. Πατὴρ ὠδύσσατο θυμῷ] Οὐρανὸς. *Guietus.*

Πατὴρ ὠδύσσατο θυμῷ] Hoc eſt, Saturnus, vt ſequentia oſtendunt. *Clericus.*

Βριάρεω δ' ὡς πρῶτα] Vnicum hoc, quod noui, occurrit exemplum vocis Βριάρεως in quatuor Syllabas diſſolutae, producta prima. Poetae omnes tam Graeci, quam Latini triſyllabam exhibent, penultima et antepenultima correptis, vt ſupra v. 149. Κόττος τε, Βριάρεώς τε, et infra v. 733. et 816. Hoc tamen exemplum a communi vſu recedens Doctiſſ. Bentleium videtur effugiſſe, qui cum hanc vocem in quatuor Syllabas reſoluram apud Miltonum inuenerit, idcirco illud carmen in editione ſua quaſi Illuſtriſſimo Poeta indignum expunxit. Neſcio tamen annon quibusdam potius videatur verſus mutilus eſſe et ἀκέφαλος, quam prima in Βριάρεω ſyllaba produci. Potuit ſane librariorum incuria excidere articulus τῷ, qui verſum perfeciſſet; eundemque memini articulum alibi a poeta huic nomini adnexum; infra nempe v. 733. Ἔνθα Γύγης, Κόττος τε, καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος. *Rob.*

619. Ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης] In carcere, nimirum, ſubterraneo, aut quem ſubterraneum fingit Poeta. Hinc *Heſiodus* incipit narrare bellum, quod patri intulit Iupiter. *Clericus.*

629. Τιτῆ-

Δηθὰ μάλ' ἀχνύμενοι, κραδίῃ μέγα πένθος ἔχοντες,
Ἀλλὰ σοφίας Κρονίδης τε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι,
Οὓς τέκεν ἠύκομος Ῥείη Κρόνῳ ἐν φιλότητι,
Γαίης φραδμοσύνῃσιν ἀνήγαγον εἰς φάος αὖτις.
Αὐτὴ γὰρ σφιν ἅπαντα διηνεκέως κατέλεξε,
Σὺν κείνοις νίκην τε καὶ ἀγλαὸν εὖχος ἀρέσθαι.
Δηρὸν γὰρ μάρναντο, πόνον θυμαλγέ' ἔχοντες,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνῳ ἐξεγένοντο,
Ἀντίον ἀλλήλοισι διὰ κρατερὰς ὑσμίνας·
Οἱ μὲν ἀφ' ὑψηλῆς Ὀθρυος Τιτῆνες ἀγαυοὶ,
Οἱ δ' ἄρ' ἀπ' Οὐλύμποιο θεοὶ δωτῆρες ἐάων,

Vsque valde moerentes, corde magnum luctum habentes,
Sed ipsos Saturnius atque immortales Dii alii
Quos peperit pulcricoma Rhea Saturni in amore,
Terrae consiliis reduxerunt in lucem iterum.
Ipsa enim eis cuncta prolixe recensuit,
Cum illis victoriamque et splendidam gloriam accepturos.
Diu enim pugnarunt, laborem animum cruciantem habentes,
Titanesque Dii, et quotquot e Saturno nati sunt,
Contra sese mutuo per validas pugnas:
Hi quidem ab alta Othry, Titanes gloriosi,
Illi vero ab Olympo, Dii datores bonorum,

623. pro καὶ, δ' Ald. Trinc. Steph. Com. Heinsi. 627. κείνοισι B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. 631. Ὀρθύος Iunt. 1. 2. 632. Οἱ δ' Ald.

629. Τιτῆνές τε θεοὶ καὶ ὅσοι Κρόνῳ ἐξεγένοντο] Dii quidem prioris aetatis, *Titanes* dicti, quasi *luto geniti*, vt antea diximus; Dii vero posterioris a Saturno orti, simpliciter *Dii*. Clericus.

631. Οἱ μὲν ἀφ' ὑψηλῆς Ὀθρυος Τιτῆνες ἀγαυοὶ] Saturnus cum suis videtur Othryn montem quasi arcem occupasse, et obsessus fuisse in eo loco; qui forte duxit hinc nomen, nam עטר *batar* est *cinxit*. Mons est qui Phthiotidem a meridie claudit. *Clericus*.

632. Οἱ δ' ἄρ' ἀπ' Ὀλύμποιο θεοὶ] Olympus est ad septem triones eiusdem Thessaliae tractus, in quo Iupiter sedes fixit. Antiquus auctor * *Euhemerus*, vt verbis vtar *Lactantii* e Lib. I. c. 11. Inst. Diuinarum, qui fuit ex ciuitate Messana,

* Viuebat tempore Cassandri, Antipatri F. regis Macedoniae, ante Chr. Nat. CCCX.

Οὓς τέκεν ἠΰκομος Ῥείη Κρόνῳ εὐνηθεῖσα.
Οἵ ῥα τότ' ἀλλήλοισι μάχην θυμαλγέ' ἔχοντες,
Συνεχέως ἐμάχοντο δέκα πλείας ἐνιαυτούς. 635
Οὐδέ τις ἦν ἔριδος χαλεπῆς λύσις, οὐδὲ τελευτὴ

Quos peperit pulcricoma Rhea Saturno concumbens.
Illi sane tum inter se pugnam animum excruciantem habentes,
Continenter pugnabant, decem totos annos.
Neque vllus erat contentionis grauis exitus, neque finis

636. ἦν omittit Ald. Mox τελευτὴν Ald. Trinc.

na, res gestas Iouis et ceterorum, qui Dii putabantur, collegerat; historiamque contexuerat ex titulis et inscriptionibus sacris, quae in antiquissimis Templis habebantur, maximeque in fano Iouis Triphylii, vbi auream columnam positam esse ab ipso Ioue titulus indicabat. In qua columna, gesta sua perscripserat, vt monumentum esset posteris rerum suarum. Hanc historiam interpretatus erat *Ennius*, et sequutus; cuius haec sunt verba, prout ea recitat *Lactantius*, loco memorato: *Ea tempestate, Iupiter in monte Olympo maximam partem vitae colebat; et eo ad eum ire ueniebant si quae res in controuersia erant. Item, si quis quid noui inuenerat, quod ad vitam humanam vtile esset, eo veniebat, atque Ioui ostendebat.* Ex eo igitur monte Iupiter, cum suis, egressus, bellum intulit Saturno; neque enim putandum eos, ex montibus aliquot millibus passuum remotis, missilia in se invicem coniecisse. *Clericus.*

634. Οἵ ῥα τότ' ἀλλήλοισι μάχην θυμαλγέ' ἔχοντες] Hinc manifesto liquet, vt ex innumeris aliis, Deos fuisse antiquissimos incolas Graeciae. Sacra Historia ita habebat, vt docet *Lactantius* Lib. I. c. 14. *Iouem adultum, cum audiuisset patrem atque matrem* (a Titanibus) *custodiis circumseptos atque in vincula coniectos, venisse cum magna Cretensium multitudine, Titanumque ac filios, eius pugnando vicisse; parentes vinculis exemisse, patri regnum reddidisse, atque in Cretam remeasse. Post haec deinde Saturno datam sortem, vt caueret ne eum filius e regno expelleret; illum eleuandae sortis, atque effugiendi periculi gratia, insidiatum Ioui, vt eum necaret. Iouem cognitis insidiis, regnum sibi denuo vindicasse, ac fugasse Saturnum; ex Thessalia, nimirum.* Scio *Euhemerum*, quasi hominem vanum traduci, sed non est hic locus eius defendendi. Interea omnia suadent Thessaliam fuisse sedem belli inter Deos, et praemium victoris. *Clericus.*

639. Πας-

Οὐδετέροις, ἶσον δὲ τέλος τέτατο πτολέμοιο.
Ἀλλ' ὅτε δὴ κείνοισι παρέσχεθεν ἄρμενα πάντα,
Νέκταρ τ' ἀμβροσίην τε, τάπερ θεοὶ αὐτοὶ ἔδουσι,

Alterutris: aequaliter autem finis extendebatur belli.
Sed quando iam illis praebuit congruentia omnia,
Nectarque ambrosiamque, quibus Dii ipsi vescuntur,

638. Παρέσχεθεν] Subintellige Κρονίδης e superioribus. *Guietus.*

639. Νέκταρ τ' ἀμβροσίην τε, τάπερ θεοὶ αὐτοὶ ἔδουσιν] Si hic vrgeremus verbum ἔδουσι, sequeretur vtrumque esse cibum, neutrum potum; attamen plerique ambrosiam cibum fuisse contendunt, nectar potum. At est locus *Homeri* plane huic contrarius, ex quo colligere eadem ratione possis vtrumque fuisse potum. Extat Odyss. Υ, v. 359. vbi Polyphemus de vino, quod ei bibendum dederat Vlysses:

Ἀλλὰ τόδ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρός ἐστιν ἀπορρώξ.

Verum hoc ambrosiae et nectaris est riuus. Ad quem locum *Eustathius*: σημείωσαι, inquit, ὅτι ἐν τῷ ἀπορρώξ ἐμφαίνει ὁ ποιητὴς ὡς ἐκ ἀπαδὸν ἐστὶ νοῆσαι καὶ τὴν ἀμβροσίαν ὑγρόν τι ὥσπερ καὶ τὸ νέκταρ. τὸ γὰρ ἀπορρώξ τοῖς ὑγροῖς προσαρμόζει, δηλαῖ γὰρ ἀπορρῶγας. ἔτω γάρ καὶ ἐποίησάν τινες τῶν νεωτέρων, τὴν ἀμβροσίαν λαβόντες εἰς ὑγρὰν θείαν τροφήν. ἴσως δὲ καὶ συνεκδοχικῶς πρὸς μόνον τὸ νέκταρ κεῖται ἡ ἀπορρώξ, ὡς χρῆναι ἄλλό τι ὄνομα ἐπὶ τῆς ἀμβροσίας νοεῖν: *observa voce ἀπορρώξ ostendere Poetam non absonum esse intelligere ambrosiam quoque esse liquidum quid, quemadmodum nectar; nam ἀπορρώξ liquidis conuenit, significat enim effluuium. Sic et fecerunt quidam recentiorum, qui accipiunt ambrosiam quasi liquidum alimentum Deorum: Forte etiam synecdochice ad solum nectar referendum ἀπορρώξ, ita vt alterum nomen subintelligendum sit, quod ad ambrosiam referatur.* Verum multo simplicius dixerimus et *Homerum* et *Hesiodum* minus accurate loquutos, neque ex ἀκυρολογίᾳ vllum consectarium esse deducendum. Verum tamen est nonnullis Veteribus Nectar fuisse solidum cibum, ambrosiam vero potum, quod ostendit *Eustathius*, in sequentibus verbis, ex *Anaxandride*, *Alcmane* et *Sapphone*. Sic parum sibi constant Poetae, in meris figmentis.

Si originem vocis νέκταρ a Graecis petamus, respondent * ita dici τῶν θεῶν πόμα, οἱονεὶ τὸ συνέχον τὰς πίνοντας αὐτὸ ἐν νεότητι, παρὰ τὸ νέον καὶ

* *In Etymol. Magno.*

Πάντων ἐν στήθεσσιν ἀέξετο θυμὸς ἀγήνωρ.
Ὡς νέκταρ δ' ἐπάσαντο καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινήν,
Δὴ τότε τοῖς μετέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
Κέκλυτέ μευ, Γαίης τε καὶ Οὐρανὸς ἀγλαὰ τέκνα,
Ὄφρ' εἴπω τά με θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι κελεύει.
Ἤδη γὰρ μάλα δηρὸν ἐναντίοι ἀλλήλοισι,
Νίκης καὶ κράτεος περὶ μαρνάμεθ' ἤματα πάντα,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνου ἐκγενόμεσθα.
Ὑμεῖς δὲ μεγάλην τε βίην καὶ χεῖρας ἀάπτους

Omnium in pectoribus accendebatur animus generosus.
Vbi vero nectar comederunt et ambrosiam amabilem,
Iam tum ipsos sic affatus est pater hominumque Deorumque:
Audite me, Terraeque et Coeli inclyti liberi,
Vt dicam quae me animus in pectore iubet.
Iam enim admodum diu aduersi nobis mutuo,
Pro victoria et imperio pugnauimus dies omnes,
Titanesque Dii, et quotquot e Saturno fati sumus.
Vos vero magnamque vim et manus inuictas

641. τ' Ald. 646. παρμαρνάμεθ' Ald. 647. ἐξεγένοντο R. S. Trinc.

καὶ τὸ ἔχω, νεοέκταρ, καὶ κατὰ συγκοπὴν νέκταρ· διὸ καὶ Ἥβη αὐτὸ κρινᾷ, Ἰλιάδ. Δ. Alii vero deducunt παρὰ τὸ νε ζερητικὸν καὶ κτῶ τὸ Φονεύω. Dicere debuissent κτείρω, vnde κτερίζω, *iusta facio* et κτέρες *mortui*. Quam Etymologiam, si Graeca vox sit, veram esse suadet vox ἀμβροσία, quae eiusdem est significationis; de qua et hoc obseruandum, non esse nomen substantiuum, sed adiectiuum, cum quo subintelligenda vox τροφὴ, *cibus*. Ἀμβρόσιος passim, apud Poetas, *diuinum* significat, non secus ac νεκτάρεος. Quod si verum sit, videbitur *Hesiodus* hoc velle, Iouem immortalitate donasse socios suos, praebitis nectare et ambrosia, quibus soli Dii vti credebantur; quo munere accepto, fortius in Titanas pugnarunt. Sed mihi verisimilius videtur נקטר *niktar* aut *nektar* vocem esse Phoeniciam, quae *suffitum* sonat; qui veluti potus Deorum habebatur, vt caro victimarum cibus. Adi *Luciani* librum de Sacrificiis. *Clericus*.

643. Ὡς νέκταρ δ' ἐπάσαντο καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινήν] Hic versus est intitius. *Guietus*.

651. Δυσ-

Φαίνετε Τιτήνεσσιν ἐναντίοι ἐν δαὶ λυγρῇ,
Μνησάμενοι φιλότητος ἐνηέος, ὅσσα παθόντες
Ἐς φάος ἆψ ἀφίκεσθε δυσηλεγέος ἀπὸ δεσμῶ,
Ἡμετέρας διὰ βουλὰς, ἀπὸ ζόφω ἠερόεντος.
Ὣς φάτο. τὸν δ' ἐξαῦτις ἀμείβετο Κόττος ἀμύμων·
Δαιμόνι', οὐκ ἀδάητα πιφάσκεαι· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
Ἴδμεν ὅτι περὶ μὲν πραπίδες, περὶ δ' ἔσι νόημα,
Ἀλκτὴρ δ' ἀθανάτοισιν ἀρῆς γένεο κρυεροῖο.
Σῆς δ' ἐπιφραδμοσύνησιν ἀπὸ ζόφω ἠερόεντος
Αὖορρόν δ' ἐξαῦτις ἀμειλίκτων ἀπὸ δεσμῶν
Ἤλυθομεν, Κρόνιε υἱὲ ἄναξ, ἀνάελπτα παθόντες.

Ostendite Titanibus contrarii in pugna graui,
Memores amicitiae placidae, et quae perpessi
Ad lucem redieritis molesto a vinculo,
Nostra per consilia, a caligine obscura.
Sic dixit. illum vero rursum excepit Cottus egregius:
Venerande, non ignota loqueris; sed et nos
Scimus, quod excellas prudentia et intellectu,
Depulsor autem immortalibus damni fueris horrendi.
Tua vero prudentia ab caligine opaca
Retro iterum acerbis a vinculis
Venimus, Saturni fili rex, insperata passi.

649. φαίνετο Trinc. ἐναντίοι Trinc. Steph. marg. 651. et 652. ὑπὸ B. 109, Ald. Iunt. 1. δυσηλεγέος Ald. 657. Σῆσι δ' ἐπιφροσύνησιν Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. ἐπιφροσύνησιν etiam B. 109. R. S. Rob. edidit ἐπιφραδμοσύνησιν; vulgo ἐποφραδμ. 657. et 658. ὑπὸ B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. 659. Ἤλυθομεν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. ὑπὸ ζοῦ Steph. marg. Heins. ἀνάελπτα Heins.

651. Δυσηλεγέος ἀπὸ δεσμῶ] A vinculis molestae quietis, vel a quiete molesta vinculorum. *Guietus.*

655. Περὶ μὲν πραπίδες] Scribendum videtur: περί σοι πραπίδες, περὶ δ' ἔσι νόημα. *Guietus.*

656. Ἀρῆς γένεο κρυεροῖο] Nota κρυεροῖο pro κρυερῆς positum. *Guietus.*

657. Σῆς δ' ὑποφραδμοσύνησιν] Scribo ἐπιφραδμοσύνησιν. Hesych. ἐπιφράσασθαι, ὑπονοῆσαι, ἢ ὑπινοῆσαι, ἐπιφρασάμεθα, σκεψάμεθα. *Guietus.*

658. Αὖορρόν δ' ἐξαῦτις] τὸ δ' delendum videtur. *Guietus.*

665. Ἀμε-

Τῷ καὶ νῦν ἀτενεῖ τε νόῳ καὶ ἐπίφρονι βουλῇ
Ῥυσόμεθα κράτος ὑμὸν ἐν αἰνῇ δηϊοτῆτι,
Μαρνάμενοι Τιτῆσιν ἀνὰ κρατερὰς ὑσμίνας.
Ὣς φάτ'. ἐπήνησαν δὲ θεοὶ δωτῆρες ἐάων,
Μῦθον ἀκούσαντες. πολέμου δ' ἐλιλαίετο θυμὸς
Μᾶλλον ἔτ' ἢ τοπάροιθε· μάχην δ' ἀμέγαρτον ἔγειραν

Ideoque nunc intento animo, et prudenti consilio,
Vindicabimus vestrum imperium in graui conflictu,
Pugnantes cum Titanibus per acria praelia.
Sic dixit. collaudarunt vero Dii datores bonorum,
Sermone audito. bellum vero cupiebat animus
Magis etiam quam antea: pugnam vero arduam ciebant

662. Τιτῆσιν Ald. 663. ἐάων Ald. 665. τοπάροιθεν Trinc.

665. Ἀμέγαρτον ἔγειραν] Hoc est, μεγάλην. *Guietus.*

Μάχην δ' ἀμέγαρτον ἔγειραν] Ex hac descriptione praelii, deorum et Titanum satis constat Poetam nostrum non solum, vt vult Quintilianus, *in mediocri illo dicendi genere* excelluisse, sed etiam ad summum Poenices fastigium assurgere potuisse. Nihil certe grandius occurrit vel in descriptione illa Homerica τῆς θεομαχίας, quae tantopere a Longino celebratur. Ὡς τὰς ἀμφοτέρας μάκαρες θεοὶ ὀτρύνοντες Σύμβολον, ἐν δ' αὐτοῖς ἔριδα ῥήγνυντο βαρεῖαν. Δεινὸν δ' ἔβρεντησε πατὴρ ἀνδρῶν τε, θεῶν τε Ὑψόθεν· αὐτὰρ ἔνερθε Ποσειδάων ἐτίναξε Γαῖαν ἀπειρεσίην, ὀρέων τ' αἰπεινὰ κάρηνα. Πάντες δ' ἐσσείοντο πόδες πολυπιδάκος Ἴδης, καὶ κορυφαὶ, Τρώων τε πόλις, καὶ νῆες Ἀχαιῶν. Ἔδδεισεν δ' ὑπένερθεν ἄναξ ἐνέρων Ἀϊδωνεὺς, Δείσας δ' ἐκ θρόνου ἅλτο, καὶ ἴαχε· μὴ οἱ ὕπερθε Γαῖαν, ἀναρρήξειε Ποσειδάων ἐνοσίχθων. Οἰκία δὲ θνητοῖσι, καὶ ἀθανάτοισι Φανείη Σμερδαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ. Τόσσος ἄρα κτύπος ὦρτο θεῶν ἔριδι ξυνιόντων. Hos versus merito celebrat Longinus c. 9. Ἐπιβλέπεις, ἑταῖρε, ὡς, ἀναῤῥηγνυμένης μὲν ἐκ βάθρων γῆς αὐτῇ δὲ γυμνουμένου Τάρταρου, ἀνατροπὴν δὲ ὅλα, καὶ διάσασιν τὸ κόσμου λαμβάνοντος, πάντ' ἄμα, οὐρανὸς, ἅδης, τὰ θνητὰ, τὰ ἀθάνατα, ἄμα τῇ τότε συμπολεμεῖ καὶ συγκινδυνεύει τῇ μάχῃ; Si vero praesentis pugnae descriptionem conferamus, in ea etiam omnia aeque terribilia apparebunt; concussio terrae, ponti, coeli, tartari; morta-

Πάντες, θήλειαί τε καὶ ἄρσενες, ἤματι κείνῳ,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνῳ ἐξεγένοντο,
Οὕς τε Ζεὺς ἐρέβευσφιν ὑπὸ χθονὸς ἧκε φόωσδε,
Δεινοί τε κρατεροί τε, βίην ὑπέροπλον ἔχοντες.
Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων αἴσσοντο 670

Omnes, foeminaeque et mares, die illo,
Titanesque Dii, et quotquot Saturno prognati sunt,
Quosque Iupiter ex Erebo sub terra misit ad lucem,
Acres robustique, vires immensas habentes.
Horum centum quidem manus ab humeris erumpebant

668. οὕτε Ald. ἔτε Iunt. 1. ἐρέβευσφιν B. 109. et Iunt. 2. φάως Ald. Iunt. 2.

mortalium omnium, atque immortalium confusio.

Δεινὸν δὲ περίαχε πόντος ἀπείρων·
Γῆ δὲ μέγ' ἐσμαράγησεν. ἐπέσσευε δ' ἠρανὸς εὐρὺς
Σειόμενος, πεδόθεν δ' ἐτινάσσετο μακρὸς Ὄλυμπος
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἵκανε βαρεῖα
Τάρταρον ἠερόεντα — etc.

Et infra 833.

— — Ἀμφὶ δὲ γαῖα
Σμερδαλέον κονάβησε, καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν,
Πόντος τ' Ὠκεανῦ τε ῥοαὶ, καὶ τάρταρα γαίης,
Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτων μέγας πελεμίζετ' Ὄλυμπος
Ὀρνυμένοιο ἄνακτος· ἐπέσσευε δὲ γαῖα.
Καῦμα γ' ὑπ' ἀμφοτέρων κάτεσχεν ἰοειδέα πόντον,
Βροντῆς τε, σερόπης τε, πυρὸς ἀπὸ τοῖο πελώρου,
Πρηστήρων ἀνέμων τε, κεραυνῶν τε φλεγέθοντος. —
Τρέσσε δ' Ἀΐδης ἐνέροισι καταφθιμένοισιν ἀνάσσων.
Τιτῆνές θ' ὑποταρτάριοι Κρόνον ἀμφὶς ἐόντες,
Ἀσβέστε κελάδοιο, καὶ αἰνῆς δηϊοτῆτος.

Obseruare liceat, quod hanc trepidationem Plutonis, vtpote imaginem nobilissimam, et excellissimam, Latini etiam Poetae imitati sint. Virgil. Aen. 8. *Non secus ac si qua penitus vi terra debiscens* Infernas referet sedes, et regna recludat *Pallida, dis inuisa, superque immane barathrum Cernatur, trepidentque immisso lumine manes.* Et Ouidius lib. 5. Metam. *Inde tremit tellus, et rex pauet ipse silentum Ne pateat, latoque solum retegatur hiatu; Immissusque dies trepidantes terreat vmbras.* Rob.

668. Ζεὺς ἐρέβευσφιν] Τὸ ἐξ subintelligitur. *Guietus.*

Πᾶσιν ὁμῶς. κεφαλαὶ δὲ ἑκάστῳ πεντήκοντα
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ σιβαροῖσι μέλεσσιν.
Οἳ τότε Τιτήνεσσι κατέσταθεν ἐν δαὶ λυγρῇ,
Πέτρας ἠλιβάτους σιβαρῇς ἐν χερσὶν ἔχοντες.
Τιτῆνες δ' ἑτέρωθεν ἐκαρτύναντο φάλαγγας
Προφρονέως, χειρῶν τε, βίης θ' ἅμα ἔργον ἔφαινον
Ἀμφότεροι· δεινὸν δὲ περίαχε πόντος ἀπείρων.
Γῆ δὲ μέγ' ἐσμαράγησεν· ἐπέστενε δ' οὐρανὸς εὐρὺς
Σειόμενος, πεδόθεν δ' ἐτινάσσετο μακρὸς Ὄλυμπος
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἵκανε βαρεῖα
Τάρταρον ἠερόεντα, ποδῶν αἰπεῖά τ' ἰωὴ
Ἀσπέτου ἰωχμοῖο, βολάων τε κρατεράων.
Ὣς ἄρ' ἐπ' ἀλλήλοις ἵεσαν βέλεα στονόεντα.
Φωνὴ δ' ἀμφοτέρων ἵκετ' οὐρανὸν ἀστερόεντα
Κεκλομένων. οἱ δὲ ξύνισαν μεγάλῳ ἀλαλητῷ.

Omnibus ſimul. capita vero vnicuique quinquaginta
Ex humeris enata erant in robuſtis artubus.
Qui tum Titanibus oppoſiti ſunt in pugna luctuoſa,
Rupes magnas validis in manibus geſtantes.
Titanes vero ab altera parte confirmabant phalanges
Alacriter, manuumque viriumque ſimul opus oſtentabant
Vtrique: horrende vero inſonuit pontus immenſus.
Terra autem valde ſtridebat: ingemiſcebat vero latum coelum
Quaſſatum, et penitus concutiebatur amplus Olympus
Impetu a Deorum. concuſſio vero venit grauis
Ad Tartarum tenebricoſum, et pedum acris fragor
Immodici tumultus, ictuumque fortium.
Ita ſane in ſeſe mutuo iaciebant tela gemebunda.
Vox autem vtrorumque peruenit ad coelum ſtellatum
Adhortantium: at illi congrediebantur magno cum clamore.

674. σιβαρὰς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 681. ποδῶν δ' Iunt. 1. 2. 683. ἐν Trinc. ἵεσαν Ald. ἀλλήλοισιν ἔσαν B. 109.

677. Δεινὸν δὲ περίαχε] Scribendum videtur ὑπερίαχε, ſupra modum inſonabat. *Guietus.*

679. Πεδόθεν] *E fundo*, hoc eſt, penitus. *Guietus.*

682. Ἀσπέτου ἰωχμοῖο] Hoc eſt, διωγμοῦ. *Guietus.*

687. Εἴθαρ

Οὔδ' ἄρ' ἔτι Ζεὺς ἶσχεν ἑὸν μένος, ἀλλά νυ τῦ γε
Εἴθαρ μὲν μένεος πλῆντο φρένες, ἐκ δέ τε πᾶσαν
Φαῖνε βίην· ἅμυδις δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανῦ ἠδ' ἀπ' Ὀλύμπυ
Ἀστράπτων ἔσεικε συνωχαδόν· οἱ δὲ κεραυνοὶ
Ἶκτᾶς ἅμα βροντῇ τε καὶ ἀστεροπῇ ποτέοντο 690
Χειρὸς ἀπὸ σιβαρῆς, ἱερὴν φλόγα θ' εἱλυφόωντες
Ταρφέες· ἀμφὶ δὲ γαῖα φερέσβιος ἰσμαράγιζεν

Neque ſane amplius Iupiter cohibebat ſuum robur, ſed ipſius
Statim robore implebatur animus, et omnem
Exſeruit vim: ſimul etiam a coelo atque ab Olympo
Fulgurans incedebat confertim: fulmina autem
Celerrime vna cum tonitru et fulgure volabant
Manu a robuſta, ſacram flammam circumuoluentia
Crebra: circum vero terra alma reboabat

686. ἀλλάνυ Trinc. 687. μένις Iunt. 2. 688. ἀπολύμπυ Iunt. 1. Trinc. ἀπ' abeſt a Iunt. 2. 690. ῦ ποτέοντο Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

687. Εἴθαρ μὲν μένεος] Εὐθὺς, εὐθέως, εἰθὺς, ἰθὺς et εὐθὺς cognata, quibus adde τὸ εἴθαρ. Ib. ἐκ δέ τε πᾶσαν Φαῖνε βίην] Ἐξέφαινε. *Guietus.*

Ἐκ δέ τε πᾶσαν] Potentiam Iouis imminuit Poeta cum dicat, omnibus ei viribus opus eſſe ad vincendos hoſtes. Meſſiam in Angelos rebelles fulminantem grandius deſcribit Miltonus lib. 6.

Yet half his ſtrength he put not forth, but check'd
His thunder in mid volley, for he meant
Not to deſtroy, but root them out of heaven. Rob.

688. Ἅμυδις δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανῦ, ἠδ' ἀπ' Ὀλύμπυ· Ἀστράπτων ἔσεικε] Hic vêre *Heſiodus*, quod aiunt, coelum terrae miſcet; primum enim cum accepiſſet ab antiquiſſima fama Iouem ex Olympo pugnaſſe, quemadmodum Saturnum ex Othry, coelum credidit perinde eſſe ac Olympum, quem Poetarum errorem antea iam notauimus. Deinde cum Iovem hominem Cretenſem miſcuiſſet cum ſummo Numine, cuius telum fulmen eſſe creditur; hic nobis Iouem ſuum fulmina, pro telis, mittentem, atque e coelo pugnantem inducit. Cetera deſcriptio pugnae tota ornamentis Poeticis conſtat. *Clericus.*

689. Ἔσεικε συνωχαδόν] Continuate. a συνέχω, συνοχω, συνοχάω, συνοχαδὸν et συνωχαδέν. *Guietus.*

690. Ἶκτας] ἐγγὺς, *de prés.* Guietus.

Καιομένη· λάκε δ' ἀμφὶ πυρὶ μεγάλ' ἄσπετος ὕλη.
Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ Ὠκεανοῖο ῥέεθρα,
Πόντος τ' ἀτρύγετος· τὸς δ' ἄμφεπε θερμὸς ἀϋτμὴ 695
Τιτῆνας χθονίους· φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν
Ἄσπετος. ὄσσε δ' ἄμερδε καὶ ἰφθίμων περ ἐόντων
Αὐγὴ μαρμαίρουσα κεραυνῷ τε στεροπῇ τε.
Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν χάος· εἴσατο δ' ἄντα

Ardens: crepitabat autem vndique igne valde magna ſylua.
Feruebatque terra tota, et Oceani fluenta,
Pontuſque immenſus: circumdedit autem calidus vapor
Titanes terreſtres: flamma vero ad aërem diuinum peruenit
Magna: oculos vero viſu priuabat quantumuis fortium
Splendor radians fulminiſque fulguriſque. [tur ac ſi quis coram
Incendium autem magnum corripuit Erebum: ſimileque videba-

695. ἀμφείπετο Ald. Iunt. 1. ἀμφεῖπε Iunt. 2.

693. Μεγάλ' ἄσπετος] Μεγάλως. *Guietus.*

695. Θερμὸς ἀϋτμὴ] Sic ſupra ἀρῆς κρυεροῖο. *Guietus.*

696. Τιτῆνας χθονίους] Id eſt, terrae filios. *Guietus.*

699. Χάος] Hoc eſt, coelum vide Scal. in Varr. lb. εἴσατο δ' ἄντα] Subintellige τις. *Guietus.*

Θεσπέσιον κάτεχεν Χάος] Χάος hic ſignat ſine dubio ingentem aëris extenſionem, quae vacua capitibus noſtris imminet; nam *Heſiodus* deſcribit praelium, quod ſupra terram, non infra, commiſſum eſt. Nec obſtat quod antea dixit, *flammam ad aerem peruenisſe*, cum quia ſunt hic frequentes repetitiones, tum quia haec aliquatenus differunt; nam καῦμα θεσπέσιον *ingens ardor*, aut *incendium* eſt effectus flammae. Sic Χάος vſurpauit *Ariſtophanes* in Nubibus, p. 151. Ed. Geneuenſis maioris, vbi ita loquentem Socratem inducit, inanem aërem oſtendentem:

Ἄλλο τι οἴῃ' ἃ νομιεῖς εἶναι
Θεὸν ἀδένα, πλὴν ἅπερ
ἡμεῖς,
Τὸ Χάος τουτὶ καὶ τὰς νεφέ-
λας καὶ τὴν γλῶτταν,
τρία ταυτί.

Aliud quidquam non exiſtimabis Deum eſſe, praeter ea, quae nos exiſtimamus; hoc Chaos et Nubes et Linguam, tria haec. Vbi *Scholiaſtes:* Χάος λέγει τὸν ἀέρα, παρὰ τὸ κεχύσθαι, immo vero παρὰ τὸ χαίνειν, *hiare.* Vide dicta ad v. 116. Vide etiam *Ariſtophanem* p. 164. et alibi. *Clericus.*

Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν χάος] Non aſſentior Cle-

Ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, ἠδ' ἔασιν ὄσσαν ἀκοῦσαι,
Αὖτως ὡς ὅτε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὑπερθεν
Πίλνατο· τοῖος γάρ κε μέγιστος δοῦπος ὀρώρει,
Τῆς μὲν ἐρειπομένης, τοῦ δ' ὑψόθεν ἐξερεπόντος.
Τόσσος δοῦπος ἔγεντο θεῶν ἔριδι ξυνιόντων.
Σὺν δ' ἄνεμοι ἔνοσίν τε, κόνιν θ' ἅμα ἐσφαράγιζον,
Βροντήν τε, Στερόπην τε, καὶ αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Κῆλα Διὸς μεγάλοιο. Φέρον δ' ἰαχήν τ' ἐνοπήν τε
Ἐς μέσον ἀμφοτέρων· ὄτοβος δ' ἄπλητος ὀρώρει

Oculis adſpiceret, ac auribus vocem audiret,
Eodem modo cum olim et terra et coelum latum ſuperne
Appropinquabat: talis enim maximus ſtrepitus excitabatur,
Hac quidem diruta, illo autem ex alto diruente.
Tantus fragor erat Diis pugna confligentibus.
Simul quoque venti motumque pulueremque cum ſtrepitu ex-citabant,
Tonitruque, fulgurque, et ardens fulmen,
Tela Iouis magni. ferebant autem fremitum clamoremque
In medium vtrorumque: ſtrepitus autem ingens excitabatur

700. αὔασιν Iunt. 2. 702. μέγας ὑπὸ δοῦπος Steph. marg. 704. ἴπλειτο B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. 705. ἐσφράγιζον Trinc. κόνιν τ' ἐσφαράγιζον Ald. 707. ἰαχὴν Ald. Iunt. 1. ἴαχων Iunt. 2.

Clerico, qui ſupponit τὸ χάος hic ſignificare ingentem aëris extenſionem, quae vacua capitibus noſtris imminet. Nam praeterea quod, hoc ſenſu admiſſo, inepta eſſet repetitio verſus 696. vbi dicitur, φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν — ἄσπετος, quis non ſentit longe grandiorem eſſe imaginem Iouis, vltra ipſius mundi limites fulgura torquentis, quam eiusdem, flammas in ambientem aërem iaculantis? Mikonius noſtras veterum Poetarum aemulator et perfector, hunc locum reſpexiſſe videtur lib. 6.

Eternal wrath
Burnt after them to the bottomleſs pit.
Confounded Chaos roar'd
And felt tenfold confuſion in their fall
Through his wild Anarchy, ſo huge a rout
Incumber'd him with ruin.
Rob.

702. Πίλνατο] Ἐπελάζετο. *Guietus.*

705. Κόνιν ἐσφαράγιζον] Heſych. ἐσφαράγιζον ἐδόνει μετὰ ψόφου, ἐκίνει. vulgo ἤχει τὸ ἐκίνει. Ib. κόνιν] Κονίην. *Guietus.*

Σμερδαλέης ἔριδος· κάρτος δ' ἀνεφαίνετο ἔργων.
Ἐκλίνθη δὲ μάχη· πρὶν δ' ἀλλήλοις ἐπέχοντες,
Ἐμμενέως ἐμάχοντο διὰ κρατερὰς ὑσμίνας.
Οἳ δ' ἄρ' ἐνὶ πρώτοισι μάχην δριμεῖαν ἔγειραν,
Κόττος τε, Βριάρεώς τε, Γύγης τ' ἄατος πολέμοιο.
Οἵ ῥα τριηκοσίας πέτρας σιβαρῶν ἀπὸ χειρῶν
Πέμπον ἐπασσυτέρας· κατὰ δ' ἐσκίασαν βελέεσσι
Τιτῆνας. καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Πέμψαν, καὶ δεσμοῖσιν ἐν ἀργαλέοισιν ἔδησαν,
Νικήσαντες χερσὶν, ὑπερθύμους περ ἐόντας,
Τόσσον ἔνερθ' ὑπὸ γῆς, ὅσον οὐρανὸς ἐς ἀπὸ γαίης.

Stupendae pugnae: robur autem exſerebatur operum.
Inclinata vero eſt pugna. prius autem ſibi mutuo imminentes,
Fortiter pugnabant in forti praelio.
Illi vero inter primos pugnam acrem ciebant,
Cottusque, Briareusque, Gygesque inſatiabilis belli.
Hi ſane trecentas petras robuſtis e manibus
Mittebant frequentes: obumbrarunt autem iaculis
Titanas: atque hos quidem ſub terram longe patentem
Miſerunt, et vinculis moleſtis alligarunt,
Cum viciſſent manibus, ſuperbi licet eſſent,
Tantum infra ſub terram, quantum coelum diſtat a terra.

711. ἰμείρω Iunt. 2.

716. Καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης Πέμψαν] Hoc eſt, in carcerem caliginoſum, vt ſequentia docent, quamuis ὑπερβολῇ nimia veritatem corrumpat Poeta. *Clericus.*

719. Τόσσον ἔνερθ'] Similis apud Homerum occurrit Tartari deſcriptio Il. 8.

Ἣ μὲν ἑλὼν ῥίψω εἰς Τάρταρον ἠερόεντα
Τῆλε μάλ', ἦχι βάθιστον ὑπὸ χθονός ἐστι βέρεθρον
Ἔνθα σιδήρειαί τε πύλαι, καὶ χάλκεος οὐδὸς,
Τόσσον ἔνερθ' ἀΐδεω, ὅσον οὐρανὸς ἐς γαίης.

Et hinc etiam Virgil. Aen. 6.

— *Tum Tartarus ipſe*
Bis patet in praeceps tantum, tendiſque ſub umbras,
Quantus ad aethereum coeli proſpectus Olympum.
Hic genus antiquum terrae, Titania pubes,
Fulmine deiecti, fundo volutantur in imo. Rob.

726. Τοὶ-

Ἶσον γάρ τ' ἀπὸ γῆς ἐς Τάρταρον ἠερόεντα.
Ἐννέα γὰρ νύκτας τε καὶ ἤματα χάλκεος ἄκμων
Οὐρανόθεν κατιὼν, δεκάτῃ ἐς γαῖαν ἵκοιτο.
Ἐννέα δ' αὖ νύκτας τε καὶ ἤματα χάλκεος ἄκμων
Ἐκ γαίης κατιὼν, δεκάτῃ ἐς Τάρταρον ἵκοι·
Τὸν περὶ χάλκεον ἕρκος ἐλήλαται· ἀμφὶ δέ μιν νὺξ
Τρισσοιχεὶ κέχυται περὶ δειρήν· αὐτὰρ ὕπερθεν
Γῆς ῥίζαι πεφύκασι καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
Ἔνθα θεοὶ Τιτῆνες ὑπὸ ζόφῳ ἠερόεντι
Κεκρύφαται, βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο,
Χώρῳ ἐν εὐρώεντι, πελώρης ἔσχατα γαίης.
Τοῖς δὲ οὐκ ἐξιτόν ἐστι· πύλας δ' ἐπέθηκε Ποσειδῶν

Par enim ſpatium a terra in Tartarum caliginoſum.
Nouem enim noctes ac dies aerea incus,
Coelitus delapſa, decimo die ad terram perueniret:
Nouem rurſus noctes et dies aerea incus,
Ex terra deſcendens, decimo die ad Tartarum perueniret.
Quem circa aereum ſeptum ductum eſt: circum vero ipſum nox
Triplici ordine fuſa eſt circa collum: ſed ſuperne
Terrae radices ſunt et infructuoſi maris.
Illic Dii Titanes ſub caligine obſcura
Abſconditi ſunt, conſiliis Iouis nubicogi,
Loco in ſqualido, vbi vaſtae vltima terrae.
His non exitus patet: portas vero impoſuit Neptunus

720. γαίης Trinc. 724. δεκάτῃ δ' ἐς B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. ἵκοιτο Ald. Iunt. 1. 2. 727. πεφύασι Trinc. Steph. Heinſ. 730. εὐρέεντι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 731. δύσεις Trinc. ποσειδέων Trinc.

726. Τρισσοιχεὶ κέχυται περὶ δειρήν] An τὸ σῶμα intelligit gulam. a δείρη δειροτομεῖν. *Guietus.*

727. Αὐτὰρ ὕπερθεν Γῆς ῥίζαι πεφύκασι] Tartara, nimirum, non intra terram eſſe putabant, ſed inferiora, in tenebricoſis ſpatiis, quae terrae ſubiecta eſſe exiſtimabant; cum neſcirent terram eſſe rotundam, et vicibus ſoli ſua hemiſphaeria oſtendere. *Clericus.*

730. Χώρῳ ἐν εὐρώεντι, πελώρης ἔσχατα γαίης] Hic verſus additicius videtur. *Guietus.*

Hic verſus Guieto videtur additicius eſſe, cui aſſentior. Mendoſus enim eſt, nec Grammaticae congruens. *Rob.*

Χαλκείας· τεῖχος περίκειται δ' ἀμφοτέρωθεν.
Ἔνθα Γύγης, Κόττος τε, καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος
Ναίουσιν, φύλακες πιστοὶ Διὸς αἰγιόχοιο.
Ἐνθάδε γῆς δνοφερῆς, καὶ Ταρτάρου ἠερόεντος,
Πόντου τ' ἀτρυγέτοιο, καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Ἐξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν,
Ἀργαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοὶ περ·
Χάσμα μέγ'. οὐδέ κε πάντα τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν

Aereas: murus etiam circumdatus vtrimque.
Illic Gyges, Cottusque, et Briareus magnanimus
Habitant, custodes fidi Iouis Aegiochi.
Ibidem terrae tenebricosae, et Tartari caliginosi,
Pontique infructuosi, et coeli stelligeri,
Ex ordine omnium fontes et fines sunt,
Molesti, squalidi, quos oderunt etiam ipsi Dii:
Hiatus ingens. nec vero quisquam toto integro anno

732. τεῖχος δὲ περίκειται B. 109. τεῖχος δέ περ εἴκειται Ald. Iunt. 1.
737. ἐξείης Ald. ἔασιν B. 109. Ald. Iunt. 1. 2.

732. Τεῖχος περίκειται δ' ἀμφοτέρωθεν] Malim τεῖχός τε περὶ κεῖτ' ἀμφοτέρωθεν. *Guietus.*

737. Πάντων πηγαὶ] Hoc est, ἀρχαί. *Guietus.*

Πηγαὶ καὶ πείρατα] Videtur addidisse πείρατα, *fines*, ad explicandam vocem πηγαὶ, *fontes*, qua initium terrae, maris et coeli significat. Illinc, nimirum, omnia haec incipere existimabant, qui terram planam et vna hac parte a Sole illustratam censebant. Hinc v. 746. Atlantem, qui in vltimo occidente sedes habebat, ante domum noctis fuisse ait. At in sequentibus sibi contradicit, vt solet fieri ab iis, qui de re obscura plura dicere volunt, quam sciunt. *Clericus.*

739. Χάσμα μέγ'] Pulcherrimam illam ideam *Satanae* per chaos iter facientis abhinc videtur traxisse Miltonus lib. 2.

A vast vacuity: all vnawares
Fluttering his pennons vain plumb down he drops
Ten thousand fathom deep, and to this hour
Down had been falling, had not by ill chance
The strong rebuff of some tumultuous cloud
Instinct with fire and nitre hurried him
As many miles aloft — Rob.

740. Οὔδας

Οὔδας ἵκοιτ', εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιτο. 740
Ἀλλά κεν ἔνθα καὶ ἔνθα φέροι πρὸ θύελλα θυέλλη
Ἀργαλέη· δεινόν τε καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι
Τῆτο τέρας· καὶ νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δεινὰ
Ἕστηκεν, νεφέλης κεκαλυμμένα κυανέῃσι.
Τῶν πρόσθ' Ἰαπετοῖο πάϊς ἔχετ' οὐρανὸν εὐρὺν 745
Ἑστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσιν
Ἀσεμφέως, ὅθι Νύξ τε καὶ Ἡμέρα ἆσσον ἰοῦσαι

Solum attingeret, vbi primum portas intra veniſſet,
Sed ſane huc et illuc ferret impetuoſa procella
Moleſta: horrendumque etiam immortalibus Diis
Hoc monſtrum: et noctis obſcurae domus horrenda
Stat, nubibus obtectae nigris.
Has ante Iapeti filius ſuſtinebat coelum latum
Stans, capiteque et indefeſſis manibus
Firmiter, vbi Noxque et Dies prope euntes

740. ἵκοιτ' Ald. 741. φέροι Ald. Iunt. 1. 2. Steph. προθύελλα Ald. Iunt. 1. 2. Com. Krebs. 742. τε μὲν Trinc. 743. καὶ abeſt a Trinc. ἐρεβεννῆς Trinc. 744. ἕστηκε Iunt. 2. 745. πρός τ' Ald. Iunt. 1. 2. Steph. 747. ὅτι B. 109. Ald. Iunt. 1. τάσσον B. 109. Iunt. 1. ἄσσον Steph. marg. atque ita edid. Rob. vulgo ἀμφὶς. ἡμέραι Ald. ἰοῦσα B. 109.

740. Οὔδας ἵκοιτ', εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιτο] An ſcribendum? ἕδρας ἵκοι εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιο. Sic in ἔργοις, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι ſcribendum, pro quo vulgo ſcriptum ἵκηται. *Guietus.*

741. Πρὸ θύελλα θυέλλη] Scribo φέροι πρὸ θύελλα θυέλλη ἀργαλέη. Φέροι πρὸ pro προφέροι vna voce. Homer. Od. Υ. ἔπειτά μ' ἀναρπάξασα θύελλα οἴχοιτο προφέρεσα. *Guietus.*

742. Δεινόν τε καὶ ἀθανάτοισι] Scribo δεινὸν δὲ καὶ ἀθ. *Guietus.*

743. Τῆτο τέρας] Τὸ χάσμα τῆτο. ſequentia

καὶ νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δεινὰ
Ἕστηκεν, νεφέλης κεκαλυμμένα κυανέῃσι.
Τῶν πρόσθ' Ἰαπετοῖο πάϊς ἔχετ' οὐρανὸν εὐρὺν
Ἑστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσιν
Ἀσεμφέως.

Haec ſuppoſititia ſunt. *Guietus.*

747. Ἄσσον ἰοῦσαι] Vulgo legitur ἀμφὶς; ſed monente Graeuio, et conſentiente Mſ. Bodl. reſtitui ἆσσον, quod ſequentia verba, ἀλλήλας προσέειπον, requirere videntur. *Rob.*

Ἀλλήλας προσέειπον, ἀμειβόμεναι μέγαν οὐδὸν
Χάλκεον. ἡ μὲν ἔσω καταβήσεται, ἡ δὲ θύραζε
Ἔρχεται, οὐδέ ποτ' ἀμφοτέρας δόμος ἐντὸς ἐέργει. 750
Ἀλλ' αἰεὶ ἑτέρη γε δόμων ἔκτοσθεν ἐοῦσα,
Γαῖαν ἐπισρέφεται· ἡ δ' αὖ δόμῳ ἐντὸς ἐοῦσα,
Μίμνει τῆς αὐτῆς ὥρην οὐδόν, ἔς' ἂν ἵκηται.
Ἡ μὲν ἐπιχθονίοισι φάος πολυδερκὲς ἔχουσα,
Ἡ δ' Ὕπνον μετὰ χερσὶ, κασίγνητον Θανάτοιο, 755
Νὺξ ὀλοὴ, νεφέλῃ κεκαλυμμένη ἠερόειδεῖ.
Ἔνθα δὲ Νυκτὸς παῖδες ἐρεμνῆς οἰκί' ἔχουσιν,

Sese mutuo compellabant, alternis subeuntes magnum limen
Aereum. haec quidem intrat, illa vero foras
Egreditur, neque vnquam vtrasque domus intus cohibet:
Sed semper altera saltem extra domum dum est,
Terram super mouetur: altera rursum in domo cum sit,
Exspectat sui tempus itineris, donec veniat.
Haec quidem terrestribus multa cernens lumen habens,
Illa vero Somnum in manibus, fratrem Mortis,
Nox noxia, nube tecta atra.
Ibi autem Noctis obscurae filii domus habent,

748. Ἀλλήλαις Trinc. 753. τὴν αὖ τῆς Ald. Iunt. 1. 2. 754. ἐπὶ χθονίοισι Ald. ἐπιχθονίῃσι Iunt. 1. 2. Trinc. 756. νεφέλῃ Ald. κεκαλημμένη Ald. Iunt. 1. Trinc.

749. Ἡ μὲν ἔσω καταβήσεται] Scribendum videtur καταδύσεται. *Guietus.*

752. Γαῖαν ἐπισρέφεται] Si intellexisset *Hesiodus* quod hic habet, sciuisset terram non minus in oppositio hemisphaerio a sole illustrari, quam in hoc nostro, adeoque futilia esse quae dixit de situ Tartari. Sed videtur insciius veritatem effudisse, nec satis sciuisse quid sibi vellet. Huc facit dictum *Socratis* de Poetis, quod protulimus *Artis Criticae* P. 2. S. 1. c. 15. §. 21. *Clericus.*

753. Μίμνει τὴν αὐτῆς] Scribo τῆς. Ibid. ἔς' ἂν ἵκηται] Subintellige ἡ ὥρα. v. seq. Ἡ μὲν ἐπιχθονίοισι] Subintellige ἡμέρα. *Guietus.*

755. Κασίγνητον θανάτοιο] Similiter Homerus Il. ξ. Ἐνθ' ὕπνῳ ξύμβλητο, κασιγνήτῳ θανάτοιο. Et Virgil. Aen. 6. *Et consanguineus leti sopor.* Rob.

758. — ἠδὲ

Ὕπνος καὶ Θάνατος, δεινοὶ θεοί· οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν,
Οὐρανὸν εἰσανιὼν, οὐδ' οὐρανόθεν καταβαίνων. 760
Τῶν ἕτερος μὲν γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Ἥσυχος ἀνστρέφεται καὶ μείλιχος ἀνθρώποισι.
Τοῦ δὲ σιδηρέη μὲν κραδίη, χάλκεον δέ οἱ ἦτορ
Νηλεὲς ἐν στήθεσσιν· ἔχει δ' ὃν πρῶτα λάβησιν
Ἀνθρώπων· ἐχθρὸς δὲ καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν. 765
Ἔνθα θεῶν χθονίων πρόσθεν δόμοι ἠχήεντες
Ἠφθίμου τ' Ἄϊδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης
Ἑστᾶσιν· δεινὸς δὲ κύων προπάροιθε φυλάσσει,

Somnus et Mors, graues Dii: neque vnquam eos
Sol lucidus intuetur radiis,
Coelum scandens, nec coelitus descendens.
Horum alter quidem terramque et lata dorsa maris
Quietus percurrit et placidus hominibus.
Alterius vero ferreum quidem cor, aereum vero ei pectus
Crudele in praecordiis: tenet autem quem primum arripuerit
Hominum: hostis vero etiam immortalibus diis.
Illic dei inferi in anteriore parte aedes resonantes,
Fortisque Plutonis et terribilis Proserpinae,
Stant: horrendus autem canis pro foribus custodit,

761. Τῶν δ' Trinc. 762. ἀναστρέφεται Iunt. 1. 763. σιδήρη B. 109. Ald. Iunt. 1. 766. πρόσθε Trinc. 768. Ἑστᾶσι Ald. Iunt. 1. 2.

758. —— οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν
Οὐρανὸν εἰσανιὼν, οὐδ' οὐρανόθεν καταβαίνων] Videtur esse imitatio *Homeri*, qui ita de Cimmeriis Odyss. A.

—— οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν
Οὐδ' ὁπότ' ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα
Οὔθ' ὅταν αὖ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτραπήται.

Neque vnquam eos Sol lucidus adspicit radiis, neque cum is ad coelum stellarum, neque cum iterum ad terram e coelo conversitur. Clericus.

763. Χάλκεον δέ οἱ ἦτορ] Τὸ οἱ hic non placet. quare scribendum videtur χάλκεον δέ τε ἦτορ. *Guietus.*

766. Ἔνθα θεῶν χθονίων πρόσθεν δόμοι] Scribendum videtur θεῶν χθονίων. *Guietus.*

769. Τέ-

Νηλείης· τέχνην δὲ κακὴν ἔχει· ἐς μὲν ἰόντας
Σαίνει ὁμῶς οὐρῇ τε καὶ ὠσὶν ἀμφοτέροισιν·
Ἐξελθεῖν δ' οὐκ αὖτις ἐᾷ πάλιν, ἀλλὰ δοκεύων
Ἐσθίει ὃν κε λάβῃσι πυλέων ἔκτοσθεν ἰόντα
Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης.
Ἐνθάδε ναιετάει στυγερὴ θεὸς ἀθανάτοισι,
Δεινὴ Στυξ, θυγάτηρ ἀψορρόου Ὠκεανοῖο

Saeuus. artem autem malam habet: introeuntibus quidem
Adulatur pariter caudaque et auribus ambabus:
Exire vero non iterum permittit denuo, sed obseruans
Deuorat, quemcunque prenderit extra portas euntem
Fortisque Plutonis et terribilis Proserpinae.
Ibidem habitat abominanda dea immortalibus,
Horrenda Styx, filia reciprocantis Oceani

769. ἰσμὲν Ald. Trinc. 773. Ἴδαο Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

769. Τέχνην δὲ κακὴν ἔχει] Hoc est, morem. Dein ἐς μὲν ἰόντας. τιμῆσις, ἐσιόντας, εἰσιόντας. *Guietus.*

773. Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης] Ἴφθιμος, vbi de Deo sermo est, verti debet ἰσχυρὸς *potens*, non *fortis*, praesertim cum loquatur Poeta de *Plutone*. *Persephone* filia Cereris dicitur alio nomine *Pherephatta*, quod si scribamus Phoenicio charactere פיר־פתא *pher phethe*, significat *fructum copiosum*; nomenque hoc terribile habebatur, quia sacrum. *Plato* in Cratylo, p. 265. eo prolato subiicit: πολλοὶ καὶ τοῦτο φοβοῦνται τὸ ὄνομα, *multi reuerentur hoc nomen*. Περσεφόνην viri docti interpretantur, ex eadem Lingua פרי ספון *peri-saphoun* fructum occultum, quod signat semen-

tem terrae commissam. Malim intelligere *reconditum* in horreis. Vtrumque nomen aptissimum est filiae Δηοῦς, hoc est, *Deae copiae*. Ceres Regina fuit Siciliae, cuius filiam rapuit Pluto, aut raptam vxorem duxit; quod in Enarratione* Gallica Mysteriorum Cereris multis ostendimus. *Clericus.*

775. Δεινὴ Στυξ θυγάτηρ ἀψορρόου Ὠκεανοῖο] Non difficile est intellectu cur Stygem vocet *Hesiodus* filiam Oceani, cum sit tanta rerum affinitas; ne dicam ex vaporibus Oceani, qui in pluuias deuoluantur, orisi fontes. Sed tria sunt hic, non vbique obuia, animaduertenda. Primum est descriptio Stygis, quam prorsus fictam esse, nos credere vetat quod habet *Pausanias* in Arcadicis, seu Lib. VIII. p. 483. vbi postquam meminit

minit ruderum Oppidi Arcadici, cui Nonacri nomen erat: Τῶν δὲ ἐρειπίων, inquit, ἐς πόρρω κρημνός ἐστιν ὑψηλὸς ἐχ ἕτερον ἐς τοσοῦτον ἀνήκοντα ὕψος οἶδα. καὶ ὕδωρ κατὰ τὸ κρημνῶδες στάζει καλοῦσι δ' Ἕλληνες αὐτὸ ὕδωρ Στυγός. Εἶναι δὲ τὴν Στύγα Ἡσίοδος μὲν ἐν Θεογονίᾳ ἐποίησεν· (Ἡσιόδῳ γὰρ δὴ ἔπη τὴν Θεογονίαν εἰσὶν οἱ νομίζουσι) πεποιημένα ἔν ἐστιν ἐνταῦθα Ὠκεανοῦ θυγατέρα τὴν Στύγα, γυναῖκα δὲ αὐτὴν εἶναι Πάλλαντος: *non procul a ruderibus, est alta montis crepido; non aliam vidi, quae in tantam altitudinem attollatur; aqua vero secundum praeruptam rupem stillat. Vocant Graeci hanc aquam Stygis. Esse autem Stygem Hesiodus in Theogonia cecinit; (neque enim desunt qui Theogoniam opus Hesiodi esse credant) cecinit autem Stygem fuisse Oceani filiam, et vxorem Pallantis.* Hoc fictum quidem est, vt pleraque alia, sed ex verbis Pausaniae intelligere licet, quare dicat *Hesiodus*:

—— κλυτὰ δώματα ναίει
Μαρμαρέοισι πέτρῃσι κατηρεφέ', ἀμφὶ δὲ πάντῃ
Κίοσιν ἀργυρέοισι πρὸς ὐρανὸν ἐστήρικται.

Inclytas aedes incolit ingentibus saxis superne rectas, circumquaque vero columnis argenteis ad coelum firmatae sunt.

Alterum, quod hic animadvertendum est, ad id pertinet quod Poetae aiunt aquam esse inferorum; quod inde ortum, quod aqua illa lethalis esset, quemadmodum paullo post docet *Pausanias*: Θάνατον δὲ τὸ ὕδωρ φέρει τοῦτο καὶ ἀνθρώπῳ καὶ ἄλλῳ ζώῳ παντί· *lethalis est haec aqua et hominibus, et omnibus aliis animalibus.* Alios etiam habet miros effectus aquae illius omnia perrumpentis, praeter vngulam equinam; sed qui forte minus veri sunt. Verum hinc liquet, cur in inferis collocetur, nec dubito quin ea aqua ab antiquissimis Graeciae colonis dicta sit מי שחוק *me shouk*, hoc est, *aqua silentii*, quod ad *regna silentum* eos demitteret. Eodem respicere videtur *Hesiodus*, in sequentibus, vbi dicit eum qui per Stygem peierauit κεῖσθαι ἄναυδον, *iacere sine voce.*

Tertio obseruandum aquam huius fontis fuisse iuriiurando consecratam; quod qui potuerit fieri, si lethifera erat, non immerito quaerant Lectores. Videtur enim qui iurabat bibisse ἐν χρυσέῃ προχόῳ allatam aquam ab Iride. Alioqui necesse non erat eam afferri. Crediderim hanc fuisse opinionem eorum temporum, eum qui accusabatur cuiuspiam sceleris, cuius reus non erat, potuisse sine noxa eam aquam bibere; addito iureiurando, quo innocentiam suam testatam faceret; sin minus, aquam noxiam suam naturam obtinuisse et homini mortem, aut grauem morbum creasse. Non vnus hic fons habitus aptus explorandae

Πρεσβυτάτη· νόσφιν δὲ θεῶν κλυτὰ δώματα ναίει
Μακρῇσι πέτρῃσι κατηρεφέ'· ἀμφὶ δὲ πάντη
Κίοσιν ἀργυρέοισι πρὸς ὐρανὸν ἐστήρικται.
Παῦρα δὲ Θαύμαντος θυγάτηρ πόδας ὠκέα Ἶρις
Ἀγγελίης πωλεῖται ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης,
Ὁππότ' ἔρις καὶ νεῖκος ἐν ἀθανάτοισιν ὄρηται.
Καί ῥ' ὅστις ψεύδηται Ὀλύμπια δώματ' ἐχόντων,
Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε θεῶν μέγαν ὅρκον ἐνεῖκαι
Τηλόθεν ἐν χρυσέῃ προχόῳ πολυώνυμον ὕδωρ
Ψυχρὸν, ὅ, τ' ἐκ πέτρης καταλείβεται ἠλιβάτοιο,

Maxima natu: ſeorſum vero a diis inclytas aedes incolit
Ingentibus ſaxis ſuperne tectas: circum autem quaque
Columnis argenteis ad coelum firmatae ſunt.
Raro vero Thaumantis filia pedibus velox Iris
Nuncii cauſa verſatur ſuper lata dorſa maris,
Quando lis et contentio inter Deos exorta fuerit.
Et ſane quisquis mentiatur coeleſtes domos tenentium,
Iupiter Irim mittere ſolet Deorum magnum iusiurandum vt ferat
E longinquo in aureo vaſe aquario celeberrimam aquam
Frigidam, quae e petra deſtillat alta

777. πάντη Ald. 780. Ἀγγελίῃ R. S. Trinc. Com. Steph. marg.
782. ὅς κε ψεύσηται Trinc. 783. ἐνείκαι Ald. ἐνεῖκαι Trinc.

randae veritati iurisiurandi. Vide quae habet *Macrobius* de fonte Palicorum Saturnal. Lib. V. c. 19. *Clericus.*

779. Παῦρα δὲ Θαύμαντος] Hoc eſt, παυράκις, ὀλιγάκις. a παυράκις παυρᾰξ, παῦρα, vt a σφοδράκις σφοδρᾰξ, σφόδρα etc. *Guietus.*

780. Ἀγγελίης πωλεῖται] Scribe ἀγγελίῃ, ſubintellige τὸ σὺν, hoc eſt, σὺν ἀγγελίῃ πωλεῖται. *Guietus.*

782. Καί ῥ' ὅστις ψεύδηται ὀλύμπια δώματ' ἐχόντων] Hic verſus ſpurius videtur. *Guietus.*

783. Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε] Scribo: Ζεὺς δ' ὅτε Ἶριν. ordo: ἔπεμψε ἐνεῖκαι πολυώνυμον ὕδωρ μέγαν ὅρκον. περὶ ςυγὸς vide Pauſaniam in Arcadicis. *Guietus.*

Μέγαν ὅρκον] Hoc eſt, per quem *magnum iusiurandum* concipitur. Sic *Homerus* vocat ὅρκια πιςὰ *agnos* qui adhibebantur ad ſolennius iurandum. Iliad. Γ. v. 245. *Clericus.*

785. Ψυχρὸν, ὅ, τ' ἐκ πέτρης] Hic verſus et ſex ſequentes ſunt nothi. *Guietus.*

Ὅ, τ' ἐκ πέτρης καταλείβεται

Ὑψηλῆς· πολλὸν δὲ ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Ἐξ ἱερῆ ποταμοῖο ῥέει διὰ νύκτα μέλαιναν
Ὠκεανοῖο κέρας· δεκάτη δ' ἐπὶ μοῖρα δέδασται.
Ἐννέα μὲν περὶ γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Δίνῃς ἀργυρέῃς εἱλιγμένος εἰς ἅλα πίπτει·
Ἡ δὲ μί' ἐκ πέτρης προρέει, μέγα πῆμα θεοῖσιν.
Ὅσκεν τὴν ἐπίορκον ἀπολλείψας ἐπομόσσῃ
Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Κεῖται νήϋτμος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτόν·
Οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρος ἔρχεται ἆσσον
Βρώσιος, ἀλλά τε κεῖται ἀνάπνευστος καὶ ἄναυδος

Excelsa: multum vero subtus terram spatiosam
E sacro flumine fluit per noctem nigram
Oceani cornu: decima vero pars attributa est.
Nouem quidem circa terramque et lata dorsa maris
Vorticibus argenteis intortum in mare cadit;
Vna vero ex petra profluit, magnum damnum Diis.
Quisquis periurium libans peierauerit
Immortalium, qui tenent verticem niuosi Olympi,
Iacet spiritus expers integrum per annum:
Neque ambrosiae et nectaris fruitur
Cibo, sed iacet non respirans, et mutus,

786. Ὑψιλῆς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. πολλὸν δ' Ald. 790. εἱλιγμένος Ald. 791. προφέρει Iunt. 2. 792. ἀπολείψας Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. 794. νηπότμος B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. νὴ ποτμὸς Steph. marg. 796. βρόσιος Ald. Iunt. 1. 2.

βεται ἠλιβάτοιο] Respicit ad id quod ex *Pausania* protulimus, qua de causa etiam *Homerus* * vocat κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, *stillantem aquam Stygis*. Ταῦτα μὲν δὴ ἐποίησεν, inquit *Pausanias*, ὡς ἂν ἰδὼν ἐς τὸ ὕδωρ τῆς Στυγὸς ῥάζον: *haec cecinit, quod viderit aquam Stygis stillantem.* Clericus.

792. Ὅς κεν τὴν ἐπίορκον ἀπολείψας] Scribo ἐπίορκος· τὴν, hoc est, ταύτην τὴν συγα. ἀπολείψας *libans* ab ἀπολείβω. *Guietus.*

794. Κεῖται νήϋτμος καὶ τὰ ἑξῆς] Haec poetice ficta et adaucta, sed ex vero nata; nimirum, ex noxia Stygiae aquae natura. *Clericus.*

795. Οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης] Hic et sequens 797. est spurius. *Guietus.*

* *Iliad.* o. v. 37. vbi Iuno iurat per Stygem.

797. Ἐπὶ

Στρωτοῖς ἐν λεχέεσσι, κακὸν δ' ἐπὶ κῶμα καλύπτει.
Αὐτὰρ ἐπὴν νῆσον τελέσῃ μέγαν εἰς ἐνιαυτὸν,
Ἄλλος δ' ἐξ ἄλλου δέχεται χαλεπώτατος ἆθλος.
Ἐννάετες δὲ θεῶν ἀπομείρεται αἰὲν ἐόντων,
Οὐδέ ποτ' ἐς βουλὴν ἐπιμίσγεται, οὐδ' ἐπὶ δαῖτας,
Ἐννέα πάντ' ἔτεα· δεκάτῳ δ' ἐπιμίσγεται αὖτις
Εἰρέας ἀθανάτων, οἳ Ὄλυμπια δώματ' ἔχουσι.
Τοῖον ἄρ' ὅρκον ἔθεντο θεοὶ Στυγὸς ἄφθιτον ὕδωρ,
Ὠγύγιον, τὸ δ' ἴησι κατασυφέλου διὰ χώρου.
[Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς, καὶ Ταρτάρου ἠερόεντος,

Stratis in lectis, malus autem veternus obtegit.
Sed postquam morbo defunctus est magnum per annum,
Alia ex alia excipit molestissima aerumna.
Nouennio autem a Diis separatur aeternis,
Neque vnquam in consilio cum iis versatur, neque in epulis,
Nouem totis annis: decimo tandem versatur iterum
In coetibus immortalium, qui coelestes domos incolunt.
Tale itaque iusiurandum constituerunt Dii Stygis perennem
Antiquam illam, quae tranat valde asperum locum. [aquam,
[Ibi autem terrae caliginosae, et Tartari obscuri,

799. χαλεπώτερος Trinc. 800. ἀπαμείρεται Trinc. 804. ἄφθιτον Trinc. 805. Ἴησι Ald. 806. Ἔνθάδε Ald. Iunt. I. 2. Trinc.

797. Ἐπὶ κῶμα καλύπτει] Τμῆσις, ἐπικαλύπτει, subintellige αὐτὸν. *Guietus.*

803. Εἰρέας ἀθανάτων] Scribendum videtur εἰρείκις. sed hic versus videtur delendus et spurius esse. *Guietus.*

805. Τὸ δ' ἴησι κατασυφέλου διὰ χώρου] Scribe, τὸ δίεσι, hoc est, ὁ δίεισι διὰ χώρου. Thucyd. καὶ διὰ μέσων αὐτῶν διῆσαν lib. 3. κατασυφέλου, hoc est, asperum, durum. *Guietus.*

Ὠγύγιον] Graeci *antiquam* interpretantur, quasi ab *Ogyge*, antiquissimo Rege nescio quo. Intelligimus *amaram*, quod apprime quadrat in exitialem effectum huius aquae potae; ex Phoenicia Lingua, in qua אגג *agag* significauit, vt apud Arabas, *amaram reddidit aquam.* Hinc quoque dicta *amara*, aqua illa iurisiurandi et zelotypiae, quam, apud Hebraeos, bibere iubebatur mulier adulterii suspecta. Vide Num. V. *Clericus.*

806. Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς] Hic et tres sequentes versus e superioribus repetiti sunt, post

Πόντῳ τ' ἀτρυγέτοιο καὶ Οὐρανῷ ἀστερόεντος,
Ἐξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν,
Ἀργαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ.]
Ἐνθάδε μαρμάρεαί τε πύλαι, καὶ χάλκεος οὐδὸς
Ἀσεμφὴς, ῥίζῃσι διηνεκέεσσιν ἀρηρώς,
Αὐτοφυής· πρόσθεν δὲ θεῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων,
Τιτῆνες ναίουσι, πέρην χάεος ζοφεροῖο.
Αὐταὶ ἐρισμαράγοιο Διὸς κλειτοὶ ἐπίκουροι
Δώματα ναιετάουσιν ἐπ' Ὠκεανοῖο θεμέθλοις,
Κόττος τ' ἠδὲ Γύγης. Βριάρεών γε μὲν ἠΰν ἐόντα,
Γαμβρὸν ἑὸν ποίησε βαρύκτυπος Ἐννοσίγαιος.
Δῶκε δὲ Κυμοπόλειαν ὀπυίειν, θυγατέρα ἥν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ Τιτῆνας ἀπ' οὐρανῷ ἐξέλασε Ζεύς,

Pontique infructuosi, et coeli stellati,
Ex ordine omnium fontes et fines sunt,
Molesti, squalidi, quos oderunt etiam Dii ipsi.
Illic splendidaeque portae, et aereum limen
Immotum, radicibus longis compactum,
Sua sponte natum: ante illud vero extra omnes Deos
Titanes habitant, vltra Chaos caligine obductum.
Ceterum valde tonantis Iouis inclyti auxiliarii
Domus incolunt in Oceani fundamentis
Cottus atque Gyges. Briareum quippe, fortis cum esset,
Generum suum fecit grauiter fremens Neptunus.
Dedit autem Cymopoliam, vt duceret vxorem, filiam suam.
Ast vbi Titanes e Coelo expulerat Iupiter,

808. γαίασιν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 810. λάϊνος οὐδὸς B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 811. Ἀσειμφὴς Ald. διηνεκέεσσιν Iunt. 1. 2. 814. κλυτοὶ τ' Ald. Iunt. 1. 816. γέ μεν Ald. 818. ὑπόιν Ald. Iunt. 1. 819. ἀπ' abest a Trinc.

post versum enim 736. collocantur. Sed hinc fortasse tollendi. *Guietus.*

Ἔνθα δὲ γῆς ὀνοφερῆς καὶ τὰ ἑξῆς] Haec sunt τερατολογίαι poeticae, quae nihil ex vero ducunt. *Clericus.*

808. Πόντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασι] Πηγαὶ hic videtur *initium* significare, nam solius πόντου posset dici *fons*, non terrae, tartari, aut coeli. *Clericus.*

Ὁπλότατον τέκε παῖδα Τυφωέα Γαῖα πελώρη, 820
Ταρτάρῳ ἐν φιλότητι, διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.
Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν ἐπ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχεσθαι,
Καὶ πόδες ἀκάματοι κρατερῷ θεῷ. ἐκ δὲ οἱ ὤμων
Ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφιος, δεινοῖο δράκοντος,

Minimum natu peperit filium Typhoëum Terra magna,
Tartari in concubitu, per auream Venerem.
Cuius manus quidem sunt ob robur occupatae,
Et pedes indefessi robusti Dei: ex humeris vero ei
Erant centum capita serpentis, horrendi draconis,

821. χρυσὴν Ald. 822. ἔασιν Ald. Iunt. 1. 2. 823. ἀκάμαντοι Ald.
824. κρατεροῖο δράκοντος R. S. Trinc. Steph. marg.

820. Τυφωέα] De hoc egimus ad v. 307. Describuntur scelerati homines Iordanis accolae, quorum historiam et excidium Graecis olim narrauerant Phoenices; hoc est, mendaces mendacibus augenda atque exornanda tradiderant. *Clericus.*

822. Ἔργματ' ἔχεσθαι] Scribo θαῦμα ἀκέσθαι mirabile auditu. placet. *Guietus.*

Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν ἐπ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχεσθαι] Vertunt: *cuius manus quidem sunt ob robur occupatae*, aut *operibus aptae*, quasi ἔργμα idem sit hic ac ἔργον. Sed quodnam opus memoratur Typhonis, aut Typhoëi, seu antequam a Ioue vinceretur, seu postquam in Tartara detrusus est? Deinde quid frigidius hac descriptione virium, *cuius manus propter robur habent opera?* Non potuit hoc ferre *Fr. Guietus*, qui suspicatur legendum θαῦμα ἀκέσθαι, *mirabile auditu.* Verum tanta mutatione opus non est, cum praesertim non minus frigidum sit, et minus Graecum: *cuius manus sunt in robore.* Cum olim sine notis accentuum et spirituum scriberent Graeci ΟΥ, aeque facile potuit efferri ἐ *non* ac ἑ, cuius, quod si feceris sententia egregia erit: *Nec manus, propter vires, habent quidquam quo impediri queant, et pedes fortis illius Dei sunt indefessi.* Ἔργματα hic deducimus ab εἴργω, *coerceo, prohibeo.* Hoc vnum in hac nostra interpretatione paullo durius videri queat, quod particula negatiua sit paullo remotior a verbo. Sed nec desunt eius rei exempla, et eam omnino postulare videtur sensus. *Clericus.*

824. Ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ] Hoc est, ἦσαν. Dein delenda interpunctio ὄφιος δεινοῖο δράκοντος. ὄφιος δράκοντος, appositio. v. sequ. λελειχμότος scribendum pro λελειχμότες. *Guietus.*

826. Θε-

Γλώσσῃσι δνοφερῇσι λελειχμότες· ἐκ δέ οἱ ὄσσων
Θεσπεσίης κεφαλῆσιν ὑπ' ὀφρύσι πῦρ ἀμάρυσσε.
Πασέων δ' ἐκ κεφαλέων πῦρ καίετο δερκομένοιο,
Φωναὶ δ' ἐν πάσῃσιν ἔσαν δεινῆς κεφαλῆσι,
Παντοίην ὄπ' ἰεῖσαι ἀθέσφατον· ἄλλοτε μὲν γὰρ
Φθέγγονθ', ὥστε θεοῖσι συνιέμεν· ἄλλοτε δ' αὖτε
Ταύρου ἐριβρύχεω μένος ἀστχέτου ὄσσαν ἀγαυροῦ·
Ἄλλοτε δ' αὖτε λέοντος ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντος·
Ἄλλοτε δ' αὖ σκυλάκεσσιν ἐοικότα, θαύματ' ἀκοῦσαι·
Ἄλλοτε δ' αὖ ῥοίζασχ', ὑπὸ δ' ἤχεεν ὄρεα μακρά.
Καὶ νύ κεν ἔπλετο ἔργον ἀμήχανον ἤματι κείνῳ.

Linguis nigris lambentia: praeterea ex oculis ei
Admirandis in capitibus ſub ſuperciliis ignis micabat:
Omnibus autem ex capitibus ignis flagrabat cernentis,
Voces quoque in omnibus erant horrendis capitibus,
Omnigenum ſonitum emittentes ineffabilem. interdum enim
Sonabant, vt Dlis intelligere liceret: interdum rurſum
Tauri valde mugientis robore indomiti vocem ferocis:
Interdum rurſus leonis ſaeuum animum habentis:
Interdum rurſum catulis ſimilia, mira auditu:
Interdum vero ſtridebat, reſonabantque montes alti.
Et ſane eueniſſet res ineuitabilis die illo,

827. Πασέων Ald. Πασσέων Iunt. 1. 2. Trinc. 828. δεινῆσι Trinc. 829. Παντοίων Trinc. 830. φθέγγον δ' Iunt. 2. 831. ἐριβρύχεω B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. ἄστχετον B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἀγαύρου Ald. 833. σκυλάκεσσιν Ald.

826. Θεσπεσίης κεφαλῆσιν] Hoc eſt, θαυμασίοις. *Guietus.*

Πῦρ ἀμάρυσσε] *Ignis* hic vocatur oculorum ſplendor, vt et in ſequente verſu, nequis putet Poetam ignem proprie dictum in oculis huius monſtri collocaſſe. Superant haec omnem τερατολογίαν. *Clericus.*

829. Ἀθέσφατον] Mirabilem. *Guietus.*

830. Φθέγγονθ', ὥς τε θεοῖ συνιέμεν] Hic verſus eſt ſubditicius et delendus. *Guietus.*

831. Ὄσσαν ἀγαύρου] Scribe ὄσσαν ἴεντο vocem emittebant. *Guietus.*

832. Ἀναιδέα] Hoc eſt, θρασύν. *Guietus.*

Καί κεν ὅγε θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἄναξεν,
Εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Σκληρὸν δ' ἐβρόντησε καὶ ὄβριμον. ἀμφὶ δὲ γαῖα
Σμερδαλέον κονάβησε, καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν,
Πόντος τ', Ὠκεανῦ τε ῥοαὶ, καὶ τάρταρα γαίης 840
Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτοισι μέγας πελεμίζετ' Ὄλυμπος

Atque ipſe mortalibus et immortalibus imperaſſet,
Niſi ſtatim intellexiſſet pater hominumque et Deorum.
Graviter autem intonuit atque fortiter. circum vero terra
Horrende edidit fragorem, et coelum latum ſuperne,
Pontusque et Oceani fluctus, et remota loca terrae.
Pedibus vero ſub immortalibus magnus contremuit Olympus,

838. ὄμβριμον B. 109.

836. Θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἄναξεν] Forte nata eſt haec circumſtantia ex narratione Phoenicum, qui dictitabant inferioris Iordanis accolas *bellum Deo et hominibus indixiſſe*, aut vtrorumque *hoſtes ac ſpretores* fuiſſe. Quae loquutiones perperam intellectae monſtra haec pepererunt, quaſi fuiſſet terrae filius Draco, qui bellum Ioui intuliſſet. Certe *Lucretius* deſcribens *Epicuri* dogmata de Numine, quod verbo poſuit, re ſuſtulit, ita de Epicuro loquitur quaſi ei bellum intuliſſet, Lib. I. initio:

Quare Religio pedibus ſubiecta viciſſim
Obteritur, nos exaequat victoria coelo. Clericus.

838. Σκληρὸν ἐβρόντησε] Non male hiſce verbis deſcribitur ſubuerſio Sodomae, Gomorrae vicinarumque vrbium, de qua vide Diſſert. noſtram. *Clericus.*

840. Τάρταρα γαίης] Hoc eſt, remotiſſimae partes terrae, quae eſt ſignificatio vocis *tartara*. Vide not. ad v. 119. *Clericus.*

841. Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτοισι] Parem in his verſibus reperias ſublimitatem, ac in Homeri illis a Longino celebratis, vtpote quae ἄχραντόν τι καὶ μέγα τὸ δαιμόνιον, καὶ ἄκρατον παρίσησι. — Τρέμε δ' ἄρεα μακρὰ κατ' ὕλη Ποσσὶν ὑπ' ἀθανάτοισι Ποσειδάωνος ἰόντος. Eandem ſublimitatem Miltonus aſſequitur

Vnder his burning wheels
The ſted faſt Empyrean ſhook throughout;
All but the throne itſelf of God — Rob.

843. Ἰοει-

Ὀρνυμένοιο ἄνακτος· ἐπεσσεναχίζε δὲ γαῖα.
Καῦμα δ' ὑπ' ἀμφοτέρων κάτεχεν ἰοειδέα πόντον,
Βροντῆς τε, στεροπῆς τε, πυρὸς ἀπὸ τοῖο πελώρου,
Πρηστήρων ἀνέμων τε, κεραυνοῦ τε Φλεγέθοντος. 845
Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ οὐρανὸς, ἠδὲ θάλασσα.
Θῦε δ' ἀρ' ἀμφ' ἀκτὰς, περὶ τ' ἀμφί τε κύματα μακρὰ
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἄσβεστος ὀρώρει.
Τρέσσ' Ἀΐδης δ' ἐνέροισι καταφθιμένοισιν ἀνάσσων,
Τιτῆνές θ' ὑποταρτάριοι, Κρόνον ἀμφὶς ἐόντες, 850
Ἀσβέστου κελάδοιο καὶ αἰνῆς δηϊοτῆτος.
Ζεὺς δ' ἐπεὶ οὖν κόρθυνεν ἑὸν μένος, εἵλετο δ' ὅπλα,
Βροντήν τε, στεροπήν τε, καὶ αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Πλῆξεν ἀπ' Οὐλύμποιο ἐπάλμενος· ἀμφὶ δὲ πάσας

Insurgente rege: ingemiscebat autem tellus.
Ardor vero ab vtrisque occupabat caeruleum pontum
Tonitruque, et fulguris igne ab illo immani,
Igneorumque turbinum, et fulminis ardentis.
Feruebat autem terra omnis, et coelum, atque mare.
Furebant et circum littora vndique fluctus magni.
Impetu a Deorum: concussioque sedatu difficilis oriebatur.
Expauit autem Pluto inferis mortuis imperans,
Titanesque sub tartarum detrusi, circa Saturnum
Ob inextinguibilem fremitum, et grauem conflictum.
Iupiter vero postquam incitauit suum robur, sumsitque arma,
Tonitruque fulgurque, et coruscans fulmen,
Percussit ab Olympo insiliens: circum vero omnia

846. πυρὶ χθὼν Trinc. Steph. marg. 847. ἀμφὶ κύματα omissa vocula τε B. 109. Ald. Iunt. 1. 849. Τρέσσε δ' B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Ἀΐδης B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. δ' post Ἀΐδης deest in B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. 850. Κρόνε B. 109. Ald. 854. Οὐλύπεια Ald.

843. Ἰοειδέα πόντον] Hic intelligendum *mare mortuum*, seu lacus Asphaltites. *Clericus.*

844. Πυρὸς ὑπὸ τοῖο πελώρου] Scribo et distinguo πυρός τ' ἀπὸ τ. π. *Guietus.*

846. Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα] Vicina, nempe, infimis partibus Iordanis; qua de re vide memoratam Dissertationem. *Clericus.*

851. Ἀσβέστου κελάδοιο] Subintellige ὑπὸ. *Guietus.*

852. Κόρθυνεν ἑὸν μένος] Hoc est, ἐπῆρεν auxit. *Guietus.*

854. Πλῆξεν ἀπ' Οὐλύμποιο]

Ἔπρεσε θεσπεσίας κεφαλὰς δεινοῖο πελώρου. 855
Αὐτὰρ ἐπεὶ δή μιν δάμασε πληγῇσιν ἰμάσσας,
Ἤριπε γυιωθείς, στενάχιζε δὲ γαῖα πελώρη.
Φλὸξ δὲ κεραυνωθέντος ἀπέσσυτο τοῖο ἄνακτος,
Οὔρεος ἐν βήσσῃσιν ἀϊδνῆς παιπαλοέσσης
Πληγέντος. πολλὴ δὲ πελώρη καίετο γαῖα 860
Ἀτμῇ θεσπεσίῃ, καὶ ἐτήκετο κασσίτερος ὡς,
Τέχνῃ ὑπ' αἰζηῶν, ὑπό τ' εὐτρήτῳ χοάνοιο
Θαλφθεὶς, ἠὲ σίδηρος, ὅπερ κρατερώτατός ἐστιν,

Combuſſit ingentia capita ſaeui portenti.
Ceterum vbi illud vicit ictibus percutiens,
Cecidit mutilatum, ingemiſcebat autem terra vaſta.
Flamma vero fulmine icto proſiliebat a rege,
Montis in ſaltibus opacis aſperis
Percuſſo. multaque ac vaſta ardebat terra
Vapore ingenti, et liqueſcebat ſtanni inſtar,
Quod arte iuuenum, et in magnum foramen habente catino
Calefactum, vel vt ferrum, quod ſolidiſſimum eſt,

855. Ἔπρεσε B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 857. στενάχιζε Trinc. 859. ἀϊδνῆς παιπαλοέσσης Ald. 861. Ἀὐτμῇ B. 109. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. Ἀὐτμῇ Ald. 863. ἠὲ B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg.

ποιο] An? βῆσεν. ἐπάλμενος. ſubintellige τὸν Τυφωέα. *Guietus.*

855. Ἔπρεσε θεσπεσίας] Α πρήω, πιμπράω, πίμπρημι, πρέω, πρήθω etc. Φάω, βράζω, βράσσω, βράτ/ω, ἀναβράτ/ω. *Guietus.*

858. Τοῖο ἄνακ/ος] Ἄνακ/, nimirum, vt iam diximus, vox eſt honorifica quae Regem quidem ſonat vt plurimum; ſed eximium etiam quidpiam ſignificat, quale erat in ſuo genere hoc monſtrum. *Clericus.*

859. Παιπαλοέσσης] Hoc eſt, τραχείαις. alias παιπαλοέσσης pro αἰπαλοέσσης. Hom. ἔξη δὲ σκοπιὴν εἰς παιπαλόεσσαν ἀνελθών, hoc eſt, αἰπεῖαν, ὑψηλήν. *Guietus.*

Οὔρεος ἐν βήσσῃσιν] Inter montes Moabitidis et Chananaeae ſitus eſt lacus Aſphaltites, in profunda valle. *Clericus.*

862. Εὐτρήτῳ χοάνοιο] Interpres videtur legiſſe εὐπήκ/ῳ, quod magis placet. verſ. ſequ. ὅπερ, hoc eſt, ὅσπερ. *Guietus.*

Οὔρεος ἐν βήσσῃσι δαμαζόμενος πυρὶ κηλέῳ,
Τήκεται ἐν χθονὶ δίῃ, ὑπ' Ἡφαίστῳ παλάμῃσιν. 865
Ὣς ἄρα τήκετο γαῖα σέλα πυρὸς αἰθομένοιο.
Ῥίψε δέ μιν θυμῷ ἀκάχων ἐς Τάρταρον εὐρύν.
Ἐκ δὲ Τυφωέως ἔστ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
Νόσφι Νότου, Βορέω τε, καὶ Ἀργέστεω Ζεφύροιο.

Montis in cauitatibus victum igne vrente,
Liqueſcit in terra diuina, ſub Vulcani manibus.
Sic fane liqueſcebat terra fulgore ignis ardentis.
Abiecit autem illum animo moeſtus in Tartarum vaſtum.
Ex Typhoëo autem eſt ventorum vis humide flantium,
Excepto Noto, Boreaque, et Argeſte Zephyro.

864. ὄρεος Iunt. 2. 866. σελάϊ Trinc. αἰτομένοιο Trinc. 868. Τυφωέως Trinc. Τυφώεος Ald. 869. ἀργέσταω Trinc. ζεφύρω τε Trinc. Steph. marg.

864. Οὔρεος ἐν βήσσῃσι] In fabricis ferrariis, quae in vallibus ſyluoſis aedificari ſolent propter lignorum copiam. *Guietus.*

867. Ῥίψε] Subintell. ζεὺς. tum pro ἀκάχων an ἀκαχὼν ſcribendum? *Guietus.*

869. Νόσφι Νότου, Βορέω τε καὶ Ἀργεστέω Ζεφύροιο] Hic mirum eſt fieri duntaxat mentionem trium ventorum, omiſſo *Euro*, qui tamen μαψαύρα non poteſt vocari. Quod cum non concoquerent nonnulli, legerunt καὶ Ἀργέστα, Ζεφύρα τε, quemadmodum habet in Allegoriis *Ioannes Diaconus*; quo etiam reſpicit alter Scholiaſtes, qui memoratis quatuor ventis *cardinalibus*, vt vocantur, ſubiicit: Ἀργέστης ὁ Ἀπηλιώτης, ὃν λέγει ὁ Ὅμηρος Εὖρον: *Subſolanus quem vocat Homerus Eurum.* Recta ſine dubio eſſet lectio, ſi conſtaret ἀργέστην vſpiam dici Eurum, cum contra conſtet eſſe occidentalem ventum, qui et Corus vocatur. *Plinius* Lib. II. H. N. c. 47. *Sunt bini, in quatuor coeli partibus; ab oriente aequinoctiali Subſolanus, ab oriente brumali Vulturnus; illum Apelioten, hunc Eurum Graeci appellant. A meridie Auſter, et ab occaſu brumali Africus; Notον et Lyba nominant. Ab occaſu Aequinoctiali Fauonius, ab occaſu ſolſtitiali Corus; Zephyrum et ARGESTEN vocant.* Praeterea eoſdem ventos tres commemorat v. 379. vbi ἀργέστης eſt etiam epitheton Zephyri, quemadmodum hic ex vulgata lectione. Crediderim hanc omiſſionem eſſe negligentiae tribuendam; nam non ignorabat *Heſiodus* eſſe Orientalem ventum.

Οἵ γε μὲν ἐκ θεόφιν γενεῆ, θνητοῖς μέγ' ὄνειαρ. 870
Αἳ δ' ἄλλαι μαψαῦραι ἐπιπνείουσι θάλασσαν,
Αἵ δή τοι πίπτουσαι ἐς ἠεροειδέα πόντον,
Πῆμα μέγα θνητοῖσι, κακῇ θύελλι ἐέλλῃ·
Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄεισι, διασκιδνᾶσί τε νῆας,
Ναύτας τε φθείρουσι· κακὸν δ' ὃ γίνεται ἀλκὴ 875
Ἀνδράσιν, οἳ κείνοισι συναντῶσιν κατὰ πόντον.
Αἳ δ' αὖ καὶ κατὰ γαῖαν ἀπείριτον ἀνθεμόεσσαν
Ἔργ' ἐρατὰ φθείρουσι χαμαιγενέων ἀνθρώπων,
Πιμπλεῦσαι κόνιός τε καὶ ἀργαλέης κελαδητοῦ.

Qui sane ex Diis sunt nati, hominibus magna vtilitas.
Ast alii sine vsu venti inspirant mare,
Qui vtique incidentes in obscurum pontum,
Clades magna hominibus graui saeuiunt turbine,
Alibi autem alii flant, dissipantque naues,
Nautasque perdunt. mali autem non est remedium
Viris qui illis occurrerint in ponte.
Iidem rursum per terram immensam floribus ornatam
Opera iucunda corrumpunt humo prognatorum hominum,
Replentes puluereque et molesto palearum strepitu.

870. μὲν Iunt. 1. 2. μὴν Ald. 871. μὰψ αὖραι Steph. Com. 873. θύελλι Iunt. 1. 2. 874. ἄεισι B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. 875. γίνηται Iunt. 2. 876. συναντῶντες B. 109. συναντῶτες Ald. Iunt. 2. 877. αὖ τε Ald. Iunt. 1. 2. ἀπείρητον Trinc. 879. πιμπλεῦσαι B. 109. Ald. Iunt. 1.

Idem *Plinius* paullo antea: *Veteres quatuor omnino seruauere, per totidem mundi partes (ideo nec Homerus plures nominat) hebeti vt mox iudicatum est ratione.* Vide *Homerum* Od. E. v. 295. *Hesiodus* autem *Homero* in eiusmodi rebus nequaquam inferior erat, vt satis liquet ex Operibus et Diebus. Obiter notandum *Hesiodi* aeuo vocem ἀργέστης nondum fuisse nomen venti, qui a *Zephyro* distingueretur; cum coniungatur ea vox cum *Zephyro*, quasi epitheton, quo significetur eius *celeritas*, aut simile quidpiam. *Clericus.*

871. Ἄλλαι μὰψ αὖραι] Μαψαῦραι scribo. Hesych. μαψαῦραι, μάταιαι αὖραι, ἠχῶσαι πνοαί. vulgo scriptum ἄμμοι pro αὖραι ex ἄψ fit μάψ retro, incassum. Sic ex ὠκὸς, μωκὸς, μωξ mox, εὐθύς. *Guietus.*

874. Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄεισι] Ἄλλη scribendum. *Guietus.*

879. Κελοσυρτῦ] Α πέλω verso, πόλις ἡ πόλβις, puluis, πόλος,

Αὐτὰρ ἐπεί ῥα πόνον μάκαρες θεοὶ ἐξετέλεσσαν,
Τιτήνεσσι δὲ τιμάων κρίναντο βίηφι,
Δή ῥα τότ' ὤτρυνον βασιλευέμεν ἠδὲ ἀνάσσειν,
Γαίης Φραδμοσύνῃσιν, ὀλύμπιον εὐρύοπα Ζῆν',
Ἀθανάτων. ὁ δὲ τοῖσιν ἐὺ διεδάσσατο τιμάς.
Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεὺς πρώτην ἄλοχον θέτο Μῆτιν,
Πλεῖστα θεῶν εἰδυῖαν ἰδὲ θνητῶν ἀνθρώπων.
Ἀλλ' ὅτε δή ῥ' ἤμελλε θεὰν γλαυκῶπιν Ἀθήνην

Sed poſtquam ſane laborem Dii beati perfeciſſent
Cum Titanibus autem pro honore pugnaſſent vi,
Iam tum iubebant regnare atque imperare,
Ex Terrae conſilio, Olympium late cernentem Iouem
Immortalibus. Hic vero inter illos bene diſtribuit honores
Iupiter autem Deorum Rex primam vxorem duxit Metin,
Plurimum ex Diis edoctam, et mortalibus hominibus.
Sed cum iam eſſet Deam caeſiis oculis Mineruam

880. ἐξετέλεσσαν Ald. Iunt. 1. 2. 882. ἐὺ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 883. αἰὲν ζῆν' Trinc. Steph. marg. 886. καὶ θνητῶν B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Paullo ante pro ἐὺ Ald. εὖ.

πόλος, κόλος, vnde κολοσυρτός. *Guietus.*

881. Τιμάων] Subintellige ἕνεκα. *Guietus.*

883. Εὐρύοπα ζεὺς] Ab εὐρυόπης, ſeu εὐρυόπας, εὐρύοψ. *Guietus.*

884. Ἐὺ διεδάσσατο] Scribo ἐὺ. *Guietus.*

Διεδάσσατο τιμάς] Hoc eſt, munera illis diuiſit, ſed poſteritas eos honores intellexit de iis, quibus ſingula Numina praeeſſe poſtea credita ſunt. *Clericus.*

885. Ἄλοχον θέτο Μῆτιν] Clarum eſt hic allegoricum eſſe matrimonium, quod Regi coniunctius nihil eſſe debeat quam *prudentia.* Clericus.

Per hanc Allegoriam ſignificat Poeta, coniunctiſſimam eſſe diuinae naturae ſapientiam. Similis figura in libro, qui nuncupatur *Sapientia Salomonis,* pulcherrime vſurpatur. Cap. 8. Ταύτην (ſcil. τὴν σοφίαν) ἐφίλησα καὶ ἐξεζήτησα ἐκ νεότητός μου, καὶ ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ. *Sapientiam amaui et exquiſiui ab adoleſcentia mea, et eam pro ſponſa expetiui mihi.* Rob.

887. Ἀθήνην] Deam diſciplinarum et fortitudinis merito Prudentiae filiam facit Poeta; cum abſque hac nulla ſit vera fortitudo, nec eruditio. Ceterum Ἀθήνη eſt, Phoeni-

Τέξεσθαι, τότ' ἔπειτα δόλῳ φρένας ἐξαπατήσας
Αἰμυλίοισι λόγοισιν ἑὴν ἐγκάτθετο νηδὺν
Γαίης Φραδμοσύνῃσι, καὶ Οὐρανῷ ἀστερόεντος. 890
Τὼς γάρ οἱ ἐφρασάτην, ἵνα μὴ βασιληίδα τιμὴν
Ἄλλος ἔχῃ, Διὸς ἀντὶ, θεῶν αἰειγενετάων.
Ἐκ γὰρ τῆς εἵμαρτο περίφρονα τέκνα γενέσθαι.
Πρώτην γὰρ κούρην γλαυκώπιδα Τριτογένειαν,

Paritura, tum demum dolis animo decepto
Blandis ſermonibus, in ſuam condidit aluum,
Telluris conſiliis, et Coeli ſtellati.
Sic enim conſuluerunt, ne regium honorem
Alius haberet Iouis loco Deorum ſempiternorum.
Ex hac enim in fatis erat prudentes liberos naſci.
Primam quidem virginem caeſiis oculis apud Tritonem genitam,

888. Τεύξεσθαι Trinc. Τέξεσθαι Ald. Iunt. 1. 2. Steph. δολοφρένας Ald. Iunt. 1. 889 ἐς κάτθετο B. 109. ἐςκάτθετο Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. atque ſic edidit etiam Krebſius. 891. φράσαντ' B. 109. φρασάτην Ald. Iunt. 1. 2. 892. ἀτιγενετάων Trinc. 893. εἵμαρτο Ald. 894. μὲν γὰρ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. γλαυκόπιδα Ald. Iunt. 1. 2.

cia lingua, איתנא *eithana*, hoc eſt, fortis, vt ab aliis iam animaduerſum. *Clericus.*

888. Δόλῳ Φρένας ἐξαπατήσας] Subintellige τῆς μήτιος. *Guietus.*

889. Ἑὴν ἐγκάθετο νηδὺν] An ἐς κάθετο diuiſim ſcribendum? Sic v. 899. pro ἐγκάτθετο νηδὺν ſcribendum vt hic ἐς κάθετο, aut ἐς κάτθετο. *Guietus.*

894. Τριτογένειαν] Sic dicitur Minerua quaſi genita a *capite* Iouis, nam ſi ſcribamus Phoeniciis litteris תריתא *thritho*, intelligemus deducendam vocem a ריח *reth*, quod, pro mutatione ſolenni ת et ש, idem eſſe potuit ac ריש *reſch*, Chaldaice et Syriace *caput*. Eius antiquae vocis ſignificatio remanſerat etiamnum apud Athamanas. *Heſychius*: Τριτώ, Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος φησὶ τὴν κεφαλὴν καλεῖν Ἀθαμᾶνας. Apud Cretenſes, idem hac voce ſignificatum eſſe auctor eſt *Euſtathius* in Iliad. Δ. Ed. Rom. p. 504. Hanc quidem circumſtantiam Palladis natalium hic non tradit *Heſiodus*, ſed ſummo conſenſu reliqui omnes Mythologi et Poetae habent. Facile eſt intellectu cur ſapientiſſima Dea et Artium Praefecta e cerebro, vel capite Iouis nata putetur, cum caput exiſtimetur eſſe ſedes animi. Aliae vocis Etymologiae

Ἶσον ἔχουσαν πατρὶ μένος καὶ ἐπίφρονα βουλήν·
Αὐτὰρ ἔπειτ' ἄρα παῖδα θεῶν βασιλῆα καὶ ἀνδρῶν
Ἤμελλεν τέξεσθαι, ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντα·
Ἀλλ' ἄρα μιν Ζεὺς πρόσθεν ἐὴν ἐγκάτθετο νηδύν,
Ὡς δή οἱ φράσσαιτο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν τε.
Δεύτερον ἠγάγετο λιπαρὴν Θέμιν, ἣ τέκεν Ὥρας,

Par habentem patri robur, et prudens consilium:
Ceterum deinde sane filium Deorum regem et virorum
Erat paritura, magnum animum habentem:
Sed illam sane Iupiter ante in suum condidit ventrem;
Vt, nempe, ei indicaret Dea bonumque malumque.
Postea duxit splendidam Themin, quae peperit Horas,

895. Ἴσσον Trinc. 896. παῖδα abest ab ed. Rob. 897. Τεύξεσθαι Trinc. 898. ξεὺς Ald. νηδὴν Ald.

mologiae non sunt flocci faciendae, si cum hac conferantur. Τριτογένειαν verterant Romani veteres *Capitam*. *Ouidius* sub finem Lib. III. Fastorum?

Parua licet videas Capitae delubra Mineruae,
Quae Dea natali coepit habere suo.
Nominis in dubio causa est, capitale vocamus
Ingenium sollers; ingeniosa Dea est.
An quia de capitis fertur, sine matre, paterni
Vertice, cum clypeo prosiluisse suo? Clericus.

Τριτογένειαν] Audacem, terribilem. *Guietus.*

898. Ἐὴν ἐγκάτθετο νηδύν] Hoc est, prudentiam perpetuo sibi adesse consiliariam voluit, nec vnquam eam dimisit. *Clericus.*

899. Ὡς δή οἱ φράσσαιτο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν τε] *Bonum et malum* omnia significant, apud *Homerum*, et in Hebraico etiam sermone. Vide not. ad Genes. III, 5. *Clericus.*

900. Θέμιν] Dea haec est Praeses Iustitiae, quae non minus ac Prudentia Regibus necessaria est. Si scripseris Phoeniciis litteris תמי, illicò liquebit esse vocem Phoeniciam, a תם *integer*, *probus*, ita vt nomen Themidis *integritatem* sonet. *Clericus.*

Ἣ τέκεν Ὥρας] *Hora* est ab Hebraica voce אור, *or*, quae *lucem* sonat proprie, et tralatitio significatu *cognitionem*, quae in Rege vna cum integritate coniuncta esse debet. Posset huc forte trahi coniunctio *Vrim* et *Thummim*, in Pont. Maximo Hebraeorum. Affinitas

Εὐνομίην τε, Δίκην τε, καὶ Εἰρήνην τεθαλυῖαν,
Αἵ τ' ἔργ' ὠρείοισι καταθνητοῖσι βροτοῖσι,
Μοίρας θ', ἧς πλείστην τιμὴν πόρε μητίετα Ζεύς,
Κλωθώ τε, Λάχεσίν τε, καὶ Ἄτροπον, αἵ τε δίδοῦσι
Θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἔχειν ἀγαθόν τε κακόν τε. 905
Τρεῖς δέ οἱ Εὐρυνόμη Χάριτας τέκε καλλιπαρήους,
Ὠκεανοῦ κούρη, πολυήρατον εἶδος ἔχουσα,
Ἀγλαΐην καὶ Εὐφροσύνην, Θαλίην τ' ἐρατεινήν,

Eunomiamque, Dicenque, et Irenen florentem,
Quae operibus venuſtatem conciliant mortalium hominum,
Parcisque, quibus maximum honorem dedit prudens Iupiter,
Clothoque, Lacheſinque, et Atropo, quae dant
Mortalibus hominibus habere bonumque malumque.
Tres vero ei Eurynome Gratias peperit pulcras genas habentes,
Oceani filia, peroptabilem formam habens,
Aglaiam et Euphroſynen, Thaliamque amabilem:

902. ὠρείοισι Ald. κατὰ θνητοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. 903. ἧς ſine iota ſubſcr. habet ed. Robinſ.

tas *Horarum* harumce cum Dea Iuſtitiae ſignificatur earum nominibus Εὐνομίη, Δίκη et Εἰρήνη, quae ſunt Iuſtitiae conſectaria, et verae eruditionis comites. *Clericus.*

902. Αἵ τ' ἔργ' ὠρείοισι] Forte ὠρείοισι ab ὠρεύω. *Guierus.*

903. Μοίρας θ' ἧς πλείστην τιμὴν πόρε μητίετα Ζεύς.] Quamuis affinitas ſit inter Iuſtitiam et munus harum Dearum; non eſt credibile hos verſus eſſe *Heſiodi*, cum alios parentes Parcis tribuerit antea v. 215. Homo ineptus, qui ſupplere conatus eſt quod non deerat *Heſiodo*, ſed deeſſe putabat, hos de Parcis verſus adſuit, et fortaſſe plures. *Clericus.*

Μοίρας θ'] Eadem, quae Clerico, fuit ſententia doctiſſ. Thomae Gale in notis ad Apollod. p. 6. Sed vtriſque, vt opinor, fraudem fecit praua Heſiodi interpretatio. Non enim in h. l. aſſerit poeta Themin peperiſſe *Parcas*, quae ſupra *Noctis* eſſe filiae dicuntur, ſed Themin peperiſſe *Horas*, quae venuſtatem operibus hominum, *Parciſque* conciliant. Accuſatiuus caſus Μοίρας, vt Grammatici loquuntur, proximum verbum τὸ ὠρείοισι, non τὸ τέκεν ſequitur; et ſententia ſic expoſita ſenſum exhibet veriſſimum, *Bonae leges, iuſtitia et pax humanam ſortem pulchram, et felicem reddunt.* Rob.

908. Ἀγλαΐην καὶ Εὐφροσυνην]

Τῶν καὶ ἀπὸ βλεφάρων ἔρος εἴβετο δερομένοιν
Λυσιμελής· καλὸν δὲ ὑπ' ὀφρύσι δερκιόωνται.
Αὐτὰρ ὁ Δήμητρος πολυφόρβης ἐς λέχος ἦλθεν,
Ἣ τέκε Περσεφόνην λευκώλενον, ἣν Ἀϊδωνεύς
Ἥρπασεν ἧς παρὰ μητρὸς, ἔδωκε δὲ μητίετα Ζεύς.
Μνημοσύνης δ' ἐξαῦτις ἐράσσατο καλλικόμοιο,
Ἐξ ἧς αἱ Μοῦσαι χρυσαμπύκες ἐξεγένοντο
Ἐννέα, τῆσιν ἄδον θαλίαι, καὶ τέρψις ἀοιδῆς.
Λητὼ δ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιρων,

Quarum e palpebris amor destillat conuentium
Soluens membra: iucundum vero sub superciliis adspiciunt.
Porro hic Cereris multa nutrientis ad lectum venit,
Quae peperit Proserpinam formosam, quam Pluto
Rapuit sua a matre, dedit autem sapiens Iupiter.
Mnemosynen vero deinceps amauit pulcricomam,
Ex qua Musae aureis reticulis reuinctae natae sunt
Nouem, quibus placent conuiuia, et oblectatio cantus.
Latona autem Apollinem, et Dianam sagittis gaudentem,

909. εἴβετο Ald. Iunt. 1. εἶβε τοι Iunt. 2. 910. δέδ' Iunt. 2. Trinc. Steph. Heinf. δεδ' Ald. Iunt. 1. Com. ὑποφρύσι Trinc. 912. λευκώλενον Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 914. ἐξ αὖτις Ald. Trinc. ἐράσσατο B. 109. 916. ἄδον Ald. ἀοιδῆς Ald. 917. ἰοχέαιραν Ald. ἰοχέαιραν B. 109.

σύνην] Scrib. Ἀγλαΐην τε καὶ Εὐφροσύνην. τε hic deesse videtur. *Guietus.*

911 Δήμητρος] De Cerere et Proserpina, egimus antea ad versus 450. et 774. *Clericus.*

913. Ἔδωκε δὲ μητίετα ζεὺς] Concessit vt caperet. *Guietus.*

914. Μνημοσύνης] Vide not. ad. v. 52. *Clericus.*

917. Λητὼ δ' Ἀπόλλωνα] De nomine Latonae, egimus ad v. 406. Nunc dicendum quare eius filius vocaretur Φοῖβος Ἀπόλλων, nam passim ita appellatur ab *Homero*, quasi *Apollo* sit cognomen. Si autem scribas Hebraice: פהו־בו המלון *phe-bo hapollon*, Linguae Hebraicae peritus statim interpretabitur *os in eo mirum*, quod apprime conuenit Deo fatidico. Vide dicta de *Phoebe*, ad v. 404. *Clericus.*

Καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν] Phoenicio charactere ארתמי *barthemi*, significat, *mons admiratio mea*, ab הר har, *mons* et תמה thamah, *admiratus est.* Diana, nimirum, venatrix montibus maxime delectabatur. Antiquissimus hymnus in Dianam,

qui

Ἱμερόεντα γόνον περὶ πάντων ἀρανιώνων,
Εἶναθ' ἅρ', αἰγιόχοιο Διὸς φιλότητι μιγεῖσα.
Λοισθοτάτην δ' Ἥρην θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν. 920

Suauissimos liberos prae omnibus coelicolis,
Peperit sane, Aegiocho Ioui concubitu mista.
Postremam vero Iunonem floridam duxit vxorem.

920. θαλερὴν Ald.

qui *Homero* tribuitur, sic eam describit:

Ἣ κατ' ὄρη σκιόεντα, καὶ ἄκριας ἠνεμοέσσας
Ἀγρῇ τερπομένη, παγχρύσεα τόξα τιτα[illegible]ει.

Quae per montes umbrosos et promuntoria ventosa, venatione oblectata totum aureum arcum tendit. Sic ipsa, apud *Callimachum* in Hymno, qui ipsi inscriptus est, loquitur, v. 19.

— σπανιὸν γὰρ ὅτ' Ἄρτεμις ἄστυ κάτεισιν,
Οὔρεσιν οἰκήσω.

Raro Diana in vrbem ibit, in montibus habitabo. Vide eiusdem Hymni vss. 3 et 18. Apud *Lucianum*, in Dialogis Deorum, p. 212. T. I. dicitur ὀρεῖος, *montana*; et p. 217. T. I. Amor negat se posse vulnerare Dianam Φεύγουσαν, ἀεὶ διὰ τῶν ὀρῶν, *fugientem semper per montes.* Talia innumera possent proferri.

Obseruandum hic et alibi clare distingui Apollinem et Dianam a Sole, et Luna, qui v. 371. dicuntur Hyperione et Thia nati. Attamen constat postea Apollinem quidem et Solem vnum Numen creditum fuisse, Lunam vero ac Dianam alterum; quod ideo factum puto, quia Apollinis quidem animum, post mortem, in Solem iuisse, vt aeternae illi flammae praeesset, dicebant antiquissimi Poetae; Dianae vero mentem Lunam insedisse. Genus hoc fuit adulationis, quo vetustissimi Graeci prosequuti sunt liberos Iouis. Sic et Aegyptii Isidi adulari erant, cum columnae, sepulcro Isidis impositae, cum alia, tum etiam haec inscripsissent: * Ἐγώ εἰμι ἡ ἐν τῷ ἄστρῳ τῷ Κυνὶ ἐπιτέλλουσα: *Ego sum, quae in Canis sidere exorior.* Indidem factum vt stellis omnibus imposuerint nomina illustrium virorum et foeminarum; qua de re agit *Hyginus*, in Lib. II. Poetici Astronomici, *de signorum coelestium Historiis.* Clericus.

919. Γεῖναθ' ἅρ' αἰγιόχοιο] Scrib. γείνατ' ἐν αἰγιόχοιο. placet. *Guietus.*

920. Λοισθοτάτην δ' Ἥρην θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν] Attamen haec sola legitima vxor habita, ceterae omnes pellices. Dicitur, apud *Lucianum*, Iouis ἡ νόμῳ γαμετὴ *legitima coniux*,

* *Diodor. Siculus* Biblioth. Lib. I. p. 24.

Ἡ δ' Ἥβην, καὶ Ἄρηα, καὶ Εἰλείθυιαν ἔτικτε,

Haec autem Heben, Martem, et Lucinam peperit,

921. τ' Ἄρηα B. 109. Ἥβην Ἄρηα Ald.

iux, in Dialogis Deorum p. 192. Tom. I. et Ioui συμβασιλεύειν, p. 213. *Clericus.*

921. Ἥβην] Haec Dea fuit iuuentutis praeſes, quam nomen traxiſſe liquet ex Hebraica voce אב *eb*, viror, qui iuventutis eſt Symbolum; quod plantae tum vigeant maxime, cum maxime virent. Hinc apud Poëtas, paſſim *viridis iuuentus* dicitur, imo et ſenectus cum contingit eam iuuentuti eſſe ſimilem. *Virgilius* Aeneid. V. 295.

Euryalus forma inſignis VIRIDIQVE *iuuenta.*

Idem Lib. VI, 304. de Charonte:

Iam ſenior, ſed cruda Deo VIRIDISQVE *ſenectus.*

Clericus.

Ἄρηα] Notiſſimum eſt Martis ſedes haberi montes Thraciae, quos aut filius Iouis, Theſſaliae Regis, aut ex eius poſteris quiſpiam inſedit, vnde dictus eſt הרי *hari*, hoc eſt, *homo montanus*, nam, vt diximus, הר eſt *mons*, ὄρος. Cum autem ex bello et latrociniis viueret, creditus eſt poſt mortem praeeſſe bello, cui tam ſaepe viuus interfuerat. Elegans eſt deſcriptio palatii Martis, apud *Statium* Lib. VII. Thebaidos, vbi de Mercurio ad illum miſſo, cuius deſcriptionis hoc eſt initium:

Hic ſteriles delubra notat Mauortia ſyluas,
Horreſcitque uens, vbi mille furoribus illi
Cingitur aduerſo domus immanſueta ſub Aemo.

qui, vt notum, mons eſt Thraciae. Hinc a Thracibus Mars impenſe cultus. *Herodotus* Lib. V. c. 7. Θεὸς δὲ σέβονται μάνας τάσδε, Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν; *Deos hos ſolos colunt, Martem, Liberum, Dianam.* Ac ſane mores eorum cum eiuſmodi Religione conſentiebant. Idem Scriptor paullo ante de moribus Thracum: ἀργὸν εἶναι κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην ἀτιμότατον· τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ λῃστύος κάλλιστον: *otioſum eſſe honeſtiſſimum, agricolam vero contemtiſſimum. E bello atque rapto viuere pulcerrimum.* Clericus.

Εἰλείθυιαν] Vox הוליריא *beilidia* aliunde non poteſt deduci quam ab הוליד *belid*, hoc eſt, *fecit parere*; ſic enim formari poteſt *Hiphil* in verbo ילד *jalad* peperit, aeque ac in aliis verbis eiusdem formae. Quam hoc autem nomen bene conueniat Deae partui praeſidi nemo non videt. Obſeruatu dignum eſt diſtingui hoc Numen

men a Diana, cum ab *Hesiodo*, tum a Scriptore antiquissimo Hymni in Apollinem, qui *Homero* tribui solet, narrat enim primum *Eileithyiam* nesciuisse Latonam parturire, deinde ait aduocatam e coelo fuisse, et partum Latonae venientem acceleraſſe. Sic habet v. 97.

Μένη δ' ἐκ ἐπέπυσο μογοστόκος Εἰλείθυια
Sola nesciebat partus laborem leuans Eileithyia

Postea v. 15.

Εὖτ' ἐπὶ Δήλῳ ἔβαινε μογοστόκος Εἰλείθυια
Τὴν τότε δὴ τόκος εἷλε, μενοίνησεν δὲ τεκέσθαι.
Vbi in Delo incessit partus dolores leuans Eileithyia, tunc illam partus cepit, et parata erat parere. Qui ergo factum vt Diana cum hoc Numine miscereſur et partibus etiam praeficeretur? Qui potuit credi τὰς τεκούσας μαιεῖν παρθένος ἔσα, vt vtar verbis Iunonis apud * *Lucianum*? Nimirum, credebant Lunae Numen praeesse partui, quod praesit mensibus, intra quorum certum numerum foetus in lucem eduntur: cumque eo Numine miscebant Dianam, quae, eo facto, quamquam virgo, obstetricis munere fungi statuebatur. Aliam rationem comminiscitur *Callimachus*, Hymno in Dianam v. 20. et seqq. vbi sic Dea loquitur:

— Πόλεσιν δ' ἐπιμίξομαι ἀνδρῶν
Μῦνον ὅτ' ὀξείαισιν ὑπ' ὠδίνεσσι γυναῖκες
Τειρόμεναι καλέωσι βοηθόον ἦσι με μοῖραι
Γεινομένην τοπρῶτον ἐπικλήρωσαν ἀρήγειν·
Ὅττι με καὶ τίκτουσα, καὶ οὐκ ἤλγησε φέρουσα
Μήτηρ.
Vrbibus vero admiscebor hominum, tantum cum acutis pariendi doloribus mulieres oppressae vocarint me opitulatricem; quibus me Parcae, vt primum nata sum, sortem adsignarunt opem ferendi; quoniam et cum me pareret, et cum me ferret non doluit mater.

Sed commentum hoc est *Callimachi*, qui credidit indignum Dea esse dolere, instar mulierum; non sententia antiquissimorum Graecorum, qui Diis incommoda, imo et vitia humanae naturae tribuere solent. Philosophi postea, cum non possent haec concoquere, ad allegorias conuersi sunt; et Poetis recentioribus corrumpendae veteris Historiae, dum θεοπρεπεστέρως volunt loqui, occasionem praebuerunt. At qui me audiet is antiquissimam Graeciae famam esse credet, qua humana Diis tribuuntur, quod eiusmodi rerum fingendarum nulla ratio fuerit, si aliter sensissent Graeci. Imo vero periculosissimum fuisset θεοπρεπῆ de Deo sentientibus talia obtrudere. Contra vero et Philosophi et recentiores Poetae graues rationes habuerunt, cur humana incommoda et vitia Diis detraherent; nec sine Religionis specie, adprobatio-

* *Tom. I. p. 213. in Dial. Iunonis et Latonae.*

Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι θεῶν βασιλῆϊ καὶ ἀνδρῶν.
Αὐτὸς δ' ἐκ κεφαλῆς γλαυκώπιδα Τριτογένειαν,
Δεινὴν, ἀγερώχοιμον, ἀγέστρατον, ἀτρυτώνην,
Πότνιαν, ἣ κέλαδοί τε ἄδον, πόλεμοί τε, μάχαι τε.
Ἥρη δ' Ἥφαιστον κλυτὸν ἀ φιλότητι μιγεῖσα

Mista concubitu Deorum regi et hominum.
Ipse vero ex capite, caesiis oculis praeditam Tritogeniam,
Acrem, tumultum excitantem, ducem exercitus, indomitam,
Venerandam, cui clamoresque placuerunt, bellaque, pugnaeque,
Iunō autem Vulcanum inclytum, concubitu non mista,

923. γλαυκώπιδα Trinc. 924. ἀγερώχοιμον Ald. Iunt. 1. 2. 926. Hanc Cuperi emendationem recepit Rob. pro vulg. ἐν φιλότ.

bationeque audientium turpes de Diis historias mutare aggrediebantur, quod non semel facit in hisce Hymnis *Callimachus*, et praesertim quidem Hymno in Iouem. Sed ne coniecturis agere videamur, en locum ex Hymno Homerico in Apollinem, in quo contraria affirmantur v. 91.

Λητὼ δ' ἐννῆμάρ τε καὶ ἐννέα νύκτας ἀέλπτος,
Ὠδίνεσσι πέπαρτο.

Latona nouem diebus et nouem noctibus incredibilibus doloribus torquebatur. Dabimus etiam auctorem grauissimum sententiae de Luna partuum praeside. Is est *Cicero* de Nat. Deorum Lib. II. c. 27. *Dianam*, inquit, *et Lunam eandem esse putant; cum — Luna a lucendo nominata sit, eadem est enim Lucina. Itaque vt apud Graecos Dianam eamque Luciferam: sic apud nostros, Iunonem Lucinam in pariendo inuocant. — Adhibetur autem ad partus, quod si matureſcunt aut ſeptem nonnunquam, aut plerumque nouem Lunae curſibus; qui quia menſa ſpatia conficiunt, menſes nominantur.* Clericus.

923. Αὐτὸς δ' ἐκ κεφαλῆς] Hoc est, solus. Adoptauit forte sibi filiam, quam ipse educare atque erudire voluit. *Clericus.*

925. Κέλαδοί τε ἄδον] Bellici clamores. *Guierus.*

926. Ἐν φιλότητι μιγεῖσα] Legendum ἀ φιλότητι μιγεῖσα, nam quemadmodum Iupiter solus genuisse dicitur Mineruam: sic et Iuno ζαμένησε καὶ ἤρισεν ᾧ παρακοίτῃ, *intendit vires et contendit cum suo marito*, genuitque sola et peperit Vulcanum. Sic quoque legit Scholiastes, qui habet: ἅτος τὸν Ἥφαιστον ἐν μόνῃ Ἥρας εἰσάγει, *hic* (Hesiodus) *ex sola Iunone Vulcanum inducit*; ὁ δὲ Ὅμηρος ἐκ Διὸς καὶ Ἥρας, *Homerus vero ex Ioue et Iunone.* Ex *Hesiodi* sententia, adoptauit Iuno celeberri-

Γείνατο, (καὶ ζαμένησε, καὶ ἤρισεν ᾧ παρακοίτῃ)
Ἐκ πάντων τέχνῃσι κεκασμένον ἀθανάτοισιν.
Ἐκ δ' Ἀμφιτρίτης καὶ ἐρικτύπου Ἐννοσιγαίου
Τρίτων εὐρυβίης γένετο μέγας· ὅστε θαλάσσης
Πυθμέν' ἔχων, παρὰ μητρὶ φίλῃ καὶ πατρὶ ἄνακτι
Ναίει χρυσέα δῶ, δεινὸς θεός· αὐτὰρ Ἄρηϊ
Ῥινοτόρῳ Κυθέρεια Φόβον καὶ Δεῖμον ἔτικτεν
Δεινούς, οἵ τ' ἀνδρῶν πυκινὰς κλονέουσι φάλαγγας
Ἐν πολέμῳ κρυόεντι σὺν Ἄρηϊ πτολιπόρθῳ,

Peperit, (ac vires intendit, et contendit cum ſuo marito)
Prae omnibus artibus ornatum coelicolis.
Ex Amphitrite autem et valde reſonante Neptuno
Triton late potens natus eſt magnus: qui maris
Fundum tenens apud matrem caram et patrem regem
Incolit aureas aedes, magnus Deus: ſed Marti
Clypeos diſſecanti Venus Terrorem et Metum peperit
Graues, quique virorum denſas turbant phalanges
In bello horrido, vna cum Marte vrbes deuaſtante,

934. φάλαγγας Ald.

berrimum fabrum, qui vocabatur Ἥφαιστος, Phoeniciis literis אפאשהא *epheſchto*, hoc eſt, qui *coquit in igne*, nimirum, metalla; nam אפה eſt *coxit*, et אשהא *ignis*, vnde Graece ἑστία, *focus*. Sic legit hunc locum *Heſiodi Lil. Giraldus*, oſtenditque olim ita lectum. *Clericus.*

927. Καὶ ζαμένησε] A ζαμενής, ζαμενέω, ὀργίζομαι. *Guietus.*

930. Τρίτων εὐρυβίης γένετο μέγας] Nomen תריטון deduxerim a רטט *retet*, timor, aut a רטט *retat*, Chaldaice *tremuit*, et Arabice, *tumultum excitauit, clamorem edidit.* Nomen non male conuenit Deo cui tribuitur

Buccina, quae, medio concepit
vt aera ponto,
Litora voce replet ſub vtroque
iacentia Phoebo.

Quae verba ſunt *Ouidii*, Metam. I. *Clericus.*

933. Φόβον καὶ Δεῖμον ἔτικτεν] Hae ſunt manifeſto poeticae perſonae, quibus nihil ſubeſt hiſtoricum. Sed comites belli ſunt Terror et Metus, ſiue inferantur aliis, ſiue iis agitemur. *Clericus.*

936. Ἀμφο-

Ἁρμονίην θ', ἣν Κάδμος ὑπέρθυμος θέτ' ἄκοιτιν.
Ζηνὶ δ' ἄρ' Ἀτλαντὶς Μαῖη τέκε κύδιμον Ἑρμῆν,
Κήρυκ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχος εἰσαναβᾶσα,
Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε φαίδιμον υἱόν,

Et Harmoniam, quam Cadmus magnanimus duxit vxorem,
Ioui vero Atlantis filia Maia peperit glorioſum Mercurium,
Praeconem Deorum, ſacrum lectum conſcendens.
Cadmi filia vero ei Semele peperit clarum filium,

937. φαίδιμον Trinc. Steph. marg.

936. Ἁρμονίην θ' ἣν Κάδμος ὑπέρθυμος θέτ' ἄκοιτιν] Ingenioſe *Sam. Bochartus* Chanaanis Lib. I. c. 19. nomen *Cadmi* coniicit ſignificare eius patriam; erat, nimirum קדמוני *Kadmoni*, ex iis *Cadmonaeis* de quibus Moſes Gen. XV, 19. *Harmoniam* vero dictam ex monte *Hermone*, quae pars fuit Antilibani, ad ortum fontium Iordanis. *Clericus.*

937. Ἀτλαντὶς Μαῖη τέκε κύδιμον Ἑρμῆν] Primum, hic animaduertendum *Maiam*, quae fuit vna Pleiadum, dici filiam Atlantis altiſſimi montis, qui coelum ipſum ferre dicebatur; ob nexum, ſcilicet, et viciniam. Deinde Pleias haec dicitur Maia, hoc eſt, מיא ſiue *aquoſa*, nam מים *majim* aquae dicuntur, a veteri ſingulari מי *mai* aqua. *Aquoſae* autem nomen optime conuenit nobiliſſimae Pleiadum, quandoquidem Pleiades paſſim *imbriferae*, *madidae* et *aquoſae* dicuntur a Poetis; quod iis, initio veris, orientibus, pluuium ſoleat eſſe coelum. Vide collecta hanc in rem a *Nicol. Loydio* in Lex. Hiſtorico. Filius huius Pleiadis dictus eſt Ἑρμῆς, hoc eſt, ערמא *herma*, quod a Radice ערם, *haram*, *calliditate vſus fuit*. Quo nomine egregie deſcribitur indoles Dei furum, et fraudium. Quam in rem legendus Hymnus in *Mercurium*, ex quo pauculos duntaxat verſus, quibus deſcribitur eius ingenium, proferemus; vbi ita de Maia, v. 13. *et ſeqq.*

Καὶ τότ' ἐγείνατο παῖδα πολύτροπον, αἰμυλομήτην,
Λῃϊσῆρ', ἐλατῆρα βοῶν ἠγήτορ' ὀνείρων,
Νυκτὸς ὀπωπητῆρα, καὶ ἃ ἐξῆς.

Tunc peperit filium vafrum et blandiloquium, praedonem, abactorem boum, ducem ſomniorum, noctis ſpectatorem etc. Haec epitheta Mercurii, hiſtoria eius fraudium, quam multis proſequitur, in ſequentibus confirmat Poeta. *Clericus.*

939. Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε φαίδιμον υἱόν] Quoniam hic eſt primus, qui ab Heſiodo ex Deo et mortali muliere

muliere genitus dicitur, inquirendum est hoc in loco in rationes, ob quas ab antiquissimis Graecis nonnulli filii Deorum crediti et dicti sint, quos non diffitebantur ex mulieribus natos; quales fuere Bacchus et Hercules Thebani, alii que innumeri. Sed antea animaduertendum est horum generationem narrari, post Deorum omnium natales ex Deabus; vnde intelligere est mulierum hosce liberos esse natos iis temporibus, quibus iam primi Graeciae colooi Dii habebantur, et colebantur, nec tamen plane memoria obsoleuerat, qua et ipsos homines fuisse constabat. Memorantur enim hi noui Dii, ex aliis coelo iam receptis, nati, quorum tamen parentes nunquam cum mortalibus concubuisse dicti essent, nisi creditì fuissent et ipsi mortales fuisse.

Quod cum ita sit, triplici de causa homines potuere Deorum filii dici et credi. Prima est petita ex antiquissimorum Graecorum dialecto, in qua a *Diis nati* atque *educati* dicebantur quicumque aliqua in re Diis similes esse iudicabantur. Reges, qui imperare videbantur hominibus, vt Iupiter Diis et Regibus, propterea vulgo dici solebant Διογενεῖς et Διοτρεφεῖς, *a Ioue geniti et educati*, vt ex innumeris *Homeri* locis liquet. Sic loquitur Poeta Iliad. B. v. 196.

Θυμὸς δὲ μέγας ἐσὶ διοτρεφέος βασιλῆος
Τιμὴ δ' ἐκ Διός ἐσι· φιλεῖ δὲ ἑ μητίετα Ζεύς.

Ira est magna a Ioue nutrito Regis. Honor autem a Ioue est, et Illum (Regem) *amat consiliarius Iupiter.* Ad quem locum, sic habet *Eustathius*: Ἑρμηνεύει διά τι διογενεῖς καὶ διοτρεφεῖς τὲς βασιλεῖς λέγει, ἐχ ὅτι ἐκ Διὸς τὸ γένος ἕλκεσι, ἀλλ' ὅτι ἐξ ἐκείνε αὐτοῖς ἡ τιμή: *ostendit cur Reges dicat a Ioue natos et educatos, non quia ex Ioue genus ducunt, sed quia ex illo est iis honor.* *Callimachus* Hymno in Iouem v. 76. *et seqq.*

Αὐτίκα χαλκῆας μὲν ὑδειόμεν Ἡφαίσοιο,
Τευχηςὰς δ' Ἄρηος, ἐπὰν κτῆρας τε Χιτώνης
Ἀρτέμιδος, Φοίβε δὲ Λύρης εὖ εἰδότας οἵμας.
Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες· ἐπεὶ Διὸς ἐσθλὸν ἀνάκτων
Θειότερον.

Primo quidem fabros canimus esse Vulcani, Milites deinde Martis, Venatores vero Chirones Dianae, et Phoebi qui lyrae probe sciunt modos. At ex Ioue sunt Reges, quandoquidem Regibus nihil diuinius est quam Iupiter.

Quae verba nos admonent secundae rationis, ob quam mortales immortalium filii dici potuerunt. Nimirum, in Lingua Phoenicia, *pater artificum* dicitur is qui eorum artificium primus inuenit, et magister discipulorum. Vide Genes. IV, 21. vbi *pater* artificum dicitur qui primus eos artem docuit. Sic et Propheta dicitur *pater* discipulorum suorum, 1 Sam. X, 12. et discipuli *eius filii*, 2 Reg.

2 Reg. II, 3. IV, 38. Sic Aesculapius et Orpheus dicti sunt Apollinis filii, quod ab eo Medicinam didicerint. Hinc etiam *Dei filii* dicti, qui Dei virtutes imitabantur, vt liquet ex Gen. VI, 2.

Tertio filios Deorum dixerunt eos qui ex Sacerdotibus vel aliis fraudulentis hominibus, nati erant; vt honori puellarum, quae ab iis ludificatae fuerant, consuleretur. Cum, nempe, in lucis Diis illis sacris grauidae factae essent, aut compressae a Sacerdotibus indutis eo ornatu, quo statuae Deorum indui solebant; non sine quadam specie veri, apud rudes populos, poterant dicere, se ex Diis grauidas esse; rumoremque eiusmodi occulte adiuuantibus Sacerdotibus, res tandem credulis pro comperta habebatur, praesertim si nati ex furtiuo concubitu postea rebus gestis aut inuentis famam sibi parerent. Apud *Ouidium* Metam. III. Iuno sub persona Beroës nutricis Semeles, ita hanc alloquens inducitur

— *Optem*
Iupiter vt sit, ait: metuo tamen omnia, multi
NOMINE Diuorum thalamos iniere pudicos.

Hinc videmus, ex fabula Penthei, non facile creditum Bacchum illum Thebanum esse filium Iouis. Sed est insignis hanc in rem Historia, apud *Dionysium* Halicarnasseum, summi iudicii historicum, Lib. I. Ant. Rom. p. 62. quam integram proferemus. Cum ergo narrasset artibus Amulii *Iliam*, vel *Rheam*, Numitoris filiam, factam esse Sacerdotem Vestae: τετάρτῳ, inquit, ὕστερον ἔτει τὴν Ἰλίαν ἐλθοῦσαν εἰς ἱερὸν ἄλσος Ἄρεος, ὕδατος ἀγνοῦ κομιδῆς ἕνεκα, ὡς πρὸς τὰς θυσίας ἔμελλε χρῆσθαι βιάζεταί τις ἐν τῷ τεμένει. τοῦτον δέ τινες μὲν ἀποφαίνουσι τῶν μνηστήρων ἕνα γενέσθαι τῆς κόρης, ἐρῶντα τῆς παιδίσκης· οἱ δέ, αὐτὸν τὸν Ἀμύλιον, ἐκ ἐπιθυμίας μᾶλλον, ἢ ἐπιβουλῆς ἕνεκα, φοβούμενόν τε ὅπλοις οἷς ἐκπληκτικώτατος ὀφθήσεσθαι ἔμελλεν, καὶ τὸ τῆς ὄψεως γνωρισμὸν εἰς ἀσαφὲς ὡς μάλιστα δύναιτο καθιστάντα· οἱ δὲ πλείους μυθολογοῦσι τὸ δαίμονος εἴδωλον, ὃ τὸ χωρίον ἦν, πολλὰ καὶ ἄλλα τῷ πάθει δαιμόνια ἔργα, ἡλίου τε ἀφανισμὸν, καὶ ζόφον ἐν οὐρανῷ καταστάντος· ὄψιν δὲ ἦν καὶ τὸ εἴδωλον εἶχε, θαυμαστοτέραν μὲν κατὰ μέγεθος καὶ κάλλος ἀνθρώπων. Φασί τε εἰπεῖν τῇ κόρῃ παραγορεῦντα τὴν λύπην τὸν βιασάμενον ἐξ οὗ γενέσθαι δῆλον ὅτι Θεὸς ἦν μηδὲν ἄχθεσθαι τῷ πάθει, τὸ γὰρ κοινώνημα τῶν γάμων αὐτῇ γεγονέναι πρὸς τὸν ἐμβατεύοντα τῷ χωρίῳ δαίμονα· τέξεσθαι δ' αὐτὴν ἐκ τοῦ βιασμοῦ δύο παῖδας, ἀνθρώπων μὲν κρατίστους ἀρετὴν κατὰ τὸ πολεμικὸν· ταῦτα δὲ εἰποῦσα νέφει περικαλυφθῆναι καὶ ἀπὸ γῆς ἀρθεῖσα φέρεσθαι δι' ἀέρος ἄνω: *Quarto post anno Iliam, quae fuerat in lucum Martis, vt afferret*

ferret aquam puram qua in sacris vsura erat, aliquis in luco vi comprimit. Hunc nonnulli dicunt fuisse vnum e procis eius, amore pucllae captum; alii vero ipsum Amulium, non libidinis magis quam insidiarum causa, cinctum armis quibus maximum sui terrorem incussurus erat, et faciem notam, quantum poterat in ignotam mutantem. Plerique vero fabulantur speciem ipsius numinis, cuius is locus erat, et quae cum multa alia diuina opera, tum Solis eclipsin, et tenebras in coelo praebuisset. Species vero, quae fuit illi spectro, augustiorem multo magnitudine et pulcritudine, quam homines fuisse. Quin et eum qui Iliam vi compresserat, aiunt eam esse solatum (vnde liquebat Deum esse) *et vetuisse ne doleret propter id quod passa erat; communionem enim nuptiarum illi intercessisse cum Genio eum locum insidente. Parituram autem ex violento concubitu duos pueros, hominum longe praestantissimos virtute bellica. Quae cum dixisset, nube circumtectum fuisse, et a terra sublatum, superiora versus auectum fuisse.* Satis liquet haec μυθολογήμενα ficta esse a puella, eiusque consanguineis et amicis, vt honori vitiatae Vestalis consulerent, et poenas, quas commerita erat, vitaret. Vide sequentia, apud *Dionysium*. Praedictionem vero geminorum filiorum, qui nascituri erant ex illo concubitu, fictam esse a posteris, rem, vt fit, exornantibus in honorem Romuli non difficile est intellectu. Quin et potuerunt credulae mulieres re vera falli, vt liquet ex Historia Paulinae, quae exstat apud *Iosephum* Ant. Iud. Lib. XVIII. c. 4. Cum Decius Mundus Paulinam Saturnini vxorem nec precibus nec pretio corrumpere potuisset, Ide quaedam hominis liberta, aggressa est eam superstitione fallere. Cumque Paulina Isidis cultui summopere esset dedita, pecunia Deae Sacerdotes corrupit; quorum natu maximus Paulinam adiit, impetratoque sine arbitris colloquio, venire se dixit ab Anubide, capto mulieris forma, et iubente vt ad se veniat. Τῇ δὲ, subdit Historicus, εὐκτὸς ὁ λόγος ἦν, καὶ ταῖς δὲ Φίλαις ἐνεκαλλωπίζετο τῇ ἐπιτάκτοις ἀξιώσει τᾶ Ἀνεβίδος, καὶ Φράζει πρὸς τὸν ἄνδρα δεῖπνόν τε αὐτῇ, καὶ εὐνὴν τᾶ Ἀνεβίδος εἰσηγγέλθαι· συνεχώρει δὲ ἐκεῖνος τὴν σωφροσύνην τᾶς γυναικὸς ἐξεπισάμενος, χωρεῖ ἔν εἰς τὸ τέμενος, καὶ δειπνήσασα, ὡς ὕπνε καιρὸς ἦν, κλεισθεισῶν τῶν θυρῶν ὑπὸ τᾶ Ἱερέως, ἔνδον ἐν τῷ νεῷ, καὶ τὰ λύχνα ἐκποδὼν ἦν, καὶ ὁ Μᾶνδος, προεκρύπτετο γὰρ τᾶδε, ἐχ ἡμάρτανεν ὁμιλιῶν τῶν πρὸς αὐτὴν· παννύχιόν τε αὐτῷ διηκονήσατο ὑπειληφυῖα Θεὸν εἶναι· καὶ ἀπελθόντος πρωΐτερον ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τῶν ἱερέων, οἱ τὴν ἐπιβελὴν ἤδεσαν. Παυλῖνα πρωῒ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθᾶσα, τὴν ἐπιφάνειαν ἐκδιηγεῖται τᾶ Ἀνεβίδος, καὶ πρὸς τὰς Φίλας ἐνελαμπρύ-

λεμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ δὲ τὰ μὲν ἠπίστεον εἰς τὴν Φύσιν τὲ πράγματος ὁρῶντες, τὰδ' ἐν θαύματι καθίσαντο, οὐκ ἔχοντες ὡς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὁπότε τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπίδοιεν αὐτῆς: *Oratio vero mulieri placuit, iactabatque se apud amicas, ob honorem, quo eam dignabatur Anubis. Marito quoque indicat conducta sibi coenam, et cubile Anubidis. Concessit vero ille, qui probe norat pudicitiam vxoris. Itaque ea mulier in templum, ea cum coenauisset, quo tempore somni hora erat, clausis ianuis a Sacerdote; intus in Sacrario oblatae iam erant lucernae, nec Mundus, nam illic antea abditus fuerat, ab eius consortio aberrauit. Totam ergo noctem illi inseruis, Deum esse rata. At illo digresso, priusquam mouerentur Sacerdotes, qui insidias nesciebant* (in Graecis addenda negatio οὐκ ante ἤδεσαν) *Paulina mane cum veniisset ad virum, apparitionem Anubidis ei narrat, et propterea etiam apud amicas gloriatur. Illi vero partim fidem negabant, rei naturam respicientes; partim mirabantur, cum non possint fide indigna iudicare, quando eius pudicitiam et nobilitatem reputabant.* Si rei conscii in perpetuum tacuissent, arcanumque secum sepeliri voluissent; Paulina numquam mutasset sententiam, et spectatae ceteroqui pudicitiae mulier multis fidem fecisset, de concubitu suo cum Anubide. Quod si ex eo grauida facta fuisset, nec ipsa, nec alii quibus persuasisset, dubitassent quin filius, aut filia esset Anubidis proles. Sed Mundus ipse rem aperuit Paulinae, vt docet Historicus, eaque consequuta sunt, quae fraudem non patiebantur in dubium reuocari. Si Tiberio rerum potiente, cum Roma plena esset viris eruditis et callidis; si in vrbe in qua, vt ille ait, pueri *nasum rhinocerotis habebant*, eiusmodi dolus ad finem vsque perductus est; quid non potuit fieri antiquioribus et simplicioribus saeculis, atque in locis in quibus fraus accuratissime tecta est? Certe non vno in loco insana illa opinio inualuit Numina capi amore mulierum, et cum iis congredi; qua de causa in eorum Templis iubebantur mulieres cubare, quasi diuinum amasium exspecturae; hoc est, Sacerdotum libidinem expleturae. *Herodotus* Lib. I. c. 181. de summo tabulato Templi Iouis Beli, quod erat Babylone: Ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι ἐνδεδυμένον, οὐδὲ νύκτα ἐδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν ἂν θεὸς ἕληται ἐκ πασέων, ὡς λέγεσιν οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τέτε τὲ θεῦ. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ ἔτοι (ἐμοὶ μὲν ἀπίστα λέγοντες) τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, κατάπερ ἐν Θήβησι τῆσι Αἰγυπτίησι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγεσιν οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται

Μιχθεὶσ' ἐν Φιλότητι, Διώνυσον πολυγηθέα, 940

Rem cum eo habens, Bacchum hilarem,

940. Διάνυσον Trinc. Διόνυσσον Ald. Iunt. 1. 2. Eadem varietas in his edd. v. 946.

μᾶτερ ἐν τῷ τᾶ Διὸς τᾶ Θηβαίως γυνᾶ· ἀμφοτέρω δὲ αὖτα λέγοντα ἀνδρῶν ἐδαμῶν ἐς ὁμιλίαν Φοιτᾶν. καὶ κατάπερ ἐν τοῖς Πατάροισι τᾶς Λυκίας, ἁ πρόμαντις τᾶ Θεᾶ ἔπεσαν γένηται: *Statua in hoc ſacello nulla eſt, neque hic noctu cubat hominum quiſquam, praeter mulierem vnam ex indigenis, quam ex omnibus Deus delegerit, vti narrant Chaldaei huius Dei Sacerdotes. Narrant enim illi (tametſi parum credibilia mihi dicere videntur) Deum ipſum ingredi templum et in hoc cubili conquieſcere; perinde atque Thebis Aegyptiacis, vt ferunt Aegyptii. Ibi enim in Thebani Iouis fano mulier quoque cubat. Quarum mulierum vtraque cum viris non putatur habere conſuetudinem; ſicuti etiam nec Dei auriſtita Patarae Lyciae vrbe, quando mulier eo munere ornatur.* Si haec ſaepius, et alibi facta ſunt, vt credibile eſt, praeſertim rudiori aeuo, non eſt cur miremur tot Deorum filios in antiquiſſima Graeciae Hiſtoria occurrere. *Clericus.*

Σεμέλη] Phoenicium nomen forte fuit צמלא *tſmelah*, quod virginem viro maturam apud Thalmudicos ſonat. Solent Phoenices ortum cuiuspiam ab alio hiſce verbis exprimere: יצא מירכו *jatſa mijerecho*, *egreſſus eſt ex eius femore*, vt liquet ex Geneſ. XLVI, 26. Hinc nata fabula de Bacche Thebano e femore Iouis nato. Ceterae circumſtantiae confictae ſunt a Graeculis, vt rationem redderent loquutionis quam non intelligebant. *Clericus.*

940. Διώνυσον πολυγηθέα] Bacchum multo antiquiorem fuiſſe Cadmo, nec alia de cauſa Thebanum creditum, quam quia conditores Thebarum eius cultum ex Oriente attulerant, multis oſtendit *Sam. Bochartus* Chanaan. Lib. I. c. 18. Exiſtimat ille Nimrodum fuiſſe qui Chaldaïce dicebatur ברכוש *bar-chouſch*, hoc eſt, *filius Chuſi*, filii Chanaanis, qui nepos fuit Noachi ex Chamo. Quae felix eſt coniectura; at coacta eſt, nec vllo modo tolerauda ea, qua vult Διώνυσον dictum, ex inſcriptione altaris a Moſe, quod dictum fuit יהוה נסי *jehova niſſi*. Quaſi Tynii, Aegyptii aut alii populi, ex eiuſmodi re nomen fecerint antiquiori multo Moſe Numini! Debuit vir ſummus ſcribere Chaldaïcis litteris hoc nomen די אוניס, dein quaerere quid *Dionis*, Lingua Chaldaica

Ἀθάνατον θνητὴ· νῦν δ' ἀμφότεροι θεοί εἰσιν.
Ἀλκμήνη δ' ἄρ' ἔτικτε βίην Ἡρακληείην,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι Διὸς νεφεληγερέταο.
Ἀγλαΐην δ' Ἥφαιστος ἀγακλυτὸς ἀμφιγυήεις,
Ὁπλοτάτην Χαρίτων, θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν. 945
Χρυσοκόμης δὲ Διώνυσος ξανθὴν Ἀριάδνην,
Κούρην Μίνωος, θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Τὴν δὲ οἱ ἀθάνατον καὶ ἀγήρεω θῆκε Κρονίων.
Ἥβην δ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱός,

Immortalem mortalis: nunc vero ambo Dii sunt.
Alcmene vero peperit fortem Herculem,
Mista in concubitu Ioui nubes cogenti;
Aglaiam vero Vulcanus percelebris vtroque pede claudicans,
Minimam natu e Gratiis floridam duxit vxorem.
Sed aureo crine conspicuus Bacchus flauam Ariadnen,
Filiam Minois, floridam fecit coniugem.
Hanc vero ei immortalem expertemque senii fecit Saturnius;
Heben autem Alcmenae pulcros talos habentis fortis filius

945. θαλερὴ Ald.

daïca, significare queat; et inueniſſet hanc vocem significare eum *qui vi imperat*, nam דר eſt *qui* et אנים *ones, vi imperans*, ab Radice אנס *anas*, coegit. Quod egregie conuenit Nimrodo, qui primus Tyrannus fuiſſe cenſetur. Poſtea Graeci perperam crediderunt Διώνυσον dictum ex Genitiuo Διὸς *Iouis*, et Νύσα vrbe Arabiae, in qua fuerit educatus. *Clericus.*

942. Ἀλκμήνη δ' ἄρ' ἔτικτε βίην Ἡρακληείην] Hoc eſt, Herculem, de quo in ſingulari Diſſ. in qua oſtendemus Herculem Thebanum, nec vnum, nec antiquiſſimum fuiſſe eorum qui *Hercules* dicti ſunt. *Clericus.*

944. Ἀγλαΐην δ' Ἥφαιστος etc.] Dignum eſt notatu Vulcano dari vxorem primogenitam Gratiarum non Venerem; nam ceteri omnes Poetae Vulcani Venerem vxorem tribuunt. *Clericus.*

946. Διώνυσος ξανθὴν Ἀριάδνην] Forte vxor fuit Bacchi, eo modo quo Paulina Mundi; hoc eſt, Sacerdotis cuiuſpiam Bacchi. *Clericus.*

949. Ἥβην δ' etc.] Forte fingunt Deam iuuentutis collocatam Herculi, quod, cum vnum hominem fuiſſe crederent, nec intelligerent qui vita

Ἰς Ἡρακλῆος, τελέσας γονόεντας ἀέθλους,
Παῖδα Διὸς μεγάλοιο καὶ Ἥρης χρυσοπεδίλου,
Λιδοίην θέτ' ἄκοιτιν ἐν Οὐλύμπῳ νιφόεντι·
Ὄλβιος, ὃς μέγα ἔργον ἐν ἀθανάτοισιν ἀνύσσας,
Ναίει ἀπήμαντος καὶ ἀγήραος ἤματα πάντα.
Ἠελίῳ δ' ἀκάμαντι τέκε κλυτὴ Ὠκεανίνη
Περσηὶς Κίρκην τε, καὶ Αἰήτην βασιλῆα.
Αἰήτης δ' υἱὸς φαεσιμβρότου Ἠελίοιο,
Κούρην Ὠκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο
Γῆμε, θεῶν βουλῇσιν, Ἰδυῖαν καλλιπάρῃον.
Ἡ δέ οἱ Μήδειαν ἐϋστέφανον ἐν φιλότητι
Τέκνα θ' ὑποδμηθεῖσα διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.
Ὑμεῖς μὲν νῦν χαίρετ', ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,

Hercules, peractis luctuosis certaminibus,
Filiam Iouis magni et Iunonis aureis calceamentis vtentis,
Pudicam duxit vxorem in Olympo niuoso:
Felix, qui magno facinore inter Deos confecto,
Habitat illaesus et expers senii omnibus diebus.
Soli autem indefesso peperit inclyta Oceanis
Perseis Circenque, et Aeëtem regem.
Aeëtes autem filius lucem hominibus datis Solis
Filiam Oceani vltimi fluuii
Duxit, Deorum ex consiliis, Idyiam pulcris genis praeditam.
Haec autem ei Medeam pulcros talos habentem in concubitu
Peperit subacta per auream Venerem.
Vos quidem nunc valete, coelestes domos tenentes,

950. ἔτλας Trinc. 951. χρυσοπεδίλας Iunc. 2. 952. ἀλόχῳ Ald. 953. ἀνύσας Ald. Iunt. 1. 2. τελέσας Trinc. ἀθανάτοισι τελέσσας Steph. marg. 955. κλυτὰς Trinc. 959. εἰδυῖαν B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. 960. δέ νυ οἱ Trinc.

vniùs hominis sufficere posset, ad eas res gerendas, quas gessit, aeternam iuuentutem ei datam a Diis putarent. Cuius rei vestigium cernere est in v. 955. quamuis dicatur de Hercule in Deorum numerum iam relato. Nam erant et alii Dii semper iuuenes, vt Apollo, Bacchus, Mercurius etc. *Clericus.*

960. Ἡ δέ οἱ Μήδειαν] Ἡ δὴ scribe. *Guietus.*

961. Διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην] Hoc est; κατὰ per. *Guietus.*

966. Ὅσ-

Νῆσοί τ', ἠπειροί τε, καὶ ἁλμυρὸς ἔνδοθι πόντος.
Νῦν δὲ θεάων φῦλον ἀείσατε, ἡδύεπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο,
Ὅσσαι δὴ θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι
Ἀθάνατοι, γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα.
Δημήτηρ μὲν Πλοῦτον ἐγείνατο, δῖα θεάων,
Ἰασίῳ ἥρωϊ μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι
Νειῷ ἐν τριπόλῳ, Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ,
Ἐσθλόν· ὃς εἶσ' ἐπὶ γῆν τε, καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Πᾶσαν· τῷ δὲ τυχόντι, καὶ ὅ κ' ἐς χεῖρας ἵκηται,

Insulaeque et continentes terrae, et salsus intus Pontus.
Nunc autem Dearum genus cantate blandiloquae
Musae Olympiades, filiae Iouis Aegiochi,
Quaecumque mortales apud viros cubantes
Immortales pepererunt Diis similem prolem.
Ceres quidem Plutum peperit, praestantissima Dearum,
Iasio heroi mista iucundo amore
Nouali in ter prosciisso, Cretae in pingui tractu,
Bonum: qui vadit super terram, et lata dorsa maris,
Omnem: cui vero obuiam fuerit, et cuius ad manus venerit,

963. ἁλμυρὸς Trinc. ἁλμυροὶ Ald. Iunt. 1. 2. 967. γείνοντο B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. 968. ἰγείνατο Trinc. 971. τε abest a B. 109. Ald. Iunt. 1. 972. ὅκ Ald. Iunt. 1. 2.

966. Ὅσσαι δὴ θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι Ἀθάνατοι γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα] Vidimus quare nonnulli dicti sint Deorum filii, sed omnes rationes, quas attulimus, huc pertinere non possunt; attamen Dearum filii potuere dici, qui similes videbantur Deabus. Sic formosi vocati forte sunt *filii Veneris*, vt Aeneas, aliique quorum mater ignorabatur, et forma eximia erat. Sed et forte Deorum Antistitae, aliaeque quae clanculum pariebant, liberos suos tribuebant Deabus, quae praesidebant lucis, in quibus infantes expositi inueniebantur; nec amasii, vt consulerent earum honori, contradicebant; praeter quam quod honorificum videbatur concubuisse cum Dea; qua de causa infantes tollebant, quos se ex Deabus suscepisse iactabant. *Clericus.*

968. Δημήτηρ μὲν Πλοῦτον ἐγείνατο.] Partus hic est metaphoricus, quo significatur ex copiosis segetibus nasci diuitias. *Pluius* persona est Poetica, de qua vide *Lucianum* in Timone. *Clericus.*

974. Ἀς-

Τὸν δ' ἄφνειὸν ἔθηκε, πολὺν τέ οἱ ὤπασεν ὄλβον·
Κάδμῳ δ' Ἁρμονίῃ, θυγάτηρ χρυσῆς Ἀφροδίτης,
Ἰνώ τε Σεμέλην τε, καὶ Ἀγαυὴν καλλιπάρῃον,
Αὐτονόην θ', ἣν γῆμεν Ἀρισταῖος βαθυχαίτης,
Γείνατο καὶ Πολύδωρον ἐϋσθενέϊ ἐνὶ Θήβῃ.
Κύρη δ' Ὠκεανῷ Χρυσάορι καρτεροθύμῳ
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι πολυχρύσου Ἀφροδίτης,
Καλλιρόη τέκε παῖδα βροτῶν κάρτιστον ἁπάντων,
Γηρυονέα, τὸν κτεῖνε βίη Ἡρακληείη,
Βοῶν ἕνεκ' εἰλιπόδων ἀμφιῤῥύτῳ ἐν Ἐρυθείῃ.

Illum locupletem fecit, multamque ei praebuit felicitatem.
Cadmo praeterea Harmonia, filia aureae Veneris,
Ino et Semelen, et Agauen pulcras genas habentem,
Autonoënque, quam duxit Aristaeus denſa caesarie praeditus,
Peperit et Polydorum in moenia pulcra habentibus Thebis.
Filia vero Oceani Chrysaori magnanimo
Mista in concubitu aureae Veneris
Calliroë peperit filium mortalium robustissimum omnium
Geryonem, quem interfecit Hercules
Boues propter flexipedes circumflua in Erythea.

973. ὄπασε λαὸν R. S. 978. Ὠκεανοῖο B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. Ὠκεανῷ Iunt. 2. 979. πολυχρύσου Ald. Iunt. 1. 2. ἀφροδίτη Ald. ἀφροδίτη Iunt. 1. 980. κάλλιστον B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 981. Γηρυονῆα Ald. Iunt. 1. 2. Com. κτείνη Iunt. 2. Ἡρακλείη Ald. Iunt. 1. 2. 982. εἰλιπόδων Ald. Trinc. εἰν abeſt a B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Εὐρυθείῃ B. 109. Ald.

974. Ἁρμονίῃ] De hac diximus, ad v. 935. Cum eſſet formoſa et ſtrenua, et ignorarentur eius parentes, Marti et Veneri tributa eſt. *Clericus.*

975. Σεμέλην] Vide notata ad verſum 941. *Clericus.*

978. Ὠκεανοῖο Χρυσάορι] Scribe Ὠκεανῷ. *Guietus.*

Κύρη δ' Ὠκεανῷ, καὶ τὰ ἑξῆς] Haec omnino addita videntur ab imperita manu, quia res iam dicta eſt ſupra vſ. 287. et ſeqq. hoc vero in loco eſt plane aliena. Nam hic ſermo eſt de iis quos viri mortales ſuſceperunt ex Deabus, oporteretque Chryſaorem virum mortalem haberi, quod contrarium eſt iis quae antea, loco memorato, dixit *Heſiodus. Clericus.*

981. Γηρυονῆα τὸν κτεῖνε] Γηρυόνην. *Guietus.*

982. Βοῶν ἕνεκ' εἰλιπόδων] Βῶν. *Guietus.*

983. Τὸν θεὸ-

Τιθωνῷ δ' Ἠὼς τέκε Μέμνονα χαλκοκορυστὴν,
Αἰθιόπων βασιλῆα, καὶ Ἡμαθίωνα ἄνακτα.
Αὐτάρ τοι Κεφάλῳ φυτήσατο φαίδιμον υἱὸν,
Ἴφθιμον Φαέθοντα, θεοῖς ἐπιείκελον ἄνδρα.
Τόν ῥα νέον, τέρεν ἄνθος ἔχοντ' ἐρικυδέος ἥβης,
Παῖδ' ἀπαλὰ φρονέοντα φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη
Ὦρτ' ἀνερειψαμένη, καί μιν ζαθέοις ἐνὶ νηοῖς
Νηποίνον νύχιον ποιήσατο, δαίμονα δῖον.

Tithono vero Aurora peperit Memnona aerea galea instructum,
Aethiopum regem, et Hemathionem regem.
Verum Cephalo peperit inclytum filium,
Fortem Phaëthontem, Diis similem virum,
Quem sane iuuenem, tenerum florem habentem glorioſae pubertatis;
Puerum iuuenilia sapientem amans genitalia Venus
Celeriter abripuit, et ipsum in templis
Aedituum nocturnum fecit, daemonem diuinum.

988. φιλομμειδὴς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 989. ἀναβειψαμένη ABC Iunt. 1. 2.

983. Τιθωνῷ δ' Ἠὼς τέκε Μέμνονα etc.] Crediderim *Memnonem* et *Hemathionem* ab antiquissimis Graecis dictos fuisse, Phoenicismo noto, *Aurorae filios*, quod essent *Orientalium* regionum incolae collati cum Graecis. Certe superior Aegyptus, aut Aethiopia, cuius Rex fuisse dicitur Memnon, collata Graeciae ad orientem solem spectat. *Hemathionis* nomen alludit ad appellationem Syriacam חמת *hhemath*, quomodo vocabatur Syriae vrbs, ad quam pertingebant Septentrionales fines Terrae Promissae. *Clericus.*

985. Φυτήσατο] Quidam legunt φύτευσατο, quod metro repugnat, cum prima in φυτεύσατο sit brevis; Etsi enim apud Tragicos interdum producatur, quod exemplis aliquot ostendemus in lectionibus nostris Sophocleis, tamen nescio an apud alios occurrat. *Krebsius.*

986. Ἴφθιμον Φαέθοντα] Alius fuit Solis et Clymenes filius, cuius fatum descripsit *Ouidius* Metamorph. Lib. II. *Clericus.*

988. Παῖδ' ἀπαλὰ φρονέοντα] Puerum puerilia sapientem. Scribendum videtur ἀταλὰ, ab ἀταλὸς, ἀταλόφρων. *Guietus.*

989. Ἀνερειψαμένη] Hesych. ἀνερήψαντο, ἀφήρπασαν. Idem ἀνερειψάμενοι, ἀφαρπάσαντες. *Guietus.*

990. Νύχιον] Alias μύχιον, *Guietus.*

992. Αἰ-

Κούρην δ' Αἰήταο διοτρεφέος βασιλῆος
Αἰσονίδης, βουλῇσι θεῶν αἰειγενετάων,
Ἦγε παρ' Αἰήτεω, τελέσας ἀρετὰς ἀέθλους,
Τὰς πολλὰς ἐπέτελλε μέγας βασιλεὺς ὑπερήνωρ,
Ὕβριστὴς Πελίης, καὶ ἀτάσθαλος, ὀβριμοεργός. 995
Τὰς τελέσας ἐς Ἰωλκὸν ἀφίκετο, πολλὰ μογήσας,
Ὠκείῃ ἐπὶ νηὸς ἄγων ἐλικώπιδα κούρην,
Αἰσονίδης, καί μιν θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Καί ῥ' ἤγε δμηθεῖσ' ὑπ' Ἰήσονι ποιμένι λαῶν,
Μήδειον τέκε παῖδα, τὸν ἄρεσσιν ἔτρεφε Χείρων 1000
Φιλλυρίδης· μεγάλου δὲ Διὸς νόος ἐξετελεῖτο.
Αὐτὰρ Νηρῆος κούραι ἁλίοιο γέροντος,
Ἤτοι μὲν Φῶκον Ψαμάθη τέκε, δῖα θεάων,
Αἰακῷ ἐν φιλότητι, διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.

Filiam vero Aeëtae a Ioue nutriti regis
Aesonides, voluntate Deorum aeternorum,
Abduxit ab Aeëta, peractis grauibus certaminibus,
Quae multa imperabat magnus rex superbus,
Iniurius Pelias, et impius, fortium facinorum patrator.
Quibus peractis, ad Iolcum rediit multa perpessus,
Veloci in naue vehens blandis oculis praeditam puellam,
Aesonides, et ipsam floridam fecit vxorem.
Et sane haec subacta ab Iasone pastore populorum
Medeum peperit filium, quem in montibus educabat Chiron
Phillyrides: magni vero Iouis voluntas perficiebatur.
Ceterum Nerei filiae marini senis,
Phocum quidem Psamathe peperit, praestantissima Dearum,
Aeaci in amore, per auream Venerem.

991. αἰήτεω Steph. 996. ἐς abest a Iunt. 1. 2. 1002. νηρηΐδες Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg.

992. Αἰσονίδης] Iason. Multa possent proferri, ex quibus colligere licet, Argonautas fuisse Mercatores Thessalos, qui in Colchidem nauigarunt; sed cum *Hesiodus* eam historiam non narret, ab ea explicanda, hoc quidem in loco, supersedebimus *Clericus.*

1003. Φῶκον Ψαμάθη τέκε δῖα θεάων] Forte hunc puerum ex se et ignota vulgo matre natum sustulit Aeacus, aut e fano Neptuni vel Nereidum, aut ex ipso littore maris. Idem dixerim de Achille. *Clericus.*

1012.

Πηλεῖ δὲ δμηθεῖσα θεὰ Θέτις ἀργυρόπεζα
Γείνατ' Ἀχιλλῆα ῥηξήνορα, θυμολέοντα.
Αἰνείαν δ' ἄρ' ἔτικτεν ἐϋστέφανος Κυθέρεια,
Ἀγχίσῃ ἥρωϊ μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι,
Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου, ὑληέσσης.
Κίρκη δ', Ἠελίου θυγάτηρ Ὑπερίονίδαο,
Γείνατ' Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος ἐν φιλότητι
Ἄγριον, ἠδὲ Λατῖνον ἀμύμονά τε, κρατερόν τε,

A Peleo autem ſubacta Dea Thetis argenteos pedes habens
Peperit Achillem proſternentem viros, leonis animo praeditum.
Aeneam porro peperit pulcre coronata Cytherea
Anchiſae heroï miſta iucundo concubitu,
Idae in verticibus habentis multa iuga, ſyluoſae.
Circe vero, Solis filia, filii Hyperionis,
Peperit Vlyſſis aerumnoſi in amore
Agrium, atque Latinum inculpatumque, fortemque.

1010. ὑπερίονος Trinc.

1012. Ἄγριον ἠδὲ Λατῖνον] Latinum *Hyginus* Fab. CXXVII. Circes et Telemachi filium prodidit. *Dionyſius* vero Halicarnaſſeus, ex veteri Italorum fama, narrat Lib. I. p. 34. Herculem ſuſcepiſſe Λατῖνον ἔκ τινος ὑπερβορίδος κόρης, *Latinum ex quadam ſeptentrionali puella*, eamque poſtea nuptum dediſſe Fauno Aboriginum Regi, quo factum vt plerique Latinum huius putarint filium, non Herculis. Hinc *Virgilius* Lib. VII. Aeneïd. v. 45.

— *Rex arua Latinus et vrbes*
Iam ſenior longa placidas in pace regebat,
Hunc Fauno et Nympha genitum Laurente Marica
Accipimus. Fauno Picus pater, iſque parentem
Te, Saturne, refert, tu ſanguinis vltimus auctor.

Sed veluti ſui oblitus Lib. XII. v. 164. *Solem auum* eius vocat, quaſi fuiſſet filius Circes Solis filiae; ad quem locum ita *Seruius*: *Latinus ſecundum Heſiodum in ἀσπιδοποιίᾳ (imo Θεογονίᾳ) Vlyſſis et Circes filius fuit, quam multi Maricam dicunt; ſecundum quem, nunc dicit*, Solis aui ſpecimen, *Nam Circe Solis eſt filia. Sane ſciendum Virgilium in varietate Hiſtoriae ſua dicta variare.*

Pro Ἄγριον libenter legerim Ἄδριον, propter Adriaticum pelagus. Mos enim eſt Veterum a priſcis heroïbus deducere nomina regionum, vt vel ex Latini

Οἱ δή τοι μάλα τῆλε μυχῶν νησῶν ἱεράων,
Πᾶσιν Τυρσηνοῖσιν ἀγακλυτοῖσιν ἄνασσον.
Ναυσίθοον δ' Ὀδυσῆϊ Καλυψὼ, δῖα θεάων,
Γείνατο, Ναυσίνοόν τε, μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι.
Αὗται μὲν θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι
Ἀθάνατα γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα.
Νῦν δὲ γυναικῶν φῦλον ἀείσατε, ἡδυέπειαι
Μῶσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Τέλος τῆς Ἡσιόδε Θεογονίας.

Qui fane valde procul in receſſu inſularum ſacrarum
Omnibus Tyrrhenis valde inclytis imperabant.
Nauſithoum verò Vlyſſi Calypſo excellentiſſima Dearum
Peperit, Nauſinoumque, miſta amabili concubitu.
Hae quidem, mortales apud viros cubantes
Immortales pepererunt Diis pares filios.
Nunc vero foeminarum genus canite ſuauiloquae
Muſae Olympiades, filiae Iouis Aegiochi.

1013. ἡ Trinc. νήσων Ald. Iunt. 1. Steph. 1018. γείναντο Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 1019. et 1020. deſunt in cod. R. S. 1020. Ὀλυλ-πιάδες Trinc.

Latini nomine liquet, a quo volunt dictum Latium. Certe in MSS. Codd. exiguum eſt diſcrimen inter Γ et Δ, ſi baſis τὲ Δ deleta ſit, aut fugiat oculos. Ceterum dicit *Heſiodus Agrium* et *Latinum* procul a receſſibus ſacrarum Inſularum imperare Tyrrhenis; quia in continenti imperabant accolis vtriuſque Maris, non in Inſula *Aea*, quae ſedes fuit matris Circes, eique ſacra. *Clericus.*

1013. Τῆλε μυχῶν νησῶν ἱεράων] Μυχῷ ſcribendum. *Guietus.*

1015. *Ναυσίθοον* et *Ναυσίνοον* vocat filios Vlyſſis ex Calypſone Nympha, quia Vlyſſes *animum* habebat in *naui celere*, cum eſſet apud Calypſonem, hoc eſt, vehementer optabat habere nauem qua rediret. Vide Odyſſ. E. v. 219. et ſeqq. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

HESIODI
ASCRAEI
SCVTVM HERCVLIS

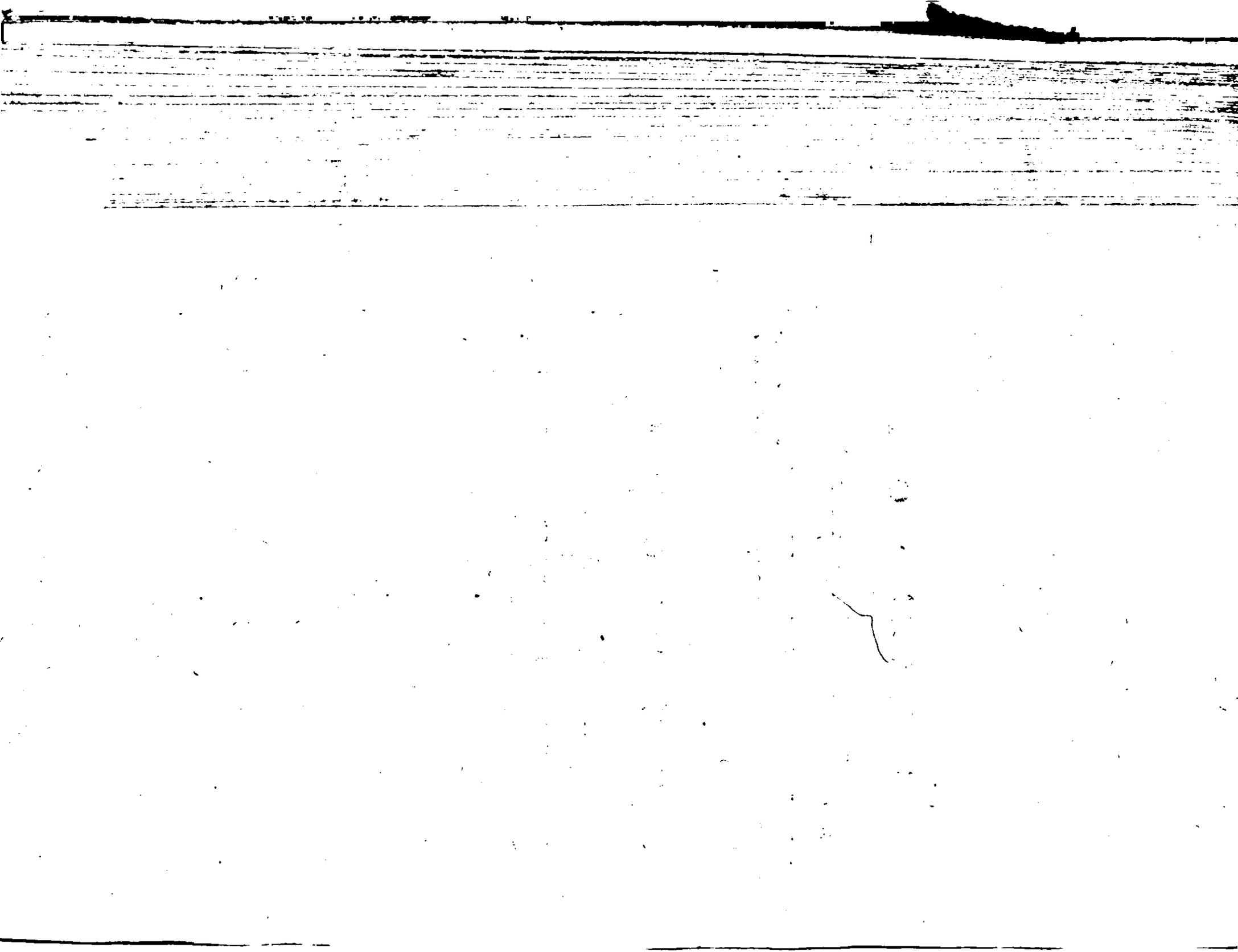

Aspidi Herculis in edit. Aldina haec praemittuntur: Τάφιοι στρατεύσαντες ἐπὶ τὰς Ἠλεκτρύωνος βᾶς ἀνεῖλον τὰς τῆς Ἀλκμήνης ἀδελφὰς, τῶν θρεμμάτων ὑπεραγωνιζομένας. τᾷ δὲ Ἀμφιτρύωνος βαλομένᾳ αὐτῇ συνελθεῖν, ἃ πρότερον αὐτῷ ὑπέσχετο, πρινὴ παρὰ τῶν ἀδελφοκτόνων εἰσπράξηται τιμωρίαν. ὁ δὲ ἐπιστρατεύσας, ἀνεῖλεν αὐτάς. κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν νύκτα συνέρχονται αὐτῇ ἀμφότεροι, ὅ τε Ζεὺς καὶ ὁ Ἀμφιτρύων, ὁ μὲν ἐκ τᾶς πολέμω ὑποστρέψας, Ζεὺς δὲ βαληθεὶς τοῖς ἀνθρώποις βοηθὸν γεννῆσαι. ἡ δὲ κύει ἐκ μὲν Ἀμφιτρύωνος Ἰφικλέα, ἐκ δὲ Διὸς, Ἡρακλέα. ὃς καὶ ἐπὶ Κύκνον Ἄρεος υἱὸν, ἡνίοχον ἔχων Ἰόλαον, στρατεύσας, ὃς τὰς τὰς δεκάδας ἄγοντας εἰς Πυθὼ, περιεσύλα. σκεπασθεὶς ἂν Ἡφαιστοτεύκτῳ ἀσπίδι, προσεισὶν εἰς Τραχῖνα πρὸς Κήϋκα. συμβαλὼν δὲ τῷ Κύκνῳ, αὐτὸν μὲν ἀναιρεῖ, τὸν δὲ Ἄρην, ὑπερασπίζοντα τᾷ υἱᾷ, κατὰ μηρὸν τιτρώσκει, καὶ ἄτως ἔρχεται πρὸς Κήϋκα. ἦν δὲ ὁ Κύκνος γαμβρὸς Κήϋκος, ἐπὶ θυγατρὶ Θεμιστονόμῃ. In calce Poematii huius in eadem edit. leguntur ista: Τῆς ἀσπίδος ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ δ΄ καταλόγῳ Φέρεται μέχρι στίχων ν΄ καὶ σ΄. ὑπόπτευκε δὲ Ἀριστοφάνης, ἆρ ὁ Κωμικὸς, ἀλλά τις ἕτερος Γραμματικὸς, ὡς οὐκ ἔσαν αὐτὴν Ἡσιόδου, ἀλλ' ἑτέρου τινὸς τὴν Ὁμηρικὴν ἀσπίδα μιμήσασθαι προαιρεμένου. Μεγακλῆς δὲ ὁ Ἀθηναῖος γνήσιον μὲν οἶδε τὸ ποίημα, ἄλλων δὲ ἐπιτιμᾷ τῷ Ἡσιόδῳ. ἄλογον γάρ φησι ποιεῖν Ἥφαιστον τοῖς τῆς μητέρος ἐχθροῖς ὅπλα παρέχοντα. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Ῥόδιος ἐν τῷ γ΄ φησὶν αὐτᾶς εἶναι, ἐκ τε τᾶς χαρακτῆρος καὶ ἐκ τᾶς τὸν Ἰόλαον ἐν τῷ καταλόγῳ εὑρίσκειν ἡνιοχῆντα τῷ Ἡρακλεῖ. ὡσαύτως δὲ καὶ Στησίχορος φησιν Ἡσιόδου εἶναι τὸ ποίημα.

NOTVLAE
IN
SCVTVM HERCVLIS.

Constat quidem hoc Poema esse ἀκέφαλον, quomodocumque primam voculam legamus; sed quaenam desint, et quam multa maxime constat. Docet nos *Hesiodus* ipse, duobus vltimis *Theogoniae* versibus, se scripsisse de altero illo Heroum genere, qui a Diis ex mulieribus geniti credebantur, eiusque Operis non raro meminerunt Veteres, vt vel ex fragmentis liquet. Horum autem Heroum cum longe praestantissimus esset Hercules, non absurde forte quis coniecerit hoc Poema, cuius maxima parte describitur clypeus Herculis, esse maioris illius ἀποσπασμάτιον; quod tamen fragmentum cum solum supersit, singulari inscriptione ornatum, quasi opusculum distinctum ab eo quod dixi, ad nos peruenit. Certe tria potissima Poemata *Hesiodi* solent memorari, inter quae Heroogonia recensetur, non Scutum. *Maximus Tyrius* Dissertatione XVI. Ὁ Ἡσίοδος χωρὶς μὲν τῶν Ἡρώων ἀπὸ γυναικῶν ἀρχόμενος, καταλέγων τὰ γένη, ὅσις ἐξ ἧς ἔφυ· χωρὶς δὲ αὐτῷ πεποίηνται οἱ θεῖοι λόγοι, ἅμα τοῖς λόγοις θεογονία· χωρὶς δ' αὖ ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸν βίον, ἔργα τε ἃ δρασέον, καὶ ἡμέραι ἐν αἷς δρασέον. *Hesiodus seorsim quidem Heroum, a mulieribus initio facto, recensuit genera, et ex quanam quisque natus fuerit. Seorsim vero poemate descripta ab illo est Theologia, vna cum Theogonia. Seorsim denique vitam iuuant opera quae facienda, et dies quibus facienda.* Nos cum Theogoniam, et ob argumenti praestantiam, et quod Poeta ipse videatur initio Poematis indicare primum hoc fuisse suum Opus, omnibus praemittendam censuissemus; ei subiecimus fragmentum Heroogoniae, propter vltimos Theogoniae versus, quibus hoc Opus veluti pollicetur. Vltimum tandem locum Opera et Dies obtinebunt. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ*.

Ἢ οἵη προλιποῦσα δόμους καὶ πατρίδα γαῖαν
Ἦλυθεν ἐς Θήβας, μετ' ἀρήϊον Ἀμφιτρύωνα

HESIODI ASCRAEI
SCVTVM HERCVLIS.

Aut qualis, relicta domo ac patria tellure,
Venit Thebas, secuta martium Amphitryonem

* In Ald. inscribitur Ἡσιόδου Πόημα περὶ τῆς ἀσπίδος τοῦ Ἡρακλέους. 1. ἢ deest in Iunt. 1. τοίη Iunt. 2. 2. Θήβας Trinc.

1. Ἢ οἵη] Scribendum omnino videtur ἠοίη. Matutina Alcmena. *Guietus.*

Ἢ οἵη] Haec est, vt quidem videtur, ἀπόδοσις comparationis, cuius πρότασις, cum initio Poematis, periit. Cum ergo antecessisset τοίη μὲν, *qualis quidem* etc. crediderim sequutum Τοιήδε, *talis* etc. vt in hoc Homerico versu Iliad. Z, 146.

Οἵηπερ φύλλων γενεὴ τοιήδε καὶ ἀνδρῶν.

Qualis foliorum soboles, talis et hominum. Vide et v. 9. Fortasse cum Dea quapiam conferebatur Alcmena, vt apud *Homerum* Odyss. Z. 102. Nausicaa, vbi comparatio incipit a vocibus, οἵη μὲν. Quam hisce expressit *Virgilius*, Aeneid. I, 502. et seqq.

QVALIS *in Eurotae ripis, aut per iuga Cynthi*
Exercet Diana choros etc.
TALIS *erat Dido, talem se laeta ferebat*
Per medios etc. *Clericus.*

Ἢ οἵη] Quin poema hoc, quod Ἀσπὶς Ἡρακλέους nuncupatur, maioris poematis fragmentum sit, nulli dubitant. Aliquibus videtur pars esse istius poematis, quod μεγάλαι Ἠοῖαι, siue Γυναικῶν Κατάλογος inscribitur, cui a crebra repetitione vocum ἢ οἵη, cuiusque feminae Encomio praefixarum, istum titulum adnexum credunt; cumque eaedem voces in hoc etiam poemate sint primae, illud existimant Μεγάλων Ἠοιῶν istam esse partem, in qua Alcmenae laudes celebrantur. Coniectura sane probabilis cui tamen obiici potest, quod absurdum videatur in poemate feminarum laudibus dedicato Alcmenae

Ἀλκμήνη, θυγάτηρ λαοσσόου Ἠλεκτρύωνος.
Ἣ ῥα γυναικῶν φῦλον ἐκαίνυτο θηλυτεράων
Εἴδεϊ τε μεγεθεί τε. νόον γε μὲν ὄτις ἔριζε 5

Alcmena, filia bellicosi Electryonis.
Quae mulierum genus superabat mollium [tabat
Formaque et proceritate: prudentia vtique nulla cum ea cer-

3 Ἀλκμήνη Harlei. 5. Ἔριζεν Trinc.

Encomium pauciſſimis verſibus concludere, deinde vero Herculis res geſtas, eiusque clypei ſtructuram quadringentis carminibus celebrare; praeterea quod abſonum eſſet et inelegans poſt tam longam digreſſionem poematis ſubiectum ex improuiſo reſumere, et alterius feminae Encomium vocibus ἣ οἵη inchoare. His rationibus inductus crediderim Ἀσπίδα fragmentum eſſe poematis Γενεαλογίας Ἡρωϊκὰς ſiue Ἡρωγονίας nuncupati quod inter Heſiodi poemata ab antiquis ſcriptoribus recenſetur, in quo cum Herculem Alcmena natum poeta indicaſſet, ſic forſan progreſſus eſt,

Ἣ οἵη προλιποῦσα δόμους καὶ πατρίδα γαῖαν.

Non ἣ οἵη, *aut qualis*, vt vulgo, ſed ἡ οἵη, *illa ſola*. Hanc tamen opinionem meam nolui obtrudere, ideoque antiquum textum lectori exhibui. *Rob.*

De initio huius opuſculi agit quoque vir quidam doctus in Obſeruatt. Miſcell. T. I. V. III. p. 81. Mihi non diſplicet ſententia Clerici, qui exiſtimat, verba ἣ οἵη continere ἀπόδοσιν comparationis, cuius πρότασις cum poematis initio perierit. *Krebſius.*

3 Λαοσσόου] Τὰς λαὰς παρερμῶντος ἐς πόλεμον. *Guietus.*

5. Εἴδεϊ τε μεγέθεί τε] Haud aliter Xenophon in Κυρ. Π. lib. 5. a corporis proceritate laudat Pantheam, feminam elegantiſſimam, Διήνεγκε δὲ ἐνταῦθα πρῶτον μὲν τῷ μεγέθει, ἔπειτα δὲ τῇ ῥώμῃ etc. Ad quem locum vide quae adnotauit Cl. Hutchinſ. Quibus adiicias et illud Theocriti de Helena, Idyll. 18.

Ὧδε καὶ ἁ χρυσέα Ἑλένα διεφαίνετ' ἐν ἡμῖν,
Πίειρα, μεγάλα, ἄ τ' ἀνέδραμεν ὄγμος ἀρούρα,
Ἢ κάπῳ κυπαρισσος, ἢ ἅρματι Θεσσαλὸς ἵππος.

Et Virgilianum illud de Diana Aen. l. I.

Qualis in Eurotae ripis, aut per iuga Cynthi
Exercet Diana choros, quam mille ſecutae
Hinc atque hinc glomerantur Oreades: illa pharetram
Fert humero, gradienſque deas ſupereminet omnes. *Rob.*

6. Τῆς

Τάων, ἃς θνηταὶ θνητοῖς τέκον εὐνηθεῖσαι.
Τῆς καὶ ἀπὸ κρῆθεν, βλεφάρων τ' ἀπὸ κυανεάων
Τοῖον ἄηθ', οἷον τε πολυχρύσε Ἀφροδίτης.
Ἡ δὲ καὶ ὡς κατὰ θυμὸν ἑὸν τίεσκεν ἀκοίτην,
Ὡς ὅπῳ τίς ἔτισε γυναικῶν θυλυτεράων. 10
Ἦ μήν οἱ πατέρ' ἐσθλὸν ἀπέκτανεν, ἴφι δαμάσσας,

Illarum, quas mortales mortalibus peperere concumbentes.
Eius et a vertice, et a palpebris nigricantibus
Tale quiddam spirabat, quale et ab aurea Venere.
Atque haec talis cum esset, sic animo suum colebat coniugem,
Perinde vt nulla vmquam coluit mulierum mollium.
Ille tamen eius patrem praestantem occiderat, vi domitum,

7. κυανέων Ald. Iunt. 1. Com. 9. ὅπωτις Trinc. 10. ὅπωτι Ald. Iunt. 1. 2. 11. οἱ deest in Iunt. 1. ἀπέκτειν' Trinc.

6. Τῆς γὰρ ἀπὸ κρῆθεν] Ab his versibus, vt opinor, pulcherrimam illam Veneris descriptionem mutuatus est Virgilius Aen. I.

Auertens rosea ceruice refulsit,
Ambrosiaeque comae diuinum vertice odorem
Spirauere — Rob.

7. Βλεφάρων τ' ἀπὸ κυανεάων] Κυανεάων ex Eustathio scribendum. An βλεφαρῶν a βλεφάρα ἢ τὸ βλέφαρον. Vnde Latinum palpebra? βλεπάρα, βλαπέρα, παλπέρα palpebra. Celer celeris celebris, funeris funebris, etc. *Guietus.*

9. Ἡ δὲ καὶ ὡς] Quamuis pulcherrima esset, maritum suum deamabat. Sarcasmus in feminas formosas, quas suae formae conscias, crebrisque blanditiis insolentes, maritos suos spernere solere, innuit poeta. *Rob.*

11. Ἦ μήν] Hoc est, ἀλλ' ἦν, ἀλλ' ὅμως. Hesych. ἴφι δαμάσσας] Hoc est, vi, violente. *Guietus.*

Ἦ μήν οἱ πατέρ' ἐσθλὸν ἀπέκτανεν] Fallitur Scholiastes Apollonii, qui ad l. I. v. 747. haec habet verba: Ἡ Τάφος νῆσός ἐστι μία τῶν Ἐχινάδων, ἣν ὤκησαν Τηλεβόαι οἱ πρότεροι τὴν Ἀκαρνίαν οἰκοῦντες ἄνδρες ληστρικώτατοι τὸν τρόπον· καὶ ἐς Ἄργος ἐπελθόντες τὰς τοῦ Ἠλεκτρύωνος βόας ἀπήλασαν τοῦ πατρὸς Ἀλκμήνης. γενομένης δὲ μάχης, καὶ ὁ Ἠλεκτρύων, καὶ οἱ τοῦτε παῖδες ἀνῃρέθησαν. διὸ Ἀλκμήνη μετέσχη, καὶ ἀνεκήρυξεν τὸν ἑαυτῆς γάμον τῷ τιμωρησομένῳ τὸν πατρῷον φόνον, τιμωρησάμενος δὲ Ἀμφιτρύων ἔγημεν. ἡ ἱστορία σαφῶς παρ' Ἡσιόδῳ. Alia certe est apud Hesiodum historia. Dicit vero

Χωσάμενος περὶ βυσί. λιπὼν δ' ὅγε πατρίδα γαῖαν
Ἐς Θήβας ἱκέτευσε Φερεσσαμέας Καδμείους·
Ἔνθ' ὅγε δώματ' ἔναιε σὺν αἰδοίῃ παρακοίτι,
Νόσφιν ἄτερ φιλότητος ἐφιμερής· οὐ γάρ οἱ ἦεν
Πρὶν λεχέων ἐπιβῆναι ἐϋσφύρου Ἠλεκτρυώνης,
Πρίν γε φόνον τίσαιτο κασιγνήτων μεγαθύμων
Ἧς ἀλόχου, μαλερῷ δὲ καταφλέξαι πυρὶ κώμας
Ἀνδρῶν ἡρώων Ταφίων ἰδὲ Τηλεβοάων.
Ὡς γάρ οἱ διέκειτο, θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἦσαν.
Τῶν ὄγ' ὀπίζετο μῆνιν, ἐπείγετο δ' ὅττι τάχιστα
Ἐκτελέσαι μέγα ἔργον, ὅ οἱ διόθεν θεμις ἦεν.

Ira commotus propter boues: relicta autem ille patria tellure
Thebas venit supplicans scutatis Cadmeis.
Ibi idem habitabat cum veneranda coniuge,
Seorsim absque concubitu desiderabili. non enim licebat illi
Ante lectum conscendere formosae Electryonidis,
Quam caedem vltus esset fratrum magnanimorum
Suae coniugis. flagrantique combussisset igne vicos
Virorum heroum Taphiorum atque Teleboarum.
Ita enim constitutum ipsi erat, diique testes facti fuerant.
Eorum ille verebatur iram, festinabatque celerrime
Exsequi magnum opus, quod sibi diuinitus incumbebat.

12. ὃ τε. Ald. Iunt. 1. 13. φερεσσαμέες Trinc. 14. παρακοίτι Ald. Iunt. 1. Trinc. 20. ἐπὶ μάρτυροι Trinc.

Apollodorus Electryonem filiam suam Amphitryoni despondisse, posteaque ab eo *forzuito* interfectum; itaque narratur historia in Scholiis Ioannis Diaconi. *Rob.*

12. Χωσάμενος περὶ βυσὶ] Ergo volens occidit, contra quam Scholiastae dicunt. *Guietus.*

14. Παρακοίτι] Παρακοίτι. *Guietus.*

15. Οὐ γάρ οἱ ἦεν] Per religionem, nempe, iurisiurandi, de qua vide *Apollodorum.* Clericus.

20. Θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἦσαν] Musaeus, ἐπιμάρτυρα λύχνον ἐρώτων. An scribendum: Θεοὶ δ' ἐπὶ μάρτυροι ἦσαν. κατὰ τμῆσιν, pro θεοὶ δ' ἔπησαν μάρτυροι. Sic Ioannes Diaconus legit. placet postremum. *Guietus.*

22. Ὅ οἱ διόθεν θεμις ἦεν] Subintellige ἐκτελέσαι. θέμις ἦεν fas erat, hoc est, ἀναγκαῖον. Sic Horatio nefas est

ἀδύνα-

Τῷ δ' ἅμα, ἱέμενοι πολέμοιό τε Φυλόπιδός τε,
Βοιωτοὶ πλήξιπποι, ὑπὲρ σακέων πνείοντες,
Λοκροὶ τ' ἀγχέμαχοι, καὶ Φωκῆες μεγάθυμοι,
Ἕσποντ'· ἦρχε δὲ τοῖσιν ἐΰς παῖς Ἀλκαίοιο,
Κυδιόων λαοῖσι. πατὴρ δ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Ἄλλην μῆτιν ὕφαινε μετὰ Φρεσὶν, ὄφρα θεοῖσιν
Ἀνδράσι τ' ἀλφηστῆσιν ἀρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ.
Ὧρτο δ' ἀπ' Οὐλύμποιο δόλον φρεσὶ βυσσοδομεύων,
Ἱμείρων φιλότητος ἐϋζώνοιο γυναικὸς
Ἐννύχιος· τάχα δ' ἷξε Τυφαόνιον, τόθεν αὖθις

Hunc autem vna, cupidi bellique praeliique,
Boeotii equitando insignes, sub clypeis spirantes (sc. robur,)
Locrique cominus pugnantes, et Phocenses magnanimi
Sequebantur: ducebat autem eos egregius filius Alcaei,
Glorians populis. At pater hominumque Deorumque
Aliud consilium texebat in animo, vt Diis pariter [raret.
Et hominibus rerum indagatoribus damnorum depulsorem gene-
Profectus autem ab Olympo est dolum alta mente voluens
Desiderans concubitum elegantis mulieris
Per noctem: celeriterque venit in Typhaonium, inde rursum

23. φιλόπιδος Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 25. ἐγχέμαχοι Trinc. Φυκῆες Harlei. 28. ὡς ῥα θεοῖσιν cod. Harlei. 29. Ἀνδράσιν ἀλφισῆσιν Ald. Iunt. 1. φυτεῦσαι Harl. Iunt. 1. Steph. marg. φυτεύσαι Ald. 32. τότε δ' αὖτις Harl. τότε etiam Ald. et Iunt. 1. αὖτις Trinc.

ἀδύνατον, *quicquid corrigere est nefas.* Guietus.

24. Ὑπὲρ σακέων πνείοντες] Hoc est, sub scutis caput non occultantes, intrepidi, audaces. *Guietus.*

Recte Guietus, *super clypeis*, non *sub* vt in plerisque editionibus. Ὑπὲρ σακέων πνείοντες] Πολεμικοὶ· ὡς μένεα πνείοντες Ἀχαιοί. ἢ κρύπτοντες τὴν ὄψιν, ἀλλ' ἀντικρυς μαχόμενοι. Tzetz. *Rob.*

26. Παῖς Ἀλκαίοιο] Ἀμφιτρύωνος, scilicet. *Guietus.*

29. Ἀρῆς ἀλκτῆρα] Hoc est, βλάβης, mali, damni. *Guietus.*

32. Ἷξε] Scribe ἶξε. *Guietus.*

Τυφαόνιον] Cum Typhaonii montis in Boeotia nusquam alibi occurrat mentio, contra vero celebris fuerit Τιλφώσιον ὄρος, *mons Tilphosius*, sub quo erat fons *Tilphosius*, fortasse pro Τυφαόνιον legendum hic Τιλφώσιον. Vide *Strabonem* Lib. IX, in descriptione Boeotiae. *Phicii*, in quo fue-

Φίκιον ἀκρότατον προσεβήσατο μητίετα Ζεύς.
Ἔνθα καθεζόμενος, φρεσὶ μήδετο θέσκελα ἔργα.
Αὐτῇ μὲν γὰρ νυκτὶ τανυσφύρῳ Ἠλεκτρυώνης
Εὐνῇ καὶ Φιλότητι μίγη, τέλεσεν δ' ἄρ ἐέλδωρ·
Αὐτῇ δ' Ἀμφιτρύων λαοσσόος, ἀγλαὸς ἥρως,
Ἐκτελέσας μέγα ἔργον, ἀφίκετο ὄνδε δόμονδε.
Οὐδ' ὅγ' ἐπὶ δμῶας καὶ ποιμένας ἀγροιώτας
Ἦρτ' ἴέναι, πρίν γ' ἧς ἀλόχῳ ἐπιβήμεναι εὐνῆς.
Τοῖος γὰρ κραδίην πόθος αἴνυτο ποιμένα λαῶν.
Ὡς δ' ὅτ' ἀνὴρ ἀσπασὸν ὑπεκπροφύγῃ κακότητα

Ad Phicium ſummum acceſſit prudens Iupiter.
Vbi reſidens mente verſabat diuina opera.
Nam eadem quidem nocte cum pulcra Electryonide
Lecto et concubitu miſtus eſt, perfecitque deſiderium:
Eadem autem et Amphitryo bellicoſus, illuſtris heros,
Perfecto magno opere, rediit domum ſuam.
Neque ille ad famulos et paſtores agreſtes
Iit, antea quam ſuae coniugis conſcendiſſet lectum.
Tale ſiquidem corde deſiderium ceperat paſtorem populorum.
Sicut quando quiſpiam magna cum voluptate effugit malum

33. Φύκιον Harl. 35. ταννσφύρῳ Ἠλεκτρυώνῃ Harl. 36. εὐνῇ ἐν φιλότητι Trinc. Steph. marg. τέλεσεν Heinſ. et Cler. ceterae omnes τέλεσεν. 42. ὑπεκπροφύγῃ Trinc. ὑπεκπροφύγοι Ald. Iunt. 1. 2.

rat *Phix* vt loquebantur Boeotii, ſeu *Sphinx*, non rara mentio apud Poetas et Mythographos. *Clericus.*

Vide quid pro vulgata (Τυφαόνιον) aſſerenda attulerit vir quidam doctus in Obſeruatt. Miſc. T. I. V. I. p. 350. *Krebſius.*

33. Φίκιον ἀκρότατον] Ἀπὸ τῆς Φικὸς, ἥγεν σφιγγὸς, Φίκιος ſeu Φίκιον. Sic mons dictus. *Guietus.*

35. Αὐτῇ μὲν γὰρ νυκτὶ] Vide quae ſcripſimus de huiuſmodi fraudibus, ad Theogoniae verſum 940. *Clericus.*

37. Λαοσσόος] Agitator populi, hoc eſt, dux populi. λαοσσόος vt infra δορυσσόος, a σέω, agito, quatio, concutio. *Guietus.*

39. Οὐδ' ὅγ' ἐπὶ δμῶας] Hoc eſt, ne villam quidem ingreſſus eſt, antequam ad vrbem ſe conferret, quamquam forte ad viam ſita eſſet villa. Alioqui non diuertiſſe ad villam remotiorem, antequam ad vxorem iret, vehementioris amoris ſpecimen haberi non poſſet. *Clericus.*

42. Ἀσπασὸν] Ἀσπασίως, libenter. *Guietus.*

Ἀσπα-

Νόσῳ ὑπ' ἀργαλέης, ἢ καὶ κρατερῇ ὑπὸ δεσμῇ·
Ὣς ῥα τότ' Ἀμφιτρύων χαλεπὸν πόνον ἐκτολυπεύσας,
Ἀσπασίως τε, φίλως τε ἐὸν δόμον εἰσαφίκανε.
Παννύχιος δ' ἄρ ἔλεκτο σὺν αἰδοίῃ παρακοίτι,
Τερπόμενος δώροισι πολυχρύσου Ἀφροδίτης.
Ἡ δὲ θεῷ δμηθεῖσα, καὶ ἀνέρι πολλὸν ἀρίστῳ,
Θήβῃ ἐν ἑπταπύλῳ διδυμάονε γείνατο παῖδε,
Οὐκ ἔθ' ὁμὰ φρονέοντε, (κασιγνήτω γε μὲν ἦστην.)
Τὸν μὲν χειρότερον, τὸν δ' αὖ μέγ' ἀμείνονα φῶτα,
Δεινόν τε κρατερόν τε, βίην Ἡρακληείην·
Τὸν μὲν ὑποδμηθεῖσα νελαιναιφεῖ Κρονίωνι,

Morbo ex difficili, aut etiam validis ex vinculis:
Ita tunc Amphitryo difficili labore exantlato,
Magnoque desiderio, lubentique animo, domum suam reuersus
Totaque nocte concubuit cum veneranda vxore. [est,
Oblectando se muneribus aureae Veneris.
Illa autem a Deo pariter compressa, et ab homine longe optimo,
Thebis septem portas habentibus geminos peperit pueros,
Haud quaquam similes, (quanquam fratres essent.)
Alterum siquidem deteriorem, alterum autem longe praestan-
Magnum ac validum, Herculem. [tiorem virum,
Hunc quidem compressa a pluuiae auctore Ioue,

44. ἐκτολμήσας Ald. Iunt. 1. 2. ἐκτολυπεύσας Trinc. 47. ἀμφροδίτης Ald. 49. ἐφ' ἑπταπύλῳ Harl. 50. Οὐκέθ' Trinc. ὁμὰ Ald. 51. τὸν δὲ Trinc. 53. ὑποδμιδεῖσα Ald.

Ἀσπασίως] Haec vox est etiam apud *Homerum* Odyss. E, v. 398. quem locum imitatur hic *Hesiodus*. Clericus.

ὑπεκπροφύγῃ] reddendum, si quis *vix ac ne vix quidem effugerit*. De vi diuersarum particularum cum verbo compositarum, cuius rei exempla multa apud Hom. agit Longinus Π. Τ. Sect. 10. p. 84. Toll. *Krebsius*.

46. Παννύχιος] Est ἄκυρον, nam aliquam noctis partem cum Alcmena consumserat Iupiter. *Clericus*.

Πατρίδα γαῖαν] Mycenas, quarum Rex fuerat Electryon eius pater. Vide *Apollodorum* Lib. II. Cap. 4. quamuis per omnia non consentiat cum *Hesiodo*. Neque enim in hisce notulis historiam fabularum narrare instituimus. *Clericus*.

50. Καστγνήτω γε μὲν ἦστην] Haec est *versus fulcura ruentis*, nam superiora verba rem satis docent. *Clericus*.

55. Κεκρι-

Αὐτὰρ Ἰφικλῆά γε δορυσσόῳ Ἀμφιτρύωνι,
Κεκριμένην γενεήν· τὸν μὲν, βροτῷ ἀνδρὶ μιγεῖσα·
Τὸν δὲ, Διὶ Κρονίωνι, θεῶν σημάντορι πάντων·
Ὃς καὶ Κύκνον ἔπεφνεν Ἀρηϊάδην μεγάθυμον.
Εὗρε γὰρ ἐν τεμένει ἑκατηβόλῳ Ἀπόλλωνος
Αὐτὸν, καὶ πατέρ' ὃν, Ἄρην, ἄτον πολέμοιο,
Τεύχεσι λαμπομένους, σέλας ὡς πυρὸς αἰθομένοιο,
Ἑσταότ' ἐν δίφρῳ· χθόνα δ' ἔκτυπον ὠκέες ἵπποι,
Νύσσοντες χηλῇσι· κόνις δέ σφ' ἀμφιδεδήει,
Κοπτομένη πλεκτοῖσιν ὑφ' ἅρμασι καὶ ποσὶν ἵππων.
Ἅρματα δ' εὐποίητα καὶ ἄντυγες ἀμφαράβιζον,

Iphicleum autem haſtarum a concuſſore Amphitryone, [bens:
Diuerſam ſobolem: alterum quidem, cum viro mortali concum-
Alterum autem, cum Ioue Saturni filio Deorum imperatore
Qui et Cygnum occidit, Martis filium, magnanimum. [omnium:
Inuenit enim in luco longe iaculantis Apollinis
Ipſum, et patrem eius, Martem, bello inſatiabilem,
Armis fulgentes, ceu fulgorem ignis ardentis,
Stantes in curru: terram autem pulſabant veloces equi,
Ferientes vngulis; puluisque circa ipſos diuidebatur,
Excitatus compactis ſub curribus et pedibus equorum.
Currus autem fabrefacti et rotarum ambitus circum reſonabant,

54. δορισσόῳ Ald. 56. σημάντορι Ald. 59. πατέρα Trinc. 62. ἀμφιδεδήει Ald.

55. Κεκριμένην γενεήν] Hoc eſt, diuerſam generationem, appoſitio. *Guietus.*

Κεκριμένην γενεήν] Hoc eſt, ſobolem διακεκριμένην *diſtinctam*, ſeu quae facile ſecerni poterat. *Clericus.*

57. Κύκνον] Heroëm ex muliere a Marte genitum, de qualibus Heroibus in hoc Poemate egerat Heſiodus. *Clericus.*

58. Ἐν τεμένει Ἀπόλλωνος] Quod erat in Pagaſaeo agro, ad Septentrionem Pelasgici ſinus. Vide v. 70. *Clericus.*

59. Αὐτὸν καὶ πατέρ' ὃν Ἄρην] An? Αὐτὸν καὶ πατέρα ὃν Ἄρην. *Guietus.*

62. Κόνις δέ σφ' ἀμφιδεδήει] Hoc eſt, valde excitatus erat. ardebat κυρίως. *Guietus.*

63. Πλεκτοῖσιν ὑφ' ἅρμασι] An? πηκτοῖσιν. placet. *Guietus.*

71. Δω-

Ἵππων ἰθμένων. κεχάρητο δὲ Κύκνος ἀμύμων,
Ἐλπόμενος Διὸς υἱὸν ἀρήϊον, ἡνίοχόν τε,
Χαλκῷ δηώσειν, καὶ ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δύσειν.
Ἀλλά οἱ εὐχωλέων οὐκ ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων.
Αὐτὸς γάρ οἱ ἐπῶρσε βίην Ἡρακληείην.
Πᾶν δ' ἄλσος καὶ βωμὸς Ἀπόλλωνος Παγασαίου
Λάμπεν ὑπαὶ δεινοῖο θεῦ τευχέων τε, καὶ αὐτοῦ·
Πῦρ δ' ὡς ὀφθαλμῶν ἀπελάμπετο. τίς κεν ἐκείνῳ
Ἔτλη θνητὸς ἐὼν κατεναντίον ὁρμηθῆναι,
Πλὴν Ἡρακλῆος καὶ κυδαλίμου Ἰολάου;
Κείνων γὰρ μεγάλη τε βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ σιβαροῖσι μέλεσσιν.
Ὃς ῥα τόθ' ἡνίοχον προσέφη κρατερὸν Ἰόλαον·

Equis feſtinantibus. gaudebat vero Cygnus egregius,
Sperans ſe Iouis filium ſtrenuum, aurigamque
Ferro interemturum eſſe, et inclytis armis exuturum.
Sed eius vota non exaudiuit Phoebus Apollo.
Ipſe enim contra illum concitauit Herculem.
Totus vero lucus et ara Apollinis Pagaſaei
Collucebat prae vehementis Dei armis, et ipſo;
Et quaſi quidem ignis ex oculis effulgebat. Quis autem illi
Suſtinuiſſet mortalis obuiam ire,
Praeter Herculem et praeclarum Iolaum?
Illorum enim et vis magna, et manus inuictae
Ex humeris natae erant, vna cum robuſtis membris.
Is igitur tunc aurigam allocutus eſt fortem Iolaum:

67. ἰθύσειν Ald. Iunt. 1. 2. 71. καὶ deeſt in Iunt. 1. 2. 72. ἐκλυεν Harl. 74. πρὶν γ' Harl. Ἰόλλας Ald.

71. Δεινοῖο θεῦ τευχέων] Ἄρεος. *Guietus.*

72. Τίς κεν ἐκείνων] Vulgo legitur ἐκείνῳ, illi, ſcil. Marti. Sed Mſ. Harl. legit ἐκείνων, quod quidem reſtitui, vtpote accommodatius ad id quod ſequitur, Κείνων γὰρ μεγάλη τε βίη, καὶ χεῖρες ἄαπτοι. Κατεναντίον vero vſurpatur tam cum Genitiuo quam Datiuo. *Rob.*

76. Ἐπὶ σιβαροῖσι μέλεσσιν] *Supra robuſta membra*; pendentes, ſcilicet. *Guietus.*

Ἦρως, ὦ Ἰόλαε, βροτῶν πολὺ φίλτατε πάντων,
Ἤ τι μετ' ἀθανάτους μάκαρας, τοὶ Ὄλυμπον ἔχουσιν,
Ἦλιτεν Ἀμφιτρύων, ὅτ' εὐσέφανον ποτὶ Θήβην
Ἦλθε, λιπὼν Τίρυνθον εὐκτίμενον πτολίεθρον,
Κτείνας Ἠλεκτρύωνα, βοῶν ἕνεκ' εὐρυμετώπων·
Ἵκετο δ' εἰς Κρείοντα, καὶ Ἡνιόχην τανύπεπλον·
Οἵ ῥά μιν ἡσπάζοντο, καὶ ἄρμενα πάντα παρεῖχον,
Ἧι δίκη ἔσθ' ἱκέτῃσι, τίον δ' ἄρα κηρόθι μᾶλλον.
Ζῶε δ' ἀγαλλόμενος σὺν εὐσφύρῳ Ἠλεκτρυώνῃ
Ἧι ἀλόχῳ· τάχα δ' ἄμμες ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν

O heros Iolaë, mortalium longe cariſſime omnium,
Vtique in immortales beatos, qui Olympum tenent,
Deliquit Amphitryo, quoniam bene munitas ad Thebas
Abiit, relicta Tiryntho vrbe bene condita,
Poſtquam occiderat Electryonem, propter boues latas habentes frontes:
Venitque ad Creontem, et Heniochen longis ornatam veſtibus.
Qui eum exceperunt, et neceſſaria omnia praebuerunt,
Vt aequum eſt ſupplicibus, coluerunteque ex animo magis.
Viuebat autem exſultabundus cum formoſa Electryonide
Coniuge ſua: moxque nos reuoluto anno

79. τί μετ' Iunt. 2. 82. Ἠλεκτρυώνα Trinc. 84. ἥρμενα Ald. 85. δίκη Ald. τίον δέ γε Harl. δ' ἄρ τηλόθι Ald. Iunt. 1. 87. ἐπιπλομένῳ ἐνιαυτῷ Trinc.

79. Ἤ τι μετ' ἀθανάτους] Certe apud immortales. *Guietus.*

80. Ἦλιτεν Ἀμφιτρύων] Quaſi, nempe, irati Dii ei obiecerint ſocerum occidendum; quo facinore admiſſo, in exſilium abire coactus eſt. Nam Deos putabant ad praua facinora interdum homines impellere, vt liquet vel ex v. 89. Quamobrem eos merito caſtigauit *Plato* Lib. II. de Republica. *Clericus.*

83. Ικ. δ' ἐς Κρ. καὶ Ἡνιόχην ταν.] Illa vocatur Εὐριδίκη Sophocl. Antig. 1194. Καὶ μὲν ὁρῶ τάλαιναν Εὐριδίκην ὁμοῦ Δάμαρτα τὴν Κρέοντος — *Rob.*

85. Ἱκέτῃσι] Vide *Aeſchyli* Supplices. *Clericus.*

87. Ἄμμες ἐπιπλομένων] *Aduolutis annis.* An ἐ ἄμμε περιπλομένων. placet. τὸ ἐπιπλομένων agnoſcit Heſychius. ἐπιπλομένων, κυκλουμένων, πληρουμένων, ἐπερχομένων. *Guietus.*

89. Τῶ

Γεινόμεθ', ἔτε φυὴν ἐναλίγκιοι, ἔτε νόημα,
Σός τε πατὴρ καὶ ἐγώ· τοῦ μὲν Φρένας ἐξέλετο Ζεύς.
Ὃς προλιπὼν σφέτερόν τε δόμον, σφετέρους τε τοκῆας, 90
Ὤιχετο τιμήσων ἀλιτήμενον Εὐρυσθῆα,

Nati ſumus, neque ſtatura ſimiles corporis, neque ingenio
Pater tuus et ego: eius quidem mentem ſuſtulit Iupiter
Qui relicta domoque ſua, et ſuis parentibus,
Abiit veneraturus nocentem Euryſtheum,

88. ἔτε φρένας Ald. Iunt. 1. 2. ἐναλίγκιον Ald. 90. δῶμα Ald. Iunt. 1. 2. τε abeſt a Iunt. 2. τοκῆας Trinc. 91. τιμήσων Ald. Εὐρυσσῆα Trinc.

89. Τοῦ μὲν Φρένας ἐξέλετο Ζεύς] Sic et *Aeſchylus*, cuius haec verba habet memoratus *Plato*.

— Θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς
Ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ.

Deus cauſam praebet mortalibus, cum prorſus perdere domum vult.

Incertus alius Tragoedus, in Grotianis Excerptis p. 461.

Ὅταν δὲ Δαίμων ἀνδρὶ πορσύνῃ κακὰ,
Τὸν νοῦν ἔβλαψε πρῶτον ᾧ βουλεύεται.

Quoties alicui deſtinat clades Deus,
Vim laedit illam in mente, quae deliberat.

Alia multa ſimilia impie dicta occurrunt apud Poetas, quorum Dii non multo meliores hominibus. *Clericus.*

Τοῦ μὲν Φρένας ἐξέλετο Ζεύς] Idem de Glauco Homerus Il. ζ. quod tamen in ſplendidiorem alium ſenſum torquere fruſtra conatur Cl. Popius noſtras. Et Il. ί de Agamemnone ἐκ γάρ οἱ Φρένας εἵλετο μητίετα Ζεύς. Vide etiam exempla, quae citauit Clericus in nota ſua, vbi dicit, alia multa ſimilia impie dicta occurrere apud Poetas. Ego autem nullam hiſce dictis impietatem ineſſe exiſtimo, cum in ipſis S. Scripturis dicatur deus *obdurare cor*, *oculos occaecare*, et *aures occludere*. Idem pene dixit Paterculus de Caeſare l. 2. c. 57. *Ineluctabilis fatorum, vis, cuius cum fortunam mutare conſtituit conſilia corrumpit.* Huiuſmodi phraſes ab impietate viudicauit Graeuius in nota ſua ad ἔργ. v. 15. quem vide. *Rob.*

91. Ἀλιτήμενον Εὐρυσθῆα] *Abortiuum illum Euryſtheum.* An ſcribendum ἀλιτήμερον? placet. ἀλιτήμερον, hoc eſt, τὸν διημαρτηκότα τῆς ἡμέρας, ἢ τῶν ἡμερῶν τοῦ τοκετοῦ. eadem ratione ἠλιτόμηνος dicitur. Heſych. ἠλιτόμηνος, πρόωρον, ὠμὸν, ἀπὸ ἐν τῷ δεσντι μηνὶ τεχθέντα, καὶ διημαρτηκότα τῶν μηνῶν ἐν τῇ κυήσει, etc. *Guietus.*

93. Ἅν

Σχέτλιος· ἦ πᾶ πολλὰ μετεσσοναχίζετ' ὀπίσσω,
Ἦν ἄτην ἀχέων· ἡ δ' ἀ παλινάγρετός ἐστιν.
Αὐτάρ ἐμοὶ δαίμων χαλεπὰς ἐπετέλλετ' ἀέθλας.
Ὦ φίλος, ἀλλὰ σὺ θᾶσσον ἔχ' ἡνία φοινικόεντα
Ἵππων ὠκυπόδων· μέγα δὲ φρεσὶ θάρσος ἀέξων,
Ἰθὺς ἔχειν θοὸν ἅρμα, καὶ ὠκυπόδων σθένος ἵππων,
Μηδὲν ὑποδδείσας κτύπον Ἄρεος ἀνδροφόνοιο,
Ὃς νῦν κεκληγὼς περιμαίνεται ἱερὸν ἄλσος
Φοίβου Ἀπόλλωνος ἑκατηβελέταο ἄνακτος.
Ἦ μὴν καὶ κρατερός περ ἐὼν ἄαται πολέμοιο.
Τὸν δ' αὖτε προσέειπεν ἀμώμητος Ἰόλαος·
Ἡθεῖ', ἦ μάλα δή τι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε

Infelix: certe multum ingemiſcebat poſtea,
Culpam ſuam lugens: ſed illa irreuocabilis eſt.
Mihi vero Deus difficiles imperauit labores.
O amice, ſed tu celeriter arripe habenas rutilantes
Equorum alipedum: magnamque mente fiduciam concipiens,
Recta dirige celerem currum, et alipedum robur equorum,
Nihil veritus ſtrepitum Martis hominum occiſoris,
Qui nunc cum clangore circumquaque furit per ſacrum nemus
Phoebi Apollinis longe iaculantis Regis.
Enimuero, validus licet ſit, tamen exſaturabitur bello.
Hunc contra allocutus eſt egregius Iolaus:
O venerande, certe valde pater hominum atque Deorum

92. πολλὰ, vt editur, habet quoque Cod. Palat. e quo varias lect. in notis affert Schreuel. pro quo olim μάλα. 93. ἦδ' Iunt. 1. 94. ἐπέτειλεν Trinc. Steph. marg. 97. ἔχων Harl. 98. ὑποδδείς Harl. 102. ἀμώμητος Ald. 103. ὦ θεῖ' Trinc. Steph. marg. ὦθ' εἶ, ἦ Iunt. 2. ἡθεῖ', ἦ Iunt. 1. Steph. Com. Heinſ. ἦ θεῖ' ἦ Ald. ἦ θεῖ' ἦ cod. Palat. ἡθεῖε, ἦ δὴ cod. Harl.

93. Ἦν ἄτην ἀχέων] *Noxam ſuam dolens.* Guietus.

94. Ἐμοὶ δαίμων] Hoc eſt, fortuna, fors, fatum. ſequente verſu ἔχ' ἡνία φοινικόεντα] *Cape habenas rutilantes.* Guietus.

101. Ἄαται πολέμοιο] Praeſens pro futuro, hoc eſt, κορεσθήσεται, hoc eſt, vincetur a me. An ſcribendum? Ἦ μὴν καὶ κρατερός περ ἀασσεῖται πολέμοιο. ἀασσεῖται pro ἀάσσεται, vt πεσσεῖται pro πέσεται, a πέτομαι. *Guietus.*

103. Ἡθεῖ' ἦ μάλα] A θέω, θείω, σέβω, σέβομαι, θεῖος eſt, pleonaſmo ἠθεῖος, σεμνὸς, σεβαστὸς, σεβάσμιος. Ἠθεῖε, hoc eſt, σεβάσμιε. *Guietus.*

104. Τὸν

Τιμᾷ σὴν κεφαλήν, καὶ ταύρεος Ἐννοσίγαιος,
Ὃς Θήβης κρήδεμνον ἔχει, ῥύεταί τε πόληα·
Οἷον δὴ καὶ τόνδε βροτὸν κρατερόν τε μέγαν τε
Σὰς ἐς χεῖρας ἄγουσιν, ἵνα κλέος ἐσθλὸν ἄρηαι.
Ἀλλά γε, δύσσεο τεύχε' ἀρήια, ὄφρα τάχιστα
Δίφρους ἐμπελάσαντες, Ἄρηός θ' ἡμέτερόν τε,
Μαρνώμεσθ'· ἐπεὶ οὔτι ἀτάρβητον Διὸς υἱὸν,
Οὐδ' Ἰφικλείδην δειδίξεται· ἀλλά μιν οἴω
Φεύξεσθαι δύο παῖδας ἀμύμονος Ἀλκεΐδαο,

Honorat caput tuum, et taurinus Neptunus,
Qui Thebarum moenia tenet, et tuetur ciuitatem:
Sicut sane et hunc mortalem validumque magnumque
Tuas in manus adducunt, vt gloriam magnam auferas.
Sed age, induere arma Mauortia, vt quam celerrime
Currus inter se committentes, Martis et nostrum,
Decertemus: quoniam neque intrepidum Iouis filium,
Neque Iphiclidem perterrebit: sed ipsum puto
Mox fugiturum duos filios inculpati Alcidae,

105. θήβας Trinc. 107. ἄρεσιν Trinc. 108. ἀλλ' ἄγε, δύσεο Trinc. 110. Μαρνώμεθ' Harl. ὅτοι Harl. Ald. Iunt. 1. ἔπη Com. ἀτάρβητον Trinc. 111. δ' εἰδίξεται Ald. 112. Ἀλκείδαο Trinc.

104. Ταύρεος Ἐννοσίγαιος] Vide *Ioannem Tzetzem* ad hunc locum. Ex hoc Neptuni cognomine dicta Ταύρια, quae, vt docet *Hesychius*, fuit ἑορτή τις ἀγομένη Ποσειδῶνος. *Clericus.*

Ταύρεος Ἐννοσίγαιος] ἦγεν διὰ τὸν τῶν κυμάτων ἦχον, ὡς ταῦροι γὰρ μυκῶνται· ἢ ὅτι ταυροκράνος ἐστὶν· ἢ ὅτι Ταύρειος Ποσειδὼν ἐν πόλει Βοιωτίας, διὰ τὸ ταύρας θύεσθαι αὐτῷ καὶ μάλιστα ἐν Ὀγχηστῷ. Διὰ τοῦτο καὶ ταυροκράνας τὰς ποταμούς. Tzetz. *Dicitur Neptunus Taurinus, vel a sonitu fluctuum, qui mugiunt, vt tauri; vel quod taurinum caput habeat; vel quod colatur Taurinus Neptunus in vrbe Boeotiae sacrificio taurorum, et praecipue Onchesti. Inde etiam vocantur fluuii tauriformes.* Vide Graeuii notam et Dacierii ad Horat. l. 4. od. 14 *Sic tauriformis voluitur Aufidus.* Rob.

105. Ῥύεταί τε πόληα] A πόλις, genit. πόλεος, πόληος, πόληα vt βασιλῆος, βασιλῆα. *Guietus.*

112. Ἀλκείδαο] Ἀμφιτρύωνος. *Guietus.*

Δύο παῖδας] Hic παῖς pro quolibet e posteris sumitur; nam Hercules quidem filius erat; Iolaus vero nepos Amphitruonis. *Clericus.*

Οἳ δή σφι σχεδὸν εἶσι, λιλαιόμενοι πολέμοιο
Φυλόπιδα στήσειν· τά σφιν πολὺ φίλτερα θοίνης.
Ὣς φάτο. μείδησεν δὲ βίη Ἡρακληείη,
Θυμῷ γηθήσας· μάλα γάρ νύ οἱ ἄρμενα εἶπεν.
Καί μιν ἀμειβόμενος ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Ἧρως ὦ Ἰόλαε, διοτρεφὲς, ἠκέτι τηλοῦ
Ὑσμίνη τρηχεῖα. σὺ δ', ὡς πάρος ἦσθα δαΐφρων,
Ὣς καὶ νῦν μέγαν ἵππον Ἀρείονα κυανοχαίτην
Πάντη ἀναστρωφᾶν, καὶ ἀρηγέμεν ὥς κε δύνηαι.
Ὣς εἰπὼν, κνημῖδας ὀρειχάλκοιο φαεινοῦ,
Ἡφαίστου κλυτὰ δῶρα, περὶ κνήμῃσιν ἔθηκε.
Δεύτερον αὖ θώρηκα περὶ στήθεσσιν ἔδυνε

Qui prope adsunt, cupientes bello
Praelium conserere: quae res ipsis multo gratior quam epulae.
Sic ait. arrisit autem fortis Hercules,
Animo oblectatus: admodum enim illi grata dixerat:
Atque eum, respondens, verbis volucribus allocutus est:
O heros Iolaë, Iouis alumne, non procul etiam hinc
Pugna aspera. Tu vero quemadmodum antea fuisti bellicosus,
Ita et nunc magnum equum Arionem nigricantibus setis obsitum
Quoquouersum conuerte, et auxiliare pro eo ac poteris.
Sic locutus, ocreas ex Orichalco splendido,
Vulcani inclyta dona, tibiis induxit.
Mox et thoracem pectori induit

113. σφὶν Trinc. εἰσὶ Trinc. 114. φίλτερα] cod. Harl. et Palat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 115. μείδησε Trinc. 116. Μύθῳ Trinc. Steph. marg. νὺ abest a Trinc. 118. Ἰόλα Iunt. 2. 119. τραχεῖα Harl. Ald. Iunt. 1. 2. 120. Ὡς Ald. Ἀρύονα Trinc. 121. ἀναστρωφᾶν Trinc. δύνηαι Iunt. 2. 123. ἔθηκεν Trinc. 124. ἔδυνεν Trinc.

113. Οἳ δή σφι σχέδον εἶσι] Τὸ σφι numeri singularis videtur, nisi forte ad Martem et Cycnum referendum. *Guietus.*

120. Ἀρείονα κυανοχαίτην] Ἀρείων ἵππος, ὃν ἔλαβεν ὕστερον Ἄδραστος. Ὅμηρος·

Οὐκ εἴ κεν μετόπισθεν Ἀρείονα δῖον ἐλαύνεις,
Ἄδρηστε ταχὺν ἵππον,

Οὗτος καὶ Ἀρκίθοος, ὅτε ἐγεννᾶτο ὁ Ἡρακλῆς τῷ Ἀρείονί φασι ἵππῳ κεχρῆσθαι, ᾧ ἐποχούμενος Ἄδραστος ἐν ταῖς Θήβαις ἐξέφυγεν. Tzetzes. Vide quae plurima de hoc equo ex Poetis etc. excerpta congessit Nicol. Lloydius in Dict. Historico-Poetico. *Rob.*

128. Ἀρῆς

Καλὸν, χρύσειον, πολυδαίδαλον· ὃν ῥ' οἱ ἔδωκε
Παλλὰς Ἀθηναίη κύδρη Διὸς, ὁππότ' ἔμελλε
Τὸ πρῶτον σονόεντας ἐφορμήσασθαι ἀέθλους.
Θήκατο δ' ἀμφ' ὤμοισιν ἀρῆς ἀλκτῆρα σίδηρον
Δεινὸς ἀνὴρ· κοίλην δὲ περὶ στήθεσσι φαρέτρην
Καββάλετ' ἐξόπιθεν· πολλοὶ δ' ἔντοσθεν ὀϊστοὶ
Ῥιγηλοὶ, θανάτοιο λαθιφθόγγοιο δοτῆρες.
Πρόσθεν μὲν θάνατόν τ' εἶχον, καὶ δάκρυσι μῦρον·
Μέσσοι δὲ ξεστοὶ, περιμήκεες· αὐτὰρ ὄπισθεν
Μορφνοῖο φλεγύαο καλυπτόμενοι πτερύγεσσιν

Pulcrum; aureum, variegatum: quem ipsi dederat
Pallas Minerua filia Iouis, tunc cum erat
Primum luctuosa aggressurus certamina.
Posuit autem circa humeros malorum depulsorem ferrum
Fortis vir: cauam autem circa pectora pharetram
Reiecit in tergum: in hac multae erant sagittae
Horrendae, mortis vocem eripientis datrices. [crymis madebant:
Hae ab anteriori quidem parte mortem habebant praefixam, et la-
Mediae autem politae erant, longae: sed a tergo
Nigrae aquilae contectae alis

125. χρύσειον Ald. ὃν οἱ ἔδωκεν Trinc. 126. ἔμελλεν Trinc. 127. Τσπρῶτον Ald. σονόεντας Trinc. 128. ἄρης Trinc. 130. Καββάλετ' Ald. Iunt. 1. 2. πολλὰν Ald. Iunt. 1. 2. δέ τοι ἴσσαν Trinc. Steph. marg. 131. λαθηφθόγγοιο Ald. Iunt. 1.

128. Ἀρῆς ἀλκτῆρα σίδηρον] Hoc est, ensem cum baltheo. *Guietus.*

130. Καββάλετ' ἐξόπιθεν] Nota morem pharetram mittendi. lorum seu fascia ex qua pendebat prius in collum induebatur, et inde pharetra a pectore ad quod polita erat in tergum reiiciebatur. *Guietus.*

131. Θανάτοιο λαθιφθόγγοιο] Hoc est, ἐπιλαθέσθαι ποιοῦντος τῆς φθογγῆς. *Guietus.*

132. Δάκρυσι μῦρον] Sanguineis guttis stillabant adhuc recenti a caede, hoc est, inunctae erant letali pharmaco, madebant, stillabant. hoc est, occisorum parentes lacrymare faciebant. *Guietus.*

133. Ξεστοὶ] Hoc est, αἰχμὴν θανατηφόρον. *Guietus.*

134. Μορφνοῖο] Μέλανος. *Guietus.*

Ἦσαν. ὁ δ' ὄβριμον ἔγχος ἀναχμένον εἵλετο χαλκῷ. 135
Κρατὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κυνέην ἐύτυκτον ἔθηκε,
Δαιδαλέην, ἀδάμαντος, ἐπὶ κροτάφοις ἀραρυῖαν,
Ἣ τ' εἴρυτο κάρη Ἡρακλῆος θείοιο.
ΧΕΡΣΙ γε μὲν σάκος εἵλε παναίολον· ἐδέ τις αὐτὸ

Erant. ille autem validam haſtam praefixam aere corripuit:
Capiti vero ingenti galeam fabrefactam impoſuit,
Variegatam, ferream, temporibus adaptatam,
Quae muniebat caput Herculis diuini. [quam
At manibus clypeum accepit valde varium: eum neque quiſ-

135. αἴθοπι χαλκῷ Ald. Iunt. 1. 2. θυμῷ cod. Harl. 136. εὐτυκτον Ald. ἔθηκεν Trinc. 138. ἥρητο Trinc. Poſt θείοιο v. 138. ſpatium eſt aliquot verſuum in ed. Ald. et v. 139. praefiguntur haec; Ἀρχὴ τῆς ἀσπίδος. 139. μὴν Trinc. ἐδὲ τὶς Ald.

137. Ἀδάμαντος] Hoc eſt, ferri duriſſimi. ſubintellige τὸ ἐξ ἀδάμαντος. *Guietus.*

Ἀδάμαντος] Non dubito quidem quin lapillorum pretioſiſſimus ἀδάμας ſit dictus, quaſi ἀδαμάζατος, ob duritiem. *Nomen*, inquit Plinius, Lib. XXXVII. c. 4. *indomita vis Graeca interpretatione accepit.* Sed et metallorum duriſſimum chalybs, hoc eſt, ferrum probe purgatum ac temperatum, eadem de cauſa ἀδάμας dictum eſt, quod aegre dometur. Ex hoc genere adamantis conflata erat galea Herculis, et reliqua omnia, quae cum conflari poſſent ex metallo, *adamantina* dicuntur. Itaque delirat *Diaconus*, qui hic lapillum intelligi ſomniat. Sed et illi falluntur, qui *adamantinum* dici putant dumtaxat durum; cum, vbi de lapillo ſermo non eſt, conflata ex ferro, aut quae certe eo poſſunt conflari ſola dicantur *adamantina.* Clericus.

Ἀδάμαντος] pro ἀδαμαντίνην, cuius generis exempla apud optimum quemque obvia. Homer. Il. ζ, 180. — θεῖον γένος, ἐδ' ἀνθρώπων. Pro ἀνθρώπινον, de quo cum non cogitaret Barneſius, vt centena alia in Homero, ita et hoc, codicibus non addicentibus, mutauit in ἄνθρωπον. *Krebſius.*

138. Εἴρυτο κάρη] Muniebat caput. *Guietus.*

139. Χερσί γε μὲν σάκος εἵλε] Qui clypeos Homeri et Heſiodi inter ſe comparauerit, hac in parte Homerum, in illa Heſiodum ſuperiorem inueniet. In vtroque poëta praelii deſcriptio occurrit, in qua quidem palmam dare Heſiodo non dubitem.

Ἐν δ' ἦν ὑσμίνη Λαπιθάων αἰχμητάων —

Ἐν

Ἐν δ' Ἄρεος βλοσυροῖο ποδώκεες ἕσασκν ἵπποι
Χρύσεοι· ἐν δὲ καὶ αὐτὸς ἐναρφόρος ἅλιος Ἄρης
Αἰχμὴν ἐν χείρεσσιν ἔχων, πρυλέεσσι κελεύων,
Αἵματι φοινικόεις, ὡσεὶ ζωὸς ἐναρίζων,
Δίφρῳ ἐμβεβαώς. πυρὶ δὲ Δεῖμός τε, Φόβος τε
Ἕφασαν, ἱέμενοι πόλεμον καταδύμεναι ἀνδρῶν.
Ἐν δὲ Διὸς θυγάτηρ Ἀγελείη Τριτογένεια,
Τῇ ἰκέλη, ὡσείτε μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν,
Ἔγχος ἔχεσ' ἐν χερσὶ, χρυσείην τε τρυφάλειαν,
Αἰγίδα δ' ἀμφ' ὤμοις· ἐπὶ δ' ὤχετο φύλοπιν αἰνήν.

Et infra.

— Τοὶ δ' αὖτε μάχην ἔχον, αἱ δὲ μετ' αὐτὰς
Κῆρες κυάνεαι, λευκὰς ἀραβεῦσαι ὀδόντας,
Δεινωποὶ, βλοσυροί τε, δακφοινοί τ', ἄπλητοί τε
Δῆριν ἔχον περὶ πιπτόντων. πᾶσαι δ' ἄρ' ἵεντο
Αἷμα μέλαν πιέειν· ὃν δὲ πρῶτον μεμάποιεν
Κείμενον, ἢ πίπτοντα νεώτατον, ἀμφὶ μὲν αὐτῷ
Βάλλ' ὄνυχας μεγάλας. etc.

In his Contentio, Metus, Fuga, Parcae, Mars, Pallas, aliaeque omnes imagines poeticae, quae terrorem excitare possint, mira arte componuntur. Non tamen exinde inferre velim, in huiusmodi descriptionibus semper plus posse Hesiodum Homero; *Quis enim Hesiodi tam fautor inepte est?* Cum autem in praecedentibus Iliados libris omnimoda praeliorum genera depinxisset Homerus, facile se excusandum putauit, si eandem rem hic loci minus accurate tractaverit. Sed Hesiodus, quanto erant apud se rariores ifiusmodi descriptiones, tanto sibi magis elaborandum duxit, vt occasione oblata hunc locum pro virili ornaret.

Obsidio apud Homerum in singulis circumstantiis accurate describitur. Senes et mulieres muros defendentes, iuuenes portis erumpentes, insidiae positae, armentorum interceptio, ortumque exinde praelium verissime pinguntur.

Τὴν δ' ἑτέρην πόλιν ἀμφὶ δύο στρατοὶ εἵατο λαῶν,
Τεύχεσι λαμπόμενοι· δίχα δέ σφισιν ἤνδανε βουλὴ,
Ἠὲ διαπραθέειν, ἢ ἄνδιχα πάντα δάσασθαι
Κτῆσιν, ὅσην πτολίεθρον ἐπήρατον ἐντὸς ἐέργει.
Οἱ δ' ἄπτω πείθοντο, λόχῳ δ' ὑπεθωρήσσοντο.
Τεῖχος μέν ῥ' ἄλοχοί τε φίλαι, καὶ νήπια τέκνα,
Ῥύατ' ἐφεζόμενοι, μετὰ δ' ἀνέρες ἕς ἔχε γῆρας.
Οἱ δ' ἴσαν· ἦρχε δ' ἄρα σφιν Ἄρης, καὶ Παλλὰς Ἀθήνη,
Ἄμφω χρυσείω, χρύσεια δὲ εἵματα ἕσθην,
Καλὼ καὶ μεγάλω σὺν τεύχεσιν, ὥς τε θεὼ περ,
Ἀμφὶς ἀριζήλω· λαοὶ δ' ὑπολίζονες ἦσαν.
Οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἵκανον, ὅθι σφίσιν εἶκε λοχῆσαι. etc.

In obsidione Hesiodi pauciores quidem sunt imagines, illae tamen grandiores et magis magnificae. Viri pro liberis et parentibus pugnantes; fletus mulierum de turribus praelium spectantium; senes pro portis trepidantes, et pro filiis in conspectu suo pugnantibus vota facientes, sublimiter admodum et pathetice describuntur.

Ἄνδρες ἐμαρνάσθην πολεμήϊα τεύχε' ἔχοντες
Τοὶ μὲν ἀπὸ σφετέρης πόλιος, σφετέρων τε τοκήων
Λοιγὸν ἀμυνόντες· τοὶ δὲ πρα-θέειν μεμαῶτες.
Πολλοὶ μὲν κέατο, πλέονες δ' ἔτι δῆριν ἔχοντες
Μάρναν θ'· αἱ δὲ γυναῖκες εὐδμήτων ἐπὶ πύργων
Χάλκεον ὀξὺ βόων, κατὰ δ' ἐδρύπτοντο παρειὰς
Ζωῆσιν ἴκελαι, ἔργα κλυτᾶ Ἡφαίστοιο.
Ἄνδρες δ' οἱ πρεσβῆες ἔσαν γῆράς τε μεμαρπτον,
Ἀθρόοι ἐκτοσθεν πυλέων ἔ-σαν, ἄν δὲ θεοῖσι
Χεῖρας ἔχον μακάρεσσι, περὶ σφετέροισι τέκεσσι
Δειδιότες.

Imago quidem Tristitiae, (vt c. 9. περὶ ὕψους animaduertit Longinus) odiosa potius est, quam terribilis, ἃ δεινὸν ἐποίησε τὸ εἴδωλον, ἀλλὰ μισητόν. Sed, pace tanti Viri dixerim, non ideo reprehensione dignus est Hesiodus. Describendae sunt res, vt sunt. Odiosam depinxit Tristitiam, et odiosa est, et nequaquam ad incutiendum terrorem accommodata. Vt vero praelia, et obiecta terribilia in Hesiodi scuto melius depinguntur; sic Ruris descriptio apud Homerum sub hisce quinque imaginibus comprehensa, arationis, messis, vindemiae, armenti, pecoris, longe elegantior est, et accuratior quam apud Hesiodum. Nec adeo mirandum est, hoc ita euenisse. Poeta enim rusticus, qui antea hanc rem ex destinato tractauerat, descriptionem ruris obiter illatam exornare noluit. Sed poeta ille πολεμικὸς, ruris prospectu quasi fortuito oblato, maiorem ei depingendae operam dat. Simplices nempe sunt et inornatae Hesiodi descriptiones. Homericae selectis pulcherrimis circumstantiis variantur. Aratoribus, cum terminum iam agri attigissent, vinum ministratur.

Οἱ δ' ὁπότε τρέψαντες ἰκοίατο τέλσον ἀρούρης
Τοῖσί δ' ἔπειτ' ἐν χερσὶ δέπας μελιηδέος οἴνου
Δόσκεν ἀνὴρ ἐπίων.

Messores ipse dominus gaudens intuetur, iisque serui sub arbore prandium parant.

— βασιλεὺς δ' ἐν τοῖσι σιωπῇ
Σκῆπτρον ἔχων ἑστήκει ἐπ' ὄγμου γηθόσυνος κῆρ.
Κήρυκες δ' ἀπάνευθεν ὑπὸ δρυὶ δαῖτα πένοντο. etc.

Vindemiatoribus citharoedus interludens operam leuat.

Τοῖσιν δ' ἐν μέσσοισι πάϊς Φόρμιγγι λιγείῃ
Ἱμε-

Οὔτ' ἔρρηξε βαλὼν, οὔτ' ἔθλασε, θαῦμα ἰδέσθαι.
Πᾶν μὲν γὰρ κύκλῳ τιτάνῳ, λευκῷ τ' ἐλέφαντι,
Ἠλέκτρῳ θ' ὑπολαμπὲς ἦεν, χρυσῷ τε φαεινῷ
Λαμπόμενον· κυάνῳ δὲ διὰ πτύχες ἠλήλαντο.
Ἐν μέσσῳ δὲ δράκοντος ἦεν φόβος, ὅττι φατειὸς,
Ἔμπαλιν ὄσσοισιν πυρὶ λαμπομένοισι δεδορκώς.
Τῷ καὶ ὀδόντων μὲν πλῆτο στόμα λευκὰ θεόντων,

Perrupiſſet iaciendo, neque comminuiſſet, mirum viſu.
Nam totus quidem circumquaque gypſo, candidoque ebore,
Et electro lucidus erat, auroque fulgido
Splendens: caeruleae vero laminae erant ductae.
In medio autem draconis erat terror, haudquaquam effabilis,
Retro oculis igne lucentibus tuens.
Cuius et dentibus quidem repletum erat os candicantibus,

140. ἔτλασε Trinc. 142. ἦν Iunt. 143. διαπτύχες Ald. 145. ὅσσοι σοι Trinc. 146. πλῆτο Ald. Iunt. 1.

Ἰμερόεν κιθάριζε· λίνον δ' ὑπὸ καλὸν ἄειδε
Λεπταλέῃ φωνῇ· τοὶ δὲ ῥήσσοντες ὁμαρτῇ
Μολπῇ τ' ἰϋγμῷ τε, ποσὶ σκαίροντες ἔποντο.

Vtriuſque clypei ambitus Oceanum continet, qui nullo vel verborum, vel rerum ornatu ab Homero deſcribitur,

Ἐν δ' ἐτίθει ποταμοῖο μέγα σθένος Ὠκεανοῖο
Ἄντυγα πὰρ πυμάτην σάκεος πύκα ποιητοῖο

Sed ſumma ab Heſiodo elegantia, pulcherrimiſque imaginibus decoratur,

Ἀμφὶ δ' ἴτυν ἔδεεν Ὠκεανὸς πλήθοντι ἐοικώς·
Πᾶν δὲ συνεῖχε σάκος πολυδαίδαλον· οἱ δὲ κατ' αὐτὸν
Κύκνοι ἀερσιπόται μεγάλ' ἤπυον· οἱ ῥά γε πολλοὶ
Νῆχον ἐπ' ἄκρον ὕδωρ· πὰρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο etc.

Vt iam de vtroque clypeo iudicium meum interponam, Homericum certe praeſtantiorem cenſeo, Heſiodeum vero proximum non longo interuallo. Ideoque recentiores illi Critici iniqui fautores Homeri habendi ſunt, qui vtrique clypeo Sannazarii verſum applicuerant. Illum hominem dicas, hunc poſuiſſe deum. *Rob.*

141. Τιτάνῳ] *d'émail blanc.* Guietus.

142. Ἐρρῆξε] Perrupit, hoc eſt, perrumpere potuiſſet. *Guietus.*

143. Διὰ πτύχες ἠλήλαντο] Caerulei ductus traiecti erant. Eſt τμῆσις pro διηλήλαντο. *Guietus.*

Δεινῶν, ἀπλήτων. ἐπὶ δὲ βλοσυροῖο μετώπῳ
Δεινὴ Ἔρις πεπότητο, κορύσσουσα κλόνον ἀνδρῶν,

Saeuis, inacceſſis. ſupra terribilem autem frontem
Saeua contentio volitabat, accendens pugnas hominum,

147. προσώπῳ Trinc.

147. Λευκὰ θεόντων] An? ὀδόντων λευγαλεάων, vt ſupra βλεφάρων ἀπὸ κυανεάων? ἐπέχω. τὸ λευκὰ θεόντων ineptum eſt et corruptum videtur An? λευγαλεόντων, a λευγαλέος, λευγαλέοντος, a λεύγω, λήγω, λευγάω, λευγάλω λευγαλὸς, λευγαλέος, et λευγάλεος. *Guietus.*

Ἀπλήτων] Hoc eſt, ad quos ſine periculo nemo manum admoueret. Quae eſt propria ſignificatio vocis ἄαπτος hoc eſt, *qui* tuto *tangi nequit.* Vide vſſ. 230 et 268. *Clericus.*

148. Κορύσσουσα κλόνον ἀνδρῶν] Extollens, augens, vel agitans, ciens. *Guietus.*

Δεινὴ ἔρις πεπότητο] Non modo intoleranda eſt licentia Poetae, quod multo plura poneret in clypeo, quam poterant contineri; ſed quod eum impleret αὐτομάτοις, qualia multa poſtea occurrent. Scio nonnullos propterea abiudicaſſe hoc Poema *Heſiodo*; ſed iidem deleant etiam oportet quod habet *Homerus* de anciliis aureis Vulcani, ſuſpectamque habeant deſcriptionem clypei Achillis, quae eſt Iliados Σ. Atqui veteres illi Poetae nullam veriſimilitudinis rationem habebant, vbi ſermo erat de operibus Deorum. Quamobrem non ſemel *Heſiodus* monet haec fuiſſe κλυτὰ ἔργα περιφρονος Ἡφαίστοιο, vt fictionum audaciam minuat. *Clericus.*

Δεινὴ Ἔρις πεπότητο] In Clerici nota ad hunc verſum duas reperiet obiectiones Lector. 1. Quod plures imagines in clypeum congeſſerit Poeta, quam poterant in eo contineri. 2. Quod eum impleuerit τοῖς αὐτομάτοις, rebus ſeſe vltro mouentibus.

Priorem obiectionem diluerunt Boiuinius in diſſertatione ſua de clypeo Homerico, et Cl. Popius in notis ſuis, qui clypeum in partes diuidentes ſuum cuique imagini locum aſſignarunt. Ad ſecundam reſpondeo, quod τὰ αὐτόματα nequaquam in clypeo caelentur. Δεινὴ Ἔρις πεπότητο, i. e. caelata erat imago Contentionis volitantis. Semper intelligenda ſunt, ὡσεὶ, ἵκελος etc. quae in aliis locis exprimuntur.

Καί τε συναίκτην, ὡσεὶ ζωοί περ ἐόντες. 189.
Αἵματι Φοινικόεις, ὡσεὶ ζωὰς ἐναρίζων. 194.
Τῇ ἰκέλη, ὡσεί τε μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν. 198.

Δελφῖ-

Σχετλίη, ἥ ῥα νόον τε καὶ ἐκ φρένας εἵλετο φωτῶν
Οἵτινες ἀντιβίην πόλεμον Διὸς υἱῖ φέροιεν·
Τῶν καὶ ψυχαὶ μὲν χθόνα δύνασ' Ἄϊδος εἴσω
Αὐτῶν· ὀστέα δέ σφι, περὶ ῥινοῖο σαπείσης,
Σειρίῳ ἀζαλέοιο, μελαινῇ πύθεται αἴῃ.

Tetra, quae et mentem eximebat et praecordia viris
Quicumque bellum aduerſus Iouis filium gererent.
Quorum et animae quidem ſub terram eunt ad Orcum intro
Ipſorum: oſſa autem eorum, pelle circum putrefacta,
Sole a torrido, in nigra putreſcunt terra.

149. ἄϊντο Trinc. βρωτῶν cod. Harl. 151. δύνασιν Trinc. Iunt. 2. δύμεναι Harl. 152. σφιν Ald. Iunt. 1. 2. 153. μελαίνῃ Harl. μελαινῇ Trinc. Steph. marg. καλαινῇ Iunt. 1. 2. κελαινὴ — αἴη Ald.

Δελφῖνες τῇ καὶ τῇ ἐθύνεον ἰχθυάοντες,
Νηχομένοις ἴκελοι.

Sic etiam Virgilius, ſubacti iudicii poeta, in deſcriptione clypei Aeneae nota loquendi figura, *imagines* quaſi *viuas* et actiones quaſi veras deſcribet.

Et circum argento clari delphines in orbem
Aequora verrebant caudis, aeſtumque ſecabant.

Et iterum

Atque his auratis *volitans* argenteus anſer
Porticibus, Gallus in limine ad eſſe *canebat*.

Quis ſanus ſuſpicetur anſeres in clypeo reuera, volitantes, vel delphines natantes Virgilium introduxiſſe. In his omnibus intelligas, *quaſi ſimilis, videbatur*, etc., vt idem poſtea Poeta. Ipſa *videbatur* ventis regina vocatis Vela dare. Aen. l. 8. *Rob.*

150. Διὸς υἱῖ] Ab ὗις, ὕιος, υἱῖ, υἷες, et συναιρέσει υἱῆς, υἱος, υἷες, etc. *Guietus.*

152. Περὶ ῥινοῖο σαπείσης] Περισαπείσης ῥινοῖο. ἡ ῥινὸς, τῆς ῥινῆ. *Guietus.*

153. Σειρίῳ] Hoc eſt, ἡλίῳ. ſubintellige ὑπὸ. Sed ſcribendum videtur Σεῖρος ὑπ' ἀζαλέοιο κ. π. αἴῃ? placet. Suidas: Σειρὶ, σειρὸς, ὁ ἥλιος, καὶ σείριος. Supra σείριος ἀστὴρ, hoc eſt, ὁ ἥλιος. *Guietus.*

Σείριος] Quamuis *Ibycus*, ſi *Heſychio* credimus, omnia aſtra σείρια vocauerit; ceteri tamen omnes Poetae aut Solem, aut Caniculam eo nomine appellarunt. Quae aſtra cum omnium, inter errantes, inerrantesque ſtellas, potiſſima haberentur, credibile eſt dicta σειρίας quaſi *principes*, nam שר *ſchar* Phoenicia Lingua princeps dicitur. Sol certe dicebatur *praeeſſe*, vel *dominari diei*. Vide Gen. I, 16. et quae ad eum loeum notauimus. *Clericus.*

Ἐν δὲ προϊωξίς τε παλίωξίς τε τέτυκτο.
Ἐν δ' ὅμαδός τε, Φόβος τ', ἀνδροκτασίη τ' ἐδεδήει. 155
Ἐν δ' ἔρις, ἐν δὲ κυδοιμὸς ἐθύνεον· ἐν δ' ὀλοὴ κὴρ,
Ἄλλον ζωὸν ἔχουσα νεούτατον, ἄλλον ἄουτον,
Ἄλλον τεθνειῶτα, κατὰ μόθον ἕλκε ποδοῖιν.
Εἶμα δ' ἔχ' ἀμφ' ὤμοισι δαφοίνεον αἵματι φωτῶν,
Δεινὸν δερκομένη, καναχῇσί τε βεβριθυῖα. 160
Ἐν δ' ὀφίων κεφαλαὶ δεινῶν ἔσαν ὅτι Φατειῶν
Δώδεκα· ταὶ Φοβέεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων,
Οἵτινες ἀντιβίην πόλεμον Διὸς υἷι Φέροιεν.
Τῶν καὶ ὀδόντων μὲν καναχὴ πέλεν, εὖτε μάχοιτο

In eo autem et propulsatio et vice versa persecutio factae erant.
In eo tumultus, terror, et homicidium ardebant.
In eo contentio quoque, et turba furebant: in eo pernicioſa Parca,
Viuum alium tenens recens vulneratum, alium autem illaesum,
Alium mortuum, per pugnam trahebat pedibus. [rorum
Vestem autem habebat circum humeros cruentam sanguine vi-
Saeuum intuens, clamoribusque vehementer strepens. [effabilium,
In eo autem et serpentum capita saeuorum erant, haud quaquam
Duodecim; illa perterrefaciebant super terram homines,
Quicumque bellum contra Iouis filium mouerent.
Eorum et dentium quidem crepitus edebatur, quoties pugnabat

155. τε δεδήει Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 158. τεθνηῶτα Trinc. 159. διαφοίνεον Iunt. 1. δαφείνεον Com. 164. κατα-ναχὴ Iunt. 1. 2. χαναχὴ Trinc.

155. Ἀνδροκτασίη τ' ἐδεδήει] Ardebat, feruebat. v. seq. ὀλοὴ κὴρ] Κὴρ. *Guietus.*

156. Ἔν δ' ἔρις, ἐν δὲ κυδοιμὸς ἐθύνεον] Hic versus et tres sequentes in Homeri etiam Scuto occurrunt, nisi quod apud Homerum legitur ὁμίλεον; quod verbum cum minus violentiae in occurrendo exprimat, minus videtur accommodatum personis introductis, quam τὸ ἐθύνεον. Barnesius vero, nescio quamobrem, nisi ob τὴν Φιλομηρίαν praefert τὸ ὁμίλεον. *Rob.*

160. Καναχῇσί τε βεβριθυῖα] Scribo βεβρηχυῖα, strepitu grauis, hoc est, grauiter imminens, incumbens. Hesych. βέβρηχεν, ἤχησεν, a βρέχω, βρηχω, βέβρηχα, βεβρηχὼς, βεβρηχυῖα. *Guietus.*

164. Τῶν καὶ ὀδόντων] Τὸ ἐκ hic supplendum. A quibus sc. serpentibus. *Guietus.*

165. Δαίε-

Ἀμφιτρυωνιάδης· τὰ δὲ δαίετο θωὺτὰ ἔργα.
Στίγματα δ' ὡς ἐπέφαντο ἰδεῖν δεινοῖσι δράκυσι
Κυάνεα κατὰ νῶτα, μελάνθησαν δὲ γένεια.
Ἐν δὲ συῶν ἀγέλαι χλώνων ἔσαν, ἠδὲ λεόντων
Ἐς σφέας δερκομένων, κοτεόντων τ' ἰεμένων τε,
Τῶν καὶ ὁμιληδὸν ῥίγες ἤϊσαν· ἠδέ νυ τώνγε
Οὐδέτεροι τρεέτην· φρίσσον γε μὲν αὐχένας ἄμφω.
Ἤδη γάρ σφιν ἔκειτο μέγας λὶς, ἀμφὶ δὲ κάπροι

Amphitryoniades. Haec autem distincta erant miranda opera.
Porro veluti puncta quaedam apparebant saeuis draconibus,
Caerulea per terga, denigrataeque erant illis maxillae.
In eo autem et suum greges agrestium erant, atque leonum
Mutuo sese adspicientium, irascentiumque et ruentium,
Quorum etiam turmatim ordines incedebant; neque vero hi,
Neque illi alteros timebant; horrebant attamen colla vtrorumque.
Iam enim ipsis iacebat magnus leo, circum autem apri

165. Ἀμφιτριωνιάδης Trinc. θαύματα Trinc. Steph. marg. θεῖα τὰ· Iunt. 2. θαυματὰ cod. Palat. 166. δράκυσιν Trinc. 167. Κυάνεα Ald. Iunt. 1. Steph. marg. cod. Palat. 169. κοτεόντων Ald. τιεμένων Ald. Iunt. 1. θ' ἰεμένων Harl. 170. ὁμιλαδὸν Trinc. Steph. marg. τοίγε Ald. Iunt. 1. 2. τῶνγε edidit Robinſ. vulgo τώγε. 171. ἠδ' ἕτεροι Ald. Iunt. 1. 172. κάπροιν Ald. κάπροιο Iunt. 1. 2.

165. Δαίετο θωῦτὰ ἔργα] Heſych. δαίεται, καίεται et δαιόμενον, καιόμενον. fulgebant. θαύματα ἔργα legit Diaconus. θωῦτὰ, hoc eſt θαυμαστὰ. a θάω, θαύω, θαῦμα, θωῦω Ionice. θωῦμα, θωῦτὸς, θωῦτὰ ἔργα Ionice. θαυμαστὰ. Sic et θωϋμάζω pro θαυμάζω. τὸ θωῦτὰ a θωῦω ſit oportet, pro quo θωῦσσω habet Heſych. θωῦσσειν, βοᾶν, μέλπειν, κηρύσσειν, etc. vel ſic θωῦσσω, θωῦσω, vt πλάσσω, πλάσω. θώυγα, θώϋτα, θωῦτὸς pro θωῦγὸς. *Guietus.*

166. Ὡς ἐπέφαντο] Nota pleonaſmum ἐπεφαντο ἰδεῖν. *Guietus.*

168. Χλώνων] A χλῶνος, non a χλώνης Nominatiuo, τὸ χλώνων genitiuus pluralis. *Guietus.*

170. Οὐδέ νυ τῶνγε] Aliae Editiones habent τώγε, ſed ex Mſ. Harl. reſtitui τῶνγε, quod melius videtur — τῶνγε ἠδέτεροι. *Rob.*

171. Αὐχένας ἄμφω] Vtrorumque. leonum, ſcilicet, et aprorum. *Guietus.*

173. Κατὰ

Δοιοὶ, ἀπηρέμενοι ψυχὰς, κατὰ δέ σφι κελαινὸν
Αἷμ' ἀπελείβετ' ἔραζ'. οἱ δ', αὐχένας ἐξεριπόντες,
Κείατο τεθνηῶτες ὑπὸ βλοσυροῖσι λέουσι.
Τοὶ δ' ἔτι μᾶλλον ἐγειρέσθην, κοτέοντε μάχεσθαι,
Ἀμφότεροι, χλῶναί τε σύες, χαροποί τε λέοντες.
Ἐν δ' ἦν ὑσμίνη Λαπιθάων αἰχμητάων,
Καινέα τ' ἀμφὶ ἄνακτα, Δρύαντά τε, Πειρίθοόν τε,
Ὁπλέα τ', Ἐξάδιόν τε, Φάληρόν τε, Πρόλοχόν τε,
Μόψον τ' Ἀμπυκίδην, Τιταρήσιον, ὄζον Ἄρηος,

Duo, ſpoliati vita, deorſumque illis niger
Cruor deſtillabat in terram. ipſi autem, ceruicibus deiectis,
Iacebant mortui ſub terribilibus leonibus.
At illi magis etiam excitabantur, incenſi ad pugnandum,
Vtrique, agreſtesque ſues, trucesque leones.
In eo autem erat et pugna Lapitharum bellatorum,
Caeneus Rex, Dryasque, Pirithousque,
Hopleusque, Exadiusque, Phaleruſque, Prolochusque,
Mopſusque Ampycides, Titareſius, filius Martis,

173. σφιν Ald. Iunt. 1. 174. ἀπελείβετ' Ald. Iunt. 1. 2. ἀπελείβε τ' Trinc. 175. τεθνειῶτες Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. βλησυροῖσι Iunt. 2. λέουσιν Iunt. 2. Trinc. 176. κότεόν τε cod. Palat. 178. ὑσμήνη Trinc. Λαπιθῶν Ald. Iunt. 1. 2. 179. ἀμφιάνακτα Ald. 180. Φάλερόν Rob. ed. vitio operarum. 181. Ταρήσιον cod. Harl.

173. Κατὰ δέ σφι] Τὸ κατὰ hic pro κάτω, vel καταπελείβετο. compoſite. *Guietus.*

181. Ὄζον Ἄρηος] Ramum Martis, non *notbum.* Guietus.

Μόψον τ' Ἀμπυκίδην, Τιταρήσιον] Exiſtimaſſe videtur Graeuius Τιταρήσιον fuiſſe nomen proprium Lapithae, diſtinctum. Errat certe Vir Doctiſſ. Eſt enim nomen gentilitium Mopſoque attributum a patria ſua. Hoc ſatis confirmat Diaconus, quem non bene hic loci reprehendit Graeuius. Τὸν Μόψον τὸν υἱὸν οἵεν Ἄμπυκος τὸν Τιταρήσιον ἀπὸ Τιταρησίας τόπου. De eodem Tzetz. in Schol. ad Lycophr. Ὁ Μόψος ἦτος εἷς τῶν Ἀργοναυτῶν ἦν υἱὸς Ἀμπύκου καὶ Χλωρίδος τῆς Ὀρχομένου. ὁ δὲ Ἄμπυκος υἱὸς Τιταιρῶνος, ἀφ' οὗ καὶ πόλις. Ipſe etiam Lycophron ad v. 881. etc. eiuſdem Mopſi mentionem facit —

Μόψον Τιταιρώνειον, ἔνθα ναυάται
Θηνόντα ταρχύσαντο, τυμβείαν θ' ὕπερ

Κρη-

Θησέα τ' Αἰγείδην, ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν,
Ἀργύρεοι, χρύσεια περὶ χροὶ τεύχε' ἔχοντες,
Κένταυροι δ' ἑτέρωθεν ἐναντίοι ἠγερέθοντο,
Ἀμφὶ μέγαν Πετραῖον, ἰδ' Ἄσβολον οἰωνιστὴν, 185

Theſeusque Aegides, ſimilis immortalibus:
Argentei, aurea circum corpus arma habentes.
Centauri autem ex altera parte contra hos congregabantur,
Magnus Petraeus, atque Asbolus augur,

182. ἐπιείκηλον Iunt. 1. 2. 183. deeſt in cod. Harl. 185. Πετραῖον Heinſ. ᾗδ' Ald. Iunt. 1. Steph. Com.

Κρηπῖδ' ἀνεσήλωσαν, Ἀργώης δορὸς
Κλασθὲν πέτευρον, νεῤτέρων κειμήλιον
Αὐσίγδα, Κιννύφειος ἣν τέγγων ῥόος
Νασμοῖς λιπαίνει.

ſtruſus. Duxerat ille vxorem mulierem נפילית *nphilith*, hoc eſt, ſtirpe *Nephilacorum*, vel τῶν *Nephilim*; quo nomine Phoenices vocabant equites latrocinia exercentes, a verbo נפל *naphal*, irruit. Vide notata a nobis ad Gen. VI, 4. At Graeci poſteriores ex Lingua ſua, quae ab antiqua, lapſu temporis migrationibusque gentium, immenſum quantum mutata erat, interpretati ſunt νεφέλην *nubem*. Ex hoc connubio nati dicuntur *Centauri*, ſeu כנותרים *chnoterim*, hoc eſt, *quaſi obſeruantes*, vel inſidiantes; qui creditì ſunt ſemihomines et ſemiequi, propter diuturnam equitationem, qua circumcurſabant vicina omnia, et ſubitis incurſionibus infeſta habebant. *Clericus*.

Sic etiam Ammianus l. 14. Et Μόψου ἑξία, vatis illius domicilium Mopſi, quem a commilitio Argonautarum cum aureo vellere direpto, et errore abſtractum delatum ad Africae littus mors repentina conſumſit; et ex ceſpite Punico tecti Manes eius Heroici dolorum varietati medentur plerumque hoſpitales. *Rob.*

184. Κένταυροι] Narrant Poetae hos fuiſſe Ixionis filios, ex Nephele, hoc eſt vt putant, *nube*, quam pro Iunone amplexus eſt, et compreſſit. Haec vero nos de hac fabula, deque nomine Centaurorum coniiciebamus. Ixion, antiquiſſimus tractus Theſſaliae Regulus, videtur Iouis totius Theſſaliae et Graeciae Regis conuiua fuiſſe, deinde in carcerem miſſus; qua de cauſa, dictus eſt εἰς

185. Ἄσβολον] In miſcellaneis Auctorum emendationibus, quae ſingulis menſibus edebantur, hanc obſeruationem legimus. "Ἀσπίδος auctor ad nomen Centauri in Fornace, Poemate procul dubio recenti, alludit."

Ἀμφὶ

Ἄρκτον θ', Οὔριόν τε, μελαγχαίτην τε Μίμαντα,
Καὶ δύο Πευκείδας, Περιμήδεά τε, Δρύαλόν τε,
Ἀργύρεοι, χρυσέας ἐλάτας ἐν χερσὶν ἔχοντες.
Καί τε συναΐκτην, ὥσει ζωοί περ ἐόντες,
Ἔγχεσιν ἠδ' ἐλάτῃς αὐτοσχεδὸν ὠρίνωντο. 190

Arctusque, Huriusque, nigerque pilis Mimas,
Et duo Peucidae, Perimedes, Dryalusque,
Argentei, aureas abietes in manibus habentes.
Atque impetum pariter faciebant, perinde ac si viui essent,
Lanceisque atque abietibus cominus certabant.

186. Θήριον Trinc. Steph. marg. 187. Πευκίδας Ald. 188. Ἀργύρεας — Ἔχοντας Harl. 190. ἐλάτης Ald.

Ἀμφὶ μέγαν Πετραῖον ἰδ' Ἄσβολον οἰωνιςήν.

In Fornace — Σμάραγόν τε καὶ Ἄσβολον. Ex qua, inter alias rationes, concludit Vir Cl. τὴν Ἀσπίδα esse recentem, nec genuinum Hesiodi opus. Sed hoc nequaquam patet. Quo enim probatur argumento Scutum Herculis ad Fornacem alluisse?

De Scuti quidem antiquitate ambigitur; sed Fornacem recentem esse constat. Verisimile quidem est, siqua hic loci allusio sit, Fornacem ad Scutum, non Scutum ad Fornacem alluisse. Miror vero, quamobrem Vir Cl. in antiquis codicibus versatissimus, affirmauerit, τὸν Ἄσβολον in Fornace legi. In vetustissimis, omnibusque aliis, quos vidi, libris legitur Ἄσβετον, quem quidem Barnelius, nulla, quam scio, auctoritate fretus in Ἄσβολον commutauit.

Ἄσβολος antiquissimum est Centauri nomen. In Epigrammate veteri a Philostrato in Heroic. citato ab Hercule crucifigi dicitur.

Ἄσβολος ἔτε θεῶν τρομέων ὄπιν, ἔτ' ἀνθρώπων,
Ὑψικόμοιο κρεμαςὸς ἀπ' εὐλιπέος κατὰ πεύκης
Σύγκειται μέγα δεῖπνον ἀμετροβίοις κοράκεσσι.

Eundem, vt credere par est, inter Scriptores Ante-Homericos numerant Veteres. (Vid. Fabric. Bibl. Gr.) Ideoque nequaquam probari potest, τὴν Ἀσπίδα recentem esse ex eo quod in isto poemate hoc nomen occurrat. *Rob.*

186. Οὔριον τε] Οὔρειον scribendum videtur. ab ἄρευς, ἄρεως. v. seq. πευκείδας] πεύκη, πευκεὺς, πευκείδης. *Guietus.*

189. Συναΐκτην] Legendum videtur συναίχθην, hoc est, συνορμητικῶς. *Guietus.*

Συν-

Ἐν δ' Ἄρεος βλοσυροῖο ποδώκεες ἔσασαν ἵπποι
Χρύσεοι· ἐν δὲ καὶ αὐτὸς ἐναρφόρος ἄλιος Ἄρης
Αἰχμὴν ἐν χείρεσσιν ἔχων, πρυλέεσσι κελεύων,
Αἵματι φοινιόεις, ὡσεὶ ζωὸς ἐναρίζων,
Δίφρῳ ἐμβεβαώς· παρὰ δὲ Δεῖμός τε Φόβος τε
Ἔσασαν, ἱέμενοι πόλεμον καταδύμεναι ἀνδρῶν.
Ἐν δὲ Διὸς θυγάτηρ Ἀγελείη Τριτογένεια,
Τῇ ἰκέλη, ὡσεί τε μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν,
Ἔγχος ἔχεσ' ἐν χερσὶ, χρυσείην τε τρυφάλειαν,
Αἰγίδα τ' ἀμφ' ὤμοις· ἐπὶ δ' ὤχετο φύλοπιν αἰνήν.

Inter haec autem Martis terribiles alipedes ſtabant equi
Aurei, et ibidem ipſe quoque ſpoliator pernicioſus Mars,
Mucronem in manibus habens, milites exhortans,
Sanguine cruentus, veluti qui viuos ſpoliaret,
Currui inſiſtens: iuxta autem Pauorque Metusque
Stabant, geſtientes bellum ſubire virorum.
Ibidem autem et Iouis filia Agelea Tritogenia,
Ei ſimilis, quaſi quae pugnam vellet accendere,
Haſtam habens in manibus, aureamque galeam, [ſaeuum.
Aegidemque circum humeros: gradiebatur autem in praelium

192. ἐναρσφόρος Trinc. 193. Ἔγχος ἐν Harl. 195. Δίφρῳ ἐμβεβαώς Harl. ἐμβεβαὼς Iunt. 1. 2. ἐμβεβαὼς Ald. 198. ἰκέλη Ald. κορύσσειν Iunt. 2. 199. χειρὶ Harl. χρυσέην Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 200. ἐπὶδ' ἴχετο· Caetera def. cod. Harlei.

Συναΐκτην] Vir quidam doct. in Obſeruatt. Miſc. T. I. V. I. p. 416. malebat ex quibuſdam codd. συναίγδην. *Krebſius.*

191. Ἔσασαν] Ἴσασαν. *Guietus.*

192. Ἐναρφόρος] Pro ἐναρσφόρος. *Guietus.*

195. Δεῖμός τε Φόβος τε] Aurigae Martis, vt docet *Heſiodus*, huius Poematis v. 463. *Clericus.*

197. Ἐν δὲ Διὸς] Sub. ἐνῆν. *Guietus.*

198. Μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν] Augere, accendere, ciere pugnam. κορύσσειν eſt agitare, tollere. *Guietus.*

199. Χρυσείην τε τρυφάλειαν] Scribe χρυσέην. v. ſeq. ἐπὶ δ' ὤχετο φύλοπιν] Ἐπῴχετο. *Guietus.*

200. Αἰγίδα δ' ἀμφ' ὤμοις] Nondum pugnabat, ac proinde clypeum in tergum reiectum etiamnum habebat. *Clericus.*

203. Ἄγνυτ'

Ἐν δ' ἦν ἀθανάτων ἱερὸς χορός· ἐν δ' ἄρα μέσσῳ
Ἱμερόεν κιθάριζεν Λητῦς καὶ Διὸς υἱὸς
Χρυσείῃ φόρμιγγι· θεῶν δ' ἕδος ἄγνυτ' Ὄλυμπος.
Ἐν δ' ἀγορῇ, περὶ δ' ὄλβος ἀπείριτος ἐσεφάνωτο,

At erat in eo clypeo et immortalium chorus, in cuius medio
Dulce personabat Latonae et Iouis filius
Aurea cithara: Deorum autem sedes frangebatur Olympus.
Ibi et coetus circum vero splendor immensus fusus erat,

202. κιθάριζε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. in Krebs. ed. est κιθάριζεν. Διὸς καὶ Λητῦς Trinc. 203. ἄγνυς Harl. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 204. ἀπείριτος Trinc. paullo ante ἀγορῇ Ald.

203. Ἄγνυτ' ὄλυμπος.] Scribe ὤγνυτ' ὄλυμπος. pandebatur Olympus. ab οἴγω, οἰγνύω, οἴγνυμαι, ὤγνυτο. Homer. πᾶσαι δ' ὠίγνυντο πύλαι. olim legebatur ἀγνὸ· purus. Repoſuit Heinſius ἄγνυτ', h. e. reſonabat, ἠχὼ ἀπετελει. vide Heinſii notas. ſed ἄγνυτο hic locum non habet. *Guietus.*

Ἄγνυτ' Ὄλυμπος] Hoc eſt fracto citharae ſonitu reſonabat. Vide viri doctiſſimi Lectiones Heſiodeas. *Clericus.*

204. Ἐν δ' ἀγορῇ] *Ibi et coetus.* ἐσεφάνωτο] *Circumpoſita erat.* Guietus.

Περὶ δ' ὄλβος ἀπείριτος] Si qui fauerent Codices, multo mallem legere ὄχλος, hoc ſenſu: *Erat* in coelo *coetus, et circumquaque ſtabat turba immenſa Immortalium inſtar coronae*; audientium, nempe, certamen muſicum Apollinis et Muſarum. Ὄλβος quid ſit hoc in loco, et quid ad rem faciat, neminem puto intelligere; ego certe non intelligo. At in ἀγορᾷ vel concione Deorum ὄχλος ſit neceſſe eſt propter innumerabilem Deorum turbam. *Clericus.*

Ὄλβος] Notat Clericus „ſi qui fauerent Codices, multo mallem legere etc.„ Ego vero etiamſi fauerent Codices, vix admitterem ὄχλος, qui ſaepiſſime malo ſenſu vſurpatur, et ſignificat *multitudinem tumultuoſam*, ideoque non bene exprimit coetum Deorum. *Quid vero ὄλβος ad rem faciat* paucis accipe. Non ſemper ſignificat haec vox τὸν πλοῦτον, ſed nonnunquam, ſenſu metaphorico, τὴν εὐδαιμονίαν (vid. Phauorin.) vt *beatus* a Latinis ponitur pro *diuite*. Quare igitur non legamus? *immenſa autem beatitudo circumfuſa erat.* Quid melius conuenit coetui deorum, quam infinita felicitas? Illum tamen ſenſum praefero, qui maxime communis eſt huius vocis, *diuitiae, pompa, ſplendor.* Erat, inquit poeta, coetus immortalium, *circumfuſus autem erat immenſus ſplendor.* In ſimili apud Homerum

Ἀθανάτων. Ἐν ἀγῶνι θεαὶ δ' ἐξῆρχον ἀοιδῆς
Μοῦσαι Πιερίδες, λιγυὺ μελπομέναις εἰκυῖαι.
Ἐν δὲ λιμὴν εὔορμος ἀμαιμακέτοιο θαλάσσης
Κυκλοτερὴς ἐτέτυκτο πανέφθῳ κασσιτέροιο,
Κλυζομένῳ ἴκελος· πολλοί γε μὲν ἀμφὶς ἔσω αὐτῷ
Δελφῖνες τῇ καὶ τῇ ἐδύνεον ἰχθυάοντες,
Νηχομένοις ἴκελοι· δοιοὶ δ' ἀναφυσιόωντες

Immortalium. In certamine Deae autem incipiebant cantum
Muſae Pierides, ſuaue canentibus ſimiles.
In eo autem et portus appulſu facilis immenſi maris.
Rotundus factus erat puriſſimo e ſtanno,
Inundanti ſimilis: multi vero per medium ipſius
Delphines hac atque illac ferebantur piſcibus inhiantes,
Natantibus ſimiles: Duo autem ſurſum efflantes,

205. Ἀθανάτων ἐν ἀγῶνι. θεαὶ — Iunt. 1 2. Trinc. Steph. Com, Heinſ. 206. λυγὺ Iunt. 1. 2. λύγυ Ald. μελπομένης Trinc. 209. ἴκελος Ald. ſic et v. 211. μὲν Ald. Iunt. 1. 211. δυὼ Trinc. Iunt. 2. ἀναφυσιόωντες Iunt. 2.

merum deſcriptione eodem ſenſu vſurpatur χρυσὸς, quo hic loci ὄλβος. Il. δ, 1.

Οἱ δὲ θεοὶ παρὰ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο
Χρυσέῳ ἐν δαπέδῳ, μετὰ δὲ σφίσι ποτνια Ἥβη etc.

Ad quem locum Scholiaſtes — Ἀντὶ τοῦ, ἐν τῷ κεχρυσωμένῳ καὶ καλῷ τόπῳ. Ἰσέον δὲ, ὅτι, ὅταν μὲν σεσηρὸν λέγειν βούληται, τότε πολύχαλκον φησιν. ὅταν δὲ καλὸν, χρυσοῦν λέγει ἐρανόν. *Rob.*

205. Ἐν ἀγῶνι] *In ludis.* Guietus.

207. Ἀμαιμακέτοιο θαλάσσης] Homer. ἰσὸν ἀμαιμάκετον. ἀμαιμάκετος, μεγαλὸς, vaſtus, ingens, immenſus. *Guietus.*

210. Ἐθύνεον] Hoc eſt ὥρμων. ἰχθυάοντες] Piſcantes. *Guietus.*

211. Ἀναφυσιόωντες] Hoc eſt, *reſpirantes*; qua de cauſa, Delphini ad ſummam aquam emergunt, caputque e mari proferunt. *Plinius* Lib. IX. c. 8. *Cum fame conciti fugientem in vada ima perſequuti piſcem diutius ſpiritum continuere, vt arcu emiſſi ad reſpirandum emicant*; raptaque praeda in aëre veſcuntur. Quales duo deſcribuntur hic ab *Heſiodo*. Clericus.

Ἀργύρεοι δελφῖνες ἐθοίνων ἄλλοπας ἰχθῦς.
Τῶν ὑπὸ χάλκειοι τρέον ἰχθύες· αὐτὰρ ἐπ' ἀκταῖς
Ἧστο ἀνὴρ ἁλιεὺς δεδοκημένος· εἶχε δὲ χερσὶν
Ἰχθύσιν ἀμφίβληστρον, ἀποῤῥίψοντι ἐοικώς.
Ἐν δ' ἦν ἠϋκόμῳ Δανάης τέκος ἱππότα Περσεύς,
Οὔτ' ἄρ' ἐπιψαύων σάκεος ποσὶν, οὔθ' ἑκὰς αὐτῦ
Θαῦμα μέγα φράσσασθ'· ἐπεὶ οὐδαμῆ ἐσήρικτο.
Τῶς γάρ μιν παλάμαις τεῦξε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Χρύσεον· ἀμφὶ δὲ ποσσὶν ἔχε πτερόεντα πέδιλα.
Ὤμοισιν δέ μιν ἀμφὶ μελάνδετον ἄορ ἔκειτο

Argentei delphines, depascebant mutos pisces.
Sub his aerei trepidabant pisces; sed in ripis
Sedebat vir piscator observans; habebat autem manibus
Piscium rete, proiecturo similis.
In eo autem et pulcricomae Danaës filius eques Perseus,
Neque quidem contingens clypeum pedibus, neque longe separatus ab illo:
Miraculum magnum dictu! quoniam nusquam nitebatur.
Ita enim illum manibus fecerat inclytus Vulcanus,
Aureum, circum pedes autem habebat alata talaria.
Ex humeris autem circa eum nigro capulo ensis pendebat

212. ἰφοίτων Harl. Ald. Iunt. 1. ἰφίτων Iunt. 2. 213. Τῶν δ' Trinc. χάλκειοι Ald. Iunt. 1. θέον Harlei. 214. δεδοκημένος Heinf. 216. ἠυκόμοιν Ald. Iunt. 1. 2. τέκος deest in Ald. et Iunt. 1. 2. 218. φράσσασθ' Trinc. 221. ἄορ Ald.

212. Ἕλλοπας ἰχθῦς] Hoc est, νέας καὶ οἷον ἑλλὰς νεβρούς. *Guietus.*

216. Ἐν δ' ἦν ἠϋκόμῳ] Hoc est, ἐνῆν. *Guietus.*

218. Ἐσήρικτο] Τὸ σάκος scilicet. *Guietus.*

Ἐπεὶ οὐδαμῆ ἐσήρικτο] Quae notata sunt ad v. 148. huc etiam referenda sunt. Vt imago Persei nullibi niteretur, fieri non potest; sed profecto tanta arte caelata fuit, vt nullibi niti videretur. Sic recte Diaconus. Οὕτω γὰρ ὁ τεχνίτης αὐτὸν κατεσκεύασεν, ὥσε δοκεῖν μὴ ἐσάναι ἐπί τινος. *Rob.*

221. Μελάνδετον ἄορ] Capulo nigro. *la garde noire, émaillée de noir.* Hesych. μελάνδετον, τὸ μέλαιναν ἔχον λαβήν. idem: μελάνδετα, μελαίνας ἔχοντα λαβάς. *Guietus.*

Ἄορ] Alias dicitur ἄρπη ἀδαμαντίνη, *chalybeus gladius.* Quae vox est a Phoenicia חרבא harbo, aut חרפא *bharpho*, quae *gladium*

Χάλκεον ἐκ τελαμῶνος· ὁ δ' ὥς τε νόημ' ἐποτᾶτο.
Πᾶν δὲ μετάφρενον εἶχε κάρη δεινοῖο πελώρου
Γοργοῦς· ἀμφὶ δέ μιν κίβισις θέε, θαῦμα ἰδέσθαι,
Ἀργυρέη, θύσανοι δὲ κατηωρεῦντο φαεινοὶ
Χρύσειοι· δεινὴ δὲ περὶ κροτάφοισιν ἄνακτος

Aereus de loro: ipse autem velut cogitatio volabat.
Totum autem tergum eius tenebat caput saeui monstri
Gorgonis: ipsum autem pera complectebatur, mirum visu,
Argentea, fimbriaeque dependebant lucidae
Aureae: saeua autem circum tempora Regis

222. νόημα ποτᾶτο Trinc. Iunt. 2. Steph. marg. νόημ' ἐπτᾶτο cod. Palat. 223. δὲ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. κάρα Iunt. 2. 224. κύβισις Ald. Iunt. 1. 2. κίβησις Trinc. κίβυσις Steph. Com. 225. κατηωρῶντο Harl. κατηωρεῦντο Ald. κατωρεῦντο Trinc. 226. δεινὸι Iunt. 1. Trinc.

gladium sonat. Vide hanc fabulam, apud *Apollodorum* Lib. II. c. 4. *Clericus.*

222. Ὡς τε νόημ' ἐποτᾶτο] Deos cogitationis celeritatem motu aequare non raro dicunt Poetae, qua celeritate maior nulla esse potest. Hymni in Apollinem v. 186. ita describitur eius Numinis ad coelum iter:

Ἔνθεν δὲ πρὸς Ὄλυμπον,
ἀπὸ χθονὸς, ὥξε νόημα,
Εἶσι Διὸς πρὸς δῶμα.

Hinc ad Olympum, a terra, instar cogitationis, it ad Iouis domum. An de αὐτομάτῳ idem dici nequit, sine ipsa illa licentia, quae statuas per se mobiles hic nobis peperit; hoc est, sine spe quam conceperat Poeta admirationi fore quidquid elegantibus versiculis exprimeretur, quae sane inanis non fuit. *Clericus.*

223. Εἶχε κάρη] Κάρα Apollodorus p. 73. εἶχε occupabat. *Guietus.*

224. Κίβυσις] Alii κίβισις, in qua Gorgonis caput. Τὸ μὲν referendum ad Perseum, non ad μετάφρενον, nec ad κάρη δεινοῖο πελώρου. ἀπὸ τῆς κιβύσεως ἐκρέμαντο θύσανοι, *la frange, la crespine.* Guietus.

Κίβισις] Quidquid Graeculi censeant de origine huius vocis, deriuandam omnino existimo a Radice Phoenicia קבץ *Kabats*, quae *colligere*, et *adstringere* significat; quod fit ope sacci, aut manticae, quippe quae quidquid gestandum est colligit atque adstringit. Cetera Phoeniciae fabulae clara vestigia, quae hic occurrunt, rem propemodum mihi persuadent. *Clericus.*

Κεῖτ' Ἄϊδος κυνέη, νυκτὸς ζόφον αἰνὸν ἔχουσα.
Αὐτὸς δὲ σπεύδοντι καὶ ἐρρίγοντι ἐοικὼς
Περσεὺς Δαναΐδης ἐτιταίνετο· ταὶ δὲ μετ' αὐτὸν
Γοργόνες ἄπλητοί τε καὶ ὐ Φαταὶ ἐρρώοντο, 230
Ἰέμεναι μαπέειν· ἐπὶ δὲ χλωρῷ ἀδάμαντος
Βαινσσέων ἰάχησε σάκος μεγάλῳ ὀρυμαγδῷ

Posita erat Orci galea, noctis caliginem grauem habens.
Ipse autem fugienti et formidanti similis
Perseus Danaides currebat: post ipsum vero
Gorgones inaccessae et ineffabiles ruebant,
Cupientes eum apprehendere: in pallido autem chalybe
Euntium resonabat clypeus magno strepitu

227. κεῖν Iunt. 1. 2. 230. ἄπλοιτοι Iunt. 2. 232. ἰρυγμαδῷ Trinc.

227. Κεῖτ' Ἄϊδος κυνέη] Hanc etiam induit Minerua (Il. E, 845.) vt Martem lateret.

Αὐτὰρ Ἀθήνη
Δῦν' Ἄϊδος κυνέην, μή μιν ἴδοι ὀβριμος Ἄρης.

De qua Scholiastes. Ἄϊδος κυνέην. νέφος τι καὶ ἀσφασίαν. Et Hesychius. Νέφος τι σκότος. Et Suidas. Παροιμία πρὸς τὰς ἐπικρύπτοντας ἑαυτὰς διά τινων μηχανημάτων. *Rob.*

228. Ἐρρίγοντι] Φοβεμένῳ. *Guietus.*

229. Ἐτιταίνετο] *Il bandoit.* Guietus.

230. Γοργόνες] Medusae sorores. *Guietus.*

Γοργόνες ἄπλητοι] Hoc est Stheno et Euryale, sororis mortem vlturae si licuissent. Ceterum ἄπλητοι dicuntur, non quasi *magnae*, aut *terribiles*, sed quia eas aggredi nemo sine ingenti periculo poterat. Itaque *inaccessas* reposuimus, quod nulla alia vox commodius Graecae potestatem exprimere posse videretur. *Clericus.*

231. Ἰέμεναι μαπέειν] A μάπω, quod idem est τῷ ἅπτω, vnde ἅπτω, ἅπτομαι. alii pro μαρπεῖν a μάρπτω. vnde μεμαρπὼς v. 245. quod est ab ἅρπω ἁρπάζω. Sic inferius v. 252. μεμαποιεν pro μεμάρποιεν. *Guietus.*

Ἐπὶ δὲ χλωρῷ ἀδάμαντος βαινσσέων] Ἐπιβαινσσῶν. τμῆσις. in clypeo adamantino. an κεχρυσωμένῳ. ἀδάμαντος ferro. vt supra: Κρατὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κυνέην εὔτυκτον ἔθηκε δαιδαλέην ἀδάμαντος. *Guietus.*

Χλωρῷ ἀδάμαντος] *In pallido chalybe* clypei. Quaenis materia dura non potest dici *pallida.* Clericus.

232. Ὀξέα καὶ λιγέως] An ὀξέα κεκληγώς? Ibid. ἐπὶ δὲ ζώνησι

Ὀξέα καὶ λιγέως· ἐπὶ δὲ ζώνῃσι δράκοντε
Δοιὼ ἀπηωρεῦντ', ἐπικυρτώοντε κάρηνα.
Λίχμαζον δ' ἄρα τώγε μένει δ' ἐχάρασσον ὀδόντας,
Ἄγρια δερκομένω· ἐπὶ δὲ δεινοῖσι καρήνοις
Γοργείοις ἐδονεῖτο μέγας Φόβος· οἱ δ' ὑπὲρ αὐτέων
Ἄνδρες ἐμαρνάσθην, πολεμήϊα τεύχε' ἔχοντες.
Τοὶ μὲν ἀπὸ σφετέρης πόλιος, σφετέρων τε τοκήων
Λοιγὸν ἀμύνοντες· τοὶ δὲ πραθέειν μεμαῶτες.
Πολλοὶ μὲν κέατο, πλέονες δ' ἔτι δῆριν ἔχοντες
Μάρναντ'· αἱ δὲ γυναῖκες ἐϋδμήτων ἐπὶ πύργων

Acutum et tinnulum: In zonis autem dracones
Duo dependebant, incuruantes capita.
Lambebant autem illi, iraque acuebant dentes,
Crudele tuentes: ſupra ſaeua autem capita
Gorgonum agitabatur magnus terror, ac ſupra ipſas
Viri pugnabant, bellica arma habentes.
Hi quidem a ſua ciuitate, ſuisque parentibus,
Peſtem depellentes: illi autem depopulari ſtudentes.
Ac multi quidem iacebant, plures autem etiam pugnam cientes
Dimicabant; mulieres autem in bene conſtructis turribus

233. δράκοντες Ald. Iunt. 1. 234. ἀπηωρεῦντ' Ald. ἐπικυρτώοντε Iunt. 1. ἐπικυρτώοτε Ald. 235. Λίχμασον Ald. Iunt. 1. 2. 236. δεινοῖσι δὲ Ald. 237. Γοργείης Ald. Iunt. 1. 2. 239. ὑπὸ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ὑπὲρ cod. Harl. 240. προθέειν Ald. Iunt. 1. 2. 242. εὐμήτων Iunt. 2. ἀπὸ Trinc. Steph. marg.

ζώνῃσι δράκοντε. τῶν γοργόνων θώρακας intellige. *Guietus.*

235. Λίχμαζον δ' ἄρα τώγε] Τώγε an *eas*? Gorgones ſcilicet, illas duas Meduſae ſorores. τὼ γοργόνε Attice, vt τὼ χεῖρε. τὼ πηγά. *Guietus.*

Ἐχάρασσον ὀδόντας] *Acuebant dentes.* ſupra: χαρασσομένοιο σιδήρε. a χάρω χαράσσω, vnde et καρχαρος reduplicatione, aſper, dentibus aſperis, vt καρχαρόδους. *Guietus.*

237. Ἐδονεῖτο μέγας Φόβος] *Vagabatur magnus terror.* Guietus.

239. Ὑπὸ σφετέρης πόλιος] Τὸ ὑπὸ hic pro ὑπὲρ, pro. An legendum ἀπὸ? placet. v. ſeq. πραθέειν] Πέρθω. *Guietus.*

Χάλκεον ὀξὺ βόων, κατὰ δ' ἐδρύπτοντο παρειὰς,
Ζωῆσιν ἴκελαι, ἔργα κλυτῆ Ἡφαίστοιο.
Ἄνδρες δ' οἱ πρεσβῆες ἔσαν, γῆράς τε μέμαρπτον,
Ἀθρόοι ἔκτοσθεν πυλέων ἔσαν, ἂν δὲ θεοῖσι
Χεῖρας ἔχον μακάρεσσι, περὶ σφετέροισι τέκεσσι
Δειδίότες· τοὶ δ' αὖτε μάχην ἔχον, αἱ δὲ μετ' αὐτὰς
Κῆρες κυάνεαι, λευκὰς ἀραβεῦσαι ὀδόντας,
Δεινωποὶ, βλοσυροί τε, δαφοινοί τ', ἄπλητοί τε
Δῆριν ἔχον περὶ πιπτόντων· πᾶσαι δ' ἅρ' ἵεντο
Αἷμα μελαν πιέειν· ὃν δὲ πρῶτον μεμάποιεν
Κείμενον ἢ πίπτοντα νεάτατον, ἀμφὶ μὲν αὐτῷ
Βάλλ' ὄνυχας μεγάλας· ψυχὴ δ' ἄϊδός δε κατεῖεν
Τάρταρον ἐς κρυόεντ'. αἱ δὲ φρένας εὖτ' ἀρέσαντο

Vehementer acute clamabant, lacerabanturque genas,
Viuis ſimiles, opera inclyti Vulcani.
Viri autem qui ſeniores erant, et ad ſenectutem peruenerant,
Conferti extra portas ibant, ſurſumque Diis
Manus tendebant beatis, pro ſuis liberis
Metuentes: illi vero contra pugnam conſerebant, poſt ipſos
Parcae nigrae candidis crepantes dentibus, [autem
Toruae, terribileſque, cruentaeque, et inacceſſae
Dimicabant de iis, qui cadebant: omnes enim cupiebant
Cruorem nigrum bibere: et quem primum forte ceperant
Iacentem vel cadentem recens ſaucium, ei quidem
Iniiciebant vngues magnos: animaque ad Orcum deſcendebat,
Tartarum in frigidum. illae autem praecordia poſtquam exſatias- [ſent

244. Ἴκελ' Iunt. 1. 2. ἴκελ' Ald. 245. τ' ἐμέμαρπτον Ald. Iunt. 1. Steph. marg. 246. Ἔκτοθεν Trinc. θεοῖσιν Trinc. 247. ἔχων Trinc. 250. Δεινωπαὶ Harl. ἄπληστοι Ald. Iunt 1. 2. 251. ἵεντο Ald. 252. μεμάρποιεν Trinc. Steph. marg. αὐτῶν Harl. 254. ψυχὴν Ald. Iunt. 1. 2. κακοῖεν Ald. Iunt. 1. 255. ἅρ' ἔσαντο Trinc. αὐτὰρ ἄσαντο Harl.

243. Κατὰ δ' ἐδρύπτοντο παρειὰς] Κατεδρύπτοντο. *Guietus.*

245. Πρεσβῆες] Hoc eſt, πρεσβύται. *Guietus.*

246. Ἂν δὲ θεοῖσι χεῖρας ἔχον] Ἄν, hoc eſt, ἀνεῖχον. *Guietus.*

254. Βάλλ' ὄνυχας μεγάλας] Vnaquaeque ſcilicet. an βάλλε pro ἔβαλλον? ſingulare pro plurali. *Guietus.*

256. Αἱ

Αἵματος ἀνδρομέᾳ, τὸν μὲν ῥίπτασκον ὀπίσσω,
Ἄψ δ' ὅμαδόν καὶ μῶλον ἐθύνεσκον αὖτις ἰοῦσαι.
Κλωθὼ καὶ Λάχεσίς σφιν ἑφέστασαν· ἡ μὲν ὑφήσσων,
Ἄτροπος, ὅτι πέλεν μεγάλη θεὸς, ἀλλὰ καὶ ἔμπης
Τῶν γε μὲν ἄλλάων προφερὴς τ' ἦν, πρεσβυτάτη τε. 260
Πᾶσαι δ' ἀμφ' ἑνὶ φωτὶ μάχην δριμεῖαν ἔθεντο·
Δειναὶ δ' ἐς ἀλλήλας δράκον ὄμμασι θυμήνασαι·
Ἐν δ' ὄνυχας χεῖράς τε θρασείας ἰσώσαντο.
Παὲ δ' Ἀχλὺς εἱστήκει ἐπισμυγερή τε καὶ αἰνὴ,
Χλωρὴ, αὐσταλέη, λιμῷ καταπεπτηυῖα, 265

Sanguine hominis, illum quidem abiiciebant poſt tergum,
Retro autem in tumultum et ſtragem feſtinabant iterum ire.
Clotho et Lacheſis iis adſtabant, atque paullo minor
Atropos: neque enim erat magna Dea: ſed tamen
Aliis quidem praeſtantiorque erat, et natu maxima.
Omnes autem circa vnum virum pugnam acerbam committebant:
Saeuoque modo ſeipſas mutuo adſpiciebant, oculis ſuccenſentes:
Inter ſe vero vngues manuſque audaces conſerebant
Iuxta autem et Triſtitia ſtabat, miſera, et grauis,
Pallida, aridaque, fame exhauſta,

259. πάλιν Ald. ἄλλ' ἴμεν ἴμεν cod. Palat, Ald. Iunt. 1. 2. Steph. ἄλλ' ἴμεν ἴσθι cod. Harl. 261. παῖσαι Ald. Iunt. 1. ἔσαντο Heinſ. 262. θυμήνασαι (ſic inter var. lect. Rob. editum) Harl. In Cler. edit. erat θεμήνασαι operarum vitio. 263. θρασείας erat in ed. Cler. et Rob. quod metro repugnare quisque videt. Reſtituimus igitur θρασείας. ἰσώσαντο Trinc. 264. ἐπὶ σμυγερή Ald. Iunt. 1. 265. χλώρη, αὐσταλέη Ald. αὖ-σταλέη (ſic) Harl. καταπεπτυία Iunt. 2.

256. Αἵματος ἀνδρομέᾳ] Subintellige διὰ. *Guietus.*

257. Ἄψ δ' ὅμαδον] Subintellige ἐς. τὸν μὲν ῥίπτασκον] Ἄνθρωπον ſubintellige. *ipſum* hominem ſcilicet. *Guietus.*

258. Κλωθὼ καὶ Λάχεσίς σφιν ἑφέστασαν] Ταῖς κήρεσσιν, ſcilicet. hoc eſt, aliis Parcis innumeris adſtabant Clotho, Lacheſis, et Atropos. An κῆρες illae differunt a Parcis Clotho, Lacheſi et Atropo? An hae principes, ſeu praeſides illarum? *Guietus.*

264. Ἀχλὺς εἱστήκει] Ἡ ἐπὶ θανάτῳ σκοτωσις. Ἐπισμυγερή.] Ἐπίπονος, ἀνιαρὰ, χαλεπή. *Guietus.*

265. Καταπεπτηυῖα] Concidens. Heſych. πεπτηὼς, δι' ἀσθένειαν καὶ δειλίαν πεπτωκώς. πτήσσω, πεπτηώς,

Γυνοπαχὴς· μακροὶ δ' ὄνυχες χείρεσσιν ὑπῆσαν
Τῆς ἐκ μὲν ῥινῶν μύξαι ῥέον, ἐκ δὲ παρειῶν
Αἷμ' ἀπελείβετ' ἔραζ'. ἡ δ' ἄπλητον σεσαρυῖα,
Εἰστήκει, πολλὴ δὲ κόνις κατενήνοθεν ὤμους,
Δάκρυσι μυδαλέη. παρὰ δ' εὔπυργος πόλις ἀνδρῶν
Χρύσειαι δέ μιν εἶχον ὑπερθυρίοις ἀραρυῖαι
Ἑπτὰ πύλαι. τοὶ δ' ἄνδρες ἐν ἀγλαΐαις τε χοροῖς τε
Τέρψιν ἔχον· τοὶ μὲν γὰρ εὐσσώτρῳ ἐπ' ἀπήνης
Ἦγον ἀνδρὶ γυναῖκα, πολὺς δ' ὑμέναιος ὀρώρει.

Craſſis genibus: longique vngues a manibus prominebant.
Huius quidem ex naribus mucus manabat, ex genis autem
Cruor deſtillabat in terram. haec vero dentes ſtringens, ita vt ac-
cedere non auderes,
Stabat, multo autem puluere adſperſa erat circa humeros,
Lacrymis madens. iuxta vero turrita vrbs hominum:
Aureae autem eam tenebant ſuperliminaribus adaptatae
Septem portae. hominesque in voluptatibus et choreis
Oblectationem capiebant. Alii ſiquidem bene fabrefacto in curru
Ducebant viro vxorem, multuſque hymenaeus excitabatur.

266. γυνοπαγὴς Harl. ὑπῆσαν Trinc. 267. Τῆς δ' Trinc. 268. ἡ δ' Iunt. 1. 2. Com. ἡδ' Ald. ἡ δ' etiam Rob. edidit cum vulgo eſſet ἡ δὲ. Idem ἔραζ' pro ἔμπεδα, vt vulgo ed. 270. μυδαλέη Ald. Iunt. 1. 273. εὐσσώτρῳ Ald. εὐσώτρῳ Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἀπήνης Ald. Iunt. 1. 2. 274. Ἤγοντ' Trinc.

στεπτηώς. Vel a πτάω, pro quo πτοω πεπταώς, πεπτηώς. placet. *Guietus.*

268. Ἄπλητον] Ἀπελάστως. ſupra. *Guietus.*

Ἄπλητὸν σεσαρυῖα] Hoc eſt, ita ſtringens dentes, vt nemo ad eam propius accedere ſuſtineret. Vnam eamdemque vocem vertere non debuerunt recentiores Interpretes nunc *magnum*, nunc *terribilem*, nunc *vorum*; fictis ſignificationibus, quas neque res, neque origo vocis poſtulabant; ſed eum ſeruare ſignificatum, qui originis vocis conſentaneus eſt, cum vbique rebus ipſis apprime conveniat. *Clericus.*

269. Πολλὴ δὲ κόνις κατενήνοθεν ὤμους] Scribendum videtur ἐπενήνοθεν ὤμοις. τὸ κατενήνοθεν ſuppoſititium eſt propter ἐφθημίμερον. Homerus: ψεδνὴ δ' ἐπενήνοθε λάχνη. ἐπενήνοθεν, ἐπιπόλαζεν, ἐπῆν. Euſtath. Thema eſt ἀνέθω ab ἀνίημι. *Guietus.*

273. Εὐσσώτρῳ] Al. εὐσώτρῳ. *Guietus.*

274. Ὑμέναιος ὀρώρει] An ὑμεναῖος. *Guietus.*

275. Εἰ-

Τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε
Χερσὶν ἐνὶ δμώων. ταὶ δ' ἀγλαΐῃ τεθαλυῖαι
Πρόσθ' ἔκιον, τοῖσιν δὲ χοροὶ παίζοντες ἕποντο.
Τοὶ μὲν ὑπαὶ λιγυρῶν συρίγγων ἵεσαν αὐδὴν
Ἐξ ἁπαλῶν στομάτων, περὶ δέ σφισιν ἄγνυτο ἠχώ.
Αἱ δ' ὑπὸ Φορμίγγων ἄναγον χορὸν ἱμερόεντα.
Ἔνθεν δ' αὖθ' ἑτέρωθε νέοι κωμαζον ὑπ' αὐλῷ,

Et procul ab ardentibus facibus fulgor reſplendebat
In manibus famulorum. Mulieres vero venuſtate florentes
Praeibant, quas chori ſaltantes ſequebantur.
Atque hi quidem canoris fiſtulis emittebant cantum
Ex tenero ore, circumque eos frangebatur echo.
Illae vero ad citharam ducebant chorum amabilem.
Inde rurſum ex alia parte iuuenes commeſſabantur ad tibiam

275. αἰθομένων in ed. Rob. operarum vitio. εἰλύφαζε Trinc. Iunt. 2. ἑιλύφαζε Ald. 276. αἱ Trinc. ἀγλαΐαις cod. Pal. et Harl. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 277. πρόσθεν Trinc. τῆς Trinc. τοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. 278. ὑπὸ Ald. Iunt. 1. 2. ἀοιδὴν Iunt. 2. 280. ὑποφορμίγγων Ald. 281. αὖ Ald. Iunt. 2. ἑτέρωθεν Ald. αὐλῶ Trinc.

275, Εἰλύφαζε] Voluebat, agitabat, verſabat τὸ σέλας ἐν χερσὶ δμώων. *Guietus.*

Αἰθομένων δαΐδων] Ita Homerus in Scuto Achilleo.

Νύμφας δ' ἐκ θαλάμων, δαΐδων ὑπολαμπομενάων,
Ἠγίνεον ἀνὰ ἄστυ.

Eundem morem memorat Euripides Helen. v. 728.

Νῦν ἀναυξάμαι τὸν σὸν ὑμέναιον πάλιν
Καὶ λαμπάδων μεμνήμεθ', ἃς τετραόροις
Ἵπποις τροχάζων παρέφερον. *Rob.*

276. Χερσὶν ἐνὶ δμώων] Scribo δμωῶν a δμωὴ. Ib. τεθαλυῖαι ſcilicet δμωαί. *Guietus.*

279. Ἄγνυτο ἠχώ] Reſonabat, vt ſupra ἄγνυτ' ὄλυμπος. *Guietus.*

280. Αἱ δ' ὑπὸ Φορμίγγων] Scribendum videtur οἱ δ' ὑπὸ, ſubintellige χοροί. *Guietus.*

281. Κώμαζον ὑπ' αὐλῷ] Hic κωμάζειν non ſignificat conuiuium nocturnum celebrare, ſed *canere* et *ſaltare*; nam hae ſignificationes ſunt vocis primitiuae κῶμος, vt docet *Heſychius*: Κῶμοι, ἀσελγῆ ἄσματα ὀρχηστικά, συμποσίαι, ᾠδαί. Κῶμος εἶδος ὀρχήσεως ποιμένος τινος, ἢ μέση (lege, μέλη τινός. Vnde ſic verbum ipſum interpretatur Κωμάζει· κῶμον ᾄδει. Κωμαδεῖν, ὀρχεῖσθαι. Sic apud *Pindarum* Olymp. Od. XI, 16, συγκωμάζειν, ſignificat vna *ſaltare* et *canere*. Clericus.

Τοί γε μὲν αὖ παίζοντες ὑπ' ὀρχηθμῷ καὶ ἀοιδῇ,
Τοί γε μὲν αὖ γελόωντες· ὑπ' αὐλητῆρι δ' ἕκαστος
Πρόσθ' ἔκιον· πᾶσαν δὲ πόλιν θαλίαι τε χοροί τε
Ἀγλαΐαι τ' εἶχον. τοὶ δ' αὖ περοπάροιθε πόληος
Νῶθ' ἵπποιν ἐπιβάντες ἐθύνεον· οἱ δ' ἀροτῆρες
Ἥρεικον χθόνα δῖαν, ἐπισολάδην δὲ χιτῶνας
Ἐσάλατ'. αὐτὰρ ἔην βαθὺ λήϊον· οἵγε μὲν ἥμων
Αἰχμῆς ὀξείῃσι κορωνιόωντα πέτηλα,
Βριθόμενα σαχύων, ὡσεὶ Δημήτερος ἀκτήν.

Alii quidem ludentes saltatione et cantu,
Alii vero ridentes; sub tibicine autem singuli
Procedebant; totamque vrbem laetitiae, choreaeque,
Voluptatesque tenebant. Alii autem rursus extra oppidum,
Tergis equorum conscensis currebant. aratores vero
Proscindebant terram bonam, ornatequè tunicas
Succinctas habebant. sed erat magnus ager segetibus consitus:
Mucronibus acutis incuruos culmos, [vbi alii quidem metebant
Grauidos spicis, tamquam Cereris donum,

282. παίζοντες Ald. Iunt 2. 283. Hic versus abest a cod. Harl. et Iunt. 2. τοίδε Trinc. δ' ante ἕκαστος omittit Ald. 288. Ἐσάλατ' Ald. Iunt. 1. 289. κορυνιόεντα Trinc. Steph. κορυνιόωντα Iunt. 2.

286. Ἐθύνεον] Bacchabantur. *Guietus.*

287. Ἥρεικον] Ἐρείκω. ἐπισολάδην ἐσάλατ'] Ἀνεζωσμένοι ἦσαν. *Guietus.*

289. Κορωνιόωντα πέτηλα] Scribo κορυνιόεντα πέτηλα, a κορυνιάω, κορυνιῶ, quod idem est τῷ κορυνύω, κορυνίσω, κορυνιόων, κορυνιοωντα, hoc est, κεφαλωτὰ, ῥοπαλοειδῆ. In clauae modum capitata. κορύνη βλαστὸς cacuminum articulatio in germinatione arborum, a clauae similitudine. Nicander: Δεινὴν βρωμήεντος ἀναλδήσασα κορύνην. vbi τὸ υ productum vides vt in κορυνιόεντα. τὸ κορυνιόεντα πέτηλα, παράφρασίς ἐστι τῶν σαχύων. πέτηλα, hoc est, βλαστήματα, φύλλα, καλάμους. *Guietus.*

290. Βριθόμενα σαχύων] Subintellige ὑπὸ. *Guietus.*

Ὡσεὶ Δημήτερος ἀκτήν] Tamquam reuera essent Cereris munera, metere videbantur. *Guietus.*

291. Ἐπι-

Οἱ δ' ἄρ' ἐν ἐλλεδανοῖσι δέον, καὶ ἔπιτνον ἀλωήν·
Οἱ δ' ἑτέρωθεν οἶνας, δρεπάνας ἐν χερσὶν ἔχοντες·
Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρους ἐφόρευν ὑπὸ τρυγητήρων
Λευκούς καὶ μέλανας βότρυας, μεγάλων ἀπὸ ὄρχων,
Βριθομένων φύλλοισι καὶ ἀργυρέης ἐλίκεσσιν·
Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρους ἐφόρευν· παρὰ δέ σφισιν ὄρχος
Χρύσεος ἦν, (κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ἡφαίστοιο)
Σειόμενος φύλλοισι καὶ ἀργυρέοισι κάμαξι,
[Τῷ γε μὲν ὧν παίζοντα ὑπ' αὐλητῆρι ἕκαστος]
Βριθόμενος σταφυλῇσι· μελάνθησάν γε μὲν αἶγες.

Alii autem in manipulos ligabant et proiiciebant in aream:
Rursum alii vindemiabant vites, falces in manibus habentes:
Alii vero in calathis ferebant, a vindemiatoribus acceptos
Albos et nigros racemos, magnis ex vitibus,
Grauidis foliis, et argenteis capreolis:
Alii rursus in calathis portabant; iuxtaque illos ordo vitium
Aureus erat (inclytum opus prudentis Vulcani)
Agitatus foliis, et argenteis perticis,
[Inde quidem igitur ludunt ad tibicinem vnusquisque]
Oneratus vuis, quae ipsae nigrae erant.

291. ἔπιτνον ἀλωήν edidit Rob., vulgo erat ἔπιπλον ἀλωήν, vt etiam habet ed. Ald. ἔπιτνον legunt cod. Pal. Trinc. Steph. marg. ἀλωὴν Trinc. Iunt. 1. 2. Heinſ. Com. Steph. ἔπιλνον. 293. ἐν ταλάροις Trinc. Steph. marg. 295. φύλλοισιν Com. 296. ἐν ταλάροις Steph. marg. 298. κάμαξιν Trinc. Iunt. 299. Deeſt in Iunt. 2. Τῷγε μὲν ὧν παίζοντες cod. Harl. παίζοντα Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 300. Σειόμενος Harl. μελάνθησαν δὲ μὲν Ald. Iunt. 1. αἶγε Trinc.

291. Ἔπιπλον ἀλωήν] Ἔπιμπλον malim, a πίμπλω. vnde πιμπλάω. *Guietus.*

Secutus ſum lectionem Robinſonii a Graeuio iam ex Codd. exhibitam, ἔπιτνον, quod veteres Critici exponunt, ἐξέτειναν ἐπὶ τὴν ἄλω, *extenderunt manipulos in area.* Qui vulgatam ἔπιπλον tuentur, exponunt, arcam ſ. hordeum implent. *Krebſius.*

293. Ἐφόρευν ὑπὸ τρυγητήρων] Ἀπὸ pro ὑπὸ ſcribendum videtur. *Guietus.*

296. Οἱ δ' αὖ τ' etc. et v. 297, 298, 299, et v. 300, ſpurii videntur. v. 299. Τῷ γε μὲν] Videtur legendum τοί γε μέν. et pro παίζοντα malim παίζουσιν. *Guietus.*

302. Λαγὸς

Οἵγε μὲν ἑτρέπεον, τοὶ δ' ἤρυον· οἱ δ' ἐμάχοντο
Πύξ τε καὶ ἑλκηδόν· τοὶ δ' ὠκύποδας λαγὸς ἤρευν
Ἄνδρες θηρευταί, καὶ καρχαρόδοντε κύνε πρό,
Ἱέμενοι μαπέειν, οἱ δ' ἱέμενοι ὑπαλύξαι·
Παὶ δ' αὐτοῖς ἱππῆες ἔχον πόνον, ἀμφὶ δ' ἀέθλοις
Δῆριν ἔχον καὶ μόχθον· ἐϋπλεκέων γ' ἐπὶ δίφρων
Ἡνίοχοι βεβαῶτες ἐφίεσαν ὠκέας ἵππους,
Ῥυτὰ χαλαίνοντες. τὰ δ' ἐπικροτέοντα πέτοντο
Ἅρματα κολλήεντ', ἐπὶ δὲ πλῆμναι μέγ' ἄϋτευν.
Οἱ μὲν ἄρ' ἀΐδιον εἶχον πόνον· οὐδέ ποτέ σφιν

Alii quidem calcabant in lacu, alii hauriebant; alii autem dimicabant
Pugnis, et luctando: alii vero alipedes lepores venabantur
Viri venatores, et asperis dentibus canes duo ante illos,
Cupientes adsequi, illi vero cupientes effugere.
Iuxta eos autem et equites habebant laborem, proque praemiis
Certamen habebant et pugnam: bene contextis vero in curribus
Aurigae stantes immittebant veloces equos,
Habenas laxantes. illi autem subsultantes volabant
Currus compacti, rotarumque modioli valde resonabant.
Illi quidem igitur perpetuum habebant laborem; neque enim iis

301. οἱ δ' ἤρευν Trinc. 302. λαγὸς Ald. Iunt. 1. ἤρευν Ald. 303. θηρὸς Ald. Iunt. 2. 304. ὑπαλύξαι Palat. Ald. Steph. marg. 305. δίεθλα Ald. ἀέθλῳ cod. Harl. 306. μόχθον Trinc. γ' ἐπὶ edid. Robinſ. vulgo δ' ἐπὶ. 308. ἐπικροτέοντα Ald. Trinc. Iunt. 2. Rob. In Cler. ed. male ἐπικρατέοντα. 310. ἔχον Ald. Iunt. 2. Trinc.

302. Λαγὸς ἤρευν] Nota Doriſmum merum, λαγὸς pro λάγως. *Guietus.*

Πύξ τε καὶ ἑλκηδὸν] Qui pugnis certabant, non nitebantur aduerſarium ad ſe trahere, ſed pugnis ita caedere, vt tandem ictibus victus abiret. Qui vero luctabantur conabantur aduerſarium in ſolum affligere ac ſibi ſubiicere, vt confeſſionem victoriae ſic ab eo exprimerent. Vide *Lucianum*, in Dialogo de Gymnaſiis. *Clericus.*

304. Ἱέμενοι μαπέειν οἱ δ' ἱέμενοι ὑπαλύξαι] Mallem: Ἱέμενοι μαπέειν τὰς ἱεμένας ὑπαλύξαι. *Guietus.*

305. Ἔχον πόνον] Ἐπόνων, ἠγωνίζοντο. *Guietus.*

308. Ῥυτὰ χαλαίνοντες] Hoc eſt, ῥυτῆρας χαλῶντες. Pro ἐπικρατέοντα lege ἐπικροτέοντα, ſuper ſolo plaudentia. *Guietus.*

311. Ἄκρι-

Νίκη ἐπηνύσθη, ἀλλ' ἄκριτον εἶχον ἄεθλον.
Τοῖσι δὲ καὶ προὔκειτο μέγας τρίπος ἐντὸς ἀγῶνος,
Χρύσειος, κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ἡφαίστοιο.
Ἀμφὶ δ' ἴτυν ῥέεν Ὠκεανὸς πλήθοντι ἐοικώς,
Πᾶν δὲ συνεῖχε σάκος πολυδαίδαλον· οἱ δὲ κατ' αὐτὸν
Κύκνοι ἀερσιπόται μεγάλ' ἤπυον, οἷ-ρά γε πολλοὶ
Νῆχον ἐπ' ἄκρου ὕδωρ· παὰ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο,
Θαῦμα ἰδεῖν καὶ Ζηνὶ βαρυκτύπῳ, ὅ διὰ βουλὰς
Ἥφαιστος ποίησε σάκος μέγα τε σιβαρόν τε,
Ἀρσάμενος παλάμῃσι, τὸ μὲν Διὸς ἄλκιμος υἱὸς
Πάλλεν ἐπικρατέως· ἐπὶ δ' ἵππειον θόρε δίφρον,
Εἴκελος ἀστεροπῇ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο,
Κὰδ βιβάς· τῷ δ' ἡνίοχος κρατερὸς Ἰόλαος
Δίφρον ἐπεμβεβαὼς ἰθύνετο καμπύλον ἅρμα.

Victoria expedita erat, ſed anceps habebant certamen.
Illis autem etiam propoſitus erat magnus tripus in ſtadio,
Aureus, inclyta opera prudentis Vulcani.
Circa extremam vero oram manabat Oceanus, inundanti ſimilis,
Totum autem ambiebat clypeum variegatum: per ipſum vero
Cygni altiuolantes magnum clangebant, qui illic multi
Natabant in ſumma aqua; iuxta autem piſces laſciuiebant,
Mirum viſu etiam Ioui grauitonanti, cuius conſiliis
Vulcanus fecit clypeum magnumque et validum,
Aptans manibus, quem quidem Iouis fortis filius
Iactabat facile: equeſtrem autem inſiliit in currum,
Similis fulguri patris Iouis, aegida tenentis,
Leuiter ingrediens: huic autem auriga fortis Iolaus,
Bigis inſiſtens regebat curuum currum.

311. ἐπηνύσθην Ald. Iunt. 2. ἐπηνύθη Harl. ἄκλυτον Ald. 312. περὶ-κειτο Ald. 314. Ἀμφὶ δέ τοι ῥέεν Harl. 316. ῥά γ' Trinc. 317. παρὰ Harl. Trinc. δονέοντο Ald. Iunt. 1. 2. 318. ὅ Ald. Iunt. 1. 322. Ἴκελος Ald. Iunt. 1. 2. 323. δ' deeſt in Iunt. 1. 2. 324. ἅρμα Ald.

311. Ἄκριτον εἶχον ἄεθλον] In ſculptura clypei, ſcilicet, quae ſemper in eodem ſtatu manet. *Guietus.*

312. Ἐντὸς ἀγῶνος] Intra circum, campum. *Guietus.*

314. Ἀμφὶ δ' ἴτυν ῥέεν Ὠκεανός] Hoc eſt, τῆς ἀσπίδος περιφέρειαν. *Guietus.*

317. Παὰ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο] Adſiliebant. *Guietus.*

327. Λύγ-

Ἀγχίμολον δέ σφ' ἦλθε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Καί σφεας θαρσύνασ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Χαίρετε Λυγγῆος γενεὴ τηλεκλειτοῖο.
Νῦν δὴ Ζεὺς κράτος ὔμμι δίδοῖ, μακάρεσσιν ἀνάσσων,
Κύκνον τ' ἐξεναρεῖν, καὶ ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δῦσαι.
Ἄλλο δέ σοι τί ἔπος ἐρέω, μέγα φέρτατε λαῶν,
Εὖτ' ἂν δὴ Κύκνον γλυκερῆς αἰῶνος ἀμέρσῃς,
Τὸν μὲν ἔπειτ' αὐτῇ λιπέειν, καὶ τεύχεα τοῖο·
Αὐτὸς δὲ βροτολοιγὸν Ἄρην ἐπιόντα δοκεύσας,

Prope autem illis aduenit Dea caeſiis oculis Minerua,
Atque ipſos confirmans verbis volucribus alloquebatur:
Saluete Lyngei progenies longe inclyti,
Nunc itaque Iupiter robur vobis dat, is, qui beatis imperat,
Cygnumque interficere, et inclyta arma eius deſpoliare.
Sed tibi aliud verbum dicam, multo fortiſſime hominum,
Poſtquam iam Cygnum dulci vita ſpoliaueris,
Illum quidem tum eodem loco relinque, et arma eius:
Ipſe autem homines perimentem Martem accedentem obſeruans,

326. φωνήσας' Harl. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 327. Λυγκῆος Harl. Trinc. Iunt. 2. 330. δέ τοι Trinc. Steph. marg. ἐξερέω Trinc. Steph. marg. 331. αἰῶνος Iunt. 2. 333. ἐπὶ νῶτα δοκεύσας Harl. Palat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg.

327. Λυγγῆος γενεὴ] Vide Tzetzem. *Guietus.*

Λυγγῆος γενεὴ] Lyngeus pater fuit Abantis, Abas Acriſii, Acriſius Danaës, Danaë mater Perſei, Perſeus pater Alcaei, Alcaeus Amphitryonis, Amphitryon vero Herculis et Iphicli, cuius filius Iolaus. Tzetzes. *Clericus.*

331. Γλυκερῆς αἰῶνος] Sdlet alioquin αἰὼν eſſe maſculini generis. Eſt, ſi Graecis credimus, deriuandum ab *αἰεὶ ſemper*, quia *ſemper* id eſſe dicitur quod eſt διὰ αἰῶνα, *per totam vitam.* Poſſet tamen deriuari nomen, aut certe adverbium a Phoenicia voce חיה *bhajah*, vita, niſi Phoenices etiam חיון *bhajon* dixerint. *Clericus.*

333. Ἐπιόντα, δοκεύσας] Ἐκδεχόμενος. *Guietus.*

Ἄρην ἐπιόντα δοκεύσας] Mineruae et Martis inimicitiae a poetis paſſim praedicantur. Il. E. Ad hunc deum vulnerandum Diomedem incitavit. Eidem Il. Φ. in deorum pugna oppoſita erat, eumque proſtrauit. Significabant quippe

Ἔνθά κε γυμνωθέντα σάκεος ὑπὸ δαιδαλέοιο
Ὀφθαλμοῖσιν ἴδῃς, ἔνθ' ἀτάμεν ὀξέϊ χαλκῷ·
Ἄψ δ' ἀναχάσσασθαι, ἐπεὶ οὔ νυ τοι αἴσιμόν ἐστιν
Οὔθ' ἵππους ἐλάσειν, οὔτε κλυτὰ τεύχεα τοῖο.
Ὣς εἰπῶσ' ἐς δίφρον ἐβήσατο δῖα θεάων,
Νίκην ἀθανάτῃς χερσὶν καὶ κῦδος ἔχουσα
Ἐσσυμένως. τότε δή ῥα διόγνητος Ἰόλαος
Σμερδαλέον θ' ἵπποισιν ἐκέκλετο· τοὶ δ' ὑπ' ὀμοκλῆς
Ῥίμφ' ἔφερον θοὸν ἅρμα, κονίοντες πεδίοιο.

Vbi nudatum clypeo variegato
Oculis videris, ibi vulnera acuto ferro:
Retroque te recipe, quoniam tibi fas non eſt
Neque equos capere, neque inclyta arma illius.
Sic locuta, in currum adſcendit praeſtantiſſima Dearum,
Victoriam immortalibus manibus et gloriam tenens
Celeriter. Tunc igitur generoſus Iolaus
Horrendum equos increpuit: illi autem a comminatione
Celeriter ferebant celerem currum, puluerem cientes per cam-
[pum

334. κε abeſt ab Ald. Iunt. 1. 2. γυμνοθέντα Trinc. 335. ὅ τὰ μὲν Trinc. 336. ἀναχάσασθαι Trinc. ἀναχωρήσασθαι Ald. Iunt. 1. 2. 338. εἰπῶσα δίφρον Harl. εἰπῶσα etiam ed. Trinc. ἐπεβήσατο Ald. Iunt. 1. 2. 339. ἀθανάτῃσι Ald. Iunt. 1. 2. 341. ὑμοκλῆς Iunt. 1.

pe poetae repugnantiam inter ſapientiam et bellicoſum furorem. Sed hic loci mirari poſſumus, quamobrem Homerus, cum Il. E. Dione enumeraret mala quae dii ab hominibus paſſi fuerant, et praeſertim quas ipſe Mars ab Aloïdis poenas ſuſtinuerat, hanc tamen hiſtoriam tam praeclaram et appoſitam praeterniſerit, perinde ac illam, quam infra v. 359. memorat Heſiodus. *Rob.*

334. Γυμνωθέντα σάκεος ὑπὸ δαιδαλέοιο] Scribendum videtur ἀπό. hoc eſt, ἀπογυμνωθέντας σάκεος. *Guietus.*

335. Ἔνθ' ἀτάμεν] *Ibi.* Guietus.

337. Κλυτὰ τεύχεα τοῖο] Cycni. *Guietus.*

340. Διόγνητος] Διογενὴς. *Guietus.*

341. Σμερδαλέον θ' ἵπποισιν] Malim σμερδαλέον ἵπποισιν. τε enim ſuperfluum hic et ineptum. τριτήμερις. verſ. ſeq. Κονίοντες πεδίοιο] Subintellige διὰ. *Guietus.*

345. Τοὶ

Ἐν γάρ σφιν μένος ἧκε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Αἰγίδ' ἀνασσείσασα· περισονάχιζε δὲ γαῖα.
Τοὶ δ' ἄμυδις προγένοντ' ἴκελοι πυρὶ ἠὲ θυέλλῃ, 345
Κύκνος θ' ἱπποδάμοιο, καὶ Ἄρεος ἀκόρητος αὐτῆς.
Τῶν θ' ἵπποι μὲν ἔπειθ' ὑπεναντίοι ἀλλήλοισιν
Ὀξέα χρέμισαν, περὶ δέ σφιν ἄγνυτο ἠχώ.
Τὸν πρότερον προσέειπε βίη Ἡρακληείη·
Κύκνε πέπον, τί νυ νῶϊν ἐπίσχετον ὠκέας ἵππους, 350
Ἀνδράσιν, οἵ τε πόνου καὶ ὀϊζύος ἴδριες εἰμέν;
Ἀλλὰ παρὲξ ἔχε δίφρον ἐϋξοον, ἠδὲ κελεύθου
Εἶκε παρὲξ ἰέναι. Τρηχῖνα δέ τοι παρελαύνω

Nam iis animum addiderat Dea caeſiis oculis Minerua,
Aegide concuſſa: ingemiſcebat autem circumquaque tellus.
Illi autem pariter procedebant, ſimiles igni, ſiue procellae,
Cygnus equum domitor, et Mars inſatiabilis belli.
Horum equi deinde obuiam ſibi mutuo facti
Acutum hinniuere, circaque eos reſonabat echo.
Atque hunc prior alloquebatur Hercules:
Cygne ignaue, cur nobis immiſſitis veloces equos,
Viris, qui laborem et aerumnam experti ſumus?
In diuerſum age currum bene politum, atque e via
Cede praetergrediendo. Trachinem enim tendo.

344. ἀνασείσασα Ald. Iunt. 1. 2. περισονάχησε Harl. Palat. Iunt. 1. 2. Steph. marg. περὶ τονάχησε Ald. 345. γενοντ' ἴκελοι Trinc. Iunt. 1. 2. 348. σφίσιν Harl. 349. πρότερος Ald. Iunt. 1. 2. 350 ἐπίσχετον Trinc. τοίνυν νῶϊν ἐπίσχες Harl. 353. παρεξίναι Trinc. Τραχῖνα Harl.

345. Τοὶ δ' ἄμυδις προγένοντ'] Hoc eſt, παρεγένοντο *proceſſerunt*. Homer. οἱ δὲ τάχα προγένοντο. *Guietus*.

347. Τῶν θ' ἵπποι μὲν ἔπειθ'] Delendum videtur τὸ θ. τῶν] Cycni, Martis, Herculis et Iolai. *Guietus*.

348. Ὀξέα χρέμισαν] Scribendum videtur: ὀξέα τ' ἐχρέμισαν περί τε σφίσιν ἄγνυτο ἠχώ. placet. ἄγνυτο reſonabat, vt ſupra. *Guietus*.

350. Ἐπίσχετον ὠκέας ἵππους] Ἐπάγετε. *dirigitis, adnectitis*. Guietus.

353. Εἶκε παρὲξ ἰέναι] Cede via, vt eas extra. *Guietus*.

Τρηχῖνα] Vrbem Theſſaliae non procul a ſinu Maliaco, ſub Oeta monte. Itaque Hercules ex regionibus Pelio Theſſaliae monti ſubiectis ad Oetam iter habebat. *Clericus*.

354. Δυνά-

Ἐς Κήϋκα ἄνακτα· ὁ γὰρ δυνάμει τε καὶ αἰδοῖ
Τρηχῖνος προβέβηκε· σὺ δ' εὖ μάλα οἶσθα καὶ αὐτός·
Τῷ γὰρ ὀπυίεις παῖδα Θεμιστονόην κυανῶπιν.
Ὦ πέπον, ἀ μὲν γάρ τοι Ἄρης θανάτοιο τελευτὴν
Ἀρκέσει, εἰ δὴ νῶϊ συνοισόμεθα πτολεμίζειν.
Ἤδη μὲν τέ ἐ φημὶ καὶ ἄλλοτε πειρηθῆναι
Ἔγχεος ἡμετέρου, ὅθ' ὑπὲρ Πύλω ἠμαθόεντος
Ἀντίος ἔστη ἐμοῖο, μάχης ἄμοτον μενεαίνων.
Τρὶς μὲν ἐμῷ ὑπὸ δουρὶ τυπεὶς ἠρείσατο γαίῃ,

Ad Ceycem regem: nam ille potentia pariter et reuerentia
Trachinis imperium tenet: Tu vero satis hoc scis etiam ipse:
Eius enim connubio habes filiam Themistonoën nigros oculos
O ignaue, non enim tibi neque Mars mortis exitium [habentem,
Prohibuerit, si nos inter nos congrediamur ad pugnandum.
Iam ipsum quidem aio ante quoque aliquoties periculum fecisse
Hastae nostrae, quando pro Pylo arenosa
Aduersus stetit mihi pugnam insatiabiliter optans.
Ter siquidem mea hasta percussus sustinuit se terra,

355. αδ Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 356. ὀπύεις Trinc. 358. νῷ γε Trinc. Steph. marg. 359. τι Trinc. 362. γαίη Ald.

354. Δυνάμει τε καὶ αἰδοῖ] In prioribus Editionibus sic conuersa erant haec verba: *potestate et majestate.* At δύναμις potius copias ac opes, viresque significat, quam *potestatem*; quae proprie est ἐξουσία, seu ius quidpiam faciendi. Deinde αἰδὼς est *reuerentia* qua nos quispiam percellit, meritis suis ac virtute, aut qua eum prosequimur; non *maiestas.* Cur ergo a propria significatione vocum, quae praesenti negotio quam maxime conuenit, abiremus non videbam. Sed et sic in singulis ferme paginis saepius in hoc Poematio praesertim peccatum erat, quod passim emendaui; sed monendum vbique non duxi, ne ex hoc musaeo gloriam quaerere mihi viderer. Eadem opera, minutiora multa in Latinitatem delicta sustuli, quatenus quidem licuit per versionem, in qua Graeca totidem verbis Latinis verti solent. *Clericus.*

356. Τῷ γὰρ ὀπυίεις παῖδα] Hoc est, *inis filiam.* honestum vocabulum. *Guiesius.*

362. Ἠρείσατο γαίῃ] Humi nixus est, humo affixus est. ἥδει ἐρείσθη. Homerus. *Guiesius.*

Οὐταμένῳ σάκεος· τὸ δὲ τέτρατον, ἤλασα μηρὸν,
Παντὶ μένει σπεύδων, διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξα·
Πρηνὴς δ' ἐν κονίῃσι χαμαὶ πέσεν ἔγχεος ὁρμῇ.
Ἔνθά με δὴ λωβητὸς ἐν ἀθανάτοισιν ἐτύχθη,
Χερσὶν ὑφ' ἡμετέρῃσι λιπὼν ἔναρα βροτόεντα.
Ὣς ἔφατ'· ὐδ' ἄρα Κύκνος ἐϋμμελίης ἐμενοίνα
Τῷ ἐπιπειθόμενος ἐχέμεν ἐρυσάρματας ἵππους.
Δὴ τότ' ἀπ' εὐπλεκέων δίφρων θόρον αἶψ' ἐπὶ γαῖαν
Παῖς τε Διὸς μεγάλου, καὶ Ἐνυαλίοιο ἄνακτος.
Ἡνίοχοι δ' ἔμπλην ἔλασαν καλλίτριχας ἵππους·

Vulnerato clypeo: quarto autem, tranſadegi femur eius, [raui:
Omnibus viribus incumbens, magnumque illius clypeum perfo-
Pronus autem in puluerib⁹ humi proſtratus cecidit haſtae impetu.
Vbi etiam ignominia affectus inter immortales fuit,
Manibus ſub noſtris relictis ſpoliis cruentis.
Sic dixit: at Cygnus bellicoſus haudquaquam volebat,
Huic obtemperans retinere trahentes currum equos.
At tunc a bene compacto curru deſilierunt celeriter in terram,
Et Iouis filius magni, et Enyalii regis.
Aurigae autem propius egerunt pulcricomos equos,

366. ἰφ' Ald. 368. ἄρα οἱ Ald. Iunt. 1. 2, ϝυμελίης Iunt. 1. 2. ἰομελίης Ald. 372. ἔπλην Trinc. Iunt. 2. Steph. Com. ἵμπλην Palat. Ald.

364. Παντὶ μένει σπεύδων, διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξα] Eſt verſus ſuppoſititius. *Guietus.*

367. Λιπὼν ἔναρα βροτόεντα] Cur igitur v. 336. negatur Herculi fas fuiſſe arma Martis auferre? Nimirum, fabulae non magis ſibi ſaepe conſtant, quam ſomnia. Ὅπερ, vt vtar verbis *Platonis* ex Lib. II. de Republica, χρὴ καὶ πρῶτον καὶ μάλιϛα μέμφεϛθαι, ἄλλως τε καὶ ἐάν τις μὴ καλῶς ψεύδηται. *Quod oportet ante omnia et maxime vituperare, cum alias, tum ſi quis non recte mentiatur.* Quo in loco, inuehitur Philoſophus in *Homerum* et *Heſiodum*. Clericus.

369. Ἐρυσάρματας ἵππους] Nominatiuus pluralis ἐρυσάρματες. a genit. ſing. ἐρυσάρματος. ab ἐρυσάρματοι, ἐρυσάρματες, metaplaſmo. vnde ἐρυσάρματας in accuſatiuo. *Guietus.*

372. Ἡνίοχοι δ' ἔμπλην] Ἔμπλην. *Guietus.*

373. Τῶν

Τῶν δ' ὑποσευομένων κανάχιζε ποσ' εὐρεῖα χθών.
Ὡς δ' ὅτ' ἀφ' ὑψηλῆς κορυφῆς ὄρεος μεγάλοιο
Πέτραι ἀποθρώσκωσιν, ἐπ' ἀλλήλαις δὲ πέσωσι,
Πολλαὶ δὲ δρῦς ὑψίκομοι, πολλαὶ δέ τε πεῦκαι,
Αἴγειροί τε τανύῤῥιζοι ῥήγνυνται ὑπ' αὐτῶν
Ῥίμφα κυλινδομένων, εἶως πεδίον δ' ἀφίκωνται.
Ὡς οἱ ἐπ' ἀλλήλοισι πέσον μέγα κεκλήγοντες.
Πᾶσα δὲ Μυρμιδόνων τε πόλις, κλειτή τ' Ἰαωλκὸς,
Ἄρνη τ', ἠδ' Ἑλίκη, Ἀνθειά τε ποιήεσσα,
Φωνῇ ὑπ' ἀμφοτέρων μεγάλ' ἴαχον. οἱ δ' ἀλαλητῷ
Θεσπεσίῳ σύνισαν. μέγα δ' ἔκτυπε μητίετα Ζεὺς,

Illis autem irruentibus ſonitu pedum concitata eſt lata terra.
Vt autem ab alto vertice montis magni
Rupes deſiliunt, aliae ſuper alias cadentes:
Multaeque quercus alticomae, multae item piceae,
Populique radices altas habentes franguntur ab illis
Celeriter delabentibus, donec in campum perueniant:
Ita et illi in ſe mutuo ruebant, cum magno clangore.
Tota autem Myrmidonum ciuitas, celebrisque Iaolcus,
Arneque, et Helice, et Anthea herboſa,
Voce vtriuſque valde reſonabant. Illi autem cum clamore
Mirando congreſſi ſunt. valde autem intonuit prudens Iupiter,

373. πᾶσ' εὐρεῖα Harl. 374. κορυφῆς Trinc. 375. ἀποθρώσκωσιν Harl. Ald. Iunt. 1. πέσωσιν Trinc. 377. τανύῤῥιζοι Ald. Iunt. 1. 2. 380. τε abeſt a Trinc. 381. Ἄρνη δ' Trinc. 383. σύνισαν Ald. Iunt. 1. 2.

373. Τῶν δ' ὑποσευομένων] Scribo diuiſim ὑπὸ σευομένων. *Guietus.*

374. Ὡς δ' ὅτ' ἀφ' ὑψηλῆς] Si alibi ieiunus ſit et ſiccus Heſiodus, ſubiecto ſuo potius quam ingenio hanc inopiam adſcribere debemus, quippe qui in hoc poemate ornamentis poeticis abundat, et in hac pugna deſcribenda comparationibus ipſo Homero haud indignis ad rem illuſtrandam vtitur. *Rob.*

380. Μυρμιδόνων τε πόλις] Phthia Achillis, Myrmidonum poſtea ad Troiam ducis, patria. Aliae ſunt vicinae vrbes. At abſurdum eſt fingere voce duorum virorum tot tractus perſonuiſſe. Poetica haec ſunt τερετίσματα, quae non ferimus tantum, ſed et miramur, elegantia et εὐρυθμίᾳ verſuum veluti faſcinati. *Clericus.*

382. Φωνῇ ὑπ' ἀμφοτέρων μεγάλ' ἴαχον] Ordo: ὑπὸ φωνῇ ἀμφοτέρων. *Guietus.*

Κάδ' δ' ἀϱ' ἀπ' ϑϱανόϑεν ψιάδας βάλεν αἱματόεσσας,
Σῆμα τιϑεὶς πολέμοιο ἑῷ μεγαθαϱσέϊ παιδί.
Οἷος δ' ἐν βήσσῃς ὄϱεος χαλεπὸς προϊδέσθαι
Κάπϱος χαυλιόδων ϕϱονέει ϑυμῷ μαχέσασθαι
Ἀνδϱάσι ϑηϱευτῆς, ϑήγει δέ τε λευκὸν ὀδόντα
Δοχμωϑεὶς, ἀϕϱὸς δὲ πεϱὶ ϛόμα μασιχόωντι
Λείβεται, ὅσσε δέ οἱ πυϱὶ λαμπετόωντι ἐίκτην,
Ὀϱθὰς δ' ἐν λοϕιῇ ϕϱίσσει τϱίχας, ἀμϕί τε δειϱήν·
Τῷ ἴκελος Διὸς υἱὸς ἀϕ' ἱππείῳ ϑόϱε δίϕϱῳ,
Ἧμος δὲ χλοεϱῷ κυανόπτεϱος ἠχέτα τέττιξ
Ὄζῳ ἐϕεζόμενος ϑέϱος ἀνϑϱώποισιν ἀείδειν
Ἀϱχεται, ᾧ τε πόσις καὶ βϱῶσις ϑῆλυς ἐέϱσῃ,

Et a coelo guttas dimiſit ſanguinolentas,
Signum id ponens bello ſuo multum confidenti filio.
Qualis autem in vallibus montis ſaeuus adſpectu
Aper, dentes habens exſertos, fertur impetu ad pugnandum
Cum viris venatoribus, acuitque candidum dentem
Incuruatus, ſpuma autem circa os mandenti
Deſtillat, oculique ei igni ſplendenti ſimiles ſunt,
Erectis autem in dorſo horret ſetis, circaque collum:
Tali ſimilis Iouis filius ab equeſtri deſiliit curru.
Quando autem viridi nigricans alis ſonora cicada
Ramo inſidens aeſtatem hominibus canere
Incipit, cuius et potus et cibus herbas vegetans ros eſt,

384. Κάδδ' Ald. 385. μέγα ϑάρσει Ald. Iunt. 1. 2. 386. περιϊδέσθαι Harl. 387. χαυλιόδης Trinc. Iunt. 2. ϕορνέει Trinc. δὲ ϑυμῷ Ald. Iunt. 1. 2. μαχέσθαι Trinc. 388. ϑηρευτὴς Trinc. 389. Δοχμοϑεὶς Ald. Iunt. 1. στόμασιν χιόωντι Trinc. στόμασι χιόωντι Iunt. 2. μασιγιόωντι Heinſ. 392. ἀμφ' Trinc. 395. εἴρῃ Ald.

384. Ψιάδας βάλεν αἱματοέσσας] Imitatur *Homerum*, ſed praue; nam *Homerus* Iliados II, 459. fingit a Ioue tales guttas demiſſas in honorem Sarpedonis filii occiſi a Patroclo; hic vero *Heſiodus* eaſdem ab eodem Ioue delapſas, non a Marte Cygni patre, praeſagia facit victoriae Herculis. *Clericus.*

389. Μασιχόωντι] Α μασίζω, μασῶμαι. Heſych. ἐμάσιγον, μασιγόω. *Guietus.*

395. Ὧΐ τε πόσις] Τὸ ᾧ pro ὧν. *Guietus.*

397. Ἰδὲ

Καί τε παυημέριός τε καὶ ἠῷος χέει αὐδὴν
Ἴδει ἐν αἰνοτάτῳ, ὁπότε χρόα Σείριος ἄζει·
Ἥμος δὴ κέγχροισι περὶ γλωχες τελέθωσι,
Τάς τε θέρει σπείρωσιν, ὅτ' ὄμφακες αἰόλλονται,
Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος·
Τὴν ὥρην μάρναντο, πολὺς δ' ὀρυμαγδὸς ὀρώρει.
Ὡς δὲ λέοντε δύω ἀμφὶ κταμένης ἐλάφοιο
Ἀλλήλοις κοτέοντε ἐπὶ σφέας ὁρμήσωσι,
Δεινὴ δέ σφ' ἰαχὴ, ἄραβός θ' ἅμα γίνετ' ὀδόντων·
Οἱ δ' ὥς τ' αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες, ἀγκυλοχείλαι,
Πέτρῃ ἐφ' ὑψηλῇ μεγάλα κλάζοντε μαχέσθην
Αἰγὸς ὀρεσσινόμου ἢ ἀγροτέρης ἐλάφοιο

Atque per totum diem, et mane fundit vocem
Aestu in grauissimo, quando corpus Sirius exsiccat:
Quando et milio aristae nascuntur,
Quod aestate seminant, cum vuae acerbae colorem mutant,
Qualia Bacchus dedit hominibus in laetitiam et laborem;
Ea tempestate pugnabant, magnus autem tumultus excitabatur.
Vt vero leones duo pro occiso ceruo
Sibi mutuo irati in se ipsos impetum faciunt,
Saeuusque inter ipsos rugitus, strepitusque exoritur dentium;
Atque vt vultures incuruis vnguibus, repandis rostris,
Rupe in excelsa, magno clangore dimicant,
Caprae montiuagae gratia aut ferae ceruae

396. ἀοιδὴν Iunt. 1. 2. 397. ὅτε καὶ Trinc. 398. Τῆμος Harl. Ald. Iunt. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. περιγλῶχες Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. τελέθωσι Ald. Iunt. 2. Trinc. Steph. Com. 399. σπείρωσιν Palat. Trinc. αἰόλονται Ald. Iunt. 1. 2. 400. διόννυσος Iunt. 1. 2. διώνυσος Ald. 401. ὀρυγμαδὸς Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. ὀρώρει Ald. 402. δύο Ald. Iunt. 1. 2. Steph. ἀμφικταμένης Trinc. 403. ἀλλήλοις Ald. Iunt. 1. 2. ὁρμήσωσιν Trinc. 404. ἀναγίνετ' Trinc. 405. Οἱ δ' ὥς Ald. γαμψόνυχες Trinc. γαμψώνυχες Ald. 406. κράζοντε Harl. κλάζοντες μάχεσθον Trinc.

397. Ἴδει ἐν αἰνοτάτῳ] Ἴδεος, πνίγος. Hesych. an idem cum ἴδος sudor? placet. *Guietus.*

400. Οἷα Διώνυσος] Pro οἷας neutrum pro foeminino. *Guietus.*

401. Τὴν ὥρην] Κατὰ τὴν ὥραν. *Guietus.*

407. Αἰγὸς ὀρεσσινόμου] Subintellige ἕνεκα, ἀμφὶ, περὶ. *Guietus.*

Πίονος, ἣν τ' ἐδάμασσε βαλὼν αἰζήϊος ἀνὴρ
Ἰῷ ἀπαὶ νευρῆς, αὐτὸς δ' ἀπαλήσεται ἄλλη
Χώρῳ ἄϊδρις ἐών· οἱ δ' ὀτραλέως ἐνόησαν,
Ἐσσυμένως δέ οἱ ἀμφὶ μάχην δριμεῖαν ἔθεντο·
Ὣς οἱ κεκληγόντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρσαν.
Ἔνθ' ἤτοι Κύκνος μὲν ὑπερμενέος Διὸς υἱὸν
Κτεινέμεναι μεμαὼς, σάκει ἔμβαλε χάλκεον ἔγχος,
Οὐδ' ἔρρηξεν χαλκόν· ἔρυτο δὲ δῶρα θεοῖο.
Ἀμφιτρυωνιάδης δὲ βίη Ἡρακληείη
Μεσσηγὺς κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἔγχει μακρῷ
Αὐχένα γυμνωθέντα θοῶς ὑπένερθε γενείου
Ἤλασ' ἐπικρατέως· ἀπὸ δ' ἄμφω νέρσε τένοντε
Ἀνδροφόνος μελίη· μέγα γὰρ σθένος ἔμπεσε φωτός.
Ἤριπε δ', ὡς ὅτε τις δρῦς ἤριπεν, ἢ ὅτε πίτυη

Pinguis, quam interfecit iaculando iuuenis vir,
Sagitta e neruo emissa, ille autem aberrarit alibi
Loci ignarus? at illi celeriter animaduerterunt,
Acriterque pro ea pugnam acrem instituerunt:
Sic et hi duo cum clamore contra se mutuo irruerunt.
Ibi sane Cygnus quidem potentis Iouis filium
Occidere meditans, clypeo aeream hastam adegit,
Neque tamen perrupit aes: defendebant enim dona Dei.
Contra autem Amphitryoniades Hercules
Inter galeam et clypeum hasta longa
Ceruicem nudatam celeriter infra mentum
Percussit vehementer, amboſque abscidit neruos in collo
Homicida lancea. magnum enim robur inciderat viri.
Cecidit autem veluti cum quercus aliqua, aut cum rupes

408. ἐδάμασσε Trinc. αἰξήϊος Ald. Iunt. 1. 2. 409. Ἰῷ Ald. ἀπὴ Ald. Iunt. 1. 2. ἀπαλήσεται Ald. Iunt. 1. 2. ἀπονίσσεται Harl. 412. κεκλήγωτες Harl. κεκληγότες Ald. Iunt. 1. 2. 413. in Cler. edit. perperam legebatur ὑπερμένες. 414. σάκει Ald. Iunt. 1. 2. χάλκεον ἔγχος ἔλασεν Trinc. 415. ἔβηξεν Iunt. 2. 418. γένειον Trinc.

409. Ἀπαλήσεται] *Aberrabit.* Guietus.

411. Οἱ ἀμφὶ μάχην] Ordo ἀμφὶ οἱ, hoc est, περὶ αὐτῆς. *Guietus.*

416. Βίη Ἡρακληείη] Βίη Ἡρακλείη legunt interpretes in nominatiuo, quibus assentior. *Guietus.*

426. Σώ-

Ἠλίβατος, πληγεῖσα Διὸς ψολόεντι κεραυνῷ·
Ὣς ἔφατ'· ἀμφὶ δέ οἱ βράχε τεύχεα ποικίλα χαλκῷ
Τὸν μὲν ἔπειτ' εἴασε Διὸς τλαλαπάρδιος υἱὸς
Αὐτὸς δὲ βροτολοιγὸν Ἄρην ἐπιόντα δοκεύσας,
Δεινὸν ὀρῶν ὀσσοισι, λέων ὡς σώματι κύρσας,
Ὅς τε μάλ' ἐνδυκέως ῥινὸν κρατερῇσιν ὀνύχεσσι
Σχίσσας, ὅττι τάχιστα μελίφρονα θυμὸν ἀπηύρα·
Ἐμμενέως δ' ἄρα τῷ γε κελαινὸν πίμπλαται ἦτορ,
Γλαυκιόων δ' ὀσσοις δεινὸν, πλευράς τε καὶ ὤμους
Οὐρῇ μαστιγόων, ποσσὶ γλάφει· δδέ τις αὐτῷ

Excelsa, icta Iouis fumanti fulmine:
Sic cecidit: circum ipsum autem resonabant arma variegata aere.
Atque hunc quidem ibi reliquit Iouis aerumnosus filius:
Ipse autem occisorem hominum Martem accedentem obseruans,
Saeuum videns oculis vt leo corpus forte nactus,
Qui admodum accurate pelle validis vnguibus
Dissecta, quam celerrime dulcem animam abstulit:
Auide autem huius nigrum expletur cor,
Ac caesiis intuens oculis saeuum, costasque et humeros
Cauda flagellans, pedibus fodit; neque quisquam ipsum

423. τεύκεα Trinc. 425. Ἄρηα προσιέντα Ald. Iunt. 1. 2. Θρασιέντα Steph. marg. 426. σῶμα τι Ald. Iunt. 1. 2. 427. ὀνύχεσσιν Trinc. 428. Σχίσας Iunt. 1. 2. μάλιστα Harl. 431. μαστιόων Trinc. Steph. μαστιχόων Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. μαστιγόων Heinf. Com. Mox olim legebatur αὐτὸν; Rob. edidit αὐτᾷ.

426. Σώματι κύρσας] Hoc est, ζώῳ. *Guietus.*

Ὡς σώματι κύρσας] Σῶμα pecudem, hic, et quidem vivam, praeter morem, significat. *Clericus.*

426. Σώματι] Viuum corpus aeque ac cadauer appellari σῶμα multis exemplis demonstrabunt Lexicographi; quod tamen facile cognoueris ex loco parallelo Homerico Il. γ, 23.

Ὡς δὲ λέων ἐχάρη μεγάλῳ ἐπὶ σώματι κύρσας,
Εὑρὼν ἢ ἔλαφον κεραὸν, ἢ ἄγριον αἶγα,
Πεινάων· μάλα γάρ τε κατεσθίει, εἴπερ ἂν αὐτὸν
Σεύωνται ταχέες τε κύνες, θαλεροί τ' αἰζηοί.

Ad quod Scholiastes: Μεγάλῳ ζώῳ ἐπιτυχὼν· νεκρὸς γάρ φασι σώματος μὴ ἅπτεσθαι λέοντα. *Rob.*

431. Ποσσὶ γλάφει] Scalpit terram vngulis. *Guietus.*

Ἔτλη ἐς ἅντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθεῖν, οὐδὲ μάχεσθαι·
Τοῖος ἄρ' Ἀμφιτρυωνιάδης ἀκόρητος ἀϋτῆς
Ἀντίος ἔστη Ἄρηος, ἐνὶ Φρεσὶ θάρσος ἀέξων
Ἐσσυμένως· ὁ δέ οἱ σχεδὸν ἦλυθεν ἀχνύμενος κῆρ.
Ἀμφότεροι δ' ἰάχοντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρουσαν.
Ὡς δ' ὅτ' ἀπαὶ μεγάλης πέτρη πρηῶνος ὀρεῦσα,
Μακρὰ δ' ἐπιθρώσκουσα κυλίνδεται, ἡ δέ τε ἠχὴ
Ἔρχεται ἐμμεμαυῖα, πάγος δέ οἱ ἀντεβόλησεν
Ὑψηλὸς, τῷ δὴ συνενείκεται, ἔνθα μιν ἴσχει·

Suſtinet ex aduerſo adſpiciens prope ire, neque pugnare.
Talis igitur et Amphitryoniades inſatiabilis bello
Contra Martem ſtetit, in praecordiis audaciam augens
Celeriter. Ille autem prope venit moeſto corde.
Vtrique autem cum clamore alterum inuaſerunt.
Vt autem, quando a magno rupes cacumine praecipitans,
Et in longum delata ſaltu voluitur, fragorque
Venit ſubito ingens, collis autem illi obuius fit
Altus, ad quem curſu defertur, vbi illam retinet:

433. Ἀμφιτριονιάδης Trinc. 434. Ἄρεος ἔστη Harl. Trinc. θράσεις Ald. Iunt. 1. 2. 435. ἀχθόμενος Harl. 437. ἀπὸ Ald. Iunt. 1. ἐρεῦσα Trinc. Iunt. 2. Steph. marg. 440. Τψιλὸς Trinc.

432. Οὐδέ τις αὐτῷ] Aliae editiones habent αὐτὸν, ſed monente codice Harleiano reſtitui αὐτῷ referendo ad τὸ ἅντα. Hunc verſum imitatos eſſe poſterioris aeui ſcriptores, obſeruarunt iam viri docti ad Callimachum, vbi poeta de Cyclopibus (hymn. in Diam.)

Τῷ σφέας ἀκ ἐτάλασσαν ἀκηδέες Ὠκεανῖναι
Οὔτ' ἄντην ἰδέειν —

Hoc quidem prae metu et terrore; ſed aliam ob cauſam, nempe ob ſplendorem nimium, de Apolline dictum, Apollon. Argonaut. 2, 683.

οὐδέ τις ἔτλη
Ἄντιον αὐγάσασθαι ἐς ὄμματα καλὰ θεοῖο.

Quod bene obſeruauit praeſtantiſſimus Spanhemius. *Rob.*

437. Πρηῶνος ὀρεῦσα] Ὀρέσσῃ legiſſe videtur Diaconus. Sic autem hi duo verſus legendi videntur:

Ὡς δ' ὅτ' ἀπαὶ μεγάλης πέτρη πρηῶνος ὀρέσσῃ.
Μακρὰ ἐπιθρώσκουσα etc.

τὸ δὲ inſititium videtur τὸ ὀρεῦσα nullius pretii. *Guietus.*

440. Τῷ δὴ συνενείκεται] Ὧι τινι πάγῳ συγκατέρχεται ἡ πέτρη. *Guietus.*

442. Εἰ-

Τόσση ὁ μὲν ἰαχῇ βρισάρματος ἄλιος Ἄρης
Κεκληγὼς ἐπόρουσεν· ὁ δ' ἐμμαπέως ὑπέδεκτο.
Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς αἰγιόχοιο
Ἀντίη ἦλθεν Ἄρηος, ἐρεμνὴν αἰγίδ' ἔχουσα,
Δεινὰ δ' ὑπόδρα ἰδοῦσ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Ἄρες, ἐπίσχε μένος κρατερὸν καὶ χεῖρας ἀάπτους.
Οὐ γάρ τοι θέμις ἐστὶν ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δῦσαι
Ἡρακλέα κτείναντα Διὸς θρασυκάρδιον υἱόν.
Ἀλλ' ἄγε, παῦε μάχης, μηδ' ἀντίος ἵστασ' ἐμοῖο.
Ὣς ἔφατ'· ἀλλ' οὐ πεῖθ' Ἄρεως μεγαλήτορα θυμόν·
Ἀλλὰ μέγα ἰάχων φλογὶ εἴκελα τεύχεα πάλλων,
Καρπαλίμως ἐπόρουσε βίῃ Ἡρακληείῃ,
Κακτάμεναι μεμαώς· καὶ ῥ' ἔμβαλε χάλκεον ἔγχος

Tanto ille fremitu currum grauans pernicioſus Mars
Vociferans irruit; ille autem prompte venientem excepit.
Porro Minerua filia Iouis aegida tenentis
Obuiam venit Marti, tenebroſam habens aegidem,
Saeua autem torue intuens, verbis volucribus allocuta eſt:
Mars, inhibe animos ingentes et manus inuictas.
Neque enim tibi fas eſt inclytis armis ſpoliare
Herculem occiſum Iouis magnanimum filium.
Sed age, deſiſte a pugna, neque aduerſus ſteteris mihi.
Sic ait: ſed non perſuaſit Martis magnanimi animo:
Sed magno fremitu flammae ſimilia arma vibrans,
Celeriter inuaſit Herculem,
Occidere feſtinans: et coniecit aeratam haſtam

442. ἐπώρουσεν Iunt. 1. 2. 444. Ἀντὶ ἡ ἦλθ' Trinc. 445. ἰδοῦσα Iunt. 2. 446. ἐπίσχες Trinc. 447. κλυτὰ Trinc. 448. τρασικάρδιον Trinc. 449. μάχη Ald. Iunt. 450. Ἄρεος Palat. Ἄρεος Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. πείθετ' Ἄρης μεγαλήτορι θυμῷ cod. Harl. 451. μεγ' Ald. Iunt. 1. 2. χαλκὸν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 452. καρπαλίμως Ald. Iunt. 1. 2. βίη Ἡρακληείη Ald.

442. Ἐμμαπέως] Ἑσπασμένως. Heſych. an a μάπτω, μάρπω, μαπεῖν, μαπτὴς, ἐμμαπὴς, ἐμμαπέως, raptim, rapide, cupide. etc. *Guietus.*

445. Ὑπόδρα ἰδοῦσ'] Τὸ ὑποδρὰξ ab ὑποδέρκομαι vſurpatum videtur. *Guietus.*

453. Κακτάμεναι] Καταχτάμεναι. *Guietus.*

Σπερχνὸν, ἐὸν παιδὸς κοτέων περὶ τεθνειῶτος,
Ἐν σάκεϊ μεγάλῳ. ἀπὸ δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἔγχεος ὁρμὴν ἔτραπ', ὀρεξαμένη ἀπὸ δίφρου.
Δριμὺ δ' Ἄρηϊ ἄχος εἵλεν· ἐρυσσάμενος δ' ἄορ ὀξὺ,
Ἔσσυτ' ἐφ' Ἡρακλῆϊ κρατερόφρονι. τὸν δ' ἐπιόντα,
Ἀμφιτρυωνιάδης δεινῆς ἀκόρητος ἀϋτῆς,
Μηρὸν γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο,
Οὔτασ' ἐπικρατέως· διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξε,

Magno impetu, ob ſuum filium iraſcens mortuum,
In clypeum magnum. At procul caeſia Minerua
Haſtae impetum auertit, protendens ſe a curru.
Acris autem dolor Martem cepit: extractoque gladio acuto,
Irruit contra Herculem magnanimum. at illum accedentem
Amphitryoniades ſaeui inſatiabilis belli,
Femore nudatum clypeo ſub variegato,
Vulnerauit valide: magnumque traiecit clypeum,

454. παιδὸς ἐῦ Harl. Ald. Iunt. 1. 2. μοτέων Com. κωτέων Trinc. περὶ Ald. 456. ἀπορεξαμένη Trinc. 457. Ἄρηϊ Ald. Iunt. 1. 2. ἴσχυεν Trinc. Steph. marg. ὀρεξάμενος Trinc. Steph. marg. ἄος Ald. 459. δεινεῖς Iunt. 2. 460. γυμνοθέντα Trinc. 461. ἐπικτατέως Iunt. 2. ἐκραὸς Harl. ἄραξεν Trinc. Steph. Com. ἔραξε Ald. Iunt. 1.

455. Ἀπὸ δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη Ἔγχεος ὁρμὴν ἔτραπ'] Pro ἀπέτραπε. τμῆσις. *Guietus.*

Ὀρεξαμένη ἀπὸ δίφρου] Manum porrigens a curru. *Guietus.*

456. Ἔγχεος ὁρμὴν ἔτραπ'] Si Minerua a corpore Herculis telum a Deo miſſum potuit auertere, quidni etiam Mars telum hominis in ſe ipſum declinare potuit? Sed et talia non ſemel finxit *Homerus*, quae profecto Criticis veteribus videri debuerunt non tantum nequaquam verā, ſed ne quidem ἐτύμοισιν ὁμοῖα *veris ſimilia* vt loquitur noſter *Heſiodus.* Clericus.

457. Ἔσσυτ' ἐφ' Ἡρακλῆϊ κρατερόφρονι] An ἐφ' Ἡρακλῆ κρατερόφρονα? Sic Diaconus. placet. *Guietus.*

460. Μηρὸν γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο] Hic verſus additus et delendus videtur. pro ὑπὸ leg. ἀπὸ. *Guietus.*

461. Οὔτασ' ἐπικρατέως· διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξεν, Δέρατι νωμήσας, ἐπὶ δὲ χθονὶ κάββαλε μέσσῃ] Haec: διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξεν Δέρατι νωμήσας inſiti-

tia

Δόρατι νωμήσας, ἐπὶ δὲ χθονὶ πάββαλε μέσσῃ.
Τῷ δὲ Φόβος καὶ Δεῖμος ἐΰτροχον ἅρμα καὶ ἵππους
Ἤλασαν αἶψ' ἐγγύς, καὶ ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Ἐς δίφρον θῆκαν πολυδαίδαλον· αἶψα δ' ἔπειτα
Ἵπποις μαστίγεσσιν, ἵκοντο δὲ μακρὸν Ὄλυμπον.
Υἱὸς δ' Ἀλκμήνης καὶ κυδάλιμος Ἰόλαος,
Κύκνον σκυλεύσαντες ἀπ' ὤμων τεύχεα καλὰ,
Νίσσοντ'· αἶψα δ' ἔπειτα πόλιν Τρηχῖνος ἵκοντο
Ἵπποις ὠκυπόδεσσιν. ἀτὰρ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἔξίκετ' Οὔλυμπόν δε μέγαν καὶ δώματα πατρός.
Κύκνον δ' αὖ Κήϋξ θάπτεν, καὶ λαὸς ἀπείρων,

Hasta perrumpens, in terram autem prostrauit mediam.
At illi Pauor et Metus agilem currum et equos
Adegerunt celeriter propius, et a terra lata
In currum posuerunt variegatum: atque inde celeriter
Equos flagellis impulerunt, veneruntque in magnum Olympum.
Filius autem Alcmenae et glorioſus Iolaus,
Cygno despoliato armis ab humeris pulcris detractis,
Reuertebantur: moxque exinde ad vrbem Trachiniam venerunt
Equis velocibus. At caesiis oculis Minerua
Peruenit in Olympum magnum, et domos patris.
Cygnum autem contra Ceyx sepeliuit, et populus innumerabilis,

462. νωμήσας Trinc. νωμήσαν Ald. Iunt. 1. 2. 468. συλήσαντες Ald. Iunt. 1. 2. 469. τρηχῖνον Iunt. 1. 2. τραχῖνον Ald. 470. ὠκυπόδεσσι Ald. Iunt. 1. 2. 471. Οὔλυμπόν τε Ald.

tia videntur et delenda, scribendumque:
Οὕτασ' ἐπικρατέως· ἐπὶ δὲ χθονὶ πάββαλε μέσσῃ. *Guietus.*

463. Φόβος καὶ Δεῖμος] Aurigae Martis, vt vidimus ad v. 195. Timor et pauor iniecti hostibus eos fugant, faciuntque vt Mars, hoc est, victor eos persequatur. Iidem timentium sibi a victore accelerant fugam, iisque instar aurigarum sunt, vt hoc in loco. Hinc facile προσωποποιίας ratio intelligitur. *Clericus.*

466. Μακρὸν Ὄλυμπον] In magnum Olympum. *Guietus.*

469. Πόλιν Τρηχῖνος ἵκοντο] Mirum est qui Hercules, occiso genero, ad socerum ausus sit ire, aut certe iuisse a Poeta fingatur. *Clericus.*

474. Ἀθήνη

Οἵ ῥ' ἐγγὺς ναῖον πόλιος κλειτῆ βασιλῆος,
Ἄνθην, Μυρμιδόνων τε πόλιν, κλειτήν τ' Ἰάωλκον,
Ἄρνην τ' ἠδ' Ἑλίκην. πολλὸς δ' ἠγείρετο λαὸς, 475
Τιμῶντες Κήϋκα, φίλον μακάρεσσι θεοῖσι.
Τῆ δὲ τάφον καὶ σῆμ' ἀϊδὲς ποίησεν Ἄναυρος,
Ὄμβρῳ χειμερίῳ πλήθων. τῶς γάρ μιν Ἀπόλλων
Λητοΐδης ἤνωξ', ὅτι ῥὰ κλειτὰς ἑκατόμβας
Ὅσσις ἄγοι Πυθοῖδε, βίῃ σύλασκε δοκεύων. 480

Ἀσπίδος τέλος.

Qui prope vrbem habitabat inclyti regis,
Anthen, Myrmidonumque vrbem, celebremque Iaolcum,
Arnenque et Helicen. multus autem congregabatur populus,
Honorantes Ceycem, carum beatis Diis.
Sed illius sepulcrum et monumentum obscurum reddidit Anau-
Imbre hyemali exundans. ita enim eum Apollo [rus,
Latonae filius iussit, propterea quod (Cygnus) inclytas hecatom-
Quicumque ageret Delphos, eum vi spoliabat insidiatus. [bas

473. Οἵ γ' Iunt. 2. ναίων Ald. Iunt. 1. 2. πόλιας Ald. Iunt. 1. πόλειας κλητῆ Iunt. 2. 480. πηθοῖδε Trinc. σύλλασκε Trinc.

474. Ἄνθην Quam Ἀνθείαν antea vocauit Poeta. Itaque male nonnullae editiones habent Ἄντην. *Clericus.*

477. Τῆ δὲ τάφον] Κύκνε. *Guietus.*

480. Βίῃ σύλασκε δοκεύων] *Excipiens.* Guietus.

Ὅσσις ἄγοι καὶ τὰ ἑξῆς] Vt initio multa desunt: ita nec finem Poematis hic fuisse crediderim. *Clericus.*

ΗΣΙΟ-

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

HESIODI
ASCRAEI
OPERA ET DIES

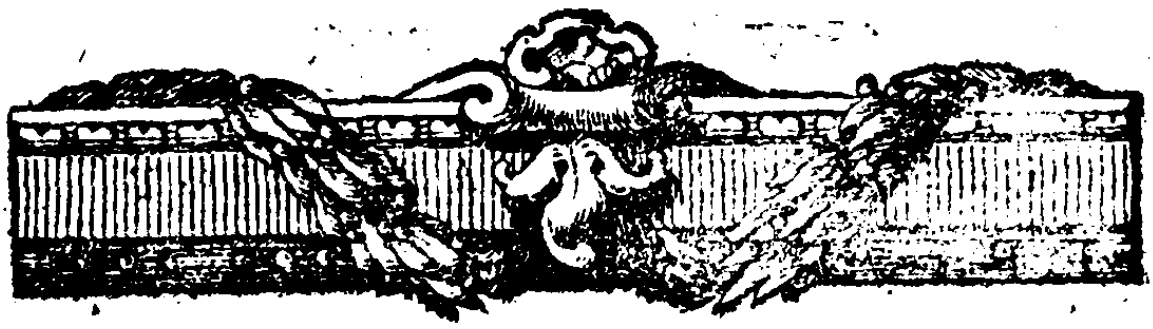

NOTVLAE IN OPERA ET DIES.

Ἔργα καὶ Ἡμέραι] Ad hoc Poema ex Schedis Patris mei *Stephani Clerici*, qui publice id olim interpretatus erat Geneuae, multas depromsi notulas, et sequentem ante omnia obseruationem. Opus hoc esse *ethicum* et *oeconomicum* vidit *Ioan. Tzetzes*, cuius haec sunt verba, in praefatione: ἔγραψε δὲ τὸ παρὸν βιβλίον (ὁ Ἡσίοδος) πρὸς Πέρσην τὸν ἀδελφὸν, παραίνεσιν ΗΘΙΚΗΝ καὶ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΝ περιέχον παντοίαν: *Scripsit* (Hesiodus) *praesentem librum ad Persen fratrem, exhortationem moralem et oeconomicam omnis generis continentem.* Vidit hoc etiam *Iul. Caes. Scaliger* Poet. Lib. I. c. 2. vbi recenset *Hesiodum* inter Poetas, qui moralem Philosophiae partem excoluerunt, eumque oeconomicam potissimum tractasse ait. Non video ergo cur *Dan. Heinsius* rem, quasi omnibus ignoratam, tot verbis tradat, in *Introductione* ad huius operis doctrinam. Ceterum iure ab *Heinsio* reprehensos non nego, qui putarunt hoc opus fuisse quidquid de Re Rustica scripserat *Hesiodus*. Clericus.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

Μῶσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
Δεῦτε δὴ, ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι·

HESIODI ASCRAEI
OPERA ET DIES.

Musae ex Pieria carminibus gloriam conciliare solitae,
Adeste, quaeso, dicite vestro patri hymnum.

SCHOLIA GRAECA.

1. Μῶσαι] ὦ. Πιερίηθεν] ἐκ τῆς Πιερίας. ἀοιδῇσι] ταῖς ὑμετέραις μελῳδίαις. κλείουσαι] δοξάζουσαι τοὺς ἀνθρώπους. 2. δεῦτε] ἔγγιστε. ἐννέπετε] εἴπατε· λέξατε. σφέτερον] ὑμέτερον. πατέρ'] τὸν Δία. ὑμνείουσαι] ἔχουσαι ἔργον ὑμνεῖν.

VARIETAS LECTIONIS.

Vers. 2. Δεῦτ' ἐδ. Augusti. Ald. Steph. Com. Heinsii δὲ Palat. et Interpp. vett. ἐννέπεται Cod. Senat.

NOTAE.

1. Decem primos versus huius operis non esse Hesiodi ait Pausanias, eosque deesse in vetustissimo libro plumbeis laminis scripto. *Ios. Scaliger.*

Μῶσαι] Vide *Heinsium* ad v. 11. Quod quidem spectat Erasonis factum, vt in re ioculari ac feruente contentione, potuit ille omittere exordium, quod ad rem nihil faciebat, et a contentione initium canendi desumere. Quae pars etiam τὰ πρῶτα τῶν ἔργων optime vocari potest, quoniam vere hinc praeceptiones suas inchoat *Hesiodus*, post solemnem Iouis et Musarum invocationem. Sed, vt quod res est fatear, me maxime mouet *Aristarchi*, *Pausaniae*, aliorumque auctoritas, facileque adducor, vt credam hoc Prooemium esse alicuius rhapsodi, vetustissimi tamen; nam ex suo exordia et epilogos alienis poematibus adsuere solebant. Docet hoc *Pindarus* Nemeacorum Od. II. cuius hoc initium.

Ὅθεν περ καὶ Ὁμηρίδαι
Ῥαπτῶν ἐπέων τὰ πολλ' ἀοιδοὶ ἄρχοντες
Διὸς ἐκ προοιμίου.

Vnde sane et Homeridae, sutilium

Οὗ τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἄφατοί τε φατοί τε,
Ῥητοί τ' ἄῤῥητοί τε. Διὸς μεγάλοιο ἕκητι.
Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥεῖα δὲ βριάοντα χαλέπτει
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει.
Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν, καὶ ἀγήνορα κάρφει
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.

Per quem mortales homines pariter obſcurique ſunt et clari,
Nobiles ignobileſque, Iouis magni voluntate.
Facile enim extollit, facile etiam elatum deprimit:
Facile praeclarum minuit, et obſcurum auget:
Facileque corrigit prauum, et ſuperbum attenuat
Iuppiter altitonans, qui ſupremas aedes incolit.

3. Οὗ τε διὰ] διὰ οὗ τρόπον. βροτοὶ] οἱ φθαρτοὶ. ἄνδρες] ἄνθρωποι. ὁμῶς] ὁμοίως. ἄφατοί τε φατοί τε] ἀνώνυμοί καὶ ὀνομαστοί εἰσι. 4. ῥητοί τ' ἄῤῥητοί τε] λεγόμενοί καὶ ἃ λεγόμενοι. Διὸς μεγάλοιο ἕκητι] ὕνεκα τῷ μεγάλῳ Διὶ γίνονται ταῦτα. 5. ῥεῖα] ῥᾳδίως· εὐκόλως. βριάει] ἰσχυροποιεῖ τὸν ἀδύνατον. ῥέα (sic)] ῥᾳδίως. βριάοντα] τὸν ἰσχυρὸν· δυνατὸν. χαλέπτει] χαλᾷ· ταπεινοῖ. 6. ῥεῖα] ῥᾳδίως. ἀρίζηλον] διάδηλον· περιφανῆ. μινύθει] μικρύνει. ἄδηλον] ἀφανῆ. ἀέξει] αὐξάνει. 7. ῥεῖα] ῥᾳδίως. ἰθύνει] ὀρθοποιεῖ, σκολιὸν] διεφθαρμένον τὸν γνώμονα. ἀγήνορα) τὸν ὑπερήφανον. ἀλαζόνα. κάρφει] ξηραίνει· ἀφανίζει. 8. Ζεὺς] ὁ. ὑψιβρεμέτης] ὁ ἐν ἄκραις ἐν τῷ ὕψει. ὃς] ὅστις. ὑπέρτατα δώματα] ὑψηλοτάτας οἰκίας. ναίει] κατοικεῖ.

5. Ῥέα Steph. Com. Heinſ. ῥεῖα γὰρ Steph. marg. βριάῃσι Iunt. 2. ῥέα δὲ βριάοντα B. 60. 699. 731. R. S. Auguſt. Acad. Ald. Iunt.

lium carminum ut plurimum Poetae, auſpicantur a Prooemio Iouis. Vbi vide Scholiaſtem. *Ex ſchedis Patris.* Clericus.

3. Διὰ h. l. eſt *per*: viri enim docti, qui διὰ, accuſatiuo iunctum, nunquam *per* ſignificare contendunt, humaniter errant. v. Longin. p. 31. et 89. Toll. et inprimis Schol. Ariſtoph. ad Plut. 93. *Krebſius.*

4. Ῥητοί τ' ἄῤῥητοί τε] Quamuis emolliatur repetitio, addito puncto ad finem ſuperioris verſiculi; attamen non tollitur omnino iteratio. Nec ſane opus eſt, cum frequentes ſint antiquiſſimis Poëtis, et praeſertim in *Heſiodo*. Vide v. 71. *Clericus.*

5. Ῥέα μὲν γὰρ βριάει] Sic in Θεογον. v. 44. Θεῶν γένος αἰδοῖον. *F. Guietus.*

Βριάει] Βριάω in hoc verſu primum tranſitiuum, deinde abſolutum eſt. *Scaliger.*

7. Κάρφει] Arefacit. *Guietus.*

Κλῦθι ἰδὼν αἴων τε· δίκη δ' ἴθυνε θέμιστας

Audi intuens et auſcultans; et iuſte rege iudicia

9. κλῦθι] ἄκουσον. ἰδὼν] ὁρῶν. αἴων] αἰσθανόμενος, ἢ νοῶν. δίκη] φύσ. ἴθυνε θέμιστας] εὐθείας ποίει δικαιοσύνας.

9. Κλῦθι ἰδὼν αἴων τε· δίκη δ' ἴθυνε θέμιστας] Duos hoſce verſus quin ad Iouem referant vno ore Grammatici, dubium non eſt. Et maximus Poëta Odyſſeae ſecundo Iouem cum Themide eodem modo coniungit, tamquam ἐπισατῆντα ταῖς δίκαις.

— — Ζηνὸς ὀλυμπίου ἠδὲ Θέμιστος,
Ἥτ' ἀνδρῶν ἀγορὰς ἥμεν λύει, ἠδὲ καθίζει.

Ex quo loco Interpretes notarunt, effigiem illius Deae ante inchoationem iudiciorum et dimiſſionem, in Eccleſias ferri ſolere: quo ſigno vel iudicare incipiebant, vel deſinebant. Sed ieiunam hanc obſeruationem et ambitioſam exiſtimo. Vult enim ſimpliciter, vt ego quidem arbitror, Poëta, τὴν Θέμιν ταῖς δίκαις, vna cum Ioue, ἐπισατῆν, et omnem poteſtatem τὸ λύειν καὶ καθίζειν τὰς ἀγορὰς, penes illos eſſe. Ceterum Heſiodus τὴν τάξιν τὴν βασιλικὴν, id eſt, τὰ δικαστικὰ, τὰ δικαστήρια, τὰς δίκας, iudicia inſpectionemque eorum, hoc libro, non Ioui, ſed eius vicariis Daemonibus tribuit, vt pote ἐν τῇ ἀταξίᾳ ἐ παρόντος τοῦ Διὸς, vt alibi diſputauimus. Quae omnia cognoſcere eum oportet, qui, cum fructu ſuo et aliorum, Heſiodi hoc Scriptum interpretabitur. Vnde infra, poſtquam eos dixit, Φυλάσσειν τὰς δίκας, concludit ἔχειν αὐτὰς τοῦτο γέρας βασιλῆϊον. Quam poſtremam vocem non bene videntur percepiſſe Euſebius et alii. Porro, exiſtimo ego, ſi haec verba ita ſcribantur, vt ex tertio caſu fiat quintus, poſſe hos verſus commode ad Perſen referri, et ita interpungi:

Κλῦθι ἰδὼν αἴων τε· δίκῃ
δ' ἴθυνε θέμιστας.

Τίνη, ἔχω δός κε, Πέρσῃ, ἑπτύμα μυθήσαιμι.

Eſt enim elegantiſſima quaedam operis totius προοικονομία, quae hic proponitur. Ita dicebatur antiquiſſimis vitatum συκοφαντίας καὶ καθυβρίσεως σχῆμα quoddam, in prooemiis. Cohaeret id autem cum proxime praecedenti, vbi ad attentionem Perſes inuitatur. Illa autem verba, Κλῦθι ἰδὼν αἴων τε, nihil amplius deſignant, quam quod infra:

Ὦ Πέρσα, σὺ δὲ ταῦτα τεῷ ἐνικάτθεο θυμῷ.

Sequentia, δίκη δ' ἴθυνε θέμιστας, cur ad Perſen referri nequeant non video, cum totum hoc opus eo ſpectet, vt περὶ τῶν δικῶν Perſen moneat: Qui donis labefactando iudices, inique cum fratre egerat, et,

Τύνη ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτήτυμα μυθησαίμην. 10
Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος, ἀλλ' ἐπὶ γαῖαν

Tu (quidem): ego vero Perſae vera dicere queam.
Non ſane vnum eſt contentionum genus, ſed in terra

10. τύνη] σὺ, κε] ἂν. ἐτήτυμα] ἀληθῆ. μυθησαίμην] λέξαιμι· ἐτήτυμα παρωνύσαιμι. 11. μοῦνον] μόνον. ἔην] ἦν. ἐρίδων] φιλονεικιῶν. γένος] εἶδος.

et, vt Grammatici loquuntur, δίκαις κατέτριβε τὸν Ἡσίοδον. Huc ſpectant, cum alia multa, tum integer locus ille a verſu illo, Μηδέ σ' ἔρις κακόχαρτος, ad eum vſque, cuius initium eſt, Ῥηϊδίως γάρ κεν. Praeterea, τὸ ἰθύνειν non denotat τάξιν aut poteſtatem in iudicando; verum cum Poëta paſſim hoc opere τὰς εὐθείας δίκας τοῖς σκολιαῖς opponat, mirum non eſt ſi ex Archaiſmo vetere πλεοναζόντως Grammaticus, qui hoc exordium praefixit, δίκη ἰθύνειν θέμιστας fixerit, pro δικάζεσθαι δικαίως: quamuis ἰθύνειν plerumque Poëtis ſit non aliud quam περιέπειν. *Dan. Heinſius.*

10. Ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ] Eſt hic occultior oppoſitio, inter id quod petit *Heſiodus* a Ioue, et id quod ſe ipſe pollicetur facturum; quaſi diceret: *Tu quidem iure dirigito iudicia*; hoc eſt, fac vt iudices iuris rationem habeant in iudicando: *ego vero Perſae vera dixero*; id eſt, nam ad me quod attinet vera quidem Perſae dicere queam, ſed non poſſum facere vt veritatem praeferat mendacio, aut iuſtitiam iniuſtitiae. Nam vox Graeca ἐτήτυμος et Latina *verus* vtrumque ſignificant, vt notum eſt. *Clericus.*

11. Οὐκ ἄρα μοῦνον] Sic incipit Heſiodi liber ἔργων καὶ ἡμερῶν. anteriora additicia ſunt teſte Plutarcho. *Guietus.*

Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην] Secuti Plutarchum et Pauſaniam ſeorſim haec olim edidimus, magnoque charactere diſtinximus: quorum alter Sympoſ. VIII. Probl. 1. Eratonem cum Heſiodi Ἔργων principium caneret, ab hoc verſu inchoaſſe dicit. Alter Boeotos prooemium ad Muſas omiſiſſe, et principium operis τὸ ἐς τὰς ἔριδας ſtatuiſſe. Huius verba ſunt: Βοιωτῶν δὲ οἱ περὶ τὸν Ἑλικῶνα οἰκοῦντες παρειλημμένα δόξῃ λέγουσιν, ὡς ἄλλο Ἡσίοδος ποιήσας ἀδὴν ἢ τὰ ἔργα, καὶ τούτων δὲ τὸ ἐς τὰς Μούσας ἀφαιροῦσι προοίμιον, ἀρχὴν τῆς ποιήσεως εἶναι τὸ ἐς τὰς ἔριδας λέγοντες. Illius: διὸ πρῶτον μὲν ἐκέλευσεν ᾄσαι τὸν Ἐράτωνα πρὸς τὴν λύραν. ᾄσαντος δὲ τὰ πρῶτα τῶν Ἔργων, Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος,

Εἰσὶ δύω· τὴν μέν κεν ἐπαινήσειε νοήσας,
Ἡ δ' ἐπιμωμητή· διὰ δ' ἄνδιχα θυμὸν ἔχουσιν.

Sunt duo: alteram quidem probauerit prudens,
Altera vituperanda; diuersa autem sentientem animum habent.

12. εἰσὶ] ὑπάρχουσι. δύω] ἴσιδες. τὴν μὲν] τὴν μίαν μὲν. κεν] ἂν. ἐπαινέσειε (sic)] μᾶλλει ἐπαινεῖν. νοήσας] ὁ τις. 13. ἡ δ'] ἡ ἑτέρα. ἐπιμωμητὴ] ἐπίψογος· κατηγορητὴ. διαδάνδιχα (sic)] διχῶς· κεχωρισμένως. θυμὸν] ψυχὴν.

12. εἶει Ald. Iunt. 1. 2. ἐπαινέσσειε B. 60. 699. Senat. Auguſt. Steph. Com. Heinſ. ἐπαινήσσειε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 13. διαδάνδιχα Auguſt. Iunt. 2.

ἐπήνεσά πως τῷ καιρῷ πρεπόντως ἁρμοσάμενον. Nunc leviter diſtinximus. *Heinſius.*

12. Νοήσας] *Moſchopulus* et *Tzetzes* hic ſubintelligendum volunt articulum τὶς, vt ſeries ſit: ἐπαινέσειεν ἄν τις νοήσας, *vir intelligens laudauerit*: Neque enim cuiuſuis eſt, ſicut recte *Proclus*, ſecernere contentiones, vt intelligat quid commodi vel incommodi afferre poſſint. Igitur ὁ νοήσας hic eſt ὁ νουνεχὴς, *prudens*, qua notione non raro vſurpatur verbum νοέω. Quamobrem nulla ratione ab *Heinſio* reprehendendi fuerunt Interpretes, cum praeſertim totam ſuam obſeruationem *H. Stephani* Theſauro acceptam referre debeat, vbi et *Phocylidis* verſus adducitur male a *Stephano* intellectus. Sic habent eius verba:

Οὐ χωρεῖ μεγάλην διδαχὴν ἀδίδακτος ἀκοῦσαι,
Οὐ γὰρ δὴ νοέουσ' οἱ μηδέποτ' ἐσθλὰ μαθόντες.

Indoctus non capit magnam doctrinam, neque enim intelligunt (nempe, eam doctrinam) *qui numquam bona didicerunt.* Sic, in hoc loco *Heſiodi*, νοήσας eſt *prudens*, ſeu *qui rei naturam intellexerit.* Heſychius νοῦσι interpretatur συνιᾶσι, et νόημα σύνεσιν. *Ex Patris Schedis.* Clericus.

Τὴν μέν κεν ἐπαινέσσειε νοήσας] Non perceperunt hoc, vt debebant, Graeci interpretes: multo minus vero qui ſecuti hos ſunt Latini. Οἱ νοοῦντες ſunt οἱ σοφοὶ, et Poëtis, νοήσας, ὁ σοφός. Sic Phocylides eadem elegantia: Οὐδὲν γὰρ νοέουσ' οἱ μηδέποτ' ἐσθλὰ μαθόντες. Vbi ἃ νοέουσιν, eſt ἃ σοφοί εἰσιν. Mens eſt. Duo ſunt contentionum genera, quorum alterum laudarit ſapiens. *Sapiens*, ὁ νοήσας. Vnde νόημα Poëtis toties ἡ σοφία. Hinc illud, ἄτε φυὴν ἐναλίγκιος ἄτε νόημα. Fallitur ergo Proclus, qui τὶς ſubintelligi notat. Nihil familiarius eſt Poëtis, quam articulum negligere, in eiusmodi:

Ἡ μὲν γὰρ πολεμόν τε κακὸν καὶ δῆριν ὀφέλλει,
Σχετλίη· ἣτις τήνγε φιλεῖ βροτός, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Ἀθανάτων βουλῇσιν ἔριν τιμῶσι βαρεῖαν.
Τὴν δ' ἑτέρην, πρεσβυτέρην μὲν ἐγείνατο νὺξ ἐρεβεννὴ,
Θῆκε δέ μιν Κρονίδης ὑψίζυγος, αἰθέρι ναίων,

Nam haec bellum exitiosum, et discordiam adauget,
Noxia: nemo hanc amat mortalis, sed necessario
Immortalium consiliis litem colunt molestam.
Alteram vero priorem genuit nox obscura,
Posuit vero eam Saturnius sublimis, in aethere habitans,

14. ἡ μὲν] ἡ κακὴ. δῆριν] μάχην. ὀφέλλει] αὔξησι. 15. σχετλίη] χαλεπὴ· βαρεῖα. ἥτις] ἥδεις. τήν γε] ταύτην. φιλεῖ] ἀγαπᾷ. βροτὸς] θνητὸς ἀνὴρ. 16. ἀθανάτων] θεῶν. βουλῇσιν] ταῖς. ἔριν] φιλονεικίαν. βαρεῖαν] χαλεπήν. 17. τὴν δ' ἑτέρην] τὴν καλὴν. πρεσβυτέρην] τῷ χρόνῳ· ἐγείνατο] ἐγέννησε. νὺξ] ἡ. ἐρεβεννὴ] ἡ σκοτεινὴ. 18. θῆκε] ἔθηκε· ἐποίησε. μιν] αὐτὴν. Κρονίδης] ὁ Ζεὺς, ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου. ὑψίζυγος] ὁ ἐν τῷ ὕψει ἔχων τὴν καθέδραν. αἰθέρι] ἐν τῷ. ναίων] οἰκῶν.

14. κακὴν Acad. 17. πρότερον Steph. marg. ἐγείνατον Trinc.

modi: quod cum imitantur Latini, interdum obscuritatem parit. Ita Virgilius:

— — *numero Deus impare gaudet.*

Vult enim ὁ θεὸς quo designatur ille de quo agit: ὁ Ἀϊδης, nimirum. Ita hic νοήσας, est ὁ σοφὸς, sicut in Theogonia νικήσας est, ὁ νικητὴς, dissimulatione eadem. Νικήσας δὲ βίῃ καὶ κάρτει κλυτὸν ἄεθλον Ἔπλετο φέρει, nihil elegantius. *Heinsius.*

15. Ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης] Nempe, furiis a Diis immissis aut furiata mente acti. Nihil frequentius, apud *Homerum* et *Hesiodum*, quam homines a Diis in scelera impelli. Vide dicta ad Theog. v. 27. et Scut. 80. *Clericus.*

16. Πρεσβυτέρην μὲν ἐγείνατο νὺξ ἐρεβεννὴ] Hoc est, *statim post homines natos orta est.* ἡ εὐφρόνη παρὰ τὸ εὐφρονεῖν διδάσκει. *Guietus.*

18. Θῆκε δέ μιν Κρονίδης] Tres Graeci interpretes ne ordinem quidem horum verborum perceperunt, qui illa Ταύτης ἐν ἐρίζησιν ad Iouem referunt. Antiqui amicitiam ἐν τῇ ἔριδι constituebant, quam ἀγαθὴν Hesiodus dixit. Haec contentio a veteribus Philosophis Φιλία, appellata fuit: quarum alteram mundo καὶ τῷ παντὶ, alteram hominibus tribuebant. Altera est quam ἁρμονίαν τοῦ παντὸς dicebant, quam Hesiodus ἐν γαίης ἐρίζησι constituit: altera quam Philosophus lib. Eth. VIII. magis

Γαίης ἐν ῥίζῃσι καὶ ἀνδράσι, πολλὸν ἀμείνω.
Ἥ τε καὶ ἀπάλαμόν περ ὁμῶς ἐπὶ ἔργον ἐγείρει.
Εἰς ἕτερον γὰρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων
Πλήσιον, ὃς σπεύδει μὲν ἀρόμεναί ἠδὲ φυτεύσαι,

Terrae in radicibus et inter homines, longe meliorem.
Haec quamuis inertem tamen ad opus excitat.
Alium enim quispiam intuens opere vacans
Diuitem, et ipse festinat arare atque plantare,

19. γαίης] τῆς. ῥίζῃσι] ταῖς ῥίζαις. πολλὸν] πολὺ. ἀμείνω] κρείττω τῆς ἄλλης. 20. ἥτε] ἥτις. ἀπάλαμόν] ἄργὸν ἀκίνητον ὄντα τινά. ἐγείρει] παρακινεῖ. 21. τις] ἄνθρωπος. ἰδὼν] θεασάμενος. ἔργοιο] ἐνεργείας. χατίζων] ἐνδεὴς ὢν· ἐρῶμενος. 22. ὃς] ὅτος. σπεύδει] σπεύδάζει. ἀρόμεναι] ἀρᾶν. ἠδὲ] καὶ.

19. Γαίης τ' ἐν codd. Robinsoni omnes, August. Senat. Ald. Iunt. 1, 2. Trinc. Steph. Com. Heins. 20. ἀπάλαμον August. Senat. Acad. 21. κατίζων Trinc.

necessariam esse ait, quam est ἡ δικαιοσύνη, Rebus publicis. Notat enim ibi, quosdam existimasse τῇ ὁμονοίᾳ τὴν Φιλίαν constare, quosdam τῇ ἔριδι· Locus elegantissimus est, et qui adscribi meretur, vbi de amicitia disputat. Διαμφισβητεῖται δὲ περὶ αὐτῆς ἐν ὀλίγα· οἱ μὲν γὰρ ὁμοιότητά τινα τιθέασιν αὐτὴν, καὶ τὰς ὁμοίας φίλας· ὅθεν τὸν ὅμοιον φασὶν ὡς τὸν ὅμοιον, καὶ κολοιὸν ποτὶ κολοιὸν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. οἱ δ' ἐξ ἐναντίας, μεμιγμένης πάντας τοὺς τοιούτους ἀλλήλοις φασὶν εἶναι καὶ περὶ αὐτῶν τούτων ἀνωτέρω ἐπιζητοῦσι καὶ φυσικώτερον. Εὐριπίδης μὲν φάσκων, Ἐρᾶν μὲν ὄμβρος γαῖαν ξηρανθεῖσαν, ἔρᾶν δὲ σεμνὸν οὐρανὸν πλησθέντα ὄμβρου, πεσεῖν εἰς γαῖαν· καὶ Ἡράκλειτος, τὸ ἀντίξουν συμφέρον, καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν, καὶ πάντα κατ' ἔριν γίνεσθαι. ἐξ ἐναντίας δὲ τούτοις, ἄλλοι τε καὶ Ἐμπεδοκλῆς. τὸ γὰρ ὅμοιον τοῖς ὁμοίοις ἐφίεσθαι. Interpretibus autem qui verba illa, Γαίης ἐν ῥίζῃσιν, ad louem referunt, non ad τὴν ἔριν, nescio quid in mentem venerit. Sed de his ad ipsos. *Heinsius.*

19. Γαίης τ' ἐν ῥίζῃσιν] Alii γαίης ἐν ῥίζῃσι, quod placet. *Guietus.*

Καὶ ἀνδράσι πολλὸν ἀμείνω] Sic interpretes: *et inter homines longe meliorem alteram.* Scaliger.

21. Χατίζων] Cui abs re otium est. *Guietus.*

22. Ἀρόμεναι ἠδὲ φυτεύειν] In ἀρόμεναι sunt duo μ, vt producatur ρο, nam aliter esset breue propter ο; sed

Οἰκόν τ' εὖ θέσθαι· ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων,
Εἰς ἄφενον σπεύδοντ'· ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσιν.
Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων,
Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.
Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα τεῷ ἐνικάτθεο θυμῷ·
Μηδέ σ' ἔρις κακόχαρτος ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκοι

Domumque recte gubernare: aemulatur enim vicinum vicinus,
Ad diuitias contendentem: bona ergo haec contentio hominibus.
Et figulus figulo succenset, et fabro faber,
Et mendicus mendico inuidet, et poëta poëtae.
O Perſa, tu vero haec tuo repone in animo:
Neque malis gaudens contentio animum tuum ab opere abducat,

23. εὖ] κτλῶς. θέσθαι] ποιῆσαι. ζηλοῖ] μιμεῖται. γείτων] ὁ. 24. ἄφενον] πλοῦτον. σπεύδοντ'] σπεύδειν τε. ἀγαθὴ] ἀντὶ τοῦ ἀγαθῶν αἰτία. ἔρις] φιλονεικία. ἥδε] αὕτη. βροτοῖσι] φθαρτοῖς ἀνθρώποις. 25. κοτέει] ἀγανακτεῖ· φθονεῖ. τέκτονι] ξυλουργῷ. τέκτων] ὁ ξυλουργὸς. 26. πτωχὸς] πένης. ἀοιδὸς] ποιητὴς· ψάλτης. ἀοιδῷ] ποιητῇ. 27. τεῷ] τῷ σῷ· ἐνικάτθεο) ἐγκατάθου. θυμῷ] ψυχῇ· νοΐ. 28. ἔρις] φιλονεικία. κακόχαρτος] ἡ ἐπὶ τοῖς κακοῖς χαίρουσα. θυμὸν] τὸν. ἐρύκοι] κωλύοιτο· ἐμποδίζοιτο.

24. βροτοῖσιν Acad. 27. ἐνι κάτθεο Iunt. 2. 28. μὴ δέ Auguſt. Ald.

ſed ſi eſſet ω, non opus eſſet duobus μ. *Scaliger.*

23. Οἰκόν τ' εὖ θέσθαι] Τὸ ζηλοῖ hic ſubanditur poſt τὸ εὖ θέσθαι. εἰς γὰρ πλήσιόν τινα πένης τις οὐκ ζηλοῖ. ζηλοῖ δὲ εἰς. *Guiemus.*

24. Εἰς ἄφενον σπεύδοντα] Ὁ ἄφενος eſt commune, ſed τὸ ἄφενος eſt Atticiſmus. *Scaliger.*

25. Κοτέει] Haec prava invidia eſt, non laudabilis aemulatio. Itaque ad priorem melius referretur. Sed ordo a Poëtis, vt a Geometris, non eſt exigendus. *Clericus.*

Vir quidam Doctus in Obſeru. Miſc. T. I. V. II. p. 315. pro κεραμεὺς κεραμεῖ legi vult, κεραμεὶ κεραμεὺς κοτέει, contra omnes codd. eam tantum ob cauſam, quia ſic verſum hunc laudat Ariſtoteles. Sed ea cauſa eſt nulla, cum conſtet, veteres aliorum ῥήσεις ſaepe adduxiſſe ita, vt non tam verborum, ordinisque ipſorum, quam ſenſus rationem haberent. *Krebſius.*

27. Ὦ Πέρση, σὺ δὲ] Veteres poſt vocatiuum ponebant σὺ δέ. *Scaliger.*

Νείκε' ὀπιπτεύοντ', ἀγορῆς ἐπακουὸν ἐόντα.
Ὥρη γάρ τ' ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέων τε,
Ὧί τινι μὴ βίος ἔνδον ἐπητανὸς κατάκειται
Ὡραῖος, τὸν γαῖα φέρει, Δημήτερος ἀκτήν,

Lites ſpectantem, concionum auditorem factum.
Cura enim parua eſſe debet litiumque et fori,
Cui non eſt victus domi in annum repoſitus,
Aeſtate collectus, quem terra fert, Cereris munus,

29. νείκε' ὀπιπτεύοντ'] πρὸς μόνας φιλονεικίας ἀποβλέπτα. ἀγορῆς] ἀκροατὴν φέρον. ἐπακουὸν] ἀκροατὴν. ἐόντα] ὑπάρχοντα. 30. ὥρη] φροντὶς. πέλεται] ὑπάρχει. νεικέων] φιλονεικιῶν. ἀγορέων] φλυαριῶν. 31. ὥτινι] ἀκείνῳ. βίος] ζωὴ τροφή. ἔνδον] τῆς οἰκίας. ἐπητανὸς] ὁλοχρόνιος. κατάκειται] κεῖται. 32. ὡραῖος] ἐκ τῶν τεσσάρων ὡρῶν συναγόμενος. τὸν] ὃν. γαῖα] ἡ γῆ. φέρει] νομίζει. Δημήτερος] γῆς. ἀκτὴν] Καίσαρτον δώρημα.

29. Νείκε' ὀπιπτεύοντα.] Interpretes non ſatis expreſſerunt vim participii ὀπιπτεύοντα, nam ὀπιπτεύειν νείκεα non eſt ſimpliciter *lites ſpectare*, ſed curioſe et anxie conſiderare; vt, ii faciunt qui, rebus relictis, ſolas lites attendunt. Sic Iliad. Δ. Τί πτώσσεις, τί δ' ὀπιπτεύεις πολέμοιο γεφύρας; *Quid trepidas, quid anxie aciei intervalla circumſpicis?* Rurſus Iliad. Η. Λάθρῃ ὀπιπτεύσας, *clam attente conſiderans.* Ad quae verba *Euſtathius* docet ὀπιπτεύειν eſſe ἐποπτεύειν καὶ ἐπιτηρεῖν, *introſpicere, et obſeruare.* Deniqne Odyſſ. Τ. ὀπιπτεύσεις γυναῖκας, interpretatur περιέργως βλέπειν, *curioſe intueri.* Vult autem factum eſſe ab ὄπτω, ex quo ὀπτεύω et per reduplicationem ὀπιπτεύω, vnde παρθενοπίπης, curioſus *virginum obſeruator.* Ex ſchedis paternis. *Clericus.*

30. Ὥρη γάρ τ' ὀλίγη] Quamuis, contra Graecorum Interpretum et plerarumque Editionum auctoritatem, nihil temere mutauerim; tamen, ſi quid mutandum, lubens Aldinam editionem ſequerer, quae ὥρη, cum ſpiritu aſpero, habet; quam etiam *Heinſius*, in minoris formae editione, vna cum vulgata Latina verſione, ſequutus eſt. Senſus eſſet longe praeſtantior; nempe, ei cui victus in annum domi non fuerit repoſitus, breve tempus eſſe, quod litibus impendat. Sic loquitur *Homerus*, Odyſſ. Α. Ὥρη μὲν πολέων μύθων, ὥρη δὲ καὶ ὕπνε, *tempus quidem eſt multorum ſermonum, tempus vero et ſomni.* Odyſſ. Ξ. Νῦν δ' ὥρη δόρποιο, *nunc tempus eſt coenae.* Ex Schedis paternis. *Clericus.*

32. Δημήτερος ἀκτὴν] Id eſt, ἄλφιτον παρὰ τὸ ἄγνυσθαι ἤγουν ἀλήθεσθαι. Grammatici

Τῷ κεκορεσσάμενος νείκεα καὶ δῆριν ὀφέλλοις
Κτήμασ' ἐπ' ἀλλοτρίοις, σοὶ δ' οὐκέτι δεύτερον ἔσται
Ὧδ' ἔρδειν· ἀλλ' αὖθι διακρινώμεθα νείκος

Quo ſatiatus lites ac rixam moueas
De facultatibus alienis. Tibi vero non amplius licebit
Sic facere: ſed in poſterum dirimamus controuerſiam

33. τῷ] τότε. κε (ſic)] ἂν. κορεσσάμενος (ſic)] ἐμπλησθεὶς· χορτάσας (ſic). δῆριν] μάχην. ὀφέλλοις] ὄφελλε. αὔξεις. 34. κτήμασ'] πράγμασι. ἀλλοτρίοις] ξένοις. 35. ὧδ'] ὅτως. ἔρδειν] ποιεῖν. αὖθι] αὐτόθι. διακρινώμεθα] διαχωρίσωμεν. νεῖκος] τὴν φιλονεικίαν.

33. Τῷ κε κορεσσάμενος Auguſt. Iunt. 2. Com.

matici καιρὸν ſeu δῶρον exponunt. Tzetzes ὁ ἀκτὴς male. *Guietus.*

33. Νείκεα καὶ δῆριν ὀφέλλοις] Οὐχ ὅτι πλεσίος τις ὢν ὀφείλει εἶναι φιλόδικος, ἀλλ' ἐκ περιεσίας ἐνδείκνυται πρὸς τὸν Πέρσην, ὅτι μόλις πλέσιος ὢν σχολὴν ἄγειν ὤφειλες εἰς τὸ περὶ δίκας διατρίβειν καὶ ἀγοράς· νῦν δὲ ἄπορος ὢν πρὸς τοῖς ἔργοις ἂν μάλιςα διάγοις ἀφ' ὧν δύνασαι πορίσασθαι σαυτῷ βίον. *Proclus. Non quod dives litigioſus eſſe debeat; ſed a fortiori demonſtrat Perſae, quod, ſi dives cum fueris, vix debueris litibus et foro vacare, nunc certe, cum pauper ſis, multo magis te in illis operibus occupari decet, unde tibi ipſi victum poſſis comparare.* Rob.

34. Σοὶ δ' οὐκέτι δεύτερον ἔσται Ὧδ' ἔρδειν] Non bene venuſtatem huius formulae, quae hic latet, aſſequuntur magiſtri. Tres enim Graeci interpretes, illud δεύτερον per τὸ πάλιν, vel τὸ ἐν δευτέρῳ exponunt, quaſi hoc dicat Poëta, Primo hoc feciſti, nou facies ſecundo: ſemel feciſti, non facies iterum. Verum aliud voluit. De quo obiter. Antiqui cum ſtricte aliquem cogerent, vnam conditionem proponebant, cui aſtringebant eum: cum minus cogerent, ſed plus permitterent, ſecundam ſtatuebant, vſitata formula, τῆτο δεύτερον ἔσαι: id eſt, ſi primum non placet, licebit et ſecundum. Δεύτερόν ἐσι, nihil aliud eſt quam ἔξεσιν, et potentiam denotat, ſeu licentiam potius. Errarunt igitur, primo cum τὸ ἐσὶ per ſe, hic, ἀντὶ τῆ ἔξεσι poni exiſtimarunt: ſecundo τὸ δεύτερον, pro πάλιν acceperunt. Mira venuſtate dictum eſt, σοὶ οὐκέτι δεύτερον ἔσαι Ὧδ' ἔρδειν, pro, σοὶ οὐκ ἔξεσι τῆτο ἔτι καὶ πάλιν ποιεῖν τὸ δεύτερον. ordinem non denotat, ſed licentiam. *Heinſius.*

35. Ὧδ' ἔρδειν] Id eſt, βίον πορέσασθαι, parare diuitias. Ibidem αὖθι, id eſt, πάλιν, rurſus.

Ἰθείῃσι δίκῃσι, αἴτ' ἐκ Διός εἰσιν ἄρισται.
Ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθ'· ἄλλα τε πολλὰ
Ἁρπάζων ἐφέρεις, μέγα κυδαίνων βασιλῆας
Δωροφάγους, οἳ τὴν δε δίκην ἐθέλουσι δικάσσαι·

Rectis iudiciis, quae ex Ioue sunt optima.
Olim quidem hereditatem diuisimus: alia autem multa
Rapiebas, valde demulcens reges
Donorum appetentes, qui hanc litem volunt iudicasse;

36. ἰθείῃσι] δικαίαις. δίκῃσι] δικαιοσύναις. 37. ἤδη] πάλαι. κλῆρον] κληρονομίαν. ἐδασσάμεθ'] ἐμερίσαμεν. 38. ἐφέρεις] ἔφερες. μέγα] πολὺ. κυδαίνων] δώροις δοξάζων. βασιλῆας] κριτὰς. 39. δωροφάγους] τοὺς ἐκ τῶν δώρων ζῶντας. δίκην] κρίσιν. δικάσσαι (sic)] κρῖναι.

37. ἐδασσάμεθα Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 38. ἐφέρεις Trinc. 39. δικάσσαι B. 699. 731. Ald. δικάσαι Augusti. Acad. Senar.

sus. Refertur ad τὸ ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθα. *Guietus.*

37. Κλῆρον ἐδασσάμεθ'] Patrimonium diuidere, aliter hereiscere. vide Festum, et quae ad illum notaui. *Scaliger.*

Ἄλλά τε πολλὰ] Lege: ἀλλὰ τὰ πολλὰ. *Guietus.*

Ἄλλά τε πολλὰ] Omnes Codices habent ἄλλά τε πολλὰ, *alia autem multa*; sed melior est lectio, quam Guietus proposuit, ἄλλα τὰ πολλὰ, *sed plurima. Hereditatem*, inquit Hesiodus *diuisimus*, aequaliter scil. *Tu vero ambitu et donis τὰ πολλὰ, maiorem partem rapuisti.* Πολλοὶ sine articulo, *multi*, οἱ πολλοὶ, comparatiuo pene sensu, *maior pars, plurimi.* Rob.

39. Δωροφάγους] Quod, cum, re familiari neglecta, audiendis ac dirimendis litibus operam darent, publice exigerent aliquod donum mercedis loco, et priuatim a litigantibus munera acciperent. Adi quae de Deioce habet *Herodotus* Lib. I. Erant autem aliquando vno in populo plures huiusmodi Reges, vt liquet ex *Homero* Odyss. Θ. vss. 40, et 41. vbi plures Phaeacum Reges memorantur. Erant, nimirum, Iudices, ac Senatores potius quam reges. Vide notata ad Theogoniam v. 85. *Clericus.*

Δωροφάγους] Ita pene Procius. Βασιλῆας δὲ νῦν τοὺς δικαστὰς καὶ τοὺς ἄρχοντας λέγει· οὕτω γὰρ αὐτοὺς ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ, ὡς Ὅμηρος. Ἀλλ' ἤτοι βασιλῆες Ἀχαιῶν εἰσὶ καὶ ἄλλοι. *Qui nunc sunt iudices et praefecti, eos vocat reges; ita enim eos nominarunt veteres, vt Homerus. Sed quidem et alii sunt Achiuorum reges.* Sed quod simul notat

Vir

Νήπιοι· οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς, 40

Stulti: neque ſciunt quanto plus dimidium ſit toto,

40. νήπιοι] μωροὶ, ἀνοήτοι ὄντες. ἴσασιν] γινώσκουσι. ὅσῳ] μέτρῳ. ἥμισυ] τὸ δικαίῳ. παντὸς] τὸ ἀδίκῳ.

40. οὐδ' Auguſt. Acad.

Vir Cl. eiuſmodi iudices δωροφάγες vocari, „quod cum re familiari neglecta, audiendis ac dirimendis litibus operam darent, publice exigerent aliquod donum mercedis loco,“ id nondum compertum habeo, nec cuius hiſtoriae teſtimonio, innititur, ſcio. Contrarium certe inferri poteſt ab his, quae de Deioce habet Herodotus lib I. Πλεόνος δὲ αἰεὶ γινομένου τὸ ἐπιφοιτέοντας, οἷα πυνθανομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸν ἐόντα γνώμην Δηϊόκεα, ἐς ἐνιαυτὸν πᾶν ἀναπεπτωκέναι· ἔτε καθίζειν ἔτε ἤθελε ἐνθαῦτα πρότερον πρὸ καθίζων ἐδίκαζε, ἢ ἔφη δικῶν ἔτι ἐν σφι λυσιτελέειν τῶν ἑωυτοῦ ἐξημελημένα, τοῖσι πέλας δικάζειν. *Quum vero numerus accurrentium ſemper creſceret, vtpote qui intelligerent ſententias ex vero terminari, Deioces animaduertens omnia ſibi in ſe vnum incumbere, neque amplius illic conſidere vbi prius praeſidens iudicabat, volebat, neque omnino ſe iudicaturum amplius dixit; ſi quidem non e re ſua eſſe, ſi totum diem, rebus ſuis neglectis, dirimendis aliorum litibus impenderet.* Si vero dona accepiſſet Deioces mercedis loco, vana eſſet de neglectis rebus priuatis querela; et ſi in illis temporibus mos eſſet, vt dona iudicibus publice darentur, haud ſane paſſus eſſet Medorum populus tam iuſtum laudatumque virum mercede ſolita carere. Omnino igitur δωροφάγοι vocantur iudices, non quod munera publice acciperent, ſed quod donis priuatim acceptis corrupti inſtitiam peruerterent. *Rob.*

40. Ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς] *Plato* Lib. V. de Republ. hoc praeceptum ingerit auidioribus Magiſtratibus, vt eos coërceat. Sic et Hl. de Legibus, agens de Regibus Argivorum et Meſſeniorum, qui rapacitate ſe et vniuerſam Graeciam in exitium praecipites dederant; Ἆρ' οὐκ ἀγνοήσαντες τὸν Ἡσίοδον ὀρθότατα λέγοντα, ὡς τὸ ἥμισυ τοῦ παντὸς πολλαχοῦ ἐστὶ πλέον· ὁπότων ἢ τὸ μὲν ὅλον λαμβάνειν ζημιώδες, τὸ δὲ ἥμισυ μέτριον; τότε τὸ μέτριον τοῦ ἀμέτρου πλέον ἡγήσατο, ἄμεινον ὂν χείρονος: *Numquid illud ideo accidit, quod ignorarent Heſiodum rectiſſime dicere, dimidium toto ſaepe praeſtare? Quandoquidem damnoſum eſſe rem totam accipere, dimidium tantum*

Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.

Neque quam magnum in malua et aſphodelo bonum.

41. οὐδ'] γινώσκουσι. ὄνειαρ] ὠφέλεια.

41. μετ' ὄνειαρ lunt. 2.

tantum accipere moderatum eſt. Moderatum vero immodico et immoderato, tanquam potius peiori, antecellit. Ex Schedis paternis. *Clericus.*

Ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς] Hoc eſt, neſciunt fatius eſſe iis exiguo lucro, et tenui victu eſſe contentos, adeoque leuiora munera exigere a ciuibus: quam, dum nimium lucrum concupiſcunt, lautiuſque aequo viuunt, bonis omnibus ſpoliare ciues; primum quia pauca exigentes, et modeſte viuentes amorem ciuium ſibi conciliant, cum odio ſint ſecus agentes; deinde quia ex non exhauſtis ciuibus, nimia et ſubita rapacitate, lapſu temporis alia dona accipere poſſunt, quae a penitus ſpoliatis non amplius dantur. Exemplum eius rei nobis ſuppeditat *Cicero* Verrina III. c. 50. *Vt ſi quis villicus*, inquit, *ex ſuo fundo, qui H. S. dena meritaſſet, excisis arboribus ac venditis, demtis regulis, inſtrumento, pecore abalienato, domino xx millia nummum pro x miſerit — primo dominus, ignarus incommodi ſui, gaudeat, villicoque delectetur, quod tanto ſibi plus mercedis ex fundo perfectum ſit; deinde cum audierit eas res, quibus fundi fructus et cultura continetur, amotas et venditas, ſummum ſupplicio villicum afficiat; et ſecum male actum patrem familias Populus Romanus, cum audierit pluris decumas venditaſſe C. Verrem, quam innocentiſſimum hominem cui ille ſucceſſit, C. Sacerdotem; putet ſe bonum in arationibus, fructibuſque ſuis, habuiſſe cuſtodem ac villicum; cum ſenſerit illum omne inſtrumentum aratorum, omnia ſubſidia vectigalium venditaſſe, omnem ſpem poſteritatis auaritia ſua ſuſtuliſſe, arationes et agros vectigales vaſtaſſe, atque exanimaſſe — intelliget ſecum actum eſſe peſſime; illum autem ſummo ſupplicio dignum eſſe exiſtimabit.* Nemo non videt hic locum eſſe *Heſiodi* praecepto *dimidium plus toto.* Clericus.

41. Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ] Duos ἡμιθνήτας conſtituit Homerus: τὰς θεὰς, καὶ τὰς τεθνηκότας. Cur ἀσφοδελὸν λειμῶνα mortuis tribuat, multum olim diſputarunt veteres, quamquam fruſtra. Nam quod apud Euſtathium legitur hoc fieri, διὰ τὸ πρὸς τὴν σποδὸν ὁμοιόφωνον, et *aſphodelon*, dictam, quaſi σποδελον, διὰ τὴν τῶν καιομένων νεκρῶν σποδὸν, quid eſt, niſi miſerum Gramma-

matico-

maticorum πάρκπαιόντων delirium? Recte Ἀσφοδελὸν λειμῶνα illis tribuit, quod extra neceſſitatem vitae huius ſint, nec cura rei familiaris illis impendeat, ſed victu ſimpliciſſimo viuant: qualis ἡ μαλάχη ἡ ἀσφόδελος eſt, quibus ante τὸ ἐπιθυμητικὸν homines viuebant, et ſanctiſſimi quique Philoſophorum poſtea, qui illam in viuendo εὐτέλειαν, quam poëtae βίον ῥηΐζον vocant, ſequebantur. Quo Horatius his verbis reſpexit:

Premant Calena falce quibus dedit
Fortuna meſſem: diues et aureis
Mercator exſiccet culullis
Vina Syra reparata merce
Dis carus ipſis: quippe ter et quater
Anno reuiſens aequor Atlanticum
Impune: me paſcunt olivae,
Me cichorea, leuesque malvae.

Hinc mortuis hominibus in tumulo malvam, aſphodelumque ferebant, ne deeſſet illis cibus. Et hoc voluit ſibi Porphyrius in quodam Epigrammate, vbi tumulum his verbis introducit: Νώτῳ μὲν μαλάχην τε καὶ ἀσφόδελον πολυρίζον, Κόλπῳ δὲ τὸν δεῖνα ἔχω; id eſt: *Foris quidem malvam aſphodelumque habeo: Intus vero mortuum claudo.* Nam non integros verſus citat Euſtathius, neque ad verbum, quod indicat vox δεῖνα, qua vtimur, vt legum conſulti, voce Titii. Hinc Homerus quoties campum eum deſcribit, quem *Aſphodelum* vocat, his plerumque verbis vtitur: Τῇ περ ῥηΐστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισι, id eſt, *Vbi facillima viuendi ratio eſt hominibus.* Opponunt autem poëtae τὸ ῥηΐζα ζῆν vitae regum et iniuſtorum principum plerumque, καὶ τῇ πολυτελείᾳ ἀδίκῳ. Nam τὸ ῥεῖα ζώειν et διάγειν, pro ſimpliciſſima voluptate ponunt, quae vt longiſſime ab ἐπιθυμητικῷ ſaeculo abeſt: ita maxime ad ἡγεμονικὸν, et priſcam illam vitam accedit. Sic Theocritus de Cyclope ſuo: Οὕτω γὰρ ῥαΐζα διᾶγ' ὁ Κύκλωψ ὁ παρ' ἡμῖν Ὦρχαῖος Πολύφαμος. Heſiodus negat iniuſtos iudices illos, quid ſit τὸ ῥηΐζα ζῆν ſcire; et per conſequens μαλάχην et ἀσφόδελον ignorare: ex quo tempore Dii viuendi genus, quod ſub ἡγεμονικῷ fuit, ſub ἐπιθυμητικῷ abſcondere coeperunt. Atque haec cauſa eſt, cur Lucanus vitae hanc ſimplicitatem *Deorum munera* vocet, *nondum intellecta*: eodem plane modo cum Heſiodo noſtro lib. v.

— o vitae tutae facultas
Pauperis, auguſtique Lares, et munera nondum
Intellecta Deum! quibus hoc conſingere ſemplis
Aut potuit muris, nullo trepidare tumultu
Caeſarea pulſante manu? —

Nec aliter intelligendus ille Claudiani locus, qui viuendi facultatem vulgo eſſe negat. I. in Ruffinum;

Haec

Haec mihi paupertas auguſtior, haec mihi tecta
Culminibus maiora tuis, tibi quaerit inanes
Luxuries nociura cibos: mihi donat inemptas
Terra dapes, rapiunt Tyrios tibi vellera ſuccos,
Et picturatae ſatiantur murice veſtes,
Heic radiant flores, et prati viua voluptas
Ingenio variata ſuo. fulgentibus illic
Surgunt ſtrata toris: heic mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abruptura ſoporem.
Turba ſalutantum latas tibi perſtrepit aedes:
Heic auium cantus, labentis murmura riui.
Viuitur exigua melius: natura beatis
Omnibus eſſe dedit, ſi quis cognouerit uſi.
Haec ſi nota foret, frueremur ſimplice cultu.
Claſſica non fremerent, non ſtridula fraxinus ira,
Non venius quateret puppes —

Beatos vocat, quos Homerus μάκαρας, et ζῆα ζῶντας. quorum ignotam eſſe ait vitam, ſicut Heſiodus κεκρύφθαι τὸν βίον. Quales nec ii ſunt qui ex iudiciis viuunt, nec ii qui ex bello, ſed nec ii qui ex nauigatione, id eſt, *Mercatura*; quibus omnibus poëtae opponunt τὸ ζῆα ζῆν, et τὸ εὐτελὲς, quod ex ἀσφοδέλῳ, et μαλάχῃ percipitur. Quae vita maxime ad illam, quae ſub χρυσείῃ fuit, accedit. Fuit enim haec opinio eorum, πᾶν τὸ σύμφυτον ἀγαθὸν, πᾶν δὲ τὸ ἐπίκτητον κακὸν εἶναι. *Heinſius.*

Ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ] *Plutarchus* in Conuiuio ſeptem ſapientum: ἀγαθὴ μὲν ἡ μαλάχη βρωθῆναι, γλυκὺς δὲ ὁ ἀνθέρικος: *bona eſt ad edendum malua et dulcis anthericus*; hoc eſt, ſcapus aſphodeli. Frugalitatem hoc verſu commendari idem Scriptor docet; nam poſtquam egit de Epimenidis, eo victu vtentis, diaeta, *Heſiodi* que verſum protulit, ſubiicit: οἶμαι γὰρ τὸν Ἡσίοδον ἐννοῆσαί τι τοιοῦτον, ὡς ἐπαινέτην ὄντα φειδοῦς ἀεὶ, καὶ πρὸς τὰ λιτώτατα τῶν ὄψων ὡς ἥδιστα παρασκευὴν ἡμᾶς: *existimas vero tale quid Heſiodo in mentem venisse, ac non potius eum, vt eſt aſſiduus parſimoniae laudator, ad cibos viliſſimos nos, quippe dulciſſimi qui ſint, voluiſſe adhortari?* Tum verba allata ſubiicit. Ceterum quae de Diis, facile viuentibus, et defunctis, qui in Elyſiis campis malua et aſphodelo veſci finguntur, hoc loco, affert *Heinſius*, ſunt ἀπροσδιόνυσα; praeſertim cum numquam is cibus Deorum fuiſſe dicatur. *Ex Schedis paternis.* De Aſphodelo egerat *Heſiodus* in alio Opere, in quo *in Sylvis naſci* dixerat, vt docet *Plinius* Lib. XXII. c. 22. vbi et *Alimon* male cum eo confundi oſtendit, qua de re vide et *Claud. Salmaſium*

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.
Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο,
Ὥς τέ σε κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν, καὶ ἀεργὸν ἐόντα.
Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνῷ καταθεῖο, 45

Occultarunt enim Dii victum hominibus.
Facile enim alioqui vel vno die tantum acquisiuisses,
Vt in annum quoque satis haberes, etiam otiosus.
Statimque clauum quidem in fumo poneres,

42. βίον] ζωὴν. 43. ῥηϊδίως] εὐκόλως. κεν] ἂν. ἤματι] ἡμέρᾳ. ἐργάσαιο] ἐνεργάσαις. 44. ἐνιαυτὸν] χρόνον. ἀεργὸν] ἀργὸν. βραδὺν. ἐόντα] ὄντα. 45. αἶψα] τάχιον. κε] ἂν. ὑπὲρ] ἄνω. καταθεῖο] καταθήσεις.

43. ἐργάσσαιο B. 731. ἐργάσσαιο Senat. Acad. 44. ὥς τε Augusti. 45. καταθεῖον Trinc.

maſium Exercit. Plinian. Cap. XI. p. 1221 Ed. Vltraiectinae. *Clericus.*

Ἀσφοδέλῳ μέγα ὄνειαρ] Apparet ex hoc vetteres ex Aſphodelo comediſſe. *Scaliger.*

42. Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον] Vitam. Id eſt, vitae modum. *Guietus.*

Θεοὶ] Tribuit hic *Heſiodus* omnibus Diis, quod ſexcentis abhinc verſu ſibi ſoli acceptum refert; quod non raro vnius factum, ad omnes eiusdem generis, vel ordinis referamus. *Ex patrono ſchedaſti* Clericus.

43. Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο, Ὥς σε κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν] Venuſtiſſimo idiomate οἱ εἰς ἐνιαυτὸν ἔχοντες dicuntur οἱ πλέσιοι, quibus opponebantur οἱ εἰς ἡμέραν ἔχοντες. Herodotus Clione: Οὐ γάρ τοι μέγα πλέσιος μᾶλλον τὲ ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐςι, εἰ μὴ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, πάντα καλὰ ἔχοντι τελευτῆσαι τὸν βίον. *Heinſius.*

Ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο] Ἐργασίαν φησὶν ἃ γεωργικὴν, ἀδ' ἑτέραν τέχνην τινὰ, ἃ γὰρ ἦσαν, ἀλλὰ τὴν συλλογὴν τῶν καρπῶν. *Tzetzes. Per ἐργασίαν intelligit non agriculturam, aliamue quamuis artem, illae enim nondum inuentae erant*; (ante ſcil. illa tempora quibus Iupiter vitam abſconderat) *ſed collectionem frugum* (ſponte naſcentium). Poëta enim loquitur de aurea aetate, de qua infra dicit, καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον. *Rob.*

45. Πηδάλιον] Gubernaculum, hoc eſt, non cures neque nauigationem, neque agriculturam. *Scaliger.*

Ὑπὲρ καπνῷ] Ne corrumpatur, putreſcat. πηδάλιον eſt gubernaculum. *Guietus.*

Πη-

Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν.
Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε χολωσάμενος φρεσὶν ἦσιν,
Ὅττί μιν ἐξαπάτησε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης.

Opera vero boum ceſſarent mulorumque laborioſorum.
Sed Iupiter abſcondit iratus animo ſuo,
Quod eum decepit Prometheus verſutus.

46. ἀπόλοιτο] φθαρείη. | ταλαεργῶν] τῶν ἀβλίων. 47. χολωσάμενος] ὀργισθείς. ἦσιν] ἰδίαις. 48. μιν] αὐτὸν. ἀγκυλόμητης (ſic)] ὁ ὀξύνιμος, ὁ τρεβλὸς τὴν βουλήν.

48. ἐξαπάτησε Auguſt. Acad. ἀγκυλομήτεις Acad. ἀγκυλόμητις Auguſt.

Πηδάλιον ὑπὲρ καπνὸ κατάθηῖο] Hoc eſt, vno die piſcatus tantam piſcium copiam caperes, vt diu quieſcere poſſes, atque interea clauum ad focum ſuſpendere. Vide v. 629. De hiſce in Theogonia, v. 440. *Clericus.*

47. Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε] Subintellige βίον e ſuperioribus. *Guietus.*

Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε] Ope Pandorae, de qua in Introductione noſtra. Quomodo a Fortuna coeperit κακοῦ φθόνῳ ὁ βίος, etiam Philoſophi oſtendunt: vt merito Antoninus, Imperator et Philoſophus, τὴν τύχην in vita humana ἀστεκμάρτον dixerit, rem imperueſtigabilem quae veluti nubem quamdam et caliginem, reliquis rebus, humanis induxit: vt impoſſibile ſit hominem ad finem in re Oeconomica et reliquis, ad quae virtutis opera peruenitur, pertingere inoffenſo gradu. Τίς, dicunt Platonici, ἔτω ταχὺς καὶ ἀσφαλὴς ὁδοιπόρων, ὡς μὴ ἐντυχεῖν βαδίζων χαράδρᾳ ἀφανεῖ, ἢ χάρακι ἀδήλῳ, ἢ κρημνῷ, ἢ τάφρῳ; τίς δὲ ἔτω κυβερνήτης ἀγαθὸς καὶ εὔσοχος, ὡς ἀπείρατος διελθεῖν ἄνευ κλύδωνος καὶ ζάλης, καὶ πνευμάτων ἐμβολῆς, καὶ ἀέρος τεταραγμένε; Itaque concludunt: virtutem quidem per ſe certam eſſe, ſed in lubrica et incerta materia verſari, cauſa ſceleſtae illius veneficae, quam cum ebria anu conſerunt: eſt enim reuera χεῖμα τυφλὸν, καὶ ἀσταθμητον, καὶ καλυμμά τι καὶ κρύψις τῆς εὐπορίας, quae totam vitam poſſidet, ac ne quidem nobis, qui minima ſperamus, certi quid relinquit. In Academiis ſaepe, more Graecorum, τρίβων καὶ πτώγων ſufficiunt; praeclara contra ingenia, et quos nihil peius habet, quam quod quicquam Fortunae debere cogunter, per omnem vitam τῇ βελτίσῃ πενίᾳ προσφιλῶσιν. *Heinſius.*

48. Ἐξαπάτησε Προμηθεὺς] Vide Theogoniam v. 521. *et ſqq.* et quae illic notata. *Clericus.*

49. Κήδεα

Τὥνεκ' ἄρ' ἀνθρώποισιν ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
Κρύψε δὲ πῦρ· τὸ μὲν αὖθις ἐΰς παῖς Ἰαπετοῖο
Ἔκλεψ' ἀνθρώποισι Διὸς πάρα μητιόεντος
Ἐν κοίλῳ νάρθηκι, λαθὼν Δία τερπικέραυνον.
Τὸν δὲ χολωσάμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς·
Ἰαπετιονίδη, πάντων πέρι μήδεα εἰδὼς,
Χαίρεις πῦρ κλέψας, καὶ ἐμὰς φρένας ἠπεροπεύσας,
Σοί τ' αὐτῷ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν ἐσσομένοισι.

Quocirca hominibus machinatus eſt triſtia mala.
Abſcondit vero ignem: quem rurſus egregius Iapeti filius
Surripuit ad hominum vſum Ioue a conſulto
In caua ferula, fallens Iouem fulminibus gaudentem.
Huncque indignatus affatus eſt nubes cogens Iupiter:
Iapetionide omnium maxime verſute,
Gaudes ignem furatus, quodque animum meum deceperis?
Tam tibi ipſi magnum erit malum, quam poſteris.

49. τὥνεκ'] διὰ τοῦτο, ἐμήσατο] ἐβουλεύσατο. κήδεα λυγρὰ] βουλεύματα χαλεπά. 50. κρύψε] ἔκρυψε. τὸ] τοῦτο. αὖθις] πάλιν. ἐΰς] ὁ καλὸς. παῖς] παῖς. 51. μητιόεντος] βουλευτικοῦ. 52. τερπικέραυνον] τὸν τρέποντα τὰς κεραυνὰς ἐπὶ [illegible]. 53. τόνδε (sic)] πρὸς τοῦτον. χολωσάμενος] ὀργισθεὶς. προσέφη] εἶπε. νεφεληγερέτα] ὁ τὰς νεφέλας συνάγων. 54. Ἰαπετιονίδη] ὦ υἱὲ τοῦ Ἰαπετοῦ. πάντων] ἀνθρώπων. πέρι] περισσότερον. μήδεα] βουλεύματα. εἰδὼς] γινώσκων. 55. χαίρεις] εὐφραίνῃ. ἐμὰς φρένας] τὸν ἐμὸν νοῦν. ἠπεροπεύσας] ἀπατήσας. 56. μέγα πῆμα] μεγάλη βλάβη. ἐσσομένοισι] μέλλουσι.

51. Διὸς etc. Iunt. I. habet finem verſ. 59. πρὸς Auguſt. 53. τόνδε Auguſt. 55. χαίρεις Iunt. I. 2. ὑπεροπεύσας Coiſl. ἠπεροπτεύσας Acad. 56. ἐσσομένοισιν Acad.

49. Κήδεα λυγρὰ] Hoc eſt, φροντίδας curas. *Guietus.*

52. Τερπικέραυνον] Nonnulli, teſte Moſchopulo, hanc vocem expoſuerunt *torquentem fulmen*, ſiue *hoſtes fulmine ſubvertentem*, facta Meratheſi τῷ ᾱ in τῷ τρέπειν. Sed perperam. *Rob.*

56. Πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν] Multum ſaepenumero errarunt viri magni, quod in Graecorum Poëtarum ſcriptis non diſtinguerent epitheta quae κατὰ παρέλκον ponuntur, ab iis quae δεόντως, et ex ſenſu pendent. Nec propterea a ſummis huius aeui viris Homerus reprehendi debuerat, quod Achillem lachrymantem πόδας ὠκὺν fecit. Eſt enim illud πλεοναζον, et quod Achillem comitatur κατὰ παρολκὴν, non ἐκ δέοντος. Sic,

Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακὸν, ᾧ κεν ἅπαντες
Τέρπωνται κατὰ θυμὸν, ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες.
Ὣς ἔφατ'· ἐκ δ' ἐγέλασσε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·

Ipsis namque pro igni dabo malum, quo omnes
Oblectent animum, suum malum vehementer amantes.
Sic ait: risitque pater hominumque Deorumque.

57. τοῖςδ' (sic)] τούτοις. ᾧ] ᾧτινι κακῷ. κεν] ἂν. ἅπαντες] ἄνθρωποι. 58. τέρπωνται] χαίρωσι. θυμὸν] ψυχὴν. ἑὸν] ἴδιον. ἀμφαγαπῶντες] φιλοῦντες. 59. ὣς] ἅτως. ἔφατ'] εἶπε. πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε] ὁ Ζεύς.

57. τοῖςδ' Augusti. 58. Τέρπωντω Ald. Iunt. 1. 2. 59. Ὅς male in Cler. ed. edebatur pro Ὣς. ἐγέλασε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

ne longe exempla petamus, Poëta Iliad. III. Menelai manum παχείαν dixit ἐκ δόντος: in Odyssea Penelopes κατὰ παρέλκον, et vt antiqui loquebantur, κατὰ ἀκυρολεξίαν. Eodem modo noster in Clypeo ἄνδρας ἀλφηστὰς, κατὰ παρολκήν. Ἄλλην μῆτιν ὔφαινε μετὰ Φρεσὶν, ὄφρα θεοῖσιν Ἀνδράσι τ' ἀλφηστῆσιν ἀρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ. Hoc loco ἐκ δέοντος. Ita vt ex hac voce magna pars Mythologiae huius pendeat, quam nos libro singulari primi eruimus. Dedit, inquit, Pandoram, maximum obstaculum iis hominibus, qui circa inuestigationem rerum necessariarum versantur. *Heinsius.*

56. Σοὶ δ' αὐτῷ μέγα πῆμα] Idem pene de Paride saepius Homerus. Il. Γ, 50. seqq.

Πατρί τε σῷ μέγα πῆμα πολῇ τε, παντί τε δήμῳ,
Δυσμενέσιν μὲν χάρμα, κατηφείην δέ σοι αὐτῷ.

Et rursus Z, 283.

Μέγα γάρ μιν Ὀλύμπιος ἔτρεφε πῆμα
Τρωσί τε, καὶ Πριάμῳ μεγαλήτορι, τοῖό τε παισίν.
Rob.

58. Ἀμφαγαπῶντες] *Vehementer amantes.* Ita verto, non vt aliqui interpretes, simpliciter, *amplectentes.* Hesychius tamen Ἀμφαγαπῶντες, ἀσπαζόμενοι. Languidius dictum de Pandora, quam omnes dii amabilem effinxerant. Et Moschopulus, Περιθάλποντες, περισσῶς ἀγαπῶντες τὸ ἑὸν κακόν. *Rob.*

59. Ἐκ δ' ἐγέλασσε] *Moschopulus* interpretatur de effuso risu; nam iracscitur quidem contemtus, sed ridet, si sciat se facile vltionem sumturum. *Tzetzes* vult esse *subridere.* Sic sane *Virgilius* Mezentium indignantem inducit Aeneïd. XI. *Ad quem subridens, mista Mezentius ira.* Vtroque modo verbum ἐκγελᾶν interpretatur *Eustathius* apud

Ἥφαιστον δ' ἐκέλευσε περικλυτὸν ὅττι τάχιστα
Γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπου θέμεν αὐδὴν,
Καὶ σθένος, ἀθανάταις δὲ θεαῖς εἰς ὦπα ἐίσκειν

Vulcanum vero inclytum iussit quam celerrime
Terram aqua miscere, hominisque indere vocem,
Et robur, immortalibus vero Deabus facie similem reddere

60. ἐκέλευσε] προσέταξε. περικλυτὸν] ἔνδοξον. ὅττι] λίαν. τάχιστα] ταχίως. 61. γαῖαν] γῆν. ὕδει] ὕδατι. φύρειν] μιγνύειν. θέμεν] θεῖναι. αὐδὴν] φωνὴν· τὰ φωνητικὰ ὄργανα. 62. σθένος] δύναμιν. ὦπα] ὄψιν. ἐίσκειν] ὁμοιῶν.

62. ἀθανάτης δὲ θεῆς Acad. Ald. Iunt. 1. 2.

apud *Homerum* τὸ ἐξ ἐπιπολῆς γελᾶν, ἢ τὸ ἀροφανῶς γελᾶν. *Ex scbedis paternis.* Clericus.

Ἐκ δ' ἐγέλασσε] Origenes hunc versum citans pro ἐγέλασσε habet ἐτέλεσσε, quam nonnulli *) meliorem esse lectionem existimant, vtpote conuenientiorem Ioui tunc temporis irascenti — — Τὸν δὲ χολωσάμενος. Sed venustior est sententia Scholiastae: Θυμῶται μὲν περιφρονέμενος, γελᾷ δὲ πάλιν τῇ ἐλπίδι τῆς τιμωρίας. *Irascitur quidem contemtui habitus, ridet vero, si vltionem sperauerit.* Saepissime quidem risus cum contrariis affectibus coniungitur; in cuius exemplum apte satis Mezentium Virgilianum adducit Clericus,

Ad quem subridens mista Mezentius ira.

Homerus etiam Andromachen inducit Il. Z. δακρυόεν γελάσασαν. De impiis hominibus dicunt S. Scripturae, quod, *sedens in coelis ridebit, deus subsannabit eos.* Et Miltonus nostras de angelis rebellibus

Mighty father, thou thy foes
Iustly hast in derision, and secure
Laughst at their vain designs, and tumults vain.

His rationibus inductus τὸ ἐγέλασσε veram esse lectionem censeo. Venustior certe est, eique omnes codices patrocinantur. Alios etiam Hesiodi versus haud satis accurate citauit Origenes, labenti forsan memoriae confisus, vnde licet coniicere, in hunc etiam versum errorem irrepsisse. *Rob.*

62. Καὶ σθένος] Id est, ψυχήν. Ibid. εἴσκειν μεταβατικῶς. *Guietus.*

Ἀθαν. δὲ θεαῖς εἰς ὦπα εἴσκειν] Ita Homerus de Helena Il. Γ,

Αἴνως δ' ἀθανάτῃσι θεῇς εἰς ὦπα ἔοικεν. *Rob.*

 63. Παρ-

(*) Vid. Obseruatt. Miscell. T. I. V. II. p. 315.)

Παρθενικῆς καλὸν εἶδος ἐπήρατον· αὐτὰρ Ἀθήνην
Ἔργα διδασκῆσαι, πολυδαίδαλον ἰστὸν ὑφαίνειν·
Καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσῆν Ἀφροδίτην,
Καὶ πόθον ἀργαλέον, καὶ γυιοκόρους μελεδῶνας.
Ἐν δὲ θέμεν κύνεόν τε νόον καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Ἑρμείην ἤνωγε διάκτορον Ἀργειφόντην.
Ὣς ἔφαθ'. οἱ δ' ἐπίθοντο Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι.

Virginis pulcram formam peramabilem: at Mineruam
Opera docere, ingenioſe telam texere:
Et venuſtatem circumfundere capiti auream Venerem,
Et deſiderium vehemens, et ornandi corporis curam.
Indere vero impudentem mentem, et fallaces mores
Mercurium iuſſit nuncium Argicidam.
Sic dixit. illi autem obtemperarunt Ioui Saturnio regi.

63. εἶδος] κατὰ. ἐπήρατον] ἐπέρατον. ἐπιθυμητὸν. αὐτὰρ] δὲ. 64. διδασκῆσαι] δεῖξαι. πολυδαίδαλον] λίγει πολυποίκιλον. 65. ἀμφιχέαι] ἐπιθεῖναι. χρυσῆν Ἀφροδίτην] ἐκέλευσε. 66. πόθον ἀργαλέον] ἐπιθυμίαν λυπηρὰν. γυιοκόρους] τὰ μέλη κοσμοῦσας. εἰς κόρον ἐσθιούσας. μελεδῶνας] φροντίδας. 67. θέμεν] θεῖναι. κύνεον] κυνικὸν. ἐπίκλοπον] κλεπτικόν. 68. ἤνωγε] ἐκέλευσε. διάκτορον] ὑψηλόφωνον. Ἀργειφόντην] τὸν φονεύσαντα τὸν Ἄργον· ἢ τὸν λαμπρὰ τοῖς ἀνθρώποις δεικνύοντα· ἀργὸν γὰρ τὸ λαμπρόν. 69. ὣς] οὕτως. ἔφαθ'] εἶπε. ἐπίθοντο] ἐπήκουσαν. Κρονίωνι] υἱῷ τῦ Κρόνυ. ἄνακτι] βασιλεῖ.

63. Παρθενικαῖς Codd. Rob. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. Παρθενικῆς legit Mſ. Palat. cuius var. lect. Schreuel. commemorat et in gloſſa habet παρθένυ. 65. χρυσῆν Ald. 66. γυιοκόρους Ald. 69. ἔφατ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ.

63. Παρθενικαῖς] Leg. Παρθενικῆς. *Guietus.*

65. Καὶ χάριν ἀμφιχέαι] Pulchritudo Veneris donum eſſe dicitur a Poëtis. Homer. Il. Γ, 54. ſeqq.

Οὐκ ἂν τοι χραίσμῃ κίθαρις, τά τε δῶρ' Ἀφροδίτης
Ἥ τε κόμη τό τε εἶδος, ὅτ' ἐν κονίῃσι μιγείης.

Et Il. Ξ, 215. ſſ. in Veneris cingulo iſtiusmodi oblectamenta incluſa eſſe dicuntur.

— — Ἐνθάδε οἱ θελκτήρια πάντα τέτυκτο·
Ἔνθ' ἔνι μὲν Φιλότης, ἐν δ' ἵμερος, ἐν δ' ὀαριστὺς
Πάρφασις, ἥ τ' ἔκλεψε νόον πυκάπερ Φρονεόντων.
Rob.

66. Γυιοκόρους μελεδῶνας] Παρὰ τὸ κείρειν τὰ γυῖα. An γυιοβόρους? *Guietus.*

67. Κυνέον τε νόον] Hoc eſt, ἀναιδῆ. Homer. κυνὸς ὄμματ' ἔχων., κυνώπης, etc. *Guietus.*

71. Παρ-

Αὐτίκα δ' ἐκ γαίης πλάσσε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον, Κρονίδεω διὰ βουλάς.
Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη.
Ἀμφὶ δέ οἱ Χάριτές τε θεαὶ, καὶ πότνια Πειθὼ
Ὅρμους χρυσείους ἔθεσαν χροΐ· ἀμφὶ δὲ τήνγε
Ὧραι καλλίκομοι ςέφον ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.

Moxque ex terra finxit inclytus Vulcanus
Virgini verecundae similem, Iouis consiliis.
Cinxit vero et ornauit Dea caesia Minerua.
Circum etiam Charitesque Deae, et veneranda Suada,
Mónilia aurea imposuerunt corpori: illam porro
Horae pulcricomae coronarunt floribus vernis.

70. αὐτίκα] συντόμως. γαίης] γῆς. πλάσσε] ἔπλασε. κλυτὸς] ἔνδοξος. Ἀμφιγυήεις (sic)] χωλὸς. ὁ βεβλαμμένος (sic) τὰ γυῖα. 71. αἰδοίῃ] εὐλαβεῖ. ἴκελον] ὅμοιον. βουλὰς] βουλεύματα. 72. ζῶσε] ἵζωτε. κόσμησε] ἐκόσμησε· ἐκαλλώπισε· γλαυκῶπις] ἡ γλαυκὰς ἔχουσα ὀφθαλμούς. 73. ἀμφὶ] περὶ. οἱ] αὐτῇ. Χάριτες] αἱ. πότνια] σεβασμία. 74. ὅρμους] περιτραχήλιος κόσμους. χροΐ] τῷ σώματι. τήνγε] αὐτήν. 75. καλλίκομοι] ὡραῖοι. ςέφον] ἔςεφον. ἐκόσμουν. ἐςεφάνουν.

70. Ἀμφιγυήεις August. 71. ἴκελον Ald. 73. πότνια Trinc.

71. Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον] Subintellige ποίημα, πλάσμα. ἴκελόν τι πλάσμα, ἴνδαλμα, εἴδωλον. *Idem.*

Κρονίδεω διὰ βουλὰς] Cum prolatis Iouis mandatis, postea dixisset Deos πιθέσθαι Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι, non opus erat haec addere. Nec addita fuissent, vti nec innumera alia quae passim obuia, nisi commode versus mensuram impleuissent. Attamen et tertia repetitio occurrit. v. 79. Confer et vss. 72 et 76. *Clericus.*

75. Ὧραι καλλίκομοι ςέφον] Ita Venerem inducit Homerus ab Horis ornatam.

Τὴν δὲ χρυσάμπυκες Ὧραι
Δέξαντ' ἀσπασίως, περὶ δ' ἄμβροτα εἵματα ἕσσαν.
Κρατὶ δ' ἐπ' ἀθανάτῳ ςεφανὴν εὔτυκτον ἔθηκαν,
Καλὴν, χρυσείην· ἐν δὲ τρητοῖσι λοβοῖσιν
Ἄνθεμ' ὀρειχάλκου, χρυσοῖό τε τιμήεντος·
Δειρὴ δ' ἀμφ' ἁπαλὴ, καὶ ςήθεσιν ἀργυφέοισιν
Ὅρμοισι χρυσέοισιν ἐκόσμεον, οἷσι περ αὐταὶ
Ὧραι ἐκόσμηθεν χρυσάμπυκες, ὁππότ' ἴοιεν
Ἐς χορὸν ἱμερόεντα θεῶν, καὶ δώματα πατρός.
Αὐτὰρ ἐπειδὴ πάντα περὶ χροῒ κόσμον ἔθηκαν
Ἦγον ἐς ἀθανάτους. Hymn. in Vener. *Rob.*

Πάντα δὲ οἱ χροῒ κόσμον ἐφήρμοσε Παλλὰς Ἀθήνη,
Ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσσι διάκτορος Ἀργειφόντης
Ψεύδεά θ' αἱμυλίους τε λόγους καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Τεῦξε, Διὸς βουλῇσι βαρυκτύπου. ἐν δ' ἄρα φωνὴν
Θῆκε θεῶν κήρυξ, ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα
Πανδώρην· ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπὺν ἀμήχανον ἐξετέλεσσεν,
Εἰς Ἐπιμηθέα πέμπε πατὴρ κλυτὸν Ἀργειφόντην
Δῶρον ἄγοντα θεῶν ταχὺν ἄγγελον. Οὐδ' Ἐπιμηθεὺς
Ἐφράσαθ' ὥς οἱ ἔειπε Προμηθεὺς, μήποτε δῶρον

Omnem vero illius corpori ornatum adaptauit Pallas Minerua.
At in pectore illi nuncius Argicida
Mendacia blandosque sermones, et dolosos mores
Condidit, Iouis consilio tonantis. sed nomen illi
Imposuit Deorum praeco. appellauit autem mulierem hancce
Pandoram: quia omnes coelestium domorum incolae
Donum contulerunt, detrimentum hominibus industriis.
At postquam dolum pernicioſum ineuitabilem absoluit,
Ad Epimethea misit pater inclytum Argicidam
Munus ferentem Deorum celerem nuncium. Neque Epimetheus
Cogitauit quod illi praecepisset Prometheus, ne quando munus

76. οἱ] αὐτῇ. κόσμον] καλλωπισμὸν. Παλλὰς] κινητικὴ. 77. οἱ] αὐτῇ. διάκτορος] ὑψηλόφωνος. 78. ψεύδεα] ψεύδη. αἱμυλίους] ἀπατηλοὺς. 79. τεῦξε] ἔθηκε· κατεσκεύασε. Διὸς] τοῦ. βουλῇσι] βουλαῖς. βαρυκτύπου] τοῦ βαρέως κτυπουντος ἐν τῷ οὐρανῷ. 80. θῆκε] ἔθηκε. θεῶν κήρυξ] ὁ Ἑρμῆς. ὀνόμηνε] ὀνόμασε. 81. ὀλύμπια δώματ'] οὐρανίους οἴκους. ἔχοντες] οἰκοῦντες. 82. πῆμ'] βλάβην. ἀλφηστῆσιν] ἐφευρεταῖς. 83. αὐτὰρ] δὲ. αἰπὺν] χαλεπὸν. ἀμήχανον] κακομήχανον. ἐξετέλεσσεν (sic)] ἐτελείωσε. 84. πέμπε] ἔπεμπε. πατὴρ] ὁ Ζεὺς. κλυτὸν] ἔνδοξον. 85. ἄγοντα] φέροντα. ταχὺν] εὐντομον. ἄγγελον] μηνυτὴν. 86. ἐφράσαθ'] ἐνόησε. ὥς] καθὰ. οἱ] αὐτῷ. ἔειπε] εἶπε.

80. ὀνόμησε B. 60. ὀνόμηνε Ald. τὴν August. 82. δῶρον Ald. πῆ μ' Ald. Trinc. 83. ἐπὶ Ald. Trinc. Acad. a manu prima. ἐξετέλεσεν August. 85. ἄγοντα· θεῶν Acad. ἄγοντα, θεῶν Proclus, Heinſ. Steph. 86. ἔειπε Iunt. 1. 2.

82. Δόλον αἰπὺν] Arduum, difficilem. *Guietus.*

91. Νόσφιν

Δέξασθαι παὲ Ζηνὸς Ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν
Ἐξοπίσω, μήπως τι κακὸν θνητοῖσι γένηται.
Αὐτὰὲ ὁ δεξάμενος, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ', ἐνόησε.
Πρὶν μὲν γὰὲ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
Νόσφιν ἄτες τε κακῶν, καὶ ἄτες χαλεποῖο πόνοιο,
Νούσων τ' ἀργαλέων, αἵτ' ἀνδράσι κῆρας ἔδωκαν.

Susciperet a Ioue Olympio, sed remitteret
Retro, necubi mali quidpiam mortalibus eueniret.
Verum ille recepto eo, cum iam malum haberet, sensit.
Prius namque in terra viuebant homines
Et sine malis, et sine difficili labore,
Morbisque molestis, qui hominibus senectam afferunt.

87. παὲ] παρὰ. Ζηνὸς] Διὸς. Ὀλυμπίου] ἐρανίου. 88. ἐξοπίσω] ὀπισθεν. μήπως] ἵνα. θνητοῖσι] φθαρτοῖς. 89. αὐτὰὲ] δὲ. ὁ (sic)] ὅτε. 90. πρὶν] πρότερον. ζώεσκον] ἔζων. χθονὶ] γῇ. φῦλ'] φῦλα· γένη. 91. νόσφιν] χωρὶς. ἄτες] χωρὶς. 92. νούσων] ἀῤῥωστιῶν. ἀργαλέων] λυπηρῶν. κῆρας (ῆς)] θανάτους.

89. ὁ Augusti. Ald. εἶχε νόησε Trinc. 91. ἄτες τε κακῶν Senat. Acad. Steph. Com. Heinsii atque ita edidit Rob., vulgo ἄτες κακῶν, vt etiam in cod. Augusti. legitur. 92. κῆρας B. 60. 731. Coisli Augusti. Acad. ἔδωκαν sunt. a.

91. Νόσφιν - ἄτες κακῶν] Haec quidem falsa sunt, sed minime ἀτιμώσειν ὁμοῖα, quod tamen a Poëta obseruatum oportuisset. Nam ne dicam fingi non debuisse humanum genus antiquius mulieribus, qui homines describi posterant malis carentes, iis temporibus quibus Dii ipsi tot aerumnas perpessi sunt? Notum est facinus Saturni erga Coelum, notum item bellum Iouis cum Saturno, de quibus in Theogonia. *Clericus.*

92. Αἱ τ' ἀνδράσι κῆρας ἔδωκαν] Codices Bodlei. 7. et 60., codex Coislinianus et Scholiastae veteres legunt κῆρας, quam tamen veram esse lectionem non existimo, quoniam versus qui infra sequitur Αἶψα γὰρ — — κατεγνήρασκεσι, ad ipsum hoc γῆρας ἔδωκαν manifestissime respicit. Praeterea per τὸ γῆρας longe elegantior sensus efficitur. Morbi afferunt *mortem* tritissima est obseruatio. Figurata magis et arguta est sententia, quae dicit, *Morbi afferunt senectutem*, imbecillitatem nempe et incommoda senectutis. Idem infra dicit Hesiodus de mala vxore, quod hic de morbis;

Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ λήίζετ' ἄμεινον

Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι.
Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθον μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα

Statim enim in afflictione mortales conſeneſcunt.
Sed mulier manibus vaſis magnum operculum cum dimouiſſet,

93. αἶψα] ταχέως. βροτοὶ] οἱ ἄνθρωποι. καταγηράσκουσιν] γηραιοὶ γίνονται.
94. χείρεσσι] χερσὶ. πῶμ'] σκέπην. ἀφελοῦσα] ἐκβαλοῦσα.

93. βροτοὶ Iunt. I. 2. καταγηράσκουσιν Senat.

Τῆς ἀγαθῆς· τῆς δ' αὖτε κακῆς ἀ ῥίγιον ἄλλο
Δειπνολόχης· ἦτ' ἄνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
Εὖνει ἄτερ δαλοῦ, κάμῳ ὠμῷ γήραϊ δῆσεν.

Porro, per τὰ γῆρας diſtinguuntur infelices poſteriorum ſaeculorum homines ab iis, qui in aurea illa aetate vixeruut. De illis enim dicitur infra 112. ſs.

Ὡς τε θεοὶ δ' ἔζωον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν ἄτερ τε πόνων, καὶ ὀιζυρῶν· ἐδὲ γὰρ δεινὸν
Γῆρας ἐπῆν — Rob.

Vir quidam doctus in Obſeru. Miſc. T. I. V. II. p. 316. pro γῆρας ex Origene κῆρας legendum, ſequentemque verſum delendum cenſet. In quo aſſentientem ſibi habet alium virum doctum, qui l. c. tradit, in antiquo codice κῆρας legi, ſequentemque verſum deſiderari. Sed ad haec regerietur T. I. V. III. p. 77. caruiſſe Obſeruu. facilius creditu eſſe oſcitantes librarios κ pro γ poſuiſſe, quam vt ſcriberent γ pro κ, et poſtea integrum verſum de ſuo addidiſſe. *Krebs.*

93. Plutarchus de Aud. Poëtis obſeruat vocem κακότητος interdum ſignificare κακίαν καὶ μοχθηρίαν ψυχῆς, *malitiam prauitatemque animi*, quod confirmat illo Heſiodeo Εργ. 287, interdum autem κάκωσιν ἢ δυσχίαν, *calamitatem et miſeriam*, in quam rem adducit hunc ipſum Heſiodi verſum, ita tamen, vt Homero transſcribat. Et legitur ſane apud Homer. Odyſſ. T, 360. *Krebs.*

94. Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθον μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
Ἐσκέδασ'· ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά] Id eſt, λύπας, πάθη. Ὕστερον πρότερον. Ordo ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ, ἐσκέδασε δὲ ἀφελοῦσα μέγα πῶμα πίθου. ἐσκέδασε an *excuſſit*? ſubintellige operculum. *Guietus.*

Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι] Falluntur, qui, vt hinc interpretationem ſuam allegoricam confirment, τὸ γυνὴ, συλληπτικῶς accipere videntur, et ad vniuerſum mulierum genus referunt: cum ſimplici-

et

Ἐσκέδασ'· ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά. 95
Μούνη δ' αὖθι Ἐλπὶς ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι

Diſperſit; hominibus autem immiſit curas graues.
Sola vero illic ſpes in non fracta pyxide

95. ἐσκέδασ'] ἐσκόρπισεν. ἐμήσατο] ἐβουλεύσατο. μύδεα (ſic)] βουλεύματα. λυγρὰ] χαλεπὰ. 96. μούνη] μόνη. ἀῤῥήκτοισι] τετμημένοις (ſic) ἀσφαλέσι. δόμοισιν] οἴκοις.

95. μύδεα Auguſt. 96. δόμοισιν Acad. Senat.

ter ἀντονομασικῶς ponatur: nihil enim hic plus eſt, quam Πανδῶρα in praecedentibus. *Heinſius.*

96. Ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι] Fruſtra fuerunt viri docti, qui huius loquutionis rationem alibi quaeſiuerunt, quam in Lingua Phoenicia. Hoc voluit *Heſiodus*, in interiore parte pyxidis; quae aperta quidem, ſed fracta non erat; ita vt, operculo iterum impoſito, nihil ex ea poſſet per rimam elabi; in interiore, inquam, parte pyxidis, remanſiſſe ſpem. Vocauit autem interiorem eam partem δόμας, vt Phoenices vocabant בית *beth*, ſeu *domum*, interiora cuiuſuis vaſis, vnde מבית *mibbeth* ſignificat *intrinſecus*. Antiquiſſimi Graeci, et Boeoti praeſertim, multa habebant Phoeniciis ſimilia, vt paſſim ad Theogoniam oſtendimus; quod dudum doctiſſimi viri animaduerterunt. *Clericus.*

Ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι] Non potuit concoquere Seleucus antiquus magiſter, qui a Proclo citatur, πίθον ab Heſiodo δόμον vocari: reſcripſit igitur ἐν ἀῤῥήκτοισι πίθοισι. Sed loquendi rationem non intellexit. Locum, in quo ante nuptiarum tempus puellae ſolent παρθενεύεσθαι, δόμον et οἶκον Heſiodus vocavit, quod et infra oſtendimus. Homerus μυχὸν δόμε et μυχὸν θαλάμε poſuit, pro δόμῳ et θαλάμῳ, idem enim illis eſt δόμος et θάλαμος: quia pars intima erat. Euſtathius ad Odyſſ. Γ. Ὅτι αἴθουσαν ὡς ἐν Ἰλιάδι, ἄτῳ καὶ ὧδε λέγει τὴν ἐξωτάτω ἐν μεγάροις οἴκησιν, τὴν εὐθὺς μετὰ τὴν αὐλὴν ὥσπερ τὸν ἐνδοτάτω θάλαμον, καὶ μυχὸν παρὰ δόμε. Heſi. infra: Ἥ τε δόμων ἔντοσθεν φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνῃ Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσε Ἀφροδίτης, de virgine. Omnes autem virtutes et affectiones τὰς μαλίσα καθαρευούσας Poëtae virgines faciunt. Atque haec cauſa eſt cur Heſiodus, reliquis omnibus malis e vaſe volantibus, ſolam Spem dicat tamquam καθαρεύουσαν, μίμνειν ἐν δόμοισι. Elegantiſſima loquendi ratio: quae ab eo quod ſequitur ſatis confirmatur, ἐδὲ θύραζε Ἔξέπτη. *Heinſius.*

Ἔνδον ἔμιμνε πίθῳ ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
Ἐξέπτη· πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο,
† Αἰγιόχῳ βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο.
Ἄλλα δὲ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται. 100
Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα.
Νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἠδ' ἐπὶ νυκτὶ

Intus manſit, dolii ſub labris, neque foras
Euolauit: prius enim iniecit operculum dolii,
† Aegiochi conſilio Iouis nubes cogentis.
Alia vero innumera mala inter homines errant.
Plena enim terra eſt malis, plenumque mare.
Morbi autem hominibus tam interdiu quam noctu,

97. θύραζε] ἔξω τῆς θύρας. 98. ἐξέπτη] ἐξέβη· ἐξεπέτασε. πρόσθεν] πρότερον. ἐπέβαλε (ſic)] ἐπέθηκε. πῶμα] σκέπασμα. 99. Αἰγιόχῳ] τῷ τὴν αἰγίδα φοροῦντος. βουλῇσι] βουλαῖς. νεφεληγερέταο] τοῦ τὰς νεφέλας ἐγείροντος. 100. μυρία] ἀναρίθμητα (ſic). λυγρὰ] κακὰ. ἀλάληται] πλανῶνται. 101. πλείη] πλήρης. bis. γαῖα] γῆ. 102. νοῦσοι] νόσοι. ἐφ' ἡμέρῃ] ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ. ἠδ'] καὶ.

97. ἔμειναν B. 60. 699. 731. Auguſt. Acad. χείλεσι Ald. 98. ἐπίβαλε Auguſt. 100. Ἀλλὰ Iunt. 2. 102. ἐφ' ἡμέρῃ. αἱ δ' B. 731. αἱ ἐπὶ Acad.

97 Πίθῳ ὑπὸ χείλεσιν] Πίθῳ ὑπὸ χείλεσιν, et ἔνδον, idem eſt: nam ὑποχειλὲς minus eſt quam ἐπιχειλὲς, quod tamen τῷ πεπληρωμένῳ opponitur, cum ad ipſum vas refertur. Et ἐπιχειλὲς menſura quaedam erat non plena: quo alluſit Comicus Ἵππ. Ὃς ἐποίησε τὴν πόλιν ἡμῶν μεγάλην, εὑρὼν ἐπιχειλῆ. Heſychius ἐπιχειλὲς, τὸ ἐλλιπές. Sicut autem illa quae ἐν θαλάμῳ ſunt, longiſſime a foribus abſunt; ſic τὰ ὑπὸ χείλεσιν ὄντα, longiſſime a vaſis orificio. *Heinſius.*

98. Ἐπέμβαλε] Πανδώρη ſcilicet. *Guietus.*

99. Αἰγιόχῳ βουλῇσι] Hic verſus Heinſio inducendus videtur. vide eius notas. *Guietus.*

Αἰγιόχῳ βουλῇσι] Mirum eſt quod hic nobis accidit. Libere κατὰ τὸν Ἀρίσταρχον verſum hunc inducendum iudicaueramus. Hanc ſententiam noſtram Plutarchi calculo confirmari deprehendimus; qui in conſolatione ad Apollonium, vbi totum hunc locum adducit, ſolum hunc verſum praetermittit, vel vt νοθευόμενα, vel vt ignotum omnino tum temporis. *Heinſius.*

102. Graenius corrigit ἐφήμεροι, ſine idonea cauſa — Satis enim conſtat, veteres ſaepiſſime aliorum locos laudaſſe ita, vt memoria ſuggeſſerit,

Αὐτόματοι φοιτῶσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
Σιγῇ· ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητιόεσσα Ζεύς.
Οὕτως ἔστι πῃ ἐστὶ Διὸς νόον ἐξαλέασθαι.
Εἰ δ' ἐθέλεις, ἕτερόν τοι ἐγὼ λόγον ἐκκορυφώσω
Εὖ καὶ ἐπιστάμενος· σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν.
Ὡς ὁμόθεν γεγάασι θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι,
Χρύσεον μὲν πρώτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων
Ἀθάνατοι ποίησαν Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες.
Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν·
Ὡς τε θεοὶ δ' ἔζωον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,

Vltro oberrant, mala mortalibus ferentes
Tacite: nam vocem exemit prudens Iupiter.
Sic nequaquam licet Iouis decretum euitare.
Ceterum si voles, alium tibi sermonem paucis expediam
Belle ac scienter: tu vero praecordiis infige tuis.
Vt simul nati sunt Dii mortalesque homines,
Aureum primo genus variis linguis loquentium hominum
Dii fecerunt coelestium domorum incolae.
Et ii quidem sub Saturno erant, cum in coelo regnaret:
Et vt Dii viuebant, securo animo praediti,

103. αὐτόματοι] αὐτοκίνητοι. φοιτῶσι] ἔρχονται συνεχῶς. 104. σιγῇ] σὺν σιωπῇ. ἐξείλετο] ἀφείλετο· ἀσίγησε. μητιόεσσα] βουλευτικὴς. 105. ἔστως] πόσον. ἔστι πῃ] ὁδαμῶς. νόον] νοῦν. ἐξαλέασθαι] ἐκφυγεῖν. 106. τοι] σοι. ἐκκορυφώσω] ἐξ ἀρχῆς λέξω. 107. εὖ] καλῶς. ἐπιστάμενος] φρονίμως. ἐπισταμενικῶς. βάλλεο] βάλλε. σῇσιν] σαῖς. 108. ὡς] ὑσθι, ὅτι. ὁμόθεν] ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους. γεγάασι] ἐγένοντο. 109. χρύσεον] χρυσοῦν. πρώτιστα] πρῶτον. 110. ποίησαν] ἐποίησεν. 111. ἐπὶ Κρόνου] ἐπὶ τοῦ καιροῦ (sic). 112. ὥστε (sic)] καθὰ. ἔζωον] ἔζων. ἀκηδέα] ἄλυπον· ἀφρόντιστον.

103. φυτῶσι Iunt. 2. 106. δὲ θέλεις Iunt. 1. 2. τι Iunt. 1. 2. 112. Ὥστε August. θεοὶ ζώουσιν Steph. marg.

ferit, sensum potius quam ipsa verba referre contentos. *Krebsius.*

105. Διὸς νόον] Id est, βουλήν. *Guietus.*

106. Ἐκκορυφώσω] Ἐκτελέσω. ἀπὸ συντόμως ἐρῶ, λέξω; *Guietus.*

109. Χρύσεον μὲν] Vide quae de hisce aetatibus diximus ad Theogoniae v. 211. *Clericus.*

Μερόπων ἀνθρώπων] Mortalium hominum, non diuersiloquentium. *Guietus.*

113. Νόσφιν

Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ ὀϊζύος· ἠδέ τι δειλὴν
Γῆρας ἐπῆν· αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι
Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι κακῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων, 115

Plane absque et laboribus et aerumna: neque molesta
Senecta aderat: semper vero pedibus ac manibus sibi similes
Suauiter viuebant in conuiuiis extra mala omnia,

113. νόσφιν] χωρὶς. ὀϊζύος] πολλαπλασίας. δειλὴν] κακὴν. 114. ἐπῆν] ἦν. 115. τέρποντ'] εὐφραίνοντο. θαλίῃσιν] εὐωχίαις. ἔκτοσθεν] ἐκτὸς.

113. ἄτερ τε πόνων Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. atque ſic reſtituit Rob. pro vulg. ἄτερ πόνων. 114. ἥμεσι Ald.

113. Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ ὀϊζύος] In quibuſdam Siculi Diodori exemplaribus vno verſu auctior hic locus legitur, hoc modo:

Νόσφιν ἄτερ τε πόνων, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νέσσων τ' ἀργαλέων, καὶ ἀπημοσύνες. ἐδὲ μέλεσσι
Γῆρας ἐπῆν —

Supra,

Ἠρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων,
Νόσφιν, ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νέσσων τ' ἀργαλέων. αἶψ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν.

Heinſius.

Vir quidam doctus Obſeru. Miſcell. T. I. V. II. p. 317. pro ἄτερ τε legendum conſendit ἄτερθε, quod idem ſit ac χωρίς. Niſi quis cum Quieto malit ἄτεργε. Nulla ratione, ſi quid video, graui permotus. *Krebſius.*

114. Αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι] Hoc eſt, ſemper integris membris, non ſenescentibus. ἐ πονηρεγέντες, ἐδὲ χειραγεγέντες. *Guietus.*

115. Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι] Graeci ſaepenumero totam τὴν ἀθανασίαν voce θαλίας deſignant, quod Latini *Diuum epulas* dicunt. Theocritus, Ἔνθα σὺν ἄλλοισιν θαλίας ἄγει ἀρανίδησι. Quod cum exprimit Maro, *epulis diuum accumbere*, dicit, ſicut Theocritus θαλίας ἄγειν. *Tu dic epulis accumbere Diuum.* Haec cauſa eſt, non quam reddunt interpretes. *Heinſius.*

Quod Heinſius hic de ἀθανασίᾳ, per vocem θαλίας indicata, tradit, id more ipſius argute magis, quam verè dictum. Θαλίαι h. l. ſunt *epulae, inſtructae ex rebus iis, quas terra non culta, ex iuſſa, ſed ſua ſponte proferebat.* Priſcis Graecis θαλίαι dicebantur conuiuia laute inſtructa, quia ad ea conueniebant in honorem deorum: quod me docuit Athenaeus l. 2. c. 3. θαλίας ὠνόμαζον, ὅτι θεῶν χάριν ἠλίζοντο

† Ἀφνειοὶ μήλοισι, φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι.
Θνῆσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι. ἐσθλὰ δὲ πάντα
Τοῖσιν ἔην· καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα
Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον· οἱ δ' ἐθελημοὶ
Ἥσυχοι ἔργα νέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν. 120
Αὐτὰρ ἐπεί κεν τῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν,
Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι, Διὸς μεγάλῳ διὰ βυλὰς,
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·

† Abundantes pomis cari beatis Diis.
Moriebantur autem ceu ſomno obruti: bona vero omnia
Illis erant: fructum autem ferebat fertile aruum
Sponte ſua multumque et copioſum; ipſique pro lubitu
Quieti res ſuas curabant cum bonis multis.
Verum poſtquam hoc genus terra abſcondit,
Ii quidem daemones facti ſunt, Iouis magni conſilio,
Boni, in terris verſantes, cuſtodes mortalium hominum:

117. θνῆσκον] ὄθνησκον. δεδμημένοι] κεκρατημένοι· δαμασθέντες. ἐσθλὰ] ἀγαθὰ. 118. ἔην] ἦν. ζείδωρος] ἡ δαρεμένη τὸ ζῆν. ἄρουρα] γῆ. 119. αὐτομάτη] αὐτοκίνητος. ἄφθονον] πλέιον. 120. ἡσυχῇ (sic)] ἡσύχως. νέμοντο] ἐνέμοντο· διαφέροντο. ἐσθλοῖσι (sic)] ἀγαθοῖς. πολέεσσιν] πολλοῖς. 121. αὐτὰρ] δὲ. κεν] ἂν. τῦτο γένος] ταύτην τὴν γενεὰν. γαῖα] ἡ γῆ. κατὰ - κάλυψεν] κατέκρυψε. 122. τοὶ] ἔτοι. 123. ἐσθλοὶ] ἀγαθοὶ. φύλακες] ἔφοροι· ἐπιτηρηταὶ.

116. deeſt in cod. B. 60. 699. 731. Coiſl. Auguſt. et ed. Ald. 119. πολλὺν Acad. 120. Ἡσυχῇ ſed in marg. γρ. ἥσυχοι, Auguſt. ἔργ' ἐνέμοντο Tzetzes. ἐσθλοῖσι Auguſt. 121. κάλυψε Iunt. 2. 122. βυλᾶς Iunt. 1. 2.

ζοντο καὶ συνήσαν. τῦτο γάρ ἐστι τὸ δαῖτα θάλειαν. Inde pro quibuſcumque epulis lautioribus. cf. Plutarch. Sympoſ. l. 9. προβλ. 15. et Biſetum ad Ariſtoph. Nub. 308. *Krebſius.*

119. Ἥσυχοι ἔργα νέμοντο] Τὴν συλλογὴν τῶν αὐτομάτων καρπῶν. Ibid. σὺν ἐσθλοῖσι, hoc eſt, ἀγαθοῖς, κτήμασι. *Guietus.*

122. Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι] Vide quae ſcripſimus ad Theogoniae v. 215. *Clericus.*

Τοὶ μὲν δαίμονες] Apud Platonem, omnes hi verſus aliter in Cratylo concipiuntur, hoc, nimirum, modo:

Αὐτὰρ ἐπειδὴ τοῦτο γένος κατὰ μοῖρ' ἐκάλυψεν,
Οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ ἐπιχθόνιοι κικλήσονται,
Ἐσθλοὶ ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Ariſtides apud Photium, Platonem ſequitur: qui conſulendus. *Heinſius.*

124. Σχέτλια

Οἵ ῥα Φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἐσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν, 125

Qui quidem obſeruant et iuſta et praua opera,
Aëre induti, paſſim oberrantes per terram,

124. ῥα] δή. φυλάσσουσι (ſic)] ἐφορῶσι. δίκας] δίκαια. σχέτλια] χαλεπά. 125. ἠέρα] ἀορασίαν. ἐσσάμενοι] ἐνδυσάμενοι. πάντη] πανταχῆ. φοιτῶντες] παραγενόμενοι. αἶαν] γῆν.

124. φυλάσσουσι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Com. Heinſ. 125. ἐσσάμενος Iunt. 1.

124. Σχέτλια ἔργα] Ἄδικα. *Guietus.*

125. Ἠέρα ἐσσάμενοι] Neſcio quid impulerit veteres Grammaticos, cur hunc locum omnes περὶ Ἡρώων adducerent, qui ab Heſiodo περὶ Δαιμόνων vſurpatur, et tanta quidem confidentia, vt ex eo etymologiam eius vocis deducant. Interpres Homeri: Ἥρωας δέ φασι κληθῆναι, ἀπὸ τῆς ἀρετῆς· ἢ ἀπὸ τοῦ ἀέρος, ὡς φησιν Ἡσίοδος ἐν τοῖς Ἔργοις καὶ ταῖς Ἡμέραις. Ἠέρα ἐσσάμενοι, πάντη φοιτῶσιν ἐπ' αἶαν. Eodem modo Etymologus. Et Euſtathius, poſtquam probauit ἀπὸ τῆς ἀρετῆς Heroas dici, addit et, ἀπὸ τοῦ Ἠέρος. Quod probat partim ex Porphyrio, partim ex Heſiodo. Verba eius ſunt, Iliad. A. Οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀέρος. ὡς δηλοῦται καὶ ἔν τινι τῶν παρὰ Πορφυρίῳ ἐπιγραμμάτων (erant autem epigrammata ea, quae ex Ariſtotelis Peplo deſumpſerat ille) ἐν ᾧ κεῖται τὸ, Σῶμα μὲν ἐν πόντῳ κεῖται. πνεῦμα δ' ἀὴρ ὅδ' ἔχει. (Fortaſſe Σῶμα μὲν ἐν πόντῳ κεῖται τόδε, πνεῦμ' ἔχει ἀήρ.) Φησὶ δὲ καὶ Ἡσίοδος, Ἠέρα ἐσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν. Neceſſe eſſet igitur eoſdem eſſe Heroas et Δαίμονας, quod falſiſſimum eſt in Heſiodo. Qui καθαρῶς καὶ διωρισμένως, vt notant veteres, omnium primus τῶν λογικῶν τέσσαρα γένη ἐξέθηκε, niſi grammaticos lapſos eſſe, quod non inſolentes faciunt, hac quidem in re malimus: cum alter ex altero falſum adducere, quam Heſiodum conſulere maluerit. *Heinſius.*

— πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν Πλουτοδόται] Poſtquam Iupiter reliquique Dii deſierunt eſſe ἐάων δωτῆρες, et πλουτοδόται, vicem eorum ſubierunt οἱ Δαίμονες. Poſtquam Iupiter in terris ταῖς δίκαις ἐπισατεῖν deſiit, id munus ad eius vicarios rediit τοὺς Δαίμονας, qui res forenſes inſpicere coeperunt, quod βασιλήϊον ab Heſiodo dicitur. Commode autem duo haec munera

Πλυτοδόται. καὶ τοῦτο γέρας βασιλήϊον ἔσχον.
Δεύτερον αὖτε γένος πολὺ χειρότερον μετόπισθεν
Ἀργύρεον ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
Χρυσέῳ οὔτε φυὴν ἐναλίγκιον, οὔτε νόημα.
Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς ἔτεα παρὰ μητέρι κεδνῇ 130

Opum datores. atque hanc regiam dignitatem conſecuti ſunt.
Secundum inde genus multo deterius poſtea
Argenteum fecerunt coeleſtium domorum incolae,
Aureo neque corporis habitu ſimile, neque ingenio.
Sed centum annis puer apud matrem ſedulam

126. πλυτοδόται] πλυτίζοντες τὸς ἀνθρώπυς. τοῦτο γέρας βασιλήϊον] ταύτην τὴν τιμὴν ἁρμόζυσαν βασιλεῦσι, βασιλικὴν. ἔσχον] ἔλαβον. 127. αὖτε] πάλιν. μετόπισθεν] μετὰ ταῦτα. 128. ἀργύρεον] ἀργυροῦν. ποίησαν] ἐποίησαν. ὀλύμπια δώματ'] ἐρανίυς οἴκυς. ἔχοντες] οἰκοῦντες. 129. χρυσέῳ] χρυσῷ. φυὴν] κατὰ φύσιν, ἀναδρομὴν τῦ σώματος. ἐναλίγκιον] ὅμοιον. νόημα] κατὰ νοῦν. 130. ἑκατὸν] πολλὰ. ἔτεα] ἔτη· χρόνυς. κεδνῇ] ἀγαθῇ.

munera adſcribit τοῖς Δαίμοσιν. Quia circa duo haec totius fere operis ſubiectum vertitur. Ceterum πλυτοδόται dicuntur οἱ τῆς γεωργίας ἐπισάται. Apparent in Heſiodo paſſim veteris ſimplicitatis veſtigia, in verbis non minus quam in rebus. Eſt enim proprie πλοῦτος ἡ ἐπικαρπία, ſeminum in terra abſconditorum felix vbertas. Heſychius: Πλοῦτος, ἡ ἐκ τῶν σπερμάτων ἐπικαρπία, καὶ ἡ πανσπερμία, ſicut apud Latinos Opes. Ops enim terra mater eſt. Inopes ſunt οἱ ἄθαπτοι, et οἱ ἄποροι. Hinc πλυτοδόται dicti ſunt Dii, qui τὴν ἐπικαρπίαν promouerent, et quocumque modo terrae praeeſſent. In ſacris non aliter accipiebatur. Sic ἐν τοῖς Ληναϊκοῖς, vbi ὁ δαδοῦχος geſtans facem clamabat ΚΑΛΕΙΤΕ ΘΕΟΝ: id qui audiebant, reſpondebant ΣΕΜΕΛΗΙ ΙΑΚΧΕ ΠΛΟΥΤΟΔΟΤΑ. Πλοῦτον enim id dicebant quod in cornu copiae continebatur, et τὸ κανοῦν, id eſt, caniſtrum in quo ſacra hordea erant, εὔπλοτον vocabant. Heſych. εὔπλοτον κανοῦν, εὖ ἔχον πλοῦτον. Ipſa autem hordea, vtpote terrae fructum, ita dicebant, διὰ τὰς, inquit, ἐπ' αὐτῷ ἁλάς. πλοῦτον γὰρ ἔλεγον τὴν ἐκ τῶν κριθῶν καὶ τῶν πυρῶν περιουσίαν. *Heinſius.*

130. Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς] Ἀλλὰ eleganter hoc loco pro ἀλλ' ὅμως ponitur. Inferior quidem haec aetas, inquit, et deterior ſuperiore erat, ἀλλ' ὅμως οἱ παῖδες, id eſt, quamvis multa erant, quam in ſuperiori deteriora, hoc bonum tamen

Ἐτρέφετ' ἀτάλλων μέγα νήπιος ᾧ ἔνι οἴκῳ.

Nutriebatur creſcens valde rudis domi ſuae:

131. ἀτάλων (ſic)] νηπιάζων. μέγα] μεγάλως. νήπιος] ἀμαθὴς. ᾧ] Βίβ. ἐνὶ (ſic)] ἐν.

131. Στρέφετ' Ald. ἀτέλλων B. 60. R. S. Acad. ἀττάλων Auguſt. ἐνὶ Auguſt. Iunt. 1. 2. Com.

tamen erat, quod pueri aliquamdiu ſimpliciter et ſine malo, et vt Philoſophi verbo vtar, qui in Rhetoricis de hac aetate ita loquitur, εὐήθως educabantur, apud matres ſuas. Iam quomodo intelligendus ſit hic locus dicendum, quia a Graecis interpretibus id praetermiſſum. Sicut puellae ad nuptias vſque, ita filioli, vt ab improbitate abſtinerent omni, εἰς τὴν γυναικωνίτιδα cum matribus ſuis et ſororibus ablegabantur. Quo id diutius fiebat, eo ſimpliciores magiſque malorum ignari, et aeui corruptelarum expertes credebantur. Quamquam etiam interdum, qui proiectiores aetate erant, quoties locus in coenaculo deeſſet, pranſum coenatumque mittebantur. Sic in Gallo Luciani Eucrates filium ſuum εἰς γυναικωνίτιδα ablegat. Παῖ, ἔφη, καὶ σὺ, ὦ Μίκυλλε, καὶ συνδείπνει μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ γυναικωνίτιδι. τὸν υἱὸν γὰρ ἐγὼ κελεύσω μετὰ τῆς μητρὸς ἐσιαθῆναι, ὡς σὺ χωρὰν ἔχῃς. Quo igitur diutius ibi verſabantur, eo ſimpliciores erant. Heſiodus, vt aeui illius, εὐήθειαν notet et ἀναισίαν, centum annos in Gynaeceo eos egiſſe dicit. Ἐνὶ οἴκῳ autem eſt ἐν τῷ θαλάμῳ. ita enim locum illum vocant Poëtae, qui Homerum ſequuntur. Vnde Theocritus, virginem innuptam, παρθένον ἐκ θαλάμοιο dicit, quam τῇ νύμφῃ opponit, vt ad illum notamus. Οἶκον dixit Poëta, vt Vitruuius, cum de eodem, nimirum, de Gynaeceo, loquitur, lib. VI. c. XX. *In his locis introrſus conſtituuntur oeci magni, in quibus matres familiarum cum lanificiis habent ſeſſiones.* Hic mos poſt Heſiodi tempora corruptus fuit, cum ſceleſtiſſimi Eunuchi matronarum oecos inuaſerunt. Hoc eſt, de quo tertio de legibus conqueritur Plato: Περιεῖδεν ὑπὸ γυναικῶν τε καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτὸς τοὺς υἱεῖς. Heſiodus: τρέφεσθαι παρὰ μητέρι dixit, vt Lucianus μετὰ τῆς μητρὸς ἐσιαθῆναι. *Heinſius.*

Ἀλλ' ἑκατὸν] Omnino fallitur vir doctiſſimus. Increpat enim Heſiodus mollem iſtam et effoeminatam educationem, quae, vt ait Quintilianus, *nervos omnes et mentis et corporis frangit.* Sed ignoſcendum literatis viris, ſi remotos ſenſus exquirentes a ſcopo interdum aberrant. *Rob.*

131. Ἀτάλλων] Αὐξόμενος. *Guietus.*

136. Ἰσ-

Ἀλλ' ὅταν ἡβήσειε, καὶ ἥβης μέτρον ἵκοιτο,
Παυρίδιον ζώεσκον ἐπὶ χρόνον, ἄλγε' ἔχοντες
Ἀφραδίαις. Ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον οὐκ ἐδύναντο
Ἀλλήλων ἀπέχειν, οὐδ' ἀθανάτους θεραπεύειν
Ἤθελον, οὐδ' ἔρδειν μακάρων ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς,
Ἣ θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἤθεα. τοὺς μὲν ἔπειτα
Ζεὺς Κρονίδης ἔκρυψε, χολώμενος οὕνεκα τιμὰς
Οὐκ ἐδίδυν μακάρεσσι θεοῖς οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε,

Cum vero adoleuiſſet, et ad pubertatem veniſſet,
Pauxillum viuebant ad tempus, dolores habentes
Ob ſtultitias. iniuriam enim prauam non poterant
A ſe mutuo abſtinere, neque Deos colere
Volebant, neque ſacrificare beatorum ſacris in aris,
Vt iuſtum eſt hominibus oppidatim. Hos quidem deinde
Inpiter Saturnius abſcondit iratus: quia honores
Non dabant beatis Diis, qui Olympum habitant.
At poſtquam et hoc genus terra occultauit,

132. ἡβήσειε] ἀκμάσειε. ἥβης] ἡλικίας. ἵκοιτο] ἔλθοι. 133. παυρίδιον] ὀλίγον. ζώεσκον] ἔζων. ἄλγε'] ἄλγεα· λύπας. 134. ἀφραδίαις] μωρίαις ἰδίαις. ἀτάσθαλον] ἀθέμιτον. 135. ἀθανάτους] θεὸς. θεραπεύειν] τιμᾶν. 136. ἔρδειν] θύειν. 137. ἦ] καθὰ. θέμις] δίκαιον. ἤθεα] ἤθη. τοὺς] τότε. 138. χολώμενος] ὀργιζόμενος. ὕνεκα] ὅτι. 139. μακάρεσσι] μακαρίοις. Ὄλυμπον]] οὐρανὸν. ἔχουσιν] κατοικοῦσι. 140. αὐτὰρ] δὲ.

140. κάλυψεν Acad.

136. Ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς] An ſcribendum ἱερ' οἷς ἐπὶ βωμοῖς, hoc eſt, ἱερὰ. Homerus tamen ἄλλος δ' ἄλλῳ ἔρεξε θεῶν, hoc eſt, fecit, ſacrificauit. ἔρδειν facere. Virg. *Cum faciam vitula. Idem.*

137. Κατ' ἤθεα] An? per colonias, oppidatim, pagatim, ſupple ſacra facere. placet. non *ex more*, vt vulgo expoſitur. *Idem.*

Omnino κατ' ἤθεα, *oppidatim*, vt Guietus, non *de more*, vt habent Interpretes. Homerus Il. Z, 511. Ῥίμφα δὲ γαῖαν φέρει μετὰ τ' ἤθεα καὶ νομὸν ἵππων. Et noſter infra v. 167. Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων βίοτον καὶ ἤθε' ὀπάσσας. *Rob.*

138. Κρονίδης ἔκρυψε] Subintellige τῇ γῇ. Infra: αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε. *Guietus.*

Τοὶ μὲν ἐπιχθόνιοι μάκαρες θνητοὶ καλέονται
Δεύτεροι, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ.
Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων
Χάλκειον ποίησ', οὐκ ἀργυρῷ οὐδὲν ὁμοῖον,
Ἐκ μελιάων, δεινόν τε καὶ ὄμβριμον· οἷσιν Ἄρηος 145

Hi quidem terreſtres beati mortales vocantur
Secundi; ſed tamen honor etiam hos ſequitur.
Iupiter vero pater tertium aliud genus varie loquentium hominum
Aeneum fecit, omnino argenteo diſſimile,
E fraxinis, vehemens et robuſtum: quibus Martis

141. τοὶ] ἕτοι. μάκαρες] μακάριοι. 142. ἔμπης] ὅμως. τοῖσιν] τούτοις. ὀπηδεῖ] ἀκολουθεῖ. 143. μερόπων] μεμερισμένην ἐχόντων τὴν φωνήν. 144. χάλκειον (lic)] χαλκῶν. ποίησ'] ἐποίησε. 145. μελιάων] μελιῶν, δένδρων. ὄμβριμον] ἰσχυρόν. Ἄρηος] πολέμου.

141. ὑποχθόνιοι R. S. Coiſl. Auguſt. Acad. Moſchop. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 143. ἄλλον Acad. μερόπων Trinc. 144. χάλκεον Auguſt. 145. μελιάων Trinc. ὄβριμον Coiſl. Acad. ἧσιν Trinc.

141. Τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι] Tzetzes legit ἐπιχθόνιοι. *Idem.*

145. Ἐκ μελιάων] Scribendum ἐκ τε μελέης δεινόν τε, pro ἐκμελέες τε δεινόν τε. Heſych. ἐκμελής, ἀνάρμοστος, ἄτακτος, ἄρρυθμος. ἐκμελὴς ἀπὸ τοῦ ἐκ καὶ μέλος, ſonus quaſi diſſonus, abſonus. Alio ſpectant quae cecinit Virgilius Aen. VIII.

Haec nemora indigenae Fauni Nymphaeque tenebant,
Gensque virum truncis et duro robore nata. Idem.

Ἐκ μελιάων] Has voces interpretes omnes reddunt, *de fraxinis*, quaſi innuiſſet poëta hoc genus hominum durae firmaeque texturae fuiſſe. Ademne autem generatio et aenea fuit et fraxinea? Lignea potius aetas vocaretur, ſi Iupiter ex arboribus homines formaſſet. Praeterea cum nunquam ſignificauerit Heſiodus, ex qua materia aureae et argenteae aetatis homines formati ſunt, vnde, quaeſo, in deſcribenda aenea aetate, accuratior euaſit? Punctis paullulum mutatis verus loci ſenſus erui poteſt.

Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο
γένος μερόπων ἀνθρώπων
Χάλκειον ποίησ' οὐκ ἀργύρῳ
οὐδὲν ὁμοῖον,
Ἐκ μελιάων δεινόν τε, καὶ ὄμ-
βριμον, οἷσιν Ἄρηος
Ἔργ' ἔμελε ςονόεντα.

Ἐκ μελιάων δεινόν τε, καὶ ὄμβριμον verto, *Haſtis terribile et validum.* Τὸ μελιάων eſt Genitiuus

Ἔργ' ἔμελε στονόεντα, καὶ ὕβριες. οὐδέ τι σῖτον
Ἤσθιον, ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχον κραταιόφρονα θυμὸν
Ἄπλαστοι· μεγάλη δὲ βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖς μελέεσσιν,

Opera curae erant luctuosa, ac iniuriae: neque vllum cibum
Edebant, sed ex adamante habebant durum animum,
Inacceſſi: magna autem vis et manus inuictae
Ex humeris naſcebantur in validis membris.

146. Ἔμελλε (ſic)] διὰ φροντίδος ἦν. στονόεντα] αἴτια στεναγμῶν. Ὕβριες] ἅβρεις. σῖτον] πυρόν. 147. Ἤσθιον] ἔτρωγον. ἔχον] εἶχον. καρτερόφρονα (ſic)] κεκληρονομημένα. θυμὸν] ψυχήν. 148. Ἄπλαστοι (ſic)] ἀπλήρωτοι τὰ σώματα. βίη] ἰσχύς. ἄαπτοι] ἄψαυστοι. 149. ἐπέφυκον] ἐξετείνοντο. στιβαροῖσι (ſic)] ἰσχυροῖς. μελέεσσι] μέλεσι.

146. Ἔμελλε Auguſt. 147. καρτερόφρονα Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 148. Ἄπλαστοι B. 731. Coiſl. Auguſt. Acad. Moſchop. Procl. μεγάλοι Moſchop. 149. στιβαροῖσι B. 60. 731. Auguſt. Acad. Senat. μελέεσι B. 60. 731.

nitiuus pluralis Dorice pro τῶν μελιῶν. Μελία autem non ſolum pro *fraxino* vſurpatur, ſed Metaphorice etiam ab Homero, caeteriſque poetis pro *haſta*. Sic Il. β, 542.

Τῷ δ' ἅμ' Ἀβαντες ἕποντο θοοὶ ὄπιθεν κομόωντες
Αἰχμηταὶ, μεμαῶτες ὀρεκτῇσι μελίῃσι
Θώρηκας ῥήξειν.

Scholiaſtes ad locum exponit Μελίῃσιν, δόρασιν ἀπὸ μελίας ξύλα γεινομένοις. Sic in Noſtro, τὲ, ἐκ μελιᾶν δεινὸν, et τὲ, διὰ τῶν μελιῶν, vel ταῖς μελίαις δεινὸν, eandem eſſe ſignificationem exiſtimo. Vtraque praepoſitio ἐκ et διὰ ab optimis tum poëtis tum proſaicis ſcriptoribus indiſcriminatim vſurpatur. Sic Thucydides, Ἐκ τῶν ὅπλων pro διὰ τῶν ὅπλων, *vi armorum*. Obiter notari poteſt in huiuſce coniecturae confirmationem, Ouidium, qui in quatuor aetatum deſcriptione ad Heſiodum reſpexit, aeneum ſeculum per armorum ſtudium ab aliis diſtinguere,

Tertia poſt illas ſucceſſit aenea proles,
Saeuior ingeniis, et ad horrida promtior arma. *Theobaldus.* (ex. ed. Rob.)

148. Ἄπλαστοι] Idem ac ἀπλητοὶ, vel ἄαπτοι, qui inimica manu non poſſunt tangi, vel quibus manus iniici non poteſt, ſine periculo. Aliquoties in Hercules Scuto idem obſeruauimus. *Clericus.*

Τοῖς δ' ἦν χάλκεα μὲν τεύχεα, χάλκεοι δέ τε οἶκοι,
Χαλκῷ δ' ἐργάζοντο· μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος.

His erant aenea arma, aeneaeque domus:
Aere vero operabantur: nigrum enim nondum erat ferrum.

150. τοῖςδ' (ſic)] τότοις. χάλκεα] χαλκᾶ. τεύχεα] ὅπλα. χάλκεοι] χαλκοῖ. 151. ἐργάζοντο (ſic)] ἐνήρεμεν. μέλας] μαῦρος. ἔσκε] ἦν.

150. τῶν δ' ἦν B. 60. τοῖςδ' Auguſt. τοῖσι δ' Acad. δέ τ' Iunt. I. 2. 151. ἐργάζοντο Auguſt. Acad. Trinc. Heinſ. μέγας Ald. Trinc.

150. Τοῖς δ' ἦν χάλκεα μὲν τεύχεα] A metallo de quo arma fiebant nomen ſuum traxit haec aetas; ad quod illuſtrandum, hunc Herodoti locum adhibere non piget lib. 2. Πέμψαντι οἱ ἐς τὸ χρηστήριον, ἦλθε χρησμὸς, ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιςίη μεγάλη ἀπεκέχυτο χαλκέας οἱ ἄνδρας ἥξειν ἐπικούρους. χρόνῳ δὲ ὑ πολλῷ διελθόντος, ἀναγκαίη κατέλαβε Ἰωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας κατὰ λῆΐην ἐκπλώσαντας, ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον. ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπικομένους τῷ ψαμματίχῳ (ὡς οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελεύμενον etc. *Rob.*

151. Μέλας δ' ἔσκε σίδηρος] Si conſtarent ſibi figmenta Poëtica, hanc progeniem occidiſſe oporteret, ante tempora Promethei; qui ferri cudendi artem inueniſſe a Poetis, magno conſenſu dicitur. Verum non tantopere exculta erat ars mentiendi, iis temporibus, vt mendacii partes conſentire neceſſe eſſet. *Clericus.*

Μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος] Exiſtimant nonnulli, ferrum, quamuis rarum, etiam in aeneo ſeculo inuentum fuiſſe, ideoque ne fides Heſiodo derogetur, legunt Μέγας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος, ſed qua auctoritate, vel ſermonis proprietate, neſcio. Veriſimile eſt ferrum aeneis hominibus incognitum fuiſſe, cum Troianis temporibus adeo rarum fuiſſe et pretioſum acceperimus, vt vel arma ex aere fierent, vt ex innumeris apud Homerum locis patet. Ferro vinum emerunt Achiui Il. ή, 442. Ἔνθεν δ' ἄρ' οἰνίζοντο καρηκομόωντες Ἀχαιοὶ Ἄλλοι μὲν χαλκῷ, ἄλλοι δ' αἰθωνι σιδήρῳ. In illis quidem locis quibus captiui ferrum pretium redemtionis pollicentur, dici poteſt, ferrum illud ob artem ſolummodo, qua erat elaboratum, pretioſum fuiſſe —

Καί τοι μὲν χείρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμέντες

Et hi quidem manibus ſuis interfecti,

152. τοὶ (ſic)] ὅτει. χείρεσσιν] χερσὶ. σφετέρῃσι] ἰδίαις. δαμέντες] δαμασθέντες.

152. Καὶ τοὶ Auguſt. δαμέντες Iunt. 1. 2.

fuiſſe = χρυσός τε πολυκμητός τε σίδηρος. Il. ζ, 46. Sed in Il. ί, 366. vbi opes ſuas enumerat Achilles, ferrum etiamſi non artificioſe elaboratum, pretioſum fuiſſe innuit poëta, Ἐνθένδε χρυσὸν, καὶ χαλκὸν ἐρυθρὸν, Ἠδὲ γυναῖκας εὐζώνους, πολιόν τε σίδηρον Ἄξομαι — Hoc vero euidentiſſime patet Il. ψ, 827. vbi Achilles diſcum ferreum etiam a fornace rudem in iſto certamine victori praemium inſigne proponit, Αὐτὰρ Πηλεΐδης θῆκεν σόλον αὐτοχόωνον etc. Ad vocem αὐτοχόωνον Scholiaſtes; Ἐκ χεομένης ὕλης εἰκῇ κεχωνευμένον· αὐτοχωνευτον, οἷον μὴ ἔχοντα κατασκευὴν τερπνὴν, εἴτ' ἂν τεχνικὴν, ἀλλ' ἐκ μόνης χωνείας ἀναληφθέντα. *Rob.*

152. Καὶ τοὶ μὲν χείρεσσιν] Non intellexerunt Graeci interpretes et cum iis Latini διαζολὰς quas Poëta ponit inter λήξεις diuerſarum aetatum. Quas ſine λήξει interiiſſe dicit, eas ait vel δαμῆναι, vel θανάτῳ καλύπτεσθαι. Quas autem ſignificare vult λῆξιν conſtituiſſe ex ſe, nec interiiſſe funditus; ait ὑπὸ γῆς καλυφθῆναι: quod primae et ſecundae aetati contigit. Tertia aetas contra, de quibus: Καὶ τοὶ μὲν χείρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμέντες Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυεροῦ Ἄϊδαο Νώνυμοι. Tales διαζολαὶ Homero familiares ſunt. Sic Iliad. Γ. Ὀππότερος τάδε ἔργα μετ' ἀμφοτέροισιν ἔθηκε. Τὸν δὸς ἀποφθίμενον δύνειν δόμον Ἄϊδος εἴσω. Vbi manifeſta ſit διαζολὴ, non placet tamen frigida illa Grammaticorum, Euſtath. τὸ δὲ ἀποφθίμενον δύνειν εἰς ᾅδην, πρὸς διαζολὴν εἴρηται τῶν δίχα φθορᾶς μυθευομένων δῦναι εἰς ᾅδε, ὁποῖος ὁ Πειρίθους, καὶ ὁ Θησεὺς, καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς, καὶ ὁ Ἡρακλῆς. Sicut igitur ibi Homerus ἀποφθίμενον δῦναι εἰς ᾅδην dixit, πρὸς διαζολὴν: ita Heſiodus homines aetatis tertiae, βῆναι εἰς ᾅδε, ſed δαμασθέντας ὑπὸ σφετέρῃσι χερσί: ſecundo νωνύμως. Obſeruatio illa etiam magis neceſſaria eſt in Heroum aetate, quam duplicem facit: eorum qui Thebanum bellum geſſerunt, et qui Troianum. Priores interiiſſe dicit ſine λήξει, ſicut tertiam: poſteriores par-

Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυερῷ Ἄϊδαο,
Νώνυμοι· θάνατος δὲ καὶ ἐκπάγλους περ ἐόντας

Descenderunt tenebricosam in domum horribilis Plutonis Ignobiles: mors autem, tametsi terribiles erant,

153. βῆσαν] ἔβησαν· ἐπορεύθησαν. ἐς] εἰς. εὐρώεντα] πλατύν· σκιώδη. κρυερῷ] ψυχρῷ. Ἄϊδαο] ᾅδου. 154. νώνυμοι] ἀνώνυμοι· ἀνονόμαστοι. ἐκπάγλους] ἰσχυρὸς· κατεπληκτικούς. ἐόντας] ὄντας.

153. Κρυερὸν Acad. Tzetz. Iunt. t. 2. Trinc. Com. Ἄϊδαο est in ed. Rob. 154. Νώμυοι Acad. Senat. ἐκπάγλως Senat.

tim interiisse, partim λῆξιν habuisse, idque ἐν μακάρων νήσοις. Diuisio quam male perceperunt interpretes, ibi est:

Ἔνθ' ἤτοι τὰς μὲν θανάτου
τέλος ἀμφεκάλυψε,
Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων.

Illud enim τὰς μέν et τὰς δὲ eos distinguit qui funditus interierunt, ab iis qui translati in beatorum insulam fuerunt. Qualis apud Homerum Menelaus est, cui praedicit Proteus:

Σοὶ δ' ἃ θέσφατόν ἐσι διοτρεφὲς, ὦ Μενέλαε,
Ἄργει ἐν ἱπποβότῳ θανέειν,
καὶ πότμον ἐπισπεῖν,
Ἀλλά σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον,
καὶ πείρατα γαίης
Ἀθάνατοι πέμψουσιν —

Hoc Hesiodi loco decepti fuerunt ii, quos magistri notant insulas beatorum Thebis constituisse. Thebanos Hesiodus sine λήξει, suo scelere, interiisse dicit, nec λῆξιν constituisse. Troianos partim interiisse, partim λῆξιν constituisse cognominem, id est, Heroïcam; quibus opponuntur οἱ νωνύμως θνήσκοντες. Ex iis maxime excipiebantur illi qui in vndis perierant, quorum praecipuus fuit Aiax, cui ne locum quidem in sua νεκυίᾳ concessit Homerus, quod funditus iuteriisse existimaretur. Quod et Synesius notavit: Ἐμὲ δὲ ἐν τοῖς δεινοῖς, ὄμνυμί σοι θεὸν ὃν φιλοσοφία πρεσβεύει, τὸ Ὁμηρικὸν ἐθράττεν ἐκεῖνο, μὴ ἄρα ἀληθὲς εἴη, τὸν καθ' ὕδατος θάνατον, ὄλεθρον εἶναι καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς. λέγει γάρ ἐσιν ὅπως τῶν ἑπῶν, Αἴας δ' ἐξαπόλωλεν ἐπεὶ πίεν ἄλμυρὸν ὕδωρ, τὸν ἐν θαλάττῃ θάνατον ἀκριβεσάτην ἀπώλειαν εἶναι τιθέμενος. ἀδέκα γοῦν ἄλλον ἐξαπολωλέναι φησὶν, ἀλλ' ἕκαστος ἀποθνήσκων, εἰδὸς δ' ἐβεβήκει. ταῦτ' ἄρα καὶ ἐν δυοῖν νεκυίαιν ὁ μικρὸς Αἴας ἀδαμᾷ τῷ δράματος εἰσενηνεκται, ὡς τῇ ψηχῇ ἀκ ἔσης ἐν ᾅδῃ. *Heinsius.*

153. Εὐρώεντα] Non inepti sunt, qui *latum*, *amplum* reddunt. Saepe enim εὐρώεις *latus*, *amplus*, vnde Hesychius εὐρώεντα exponit πλατέα: quo sensu deducenda vox ab εὖρος *latitudo*, vt docet Eustath. ad Il. Υ. p. 962. Edit. Rom. *Krehsius.*

158. Δι-

Εἶλε μέλας, λαμπρὸν δ' ἔλιπον φάος ἠελίοιο. 155
Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν,
Αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ἐπὶ χθονὶ πυλυβοτείρῃ
Ζεὺς Κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον,
Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται
Ἡμίθεοι, προτέρῃ γενεῇ, κατ' ἀπείρονα γαῖαν. 160
Καὶ τοὺς μὲν πόλεμός τε κακὸς καὶ φύλοπις αἰνὴ,

Inuasit atra, splendidumque liquerunt lumen solis.
Sed postquam et hoc genus terra operuit,
Rursum aliud quartum in terra multorum altrice
Iupiter Saturnius fecit iustius et melius,
Virorum heroum diuinum genus, qui vocantur
Semidei, priore aetate, per immensam terram.
Hos quoque bellumque malum et pugna grauis,

155. εἶλε] ἕλαβε. ἔλιπον] κατέλιπον. φάος] φῶς. ἠελίοιο] ἡλίου. 156. αὐτὰρ] δὲ. 157. αὖθις] πάλιν. χθονὶ] γῇ. πυλυβοτείρῃ] πολλοὺς βοσκούσῃ. 158. Κρονίδης] ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου. ποίησε] ἐποίησε. ἄρειον] κρεῖττον. 159. ἡρώων] ἡμιθέων. θεῖον] θαυμασὸν. καλέονται] καλοῦνται· ὀνομάζονται. 160. προτέρῃ γενεῇ] ἐν. ἀπείρονα] ἄπειρον. γαῖαν] γῆν. 161. τοὺς] τούτους. πόλεμος] δ. φύλοπις] μάχη. αἰνὴ] χαλεπὴ.

156. κάλυψε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 157. Αὖτις Acad. ἔπ' Ald. Trinc.

158. Δικαιότερον] Si aetas illa melior fuit antecedente, sceleratissimam profecto fuisse priorem oportuit: quae enim scelera de hac non narrantur? Quam conscelerata fuit Oedipi familia? Quam mali homines, Troïcis temporibus? Verum *Homerus* vsque adeo laudarat eos, qui ad Troiam bellum gesserant, tamque caros Diis descripserat, quamquam meros latrones, si rem introspiciamus; vt *Hesiodus* deteriores eos superioribus dicere ausus non fuerit. Sic temerariae priorum aetatum laudes ad posteros transmittuntur, et quos vituperaremus, si de iis sine praeiudicio iudicaremus, ad coelum tollimus, quia sunt olim a Maioribus nostris, prae imperitia, laudati. *Clericus.*

Δικαιότερον] Haud sane mortalium optimi Οἱ Ἑπτὰ fuerunt, si Homerum audire fas est. Ille enim Il. δ, 409. Sthenelum Capanei filium ita loquentem inducit, Κεῖνοι δὲ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο. *Rob.*

Τὰς μὲν ἐφ' ἑπταπύλῳ Θήβῃ, Καδμηΐδι γαίῃ,
Ὤλεσε μαρναμένας μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο·
Τὰς δὲ καὶ ἐν νήεσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
Ἐς Τροίην ἀγαγὼν, Ἑλένης ἕνεκ' ἠϋκόμοιο· 165

Alios quidem ad ſeptem portas habentes Thebas, Cadmeam terram,
Perdidit pugnantes propter oues Oedipi;
Alios vero in nauibus trans ingentem maris amplitudinem,
Ad Troiam ducens, Helenae gratia pulcricomae:

162. ἑπταπύλῳ] τῇ ἑπτὰ πύλας ἐχούσῃ. Καδμηΐδι] τῇ Κάδμου. γαίῃ] γῇ. 163. ὤλεσε] ἐφθειρε. μαρναμένας] μαχομένας. μήλων] προβάτων. ἕνεκ'] ἕνεκα· χάριν. Οἰδιπόδαο] Οἰδίποδος. 164. τὰς δὲ] ὤλεσε. νήεσσιν] ναυσὶ. λαῖτμα] κῦμα. 165. Τροίην] Τροίαν. ἠϋκόμοιο] τῆς καλὴν κόμην ἐχούσης.

165. Εἰς Ald.

162. Τὰς μὲν ἐφ' ἑπταπύλῳ] Intelligit non tantum τὰς ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις dictos, ſed etiam eos qui Ἐπίγονοι dicebantur, id eſt, τῶν ἑπτὰ τῶν ἐπὶ Θήβαις filios. Vtrique Thebas adorti ſunt. Diodorus Siculus libro III. Οἱ δὲ τούτων παῖδες Ἐπίγονοι ὀνομασθέντες, τὸν τῶν πατέρων θάνατον ἐπεξιόντες, ἔγνωσαν στρατεύειν κοινῇ ἐπὶ τὰς Θήβας. Aeſchylus quoque non tantum Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις tragoediam, ſed etiam Ἐπιγόνας ſcripſit. Ex ea interpretes Pindari verſus περὶ κράσεων adferunt: καθὰ καὶ Αἰσχύλος ἐν Ἐπιγόνοις.

Λοιβαὶ Διὸς μὲν πρῶτον ὡραίᾳ γάμῳ
Ἥρας τε, τήν τε δευτέραν κρᾶσιν νέμω.
Τρίτην Διὸς σωτῆρος εὐκταίαν λίβα.

qui corruptiſſime ibi ſcribuntur. Et Androgonus ab Athenaeo narratur εὐημερήκειν τὰς Ἐπιγόνας. *Heinſius.*

163. Μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο] Κτημάτων, hoc eſt, rerum, regni. *Guietus.*

Μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο] Tametſi recte Interpretes Graeci obſeruarunt μῆλα hic dici metonymice omnis generis diuitias; tamen vertendum non cenſuimus *opes*, pro *ouibus*, in translatione verbis vſque adeo adſtricta: cum nihil vetet *oues* nos in ea interpretari, vt μῆλα in Graecis *Heſiodi* verbis. Hebraei מקנה *mikneh* promiſcue vocant *diuitias* et *pecudes*; quia vt omnibus notum, diuitiae antiquiſſimis temporibus in pecudibus praeſertim erant ſitae. *Clericus.*

165. Ἥθεα] Lucretius quietes vocat. *Scaliger.*

171. Ἐν

Ἐνθ' ἤτοι τὰς μὲν θανάτῳ τέλος ἀμφεκάλυψε.
Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων βίοτον καὶ ἤθε' ὀπάσσας
Ζεὺς Κρονίδης κατένασσε πατὴρ ἐς πείρατα γαίης.
† Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων· τοῖσι Κρόνος ἐμβασίλευε.
Καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
Ἐν μακάρων νήσοισι, παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,

Vbi mors quoque oppreſſit illos.
Iis autem ſeorſum ab hominibus vitam et ſedem tribuens
Iupiter Saturnius pater conſtituit eos ad terrae fines.
† Procul ab immortalibus: Saturnus horum Rex eſt.
Et ii quidem habitant ſecurum animum habentes
In beatorum inſulis, iuxta Oceanum profundum,

166. ἐνθ'] ἔνθα· ἔτυ. ἀμφεκάλυψε] ἐσκέπασεν. 167. δίχ'] δίχα· χωρὶς. βίοτον] βίον. ἤθε'] ἤθεα· ἤθη. ὀπάσας (ſic)] παρασχὼν. 168. κατένασσε] κατῴκησε. πείρατα] πέρατα. γαίης] γῆς. 170. τοὶ] οὗτοι. ναίουσιν] οἰκοῦσι. ἀκηδέα θυμὸν] ἄλυπον ψυχὴν. 171. μακάρων] μακαρίων. βαθυδίνην] βαθύῤῥουν.

166. τὰς deeſt in Ald. Iunt. 1. 2. ἀμφεκέλυψεν Senat. 167. ὀπέσσας B. 731. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 169. Τηλοῦ etc. deeſt in Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. Com. Moſchop. Proclus etiam docet, repudiatum a quibuſdam eſſe, vt non Heſiodeum.

171. Ἐν μακάρων νήσοισι] Etiamſi *Homerus* inſulas non memorauit, attamen plerique eum auctorem huius fabulae fuiſſe volunt; inter quos *Strabo*, qui Lib. I. a Poëta *Elyſium campum* dictas *beatorum inſulas* fuiſſe contendit. Profert p. 2. celebrem locum ex Odyſſ. Δ. vbi deſcribuntur campi Elyſii. Quibus ſubiungit: καὶ αἱ τῶν μακάρων δὲ νῆσοι πρὸ τῆς μαυρουσίας εἰσὶ τῆς ἐσχάτης πρὸς δύσιν: *beatorum vero inſulae ſunt e regione vltimae Mauritaniae ad occaſum.* Attamen Elyſios campos quaerit etiam in continente Hiſpania, addit enim: καθ' ὃ μέρος συντρέχει τὸ τῆς Ἰβηρίας τὸ ταύτῃ πέρας: *eodemque Hiſpaniae occidui fines pertinent.* Verum hoc poſterius copioſius proſequitur Lib. III. p. 103. et ſeq. vbi docet Poëtam, cum ſciret multas expeditiones in extremam vſque Hiſpaniam ſuſceptas fuiſſe, et de fertilitate earum orarum a Phoenicibus aliquid reſciuiſſet, ibi piorum ſedes ſitas et Elyſium campum finxiſſe. Adſentitur ei *Euſtathius*, ad memoratum *Homeri* locum, cuius imitatorem *Heſiodum* hic eſſe leberide caecior viderit. Ita etiam ſenſerat *Plutarchus*, quem vide non procul ab ini-

tio vitae Sertorii. *Haec ex ſchedis paternis.* Ceterum quod habet *Strabo* de Phoenicibus qui fertilitatem Baeticae *Homero* deſcripſerant, viam oſtendit *Sam. Bocharto* inueniendae rationis, cur campi illi *Elyſii* dicti ſint. In lingua, nimirum, Phoenicia, עליזים *halizim* dicuntur *gaudentes.* Eum adi Chanaanis Lib. I. c. 34. Non equidem crediderim *Homerum* finxiſſe eſſe aliquam beatitudinem poſt hanc vitam, de qua nemo ante, apud Graecos, quidquam dixiſſet; ſed cum dudum recepta haec eſſet opinio, nec conſtaret quo rerum naturae loco collocandi eſſent beati animi, ex ingenio ſedes felicitatis illius in vltima Hiſpania, aut in Inſulis Fortunatis, poſuiſſe. *Clericus.*

Παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Veteres Critici, totum hoc, παρ' Ὠκεανὸν, interpretati primo omnium videntur ἐν τῷ ἀέρι: poſtea vocem Ὠκεανὸν ita ſumſerunt, quaſi quae per ſe τὸν ἀέρα deſignaret. Heſych. Ὠκεανὸς ἀὴρ, θάλασσα. Item, Ὠκεανοῖο πόρον, τὸν ἀέρα εἰς ὃν αἱ ψυχαὶ τῶν τελευτώντων ἀποχωροῦσι. Poſtremo alia. Atque hinc Heroas ſuos, qui παρ' Ὠκεανὸν conſtituuntur, *Aeris in latis campis* conſtituit Maro. At Graeci interpretes magno ſe ἀτοπήματι traduxerunt, cum, παρ' Ὠκεανὸν, verterunt, κατὰ τὸν Ὠκεανὸν, quod et reliqui ſecuti ſunt. Melius multo et prudentius Silius, *Vltra Oceanum* reddidit lib. XIII.

Verum vltra Oceanum ſacro conterminа fonti,
Lethaeos latices et ſacra oblivia potat.

Quod Graece eſſet πέρα τοῦ Ὠκεανοῦ. Ceterum cur ibi Heroas conſtituat Heſiodus, ratio haec eſt. Oceanum veteres cauſam aliquam ſtatuebant τῆς ἀδίκου διαίτης, quae iuſtiſſima et facillima, καὶ μετὰ δικαιοσύνης, e terra petebatur prius: poſtea cum Oceanum πόρον εἶνεκα tentarent, actum de iuſtitia fuit. Atque haec cauſa vera eſt, cur Heſiodus vitam illam, quam Homerus βίον ἠΐῳον vocat, vltra Oceanum eſſe voluerit, quod nihil plus commercii cum Oceano et eius praeſide Fortuna haberet. Hinc Pindarus, in multis Homeri et Heſiodi interpres, eleganter, vbi περὶ μακάρων et eorum νήσων agit, negat illis πόντιον ὕδωρ περὶ δίαιταν εἶναι. Quem locum in hanc ſententiam et Theon adducit. Verba eius ſunt ad illum Arati, vbi Aſtraea deſcribitur, et de ſaeculis agitur: Αὕτως δ' ἔζωον. χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα. ἐμάξω τὰ ἐπιχώρια ἤρκεν τε καὶ ἤρκεσε. καὶ Πίνδαρος, Οὐδὲ πόντιον ὕδωρ κεύεον περὶ δίαιταν. Vbi legendum κεινὰν περὶ δίαιταν ex ipſo Pindaro. Opponit κενεὰν δίαιταν Oceani, τῇ ἠΐῳ βιοτῇ. Quamuis nobis ipſe Arati locus quoque vſui eſſe poteſt, vbi hunc βίον ἠΐῳον

Ὄλβιοι ἥρωες· τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν

Felices heroës: his dulcem fructum

172. ὄλβιοι] μακάριοι. τοῖσι] τούτοις. μελιηδέα] γλυκύν.

172. τοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

ῥηΐσον describens Oceanum ab illis seiungit: Αὔτως δ' ἔζωον. χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα. Καὶ βίον ἔπω νῆες ἀποπροθεν ἠγίνεσκον, Ἀλλὰ βόες καὶ ἄροτρα. Sicut ante ἐπιθυμίαν et τὸ ἐπιθυμητικὸν, Oceanus ignotus erat, vt semotus: ita Heroum καὶ τῶν μακάρων animae vltra Oceanum constituuntur, quod extra ἐπιθυμίαν sint, qua qui carent ῥᾳ̃ξα ζωὴν dicuntur. Veteres enim, teste Synesio, qui hunc Arati locum ἐν τῷ Περὶ προνοίας eleganter interpretatus est, iustitiae locum esse existimabant σπεδασθείσης γεωργίας, ναυτιλίας δὲ ἀποσπεδασθείσης. Hesiodus in hoc libro (nam in eo laboramus vt auctorem, praecipueque mentem huius libri interpretemur) iniustitiae poenam constituit τὸν Ὠκεανὸν, tamquam necessarium, a quo etiam iustos separat: quibus hoc praemium proponit, futurum, vt ne Oceano quidem opus habeant. Θάλασσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερὲς, οὐδ' ἐπὶ νηῶν Νείσσονται, καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα. Ipse Poëta cur Heroas suos παρ' Ὠκεανὸν constituat, causam satis ostendit, cum addit, τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν Τρὶς τᾶς ἔτεος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα. Terrae enim fructum, quem ῥήϊσον βίον vocant, Oceano opponit; sicut Horatius *paratas epulas*, vt alibi ostendimus; *mari et mercaturae*. Poterat praeterea epithetum βαθυδίνης grammaticos in officio continere, et eorum deprecari ambitionem, ne multa de voce Oceani dicerent, quae nihil praeter ostentationem nobis eorum detegunt, vt cum de Horizonte et aliis. At Homerus, ex quo tam multa nugati sunt, simplicissime locutus erat, cum περὶ μακάρων νήσων dixerat. Ἀλλ' αἰεὶ Ζεφύροιο λιγυπνείοντας ἀήτας Ὠκεανὸς ἀνίησιν. Duo enim significarat Poëta: primo secutus opinionem eorum, qui Oceanum patrem ventorum statuunt, pro diuersis eius partibus, sicut Herodotus fluuios τῶν αὐρῶν, id est, vaporum, qui ab aliis νεφέλαι dicuntur: vnde Nilus ἀνέφελος a quodam dicitur. Secundo, ostendit situm eorum πρὸς δύσιν esse, quem vbique ex ventis designat: nec enim voce Zephyri ibi Poëta vtitur κατὰ τὸ ἐπελθὸν, vt magistri loquuntur, et frustra: vel, quod saepe facit, ὡς τοιοῦτον φιλῶν ἄνεμον μάλισα,

sed

Τρὶς ἔτεος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι. 175

Ter quotannis florentem profert foecunda tellus.
O vtinam ego quinto non interessem
Hominum generi, sed aut mortuus essem prius, aut postea natus!

173. τὸ ἔτος (sic)] τὸ χρόνιον. ζείδωρος] ἡ δυρυμένη τὸ ζῆν. ἄρουρα] γῆ ἠροτριασμένη. 174. μηκέτ'] εἴθε. ὤφελον] ἐχρεών ἐστιν. μετεῖναι] ἐνεῖναι. 175. πρόσθε] πρότερον. ἔπειτα] μετὰ ταῦτα.

173. Τρὶς τὸ ἔτος B. 699. 731. Coisl. August. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. τρὶς ἔτεος legit etiam cod. Palat. 174. ὤφελον Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. πέμπτοισι Trinc. μετ' εἶναι Trinc.

sed vt dixi. Notarunt iam olim etiam veteres Homeri interpretes toto hoc opere τὴν θάλασσαν καὶ τὸν Ὠκεανὸν Ἡσίοδον βλάσφημον εἶναι. Ceteri Poëtae cum Hesiodum et Homerum non bene percepissent, ipsum Ὠκεανὸν sedem beatorum statuerunt. Plato in Phaedone τὸν Ὠκεανὸν τῷ Ἀχέροντι simpliciter opponit: quod spectasse videntur etiam ii, quos Patriarcha Photius notat scripsisse, τὴν εἰς ᾅδου κάθοδον παρὰ τὸν Ὠκεανὸν γεγενῆσθαι τῷ Ὀδυσσεῖ, ὃ κατὰ τὴν Σικελίαν. vbi παρὰ Hesiodico modo sumitur. *Heinsius.*

174. Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγώ] Hunc locum eleganter expressit Valerius Cato:

Ergo quod Deus atque Heros, cur non minor aetas?
Infelix ego, non illo qui tempore natus,
Qua facilis natura fuit: sors o mea laeua
Nascendi, miserumque genus, et sera libido
Tanta meae, etc.

Opponit minorem aetatem, id est, τὸ πέμπτον γένος, θεοῖς καὶ ἥρωσι. Deos *aetatem auream* vocat: quia aetas illa τοὺς δαίμονας κατὰ λῆξιν constituit. *Facilem naturam* dixit, τὸν ῥᾴϊστον βίον. Legendum autem versu secundo, *Sors o mea lenta Nascendi.* Ita plane mentem Hesiodi dat. *Heinsius.*

Μήκετ' ἔπειτ'] Priorem huius voti partem pulchre exprimit Horatius Sat. 2. lib. 2. *Hos vtinam inter Heroas natum tellus me prima tulisset.* Rob.

175. Ἢ ἔπειτα γενέσθαι] Hoc est, post quintam generationem, quasi sequentes meliores sint futurae. *Guietus.*

176. Νῦν

Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον· οὐδέ ποτ' ἦμαρ
Παύσονται καμάτου καὶ ὀϊζύος, οὐδέ τι νύκτωρ
Φθειρόμενοι· χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.
Ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται ἐσθλὰ κακοῖσιν.
Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων,
Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.
Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίιος, οὐδέ τι παῖδες,

Nunc enim genus eſt ferreum: neque vmquam aut die
Quieſcent a labore et miſeria, aut nocte
Corrupti: graues vero Dii dabunt curas.
Sed tamen et hiſce admiſcebuntur bona malis.
Iupiter autem perdet etiam hoc genus varie loquentium hominum,
Quum vix nati caneſcant,
Neque pater cum liberis concordat, neque liberi cum patre,

176. σιδήρεον] σιδηροῦν. ἦμαρ] κατὰ τὴν ἡμέραν. 177. καμάτου] κόπου. ὀϊζύος] τελμιπωρίας. νύκτωρ] κατὰ τὴν νύκτα. 178. φθειρόμενοι] ἀπολλύμενοι. χαλεπὰς] κακὰς. μερίμνας] φροντίδας. 179. ἔμπης] ὅμως. τοῖσι] τούτοις. μεμίξεται] μεμιγμένα εἶσι. ἐσθλὰ] τὰ ἀγαθὰ. 180. ὀλέσει (sic)] φθερεῖ. μερόπων] μεμερισμένην ἔχόντων τὴν ὄπα. ἤγουν τὴν φωνήν. 181. εὖτ'] ὁπόταν. πολιοκρόταφοι] λευκοὶ τοὺς κροτάφους. τελέθωσιν] ὑπάρχωσι. 182. παίδεσσιν] παισὶ. ὁμοίιος] ἴσος.

176. ὀδίηστ' Auguſt. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 177. ἐκεῖτι Acad. Ald. 180. ὀλέσσει Auguſt. 181. γινόμενοι Auguſt. Acad. Trinc. Moſchop. Tzetz. 182. τε Iunt. 1. 2.

176. Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον] Aetas igitur haec proxime ſucceſſerat Troïcae. Quando autem hic *aetatem* dicimus, intelligimus γένος, hoc eſt, *prolem* quamdam hominum, non intra triginta, aut triginta quinque annos, natorum, ſed per maiorem annorum numerum florentium. Ceterum quid deterius habuerint Heſiodea tempora Troicis, me neſcire fateor. Praeſentia, nimirum, dumtaxat mala ſem timus, praeteritorum obliti. *Clericus.*

Νῦν γὰρ δή] Τὸ νῦν hoc loco ex illis vocibus eſt, quas ſumi πλατικῶς a Grammaticis dicuntur: tale eſt illud Homeri:

— νῦν μὲν γάρ κεν ἔλοις πόλιν εὐρυαγυῖαν.

182. Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίιος] Ex his ferrei ſaeculi notatur infelicitas, in qua permolere alienas vxores vulgatum erat: contra inter praecipuas

Οὐδὲ ξεῖνος ξεινοδόκῳ, καὶ ἑταῖρος ἑταίρῳ,
Οὐδὲ κασίγνητος φίλος ἔσσεται, ὡς τὸ πάρος περ·
Αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας.
Μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντ' ἐπέεσσι,
Σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες· οὐδὲ μὲν οἵ γε

Neque hoſpes cum hoſpite, neque amicus cum amico,
Neque frater amicus erit, vt antehac:
Celeriter vero ſeneſcentes contumelia afficient parentes.
Incuſabunt autem illos moleſtis alloquentes verbis
Impii, neque Deorum vindictam veriti: neque hi ſane

183. ξεῖνος] φίλος (ſic). ξεινοδόκῳ] ξενοδόχῳ. ἑταῖρος] ὁ φίλος. ἑταίρῳ] τῷ φίλῳ. 184. κασίγνητος] ἀδελφὸς. ἔσσεται] ἔσαι. ὡς] καθὰ. τὸ πάρος] πρότερον. 185. αἶψα] ταχέως. ἀτιμήσουσι (ſic)] ἀτιμήσουσι· κατα-φρονήσουσι. τοκῆας] γονεῖς. 186. μέμψονται] ὑβρίσουσι. τοὺς] τούτους. χαλεποῖς] σκληροῖς. βάζοντες (ſic)] λοιδορῶντες. ἐπέεσσι] ῥήμασι. 187. σχέτλιοι] ἄθλιοι. ὄπιν] ἐπιτροφὴν. εἰδότες] γινώσκοντες. οἵ γε] ἔτοι.

184. τοπάρροσπερ Ald. 185. ἀτιμάσουσι Auguſt. 186. βάζοντες Auguſt. Acad. Ald. Trinc. Iunt. 2. βάζοντ' cod. Palat. 187. ἔτε Auguſt. Acad.

cipuas felicitatis notas recenſet *Heſiodus*, in ſequentibus, ſimilitudinem liberorum cum parentibus, v. 235. Quod habet Poëta, quia Veterum ea erat opinio, diſſimiles parentibus partus pro non legitimis habendos, vt qui adulterii ſuſpicionem mouerent. Res manifeſta fit ex hiſce *Catulli* verſibus, in Iuliae et Mallii Epithalamio:

Torquatus volo parvulus,
Matris e gremio ſuae,
Porrigens teneras manus,
Dulce rideat ad patrem
Semihiante labello.
Sit ſuo SIMILIS patri
Mallio et facile inſciis
Noſcitetur ab omnibus,
Et PVDICITIAM ſuae
Matris indicet ore.

Sic et *Theocritus* in Encomio Ptolemaei:

Ἀσόργᾳ δὲ γυναικὸς ἐπ' ἀλλοτρίῳ νόος αἰεὶν,
Ῥηΐδιαι δὲ γοναί, τέκνα δ' οὔποτ' ἐοικότα πατρί:

Mulieris autem coniugali amore carentis in alieno viro ſemper eſt animus. Sed facilis cognitu eſt ſoboles, nec liberi vmquam ſunt ſimiles patri. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

Οὐδέ τι παῖδες] Hic diſtinguendum videtur, et τελεία ſιγμὴ ponenda poſt παῖδες. *Guietus.*

186. Βάζοντ'] Βάζοντες pro βάζοντες, vt ἄσσον ἰόντε Homero. Sed iſte verſus ὑπονοθεύει. *Idem.*

187. Οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες] *Neque Deorum vltionem veriti*

Γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν,
Χειροδίκαι· ἕτερος δ' ἑτέρῳ πόλιν ἐξαλαπάξει·
Οὐδέ τις εὐόρκῳ χάρις ἔσσεται, οὔτε δικαίῳ,
Οὔτ' ἀγαθῷ· μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν

Senibus parentibus educationis praemia reddent,
Violenti: alter autem alterius ciuitatem diripiet.
Neque vlla pii gratia erit, neque iusti,
Neque boni. magis vero maleficum et iniurium

188. γηράντεσσι] γηράσκουσι. τοκεῦσιν] γονεῦσι. ἀποθρεπτήρια (sic)] τροφὰς ἀμοιβάς. 189. χειροδίκαι] ἅρπαγες. ἐξαλαπάξει] πορθήσει. 190. οὐόρκῳ] εὐσεβῶς. ἔσσεται] ἔσται. 191. ῥεκτῆρα] ἐργάτην. ὕβριν] ἢ ὑβριστήν.

188. ἀποθρεπτήρια August.

veriti, non, *oculum*. hoc est, poenam quae a tergo sequitur. Tibull. *Nesciat vltorem post caput esse Deum*. Σχέτλιος. a σχέω, σχετὸς, ἄσχετος. item a σχέτω, σχέτλω, σχετλὸς, σχέτλιος, coërcendus, malus, miser. *Idem*.

189. Χειροδίκαι] Obseruarunt iam olim veteres commentatores in Homero et Hesiodo πάθος quoddam in compositis quibusdam ἀντικείμενον: quod directe cum simplicibus pugnat. Sic μέγας θυμὸς, τὸ πολὺ τῆς χόλου. cum μεγάθυμος sit ὁ μεγαλόφρων in virtutibus: καὶ μεγαλόψυχος. Sic ὁ δίκην ἐν χερσὶν ἔχων est ὁ δίκαιος, χειροδίκης ὁ ἄδικος. Vtrumque notauit vetus quidam magister olim ad Poëtam: Μέγας μὲν γὰρ θυμὸς, τὸ πολὺ τῆς χόλου. μεγάθυμος δὲ, ὁ μεγαλόφρων καὶ μεγαλόψυχος. ἔστω καὶ παρ' Ἡσιόδῳ διαφέρει ὁ χειροδίκης, καὶ ὁ ὕβριν χερσὶν ἔχων τὴν δίκην· χειροδίκης μὲν γὰρ συνθέτως ὁ βίαιος, καὶ οὐκ ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλ' ἐν χερσὶ ταῖς ἑαυτοῦ, κείμενον ἔχων τὸ δίκαιον. δίκην δ' ἔχων ἐν χερσὶν, ὁ δίκαιος καὶ αἰεὶ πρὸ χειρῶν οἷον φέρων τὸ δίκαιον. Vtrumque tamen pro altero poni potest, vt iam videbimus. *Heinsius*.

190. Οὐδέ τις εὐόρκῳ] Subintellige ἀνδρός. *Guietus*.

191. Ὕβριν pro ὑβριστὴν, quamuis possit excusari. *Scaliger*.

Ὕβριν] Ὕβρις ὁ ἄδικος, ὑβριστής. *Guietus*.

Ὕβριν] Ἀντὶ τοῦ ὑβριστὴν καὶ κακοῦργον ἄνθρωπον. Τοιοῦτον καὶ τὸ παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Θυέστῃ. Πόλεμον, ἀντὶ τοῦ ἐριστικὸν, πολέμιον. *Procl*. Recte obseruauit Proclus ὕβριν significare ὑβριστήν. Sed πόλεμον etiam poni pro πολέμιον haud scio an vllis exemplis

Ἀνέρα τιμήσουσι· δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς
Οὐκ ἔσαι· βλάψει δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φῶτα,
Μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται·

Virum colent: iuſtitia autem in manibus et pudor
Non erit: laedetque malus meliorem virum,
Verbis iniuſtis alloquens, peierabit vero:

192. ἀνέρα] ἄνδρα. δίκη] δικαιοσύνη. αἰδὼς] εὐλάβεια. 193. τὸν ἀρείονα] τὸν κρείττω. φῶτα] ἄνδρα. 194. μύθοισι] λόγοις. σκολιοῖς] διεφθαρμένοις (ſic). ἐννέπων (ſic)] διαβάλλων. ὀμεῖται] ὀμόσει.

194. ἐννέπων Auguſt.

exemplis probari poſſit. Iſta autem fabula Euripidis praeter paucos verſus penitus interiit. A Latinis quidem interdum ponitur Subſtantiuum pro Adiectiuo amplificationis cauſa. Sic Martialis,

Non vitioſus homo es, Zoile, ſed vitium.

Lucretius, *Parvula, pumilio, χαρίτων ἵα, tota* merum Sal. Et a Graecis etiam pro Participio, vt e verſu ſequente patet, *Magna atque immanis, κατάπληξις, plenaque bonoris.* vbi κατάπληξις idem ſonat ac ἡ καταπλήττουσα. *Rob.*

Quam dubitandi (an πόλεμος ponatur pro πολέμιος) cauſam habeat vir doctus, non video. Quaſi non vſitatiſſimum Graecis ſit, duo Subſtantiua ponere ita, vt alterum munus Adiectiui ſuſtineat. Sophocl. in Aiace 59. *μανιάσι νόσοις furioſis morbis.* Oed. Tyr. 21. μαντείᾳ σποδῷ pro μαντικῇ. quod cum quidam non intelligerent, ſcripſerunt μαντείας. in Electr. 182. Κρίσα ἀκτὴ, pro κρισσή. Callim. hymn. in Del. φυγῷ ἐπὶ πρύμνῳ pro φυγῇνῷ. Vbi quoque male Faber, deleto τῷ iota, ſcribebat φυγῶ Dorice pro φηγῷ. Sed de hoc loquendi more Graecorum pluribus diſputabimus in Lectionibus noſtris Sophocleis. *Krebſius.*

192. Δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς Οὐκ ἔσαι] Diſtingui hoc modo etiam alia ratione et contraria poteſt. μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν Ἀνέρα τιμήσουσι. δίκη δ' ἐν χερσὶ, καὶ αἰδὼς Οὐκ ἔσαι. Illud autem δίκη δ' ἐν χερσὶ, tum eadem ratione dicetur, qua χειροδίκαι infra dicuntur οἱ ἄδικοι. Sic nunc δίκη δ' ἐν χερσὶν ἔσαι, eſt, ἄδικοι ἔσονται. Nam idem illud πάθος ſignificationis contrariae in ſimplicibus eſſe poteſt, quod in compoſito. Euripides Bacchis χειρῶν δίκην dixit τὴν βίαν, καὶ τὸ βίαιον. Καὶ τὴν μὲν ἂν προσείδες, εὔθηλον πόριν Μυκωμένην ἔχουσαν ἐν χερῶν δίκῃ. *Heinſius.*

194. Ἐνέπων] Appellans, inceſſens, increpans, ἐνίπτων. ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται, hoc

Ζῆλος δ' ἀνθρώποισιν ὀιζυροῖσιν ἅπασιν
Δυσκέλαδος κακόχαρτος ὁμαρτήσει συγερώπης.
Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Λευκοῖσιν Φαρέεσσι καλυψαμένω χρόα καλὸν,
Ἀθανάτων μετὰ φῦλ' ἴτην, προλιπόντ' ἀνθρώπους,
Αἰδὼς καὶ Νέμεσις· τὰ δὲ λείψεται ἄλγεα λυγρὰ

Liuor autem homines miseros omnes
Malos rumores spargens, malis gaudens comitabitur inuiso vultu.
Tum demum ad coelum a terra spatiosa,
Candidis vestibus tectae corpus pulcrum,
Ad Deos ibant, relictis hominibus,
Pudor et Nemesis: relinquentur autem dolores graues

195. ζῆλος] φθόνος. ὀιζυροῖσιν] ταλαιπώροις. 196. δυσκέλαδος] δύσφημος. κακόχαρτος] ἐπὶ κακοῖς χαίρων. ὁμαρτήσει] ἀκολουθήσει. συγερώπης] ἀποτρόπαιος· μισητός. 197. Ὄλυμπον] οὐρανόν. χθονὸς] γῆς. εὐρυοδείης] πλατείας. 198. Φαρέεσσι] ἱματίοις. καλυψαμένω] καλυψάμενα. χρόα] σῶμα. 199. μετὰ] ἐπὶ. φῦλον (sic)] γένος. ἴτην (sic)] ἐλεύσονται. προλιπόντ'] προλιπόντε· προλιπεῖται. 200. Αἰδὼς] ἐντροπὴ. Νέμεσις] δικαιοσύνη. λείψεται] καταλειφθήσεται. ἄλγεα λυγρὰ] λύπαι χαλεπαί.

196. συγερώπης Trinc. 198. λευκοῖσι Auguſt. 199. φῦλον ἴτην B. 60. Iunt. I. 2. φῦλον ἴτον R. S. Coiſl. Auguſt. Acad. Ald. Trinc. Com. φυλ' ἴτον Steph. Heinſ. Moſchop. 200. τάδε Auguſt.

hoc eſt, ἐπομεῖται ὅρκον. τιμῆσις. *Gaietus.*

196. Δυσκέλαδος] Κακὰς φήμας ἐγείρων, malos rumores. alias *raucus*. male expoſ. *Idem.*

198. Λευκοῖσιν Φαρέεσσιν] Per candidas veſtes ſanctimonia et puritas denotantur. Saepiſſime in ſacris Scripturis haec figura occurrit. Sic Apocal. 4, 4. Καὶ κυκλόθεν τὸν θρόνον θρόνοι εἴκοσι καὶ τέσσαρες· καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους εἶδον τοὺς εἴκοσι καὶ τέσσαρας πρεσβυτέρους καθημένους περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς. Et 7, 9. Ἰδὲ, ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἠδύνατο ἐκ παντὸς ἔθνους, καὶ φυλῶν, καὶ λαῶν, καὶ γλωσσῶν, ἑστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένοι στολὰς λευκάς. Et 19, 8. Καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον καθαρὸν, καὶ λαμπρόν. τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματά ἐστι τῶν ἁγίων. *Robinſ.*

200. Νέμεσις] Vide dicta ad Theogoniae v. 223. Haec eſt altera illa Nemeſis, quae homines, non ſecus ac pudor, ad virtutem incitabat. Proprie

Θνητοῖς ἀνθρώποισι· κακὴ δ' ὀὐκ ἔσσεται ἀλκή.
Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.
Ὣδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον,

Mortalibus hominibus: mali vero non erit remedium.
Sed nunc fabulam regibus narrabo quamuis ipsi sapiant.
Sic accipiter affatus est luscinium canoram,

201. ἀλκὴ] βοήθεια. 202. αἶνον] παροιμιώδη λόγον. βασιλεῦσ'] κριταῖς. ἐρέω] λέξω. φρονέουσι] νοῦσι. 203. ὣδ'] ὕτως. ἴρηξ] ἱέραξ. ποικιλόδειρον] τὴν ποικιλόφωνον.

est νέμεσις, *iusta vituperatio*, quo sensu saepe, apud *Homerum*, occurrit, vt animaduertit *Eustathius*; cuius vituperationis metu, a delinquendo abstinemus. Ideo cum Pudore coniungitur hic ab *Hesiodo*. Quare idem Grammaticus obseruauit ὅτι ἡ Νέμεσις πρὸς τὴν Αἰδὼ ὡς πρός τι λέγεται, Αἰδώς τε γὰρ ἡ διὰ τὴν Νέμεσιν γινομένη ἐπιστροφή, Νέμεσις δὲ ἡ μέμψις ἐκ τινος ὧν αἰδούμεθα γινομένη: *Nemesin esse correlatam ad Pudorem; Pudor enim est attentio orta propter Nemesin*, (seu *Castigationem*) *Nemesis vero vituperatio ab aliquo quem reueremur profecta.* Loca *Eustathii* indicabit Index Romanus. Hanc Nemesin, pro more suo, προσωποποιεῖ *Hesiodus*. Altera Nemesis fuit Dea Iustitiae praeses, quae peccata plectere putabatur et quam descripsit *Ammianus Marcellinus* Lib. XIV. C. II. ad quem vide Interpretes, vt et ad Act. XXVIII, 4. *Clericus.*

Προλιπόντ'] Pro προλιπῶσα Nominatiuo Duali Foeminino. Figura apud poëtas vsitata, vt notauit Schol. Soph. ad Oedip. Colon. v. 1672. Ἰδόντε καὶ παθόσα] ἀντὶ τοῦ ἰδόσαι καὶ παθόσαι. Πολλαχοῦ δὲ τῷ σχήματι χρῆται, ἀντὶ τῶν θηλυκῶν τὰ ἀρρενικὰ τιθείς. καὶ ἐν Ἠλέκτρᾳ,

Ὦ τοῖσιν ἐχθροῖς εὖ βεβηκόσι ποτὲ,
Ψυχῆς ἀφειδήσαντε πρεσσάτην φόνον.

Καὶ πάλιν,

Ὅρα, κακῶς πράσσοντε, μὴ μείζω κακὰ
Κτησώμεθα.

Καὶ Ὅμηρος

Τώδε βάτην τρήρωσι πελειάσσιν ἰθμαθ' ὁμοίαι.

Καὶ Ἡσίοδος — Προλιπόντ' ἀνθρώπους.

Porro hunc locum videtur respexisse Iuuenalis Sat. 6.

Credo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, visamque diu. — Paulatim deinde ad Superos Astraea recessit
Hac comite, atque duae pariter fugere sorores. Rob.

203. Ποικιλόδειρον] *Collo variegatam.* vulgo *canoram.* Guietus.

205. Πε-

Ὕψι μάλ' ἐν νεφέεσσι φέρων ὀνύχεσσι μεμαρπώς.
Ἣδ' ἐλεὸν, γναμπτοῖσι πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεσσι,
Μύρετο· τὴν δ' ὄγ' ἐπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε·
Δαιμονίη, τί λέλακας; ἔχει νύ σε πολλὸν ἀρείων.
Τῇδ' εἶς, ἦ σ' ἂν ἐγώ περ ἄγω, καὶ ἀοιδὸν ἐοῦσαν.
Δεῖπνον δ', αἴκ' ἐθέλω, ποιήσομαι, ἠὲ μεθήσω.
† Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν.
† Νίκης τε στέρεται, πρὸς τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.
Ὣς ἔφατ' ὠκυπέτης ἱέραξ, ταναυσίπτερος ὄρνις.

Alte in nubibus ferens vnguibus correptam.
Illa vero miſere, curuis confixa vnguibus,
Lugebat: eam autem ille imperioſe compellauit.
Infelix, quid ſtrepis? habet te multo fortior.
Hac vadis, qua de duco, licet ſis cantatrix.
Epulabor vero te, ſi libet, vel dimittam.
† Imprudens autem, quicumque voluerit cum potentioribus contendere:
† Quippe victoria priuatur, et praeter conuicia dolores patitur.
Sic ait velox accipiter, latis alis praedita auis.

204. Ὕψι] ὑψοῦ. νεφέεσσι] νέφεσι. ὀνύχεσσι] ὄνυξι. μεμαρπὼς] συλλαβὼν. 205. ἐλεὸν] ἐλεεινὸν. γναμπτοῖσι] καμπτύλοις. πεπαρμένη] πεπερομένη (ſic). ὀνύχεσσι] ὄνυξι. 206. μύρετο] ἐμύρετο: ὠδύρετο. ἐπικρατέως] ἀλαζονικῶς (ſic). μῦθον] λόγον. ἔειπεν] εἶπε. 207. δαιμονίη] ἀθλία. λελ$^{\eta}_{\mu}$κας (ſic)] λελεῖς· βοᾷς. νυ] δὴ. ἀρείων] κρείττων. 208. τῇδ'] ἐκεῖ. εἶς] πορεύῃ. ἦ] ὅπῃ. ἀοιδὸν] μουσικὴν. ἐοῦσαν] ὄσαν. 209. ἠὲ] ἢ. μεθήσω] ἀπολύσω. 210. huic verſui praeſcriptum eſt: γνωμικὸν. Ἄφρων] ἀνοήτος. ὅς κ'] ὅτις. κρείσσονας] κρείττονας. ἀντιφερίζειν] ἀνταντίσθαι· μάχεσθαι. 211. στέρεται] στερεῖται. αἴσχεσιν] ὀνείδεσι. ἄλγεα] λύπας 212. ὣς] ὅτως. ἔφατ'] εἶπε. ὠκυπέτης] ὁ ταχὺς πετόμενος. ἱέραξ] ἱέρηξ. ταναυσίπτερος] ὁ τετταμένην τὴν πτῆσιν ποιῶν.

205. ὀνύχεσσιν Acad. Senat. 207. λέληκας codd. Rob. omnes, Acad. Trinc. λελ$^{\eta}_{\mu}$κας (ſic) Auguſt. 208. ἧς Trinc. ἧσ' Ald. 210. Ἄφρων Trinc. Moſchop. ἐθέλῃ Acad.

205. Πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεσσι] Ἀμφιπεπαρμένη ὀνύχεσσιν. *Idem.*

207. Δαιμονίη τί λέλακας] Α δαίμων, δαίμονος ἡ τύχη, δαιμόνιος, infortunatus, infelix. Interdum fortunatus, beatus, vt Il. β. τί λέλακας;] *quid ſtrides?* verſ. ſeq. τῇδ εἶς] Hac ibis. *Idem.*

Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης, μηδ' ὕβριν ὄφελλε.
Ὕβρις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ· ἐδὲ μὲν ἐσθλὸς
Ῥηϊδίως φερέμεν δύναται, βαρύθει δέ θ' ὑπ' αὐτῆς, 215
Ἐγκύρσας ἄτῃσιν· ὁδὸς δ' ἑτέρῃφι παρελθεῖν
Κρείσσων ἐς τὰ δίκαια. δίκη δ' ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει
Ἐς τέλος ἐξελθοῦσα· παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω.
Αὐτίκα γὰρ τρέχει Ὅρκος ἅμα σκολιῇσι δίκῃσιν.

O Perſa, tu vero cole iuſtitiam, neque iniuriam foue.
Iniuria enim pernicioſa eſt tenui homini, nam nec diues
Facile ferre eam poteſt, grauaturque ab illa,
Quoties in damna incidit: via vero altera perueniendi
Melior ad iuſta: iuſtitia enim iniuriam vincit
Ad finem progreſſa: ſtultus vero malo ſuo diſcit.
Continuo enim curſu ſequitur Iurisiurandi Deus iniuſta iudicia.

213. δίκης] δικαιοσύνης. ὕβριν] ἀδικίαν. ὄφελλε] αὔξανε. 214. δειλῷ] ἀγενεῖ. βροτῷ] ἀνθρώπῳ. ἐσθλὸς] ἀγαθὸς. 215. φερέμεν] φέρειν. βαρύθει] βαρύνεται. 216. ἐγκύρσας] ἐντυχὼν. ἄτῃσιν] βλάβαις. ἑτέρῃφι] καθ' ἑτέραν μερίδα. παρελθεῖν] ὥστε. 217. κρείσσων] ἀμείνων. ἐς τὰ δίκαια] λέγω (ſic). δίκη] δικαιοσύνη. ἴσχει] ὑπερέχει. 218. ἐξελθοῦσα] τελειωθεῖσα. νήπιος] ὁ μωρὸς. ἔγνω] ἐνόησε. 219. σκολιῇσι] διεστραμμέναις. δίκῃσι] κρίσεσι.

213. μὴ δ' Auguſt. 216. ἑτέρῃφι Iunt. μετελθεῖν Procl.

214. Ὕβρις γάρ τε κακὴ] Τὸ χρῆσθαι τῇ ὕβρει. vid. Tzetz. *Guietus.*

216. Ἑτέρῃφι] Φι adnexum eſt hic recto caſui, cum proprium ſit obliquorum. *Scaliger.*

Ἑτέρῃφι παρελθεῖν] Καθ' ἑτέραν μερίδα. ordo, ὁδὸς δὲ τὸ παρελθεῖν εἰς τὰ δίκαια κρείσσων. Vel ſic, ἑτέρῃφι δὲ ἡ ὁδὸς τὸ π. ἑτέρῃφι ex alia parte. *Guietus.*

217. Ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει] Ὑπερέχει. *Idem.*

219. Ὅρκος] An ἡ ἐπιορκία, vt Heinſius? an ἡ τῆς ἐπιορκίας τιμωρία. vt Proclus? *Idem.*

Ὅρκος] Hic Ὅρκος eſt Numen, quod praeeſſe finxit *Heſiodus* religioni iurisiurandi, et de quo Theogoniae v. 231. Sed quare iniuſta iudicia comitari, et quidem curriculo, dicitur hoc Numen? Nimirum, vt periuros iudices plectat, quemadmodum ex ſuperioribus et ſequentibus liquet. Eodem ſenſu, Iuſtitia dicitur ἕπεσθαι, ſequi populos et vrbes de quibus poenas ſumit, v. 222. Vide et *Hieroclem* in 2. v. Pythagoricorum Carminum

Τῆς δὲ Δίκης ῥόθος ἑλκομένης ἢ κ' ἄνδρες ἄγωσι
Δωροφάγοι, σκολιῇς δὲ δίκαις κρίνωσι θέμιστας.

Iuſtitiae vero aſpera eſt ſemita tractae quocumque viri duxerint Doris corrupti, prauis poſtquam ſententiis deciderunt res.

220. τῆς -- Δίκης] δικαιοσύνης. ῥόθος] θόρυβος γίνεται. ἑλκομένης] συρομένης. ἢ] ὅπου. ἄγωσιν] φέρωσι. 221. δωροφάγοι] οἱ τὰ δῶρα τρώγοντες. σκολιῇς] διεστραμμέναις. δίκαις] κρίσεσι. κρίνωσι] δικάζωσι. θέμιστας] δικαιοσύνας.

220. ἢ κ' Ald. ἄγωσιν Senat. Acad. 221. σχολιῇς Trinc.

num. Similis fictio adhibetur in inſigni Oraculo Pythiae, quod exſtat apud *Herodotum* Lib. VI. c. 86. dignumque eſt quod hic adſcribatur:

Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον ἔστω
Ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληΐσασθαι·
Ὄμνυ· ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὐόρκιον μένει ἄνδρα.
Ἀλλ' Ὅρκου παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἔπι χεῖρες
Οὐδὲ πόδες. κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεήν, καὶ οἶκον ἅπαντα.

Glauce fili Epicydidis, in praeſentia quidem ſatius ſic iureiurando vincere, et pecunias praedari. Iura, quandoquidem mors etiam in iureiurando religioſum virum manet. Sed iurisiurandi filius eſt qui nomine caret, neque ei adſunt manus, neque pedes; celer tamen conſequitur, donec vniuerſam correptam ſobolem perdiderit, et totam domum. Clericus.

220. Τῆς δὲ Δίκης ῥόθος] Supple γίνεται. Ῥόθος, hoc eſt, ἦχος, θόρυβος, turba. *Gutierius.*

Τῆς δὲ δίκης ῥόθος] Male verterunt Interpretes, *Iuſtitiae eſt fremitus.* Verte, *Iuſtitiae aſpera eſt ſemita.* Plutarchum aſperas et montoſas vias ῥόθους appellaſſe notat Scholiaſtes, ex quo infert Heſiodum intelexiſſe aſperam et indirectam eſſe viam, per quam iuſtitia a corruptis iudicibus trahitur. Τὸν ῥόθον οἱ μὲν ἤκουσαν τὸν ψόφον, ὅθεν καὶ ῥόθιον καλεῖσθαι τὸ κτυπῶν κῦμα, καὶ ῥεῦμα. Πλάταρχος δὲ βοιωτάζων (ὕτω γὰρ καλεῖν βοιωτὰς) τὰς ὀρεινὰς ὁδοὺς τὰς τραχείας καὶ δυσάντεις ῥόθους ὀνομάζεσθαί φησιν. Εἰ δὲ τοῦτο κρατοίη, λέγοι ἄν ὅτι, τῆς Δίκης ἑλκομένης ὑπὸ τῶν ἐπὶ δώροις τὰς δίκας κρινόντων σκολιῶς, ῥόθος ἐστὶ· τοῦτ' ἐστὶ, δυσάντης ἡ ὁδὸς καὶ τραχεῖα δι' ἧς ἕλκεται ὑπὸ τῶν δικαστῶν. *Rob.*

Ἡ δ' ἕπεται κλαίουσα πόλιν τε καὶ ἤθεα λαῶν,
Ἥρα ἐσσαμένη, κακὸν ἀνθρώποισι φέρουσα,
Οἳ τέ μιν ἐξελάσωσι, καὶ οὐκ ἰθεῖαν ἔνειμαν.
Οἳ δὲ δίκας ξείνοισι καὶ ἐνδήμοισι δίδοῦσιν 225
Ἰθείας, καὶ μή τι παρεκβαίνουσι δικαίου,
Τοῖσι τέθηλε πόλις, λαοὶ δ' ἀνθεῦσιν ἐν αὐτῇ.
Εἰρήνη δ' ἀνὰ γῆν κουροτρόφος· οὐδέ ποτ' αὐτοῖς
Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς,

Haec vero sequitur deflens vrbemque et sedes populorum,
Aere induta, malum hominibus adferens,
Quique ipsam expellere solent, neque rectam ferunt sententiam.
At qui iura tam peregrinis quam ciuibus reddunt
Recta, neque a iusto quidquam exorbitant,
Iis floret vrbs, populique florent in illa
Pax vero per terram alma; neque vmquam illis
Molestum bellum immittit late cernens Iupiter,

222. ἡ δ'] αὕτη. ἕπεται] ἀκολουθεῖ. κλαίουσα] θρηνοῦσα. ἤθεα] ἤθη· διατριβὰς. λαῶν] τῶν. 223. ἥρα] δορασίαν. ἐσσαμένη] ἐδεδυμένη (sic). κακὸν] βλάβην. 224. οἳ] οἵτινες. μιν] αὐτὴν. ἐξελάσωσι (sic)] ἐλαύνουσι. ἰθεῖαν] εὐθεῖαν. ἔνειμαν] ἔδωκαν. 225. οἳ] οἵτινες. δίκας] δικαιοσύνας. ξείνοισι] ξένοις. ἐνδήμοισι] πολίταις. δίδοῦσιν] διδόασι. 226. ἰθείας] εὐθείας. δικαίου] τῆς δικαιοσύνης. 227. τοῖσι] τούτων (sic). τέθηλε] θάλλει. ἀνθεῦσιν] ἀνθοῦσι. 228. ἀνὰ] εἰς. κουροτρόφος] τρέφουσα τοὺς νέους. 229. ἀργαλέον] λυπηρὸν. τεκμαίρεται] σημειοῦται· βουλεύεται. εὐρύοπα (sic)] ὁ μεγαλόφωνος.

222. γε deest in cod. August. 224. ἐξελάσσιν R. S. B. 699. 731. Coisl. ἐξελάσσι August. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinf. 225. διδοῖσι Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 226. παρεκβαίνουσι B. 699. 228. ὀδέκοτ' August. 229. εὐρυόπα August.

222. Ἤθεα] Scribendum videtur: πόλις κατὰ, κ' ἤθεα λαῶν, infra: v. 281. Εἴ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν. *Guietus.*

227. Τοῖσι τέθηλε πόλις] Cum hisce temporibus immortalitas animi crederetur, mirum est, in recensione poenarum et praemiorum, alterius vitae nullam mentionem fieri. Quod et apud *Homerum*, non vno loco, videre est. Perpaucos enim in inferis poenas dare fingit, propter insignia scelera; Elysios vero campos implet non bonis, sed celebribus viris, quales Heroës Troicorum temporum latrociniis quam virtutibus clariores. *Clericus.*

228. Εἰρήνη δ' ἀνὰ γῆν κουροτρόφος.] Subintellige ἐστί. *Guietus.*

229. Τεκμαίρεται] Meditatur, molitur. Vett. glossae in notis Heinsii: τεκμαίρομαι παρ

Οὐδέ ποτ' ἰθυδίκαισι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ὀπηδεῖ,
Οὐδ' ἄτη· θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται.
Τοῖσι φέρει μὲν γαῖα πολὺν βίον· ἔρεσι δὲ δρῦς
Ἄκρη μέν τε φέρει βαλάνους, μέσση δὲ μελίσσας·
Εἰροπόκοι δ' ὄιες μαλλοῖς καταβεβρίθασι·

Nec vmquam iuſtos infeſtat homines fames,
Neque noxa: conuiuia autem celebrant.
Fert quippe iis terra multum victum: in montibus vero quercus
Summa quidem fert glandes, media vero apes:
Lanigerae autem oues velleribus onuſtae ſunt:

230. ἰθυδίκαισι] τοῖς δικαίοις. λιμὸς] εἰρηνις. ὀπηδεῖ] ἀκολουθεῖ. 231. ἄτη] βλάβη. θαλίης] θαλίαις· θοίναις. μεμηλότα] πεφροντισμένα. νέμονται] καρπῶνται (sic). 232. τοῖσι] τούτοις. γαῖα] γῆ. 234. ὄιες] πρόβατα. καταβεβρίθασι] βαρύνονται.

230. ουδέποτ' Auguſt. ἰθυδίκῃσι B. 699. ἰθυδίκοισι Tzetz. 231. οὔδε ἄτη B. 60. 233. Ἄκρῃ Trinc. 234. μαλοῖς Auguſt. Acad. καταβαβρίθασιν Acad.

παρ' Ὁμήρῳ τὸ τελείω, παρ' Ἡσιόδῳ δὲ τὸ βουλεύω. Sic v. 237. τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται. hoc eſt, βουλεύει meditatur vt ſup. molitur. vulgo: *parat.* Idem.

Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται] Heſiodus voce τεκμαίρεσθαι vtitur de Diis, ſicut Ariſtophanes voce ἐπιβουλεύεσθαι. Pluto:

Ἆρ' ἀλλὰ διά τί γε ταῦτα ἐπιβουλεύεται ποιεῖν ἡμᾶς;

Loquitur ibi de Ioue Carrio, ſicut hic Heſiodus: quamobrem fruſtra non fuerant antiquorum gloſſae, neſcio quae: quae nos monent, τεκμαίρομαι παρ' Ὁμήρῳ τὸ τελείω, παρ' Ἡσιόδῳ δὲ τὸ βουλεύω: quod Comicus ἐπιβουλεύεσθαι dixit. Ceterum, quod notabunt vtriuſque Poëtae ſtudioſi, vel ex hoc Homerum apparet Heſiodo noſtro priorem, cui τὸ τεκμαίρεσθαι eſt τὸ τελεῖν: antiqua enim lingua τέκμαρ ita in vſu erat. Philoſophus Rhetor. I. τὸ γὰρ τέκμαρ καὶ πέρας ταὐτόν ἐστι κατὰ τὴν ἀρχαίαν γλῶτταν. *Heinſius.*

231. Θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται] An μεμηλότες? Sic placet Heinſio, et mihi. θαλίης μεμηλότες, οἱ πλέτῳ μεμηλότες, πολέμῳ μεμηλότες, hoc eſt, πλέσιοι, πολεμικοί. *Guietus.*

235. Τίπτουσιν δὲ γυναῖκες] Hinc petitum Horatianum illud: *Laudantur ſimili prole puerperae.* Rob.

Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσιν· 235
Θάλλουσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές· οὐδ' ἐπὶ νηῶν
Νείσσονται· καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε κακὴ, καὶ σχέτλια ἔργα,
Τοῖσδε δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς.
Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἀπήυρα 240
Ὅστις ἀλιτραίνει, καὶ ἀτάσθαλα μηχανάαται.
Τοῖσιν δ' ὐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων,

Pariunt vero mulieres similes parentibus liberos:
Florentque bonis perpetuo: neque nauibus
Iter faciunt: fructum vero profert foecundus ager.
Quibus autem iniuria pernicioſa curae eſt, prauaque opera,
Iis poenam Saturnius parat late cernens Iupiter.
Saepeque vniuerſa ciuitas malum ob virum punitur,
Qui peccat, et iniqua machinatur.
Illis autem coelitus magnum importare ſolet malum Saturnius,

235. τίκτουσι (ſic)] γεννῶσι. ἐοικότα] ὅμοια. τέκνα] παῖδας. γονεῦσι] τοκεῦσι. 236. διαμπερὲς] διόλου. 237. νείσσονται] πορεύονται. 238. μέμηλε] διὰ φροντίδος. σχέτλια] κακὰ. 239. Κρονίδης] ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου. τεκμαίρεται] βουλεύεται. εὐρύοπα] ὁ μεγαλόφωνος. 240. etiam huic verſui praeſcriptum eſt: γνωμικόν. ξύμπασα] ὁμοῦ πᾶσα. ἀπαυρεῖ (ſic)] ἀπολαύει. 241. ἀλιτραίνει] ἁμαρτάνει. ἀτάσθαλα] ἀνόσια. μηχανάαται] μηχανᾶται· πράττει. 242. ὐρανόθεν] ἐκ τοῦ ὐρανοῦ. πῆμα] βλάβην. Κρονίων] ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου.

235. τίκτουσι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 236. Θάλλουσι Auguſt. Senat. 240. ἀπαυρεῖ codd. Rob. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 241. Ὅτι Acad. Senat. 242. Τοῖσι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

240. Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις] Si dicerent Poëtae vrbem dare poenas, eo quod viri vnius ſcelera aut prauos mores probet, vel certe ferat, cum nec probare, nec ferre deberet; nihil eſſet cur eos de Numinis iuſtitia male ſenſiſſe quereremur. Qui enim probat, aut facile patitur ſcelus, haud melior eſt eo, a quo perpetratur. Sed cum immeritos dare poenas peccatorum alienorum volunt, tum vero Deo iniuſtitiam aperte adſcribunt. Quamobrem a Philoſophis merito damnantur. Haec quoque Theologos oportet diligenter ad animum reuocare. *Clericus.*

244. Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσι] Vide exemplum Gen. XX, 17. Adi et *Callimachum* Hymno in Dianam v. 127. et notata ab Illuſtriſſ. Viro *Exech. Spanhemio*. Clericus.

246. Ἡ

Λιμὸν ὁμῶ καὶ λοιμόν· ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί·
Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσιν· μινύθουσι δὲ οἶκοι,
Ζηνὸς φραδμοσύνῃσιν Ὀλυμπίου. ἄλλοτε δ' αὖτε
Ἢ τῶν γε στρατὸν εὐρὺν ἀπώλεσεν, ἢ ὅγε τεῖχος,

Famem simul et pestem: intereunt vero populi;
Neque mulieres pariunt; minuuntur autem familiae,
Iouis Olympii consilio. interdum vero rursus
Aut horum exercitum ingentem perdidit, aut ille murum,

243. λιμὸν] πεῖναν. λοιμὸν] λοιμικὴν νόσον. ἀποφθινύθουσι] φθείρονται. 244. τίκτουσιν] γεννῶσι. μινύθουσι] σμικρύνονται. 245. Ζηνὸς] Διὸς. φραδμοσύνῃσιν] βουλαῖς. Ὀλυμπίου] ἐρανίου. 246. τῶν γε] τούτων. εὐρὺν] πλατὺν· ἢ πολὺν. ἀπώλεσεν] ἔφθειρε. ὅγε] ὅτος.

245. φραδμοσύνῃσι Ald. Trinc. 246. ὅγε Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinf. atque sic edidit Rob. pro vulg. τόγε.

246. Ἢ ὅγε τεῖχος] In Clerici editione ὅγε τεῖχος mutatur in τόγε τεῖχος, scil. quia ὅγε redundare videatur. Perperam. nam vox ὅγε ita prolata peculiarem Emphasin habet, et affirmationem quodammodo adauget. Sic noster infra v. 321. Εἰ γάρ τις, καὶ χερσὶ βίῃ μέγαν ὄλβον ἕληται, Ἢ ὅγ' ἀπὸ γλώσσης λῄσσεται. Et 732. Ἑζόμενος δ' ὅγε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδώς, Ἢ ὅγε πρὸς τοῖχον πελάσας εὐερκέος αὐλῆς. Homerus Il. γ, 409. Εἰσάκε σ' ἢ ἄλοχον ποιήσεται, ἢ ὅγε δέλην. Callimachus hymn. in Bacchum, Ἔλπομαι, ἢ Αἴγυπτον ἀφίξεται, ἢ ὅγε Κύπρον. Pariter Latini. Virgil. Georg. 4, 254.

Continuo eſt aegris alius color; horrida vultum
Deformat macies; tum corpora luce carentum
Exportant tectis et triſtia funera ducunt;
Aut illae *pedibus connexae ad limina pendent.*

Horat. Epod. 9.

Terra marique victus hoſtis Punico
Lugubre mutauit ſagum;
Aut ille *centum nobilem Cretam vrbibus*
Ventis iturus non ſuis.

Et Od. 9. lib. 1.

Nec dulces amores Sperne puer, neque tu *choreas.*

Quem versum optime defendit celeb. Bentleius. „Displi„cet viro summo Iulio Scalige„ro praenomen *tu*, hic intru„sum. *Versus*, ait, *coegisse* „*videtur eum vt pronomen in„terponeret:* Sane a codicibus „Petrensi et Galeano abest *tu*; „fortasse quod et librariis quo„que otiose positum videbatur. „Cur igitur iidem Virgilio „ignoscunt, qui eodem plane „modo

Ἢ νέας ἐν πόντῳ Κρονίδης ἀποτίνυται αὐτῶν.
Ὦ βασιλῆες, ὑμεῖς δὲ καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ
Τήνδε δίκην· ἐγγὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν ἐόντες
Ἀθάνατοι λεύσσουσιν, ὅσοι σκολιῇσι δίκῃσι
Ἀλλήλους τρίβουσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.
Τρὶς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ

Aut naues in ponto Saturnius punit illorum.
O reges, vos autem conſiderate etiam ipſi
Poenam hanc. prope enim inter homines verſantes
Dii vident, quotquot prauis iudiciis
Se mutuo atterunt, Deorum vindictam non curantes.
Ter enim decies mille ſunt in terra multorum altrice

247. νέας] ναῦς. πόντῳ] θαλάσσῃ. Κρονίδης] ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου. ἀποτίνυται] τιμωρεῖται. 248. βασιλῆες] κριταὶ. καταφράζεσθε] νοεῖτε. 249. δίκην] κρίσιν. ἐγγὺς] πλησίον. 250. λεύσσουσι (sic)] βλέπουσι. σκολιῇσι] διεστραμμέναις. δίκῃσιν] κρίσεσι. 251. τρίβουσι] φθείρουσι. ὄπιν] ἐπιτροφὴν. ἀλέγοντες] φροντίζοντες. 252. τρὶς - μύριοι (sic)] ἀντὶ τοῦ ἀναρίθμητοι. χθονὶ] γῇ.

247. ἀποτίνυται Senat. Acad. 250. λεύσσουσι Auguſt. λεύσσουσιν Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. φράζονται B. 699. δίκῃσιν Acad. Senat. 252. μυρίοι Auguſt.

„modo locutus eſt Aen. 5, 456.
„*Praecipitemque Daren ardens agit aequore toto,*
„*Nunc dextra ingeminans ictus, nunc* ille *ſiniſtra.*
„Senec. Herc. Fur. 1246.
„*Per ſancta generis ſacra, per ius nominis*
„*Virumque noſtri, ſiue me altorem vocas,*
„*Siue* tu *parentem*“.

Similis eſt doctiſſ. viri Sam. Clarkii nota ad Il. γ, 409. vbi praeter exempla a Bentleio prolata citat etiam Odyſſ. β, 226. Ἢ τινας ἐκ Πύλου ἄξει ἀμύντορας ἠμαθόεντος, Ἢ ὅγε καὶ Σπάρτηθεν. *Rob.*

249. Τὴν δὲ δίκην] Hanc litem meam, non vt interpp. *Hanc iuſtitiam.* Sic ſupra v. 39. οἱ τήνδε δίκην ἐθέλουσι δικάσσαι. Sic Tzetzes. Et inferius 269: Τὴν δὲ δίκην πόλις. meam litem. *Guietus.*

252. Τρὶς γὰρ μύριοι] Vide not. ad Theogon. vſſ. 187. et 215. Inuehitur in hunc locum *Clemens Alexandrinus*, in Admonitione ad Gentes; ſed ita vt liqueat *Heſiodi* integrum locum ei prae oculis non fuiſſe. *Clericus.*

253. Φύ-

Ἀθάνατοι Ζηνὸς, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν. 255
Ἡ δέ τε παρθένος ἐστὶ Δίκη, Διὸς ἐκγεγαυῖα,
Κυδρή τ' αἰδοίη τε θεοῖς οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν.
Καὶ ῥ' ὁπότ' ἄν τις μιν βλάπτῃ σκολιῶς ὀνοτάζων,
Αὐτίκα παὶρ Διὶ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι,
Γηρύετ' ἀνθρώπων ἄδικον νόον· ὄφρ' ἀποτίσῃ 260

Dii Ioui, cuſtodes mortalium hominum:
Qui iudicia obſeruant, et praua opera,
Aëre induti, paſſim oberrantes per terram.
Virgo autem eſt Iuſtitia, Ioue prognata,
Auguſta et veneranda Diis qui coelum habent.
Et cum quis illam laedat impie contumelia afficiens,
Statim apud Iouem patrem conſidens Saturnium,
Queritur hominum iniquitatem: vt luat

253. Ζηνὸς] Διὸς. φύλακες] ὑπηρέται· ἔφοροι. 254. ῥα] δή. δίκας] δικαιοσύνας. σχέτλια] κακά. 255. ἠέρα] ἀορασίαν. ἑσσάμενοι] ἐνδεδυμένοι. πάντη] πανταχοῦ. φοιτῶντες] περιπατοῦντες. αἶαν] γῆν. 256. ἐκγεγαυῖα] γεγενημένη. 257. κυδρὴ (sic)] ἔνδοξος. αἰδοίη] εὐλαβὴς. Ὄλυμπον] οὐρανόν. 258. μιν] αὐτὴν. ὀνοτάζων] φαυλίζων. 259. παὶρ] παρὰ. 260. γηρύετ'] ἀπαγγέλλει. ἀποτίσῃ] ἀποδώσῃ.

254. φυλάσσουσι Auguſt. 257. Κυδρὴ B. 60. Auguſt. Ald. Iunt. I. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 258. ὁπότων τις Auguſt.

253. Φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων] Sextus Empiricus aduerſus Mathemat. l. 8. hunc verſum citans legit μερόπων ἀνθρώπων; memoriae forſan lapſu. Omnes enim quos vidi codices habent θνητῶν. *Rob.*

254. Οἵ ῥα φυλάσσουσιν] Sup. v. 124. *Guietus.*

258. Ὀνοτάζον] Ab ὀνόω ὀνοσὸς et ὀνοτὸς, apud Apoll. Rhod. ὀνοτὸς, ὀνοτάζω, vitupero, contemno. *Guietus.*

260. Γηρύετ' ἀνθρώπων] Clamat, loquitur, vulgo conqueritur. *Guietus.*

Ὄφρ' ἀποτίσῃ Δῆμος ἀτασθαλίας βασιλήων] Vide ad v. 240. Si ipſa Iuſtitiae Dea praeſes efficit vt *quidquid deliranz Reges plectantur Achiui*, quamuis improbent ac vitent vitia ac delicta Regum, vbi erit Iuſtitia? *Clericus.*

264. Ἐπι-

Δῆμος ἀτασθαλίας βασιλήων, οἳ λυγρὰ νοεῦντες
Ἄλλῃ παρκλίνουσι δίκας, σκολιῶς ἐνέποντες.
Ταῦτα φυλασσόμενοι, βασιλῆες, ἰθύνετε μύθους,
Δωροφάγοι, σκολιῶν δὲ δικῶν ἐπιπάγχυ λάθεσθε.
Οἳ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων· 265
Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.

Populus peccata regum, qui praua cogitantes
Aliò inflectunt ius, iniuſte ſententiam pronunciantes.
Haec cauentes, o reges, corrigite ſententias,
Doniuori, iniuſtorumque iudiciorum prorſus obliuiſcamini.
Sibi ipſi mala fabricatur vir alii mala fabricans:
Malumque conſilium conſultori peſſimum.

261. ἀτασθαλίας] ἁμαρτίας· ἀδικίας. νοεῦντες] νοοῦντες. 262. ἄλλῃ] ἀλλαχῇ. παρκλίνουσι] παρακλίνουσι· παρατρέχουσι. ἐνέποντες] λέγοντες. 263. ἰθύνετε μύθους] εὐθείας ποιεῖτε κρίσεις. 264. πάγχυ (ſic)] πάντελῶς. λάθεσθε] ἐπιλάθεσθε. 265. ad totum verſum: γνωμικόν. οἳ αὐτῷ] ἑαυτῷ. τεύχει] κατασκευάζει. 266. κακίστη] [ſubaud.] ἐστὶ.

262. πὰρ κλίνουσι Iunt. 1. 2. 263. ἰθύνετε δίκας B. 60. 264. ἐπὶ πάγχυ Auguſt. ἐπιπαγχυλάθεσθε Ald.

264. Ἐπιπάγχυ λάθεσθε] Ἐπὶ πάγχυ λάθεσθε. Τμῆσις pro ἐπιλάθεσθε πάγχυ. *Guietus.*

265. Οἳ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ] Hos duos verſus cohaerere recte obſeruauit *Heinſius*; ſed in eo peccat quod βουλὴν pro ἐπιβουλῇ, *inſidiis*, accipi debere contendit, quamuis nulla id auctoritate firmare poſſit. Rem optime intellexit *A. Gellius* Lib. IV. cap. 5. quamquam ei inequitat vir doctus. In Senario: *malum conſilium conſultori peſſimum eſt*, vocem *conſultor* eſſe eum qui conſilium dat, nemo non videt, vt in hiſce Marii verbis, apud *Salluſtium* in Bello Iugurthino: *egomet in agmine, in praelio conſultor idem et ſocius periculi adero.* Ex Patris ſchedis. *Clericus.*

266. Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ] Hos ſeptem verſus, nimirum, hunc, et ſex illum ſequentes, teſte Proclo, Plutarchus reiiciebat, cui facile aſſentior. *Guietus.*

Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ] Particula δὲ ponitur pro καὶ, vt Iliad. A.

Εἰ δὲ σὺ κάρτερός ἐσσι θεὰ δέ σε γείνατο μήτηρ.

Si praeſtantior es, neque peperit Dea mater; vbi poſterius δὲ eſt pro καὶ. *Ex Patris ſchedis.* Clericus.

Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ] Male hunc verſum veteres plerique et

Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς, καὶ πάντα νοήσας,

Omnia videns Iouis oculus, omniaque intelligens,

267-271. eiiciendos censet Plutarchus apud Proclum.

et recentiores acceperunt partim; partim supine interpretati sunt. Cohaeret enim cum praecedente, quem ad huius intellectum adhibere debuerant. Inter eos est Gellius, vbi de Historia Hetruscorum Aruspicum, ex Annal. maximorum lib. XI. et Verrii Flacci lib. I. agit: nisi quod illud ambiguum sit, et vtroque modo accipi possit. Ceterum minime exprimitur ista interpretatione quod Hesiodus voluit; *Malum consilium consultori pessimum.* ἡ κακὴ βελὴ, est, ἡ ἐπιβελή. ὁ βελεύσας, est, ὁ ἐπιβελεύσας, hoc est, quod in proxime praecedenti versu fuit ὁ κακὰ τεύχων. Germanum sensum eumdemque plane hi duo versus habent. Posterior a priore diuulsus fuit maleque vsurpatus. Nam nec τὸ *consultor*, nec τὸ *consulens*, quod alii, vocem βελεύων exprimere potest. Reddendum igitur erat: *Insidiae insidiatori pessimae*; vel, *Malum consilium ei qui concepit pessimum.* Heinsius.

267. Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός] In Hieroglyphicis Aegyptiorum, oculus τὴν δίκην significabat, teste Siculo Diodoro, vel τὸν δίκης τηρητήν. Nec apud Hesiodum aliter: apud quem veteres etiam vocem Διὸς numquam in hoc libro proprie accipi notarunt, quod valde ea confirmat, de quibus nos in Introductione disputauimus. Theon Διὸς ὀφθαλμὸν τὸν ἀέρα interpretatus est. Ἡσίοδος, inquit, Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός, τὸν ἀέρα ἔτω καλῶν. Sed tales delicias Grammaticis relinquamus. *Heinsius.*

Πάντα ἰδὼν Διὸς] Hunc et sex sequentes versus obelo configit Plutarchus quasi iniustitiam et impietatem redolentes. Ὁ Πλούταρχος, ait Proclus, τὲς ἑπτὰ τέτας στίχους ἐκβάλλει ὡς ἀναξίως τῆς Ἡσιόδε περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων κρίσεως. Sed nequicquam haec res Plutarchum sollicitum habuit, cum versus 273. ab omni prorsus impietate Poëtam absoluat, Ἀλλὰ τάγ' ἔτω ἔολπα τελεῖν Δία τερπικέραυνον. Haud dissimiliter de prouidentia diuina locutus est Psalmista ipse entheus Ps. 73. Ὡς ἀγαθὸς ὁ θεὸς τῷ Ἰσραὴλ, τοῖς εὐθέσιν τῇ καρδίᾳ. Ἐμοὶ δὲ παρὰ μικρὸν ἐσαλεύθησαν οἱ πόδες· Παρ' ὀλίγον ἐξεχύθη τὰ διαβήματά μου. Ὅτι ἐζήλωσα ἐπὶ ἀνόμοις, εἰρήνην ἁμαρτωλῶν θεωρῶν. Sed postea v. 18. quidquid difficile et incongruum hac in re videatur, id diuinae iustitiae

Καί νυ τάδ', αἴκ' ἐθέλῃσ', ἐπιδέρκεται· οὐδέ ἑ λήθει
Οἵην δὴ καὶ τήνδε δίκην πόλις ἐντὸς ἐέργει.
Νῦν δὲ ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος
Εἴην, μήτ' ἐμὸς υἱός· ἐπεὶ κακὸν ἄνδρα δίκαιον
Ἔμμεναι, εἰ μείζω γε δίκην ἀδικώτερος ἕξει.
Ἀλλὰ τάγ' οὔπω ἔολπα τελεῖν Δία τερπικέραυνον.
Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα μετὰ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν,

Et haec (ſiquidem vult) inſpicit: neque illum latet
Quale hoc quoque iudicium ciuitas intus exerceat.
Ego porro nec ipſe nunc inter homines iuſtus
Sim, nec meus filius: quoniam malum eſt iuſtum
Eſſe, ſiquidem plus iuris iniuſtior habebit.
Sed haec nunquam arbitror facturum Iouem fulmine gaudentem.
O Perſa, ceterum tu haec in animo tuo repone,

268. νυ] δή. αἴκ'] ἐὰν. ἐθέλῃσ] ἐθέλῃσι. ἐπιδέρκεται] βλέπει. ἑ] αὐτὸν. λήθει] λανθάνει. 269. δίκην] κρίσιν. ἐέργει] κατέχει. μήτ'] [ſubaud.] εἴθε. αὐτὸς] ἐγὼ. 271. κακὸν] [ſubaud.] πράγμά ἐσι. ἄνδρα] τινὰ 272. δίκην] δικαιοσύνην. 273. τάγ'] ταῦτα. ἔολπα] ἐλπίζω. τελεῖν] πληρῶν. τερπικέραυνον] τὸν εἰς τὰς ἐναντίας τὰς κεραυνὰς τρέπεντα 274. βάλλεο] βάλλε. σῇσιν] σαῖς.

269. Οἵην δὲ Auguſt. 270. Νῦν δ' Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 271. ἐπὶ Ald. Trinc.

ſtitiae et ſapientiae conciliat- Pſalmiſta. Πλὴν διὰ τὰς δολιότητας ἔθου αὐτοῖς· κατέβαλες αὐτὰς ἐν τῷ ἐπαρθῆναι. Πῶς ἐγένοντο εἰς ἐρήμωσιν; *Rob.*

270. Νῦν δὲ ἐγὼ μήτ' αὐτὸς etc.] Virum optimum non fuiſſe *Heſiodum*, ſi modo dicti huius ſui memor fuerit, intelliget quiſquis ſecum animo reputabit virtutem, in hiſce terris, numquam fuiſſe vitio beatiorem, ſi omnia expendantur; imo vero ſemper fuiſſe grauiſſimas querelas de infelicitate bonorum. Non ſatis ergo caute faciebat, qui virtutem ſuam pendere volebat ex felicitate, quam in hac vita a Numine exſpectaret, et quam perpauci conſequuntur. *Clericus.*

271. Μήτ' ἐμὸς υἱὸς] Ἰσέον ὅτι υἱὸς Ἡσιόδου Μυασέας ἐσί· Φιλόχορος δὲ Στησίχορόν φησι τὸν ἀπὸ Κλυμένης· ἄλλοι δὲ Ἀρχιέπη. *Proclus.* (ex ed. Rob.)

273. Ἀλλὰ τάγ' οὔπω] Vt, ſcilicet, iniuſtus litem vincat. *Guietus.*

277. Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ] Sine dubio Varro ex hoc loco mutuatus eſt verſus iſtos:

Natura hominis omnia ſunt paria

Qui

Καί νυ δίκης ἐπάκουε, βίης δ' ἐπιλήθεο πάμπαν. 275
Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων,

Et iuſtitiae quidem obtempera, violentiae vero obliuiſcere prorſus.
Namque hanc hominibus legem poſuit Saturnius,

275. νυ] δή. βίης] βίας. πάμπαν] παντελῶς. 276. διέταξε] συνέθηκε προσέταξε.

275. νή Trinc.

Qui pote plus vrget, piſcis vt ſaepe minutos
Magnus comeſt, vt aues enicat accipiter. Scaliger.

276. Τὸν δὲ γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων] *Ioſephus* Lib. II. contra *Apionem*, p. 1070. negat olim fuiſſe notum *nomen legis*, apud Graecos, eo quod, apud *Homerum*, non exſtaret vox νόμος, ſed ſuppar ei *Heſiodus* oſtendit hominem falli, et os ſublitum ei fuiſſe a Graeculo quopiam, a quo hoc acceperat argumentum. Verba eius ſunt: μηδ' αὐτὸ τοὔνομα πάλαι ἐγινώσκετο παρὰ τοῖς Ἕλλησι· καὶ μάρτυς Ὅμηρος ἐδαμῶς τῆς ποιήσεως αὐτῷ χρησάμενος: *ne nomen quidem* (legis) *olim notum erat apud Graecos. Teſtis Homerus, qui nuſquam in ſuis poematibus eo vſus eſt.* Verum caſu contigit eam vocem non adhiberi ab *Homero*, qui ſane integram Linguam Graecam ſuis verſibus non eſt complexus; quemadmodum in *Cicerone* deſunt voces, quae in eiuſdem aetatis optimis Scriptoribus ſaepe leguntur. *Leges* porro *Iouis* dictae videntur antiquiſſimae conſuetudines, quarum auctor, propter vetuſtatem, ignorabatur. Sic apud *Sophoclem* Antigone v. 455. quae, ſpreto Creontis edicto, Polynicen fratrem ſepeliuerat, quaerentem Creontem cur id facere auſa eſſet, alloquitur v. 455. et ſeqq.

Οὐ γάρ τι μοι Ζεὺς ἦν ὁ κηρύξας τάδε,
Οὐδ' ἡ ξύνοικος τῶν κάτω θεῶν Δίκη,
Οἵ τἀνδ' ἀνθρώποισιν ὥρισαν νόμους
Οὐδὲ σθένειν τοσοῦτον ὠόμην τὰ σὰ
Κηρύγμαθ', ὥς' ἄγραπτα κἀσφαλῆ θεῶν
Νόμιμα δύνασθαι θνητὸν ὄντ' ὑπερδραμεῖν.
Οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κοὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.
Τούτων ἐγὼ οὐκ ἔμελλον, ἀνδρὸς ὀδνος
Φρόνημα δείσας, ἐν θεοῖσι τὴν δίκην
Δώσειν.

Neque enim Iupiter erat, qui mihi

Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς,
Ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶν ἐπ' αὐτοῖς.
Ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην, ἣ πολλὸν ἀρίστη
Γίνεται. εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν 280
Γινώσκων, τῷ μέν τ' ὄλβον διδοῖ εὐρύοπα Ζεύς·

Piſcibus quidem et feris et auibus volucribus,
Se mutuo vt deuorent, quandoquidem iuſtitia carent.
Hominibus autem dedit iuſtitiam, quae multo optima
Eſt. Si quis enim velit vera in publico dicere
Quae nouit, ei opes largitur late videns Iupiter:

278. ἔαθειν] ἐαθίειν· τρώγειν. δίκη] δικαιοσύνη. 279. πολλὸν] πολύ. 280. ἀγορεύειν] λέγειν. 281. τῷ] τότῳ. διδοῖ] δίδωσι.

277. οἰωνοῖσι πετεεινοῖς Auguſt. πετεεινοῖς etiam ed. Ald. 278. ἐπὶ Ald. Trinc. 280. κε θέλῃ Auguſt. ſed in marg. —— *) γάρ τις κ' ἐθέλῃσι. *) nam priores litterae reſectae ſunt. κεθέλῃ Iunt. 1. 2. ἐθέλοι Procl. 281. τὸ Trinc.

mihi haec edixerat, neque Iuſtitia, quae habitat cum Diis inferis; qui haſce leges hominibus praeſcripſerunt. Neque poſſe tantum putabam tua edicta, vt non ſcripta et certa Deorum iura poſſet mortalis violare. Non enim nunc demum et heri, ſed ſemper vigent, nec quiſquam nouit vnde edita ſint. Horum ego cauſa, hominis cuiuſquam animum timens, non debui apud Deos poenas dare. Clericus.

278. Ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶν ἐπ' αὐτοῖς] Superius ἔταξε νόμον. *Guietus.*

280. Εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν Γινώσκων] Ordo εἰ γάρ τις γινώσκων τὰ δίκαια ἐθέλῃ ἀγορεύειν. Anaſtrophe. *Idem.*

281. Ὄλβον διδοῖ εὐρύοπα Ζεὺς] Vt negari nequit quin interdum ὄλβιοι fuerint, qui iuſtiorem ceteris vitam agebant: ſic nemo vereatur affirmare non minus frequenter homines malos feliciores bonis fuiſſe. Mala et bona, ſcilicet, huius vitae nec iraſcentis nec fauentis Numinis indicia ſunt, cum promiſcue in quoſuis effundantur; quod multis locis Veterum probare liceret, niſi res experientia quotidiana ſat liqueret. Itaque Poetae noſtri pollicitationes et minae non ſunt magni faciendae. Ad alteram dumtaxat reſpiciendum vitam, vt monuerunt Philoſophi et Poetae recentiores. *Clericus.*

Ὄλβον διδοῖ] Pari ratione Vir. Cl. affirmare poteſt ſacrorum etiam ſcriptorum pollicitationes et minas magni non eſſe faciendas. Nonne talibus polli-

Ὅς δέ κε μαρτυρίῃσιν ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσας
Ψεύσεται, ἐν δὲ δίκην βλάψας, νήκεστον ἀάσθη,
Τοῦδέ τ' ἀμαυροτέρη γενεὴ μετόπισθε λέλειπται·

Qui vero teſtimoniis volens peierans
Mentietur, iuſtitiam impediens, ſine ſpe remedii laeditur,
Atque eius obſcurior progenies poſtea relinquitur:

283. ἐν] περισσὴ (ſic). δίκην] κρίσιν· δικαιοσύνην. νήκεστον] ἀνήκεστον· ἀθεράπευτον. ἀάσθη] ἐβλάβη. 284. ἀμαυροτέρη] σκοτεινοτέρα. λέλειπται] ἐναπολείφθη.

pollicitationibus miniſque Scripturae abundant? Pſ. 92. Δίκαιος ὡς φοίνιξ ἀνθήσει, ὡσεὶ κέδρος ὁ ἐν τῷ Λιβάνῳ πληθυνθήσεται, Ἔτι πληθυνθήσονται ἐν γήρει πίονι, καὶ εὐπαθοῦντες ἔσονται. et Pſ. 112. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν κύριον. Δυνατὸν ἐν τῇ γῇ ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ. Γενεὰ εὐθέων εὐλογηθήσεται. Δόξα καὶ πλοῦτος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. Ex his omnibus ſatis liquet, viris bonis huiuſce vitae aeque ac futurae promiſſionem eſſe. Hae autem promiſſiones quamuis non ita ſtricte accipiendae ſint, vt res ita neceſſario euenturae putentur, bonam tamen ſpem diuini fauoris afferunt, nec mediocria ad virtutem incitamenta ſunt. *Rob.*

282. Μαρτυρίῃσιν ἑκὼν] An μαρτυρίῃσιν ἑκών, vt εἴκων θυμῷ, hoc eſt, cedens teſtimoniis. cedere autem teſtimoniis erit fauere teſtimoniis, ſeu in fauorem alicuius teſtimonium dicere. ἑκὼν ab εἴκω mutato ſpiritu, vt ab ἄγω, ἠγόμαι, ἠγᾶμαι. Pro ἐπίορκον autem legendum videtur ἐπὶ ὅρκον. *Guietus.*

283. Ἐν δὲ δίκην βλάψας] Scribo: Ἠδὲ δίκην βλάψας. τὸ ἐμβλάπτω Homero eſt impedio. *Idem.*

284. Τοῦδέ τ' ἀμαυροτέρη etc.] Vide verba Oraculi allata ad v. 219. Sed falſum hoc quoque eſſe exempla innumera oſtendebant olim, vt hodie. Quot fuerunt optimi viri, quorum poſteri infelices in hiſce terris fuerunt, nec multo poſt plane exſtincti? Quot contra ſcelerati homines et teterrimi etiam tyranni poſteritatem in multa ſaecula florentem reliquerunt? Igitur non ſunt incitamenta virtutis petenda ex pollicitationibus aut minis, quas euentus ipſe paſſim arguit. Nec puto exiguum fuiſſe peccandi irritamentum, iis qui alias rationes virtutis colendae in promtu non habuerunt, quod viderent falſa eſſe quae de eius praemiis delictorumque poenis in hac vita iactabantur. *Clericus.*

Ἀνδρὸς δ' εὐόχθου γε μετόπισθεν ἀμείνων.
Σοὶ δ' ἐγὼ ἐσθλὰ νοέων ἐρέω, μέγα νήπιε Πέρσα.
Τὴν μέντοι κακότητα καὶ ἰλάδον ἐστὶν ἑλέσθαι
Ῥηϊδίως· ὀλίγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν,

Viri autem iusti posteritas apud posteros illustrior.
Cererum tibi ego bene cupiens dicam, stultissime Perſa.
Malitiam quidem cumulatim etiam capere
Facile est: breuis quippe via est, et in proximo habitat.
Ante virtutem vero sudorem Dii posuerunt
Immortales: longa vero atque ardua via est ad illam,

285. εὐόχθου] αἰσχροῦ. μετόπισθεν] μετὰ τοῦτο. ἀμείνων] κρείττων. I. λαμπρὸς (sic). 286. νοέων] νοῶν. ἐρέω] ἐρῶ· λέξω. νήπιε] μῶρε. 287. κακότητα] κακίαν. ἰλάδον] ἀθρόως. ἑλέσθαι] κτήσειν. 288. ῥηϊδίως] ῥᾳδίως· εὐκόλως. μάλα] λίαν. ἐγγύθι] πλησίον. ναίει] οἰκεῖ. 289. προπάροιθεν] ἔμπροσθεν. 290. ὄρθιος] ὀρθὸς· ὀρθύς. οἶμος] ὁδός.

286. νηπίε Trinc. 288. ὀλίγη Ald. ἐγγύθι Iunt. I. 2.

288. Ὀλίγη μὲν ὁδὸς] Plato et Xenophon hunc versum citantes legunt λείη. Pulchrum certe λείη, quam ὀλίγη, praesertim cum postea dicitur μάλα δ' ἐγγύθι ναίει, et virtutis semitae κραχύτητα huic ipsi λειότητι opponi videtur. Sed dissentientibus codicibus nihil muto, Hesiodum qualem inueniо, exhibiturus. Fieri certe potuit vt et memoriae lapsu ita scripserint Plato et Xenophon, vel etiam, si casu quodam e libris suis litteram a excidisse contigit, ob similitudinem τῆς ὀλίγης et τῆς λείης, posteriorem hanc vocem legerint. *Robins.*

Si verba, vt vulgo eduntur leguntur, ταυτολογίαν habent, maxime ingratam, cum ὀλίγη et ἐγγύθι ναίειν vnum idemque sit. Quare ambabus amplector alteram lectionem, quam vir quidam doctus in Obseruatt. Misc. T. I. V. I. p. 318. e Platone petitam exhibuit, Ῥηϊδίως. ΛΕΙΗ μὲν ὁδὸς — quod et sequentibus ὄρθιος et τρηχὺς melius respondet. *Kreuß.*

290. Μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος] A Criticis nonnullis hoc iudicium praeceptum, vt poetae aeternos mores res ipsas, quas describunt, vocum tum sono, tum structura debeant imitari. Ita Dionys. Halic. περὶ συνθέσεως c. 20. Ῥητέον τοίνυν πρὸς τηροῦντα δεῖ τὸν ἀγαθὸν ποιητὴν τε καὶ ῥήτορα μιμητικὸν εἶναι τῶν πραγμάτων, ὑπὲρ ὧν

ὧν ἄν τὰς λόγας ἐκφέρῃ, μὴ μόνον κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν. Ὃ ποιεῖν εἰωθεν ὁ δαιμονιώτατος Ὅμηρος . . . .

Καὶ μὴν Σίσυφον εἰσεῖδον κρατερὰ ἄλγε' ἔχοντα,
Λᾶαν βαστάζοντα πελώριον ἀμφοτέρῃσιν.
Ἦτοι ὁ μὲν σκηριπτόμενος χερσίν τε ποσίν τε,
Λᾶαν ἄνω ὤθεσκε ποτὶ λόφον· καὶ τὰ ἐξῆς·
τὸν δὲ ἀπὸ καρυφῆς ἐπισεύομενον πάλιν ἦλθε κατακυλιόμενον πρὸς τὸν αὐτὸν ἠμείψατο τρόπον, ἀλλ' ἐπισταχύνας καὶ συσχέσεως τὴν σύνθεσιν.

Αὖθις ἔπειτα πέδονδε κυλίνδετο λᾶας ἀναιδής.

Hunc ipsum locum artificii Homerici specimen a cultissimi viro ingenii Iolepho Addisono prolatum inuenio, qui tamen istam obseruationem nimis temere sibi propriam dixit, eatenus Criticis intactam. Pulcherrima etiam de hac arte praecepta recentiores Critici tradidere. Vida Poët. lib. 3.

Haud satis est illis vtcunque claudere versum,
Esse res verborum propria vi reddere claras;
Omnia sed numeris vocum concordibus aptant,
Atque sono quaecunque canunt imitantur, et apta
Verborum facie, et quaesito carminis ore,
Nam diuersa opus est velut ire per aspera rupes
Diuersosque habitus, ne qualis primus et alter
Tertius et inde alter, vultuque incedat eodem.
Hic melior motuque pedum, et pernicibus alis,
Molle viam tacito lapsu per levia radit.
Ille autem membris ac mole ignavius ingens
Incedit tacito molimine subsidendo.

Hanc autem artem recentiorum poëtarum summus Alexander Popius optime et praecepit et assecutus est in *Arte Critica*, poëmate Angl. sermone conscripto. Ista autem hac de causa notaui, vt ostenderem hanc artem nec Hesiodo nostro ignotam fuisse, quod ex hoc praecipue loco illustrandum duxi, quia praelaudatis illis versibus Homer. affinis est.

Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι,
Ῥηιδίη δ' ἤπειτα πέλει, καίπερ χαλεπὴ πὲρ ἐοῦσα.

In illo versu, quo via longa et ardua esse dicitur, tria nomina eandem terminationem habentia, ideoque longiorem vocis pausam facientia, vsurpantur — μακρὸς καὶ ὄρθιος οἶμος. Asperitatem verò viae describit asperrimis litteris coëuntibus, et longiori pausa

Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι,
Ῥηϊδίη δ' ἔπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

Primumque aſpera: vbi vero ad ſummum veneris,
Facilis deinceps eſt, quantumuis difficilis fuerit.

291. τρηχὺς] τραχὺς· σκληρὸς. ἐπὴν] ἐπεὶ. ἵκηται (ſic)] ἵλθῃ. 292. ῥηϊδίη] εὔκολος. πέλει] ὑπάρχει.

291. τοπρῶτον Ald. Auguſt. ἵκηται codd. Rob. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Trinc. Iunt. 1. 2, Steph. Cum. Heinſ. 292. δέ πειτα (ſic) Auguſt. δὴ ἔπειτα Senat. a manu ſecunda.

in verſu medio — καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον. Quum vero facilitatem progreſſus in cacumine velit deſcribere, diuerſis numeris vtitur, et vocales adeo frequentes, celeremque verborum curſum exhibet, vt, quemadmodum loquitur Dionyſius, ταῦτα δὲ φύσεώς ἐστιν αὐτοματιζούσης ἔργα, ἀλλοὰ τέχνης μιμήσασθαι τὰ γινόμενα πειρωμένης. Ῥηϊδίη δ' ἔπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα. *Rob.*

291. Εἰς ἄκρον ἵκηται] Ἵκηαι legendum cenſet Heinſius. Sed male. Nam τὸ τις ſupplendum. *Guietus.*

Ἵκηαι] Cum Veteres hunc locum laudantes habeant ἵκηται, nec diſſentiant Codices, mallem hoc retinere; non enim video cur *via* dici nequeat εἰς ἄκρον ὄρος ἱκνεῖσθαι, *peruenire ad ſummum montem.* Imo ſubaudiendum ὁδὸς oſtendit ſequens foemininum ῥηϊδίη. *Clericus.*

— ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται] Cum hunc librum aliquot iuvenibus nuper explicarem, monebam eos, emendandum, ἵκηαι, quamuis apud Clementem, Philonem, Xenophontem et alios aliter legi non ignorarem: de eadem poſtea me monuit illuſtriſſimus Scaliger, et doctiſſimus Meurſius. *Heinſius.*

292. Ῥηϊδίη δ' ἔπειτα πέλει] Ne ſemper Grammatica ſectari videar, lubet hic vnum atque alterum locum Senecae, quibus haec ſententia egregie illuſtratur, adſcribere. Sic ergo ille Ep. XLI. *Rationale animal eſt homo; conſummatum itaque eius bonum, ſi id adimpleuit, cui naſcitur. Quid eſt autem, quod ab illo, ratio haec exigit? Rem facillimam, ſecundum naturam ſuam viuere. Sed hanc difficilem facit communis inſania.* Epiſtola vero CIV. *Non quia, inquis, difficilia ſunt non audemus; ſed quia non audemus, difficilia ſunt.* Clericus.

293. Ὃς

Οὗτος μὲν παναρίστος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει,
† Φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ἦσιν ἀμείνω.

Ille quidem optimus est, qui per se in omnibus sapit,
† Cogitans quaecumque dein et ad finem vsque sint meliora.

293. αὐτῷ (sic)] ἀφ' ἑαυτοῦ. 294. φρασσάμενος] νοήσας. ἦσιν] εἶ (sic).

293. αὐτῷ codd. Rob. omnes, August. Ald. Iunt. I. 2. Trinc. αὐτῷ Acdd. Com. Heins.

293. Ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει] Quomodo νοεῖν apud Hesiodum sumatur, ostendimus supra, ad ipsum illum, τὴν μέν θ' ἐπαυρέσσεις νοήσας. Cuius significationis elegantiam si perpendissent interpretes, legendum notassent, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει. Cæterum αὐτὸς sumitur elegantissime sicut apud Theocritum in illo, Πολλάκι τὰν βίαν ποτὶ τὰν αὐλιν αὐτὰν ἀπήλθον. Apud Virgil. *Ipsa lacte domum referunt distenta capellae Ubera.* — *Ipsae*, id est, *sponte sua.* ὃ αὐτὸς νοῶν πάντα, εἴτε ὁ καὶ πάντα αὐτὸς, τυτὲς καὶ αὐτὸν, σοφὸς ἂν, qui oppositum, μὴ δι' ἑτέρου τινὸς νουθετήσεως σοφὸς γενόμενος. *Heinsius.*

Οὗτος μὲν παναρίστος] Ζήνων μὲν ὁ Στωϊκὸς ἐνήλαττε τοῦτο τοῖς ἔπεσι, λέγων

Οὗτος μὲν παναρίστος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται·

Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει,

τῇ εὐπαθείᾳ πρωτεῖα διδὰς, τῇ φρονήσει δὲ τὰ δευτερεῖα. Ἀρίσιππος δὲ, ἀπ' ἐναντίας, ὁ Σωκρατικὸς, ἔλεγε, συμβάλλεσθαι δεῖσθαι χεῖρον εἶναι τὸ προσαιτεῖν. *Procl.* Horatius autem (Ep. 17. lib. 1.) prudentiae principatum attribuit. *Quemvis, Scaeva, Satis per te tibi consulis* — Ad quem locum apposite Dacierus citat Liuium Hesiodi verba pene transferentem. „Saepe ego „audiui, milites, eum primum „esse virum, qui ipse consulat, „quod in rem sit; secundum, „eum qui bene monenti obe„diat; qui nec ipsum consule„re, nec alteri parere sciat, eum „extremi ingenii esse." Huic licet adiicere et illud Sophocl. Antig. 731. Φημὶ ἔγωγε πρεσβεύειν πολὺ φύναι τὸν ἄνδρα πάντ' ἐπίσκοπης πλέω. Εἰ δ' ἦν (φίλει γὰρ τοῦτο μὴ ταύτη ἁσπεῖν) Καὶ τῶν λεγόντων εὖ καλὸν τὸ μανθάνειν. *Robins.*

Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται. 295
Ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ μήτ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται, ὅδ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.
Ἀλλὰ σύ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφετμῆς
Ἔργάζευ, Πέρση, διογενὲς, ὄφρά σε λιμὸς
Ἐχθαίρῃ, φιλέῃ δὲ τανύσφυρος Δημήτηρ 300

Sed et ille bonus est, qui bene monenti paruerit.
Qui vero nec per se sapit, neque alii parere
In animum inducit, ille contra homo inutilis est.
Verum tu nostri semper praecepti memor,
Operare, o Persa, diuinum genus, vt te Fames
Oderit, amet autem pulcre coronata Ceres

295. ἐσθλὸς] ἀγαθὸς. εὖ εἰπόντι] τῷ καλῶς λέξαντι. πίθηται] ὑπακούσῃ. 296. νοέῃ] νοῇ. 297. ἀχρήϊος] ἄχρηστος. ἀνωφελὴς. 298. αἰὲν] ἀεὶ. ἐφετμῆς] ἐντολῆς. 299. ἐργάζου] ἐργάζε. διογενὲς] ἥρωϊ. 300. ἐχθαίρῃ] μισῇ. φιλέῃ] φιλῇ. Δημήτηρ] γῆ.

296. αὐτῷ B. 60. 731. R. S. Coisl. μήθ' αὐτῷ August. Acad. Moschop. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. 300. δέ σ' Coisl. B. 639. 731. Acad. Ald. Trinc. Steph. marg. Π σε Moschop. δ' August. εὐσέφανος Coisl. B. 639. 731. August. Ald.

296. Ὃς δέ κε μήθ' αὐτῷ νοέῃ] Δι' ἑαυτὸν. *Cuiacius.*

297. Ἐν θυμῷ βάλληται] In animum inducit. poſt, pro ὅδ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ, malim ὅδ' αὖτις ἀχρήϊος ἀνήρ. *Idem.*

299. Διογενὲς] Valde huius Epitheti prodigi, vt ita loquar, erant Veteres, vt vel ex *Homero* liquet, qui διον συβώτην, *diuinum ſubulcum* vocat Odyſſ. Φ. v. 234. Sed et eo abutitur hic *Hesiodus*, qui non tam magnifice loquitur de patre ſuo; infra vſ. 633. et 634. *Clericus.*

Διὸν γένος τὸν Πέρσην λέγει, ἢ διότι παῖδες Διός τινες ἦσαν, ἢ διότι εἰς τὰς θεὰς ἀνέφερον τὴν γένεσιν. εἰς γὰρ Ὀρφέα, ἀφ' Καλλιόπην τὸ γένος ἀνῆγον. *Maſvicius.* Quicunque ſenſus verbis affigamus, ego certe non intelligo, quo pacto verſus 633. et 634. nobilitati huius generis contradicant, niſi probauerit vir Cl. neminem bona ſtirpe oriundum pauperem poſſe deuenire. *Rob.*

300. ὄφρά σε λιμὸς Ἐχθαίρῃ, φιλέῃ δέ] Parodiam huius loci elegantem Cratinus fecerat:

Ἐρθίε νῦν σὴ γαστὲρ ὅπως χαρίν, ὄφρά σε λιμὸς
Ἐχθαίρῃ, κοννὰς δὲ πατοῖς φίλος ᾖπόσιν.

Erat autem Cronas ille tibicen, poculis addictus admodum,

Αἰδοίη, βιότῳ δὲ τεὴν πίμπλησι καλιήν.
Λιμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀεργῷ σύμφορος ἀνδρί.
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσιν, καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργὸς
Ζώῃ, κηφήνεσσι κοθούροις ἴκελος φύμην,
Οἵ τε μελισσάων κάματον τρύχουσιν ἀεργοὶ
Ἔσθοντες· σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσσω μέτρια κοσμεῖν,

Veneranda, victuque tuum impleat horreum.
Fames enim semper ignavo comes est viro.
Huic vero et Dii indignantur, et homines, quicumque otiosus
Viuit, fucis aculeo carentibus similis cupiditate,
Qui apum laborem absumunt otiosi,
Vorantes: tibi vero opera decentia obire gratum sit,

301. τεὴν] σὴν. πίμπλησι] πληροῖ (sic). καλιὴν] οἰκίαν. 302. πάμπαν] κατελῶς. ἀεργῷ] ἀργῷ. σύμφορος] ἀρμόδιος· συμφερόμενος. 303. τῷδε (sic)] τούτῳ. νεμεσῶσι] μισθοῖ. 304. κοθούροις] κολοβοῖς· τοῖς ἔχουσι τὸ κέντρον κεκρυμμένον (sic) ἐν τῇ ἀρᾷ. ἴκελος (sic)] ὅμοιος. 305. μελισσάων] μελισσῶν. κάματον] πόνον. τρύχουσιν] δαπανῶσι. 306. ἔσθοντες] ἐσθίοντες.

301. Εἰδοίη Lunt. 302. τι Trinc. 303. τῷδε Augusti. Ald. 304. ἴκελος Augusti. Acad.

dum, qui Olympicorum certaminum cum victor aliquoties declaratus fuisset, pauper admodum nihil praeter κότινον quo Olympici victores coronabantur, reseruauerat. Aristophanes Ἵππ. Ὄφελες κουνᾶς στέφανον μὲν ἔχων σῖτον δὲ φυὰ δ' ἀπόλεκτος. *Heinsius.*

302. Σύμφορος ἀνδρί] Συμακολούθως. *Guietus.*

304. Κοθούροις ἴκελος φύμην] Ὡς εἰς τὴν ὥραν βεβλαμμένος. Hesych. Κοθὼ βλαβή, κοθὸς laesus, mutilus, κοθωρός. ἢ κοθὼ ἡ. siue κοθεγρὸς pro κόλεγρος, παρὰ τὸ κολὴν τὴν ὥραν εἶναι, κολὸς, κολοβὸς, κολόω, etc. Hesych. *Guietus.*

305. — τρύχουσιν ἀεργοί] Pro eo Stobaeus, νήπιον ἔδμεναι. *Heinsius.*

306. Μέτρια κοσμεῖν] Τὰ ἐν τῷ μέτρῳ ὄντα, ἤγουν τὰ μέτρον ἔχοντα, hoc est, τὰ τῆς ἀρετῆς, τὰ σπουδαῖα, τὰ ἄριστα, ἔξοχα. Pindarus epitaph. Hesiodi: Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρον ἐχων σοφίης, hominum praestantissimus, summam habens sapientiam. Μέτρια sunt bona, conuenientia. *Guietus.*

Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσσω μέτρια κοσμεῖν] Μέτρια ἔργα quae dicat Hesiodus non perceperunt Interpretes. Ac primum Maschopulus, qui μέτρια reddit σύμμετρα τῇ σῇ δυνα-

Ὡς κέ τοι ὠραίου βιότου πλήθωσι καλιαί.
Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε.

Vt tibi aestate collecto victu impleantur horrea.
Ex laboribus autem viri euadunt diuites et opulenti.

307. ὥς γε (sic)] ἵνα. πλήθωσι] πολυρρήνιον ἄνδρα. καλιαὶ] δόμοι. 308. πολύμηλοι] πολυβήμονες. ἀφνειοὶ] πλούσιοι.

307. Ὥς γε Auguſt. πλήθωσι B. 60. Iunt. I.

δυνάμει: neque Tzetzes, qui σεμνὰ καὶ μὴ ἀστεῖα. Multo minus Latini, qui *mediocria* reddiderunt. Philoſophi ſaepe μέτριον dicunt, id quod in unaquaque re bona maximum eſt. Sic apud Platonem μετρίως λέγειν, vbique eſt, optime et verissime dicere: quod quia obſeruatum non eſt, et ex eo locus hic dependet, unum et alterum adducemus. Plato Phaedone τοῦτο μὲν οὖν πρὸ τοῦ, παντὶ δήλον εἶναι, ὅτι οὐκ ἂν τὸ ἐπιστῆσαι τινὰ ἐπὶ τοῦτο γνώμην εἰς τοὐναντίον ταῖς μὲν σαρξὶ φαίνεται προσαγανακτοῦν, τοῖς δὲ ὀστοῖς ὀρθῶς ἂν ἔχειν κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τούτων οἰκείοις ἑκάστοις πρὸς γένεσιν, πάντων δὴ που ὀλίγον ὄγκον ὄντα, ὄψεσθαι πολὺν γεγονόμενον καὶ οὔτε γίνεσθαι τὸν μεμιγμένον ἄνθρωπον, μὴ οὐ γαστέρα ὠμὴν καὶ ὀστᾶ καὶ μέλη τὰ τοιαῦτα ὕστερον, ἢ δὴ μετρίως ἔχειν ἐκεῖνο ὃ Κέβης, id eſt: *Illud certe antea existimabam, apud omnes in confesso esse, edendo bibendoque illud fieri. Postquam enim cibis caro carni accesserit, ossibus similiter ossa, atque ita eadem ratione reliquis quae cum singulis maxime conueniunt, maximeque iis propria sunt, tunc illud quod minimum est, maximum euadere. Ita tum temporis arbitrabar; nonne tibi videor aperte? Omnino, inquit Cebes.*

Vbi cum ea praecedentibus, tum ex Cebetis responso videmus manifeste quid sit μετρίως. Ita μέτριον paulo ante Dialogo eodem τὴν αὐτὴν ταύτην οἶμαι εἰκόνα δέξοιτ' ἂν καὶ ψυχή, πρὸς ταῦτα, καί τις λέγοι αὐτὰ ταῦτα περὶ αὐτῶν μέτρια μοι φαίνοιτο λέγειν, ὡς ἡ μὲν ψυχὴ πολυχρονιώτερον ἐστι τοῦ σώματος καὶ ἐνδυναστεύσασα καὶ ἐνδυναστεύσει: id eſt, *Eodem modo ad corpus se habeat anima. Ac si quis eadem de illis diceret, optima mihi dicere videretur: animam nimirum longissimi esse temporis, corpus vero illius minoris longe temporis.* Hesiodus postquam exemplum τῶν καθαίνων addixit, πρὸς ἕτερα μέτρια addixtatum fratrem, id eſt, *Iouem iudicem iratum* ita alloquitur: Ὡς κέ τοι ὠραίου βιότου πλήθωσι καλιαί. Porro τὸ πλήθειν non niſi ex maximis quibuſcumque con-

Καί τ' ἐργαζόμενος, πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν
Ἔσσεαι ἠδὲ βροτοῖς· μάλα γὰρ στυγέουσιν ἀεργούς. 310
Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.

Et laborans, multo etiam carior iam immortalibus
Eris ac hominibus. valde enim oderunt otiosos.
Operari autem non est dedecus, sed ignauia dedecus est.

310. Ἔσσεαι] ἔσῃ. ἠδὲ] καὶ. στυγέουσιν] μισοῦσι. ἀεργούς] ἀργούς.
311. ἀεργίη] ἀργία.

310. ἀεργὸν Coisl. Etiam in cod. August. in margine scripta est syllaba γὸν. 311. ἀργὸν Imm. 1.

contingit. τὸ μέτρον autem est τὸ πέρας, *extremus vel terminus*. Theocritus in Epigrammatis victorem quemdam celebrat Demotelem, quem ait μέτριον γεγονέναι ἐν πᾶσι, quod est, *excelluisse in omnibus*, contra ac existimant Interpretes:

Δαμοτέλης ὁ χορηγὸς, ὁ τὸν τρίποδ', ὦ Διόνυσε,
Τόν σε τὸν ἡδίστων θεῶν μακάρων ἀναθεὶς,
Μέτριος ἦν ἐν πᾶσι. χορὸν δ' ἐκτήσατο νίκᾳ
Ἀνδρῶν, καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ προσῆκον ὁρῶν.

Eodem modo Herodes in epitaphio, quod Pindaro adscribitur, μέτρον σοφίης habere dicitur, id est, *multum sapientiae*, vel *in sapientia excellere*. Id enim quod optimum est, extra mediocritatem esse non potest, quia aliud ad vitium deflectere, et τὸ πρόσηκον καὶ τὸ καλὸν transscendere; ut multis docetin moralibus Philosophus. Μέτριον igitur est τὸ ἔξοχον in omni re praecla-

ra. μέτριος erat in omnibus Dembretes, id est, *excellens*: μέτρια ἔργα laudat Hesiodus, id est, τὰ διὰ μάλιστα συνεχῆ, τὰ πολλά. Quod Interpretes Graeci minime obseruarunt, multo minus alii. *Heinsius.*

311. Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος] Nihil planius huius versus sententia, cum praesertim toto hoc opere *Hesiodus* fratrem ad laborem hortetur, et ab inertia deterreat. Attamen Veteres ἔργον construxerunt cum οὐδὲν, quod ansam praebuit Socratis accusatoribus accusandi hominem, quasi iuuenibus nullam rem, quamuis flagitiosam, prohiberet. Quod videre est ex Lib. I. *Xenophontis* de Memorab. Socratis, vbi sic rem narrat: „Dixit, inquit, „eius accusator illum illustrissi„morum quorumque Poëta„rum pessimis sententiis electis, „iisque in testimonium addu„ctis, discipulos ad vitium et ty„rannidem impellere; inter„que eas Hesiodeam illam sae„pe vsurpare, *Opus nullum est*

„*probrum*, *inertia vero pro-*
„*brum est*. Quibus Poëtam di-
„cebat suadere a nulla actio-
„ne, siue iniusta, siue turpi,
„abstinendum esse, sed omnia
„lucri gratia facienda. Socra-
„tes vero, postquam fassus esset
„accusator, bonum ac vtile
„esse homini operari, noxium
„vero et malum otio torpere,
„atque adeo opus bonum esse,
„otium prauum; eos qui boni
„aliquid facerent operari, et
„bonos esse operarios dicebat;
„eos autem qui talis luderent,
„vel aliud quidpiam praui et
„damnosi facerent, otiosos vo-
„cabat. Quo sensu recte habe-
„at dictum illud *Hesiodi*." Hactenus Attica Siren, quibus haud obscure indicat *Hesiodum* et *Socratem* intellexisse quodvis bonum et laudabile opus. Idem *Procli* testimonio confirmatur „qui ait a *Platone* recte hunc versum explicatum, et nostrum *Hesiodum* cuiusvis secundum naturam opus ἔργον appellare; *Homeri* exemplo, qui optimum quodque opus ἔργον simpliciter vocat, Similia habet *Eustathius* ad v. 226. Odyss. P.

Ἀλλ' ἐπεὶ δὴ ἔργα καὶ ἐμ-
μεθον, ὅτι ἐθέλησιν
Ἔργον ἐποίχεσθαι.

Ex schedis paternis hactenus; vnde colligere licet interdum a nobis, arte et ratione in interpretando vtentibus, ea cerni quae multo peritiorum olim oculos fugerunt. *Clericus*.

Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος.] Delicatos certe oportet fuisse Veteres, qui in hoc versu ἀδιάφθορα scripsisse Hesiodum voluerint: ita vt haec verba Socrati pronunciata fraudi fuerint. Eustathius: Σεμειώσαι ὅτι τὸ, Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ὃ δή φησιν Ἡσίοδος· ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἀπαφῶς γεγραφεν, ἔβλαψε τὸν σοφὸν Σωκράτην, ὃς εἰωθὼς λέγειν σιγχνὰ τὸ, ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἤγαγεν οὐδέν τί ἐστιν ὄνειδος τὸ ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς ἐμπαίεσθαι, συκοφαντίαι περιέπεσεν, οἷα δογματίζων, ὡς ἔργον οὐδέν, ἤγουν ἀδέμια, ἐργασία, καίν τε φαύλη, καὶ τῇ χρείᾳ, ὄνειδος ἐστὶ τῷ ἐργαζομένῳ· καντεῦθεν ἐβλάβη ὡς ἀδιαφορῶν περὶ τὰς πράξεις. Sed Plutarcho accuratissimo Scriptore, et Hesiodi olim Interprete, quid faciemus, qui hoc propemodum modo hunc versum Hesiodi vsurpauit; ἐν δὲ τοῖς τοτὲ χρηστοῖς καὶ Ἡσιόδου, ἔργον οὐδὲν ἦν ὄνειδος, οὐδὲ τέχνη διαφθορὰν ἐνέφερεν. Cum tamen τὸ οὐδὲν, non ad τὸ ἔργον, sed ad τὸ ὄνειδος referendum sit. Sed nihil est vsitatius quam elegantiae causa ad vsum alium Homeri et Hesiodi versus transferre. Quod si propterea procedat haec calumnia, singulis versibus peccauit Homerus, nisi ignoremus delicias τῶν παῤῥησιαζόντων. *Heinsius*.

Εἰ δέ κεν ἐργάσῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργὸς
Πλουτεῦντα· πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ.

Quod si laboraueris, mox te aemulabitur et otiosus
Ditescentem: diuitias vero virtus et gloria comitatur.

312. τάχα] τοῦς. ζηλώσει] μιμήσεται. ἀεργὸς] ἀργὸς. 313. πλουτεῦντα] πλουτοῦντας κῦδος] δόξα. ὀπηδεῖ] ἕπεται.

312. τάχα δὲ σε Augusti. ζηλώσει Senato. ἀεργὸς Ald. Iunt. et Trinc.

313. Πλούτῳ καὶ ἀρετὴ] Horat. *Et genus et formam regina pecunia donat.* Scaliger.

Πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ] Hoc loco ὀπηδεῖ non est *sequitur*, sed *comitatur*; adeo vt velit *Hesiodus*, opes potius indicium esse, quam causam virtutis. Sunt tamen qui improbent huius versus sententiam, eo quòd vt plurimum diuitiae potius vitia, quam virtutes, concilient, pro illo *Isocratis* dicto: πλοῦτος κάλλιας, μᾶλλον ἢ καλοκἀγαθίας, ὑπηρέτης ἐστίν: *diuitiae virorum potius, quam probitatis, ministrae.* Verum cum *Hesiodus* ab iniqua diuitiarum acquisitione hactenus fratrem deterruerit et ad laborandum hortatus fuerit, manifestum est eum hic intelligere opes iuste et labore partas, quae numquam destituuntur virtute comite. Alioqui dicendus erit *Hesiodus* loqui, ex opinione vulgi, quòd diuitias quam maxime admiratur, probatque saepe dictum illud. Ex paternis schedis. *Clericus.*

Nescio, an ἀρετὴ hic loci melius exponi possit *forma*, *pulchritudo*, et de hoc vocis istius sensu vide Cl. Hutchinsum ad Xenoph. Κυρ. Παιδ. p. 316. Voce vero sic expositâ, huic sententiae accommodatius erit Horatianum illud, Epist. I. 1. *Scilicet vxorem cum dote, fidemque et amicos,*

Et genus et formam regina pecunia donat,
Ac bene nummorum decorde Suadela Venusque. Rob.

Optime haec verba interpretatus est Plutarchus de audd. poett.: ὅταν ὁ νέος ἀναγινώσκῃ τὸ, τὸν Πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ. μὴ καθησθήτω τὰς πλουσίους ἐκπεπληγμένος, καὶ τεθηπώς, καθάπερ ὠνίου εὐθὺς ἀργυρίῳ τὴν ἀρετὴν ἔχοντας; μηδ' ἐπὶ τύχῃ κεῖσθαι τὴν αὐτῶν φρόνησιν αὔξειν ἢ κολούειν νομιζόντων, ἀλλ' αὐτὴν δόξης, ἢ δυνάμεως, ἢ εὐτυχίας, ἢ τινος ἄλλης τῇ ἀρετῇ μεχρῆσθαι τὸν πρωτεύοντα ἡγουμένους. Dignus quoque, qui ad h. l. conferatur, Tzetzes! quorum sententiae non dubito, quin quisque lubentius subscribat, quam Robinsono. *Kreussius.*

314. Δαί-

Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα· τὸ ἐργάζεσθαι ἄμεινον,
Εἴ κεν ἀεσσιφρονα θυμὸν ἀλλοτρίων κτεάνων ἐσσίφρονα θυμὸν
Εἰς ἔργον τρέψας μελετᾷς βίον, ὥς σε κελεύω.
Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει

Deo autem similis fueris. Laborare (inquam) melius,
Si quidem ab alienis facultatibus stolidum animum
Ad opus conuertens, de victu sis sollicitus, sicut te jubeo.
Pudor autem non bonus egenum hominem tenet:

314. Δαίμονι] ἐμοὶ ἔπειτα. ἔησθα] ἦσθα. τὸ ἐργάζεσθαι ἄμεινον] πρᾶττειν ἄμεινον. 315. ἀλλοτρίων] ἄλλων. κτεάνων] κτημάτων. ἐσσίφρονα (lic) θυμὸν] ἀλαζονικὸν (lic) ψυχὴν. 316. τρέψας] ἐκτρέψας. ὥς] καὶ. κελεύω] προστάττω. 317. κεχρημένον] ἐνδεᾶ. κομίζει] ἔχει.

315. ἀεσσιφρονα Aug. Ald. Iunt. 2. et Trinc.

[314] Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα] negat, an legendum δομάζῃς Hoc est, δόμους. Scribo ἐοὶ ἔησθα. Hesych. ἔοι, εἴη, γένοιτο, ὑπάρχοι. *Guietus.*

Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα] Hoc est, οἷος Δαίμων ἐστί, τοῖος ἦς, *qualis est Deus, talis fis.* Loquutio est contracta, quales permultae in Lingua Graeca. *Clericus.*

[315] Ἀεσσιφρονα θυμὸν] Ἀεσιφρονα, βλαψίφρονα, pro ἀσίφρονα, *iniquum, stolidum.* Τὸ ἀεσιφρων pro ἀασιφρων. Hesych. Ἀεσιφρονι, βλαψιφρονι, φρενοβλαβεῖ. ἀασθαι γὰρ τὸ βλαφθῆναι. Sed vtramque *stirpem scribendi* ἐετὰ ab ἄασθαι, ἀεσιφρων, ἀασιφρων pro ἀσίφρων. *Guietus.*

317. et 318. Hi duo versus leguntur apud Plutarchum apud Proclum ex Homero huc inserti, cui libenter adsentimur.

317. Ἄνδρα κομίζει] *curat,* [316] Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ etc.] Hunc et sequentem versum leviter immutatos ex *Homero* sumsit *Hesiodus;* quod, vt habet *Proclus,* observarat *Plutarchus,* qui etiam eos ab alio insertos Hesiodeo poëmati credidit. Prior autem desumtus est ex Odyss. Ρ. vbi hic versus legitur

Αἰδὼς οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει.

Pudor non bonus egenum virum mendicum. Alter vero ex Iliad. Ω. vbi Priamus de Achille Hectoris paulatim illudentem

Γούνατά θ' ἅπτεται ἀνδρὸς· μέγα σόν τε νόημα,
Καὶ μάλα περ κεχολωμένος.

Neque ei pudor est, qui homines valde laedit et irasci. Sed non est vtriusque versus sensus idem, apud vtrumque Poëtam. Sensus *Hesiodi* est, non oportere

tere

Αἰδὼς ἥ τ' ἀνδρῆσι μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησι·
Αἰδὼς τοι πρὸς ἀνολβίην, θάρσος δὲ πρὸς ὄλβον.
Χρήματα δ' ἄχ' ἁρπαγαί· θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω.
Εἰ γάρ τις καὶ χερσὶ βίῃ μέγαν ὄλβον ἕληται,
Ἢ ὅγ' ἀπὸ γλώσσης λήϊσσεται, (οἷά τε πολλὰ
Γίνεται, αὖτ' ἀν δὴ κέρδος νόον ἐξαπατήσῃ
Ἀνθρώπων, αἰδὼ δέ τ' ἀναιδείη κατοπάζῃ)

Pudor qui hominibus valde et obeſt et prodeſt.
Pudor quidem ad paupertatem, audacia vero (ducit) ad diuitias:
Opes autem non rapiendae: diuinitus datae multo meliores.
Si quis enim et manu per vim magnas opes parauerit,
Aut lingua praedatus fuerit, (qualia multa
Fiunt, quam primum lucri amor mentem deceperit
Hominum,) pudorem vero impudentia vicerit)

318. σίνεται] πρόσεστι. ὀνίνησι] ὠφελεῖ. 319. πρὸς ἀνολβίην] Δ[ιαφορά.] παρέκειται. ἀνολβίη] πτωχείαν. πρὸς ὄλβον] [Διαφορ.] παρέκειται. ὄλβον] πλοῦτον. 320. θεόσδοτα] ἐκ θεοῦ πόρου κτησάμενος. 321. ὄλβον] πλοῦτον. ἕληται] λάβῃ. 322. λήϊσσεται] ἀποσείσεται. οἷά] καθά. 323. αὖτ'] αὐτὰν. νόον] νοῦν. 324. κατοπάζῃ] ἀποκρύπτῃ. κατόπιν ἴσον πεσῇ.

318. Αἰδὼς ἥ τ' ἀνδρῆσι] Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. Com. 319. ἀνολβίην] Coiſl. Reg. Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. Com. ὄλβον B. 60. 731. R. S. Coiſl. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 320. ἐκ Heinſ. 321. χερσὶ Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Com. Heinſ.

tere quemquam opus ſit fugere, quodcumque ſit, ſi modo illis ſit cum non eſt, nec aliud quid quam honeſtius ſuppetat, quo victum quaeras. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

318. Αἰδὼς ἥ τ' ἀνδρῆσι] Ita pene ſimus Sirachi cap. 4, 21. Ἔστι γὰρ αἰσχύνη ἐπάγουσα ἁμαρτίαν, καὶ ἔστιν αἰσχύνη δόξα καὶ χάρις. *Robinſ.*

319. Αἰδὼς τοι πρὸς ἀνολβίην θάρσος δὲ πρὸς ὄλβον] Scribendum videtur πρὸς ἀνολβίην, θάρσος δὲ πρὸς ὄλβον; ſubintellige ποιεῖ. *Guietus.*

Αἰδὼς τοι πρὸς ἀνολβίην] Hoc eſt, ſi te puduerit laboris, malisque quiari quam laborem viliorem ſuſcipere, quamuis alius honeſtior non occurrat, ſemper pauper eris: ſin vero audaciter labori cervicem ſubijcias, ad diuitias poteris peruenire. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

324. Κατοπάζῃ] Heſych. κατοπάζαν, ἡσυχάσαι. quae expoſitio huic loco omnino conuenit. Recte Interpres. *Guietus.*

326. Ἀνὰ

Ῥεῖά τε μὴν μάρψειε θεοί, μινύθουσι δὲ οἶκοι
Ἀνέρι τῷ· παῦρον δέ τ' ἐπὶ χρόνον ὄλβος ὀπηδεῖ.
Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην, ὅς τε ξεῖνον κακὸν ἔρξει·
Ὅς τε κασιγνήτοιο ἑῷ ἐνὶ δέμνια βαίνοι
Κρυπταδίης εὐνῆς ἀλόχῳ, πάρος αἰσιμα βέξῃ·
Ὅς τέ τευ ἀφραδίῃς ἀλιτραίνεται ὀρφανὰ τέκνα

Facile et illum pessumdant Dii, minuntur vero familiae
Viri talis: exiguumque ad tempus diuitiae adsunt.
Par vero committit delictum, et qui supplicem et qui hospitem malo afficiet:
Quique fratris sui cubilia adscenderit,
Furtiui causa concubitus vxoris, scelerata patrans:
Quique mala cuiuspiam fraude deceperit orphanos liberos:

325. ῥεῖα] ῥᾴδιως. μὴν] κοὴν (sic). μάρψειε] ἀμαύρωσι· ἀφανίζουσι. μινύθουσι] ὀλιγοῦνται. 326. ἀνέρι τῷ] τῷ ἀνδρὶ τούτῳ. παῦρον] ὀλίγον. ὄλβος] πλοῦτος. ὀπηδεῖ] ἕπεται. 327. ἶσον] ὁμοίως κακῶν. ῥέξει (sic)] πράξει. 328. κασιγνήτοιο] κασιγνήτου ἀδελφοῦ. ἑῷ] ἰδίῳ. δέμνια] λέχη. βαίνει (sic)] ἀναβαίνει. 329. κρυπταδίης εὐνῆς] κρυφίου λέχους ἕνεκα. ἀλόχῳ] γυναικὸς. πάρος αἰσιμα βέξῃ] ἄκαιρα ἀπρεπῆ ῥέξῃ] ποιῶν. 330. τευ] τινὸς. ἀφραδίῃς] μωρίαις. ἀλιτραίνεται] ἁμαρτάνει.

325. ῥᾳ μὴν Acad. 326. πεμψειέν τ' ἐπὶ R. S. 327. ἶσόν Augusti. 328. βαίνει Augusti. Acad. Pro ἑᾷ in Cler. et Rob. male ἐᾷ. 329. Κρυπταδίης Trinc. παραχείρια Trinc. παρακείρια Moschop. 330. ἀλιτραίνεται Augusti. Iunt. et Steph. Com. Heins.

326. Ἀνὲρ δεσμὰ βαίνοι] Ἀναβαίνοι. Guietus.

327. Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην] Ex comparatione scelerum, liquet quanti fuerint Graeci, ab antiquissimis vsque temporibus, supplicibus opitulari; cum eos neglexisse aeque scelestum habeatur ab *Hesiodo*, ac fratris vxorem corrupisse etc. Qui mos etiam diu viguit, vt liquet ex vita Themistoclis, apud *Plutarchum*, vbi narrat quomodo Admeto, Molossorum Regi, supplicarit, pag. 124. inuiolabilisque sua illa ἱκεσίου factus fuerit. Clericus.

329. Κρυπταδίης εὐνῆς] Moschop. et Procus τὸ ἕνεκα, hic subintelligunt. Tzetzes τὸ διὰ supplet. Τὸ ἕνεκα placet. Sic in Ἀσπιδ. v. 406. μαχέσθην Λίγυς ὀξυόεσσιν ἐν ἀγροτέρης ὀλοφοίο. supplet ἕνεκα. Sic et versu sequente κρυπταδίης εὐνῆς subintellige ἕνεκα: deinde lege πάρα κείρια, ἀπρεπῆ καὶ ἀναρμόστα. Moschop. Guietus.

330. Ὅς τέ τευ] Hoc est, τινός. fortasse scribendum: ὅς τε κῳ. Guietus.

333. Ζεὺς

Ὅς τε γονῆα γέροντα κακῷ ἐπὶ γήραος οὐδῷ
Νείκεσι χαλεποῖσι καθαπτόμενος ἐπέεσσιν.
Τῷ δή τοι Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται, ἐς δὲ τελευτὴν
Ἔργων αὖτ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀμοιβήν.
Ἀλλὰ σὺ τῶν μὲν πάμπαν ἔεργ' ἀεσίφρονα θυμόν·
Καδδύναμιν δ' ἔρδειν ἱερὰ ἀθανάτοισι θεοῖσιν

Quique parentem ſenem, miſera in ſenectute,
Probris affecerit, grauibus inceſſens verbis:
Huic certe Iupiter iraſcitur, ad extremum vero,
Pro operibus iniquis grauem exhibet talionem.
Verum tu quidem ab his omnino cohibe ſtultum animum:
Pro facultate autem ſacra facito immortalibus Diis

331. ὅστις] ὅτις. 332. νεικέσι] φιλονεικίαις. καθαπτόμενος] ὀνειδίζων· ἀτιμάζων· λυπῶν. ἐπέεσσιν] λόγοις. 333. τῷ] τότῳ. ἀγαίεται] μισεῖ· ἀγαμαντεῖ. τελευτὴν] τέλος. 334. ἀμοιβὴν] ἀνταπόδοσιν. 335. τῶν] τότων. πάμπαν] παντελῶς. ἔεργ'] ἔεργε· κώλυε. ἀεσίφρονα] ῥᾳθύμων φρονοῦντα. θυμὸν] ψυχὴν. 336. καδδύναμιν] κατὰ δύναμιν. ἔρδειν] θυσιάζειν.

335. τὸν Acad. Trinc. ἔεργ' Heinſ.

333. Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται] Iupiter, minirum, ἱκετήσιος, vt loquitur *Homerus* Odyſſ. N. vbi Vlyſſem, qui ſe deceptum a Phaeacibus putabat, ſic loquentem inducit v. 213.

Ζεὺς ἀφάνη σύμπασιν ἱκετησιος, ὅς τις καὶ ἄλλος
Ἀνθρώπους ἀφέζηται καὶ τίνυται ὅς κε κάμῃσι.

Iupiter, eos vlciſcitur ſupplicum videlicet, qui et alios homines inſpectat, et plectit quiſquis peccauerit. Clericus.

336. Καδδύναμιν ἔρδειν] Socrates frequenter hunc verſum in ore habebat, vt prodidit Xenophon lib. I. memorabil. Cum ex ſe-

„quibus, inquit, facultatibus „parua offerrat, afferumenta „nihilo inferiorem iis ſe eſſe „arbitrabatur, qui ex amplis „et magnis facultatibus multa „et magna offerrent ſacrificia; „nam honeſtum Diis eſſe negabat, ſi magis potius beſtiis „et amplis ſacrificiis, quam „paruis, delectarentur; fore „enim vt ea quae a pauis offeruntur, plerumque illis gratiora eſſent, quam quae a locupletibus et boni offerunt; neque ſi„vendum hominibus diſebat, ſi Diis gratiora forent ea quae a malis, quam ea quae a bonis offerentur. Imo exiſtimabat eos honoribus ſibi a„piis delatis, maxime gaudere. Hiſtorium *Xenophon*, quibus verba optime declarent, quid ſit κατὰ δύναμιν ἔρδειν, tempori

pro

Ἁγνῶς καὶ καθαρῶς, ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν·
Ἄλλοτε δὴ σπονδῇς θυέεσσί τε ἱλάσκεσθαι,

Caſte et pure, nitidaque femora adole.
Interdum certe libaminibus atque adoramentis placa,

337. ἀγλαὰ μηρία] καθαρὰς μηρούς. 338. θυέεσσι] θυσίαις. ἱλάσκεσθαι] ἐξευμενίζεσθαι. [ſubaud.] θύλα.

338. σπονδῇσι B. 699. R. S. Coiſl. Auguſt. Acad. Senat. Ald. Iunct. 1. 2. Trinc. Steph. Com. θύεσσι B. 699. R. S. Heinſ.

pro ratione facultatum ſacra facere. Ex ſchedis paternis. *Clericus.*

Καδδύναμιν δ' ἔρδειν] Huic praecepto conforme eſt Horatianum illud, quo Maecenatem e graui morbo recreatum hortatur: *Reddere victimas Aedemque votiuam memento; Nos humilem feriemus agnam.* lib. 2. Od. 17. Et l. 3. Od. 23. *Caelo ſupinas ſi tuleris manus.* Rob.

337. Ἁγνῶς καὶ καθαρῶς] Graeci *Heſiodi* Interpretes referunt vocem ἁγνῶς ad animum, et καθαρῶς ad corpus. Verum vtraque vox ad vtrumque pertinet, et primum quidem ad animum, deinde etiam ad corpus. *M. Tullius* Lib. II. de Legibus, vbi interpretatur legem, cuius initium eſt: *Ad Diuos adeunto caſte, Pietatem adhibento* etc. *caſte*, inquit, *Lex iubet adire ad Deos, animo, videlicet, in quo ſunt omnia, non tollit caſtimoniam corporis; ſed hoc oportet intelligi, cum multum animus corpori praeſtet, obſerueturque, vt caſta corpora adhibeantur, multo eſſe in animis id ſeruandum magis; nam illud vel adſperſione aquae, vel dierum numero tollitur; animi labes nec diuturnitate euaneſcere, nec amnibus vllis elui poteſt.* Notiſſimum eſt ſacra veſtibus, manibus, vaſiſque putis fieri ſolita; et recenti Venere pollutos ab iis amotos. Ex ſchedis paternis. *Clericus.*

Ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν] Ἐπικαίειν. Τμῆσις. *Guietus.*

338. θυέεσσί τε ἱλάσκεσθαι] Graeuii ſententiae accedo, qui hoc in loco θυέεσσι vertit, non *hoſtiis*, ſed *odoramentis.* In priore verſu praeceperat poëta, vt *hoſtiae* diis mactarentur, quae quoniam fieri quotidie, a pauperibus ſaltem, non poſſent, monet igitur, vt libaminibus et odoramentis, cultu ſcil. faciliore et magis expedito, matutino et veſpertino tempore dii placarentur. Porro ſi τὸ θῦον et τὸ θῦμα eiuſdem ſint ſignificationis, ſatis conſtat τὸ θῦον opponi τοῖς ἱερείοις. Sic enim Thucydides lib. 1. Ἔστι γὰρ καὶ Ἀθηναίοις Διάσια, ἃ καλεῖται Διὸς ἑορτὴ Μειλιχίᾳ μεγίστῃ,

Ἦ μὲν ἐπ' εὐνάζῃ, καὶ ὅταν φάος ἱερὸν ἔλθῃ·
Ὡς κέ τοι ἵλαον κραδίην καὶ θυμὸν ἔχωσιν
Ὄφρ' ἄλλων ὠνῇ κλῆρον, μὴ τὸν τεὸν ἄλλος.
Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν ἐᾶσαι.

Et quando cubitum ieris, et quando matutinum tempus venerit:
Vt beneuolum erga te cor atque animum habeant;
Vt aliorum emas agrum, non tuum alius.
Amicum ad conuiuium vocato, inimicum vero relinque.

339. ἠμὲν (sic)] καὶ. εὐνάζῃ] εἰς ὕπνον ἐπῇσις. φάος] φῶς. 340. ὡς] ἵνα. ἵλαον] ἱλαρὸν. θυμὸν] ψυχὴν. 341. ὠνῇ] ἐγοράζεις. κλῆρον] κληρονομίαν. τὸν τεὸν] τὸν σὸν. 342. φιλέοντ'] φιλοῦντα. δαῖτα] εὐωχίαν. καλεῖν] {subaud.} δεῖν. ἐᾶσαι] ἀφιέναι.

330. ἠμὲν August.

μεγίστῃ; ἔξω τῆς πόλεως· ἐν ᾗ πανδημεὶ θύσσι πολλοί, ἐχ ἱερεῖα, ἀλλὰ θύματα ἐπιχώρια. *Nam apud Athenienses quoque sunt Diasia, quae maximus Iouis Milichii dies festus vocantur, et extra urbem celebrantur: in quo ex omni hominum genere multi immolant non hostias, sed placentas quasdam, quibus indigenae uti solebant.* Ad hunc locum vide, ne respexisse Iulius Pollux l. 1. c. 4. vbi τὸ θυμιᾶν exponit ἀρώματα λύειν (lege θύειν) ἐν πυρί. τὰ δὲ ἀρώματα καὶ θυμιάματα καλοῦσι. Θουκυδίδης δ' αὐτὰ εἰρηκεν ἀγνὰ θύματα, πρὸς τὰ αἱμάσσοντα καὶ σφαττόμενα ἀνατιθεὶς ἐμφέρειαν, λιβανωτόν. *Aromata vero ipsa et fussimenta vocantur. Sed Thucydides ea vocauit pura sacrificia, oppositionem faciens inter animalia, quae mactata ora cruentant, et inter myrrham atque thus.* Rob.

342. Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν] *Quis vero vnquam, praetermissis amicis, inimicos ad conuiuium vocauit? Profecto nemo. Itaque a praecipiendo supersedere potuisset Hesiodus, qui hic nescio quid habet senile, et frigidum. Clericus.*

Saepe in notis suis Ioh. Clericus sterilitatis et frigiditatis Hesiodum accusat. Ad haec satis erit, hoc in loco semel respondisse. Elegantiam, et acumen, quae recentiores tam sedulo sectantur, in antiquis illis scriptoribus frustra requiras. Illi nudam simplicitatem, et veritatem non fucatam amaverunt, deliciarum omnium et facetiarum incurioſi. Quod quidem tum ex sacro Codice, tum ex Homero, qui solus ex profanis auctoribus ad Hesiodi aetatem creditur assurgere, abunde constat. *Robinſ.*

Τὸν δὲ μάλιστα καλεῖν, ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται,

Eum autem potissimum vocato, quicumque te prope habitat. Si enim tibi aliquod negotium rusticum inexspectatum eueniat,

343. σέθεν] τε. ἐγγύθι] πλησίον. ναίει] οἰκεῖ. 344. χρῆμ' ἐγχώριον] χρεία τοπικὴ.

343. Τόνδε Augusti. Ald. 344. γάρ τι Coisl. χρῆμα Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

344. Ἐγχώριον] Legit hic *Stephanus*, in voce Κώμη, ἐγκωμιον, quemadmodum legit etiam *Proclus*. Ἐγκώμιος idem est ac ἐγχώριος, quia κώμη et χώρα idem sunt; nempe, *vicus*. Ideoque adiectiua haec sonant *incolam vici*, aut *pertinentem ad vicum*. Perinde est vtramuis lectionem sequamur. *Clericus*.

Ἄλλο γένηται] Τὸ ἄλλο hic fortuitum exponit Heinsius, cuius vide notas. vers. sequ. γείτονες ἄζωσοι, vicini inermes. ζώσαντο δὲ πηοί. tardius veniunt ad suos. *Guietus*.

Ἄλλο γένηται] Rem non tantum *inexspectatam*, sed *malam* quae *alia* dicitur κατ' εὐφημίαν, significari dudum ostendit *Dauid Clericus*, patruus meus, Quaestionum sacrarum XVI. quam adito. *Clericus*.

Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται] Elegantissimum est illud ἄλλο, quo hoc loco ea ratione vsus est, qua frequenter Scriptores Attici τῷ ἄλλως. Sic apud Lucianum Venus in Iudicio Deorum, cum instaret Mercurius, vt causam sciret, cur de Paride tam studiose inquireret, respondet, ἄλλως ἠρόμην. Est igitur, χρῆμ' ἄλλο, ἡ βλάβη, ἡ τύχη ἐπιπεσοῦσα, ἡ βλάβη, ἢ περιπεσών τις τύχῃ λανθάνει. detrimentum siue infortunium inexspectatum et fortuitum. χρῆμα ἄλλο vocat Virgilius, id quod Graeci ἀλλως dicunt, *tantum* reddit. Sic in illo Sileni,

Serta procul tantum capiti delapsa iacebant,

οἱ στέφανοι ἄλλως ἔκειντο. Quintus Calaber, vitam humanam, ἀνθρώπινον βίον eleganter ἄλλον esse dicit, quia mala bonis, bonis mala sine vlla ratione attribuuntur. Locus est elegantissimus elegantis Poëtae:

— τὰ δ' ἄλλυδις ἄλλα φέρουται
Πνοιὴ ὡς ἀνέμοιο, καὶ ἀντέα πολλάκις ἐσθλῶν
Ἀμφεχύθη μέγα πῆμα· λυγρῷ δ' ἐπὶ κάππεσεν ὄκβος
Οὔ τι ἑκών. ἄλλος δὲ πέλει βίος ἀνθρώποισι. *Heinsius*.

347. Ἐμ-

Γείτονες ἄζωστοι ἔκιον, ζώσαντο δὲ πηοί.
Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.
Ἔμμορέ τοι τιμῆς ὅς τ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ.
Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.
Εὖ μὲν μετρεῖσθαι παρὰ γείτονος, εὖ δ' ἀποδοῦναι,
Αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λῷϊον, αἴ κε δύνηαι·
Ὡς ἂν χρηίζων καὶ ἐς ὕστερον ἄρκιον εὕρῃς.
Μὴ κακὰ κερδαίνειν· κακὰ κέρδεα ἶσ' ἀτησιν.
† Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τῷ προσιόντι προσεῖναι.

Vicini discincti accurrunt, cinguntur autem cognati.
Noxa tam magna est malus vicinus, quantum bonus commodum.
Nactus est rem bonam, quicumque nactus est vicinum bonum.
Neque bos interierit, nisi vicinus malus sit.
Recte quidem metiaris a vicino (mutuum accipiens) recte etiam redde,
Eadem mensura, et amplius, si quidem possis:
Vt indigens etiam in posterum promtum inuenias.
Ne mala lucra capter: mala lucra aequalia damnis.
† Amantem te ama, et inuisentem inuise.

345. ἔκιον] ἔρχονται. ζώσαντο] ἐζώσατο. ἠποὶ (sic)] συγγενεῖς. 346. μέγ' ὄνειαρ] μεγάλη ὠφέλεια. 347. ἔμμορε] ἔτυχε. bis. ἐσθλοῦ] καλοῦ. 349. μετρεῖσθαι] μέτρῳ δανείζεσθαι. 350. λῷϊον] κρεῖττον. αἴκε] ἐὰν. δύνηαι] δύῃ. 351. ὡς] ἵνα. χρηίζων] χρήζων. ἄρκιον] ἱκανὸν. 352. ἄτησι] βλάβαις. 353. φιλέοντα] φιλοῦντα.

345. δ' ἠποὶ Augusti. 348. ἀπόλοιτ' Trinc. μι Trinc. 352. Ἵνα ἄτησι B. 60.

347. Ἔμμορέ τοι τιμῆς] Pretium, rem pretiosam. Interp. *bonum*. v. 351. ἄρκιον est sufficiens non promtum, vt vulgo. *Guietus.*

349. Εὖ μὲν μετρεῖσθαι] Hoc est; si sementem a vicino, si vinum mutuum accipias, cave quidem ne minus accipias, quam te accepisse apocha fateris; sed fac vt parem mensuram reddas aut etiam cumulatiorem. Stultum est pati tibi fucum fieri, aut a te exigi posse plus quam debeas; sed iustum est paria reddere, liberale etiam plura, quando licet. *Clericus.*

351. Ἄρκιον] Praesens. *Scaliger.*

353. Τὸν φιλέοντα φιλεῖν] Hic et duo sequentes versus plane sunt illiberales. Attamen propterea eos non abiudicarim

Καὶ δόμεν ὅς κεν δῷ, καὶ μὴ δόμεν ὅς κεν μὴ δῷ.
† Δώτῃ μέν τις ἔδωκεν, ἀδώτῃ δ' ὅτις ἔδωκεν. 355
Δὼς ἀγαθὴ, ἅρπαξ δὲ κακὴ, θανάτοιο δότειρα.
Ὅς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων, ὅγε καὶ μέγα δοίη,
Χαίρει τῷ δώρῳ, καὶ τέρπεται ὃν κατὰ θυμόν.
Ὅς δέ κεν αὐτὸς ἕλῃται, ἀναιδείῃφι πιθήσας,

† Et da ei qui dederit, neque da ei qui non dederit.
† Datori quidem est qui dat, non danti vero nemo dare solet.
Donatio bona, rapina vero mala atque lethifera.
Quicumque etiam vir libens dat, etsi multum dederit,
Gaudet donando, et delectatur suo in animo.
Qui vero libens rapuerit, impudentia fretus,

354. δόμεν] δῶναι. bis. κε (sic)] ἂν. κεν] ἂν. 355. δώτῃ] τῷ μεταδοτικῷ. ἀδώτῃ] τῷ ἀμεταδότῳ. ὅτις] ἐδόθη. 356. δὼς] δόσις· ἡ ὀφειλὰ. ἅρπαξ] ἁρπαγὴ. δότειρα] πρόξενος. 357. κεν] ἂν. ὃς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ] [subaud.] δῷ. ὅγε] ἑκὼν. 358. τέρπεται] εὐφραίνεται. ὃν] ἴδιον 359. ἀναιδείῃφι] ἀναιδείᾳ. πιθήσας (sic)] πειθθείς.

355. pro κεν priori in cod. Aug. est κε. 357. ὅγε κ' ἐν B. 731. κὴν Ald. δὴν B. 63. 699. 731. Coisl. Augusti. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinsi. 358. χαίρει τε Acad. Senat. 359. πειθήσας Augusti.

dicarim Poëtae, vt fecit *Plutarchus*, quod nos docent Graeci Scholiastae; nihil enim vetat eum parum liberalis, atque parum erectae fuisse indolis. Haec eadem ratio facit vt minime admittam eorum interpretamentum, qui volunt *Hesiodum* praecipere eos amicos seligendos, qui sciant esse amici et ab inhumanitate sint remoti; iisque dandum, qui liberales sint, non auaris; praeterquam quod vel hoc sensu frigidissima, sunt haec praecepta. Quis enim eius amicitiam colat, qui sibi non sit amicus? Quis eum muneribus donet, qui sit dumtaxat auarus, nec vnquam velit ea vllo officio remunerari, quamuis possit? *Clericus.*

Προσίοντι προσεῖναι] Τὸν προσηγορεύοντα προσηγορεῖ. vide Tzetzem de his versibus. accedere προσηγορεῖν. τὸν προσηγορεύοντα προσηγορεῖ, τῷ εὐομίλῳ εὐομιλεῖ. *Guietus.*

356. Ἅρπαξ pro ἁρπαγὴ, vt v. 191. ὕβριν pro ὑβρισήν. *Scaliger.*

357. Ἀνὴρ ἐθέλων] Ἔδωκεν ἀνὴρ. et ὅγε καὶν μέγα δώῃ. Anastrophe pro καὶν ὅγε μέγα δώῃ. *Guietus.*

358. Χαίρει τῷ δώρῳ] Hoc est, donatione facta. *Idem.*

360. Καὶ

Καί τε σμικρὸν ἐὸν, τό τ' ἐπάχνωσεν Φίλον ἦτορ. 360
Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο,
Καὶ θαμὰ τῷδ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.
Ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει, ὃδ' ἀλύξεται αἰθοπα λιμόν.
Οὐδὲ τό γ' εἴν οἴκῳ κατακείμενον ἀνέρα κήδει.

Quamuis id ſit exiguum, tamen cruciat ſuum animum.
Siquidem enim paruum paruo addideris,
Et frequenter iſtud feceris, mox magnum et hoc euaſerit.
Qui vero parto adiicit, is vitabit atram famem.
Neque vero quod domi repoſitum eſt hominem ſollicitum habet.

360. ἐὸν] ὄν. τόγ'] τῦτο. ἐπάχνωσε (ſic)] ἐλύπησε. φίλον ἦτορ] φίλην ψυχὴν τῦ ἀφαιρεθέντος. 361. κεν] ἂν. 362. θαμὰ] συνεχῶς. ἔρδοις (ſic)] ποιοῖς. τάχα] ἴσως. τὸ] τῦτο. 363. ἀλύξεται] ἀφεύξεται. αἰθοπα] κακοτεχνὸν. 364. κήδει] λυπεῖ.

360. τόχ' Auguſt. Pro τά τ' male in Cler. τότ'. ἐπάχνωσε Auguſt, Ald. Iunt. I. 2. Trinc. φίλον ἦτορ codd. Rob. omnes, ed. Trinc. atque ita Rob. edidit. Vulgo κῆρ. 361. ἐπὶ σμικρὸν Ald. Iunt. I. 2. Trinc. Steph. ἐπὶ σμικρῷ Palat. vet. et rec. 362. τῦτ' Trinc. Iunt. ἔρδεις B. 60. 699. In cod. Aug. ſic, ἔρδοις. 363. ἐπιόντι Auguſt. 364. ἐν Auguſt.

360. Καί τε σμικρὸν] Forſan, Καί τοι. ἐπάχνωσεν φίλον κῆρ] ἦτορ placet. ἐπάχνωσεν, hoc eſt, ἐλύπησεν, συνέσειλεν. contriſtat, contraxit; ſubintellige, ei cui ablatum. παχνόω geku conſtringo, congelo proprie. Sic Metaphorice pro triſti moerore afficio. Homer. Iliad. P. Τῷ δ' ἐν φρεσὶν ἄλκιμον ἦτορ παχνῦται. Cordis ſyſtolen ſeu contractionem ſequitur triſtitia. Ceterum in fine verſus legendum videtur φίλον ἦτορ, pro φίλον κῆρ, quod ſuppoſitum eſt a librariis. Locus ex Homerico ſupra citato expreſſus foret. Scribendum τὸ γ' ἐπάχνωσεν φίλον ἦτορ. *Guietus.*

Καί τε σμικρὸν ἐὸν καὶ τὰ ἑξῆς] Vera haec ſunt, quis neget? ſed non opus fuit Muſarum afflatu, vt excogitarentur aut ſcriberentur, quae vel a vetula cogitari, nec frigidius exprimi potuerunt. *Clericus.*

Φίλον ἦτορ] Vulgares editiones habent φίλον κῆρ. Sed cum omnium Codd. conſenſu reſtitui φίλον ἦτορ, quam etiam lectionem tuetur Suidas. *Rob.*

364. Αἰθοπα λιμὸν] Atram, deformem, turpem. et malefuada fames et turpis Stat. Initio huius verſus, Ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει. ὃς δὲ ἐπιφέρει τῇ οὐσίᾳ, hoc eſt, τῇ ἐσίᾳ. *Guietus.*

Οἶκοι βέλτερον εἶναι, ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύραζε. 365
Ἔσθλὸν μὲν παρεόντος ἑλέσθαι· πῆμα δὲ θυμῷ,
Χρηίζειν ἀπεόντος· ἅ σε φράζεσθαι ἄνωγα.
Ἀρχομένῳ δὲ πίθῳ, καὶ λήγοντος κορέσασθαι·
Μεσσόθι φείδεσθαι· δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ.

Domi melius esse, quoniam damno obnoxium quod foris est.
Bonum quidem de praesenti capere: noxa vero animo
Egere absente: quae te cogitare iubeo.
Quum relinitur dolium, et fere est epotum, saturare:
Medio parce: sera vero in fundo parcimonia.

365. οἶκοι] ἐν τῷ οἴκῳ. τὸ θύραζε] τὸ ἐκτὸς. 366. παρεόντος] παρόντος. ἑλέσθαι] λαβεῖν. πῆμα] βλάβη. 367. χρηίζειν] χρήζειν. ἀπεόντος] ἀπόντος. φράζεσθαι] σκοπεῖσθαι. ἄνωγα] κελεύω. 368. κορέσασθαι] χορτάσαι [subaud.] θέλε. 369. μεσσόθι] μέσον. φείδεσθαι] ἀκριβολογεῖσθαι. [subaud.] θέλε. πυθμένι] τέλει.

365. Οἶκοι Aug. Ald. Iunt. 1. 2. Com. Heinſ. 367. ἀπόντος Senat. 369. δεινὴ B. 60. 699. 731. R. S. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ.

366. Οἶκον βέλτερον] Subintellige τὸν βίον. victualia. *Guietus.*

367. Παρεόντος] De praeſentibus, hoc eſt, de domi reconditis, in penu. *Guietus.*

368. Ἀρχομένῳ δὲ πίθῳ] Conſtat quidem vinum ἐν πυθμένι minus generoſum eſſe, cum vappeſcere, aut aceſcere ſoleat; ſed neſcio an quod primum, relito dolio, bibitur ſit deterius, ac proinde an copioſius bibendum, eadem de cauſa ac quod vltimum ſupereſt. *Clericus.*

369. Δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ] Alii δεινὴ. verſu ſequente Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος etc. Μισθὸς ὁ ταχθεὶς ὑπ' ἀνδρὸς φίλῳ ἄρε. ε. v. 371. ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι. Τμῆσις pro ἐπιθέσθαι. *Guietus.*

Δεινὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ] Scribo δειλή. Sicut Poëtis δειελινὸν, μετὰ πλεονασμῷ Ἰωνικῷ, eſt δειλινὸν. Sic δειλὸν μετὰ συγκοπῆς, idem eſt quod *ſerum*: quamobrem omnes quotquot haec tangunt Scriptores *ſerum* vertunt. Sic in Catalectis Virgilii:

Et helluato ſera patrimonio
In fratre parſimonia.

Namque huc reſpicit ὁ γραψάμενος. quod non fugit quoque magnum Scaligerum. *Sera parſimonia*, δειλὴ φειδὼ ſicut δειλὴ ὀψία. et ſimilia. *Heinſius.*

370. Μι-

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἔστω.
Καί τε καγιγνήτῳ γελάσας ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι.
Πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ἄλεσαν ἄνδρας.

Merces autem viro amico conſtituta ſufficiens eſto.
Etiam cum fratre ludens, teſtem adhibeto.
Credulitas pariter ac diffidentia perdere ſolent homines.

370. εἰρημένος] συμπεφωνημένος. ἄρμος] ἁρμὸς. 371. καγιγνήτῳ] ἀδελφῷ. γελάσας] παίζων. θέσθαι] θεῖναι. 372. ὁμῶς] ὁμοίως. ἄλεσαν] ἔφθειραν.

370. Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ] Hoc velle videtur *Heſiodus*, amico indigenti, ſi eius opera vtamur, conſtituendam eſſe mercedem eius operae conuenientem, non eius amicitia abutendum. Digna ſunt notatu quae de hoc verſu habet *Plutarchus*, initio ferme vitae Theſei, vbi ſic de Pittheo, Theſei auo: Δόξαν μάλιστα πάντων, ὡς ἀνὴρ λόγιος ἐν τοῖς τότε καὶ σοφώτατος, ἔσχεν. ἦν δὲ τῆς σοφίας ἐκείνης τοιαύτη τις ἰδέα καὶ δύναμις, οἵᾳ χρησάμενος Ἡσίοδος εὐδοκίμει μάλιστα περὶ τὰς ἐν τοῖς Ἔργοις γνωμολογίας, καὶ μίαν γε τούτων ἐκείνην λέγεσι Πιττθέως εἶναι, Μισθὸς καὶ τὰ ἑξῆς. Τοῦτο μέν ἔν καὶ Ἀριστοτέλης ὁ Φιλόσοφος εἴρηκεν: *habuit prae omnibus illius aeui famam eruditi et ſapientis viri. Erat autem ſapientiae illius ea ſpecies et vis, qua vſus Heſiodus famam ſibi peperit, praeſertim in ſententiis quae ſunt in Operibus. Vnam harum illam ferunt Pitthei fuiſſe*, Merces etc. *Atque hoc etiam Ariſtoteles Philoſophus tradidit.* Clericus.

371. Ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι] Si agatur, nempe, negotium alicuius momenti; alioqui vita non eſſet vitalis, ſi omnes inſidiatorum loco eſſent habendi. Viuebat *Heſiodus*, apud Graeculos, de quorum multis dici fortaſſe potuit, quod de Populo Romano ſcripſerat *Lucilius*, cuius verba exſtant apud *Lactantium* Inſt. Diuin. Lib. V. c 9.

Vni ſe atque eidem ſtudio omnes dedere et arti,
Verba dare vt caute poſſint, pugnare doloſe;
Blanditia certare, bonum ſimulare virum ſe,
Inſidias facere, vt ſi hoſtes ſint omnibus omnes. Clericus.

372. Πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς] Scribo, poſtulante verſu: Πίστεις δ' ἄρ τοι ὁμῶς. Interpres πίστις legit in ſingulari, vertit, *credulitas.* Phaedrus imitatus eſt hunc locum fabula X. lib. 3. *Periculoſum eſt credere et non credere.* Guietus.

Μηδὲ γυνή σε νόον πυγοστόλος ἐξαπατάτω,
Αἰμύλα κωτίλλουσα, τεὴν διφῶσα καλιήν.
Ὃς δὲ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅγε φιλήτῃσι. 375
Μουνογενὴς δὲ παῖς σώζοι πατρώϊον οἶκον

Ne vero mulier te animo nates exornans decipiat,
Blande garriens, tuum inquirens sinum.
Qui namque mulieri confidit, confidit is furibus.
Vnicus vero filius seruet paternam domum

373. πυγοστόλος] πόρνη, ἡ τὸν ἑαυτὴν (sic) ἑαυτῆς πρωκτὸν κοσμοῦσα. 374. αἰμύλλα (sic)] ἀπατηλὴ. κωτίλλουσα] λέγουσα· ἀπατῶσα. τεὴν] τὴν σὴν. διφῶσα] ἐρευνῶσα. καλιὴν] οἰκίαν. 375. πέποιθε] θαῤῥεῖ. ὅγε] ὅτις. φιλήτῃσι] φιλήταις· ἀπατηλοῖς. 376. παῖς] παῖς.

373. Μὴ δὲ August. Ald. 374. Αἰμύλλα August. 375. Φιλήτῃσι codices Robinſ. omnes.

373. Πυγοστόλος] Stolae muliebres tunc temporis fortaſſe, in poſtica parte, erant in nodum collectae. Iam a multis annis, in magna Europae parte, ſunt omnes mulieres πυγοστόλοι. *Clericus.*

Πυγοστόλος] Apud Suidam exponitur *Lena*, *Meretrix*, Προαγωγὸς, Μαυλίστρια. A Moſchopulo, Ἑταιρὶς ἑαυτὴν ἐπὶ πορνείᾳ στολίζουσα. Quibus aſſentitur Proclus. *Rob.*

375. Φιλήτῃσι] Eſt verbum purum putum Aeolicum, quod in magna Graecia dicebant πιλητής. *Scaliger.*

Φιλήτῃσι] An Φηλήτῃσιν. A Φηλήτης τὸ Φηλέω, ἀπατῶ. Φηλήτης impoſtor, ἀπατεών. placet τὸ Φιλήτης. habet Heſychius et alii. Tzetzes dubitat de vocabuli ſcriptura et τὸ Φηλήτης videtur praeferre. ἐπέχω. *Guietus.*

Φιλήτῃσι] *Helladius* Bezantinous in Chreſtomathia, quae eſt apud *Photium*, in Bibliotheca: Κατ' εὐφημισμὸν οἱ Ἀττικοὶ τὸν κλέπτην Φιλήτην λέγουσι· οἱονεὶ μισητὸν· ἢ καὶ Φιλητὴς ὁ κλέπτης, διότι Φιλεῖ λαμβάνειν τὰ ἀλλότρια: *Attici boni ominis cauſa, furem* Φιλητὴν *dicunt, quaſi exoſum* (nempe κατ' ἀντίφρασιν) *vel* Φιλητὴς *fur, quia amat accipere aliena.* Crediderim potius dictum ſic proprie furem non quemuis, ſed qui amicitiam ſimulans furatur; quales mulieres, quas deſcribit hic *Heſiodus.* Vide tamen *Voſſium* in Etymolog. ad vocem *Pilo.* Clericus.

376. Πατρώϊον οἶκον] Sic diſtinguendum videtur. Τελεία στιγμὴ poſt τὸ οἶκον. Φερβέμεν ὡς γὰρ π. Paſce; ita enim opulentia creſcat in aedibus. Notum illud Catonis ex Plutarcho, paſcere, bene paſcere, male paſcere. *Guietus.*

377. Φερ-

Φερβέμεν· ὡς γὰρ πλῆτος ἀέξεται ἐν μεγάροισι.
Γηραιὸς δὲ θάνοις ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων.
Ῥεῖα δέ κεν πλεόνεσσι πόροι Ζεὺς ἄσπετον ὄλβον.

Pascendo: ita enim opulentia crescet in aedibus.
Senex autem moriaris, alium filium relinquens.
Facile vero et pluribus praebuerit Iupiter ingentes opes.

377. φερβέμεν] φέρβειν. διοσκορ. ὡς] ὥτως. ἀέξεται] αὔξει. μεγάροισι] δόμοις. 378. ἐγκαταλείπων] ἀφείς. 379. ῥεῖα] εὐκόλως. πλεόνεσσι] πλείοσι. πόροι] δώσει. ἄσπετον] πολὺν. ὄλβον] πλοῦτον.

377. Φερβέμεν· ὡς γὰρ πλῆτος] Hic versus quam inepte cum sequenti cohaereat, fieri non potest, quin animadvertat quiuis, nam plane τὸ ἀκόλουθον desideratur. Ego dubitare non possum, Hesiodum hoc modo scripsisse, vt versus transponantur:

Μουνογενὴς δὲ παῖς σώζοι πατρώιον οἶκον,
Γηραιὸς δὲ θάνοις ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων
Φερβέμεν· ὡς γὰρ πλῆτος ἀέξεται ἐν μεγάροισι.

Ita rei causa sequitur, quae interpellata erat, absurde interiecto illo versu: Ῥεῖα δέ κεν: nam τὸ δὲ apud Hesiodum αἰτιολογικὸν esse, qui eum triverunt, ignorare non possunt. Porro ἐγκαταλείπων ἕτερον παῖδα Φερβέμεν, recte dictum est. Pueri φέρβεσθαι dicuntur, dum in tenera illa aetate sunt, qua crescunt nutriunturque, vt et βόσκεσθαι. Tale est illud Sophoclis Aiace:

Τέως δὲ, κἀφοῖς πνεύμασιν βόσκει, νέαν
Ψυχὴν ἀτάλλων, μητρὶ τῇδε χαρμονήν.

Idem est βόσκεσθαι, φέρβεσθαι, ἀτάλλειν. Mens haec erit:

Vnicus vero filius domum patrem
nam seruet,
Senex vero prinsquam moriaris
alium relinques
Crescentem: ita enim diuitiae
in aedibus crescunt
Iupiter enim pluribus facile plu-
res adiungit opes.

dubitare non possum. *Heinsius.*

378. Suus pro eius et tuus abutuntur poetae. *Scaliger.*

Ἕτερον] MS ἀταλὸν παῖδα, hoc est, tenerum puerum. Nam quid sibi vult ἕτερον παῖδα? Ex senis felicitate est puerum heredem relinquere, nam prouectiores patribus molesti esse solent. ex ἀταλὸν ἄταρον, ex quo ἕτερον. Hic versus Proclo ἀδιανόητος et reiiciendus, Heinsio transponendus. vide notata. vers. sequ: πλεόνεσσι, subintellige, sibi inuicem succedentibus. v. seq. 380. ἐπιθήκη. subintelliges curae. *Guietus.*

Πλείων μὲν πλεόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη
Σοὶ δ' εἰ πλείστη θυμὸς ἐέλδεται ἐν φρεσὶ σῇσι,
Ὧδ' ἔρδειν· ἔργον δέ τ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι.
Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων,
Ἄρχεσθ' ἀμητοῦ· ἀρότοιο δὲ, δυσσομενάων.
Αἵ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα

Maior autem plurium cura, maior quoque acceſſio.
Tua ſi opes mens appetit in animo tuo,
Sic facito: operamque operae ſubinde addito.
Pleiadibus Atlante natis exorientibus,
Incipe metere; arare vero, occidentibus.
Hae quidem nocteſque et dies quadraginta

380. ἐπιθήκη] ἐπίδοσις. 381. θυμὸς] ψυχὴ. ἐέλδεται] ἐπιθυμεῖ. ἧσιν (ſic)] αἷς· ἰδίως. 382. ὧδ'] ὅτως. ἔρδειν] θέλε ποιεῖν. ἐργάζεσθαι] ποιεῖν θέλε. 383. Ἀτλαγενέων (ſic)] τῶν συγατέρων τοῦ Ἄτλαντος. ἐπιτελλομενάων] ἐπιτελλουσῶν. 384. ἄρχεσθ'] θέλε ἄρχεσθαι. ἀμητοῦ] τοῦ ἀμᾶν. δυσσομενάων] δυνουσῶν.

381. φρεσὶν ἧσιν codd. Robinſ. omnes, Auguſt. Acad. Com. φρεσὶν ἧσι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. 382. καὶ ἔργον ἐπ' ἔργῳ codd. Robinſ. 383. Πληϊάδων in Ald. ed. ſcribitur maiuſcula littera vt noui libri initium. Ἀτλαγενέων (ſic) Auguſt. ἐπιτελλομενάων Trinc. 384. ἀρότοιο Auguſt. 385. Αἵ δ' ἥτοι Iunt. 1. 2.

383. Ἐπιτελλομενάων] Nullus Poëta, praeter hunc, inſeruit α in genitiuo adiectiui nominis. *Scaliger.*

Ἐπιτελλομενάων.] Τῇ ἑῴᾳ ἐπιτολῇ v. ſequ. δυσσομενάων τῇ ἑῴᾳ δύσει. *Guietus.*

Πληϊάδων] Hoc eſt, circa 11. Maii, nam haec intelligenda ſunt de ortu Heliaco Pleïadum, qui ſaeculo *Heſiodi*, ex calculo *Dionyſ. Petauii* Variar. Diſſert. Lib. II. c. 9. factus eſt in gradu Tauri I. Nam hoc circiter eſt tempus initii meſſis, in Graecia. Praeterea *Heſiodus* Agricolis ſcribens de ortu loquutus eſt, qui conſpicuus eſt, non de eo qui vulgo animaduerti nequit, nec, niſi rationibus Aſtronomicis, innoteſcit. Multa habet, hanc in rem, *Claud. Salmaſius* Cap. XXXVII. Exercitat. Plinianarum, ſed ea valde intricata et perplexa, quae caſtigauit *Petauius* memorati Operis Libro VII. Vtrumque adire poterunt ii, quorum intererit noſſe errata *Salmaſii*, quae ad *Heſiodum* noſtrum non pertinent. *Clericus.*

385. Ἀρότοιο δὲ δυσσομενάων] „Matutinum ortum „Φαινο-

„Φαινόμενον, seu ἡλιακὸν, „significari, ac δύσιν ἑωαν seu „occasum cosmicum ne pueri „quidem nesciunt. *Hesiodi* tae„culo ortus ille contingebat „in Tauro. Stellae sunt Ver„giliae plures, vna est ex iis „lucidior ceteris, magnitudi„nis tertiae. Ea tempore *He„siodi* occidebat heliace in Gra„du Arietis, 4, 8′. oriebatur in „Tauri gradu 11, 4′. At prima „stella, versus occidentem, oc„casum Heliacum faciebat in „gradu Arietis 0, 51′. Inter„vallum inter occasum primae „Pleiadum et ortum lucidae „gradus 40. Merito itaque die„bus abscondi quadraginta „Vergilias canit *Hesiodus*. Sol „in Arietem vero motu sub„ibat, *Hesiodi* tempore, Mar„tii 31. Quippe anno Per. Iu„lianae 3714. verus locus solis „in Arietis initio fuit Athenis „Martii 31. hora post mediam „noctem 1, 24′. Itaque Tau„rum ingrediebatur Aprilis 30. „Maii proinde 11. die, lucida „Pleïadum oriebatur, vltima „vero Pleïadum ad orientem „Maii 16, quo tempore Messis „incipiebat in Graecia. Occa„sus earumdem matutinus in „Libra 19. gradu fiebat, sed „verus nec adspectabilis. Ideo „circa initium Scorpii ἐπιτα„τάδυσις Φαινομένη accidit „ineunte Nouembri. Nam ae„quinoctium autumnale, per „idem tempus, incidit in Octo„bris initium. Tum igitur ara„tionis ac sationis tempus ap„petit; quod *Virgilius* hisce ver„sibus expressit:

„*Ante tibi Eoae Atlantides abscondantur*
„*Gnosiaque ardentis decedat stella Coronae,*
„*Debita quam sulcis committas semina.*

Haec aliaque, in eam rem, habet *Petauius* Var. Differt. Lib. II. c. 9. Igitur in verbis *Hesiodi* mentio fit vnius ortus Heliaci Pleiadum, et duplicis earum occasus. Ortus tempus referendum ad 11. Maii. Prior occasus, qui arationis tempus indicabat, fuit Cosmicus occasus, cum oriente Sole vna cum Scorpione, in quo est, Pleiades in Tauro sitae horizontem ex aduerso subeunt. Quod circa initium Nouembris factum, tempore *Hesiodi*. Posterior vero occasus obscurius indicatur v. 368. estque Heliacus occasus qui fiebat 3. Aprilis, et post quem in radiis solaribus per quadraginta dies latebant Pleiades. Ita tamen loquutus est *Hesiodus*, quasi confunderet vtrumque illum occasum; nemo enim non dixerit, lectis eius versibus, occasum cuius meminit v. 384. eum esse post quem Pleiades latent per quadraginta dies ante messem. Sed sunt eius verba benignius explicanda, cum non ignoraret quantum tempus sit inter arationem et messem. *Clericus*.

Τεσσαράκοντα] Vide not. ad v. antecedentem. *Clericus*.

286. Ke-

Κεκρύφαται· αὖτις δὲ περιπλομένῳ ἐνιαυτῷ
Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος, οἵ τε θαλάσσης

Latent: rursum vero reuoluto anno
Apparent, primum vt acuitur ferrum.
Haec vtique aruorum est lex, (cum iis) qui mare

386. κεκρύφαται] κρύπτονται. αὖτις (sic)] πάλιν. περιπλομένῳ] κυκλοφορουμένου. ἐνιαυτῷ] χρόνου· ἢ ἡλίου. 387. χαρασσομένοιο σιδήρου] ὅτε οἱ γεωργοὶ χαράσσουσι τὰ ἀρότρια. 388. πέλεται] ὑπάρχει.

386. αὖτις Auguſt. 387. τὰ πρῶτα Auguſt. Ald.

386. Κεκρύφαται] Aſtrologi δύσιν ἡλιακὴν occaſum ſolarem dicunt quando ſtella inuoluta eſt radiis ſolaribus, quod vulgo vocant combuſtam ſtellam. Illa autem δύσις deberet dici κρύψις. Eſt enim occultatio potius, quam occaſus. Quando vero ſtella explicatur ex radiis ſolis, quod proprie dicitur ἐξαυγασμὸς, hoc vocant ἀνατολὴν ἡλιακήν. Interuallum autem ab occultatione ad ἐξαυγασμὸν Aſtrologi dicunt eſſe quindecim graduum, quod eſt circiter totidem dierum. Sed Heſiodus dicit non quindecim ſed viginti dierum eſſe τὴν κρύψιν, et totidem dicemus τὸν ἐξαυγασμόν. *Scaliger.*

Περιπλομένῳ ἐνιαυτῷ] Περιπλομένῳ a πέλω, verto, verſo, vnde πόλω, πόλος, πολέω, et πέλομαι, περιπέλομαι, περιπελόμενος, περιπλομένος. *Guietus.*

Περιπλομένῳ ἐνιαυτῷ] Itaque intra quadraginta illos dies, quibus latere dicuntur Vergiliae, collocandum Heſiodei anni principium; quod fortaſſe referendum ad initium Tauri; quo ſpectare videntur verba *Virgilii* Georg. I, 217.

Candidus auratis aperit cum cornibus annum
Taurus.

Hoc vnum ex verbis *Heſiodi* colligi poteſt. Vide tamen quae habet *Ioſ. Scaliger* Emend. Temp. Lib. I. de periodo Thebana. *Clericus.*

387. Φαίνονται] Annus Thebanus tempore Heſiodi erat idem cum Delphico, et idem principium habebata menſe qui incidebat in geminos, qui Athenis dicitur θαργελιών, vere adulto. *Scaliger.*

Χαρασσομένοιο σιδήρου] Vt acies ferri, hoc eſt, falcis inciditur, acuitur. *Guietus.*

389. Ἄγκεα]

Ἐγγύθι ναιετάων', οἵ τ' ἄγχεα βησσήεντα
Πόντου κυμαίνοντος ἀπόπροθι πίονα χῶρον
Ναίουσιν. γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν,
Γυμνὸν δ' ἀμάειν, εἴ χ' ὥρια πάντ' ἐθέλῃσθα

Prope habitant, (tum iis) qui valles flexuosas,
Mari fluctuante procul, pinguem regionem
Colunt. Nudus serito, nudusque arato,
Nudus quoque metito, si quidem matura omnia voles

389. ναιετάων' (sic)] οἰκῶν. ἄγχεα (sic)] τὰς ἀγκωνοειδεῖς τόπους. βησσήεντα] κοίλας. 390. κυμαίνοντος] κύματα διεγείροντος. ἀπόπροθι] μακρὰν. πίονα] λιπαρὸν. χῶρον] τόπον. 391. ναίουσι (sic)] οἰκοῦσι. βοωτεῖν] βοηλατεῖν. 392. ἀμᾶσθαι (sic)] θερίζειν. ἐθέλῃσθα] ἐθέλῃς.

389. ναιετάων' codices Robinſ. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἔγγεα Senat. Auguſt. 391. Ναίουσιν codd. Robinſ. omnes, Acad. Trinc. Steph. Heinſ. Com. ναίουσι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. 392. ἀμᾶσθαι Codices Robinſ. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. Moſchop. qui et explicat per ἀμᾶν.

389. Ἄγχεα] Ἄγχεα βησσήεντα πίονα χῶρον, appoſitio. *Guietus.*

391. Γυμνὸν σπείρειν] Antequam ſit nimis acre frigus; ſub finem Octobris; quo tempore in Graecia clemens eſt coelum. *Clericus.*

Βοωτεῖν] Βοηλατεῖν, hoc eſt, ἀροτριᾶν, ἀρᾶν, *arare.* Guietus.

Γυμνὸς et *nudus* dicitur in ea re de homine, qui, ſola tunica indutus, veſtibus exterioribus caret; vt homines vulgo opus facere ſolebant. Cuius rei imaginem exhibuit Cuper. Obſeruatt. I. 7. ex quo more exponenda ſunt illa Matthaei, Cap. 24, 18. Ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ — ἱμάτιον αὐτοῦ, *Qui in agro celando occupatus eſt, ne domum redeat, veſtem exteriorem ſumturus.* Rob.

392. Ἔργα κομίζεσθαι] Συγκομίζεσθαι. hoc eſt, curare opera Cereris. *Guietus.*

Εἴ χ' ὥρια πάντ' ἐθέλῃσθα] Ὥριον non eſt ſemper τὸ καθ' ὥραν, ſed et τὸ ἐντελὲς in fructibus: dicebantur autem ἐντελεῖς fructus et τελεσφόροι, cum non minus fecundi eſſent, quam deſtinarat cultor. Ita ὥριον ἐνιαυτὸν dixit Theocritus τὸν ὅλου, et ne vno quidem die pleno minorem. Et τελεσφορία pro frugibus illis celebrabatur, quas Heſiodus καρπὰς ὡρίους vocat, ſicut οἶκος τελεσφόρος ille dicebatur, in quo erant, maritus, vxor, liberi. Et tantum τελεσφόρον, ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν,

Ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος· ὥς τοι ἕκαστα
Ὥρῃ ἀέξηται, μή πως τὰ μεταξὺ χατίζων
Πτώσσῃς ἀλλοτρίους οἴκους, καὶ μηδὲν ἀνύσσῃς.
Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμ' ἦλθες· ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω,
Οὐδ' ἐπιμετρήσω. ἐργάζευ, νήπιε Πέρση,
Ἔργα, τάτ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο·
Μή ποτε σὺν παίδεσσι γυναικί τε θυμὸν ἀχεύων
Ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας, οἱ δ' ἀμελῶσιν.
Δὶς μὲν γὰρ καὶ τρὶς τάχα τεύξεαι. ἢν δ' ἔτι λυπῇς,

Opera ferre Cereris: vt tibi singula
Matura crescant, ne quando interim egens
Mendices ad alienas domos, nihilque efficias.
Sicut et nunc ad me venisti: ego vero tibi non amplius donabo,
Neque amplius mutuum dabo. Labora, stolide Persa,
Labores quos hominibus Dii imposuerunt:
Ne quando cum liberis vxoreque animo dolens
Quaeras victum per vicinos, hi vero negligant.
Bis enim et ter forsitan consequeris: si vero amplius molestus fueris,

393. Δημήτερος] γῆς. ὡς] ἵνα. 394. ὥρῃ] ὥρια· ἐγκαίρα. ἀέξηται] αὐξάνηται. χατίζων] τερπόμενος. 395. πτώσσῃς] τεταπεινωμένος ἔρχῃ. ἀνύσσῃς] τελέσῃς. 396. ὡς] καθὰ. 397. ἐργάζευ] ἐργάζα. νήπιε] μωρὲ. 398. διετεκμήραντο] ἐσημειώσαντο. 399. θυμὸν] ψυχὴν. ἀχεύων (sic)] λυπούμενος. 400. ζητεύῃς] ζητῇς. 401. τάχα] ἴσως. λυπῇς] ἐνοχλῇς.

394. μεταξὺ Ald. 399. ἀχνεύων Augusti. 401. δέ τι Sennt.

ἐνιαυτὸν, dicunt Poëtae: vnde illud, τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν, quod Theocritus ἔτος ὥριον dixit. Hesiodus eleganter εἴ χ' ὥρια πάντ' ἐθέλῃσθα Ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος. id est, εἰ τελεσφόρους καὶ ἐντελεῖς τὰς καρπὰς κομίζεσθαι ἐθέλῃς. *Heinsius.*

396. Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμ' ἦλθες] Hinc liquet non magnas diuitias retulisse Persen, ex hereditate male diuisa, de qua *Hesiodus* tamen dolenter admodum queritur vss. 35. et seqq. *Clericus.*

Ἐπιδώσω] ἐφ' οἷς ἔδωκα δώσω, vt vers. sequ. ἐπιμετρήσω ἐφ' οἷς ἐμέτρησα, μετρήσω. *Guietus.*

398. Διετεκμήραντο] Ἐγνώρισαν, τεκμαίρεσθαι ἔδωκαν, Moschopulus; hoc est, signis indicarunt, docuerunt, significarunt, διὰ τεκμηρίων ἔδειξαν, ἐγνώρισαν. *Guietus.*

403. Ἀ-

Χρῆμα μὲν ὰ πρήξεις, σὺ δ' ἐτώσια πόλλ' ἀγορεύσεις.
Ἄχρειος δ' ἔσαι ἐπέων νομός. ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι χρειῶν τε λύσιν, λιμόν τ' ἀλεωρήν.
Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε, βοῦν τ' ἀροτῆρα, 405
Κτητὴν ὰ γαμετὴν, ἥ τις καὶ βόσιν ἕποιτο.

Rem quidem non facies, tu vero inania multa dices.
Inutilis autem erit verborum copia. Sed te iubeo
Cogitare debitorumque solutionem, famisque euitationem.
Domum quidem primum, foeminamque bouemque aratorem,
Famulam non nuptam, quae et boues sequatur.

402. χρῆμα] πρᾶγμα. πρήξεις (sic)] ποιήσεις. ἐτώσια] μάταια. ἀγορεύσεις] λέξεις. 403. ἄχρειος] ἀνωφελὴς. ἐπέων] ῥημάτων. νομὸς] πλῆθος. ἄνωγα] κελεύω. 404. φράζεσθαι] σκοπεῖν. χρειῶν] χρεῶν. λιμὸν] πεῖνης. ἀλεωρὴν] ἐκφυγὴν. 405. οἶκον μὲν πρώτιστα] [iubaud.] θέλε ποιήσασθαι. 406. κτητὴν] ὠνητὴν. ἕποιτο] ἀκολουθοῖτο.

402. πράξεις sed cum ι supra scripto August. 403. ἀλλ' ἴσ' Iunt. 1. 2. ἀλλ' ἄ σ' August. Vossian. B. 60. 404. Post φράζεσθαι in cod. Aug. est colon. χρειῶν Acad. sed, vt videtur, ε erasso.

403. Ἄχρειος δ' ἔσαι ἐπέων νομός] Hoc est, νέμησις, tributio partitio, distributio in vtramque partem, vtrimque. Homer. Πολὺς δ' ἐπέων νομὸς ἔνθα καὶ ἔνθα. distributio. Moschopulus πλῆθος vertit. *Guietus.*

405. Γυναῖκα] Non intelligit vxorem, sed ancillam. Aristoteles in Oeconomicis falsus est memoria, cum hoc versu putat absolutam sententiam contineri et γυναῖκα putat esse γαμετήν. *Scaliger.*

406. Κτητὴν] Emtam non *famulam*. ordo, γυναῖκα κτητὴν ὰ γαμετήν. Ibid. ἥτις καὶ βόσιν ἕποιτο. boues subintellige; foeminas, hoc est, vaccas sequatur, curet. *Guietus.*

Κτητὴν ὰ γαμετήν] Notarunt iam olim viri docti Philosophum in Oeconomicis etiam τὴν κτητὴν pro coniuge sumere. In iure certe Attico, etiam coniux inter τὰ κτήματα numerabatur, et maritus ὁ κύριος appellabatur. Vnde cum lis intentaretur vxori, praeco clamabat Η ΔΕΙΝΑ ΚΑΙ Ο ΚΥΡΙΟΣ, id est, *Eiusmodi mulier accusatur cum domino suo.* Qua occasione Comicus Smicythen perstringens, parumque virilem ostendens, κύριον illi dat. χρυσοῦ διώξεις Σμικύθην καὶ κύριον. Ἱππεῦσιν. Hominibus enim mollibus per contumeliam eleganti scommate κύριον assignabant, quasi eos inter τὰ κτητὰ et κτήματα cum vxoribus

nume-

numerarent: quales erant impuri illi ſenes Lampridii ſub κατακράτῳ Heliogabalo, qui, *maritos ſe habere iactabant*, ſeeleſtae principis ſui libidinis affectae. *Heinſius.*

Κτητὴν, ἀ γαμετὴν] " Ad haec Proclus. Οὐ λέγει ἓν παλλακὴν, ἀλλὰ φύλακα τῆ οἰκε καὶ τῶν βοῶν. Μάτην ἓν λέγεσιν οἱ περὶ Τίμαιον, Ἡσίοδῳ τὸν Ἀριστοτέλην πειθόμενον, μετὰ τὴν τῆς γυναικὸς τελευτὴν, Ἑρπυλίδι συνοῖναι τῆ θεραπαίνῃ, ἐξ ἧς αὐτὸν σχεῖν υἱόν. Ego quidem Graeuio aſſentior, qui Ariſtotelem vxores inter τὰ κτητὰ numerare negat. Ariſtoteles certe Polit. l. 1. c. 2. vxores a ſeruitute vendicat. Ἀνάγκη δὴ πρῶτον συνδυάζεσθαι τὰς ἄνευ ἀλλήλων μὴ δυναμένας εἶναι· οἷον θῆλυ καὶ ἄῤῥεν τῆς γενέσεως ἕνεκεν. Ἄρχον δὲ φύσει καὶ ἀρχόμενον, διὰ τὴν σωτηρίαν. τὸ μὲν γὰρ δυνάμενον τῆ διανοίᾳ προορᾶν, ἄρχον φύσει, καὶ δεσπόζον φύσει· τὸ δὲ δυναμένην τῷ σώματι ταῦτα ποιεῖν, ἀρχόμενον, καὶ φύσει δοῦλον. διὸ δεσποτῆ καὶ δούλῳ ταὐτὸ συμφέρει. Φύσει μὲν οὖν διώρισαι τὸ θῆλυ καὶ τὸ δοῦλον. *Neceſſe igitur eſt, primum eos coniungi, quorum alter ſine altero eſſe non poteſt, vt marem et feminam procreationis cauſa. Coniunguntur autem etiam id, quod natura imperat, et id quod imperia pateſt, propter ſalutem. Nam quod mentis agitatione prouidere poteſt, imperandi ius habet natura, et dominatur natura. Quod autem corpore imperata poteſt praeſtare, id ſub imperio eſt, et natura ſeruile. Quapropter domino et ſeruo idem expedit. Foemina igitur et ſeruus diſtincta ſunt natura.* Emendationem vero Procli, οἱ περὶ Τιμόθεον, pro τῷ, οἱ περὶ Τίμαιον ſuggeſſit Vir Cl. Aegidius Menagius ad Laërtium, cuius notam operae pretium erit inſpicere. „Ἔσχε „δὲ υἱὸν Νικόμαχον ἐξ Ἑρπυ„λίδος τῆς παλλακῆς, ὥς „φησι Τιμόθεος] Inde emen„dandus forte Proclus ad He„ſiod. Ἐργ. 405. Μάτην ἓν λέ„γεσιν, inquit, οἱ περὶ Τί„μαιον. An legendum, οἱ „περὶ Τιμόθεον? Nihil ta„men muto: nam et Suidas „in Ἀριστοτέλης. Τίμαιός φησι „κατὰ Ἀριστοτέλες, εἶναι αὐ„τὸν εὐχερῆ, θρασὺν, προ„πετῆ etc. quod accipio de „Timaeo Siculo. Erat autem „Timaeus ille maledicentiſſi„mus, inuidus, et calumnia„tor; vnde a reprehendendi „ſtudio ἐπιτίμαιος dicebatur, „vt eſt apud Strabonem et „Diodorum Siculum. Sed „pro Ἑρπυλίδη legendum „procul dubio Ἑρπυλίδι, im„mo Ἑρπυλλίδι per duplex λ, „vt et ratio nominis et Athe„naei auctoritas ſatis probant; „Ἀριστοτέλης ὁ Σταγειρίτης „ἐκ ἐξ Ἑρπυλλίδος etc. Dei„pnoſoph. l. 13.„ *Rob.*

407. Χρή-

Χρήματα δ' εἰν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι,
Μὴ σὺ μὲν αἰτῇς ἄλλον, ὁ δ' ἀρνῆται, σὺ δὲ τητᾶ,
Ἠδ' ὥρη παραμείβηται, μινύθῃ δέ τοι ἔργον.
Μήδ' ἀναβάλλεσθαι ἐς τ' αὔριον, ἐς τ' ἔνυηφιν.
Οὐ γὰρ ἐτωσιεργὸς ἀνὴρ πίμπλησι καλιὴν,
Οὐδ' ἀναβαλλόμενος· μελέτη δέ τοι ἔργον ὀφέλλει.

Instrumenta vero domi omnia apta para:
Ne tu quidem petas ab alio, illeque recuset, tu vero careas,
Tempus autem praetereat, minuatur que tibi opus.
Ne vero differas inque crastinum, inque perendinum.
Non enim laboris fugitans vir implet horreum,
Neque procrastinator: studium vero tibi opus auget.

407. χρήματα] ὄργανα γεωργικὰ. εἰν] ἐν. ἄρμενα (sic)] ἁρμόδια. ποιήσασθαι] [subaud.] θέλε. 408. αἰτῇς] ζητῇς. τητᾷ] σεῦ. 409. ὥρη] ὁ καιρὸς. παραμείβηται] παρατρέχει (sic). μινύθῃ] ἐλαττῶται. 410. ἀναβάλλεσθαι] ὑπερτίθεσθαι. ἔννιφιν] ἔννην καὶ ὑστ. 411. ἐτωσιεργὸς (sic)] ἀμελὴς· ἀναβαλλόμενος. πίμπλησιν] γεμίζει. καλιὴν] τὴν οἰκίαν. 412. ἀναβαλλόμενος] ὑστερτιζόμενος. ὀφέλλει] αὔξει.

407. ἐν Acad. ἄρμενα August. 408. αἰτῇς —— ἀρνεῖται B. 60. ἀρνεῖται, τητᾶται August. 409. ἦγον Iunt. 2. 410. Μὴ δ' August. 411. ἐτωσιεργὸς August. Acad. ἐτυσιεργὸς Iunt. 1. πίμπλησιν August. 412. deest in cod. β.

407. Χρήματα] Ὄργανα γεωργικά. *Guietus.*

410. Ἔνυηφιν] *Harpocratio*: Ἔνην δὲ καὶ εἰς ἔνην τὰ εἰς τρίτην λέγουσι· καὶ ἁπλῶς τὸ ἔγον δηλοῦν τὸ πρότερον καὶ παρελήλυθὸς δηλοῖ. Mirum est ἔγον praeteritum tempus dici, ἔνην vero futurum. *Hesychius* ἔνη καὶ ἔνης τὸ μετὰ τὴν αὔριον. Alii, vt Proclus, referunt ad ἔνην καὶ νέαν, quae erat trigesima mensis dies. Sed hoc quoque parum verisimile, nam ἐνὴ simpliciter non dicebatur. Praeterea accentus variatio rem dubiam facit. Crediderim potius ἔνην contracte dici pro ἔννεα, vnde addita syllaba poëtica φιν, fit ἐννήφιν, ita vt subaudiamus ἡμέρας, aut si libet ἔτη *annos*, significeturque dilatio in longum tempus. Sic *Horatius* de Poëmate, cuius editionem diu differendam suadet, Art. Poët. v. 388.

— *nonumque prematur in annum,*
Membranis intus positis. Cle-
ricus.

Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει.
Ἦμος δὴ λήγει μέγας ὀξέος ἠελίοιο
Καύματος ἰδαλίμου, μετοπωρινὸν ὀμβρήσαντος
Ζηνὸς ἐριισθενέος, μετὰ δὲ τρέπεται βροτέη χρὼς
Πολλὸν ἐλαφρότερος· (δὴ γὰρ τότε σείριος οὐτὴ

Semper autem dilator operum vir cum damnis luctatur.
Quum itaque iam desinit vis feruidi Solis
Calorem sudoriferum, per autumnum pluente
Ioue praepotente, mouetur vero humanum corpus
Multo leuius; (nam tunc Sol

413. ἀμβλοσιεργὸς (sic)] ὑπερτιθέμενος. ἄτῃσι (sic)] βλάβαις. παλαίει] γηράσκει (sic). 414. ἦμος] ἐπηνίκα. λήγει] παύεται. μέγας] ἰσχὺς. ἠελίοιο] ἥλιος. 415. ἰδαλίμου] θερμοῦ ἰδρῶτα ποιοῦντος. ὀμβρήσαντος] βρέξαντος. 416. Ζηνὸς] Διὸς. ἐριισθενέος] μεγαλοδυνάμου. μετὰ - τρέπεται] μεταβάλλεται. βροτέη χρὼς] ἀνθρώπινον σῶμα.

413. ἀμβλοσιεργὸς August. ἄτῃσι August. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinf.

413. Ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ] Egregie eum describit *Persius* Sat. V.

Cras hoc fiet. Idem cras fiet, quid? quasi magnum,
Nempe, diem donas; sed cum lux altera venit,
Iam cras hesternum consumsimus, ecce aliud cras
Egerit hos annos, et semper paullum erit vltra.

Si vsquam alibi, in agricultura maxime nocet dilatio. Audi *Columellam* Lib. XI. c. 1. *Praelabentis vero temporis fugae quam sit irreparabilis, quis dubitet? Eius igitur memor praecipue semper caueat, ne improvidus ab opere vincatur. Res est agrestis insidiosissima cunctanti, quod ipsum expressius vetustissimus auctor Hesiodus hoc versu significauit, αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς — Quare vulgare illud de arborum positione rusticis obseruatum, serere ne dubites, id villicus ad agri tempestiuum cultum referri iudicet, credatque praetermissas non duodecim horas, sed annum periisse, nisi suo quaque die quod instat effecerit; nam cum propriis paene momentis fieri quidquam debeat, si vnum opus, tardius quam oporteat, peractum sit, serere quoque quae sequuntur culturae, post vsta tempora, seriis adhibentur, omnisque turbatus operis ordo spem totius anni frustratur.* Clericus.

414. Ὀξέος ἠελίοιο] Interpretes reddunt ταχὺν, ὀξυκίνητον, placet acris, acuti, vt Interpres Latinus. *Guietus.*

415. Καύματος ἰδαλίμου] *A calore sudorifero* aestiuo, ab ἵδος. *Idem.*

417. Σεί-

Βαιὸν ὑπὲρ κεφαλῆς κηριτρεφέων ἀνθρώπων·
Ἔρχεται ἡμάτιος, πλεῖον δέ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ.)
Ἦμος ἀδηκτοτάτη πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ
Ὕλη, φύλλα δ' ἔραζε χέει, πτόρθοιό τε λήγει

Paullisper supra caput mortalium hominum
Venit interdiu, magis autem noctu laborat.)
Quando minime carie est obnoxia caesa ferro
Materia, folia autem humi fundit, finemque facit germinandi:

417. πολλὰν] πολ. ἀλεφρότερος] [subaud.] γινόμενος. σείριος ἀστὴρ] ἥλιος. 418. βαιὸν] ὀλίγον. κηριτρεφέων] τῶν τῷ θανάτῳ τρεφομένων. 419. ἡμάτιος] ἡμερινὸς. ἐπαυρεῖ] ἀπολαύει. 420. ἦμος] ὅτε. ἀδηκτοτάτη] ἥβροτος (lis). πέλεται] ὑπάρχει. τμηθεῖσα] κοπεῖσα. 421. ἔραζε] εἰς τὴν γῆν. πτόρθοιο] πτέρθου. κλάδου. λήγει] παύει.

417. Πολλῶν Trinc. 419. Μέ τοι Senat.

417. Σείριος ἀστὴρ] *Solis astrum.* Σείριος pro Sole. *Idem.*

418. Κηριτρεφέων ἀνθρώπων] Nempe, eorum qui sunt cis aequatorem, quibus post aestiuum solstitium arcus diurnus solis minor est. Non ignorauit *Hesiodus* solem tunc diutius lucere Aethiopibus illis, qui sunt trans aequatorem. Vide infra v. 527. *Clericus.*

419. Ἔρχεται ἡμάτιος] Voluitur, vadit interdiu. πλεῖον δὲ νυκτὸς ἐπαυρεῖ, scribendum videtur ἀπαίρει. Hesych. ἀπαίρει, ὁδεύει, ἀποδημεῖ, ἀναχωρεῖ. idem ἀπαίρονται ἀποδημοῦνται. Magis autem noctu ambulat, hoc est, diutius ambulat Sol per noctem, longius durat nox quam dies. *Guietus.*

420. Ἦμος ἀδηκτοτάτη] Scribe τῆμος, tunc. *Idem.*

Ἀδηκτοτάτη] Illa, nempe, anni tempestate caesa minus est obnoxia vermibus; qui in tenero cortice, aut alburno, deponunt oua, ex quibus postea excusi vermes lignum rodunt. De hisce vermibus vide quae collegit *Sam. Bochartus* Hierozoïci P. II. Lib. IV. c. 27. *Clericus.*

421. Πτόρθοιό τε λήγει] Hoc est, τῆς βλαστῆς, τῆς βλαστήσεως παύεται, τοῦ κλωνοφυεῖν, cessat ramos emittere, germinare, pullulare. *Guietus.* Succus, nempe, quo aluntur arbores, tunc minore copia est, et crassior fit coeli frigore; quibus de causis, lignum est durius et compactius. Vide hac de re *Vitruuium* Lib. II. Cap. 9. de materia caedenda, et ad eum *Guil. Philandri* adnotationes. *Clericus.*

Τῆμος ἄρ' ὑλοτομεῖν μεμνημένος ἔργον ἄμεργον.
Ὅλμον μὲν τριπόδην τάμνειν, ὕπερον δὲ τρίπηχυν,
Ἄξονά θ' ἑπταπόδην· μάλα γάρ νύ τοι ἄρμενον ἅτω.
Εἰ δέ κεν ὀκταπόδην ἀπὸ καὶ σφύραν κε τάμοιο,
Τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ.

Tunc sane ligna secare tempestiuum esse opus memento.
Mortarium quidem tripetale seca, pistillum vero tricubitale,
Axemque septempedalem: valde enim certe conueniens hic.
Si vero octopedalem et malleum inde secueris,
Trium palmorum curuaturam rotae secato decem palmorum planstro,

422. τῆμος] τότε. ὑλοτομεῖν] κόπτειν ὕλην. ἄμεργον] ἔγκαιρον. 423. ὅλμον] ξύδην. τριπόδην] τριῶν ποδῶν. τάμνειν] κόπτειν. ὕπερον] κόπανον. τρίπηχυν] τριῶν πήχεων. 424. ἑπταπόδην] ἑπτὰ ποδῶν. μάλα] λίαν. ἄρμενον] (sic)] ἁρμόδιον. 425. τάμοιο] τάμοις. 426. τρισπίθαμον] τριῶν σπιθαμῶν. ἄψιν] ἀψίδα. τάμνειν] κόπτειν. δεκαδώρῳ] δέκα δώρων.

422. deest in cod. Senat. 424. ἄρμενον August. ἄρμενος Ald. Iunt. 1. 2. 425. κυτάνοιο Iunt. 1. κε deest in August. 426. ἀμάξῃ Ald.

423. Ὅλμον] Pilam. *Guietus.*

Ὅλμον μὲν τριπόδην] Si quis, vt supra ad v. 342. Ioh. Clericus, Hesiodi μικρολογίαν irrideat, Plutarchum audiat hoc in loco a Proclo citatum. Πολλὰς ἐν τούτοις ὁ Πλούταρχος ἀμυνόμενος τοὺς γελῶντας τὸν Ἡσίοδον τῆς μικρολογίας, καὶ Πλάτωνα λέγων περὶ τῆς τῶν σκευῶν ἐν τοῖς οἴκοις διειλέχθαι καὶ ἐμμετρίας· καὶ Λυκοῦργον περὶ τῆς τῶν θυρῶν κατασκευῆς, ἵν' ἀπὸ πριόνος ὥσι καὶ πελέκεως μόνον ἀποδέχεσθαι. Δεῖ ἓν ἀποδέχεσθαι καὶ τοῦτον Ἡσίοδον μέτρα παραδόντα καὶ ὅλμε, καὶ ὑπέρε, καὶ ἄξονος, καὶ σφύρας· καὶ τὰς ἀρχαίας δὲ πολὺν καὶ τούτων ποιεῖσθαι λόγον, καὶ τῶν εὑρετῶν Πάμφων μὲν τιμᾶν διότι τὸν λύχνον πρῶτος εὗρε, καὶ τὸ ἐκ τούτου φῶς εἰσήγαγε. τὸν δὲ τῶν Πυθέων δῆμον διὰ τοῦτο ἄτως ὀνομάσαι, διότι τῶν πίθων ἐπενοήσαντο τὴν πλάσιν. ὥςε μὴ τὴν πολυτέλειαν προσήκειν θαυμάζειν, ἀλλὰ τὴν τῶν χρειωδῶν, κἂν εὐτελῆ τυγχάνῃ, περιποίησιν. *Robins.*

426. Τρισπίθαμον] Trium dodrantalium. Palmus quarta pars pedis, σπιθαμὴ vero dodrans. *Scaliger.*

Τρισπίθαμον] In longitudinem. Versu praecedente pro σφύραν κε τάμοιο, leg. σφύραν γε τάμοιο. *Guietus.*

Ἄψιν τάμνειν] Aratro, plostello, *à la charrüe de deux pieds*

Πολλ' ἐπὶ καμπύλα κᾶλα· φέρειν δὲ γύην, ὅτ' ἂν εὕρῃς,
Ἐς οἶκον, κατ' ὄρος διζήμενος, ἢ κατ' ἄρουραν,
Πρίνινον· ὃς γαῦρ βοῦσιν ἀρῆν ὀχυρώτατός ἐστιν,
Εἴτ' ἂν Ἀθηναίης δμῳὸς ἐν ἐλύμασι πήξας
Γόμφοισιν πελάσας προσαρήρεται ἰσοβοῇ.

Multa praeterea curua ligna; ferto autem burim, cum inueneris,
Domum, siue in monte quaerens, siue in agro,
Ilignam: haec enim bobus ad arandum firmissima est,
Si Palladis famulus dentali infigens
Clauis coniungens adaptauerit temoni.

427. καμπύλα] λοξὰ. κᾶλα] ξύλα. 428. διζήμενος] ζητῶν. ἄρουραν] γῆν. 429. πρίνινον. (sic)] ἐκ πρίνου. ὃς] ὅτος. ἀρῆν] ἀροτριᾶν. ὀχυρώτατος] ἰσχυρότατος. 430. εἴτ'] ἐπήνικα. Ἀθηναίης] Ἀθηνᾶς. δμῳὸς (sic)] δοῦλος. 431. γόμφοισι (sic)] ἥλοις. πελάσας] πλησιάσας. προσαρήρεται] προσαρμόσει. ἰσοβοῇ] ἰσοβοεῖ.

427. γυίην Augusti. ὅταν Augusti. 428. εἰς Augusti. Ald. ἐς Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 429. Πρίνινον B. 931. R. S. Coisl. Augusti. Ald. 430. δμῶος Augusti. ἐλύμασι Ald. 431. Γόμφοισι Augusti. Ἰσοβοῆον Senat.

pieds et demy de large. An scribendum et distinguendum; τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ πολλ' ἐπικαμπύλα κᾶλα. Ordo τάμνειν δὲ πολλὰ κᾶλα ἐπικαμπύλα ἄψιν τρισπίθαμον ἀμάξῃ δεκαδώρῳ. appositiue. Placet τὸ ἐπικαμπύλαις, seu potius ἐπικάμπυλα, accentu in antepenultima, vna vox composita. *Idem.*

427. Φέρειν δὲ γύην] Hoc est, vbicumque inueneris dentale, aufer illud tecum, raro enim occurrit. *Idem.*

430. Ἀθηναίης δμῶος] Δμῶος metaplasmus, declinatio pro declinatione. *Scaliger.*

Ἀθηναίης δμῶος] Ὁ τέκτων. *Guietus.* Sic dicitur faber lignarius, quia fabrili etiam arti praeesse credebatur Minerua, quo fit vt Epeus equum illum ligneum, cuius ope capta est Troia, dicatur, *diuina Palladis arte*, aedificasse, Lib. II. Aeneidos v. 15. *Isidorus* Orig. Lib. XIX. c. 20. *Oleae quoque hanc dicunt inuentricem et fabricae multarumque artium repertricem. Ideoque illi vulgo opifices supplicant.* Clericus.

Viri docti interpretationem suam Proclo debent, qui sic exponit, —

Ἀθηναίης δμῳός. Οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων τῆς Ἀθηναίης δμῳός.

Εὖ εἰδὼς σοφίης ὑποθημοσύνῃσιν Ἀθήνης.

Καὶ Ὅμηρός φησι περὶ τέκτονος ἑαυτῶν. *Reh.*

431. Προσαρήρεται ἰσοβοῇ] Bro προσαρήρεται, προσαρηρηθ' scribendum videtur. *Guietus.*

Δοιὰ δὲ θέσθαι ἄροτρα, πονησάμενος κατὰ οἶκον,
Αὐτόγυον καὶ πηκτόν· ἐπεὶ πολὺ λώϊον ὥτω.
Εἴ χ' ἕτερον γ' ἄξαις, ἕτερόν γ' ἐπὶ βυσὶ βάλοιο.
Δάφνης δ' ἢ πτελέης ἀκιώτατοι ἰσοβοῆες.
Δρυὸς ἔλυμα, πρίνυ δὲ γύην. βόε δ' ἐννατήρω

Bina vero facito aratra, laborans domi,
Non compoſitum et compactile: quoniam multo optimum ſic.
Si quidem alterum fregeris, alterum bobus iniicias.
E lauro autem vel vlmo firmiſſimae ſtiuae ſunt.
E quercu dentale, ex ilice burim. boues vero duos nouennes

432. δοιὰ] δύο. θέσθαι] θεῖναι· ποιῆσαι. πονησάμενος] κοπιάσας. 433. αὐτόγυιον] αὐταφυὲς. πηκτὸν] πεπηγμένον. λώϊον] κρεῖττον. 434. ἄξαις] συντρίψαις. 435. ἀκιώτατοι] ἰσχυρότατοι. 436. ἐννατήρω] ἐννέα ἐτῶν.

432. κατ' Auguſt. 433. Αὐτόγυιον Auguſt. Iunt. 1. 2. πυκτὸν Trinc. 434. κ' ἐπὶ Auguſt. Acad. Senat. Iunt. 1. 2. βάλλοιο Auguſt. 436. πρίνοιο Heinſ. πρίνυ δὲ γύην edidit Rob. In Cler. edit. δὲ deficit, etiam in cod. Auguſt.

436. Βόε δ' ἐνναετήρω] *Ariſtoteles Hiſt. Anim.* Lib. VI. c. 21. de boue: ἀκμάζει δὲ μάλιστα πενταέτης ὢν· διὸ καὶ Ὅμηρόν φασι πεποιηκέναι τινὲς ὀρθῶς, ποιήσαντα ἄρσενα πενταέτηρον — καὶ τὸν βοὸς ἐννεώροιο· δύνασθαι γὰρ ταὐτόν: *viget quinquennis maxime; quocirca Homerum recte dixiſſe aiunt marem bouem quinquennem — et bouis nouennis, haec enim idem valere.* Apud *Homerum*, ſcilicet, Iliados H. Agamemnon mactat bouem πενταέτηρον, vt et filii Autolyci Odyſſ. T. At Odyſſ. K. Aeolus excoriat vtrem bouis ἐννεώροιο, quo ventos includit. Haec quorſum idem dixerit Philoſophus diuinare nequeo; niſi velit nouennem bouem tam florere, quam quinquennem, quia vſque ad nonum annum eſt in pleno aetatis vigore. Vnde *Heſiodus*, in Operibus, βόε δ' ἐνναετήρω etc. Haec habet *Sam. Bochartus* Hieroz. P. II. Lib. II. c. 28. Fortaſſe voluit indicare *Ariſtoteles* bubulam carnem optimam eſſe circa quintum annum, robur vero corporis et pellis firmitatem, circa nonum. *Clericus.*

Πρίνυ δὲ γύην] Nonnunquam legitur Πρίνυ γύην, invito metro. Sed ſuadentibus Mſto Bodl. 60. et Scholiaſte Ariſtophanis reſtitui πρίνυ δὲ γύην. Heinſius autem legit πρίνοιο γύην. *Rob.*

442. Τύρα-

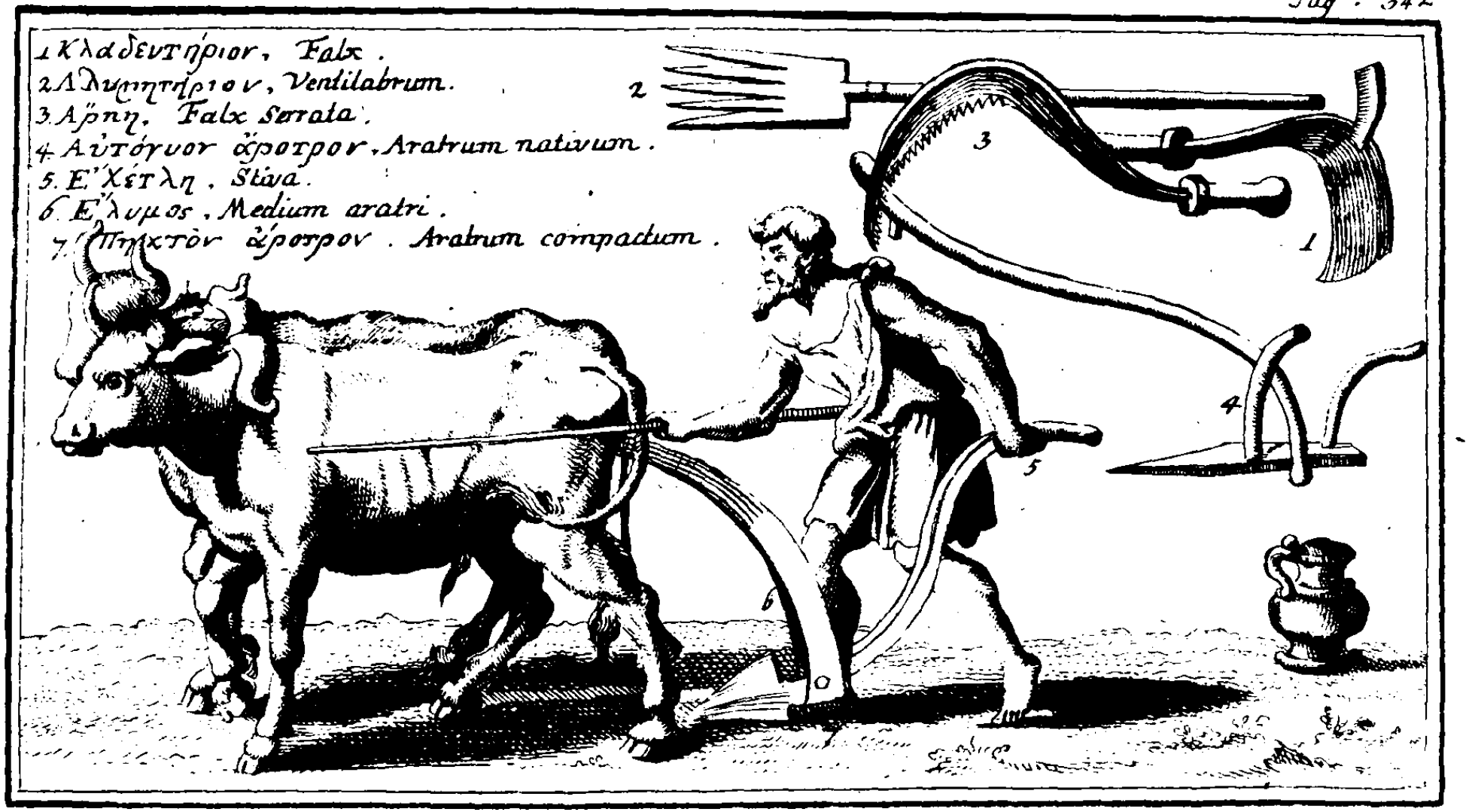
1 Κλαδευτήριον, Falx.
2 Λικμητήριον, Ventilabrum.
3 Ἄρπη, Falx Serrata.
4 Αὐτόγυον ἄροτρον, Aratrum nativum.
5 Ἔγχελη, Stiva.
6 Ἔλυμος, Medium aratri.
7 Πηκτὸν ἄροτρον. Aratrum compactum.
1
2
3
4
5
6

1 Ὅλμος, Mortarium.
2. Ζυγὸς, Jugum.
3 Ἀξίνη, Ascia.
4 Ῥυμὸς, Temo.
5. Σφύρα Malleus.
6. Σμίλα, Scalprum.
7 Τρυπάνιον, terebra.
8 Μάκελλα, Ligo.
9. Πτύον, Pala.
10. Σμινύη, Bidens.
11. Λυογάριον, Furca.

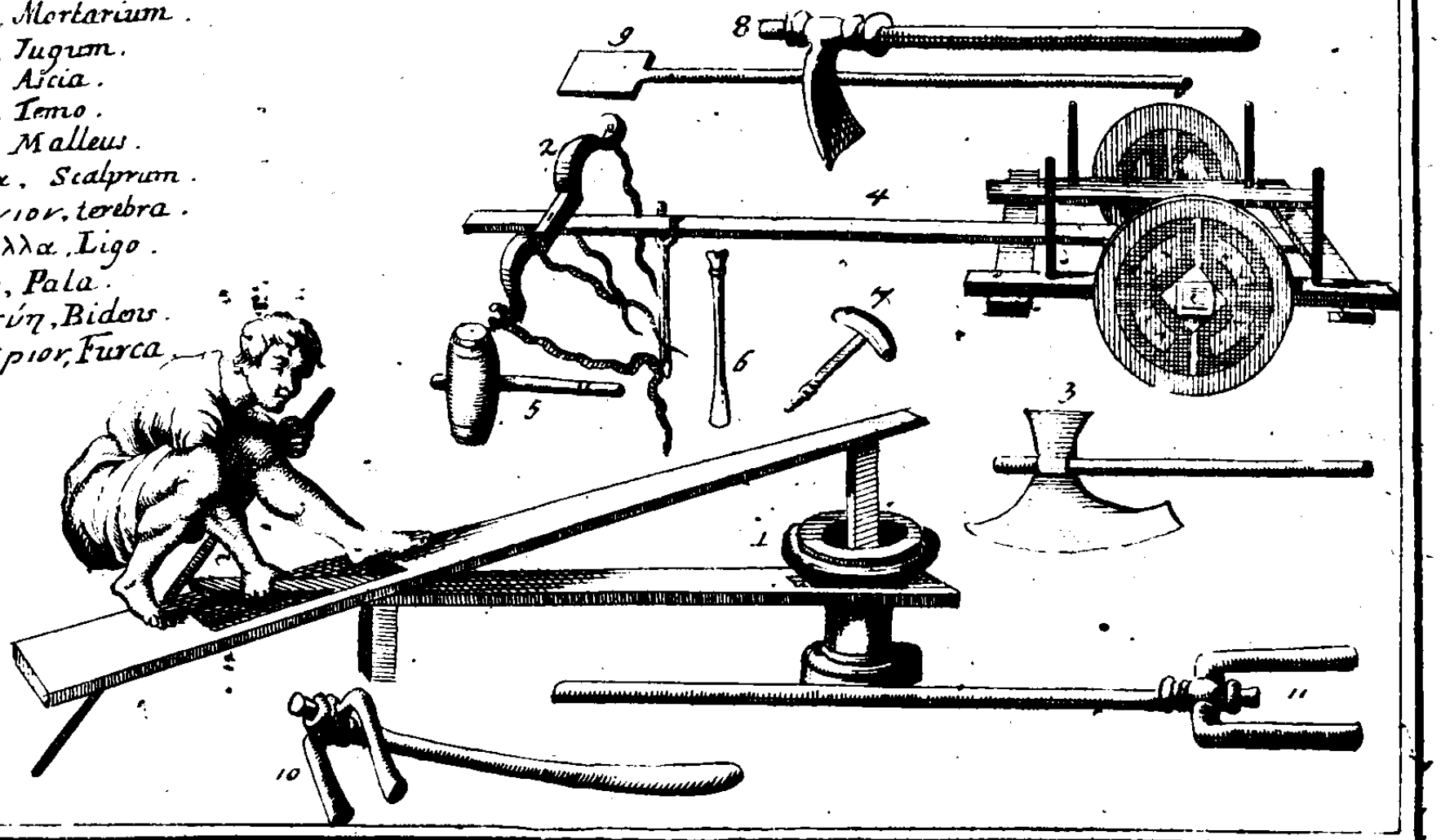

Ἄρσενε κεκτῆσθαι (τῶν γὰρ σθένος οὐκ ἀλαπαδνόν)
Ἥβης μέτρον ἔχοντε· τὼ ἐργάζεσθαι ἀρίστω.
Οὐκ ἂν τώ γ' ἐρίσαντες ἐν αὔλακι καμμόνω ἄροτρον
Ἄξειαν, τὸ δὲ ἔργον ἐτώσιον αὖθι λίποιεν. 440
Τοῖς δ' ἅμα τεσσαρακοντατέης αἰζηὸς ἕποιτο,
Ἄρτον δειπνήσας τετράτρυφον, ὀκταβλωμον,

Maſculos comparato (horum enim robur non imbecillum eſt)
Iuuentutis menſuram habentes: hi ad laborandum optimi.
Non vtique hi dimicantes in ſulco aratrum
Fregerint, opus vero imperfectum reliquerint.
Hos autem ſimul quadragenarius iuuenis ſequatur,
Panem coenatus quadrifidum, octo fruſtorum,

437. κεκτῆσθαι] ἔχειν, τῷν] τέτων. σθένος] ἡ δύναμις. ἀλαπαδνόν] ἀσθενές. 438. ἥβης] ἡλικίας. τὼ] ἐτεί εἰσι. ἀρίστω] ἄριστοι. 439 τὼ] ἐτεί. ἐρίσαντε (ſic)] φιλονεικήσαντας. καμμόνω] κατὰ μόνι. 440. ἄξειαν] συντρίψειαν. ἐτώσιον] μάταιον. 441. τοῖσδ' (ſic)] τέτοις. αἰζηὸς] νέος. ἕποιτο] ἀκολαθοῖτό. 442. τετράτρυφον] εἰς τέτταρα κλάσματα τεμνόμενον. ὀκταβλωμον] ἤγεν ἕκαστον τῶν κλασμάτων ὀκτὼ ἐγγματα ποιεῖν δυνάμενον.

438. ἔχοντε Auguſt. Iunt. 1. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. 439. ἐρίσαντε S. 60. Auguſt. 441. τὸ δ' Auguſt. 442. deeſt in Senat.

442. Τετράτρυφον, ὀκταβλωμον] Hic τρύφη ἄρτε quatuor dicuntur, quemadmodum apud Latinos *quadrae*, quae paribus interſtitiis in pane erant deſtinctae. Auctor Moreti:

— — *iamque ſubactum*
Format opus, palmiſque ſuum dilatat in orbem,
Et notat impreſſis, aequo diſcrimine, quadris.

Heſychius: τρύφος, πλάσμα ἄρτε. Quam vocem credidérim Veteribus Gloſſis reſtituendam, in quibus, *Quadra*, τόπος; imo τρύφος. Βλωμὸς vero, hoc in loco, panis fruſtum ſignificat. *Heſychius*: βλωμὸς, ἰσχνήψωμος, vbi legendum viderunt docti ἰσχνὸς ψωμός, *buccella tenuis*. Quod tamen non eſt ita intelligendum apud *Heſiodum*, cum, vt recte *Iſaac. Caſaubonus* ad Athenaeum Lib. III. c. 29. abſurdum ſit exiſtimare ruſtici hominis famem octo buccellis poſſe expleri. *Athenaeus* quidem: βλωμιλίας τε ἄρτας ὀνομάζεσθαι λέγει (Philemon) τὰς ἐχοντας ἐντομάς, ἃς Ῥωμαῖοι κοδράντας λέγεσι: *Blomilios vocari dicit panes incisuris*

Ὃς κ' ἔργα μελέτων ἰθεῖαν αὔλακ' ἐλαύνοι,
Μηκέτι παπταίνων μεθ' ὁμήλικας, ἀλλ' ἐπὶ ἔργῳ
Θυμὸν ἔχων· τῷδ' ὄτι νεώτερος ἄλλος ἀμείνων
Σπέρματα δάσσασθαι, καὶ ἐπισπορίην ἀλέασθαι.
Κυρότερος γὰρ ἀνὴρ μεθ' ὁμήλικας ἐπτοίηται·

Qui quidem opus curans rectum sulcum ducat,
Non amplius circumspiciens aequales, sed in opere
Animum habens: hoc vero neque iunior alius melior
Ad spargendum semina, et iteratam sationem euitandam.
Iunior enim vir aequalium desiderio flagrat.

443. ἐλαύνοι] τέμνοιτο. 444. μηκέτι] μηδαμῶς. παπταίνων] ἀποβλέπων. μεθ'] εἰς. ὁμήλικας] ἡλικιώτας. 445. θυμὸν] ψυχὴν. 446. δάσασθαι] μερίσασθαι. ἐπισπορίην] ἀπ' ὀσπρᾶ (sic) τὴν δευτέραν σπορὰν. ἀλέασθαι] ἐκφυγεῖν. 447. κυρότερος] νεώτερος. ὁμήλικας] ἡλικιώτας. ἐπτόηται (sic)] ἐπτοημένος. ἐσχολημένος (sic) ἐπί.

443. ἰθεῖαν Augusti. ἐλαύνοι Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 444. ἔργον Augusti. 446. δάσασθαι Augusti. 447. ἐπτόηται Augusti.

cisuris diuisos, quos Romani quadratos vocant; id est, in quadras incisos. *Clericus.*

Ὀκτάβλωμον] Hoc est, ὀκτάψωμον. *Guietus.*

Ὀκτάβλωμον] Hinc explicatur Horatii versus 49. Epist. 17. Lib. I.

Et mihi diuiduo findetur munere quadra. Rob.

444. Παπταίνων μεθ' ὁμήλικας] Non attendens sulcos, sed circumspiciens an iuniorum aliquem sit conspecturus. Ex negligentia eiusmodi desumta est sententia Christi Luc. IX, 62. Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω, εὔθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. *Hesychius*: παπταίνειν, περιβλέπειν· πάντη παπταίνοντα, ὁρῶντα. Sic quoque interpretatur *Eustathius*: τὸ ὧδε κἀκεῖ διαπεταννύειν τὴν θέαν, τουτέστι περιβλέπειν. *Clericus.*

447. Ἐπτοίηται] Hoc est, aequales animo agitat, lasciuiendi cupidine commoto. Nam πτοέομαι, vnde, interposito ι, πτοιέομαι, est non tantum timore, sed quouis alio affectu vehementiore commoueri. *Hesychius*: Πτοιώμενον, πτοιᾶσθαι λέγεται τὸ παροξύνεσθαι πρὸς τὰ ἀφροδίσια. Exempla sunt, apud optimos Scriptores, frequentia. Vnum tantum adscribam ex *Dione* Prusaeo, quod mihi commodum hisce diebus elegantissimum Scriptorem lectitanti occurrebat. Sic loquitur de Homero Orat. II. de regno: ταῦτα δὲ λέγει διδάσκων καὶ παραινῶν,

Φράζεσθαι δ' εὖ τ' ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσῃς
Ὑψόθεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυίης·
Ἥ τ' ἀροτοῖό τε σῆμα φέρει, καὶ χείματος ὥρην

Obſerua vero, cum vocem gruis audieris
Alte in nubibus quotannis clangentis;
Quae et arationis ſignum affert, et hyemis tempus

448. Φράζεσθαι] θέλε σκοπεῖν. εὖτ'] ὁπότε. 449. ὑψόθεν] ἐκ τῆ ὕψει. ἐνιαύσια] κατ' ἔτος. κεκληγυίης] κεκραγυίης (sic). 450. σῆμα] σημεῖον. χείματος] χειμῶνος. ὥρην] καιρὸν.

448. γεράνου φωνὴν B. 699. 731. Coiſl. Auguſt. Acad. Trinc. 449. Τψόθεν Trinc.

αἰνῶν, ὡς δεῖ καὶ τραπέζης ἐπιμελεῖσθαι τὰς ἀγαθὰς, ἐπεὶ τροφῆς γε παντοίας καὶ πολυτελείας ἐκ ἐτύγχανεν ἄπειρος ὤν. ὥςε τὰς περὶ ταῦτα νῦν ἐπτοημένας Πέρσας καὶ Σύρας καὶ τῶν Ἑλλήνων Ἰταλιώτας καὶ Ἴωνας, μηδὲ ἐγγὺς ἐφικνεῖσθαι τῆς παρ' Ὁμήρῳ χορηγίας καὶ ἁβρότητος: *haec autem dicit docens et admonens, bonos oportere et mensae curam gerere, quandoquidem cibi varii et pretiosi non erat inexpertus; ita ut qui nunc hisce valde afficiuntur, Persae et Syri et Graeci, Italique et Iones, longe absint a sumtibus et deliciis quae sunt apud Homerum.* Clericus.

Appoſitum magis exemplum occurrit apud Callimach. h. in Dian. v. 190. Ἧς ποτὲ Μίνως Ἰταιηθεὶς ὑπ' ἔρωτι κατέδραμεν ἄρεα Κρήτης. *Cuius quondam Minos perculſus amore peruagatus eſt montes Cretae.* Rob.

448. Εὖτ' ἂν γεράνου φωνὴν ἐπακούσῃς] Multa ad hunc locum illuſtrationem congeſſit *Sam. Bochartus* Hieroz. P. II. Lib. I. C. 11. quae non exſcribemus. Obſeruandum duntaxat hic ſermonem eſſe de migrante grue, non de adueniente. *Clericus.*

Similiter Ariſtophanes Ὄρνιθ. v. 711. a quo confirmatur tum id, quod obſeruauit Bochartus, hic loci ſermonem eſſe de migrante grue, non adueniente; tum id, quod notauit Salmaſius, tertiam hic arationem intelligi, qua ſata inarantur. Σπείρειν μέν, ὅταν γέρανος κρώζασ' ἐς τὴν Λιβύην μεταχωρῇ. *Sere quidem, quando grus clangens ad Libyam diſcedat* Rob.

450. Ἥ τ' ἀροτοῖό τε σῆμα φέρει] Copioſiſſime de variis arationibus egit *Claud. Salmaſius* ad Solinum Pag. 509. et ſeqq. Ed. Vltraiect. vbi, inter alia, haec habet: *Tertiam arationem, qua ſata inarantur, Heſiodus ἄροτον proprie vocat. De prima dixit ἔαρι, πολεῖν; de ſecunda, θέρεος δὲ νεωμέ-*

Δεικνύει ἐμβρηχύ· κραδίην δ' ἔδακε ἀνδρὸς ἀβούτεω.
Δὴ τότε χορτάζειν ἕλικας βόας ἔνδον ἐόντας.
Ῥηΐδιον γὰρ ἔπος εἰπεῖν, Βόε δός καὶ ἄμαξαν·
Ῥηΐδιον δ' ἀπαναίνασθαι, παρά δ' ἔργα βόεσσιν.
Φησὶ δ' ἀνὴρ φρένας ἄφνειὸς πήξασθαι ἄμαξαν, 455
Νήπιος· οὐδὲ τόγ' οἶδε, ἑκατὸν δέ τε δούρατ' ἀμάξης.

Indicat imbriferae: cor autem rodit viri bobus carentis.
Tunc ſane paſce camuros boues, domi manentes.
Facile enim dicta eſt, par boum da et plauſtrum:
Facile autem recuſare, (et dicere) boues occupati ſunt.
Conſtituit autem homo, qui opinione ſua diues eſt, fabricare plauſtrum
Stultus: et hoc neſcit centum eſſe ligna plauſtri.

451. ἐμβρηχύ] ὑδατώδης. ἀβούτεω] τῶ μὴ βοῦς ἔχοντος. 452. ἕλικας] ἑλικοειδεῖς. 453. ῥηΐδιον] εὔκολον. ἔπος] λόγον. 454. ἀπαναίνασθαι] ἀρνήσασθαι. πάρα (sic)] πάρεισι. βόεσσιν] βουσὶ. 455. ἀνὴρ φρένας ἄφνειὸς] κατ' ἀντίφρασιν. ἄφνειὸς] πλούσιος. 456. νήπιος] ἀνόητος. οἶδε] γινώσκει. ἑκατὸν] πολλὰ. δούρατ'] ξύλα.

451. ἐμβρύνε B. 60. 699. ἐμβρυνὲ Ald. Iunt. 2. Steph. Com. Heinſ. ἐμβρηχὲ Palat. ἔδακεν Auguſt. 453. 454. ponunt poſt v. 455. 456. edd. Iunt. 1. et 2. 453. ἄμαξαν Ald. ſic et v. 455. et 456. 454. πάρα Auguſt. Ald. 456. δούρατ' Acad. Ald. Iunt. 1. 2.

νη, *quae eſt* νέασις *vel* iteratio; *de tertia*, ἄροτον, *qua voce* ſationem *vbique intelligit*, *quia ſemel ſerebant*, *arabantque tertio*. *Sic de gruis aduentu* (imo vero abitu) ἡ τ' ἀροτοῖο τε σῆμα etc. *et paullo poſt*: αὖτὴν καὶ δισσὴν, ἀρόων, ἀροτοῖο καθ' ὥρην, *hoc eſt*, ξηρὰν καὶ ὑγρὰν σπείρων κατὰ τὴν τοῦ σπόρου ὥραν. *Ita alibi*, *apud eumdem*, ἀρῆν eſt *ſerere*: εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς ἀρόῃς χθόνα δῖαν. *Verat tertiam ſeri circa brumam*. Nimirum, ἀρῆν eſt quidem ſemper *arare*, ſed quia cum vltima *aratione* coniuncta erat *ſatio*, priore et poſterius ſignificatur. Intelligitur autem hic et alibi ſatio tritici, de qua ſola, quaſi potiſſima, agit *Heſiodus*, in hoc Opere. *Clericus*.

452. Ἕλικας] Curuis cornibus, reflexi. *Guietus*.

454. Πάρα δ' ἔργα] Hoc eſt, πάρεσι. μίμησις. *Idem*.

455. Φρένας ἄφνειὸς *Riche par imagination*. Idem.

Πήξασθαι ἄμαξαν] Fabricaturum. τὸ πήξασθαι pro πήξεσθαι poſitum. *Guietus*.

457. Oi-

Τῶν πρόσθεν μελέτην ἐχέμεν οἰκήια θέσθαι.
Εὖ τ' ἂν δὴ πρώτις ἀροτὸς θνητοῖσι φανείη,
Δὴ τότ' ἐφορμηθῆναι, ὁμῶς δμῶές τε καὶ αὐτός,
Αὖην καὶ διερὴν ἀρόων, ἀρότοιο καθ' ὥρην,
Πρωὶ μάλα σπεύδων, ἵνα τοι πλήθωσιν ἄρουραι.
Εἶαρι πολεῖν· θέρεος δὲ νεωμένη οὔ σ' ἀπατήσει.

Horum ante curam habere oportet vt ſibi acquirat.
Cum primum igitur arationis tempus mortalibus apparuerit,
Tunc aggredere, ſimul et ſerui et tu ipſe,
Siccam et humidam arans, arationis ad tempus,
Summo mane feſtinans, vt impleantur tibi arua.
Vere vertito, aeſtate vero iterata non te fallet.

457. τῶν] ὄντινων. μελέτην] φροντίδα. θέσθαι (ſic)] πρέπει. οἰκήια] ἐν τῷ οἴκῳ. 458. ἀροτὸς] ὁ καιρὸς σπόρου. 459. ἐφορμηθῆναι] παρακινηθῆναι. ὁμῶς] ὁμοίως. δμῶες] δοῦλοι. 460. αὖην] ξηρὰν (ſic). διερὴν] ὑγρὰν. ἀρόων] ἀρῶν. ὥρην] καιρὸν. 461. μάλα] λίαν. σπεύδων] σπεύδοντα. τοι] σοι. 462. εἶαρι] ἐν τῷ ἔαρι. πολεῖν] σχίζειν. θέρεος] θέρους. νεωμένη] σχισθεῖσα.

457. δεῖ ἔχειν B. 721. Auguſt. 458. ἂν δὴ Auguſt. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 459. Δεῖ τότ' B. 731. 460. ἀροταῖο Auguſt. ἔραν Acad. 462. νεομένη Iunt. 1. 2.

457. Οἰκήια θέσθαι] Περιποιεῖν, hoc eſt, οἰκεῖα ἑαυτῷ ποιεῖν. τὸ θέσθαι ἀντὶ τοῦ ποιεῖν. *Idem.*

462. Εἶαρι πολεῖν] Ἔαρι ſcribendum videtur, vt ſit συνίζησις. Sic inferius. *Idem.*

Εἶαρι πολεῖν, θέρεος νεωμένη] *Claud. Salmaſius* p. 510. Exercit. Solinianarum, oſtendit Graecos quidem recentiores νεᾶν ac νεάζειν dicere de terra, quae prima aratione novatur, quae primum proſcinditur; ſed vetuſtiſſimos vocaſſe νέασιν ſecundam arationem, non primam, ex hoc *Heſiodi* loco. Prima aratio fit verno tempore, ſecunda aeſtate; quod νεᾶν vocat *Heſiodus*, Latini *iterare*. Νειὸν ſimiliter vocant terram novalem, quae iterata eſt. Et ſane haec etiam ſignificatio eſt verbi νεᾶν, *de nouo* enim *fieri*, et *nouari* dicitur quod ſecundo fit. Graeci Interpretes veteres interpretantur ἐπελαύνειν γῆν καὶ θρύπτειν, καὶ ἐμχλύνειν, ἀνακαινιζόντων αὖθις αὐτήν. καὶ νεᾶν ποιούντων. Quae omnia ſecundam arationem Latinorum et iterationem deſignant. Quod *offringere* proprie dicebant; nam proſciſſione, hoc eſt, prima aratione grandes glebae excitantur, quae iteratione offringuntur, et rumpuntur, aequanturque. Haec aliaque ſimilia ſaepius repetit, pro more ſuo, vir ſummus. *Clericus.*

463. Νειὸν

Νειὸν δὲ σπείρειν ἔτι κυφίζουσαν ἄρουραν.
Νειὸς ἀλεξιάρη, παίδων εὐκηλήτειρα.
Εὔχεσθαι δὲ Διὶ χθονίῳ, Δημήτερί θ' ἁγνῇ, 465

Noualem vero ſerito adhuc leuem terram.
Noualis imprecationum expultrix, liberorum placatrix eſt.
Supplica vero Ioui infero, Cererique caſtae,

463. νειὸν] νεοθετῶν (ſic). κυφίζουσαν] κύφην ὄσαν. 464. νειὸς] ἡ ἠρετριασμένη γῆ. ἀλεξιάρη] διώκτρεια τῶν ἀρῶν. εὐκηλήτειρα] κατευνάτρεια. 465. εὔχεσθαι] ſubaud.] θέλε. Δημήτερι] γῇ. ἁγνῇ] καθαρᾷ.

463. Νειὸν δὲ σπείρειν] Idem pag. 514. obſeruauit cum toties nouetur terra, quoties aratur, νειὸν dici non tantum agrum primum proſciſſum, ſed quamuis terram per omne id tempus, quo vertitur et aratur, donec conferatur, quod liquet ex hoc *Heſiodi* loco. Sic et Odyſſ. Ε. 127. νειῷ ἐνὶ τριπόλῳ, *in nouali ter verſato*, quod tertiatum eſt, ſiue tribus arationibus motum. *Xenophon*: εἰ μέλλει ἀγαθὴ ἡ νεὸς ἔσεσθαι, ὕλης τε δεῖ καθαρὴν αὐτὴν εἶναι, καὶ ὀπτὴν ὅτι μάλιστα πρὸς τὸν ἥλιον: *ſi bona futura eſt noualis, debet eſſe pura ab omni ſylua, et quam maxime torreri a ſole.* Sed nec, quod *Heſiodus* νεωμένην vocat terram, quae aeſtate iteratur ſecunda nouatione, inde ſequitur νεᾶν proprie dici de iteratione. Nam et πολλὴν γῆν non de prima tantum, ſed etiam de ſecunda ac tertia dicitur. Vnde δίπολος et τρίπολος γῆ. Alia hanc in rem, apud ipſum *Salmaſium*, lege. *Clericus.*

Κυφίζουσαν ἄρουραν] Adhuc ſuſpenſam, eleuatam. *Guietus.*

464. Εὐκηλήτειρα] In copia imprecationes non fiunt, ſed in inopia, vide Proclum *Idem.* Vult *Heſiodus* agrum probe cultum ſuppeditare victum familiae, quae alioqui infenſa fit patrifamilias, diris eum deuouet, nec niſi cibo poteſt placari. *Clericus.*

465. Διὶ χθονίῳ] Cereris, aut Proſerpinae coniugi. Numina connexa. *Guietus.*

Ζεὺς χθόνιος eſt Pluto, cuius ſedes ſub terra ſunt. χθόνιος enim dici de eo, quod ſub terra eſt, diu docuit maximus Salmaſius ad Conſecrat. Templ. in. Agr. Herod. p. 116. in Crenii Muſeo Philol. T. II. Apud Sophoclem in Aiac. 847. occurrit Ἑρμῆς χθόνιος, quia Mercurius ſaepe apud inferos commoratur. — *Krebſius.*

466. Ἱερὸν

Ἐκτελέα βρίθειν Δημήτερος ἱερὸν ἀρότην.
Ἀρχόμενος τὰ πρῶτ' ἀρότου· ὅταν ἄκρον ἐχέτλης
Χειρὶ λαβὼν ὄρπηκα βοῶν ἐπὶ νῶτον ἵκηαι
Ἔνδρυον ἑλκόντων μεταβώλου· ὁ δὲ τυτθὸς ὄπισθεν
Δμωὸς ἔχων μακέλην πόνον ὀρνίθεσσι τιθείη,
Σπέρματα κακκεύπτων· εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίστη
Θνητοῖς ἀνθρώποις· κακοθημοσύνη δὲ κακίστη.

Vt matura grandescant sacra Cereris dona.
Incipiens arare, cum extremum stiuae
Manu capiens stimulum boum terga attigeris
Temonem trahentibus loris. iuuenis autem pone
Seruus ligonem tenens negotium auibus facessat,
Semina abscondens. Rectus enim ordo optimus
Mortalibus hominibus est; confusio vero pessima.

466. ἀκτὴν] ὠρεημα. 467. ἀροτῶ (sic)] τῶ ἀροτριᾶν. 468. ὄρπηκα (sic)] βάκτρον. 469. ἔνδρυον] ἱσοβοέα. ἑλκόντων] συρόντων. μεταβώλου (sic)] τῷ ἐν τῷ ζυγῷ λώρῳ. τυτθὸς] μικρὸς. 470. δμῶος (sic)] δοῦλος. μακέλην] δίκελλαν. ὀρνίθεσσι] ὄρνισι. τιθείη] τιθύτω. 471. εὐθημοσύνη] τὸ καλῶς διατίθεσθαι τὰ ἔργα. 472. κακοθημοσύνη] τὸ κακῶς διοικεῖν.

π

466. ἱερὰν Moschop. 467. τεπεὼτ' Augusti. Ald. ἀροτῶ Augusti. ἀρότῳ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 468. ὄρπηκα Augusti. ἵκηεον Senat. 469. μεσάβῳ codd. Robinf. omnes, Augusti. μεσάβῳ Acad. Ald. Trinc. Steph. Com. Heinf. 470. ὀρνίθεσι Acad. ἄνδρα Augusti. 471. Σκεδάννυσι κατακρύπτων Coisl. B. 699. 731. Acad. Trinc. Iunt. 2. κατακρύπτων habet etiam cod. Augusti. εὐθυμοσύνη B. 60. R. S. Ald. Trinc. Iunt. 2. 472. κακοθυμοσύνη B. 60. Ald. Trinc.

466. Ἱερὸν ἀκτήν] Ἀττικῶς ἱεράν, vers. seq. leg. ἀρότε pro ἀρότερ. *Guietus.*

468. Ἐπὶ νῶτον. ἵκηαι] Νῶτον ἐφίκηαι. τμῆσις. *Idem.*

469. Ἔνδρυον] Τὸν ἱσοβοέα. a parte totum aratrum. τὸ ἔνδρυον hic tropice medium arboris, matrix, *le coeur.* vide Hesych. in ἔνδρυον. vers. sequ. πόνον] dolorem. *Idem.*

470. Ἔχων μακέλην] Non proprie intelligitur ligo, sed malleus ad occas frangendas. *Scaliger.* Imo vero ad inuertendam in sementem terram; nam haec est tertia aratio, non occatio, quae secunda est. Vide ex *Salmasio* notata ad v. 462. *Clericus.*

471. Εὐθημοσύνη] Τὸ καλῶς διατίθεσθαι καὶ οἰκονομεῖν τὰ ἑαυτοῦ. *Guietus.*

465. Ἀρχό-

Ὣς δέ κεν ἀδροσύνῃ σάχυες νεύοισιν ἔραζε,
Εἰ τέλος αὐτὰς ὄπισθεν Ὀλύμπιος ἐσθλὸν ὀπάζοι.
Ἐκ δ' ἀγγέων ἐλάσειας ἀράχνια· καί σε ἔολπα 475
Γηθήσειν, βιότοιο ἐρεύμενον ἔνδον ἐόντος.
Εὐόχθεων δ' ἴξεαι πολιὸν ἔαρ, οὐδὲ πρὸς ἄλλους

Sic quidem vbertate ſpicae nutabunt ad terram,
Si finem ipſe poſtea Iupiter bonum praebuerit.
E vaſis autem eiicies araneas: teque arbitror
Gauiſurum, victu potitum intus repoſito.
Bene inſtructus cibis autem peruenies ad canum ver, neque ad alios

473. ὣδέ κεν] ὅτως οὕτω ποιοῦντος. ἀδροσύνῃ] τῇ μεσότητι. σάχυες] οἱ στάχεις. ἔραζε] εἰς τὴν γῆν. 474. Ὀλύμπιος] ἐφόριος ὁ Ζεύς. ὀπάζοι] δοίη. 475. ἀγγέων] ἀγγείων. ἐλάσειας] ἐκβάλλεις. [σε]. ἀράχνια] τὰ ὑφάσματα τῶν ἀραχνίων. ἔολπα] ἐλπίζω. 476. γηθήσειν] χαρήσειν. ἐρεύμενον] ἐρευγόμενον. 477. εὐόχθεων] εὖ ἔχων. ἴξεαι] ἥξεις. πολιὸν] εἰς λευκὸν.

475. καί σ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 477. Εὐοχέων B. 699. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἵξεαι Iunt. 1. 2.

475. Ἀράχνια] Telas aranearum. (Quae non amouentur ſterili anno, quia non opus eſt omnibus vaſibus ad recondendum triticum paratis, propter meſſis tenuitatem. Sic *Catullus*, vt vacuam crumenam deſcribat, ait *ſacculum plenum eſſe aranearum*. Clericus.) Verſ. ſequ. ἐρεύμενον] an ἐρεμμένον, vel ἐρέμμενον, vt ἄλμενον. hoc eſt, veſcentem. ab ἐρέω, veſcor, vnde ἐρέπτω. ἄρνα ἐρέπτων. Nonn. Heſych. ἐρεπτόμενοι ἐσθίοντες. Homer. λωτὸν ἐρεπτόμενοι. *Idem.*

476. Ἐρεύμενον] Malim legi ἐρεύγμενον, quam elidi γ, quod durum eſt. Hoc eſt, redundantem intus poſitis; ab ἐρεύγομαι, *eructo*, et metaphorice *redundo*. Clericus.

477. Εὐοχέων] Εὐοχθέων hic legunt Moſchopulus, Proclus, Tzetzes Interpp. Heſych. εὐοχθεῖν εὖ ἔχειν, εὐθυμεῖν, πλήρη εἶναι, εὐτροφεῖν. ὀχὴ γὰρ ἡ τροφή. δαῖτες εὔοχθοι opipara, laeta conuiuia, παρὰ τὸ εὖ ἔχειν. Athen. εὐοχθῶν quaſi εὐεκτῶν. Sed εὐεκτεῖν magis placet. *Gaetus.*

Πολιὸν] Floridum. διὰ τὸ λευκὸν τῶν ἐν αὐτῷ ἀνθέων. Moſchop. Heinſius προβεβηκὸς exactum. *Idem.*

Εὐοχθέων δ' ἴξεαι] Male εὐοχέων ſubſtituitur ab aliis. Euſtathius: ὅθεν καὶ Ἡσίοδος εὐοχθεῖν λέγει, τὸ ἐπὶ καλλοῖς κοπιᾶν. ἢ καὶ ἄλλως ὀχθῆσαι, τὸ εἰς ὕψος ἐπᾶραι τὸν θυμόν. Item, οἱονεί τι καὶ τὸ ὀχὴ μὲν ὀξυτόνως ἡ τροφή.

Αὐγάσεαι· σέο δ' ἄλλος ἀνὴρ κεχρημένος ἔσται.
Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς ἀρόῃς χθόνα δῖαν,
Ἥμενος ἀμήσεις, ὀλίγον περὶ χειρὸς ἐέργων, 480

Respicies: tui vero alius vir indigus erit.
Si vero bruma araueris terram almam,
Sedens metes, pauxillum manu comprehendens,

478. ἀγάσεαι] ἀγάσῃ· θαυμάσεις. σέο] σε. κεχρημένος] ἐνδεὴς· χρῄζων. 479. ἀρόῃς] ἀρῇς. 480. ἥμενος] καθήμενος. ἀμήσεις] καθήσεις (sic). ἐέργων] εἴργων· περιλαμβάνων.

478. Ἀγάσεαι Auguſt. 479. τροπῆς B. 60. 699. 731. R. S. τροπὰς Auguſt. Acad. Sénat. Ald. Iunt. I. 2. Νον Iunt. I. 2. 480. Ἥμενος Trinc.

τροφὴ· ἀφ' ἧς καὶ τὸ εὐοχθεῖν κατά τινας παρ' Ἡσιόδῳ. *Heinſius.*

479. Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς] An ſcribendum: εἰ δέ κ' ἐν ἡλ. τροπαῖς pro καὶ ἐν ἡλ. τροπαῖς, h. e. bruma. Interpp. κατὰ τὰς τροπὰς exponunt. *Gutenius.*

Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς] Hoc eſt, circa ſolſtitium hibernum. Ex his conſtat, verba ſunt *Cl. Salmaſii* p. 517. Exercit. Plinianarum, legitimum ſementis tempus, praecipue tritici, in Africa et Graecia omni, fuiſſe ab occaſu Vergiliarum. Hoc *Heſiodus*, *Theophraſtus*, *Xenophon*, et *Plinius* teſtantur. Et *Xenophon* quidem totum illud tempus ſerendi εἰς πρωΐμον, καὶ μέσον καὶ ὄψιμον diſtinguit. Feſtinata ſatio a Vergiliarum occaſu incipiebat, ſerotina circa brumam. *Heſiodus* ὀψαρότην vocat, qui eo tempore ſerit, vt contra προτηρότην qui circa Vergiliarum occaſum, v. 490. *Columella* Lib. II. c. 8. *Intelligo debet tritici ſatio dierum ſex et quadraginta ab occaſu Vergiliarum, qui ſit ante diem IX. Calend. Nouembris ad Brumae tempora. Sic enim ſeruant prudentes agricolae, vt quindecim diebus priuſquam conficiatur Bruma, totidemque poſt eam confectam, neque arent, neque vitem aut arborem putent.* Fallitur tamen vir ſummus in eo quod hic habet περὶ τὲ ὀψαρότε, de quo vide ad v. 486. *Clericus.*

480. Ἥμενος ἀμήσεις] Hoc eſt, otioſe, nam non erit cur feſtines. Alioqui ſegetem copioſam metentes ſatis temporis non habent, vt inter metendum ſedeant. Feſtinandum enim penes Rei Rufticae ſuadent. *Columella* Lib. II. c. 21. *Sed cum matura fuerit ſeges, antequam torreatur vaporibus aeſtiui ſideris, qui ſunt vaſtiſſimi per ortum Caniculae, CELERITER demetatur; nam diſpendioſa eſt cunctatio. Cuius*

rei

Ἀντία δεσμεύων κεκονιμένος, ἀλίγα χαίρων.
Οἴσεις δ' ἐν φορμῷ· παῦροι δέ σε θηήσονται.
Ἄλλοτε δ' ἀλλοῖος Ζηνὸς νόος Αἰγιόχοιο·
Ἀργαλέος δ' ἄνδρεσσι κατὰ θνητοῖσι νοῆσαι.
Εἰ δέ κεν ὄψ' ἀρόσεις, τόδε κέν τοι φάρμακον εἴη.
Ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι,

Ex aduerſa parte manipulos ligans puluerulentus, nec valde gaudens.
Feres autem in ſporta: pauci vero te ſuſpicient.
Alias autem alia Iouis mens Aegiochi;
Sed mortalibus hominibus eam deprehendere difficile.
Sin autem ſero araueris, hoc quidem tibi remedium fuerit.
Quando cuculus canit quercus in frondibus,

481. δεσμεύων] ſubaud.] τὰς γάχνας. κεκονιμένος] κονιορτῷ πεπίφας. μάλα] λίαν. 482. οἴσεις] κομίσεις. ἐν φορμῷ] ἐν καλαθίσκῳ. παῦροι] ὀλίγοι. θηήσονται] θαυμάσουσι. 483. ἄλλοῖος] [ſubaud.] ἐστί. νόος] νοῦς. Αἰγιόχοιο] τοῦ τὴν αἰγίδα φορέντος. 484. ἀργαλέος] λυπηρὸς· δύσκολος. 485. ὄψ] βραδεῖς. φάρμακον] βοήθεια. 486. πετάλοισι] φύλλοις.

484. ἄνδρεσι — θνητοῖς Auguſt. 485. ἀρόσεις B. 60. 699. 731. R. 8. Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. Moſchop. 486. κόκκυξ Coiſl. πετάλοισιν Acad.

rei rationes poſtea tradit. At in raris ſegetibus, meſſis breui abſoluitur, etiam non feſtinantibus. *Clericus.*

Περὶ χειρὸς] Scribe περὶ χεῖρας, *les mettant bechevet*, ob paucitatem. *Guietus.*

Περὶ χειρὸς ἐέργων.] Pſaltes Pſalm. CXXIX, 7. *non impleuit manum ſuam meſſor, neque ſinum ſuum colligator.* Clericus.

481. Ἀντία δεσμεύων] Adverb. hoc eſt, ἀντίας τὰς γάχνας δεσμεύων, *les vns en haut, les autres en bas*, idque propter ſpicarum inaequalitatem. *Guietus.*

482. Παῦροι δέ σε θηήσονται] Pſaltes de tenui meſſe Pſ. CXXIX, 7. *non dicent tranſeuntes, benedictio Iehouae vobis.* Clericus.

Θηήσονται] Θαυμάσουσι. *Guietus.*

483. Ἄλλοτε δ' ἀλλοῖος Ζηνὸς] Alias aliter accidere ſolet rite et ſecus arantibus. *Idem.*

484. Κατὰ θνητοῖσι νοῆσαι] Difficilis comprehenſu. τμῆσις. *Idem.*

486. Ἦμος Κόκκυξ κοκκύζει] Initio veris. *Plinius* Lib. XVIII. c. 26. de ſpatio quod eſt inter aequinoctium vernum et exortum Vergiliarum: *In hoc temporis interuallo, quindecim*

Τὸ πρῶτον, τέρπει τε βροτὰς ἀπείρονα γαῖαν,
Τῆμος Ζεὺς ὗει τρίτῳ ἤματι, μηδ' ἀπολήγοι,
Μήτ' ἄρ' ὑπερβάλλων βοὸς ὀπλὴν, μήτ' ἀπολείπων.
Οὕτω κ' ὀψαρότης πρωτηρότῃ ἰσοφαρίζοι.
Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο· μηδέ σε λήθοι
Μήτ' ἔαρ γινόμενον πολιὸν, μήθ' ὥριος ὄμβρος.

Primum, delectatque mortales in immensa terra,
Tunc Iupiter pluat triduo, neque desinat,
Non vtique supra bouis vngulam, neque infra;
Ita et serus arator primo aratori aequalis fuerit.
Animo autem bene omnia serua: neque tibi lateat
Ver exoriens canum, neque tempestiua pluuia.

487. τέρπει] εὐφραίνει. ἀπείρονα] κυκλοτερῆ. γαῖαν] γῆν. 488. τῆμος] τότε. ὗει (sic)] βρέχει. ἤματι] ἡμέρᾳ. ἀπολήγοι] παύοι. 489. ὑπερβάλλων] καλύπτων ὑκῶν. ὀπλὴν] χηλὴν. 490. ὀψαρότης] ὁ βραδέως ἀρόσας. πρωτηρότῃ] τῷ καταρχὰς ἀρόσαντι. ἰσοφαρίζοι] ἐξισοῖ. 491. θυμῷ] ψυχῇ. φυλάσσεο] φυλάσσου. 492. πολιὸν] λευκὸν. ὥριος] ἄγκαιρος. ὄμβρος] ὑετὸς.

487. τοπρῶτον August. Ald. τέρπει δὲ Acad. 488. ὗει August. Ald. μὴ δ' August. 489. μήτε ἀπολείπων August. 490. πρωτηρότῃ B. 60. ἰσοφαρίζῃ Acad. ἰσοφαρίζοι Heins. 491. μὴ δὲ August. Ald. λάθοι Trinc.

decim diebus primis Agricolae rapienda sunt ea, quibus peragendis ante aequinoctium non sufficerit; dum sciat inde maxam exprobrationem foedam, puparium vites per imitationem cantus alitis temporarii, quem cuculum vocant. Dedecus enim habetur, opprobriumque meritum, falcem ab illa volucre in vite deprehendi. Clericus.

Ἦμος κόκκυξ] Sic Aristoph. in Ὀρνιθ. Χ' ὥπόθ' ὁ κόκκυξ εἴποι κόκκυ, τόθ' οἱ Φοίνικες ἅπαντες τὰς πυρὰς ἂν καὶ τὰς κριθὰς ἐν τοῖς πεδίοις ἐθέριζον. *Robins.*

487. Τέρπει τε βροτοὺς] Verni temporis amoenitate, quam denunciat. *Guietus.*

488. Τρίτῳ ἤματι.] Toto tertio die, praeter duos priores. v. sequ. ὁπλὴν] vestigium *Idem.*

490. Ἰσοφαρίζοι] An scrib. ἰσοφαρίζοι. hoc est, ἴσην φέροι ψῆφον. huius pluuiae triduanae beneficio, sera aratio tempestiuae aequalis fuerit. *Idem. Vbi venit imber multorum dierum sementis vno die surgit.* Columella Lib. II. c. 8. *Clericus.*

491. Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο] Hoc est, recordare. Est loquutio Phoenicia, de qua diximus ad Gen. XXXVII, 11. *Clericus.*

Παὲρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον, καὶ ἐπαλέα λέσχην,
Ὥρῃ χειμερίῃ, ὁπότε κρύος ἀνέρας εἴργον·
Ἰσχάνει· ἔνθα κε ἄοκνος ἀνὴρ μέγα οἶκον ὀφέλλει. 495
Μή σε κακῇ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμάρψῃ

Praeteri autem officinam aerariam; et calidam tabernam,
Tempore hyberno, cum frigus homines vehemens
Detinet: tunc sane impiger vir valde domum auget.
Ne te malae hyemis difficultas opprimat

493. παὲρ - ἴθι] παρέρχε. θῶκον] καθέδραν. ἐπ' ἀλέα] τὴν ὑπ' αἴθρίαν ἔσαν, ἢ ὑπὸ θέρμην. λέσχην] φλυαρίαν. 494. ὥρῃ χειμερίῃ] τῷ καιρῷ τῷ χειμερίῳ. κρύος] ψύχρα (sic). εἶργον] κωλύον. 495. ἰσχάνῃ (sic)] ἴσχει κατέλαμβάνει (sic). ἄοκνος] πρόθυμος. ὀφέλλει] αὐξάνει. 496. ἀμηχανίη] ἀπορία. καταμάρψῃ] καταλάβῃ· προφθάσῃ.

493. ἐπ' ἀλέα Augusti. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinsi. 494. ἀνέρας Goisl. 495. ἰσχάνῃ B. 60. 699. 731. R. S. Augusti. ἰσχάνει Acad. Senar. ἔνθ' ἄοκνος Augusti. μέγαν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. ὀφέλλῃ Goisl. 496. δὲ Iunt. 1. 2.

493. Λέσχην] Adde iis, quae de hac voce notata sunt, locum *Harpocrationis*: Λέσχαι, Ἀντιφῶν ἐν τῷ πρὸς Νικοκλέα. Λέσχας ἔλεγον δημοσίας τινὰς τόπους, ἐν οἷς σχολὴν ἄγοντες ἐναθέζοντο πολλοί. Ὅμηρος,

Οὐ δ' ἐθέλεις εὔδειν καλχήϊον ἐς δόμα ἐλθών,
Ἠέ που ἐς λέσχην.

Κλεάνθης, ἐν τῷ περὶ Θεῶν, ἀπυνενεμῆσθαι τῷ Ἀπόλλωνι τὰς λέσχας φησίν. ἐξέδραις δὲ ὁμοίας γίνεσθαι αὐτὰς, καὶ παρ' ἐνίοις τὸν Θεὸν Λεσχηνόριον ἐπικαλεῖσθαι: *Antiphon in Oratione contra Nicoclem. Leschas publica vocabant loca, in quibus otiosum vulgus desidebat. Homerus*: non vis cubitum ire in fabri ferrarii officinam, aut aliquam Lescham. *Cleanthes, libro de Diis, ait Leschas Apollini consecratas; esse autem exedris similes, Deumque cognomine Leschenorium a quibusdam vocari.* Adi et *Is. Casaubonum* in Characterem ἀδολεσχίας, apud *Theophrastum* Clericus.

Λέσχην] a λέσχη deriuatur ἔλλεσχος, *vulgatus, de quo sermo est publicus.* Herod. Lib. 1. Τοῖσι, ἢν ἐγὼ ὑγιαίνω, ἐς τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσαι ἔλλεσχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια. *His, si modo sim incolumis, non Ionum, sed propria sua incommoda erunt in circulis deploranda.* Et in Lib. 2. περιλεσχήνευτος, eiusdem vox significationis. *Rob.*

Ἐπ' ἀλέα λέσχην] Ἐπαλέα ab ἐπαλής. ἐπαλής ab ἀλὸς, pro quo ἀλεὸς calidus. *Guietus.*

494. Εἶργον ἰσχάνει] Scribendum videtur ἔργων ἰσχάνει, abstinet, abstinere facit. *Idem.*

497. Πα-

Σὺν πενίῃ, λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις.
Πολλὰ δ' ἀεργὸς ἀνὴρ κενεὴν ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων,
Χρηΐζων βιότοιο, κακὰ προσελέξατο θυμῷ.
Ἐλπὶς δ' ἐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
Ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.
Δείκνυε δὲ δμῶεσσι, θέρευς ἔτι μέσσος ἐόντος
Οὐκ αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται, ποιεῖσθε καλιάς.
Μῆνα δὲ Ληναιῶνα, κακὰ ἤματα, βώδορα πάντα,

Cum paupertate, macilenta vero craſſum pedem manu premas,
Multa autem ignauus vir vanam ob ſpem exſpectans,
Egens victus, mala verſat in animo.
Speſque non bona indigentem virum fouet,
Sedentem in taberna, cui victus non ſufficiens ſit.
Dic autem ſeruis, aeſtate adhuc media,
Non ſemper aeſtas erit, exſtruite caſas,
Menſem vero Lenaeonem, malos dies, bobus nocentes omnes,

497. πιέζῃς (ſic)] συνθλίβῃς· κατασῇς. 498. ἀεργὸς] ἀργὲς. κενεὴν] ματαίαν. 499. προσελέξατο] ἐνόησε· συνήγαγε. 500. κεχρημένον] ἐνδεᾶ. κομίζει] ἄγει· φέρει. 501. ἥμενον] καθήμενον. λέσχῃ] φλυαρίᾳ. ἄρκιος] ἱκανὸς. 502. δμῶεσσι (ſic)] δούλοις. θέρευς] θέρης. 503. ἐσσεῖται] ἔσται. καλιὰς] οἰκήματα. 504. Ληναιῶνα] Ἰανουάριον. βώδορα] φθαρτικὰ τῶν βοῶν.

497. πιέζῃς Coiſl. Auguſt. πιήζοις Senat. Acad. πιέζοις Com. 500. κεμαίζει Ald. Trinc. 502. Δείκνεις Iunt. 2. δμώεσι Auguſt. μέσῳ Auguſt. 503. Οὐ καὶ εἰ Acad. ἀεὶ Heinſ. ἐσεῖται Trinc. ποιεῖσθαι Auguſt. 504. βόδωρα Trinc.

497. Παχὺν πόδα] Ariſtoteles in problematis: *famelicis ſuperiora areſcunt, inferiora tument.* Scaliger.

Λεπτῇ δὲ παχὴν πόδα] Famelici indicium. *Guietus.*

498. Ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων] Τμῆσις. *Idem.*

499. Προσελέξατο θυμῷ] Hoc eſt, πρὸς θυμῷ ἐλέξατο, hoc eſt, ἐνενόησεν. ἐνδιάθετος λόγος. in corde ſuo dixit, cogitauit, in animo ſuo verſat. Huc facit Dauidis verſiculus: *Dixit inſipiens in corde ſuo non eſt Deus.* Idem.

500. Ἐλπὶς δ' ἐκ ἀγαθὴ] Ἐλπὶς ἐκ ἀγαθὴ Heſiodo eſt νόημα κακόν. Pindarus eam partem in homine ἐλπίδα vocat, quae cogitationibus vacat. *Heinſius.*

Κομίζει] Hoc eſt, alit, fouet. v. 502. Δείκνυε] doce. *Guietus.*

504. Μῆνα Ληναιῶνα] Plutarchus neſcit quis ſit ille menſis. certum eſt eſſe brumalem,

Τῦτον ἀλεύασθαι· καὶ πηγάδας, αἵτ' ἐπὶ γαῖαν
Πνεύσαντος βορέαο, δυσηλεγέες τελέθουσιν,
Ὅς τε διὰ Θρήκης ἱπποτρόφου εὐρέϊ πόντῳ

Hunc vitate: et glacies, quae quidem ſuper terram,
Flante Borea, moleſtae ſunt,
Qui per Thraciam equorum altricem late mari

505. ἀλεύασθαι] θέλε ἐκφεύγειν. πηγάδας] παγετὰς. 506. βορέαο] βορέα, δυσηλεγέες] κακῶν φροντίδων πάροχοι. τελέθουσιν] ὑπάρχουσι. 507. ἱπποτρόφου] τὰς ἵππους τρεφούσης.

505. αἵτ' Acad. & Senat. 506. βορέαο δυσηλέγεες R. S. λυσηλέγεες Iunt. 1. τελέθωσι Ald. Iunt. 1. 2.

reſpondebat Attico Ποσιδεῶνι, aut Γαμελιῶνι. *Scaliger.*

Μῆνα δὲ Ληναιῶνα] Κατὰ τὸν μῆνα, ſubintellige, ſunt. Menſem in quo ſunt mali dies. Vel ſic diſtinguendum: Μῆνα δὲ Ληναιῶνα (καὶ ἤματα, βέδορα πάντα) τῦτον ἀλεύασθαι. et placet. hoc eſt, menſem vero Ianuarium, (mali ſunt dies, bobus nocentes omnes) hunc vita; pro, hunc, inquam, vita. Vel appoſitiue μῆνα δὲ Ληναιῶνα καὶ ἤματα, βέδ. π. hoc eſt, Menſem Ianuarium, malos dies, hoc eſt, qui mali ſunt dies, hunc, inquam, vita. *Guietus.*

Ληναιῶνα] Apud Thebanos primus menſis dicebatur Βυκάτιος, reſpondens Gamelioni Attico. Plutarchus in Pelopida: τῦ νόμυ κελεύοντος ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ παραδοῦναι τὴν Βοιωταρχίαν ἑτέροις, οὓς Βυκάτιον ονομάζουσι: *cum lege ſanctum eſſet ab iis dari Boeotarchiam primo menſe, quem vocant Bucatium.* Hunc autem eumdem, quem Heſiodus Ληναιῶνα vocat, eſſe putat *Plutarchus*, *Heſychius*: Ληναιών· Οὐδένα μὲν τῶν μηνῶν Βοιωτοὶ ἄτω καλοῦσι, εἰκάζει δὲ Πλούταρχος Βυκάτιον, καὶ γὰρ ψυχρός ἐσιν. Secundus menſis erat Ἑρμαῖος. Sequitur apud *Heſychium*: ἔνιοι δὲ τὸν Ἑρμαῖον, ὃς μετὰ τὸν Βυκάτιόν ἐσι· καὶ γὰρ Ἀθηναῖοι τὴν τῶν ληναίων ἑορτὴν ἐν αὐτῷ ἄγουσι. Haec ex *Ioſ. Scaligeri* Lib. I. de Emend. Temporum. Poſteriori rationi *Heſychii* repugnat quod alii docent de tempore celebrationis *Lenaeorum*, quam referunt ad finem autumni. Vide *I. Meurſium* in Graecia feriata, ad vocem Ληναία. Itaque in priore acquieuerim. *Clericus.*

506. Δυσηλεγέες] Cruciatu difficiles, moleſtos. *Guietus.*

507. Ὅς τε διὰ Θρήκης] Operae pretium eſt notare inter duos poëtas antiquiſſimos in eiuſdem rei deſcriptione ſimilitudinem. Homer. Il. δ. 5.

Ὡς

Ὡς δ' ἄνεμοι δύο Πόντον ὀρίνετον ἰχθυόεντα,
Βορέης καὶ Ζέφυρος, τώ τε Θρήικηθεν ἄητον,
Ἐλθόντ' ἐξαπίνης· ἄμυδις δέ τε κῦμα κελαινὸν
Κορθύεται, πολλὸν δὲ παρὲξ ἄλα φῦκος ἔχευαν.
Sicut autem venti duo pontum commouent piſcoſum,
Boreas et Zephyrus, qui e Thracia ſpirant
Aduentu repentino, ſimul autem et vnda nigra
In aceruum attollitur, multamque extra mare algam fundunt.

In Thracia autem Boreae ſpeluncam collocat Callimachus in hymno in Del. v. 62.

ὁ μὲν πέδον ἠπείροιο
Ἥμενος ὑψηλῆς κορυφῆς ἐπὶ Θρήικος Αἵμῳ,
Θῆρος Ἄρης ἐφύλασσε σὺν ἔντεσι· τῷ δὲ οἱ ἵππω
Ἑπτάμυχον Βορέαο παρὰ σπέος ἠυλίζοντο.
Ille quidem ſolum terrae continentis,
Stans in excelſo vertice Thracii Aemi,
Crudelis Mars obſeruauit cum armis: eius autem equi
Septemplicem Boreae iuxta ſpecum ſtabulabantur.

Quem locum egregie exponit, vt ſolet omnia, Ill. Spanhemius. „Thracii nempe dicti „huius venti ſpecum, ſeu an„trum, non iam in Aeoliis in„ſulis cum Homero aut Maro„ne, ſed in Thracia credita ſcil. „Aquilonis, de quo ante ad „v. 26, patria, et quidem circa „montem Aemum collocat hic „Callimachus, e quo eundem „Boream oriri dixit etiam ſu„periori hymno in Dian. v. „114. Αἵμῳ ἐπὶ Θρήικι, τό„θεν Βορέαο καταὶξ Ἔρχεται. „*Aemum ad Threicium, vnde „Boreae procella oritur.* Hinc „a Dionyſophane iuxta erudi„tos Apollonii enarratores l. „1. v. 826. traditum, foueam „extitiſſe in Thracia, e qua fie„rent flatus ventorum, atque „ita inde habitam, et qua de „re iam ſupra ad v. 26, Thra„ciam ventorum domicilium, „Θράϊκην ἀνέμων οἰκητήριον, „Imo ſicuti Martis, Thracum „nempe dei, equi iuxta illud „Boreae antrum ſtabulari di„cuntur hoc loco; ita ipſe Bo„reas, et ſocii venti Thraces „equi indigitantur a Valer. „Flacco l. 1. v. 611. Et ſimi„liter quidem Boreae procella „ἄμιπποι *equis ſimiles* ſeu *eque„ſtri celeritate* a Sophocle vo„cantur iuxta priſcos eius in„terpretes, Antig. v. 996. vbi „praeterea eiuſdem Boreae an„tra prope Thracium ſinum „Salmydeſſum collocantur, qui „ſinus monti Aemo, ſeu Hae„mimonto, Thraciae regioni, „ab eo denominatae, erat vi„cinus.“ Hactenus Spanhemius; quem tamen non ſolito acumine notare credo, Boreae ſpecum ab Homero et Virgilio in Aeoliis inſulis collocari. Hi quidem Poëtae has inſulas commune omnibus ventis receptaculum aſſignant, vterque tamen Boream in Thracia qua-

Ἐμπνεύσας ὤρινε· μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη·
Πολλὰς δὲ δρῦς ὑψικόμους, ἐλάτας τε παχείας,
Οὔρεος ἐν βήσσῃς πιλνᾷ, χθονὶ πυκλυβοτείρῃ
Ἐμπίπτων, καὶ πᾶσα βοᾷ τότε νήριτος ὕλη.
Θῆρες δὲ φρίσσυσ', οὐρὰς δ' ὑπὸ μέζε' ἔθεντο,
Τῶν καὶ λάχνη δέρμα κατάσκιον· ἀλλά νυ καὶ τῶν
Ψυχρὸς ἐὼν διάησι, δασυστέρνων περ ἐόντων.
Καί τε διὰ μινὸς βοὸς ἔρχεται, οὐδέ μιν ἴσχει.

Inſpirans illud mouet: conſtringitur autem terra et ſylua:
Multas vero quercus alticomas, abieteſque denſas,
Montis in vallibus deiicit, terrae multos paſcenti
Incumbens, et omnis reboat tunc ingens ſylua.
Ferae autem horrent, caudaſque ſub pudenda ponunt,
Eae etiam quarum villis cutis denſa eſt: ſed et has
Frigidus cum ſit perflat, villoſas licet pelles habentes.
Quinetiam per bouis pellem penetrat, neque illum arcet.

508. ὤρινε (ſic)] διήγιειρε. μέμυκε] βοᾷ (ſic). γαῖα] γῆ. 509. ὑψικόμους] ὑψηλὰς. 510. ἐν βήσσῃς] ἐν τοῖς (ſic) κοιλάσι. πιλνᾷ] πελάζει. πυκλυβοτείρῃ] τῇ πολυειδεῖς τροφὰς φερούσῃ. 511. νήριτος] ἄπειρος. 512. φρίσσυσ'] τρέμουσι. μέζε'] αἰδοῖα. 513. λάχνη] τριχώσει. κατάσκιον] περικεκαλυμμένον. τῶν] τούτων. 514. διάησι] διέρχεται. δασυστέρνων] συνεχῶν. 515. μινὸς] δέρματος. μιν] αὐτὸν. ἴσχει] ἀντέχει.

508. ὤρινε Auguſt. 513. ante 512. ponunt Ald. Iunt. 1. 2.

ſi in proprio ſuo domicilio collocat; quod de Homero patet ex ſupra citatis, et de Virgilio ex Aen. 12, 365. *Ac velut Edoni Boreae cum ſpiritus alto Inſonat Aegaeo.* Edoni, Thracii, quoniam in Thracia habitare fingitur. *Robinſ.*

508. Ὤρινε] Subintellige τὸν πόντον. *Idem.*

Μέμυκε δὲ γαῖα καὶ τὰ ἑξῆς] Frigidam hanc eſſe deſcriptionem hyemis, adeoque rei deſcriptae conuenire nemo negabit. *Clericus.*

509. Παχείας] Craſſas. *Guietus.*

511. Νήριτος] Ab ἄερω, ἀείω, ἀείθω, ἀείθμω, ἀειθμὸς, ἀειθμέω, νήριθμος. Item ab ἀείω, ἀειτὸς, νήριτος, hoc eſt, νήριθμος, ἄερω. ἀερηὼς, ἄρτιος, ἀρτίζω etc. An ab ἀείζω, ἀείσμος, ἀειθμὸς, ἀειτὸς, νήριθμος, νήριτος. νηριτόφυλλος innumera habens folia. placet. ergo νήριτος innumerus, multus, ingens. *Idem.*

512. Ὑπὸ μέζε'] Μέζεα a μέσος. vnde μήδεα forte, apud Homerum. *Idem.*

515. Ἴσχει] Sc. εἶνὸς βοὸς, pellis bouis, ſubintellige. *Idem.*

517. Οὐ

Καί τε δι' αἶγα ἄησι τανυτρίχα· πώεα δ' ὅτι,
Οὔνεκ' ἐπηετανὰς τρίχες αὐτῶν, οὐ διάησιν
Ἶς ἀνέμου βορέω· τροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι.
Καὶ δι' ἁπαλόχροος οὐ διάησιν,
Ἥ τε δόμων ἔντοσθε φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει,
Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης
Εὖτε λοεσσαμένη τέρενα χρόα, καὶ λίπ' ἐλαίῳ
Χρισαμένη, νυχίη καταλέξεται ἔνδοθεν οἴκου
Ἤματι χειμερίῳ, ὅτ' ἀνόστεος οὐ πόδα τένδει,

Etiamque per capram flat longos pilos habentem: ouium autem greges non item,
Eo quod valde denſi ipſarum villi ſunt, non perflat
Vis venti boreae: incuruum vero ſenem facit.
Et per tenelli corporis virginem non perflat,
Quae in aedibus ſuam apud matrem manet,
Nondum opera ſciens aureae Veneris:
Beneque lora tenerum corpus, et pingui oleo
Vncta, noctu cubat intra domum
Tempore hiberno, quando exoſſis (polypus) ſuum pedem arrodit,

516. δι' αἶγ' (ſic)] δέ αἶγος. ἄησι] διέρχεται. τανύτριχα] τετανυμένας ἔχουσαι τὰς τρίχας. πώεα] πρόβατα. 517. ἐπηετανὰς] διαπαντὸς. διάησιν] διέρχεται. 518. ἶς] δύναμις. τροχαλὸν] κεκυφότα. τίθησι] ποιεῖ. 519. ἁπαλόχροος] τρυφερὸν σῶμα ἔχούσης. διάησιν] διέρχεται. 520. ἔντοσθε] ἐντὸς. μίμνει] μένει. 521. εἰδυῖα γινώσκουσα. πολυχρύσου] χρυσῆς. 522. τέρενα χρόα] ἁπαλὸν σῶμα. λίπ'] λίπα· λιπαρότητα. 523. χρισαμένη (ſic)] ἀλειψαμένη. νυχίη] νυκτερινὴ. καταλέξεται (ſic)] κατευνάσεται. ἔνδοθεν] ἐντὸς. 524. ἀνόστεος] πολύπους. οὐ] ὅλον. τένδει] ἐσθίει· κόπτει.

516. αἶγ' Auguſt. 518. βορέαο Ald. Iunt. 1. 2. Εἰς Iunt. 1. 520. ἐντόσθε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 521. Vitioſe in ed. Rob. et Cler. erat εἰδυῖα. 522. εὖτ' ἂν λοέσσαμένη (ſic) Auguſt. ἐλαίῳ (ſic) idem cod. 523. χρισαμένη Auguſt. Iunt. 2. νυχίη Iunt. 1. 2. καταλίξεται Auguſt. ἔνδοθι Iunt. 1. 2. Steph. marg. οἴκου B. 699.

517. Οὐ διάησιν] Iterata negatio abundat, οὔτι ἀ διάησι. *Idem.*

522. Λίπ' ἐλαίῳ] Λιπαρὸν, λίπα ἀποκοπῇ. *Idem.*

523. Καταλέξεται] Καταλέξομαι in praeſenti, vt αὔξομαι. *Guietus.*

524. Ἀνόστεος] Ἀνόστεος ὁ πολύπους, vt infra ἡ χειρ πέντοζος, Φερέοικος ὁ κοχλίας. *Idem.*

Ἐν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ, καὶ ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν. 525

Inque frigida domo, et in latibulis triſtibus.

525. ἀπύρῳ] ψυχρῷ. Ἐν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ] [ſubaud.] καθήμενος. λευγαλέοισιν] χαλεποῖς.

Ἀνόσεος] Κλείταρχος ἐν γλώσσαις τὸν Πολύποδα ὑπὸ Λακεδαιμονίων Ἀνόσεόν φησι καλεῖσθαι. Ἀριστοτέλης δέ φησι ψεῦδος εἶναι τὸ κατὰ τὰς πολύποδας· αὐτὰς γὰρ ἑαυτὰς μὴ κατεσθίειν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν Παγούρων κατεσθίεσθαι. *Procl.* Suidas autem dicit Eledonem eſſe Polypi ſpeciem, et ſic nominari, λ redvndante, quod ſeipſum comedit. Ἐλεδόνη. εἶδος πολύποδος, ἥτις ἔχει κοτηλύδονα, καὶ ἔστιν ἑπτάπους, ὡς φησὶν Αἰλιανός· ἔστι δὲ τὸ λ περισσόν. καλεῖται δὲ ἐλεδόνη, ἀπὸ τοῦ ἑαυτὴν ἔδειν. Polypi etiam ſeipſum comedentis meminerunt ab Athenaeo citati, Alcaeus, Ἔδωδ' ἐμαυτὸν ὡς Πολύπους. et Comicus Pherecrates in fabula, cui titulus eſt, *Agreſtes*. Ὁπόταν δ' ἤδη πεινῶσι σφόδρα, ὥσπερεὶ τοὺς Πολύποδας νυκτωρ περιτρώγειν αὐτῶν τοὺς δακτύλους. et Diphilus in *Emporo*,

Πολύπους ἔχων ἁπάσας ὁλομελεῖς τὰς πλεκτάνας,
Οὐ περιβεβρωκὼς ἑαυτόν ἐστι, φίλτατε.

Polypum vero ſeipſum arrodere negat Athenaeus lib. 7. τοῦτο δ' ἔστι ψεῦδος· ὑπὸ γὰρ τῶν γόγγρων διωκόμενος τοὺς πόδας ἀδικεῖται. Quod etiam confirmat Plinius l. 9. c. 29. *Ipſum brachia ſua rodere falſa opinio eſt: id enim a congris euenit ei.* Nam c. 30. tradit idem, *Auidiſſimos eſſe concharum: illas ad tactum comprimi, praecidentes brachia eorum, vtroque eſcam ex praedante capere. Inſidiantur ergo polypi apertis, impoſitoque lapillo extra corpus, ne palpitatu eiiciatur, ita ſecuri graſſantur extrahuntque carnes, illae ſe contrahunt, ſed fruſtra, diſcuntatae.* Polypodis vero cubile, quod τὸν οἶκον et τὰ ἤθεα vocat Heſiodus, ἡ θαλάμη ab aliis ſcriptoribus ſaepiſſime nuncupatur. Homer. Odyſſ. E, 432. Ὡς δ' ὅτε πουλύποδος θαλάμης ἐξελκομένοιο. et in hymno in Apoll. v. 77. Πουλύποδες δ' ἐν ἐμοὶ θαλάμαι, Φῶκαί τε μέλαιναι, Οἰκία ποιήσονται ἀκηδέα. Et Callimachus in Epigrammate

Μηδέ μοι ἐν θαλάμῃσιν ἔθ', ὡς πάρος, (εἰμὶ γὰρ ἄπτης)
Τίκτητ' ἀμ νοτερῆς ὤεον Ἀλκυόνης.

Ita enim optime hunc verſum emendauit Cel. Bentleius. Eandem vocem ſcil. τὴν θαλάμην eodem ſenſu vſurpauerunt Ariſtoteles, Theophraſtus, etc. *Robinſon.*

525. Ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν] Λύζω, λύγος, vnde λυγηρὸς

Οὐ γάρ οἱ ἠέλιος δείκνυ νομὸν ὁρμηθῆναι·
Ἀλλ' ἐπὶ κυανέων, ἀνδρῶν δήμου τε πόλιν τε
Στρωφᾶται, βραδίων δὲ Πανελλήνεσσι φαείνει.
Καί τότε δὴ κεραοὶ καὶ νήκερῳ ὑλήκοῖται
Λυγρὸν μυλιόωντες ἀνὰ δρύα βησσήεντα
Φεύγουσιν· καὶ πᾶσιν ἐνὶ φρεσὶ τοῦτο μέμηλεν,
Οἳ σκέπα μαιόμενοι πυκινὰς κευθμῶνας ἔχουσι,

Non enim illi Sol oſtendit pabulum vt inuadat:
Sed ſuper nigrorum hominum populumque et vrbem
Vertitur, tardius autem Graecis lucet.
Et tunc ſane cornutae beſtiae et non cornutae ſyluarum cultrices
Miſere dentibus ſtridentes per quercetum cliuoſum
Fugiunt; et paſſim omnibus id curae eſt,
Quae tecta inquirentes, denſas latebras habent,

526. οἱ] αὐτῷ. ἠέλιος] ἥλιος. δείκνυ] δείκνυσιν. νομὸν] τόπον νομῆς. 528. στρωφᾶται] τρέφεται. βραδίων] βραδίως. Πανέλλησι (ſic)] ἥγιον πᾶσι τοῖς Ἕλλησι. φαείνει] φαίνει. 529. κεραοὶ] κερασφόροι. νήκερῳ] μὴ ἔχοντες κέρατα. ὑλήκοῖται] οἱ τὴν κοίτην ἐν τῇ ὕλῃ ἔχοντες. 530. λυγρὸν] χαλεπὸν] μυλιόωντες] τοὺς ὀδόντας συγκρούοντες. δρύα (ſic) βησσήεντα] δάσεις τὰς ἐν ταῖς κοιλάσι τῶν ὀρῶν (ſic). 531. μέμηλεν] διαφερόντως (ſic). 532. σκέπα] σκέπας· σκεπάσματα. μαιόμενοι] ζητοῦντες. πυκινὰς κευθμῶνας] πυκνὰς ἀποκρύψεις.

528. Στρωφᾶται Trinc. Πανέλλησι Auguſt. 529. κεραοί τε καὶ Auguſt. ὑλήκοῖται (ſic) idem cod. 530. δρία B. 60. 731. Coiſl. Auguſt. Acad. Iunt. 1. Steph. Moſchop. δρυία Iunt. 2.

γηρὸς λυγρὸς, λυγαλέος· καὶ ἐπενθέσει τοῦ ε λευγαλέος. alii a λοιγὸς declinant. *Guietus.*

526. Δείκνυ] Pro ἐδείκνυ a δείκνυμι. *Idem.*

527. Ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν] Qui intelligebat ſolis arcum diurnum, tempore brumae minorem apud Graecos, maiorem eſſe in Aethiopia, quam hic deſcribit, debuiſſet intelligere eſſe Antipodas. Attamen, admiſſo priore, poſterius, quamquam neceſſarium conſectarium, intelligere non potuerunt Veteres. *Clericus.*

530. Μυλιόωντες] Μυλιόω παρὰ τὰς μύλας ἤγαγον σιαγόνας, ὀδόντας. Deinde pro δρύα ſcribendum videtur δρία. Heſych. δρίον, ὕλη, ὄρος, δρυμός. *Guietus.*

532. Οἳ σκέπα] *Teclum* non tecta. τὸ σκέπα ſing. numero a σκεπαρὸν, σκεπαρ, σκέπα, vt a λιπαρὸν, λίπαρ, λίπα. τὸ σκέπον non placet. a σκέπαρ τροπῇ fit σκέπας. Heſych. σκέπη· ὑποδοχή. *Idem.*

Καὶ γλάφυ πετρῆεν· τότε δὴ τρίποδι βροτῷ ἶσοι,
Οὔ τ' ἐπὶ νῶτα ἔαγε, κάρη δ' εἰς ὄδας ὁρᾶται,
Τῷ ἴλελοι φοιτῶσιν ἀλευόμενοι νίφα λευκήν. 535
Καὶ τότε ἔσσασθαι ἔρυμα χροὸς, ὥς σε κελεύω,

Et antrum in petra: tunc vtique tripodi homini ſimiles,
Cuius et humeri fracti ſunt, et caput terram ſpectat,
Huic ſimiles incedunt vitantes niuem albam.
Et tunc indue munimentum corporis, vt te iubeo,

533. γλάφυ] κοίλωμα. πετρῆεν] πέτρινον. τρίποδι] γέροντι βακτηρίαν ἔχοντι. 534. οὔτ'] ὅτινος. ἔαγε] ἐπικέκλασται. κάρη] κεφαλή. εἰς ὄδας] εἰς ὄδαφος. 535. τῷ] τότῳ. ἴλελοι (sic)] ὅμοιοι. φοιτῶσιν] πορεύονται. ἀλευόμενοι] ἐκφεύγοντες. νίφα] νιφάδα. 536. ἔσσασθαι (sic)] ἅλις ἐνδεδύσθαι. ἔρυμα] φύλαγμα. χροὸς] σώματος. ὡς] καθὰ. κελεύω] προστάττω.

534. νῶτ' Trinc. ὄρᾶτε Ald. Trinc. 535. ἴλελοι Auguſt. 536. τότ' ἔσασθαι Auguſt. ἔσσασθαι Ald.

533. Καὶ γλάφυ] Γλάφυρον, γλάφυ, hoc eſt, σπήλαιον, ἄντρον. *Idem.*

Τρίποδι βροτῷ ἶσοι] Hoc eſt, ſeni. Reſpicit *Heſiodus* ad aenigma Sphingis, τί ἐϛι τὸ αὐτὸ δίπεδον, τρίπεδον, καὶ τετράπεδον; *quid ſit idem bipes, tripes et quadrupes?* Ὁ Οἰδίπους ἀπεφήνατο ἄνθρωπον εἶναι τὸ προβληθέν. νήπιον μὲν γὰρ αὐτὸν ὑπάρχοντα τετράπεδον εἶναι· αὐξήσαντα δὲ δίπεδον· γηράσαντα δὲ τρίπεδον, βακτηρίᾳ χρώμενον διὰ τὴν ἀσθένειαν: *Oedipus declaravit hominem eſſe quod propoſitum erat, infantem enim quadrupedem eſſe, auctum vero bipedem, ſenem denique factum quadrupedem, ſcipione vtentem, propter infirmitatem.* Verba ſunt *Diodori*, e Libro IV. Bibliothecae. *Clericus.*

534. Ἐπὶ νῶτα ἔαγε] Ἐπὶ ἔαγε τμῆσις. *Guietus.*

Ἔαγε] Incuruata, quaſi *fracta* eſſent. Debilia etiam *fracta* dicuntur, vt grauis annis miles dicitur *multo iam fractus membra labore*, *Horatio*, Lib. I. Sat. I, 5. *Clericus.*

535. Νίφα λευκὴν] Νιψ νιφὸς, νίφα. *Guietus.*

536. Καὶ τότε ἔσσασθαι] An operae pretium erat eiusmodi praecepta verſibus claudere, quae cuiuis aniculae notiſſima ſunt? Ego quidem non puto. Sed mihi videntur ſenilem Poëtae aetatem redolere. *Clericus.*

537. Μα-

Χλαῖναν μὲν μαλακὴν, καὶ τερμιόεντα χιτῶνα.
Στήμονι δ' ἐν παύρῳ πολλὴν κρόκα μηρύσασθαι.
Τὴν περιέσσασθαι, ἵνα τοι τρίχες ἀτρεμέωσι,
Μήδ' ὀρθαὶ φρίσσωσιν, ἀειρόμεναι κατὰ σῶμα. 540
Ἀμφὶ δὲ ποσσὶ πέδιλα βοὸς ἶφι κταμένοιο

Laenam mollem, et talarem tunicam.
Stamine vero in pauco multum ſubteminis intexe.
Hanc circuminduito, ne tibi pili tremant,
Neque erecti horreant, arrecti per corpus.
Circum vero pedes calceos bouis vi occiſi

537. χλαῖναν] χλαμύδα. τερμιόεντα] ποδήρη. 538. παύρῳ] ὀλίγῳ. κρόκα] κρόκην· ὕφασμα. μηρύσασθαι] ὑφαίνειν. 539. τὴν] ταύτην. περιέσσασθαι (ſic)] ἐνδύσασθαι. ἀτρεμέωσι] μὴ τρέμωσι. 540. ἀειρόμεναι] ἐπαιρόμεναι. 541. πέδιλα] ὑποδήματα. ἶφι] ἰσχυρῶς. κταμένοιο] κταμένου· φονευθέντος.

537. Pro μὲν eſt τε in Ald. Iunt. r. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 539. περιέσσασθαι Auguſt. 540. μὴ δ' Auguſt.

537. Μαλακὴν] Δασεῖαν, οὔλην. *Guietus.*

538. Στήμονι δ' ἐν παύρῳ] Κρόκης eſt *floccus*, κρόκη, aut κρόκ *ſubtemen*. Ideo veſtes, quae ad hyemem et frigus parantur, raro ſtamine, denſo ſubtemine texi iubet *Heſiodus*: Κροκύδες enim ἐν τῇ κρόκῃ, non in ſtamine. Ideo duriùs et retortiore filo ſtamen, molliore et magis laxo ſubtemen. Nam in ſolo ſubtemine mollities illa lanuginoſa, quae panno ſupereminet, et quam pectit ac polit ſpina fullonis. Inſignite factus ad hoc probandum locus *Platonis*, qui vulgo male exponitur ab Eruditis et non recte legitur. Eſt in Politico: ὅσα δὲ γ' αὖ τῇ γναψεως ὁλκῇ ἐμμέτρως τὴν μαλακότητα ἴσχει, ταῦτα ἆρα κρόκην μὲν νηθέντα, τὴν δὲ ἐπιτεταγμένην αὐτοῖς εἶναι τέχνην κροκονητικήν: *Quaecumque ſpinae fulloniae tractui accommodatam habent mollitiem, ea eſſe ſubtemen cum nenta ſunt, artem vero iis praefectam artem nendi ſubtemen.* Haec aliaque huc ſpectantia habet *Claud. Salmaſius* Exercit. Plinian. p. 277. *Clericus.*

Πολλὴν κρόκα] Hoc eſt, κρόκην. Suid. in κρόκη, tramam quae ſtamine mollior. Μηρύσασθαι, hoc eſt, πυκνῶν, συγκέλλειν. Heſych. ſubintellige autem, ἐν τῷ ὑφαίνειν τὴν χλαῖναν. *Guietus.*

541. Ἶφι κταμένοιο] Οὐκ αὐτομάτως ἀποθανόντος, non ſponte naturae mortui, ſed ferro necati. *Guietus.*

542. Πὶ-

Ἄρμενα δήσασθαι, πίλοις ἔντοσθε πυκάσσας.
Πρωτογόνων δ' ἐρίφων, ὁπότ' ἂν χρύος ὦριον ἔλθῃ,
Δέρματα συῤῥάπτειν νευρῇ βοὸς, ὄφρ' ἐπὶ ὤμῳ

Aptos ligato, pedulibus intus condensans.
Primogenitorum vero haedorum, cum frigus tempestiuum venerit,
Pelles consuito neruo bouis, vt super humeros

542. Ἄρμενα] ἁρμόδια. δήσασθαι] περιδήσασθαι. πίλοις] πεντόκλοις. ἔντοσθεν (sic)] ἐντὸς. πυκάσσας] ἀσφαλίσας. 543. χρύος ὦριον] ψύχρα ἐγκαίρως.

542. ἔντοσθεν August. Ald. Iunt. 1. 2. πυκάσσας Acad. 543. ὁπότε B. 60. Coisl. August. ὁπότ' ἂν Trinc. Προτογόνων Iunt. 1. 2. ἔλθοι Ald. Iunt. 1. 2. 544. ἐπὶ νώτῳ cudd. Rob. omnes, August. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. In ed. Krebs. est ὤμῳ.

542. Πίλοις] Coactilibus, et propterea vdones illi a Iurisconsultis ἐμπίλια dicuntur, quae aliter pedulia in Regula Sancti Benedicti. Erant etiam pilia ex coactilibus et ex detritis vestimentis. Stat. IV. Sylv. in Risu Saturnalitio v. 24. *Caesis pilia sura de lacernis.* et saepe apud Martialem. *Scaliger.*

Πίλοις δ' ἔντοσθε πυκάσσας] Etymologicum magnum: Πῖλος, τὸ ἐξ ἐρίων εἰργασμένον, πρὸς τὸ κοιμᾶσθαι ἐπιτήδειον· ὃν ἡμεῖς πιλωτὸν φάμεν: *quod ex lanis elaboratur ad cubandum paratum, quem nos pilotum vocamus.* Tum affertur locus *Homeri* et v. 545. *Hesiodi*, ac tandem hic 542. versiculus illustratur: Σημαίνει δὲ ἀρταρία, παννία, ὡς παρὰ τῷ αὐτῷ, πέδιλα, καὶ ἑξῆς. πίλοις ἔντοσθε πυκάσσας. Γίνεται παρὰ τὸ πιέζω, οἷονεὶ πιελός τις ὤν, καὶ κατὰ κρᾶσιν πῖλος. Quae verba multis interpretatur *Claud. Salmasius* in *Lampridii* Alexandrum Seuerum, pag. 521. ed. Parisinae, vbi ostendit πίλους esse *vdones*, hoc est, laneos calceos ex lana coacta factos; qui intra calceum quidem habebantur, vt hic, verum et ipsi vicem calceamenti praestabant, domi et intra cubiculum. *Calceanes* eos hodie vocamus. *Clericus.*

Πυκάσας] An? πυκάσσας. *Guietus.*

543. Πρωτογόνων] Siue, vt habent Graeci Interpretes, praestantissimi sint foetus ii, quos pecudes primos in flore aetatis pariunt; siue, singulari idiomate Linguae Boeotiae, *primogenitae* dicerentur pecudes in suo genere eximiae, quemadmodum apud Hebraeos בכורים *bchorim*, vt Hebraei Lexicographi docebunt. *Clericus.*

544. Νεύρῳ βοὸς] Secundum morem antiquum neruis consuendi pelles. Sic hodie Canadini faciunt. *Guietus.*

545. Τετᾶ

Ὑετῷ ἀμφιβάλλῃ ἀλεήν. κεφαλῇφι δ' ὕπερθεν
Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν, ἵν' ἄατα μὴ καταδεύῃ·
Ψυχρὴ γάρ τ' ἠὼς πέλεται βορέαο πεσόντος·
Ἠῶος δ' ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανοῦ ἀστερόεντος
Ἀὴρ πυροφόρος τέταται μακάρων ἐπὶ ἔργοις·

Contra pluuiam iniicias munimentum. ſupra caput vero
Pileum habeto elaboratum, ne aures humeſiant:
Frigida enim aurora eſt, Borea cadente:
Matutinus vero ſuper terram a coelo ſtellifero
Aër foecundus extenditur beatorum ſupra opera:

545. ἀμφιβάλλῃ] περιβάλλῃ. ἀλεήν] καταφυγήν. κεφαλῇφι] κεφαλῇς. ὕπερθεν] ἐπάνω. 546. ἀσκητὸν] κατασκευασμένον. ἄατα] ὠτία. καταδεύῃ] βρέχῃ. 547. πέλεται] ὑπάρχει. βορέαο] βορρᾶ. 548. ἠῶος] πρωινὸς. ἀστερόεντος] ἀστέρας ἔχοντος. 549. πυροφόρος] θρεπτικὸς· ζωογόνος τῶν καρπῶν. τέταται] ἐξήπλωται.

545. Gloſſ. Mſ. Palat. apud Gui. et Schreuel. τῷ ὄμβρῳ περιθῇς ἀλεωρήν. 546. Πῦλον Acad. 549. In Cler. edit. legebatur, πυροφόρος ἐντέτατα. Rob. edidit, πυροφόρος τέτατας, vt etiam eſt in Ald. ed. et caet.

545. Ὑετῷ ἀμφιβάλλῃ ἀλεήν] Hoc eſt, τῷ ὄμβρῳ περιθῇς ἀλεωρήν, e Cod. vet. Palat. *Idem.*

546. Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν] Homer. καὶ ἀσκήσασα χιτῶνα, hoc eſt, κατασκευασθέντα. Gallice *vn feutre bien foulé.* Ἀσκητὸν autem dixit vt differat a ſupradictis πίλοις ἔντοσθε πυκάσας, hoc eſt, pilis leuius elaboratis. καταδεύῃ vero eſt madefacias ſecunda perſona, non *humeſiant.* Idem.

Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν] Graecis, vt habet *Salmaſius* ad *Capitolini* Pertinacem, πῖλος et pedum et capitis dicitur, quod hoc loco *Heſiodi* probat. Diminutiuum eius eſt πίλιον, vnde *pileum* Latinis. Apud Latinos *cudo* vtrumque ſignificabat, et galerum, vel pileum, et pedule; nam *cudo* eſt πῖλος a *cudendo.* *Cudere* autem eſt ferire et tundere. Alia, apud eumdem, vide. *Clericus.*

549. Ἀὴρ πυροφόρος] Voce *aer* intelligenda tenuis illa nebula, quae, vna cum rore, e coelo in terras decidit, non excluſo tamen rore craſſiore. Saepe *aer*, apud *Heſiodum*, nebulam ſignificat, vt v. 255. Vide et ſequentes verſus, vbi hic aër ex humore euectus dicitur et ventos create; vnde manifeſto liquet vaporem intelligi. Hinc mihi fit credibile emendandum hunc locum *Heſychii*: Ἀήρης, καῦμα, ὁμίχλη, hoc modo: Ἀὴρ, πνεῦμα, ὁμίχλη, *ventus, nebula;*

ita

Ὅς τε ἀρυσσάμενος ποταμῶν ἀπὸ αἰενάοντων,
Ὑψοῦ ὑπὲρ γαίης ἀρθεὶς ἀνέμοιο θυέλλῃ,
Ἄλλοτε μὲν θ' ὕει ποτὶ ἕσπερον, ἄλλοτ' ἄησι,
Πυκνὰ Θρηϊκίῳ βορέᾳ νέφεα κλονέοντος.
Τὸν φθάμενος, ἔργον τελέσας, οἶκόν δε νέεσθαι,
Μήποτε σ' ἠρανόθεν σκοτόεν νέφος ἀμφικαλύψῃ,
Χρῶτά τε μυδαλέον θείῃ, κατά θ' εἵματα δεύσῃ.
Ἀλλ' ὑπαλεύασθαι· μεὶς γὰρ χαλεπώτατος ἕτος

Qui hauſtus e fluminibus perennibus,
Alte ſupra terram leuatus venti procella,
Interdum quidem pluit ad veſperam, interdum flat,
Denſas Thracio Borea nubes excitante.
Hunc anteuertens, opere perfecto, domum redi,
Ne quando te caelitus tenebroſa nubes opprimat,
Corpuſque madefaciat, veſteſque humectet.
Sed euitato: menſis enim grauiſſimus hic

550. ἀρυσσάμενος] ἀρύσας. αἰὲν ναόντων (ſic)] τρεχόντων. 551. ἀρθεὶς] ὑψωθεὶς. θυέλλῃ] συρροφῇ. 552. ὕει] βρέχει. ποτὶ] πρὸς. ἕσπερον] ἑσπέραν. ἄησιν (ſic)] πνέει. 553. κλονέοντος] κινοῦντος. 554. τὸν] τοῦτον. φθάμενος] φθάσας. τελέσας] πληρώσας. οἶκόν δε] εἰς τὸν οἶκον. νέεσθαι] πορεύεσθαι. 555. ἠρανόθεν] ἐξ οὐρανοῦ. σκοτόεν] σκοτεινὸν. ἀμφικαλύψῃ] περισκεπάσῃ. 556. χρῶτα] σῶμα. μυδαλέον] κάθυγρον. θείῃ] ποιήσῃ. εἵματα] ἱμάτια. δεύσῃ] ὑγρὰ ποιήσῃ. 557. ὑπαλεύεσθαι (ſic)] φεύγειν. μεὶς] ὁ μήν.

550. ἀρυσάμενος Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. αἰὲν ναόντων Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 551. γαῖαν Auguſt. 552. ἄησιν Auguſt. Acad. 556. τε deeſt in cod. Auguſt. καθὰ Trinc. Steph. Heinſ. et Cler. caeterae κατὰ vt etiam Rob. edidit. ἵματα Acad. ſed corr. εἵμ. δεύῃ Auguſt. 557. ὑπαλεύεσθαι Auguſt.

ita vt *Heſychius* ad hunc *Heſiodi* locum reſpexerit. *Clericus.*

Μακάρων ἐπ' ἔργοις] Hoc eſt, felicium agricolarum, divitum; qui, ſcilicet, agriculturae peritia et indefeſſo labore ditati ſunt. *Guietus.*

550. Ἀενάοντων] Scribendum videtur αἰενάοντων. Quidam codd. αἰὲν ἀέντων. quam lectionem ſequitur Tzetzes. ex ea, quamuis ſequiore, noſtra confirmatur. *Guietus.*

551. Ἀρθεὶς] Ἀὴρ, ſcilicet, in ſpiritum reſolutus. *Idem.*

557. Χαλεπώτατος ἕτος] Ληναιών, ſcilicet. *Idem.*

558. Χα-

Χειμέριος, χαλεπὸς προβάτοις, χαλεπὸς δ' ἀνθρώποις.
Τῆμος θῶμισυ βυσὶ, ἐπὶ δ' ἀνέρι καὶ πλέον εἴη
Ἀρμαλιῆς· μακραὶ γὰρ ἐπίῤῥοθοι εὐφρόναι εἰσί.
[Ταῦτα φυλασσόμενος, τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν
Ἴσασθαι νύκτας τε καὶ ἤματα, εἰσόκεν αὖθις

Hibernus, grauis ouibus, grauisque hominibus.
Tunc medium bobus, homini vero amplius adsit
Alimoniae: longae enim noctes succurrunt illis.
[Haec obseruans, totum in annum
Aequato noctesque et dies, donec rursum

558. χαλεπὸς] βαρὺς. 559. τῆμος] τότε. θ' ὥμισυ] τὸ ἥμισυ. 560. ἀρμαλιῆς] τροφῆς. ἐπίῤῥοθοι] βοηθοὶ. εὐφρόναι] νύκτες. 561. ἐνιαυτὸν] χρόνον. 562. ἤματα] ἡμέρας. εἰσόκεν] ἕως. αὖθις] πάλιν.

559. θ' ὥμισυ Iunt. 1. 2. In ed. Krebs. est θ' ἥμισυ; caett. θῶμισυ. βυσὶν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. βυσὶν ἐπ' ἀνέρι δὲ B. 699. R. S. August. Acad. Senat. τὸ πλέον Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 560. εἰσὶν August. Acad. Senat. 562. Post ἤματα in cod. August. additur πάντα. αὖτις Iunt. 1. 2.

558. Χαλεπὸς προβάτοις] Oblitus iam videtur Hesiodus eorum, quae supra v. 516. dixerat, — Πώεα δ' ἔτι, Οὔνεκ' ἐπηεταναὶ τρίχες αὐτῶν, ἀ διάησιν Ἰς ἄνεμος βορέας. Sed optimis poetis nonnunquam fas est obrepere somnum. *Robins.*

559. Τῆμος θ' ὥμισυ] Τὸ ἥμισυ, hoc est, dimidia pars cibi ordinarii bobus detur, διὰ τὴν ἀεργίαν, homini vero plus dimidia, vt puta dodrans ex asse, hoc est, tres quartae partes cibi ordinarii. hyeme ventres sunt calidiores. ἐπὶ πλέον εἴη, pro ἐπείη. τμῆσις. *Guietus.*

560. Ἐπίῤῥοθοι εὐφρόναι εἰσί] Hoc est, βοηθοὶ, adiutrices sunt longae noctes bubus. ῥόθος, hoc est, fluctus, ἐπίῤῥοθος fluctu impellens, fluctu adiuuans. a nauibus Metaphora, quae fluctu impelluntur et adiuuantur in cursu. *Idem.*

561. Τετελεσμένον] Haec declarant manifesto annum desinere statim a frigoribus. ergo ver erat initium anni in signo tauri. Virgil. I. Georg. v. 222: *Candidus auratis aperit cum cornibus annum.* Annus incipiebat a matutino ortu Pleïadis. *Scaliger.*

562. Ἴσασθαι νύκτας τε καὶ ἤματα] Hoc est, cibos praebe ad mensuram laboris diurni et quietis nocturnae, ita vt per totum annum dies et noctes aequentur; hoc est,

labori-

Γῆ πάντων μήτηρ καρπὸν σύμμικτον ἐνείκῃ.]
Εὖ τ' ἂν δ' ἑξήκοντα, μετὰ τροπὰς ἠελίοιο,
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ὗμέτα, δὴ ῥα τότ' ἀστὴρ
Ἀρκτοῦρος πρόλιπὼν ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο,
Πρῶτος παμφαίνων ἐπιτέλλεται ἀκροκνέφαιος.

Terra omnium mater fructum omnigenum proferat.]
Quum autem sexaginta, post conuersionem Solis,
Hibernos exegerit Iupiter dies, tunc sane stella
Arcturus relinquens sacrum fluctum Oceani,
Primus totus appareus exoritur vespertinus.

563. ἐνείκῃ] ἐνέγκῃ· δῶ. 564. εὖτ'] ὅπηνίκα. 565. χειμέρι' -- ὗμετα] χειμερινὰς ἡμέρας. 566. πρόλιπὼν] καταλιπὼν· ἄφεὶς. ῥόον] ῥεῦμα. 567. παμφαίνων] λάμπων. ἐπιτέλλεται] λάμπει. ἀκροκνέφαιος] κατὰ τὸ ἄκρον τῆς νυκτός.

563. σύμμικτον καρπὸν Acad.

labori dierum alimenta debita, quieti noctium respondeant. χρὴ διδόναι τὰ ἔτη βλέπειν πρὸς τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας καὶ πρὸς ταύτας ἰσοῦν τὰ ἔργα καὶ τὴν τροφήν. obscurus et implicitus locus. *Guierus.*

566. Ἀρκτοῦρος] Temporibus Hesiodi bruma erat circa 7. aut 8. Ianuarii, ergo circa decimam Martii dicit oriri Arcturum. Hoc autem accidit circa initia Olympiadum, quo tempore sine dubio fuit *Hesiodus*. Sunt autem 2370. anni a prima Olympiade, incepitque hoc proximo solstitio praeterito 1594. bis millesimus trecentesimus et septuagesimus annus. *Scaliger.* Incidebat bruma in 30. Decembris, tempore *Hesiodi*, ex calculo Petauiano, Var. Diss. Lib. VII. c. 5. *Clericus.*

Ἀρκτοῦρος καὶ τὰ ἑξῆς] *Plinius* de saeculo Iuliano Lib. XVIII, c. 26. *A Fauonio in Aequinoctium vernum Caesari significat XIV. Calendas Martii triduum varie, et VIII. Calendas hirundinis visu, et postero die Arcturi exortu vespertino.* Columella Lib. IX. c. 2. *IX. Calendas Martias Arcturus prima nocte oritur.* At in Petauiano laterculo acronychus exortus arcturi fit in piscium gradu 14. qui in Calendario Martii V. conuenit. Sed ortus vespertinus verus, quem tabula praebet, posterior est apparenti. Haec et alia *D. Petauius* Lib. II. c. 8. Var. Diss. fert. *Clericus.*

567. Ἀκροκνέφαιος] In summo crepusculo, vesperε κατὰ τὸ ἄκρον τῆς νυκτὸς ἤγουν τῆς ἑσπέρας. *Guierus.*

Ἀκρο-

Τόνδε μετ' ὀρθρογόη Πανδιονὶς ἄρτο χελιδὼν
Ἐς φάος ἀνθρώποις, ἔαρος νέον ἱσταμένοιο.
Τὴν φθάμενος οἴνας περιταμνέμεν· ὡς γὰρ ἄμεινον. 570
Ἀλλ' ὁπότ' ἂν φερέοικος ἀπὸ χθονὸς ἐν φυτὰ βαίνῃ,

Post hunc mane lugens Pandionis venit hirundo
In lucem hominibus, vere nuper coepto.
Hanc praevenens vites incidito: sic enim melius.
At cum domiporta (cochlea) e terra plantas adscenderit,

568. ὀρθογόη (sic)] ἡ κατὰ τὸν ὄρθρον γοῶσα. Πανδιονὶς] ἡ θυγάτηρ τοῦ Πανδίονος. ἄρτο] ἐξηγέρθη. 569. φάος] φῶς. νέον] νεωστί. 570. τὴν] τὴν ἄμπελον. φθάμενος] προφθάσας. οἴνας] ἀμπέλους. περιταμνέμεν (sic)] τέμνειν. ὡς] ὅτως. ἄμεινον] κρεῖττον. 571. φερέοικος] κοχλίας. ἐν'] ἀνὰ.

568. ὀρθογόη Augusti. Acad. Iunt. 1. 2. 570. περιταμνέμεν Augusti. 571. ἐπότων Augusti. Ald. Trinc. ἔνφυτα Ald. Trinc. ἀνφυτὰ Steph. ἀμφυτὰ Iunt. 1. 2. Steph. marg. βαίνῃ Augusti.

Ἀηδονιέφασος] Idem est quod dicitur ἀηδόνυχος, nam ἄηδον κνέφας idem est ac ἄηδη νὺξ, seu *primordium noctis*. Intelligendus, vt videtur, de ortu apparente. Ortus autem, vt hoc in gratiam tironum addatur, vespertinus verus est, cum occidente sole, stella oritur ex aduerso, neque tamen, propter solis aut lucis vespertinae fulgorem, adspectabilis est. Ortus vero vespertinus apparens, quando sol longiuscule ab horizontali diametro progressus est, adeo vt post eius occasum emergens ab oriente stella conspicua sit. *Clericus.*

568. Ὀρθρογόη] Quia summo mane solent hirundines canere. Alii tamen legunt ὄρθογόη, vt *Hesychius* et auctor Etymologici magni, cuius haec sunt verba: Ὀρθογόη, ἡ μεγάλως θρηνοῦσα· ἢ ὑπὸ τὸν ὄρθον ἠχοῦσα. Ἡσίοδος. πρὶν ὄρθαι — διεγέρθαι, ἀπὸ τοῦ ὠρθαι ἀπαρεμφάτου, καὶ διεσολλῆ ὄρθαι. Sic Ὀρθογόη esset *excisaus luctum*. Prior tamen lectio magis placet. De luctu hirundinis vide quae ex Poëtis collegit *Sam. Bocharius* Hieroz. Part. 2. Lib. I. c. 10. *Clericus.*

Ὄρθρ. Πανδ.] Horat. l. 1. epist. 7. — *Te, dulcis amice, reuiset Cum Zephyris, si concedes, et hirundine prima.* Rob.

570. Τὴν φθάμενος οἴνας περιταμνέμεν] *Columella* Lib. IX. c. 1. postquam VII. Cal. Martias conspici dixit hirundinem, paullo post, a *Calendis Martiis*, inquit, *eximia est vitium putatio, vsque in decimum Calendarum Aprilium, si tamen se gemmae nondum moueant.* Clericus.

571. Φερέοικος] Ὁ κοχλίας. *Guietus.*

Πληϊάδας Φεύγων, τότε δὴ σκάφος ἀμέτι οἰνέων·
Ἀλλ' ἄρπας τε χαρασσέμεναι, καὶ δμῶας ἐγείρειν
Φεύγειν δὲ σκιερὰς θώκας, καὶ ἐπ' ἠῶ κοῖτον,
Ὥρῃ ἐν ἀμητῷ, ὅτε τ' ἠέλιος χρόα καίρῃ, 575

Pleiades fugiens, tunc non amplius fodiendae vites:
Sed falcesque acuito, famulosque excitato.
Fugito vero vmbrosas sedes, et matutinum somnum,
Tempore messis, quando Sol corpus attenuat,

572. οἰνέων] ἀμπελῶν (sic). 573. ἄρπας] δρεπάνας. χαρασσέμεναι] χαράσσειν. δμῶας] δούλους. ἐγείρειν] παρακινεῖν. 574. θώκους] καθέδρας. ἐπ' ἠῶ] κατὰ τὸν ὄρθρον. 575. ὥρῃ] ὥρᾳ· καιρῷ. ἀμητῷ] τῷ θέρει. χρόα] σῶμα. καίρῃ (sic)] ξηραίνει.

573. χαρασσέμεναι Iunt. I. 2. χαρασσέμεν Acad. 574. κοῖτον Augusti. 575. καίρῃ B. 60. 731. Goiſl. Augusti. Acad.

Φερεόικος] *Athenaeus* Lib. II. p. 63. Ἡσίοδος τὸν κοχλίαν Φερεοίκον καλεῖ, καὶ Ἀναξίλας δέ,

Ἀπιστότερος εἶ τῶν κοχλίων πολλῷ πάνυ,
Οἱ περιφέρουσ' ὑπ' ἀπιστίας τὰς οἰκίας.

Hesiodus Cochleam vocat domiportam, *Anaxilaus vero*: Cochleis tu es multo diffidentior, quae prae diffidentia circumferunt domos. *Cicero* de Divin. Lib. II. c. 64. *Quid ne igitur mones? vt si quis medicus aegroto imperet vt fumat Terrigenam herbigradam, domiportam, sanguine cassam, potius quam hominum more cochleam dicere.* Quod cum ita sit, miror cur interpretes Latini *testudinem* hactenus essent interpretati, praesertim cum testudines in arbores non repant; quod iam obseruarat ante nos *Sam. Bocharius* Hierozoic. Part. 2. Lib. IV. c. 30. *Clericus.*

572. Πληϊάδας Φεύγων] Τὴν ἐπιτολὴν τῶν Πλειάδων, τὸ καῦμα τὸ γινόμενον κατὰ τὴν τῶν Πλειάδων ἐπιτολήν. Post σκάφος ἀμέτι οἰνέων, subintellige ἐσί. Hoc versu sollio significatur vt praecedente v. 570. putatio vitium. *Gutierius.*

Πληϊάδας Φεύγων] Pluuias, nempe, nimias; propter quas, humo relicta cochleae plantas conscendunt. *Clericus.*

573. Ἄρπας τε χαρασσέμεναι] Superius v. 387. χαρασσαμένοιο σιδήρου. vbi σιδήρου de falce ad metendum intelligendum est, ait autem eo loco Pleiades initio messis apparere. *Scaliger.*

Ἄρπας χαρασσέμεναι] Falce incidere. Supra χαρασσομένοιο σιδήρου. *Gutierius.*

575. Ὥρῃ ἐν ἀμητῷ, ὅτε τ' ἠέλιος χρόα καίρῃ] Hic versus

Τημῦτος σπεύδειν, καὶ οἰκαδὲ καρπὸν ἀγέρσαι,
Ὄρθρος ἀνιστάμενος, ἵνα τοι βίος ἆρκιος εἴη.
Ἠὼς γὰρ τ' ἔργοιο τρίτην ἀπομείρεται αἶσαν.

Tunc festina, et domum fruges congere,
Diluculo surgens, ut tibi sufficiens sit
Aurora enim operis tertiam sortitur partem.

576. τημῦτος] τότε. σπεύδειν] συνέχειν. 577. ἦμαρ] ἡμέρας. 578. ἠὼς] ἡμέρα ὄρθρος. ἀπομείρεται] λαμβάνει. αἶσαν] μοῖραν.

576. ἀνιέμεν Trinc.

versus sic legendus et distinguendus: Ὥρη ἐν ἀμήτῃ. Ὅτε δ' ἠέλιος χροὰ καρφεῖ. *Idem.*

576. Τημῦτος σπεύδειν] *Columella* Lib. II. c. 21. *Cum matura fuerit seges, antequam torreatur vaporibus aestivi sideris, qui sunt vastissimi per ortum canicolae, celeriter demetatur. Nam dispendiosa est cunctatio, primum quod auibus praedam, ceterisque animalibus praebet, deinde quod grana et ipsae spicae culmis arentibus et aristis celeriter deciduae. Si vero procellae ventorum aut turbines incesserint, maior pars ad terram destruit. Propter quae recrastinari non debet, sed aequaliter flauentibus iam satis, antequam ex toto grana indurescant, cum rubicundum colorem traxerunt, messis facienda est, ut potius in area et in acervo, quam in agro, grandescant frumenta.* Clericus.

578. Ἠὼς γὰρ] Hoc est, horae matutinae, quae ab aurora incipiunt. *Clericus.*

Ἠὼς γὰρ τ' ἔργοιο τρίτην] Τὸ ἔργον. *Guietus.*

Ἠὼς γὰρ τ' ἔργοιο] Ad hunc locum notauit Plutarchus, Homerum epitheta pulchritudinem et delectationem exhibentia Aurorae attribuisse, nempe κροκόπεπλον, et ῥοδοδακτυλον; eam vero Hesiodum per vtilitatem suam melius descripsisse. Τὸν μὲν ἐν Ὁμήρου φησὶν ὁ Πλάτωνος ἐπιτιθέντος εἰς τέρψιν εὐφροσύνης τὴν ἡμέραν κοσμῆσαι, κροκόπεπλον αὐτὴν λέγοντα καὶ ῥοδοδάκτυλον. τὸν δὲ Ἡσίοδον μετρίως ἀπὸ τῶν ἔργων ἐφ' ἃ δὴ πρόισσα κινεῖ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἀπὸ τῆς ἐκλύσεως εἰς τὴν ἐναργῆ μεθίστησι ζωήν. Procl. Notari tamen debet, nullam exinde laudem ad Hesiodum accedere vel detrahi ab Homero: quoniam ille Aurorae vtilitatem data opera descripsit, hic vero obiter tantum Aurorae meminit. In aliis locis, vbi leuis tantum incidit Aurorae mentio, iisdem epithetis, quibus

Ἠὼς τοι προφέρει μὲν ὁδὸν, προφέρει δὲ καὶ ἔργα·
Ἠὼς ἥτε φανεῖσα πολέας ἐπέβησε κελεύθους
Ἀνθρώπους, πολλοῖσι δ' ἐπὶ ζυγὰ βουσὶ τίθησιν.
Ἦμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, καὶ ἠχέτα τέττιξ

Aurora magis promouet quidem viam, magisque promouet laborem:
Aurora quae apparens multos ingredi fecit viam
Homines, multis vero iuga bobus imponit.
Quum vero scolymusque flores, et canora cicada

579. προφέρει μὲν ὁδὸν] Hoc est, superat viam, hoc est, peragit. Virgil. *nec saltu superare viam* sit. τὸ προφέρειν. Hic idem τῷ ὑπερφέρειν notari videtur. Φαγεῖν ἄρτε, πιεῖν ῥίγε. ἄττυμα. *Quietius.*

Ἠὼς τοι προφέρει] Non dubium est quin huc respexerit Aristarchus, cum in illo Theogoniae loco, Καλλιόπη, ἣ μὲν προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων, exponit, προφερέστατον πρεσβύτατον. Vetus Glossa ad Theogoniam. Ἀρίσταρχος τὸ προφερέστατον, ἀντὶ τοῦ πρεσβύτατον ἠκουσεν· ὡς ὅλλεν, πότερον τῇ τιμῇ, ἢ τῷ χρόνῳ προφερεστάτην; οἱ δὲ συντιμοτάτην. Eustathius: τὸ δὲ προφέρειν πρωτοστατεῖν ἐστι τῆς προόδου, ἀφ' ἧς παρὰ τοῖς ὕστερον προφορικὸς παρῆκται λόγος. ὅτε δὲ προφέρειν καὶ τὸ νικᾶν λέγεται, ὅθεν καὶ ὁ προφερέστερος, δῆλον ὡς. Ἡσίοδος δὲ ἐν τῷ, προφέρει μὲν ὁδὸν, προφέρει δὲ καὶ ἔργα, ἐπεροίου τι σημαίνομενον τῷ προφέρει ὑποκρέεται, καὶ ἀντὶ αὐτοχρήμα. λαμβάνει γὰρ ἀντὶ τοῦ ὑπερφέρει, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ προάγει, προκοπτειν ποιεῖ, προελαύνει, προβιβάζει. *Heinsius.*

582. Σκόλυμος] *Artichaut sauvage, aliter chardon etc. Κίνυρα artichaut cultivé. Κάκτος cardo.* De Scolymo vide Dioscorid. lib. III. 16. de cacto vide Athenaeum. *Scaliger.*

Σκόλυμος] Grauiter errant, vt putat *Claud. Salmasius* ad Solinum p. 161. huius aetatis eruditi fere omnes herbam, qui σκόλυμον Graecorum persuadere nobis nolunt fuisse, quem Latini proprie *Cardum* vocabant, nos *Articaut.*

Hanc

Δενδρέῳ ἐφεζόμενος λιγυρὴν κατάχευε ἀοιδήν

Arbori insidens dulcem fundit cantum

583. δενδρέῳ] δένδρῳ. ἐφεζόμενος] καθεζόμενος. λιγυρὴν] ἡδυφωνον. κατάχευε (sic)] ἐπιχέει. ἀοιδὴν] ᾠδὴν.

583. ἐπιχεύει Augusti Acad.

Hanc saltem differentiam agnoscunt, quod σκόλυμος ingrestis sit, *Carduus* satiuus. Ego genere distingui censeo. Σκόλυμος vox Graeca est, quae nomen in Latio non habet; ideo *Scolymus* Latine sua voce vocandus est, non *Cardus*, vt faciunt vulgo apud *Theophrastum* et *Dioscoridem*. Graeci primum, non solum *Paulus* et *Aetius*, verum etiam *Dioscorides* ipse Κυνάρων et Σκολύμου separarunt. Aequi constat esse κυνάρας Graecis dici, quem Latini vocant *Cardunm*, Siculi *Kovero*, *Scolymus* Graeciae notissimus, vnde illud *Hesiodi* et ex eo Aristotelis ἐπὶ σκολύμῳ. Hoc fugerunt, malesuadae libidinis auidissimae. *Scolymum* in cibos Oriens et Graecia redepere. *Plinius* Lib. XXII. c. 22. *Scolymum quoque in olbos venire Orientis vt alio nomine Lunonium appellauere Graeci. est namque cubitali altior, crassisque foliorum ac spinae nigrae, sed dulci. Erasistratus quoque laudare in pulpamento coma.* Edulis est potissimum radix, sed et herba adhuc tenella. Quae de re, pluribus vir summus, quem vide. *Clericus.*

Ἦμος δὲ σκόλυμος] Ephemeris *Hesiodi* aestatem definit ἐπὶ σκολύμῳ. Multi viri docti disputarunt, quid sibi velit Philosophus in Problematis, cum hoc modo hunc versum adducit: Διὰ τί ἐν τῷ θέρει οἱ μὲν ἄνδρες ἧττον δύνανται ἀφροδισιάζειν αἱ δὲ γυναῖκες μᾶλλον, καθάπερ καὶ ὁ ποιητὴς λέγει ἐπὶ σκολύμῳ, Μαχλόταται δὲ γυναῖκες, ἀφαυροὶ δὲ τε ἄνδρες. Quo loco quidam, inter quos fuit vir summus Camerarius, κολύμῳ legerunt: alii κολύβῳ κόλυβος enim, dicunt, ἐπαυλις exponitur ab Hesychio. Sed mirum viris doctis in re tam leui aquam haesisse, praesertim qui βραχυλογίαν Aristotelicam cognitam haberent. *Hesiodus* aestatem constituit ἐπὶ σκολύμῳ καὶ τεττιγὸς: ita loquuntur elegantes, id est, *tempore cardui et cicadae*, vel, *dum cardus et cicada est.* Hoc secutus Aristoteles, dixit *Hesiodum* salacitatem mulierum, virorum vero impotentiam constituere ἐπὶ σκολύμῳ. Non vacabat Aristoteli aliud agenti citare versus illos, Ἦμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, et quae sequuntur, Μαχλόταται δὲ γυναῖκες. Propterea eleganti ratione

Πυκνὸν ὑπὸ πτερύγων, θέρεος κυμαντάδεος ὥρη,
Τήμος πιότατοί τ' αἶγες, καὶ οἶνος ἄριστος, 585
Μαχλόταται δὲ γυναῖκες, ἀφαυρότατοι δέ τε ἄνδρες
Εἰσίν, ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γόνατα Σείριος ἄζει
Αὐαλέος δέ τε χρὼς ὑπὸ καύματος. ἀλλὰ τότ' ἤδη
Εἴη πετραίη τε σκιὴ, καὶ Βύβλινος οἶνος,

Frequentes sub alis, aestatis laborioso tempore,
Tunc pinguesque capraе, et vinum optimum,
Salaciſſimae vero mulieres, et viri imbecilliſſimi
Sunt, quoniam caput et genua sol ſiccat,
Siccum vero corpus ob aestum. Sed tunc iam
Sit in antro umbra, et Byblinum vinum,

584. πυκνὸν] πυκνὰς. θέρεος] αἴθρης. κυμαντάδεος] κυμαινούσης. ὥρη] ὥρα. 585. τήμος] τότε. πιότατοί] λιπαρώτατοι. 586. μαχλόταται] ἐρωμένοτατοι ἐπὶ εὐφυΐαν δρῶσαι. ἀφαυρότατοι] ἀσθενέστατοι. 587. Σείριος] ἥλιος. ἄζει] ξηραίνει. 588. αὐαλέος - χρὼς] κατέξηρον τὸ σῶμα. 589. ἤδη] ἤδη. Βύβλινος (hic)] ἐκ Βύβλου πόλεως.

584. κυμαντάδεος Acad. Ald. Aldi. Stand. Senac. 586. δέ τε Iunt. I. 2. 588. αὐαλέος Trinc. βύβλινος Acad. 589. βύβλινος B. 60. 731. Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

ne dixit, καθάπερ καὶ ὁ ποιητὴς λέγει ἐπὶ σκόλυμε, ſicut Poeta Heſiodus dicit de tempore quo virent carduus. Quod hinc deſumſit Alcaeus, cum dixit: Αὐθεῖ δὲ καὶ σκόλυμος· νῦν δὲ μιαρώτατον γυναῖκας. Diximus Heſiodum, in libris Ἔργων, etiam εφημερίδα complexum eſſe. Oſtendit itaque hic, poſtquam ver abſoluit, quid agendum ſit ἐπὶ σκόλυμε καὶ τέττιγος. *Heinſius.*

Ἠχέτα τέττιξ] Alcaei verſus citantur a Proclo, quibus hunc Heſiodi locum poeta ille imitatus eſt. Τέγγε πνεύμενας οἴνῳ. τὸ γὰρ ἄχρον περιτέλλεται. ἀ δ' ὥρα χαλεπὰ. ἀχεῖ δ' ἐκ πεταλῶν ἀχέτα τέττιξ, ἀνθεῖ δὲ καὶ σκόλυμος. νῦν δὲ καὶ μιαρώτατον γυναῖκες. λεπτοὶ δέ τοι ἄνδρες· ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γόνατα Σείριος ἄζει. Hanc etiam anni tempeſtatem eodem modo deſcripſit Ariſtophanes Eq. 1159. Ἦνίκ' ἂν ἀχέτας Ἀδὴ τὸν ἡδὺν νόμον, Διὰ κοπτῶν, ᾠδομαι, Τὰς Λημνίας ἀμπέλους, Εἰ πεπαίνοιτον Νότη. *Rob.*

584. Ὑπὸ πτερύγων] Ab alis, διὰ τῶν πτερύγων vid. Moſchop. *Guiemi.*

589. Πετραίη τε σκιὴ] Qua nulla maior ac frigidior. Similis imago obuerſabatur animo Prophetae Eſaiae, cum ſcribebat Cap. XXXII, 2. de re-

re exoptatissimos. Eris instar rivorum aquae in sicco loco, atque instar umbrae ingentis petrae, in siticulosa terra. Clericus.

Βύβλινος οἶνος] Byblinum vinum, cuius meminit Festus et Theocritus, est vinum cuius vitis delata erat ex vrbe Syriae Byblo, vt Romae Nitiobrix, de Bordeaux. *Scaliger.*

Βύβλινος οἶνος] Huc transferemus integram adnotationem *Lucae Holstenii* ad vocem Βιβλίνη, quam *Stephanus* Byzantius docet fuisse nomen regionis Thraciae, a qua vinum *Biblinum* dictum. "*Athenaeus*
„Lib. I. p. 31. Ἀχαιὸς τὸν Βί-
„βλινον (ἐπαινεῖ) Ἐδεξίετο,
„Βιβλίνε μεθυὸς ἐκπώματι,
„Καλεῖται δὲ οὗτος ἀπό τινος
„χώρας ἧς πρὸς ἀγορεύομεν.
„Νυ. Φησὶ δὲ καὶ Φίλινος,
„Ὅτι παρέξω Λέσβιον, Χῖον.
„Παπαῖ.
„Θάσιον, Βίβλινον, Μενδαῖον,
„ὥστε σε μὴ
„Κεφαλαλγῆ.
„Ἐπίχαρμος δὲ ἀπό τινων
„ὀρῶν Βιβλίνων φησὶν αὐτὸν
„γενομένων. Ἀρμενίδας δὲ
„Θρᾴκης φησὶν εἶναι χώραν
„τὴν Βιβλίδα, ἐν αὐτῇ Τισά-
„ρην καὶ Οἰσύμην προσαγο-
„ρευθῆναι. ἐπιεικῶς δὲ ἡ Θρᾴ-
„κη ἐθαυμάζετο ὡς ἡδυοίνους,
„καὶ συνόλως τὰ πλησίον αὐ-
„τῆς χωρία.
„Νῆες δ' ἐκ Λήμνου παρέσαν
„σαν οἶνον ἀγεῖσαι.
„Ἱππίας δὲ ὁ Ῥηγῖνος τὴν
„εἰλεὸν καλουμένην ἄμπελον
„Βιβλίνην φησὶ καλεῖσθαι, ἣν
„Πόλλιν πού Ἀργεῖον, ὃς ἐβα-
„σίλευσε Συρακοσίων, πρῶ-
„τον εἰς Συρακόσας κομίσαι
„ἐξ Ἰταλίας. εἴη ἂν ἕν ὁ παρὰ
„Σικελιώταις γλυκὺς καλε-
„μενος Πόλλιος, ὁ Βίβλινος οἶ-
„νος. *Achaeus Biblinum commendat excepit Biblini vini*
„*poculo. Sic autem vocatur a loco quodam nomine. Dicit*
„*etiam Philinus:*
„*Praebiturum me tibi Lesbium Chium Papae!*
„*Thasium, Biblinum, Mendaeum, ita vt tu non*
„Inebrieris.
„*Epicharmus a quibusdam Biblinis montibus vocatum ait.*
„*Armenidas vero tradit Thraciae partem vocatam esse Biblinam, quam Tisaram et Oesynam dicunt. Thracia quidem, ob vini quod fert praestantiam,*
„*et vicina omnia ei loca, admirationi fuit:*
„Naues ex Lemno aderant vinum vehentes.
„*Hippias Rheginus quam vitem tortuosam vocabant, Biblinam*
„*dictam fuisse ait, eamque Apollinem Pollin, qui regnavit*
„*Syracusis, primum ex Italia*
„*Syracusas inuexisse. Quam obrem quod dulce vinum Siculi*
„*nuncupant Biblinum fuerit.*
„Quem locum ideo adscripsi, vt qui eum legerint de scriptura certi constituant porro vulgatos *Hesiodi* Codices in Operibus, v. 589. in quibus Βύβλινος οἶνος legitur, pro Βίβλινος. Ad quem locum *Moschopulus*: Βίβλος ποταμὸς ἡ πόλις Θρᾴκης. Di-

Μᾶζά τ' ἀμολγαίη, γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμενάων, 590
Καὶ βοὸς ὑλοφάγοιο πρέσας μήπω τεκούσης,

Libumque lacteum, lacque caprarum non amplius lactantium. Et vaccae quae frondibus pascitur caro nondum enixae,

590. μάζα (sic) -- ἀμολγαίη] ἄρτος γάλακτι ζυμωμένος. σβεννυμενάων] πεπαυμένων τῶ θηλάζειν. 592. ὑλοφάγοιο] ἀγρίᾳ ὕλῃ τρεφομένης. τεκούσης] γεννησάσης.

590. Μάζα Auguſt.

ſtinctius *Proclus*; ſed foedo vitio infectus: οἶνον Βέβλινον (pro Βίβλινον) ὃν ἄριστα (lege, οἱ Νάξιοι) πρὸς αὐτοῖς γεωργεῖσθαι φασὶ ποταμὸν ἔτω καλούμενον (lege, παρὰ ποταμὸν) *Tzetzes* ineptit ſuo more. A corrupta autem lectione *Heſiodi* deceptus eſt *Euſtathius*, qui ad Iliad. A. p. 871, Βύβλινον οἶνον, et Βυβλίαν χώραν ſcribit, tamquam *Heſiodo* auctore. Adde *Theocritum* qui Idyll. XIV, 15.

— — ἀνῷξα δὲ Βύβλινον αὐτοῖς
Εὐώδη τετόρων ἐτέων.

Aperui iſtis vinum Biblinum, odoratum quatuor annorum. Pro Βίβλινον. Denique *Suidas*, apud quem, Βιδίνη πόλις Σκυθίας, pro Βίβλινη, vt hic, quemadmodum ex ipſa litterarum ſerie manifeſtum eſt. Hactenus *Holſtenius*, qui in loco *Athenaei* neſcio quare praetermiſerat verba *Philiſci*, quae quam maxime faciunt ad rem, noſque docent cur *Heſiodus* ſuaderet aeſtate bibere vinum Biblinum. Ex iis enim liquet fuiſſe tenue vinum, et quod non facile inebriaret, quale bibendum aeſtate, non generoſius, cuius fumi facile inebriant, et vis etiam vehementior incendit. Ceterum vniuerſa Thracia, propter frequentiores montes, non eſt ferax vini, ſed eantum partes meridianae. *Clericus.*

Εἴη πετραίη τε σκιὴ] Haec mihi legenti veniunt in mentem ſummi Poetae carmina, quae, licet politiſſima, haud tamen penitus ab antiquo noſtro et ruſtico Poeta abhorrent.

Rura mihi et rigui placeant in vallibus amnes;
Flumina amem ſylvaſque inglorius; O vbi campi
Sperchiuſque, et virginibus bacchata Lacaenis
Taygeta! O qui me gelidis in vallibus Haemi
Siſtat, et ingenti ramorum protegat vmbra! Georg. 2. *Rob.*

590. Μᾶζα δ' ἀμολγαίη] Scilicet; τῷ περὶ τὸν πρωὶ ἀμολγὸν ἀμελγομένῳ, κατὰ τὸν ἀμολγὸν πεποιημένῃ καὶ γάλακτι ἐζυμωμένῃ τῷ ἀμολγαίῳ. *Gaſſner.*

592. Πρω-

Πρωτογόνων τ' ἐρίφων, ἐπὶ δ' αἴθοπα οἶνον ἀμέρσαι
Ἐν σκιῇ ἐξάρχοντα, κεχορτασμένον ἦτορ ἐδωδῆς,
Ἀντίον ἠεροέης ζεφύρου τρέψαντα πρόσωπον,
Κρήνης τ' ἀενάου καὶ ἀπορρύτου, ἥτ' ἀθόλωτος·
Τρὶς δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἐμμεν οἴνου.
Δμῳῇσι δ' ἐπότρυνειν Δημήτερος ἱερὸν ἀλτὴν
Δινέμεν, εὖτ' ἂν πρῶτα φανῇ σθένος Ὠρίωνος,

Tenerorumque hoedorum, praeterea nigrum bibito vinum,
In vmbra sedens, animo saturatus cibo,
Contra purum Zephyrum obuerso vultu,
Fontemque perennem ac defluentem, quique illimis sit.
Tres partes aquae infunde, quartam vero partem vini admisce,
Famulis autem impera Cereris sacrum munus
Triturare, quando primum apparuerit Orion

592. πρωτογόνων τ' ἐρίφων] [subaud.] μηλάδα. αἴθοπα] [καυσῶδη. οἶνον] οἰνεῖν. ἀμέρσαι] [subaud.] σαλπίδα. 593. κεχορτασμένον] κεχλημένον (sic). ἦτορ] τὴν ψυχὴν. ἐδωδῆς] τροφῆς. 594. ἀντίον] ἐναντίον. ἠεροέης (sic)] εὐκρεοῦς. κεχαρῷ πρόσωπα (sic)] πρόσωπον. 595. ἀπορρύτου] καθαροῦ. ἀθόλωτος] ἀτάραχος. 596. πρέχειν] ἐγχεῖν. ἔμμεν (sic)] ἔμβαλεῖν. 597. ἐποτρύνειν] παρακινεῖν. Δημήτερος] γῆς. ἱερὸν (sic) ἔαρινὸν] ἱερὰ βλάστημα. 598. δινέμεν] δονεῖν. σθένος] δύναμις.

594. αἰθοπίας B. 63. August. Senat. εὐκραοῦς ἐκμεν Ald. Iunt. I. 2. Com. ἠεροέος Acad., sed supra scriptum manu recentiore εὐκραοῦς. Ἀνέμῳ Steph. Heins. ζεφύρου est in cod. Schreu. Palat. cum glossa ἐπὶ ἕνεμα. πρόσωπα B. 699. R. S. Coisl. August. 599. δοκεῖ August. Acad. Iunt. 2. 598. δοκεῖ August. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. τέτρατον August. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. ἔμμεν August. ἐμεῖν Acad. Iunt. I. 2. 597. ἐποτρύνειν Acad. Senat. ἱερὰν August. 598. πρῶτον Iunt. 1. 2.

592. Πρωτογόνων] Hoc dum est praestantissimorum. Vide not. ad v. 543. *Clericus.*

593. Κεκορτασμένον ἦτορ ἐδωδῆς] Corde non animo. Guietus.

594. Ἀντίον ἠεροέης ζεφύρου τρέψαντα πρόσωπον] Scribendum ἀεροέος, hoc est, in superficie flantis, cui ὑπερανὴς opponitur. *Idem.*

595. Ἀενάου] An scribendum ἀενναοῦ, vt supra αἰενάων? *Idem.*

597. Ἱερὸν ἄρουραν] Ἀττικῶς pro ἱερὰν, vt supra. *Idem.*

598. Δινέμεν] Τὴ δίνησιν τῶν βοῶν ἀλοᾶν. *Idem.*

Εὖτ' ἂν πρῶτα φανῇ σθένος Ὠρίωνος] Orionem *Theophrastus*, in Libro de ventis, ait oriri ἐν ἀρχῇ τῆς ὀπώρας,

Χώρῳ ἐν εὐαέϊ, καὶ εὐεργέϊ ἐντὸς ἀλωῆς.
Μήστρυφα δ' εὖ κομίσσασθαι ἐν ἄγγεσιν· αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
Πάντα βίου κατάθηαι ἐπάρμενον ἔνδοθι οἴκου,
Θῆτα ἄοικον πωλεῖσθαι, καὶ ἄτεκνον ἐρύσσαι·
Δίζεσθαι δμῳὴν ἀτέκνιον· ἡ δὲ κε σοῖσι
Τέκνοις ἀμφιπένοιτο· καὶ εἰ τέκνα οἱ τράφοι ἄλλη.

Loco in ventis expoſito, et bene planata in area.
Menſura vero diligenter recondito in vaſis. ſed poſtquam
Omnem victum depoſueris bene conditum intra domum,
Seruum domo carentem conducere, et ſine liberis ancillam
Inquirere iubeo: moleſta eſt autem quae liberos habet ancilla;

599. εὐαεῖ (ſic)] εὐαερέϊ. 600. ἄγγεσιν] ἀγγείοις. αὐτὰρ] δὲ. ἐπὴν] ἐπεὶ. 602. θῆτ' (ſic)] θῆτα· μισθωτὸν. ἄοικον] χωρὶς οἰκίαν (ſic). ἄτεκνον] ἀπαίδα. ἐρύσσαι] γυναῖκα ἐρύσσειν.

599. εὐαεῖ Auguſt. 600. κομίσσασθαι Ald. 601. κατάῃς Iunt. 1. εἴκῃς Acad. 602. θῆτ' B. 60. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. θῆτα B. 699. 731. R. S. Coiſl. Acad. Senat. et cod. Pulat. Schrevel.

ἰσας, vbi ὀπώρας pro aeſtate iam inclinante ſumie, diebus aliquot a confecto ſolſtitio. In laterculo Petauſiano, lucida pedis Orionis Heliacum ortum facit Carcinonis XVIII. Iulii XII. Sed *Theophraſti* aeuo et Arthehis maturius id fiebat. Verum poſt ortus heliaci diem ex tabulis confectum, apparentes iidem ortus matutini repetuntur. Itaque propagatus hic ortus eſt vſque ad ὀπώρας initium. *Polybius* Lib. I. ſcribit Romanos in Africam e Sicilia traiecisſe, inter ortum Orionis et Sirii, incommoda tempeſtate. Ortum intelligit vtrobique heliacum. Nam Sirius Leontonos VIII. ineunte Auguſto. Orion paullo poſt ſolſtitium oriri incipiebat. Ergo Iulio menſe nauigarunt. Sic *Heſiodus* meſſis ac triturae tempus circumſcribit Orionis exortu. Haec aliaque id genus habet *Petauius*, Variarum Diſſert. Lib. II. c. 8. *Clericus*.

599. Χώρῳ ἐν εὐαεῖ] *Varro* de R. R. Lib. I. c. 51. *Aream eſſe oportet, in agro, ſublimiore loco, qua perflare poſſit ventus.* Vide et *Columellam* Lib. II. c. 20. *Clericus*.

Εὐεργέϊ ἐν ἀλωῇ] Lege εὐεργείλῳ. *Guietus*.

600. Κομίσσασθαι] Reponere, reuondere. *Idem*.

601. Ἐπάρμενον] Hoc eſt, ἄρμενον, compoſitum, paratum, conditum. *Idem*.

602. Θῆτα] Significat hominem liberum, qui locat operas ſuas, mercenarius. *Scaliger*.

603. Κο-

Καὶ κύνα καὶχαράδοντα κομεῖν, μὴ φείδεο σίτου·
Μή ποτέ σοι ἐπαρέσσεται ὑπνῳ ἀπὸ χρήματα δ' ἕληται
Χόρτον δ' ἐσκομίσας, καὶ ἀναρθμὸν, ὄφρέ τοι εἴη,
Βουσὶ καὶ ἡμιόνοισιν ἐπητανὸν· αὐτὰρ ἔπειτα
Δμῳὰς ἀναψύξαι φίλα γούνατα, καὶ βόας λῦσαι.
Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος εἰς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανὸν, Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς,
Ὦ Πέρση, τότε πάντας ἀποδρέπειν οἶκαδε βότρυς.

Et canem dentibus asperum nutrito: nec parcas cibo:
Ne quando tibi interdiu dormiens fur facultates auferat.
Foenum autem importato, et paleas, vt tibi sit,
Bobus ac mulis annuum pabulum: sed postea
Seruorum refocilla cara genua, et boues solue.
Quum vero Orion et Sirius in medium venerit
Coelum, Arcturum autem inspexerit roseis digitis Aurora,
O Persa, tunc omnes decerpe et ferdomum vuas.

603. καὶ σίτου] Curare, alere] φείδεσθαι αὐτῶν, subintelligе, canis. *Guietus.*

604. Καὶ χαράδοντα] ὥστε Quae habent inaequales et serratos dentes, vt canes, vulpes, lupi, leones; ἀμφόδοντα, quae aequales habent, vt equi; χαυλιόδοντα, quae apertos habent, vt mures, talpae, apri. *Scaliger.*

606. Καὶ ὀφρετὸν] *Du fourage.* Guietus.

607. Ἐπητανὸν] Scribendum videtur ἔπητανὸν; aut est συνίζησις in ἐπητανόν. *Idem.*

610. Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς] Arcturi intelligitur Heliacus ortus, qui incidit in Virginis 27. gradum, hoc est, Septembris XXI. quod *Hesiodi* aeuo aliquot diebus prius fiebat. Is est verus ortus, nam apparens aliquot diebus serius fit. *Clericus.*

612. Ἀγγὺς

Δεῖξαι δ' ἠελίῳ δέκα τ' ἤματα καὶ δέκα νύκτας.
Πέντε δὲ συσχερσέας ἔπειτα δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι
Δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος. αὐτὰρ ἔπην δὴ
Πληιάδες θ', Ὑάδες τε, τό τε σθένος Ὠρίωνος
Δύωσιν, τότ' ἔπειτ' ἀρότου μεμνημένος εἶναι

Exponito vero Soli decem dies totidemque noctes.
Quinque autem in locum opacum repone, sexto in vasa conde
Dona laetitiae datoris Bacchi. Sed postquam vtique
Pleiadesque, Hyadesque, ac vehemens Orion
Occiderint, tunc deinde arationis memor esto

613. δεῖξαι] δείξας. ἤματα] ἡμέρας. 613. συσκιάσαι] ἐν τῇ σκιᾷ θέσθαι. ἄγγε'] ἀγγεῖα. ἀφύσσαι] ἀποθλίψαι. 614. πολυγηθέος] πολυχαρεῦς. ἔπην (sic)] ἐπεί. 615. σθένος] δύναμις. 616. μεμνημένος εἶναι] [subaud.] θέλε.

613. Δεῖξαι δ' August. ἠλίῳ Iunt. 1. 2. δὲ Aug. δὲ καὶ Trinc. καὶ deest in Ald. Iunt. 1. 2. ἤματα Acad. 613. συσκιάσαι Ald. Iunt. 1. 2. 614. Διωνύσου (sic) August. Διωνύσου Iunt. 1. 2. Trinc. Διῶν Aug. II. 616. δύωσιν August. δύσωσι B. 731. Coisl. August. Senar. Ald. Trinc. μεμνημένον Senat. Acad.

613. Ἄγγε' ἀφύσσαι] Ἀποθλίψαι Guietus. Ἔστω δὲ εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι] Miror *Hesiodum* nihil de calcatione racemorum, expressioneque succi, vi torcularis, dixisse. Praeterea ei exigua oportet esse vineta, qui racemos soli et vmbrae tamdiu exponat; nam in ingenti racemorum copia fieri haec, sine multis incommodis, non possunt. Forte de exigua copia vini, eiusque praestantissimi, conficienda agit. *Clericus.*

615. Πληιάδες θ' Ὑάδες τε] De Pleiadum occasu egimus ad v. 384. Superest vt aliquid dicamus de occasu duorum aliorum Asterismorum, quorum hic meminit *Hesiodus*. Vtriusque autem intelligit occasum matutinum, seu Cosmicum. In Peauiano laterculo, Palilicium, id est, lucidissima Hyadum in oculo Tauri posita, mane occidit, in gradu IX. Scorpii Romae, id est, Nouembris II. quo die *Columella* Tauri caput occasum facere scribit. At in Aegypto matutinus occasus fiebat in gradu Scorpii XI. Nouembris IV. Sed idem *Columella* sucularum mane occidere ait XXI. Nouembris, qui est apparens occasus matutinus, vero posterior. Vide *Petauium* Var. Dissert. Lib. II. c. 8. *Clericus.*

Τό τε σθένος Ὠρίωνος] Lucida stella pedis Orionis mane occidit, Scorpionos V. Octobris XXIX. Zonae mediae Scorpionos XII. Nouembris V. Humerus dexter Scorpionos XXI. Nouembris XIV. Itaque initio Hyemis vere dictus est occidere. *Clericus.*

616. Ἀρότου μεμνημένος εἶναι] Vide notata ad v. 384. *Clericus.*

617.

Ὡραῖος· πλειῶν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη.

Tempestiuae: ita annus in opere rustico bene dispositus sit.

617. πλειῶν] ὁ ἐνιαυτὸς. χθονὸς] γῆς. ἄρμενος (sic)] ἀρμόδιος.

617. ἄρμενος August.

617. Πλειῶν] Annus πλειῶν non dubito dictum esse, quia maxima pars Graecorum annum ἀπὸ τῆς πλειάδος incipiebant, vnde πλειῶν dictus. *Scaliger.*

Πλειῶν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη] Ὄρμενος videtur scribendum: hoc est, ὁρμήσας, κατὰ χθονὸς ὁρμησας, hoc est, ὑπὸ γῆς κατελθών, astri more occidens, hoc est, absolutus, finitus, perfectus. Sed τὸ κατὰ χθονὸς sic non placet, et versus additicius videtur. ἔτως ὁ ἐνιαυτὸς ἐπὶ τῶν τῆς γῆς ἔργων πεπληρωμένος εἴη, vel ὁ πλείων ἤγουν ὁ ἐνιαυτὸς πάντων ἐπὶ τῆς γῆς ἔργων τέλος ἂν ἔχοι, vel ἔτως ὁ ἐνιαυτὸς ἐπὶ πάντων τῆς γῆς ἔργων καλῶς ἔχοι καὶ ἀρμοδίως. Sic annus tertentis, bene se habuerit. placet *Guterum*. *Arati* Scholiastes ad Τ μενια 24. τῶν Φαινομένων Ed. Mediolanae anno 1559. Ἀποτέτακται, inquit, καὶ ἐξοχὴν τοῦ πλείων ἐπληθη ὁ ἐνιαυτὸς: *Ab histe, per excellentiam, Pleion dictus est annus.* Hesychius tamen aliunde deduxit; sic enim interpretatur Πλείων, ὁ ἐνιαυτὸς, ἀπὸ τῶ πάντας τὰς καρπὰς τῆς γῆς συμπληρῶσθαι. Haec non occurrit et in Callimachi *Lysophrone*:

Εἰς πέντε κε πλειῶνας ἰὼν λέχος, ἠῶ δ' ἐπ' ἄλλην

Quinque circiter annos lecti cupidus.

Clericus.

Ἄρμενος εἴη] Hoc est, singulae anni tempestates, singulique menses ita in opera rustica describantur ac diuidantur; vt totus in opera, suis temporibus adscripta, impendatur. Quapropter Rei Rusticae Scriptores diligenter annum diuiserunt, et notarunt quae singulis eius partibus fieri oporteat. Vide *Varronis* de R. R. Lib. I. c. 27. et sequentibus. et *Columellam* Lib. XI. c. 2. *Clericus.*

Πλειῶν δὲ κατὰ χθονὸς] Non intellexerunt haec interpretes. Ac primo Mosche pulus quantum a sensu hominum verborum abfit, perspicue fatetur, cum ἐσῳ per ἐσω reddit. Satis superque alibi probauimus, ne iterum hic repetendum sit, in libro nostro singulari, contra Tzetzen, Apheneridem in operibus Hesiodi, non in dictus, esse. cum autem designatio eius palmi fere sparsa sit, manifesto tamen hoc incipere: Μήνα δὲ λήϊα πάντα. Ita vt tota agriculturae doctrina in Ephemeride dentur. Plane postquam cum anno terminauit,

Εἰ δέ σε ναυτιλίης δυσπεμφέλου ἵμερος αἱρῇ,
Εὖτ' ἂν Πληϊάδες σθένος ὄβριμον Ὠρίωνος

Quod si te nauigationis periculosae desiderium ceperit,
Quando vtique Pleiades, vehementem Orionem

618. ναυτιλίης] ναυτικῆς. δυσπεμφέλου (sic)] τοῦ κακῶς παραπεμπόντος. ἵμερος] ἐπιθυμία. αἱρεῖ (sic)] κρατεῖ. 619. ὄμβριμον (sic)] ἰσχυρόν.

618. δυσπεμφέλου Augusti, αἱρῇ Ald. αἱρεῖ B. 60. Coisl. Augusti, Heins. 619. ὄμβριμον Augusti. Ald.

minauit, cuius doctrina ab hyeme incipit, in autumno desinit, totam simul Ephemeridem et agriculturae doctrinam, tali clausula, concludit: Πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη, quod interpretes Latini, secuti Graecos, reddiderunt, *Annus vero per terram accommodus sit.* Ineptissime. Multum torsit omnes illud κατὰ χθονός, quae verba absoluunt agriculturae praecepta, simulque ad nauigationem viam praeparant: ita vt illud quod sequitur, Εἰ δέ σε ναυτιλίης, ita cum hoc cohaereat; quia enim τῇ Παυδυσίᾳ veteres arare incipiebant (quod Lacones vna voce βοωτεῖν dicebant, Hesychius: Βοωτεῖν, ἀροτριᾶν ὅταν ὁ Ὠρίων δύνῃ) nauigare autem desinebant, elegantter hac occasione alteram Oeconomiae rationem additur. At Proclus optime ad hunc locum notarat, πλειὼν ὁ ἐνιαυτὸς, τῶν ἐπὶ γῆς ἔργων ἕτω μὴ πέλος ἔχοι: potuisset tamen melius aliis consulere infra: si pro illis, ἐὰν ταῦτα ποιήσῃς, ὁ ἐνιαυτὸς ὅλος ἁρμόδιος ἔσῃ, notasset, ὁ ἐνιαυτὸς ὅλος πεπληρωμένος ἔσῃ. Tzetzes nugari maluit, quae hic omitti poterant. ἄρμενον igitur est τὸ πεπληρωμένον: κατὰ χθονὸς, est κατὰ τῶν χθονὸς ἔργων: nam ita transit ad τὰ τῆς θαλάσσης. Absoluto totius anni tempore concludit Ephemeridem his verbis: Πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη. *Sic annus in opere rustico absolutus est.* Ita sumendum. *Heinsius.*

618. Ναυτιλίης δυσπεμφέλου] Hoc est, δυσπνόου, δυσταράχου, ταραχώδους, de πεμφίζω, et πομφολύξ. Hesych. πάμφελαι, δυσκολίαι, ταραχαί, βαθεῖαι, δυσπεμφέλιος, καὶ δυσχείμερος. Graeven.

619. Σθένος ὄβριμον Ὠρίωνος] Quia, nimirum, occasu matutino Orionem antecedunt, ideoque eum fugere videntur. Ad hunc *Hesiodi* locum respexisse videtur *Quintus Smyrnaeus*, Lib. V. v. 367.

Πληϊάς, εὖτ' ἀκάμαντος ἐς
ὠκεανοῖο ῥέεθρα
Δύσθ',

Φεύγοσαι, πίπτωσιν ἐς ἠερόεντα πόντον.
Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύσσουσιν ἔπαι·
Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ.
Γῆν δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένος, ὡς σε κελεύω.
Νῆα δ' ἐπ' ἠπείρου ἐρύσαι, πυκάσαι τε λίθοισι
Πάντοθεν, ὄφρ' ἰσχωσι ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
Χείμαρον ἐξερύσας, ἵνα μὴ πύθῃ Διὸς ὄμβρος.
Ὅπλα δ' ἐπάρμενα πάντα τεῷ ἐγκείσθω οἴκῳ.

Engientes, ſubierint obſcurum pontum.
Tunc certe variorum ventorum ſtridentia flamina:
Et tunc ne amplius naues habe in nigro ponto.
Terram autem exercere memento ita, vt te iubeo.
Nauem vero in continentem trahito, munitoque lapidibus
Vndiquaque, vt arceant ventorum vim humide flantium.
Sentina exhausta, ne putrefaciat Iouis imber.
Armamenta vero diſpoſita omnia domi tuae repone.

620. εἰς Auguſt. πίπτουσιν Iunt. 622. ἐπὶ Iunt. Y, 2. 625. νεόντων Auguſt. ἐόντων Iunt. A. 627. Ὅπλα τ' Auguſt. ἐνικείσθω Auguſt. Palat. ἐνικείσθω Acad. Ald. Trinc. Steph. marg.

620. Εἰς ἠερόεντα πόντον] Mirum eſt naues in hiemem humum ſubductas iudi-
Ἠέρα συγχεόμενοι μέμονε- caſſe lapidibus, vt ventorum
δὲ πεφυκότι πόντος. vim ferre poſſent. Quamuis
Cum Pleias indefeſſi Oceani fluenta ſubit, ſtimens inclytum Orionem, aerem perturbans, pernix vero procella furit. Clericus. eas abiete compactas ſtatuamus, vix hoc intelligere queamus; ſed tenuiſſimas fuiſſe eas neceſſe eſt. *Clericus.*

625. Ὄφρ' ἰσχωσ'] Scilicet, οἱ λίθοι. *Guietus.* Ὄφρ' ἰσχωσ' ἀνέμων μέ-

627. Ἐπάρμενα] Compoſita, condita, repoſita. *Guietus.*

628. Ἐπ-

Εὐκόσμως στολίσας νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο.
Ηιδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνῦ κρεμάσασθαι·
Αὐτὸς δ' ὡραῖον μίμνειν πλόον, εἰσόκεν ἔλθῃ,
Καὶ τότε νῆα θοὴν ἅλαδ' ἑλκέμεν, ἐν δέ τε φόρτον
Ἄρμενον ἐντύνασθαι, ἵν' οἴκαδε κέρδος ἄρηαι,
Ὅσπερ ἐμός τε πατὴρ καὶ σός, μέγα νήπιε Πέρση,
Πλωίζεσκεν νηυσί, βίὸν κεχρημένος ἐσθλόν.
Ὅς ποτε καὶ τῆδ' ἦλθε πολὺν διὰ πόντον ἀνύσσας,

Recte contrahens nauis alas pontigradae.
Clauum vero fabrefactum ſuper fumum ſuſpendito.
Ipſe autem tempeſtiuam exſpectato nauigationem, dum veniat:
Tuncque nauem celerem in mare deducito, intus vero onus
Aptum impoſito, domum vt lucrum reportes,
Quemadmodum meuſque pater et tuus, ſtultiſſime Perſa,
Nauigabat nauibus, victus indigus boni.
Qui olim et huc venit, immenſum pontum emenſus,

628. εὐκόσμως] εὐτάκτων (ſic). στολίσας] κοσμήσας. πτερὰ] ἱστία. 629. εὐεργὲς] τὸ καλῶς εἰργασμένον. 630. ὡραῖον] ἔγκαιρον. μίμνειν] μένειν. εἰσόκεν] ἕως ἂν. 631. θοὴν] ταχεῖαν. ἅλαδε (ſic)] εἰς τὴν θάλασσαν. ἑλκέμεν] ἕλκειν. 632. ἐντύνασθαι] ἐφοδιάσαι. ἄρηαι] λάβῃς. 633. νήπιε] ἀνόητε. 634. πλωίζεσκε (ſic)] ἔπλεε. κεχρημένος] χρήζων. 635. τῆδ'] ἐνταῦθα. διὰ πόντον ἀνύσσας (ſic)] διανύσας· περάσας.

629. πιδάλιον Trinc. 631. ἅλαδε Auguſt. ἅλαδεμεν Ald. τε deeſt in Auguſt. 632. ἄρηαι Ald. 634. πλωίζεσκε Auguſt. Ald. Trinc. Iunt. 2. νηυσὶ Ald. 635. ἦλθεν Auguſt. In Cler. edit. male erat ἦλθ'. ἀνύσσας Auguſt.

628. Στολίσας νηὸς πτερὰ] Inuoluens, recondens. *Idem.*

Νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο] Hoc eſt, vela et remos. Ex ſimili loquutione perperam intellecta nata eſt fabula Daedali et Icari, qui *alis* fugiſſe Cretam dicuntur, hoc eſt, remis et velis. Ideo, vt hic *Heſiodus alas* nauibus tribuit: Virgilius, vice verſa, alis Daedali *remigium* adſcribit, Aeneid. VI. 19.

Daedalus, vt fama eſt, fugiens Minoia regna,
Praeperibus pennis auſus ſe crédere coelo,
Inſuetum per iter gelidas enauit ad Arctos etc.
Reddidus bis primum terris, tibi, Phoebe ſacrauit
Remigium alarum. Clericus.

629. Ὑπὲρ καπνῦ κρεμάσασθαι] Vide not. ad v. 45. *Clericus.*

632. Ἄρμενον ἐντύνασθαι] Ἁρμόδιον. *Guietus.*

634. Βίὸν κεχρημένος ἐσθλὸν] Hoc eſt, quaerens victum bonum, legitimum, bonis artibus. *Idem.*

637. Οὐκ

Κύμην Αἰολίδα προλιπών, ἐν νηὶ μελαίνῃ·
Οὐκ ἄφενος φεύγων, οὐδὲ πλῆτόν τε καὶ ὄλβον,
Ἀλλὰ κακὴν πενίην, ἣν Ζεὺς ἀνδρεσσι δίδωσι.
Νάσσατο δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος ἐϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ἄσκρῃ, χείμα κακῇ, θέρεϊ δυσαλέϊ, οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ. 640
Τύνη δ', ὦ Πέρση, ἔργων μεμνημένος εἶναι

Cuma Aeolide relicta, in naui nigra:
Non reditus fugiens, neque opulentiam ac facultates,
Sed malam pauperiem, quam Iupiter hominibus dat.
Habitauit autem prope Heliconem misero in vico,
Ascra; hyeme malo, aestate autem molesto, numquam bono.
Tu vero, o Perſa, operum memor esto

636. Κύμην] κύμην. 637. ἄφενος (sic)] πλοῦτον. 638. δίδωσι] δώσει. 639. νάσσατο] ἴκησεν. ἄγχ'] πλησίον. ἐϊζυρῇ] χαλεπῇ. 640. Ἄσκρῃ] ὀγκηρᾷ πόλεως. χείμα] χειμῶνα. ἀργαλέῃ] λυπηρᾷ. ἐσθλῇ] ἀγαθῇ. 641. τύνη] σὺ. μεμνημένος εἶναι] [subaud.] θέλε.

637. ἄφενος Auguſt. 638. δίδωσιν Acad. 639. νέσσατο Iunt. 640. πείμα ὧν Auguſt. θέρος Auguſt. θέρει δ' Ald. Iunt. 1. Trinc.

637. Οὐκ ἄφενος φεύγων] Si, more *Ariſtarchi*, delendi eſſent verſus indigni Poëta, qui tantam famam adeptus eſt, quantam *Heſiodus*, hic verſus tum ſequentes eſſent iugulandus; quippe qui Gallica, vt aiunt, nihil ſunt frigidiores. *Clericus.*

Nimis delicatus eſt Iohannes Clericus hos verſus obelo condignos; et fortaſſe eorum ſenſum non eſt aſſecutus. Innuit Heſiodus, patrem ſuum [patria exceſſiſſe *non ſine cauſa, non nouitatis, vel peregrinandi ſtudio, ſed quod ſe domi alere non poſſet.* Sic ſenex ille Themiſtocles *immemor* [*non*] *ſui, in Aſiam hinc abii propter paupertatem.* Rob.

640. Ἄσκρῃ] *Samuel Bochartus* Chanaan. Lib. I. c. 16. vocem Aſcra deducit ab אשרה *aſcherah*, hoc eſt, lucus, vbi ſteriles ſunt arbores; *Heſychiique* hunc locum profert: Ἄσκρα, δρῦς, ἄπαφος. Attamen cane credas ſterilem locum fuiſſe, cum in epitaphio *Heſiodi*, quod profert *Pauſanias* in Boeoticis p. 600. dicatur πολυλήϊος, hoc eſt, *fertur ſegetum*. Situm eius et conditores memorat idem *Pauſanias* p. 583. *Clericus.*

Ἀργαλέῃ] Scribendum videtur ἀργαλῇ. *Guietus.*

Ὡραίων πάντων, περὶ ναυτιλίης δὲ μάλιστα.
Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλη δ' ἐνὶ φορτία θέσθαι.
Μείζων μὲν φόρτος, μείζον δ' ἐπὶ κέρδεϊ κέρδος
Ἔσσεται, εἴ κ' ἄνεμοί γε κακὰς ἀπέχωσιν ἀήτας. 645
Εὖτ' ἂν ἐπ' ἐμπορίην τρέψας ἀεσίφρονα θυμὸν,
Βούλῃαι δὲ χρέα τε προφυγεῖν, καὶ λιμὸν ἀτερπῆ,

(Vt) tempestiue omnia (fiant,) nauigationis vero maxime.
Nauem paruam laudato, magnae vero onera imponito.
Maius quidem onus, maius vero lucrum ad lucrum
Erit, si quidem venti malos contineant flatus.
Quando autem ad mercaturam verso imprudente animo,
Volueris et debita effugere, et famem molestam,

643. ὀλίγην] μικρὰν. αἰνεῖν] χαίρειν ἐᾷν. 645. Ἔσσεται] Ἦται. ἀήτας] πνοὰς. 646. ἐμπορίην] ἐμπορίαν πραγματείαν. ἀεσίφρονα] ἀνοήμονα. θυμὸν] ψυχὴν. 647. βούλεαι (sic)] βάλῃ. ἀτερπῆ (sic)] ἀνήδονον. λιμὸν] πεῖναν.

642. αἰνεῖ Senat. 643. ἐν Augusti. Senat. Acad. 645. ἀνέμοι Iunt. 1. 2. 646. τρέψῃς B. 60. 699. 731. Coisl. Augusti. Acad. Steph. Com. 647. βούλεαι Augusti. Iunt. 1. 2. φύγειν, καὶ ἀτερπέα λιμόν. B. 699. 731. Coisl. Augusti. (in quo tamen φυγεῖν) Acad. Senat.

643. Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν] Imitatus est Virgilius, quamvis contrarium dicat, Georgicon II, 412. *laudato ingentia rura, exiguum colito.* Scaliger.

Νῆ' ὀλ. αἰνεῖν] Simulata verborum laudatione plerumque id efficimus, quod toto pectore improbamus, atque damnamus; quo factum est, vt verbum ἐπαινῶ, quod Graecis *laudo* significat, pro *recuso, nolo, improbo*, vsurpetur. Aristophanes in Ranis, κἀλλιστ', ἐπαινῶ. Nisi me fallit animus, eadem ratione dicendi Virgilius est vsus, cum 2. Georgg. scribit, — *laudato ingentia rura, Exiguum colito.* Nam latifundia improbat, modicumque agri modum praefert; ac mihi videtur aemulatos esse Heliodum qui l. 2. Εργ. scripsit, Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν. *Turneb. Aduers.* l. 20. c. 14. (ex ed. Robinson.)

646. Τρέψῃς] Scribendum videtur τρέψας. *Guietus.*

647. Χρέα τε προφυγεῖν] Τὸ τε versum impedit et est inutile. *Idem.*

Δείξω δή τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
Οὔτέ τι ναυτιλίης σεσοφισμένος, οὔτέ τι νηῶν.
Οὐ γάρ πώ ποτε νηί γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον,
Εἰ μὴ ἐς Εὔβοιαν ἐξ Αὐλίδος, ἣ ποτ' Ἀχαιοὶ,
Μείναντες χειμῶνα, πολὺν σὺν λαὸν ἄγειραν
Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς Τροίην ἐς καλλιγύναικα.
Ἔνθάδ' ἐγὼν ἐπ' ἄεθλα δαΐφρονος Ἀμφιδάμαντος
Χαλκίδα τ' εἰσεπέρησα. τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ

Oſtendam tibi rationes ſonori maris,
Etſi neque nauigandi peritus, neque nauium.
Neque enim vnquam naui tranſmiſi latum mare,
Niſi in Euboeam ex Aulide, vbi quondam Graeci,
Exſpectata tempeſtate, magnum collegerunt exercitum
Graecia e ſacra ad Troiam pulcris foeminis praeditam.
Illuc ego ad certamina ſtrenui Amphidamantis
Chalcidemque traieci. indicta (per praecones) vero multa

648. πολυφλοίσβοιο] πολυταράχου. 649. ναυτιλίης] ναυτιλίας (ſic). σεσοφισμένος] δεδιδαγμένος. 650. ἐπέπλων] ἔπλευσα. εὐρέα] πλατύν. 651. ἦ ποτε; 652. σὺν - ἀγείραν] συνήγειραν. 653. ἱερῆς] μεγάλης, καλλιγύναικα] τὴν καλλίκομον (ſic) γυναῖκας ἔχουσαν. 654. ἔνθα (ſic)] ἐκεῖθεν. ἄεθλα] ἆθλα. δαΐφρονος] φρονίμου. 655. προπεφραδμένα (ſic)] προκεκηρυγμένα.

648. δὲ Ald. Iunt. 1, 2. Trinc. Com. 650. πώ ποτε Trinc. Heinſ. Steph. In caeteris πώποτε. 651. εἰς Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. 654. ἔνθα δ' Auguſt. 655. πεφραδμένα Auguſt.

648, et 649. Hi duo verſus, teſte Procło, inſititii videntur. Plutarcho, quem vide. Placet iudicium Plutarchi. Ναυτιλίης σεσοφισμένος ſubintelligе περὶ. *Idem.*

653. Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς] Hoc eſt, θαυμαστῆς, μεγάλης. *Idem.*

654. Ἐπ' ἄεθλα] Ad munera, ſubintellige funebria. τὸ ἆθλον hic munus funebre. *Idem.*

Ex hoc loco occaſionem arripuit neſcio quis fingendi certaminis *Homeri* et *Heſiodi*, quod cum alibi ſaepe editum, tum etiam ad calcem maioris editionis noſtri Poëtae, quam *Dan. Heinſio* debemus. *Clericus.*

655. Προπεφραδμένα] Praedicta, edicta. *Guietus.*

Ἆθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες· ἔνθά με φημὶ
Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα.
Τὸν μὲν ἐγὼ Μούσῃς Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα,
Ἔνθά με τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς.

Praemia posuerunt iuuenes magnanimi: vbi me glorior
Carmine victorem tulisse tripodem auritum.
Quem ego quidem Musis Heliconiadibus dicaui,
Vbi me primum dulcis compotem fecerunt cantus.

656. μεγαλήτορες] μεγαλόψυχοι. ἔνθα] ὅπου. φημὶ] λέγω. 657. ὠτώεντα] ὠτία ἔχοντα. 658. τὸν] τοῦτον. ἀνέθηκα] ἀφιέρωσα. 659. ἔνθα] ὅπου. λιγυρῆς] ἡδείας. ἐπέβησαν] ἐπεβίβασαν. ἀοιδῆς] ποιήσεως.

658. Μούσης B. 699. 731. August. Μούσαις Acad. Ἑλικωνιάδεσσ' Trinc. 659. τοπρῶτον August. Ald.

656. Ἆθλ' ἔθεσαν] *Les prix*, praemia. παῖδες] Οἱ τὸν Ἀμφιδάμαντος παῖδες. *Guietus.*

657. Τρίποδ' ὠτώεντα] Eius meminit *Pausanias* in Boeoticis, pag. 588. Editionis Hanouianae. *Clericus.*

658. Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα] Haec e Theogonia sumta et interpolata videntur. Ceterum hi versus a 648. vsque ad 663. videntur suppositicii. *Guietus.*

Ἀνέθηκα] Inscriptio, si credere fas est, fuit haec:

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι, τόνδ' ἀνέθηκεν
Ὕμνῳ νικήσας, ἐν Χαλκίδι, θεῖον Ὅμηρον:

Hesiodus Musis Heliconem colentibus hunc apposuit, cum cantu vicisset Chalcide diuinum Homerum. Eam profert, inter alios, *Dion Chrysostomus* Orat. II. de Regno. *Clericus.*

659. Ἔνθά με τὸ πρῶτον κ.τ.λ.] Contrarium hoc est iis quae habuimus in Theogonia v. 30. et seqq. *Clericus.*

Si vult Hesiodus se primum in hoc certamine Chalcidico Poëticen attigisse, hoc certe iis est contrarium, quae in Theogonia leguntur. Sed quis suspicari potest, eum in tam celebri conuentu primum ingenii sui tentamen facere voluisse? Quomodo igitur exponendum, ἐπέβησαν ἀοιδῆς? Mea quidem sententia, non simpliciter, *compotem fecerunt cantus*, sed potius, *Poetices culmen fecerunt ascendere*, quod merito de se post tam illustrem victoriam praedicare potuit. Homerus Odyss. X, 424. Τάων δώδεκα πᾶσαι ἀναιδείης ἐπέβησαν. Ad quod Scholiastes: Ἀναιδείης ἐπέβησαν. ἐπὶ πολὺ τῆς ἀναίδειας ἐπῆλθον. *Robins.*

661. Ἀλλὰ

Τόσσόν τοι ἐπέων γε πεπείρημαι πολυγόμφων. 660
Ἀλλ' ἠμὶ καὶ ὡς ἐρέω Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο.
Μῶσαι γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον ἀείδειν.
Ἤματα πεντήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο.

Tantum nanes expertus sum multos clauos habentes.
Sed tamen dicam Iouis consilium Aegiochi.
Musae enim me docuerunt diuinum carmen canere.
Dies quinquaginta post conuersionem Solis.

660. τόσσον] τοσοῦτον. πεπείρημαι] πεπείραμαι· πεῖραν ἔχω. πολυγόμφων] πολυκάρφων. 661. ὡς] ὅτως. ἐρέω] λέξω. Ζηνὸς] Διός. αἰγιόχοιο] τοῦ τὴν αἰγίδα φοροῦντος. 662. ἀθέσφατον] πολύν. ἀείδειν] ᾄδειν. 663. τροπὰς] ἀφετὰς.

660. γε deest in cod. August. Acad. B. 60. Coisl. πεπείρημαι B. 60. πεπείρημαι Coisl. August. Senat. Acad. 661. ὡς etiam in cod. Aug., vulgo male ὡς. 663. ἤματα Acad.

661. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω] Ὡς, hoc est, ὅμως. vers. seq. ἀθέσφατον, hoc est, ἄφατον. *Guietus.*

Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω] Recte *Guietus.* Sic *Homerus* Iliad. A, 116. cum induxisset Agamemnonem vehementi amore Chrysidis incensum se fatentem, attamen pollicentem se eam redditurum sic describit: Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω δόμεναι πάλιν, εἰ τό γ' ἄμεινον. *Sed et sic, hoc est, attamen volo reddere, si hoc melius.* Ad quem locum Scholiastes, ὅμως. *Eustathius* vero: Φέρεται ἐν τοῖς Ἡρωδώρε καὶ Ἀπίωνος, ὅτι τὸ ΩΣ, ὅτε δηλοῖ τὸ ὅμως, περισπᾶται: *ferunt in commentariis Herodori et Apionis* ΩΣ, *cum significat tamen, circumflecti.* Clericus.

663. Ἤματα πεντήκοντα] Subintellige ἐπὶ ἡμέρας, vel κατὰ per dies quinquaginta. μετὰ τροπὰς scilicet τὰς θερινὰς. *Guietus.*

Ἤματα πεντήκοντα καὶ τὰ ἑξῆς] Si nulli hic desunt versus, frustra sane *Hesiodus* iactat peritiam suam in re nautica. Quid enim absurdius, quam coërcere omnem nauigationem intra quinquaginta dies, quorum initium sumatur a solstitio aestiuo? Cum praesertim solstitium aestiuum incideret in III. Iulii. Per quinquaginta etiam dies ante id solstitium non minus tuto nauigari omnes accolae maris norunt, nec potuit ignorare *Hesiodus.* Itaque, vt aperiam quod sentio, credidissim hic deesse duos versiculos, quorum haec fuerit sententia:

Ἤματα πεντήκοντα πρὸ ἠελίοιο τροπαίων
Ἀσφαλέως γλαυκὴν ἐργάσῃ, αὐτὰρ ἔπειτα

Ἐς τέλος ἐλθόντος θέρεος καματώδεος ὥρης,
Ὡραῖος πέλεται θνητοῖς πλόος· ὄφρά κε νῆα
Καυάξαις, ἔπ' ἄνδρας ἀποφθίσῃς θάλασσα,
Εἰ μὴ δὴ πρόφρων γε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
Ἢ Ζεὺς ἀθανάτων βασιλεὺς ἐθέλῃσιν ὀλέσσαι.
Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε.
Τῆμος δ' εὐκρινέες τ' αὐραι, καὶ πόντος ἀπήμων,

Ad finem progressa aestate laboriosi temporis,
Tempestiua est mortalibus nauigatio: nec certe nauem
Fregeris, neque homines perdiderit mare,
Nisi data opera Neptunus terrae quassator,
Aut Iupiter immortalium rex velit perdere.
Penes hos enim potestas est simul bonorumque et malorum.
Tunc vero facilesque aurae, et mare innocuum,

664. θέρεος] θέρευς. καματώδεος] καματώδεϊ. ὥρης] ὥρης· καὶ ἐπ. 665. ὡραῖος] ἔγκαιρος. πέλεται] ὑπάρχει. πλόος] πλοῦς. 666. καυάξαις] συντρίψαις συνθλάσαις. ἀποφθίσῃς] φθείρῃς. 667. πρόφρων] προθύμως. Ποσειδάων] Ποσειδῶν. ἐνοσίχθων] ὁ τὴν γῆν σείων. 668. ὀλέσσαι] φθεῖραι. 669. τοῖς] τούτοις. ὁμῶς] ὁμοίως. 670. τῆμος] τότε. εὐκρινέες] εὐκρινεῖς καθαραὶ. αὖραι] πνοαὶ. ἀπήμων] ἀβλαβής.

669. τε posterius deest in cod. Augustt.

Ἡμέρας πεντήκοντα, καὶ ἐξ ἁλὸς ἀρχὰς
Ἔμμεναι ἀθανάτοισι θεοῖς ἐκ πόντου ἀνελθών.

Diebus quinquaginta ante conuersiones solis, rursus caeruleum mare exercebis, rursus deinde quinquaginta diebus post conuersiones etc. De fine prioris versus, deque altero, dicere nihil ausim; sed non absurde mihi coniicere posse videor initii similitudinem causam fuisse cur librarii duos priores versus omiserint, iam ab antiquis temporibus. Exempla similium omissionum vide in *Criticae* nostrae Part. III. Sect. I. c. 5. Quiduis certe malim suspicari, quam *Hesiodum* tam supinae ignorantiae insimulare. *Clericus.*

664. Ἐς τέλος ἐλθόντος] Ordo ἐλθόντος θέρεος ἐς τέλος ὥρης καματώδεος. *Guietus.*

666. Καυάξαις] Hoc est, κατάξαις ex κα pro κατα, καάξαις et πλεονάσμῳ υ καυάξαις. v. ſetu. πρόφρων] πρόθυμος. *Idem.*

669. Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν] Τέλος facultas, δύναμις, potestas efficiendi bona et mala, κράτος, ἀξίωμα. οἱ ἐν τέλει. *Idem.*

670. Εὐκρινέες τ' αὖραι] Εὔδιανοι καὶ εὐδιάγνωστοι, Proclus; hoc est, σαφεῖς, εὐχερεῖς, cognitu, indicatu faciles. *Idem.*

678. Ἀλ-

Εὔκηλος· τότε νῆα θοὴν ἀνέμοισι πιθήσας
Ἑλκέμεν ἐς πόντον, φόρτου δ' εὖ πάντα τίθεσθαι.
Σπεύδειν δ' ὅττι τάχιστα πάλιν οἶκόνδε νέεσθαι·
Μηδὲ μένειν οἴνόν τε νέον, καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον,
Καὶ χειμῶν' ἐπιόντα, Νότου τε δεινὰς ἀήτας, 675
Ὅς τ' ὄρινε θάλασσαν, ὁμαρτήσας Διὸς ὄμβρῳ
Πολλῷ ὀπωρινῷ· χαλεπὸν δέ τε πόντον ἔθηκεν.
Ἄλλος δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισιν·

Tranquillum: tunc nauem celerem, ventis fretus,
Deducito in pontum, onus vero bene omne colloca.
Propera autem quam celerrime iterum domum redire:
Neque vero exspectato vinumque nouum, et autumnalem imbrem,
Et hyemem accedentem, Notique molestos flatus,
Qui concitat mare, comitatus Iouis imbre
Multo autumnali: asperum vero pontum facit.
Sed alia verna est nauigatio hominibus;

671. εὔκηλος] ἥσυχος. πιθήσας] ἀναβήσας. 672. ἑλκέμεν] ἕλκειν. 673. σπεύδειν] σπεδάζειν. ὅττι] λίαν. οἰκόνδε] εἰς τὸν οἶκον. νέεσθαι] παραύεσθαι. 674. ὀπωρινὸν] μετοπωρινὸν. ὄμβρον] ὕετὸν. 675. ἐπιόντα] ἐπελθόντα. ἀήτας] πνοάς. 676. ὄρινε (sic)] διήγειρε. ὁμαρτήσας] ἐπέλθων. 677. ὀπωρινῷ] μετοπωρινῷ. ἔθηκεν] ἐποίησε. 678. πέλεται] ἐστὶ.

671. Εὔκηλος Moschop. 672. εἰς Iunt. 1. 2. 673. deest in cod. B. 699. 674. Μὴ δὲ August. Ald. 675. χειμῶνα August. ἐπιόντα Iunt. 1. 2. 676. Ὄρινε August. 677. τε deest August. Ἔθηκεν male erat in ed. Cler., caett. Ἔθηκεν.

678. Ἄλλος δ' εἰαρινὸς] An verna dicetur nauigatio quaeuis, quae fit ante solstitium aestiuum, quod tempore *Hesiodi* erat, vt ostendit *Dionys. Petauius* Var. Dissert. Lib. VII. c. 5. Iulii III? Non puto. *Hesiodus* enim tempestatem huius nauigationis satis indicat, emissione foliorum ficus, quae fit ante aestatem; est enim instantis aestatis indicium, vt nos docet testis omni exceptione maior Matt. XXIV, 32. Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος: *ex ficu intelligite parabolam, cum iam ramus eius tener factus fuerit et folia emiserit, scitote vicinam esse aestatem.* Intelliguntur autem serotinae ficus, de quibus vide notata a nobis ad Marc. XI, 13. in addita;

Ἦμος δὴ τὸ πρῶτον, ὅσον τ' ἐπιβᾶσα κορώνη
Ἴχνος ἐποίησεν, τόσσον πέταλ' ἀνδρὶ φανείη
Ἐν κραδίῃ ἀκροτάτῃ· τότε δ' ἄμβατός ἐστι θάλασσα.
Εἰαρινὸς δ' ὅτος πέλεται πλόος. ὥ μιν ἔγωγε
Αἴνημ'. οὐ γὰρ ἐμῷ θυμῷ κεχαρισμένος ἐστὶν,
Ἁρπακτός. χαλεπῶς κε φύγοις κακόν. ἀλλά νυ καὶ τὰ
Ἄνθρωποι ῥέζουσιν ἀϊδρείῃσι νόοιο.

Nempe, cum primum, quantum incedens cornix
Vestigium facit, tantum folia homini apparent
Summa in ficu: tum sane peruium est mare.
Verna autem haec est nauigatio. non ipsam ego tamen
Probo: neque enim meo animo grata est,
Quia occasio illius inuadenda. aegre quidem effugeris malum, sed tamen et haec
Homines faciunt, stultitia mentis.

679. ἦμος] ὁπηνίκα. 680. ἴχνος] τύπον. πέταλ'] φύλλον (sic). 681. ἐν κραδίῃ] ἐν τῷ ἄκρῳ τῆς συκῆς. ἄμβατός (sic)] δυναμένη πλεῖσθαι. 683. αἴνημ'] ἐπαινῶ. κεχαρισμένος] ἀποδεκτός. 685. ῥέζουσιν] πράττουσι. ἀϊδρείῃσι (sic)] ἀνεπιστημοσύναις.

679. ὃ δὲ August. τοπρῶτον August. Ald. ὅσσον τ' ἐπιβᾶσα August. 680. ἐποίησε August. 681. ἄμβατὸς idem cod. 684. τοὶ sunt, Z. 685. ἀϊδρείῃσι August.

ditamentis *Hammondianis*. Inchoata vero aestate, hoc est, postquam Sol Tauri signum ingressus erat, non licuisse nauigare, nisi furtim, credidisse non videtur *Hesiodus*. Scio autem nauigandi etiamnum imperfectam fuisse, eo aeuo; sed cum experientia didicissent nautae quinquaginta diebus post solstitium aestiuum tutam esse nauigationem, ab eadem magistra discere eos necesse fuit non minus tuto per quinquaginta dies ante id solstitium, mensibus Maio et Iunio, nauigari. Itaque quae hic habet Poëta, de nauigatione verna, intellexerim de ea quae fit mense Aprili, qui ventis et procellis, haud multo minus quam hiberni menses, est obnoxius. Certe eo mense ficus folia emittere incipiunt. *Clericus*.

681. Ἐν κραδίῃ ἀκροτάτῃ] Τῷ νεαρῷ βλαστῷ τῆς συκῆς. *Guietus*.

684. Ἁρπακτός] Occupandus cito, ne elabatur e manibus. *Idem*.

686. Χρή-

Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Δεινὸν δ' ἐστὶ θανεῖν μετὰ κύμασιν. ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι τάδε πάντα μετὰ φρεσὶν ὥς σ' ἀγορεύω.
Μήδ' ἐνὶ νηυσὶν ἅπαντα βίου κοίλῃσι τίθεσθαι.
Ἀλλὰ πλέω λείπειν, τὰ δὲ μείονα φορτίζεσθαι. 690
Δεινὸν γὰρ πόντῳ μετὰ κύμασι πήμασι κύρσαι.
Δεινὸν γ', εἴ κ' ἐφ' ἅμαξαν ὑπέρβιον ἄχθος ἀείρας,
Ἄξονα ναυάξαις, τὰ δὲ φορτία ἀμαυρωθείη.

Opes enim sunt anima miseris mortalibus.
Miserum vero est mori in fluctibus. verum te iubeo
Considerare haec omnia in animo, quaecumque tibi consulo.
Ne vero intra naues omnem substantiam cauas pone:
Sed plura relinquito, pauciora vero imponito.
Miserum enim ponti in fluctibus in malum incidere.
Miserum etiam, si in plaustrum praegrande onus imponens
Axem fregeris, onera vero corrumpantur.

686. huic versui praescriptum est: γνωμικόν. δειλοῖσι] ἀχθίοις. 687. μετὰ] ἐν. 688. φράζεσθαι] σκοπεῖν. 690. φορτίζεσθαι] ἐπιτιθέναι. 691. μετὰ] ἐνὶ, πήματι] βλάβῃ. κύρσαι] συντυχεῖν. 692. ὑπέρβιον] ὑπερβαλλιὸν. ἄχθος] βάρος. ἀείρας] ἐπιθεὶς. 693. ναυάξαις] συντρίψαις. ἀμαυρωθείη] ἀφανισθείη.

686. βροτοῖσιν Acad. 687. δέ ἐστι August. 688. ὡς σ' ἀγορεύω B. 699. Coisl. August. Acad. Ald. Iunt. r. 2. Trinc. Steph. marg. Schreuelius „haec annotauit: „in vno ὥς τ' ἀγορεύω, in altero, ὥς σε κελεύω.„ 689. μὴ δ' August. 690. πλείω August. 691. πήματι B. 699. August. Ald. πήματα Coisl. Acad. In Cler. edit. erat, πήμασι. 692. Δεινὸν δ' Ald. Iunt. r. 2. Trinc. Com. Heins. Steph. ἐπ' ἄμαξαν B. 60. 699. 731. Coisl. August. (in quo vbique ἅμαξα cum spiritu leni scriptum) Ald. ἐπ' etiam Acad. Iunt. 1. 2. Trinc. Com.

686. Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται] Elegans descriptio ardentissimi diuitiarum amoris, quo fit vt non pluris vitam suam faciant; quam praesentissimis periculis exponunt, vt diuitias sibi comparent. Similis loquutio est apud Poëtae *Pindari*, quam ab *Aristodemo* nescio quo mutuam acceperat, Isthmiac. II, 17. χρήματα, χρήματ' ἀνὴρ, *pecuniae pecuniae vir sunt*, hoc est, vt alius dixit, *quanti habeas sis*. Clericus.

688. Mss. Bodl. 699. et Coisl. ὡς σ' ἀγορεύω. *Rob.*

693. Ἀμαυρωθείη] Ἀφανισθείη. *Guietus.*

Ἀμαυρωθείη] Proprie est *obscurentur*, quod cum non possit dici de quouis onere,

Μέτρα φυλάσσεσθαι. καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
Ὡραῖος δὲ γυναῖκα τεὸν πρὸς οἶκον ἄγεσθαι,
Μήτε τριηκοντῶν ἐτέων μάλα πολλ' ἀπολείπων,

Modum ſerua. tempus vero in omnibus optimum.
Matùre autem vxorem ad tuam domum ducito,
Neque triginta annis valde multum inferior,

694. μέτρα] συμμετρίαν. φυλάσσεσθαι] [ſubaud.] θέλε. 695. ὡραῖος (ſic)] ὑγιαίνος. τεὸν] σὸν. πρὸς] πρὸς.

695. Ὡραῖος Auguſt. ἐπὶ Iunt. 1. 2. 696. τριήκοντα Iunt. 1. 2. Steph. marg.

vertimus *corrumpantur*; nam non placebat *intereant*, quod antea erat in verſione Latina, et quod neque Graecae voci ſatis accurate reſpondet, neque aliis mercibus, aut oneribus conuenit, niſi iis quae frangi aut effundi poſſunt e plauſtro delapſae. *Clericus.*

694. Μέτρα φυλάσσεσθαι] Tempus, occaſionem. *Guietus.*

Μέτρα φυλάσσεσθαι] Non intellexerant haec interpretes. Heſiodus μέτρα θαλάσσης vocauit τὸν ὡραῖον πλῶν. Sic eleganter, Δείξω δή τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης: quamobrem quae Meſchopulus, Proclus, Tzetzes περὶ συμμετρίας hic dicunt, oſtendunt eos non bene mentem Heſiodi vidiſſe. Dum ſuadet μέτρα φυλάσσεσθαι, ſuadet vt mercator vſque ad aeſtatem maneat, quia vſitatiſſimus aliter ille πλῶς, veris, nimirum, ἀρπαντὸς fit. Quod quid ſit ad Interpretes diximus. *Heinſius.*

696. Μήτε - τριηκόντων] Tzetzes legendum contendit τριάκοντα. Placet. *Guietus.*

698. Τέτορ' ἡβώη] Scribendum videtur τέτορα. ſubintellige ἔτη, hoc eſt, τετορεω ἔτη ἡβώη, hoc eſt, πέμπτῳ δὲ ἔτει, τέτορα, τέτταρα ἐπὶ δέκα. πέμπτῳ, hoc eſt, πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ. Ratio haec numerandi ſumta eſt a menſibus lunaribus. Vide infra τετρὰς μέσση, ἕκτη μέσση. Anno duodecimo pubeſcere incipit. Anno pubertatis quinto, hoc eſt, decimo ſexto nubat, quae aetas nuptiis aptiſſima eſt. *Idem.*

Τέτορ' ἡβώη] Mirifice inter ſe diſcrepant Interpretes de tempore, quo puellis nubere Poëta praecipit. Sed omnes fere conſentiunt decimum quartum primum eſſe puellis pubertatis annum. Monet igitur Poeta, vt per quatuor annos pubeſcant, i. e. per decimum quintum, decimum ſextum, decimum ſeptimum, decimum octauum, quinto autem pubertatis anno, ſcil. decimo nono nubant.

Μήτ' ἐπιθεὶς μάλα πολλά· γάμος δέ τοι ὥριος ὗτος,
Ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβῴη, πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο.
Παρθενικὴν δὲ γαμεῖν, ὥς κ' ἤθεα κεδνὰ διδάξῃς.
Τὴν δὲ μάλιστα γαμεῖν ἥτις σέθεν ἐγγύθι ναίει. 700
Πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν, μὴ γείτοσι χάρματα γήμῃς.
Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ λῇΐζετ' ἄμεινον

Neque ſuperans multum: nuptiae vero tibi tempeſtiuae hae.
Mulier autem quatuor annos pubeſcat, quinto vero (*ſcil. pubertatis*) nubat,
Virginem vero ducito, vt mores caſtos doceas.
Eam vero potiſſimum ducito, quae te prope habitat:
Omnia diligenter circum contemplatus, ne vicinis ludibria ducas.
Neque enim melius nubere quicquam vir ſortitur

697. ὗτος] γυναικός. 698. τέτορ' (ſic)] ἐπὶ δέκα. ἡβῴη] ἀκμαζέτω. πέμπτῳ] δέκα (ſic). γαμοῖτο] εἰς γάμον ἐρχέσθω. 699. παρθενικὴν] παρθένον. ὡς] ἵνα. ἤθεα] ἦθη. κεδνὰ] ἀγαθὰ. 700. σέθεν] σθ. ἐγγύθι] πλησίον. ναίει] οἰκεῖ. 701. ἀμφὶς] πανταχόθεν. χάρματα] χαρὲν. 702. λῇΐζετ'] λῃΐζεται· κτᾶται.

698. τέτορ' Auguſt. Senat. Acad. ἡβῴη Acad. Moſch. Iunt. 1. 2. ἡβώῃ Ald. 699. διδάξῃς Iunt. 2. 700. ἥτις Auguſt. Ald. 701. γείτοσι Trinc. 702. τοι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2.

nubant. Sic Proclus. Τὸ γάμου καιρὸν ὑπάρχειν τῇ γυναικὶ τὸν τῶν ἑνδεκαιδέκα χρόνον ἐτῶν — Τὴν δὲ γαμεῖς ἡμιμετὰ τὴν ἥβην ἔτος πέμπτον ἄγεσαν· εἰ γὰρ δὲ τὴν ἥβην τεσσαρεσκαιδέκατον ἔτος. Tzetzes vero — Ἡ δὲ γυνὴ γαμείσθω μετὰ τὴν ἥβην ἔτος πέμπτον ἔχουσα. εἰ δὲ τὴν ἥβην τεσσαρεσκαιδέκατον, καὶ περισσεύσῃς καὶ πέντε, ὡς εἶναι ἔτη. Alii ſupponunt δέκα ſubintelligi, et ſic reddunt, *Mulier autem decimo quarto anno pubeſcat, decimo quinto nubat.* Sed ſi hic eſſet ſenſus, neceſſe eſt ſcriberetur, τεταάρτῳ ἡβῴῃ, non τέτορ' ἡβῴῃ, ſicut poſtea πέμπτῳ γαμοῖτο. Nam δέκα τέτορ' ἡβῴῃ non poteſt ſignificare, *decimo quarto anno pubeſcat*, ſed *quatuordecim annos pubeſcat.* Robinſon.

702. Λῇΐζετ' ἄμεινον] Hoc eſt, λαμβάνει, κτᾶται, a λάω, λαύω, ἀπολαύω, λάζομαι, λῄζομαι, λῇΐζομαι, λάβω, λῆβω. *Idem.*

Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ] *Clemens Alexandrinus* Strom. Lib. VI. nos docet *Simonidem* ſic hunc *Heſiodi* locum imitatum eſſe:

Γυναικὸς ἐσθλῆς κρεῖσσον οὐκ ἔστιν κτέαρ·
Ἐσθλῆς, ἄμεινον, ἠδὲ χείρονος κακῆς.

Vxore nullam rem vir poſſidet bona meliorem, neque deteriorem mala. Clericus.

704.

Τῆς ἀγαθῆς· τῆς δ' αὖτε κακῆς ὃ ῥίγιον ἄλλο,
Δειπνολόχης· ἥτ' ἄνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
Εὖσι ἄτερ δαλοῦ; καὶ ὠμῷ γήρᾳ θῆκεν. 705
Εὖ δ' ὅπιν ἀθανάτων μακάρων πεφυλαγμένος εἶναι.

Bona: rurſus vero mala non grauius aliud
Comeſſatrice: quae virum licet robuſtum
Torret ſine face, et crudae ſenectae tradit.
Bene vero reuerentiam erga Deos immortales obſeruato.

703. ῥίγιον] χεῖρον. 704. δειπνολόχης] τῆς δειπνήσεις καὶ λοχήσεις τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα. ἴφθιμόν] ἰσχυρόν. 705. εὖσι] καίει.. ἄτερ] χωρὶς. γήρᾳ] γήρᾳ. δῶκεν (sic)] ἔδωκε (sic). 706. ὅπιν] ἐπιεικῆ. πεφυλαγμένος εἶναι [subaudi.] θέλε.

705. Εὖσι Ald. γήρᾳ δῶκεν codd. Robinſ. omnes, Auguſt. Acad. Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. δίκην Frinc.

704, 705. Hi duo verſus ſuſpecti. v. 704. εὖσι eſt conſumit τὰ ὄντα, τὴν οὐσίαν ἀφανίζει. *Guietus.*

Δειπνολόχης] Turpe, nempe, fuit in Graecia mulieres conuiuiis intereſſe. *Cornelius Nepos*, in Praefatione: *Pleraque noſtris moribus ſunt decora, quae, apud illos, (Graecos) turpia putantur. Quem enim Romanorum pudet vxorem ducere in conuiuium? Aut cuius materfamilias non primum locum tenet aedium, atque in celebritate verſatur? Quod multo ſit aliter in Graecia; nam neque in conuiuium adhibetur, niſi propinquorum; neque ſedet, niſi in interiore parte aedium, quae* gynaeconitis *appellatur; quo nemo accedit, niſi propinqua cognatione coniunctus.* Vide Interpretes ad eum locum, neque enim opus eſt in re notâ diutius morari. *Clericus.*

705. Καὶ ἐν ὠμῷ γήρᾳ δῶκεν] Stob. καὶ ἐν ὠμῷ γήρᾳ θῆκε. *Heinſius.*

Ὠμὸν γῆρας hic ſignificat *praematuram ſenectutem, quae ante tempus venit.* Sic de Laerte Odyſſ. Ω, 354.

Ἐκπάγλως γὰρ παιδὸς ὀδύρεται οἰχομένοιο·
Καρδίης τ' ἀλοχοιο, δαΐφρονος, ἣ ὃ μάλιστα
Ἦκαχ', ἀπαφθιμένη, καὶ ἐν ὠμῷ γήρᾳ θῆκεν.

Ad quod Scholiaſtes: πρὸ ὥρας γηρᾶσαι ἐποίησεν. *Cruda* tamen *ſenectus* apud Latinos diuerſam longe ſignificationem ſortita eſt, ſcil. *firmam, robuſtam.* Sic Virgilius de Charonte: *Iam ſenior, ſed cruda deo viridiſque ſenectus.* Supra citati vero verſus Homerici ſuſpicionem inducunt, quod τὸ ἐν hoc verſu excidit. *Rob.*

706. Ὅπιν ἀθανάτων] Vltricem Deorum curam, quae mor-

Μηδὲ κασιγνήτῳ ἶσον ποιεῖσθαι ἑταῖρον·
Εἰ δέ κε ποιήσῃς, μή μιν πρότερος κακὸν ἔρξῃς.
Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν· εἰ δέ κεν ἀρχὴ
Ἤ τι ἔπος τ' εἰπὼν ἀποθύμιον, ἠὲ καὶ ἔρξας, 710
Δὶς τόσα τίννυσθαι μεμνημένος· εἰ δέ κεν αὖθις

Neque fratri aequalem facito amicum:
Quod si feceris, ne ipsum prior malo afficias.
Ne vero mentiaris dicis gratia. Si autem coeperit
Aut verbum aliquod dicere ingratum, aut facere,
Bis tantum punire memineris: si vero rursus

707. ἑταῖρον] φίλον, ὁ. [708. μιν] αὐτὸν. 1 ἔρξῃς] ποιήσῃς. 709. ἀρχὴ] ἀρχὴν ποιήσῃ. 710. ἀποθύμιον] ὃν ἀβούλητον. 1 ἠὲ καὶ ἔρξας (sic)] ποιήσας. 711. τίννυσθαι] τιμωρεῖσθαι. μεμνημένος] ὧν εἰς σὲ ἥμαρτε.

707. Μὴ δὲ August. Ald. Sic et v. 709. 708. μὲν Trinc. πρότερον B. 699. August. Iunt. 1. 709. γλώσσης August. δέ κεν Iunt. 1. 710. ἔπος εἰπὼν omisso τ' Coisl. August. Ald. Acad. Iunt. 1. 2. Steph. Com. ἔπος γ' εἰπὼν Trinc. Paullo ante τι deest in ed. Heins. τοι Trinc. ἔρξας August. 711. τόσσα August. Acad. Trinc. τίννυσθαι Acad.

mortales a tergo sequitur. Ab ὀπὶ, quod notat *post*, ὄπις et ὄπωι. Tibullus: *Nescius vtrumne post caput esse Deum.* ab ὄπις, κατόπις, ὀπίσω, ὄπισθεν. *Guietus.*

708. *Εἰ δέ κε ποιήσῃς*] Nemo enim potest magis nocere eo, qui, amicitia renunciata, fit inimicus; quia aut arcana nouit, quorum reuelatio nocere potest; aut certe ea scit, quae nos quam maxime laedere possunt. Itaque, quantum quidem est in nobis, amicitias oportet esse aeternas, vt suadet *Hesiodus*. Eadem de causa, sic praecipiebat Solon: Φίλας μὴ ταχὺ κτῶ· ἐὰν δ' ἄν κτήσῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε: *amicos ne cito comparato, quos vero acquisieris, ne repudies.* Apud *Diogenem Laertium*, Lib. I. §. 60. *Clericus.*

709. Γλώσσης χάριν] Qui vltro, non rogatus, prudens et sciens mendacium loquitur. Sic apud Theognid. v. 488. τῆς κοτύλης μεθύειν. ἀρχὴ autem id est ἀρχηται. sic vet. Interp. *Scaliger.*

Μηδὲ ψεύδεσθαι] Neque mentiaris illi. supple, ne verbo quidem decipias. *Guietus.*

Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν] Quia eiusmodi mendacia anxios saepe habent, ad breue tempus; nec satis arctam amicitiam redolent, quae nunquam patitur alii fieri a nobis, quod ab eo nobis fieri nolimus. *Clericus.*

710. Ἀποθύμιον] Alienum ab animo, molestum, inuisum, non ἀρέσκον τῇ ψυχῇ. *Guietus.*

711. Δὶς τόσα τίννυσθαι] Τιμωρεῖ. Μεμνημένος] Iniuriae memor is. *Idem.*

Δὶς

Ἡγῆτ' ἐς φιλότητα, δίκην δ' ἐθέλησι παρασχεῖν,
Δέξασθαι. δειλός τοι ἀνὴρ φίλον ἄλλοτε ἄλλον
Ποιεῖται. σὲ δὲ μή τι νόον κατελέγχέτω εἶδος.

Redeat in gratiam, poenam autem velit dare,
Recipe. miser namque vir amicum alias alium
Facit: tuum vero ne quis animum coarguat vultus.

712. ἡγῆτ'] προηγῆται. φιλότητα] ἀγάπην. δίκην] τιμωρίαν. παρασχεῖν] διδόναι. 714. σὲ] σῦ. νόον] κατὰ τὴν νόησιν. κατελέγχέτω] κατηγορείτω. εἶδος] ἡ ἰδιότης.

712. ἡγῆτ' B. 60. 699. Junt. 1. 2. Trinc. 713. δειλός τι Ald. δ. τι Junt. 1. 2. Steph. margo.

Δὶς τόσα τίννυσθαι] Peſſimum praeceptum; cum ſola Ratio ſuadeat peccantes aut de induſtria, aut imprudentia, amicos ferre, vt ad amicitiam redeant, aut certe vt neceſſitudinis amicitiae hoc tribuere intelligamur. Quanto melius certe verbis, aut iacturam, ſi quam creauit, ſarcire. *Cic. Primum danda opera eſt, ne vllae amicorum diſſidia fiant; ſin tale quid euenerit, ne ex ea ſinctae potius amicitiae, quam oppreſſae eſſe videantur. Cauendum vero, ne etiam in graues inimicitias conuertant ſe amicitiae; ex quibus iurgia, maledicta, contumeliae gignuntur; quae tamen, ſi tolerabilia erunt, ferenda ſunt; ex hoc hoſtis veteri amicitiae tribuendus eſt, vt is in culpa ſit, qui faciat, non qui patiatur iniuriam.* Recte etiam, *Ciceronе* antiquior, Auctor Pythagoricorum verſuum, qui aurei vocantur, v. 7.

Μηδ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἁμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς.

712. Ἡγῆτ' ἐς φιλότητα] Ἡγεῖται praecedat, prior eat, προηγῆται. *Guietus.*

Δίκην παρασχεῖν] Satisfacere. *Guietus.*

713. Δειλός τοι ἀνὴρ] Haec a ſuperioribus non pendent, ſed ad ſequentia pertinent. *Guietus.*

Δειλός τοι ἀνὴρ] Quia, propter frequentem mutationem ſcire non poteſt anſi, quos ſibi amicos putat, ſint re vera amici. Qui enim eo nomine digni ſunt, nonniſi diuturnitate temporis, dignoſci poſſunt. *Clericus.*

714. Εἶδος] Nullum rei genus, nulla res, εἶδεν πρᾶγμα. τὸ εἶδος hic eſt πρᾶγμα. *Guietus.*

Σὲ δὲ μή τι νόον κατελέγχέτω εἶδος] Videtur eſſe praeceptum, cui nullus eſt cum ſuperio-

Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέσσθαι, 715
Μηδὲ κακῶν ἕταρον, μηδ' ἐσθλῶν νεμεσῆρα.
Μηδέ ποτ' ἀλαμένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
Τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρεσσιν δόσιν αἰὲν ἐόντων.

Ne vero multorum hospes, neue nullius hospes dicaris,
Neue malorum socius, neque bonorum comiciator.
Neque vmquam miseram pauperiem animum comedentem homini
Sustineas exprobrare, diuorum munus immortalium.

715. πολύξεινον] πολύφιλον. ἄξεινον] ἄφιλον. καλέσσθαι] καλεῖσθαι. 716. ἑτάρων] φίλον (sic). νεμεσῆρα] ὑβριστὴν. 717. θυμοφθόρον] φθαρτικὸν. 718. τέτλαθ'] τέτλαθι· ὑπόμεινε. δόσιν] ὅσαν ἔκριναν.

715. μὴ δὲ σε πολὺ μὴδ' Augusti. Ald. Sic quoque v. 716. 716. ἑτάρων Augusti. ἑτάρων Iunt. I. 2. Steph. 717. Μηδέποτ' Ald.

superioribus ac sequentibus connexus, et quo praecipit Poëta, non tantum cauendum esse ne dicamus quae occulta esse volumus, sed etiam ne vultu prodamus id quod silentio tegimus. Itaque εἶδος hic est externa species, quae frequentissima vocis est significatio. Hoc autem praeceptum si ad dissimulationem, nocendi causa, referatur, qualis erat Tiberiana, reiiciendum; sed si ad prudentiam spectet, quae nonnulla intempestiue aperiri vetat, quamuis vtilia iis quibus aperirentur, ambabus vlnis est excipiendum. *Clericus.*

715. Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέσσθαι] Μηδὲ πολύφιλον, μηδὲ ἄφιλον. *Guietus.*

Πολύξεινον] Qui multos habebant hospites, iis excipiendis exhauriebantur; at qui erant plane ἄξεινοι, sine graui molestia peregre esse non poterant, cum apud neminem nomm diuersari possent. Praeterea multa negotia esse poterant, quae, nonnisi per hospites, commode administrabantur. Scio postea ξείνους amicos diei v. 722. Sed hic proprio sensu sumi crediderim. *Clericus.*

716. Νεμεσῆρα] Κατήγορον. *Guietus.*

717. Adducit hos duos versus Plutarchus in libro de audiendis Poetis, et de his verbis μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων ita differit: Θεόσδοτον νῦν τὸ τυχηρὸν εἴρηκεν, ὡς ἐκ ἄξιον ἐγκαλεῖν τοῖς διὰ τὴν τύχην πενομένοις, ἀλλὰ τὴν μετ' ἀργίας καὶ ῥᾳθυμίας καὶ μαλακίας καὶ πολυτελείας ἀπορίαν αἰσχρὰν καὶ ἐπονείδιστον ἔσαν. *Krebsius.*

718. Μακάρων δόσιν] Quamvis *dari* soleant dici duntaxat bona,

Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
Φειδωλῆς, πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης.
Εἰ δὲ κακὸν εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μᾶλλον ἀκούσαις.
Μηδὲ πολυξείνῳ δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι

Linguae certe thesaurus inter homines optimus
Parcae, plurima vero gratia eius quae modum seruat.
Quod si malum dixeris, forsan et ipse maius audies.
Ne in conuiuio, quod multi amici instruunt, sis morosus

720. φειδωλῆς] μετὰ φειδοῦς περιτεινούσης τὰ ῥήματα. κατὰ μέτρον] κατὰ συμμετρίαν. 721. τάχα] ἴσως. 722. δυσπίμφελος (sic)] σκληρός.

720. φειδωλῆς Trinc. 721. Μὴ δὲ August. κακὸν κ' εἴπῃς B. 60. 699. R. S. Coisl. August. εἴπῃς Acad. κακὸν γ' εἴπῃς Palat. αὐτὸν Trinc. ἀκούσειε Palat. 722. μὴ δὲ August. Ald. δυσπίμφελος August.

bona, attamen *Hesiodus* non semel etiam mala *dari* dicit, vide antea v. 638. memorat κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἀνδράσι δίδωσι, *malam paupertatem quam Iupiter hominibus dat*. Clericus.

719. Γλώσσης τοι θησαυρὸς] Sententiam horum versuum illustrarunt Interpretes Iacobi ad Cap. III. 9. et sqq. *Clericus*.

721. Εἰ δὲ κακὸν] Proclus ad locum: Ἀλληγορεῖ· Εἰκὸς εἴποις τὰ θέλεις, ἀκούσαις τὰ κ' ἐ θέλεις. Καὶ Ὅμηρος· Ὅπως ποῖον καὶ εἴπησθα ἔπος, τοῖονδ' ἐπακούσαις. *Robins.*

722. Μηδὲ πολυξείνῳ δαιτὸς δυσπέμφελος] Δαιτὸς subintellige γενομένης. hoc est, ἐράνου. δυσπέμφελος, δυσπρόσιτος, δύσκολος, an παρὰ τὸ πέμπεσθαι. Hos versus sic distinguit Heinsius: Μηδὲ πολυξείνῳ δ. δ. εἶναι. ἐν κοινῷ πλείσῃ τε χ. δ. τ. ὀλιγίσῃ. Placet. *Gutetus.*

Δυσπέμφελος] Mare quidem dicitur δυσπέμφελον ab *Hesiodo*, in Theogonia, quod non, sine periculo, transmitti possit; hic vero, vbi sermo est de conuiuio, δυσπέμφελος dici videtur qui aegre adducitur, vt velit symbolam suam conferre ad conuiuium, seu ἔρανον. Hoc nos docuerat *Hesychius*, sed verba eius corrupta sunt. Δυσπέμφελος, ἐπὶ μὲν τῆς θαλάσσης, ἡ δυσχείμαρρος καὶ τραχεῖα καὶ παραχώδης· ἐπὶ δὲ τῶν κολυμβητοῦ, δυσαερὸς. Respicit ad locum *Homeri* Iliad. Π. v. 747. vbi hominem mortuum ex curru decidentem vrinatori, e fundo maris ostrea petenti, confert Patroclus, hisce verbis:

Πολλὰς ἂν κορέσειεν ἀνὴρ ὅδε τηθέα δι' ὕδρης
Νηὸς ἀποθρώσκων, εἰ καὶ δυσπέμφελος εἴη.

Mulsos

Ἐκ κοινῆ πλείσῃ δὲ χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίσῃ.
Μηδέ ποτ' ἐξ ἠοῦς Διὶ λείβειν αἴθοπα οἶνον
Χερσὶν ἀνίπτοισιν, μηδ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν
Οὐ γὰρ τοίγε κλύουσιν, ἀποπτύουσι δέ τ' ἀρὰς.

De ſymbolis: plurima enim gratia, ſumtuſque minimus.
Neque vnquam mane Ioui libato nigrum vinum
Manibus illotis, neque aliis immortalibus.
Neque enim illi exaudiunt, reſpuunt vero etiam preces.

723. δὲ] γὰρ. δαπάνη] ἀνάλωμα. 724. ἐξ ἠοῦς] πρωΐ. αἴθοπα] φαυσιμον. 726. κλύουσιν] ἀκούουσι. ἀποπτύουσι] ἀποτρέφονται. ἀρὰς] εὐχὰς.

723. Poſt ἐκ κοινῆ in Auguſt. deeſt colon, et quidem eraſum eſt. δαπάνη δ' Auguſt. 725. ἀνίπτοισι Auguſt. ἀνίπτοις Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. μὴ δ' Auguſt. Ald. et ſic ſemper μηδὲ in cod. Auguſt. et ed. Ald. diuiſim ſcriptum legitur, vt v. 727. 730. 733. 735. 742. 748. 726. γάρ τοι γε Auguſt. τοὶ Senat. ἀρᾶς Senat.

Multos ſatiauerit vir hic eſtreus quaerens, ex manu daſſibens, quamvis procelloſum eſſet; nempe, mare. Ad quae verba haec habet *Euſtathius*; quae in Lexicon ſuum tranſtulit *Phauorinus*: Δυσπέμφελος δὲ πόντος ὁ δυσχείμερος· διὰ τὸ δυσχερῶς ναῦς πέμπεται, ὅθεν καὶ Ἡσίοδος δυσπέμφελον τὴν ναυτιλίαν φησί. Ζηνόδοτος δὲ φασὶ πληθυντικῶς γράφει· οἱ καὶ δυσπέμφελοι εἶεν, οἱ πολλοὶ, δηλαδὴ, ἐκεῖνοι. οἷς τὰ τῆδε παρατίθενται, ὅ ἐστὶ δυσάρεστοι, ὡς καὶ Ἡσίοδος· μηδὲ πολυξείνῳ δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι, ὅ ἐστι δύσκολος δυσμετάπεμπτος: *difficilis, qui aegre adduci poteſt vt veniat*, quamuis arceſſitus. De ἐρύκω autem multa habet *Iſaacus Caſaubonus* ad Characteres *Theophraſti*. Clericus.

Μηδὲ πολυξείνῳ δαιτὸς] Vt hoc praeceptum, quod eſt περὶ συμβόλων et καταβολίων, quae collatis ab vnoquoque ſumtibus inſtituebantur, conſtet ſibi, ſublata diſtinctione, ita lego: Μηδὲ πολυξείνῳ δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι. Ἐκ κοινῆ πλείσῃ τε χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίσῃ. Senſus eſt hoc modo mire directus et perſpicuus. *Heinſius.*

725. Χερσὶν ἀνίπτοισι] Faciebat hoc non parum ad munditiem, quae a ſacra facturis poſtulabatur. Vide not. ad Gen. XXXV, 2. Hinc in prouerbium abiit *illotis manibus* aliquid facere, quod perinde eſt ac imparatum eſſe. *Clericus.*

726. Ἀποπτύουσι δέ τ' ἀρὰς] Ἀποστρέφονται. Τὸ ἀρὰ, prex. proprie et primo imprecationes, ſiue καταρὰ, εὐφωνίας χάριν, ἀρὰ dictae. *Guietus.*

Μηδ' ἀντ' ἠελίοιο τετραμμένος ὀρθὸς ὁμιχεῖν.
Αὐταὲ ἐπήν κε δύῃ, μεμνημένος, ἐς τ' ἀνιόντας,
Μήτ' ἐν ὁδῷ, μήτ' ἐκτὸς ὁδῆ τραβάδην ἀρήσης,
Μηδ' ἀπογυμνωθείς· μακάρων τοι νύκτες ἔασιν. 739

Neque contra Solem verſus ſtans meito,
Sed etiam poſtquam occidit, memor eius rei, vſque ad orientem,
Neque in via, neque extra viam inter eundum meias,
Neque denudatus: Deorum quippe noctes ſunt.

727. ὁμιχεῖν] ἀρεῖν. 728. ἠπῆν (ſic) ἐπεὶ. ἐς' ἀνιόντα (ſic)] τῆς ἀνίσχῃ. ἀνέλθῃ. 729. τραβάδην] κινήσας. 730. ἀπογυμνωθεὶς] ἐν τῇ νυκτὶ. ἔασιν (ſic)] εἰσὶ.

727. ἐν τ' Auguſt. ὁμίχλιον B. 60. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. ἐς' ἀνιόντα Coiſl. ἐς' ἀνιόντα Aug. ἀνιόντα etiam Ald. ἀνιόντος Trinc. Steph. marg. ἐκεῖν Senat. Acad. Auguſt. 728. ἠπῆν Auguſt. ἐπεὶ Ald. Iunt. 729. ἀρήσεις Auguſt. Acad. 730. ἀπογυμνωθείς in quo etiam μήτ' paullo ante

727. Μηδ' ἀντ' ἠελίοιο] Hic *Heſiodus* non vetat de die meiere, ſed tantum ſtantem, ad ſolem conuerſis ac retectis pudendis. Male hunc locum acceperat *Claud. Salmaſius* Exercit. Plinianarum p. 431. quaſi *Heſiodus* velit de nocte tantum lotium emitti; quod abſurdum eſt, nec poteſt obſervari. Itaque eum caſtigauit, ſed acrius aequo, *Dionyſ. Petauius* in Miſcellis Exercitt. Cap. I. et recte obſeruauit hunc verſum interpunctione et ſententia a ſequenti eſſe diſtractum. *Clericus.*

Ὀρθὸς] Stans, vt Gallice *droit.* Vide Iliad. Σ, 246. et locum *Herodoti* laudandum ad v. 731. *Clericus.*

728. Αὐταὲ ἐπεί κε δύῃ μεμνημένος ἐς τ' ἀνιόντα] Ab occaſu ad ortum rectum meiere licet. Male interpres. σιγμὴ τελεία poſt τὸ ἀνιόντα. *Guietus.*

Αὐταὲ ἐπήν κε δύῃ] Hoc verſu et duobus ſequentibus, vt recte *Petauius*, horatur Poeta, vt ne poſt occaſum ſolem, ac nocte quiſquam ambulando meiat, aut denudatus, quod etiam noctis veneratione quadam adhibenda ſit. Igitur poſt ἀνιόντα non eſt ponenda τελεία σιγμή, vt multi fecerunt. *Clericus.*

730. Μηδ' ἀπογυμνωθείς] Subintellige, etiam ſub nocte. *Guietus.*

Μηδ' ἀπογυμνωθείς] Cum Graeci tunicas quidem breuiores, niſi forte hyeme, ſed ſine clauſis femoralibus geſtarent, non neceſſe habebant retegere pudenda vt meierent; ſed tantum inflexis genibus clunes in talos demittere, vt tunicae inferior ora magis dilataretur, ne

Ἑζόμενος δ' ὄγε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδὼς,
Ἢ ὅγε πρὸς τοῖχον πελάσσας εὐερκέος αὐλῆς.

Sedens vero diuinus vir et prudens,
Aut ad parietem accedens bene septae caulae.

731. ἑζόμενος] καθήμενος ἀρεστ. πεπνυμένα] φρονετὰ. εἰδὼς] γινώσκων. 732. πελάσσας] πλησιάσας. εὐερκέος] τῦ καλὸν ἕρκος ἔχοντος.

731. *Vir Augur.*

ne lorio madefieret. De iis quae dicuntur *feminalia* vide *Isaac. Casaubonum* ad Augusti Cap. LXXXII. in notis ad *Suetonium*. Clericus.

Μακάρων τοι νύκτες ἔασιν] Non tantum vult interdiu non debuisse homines meiere stantes, ac retectis ad solem pudendis; sed ne nocte quidem incedentes, aut pudendis nudatis, quia noctu Dii frequentius inter homines versantur, vt recte ad hunc locum *Proclus*. Clericus.

731. Ἑζόμενος] Subintellige ἀρεστ. *Guietus*.

Ἑζόμενος] Hoc est, cluniibus ad talos demissis. *Sam. Bochartus* Hieroz. Parte I. Lib. II. c. 56. postquam ostendit Iudaeos stantes solitos mingere, obseruat Graecos sedentes minxisse nusquam reperiri, nisi apud vnum *Hesiodum*, cuius vs. 731. et 732. profert, tum subdit: *Itaque*, Hesiodi *aeuo*, *Graeci bene instituti*, *vel sedentes mingebant*, *vel ad parietem accedentes*. *Sed posterioribus saeculis*, *prius illud a viris vsurpari desiit*, *et mulieribus relictum*. *Itaque in Graecorum monumentis nullum extat exemplum viri*, *qui sedens minxerit*. Deinde allatis multis contrariis exemplis, addit hoc Herodoteum, quo, brevitatis causa, hic contenti erimus: *Herodoto*, inquit, *nihil expressius*, *qui vt probet Aegyptios in plerisque aliter se gerere*, *quam reliquos homines*, *inter cetera haec habet* Lib. II. c. 35. Οὐρέουσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀρθαί, οἱ δὲ ἄνδρες καθήμενοι, *foeminae quidem stantes mingunt*, *viri vero sedentes*. Clericus.

732. Αὐλαὶ antiquis dicebantur loca subdialia, aperta, quae vento exposita erant. vnde locus διαυλίζειν dicitur, qui ventum ab vtraque parte admittit, vt docet Athenaeus l. 5. c. 5. In his locis apertis, quae ante domos erant, quoniam pecudes continebantur, factum est, vt αὐλὴ denotet *caulam*. qua notione h. l. sumendum. Denique αὐλαὶ dicebantur *palatia*, *domus potentium hominum*. cuius denominationis Athenaeus l. c. duplicem reddit rationem, aut quia ante domos diuitum eiusmodi

Μηδ' αἰδοῖα γονῇ πεπαλαγμένος ἔνδοθεν οἴκου
Ἑστίῃ ἐμπελάδον παραφαινέμεν, ἀλλ' ἁλέασθαι.
Μηδ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου ἀπονοσφισάντο
Σπερμαίνειν γενεήν, ἀλλ' ἀθανάτων ἀπὸ δαιτός.
Μηδέ ποτ' ἀενάων ποταμῶν καλλίρροον ὕδωρ
Ποσσὶ περᾶν, πρίν γ' εὐξῃ ἰδὼν ἐς καλὰ ῥέεθρα,

Neque pudenda semine pollutus intra domum
Focum iuxta reuelato, sed cauete.
Neque a feralibus epulis reuersus
Seminato progeniem, sed Deorum a conuiuio.
Nec vmquam perennium fluuiorum limpidam aquam
Pedibus transito, prinsquam orauerit adspiciens pulcra flumina,

733. πεπαλαγμένος] μεμολυσμένος. ἔνδοθεν] ἐντὸς. 734. ἑστίῃ] ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἕδνον. ἐμπελάδον] πλησίον. παραφαινέμεν] παραφαίνειν· δεικνύειν. 735. ἀπονοσφίσαντα] ἀποστρέψαντα. 736. σπερμαίνειν] σπείρειν. δαιτὸς] εὐωχίας (sic). 737. ἀενάων (sic)] διαπαντὸς ῥεόντων. 738. περᾶν] βῆναι διαβῆναι. εὐξῃ] εὐχὴν ποιήσῃς. ῥέεθρα] ῥεῖθρα.

Inter v. 736. et 737. est Μηδ' ἐπὶ κρηνέων ἱερῶν οὐρήσας ἀμάλακτος ἐπέλθεσθαι in edd. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 737. ἀενάων Augustan. Iunt. 1. 2.

modi loca subdialia fuerint, aut quia in iis locis regii stipatores stationem suam habuerint, ibique dormiuerint, conf. ad illum Athenaei locum Casaub. *Krebsius.*

733. Πεπαλαγμένος] Ad sa πάλη puluisculo παλάσσειν. *Guietus.*

734. Ἑστίῃ ἐμπελάδον παραφαινέμεν] Quia, nimirum, ad focum erant Dii Penates, focusque, vt habet *Proclus*, erat domestica ara, in qua Libationes quotidie fiebant, et se pollutos existimabant. Itaque prius abluere se se necesse habebant, si praecepto Hesiodi obsequi volebant. Sic apud *Herodotum*, Lib. I. 198. ὁσάκις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑαυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, τὸν ὀπίσω γενόμενον λέγουσι ἀμφοτέρους, ἀμύητος καὶ οὗτος ἀλλοντέων πρὶν ἂν λουσωνται. *quoties autem cum vxore misceatur vir Babylonius, is ab adipiculo abluuntur ambo, nullum vas prinsquam se abluerint tacturi.* Quae narratio ostendit, apud Graecos, *Herodoti* aetate, vulgo obseruatum non fuisse *Hesiodi* praeceptum. *Clericus.*

736. Ἀπὸ δαιτός] A Deorum conuiuiis, quae sacrificiis peractis fiunt, festis Deorum sollemnibus. *Guietus.*

737. Ἀενάων ποταμῶν] An? αἰενάων. *Idem.*

739. Λευκῷ

Χεῖρας νιψάμενος πολυηράτῳ ὕδατι λευκῷ.
Ὃς ποταμὸν διαβῇ, κακότητι δὲ χεῖρας ἄνιπτος, 740
Τῷδε θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἄλγεα δῶκαν ὀπίσσω.
Μηδ' ἀπὸ πεντόζοιο, θεῶν ἐνὶ δαιτὶ θαλείῃ,
Αὖον ἀπὸ χλωρῆς ταμνεῖν αἰθωνι σιδήρῳ.
Μηδὲ ποτ' οἰνοχόην τιθέμεν κρητῆρος ὕπερθεν

Manus lotus amoena aqua limpida.
Qui fluuium transierit, malitia vero manus illotus,
Ei succensent Dii, et damna dant in posterum.
Ne vero a manu, Deorum in celebri conuiuio,
Siccum a viridi resecta nigro ferro.
Neque vnquam vrceum, ex quo vinum funditur, pone super craterem

739. πολυηράτῳ] πολυερέτῳ. 740. διὰ (sic)] καὶ. 741. τῷδε] τότῳ. νεμεσῶσι] μνεῖται. ἄλγεα] ἄλγεσι. ὀπίσσω] μετὰ ταῦτα. 742. πεντόζοιο] πέντε ὄζους ἔχοντος. θαλείῃ] θαλέθῃ (sic). 743. αὖον] ξηρὸν. αἰθωνι (sic)] μέλανι, καυστικῷ. 744. οἰνοχόην] κάνθον. τιθέμεν] τιθέναι. ὕπερθεν] ὑπεράνω.

739. Augustan. Lemt. I. 2. 742. πεντόζοια B. 699. In August. 743. αἴθωνι Augustan. 744. κρητῆρος Augustan. Senat. Trinc. ὕπερθε Senat. Trinc.

739. Λευκῷ] Λαμπρῷ, διαυγεῖ. *Idem.*

740. Κακότητι] Contumacia, contumaci malitia. Scribe, κακότητί γε. Το δε hic non placet. *Idem.*

Κακότητι] Hoc est, data opera, spretoque Deorum Numine. *Clericus.*

742. Ἀπὸ πεντόζοιο] A manu quae habet quinque digitos, vt πέντε ὄζους, *quinque ramos.* Αὖον vero ἀπὸ χλωρῆς, vt docent Graeci Interpretes, est pars ficca, hoc est, extrema vnguium, quae separatur ab ea quae carni adhaeret. Hoc praeceptum, obscurius exprimitur ab *Hesiodo*, sicut obscure exprimebantur symbola a *Pythagora*, vt res nullius pretii viderentur nescio quid recónditius complecti, et imperitis essent admirationi. Solent enim quam maxime mirari quae non intelligunt. Hoc videtur velle *Hesiodus*, non esse exspectandum, ad manus abluendas, ex vnguium, vt probe purgentur, retrimenta secanda, tempus ipsum conuiuii sed manibus lotis accedendum. Alioqui ne in familiari quidem conuiuio vngues quisquam secet, qui nolit retrimenta in patinas exsilire; quod, vt opinor, non gratius fuisset Graecis, quam nobis nunc est. *Clericus.*

743. Αὖον ἀπὸ χλωρῆς] Vngues a carne. *Guietus.*

744. Οἰνοχόην] Τὸν κύαθον. *Idem.*

Πινόντων· ὁλοὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα τέτυκται. 745
Μηδὲ δόμον ποιῶν, ἀνεπίξεσον καταλείπειν,

Bibentium: pernicioſum enim in eo fatum eſt ſitum.
Neque domum faciens imperfectam relinquito,

745. ὁλοὴ] φθαρτικὴ. τέτυκται] ἐστί. 746. ἀνεπίξεσον] ἀτέλεστον.

Οἰνοχόην] Guttum, gutturnicum etiam vocabant veteres. *Scaliger.*

Μηδέ ποτ' οἰνοχόην] Haec eſt anilis ſuperſtitio, potius quam praeceptum ethicum, ſymbolorum more expreſſum. Hic enim Vetera religioſa tradit, non moralia. Itaque fruſtra eſt *Proclus*, qui vult myſtice ab *Heſiodo* ſignificari, non eſſe priuata praeferenda communibus, quia κρατὴρ commune erat, quo ex οἰνοχόη hauriebant. Verum communis etiam erat οἰνοχόη, quandoquidem ex ea etiam vinum commune hauriebant omnes conuiuae. Alia eius interpretamenta non ſunt veriſimiliora, vt nec cetera omnia allegorica commenta, quae ad incruſtanda ſuperſtitioſa deliria Maiorum ſuorum Graeci poſteriores adinuenerunt; vt ſapientiores viderentur fuiſſe, quam fuerant. Etiamnum hodie veterum ſuperſtitionum veſtigia videre licet, multis in locis. Sunt qui, exempli cauſa, mali ominis eſſe putant panem inuerſum, ita vt planior pars ſit ſuperior, cultros decuſſatim in menſa iacentes, ſalillum in menſam effuſum, et ſimilia; quibus myſticos ſenſus non minus facile eſſet inuenire, quam Heſiodeis nugis. *Clericus.*

Plutarchus de audd. poett. ἀλλ' οἱ πολλοὶ τῶν μὲν τοιούτων τὰς αἰτίας πικρῶς ἀπαιτοῦσι, καὶ διαπυνθάνονται, πῶς λέλεκται, Μηδέ ποτ' οἰνοχόην τιθέμεν κρητῆρος ὑπερθεν. Τῶν δὲ μειζόνων ἀβασανίστως παραδέχονται τὴν πίστιν. Ex quo loco appareret, Plutarchum exiſtimaſſe, eum, qui in huius dicti cauſa quaerenda nimis curioſe laboret, tempus operamque perdere. Expoſitionem dicti Heſiodei apud Plutarch. in Conuiu. Septem Sapientum reiicit, et illud inter aniles ſuperſtitiones refert *Krebſius.*

745. Πινόντων] Bibentibus ſubintellige conuiuis, compotoribus, bibendo, inter bibendum. Ὁλοὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα] Eſt mali ominis. μοῖρα omen. *Guietus.*

746. Ἀνεπίξεσον καταλείπειν] Superſtitioſum hic aliquid eſſe mihi perſuadeo, potiuſquam id quod volunt Graeci Interpretes; qui putant irriſionem ſignificari eorum, qui imperfectum aedificium ſunt conſpecturi. Exiſtimaſſe videtur *Heſiodus* mali eſſe ominis, ſi cornix

Μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λαικέρυζα κορώνη.
Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων ἀνέλοντα.

Ne forte insidens crocitet stridula cornix.
Neque ab ollis nondum dedicatis rapiens

747. μὴ τοι [subaud.] ἦμα. ἐφεζομένη] καθημένη. κρώζῃ] βοᾷ. λαικέρυζα] ἡ πολλὰ βοῶσα. 748. χυτροπόδων] χυτρῶν. ἀνεπιρρέκτων] ἀβύτων. ἀνελόντα] λαβόντα.

747. Μή τι B. 60. August. Ald. Iust. 1. 2. κρώζῃ Acad. Coisl. in. λαικέρυζα Iunt. 2.

si cornix imperfecto aedificio insideret, quod facile et frequentius fieri potuit, si diu imperfectum relinquêretur. Agit autem hic de ligneâ rustici casâ, ad quam absoluendam longo tempore opus non est. Eius opinionis vestigia remanserant apud Romanos, tempore *Plinii*, qui H. N. Lib. X. c. 12. sic de Cornice loquitur: *Ipsa ales est inauspicatae garrulitatis, a quibusdam tamen laudata.* Deinde: *inauspicatissima foetus tempore.* Eodem Capite, de bubone agens, ostendit a multis ferale habitum si domui insideret, quod confutat hisce verbis: *Privatorum domibus insidentem plurimum scio non fuisse funestum.* Simile quiddam de cornice sensisse *Hesiodum* credibile mihi sit. Prodidit etiam *Aelianus* de Animalibus Lib. III. c. 9. malam cornicem mali esse ominis: οἵ τε ἕδρας ὀρνίθων καὶ πτήσεις παραφυλάττοντες ἂν εὐσύμβολον εἰς μαντείαν ὀττεύσειν εἶναί φασιν, εἰ ὑπαλέσοιτο κορώνη μία: *qui obseruans vbi insideant aues, et earum volatus non esse faustum auguria captantibus aiunt, si audiatur vna cornix.* Scio interdum boni ominis fuisse cornicem, quâ de re vide Interpr. ad Eclog. IX. *Virgilii*, v. 15. Sed satis mihi est inauspicatam saepe fuisse, vt eo *Hesiodum* respexisse existimem. *Clericus.*

747. Λαικέρυζα] Α λάκω, λακίω, λακέρω, λακερύω, λακερύζω, λακέρυζα, hoc est, λακέσα strepera, garrula. *Guietus.*

748. Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων] Vetus mos sub hoc verbo latere videtur, ollas nouas lustrandi et ad vsum felicem consecrandi, hoc est, benedicendi, vt loquimur. ἀνεπίρρεκτοι χυτρόποδες· hoc est, ἐφ' ὧν οὐκ ἐρρέχθη τὰ ἱερά. *Idem.*

Ἀνεπιρρέκτων] Scio quidem vasa dedicare solitos veteres, sed vox haec, et verbum ἀναίρειν suadent agi potius de carne rapta ex olla, siue de *aulicoquis extis*, vt loquitur *Festus*, antequam sacra essent facta.

Ἔσθειν, μηδὲ λάεσθαι ἐπ' ἐκπλυσίη τοῖς ἔνι πουή.
Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν (ἡ γὰρ ἄμεινον) 750

Comedito, neque lauator: quia et hisce noxa inest.
Neque super immobilibus locato (non enim bonum est)

749. ἔσθειν] ἐδέειν. λάεσθαι] λύεσθαι. τοῖς] τῆτος. ἔνι] ἐστι. πουή] τι μυρία. 750. ἐπ' ἀκινήτοις [sic] τάφοις.

750. μηδ' ἐπ' Franc. ἀκίνητον August.

facta. Adsentior itaque *Sam. Bochartо* sic hunc locum interpretanti Hieroz. Part. I. Lib. II. c. 50. Fuere qui dapes prope crudas ederent non solum ex popinis, sed etiam ex locis sacris. Vide I. Sam. II, 13. vbi filii Helis ita se gessisse narrantur. Qualis apud *Athenaeum* describitur mulier quaedam, quae sacra nondum immolata deuorabat, ἐφαρπάζεσ' ὀβελίσκους, *carnes illa rapiens*; et in *Saturnio* Vitellius c. 13. *bona non profundae modo, sed intempestiuae quoque ac sordidae gulae, ne in sacrificio quidem vmquam, aut itinere vllo, temperabit, quin interularia ibidem suis oculis et farra paene crepta e foco manderet.* Denique, vt Poeta auctor,

Est etiam e mensis celsima praeda focis.

Cuiusmodi reuera fere illud *Simonidis*, quod tandem in prouerbium cessit:

Ἄφυτα δ' ἱερὰ πολλάκις ἤσθιεν

Nondum immolata sacra saepe deuorat. Praecedit in *Hesiodo*, inter alia praecepta, hoc quoque habetur, *ne ab illis nondum sacrificatis* (cibum) *rapiens comedito.* Nam vt ῥέζειν et ἐπιῤῥέζειν *sacrificare* est: ita ἀνεπιῤῥέκτος est ἄθυτος, *nondum sacrificatus* vel *immolatus*, vt a Perizonio redditur. Adiiciam huic loco Ciceronis e Lib. II. de Fin. c. 7. *Reperiemus apotheosin primum in non religiosos, vt ederit de patella.* Non necesse est nos hic colligere quae a Veteribus dicta sunt περὶ τῶν βωμολόχων et θυαρπάγων, qui ex altari carnes ab alio oblatas rapiebant; neque enim de iis verba facit *Hesiodus*, sed de iis qui ipsi sacra facientes, nondum peractis sacris, hoc est, antequam proferias porrexissent, et adolemissent, carnes victimae sanae comedebant. Cicero.

750. Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Per ἀκίνητα solum et lapides intelligere videtur, quae frigida sunt et dura. Hoc praeceptum Pythagorico illi cognatum videtur, ne sedeas super lapidem. Vel ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν est ἀκίνητον ποιεῖν.

ποιεῖν. Theocr. ἐπὶ ξηροῖσι καθίζη. *Guietus.*

Ἐπ' ἀκινήτοισι] *Proclus* sepulcra interpretatur, quae movere nefas erat; at eodem iure terminos agrorum interpreteris. Malim intelligere de saxis quibusuis, quibus imponi pueros nollet *Hesiodus*; sed tantum tabulis ligneis, aut aliis, quae possunt amoueri. Videtur credidisse si duodecimo die, aut duodecimo mense puer collocaretur in rupe, in firmum eum fieri. Quod si diceretur de frequenti impositione pueri in sedili saxeo, et per totam infantiam, non careret ratione; sed ea res exitialior non fuit duodecimo die vel mense, quam aliis infantiae temporibus. Mera haec fuit superstitio, cuius ratio certa non magis reddi potest, quam somniorum febricitantium. *Clericus.*

Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Notum est omnibus quam multa de his Veteres. Ceterum cur hoc praeceptum, de non mouendis sepulcris, ad παῖδα δυωδεκαταῖον spectet, numquam ostendere potuerunt. Nos hos versus, etiam sine Grammaticorum suffragio, hoc modo transponendos esse non dubitamus; qui nimium misere truncarunt, mutilarunt, auxerunt, transposuerunt olim, tamquam vultures quidam Homerum et Hesiodum:

Μηδὲ γυναικείῳ λετρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι
Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅτ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ,
Μηδὲ δυωδεκάμηνον. ἴσον καὶ τέτυκται
Ἀνέρι. λευγαλέη γὰρ ἐπὶ χρόνον ἐς ἐπὶ καὶ τῷ
Πονῇ.

Quanta cura τὰ θερμότερα τῶν λετρῶν, quae γυναικεῖα vocabant, et absolute λετρά, in deliciarum descriptionibus, Lampridius *lauacra muliebria*, Capitolinus *excaldationes*, sicut viri magni super notarunt, veteres distinxerint, pueris notum est, cum ex aliis, tum ex Comico, qui ἐν τῶν λετρῶν totam disciplinam Athenensium considerari vult. Pueri autem δυωδεκαταῖοι et δυωδεκάμηνοι, omnia communia cum mulieribus habebant, δίαιταν, τροφήν, εἶκον, id est, ipsum Gynaeceum. Hesiodus ergo ne eiusmodi puerulos matrum λετροῖς adsuescere sinant, ex disciplina veteri, quia θηλύνεσθαι τὰ σώματα ex aquae tepore existimabant, diligenter monet. Sensus erit ita perspicuus planusque, vt nihil supra, hoc modo.

Neque muliebri lauacro corpus purgare
Puerum sinas duodecimnem, quia masculos eneruat,
Neque duodecim mensium: nocet et illud aequali modo
Viro: dura enim suo tempore et hanc rem sequitur Poena.

Apparet hinc ante omnia praeceptum περὶ τῶν ἀκινήτων huc non spectare: quod seorsim considerabimus. *Heinsius.*

Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Ἀκίνητα sunt οἱ νόμοι: de

Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅτ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ·

Puerum duodecennem, quia virum inertem facit:

751. παῖδα δυωδεκαταῖον] ἀγύμναστον ἀφῆς. ἀνέρ'] ἀνέρα· ἄνδρα. ἀνήνορα] ἀνανδρον.

751. δυωχεταῖον Acad. δυωδεταῖον Senat. Trinc.

de quibus vſitatam fuiſſe elegantiſſimam paroemiam μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, quâ hîc Heſiodus vtitur, ſatis ex illo Platonis apparet, tertio De legibus: Οὐκ ἦν τοῖς νομοθέταις ἡ μεγίστη τῶν μέμψεων, ἰσότητα αὐτοῖς τινὰ καταστκευάζεσι τῆς ἀσίας, ἥ περ ἐν ἄλλαις νομοθετεμέναις πόλεσι πολλαῖς γίνεται, ἐάν τις ζητῇ γῆς τε κτῆσιν κινεῖν, καὶ χρεῶν διάλυσιν, ὁρῶν ὡς ἂν οὐ δύναιτο ἄνευ στάσεων γενέσθαι ποτὲ τὸ ἴσον ἱκανῶς. ὡς ἐπιχειροῦντι δὴ νομοθέτῃ κινεῖν τῶν τοιούτων τι πᾶς ἀπαντᾷ λέγων, μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα. Et Euſebius Praeparat. Euang. lib. III. Ἡμᾶς δὲ τὰ μέγιστα ἀσεβεῖν, τὰς ἄτοπος ἐμφανεῖς καὶ εὐεργετικὰς δυνάμεις ἐν κόσμῳ λόγῳ τιθεμένους· ἄντικρυς δὲ παρανομοῦντας, δέον σέβειν ἕκαστον τὰ πάτρια, μηδὲ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, στοιχεῖν δὲ καὶ ἕπεσθαι τῇ τῶν προπατόρων εὐσεβείᾳ, ἀλλὰ μὴ πολυπραγμονεῖν ἔρωτι καινοτομίας. Καθίζειν ἐπ' ἀκινήτοισι, pro κινεῖν τὰ ἀκίνητα, quam eleganter dictum ſit, oſtendimus ad Proclum. *Idem.*

Οὐ γὰρ ἄμεινον] Vetus clauſula qua potiſſimum vtebantur in interdictis ſuis Principes, erat, ἐ γὰρ ἄμεινον. Sic apud Herodotum in cautione ſepulcrali in Epitaphio Nitocridis: τῶν τις ἐμεῦ ὕστερον γινομένων Βαβυλῶνος βασιλέων, ἢν σπανίσῃ χρημάτων, ἀνοίξας τὸν τάφον, λαβέτω ὁκόσα βούλεται χρήματα, μὴ μέντοι γε μὴ σπανίσας γε. ἐ γὰρ ἄμεινον. Quia autem vulgo etiam in Ethicis cautionibus ea vtebantur clauſula, Horatius Philoſophiam alibi, *meliora* dixit, id eſt, τὰ ἀμείνω.

Cum tu coemtos vndique nobiles
Libros Panaeti, Socraticam et
domum
Mutare loricis Iberis
Pollicitus meliora tentas.

Pollicitus meliora, eſt, ὁ τῆς Φιλοσοφίας ἀντιποιούμενος. *Heinſius.*

751. Παῖδα δυωδεκαταῖον] An 12. dierum? vide Plutarchi expoſitionem apud Proclum, qui περὶ νεογνῶν intelligit. Hunc et ſequentes quatuor verſus aliter diſpoſuit Heinſius, quem vide. *Guietus.*

753. Μηδὲ

Μηδὲ δυωδεκάμηνον· ἴσον καὶ τοῦτο τέτυκται.
Μηδὲ γυναικείῳ λετρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι
Ἀνέρα. λευγαλέη γὰρ ἐπὶ χρόνον ἔς' ἐπὶ καὶ τῷ
Ποινή· μηδ' ἱεροῖσιν ἐπ' αἰθομένοισι κυρήσας,
Μωμεύειν ἀΐδηλα· θεὸς νύ τι καὶ τὰ νεμεσσᾷ.

Neque duodecim menſium: aequale et hoc eſt.
Neque muliebri in balneo corpus abluito
Vir: grauis enim ſuo tempore erit et huius rei
Poena. neque in ſacrificia accenſa incidens,
Reprehende arcana: Deus quippe et haec indigne fert.

752. τέτυκται] ἐστι. 753. χρόα] σῶμα. φαιδρύνεσθαι] καλλωπίζεσθαι. 754. λευγαλέη] ἀλγεινή. 755. ἐπαιθομένοισι (sic)] θυσιαζομένοις. κυρήσας] τύχων. 756. μωμεύειν] ψογοποιεῖν (sic). ἀΐδηλα] ἄφανῆ. τὰ] πράγματα. νεμεσσᾷ] μισεῖ.

752. Ἰστ. Auguſt. 753. λετρῷ Heinſ. 755. μὴ διερεῖσιν Trinc. ἐπαιθομένοισι Auguſt. Trinc. 756. Κωμεύειν Trinc. θεὸς νύ τοι E. 60. θεὸς τοι Colſt. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. Heinſ.

752. Μηδὲ γυναικείῳ λετρῷ] Nihili fecerunt poſteriores Graeci hoc *Heſiodi* praeceptum, quod iis exprobrat *Clemens Alexandrinus*, in Paedagogo, Lib. III. c. 5. vbi agit πῶς περὶ τὰ λετρὰ ἀνατρεπτέον, et haec habet: ἔξεσι δὲ τοῖς βέλομένοις τῶν ἄλλων οἷμοι τὰς καταλειφθείσας γυμνὰς ἐν τοῖς βαλανείοις θεάσασθαι. ἐνταῦθα γὰρ ἀποδυσάσθαι τοῖς θεαταῖς, ὥσπερ κρεπηλοῖς σωμάτων, ἐκ μισχύνονται, ἀλλ' ὁ μὲν Ἡσίοδος· Μηδὲ γυναικείῳ λετρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι, παραινεῖ. καινὰ δὲ ἀνεώκτῳ, ἀνδράσιν ὁμῶς καὶ γυναιξὶ τὰ βαλανεῖα: *Licet autem aliis volentibus eas, quae domi ſunt incluſae, nudas videre in balneis; hic enim ſe exuere ſpectatoribus, tamquam corporum cauponibus, non erubeſcunt. Sed Heſiodus quidem corpus foemineo non exhilarare lauatro, ſuadet. Viris autem et foeminis communia aperta ſunt balnea.* Nonnulli tamen Principes hoc, apud Romanos emendare conati ſunt. Vide *Hieron. Mercurialem* de Arte Gymnaſt. Lib. I. c. 10. *Clericus.*

756. Μωμεύειν ἀΐδηλα] Hoc eſt, vt quidem videtur, irridere ritus, quorum rationem ſ ignoraueris, quia tibi non placent. Quod praeceptum ſuperſtitioſiſſimas quaſque caerimonias in tuto locat, quae poterunt ſemper defendi ab iis quibus placebunt, hoc praetextu quod earum rationes ab

iis

Μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ ποταμῶν ἅλαδε προϊόντων,
Μηδ' ἐπὶ κρηνάων ἰέναι· μάλα δ' ἐξαλέασθαι
Μηδ' ἐναποψύχειν· τὸ γὰρ ἦ τοι λῷον ἔπεστιν·
Ὧδ' ἔρδειν· δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο φήμην. 760
Φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται, κύφη μὲν ἀεῖραι

Nec vmquam in alueo fluuiorum mare influentium,
Neque super fontes meito; quin valde cauitato;
Neque incacato; id enim nihilo est melius
Sic facere; grauem vero mortalium euitato famam.
Fama enim mala est, quae celeriter quidem excitatur

757. προχοῇ] προχεύσει. ἅλαδε] εἰς τὴν θάλασσαν. 758. [ἐξαλέασθαι] ἐκφεύγειν. 759. ἐναποψύχειν] ἀναπνεῖν, χέζειν. ἦ τοι] καλῶς. 760. ὧδ'] οὕτως. ἔρδειν] ποιεῖν. ὑπαλεύεο (sic)] φεύγειν. 761. κύφη] ἐλαφρὰ. ἀεῖραι] ἐπᾶραι.

757. προϊόντων Trinc. 759. ἦτο Trinc. ἦτ Augusti. 760. ὑπαλεύεο B. 699. Augusti. Iunt. 1. 2.

sis, qui eas improbant, ignorentur. [1] At quidquid Rationi et rectae de Numine notioni aduersatur, id merito possumus μωμεύειν, quamuis institutionis eius causas ignoremus. Res ipsa saepe docet nullas satis graues esse potuisse. *Clericus.*

757. Μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ] Hos versus detendos censet Plutarchus, teste Procio: ἐπέχω. vide Plut. *Guietus.*

759. Μηδ' ἐναποψύχειν] Ἀποδρύειν, ἐναποπατεῖν, a ψύω, πτύω spuo, ψύχω, ἀποψύχω etc. *Idem.*

760. Δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο φήμην] Non sunt, nimirum, ea facienda, quae cum omitti sine crimine possint, si fierent famam prauam crearent; nam in rectè factis, et quae virtus a nobis postulat, parum curandam famam docent Philosophi. Vbi agitur officium quodpiam, a vera virtute praescriptum, *nihil magis praestandum est, quam ne, pecorum ritu, sequamur antecedentium gregem, pergentes non qua eundum est, sed qua itur. Atqui nulla res nos pluribus malis implicat, quam quod ad rumorem componimur; optima vasi ea quae magno ad sensu recepta sunt, quorumque exempla nobis multa sunt; nec ad rationem, sed ad multitudinem viuimus. Inde ista tanta conceruatio aliorum supra alios ruentium.* Verba sunt *Senecae*, ex Cap. I. de vita beata, vbi et alia in eamdem sententiam. *Clericus.*

761. Κύφη μὲν ἀεῖραι] Subito facilis, valde facile est eum subire. *Guietus.*

764. Θεὸς

Ῥεῖα μάλ', ἀργαλέη δὲ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀποθέσθαι.
Φήμη δ' οὔ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα πολλοὶ
Λαοὶ φημίζωσι· θεὸς νύ τις ἐστὶ καὶ αὐτή.

ΕΡΓΩΝ ΤΕΛΟΣ.

Facillime, molesta vero portatu, difficilisque depositu.
Fama vero nulla prorsus perit, quam quidem multi
Populi diuulgant; quippe Dea quaedam est et ipsa.

OPERVM FINIS.

762. ἀργαλέη] λυπηρὰ. φέρειν] ὑπομένειν. ἀποθέσθαι] ἀποβαλεῖν. 763. οὔτις] οὐδεμία. πάμπαν] παντελῶς. ἀπόλλυται] φθείρεται.

762. μάλα Augustan. & in eodem codice deest. 764. φημίξωσι B. 731. R. S. Augustan. Acad. Trinc. φημίξωμι Steph. marg. τι Acad. Iunt. 1. 2. Steph. marg.

764. Θεὸς νύ τις ἐστὶ καὶ] Alii τοι. forsan τε. *Idem.*

Θεὸς νύ τις ἐστί.] Poetae postquam prosopopoeia abusi sunt, vt commentitias personas ex affectibus facerent, aliisque id genus; postea sibi ipsi persuadent verum esse quod finxerunt. Sic *Hesiodus* noster, qui in Theogonia tot diuinas personas libertime finxit, hic *Famam*, in seriis praeceptis, quasi Deam habet, rationemque hanc profert, vt persuadeat ita instituendam vitam ne rumoribus sinistris occasionem praebeamus. Atqui si fama facinoris alicuius, aut flagitiosae vitae sit vera, res fugienda fuit, non propter famam, sed quia mala erat; si vero sit falsa, nec vlla nostra culpa excitata, spernenda est. *Rumor* autem neutra ratione Deus dici potest, nisi poetica περατολογίᾳ, quae etiam prauum *Rumorem* Deum esse fingit; cuius rei exstat insigne exemplum, apud *Virgilium* Aeneidos IV. 174. in descriptione Famae. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

ΗΜΕΡΑΙ.

Ἤματα δ' ἐκ διόθεν πεφυλαγμένος, εὖ κατὰ μοῖραν,
Πεφραδέμεν δμῳῆσι. τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην [765
Ἔργα τ' ἐποπτεύειν, ἠδ' ἀρμαλιὴν δατέεσθαι,

HESIODI ASCRAEI DIES.

Dies vero ex Ioue obseruans, bene secundum decorum,
Doce seruos. tricesimum mensis optimum
Ad opera inspicienda, demensumque diuidendum,

765. διόθεν] ἐκ τοῦ Διός. εὖ] καλῶς. 766. πεφραδέμεν] ἐντέλλεσθαι. δμῳῆσι] δούλοις. τριηκάδα] τριακοστὴν. 767. ἐποπτεύειν] ὁρᾶν. ἠδ'] καὶ. ἀρμαλιὴν] τροφήν. δατέεσθαι] διανέμεσθαι.

765. Ἤματα δ' ἐκ διόθεν] De superstitiosis hisce deliri, hac certe in re, Poëtae praeceptis iudicium *Plutarchi* vide ad v. 824. *Clericus.*

766. Πεφραδέμεν] Τὸ πεφραδέμεν hic est agendo praecipere, σημαίνειν imperare. Τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην] Supple πεφραδέμεν. *Guietus.*

Πεφραδέμεν] Hoc est, prius doce, ne quid infaustis diebus aggrediantur. *Hesychius*: Φράζει, δεικνύει, σημαίνει, λέγει. Quamobrem et apud Romanos, nonnullorum in Triclinis, affixae erant Tabulae, in quibus *qui dies boni, quique incommodi essent* notatum erat, vt est apud *Petronium* Cap. XXX. *Clericus.*

Τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην] Hoc est, vltimum diem cuiusque mensis; nam antiquissimi Graeci, vt etiam Orientales, menses lunares habebant, quos singulos triginta diebus claudebant, vt ostendit eruditus *Dion. Petauius* Lib. I. de Doctr. Temporum, et eminentissimae dignitatis ac eruditionis vir. *Henr. Norisius* in Dissert. de Mense et Anno Macedonum Cap. I. *Clericus.*

767. Ἐποπτεύειν] Hoc est, diligenter expendenda seruis attributa opera in mensem, vt videas an ea recte perfecerint. *Clericus.*

Ἀρμαλιὴν] *Hesychius* interpretatur ἀρμαλιὴν τὴν τροφὴν, παρὰ ἁρμόζειν καὶ ἰσχυροποιεῖν

Εὖτ' ἂν ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες ἄγωσιν.

Nempe, cum in iure dicendo populus versatur.

768. ἄγωσιν] φύτλη τὸν λ.

768. κρίνοντες Iunt. 1. 2.

ροποιεῖν τὰ μέλη. Hanc quoque, et alias originationes non meliores habet Etymologicon Magnum. At sarius est interpretari ἁρμοσθείσαν ἐπάξω τροφήν, *conuenientem vnicuique cibum*, quem *demensum* vocabant Latini, et quem singulis Calendis distributum seruis decuerunt viri docti ex hoc *Plauti* loco, in Sticho Act. I. S. 2. v. 3. vbi herus seruos sic alloquitur: *vos meministis quot Calendis petere demensum cibum*. Ad quem locum vide Ium. *Rignoriumque* eo *Lopeam* de Seruis *Clientis*.

Εὖτ' ἂν ἀληθείην] Quamuis communis interpretatio bona sit, tamen aliter intelligo. Nam εὖτ' ἂν ἀληθείην indicat illis verbis tempus diei, quod vocatur πλήθουσα ἀγορά, frequens forum quando ius dicitur, hoc vero est ἀληθείην κρίνειν. *Scaliger.*

Εὖτ' ἂν ἀληθείην] Ordo εὖτ' ἂν λαοὶ ἄγωσι τὴν τριηκάδα, supple κρίνοντες ἀλήθειαν, hoc est, reuera, ex rei veritate; hoc est, quando ἡ σύνοδος γίνεται ἐν τῇ τριηκάδι ἀληθῶς. vide Proclum. *Guietus.*

Plenius mentem suam expressit *Ios. Scaliger* de Emend. Temporum Lib. I. p. 4. vbi agit de partibus diei. Iaque verba eius hic apponemus: „Tempus antemeridianum de„signantes dicebant πλήθουσαν vel πλήθουσης ἀγορᾶς, „conuentibus, scilicet, eo „tempore in comitium viris; „vt *Hesiodus* dicit, εὖτ' (ἂν) „ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες „ἄγωσι. Quod tamen longe „aliter Graeci Interpretes illius „Poëtae exponunt. Aiunt „enim *Hesiodum* intellexisse „de tricesima mensis Lunaris, „et sensum loci Hesiodei esse „perinde ac si dixisset *quando homines verum inuenta lucrum agunt*, ea non secundum vsum politum, sed secundum motum Lunae. Quod „tamen nobis valde coactum „videtur, et mentem *Hesiodi* „hanc fuisse dicimus: τριηκάδα esse valde idoneam rebus gerendis ea hora, qua „homines ad ius in forum conuentiunt. *Homerus* Odyss. M.

„— Ἦμος δ' ἐπὶ δόρπον ἅπαντας
ἀγορᾶθεν ἀνέσῃσι
„Κρίνειν νείκεα πολλὰ διακριδὸν ἀλλήλοισιν.

„*Quando ad coenam vir e foro surrexit, postquam iudicauit de multis litibus, inimicis litigantibus.* Quae haec in

„ter-

Αἶδε γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διὸς παρὰ μητιόεντος,

Hi enim dies ſunt Ioue a prudente.

769. μητιόεντος] Βαλανιωτ.

„terpretatio melior vulgari. „Sic etiam paullo poſt dicit, „ἦματος ἐν πλείῳ, quod nos „interpretamur, *iam adulto* „*die*. Haec vir ſummus, cui „adſentimur. Nimirum, hic ἀλήθεια non eſt *veritas*, ſed *ius*, aut *iuſtitia*, vt paſſim apud Poëtas; et κρίνειν ἀλήθειαν idem eſt ac κρίνειν θέμιτας, vt loquitur *Heſiodus* Theogon. v. 85. hoc eſt, *ius dicere*. Ἄγειν vero vox eſt iuridica, quae dicitur de occupatione Iudicum ius dicentium, hominumque propterea ad eos conuenientium, de qua vide Interpretes ad Act. XIX, 38. Aliter ſenſum expreſſeris his verbis: ὅτε ὑπὸ τῶν λαῶν ἄγονται ἀγόμενοι καὶ κρίνονται δίκαι κατ' ἀλήθειαν: *cum a populis celebrantur dies faſti, quibus ius dicitur, et lites ſecundum iuſtitiam iudicantur*, Clericus.

769. Αἶδε γὰρ ἡμέραι] Superiores quatuor verſus ſpurii videntur. Hic autem incipit Heſiodus. Sic liber ἔργων et abrupte incipit ἐκ ἄρα μέτρος etc. Theogonia autem ἦτοι μὲν πρώτιστα, etc. *Gaiſtus*.

Διὸς παρὰ μητιόεντος] Errauit vir ſummus Angelus Politianus, cum tres dies Iouis ab Heſiodo ſtatui obſeruat, ex hoc loco. Vetuſtiſſimi Poëtae, omnis cauſa, vtebantur ἐκ περιττῆ voce Διὸς, eleganter, in narrationibus etiam, quacumque de re agebant. Ita in principio continuo τῶν Ἔργων, Οὐ τε δι' βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς, ἄφατοί τε φατοί τε, Ῥητοί τ' ἀῤῥητοί τε. Διὸς μεγάλοιο ἕκητι. Vbi illud poſtremum omnis cauſa ponitur, et ex abundanti: nam nihil eſt quo referatur. Peculiariter autem ſingulos dies Poetae, ἡμέρας ἐκ Διὸς dicunt ſimpliciter. Sic in illo ὅσσαι γὰρ νύκτες τε καὶ ἡμέρη ἐκ Διός εἰσι. Auctor Megarae Idyllii Dorici: σὺ δ' ἤϋτε λείβεαι ὕδωρ Νύκτας τε κλαίουσα καὶ ἐκ Διὸς ἤματ' ὄπωσσα. Ita Heſiodus cum rationem τῶν ἡμερῶν incipit, in genere iubet φυλάσσεσθαι ἤματα ἐκ διόθεν. id eſt, ſimpliciter, *dies quos natura conſtituit*: ita ea vox millies a Poetis ponitur. Sic Apollonius et Nonnus ἄῤῥας ἐκ Διός dixerunt, ſicut Heſiodus ἤματα ἐκ Διός. Omnes enim res omnis cauſa Διὸς dicebant. Ita vt inde τὸ Διὸς, ἐκ περιττῆ, in vſu remanſerit. Vt cum Theocritus dixit, Μουσάων ἀπάνευθε, Διὸς μέγα βουλεύοντος: quod etiam veteres magiſtri videntur ex eo loco ad Homerum notare.

Id

Πρῶτον ἔνη, τετράς τε καὶ ἑβδόμη, ἱερὸν ἦμαρ· 770
Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Λητώ.

Primum, nouilunium, quartusque, et septimus, sacer dies:
Hoc enim Apollinem ense aureo armatum peperit Latona.

770. ἔνη] ἡ νουμηνία. 771. χρυσάορα] χρυσοειδῆ. γείνατο] ἐγείνατο (sic).

Id quod illi toties τὴν Διὸς dicunt, Hesiodus hic παρὰ Διὸς, dicit. At δὲ, inquit, ἡμέραι εἰσὶ παρὰ Διός: id est, *Illi sunt dies de quibus meliori sumus*: quicquid non interpretamur, omnis causa dicitur. Atque haec causa est, cur Proclus, qui tam studiose ex more familiae suae, dies persecturus est, nihil παρὰ Διὸς ἡμερῶν dicat, nisi quod τὰς ἀγαθὰς καὶ ἀγαθοὺς ita dici existimat. Atqui Hesiodus, post hanc formulam, non τῶν ἀγαθῶν solum, sed et τῶν κακῶν aggreditur diuisionem praetzes ad omnes dies reuulsi, quamquam more suo nugatorie. Supra, ἐκ Διόθεν, ἐκ νοὸς ἠδὲ φρονήμων exponat, hic vero πρὸς τὴν εἱμαρμένην. Sed veniam mereretur qui a Grammaticis dissentit, cum ipsi tales se praebeant. *Heinsius.*

770. Πρῶτον ἔνη] Ἡ τρισκαιδεκάτη supra dicta *Gutierius* Pol. dicitur, vt sequente nota *Scaligeri* liquet. *Clericus.*

Πρῶτον ἔνη] Ἔνη vocabatur temporibus Hesiodi prima mensis. Sed Solon omnium primus vocauit τὴν τριακάδα ἔνην καὶ νέαν. *Scaliger.*

Καὶ ἑβδόμη] Nimirum, mensis, non hebdomadis, vt recte ostendit *Ioan. Seldenus* de Iure Nat. et Gentium Lib. II. c. 7. contra Veteres et Recentiores, qui frustra hic vestigia Iudaici Sabbathi quaesiuerant. *Clericus.*

Ἱερὸν ἦμαρ] Non significetur dies profestus, quo festa agitari oporteret, sed dies faustus. Vide v. 819. Idem est ac τετελεσμένον ἦμαρ v. 799. hoc est, dies valde accommodus ad res gerendas, quod vidit etiam idem *Seldenus*, loco memorato. *Clericus.*

771. Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο] Nempe, mensis Thargelionis. *Diogenes* in vita Platonis §. 2. Γενέσθαι Πλάτωνα — Θαργηλιῶνος ἑβδόμῃ· καθ' ἣν Δήλιοι τὸν Ἀπόλλωνα γενέσθαι φασί. *nascitur Plato Thargelionis septimo, quo Delii Apollinem dicunt.* Ad quem locum vide Int. quibus succenturiandus vir illustris atque eruditus *Euseb. Spanhemius*, ad Callimachi hymnum in Delum v. 251. Propterea vniuscuiusque mensis dies septimus sacer erat Apollini, non tantum dies ille Thargelionis

Ὀγδοάτη τ' ἐνάτη τε, δύω γε μὲν ἤματα μηνὸς
Ἔξοχ' ἀεξομένοιο βροτήσια ἔργα πένεσθαι.
Ἐνδεκάτη τε, δυωδεκάτη τ', ἄμφω γε μὲν ἐσθλαί·
Ἡ μὲν ὄϊς πείκειν, ἡ δ' εὔφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι. 775

Octauusque et nonus, ambo dies mensis
Egregie crescentis ad curandum opera mortalium.
Vndecimus vero, duodecimusque, ambo quidem boni:
Hic quidem tondendis ouibus, ille vero laetis segetibus metendis.

772. ὀγδοάτη] ὀγδοηκοστὴ (sic). ἐνάτη τε] καὶ ἡ. ἤματα (sic)] ἡμέραι. 773. ἀεξομένοιο (sic)] αὐξανομένης. πένεσθαι] ἐνεργεῖσθαι. 774. ἐσθλαί] ἀγαθαὶ. 775. ὄϊς] πρόβατα. πείκειν] κείρειν. ἀμᾶσθαι] ἀμᾶν.

772. ἐννάτη Augusti. μὲν Augusti. ἤματα idem cod. et sic semper. 773. ἀεξομένοιο Augusti. Ald. Iunt. 1. 2. Trino. 774. τε deest Iunt. 1. 2. 775. ἡ δ' Augusti. Ald.

mensis, vt obseruauit et *Seldenus* eo, quem antea indicavimus, loco. *Clericus.*

773. Ἔξοχ' ἀεξαμένοιο] Subintellige ἐστί, hoc est, ἔξοχά ἐστι πένεσθαι ἔργα βρ. μ. κ. Egregia sunt. *Guietus.*

775. Ὄϊς πείκειν] *Sam. Bochartus* Hieroz. Part. I. Lib. II. c. 45. postquam egit de vulsione lanae; „Vellendi, inquit, morem quod attinet, „is olim Romae fuit in vsu, „et in vicinis locis, non in Iudaea, nec in Graecia. Sal„tem, apud *Hesiodum*, qui „de re pecuaria scripsit primus „omnium, ὄϊας πείκειν, non „est *oues vellere*, sed *tondere*, „vt in *Theocriti* Bucoliastis,

„— — ὀππόκα πεξῶ
„Τὰν ὄϊν, τὰν πέλλαν.
„*Cum ouem pullam tondebo.*

„Verbum enim πείκειν Scho„liastes notat hic idem esse „quod κείρειν *tondere*, ὡς „καὶ παρ' Ἡσιόδῳ, vt et *apud* „*Hesiodum*. *Hesychio* etiam „πέξαι est κεῖραι, et πέξις „ψίλωσις, κεφαλῆς ξύρησις. „Et quamuis apud *Archippum*, „*Crasinum* et *Philemonem* ναυ„κοτίλτων et ναυκοτίλτης vel„*lerum* vulsorem proprie so„net, veteres tamen tonso„rem explicant, (*Hesychius*: „ναυκοτίλται, οἱ κείροντες τὰ „πρόβατα. *Suidas*: ναυ„τίλται, οἱ τῶν προβάτων „κεῖρες) quia in vocum ex„plicatione non tam etymon, „quam vsus, respicitur". *Clericus.*

Εὔφρονα καρπὸν] Laetificum. Sic εὐφρόνη nox quiete reficiens, recreans corpora, laetificans homines. *Guietus.*

777. Τῇ

Ἡ δὲ δυωδεκάτη τῆς ἑνδεκάτης μέγ' ἀμείνων.
Τῇ γάρ τοι νεῖ νήματ' ἀερσιπότητος ἀράχνης,
Ἤματος ἐκ πλείου, ὅτε τ' ἴδρις σωρὸν ἀμᾶται.

Duodecimus tamen vndecimo multo melior.
Hoc enim net fila in aëre ſuſpenſus araneus
Die adulto, quum et prudens (formica) aceruum colligit.

776. ἀμείνων] κρείττων. 777. νεῖ] κλώθει. ἀερσιπότητος] ὁ ἐν τῷ ἀέρι πετόμενος. 778. ἤματος ἐκ πλείου] ἐρχομένης (ſic). ἴδρις] ἐπιστήμων μύρμηξ. σωρὸν] σῖτον. ἀμᾶται] ἀμᾷ· θησαυρίζει.

777. et 778. deeſt in cod. Senat.

777. Τῇ γάρ τοι] Subintellige ἡμέρᾳ ex ſuperioribus. *Idem.*

Ἀερσιπότητος] A verbo ἀείρω et ποτὴ volatus, aduerſus aliorum opinionem. *Scaliger.*

778. Ἤματος ἐκ πλείου] Ἐκπλείῳ vna voce, hoc eſt, die pleno, aeſtiuo ſcilicet. Nam hiberni dies ſunt dimidii tantum. Infra εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ ἤματι. *Guietus.* Gallice ad verbum exprimas *en plein jour*, hoc eſt, medio die, quemadmodum interpretatur hunc locum *Ioſ. Scaliger*, vt diximus ad v. 768. Sic dicebant πλεώνυξ, *la pleine nuit*, quamuis aliter vocem interpretetur *Heſychius.* Clericus.

Ὅτε ἴδρις] Hoc nomen formicae κατ' ἐξοχὴν datum. Horat. *Paruula nam exemplo magni eſt formica laboris.* Guietus.

Solet *Heſiodus* deſignare animalia nominibus adiectiuis, quibus eorum natura vel ſolertia optime deſcribitur. Sic pro Cochlea habet φερέοικον, *domiportam*, pro hirundine ὀρθογόην, *mane lugentem.* Nullum Epitheton formicae melius conueniat, quam ἴδρις, quam in rem vide quae collegit *Sam. Bochartus* Hieroz. Part. II. Lib. IV. c. 22. Quod autem hic dicitur duodecimo die menſis colligere aceruum, nemo neſcit tam verum eſſe, quam araneum telam eo potiſſimum die texere, hoc eſt, plane ridiculum et falſum. Quare miror Poëtam noſtrum tam confidenter mentitum, in re quae a puerulis argui poterat. Superſtitione, ſcilicet, animus praepeditus mendacio patet, clauſus eſt veritati. Sed quod magis mireris, non Poetae, ſed Phyſici, hoc eſt, veritatis indagatores, ſomnia eiuſmodi, pro rebus compertis, venditarunt; quod ex *Bochartı* collectaneis eiuſdem Libri Cap. XXI. agnoſces. Sunt enim prolixiora, quam huc transferri queant. *Clericus.*

Τῆδ' ἰσὸν σήσαιτο γυνὴ, προβάλοιτό τε ἔργον.
Μηνὸς δ' ἰσαμένου τρισκαιδεκάτην ἀλέασθαι 780

Hoc telam ordiatur mulier, et inchoet opus.
Menſis autem inchoati decimotertio caueto

779. προβάλλοιτο (ſic)] αὔξοι. 780. ἀλέασθαι] ἐυφύγειν.

779. προβάλλοιτο Auguſt.

779. Τῆδ' ἰσὸν σήσαιτο γυνὴ] Ἰσὲς Graeci vocant ligna illa erecta, quibus ſtamina intenduntur ad telam faciendam. *Heſychius*: ἰσὸς τὸ ὀρθὸν ξύλον τῆς νεὼς καὶ τὸ ὑφαντικόν. Latinis *iugum*, vel *tela iugalis* Catoni. Ἰσοπέδη etiam dicebatur. *Heſychius*: ἰσοπέδη ξύλον ὀρθὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ᾧ προσδέδεται ὁ ἰσός. Latinis dicta ea ligna *pedes telae*. Gloſſae: *pedes telae, ἱστόποδες*. Dionyſius, in Baſſaricis, de Dardania vrbe Indiae, in qua mulieres, intra vnum diem detexebant:

Ἣ οἵ Δαρδανίην ναίων πόλιν εὐρυάγυιαν
Ἔνθάδε πέπλα γυναῖκες Ἀθηναίης ἰότητι
Αὐτῆμαρ προκόωσιν, ἐφ' ἱστοπόδων τανύσσαι,
Αὐτῆμαρ δ' ἔταμόν τε καὶ ἐξ ἰσῶν ἐρύσαντο:

Vno die, ſtamen in tela iugali extenderunt, detexuerunt et defecuerunt. Primum igitur, in tela contexenda, telae pedes erigere et iugum iis imponere, quod *Ouidius telam iugo iungere* dixit, *Heſiodus ἰσὸν σήσασθαι*. Deinde ſtamina telae, vel iugo telae adnectere, quod *telam ſtamine intendere* dixit *Ouidius*, et *ſtamen tela ſuſpendere*. Graeci σήμονα σῆσαι, atque inde etymologia τῆς σήμονος et *ſtaminis*. Graecis enim σήμων ἀπὸ τῆς σῆσαι, quod in tela ſtaret. Dorice σάμων, Latine *ſtamen*, vt τέρμων, *termen*, et ſimilia. Attici dicebant προφορεῖσθαι, cum telam ſtamine intendebant. *Pollux*: σῆσαι τὸν σήμονα, ἢ τὰ σημόνια, καὶ προφορεῖσθαι. *Heſychius*: προφορεῖσθαι τὸ ταῖς διαζομέναις τὸν σήμονα παραδιδόναι. *Heſiodus* προβάλλεσθαι hoc idem dixit:

Ἰσὸν δὲ σήσασα προβάλληται μέγα ἔργον.

Haec *Cl. Salmaſius* ad *Iulii Capitolini* Pertinacem p. 127. quae vera ſunt, quamquam ex memoria male *Heſiodi* verſum profert. *Clericus*.

Προβάλοιτό τε ἔργον] Inſtituat opus. *Gȗietus*.

780. Μηνὸς δ' ἰσαμένου] Poſterioribus temporibus, ἰσάμενος μὴν ad primam dumtaxat decadem porrigebatur; ſequens decas tribuebatur μεσέντι μηνὶ. Vide *Iulium Pollucem* Lib. I. C. VII. §. 5. Sed *Heſiodi*

Σπέρματος ἄρξασθαι· φυτὰ δ' ἐνθρέψασθαι ἀρίστη.
Ἕκτη δ' ἡ μέσση μάλ' ἀσύμφορός ἐστι φυτοῖσιν·
Ἀνδρογόνος τ' ἀγαθή· κούρη δ' ὁ σύμφορός ἐστιν,
Οὔτε γενέσθαι πρῶτ', ἔτ' ἄρ γάμῳ ἀντιβολῆσαι.
Οὐδὲ μὲν ἡ πρώτη ἕκτη κούρῃσι γενέσθαι. 785
Ἄρμενος, ἀλλ' ἐρίφους τάμνειν καὶ πώεα μήλων·
Σηκόν τ' ἀμφιβαλεῖν ποιμνήϊον ἤπιον, ἦμαρ.
Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνος, φιλέει δέ τε κέρτομα βάζειν,

Sementem facere incipias: plantis vero inferendis optimus est.
Sextus vero medius valde incommodus est plantis:
Viriparus bonus: puellae vero non utilis est,
Neque gignendae primum, nec nuptui collocandae.
Nec primus quidem sextus puellis gignendis
Aptus est, sed hoedis castrandis et gregibus ouium.
Stabuloque circumsepiendo pastorali benignus dies est.
Bonus vero viriparus, amatque conuitia loqui,

782. ἕκτη - ἡ μέση (sic)] ἑκταῖος ἐκάτη. ἀσύμφορος] ἀνωφελὴς. 784. ἀντιβολῆσαι] ἐπιτυχεῖν. 786. ἄρμενος] ἀρμοδία. πώεα] ἀρνία. 787. σηκόν] μάνδραν. ἀμφιβαλεῖν] φυτεύσασθαι. ἤπιον (sic)] ἥμερον. 788. φιλέει] φιλεῖ. κέρτομα] ὑβριστικά. βάζειν] λέγειν.

781. Σπέρματος δ' Augustan. ἐνθρέψασθαι B. 60. 699. Iunt. 1. 2. 782. μέση Augustan. φυτοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. 783. Ἀνδρόγυνος Coisl. δ' ἀγαθή Augustan. Acad. Trinc. Steph. marg. 785. κούρη τε B. 60. 699. Coisl. Acad. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. κόρη τε Augustan. Ald. 787. ἀμφιβολεῖν Iunt. 2. ἤπιον Augustan. 788. φιλέει δέ κε κέρδεα Trinc. κέρδεα Steph. marg.

Hesiodi aeuo, ad vigesimum diem mensis erat ἑξάμενος. Vide v. 798. *Clericus.*

781. Ἐνθρέψασθαι ἀρίστη] Scribe ἐκτρέψασθαι. ab ἐκτρέφειν. *Guietus.*

782. Ἕκτη δ' ἡ μέσση] Hoc est, ἕκτη μεσοῦντος, ἕκτη ἐπὶ δέκα. *Idem.* Fallitur *Pollux*, loco antea memorato, vbi dicit *Hesiodum* vocare μέσην decimam quintam, cum sic vocet omnes dies secundi δεκαμέρου. Μετὰ τὴν Ι, inquit, Ἡσίοδος μὲν Ε, τὴν μέσην φησί: *post decimam Hesiodus quintam vocat mediam.* Clericus.

785. Ἡ πρώτη ἕκτη] Vere et primo fexta. *Guietus.*

Ἡ πρώτη ἕκτη] Hoc est, sextus dies primae decadis, seu μηνὸς ἑξαμένου. *Clericus.*

Ψεύδεά θ', αἰμυλίους τε λόγους, κρυφίους τ' ὀαρισμούς.
Μηνὸς δ' ὀγδοάτῃ κάπρον καὶ βοῦν ἐρίμυκον
Ταμνέμεν, ἡρῆας δὲ δυωδεκάτῃ ταλαεργούς.
Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ, πλέῳ ἤματι, ἴσορα φῶτα

Mendaciaque, et blandos sermones, et occulta colloquia.
Mensis vero octauo caprum et bouem mugientem
Castrato, mulos autem duodecimo laboriosos.
Vicesimo vero in magno, pleno die, prudentem virum

789. ὀαρισμοὺς] ὁμιλίας γυναικώδεις. 790. ἐρίμυκον] πολλὰ μυκώμενον. 791. ταμνέμεν] τάμνειν. ἡρῆας] ἡμιόνους. ταλαεργοὺς] ἀθλίους· ταλαιπώρους.

789. αἰμυλίους Ald. ὀαρισμοὺς Iunt. 1.

791. Οὐρῆας δὲ] Subintellige ταμνέμεν. *Guietus.*

792. Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ] Hoc est, vigesima mensis aestiui. subintellige, ἤματος ἐκπλείου. Πλέῳ ἤματι] Largo, aestiuo, vt supra ἤματος ἐκπλείου. *Idem.*

Πλέῳ ἤματι] Hoc est, cum nihil deest plenae luci, orto sole, eoque etiamnum supra horizontem versante. Vide ad v. 778. *Clericus.*

Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ] Nimium hic nos frustrantur Interpretes. Itaque quamuis haec reiicere poteramus in notas nostras, ad ipsos, hic tamen monere visum. Εἰκὰς in mense multiplex est: μεγάλη dicitur postrema, respectu priorum. Atque haec est causa, cur in Nebulis Comicus dicat σελήνην ἄγειν εἰκάδας. Ὀρῶ ἄγουσαν τὴν σελήνην εἰκάδας. Non bene intellexit locum illum Graecus Interpres. Quaeritur enim cur cum τῇ τριακάδι finis sit plerumque lunae et mensis, cum τῇ τριακάδι sit satisfaciendum foeneratoribus, miser tamen Strepsiades περὶ τῶν εἰκάδων agat. Atque hic Interpretis rationes videntur mihi λίαν ἀπροσδιόνυσοι. Εἰκάδες eleganter πληθυντικῶς dicuntur, cum plures sint. Ἡ μεγάλη εἰκὰς vltima est mensis Veterum. Est autem dies illa, quae vigesimarum vltima est: μεγάλη enim est ἡ ὑστάτη quae τὴν ἕνην καὶ νέαν praecedit. Obseruant enim Veteres, etiam Athenienses ante Solonem, ἄχρι τριακάδος μόνον τὸν μῆνα ἠριθμηκέναι. Εἰκὰς μεγάλη, est Pridie Calendarum: nona et vigesima. At Interpres Aristophanis ἡ μεγάλη εἰκὰς, inquit, ἀπὸ εἰκοστῆς πρώτης, ἕως εἰκοστῆς ἐνάτης τοῦ φθίνοντος. Ita totum tempus a XXI. vsque ad XXIX. μεγάλη εἰκὰς esset. Sed hic, vt diximus, terminus illius temporis intelligitur, quae est vicesima et nona. Quam nugentur

Γείνασθαι· μάλα γάρ τε νόον πεπυκασμένος ἐστίν.
Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνος δεκάτη, κέρη δέ τε τετρὰς
Μέσση· τῇ δέ τε μῆλα, καὶ εἰλίποδας ἕλικας βοῦς,
Καὶ κύνα μαιμώοντα, καὶ ἠρῆας ταλαεργοὺς
Πηνύνειν, ἐπὶ χεῖρα τιθείς· πεφύλαξο δὲ θυμῷ
Τετρὰς δ' ἀλεύασθαι φθίνοντός θ' ἱσαμένης τε,
Ἄλγεα θυμοβορεῖν. μάλα τοι τετελεσμένον ἦμαρ.

Generato: valde enim animo ſapiens eſt.
Bonus autem viriparus decimus, puellae vero et quartus
Medius. hoc vero et oues, et pedes flectentes camuros boues,
Et canem aſperis dentibus, muloſque laborioſos
Cicurato, manum imponens. teneto vero memoria
Quarto die vt vites finientis et inchoantis menſis
Doloribus conficere animum. valde hic ſacer eſt.

794. et 795. τετρὰς μέσση] ἤγουν τεσσαρεσκαιδεκάτη. μῆλα] πρόβατα. εἰλίποδας ἕλικας] ἑλικοειδῶς κινοῦντας τὰς πόδας. 796. ταχυχαρόδοντα] ὀξεῖς δάκνοντας ἔχουσαν. ἠρῆας] ἡμιόνους. ταλαεργοὺς] ταλαιπώρους. 797. πηνύνειν] πραΰνειν· ταπεινῶν. πεφύλαξο] φύλαττε. 798. ἀλεύασθαι] ἐκφεύγειν. 799. θυμοβορεῖν] κινεῖν τῇ ψυχῇ. τετελεσμένον] ἱερόν.

793. γείνασθαι B. 60. γίνεσθαι Acad. Trinc. Steph. Com. Heinſ. μέγα Senat. Trinc. Com. πεπνυμένος Trinc. Steph. marg. 794. δεκάτη Ald. τε deeſt in cod. Auguſt. 795. τῇδε Auguſt. εἰλίποδας Ald. 799. τε τελεσμένον Ald.

gentur Interpretes, qui πλέον ἦμαρ idem cum εἰκάδι μεγάλῃ eſſe putant, in notis ad ipſos oſtendimus: ex quibus reliqua petenda quae ad Heſiodi intellectum faciunt: Quicquid enim hic praetermittimus, ad Interpretes olim notauimus. *Heinſius.*

794. Κέρη δὲ τετρὰς] Scribe: κέρη δέ τε τετρὰς. an ſcribendum κέρη δὲ τετάρτη μέσση; placet. ſic ſupra ἕκτη μέσση. ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτη, vt ſupra ἡ ἕκτη μέση. *Guietus.*

Τετρὰς μέσση] Hoc eſt, quartus dies τοῦ μεσοῦντος μηνός. *Clericus.*

798. Φθίνοντος ἱσαμένης τε] Ergo nulla mentio fiebat τοῦ μεσοῦντος. Vide ad v. 780. *Clericus.*

Τετράδ' φθίνοντος θ' ἱσαμένης τε] Τὴν δ. καὶ τὴν ν. δ. *Guietus.*

799. Ἄλγεα θυμοβορεῖν] Omnes, nempe, dies fauſti erant hilariter tranſigendi, ne diei fauſtitas ominoſa triſtitia corrumperetur. Itaque, quoad licuit, oportuit, *Heſiodo* au-

Ἐν δὲ τετάρτῃ μηνὸς ἄγεσθαι εἰς οἶκον ἄκοιτιν,
Οἰωνοὺς κρίνας, οἳ ἐπ' ἔργματι τύτῳ ἄριστοι.
Πέμπτας δ' ἐξαλέασθαι· ἐπεὶ χαλεπαί τε καὶ αἰναί.
Ἐν πέμπτῃ γάρ φασιν Ἐριννύας ἀμφιπολεύειν,
Ὅρκον τιννυμένας, τὸν Ἔρις τέκε πῆμ' ἐπιόρκοις.
Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν

Quarto autem menſis vxorem domum ducito,
Obſeruatis auibus, quae ad hanc rem ſunt optimae.
Quintos vero euitato: quia noxii ſunt et graues.
In quinto enim aiunt Furias obambulare,
Horcum vindicantes, quem Eris in perniciem peperit periurorum.
Medius vero ſeptimus Cereris ſacrum munus

800. ἄκοιτιν] γυναῖκα. 801. κρίνας] σκοπήσας. ἔργματι] πράγματι. ἄριστοι] [ſubaud.] εἰσὶ. 802. ἐξαλέασθαι] ἐκφεύγειν. αἰναὶ] βαρεῖαι. 803. ἀμφιπολεύειν] περιπατεῖν. 804. τιννυμένας] ἀπαιτούσας. τὸν] ὄντινα. τέκε] ἔτεκε. πῆμ'] πῆμα· βλάβην.

800. ἄγεσθαι δὲ Iunt. 1. 2. ἄγεσθαι· δ' εἰς Ald. ἄγεσθ' εἰς Trinc. 801. ἔρματι B. 60. 803. φησιν Acad. Trinc. 804. τινομένας Acad.

ctore, quarto, decimo quarto, et vigeſimo quarto, conuiuiis ac compotationibus triſtitiam et curas animo pellere. Miror hunc ſenſum fugiſſe *Plutarchum* et Graecos alios Interpretes. *Clericus.*

Ἄλγεα θυμοβορεῖν] An? θυμοβορῇ, pro θυμοβόρα. θυμοβορὴς pro θυμοβόρος. ἀλεύασθαι δεῖ τὰς τετράδας ἄλγεα θυμοβορῆ. παράθεσις. τετελεσμένον ἦμαρ] Subintellige ἡ τετρὰς. τετελεσμένον an religioſum? Heſych. τετελεσμένον, μεμιασμένον. *Guietus.*

801. Οἰωνοὺς κρίνας] Vide Tzetzem. *Guietus.*

804. Ὅρκον τιννυμένας] Τὴν ἐπιορκίαν. *Guietus.*

Ὅρκον τιννυμένας] Scripſimus in verſione *Horcum*, vt hoc Numen ab Orco, hoc eſt, Plutone ſecerneretur; nam perpetam confunderentur. Nemo Poëtarum dixit Plutonem eſſe Eridis filium, quod de *Horco* hic habet *Heſiodus*. Alibi Deum iurisiurandi praeſidem diximus. Vide not. ad v. 219. *Clericus.*

805. Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ] Decimo ſeptimo. Vide v. 794. Cum dies diuiderent menſem in tres decadas, medium eſt ſecundae decadi, *Heſiodi* tempore, non fuiſſe nomen. Vide not. ad v. 780. *Clericus.*

Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ] Τῇ τὰ μέσα ἔντος ἑβδομάτῃ. *Guietus.*

806. Εὖ

Εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα εὐτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ
Βάλλειν· ὑλοτόμον τε ταμεῖν θαλαμήϊα δοῦρα,
Νηϊά τε ξύλα πολλὰ, τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται.
Τετράδι δ' ἄρχεσθαι νῆας πήγνυσθαι ἀραιάς.
Εἰνὰς δ' ἡ μέσση ἐπιδείελα λῴϊον ἦμαρ 810

Diligenter inſpiciens bene aequata in area
Ventilato: arborumque ſector incidito cubicularia ligna,
Naualiaque ligna multa, et quae nauibus congrua ſunt.
Quarto vero incipito naues compingere tenues.
Nonus autem medius pomeridianus melior dies.

806. ὀπιπτεύοντα] βλέποντα. εὐτροχάλῳ (ſic)] αὐκύκλῳ. βάλλειν] ερωνύειν (ſic). θαλαμήϊα δοῦρα] τὰ τῆς οἰκίας ξύλα. 808. νήϊα] τὰ τῆς νηὸς. 810. εἰνὰς ἡ μέση (ſic)] ἐννεακαιδεκάτη. ἐπιδείελα] κατὰ τὴν μεσημβρίαν. λῴϊον] ἄριστον.

806. ὀπιπτεύοντας Trinc. βοχάλῳ Ald. εὐτροχάλῳ Auguſt. σὺ εὐτροχάλῳ B. 60. Mox male in ed. Cler. eſt ἀλοῇ. 808. ἅρμενα Auguſt. 810. μέση Auguſt. ἐπὶ δείελα Steph. marg.

806. Εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα] Diligenter obſeruans τὴν 13. ſcilicet. an aream? Εὐτροχάλῳ] Id eſt, λείᾳ. *Idem.* Ὀπιπτεύοντα] Vide de hac voce adnotata ad v. 29. *Clericus.*

807. Βάλλειν] Θέσθαι, ϛρωννύειν, ventilare. *Guietus.*

808. Τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται] Apta, commoda nauibus faciendis. *Idem.*

809. Πήγνυσθαι ἀραιάς] Scribe, πήγνυσθ' ἀραιάς. ſupra ἄρχεσθ' ἀμητοῦ. compingere tenues, non craſſas. vulgo *hiantes*. Homer. λάψοντες γλώσσῃσι ἀραιῇσιν, hoc eſt, λεπταῖς tenuibus. *Idem.* Ἀραιὰς] Merito improbat *Guietus* verti hic *hiantes*, nam *hiantes* naues dicuntur quae tempeſtate, aut illiſione fractae aquam per rimas admittunt. *Tenues* vertimus, quod tenues ſint nauium parietes, cum ea ſit frequens vocis ἀραιὰ ſignificatio. Forte etiam *leues* potuiſſemus vertere, vt fluctuantes inſulae dicuntur νῆσοι ἀραιαὶ, vt habet *Euſtathius* ad Iliad. pag. 1151. Ed. Rom. Sic *Callimachus* de Inſula Delo, Hymno in Delum v. 191.

Ἔϛι δισιδομένη τὶς ἐν ὕδατι νῆσος ἀραιὴ,
Πλαζομένη πελάγεσσι.

Eſt nota quaedam in aqua Inſula leuis, errans per maria. Ad quem locum, conſule virum doctiſſimum *Ezech. Spanhemium.* Clericus.

810. Εἰνὰς δὲ μέσση] Poſtea meminit πρωτίϛης εἰνάδος, et τρισειμάδος, vnde liquet

Πρωτίστη δ' εἰναὶς παναπήμων ἀνθρώποισιν.
Ἐσθλὴ μὲν γάρ θ' ἥδε φυτευέμεν, ἠδὲ γενέσθαι,
Ἀνέρι τ' ἠδὲ γυναικί· καὶ ἔπποτε πάγκακον ἦμαρ.
Παῦροι δ' αὖτ' ἴσασι, τρισεινάδα μηνὸς ἀρίστην
Ἄρξασθαί τε πίθων, καὶ ἐπὶ ζυγὸν αὐχένα θεῖναι
Βουσὶ καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἵπποις ὠκυπόδεσσι.
Νῆα πολυκληῖδα θοὴν εἰς οἶνοπα πόντον
Εἰρύμεναι. παῦροι δέ τ' ἀληθέα κικλήσκουσι.

Primus vero nonus prorſus innoxius hominibus.
Bonus ſiquidem eſt ad plantandum, et ad generandum,
Tam viro quam mulieri: nec vmquam prorſus malus dies.
Sed pauci rurſus ſciunt tertium nonum menſis optimum
Relinendis doliis, et ad iugum collo imponendum
Bobus et mulis et equis celeribus.
Nauem multa tranſtra habentem celerem in nigrum pontum
Deducito. ſed pauci veracem dicunt.

811. παναπήμων] ἀγαθὴ· χωρὶς βλάβης. 812. ἠδὲ] καὶ bis. 814. ἴσασι] γινώσκουσι. τρισεινάδα] τὴν εἰκοστὴν ἐννάτην. 816. ὠκυπόδεσσι] ταχέσι. 817. πολυκληῖδα] πολυκάθεδρον. 818. εἰρύμεναι] ἕλκειν. κικλήσκουσι] καλοῦσι.

812. γάρ τ' ἠδὲ August. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. γὰρ ἥδε Senac. Trinc. φυτεύειν August. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. φυτεύειν τ' ἠδὲ B. 60. φυτεύειν ἠδὲ Coiſl. 814. αὖτε August. Acad. 815. ἐπὶ deeſt in cod. Aug. 817. πόντιον Trinc. 818. κικλήσκουσιν Ald.

liquet tres εἰνάδας aut ennea-das in menſe fuiſſe. *Clericus.*

Ἐπιδείελα λωΐων ἦμαρ] Ἐπιῤῥηματικῶς] μετὰ τὴν μεσημβρίαν, ἐπὶ τὰ δείλης, ἐπὶ τῆς δείλης. *Guietus.*

812. Ἐσθλὴ μὲν γάρ τ' ἠδὲ] An? ἡ δὲ. placet. *Idem.*

814. Τρισεινάδα] Viceſimam ſeptimam intelligo, Interpretes vigeſimam nonam exponunt. *Idem.* Fallitur. Vide v. 810.

815. Ἄρξασθαί τε πίθων] *Percer un tonneau.* ſup. lib. α ἔργ. ἀρχομένης δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι. ἐπὶ ζυγὸν θεῖναι. ordo ζυγὸν θεῖναι ἐπὶ αὐχένα. *Idem.*

817. Εἰς οἶνοπα πόντον] Purpureum. *Idem.* Imo, *nigrum.*

818. Ἀληθέα κικλήσκουσι] An? dicunt, enunciant. Interpres γινώσκουσι. ſic ſcribendum videtur. τῇ τρισεινάδι, ſcilicet.

Τετράδι δ' οἶγε πίθον. πρὸ πάντων ἱερὸν ἦμαρ
Μησσήη· παῦροι δὲ μετ' εἰκάδα μηνὸς ἀρίστην,
Ἠῶ γινομένης· ἐπιδείελα δ' ἐστὶ χερείων.
Αἵδε μὲν ἡμέραι εἰσὶν ἐπιχθονίοις μέγ' ὄνειαρ.
Αἱ δ' ἄλλαι μεταδρπποι, ἀκήριοι, οὔτι φέρουσαι.

Quarto vero aperi dolium. prae omnibus sacer dies est
Medius: pauci vero post vicesimum mensis optimum,
Aurora oriente: pomeridianus vero est deterior.
Et hi quidem dies sunt hominibus magno commodo.
Ceteri autem intercidentes sunt, nihil significantes, nihil ferentes.

819. τετράδι] ἤγουν τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην (sic). οἶγε] ἄνοιγε. πρὸ πάντων] περισσῶς. 820. μετ' εἰκάδα] τὴν εἰκοστὴν τετάρτην. 821. ἠῶς γινομένης] ἡμέρας ἀρχομένης. ἐπιδείελα] κατὰ τὴν μεσημβρίαν. 822. μέγ' ὄνειαρ] μεγάλη ὠφέλεια. 823. μεταδρπποι] μεταξὺ πίπτουσι. ἀκήριοι] ἄψυχοι.

Inter v. 818. et 819. habet Trinc. versum hunc: τῆμος δικοτάτη πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ. 820. Μέσσῃ· παῦροι δ' ἀότε B. 60. 699. R. S. Coisl. August. Acad. Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinf. μέσσην Trinc. 821. ἐπὶ δείελα Steph. marg. 823. αἵδ' August. δικήριοι, ὅτοι Trinc.

scilicet. Nam a superioribus pendet hic versus. *Idem.*

Ἀληθέα] Hoc est, cui prorsus fidere queas, si vera sit haec lectio. Plerique, nempe, diem illum non quidem πάγκακον, sed nec πάγκαλον dicebant, verum dubium et incertum; quo, nempe, susceptа interdum bene, interdum male succederent. *Clericus.*

820. Μέσση] Subintellige τετράς. Μετ' εἰκάδα μηνὸς ἀρίστην] Τὴν τετάρτην μετ' εἰκάδα, hoc est, τὴν εἰκοστὴν τετάρτην. Aliter Interpretes. ἀρίστην εἶναι post τὴν εἰκάδα. *Guietus.*

821. Ἠῶς γενομένης] Mane, ab aurora usque ad meridiem. *Idem.*

822. Μεταδρπποι] Intercidens, inter alias cadens, παρεμπίπτων. Sic Interpretes. An? μεταδρπος, cassus, irritus; a sonitu qui notat inanitatem. μεταδρποι, κεναὶ, vacuae, cassae, irritae, nihil fati significantes. Metaphora a vasis vacuis, nucibus cassis et similibus, quae sonitu vacuitatem produnt. placet. ἀκήριοι vero sunt ἄκηροι, κῆρα οὐκ ἔχουσαι, nihil fati notantes. Ἀκήριος, κηρὶ non obnoxius. *Idem.*

824. Ἄλλος

Ἄλλος δ' ἀλλοίην αἰνεῖ, παῦροι δέ τ' ἴσασιν.
Ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ. 825
Τάων εὐδαίμων τε καὶ ὄλβιος, ὃς τάδε πάντα

Sed alius aliùm laudat, pauci vero norunt.
Interdum nouerca eſt dies, interdum mater.
De his beatuſque et felix, qui haec omnia

824. αἰνεῖ] ἐπαινεῖ. παῦροι] ὀλίγοι. ἴσασιν] γινώσκουσι. 825. μητρυιὴ] μητρυιὰ. πέλει] ἴνη (ſic). ἡμέρη] ἡμέρα. 826. τάων] τούτων τῶν ἡμερῶν.

825. μητρυιὰ Senat. Trinc.

824. Ἄλλος δ' ἀλλοίην αἰνεῖ] Videtur *Plutarchus*, in Commentario ad *Heſiodi* Opera et Dies, ex quo multa Graeci Interpretes ſubinde Scholiis ſuis adſpergunt, egiſſe de hac quaeſtione, vtrum ſint alii dies fauſti, alii vero infauſti. Certe in vita Camilli, memorata Allienſi clade, ita porro pergit: περὶ δ' ἡμερῶν ἀποφράδων, εἴ τε χρὴ τίθεσθαί τινας, εἴ τε μή, Ἡράκλειτος ἐπέπληξεν Ἡσιόδῳ τὰς μὲν ἀγαθὰς ποιεμένῳ, τὰς δὲ φαύλας, ὡς ἀγνοοῦντι φύσιν ἡμέρας ἁπάσης μίαν οὖσαν, ἑτέρωθι διηπορήται: *de diebus nefaſtis habendine ſint quidam necne, et an recte Heſiodum, qui alios bonos, alios ſtatuit malos, quaſi ignoret cuiuſvis diei eamdem eſſe naturam, reprehenderit Heraclitus, alio loco diſputauimus.* Poſtea recenſet exempla dierum, quibus non ſemel clades accepta fuerat, aut victoria relata. Deinde, ne credas ex iis exemplis vllum certum conſectarium duci poſſe, contraria profert, hiſce verbis: Ῥωμαῖοι τῆς αὐτῆς ἡμέρας πρότερον μὲν ὑπὸ Κίμβρων τὸ μετὰ Κηπίωνος ἀπέβαλον στρατόπεδον, ὕστερον δὲ Λευκέλλου στρατηγοῦντος Ἀρμενίους καὶ Τιγράνην ἐνίκησαν. Ἄτταλος δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ Πομπήιος Μάγνος ἐν τοῖς αὐτῶν γενεθλίοις ἀπέθανον. καὶ ὅλως ἐσὶ πολλοὺς ἐπ' ἀμφότερα ταῖς αὐταῖς χρησαμένους ἀποδείξαι περιόδοις: *Eodem die Romani prius, duce Caepione, a Cimbris castris exuti ſunt; poſtea vero ductu Lucullì Armenios et Tigranem vicerunt. Attalus autem Rex et Pompeius Magnus natalitiis ſuis mortui ſunt. Paucis vt dicam, multos poſſim oſtendere qui in vtramque partem iiſdem vſi ſunt temporum periodis.* Haec cum ita ſint, credibile eſt *Plutarchum* probaſſe caſtigationem *Heraclitì*, ſi modo ſibi conſtitit; adeoque iudicaſſe Poëtam non fuiſſe recenſendum inter *paucos qui ſcirent* ſingulorum dierum fata, quibus ſe accenſeri voluit, ſed inter omnes omnino mortales, quibus

Εἰδὼς ἐργάζηται, ἀναίτιος ἀθανάτοισιν,
Ὄρνιθας κρίνων, καὶ ὑπερβασίας ἀλεείνων.

ΤΕΛΟΣ.

Sciens operatus fuerit, inculpatus diis,
Auguria obseruans, et delicta euitans.

FINIS.

827. εἰδὼς] γνώσκων. ἀναίτιος] ἄμεμπτος διαμένων. 828. κρίνων] σκοπῶν. ὑπερβασίας] ἐκτροπὰς τῶν καλῶν. ἀλεείνων] ἐκφεύγων.

827. ἐργάζεσθαι Senat. ἀναίτιος Iunt. 2. 828. ὑποβασίας Iunt. 2.

quibus nihil simile compertum est. Quis enim non videt anilia esse et vana omnia, quae hic habentur? *Clericus.*

827. Ἐργάζηται ἀναίτιος ἀθανάτοισιν] Hoc est, nihil inconsultis et inuitis Diis aggreditur. *Guietus.*

Versu vlt. Ὑπερβασίας ἀλεείνων] Non sunt intelligendae omnes ὑπερβασίαι, sed eae demum, quae committuntur contra auspiciorum disciplinam, vt verba proxime antecedentia suadent. Ὑπερβασίαι enim dicuntur quaeuis delicta, quibus modum et limites a Ratione positos transilimus. *Hesychius:* Ὑπέρβασις, ὕβρις, ἀδικία, κόρος, μαρτυρία (nempe, ψευδής, nisi sit hic mendum) ὑπερηφανία, παράβασις ὅρκων. Ὑπερβασίης, ἀδικίας, ὑπερηφανίας. *Phocylides:*

Ἀγρὸν γείτονος ὄντος ἀπόσχεο, μηδ' ἄρ' ὑπερβῆς·
Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεγειναί.

Ab agro vicino abstine, neque transilias (terminos) *omnium optimus est modus, transgressiones vero sunt noxiae.* Idem:

Μέτρῳ μὲν φαγέειν καὶ πίνειν, μυθολογεῖν τε.
Πάντων μέτρου ἄριστον, ὑπερβασίη δ' ἀλγεινή.

Cum modo edito, et bibito, et loquitor. Omnium optimus est modus, transgressio vero vitanda. Qua in sententia, longe saluberrima, desinimus, modum tandem hisce commentationibus nostris imponentes, vt ad alia grauiora redeamus. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΙΑ.

Ex Euſtathio.

Οὐρανίη δ' ἄρ' ἔτικτε Λίνον πολυήρατον υἱὸν,
Ὃν δὴ ὅσοι βροτοί εἰσιν ἀοιδοὶ καὶ κιθαρισταὶ,

HESIODI
FRAGMENTA.

Ex Euſtathio.

Vrania peperit Linum amabilem filium,
Quem quotquot ſunt homines cantores et fidicines,

1. Λίνον] *Euſtathius* hos verſus habet ad Iliad. Σ. 570. pag. Edit. Rom. 1163. vbi illuſtrantur. Dignum eſt notatu, in Phoenicia Lingua, לין *lin* ſignificare *eiulatum*, *gemitum*; quod nomen ei impoſitum eſt, ob luctum quo eum diſcipuli proſequuti ſunt, vt oſtendit in hiſce verſibus *Heſiodus*. Vixit Linus iis temporibus, quibus Lingua et Litterae Phoeniciae in Graecia vigebant. *Diodorus Siculus* Bibliothecae Lib. III. prodidit ex *Dionyſio Mythologo*, πρῶτον εὑρέτην γενέσθαι Λῖνον ῥυθμῶν καὶ μέλους· ἔτι δὲ Κάδμου κομίσαντος ἐκ Φοινίκης τὰ καλούμενα γράμματα, πρῶτον εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταθεῖναι διάλεκτον, καὶ τὰς προσηγορίας ἑπάσῳ τάξαι, καὶ τὰς χαρακτῆρας διατυπῶσαι, κοινῇ μὲν ἐν τὰ γράμματα Φοινίκια κληθῆναι, διὰ τὸ παρὰ τοὺς Ἕλληνας ἐκ Φοινίκων μετενεχθῆναι· διὰ δὲ τῶν Πελασγῶν πρώτων χρησαμένων τοῖς μετατεθεῖσι χαρακτῆρσι, Πελασγικὰ προσαγορευθῆναι. τὸν δὲ Λῖνον ἐπὶ ποιητικῇ καὶ μελῳδίᾳ θαυμασθέντα μαθητὰς σχεῖν πολλοὺς, ἐπιφανεστάτους δὲ τρεῖς, Ἡρακλέα, Θάμυριν, καὶ Ὀρφέα. τούτων δὲ τὸν Ἡρακλέα κιθαρίζειν μανθάνοντα, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς βραδυτῆτα μὴ δύνασθαι δέξασθαι τὴν μάθεσιν· ἔπειθ' ὑπὸ τοῦ Λίνου πληγαῖς ἐπιτιμηθέντα διοργισθῆναι, καὶ τῇ κιθάρᾳ τὸν διδάσκαλον πατάξαντα ἀποκτεῖναι:

Πάντες μὲν θρηνῦσιν ἐν εἰλαπίναις τε χοροῖς τε,
Ἀρχόμενοι δὲ Λίνον καὶ λήγοντες καλέουσι.

Omnes lugent in conuiuiis et choris,
Incipientesque Linum et desinentes vocant.

κτεῖναι: *Linum, apud Graecos, primum inuentorem rythmorum et melodiae fuisse; praeterea cum Cadmus attuliſſet ex Phoenicia litteras, vt dicuntur, primum eas tranſtuliſſe in Graecam Linguam, et nomina ſingulis impoſuiſſe et characteres formaſſe. Vulgo igitur litteras Phoenicias dici, quod ad Graecos a Phoenicibus tranſlatae ſint; cum vero Pelaſgi primi vſi eſſent mutatis characteribus, Pelaſgicas eſſe vocatas. Linum autem poetica et cantu mirabilem, multos habuiſſe diſcipulos, ſed tres illuſtriſſimos, Herculem, Thamyrin et Orpheum; ex hiſce, Herculem, cum diſceret canere cythara, ingeniique tarditate diſciplinam non caperet, deinde a Lino plagis caſtigatum in iram erupiſſe, citharaque percuſſum magiſtrum occidiſſe.* Poſtea ex eodem narrat, Λῖνον τοῖς Πελασγικοῖς γράμμασι συνταξάμενον τὰς τῶ πρώτω Διονύσω πράξεις καὶ τὰς ἄλλας μυθολογίας, ἀπολιπεῖν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν. *Linum litteris Pelaſgicis cum conſcripſiſſet primi Dionyſii res geſtas, et alias mythologias, reliquiſſe eas in commentariis.* Haec paullo pluribus exſcripſimus, non tantum vt liqueret nos non temere e Phoenicia Lingua deducere nomen Lini, ſed etiam vt quae de Lino feruntur hic exſtarent. Si haec ſciuiſſet aut in animum reuocaſſet *Herodotus*, minime miratus fuiſſet *Linum* vocatam lugubrem cantilenam, apud Aegyptios alioſque vicinos populos. Verba eius ſunt Lib. II. c. 79. quae proferemus, quia et quae diximus firmant et lucem *Heſiodi* loco foenerantur: Τοῖσι δὲ πολλὰ ἐπάξια ἔστι νόμιμα, καὶ δὴ καὶ μοῦσμα ἔνεστι Λῖνος, ὅσπερ καὶ ἐν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ. κατὰ μέντοι ἔθνεα οὔνομα ἔχει. συμφέρεται δὲ ὠυτὸς εἶναι τὸν οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες ἀείδεσι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωυμάζειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβε τ' οὔνομα: *Quibus* (Aegyptiis) *cum alia ſint egregia inſtituta, tum vero etiam eſt Linus, cantio in Phoenice et Cypro et aliis locis decantata; quae varium quidem, pro ſingularum gentium differentia, nomen habet; ſed quam conuenit eamdem eſſe quam Graeci, Linum vocantes, canunt; ita vt cum alia multa, quae ſunt in Aegypto, tum etiam illud admirer vnde Lini deſumſerit nomen.* Nimirum, ſic vocabatur lugubris hymnus in Aegyptia Lingua, quemadmodum

Ex Eodem.

Ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέεν, οὐδὲ κατέκλα· 5
Ἀλλ' ἐπὶ πυραμίνων ἀθέρων δρομάεσκε πόδεσσι.
— — καὶ οὐ σινέσκετο καρπόν.

Ex Eodem.

— — ἕνεκα Νύμφην
Εὐράμενος ἴλεων μίχθη ἐρατῇ φιλότητι.

Ex Eodem.

Ἐν δίῃ Ὑρίῃ Βοιωτίῃ ἔτρεφε κώρην.

Ex Eodem.

Per ſummum ſpicarum fructum cucurrit, neque rupit,
Sed in acutis ariſtis curſitauit pedibus.
— — nec corrupit fruges.

Ex Eodem.

— — propterea Nympham
Cum inueniſſet fauentem, miſtus eſt amabili concubitu,

Ex Eodem.

In diuina Hyria Boeotia nutriuit puellam.

modum in Phoenicia; cum qua multa communia vocabula habuit. Eodem nomine ſimilis hymnus vocabatur, apud Graecos, in honorem antiquiſſimi Poëtae eadem de ratione. Lugubrem autem fuiſſe hymnum, apud Aegyptios, oſtendit in ſequentibus *Herodotus*, quamuis in eo falli videatur, quod putet *Linum*, apud eos, nomen viri fuiſſe, qui aliter *Maneros* diceretur, cum ſit nomen hymni in laudem Manerotis. Hymni, qui diceretur *Linus*, meminit etiam *Euſtathius* loco laudato. *Clericus.*

5. Ἄκρον] Eſt imitatio *Homeri* Iliad. Υ, 227. vbi de equabus ſuis Aeneas:

Ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν
θέον, οὐδὲ κατέκλων.

Similes aut maiores hyperbolas, de celeritate Camillae, habet *Virgilius* Aeneid. VII. ſub finem, quas vix defendi poſſe putauit *Henr. Stephanus*, in Diſſert. de Criticis Veteribus. *Clericus.*

De *Iphiclo* haec dicuntur, de quo *Heſiodum* ita ſcripſiſſe teſtatur etiam *Scholiaſtes Apollonii* l. 1. v. 45. Τοῦτον Ἡσίοδος ἐπὶ πυρίνων ἀθέρων τρέχειν φησί. Porro vltimum Hemiſtichium in aliis editionibus ſeorſim citatur ex Athenaeo. *Robinſ.*

9. Ὑρίῃ] Regio eſt prope Aulidem, de qua vide *Stephanum*, qui ad hunc Heſiodi verſum reſpicit. Eum habet *Euſtathius* ad Iliad. B, 496. pag. 264. *Clericus.*

11. Ἄλφος]

Ex Eodem.

Καὶ γάρ σφιν κεφαλῇφι κατὰ κρύος αἰνὸν ἔχευεν·
Ἄλφος γὰρ χρόα πάντα κατέσχεθεν· ἐκ δέ νυ χαῖται
Ἔῤῥεον ἐκ κεφαλέων· ψίλωτο δὲ καλὰ κάρηνα.

Ex Eodem.

Ὅς τε Λιλαίηθεν προχέει καλίῤῥοον ὕδωρ.

Ex Eodem.

Τηλεμάχῳ δ' ἄρ' ἔτικτεν ἐύζωνος Πολυκάστη,
Νέστορος ὁπλοτάτη κούρη Νηληϊάδαο,
Περσέπολιν, μιχθεῖσα διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.

Ex Eodem.

Etenim eorum capitibus affudit frigus graue;
Vitiligo enim cutem omnem tenuit; capilli vero
Defluebant ex capitibus; et decaluabantur pulcra capita.

Ex Eodem.

Quique ex Lilaea profundit pulcre fluentem aquam.

Ex Eodem.

Telemacho vero peperit bene cincta Polycasta,
Nestoris minima natu filia Nelidae,
Persepolin, mista per auream Venerem.

12. Ἄλφος] Quod morbi genus sit docebit *Celsus* Lib. V. c. 28. §. 19. Optandum esset eos, qui primi fragmenta haec *Hesiodi* collegerunt, notasse non tantum nomina Scriptorum in quibus ea inuenerant, sed etiam loca; hoc est, libros, capita, paginas, versus etc. vt videremus qua occasione prolata et an recte exscripta sint. Nunc otiosum esse oporteat eum, qui ea quaerere aggrediatur, et multum laborem posse in cassum suscipere, quod nobis non vacat. *Clericus.*

14. Ὅς τε Λιλαίηθεν] *Eustathius* hunc locum profert pag. 275. vbi sermonem habet de Cephisso fluuio, ad Iliad. B, 523. *Clericus.*

17. Νέστορ] Hoc fragmentum in Heinsianis Editionibus, aliisque ex iis propagatis, legebatur inferius, inter fragmenta ex *Stephano* collecta. Hic vero adscripserat, ad oram codicis, ex *Eustathio* desumtum, doctissimus *Graeuius*, quasi omissum. Itaque hic reliquimus, cum non multum interesset vbi legeretur, modo ne repeteretur, aut omitteretur. Exstat autem apud *Stephanum* in voce *Gerenia*, qui ex primo Catalogo haec profert, et apud *Eustathium* pag. 231. Ed. Romanae. De hac historia vide *Apollodorum* Lib. I. Cap. IX. §. 9. *Clericus.*

Ex Eodem ad Iliad. B.

Νέστωρ οἷος ἄλυξεν ἐν ἀνθεμόεντι Γερήνῳ.

Ibidem.

Κτεῖνε δὲ Νηλῆος ταλασίφρονας υἱέας ἐσθλὲς
Ἕνδεκα, δωδέκατος δὲ Γερήνιος ἱππότα Νέστωρ
Ξεῖνος ἐὼν ἐτύχησε παρ' ἱπποδαμοῖσι Γερήνοις.

Ex Eodem.

— — Φύλεα φίλον μακάρεσσι θεοῖσι.

Ex Eodem.

— — Παῦροι γὰρ ἑοίκασι πατράσι παῖδες,
Οἱ πλέονες κακίους.

Ex Strabone.

Καὶ κόρην Ἀράβοιο, τὸν Ἑρμάων ἀκάκητα
Γείνατο, καὶ Θρονίη κούρη Βήλοιο ἄνακτος,

Ex Eodem.

Neſtor ſolus vitauit in florida Gereno.

Ibidem.

Occidit Nelei laboris ferentes filios fortes
Vndecim, duodecimus vero Gerenius eques Neſtor,
Peregre profectus erat ad Gerenios equitandi peritos.

Ex Eodem.

— — Phyleum carum immortalibus Diis.

Ex Eodem.

— — Pauci ſimiles ſunt patribus filii,
Plures ſunt deteriores.

Ex Strabone.

Et filiam Arabi, quem Mercurius innoxius
Genuit et Thronia filia Beli Regis.

22. Φύλεα] Occurrit apud *Euſtath.* p. 125. Edit. Rom. *Fragm. ined.* Robinſon.

23. Παῦροι] Occurrit apud *Euſtath.* ad Il. ε, v. 235. vbi tamen inuerſo verborum ordine citatur — Παῦροι γὰρ παῖδες ἑοίκασι πατράσιν. *Fragm. ined.* Robinſon.

25. Καὶ κόρην Ἀράβοιο] Antea legebatur Ἀράβε et τὴν, quae, vt recte *Iſaac. Caſaubonus* ad pag. 29. Lib. I. *Strabonis*, monſtroſa eſt lectio, quippe quae duos patres eidem filiae, duos maritos eidem vxori affingit. *Clericus.*

Ἑρμάων] Nomen hoc a Poëtis aeque tribuitur Mercurio ac Ἑρμῆς, vt animaduertit *Caſaubonus*, qui protulit hunc verſum *Moſchi*.

Ὡς

Ex Eodem.

Υἱεῖς ἐξεγένοντο Λυκάονος ἀντιθέοιο,
Ὅν ποτε τίκτε Πελασγός.

Ex Eodem.

Ἦτοι γὰρ Λοκρὸς Λελέγων ἡγήσατο λαῶν,

Ex Eodem.

Filii nati sunt Lycaonis, Diis similis,
Quem olim genuerat Pelasgus.

Ex Eodem.

Certe enim Locrus Lelegi praeerat populo,

Ὡς χέλυν Ἑρμάων, κιθάρην ὡς ἀδὺς Ἀπόλλων. Quod ille notat, contra Interpretem Latinum *Strabonis*, qui frustra emendare conatus erat locum *Hesiodi*. Idem.

Ἀκάκητα] Hoc est Epithetum Mercurii. *Homerus* Iliad. Π, 185.

— — παρελέξατο λάθρῃ
Ἑρμείας ἀκάκητα.

Concubuit clam Mercurius innoxius. Blandiebantur tamen Poëtae Mercurio, cum *innoxium* vocabant Deum furum, mercatorum, oratorum etc. et cuius nequitiam ceteroqui celebrabant. Vide Hymnum in Mercurium inter Homericos, et Dialogos Deorum *Luciani*. Ceterum notare debuerant collectores fragmentorum *Hesiodi*, locum hunc proferri ex eius *Catalogo*. Idem.

27. Υἱεῖς] Hoc fragmentum habet *Strabo* Lib. V. p. 153. vbi agit de Pelasgis, de quibus etiam non inutilia dicenda haberemus, si hic ea res ageretur. *Clericus.*

29. Ἦτοι γὰρ Λοκρὸς Λελέγων] Hic locus exstat apud eumdem Geographum Lib. VII. p. 222. et pro Ἀλέας, vt edidit *Heinsius*, habet ἀλέκας, quod suspectum mendi merito habet *Is. Casaubonus*. At *Claud. Salmasius* aliter hunc locum legebat atque interpretabatur ad *Solinum* p. 103. Ed. Vltraiectinae: „De Locris, inquit, „quod Leleges olim dicti sint „fidem facere possunt hi versus *Hesiodi*, qui exstant apud „*Strabonem*, qui interpretatur: τῇ γὰρ ἐτυμολογίᾳ τὸ „συλλεκτὰς γεγονέναι τινὰς „ἐκ παλαιᾶς αἰνίττεσθαί μοι „δοκεῖ: *ipsa etymologia obscure mihi indicare videtur fuisse „quosdam olim collectitios.* Sic „λεκτὰς accepit, apud *Hesio*„*dum*, ἀντὶ τῶν συλλεκτῶν „καὶ μιγάδων, *pro collectitiis „et mistis.* Tales enim Lele„ges fuere, qui et errones va„ria Graeciae tenuere loca. „Sed hic non est Poëtae sen„sus. Λέλεγας, quasi λογά„δας et λεκτὰς dictos censet, „qui ex electis et eximiis la„pidibus, quos Deucalion ia„ciebat,

Τὰς ῥα ποτὲ Κρονίδης Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς
Λεκτὰς ἐκ γαίης Ἀλέας πόρε Δευκαλίωνι.

Ex Eodem.

Ὤκεε δ' Ὠλενίην πέτρην ποταμοῖο παρ' ὄχθαις
Εὐρείης Πείροιο.

Quos olim Saturnius Iupiter immortalia consilia agitans
Electos ex terra Aleas dederat Deucalioni.

Ex Eodem.

Habitauit Oleniam rupem, fluuii ad ripas
Beneſluentis Piri.

„ciebat, nati ſunt. Ita igitur „legendum, in vltimo verſu: „Λεκτὰς ἐκ γαίης λαὰς πόρε Δευκαλίωνι· „Et Λέλεγας λαὰς interpre„tatur λεκτὰς λαὰς, *lectos po„pulos*. *Heſychius*: Λεκτοὶ, „ἀριςεῖς. Idem: Λογάδες, „οἱ ἐπίλεκτοι. Legi etiam „poſſet:

„Λεκτὰς ἐκ γαίης λαέων πόρε Δευκαλίωνι.

„Quod et verius exiſtimo. „Λαὰς autem idem *Heſiodus* „ἀπὸ τῶν λάων lapidibus, „quos reformando generi hu„mano poſt tergum iaciebat „Deucalion, ſcribit appellatos. „Ex praecipuis et egregiis for„matos vult τὰς Λέλεγας, „atque inde dictos. Haec vir ſummus, erudite et feliciter, vt innumera alia. Poſſimus ex Phoenicia Lingua oſtendere originem nominis *Lelegum*, ita vt dicti ſint a לח *leabb*, quod *viride* ſonat, reduplicatis radicalibus, quia Leleges errones ſeu Nomades erant, qui *viridia paſcua* ſectabantur. *Clericus.*

Cares olim Lelegas a nonnullis vocatos fuiſſe teſtatur Herodotus l. 1. „Εἰσὶ δὲ τῶν Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι εἰς „τὴν ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. „Τὸ γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνω „τε κατήκοοι, καὶ καλεόμενοι „Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους etc. In his Cares quidem ex inſulis tranſierunt in continentem. Olim enim Minoi parebant appellatique Leleges, inſulas habitabant. etc. Κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας ἕτω Κρῆτες λέγουσι γενέσθαι. Οὐ μέν τοι ὁμολογέουσι τούτοισι οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἠπειρώτας, καὶ τῷ ἀνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ διαχρεωμένους τῷ περ νῦν. Hunc in modum Cretenſes de Caribus referunt. Quanquam his non aſſentiuntur ipſi Cares, qui ſe aborigines et indigenas continentis eſſe exiſtimant, et eodem nomine, quo nunc, ſemper vſos. Eosdem quidem memorat Virgilius Aen. l. 8. ſed a Caribus diſcernit: *Hic* Lelegas *Caraſque ſagittiferosque Gelonos*. Rob.

32. Ὤκεες δ' Ὠλενίην] Eſt apud *Strabonem* Lib. VIII. p. 236. *Clericus.*

34. Ἐξ

Ex Eodem.

Ἐξ ὧν ὄρειαι νύμφαι θεαὶ ἐξεγένοντο,
Καὶ γένος ἀτιδάνων Σατύρων ἀμηχανοεργῶν,
Κούρητές τε θεοὶ, φιλοπαίγμονες, ὀρχηστῆρες.

Ex Eodem.

Θαῦμα μ' ἔχει κατὰ θυμὸν, ὅσους ἐρινεὸς ὀλύνθους
Οὗτος ἔχει, μικρός περ ἐών, εἴποις ἂν ἀριθμόν.

Responsio ex Eodem.

Μυρίοι εἰσὶν ἀριθμὸν, ἄτερ μέτρου γε μέδιμνος.

Ex Eodem.

Ex quibus montanae Nymphae ortae sunt,
Et genus nequam Satyrorum malorum facinorum auctorum
Cureteſque Dii, ludorum amantes, saltatores.

Ex Eodem.

Admiratio animum meum tenet, qua tot caprificus grossos
Hic habeat, quamuis parvus; dixeris numerum.

Responsio ex Eodem.

Decies mille sunt numero, medimnus sine mensura,

34. Ἐξ ὧν] Fragmentum hoc legitur apud *Strabonem* Lib. X. p. 325. vbi multis agit de Curetibus. *Clericus.*

Οὔρειαι νύμφαι] De Nymphis, vide dicta ad Theogoniam vss. 187. et 215. *Idem.*

35. Γένος ἀτιδάνων Σατύρων ἀμηχανοεργῶν] Nota sunt ex fabulis libidinosa facta Satyrorum Nymphis insidiantium, aut cum Baccho compotantium; ad quorum mores hic respicit *Hesiodus.* Propterea, re melius expensa, dictos putem Satyros a radice Phoenicia שטר *schatar*, quae, apud Arabes, significat *molestum esse, malefaciendo lassare.* Sic tandem defatigatis Nymphis aut mulieribus potiebantur. *Clericus.*

36. Κουρῆτές τε Θεοὶ, φιλοπαίγμονες, ὀρχηστῆρες] Vltimum Epithetum Curetum propemodum mihi persuadet dictos a Radice Phoenicia ברר *charar*, vnde ברכר *chircher*, quod est *saltauit.* Nihil insignius in Curetibus, quam Saltatio, vt docet *Strabo*, loco memorato. Vide etiam quae de iis congessit vir illustris et de litteris amoenioribus bene meritus *Exech. Spanhemius* in *Callimachum* ad Hymn. in Iovem v. 52. *Clericus.*

37. Θαῦμα] *Strabo* Lib. XIV. p. 442. vbi Calchas rem quaesiuisse dicitur a Mopso filio Mantus, quae Tiresiae filia fuerat. *Clericus.*

39. Μύριοι] Responsio est Mopsi. *Clericus.*

Εἷς δὲ περισσεύει, τὸν ἐπελθέμεν οὐκ ἐδύναο,
Ὣς φάτο, καί σφιν ἀριθμὸς ἐτήτυμος εἴδετο μέτρῳ,
Καὶ τότε δὴ Κάλχανθ' ὕπνος θανάτοιο κάλυψε.

Ex Eodem.

Ὃς παρὰ Πανοπίδα . . . . . Γληκώνα τ' ἐρυμνὴν,
Καί τε δι' Ὀρχομενῦ εἰλιγμένος ἔρπει, ὄφιν ὥς.

Ex Eodem.

Γλακτοφάγων εἰς αἶαν ἀπήναις οἰκί' ἐχόντων,

Ex Eodem.

Αἰθίοπας, Λίβυάς τ', ἠδὲ Σκύθας ἱππημολγούς.

Ex Eodem.

Δωδώνην, φηγόν τε Πελασγῶν ἔδρανον ἠνὲ.

Vnus vero ſupereſt, quem numerare nequiſti.
Sic dixit, et iis verus numerus menſurae cognitus eſt.
Tum vero Calchantem ſomnus mortis texit.

Ex Eodem.

Qui ad Panopidem . . . et Gleconem munitam
Et qui per Orchomenum circumuolutus it, vt ſerpens.

Ex Eodem.

Galactophagorum in terram, habentium domos in plauſtris.

Ex Eodem.

Aethiopas, Libyaſque et Scythas, qui equas mulgent.

Ex Eodem.

Dodonamque, et ad fagum Pelaſgorum ſedem iuit.

43. Ὃς παρὰ [Πανοπίδα] Hoc fragmentum eſt apud *Strabonem* Lib. IX. p. 292. vbi de Cephiſſo fluuio loquitur, quem hiſce verbis deſcribit. *Clericus.*

45. Γαλακτοφάγων] *Quorum plauſtra vagas rite trahunt domos.* Guietus. Strabo Lib. VII. p. 209. ait *Heſiodum*, ἐν τῇ καλουμένῃ γῆς περιόδῳ ſcripſiſſe Phineum ab Harpyis abductum fuiſſe *in terram lacte viuentium* etc. hoc eſt, Getarum, quorum regionem et gentem deſcribit eo loco Geographus. *Clericus.*

46. Αἰθίοπας] Legitur apud *Strabonem* Lib. VII. p. 208. qui aliquot verſus Heſiodi ex Eratoſthene exſcripſerat, ſed quorum ſupereſt tantum primus, iſque corruptiſſimus. Pro Λίβυάς τε ἠδὲ legitur τε Λιγυσὶ δὲ. *Heinſius* edidit Λιγυὰς, ſed qui melius cum Aethiopibus coniungi poſſunt, quam Libyes? *Clericus.*

47. Δωδώνην] Eſt apud eumdem Geographum Lib. VII. p. 226. vbi ſermo eſt de Pelaſgis. *Clericus.*

Apud Eumdem, ἐκ τῶν Ἠοίων.

Ἢ οἵη διδύμας ἱερὰς ναίουσα κολωνάς,

Apud Eumdem ex Eoeis.

Aut qualis gemina ſacra incolens iuga,

48. Ἢ οἵη διδύμας] Eſt apud *Strabonem* Lib. IX. p. 304. et Lib. XIV. p. 445. et apud *Stephanum* in voce Ἄμυρος. *Caſaubonus* legit Διδύμας, quod nomen eſt proprium montis, et pro ἀντ', ἀγχ', hoc eſt, ἄγχι prope; ſed, vt recte *Berkelius*, in Stephanum, ἀντ' poteſt eſſe pro *ἄντα e regione*. Praeterea *Strabo* habet Βοιβιάδος. Non dicit Geographus hos verſus lectos in Eoeis, ſed ex primis voculis coniecisſe videtur hoc *D. Heinſius*. Huc autem transferemus quod habet *Iſaac. Caſaubonus* ad Lib. I. *Strabonis*, p. 29. de hoc opere *Heſiodi* et alio affinis argumenti, qui Catalogus vocabatur. Cum ergo laudaſſet Geographus Catalogum: „Videri, „inquit, poterat illud opus „*Heſiodi* intelligi, quod Ἠοίην, „vel Ἠοίας μεγάλας Graeci „Scriptores ſolent nuncupare. „Sed ex Scholiaſte *Apollonii* „diſcimus diuerſa haec eſſe „opera. Sic enim ille ſcribit „in Lib. II. Φήνεα Ἡσίοδος „ἐν ταῖς μεγάλαις Ἠοίαις ὅτι „Φρίξῳ τὴν ὁδὸν ἐμήνυσεν. ἐν „δὲ τῷ γ', καταλόγῳ etc. „Certum eſt tamen Eoeas quo„que *Heſiodi* aliud fuiſſe nihil, „quam mulierum praeſtantiſ„ſimarum Catalogum. Nam „hoc recte a doctiſſimo viro „*Ioan. Auraio* eſt animaduer„ſum. Nos etiam poſtea ob„ſeruauimus, non *Heſiodum* „tantum ſed et *Soſicratem* Opus „eodem fere indice edidiſſe. „Athenaeus Lib. XIII. Ἐπεί„περ ἡμῖν ἐμπεσὼν ἐγένε κα„τάλογον γυναικῶν ποιη„μένοις, ἐκατὰ τὰς Σωσικρά„τες τὲ Φαναγορίτε Οἵας ἢ „τὸν τῶν γυναικῶν κατάλογον „Νικαινέτε τὲ Σαμίε. Vbi „legendum cenſemus Οἵας et „de quodam Soſicratis Opere „accipiendum, cui, ad *Heſiodi* „imitationem, titulum fecerat „Οἷοι, quod et ipſe ſua exem„pla omnia, per vocem οἷος, „inciperet, vt *Heſiodus* per „ἢ οἵη. Nam illud quidem du„bitari non poteſt, fuiſſe illud „Soſicratis opus certorum ho„minum Catalogum. Omnia „autem exempla ita incepiſſe „coniectura eſt, meo iudicio, „admodum probabilis. Quam „etiam confirmat, quod *Ti„mon* quoque in Sillis, idem „fecerat etc.“ Cetera lege apud ipſum Scriptorem. Quae cum expenderem diligentius, non duxi hic omittendum, ſi *Scutum Herculis* ſit fragmentum *Ooearum*, in prima voce ἢ οἵη nihil eſſe mutandum. Sed vix intelligo qui poſt longiſſimam digreſſionem, qua clypeus Herculis, eiuſque cer-

Δωτίῳ ἐν πεδίῳ πολυβότρυος ἀντ' Ἀμύροιο,
Νίψατο Βοιβιάδος λίμνης πόδα παρθένος ἁδμής.
Ex Pausania.
Ὕηττος δὲ Μόλυρον Ἀρίσβαντος Φίλον υἱὸν
Κτείνας ἐν μεγάροις εὐνῆς ἕνεχ' ἧς ἀλόχοιο,
Οἶκον ἀποπρολιπὼν φεῦγ' Ἄργεος ἱπποβότοιο.
Ἶξεν δ' Ὀρχομενὸν Μινυήιον· καί μιν ὄγ' Ἥρως
Δέξατο, καὶ κτεάνων μοῖραν πόρεν, ὡς ἐπιεικές.
Ex Eodem.
Φύλας δ' ὤπυιεν κούρην κλειτὴν Ἰολάου
Λειποφίλην· ἣν δ' εἶδος Ὀλυμπιάδεσσιν ὁμοίη.
Ἡ δέ οἱ . . . . . υἱὸν ἐνὶ μεγάροισιν ἔτικτεν,

Dotio in campo, e regione racemosi Amyri,
Abluit, aqua Boebeïde, pedem virgo intacta.
Ex Pausania.
Hyettus vero Molyrum, Arisbantis carum filium,
Cum occidisset domi, propter concubitum eius coniugis,
Domo relicta, fugit Argo equos pascente,
Venit vero Orchomenum Minyarum, eumque Heros
Excepit et opum partem largitus est: vt aequum erat.
Ex Eodem.
Phylas compressit filiam clari Iolai
Lipophilen; erat autem forma Deabus similis.
Illa vero ei . . . . . filium domi peperit.

tamen cum Cygno describuntur, posset Poeta sequens exemplum ordiri iterum vocibus, ἢ οἵη. *Clericus.*

51. Ὕηττος] Hoc fragmentum est apud *Pausaniam*, in Boeoticis p. 598. qui, cum dubitet an Eoeae sit Poëma *Hesiodi*, sic hos versus prolaturus praefatur: Ὕηττα δὲ ἐποιήσατο μνήμην καὶ ὁ τὰ ἔπη συνθεὶς, ἃς μεγάλας Ἠοίας καλοῦσιν Ἕλληνες: *Hyetti mentionem fecit qui versus composuit, quos Graeci vocant magnas Eoeas.* De Hyetto vide plura apud *Pausaniam.* Clericus.

56. Φύλας] Sunt hi versus apud eumdem Scriptorem, in Boeoticis, p. 605. Vbi sub nomine *Hesiodi* non laudat hoc opus. Interpres Pausaniae Latinus *Romulus Amasaeus* vocem Ἠοίας p. 599. verterat perabsurde *Orientalia monumenta*, hic, non melius, *magnas matutinas.* Clericus.

62. Δώ-

Θηρώ τ' εὐειδῆ ἰκέλην Φαέσσι σελήνης.
Θηρὼ δ' Ἀπόλλωνος ἐν ἀγκοίνῃσι πεσοῦσα
Γείνατο Χείρωνος κρατερὸν μένος ἱπποδάμοιο.

Ex Scholiaſte Apollonii.

Δώδεκα γὰρ Νηλῆος ἀμύμονος υἱέες ἦμεν,
Νέστωρ τε, Χρομίός τε, Περικλύμενός τ' ἀγέρωχος
Ὄλβιος, ᾧ πόρε δῶρα Ποσειδάων ἐνοσίχθων
Παντοῖ· ἄλλοτε μὲν γὰρ ἐν ὀρνίθεσσι φάνεσκεν
Αἰετός· ἄλλοτε δ' αὖτε πελέσκετο (θαῦμα ἰδέσθαι)
Μύρμηξ· ἄλλοτε δ' αὖτε μελισσέων ἀγλαὰ φῦλα·
Ἄλλοτε δεινὸς ὄφις καὶ ἀμείλιχος. εἶχε δὲ δῶρα
Παντοῖ', ἃ κ' ὀνομαξὰ, τά μιν καὶ ἔπειτα δόλωσε
Βουλῇ Ἀθηναίης.

Ex Eodem.

Θεσσάμενος γενεὴν Κλεαδαίμου κυδαλίμοιο.

Theronemque pulcram ſimilem radiis Lunae.
Thero vero cum incidiſſet in vlnas Apollinis,
Peperit fortem Chironem equorum domitorem.

Ex Scholiaſte Apollonii.

Duodecim enim Nelei praeſtantis filii eramus,
Neſtor, Chromiuſque et Periclymenus ferox,
Felix, cui dederat dona Neptunus terrae quaſſator
Omnis generis; aliquando enim inter aues videbatur
Aquila; aliquando vero erat, (mirabile viſu!)
Formica, aliquando apium ſplendida examina;
Aliquando terribilis ſerpens, et ferus. Habebatque dona
Omnis generis, quae dici nequeunt, et eum deinde fefellerunt
Mineruae conſilio.

Ex Eodem.

Theſſamenus ſobolem Cleadaemi illuſtris.

62. Δώδεκα] Legitur hoc fragmentum in Scholiaſte *Apollonii*, ad v. 156. Lib. I. Argonauticorum, vbi etiam explicatur. *Clericus.*

71. Θεσσάμενος] Ad v. 824. Lib. I. Argonauticorum. Legitur Κλεαδαίᾳ in Ed. *Stephani*. Clericus.

Ex Eodem.

Ἔνθ' οἵγ' εὐχέσθην Αἰνητῷ ὑψιμέδοντι.

Ex Eodem.

Αἰήτης δ' υἱὸς Φαεσιμβρότῳ ἠελίοιο.

Ex Eodem.

Αὐτὸς δ' ἐν πλήσμῃσι διιπετέος ποταμοῖο.

Ex Eodem.

— — Λαρῶις ποσί. 75

Ex Eodem.

Νῆσον ἐς ἀνθεμόεσσαν, ἵνα σφίσι δῶκε Κρονίων.

Ex Eodem.

Tunc illi vouebant Aeneio ſupremo.

Ex Eodem.

Aeetes vero filius mortalibus illucentis Solis.

Ex Eodem.

Ipſe autem in exundationibus fluuii a Ioue delapſi.

Ex Eodem,

— — Delicatis pedibus.

Ex Eodem.

Inſulam in ventoſam vbi iis dedit Saturnius.

72. Εὖθ'] Ad v. 297. Lib. II. Argonauticorum. *Clericus.*

Ἔνθ'] Sic edidit Robinſonus. Vulgo erat Εὖθ' et in verſione: *Recteque.*

74. Αὐτὸς] Ad v. 757. lib. I. Argonauticorum. *Clericus.*

75. Λαρῶις] Occurrit lib. I. v. 456. Sic explicatur a Scholiaſte vox Λαρόν. Ἢ παρὰ τὸ λίαν ἀρηρός· ἢ παρὰ τὸ λῶ, τὸ θέλω πεποίηται. Ἡσίοδος δέ φησι — Λαρῶις ποσὶ, τοῖς κατ' ὄψιν ἡδέσιν. *Fragm. ined.* Robinſon.

76. Νῆσον] Occurrit apud Scholiaſtem Apollonii Rhod. l. 4. v. 892. Inſula Sirenum intelligitur. Explicantur enim hi verſus Apollonii: Αἶψα δὲ νῆσον Καλὴν, ἀνθεμόεσσαν ἐσέδρακον, ἔνθα λίγειαι Σειρῆνες σίνονται Ἀχελωΐδες. — Ἠκολέθησεν Ἡσιόδῳ ἔτως ὀνομάζοντι τὴν νῆσαν τῶν Σειρήνων. *Fragm. ined.* Robinſ.

77. Ἕλληνες] Tres poſteriores verſus inuenio in Scholiaſte Pindari ad Od. IV. Pythiacorum. Duos priores quaerentis, apud Lycophronis Scholiaſten, oculos fugerunt. Interea non dubito quin legendum ſit, vt edidi, v. 2. Δῶρος non Χῶρος, vt erat in Heinſianis Editionibus. Credideriim etiam legendum Ἕλληνος, hoc eſt, *vici*. Notum enim eſt hos fuiſſe Hellenis filios.

Vide

Ex Scholiaſte Pindari et Lycophronis, ἐν τῇ ἡρωϊκῇ γενεαλογίᾳ.

Ἕλληνος δ' ἐγένοντο θεμιστοπόλω βασιλῆος,
Δῶρός τε Ξοῦθός τε, καὶ Αἴολος ἱππιοχάρμης.
Αἰολίδαι δ' ἐγένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες
Κρηθεὺς, ἠδ' Ἀθάμας καὶ Σίσυφος αἰολομῆτις,
Σαλμωνεύς τ' ἄδικος, καὶ ὑπέρθυμος Περιήρης.

Ex eodem Scholiaſte Pindari.

Τῇ μὲν ἄρ' ἄγγελος ἦλθε κόραξ ἱερῆς ἀπὸ δαιτὸς
Πυθὼ ἐς ἠγαθέην, καὶ ἔφρασεν ἔργ' ἀΐδηλα
Φοίβῳ ἀκερσεκόμῃ, ὅτε Ἰσχὺς γῆμε Κόρωνιν,
Εἰλατίδης, Φλεγύαο Διογνήτοιο θύγατρα.

Ex Scholiaſte Pindari et Lycophronis, in Heroum genealogia.

Ab Hellene geniti ſunt ius dicente rege
Doruſque, Xuthuſque et Aeolus gaudens equis,
Aeolidae autem fuerunt ius dicentes Reges,
Cretheus et Athamas et Siſyphus verſutus,
Salmoneuſque iniuſtus et ſuperbus Perieres.

Ex eodem Scholiaſte Pindari.

Venit igitur illi nuncius coruus ſacro a conuiuio,
Pythonem in diuinam, et dixit facta ignota
Phoebo intonſo, Iſchyn duxiſſe Coronidem,
Ilatidem, Phlegyae Diogneti filiam.

Vide *Apollodori* Biblioth. Lib. I. Cap. VII. §, 2. *Clericus.*

Aliter leguntur hi verſus in Editione *Clerici* et aliorum:

Ἕλληνες δ' ἐγένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες
Δῶρός τε, Ξοῦθός τε, καὶ Αἴολος ἱππιοχάρμης.
Αἰολίδαι δὲ γένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες
Κρηθεὺς, ἠδ' Ἀθάμας καὶ Σίσυφος αἰολομήτης,
Σαλμωνεὺς ἄδικος, καὶ ὑπέρθυμος περὶ κηρί.

Recte, vt coniecerat Clericus, legitur Ἕλληνος, non Ἕλληνες, vt patet ex *Lycophronis Scholiaſte* ad v. 284. Sed pro περὶ κηρὶ omnino legendum Περιήρης, qui, aeque ac Salmoneus, teſtante Apollodoro, erat ex Aeolidis. Male igitur apud Schol. Lycophr. ſecundo loco interſeritur Σαλμωνεύς, etc. *Robinſ.*

83. Τῇ μὲν] Eſt in Scholiis ad III. Pythiacorum. *Clericus.*

86. Τήνδ']

Ex Eodem.

Τήν δ' Ἀμαρυγκείδης Ἱππόστρατος ὄζος Ἄρηος,
Φυκτέως ἀγλαὸς υἱὸς, Ἐπειῶν ὄρχαμος ἀνδρῶν.

Ex Eodem.

Ἥδε δέ οἱ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλὴ,
Αὐτὸν μὲν σχέσθαι. κρύψαι δ' ἀδόκητον * μάχαιράν τε
Καλὴν, ἣν οἱ ἔτευξε περικλυτὸς ἀμφιγυήεις.
Ὡς τὴν μασεύων οἷος κατὰ Πήλιον αἰπὺ
Αἶψ' ὑπὸ Κενταύροισιν ὀρεσκώοισι δαμείη.

Ex Eodem.

Αἴσων, ὃς τέκε θ' υἱὸν Ἰάσονα ποιμένα λαῶν,
Ὃν Χείρων θρέψεν ἐνὶ Πηλίῳ ὑλήεντι.

Ex Eodem. ἐν ὑποθήκαις.

Εὖ νύ τοι ἕκαστα μεταλλᾷ * ἀειγενέτῃσι.

Ex Eodem.

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτος ἐγὼ καὶ Ὅμηρος ἀοιδοὶ

Ex Eodem.

Hanc vero Amaryncides Hippoſtratus, bellicoſus,
Phyctei inclytus filius, Epeorum dux virorum.

Ex Eodem.

Hoc animo eius optimum viſum eſt conſilium,
Ipſum quidem retinere, occultare vero inexſpectatum et gladium
Pulcrum quem ei fabricarat inclytus Vulcanus.
Vt hunc quaerens ſolus, per altum Pelium,
Rurſus a Centauris montanis domaretur.

Ex Eodem.

Aeſon, qui genuit filium Iaſonem paſtorem populorum,
Quem Chiron nutriit in Pelio ſyluoſo.

Ex eodem, in Monitis.

Recte haec ſingula quaerit immortalibus.

Ex Eodem.

In Delo primus ego et Homerus Poëtae

86. Τήνδ'] Eſt in Scholiis ad X. Olympiac. *Robinſ.*

87. Φυκτέως] Sic edidit Robinſonus, vulgo Φυκτέος, per ο.

89. Κρύψαι δ' ἀδόκητον] An? ἀδόκητα. *Guierus.*

95. Εὖ νύ τοι] In Scholiis ad VI. Pythiacorum, vbi profertur ἐκ Χείρωνος ὑποθηκῶν, quas Ἡσιόδῳ ἀνατιθέασι. *Clericus.*

96. Ἐν Δήλῳ] Occurrunt hi verſus, excepto tertio, apud Euſtathium. *Robinſon.*

99. Ἡ

Μέλπομεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδήν,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον, ὃν τέκε Λητώ.

Ex Eodem. ἐκ τῶν Ἠοίων.

Ἢ οἵη ΦΘίη Χαρίτων ἀπὸ κάλλος ἔχουσα
Πηνειῷ παρ' ὕδωρ καλὴ ναίεσκε Κυρήνη.

Ex Eodem, ex iisdem.

Ἢ οἵη Ὑρίη πυκινόφρων Μυκιονίκη.
Ἢ τέκεν Εὔφημον Γαιήοχῳ ἐννοσιγαίῳ,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι πολυχρύσου Ἀφροδίτης.

Ex Eodem.

Ἡ δ' ὑποκυσσαμένη τέκεν Αἰακὸν ἱππιοχάρμην.
Αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἤβης πολυηράτου ἵκετο μέτρον,
Μοῦνος ἐὼν ἤσχαλλε, πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Ὅσσοι ἔσαν μύρμηκες ἐπηράτου ἔνδοθι νήσου,
Τοὺς ἄνδρας ποίησε, βαθυζώνους τε γυναῖκας,
Οἳ δή τοι πρῶτον ζεῦξαν νέας ἀμφιελίσσας,

Canebamus, nouis hymnis fuentes cantionem,
Phoebum Apollinem, qui habet aureum enſem, et quem peperit Latona.

Ex Eodem, ex Eoeis.

Aut qualis Phthia, habens formam a Gratiis,
Pe[illegible]ei ad aquam pulcra habitabat Cyrene.

Ex eodem, ex iiſdem.

Aut qualis Hyria prudens Mecionice,
Quae peperit Euphemum terrae domino et quaſſatori,
Miſta concubitu aureae Veneris.

Ex Eodem.

Haec grauida facta peperit Aeacum gaudentem equis,
Sed poſtquam iuuentutis amabilis attigit menſuram,
Solus cum eſſet, dolebat; pater vero hominum et Deorum
Quotquot erant formicae, intra amabilem Inſulam,
Eas viros fecit, et mulieres ampla cingula habentes.
Qui primum inſtruxerunt naues vtrimque remis actas,

99. Ἢ οἵη ΦΘίη] Ad IV. Pythiacorum, non procul ab initio. *Clericus.*

101. Ἢ οἵη Ὑρίη] Ad IV. Pythiacorum. *Clericus.*

104. Ἡ δ' ὑποκυσσαμένη] Legitur apud Scholiaſten Lycophronis p. 38. Edit. Stephanicae, vbi plura de hac fabula. *Clericus.*

109. Οἳ δή] Nonnullis verbis mutatis hi verſus leguntur etiam

Πρῶτοι δ' ἱστία θέντο νεὼς κυανοπρῴροιο. 110

Ex Eodem.

Ἦτοι ὁ μὲν Σῆρον, καὶ Ἀλάζογον υἱέας ἐσθλούς.

Ex Scholiaſte Sophoclis.

Ἔστι τις Ἐλλοπίη πολυλήϊος ἠδ' εὐλείμων,
Ἀφνείη μήλοισι καὶ εἰλιπόδεσσι βόεσσιν.
Ἐν δ' ἄνδρες ναίουσι πολύρρηνες, πολυβῶται,
Πολλοὶ, ἀπειρέσιοι, φῦλα θνητῶν ἀνθρώπων. 115
Ἐνθά γε Δωδώνη τις ἐπ' ἐσχατιῇ πεπόλισται.
Τὴν δὲ Ζεὺς ἐφίλησε, καὶ ὃν χρηστήριον εἶναι
Τίμιον ἀνθρώποις, ναῖον δ' ἐνὶ πυθμένι φηγοῦ.
Ἔνθεν ἐπιχθονίοις μαντεύματα πάντα φέρονται.
Ὃς δὴ κεῖθι μολὼν θεὸν ἄμβροτον ἐξερεείνῃ 120
Δῶρα φέρων ἔλθῃσι σὺν οἰωνοῖς ἀγαθοῖσιν.

Et primi vela poſuerunt nauis nigram proram habentis.

Ex Eodem.

Ille quidem Serum, et Alazogum filios bonos.

Ex Scholiaſte Sophoclis.

Eſt quaedam Ellopia diues ſegetum et paſcuorum,
Abundans ouibus et bobus quibus pedes recurui.
Inhabitantque eam viri habentes multos agnos et boues,
Multi, innumeri, genera mortalium hominum.
Illic quaedam Dodona in extremo tractu condita eſt,
Hanc amat Iupiter, et ſuum oraculum eſſe
Venerandum hominibus, habitans in fundo fagi.
Hinc terreſtribus vaticinia quaelibet feruntur.
Qui illuc profectus Deum immortalem interrogarit
Dona ferens venerit cum bonis auibus.

etiam apud Pindarum in Olymp. 11:

Οἱ δ' ἦτοι πρῶτον τεῦξαν νέας ἀμφιελίσσας·
Πρῶτοι δ' ἱστία θέσσαν νεὼς πτερὰ ποντοπόροιο. *Rob.*

111. Ἦτοι ὁ] Occurrit in Olymp. I. Pater autem Seri erat Halirrothius teſtante Scholiaſte. ἦν δὲ ὁ Σῆρος τοῦ Ἁλιῤῥοθίου τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἀλκυόνης. *Frag. ined.* Robinſon.

112. Ἔστι τις Ἐλλοπίη] Vide Scholiaſten *Sophoclis* ad Trachinias p. 372. Ed. Stephanicae. *Clericus.*

127. Vulgo

Ex Eodem.

Ἣ τέκεθ' Ἑρμιόνην δορικλυτῷ Μενελάῳ,
Ὁπλότατον δ' ἔτεκεν Νικόστρατον ὄζον Ἄρηος.

Ex Eodem.

Ἵκετο δ' εἰς Κρείοντα καὶ Ἡνιόχην.

Ex Aeschyli Scholiaste.

Ἡ δ' ὑποκυσσαμένη καλλίζωνος Στρατονίκη
Εὔρυτον ἐν μεγάροισιν ἐγείνατο φίλτατον υἱόν.
Τῷ δ' υἱεῖς ἐγένοντο Δηΐων τε Κλύτιός τε,
Τοξεύς τ' ἀντίθεος, ἠδ' Ἴφιτος ὄζος Ἄρηος.
Τὴς δὲ μέθ' ὁπλοτάτην τέκετο ξανθὴν Ἰόλειαν
Ἀντιόχη κρείουσα, παλαιὸν γένος Αὐβολίδαο.

Ex Athenaeo. ἐν τῷ δευτέρῳ Μελαμποδίας.

— — τῷδε Μάρης θοὸς ἄγγελος ἦλθε δι' οἴκου·
Πλήσας δ' ἀργύρεον σκύφον φέρε, δῶκε δ' ἄνακτι.

Ex Eodem.

Καὶ τότε μάντις μὲν δεσμὸν βιᾷ αἴνυτο χερσὶν,

Ex Eodem.

Quae peperit Hermionen hasta inclyto Menelao,
Minimum vero natu peperit Nicostratum Martium.

Ex Eodem.

Venit ad Creontem et Heniochen.

Ex Aeschyli Scholiaste.

Grauida vero facta pulcre cincta Stratonice
Eurytum domi peperit cariſſimum filium.
Cuius filii fuerunt Deion et Clytius,
Sagittarius ſimilis Diis, et Iphitus bellicoſus,
Poſt hoſce vero minimam natu peperit Ioleam
Antiope regina, priſcum genus Aubolidae.

Ex Athenaeo, e ſecundo Melampodiae.

— huic Mares celer nuntius venit, per domum,
Cum impleuiſſet argenteum ſcyphum tulit, deditque Regi.

Ex Eodem.

Et tunc vates vinculum arcus ſuſtulit manibus,

127. Vulgo erat, τ' ἐγένοντο. τ' omiſit *Robinſonius*.

131. Τῷ δὲ Μάρης] Priora duo fragmenta ex *Athenaeo*. leguntur Lib. XI. p. 498. *Clericus*.

137. Οἷα

Ἴφικλος δ' ἐπὶ νῶτ' ἐπεμαίετο· τῷ δ' ἐπόπισθεν
Σκύπφον ἔχων ἑτέρῃ, ἑτέρῃ δὲ σκῆπτρον ἀείρας
Ἕστηκεν Φύλακος, καὶ ἐνὶ δμώεσσιν ἔειπε·

Apud Eumdem. ἐκ τῶν Ἠοίων.

Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἔχθος,
Ὅστις ἄδην πίνει, οἶνος δέ οἱ ἔπλετο μάργος,
Σὺν δὲ πόδας χεῖράς τε δέει, γλῶσσάν τε νόον τε
Δεσμοῖς ἀφράστοισι· φιλεῖ δέ ἑ μαλθακὸς ὕπνος.

Ex Eodem.

Τὰς δὲ βροτοὶ καλέουσι Πελειάδας.

Ex Eodem.

Εὐρυγύης δ' ἔτι κοῦρος Ἀθηνάων ἱεράων.

Ex Eodem.

Ἡδὺ γὰρ ἔστ' ἐν δαιτὶ καὶ εἰλαπίνῃ τεθαλυίῃ
Τέρπεσθαι μύθοισιν, ἐπὴν δαιτὸς κορέσωνται.

Iphiclus vero ad humeros inſtabat ei, a tergo,
Scyphum tenens altera manu, altera vero ſceptrum tollens
Stabat Phylacus et inter famulos dixit.

Apud Eumdem, ex Eoeis.

Qualia Dionyſius dedit hominibus gaudium et inimicitiam,
Quiſquis copioſe bibit, vinum vero eſt ei petulans,
Simulque manus et pedes vincit, linguamque et mentem
Vinculis quae dici nequeunt, et eum amat mollis ſomnus.

Ex Eodem.

Quas mortales vocant Peleiadas.

Ex Eodem.

Eurygyes adhuc puer Athenarum Sacrarum.

Ex Eodem.

Dulce enim eſt, in conuiuio et in epulo florente,
Recreari ſermonibus, poſtquam conuiuio ſaturati ſunt.

137. Οἷα Διώνυσος] Eſt apud eumdem Lib. X. p. 428. vbi multa in eamdem ſententiam. *Clericus.*

142. Vulgo hic ſequebatur: — Ex Eodem. — καὶ ἐ σι-νέσκετο καρπόν. ſed id iam ſupra legitur, inter fragmenta ex Euſtathio a Robinſono relatum.

143. Ἡδὺ] Profertur ex Melampodia *Heſiodi*, *Athenaei* Lib. II. p. 40. *Clericus.*

145. Νήσῳ

Apud Stephanum. ἐν Αἰγίνης δευτέρῳ.

— — νήσῳ ἐν Ἀβαντίδι δίῃ,
Τὴν πρὶν Ἀβαντίδα κίκλησκον θεοὶ αἰὲν ἐόντες,
Τὴν τότ' ἐπώνυμον Εὐβοίαν βοὸς ὠνόμασε Ζεύς.

Ex Suida.

Ἀλκὴν μὲν γὰρ ἔδωκεν Ὀλύμπιος Αἰακίδῃσι,
Νῶν δ' Ἀμυθαονίδαις, πλῆτον δέ περ Ἀτρείδῃσιν.

Ex Eodem.

Εἵνεκα μαχλοσύνης συγερῆς τέρεν ὤλεσαν ἄνθος.

Ex Suida et Polybio.

Αἰακίδας πολέμῳ κεχαρηότας ἠΰτε δαιτί.

Ex Plutarcho.

— — αἵτ' ἄλσεα καλὰ νέμονται,
Καὶ πηγὰς ποταμῶν, καὶ πείσεα ποιήεντα.

Apud Stephanum, e II. Aeginae.

— — in diuina Inſula Abantide,
Quam prius Abantidem vocabant Dii aeterni, et
Quam tunc a boue cognominatam Euboeam vocauit Iupiter.

Ex Suida.

Fortitudinem quidem dedit Iupiter Aeacidis,
Sapientiam vero Amythaonidis, et diuitias largitus eſt Atridis.

Ex Eodem.

Ob laſciuiam tenerum (virginitatis) amiſerunt florem.

Ex Suida et Polybio.

Aeacidas bello gaudentes, vt conuiuio.

Ex Plutarcho.

— — quae nemora amoena habent
Et fontes fluuiorum, et paſcua herbida.

145. Νήσῳ ἐν Ἀβαντίδι] *Stephanus* habet in voce *Abantis*, vbi *Ab. Berkelius* oſtendit legendum non ἐν Αἰγίνης ſed ἐν Αἰγιμίῃ δευτέρῳ. De nominibus Euboeae, ex Phoenicia Lingua, ea tradidit *Sam. Bochartus*, Chanaanis Lib. I. c. 13. quae oſtendere queant quanti vſus ſit ea Lingua, ad Graeciae origines illuſtrandas. *Clericus.*

150. Εἵνεκα] Occurrit in voce Μαχλοσύνη quam ita explicat Lexicographus „Κατωφέρεια, γυναικομανία, „Ἡσίοδος ἡ λέξις. Λέγει „γὰρ περὶ τῶν Προίτου θυγα„τέρων. Εἵνεκα etc.“ *Fragm. ined.* Robinſon.

Ex Eodem.

Ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
Ἀνδρῶν ἡβώντων, ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος
Τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κόραξ γηράσκεται· αὐτὰρ ἀ Φοῖνιξ
Ἐννέα τοὺς κόρακας· δέκα δ' ἡμεῖς τοὺς Φοίνικας
Νύμφαι εὐπλόκαμοι κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο.

Ex Eodem.

Δεινὸς γάρ μιν ἔτειρεν ἔρως Πανοπηίδος Αἴγλης.

Ex Clemente Alexandrino.

Μάντις δ' οὐδείς ἐστιν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
Ὅστις ἂν εἰδείη Ζηνὸς νοὸν Αἰγιόχοιο,

Ex Eodem.

Nouem viuit aetates garrula cornix
Hominum qui iuuentute florent; ceruus vero aequat quatuor cornices,
Tres vero ceruos aequans coruus senex fit; deinde Phoenix
Nouem coruos aequat; nos vero decem Phoenices
Nymphae cincinnatae filii Iouis Aegidem habentis.

Ex Eodem.

Grauis enim eum atterebat amor Panopeidis Aeglae.

Ex Clemente Alexandrino.

Vates nemo est terrestrium hominum,
Qui nouerit mentem Iouis Aegidem habentis,

154. Ἐννέα τοι] Apud *Plutarchum* de Oraculorum defectu p. 415. T. 2. exstant duo priora fragmenta *Hesiodi*, vbi et eorum interpretationem legere licebit. Compara etiam, si vacat aut lubet, translationem horum versuum, quae exstat Eidyllio X. *Ausonii*, ad quem et *Eliam Vinetum* consule. *Clericus.*

Occurrit etiam hic versus apud *Schol. Aristophanis* ad Ὄρνιθ. v. 610. Ad eundem respicit *Scholiastes Lycophronis* v. 794. cum dicit, Ἑκατὸν ὀκτὼ ζῇ γενεὰς, καθ' Ἡσίοδον, ὁ κόραξ. *Robins.*

159. Δεινὸς γὰρ] In Vita Thesei p. 8. vbi, auctore *Herea* Megarensi, dicitur Pisistratus hunc versum ex *Hesiodi* operibus sustulisse. *Clericus.*

160. Μάντις] Exstat Stromate V. p. 610. et sequens fragmentum Ibid. p. 603. *Clericus.*

168. Ζεῦ

Ex Eodem.

Αὐτὸς γὰρ πάντων βασιλεὺς καὶ κοίρανός ἐστιν
Ἀθανάτων· σοὶ δ' ἔτις ἐρήρισαι κράτος ἄλλος.

Ex Eodem.

Μουσάων, αἵτ' ἄνδρα πολυφραδέοντα τιθεῖσι,
Θέσκελον, αὐδήεντα.

Ex Eodem.

Ἡδὺ δὲ καὶ τὸ πυθέσθαι ὅσα θνητοῖσιν ἄθειμαν
Ἀθάνατοι δειλῶν τε καὶ ἐσθλῶν τέκμαρ ἐναργές.

Ex Scholiaſte Lycophronis.

Ζεῦ πάτερ εἴθέ μοι *ἤσσω μὲν αἰῶνα βίοιο
Ὤφελες δῶναι, καὶ αἴσια μήδεα ἴδμεν
Θνητοῖς ἀνθρώποις· νῦν δ' ἀκ ἐμὲ τυτθὸν ἔτισας,
Ὅς με μακρόν γε ἔθηκας ἔχειν αἰῶνα βίοιο
Ἑπτά μ' ἔτη ζώειν * γενεὰς μερόπων ἀνθρώπων.

Ex Eodem.

Τρὶς μάκαρ Αἰακίδη, καὶ τετράκις ὄλβιε Πηλεῦ,
Ὅς τοῖς δ' ἐν μεγάροις ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνεις.

Ex Eodem.

Ille enim omnium rex et dominus eſt
Immortalium; tecum nemo alius de potentia certarit.

Ex Eodem.

Muſarum quae virum reddunt celebrem,
Diuinum, vocalem.

Ex Eodem.

Dulce eſt reſciſcere, quae mortalibus conſtituerunt
Immortales malorum et bonorum ſignum manifeſtum.

Ex Scholiaſte Lycophronis.

Iupiter pater vtinam mihi minus ſpatium vitae
Dediſſes, et bona conſilia ſciremus
Mortalibus hominibus: nunc vero me ne tantillum honoraſti,
Qui me longum ſtatuiſti habere ſpatium vitae,
Septem me viuere aetates varie loquentium hominum.

Ex eodem, in Epithalamio Pelei et Thetidis.

Ter beate Aeacida, et quater beate Peleu,
Qui domi ſacrum lectum conſcendis.

168. Ζεῦ πάτερ] Legitur p. 112. Ed. Pauli Stephani. *Clericus.*

Ex Eodem.

Οἴην μὲν μοῖραν δέκα μοιρῶν τέρπεται ἀνὴρ, 175
Τὰς δέκα δ' ἐμπίπλησι γυνὴ τέρψασα νόημα.

Ex Eodem. ἐκ τῆς Ἡροϊκῆς γενεαλογίας.

Ἤματι τῷ ὅτε τεῖχος ἐϋδμήτοιο πόληος
Ὑψηλὸν ποίησε Ποσειδάων καὶ Ἀπόλλων.

Ex Eodem.

Χαίρετε Λυγκῆος γενεή — —

Ex Eustratio.

Ἄργος ἄνυδρον ἐὸν Δαναὸς ποίησεν ἔνυδρον. 180

Ex Eodem.

Vna sorte ex decem delectatur vir,
Decem vero implet mulier oblectans animum.

Ex Eodem.

Die illo quo murum bene fabricatae vrbis
Excelsum fecit Neptunus et Apollo.

Ex Eodem.

Saluete Lyncei genus — —

Ex Eustratio.

Argos, quod erat sine aqua, Danaus reddidit aquosum.

175. Οἴην μὲν] Citantur etiam hi versus ab Apollodoro Bibl. l. 3. Pessime autem vertuntur in *Clerici* editione: *Quali sorte delectatur vir decem sortium Tales decem implet mulier delectans sapientia.* Primo enim scribitur *οἴην* pro *οἴην*. Perperam etiam, *delectans sapientia.* Quem, quaeso, delectans? Quid deinde *sapientia*? Nihil certe ad rem, de qua agitur, *sapientia* attinet. Omnino igitur vertendum, *oblectans animum*? quo sensu vsurpatur in ἔργοις: Χρυσέῳ ἄτε φύην ἐναλίγκιον, ἄτε νόημα. *Robins.*

177. Ἤματι] Ocurrit apud *Scholiastem Lycophronis* ad v. 393. *Fr. ined.* Rob.

179. Occurrit ad v. 1124. *Fragm. ined.* Rob. Sed in Ind. Errator. deleri vult hoc fragm. Exstat enim in Asp. 327. Fragmentum ex Eustratio, quod sequitur, hoc loco omisit Robinsonus et omnium fragmentorum vltimum esse iussit. Nos suo loco, quem in ed. Cler. habet, reliquimus.

181. Πατὴρ] In Legatione pro Christianis, paullo ante finem. *Clericus.*

184. Φαι-

Ex Athenagora.

— — πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Χώσατ', ἀπ' Οὐλύμπου δὲ βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ
Ἔκτανε Λητοΐδην, φίλον σὺν θυμὸν ὀρίνων.

Ex Scholiaſte Arati et Heſiodi.

Φαισύλη ἠδὲ Κορωνὶς, εὐστέφανός τε Κλέεια,
Φαιώθ' ἱμερόεσσα καὶ Εὐδώρη τανύπεπλος, 185
Ἃς Ὑάδας καλέουσιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων.

Ex Etymologico.

Ὅττι κε χερσὶ λάβεσκεν, ἀείδελα πάντα τίθεσκεν.

Ex Athenagora.

— — pater hominumque et Deorum
Iratus eſt, et ab Olympo iaculatus ardenti fulmine,
Occidit Letoidem, ſuam iram excitans.

Ex Scholiaſte Arati et Heſiodi.

Phaeſyla et Coronis et bene cincta Cleea
Phaeoque amabilis et Eudora amplo peplo,
Quas Hyadas vocant in terra populi hominum.

Ex Etymologico.

Quidquid manibus arripuiſſet, inconſpicua omnia reddebat.

184. Φαισύλη] Ad Tm. 15. Φαινομένων Morelianae Edit. vbi de Hyadibus. *Clericus.*

187. Ὅττι] In voce ἀείδελον, ſeu col. 21. vbi poſtquam dixit Etymologici Auctor ἀείδελον ſignificare ἀόρατον, quamuis apud *Nicandrum* contrario ſignificatu legatur, pro ſemper conſpicuo, docet hunc verſum profudiſſe *Heſiodum* de *Autolyco* furum nobiliſſimo, qui furabatur equos, faciebatque vt alii viderentur, quia mutabat eorum colorem. Sed potius inconſpicuos reddidiſſe dicitur, quos occultabat furto ſublatos. *Clericus.*

187. Hic verſus a Scholiaſte Lycophronis ad v. 344. ſic citatur, Πάντα γὰρ ὅσσα λάβεσκεν ἀΐδελα πάντα τίθεσκε. Narratur autem ab eo Autolyci hiſtoria hoc modo: Ὁ Αὐτόλυκος κλεπτοσύνῃ πάντας ὑπερέβαλε· κλέπτων γὰρ πάντων ἵππας τε, καὶ βόας καὶ ποίμνια, τὰς σφραγῖδας αὐτῶν μετεποίει, καὶ ἐλάνθανε τὰς δεσπότας αὐτῶν, ὡς φησὶ καὶ Ἡσίοδος. Σίσυφος δὲ μονογράμμῳ τυπώματι τὸ τάτε ὄνομα ἐγχαράττων ταῖς τῶν ἑαυτοῦ ζώων ὁπλαῖς καὶ χηλαῖς, ἐπεγίνωσκεν. *Robinſ.*

Ex Eodem.

Βύβλόν τ' Ἄγχίαλον καὶ Σιδῶν' ἀνθεμόεσσαν.

Ex Porphyrio in antro Nympharum.

Ὡς κε πόλις ῥέζῃσι· νόμος δ' ἀρχαῖος ἄριστος.

Ex Scholiaſte Theocriti.

— — ὀλίγον δ' εἴσεται ιισσυβίῳ 190

Idem ad Id. XI.

Νήπιος ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν ἀνέτοιμα διώκει.

Ex Scholiaſte Nicandri.

— — χρὴ πατρὶ κτίλον ἔμμεναι.

Ex Theone.

Καί τε διερχόμενος ἠπειγμένος ἐστὶ δράκων ὥς.

Aſpaſius in III. Ethicorum Ariſtotelis.

Ὅτι τὸ πονηρὸς ἐπὶ τῷ ἐπιπόνῳ τάττεται καὶ δυσυχῆς ἱκανὸς Ἡσίοδος παρασῆσαι ἐν ταῖς μεγάλαις ἠοίαις, ἐν αἷς τὴν Ἀλκμήνην ποιῶν (l. ποιεῖ) πρὸς τὸν Ἡρακλέα λέγουσαν·

Ὦ τέκνον· ἦ μάλα δή σε πονηρότατον καὶ ἄριστον

Ex Eodem.

Byblum et Anchialum et Sidonem florentem.

Ex Porphyrio in antro Nympharum.

Vt vrbs faciat, lex antiqua optima eſt.

Ex Scholiaſte Theocriti.

— — parum ſciet Ciſſybio.

Ex Eodem ad Idyll. XI.

Stultus, qui, paratis relictis, imparata ſectatur.

Ex Scholiaſte Nicandri.

— — oportet patri arietem eſſe.

Ex Theone.

Et tranſiens feſtinans eſt inſtar draconis.

Aſpaſius in III. Ethic. Ariſtotelis.

Πονηρὸς *poni pro laborioſo et infelice oſtendere poteſt Heſiodus, in magnis Eoeis, in quibus Alcmenam inducit dicentem Herculi:*

O fili, ſane te laborioſiſſimum et optimum

188. Βύβλον] In voce Βύβλος, ſeu col. 216. *Clericus.*

190. Exſtat ad Id. I, 27. vbi cf. *Valkenarius.*

193. Καί τε διερχόμενος] Ad Tm. 6. Φαινομένων. *Clericus.*

195. Ὦ

Ζεὺς ἐτέκνωσε πατήρ·
Καὶ πάλιν·
Τέκνον ἐμὸν αἱ μοῖραί σε πονηρότατον καὶ ἄριστον. 196

Ex Scholiaste Euripidis.

— — Τῆσι δὲ φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη
Ἠγάσθη προσιδοῦσα· κακὴν δὲ σφ' ἔμβαλε φήμην.

Iupiter genuit pater. *Et iterum*:
Parcae te, o fili, et laboriosissimum et optimum.

Ex Scholiaste Euripidis.

— — Illis amans genitalia Venus
Irata est intuita; malam autem iis iniecit famam.

194. Ὦ τέκνον] Duo priores versus ex *Eustratio*, Aristotelis Interprete, (non ex *Eustathio*, vt legitur in nonnullis Editionibus) et quidem vitiosius fuerant prolati. Cetera fragmenta quaerant harum rerum studiosi, quibus et otium et editionum commodiorum copia suppetet; nam ad me quidem quod attinet, nolo dare poenas negligentiae eorum, qui primi haec fragmenta collegerunt. *Clericus.*

197. Τῆσι δὲ] Occurrunt in Scholiis ad Orestem v. 249.

Ἐπίσημον ἔτεκε Τυνδάρεως εἰς τὸν ψόγον
Γένος θυγατέρων, δυσκλέες τ' ἀν' Ἑλλάδα.
Insigne genuit Tyndarus ad vituperium
Genus filiarum, et infame per Graeciam.

Ad quod sic Scholiastes: Στησίχορός φησιν, ὡς θύων τοῖς θεοῖς Τυνδάρεως Ἀφροδίτης ἐπελάθετο. Ἡ δὲ θεὸς ὀργισθεῖσα, διγάμους τε καὶ τριγάμους, καὶ λειψάνδρους αὐτὰς τὰς θυγατέρας ἐποίησεν. ἔχει δὲ ἡ χρῆσις ἕτως·

Οὕνεκα Τυνδάρεως ἐέζων ἄπασι θεοῖς
Μιᾶς λάθετο ἠπιοδώρου Κύπριδος·
Κείνᾳ δὲ Τυνδάρεω κέρασις χολωσαμένη
Διγάμους τε καὶ τριγάμους τίθησι καὶ λιπεσήνορας.

Καὶ Ἡσίοδος, vt supra —

Καὶ Ὅμηρος·

Ὡς δὲ Κλυταιμνήστρη λείπεσ' Ἀγαμέμνονα δῖον
Αἰγίσθῳ παρέλεκτο καὶ εἵλετο χείρονα ἄκοιτιν,
Ὡς δ' Ἑλένη ἦσχυνε λέχος ξανθοῦ Μενελάου.

Hi autem Versus non iam apud Homerum extant, sed Barnesio videntur pertinere ad v. 438. Odyss. λ. *Fragm. ined.* Rob.

Ex Harpocrationis Lexico.

Ἔργα νέων, βουλαὶ δὲ μέσων, εὐχαὶ δὲ γερόντων.

Ex Harpocrationis Lexico.

Opera ſunt iuuenum, conſilia maturorum, preces vero ſenum.

199. Ἔργα] Hunc Verſum ex teſtimonio Hyperidis *Heſiodo* attribuit Harpocration. Τοῦτο καὶ Ὑπερίδης ἐν τῷ κατ' Αὐτοκλέους Ἡσιόδου φησὶν εἶναι. Παροιμία τίς ἐστιν ἣν ἀνέγραψε καὶ Ἀριστοφάνης ὁ Γραμματικὸς ἔτως ἔχουσαν. *Fragm. ined.* Robinſon.

De hoc dicto accurate egit *H. Stephanus* Var. Schediaſm. IIII, 17. 18.

FINIS.

DAV. RVHNKENII
ET ALIORVM QVORVMDAM
ANIMADVERSIONES.

Theogon. Vſ. 217. 218. 219.

Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεποίνας
Κλωθώ τε Λάχεσίν τε καὶ Ἄτροπον· αἵτε βροτοῖσι
Γεινομένοισι δίδεσσιν ἔχειν ἀγαθόν τε, κακόντε.

Si hi verſus Heſiodo debentur, vt deberi putamus, neceſſe eſt, alius quis infra addiderit v. 904. 905. 906. Nam Parcae hic Noctis filiae, ibi Iouis et Themidis dicuntur: quam poſteriorem genealogiam ſecutus eſt Apollodor. *Lib. I. p. 7.* Sed recte Io. Clericus et ante eum Thom. Galeus ad *Apollodor. l. c.* interpolationem animaduerterunt: quibus fruſtra obloquitur Robinſonus. Ex iis v. 217. citat Stobaeus *Ecl. Phyſic.* p. 9. vbi pro νηλεποίνας vulgatur ἠλεποίνας· ſed rectius p. 11. νηλεποίνας. Multo deteriorem lectionem, κλεπόνας in Codice ſuo reperit Ioan. Diaconus: qua miſere deceptus ea commentatur, quae referre non eſt ſtomachi noſtri. Iam etſi nihil eſt, quod quemquam in vulgata lectione offendat: ab Heſiodo tamen ſcriptum arbitror: Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλιτοποίνας. Orpheus *Argon.* v. 1361. ſ.

Κίρκης ἐννεσίῃσιν ἀποῤῥίψεσθαι ἔμελλον
Ἀρᾶς τ' Αἰήτεω καὶ νηλιτόποινον Ἐρινύν.

Ita hunc locum emendo. Νηλιτὴς eſt ipſum ἀλίτης vel ἀλείτης, mutato ſecundum Ioniſmum α in η et praefixo ν, vt in νήδυμος, νητρεκὴς etc. Itaque non vtimur h. l. Grammaticorum νη ἐπιτατικῷ vel ξερητικῷ, neque eos qui νηλητὴς ſcribunt, probamus; quod tamen Barneſius Homero Odyſſ. Π. 317. T. 498. X. 418. obtruſit. Hanc deriuandi viam cum Grammatici quidam ignorarent, non mirum eſt, eos in vocis vi explicanda vehementer diſſentire. Nam Heſychio et Euſtathio νηλιτὴς eſt ἀναμάρτητος: at τοῖς Παλαιοῖς et Suidae, ἀμαρτολός. Poſteriorem poteſtatem — praeter Homerum — iam olim ne de Orpheo dicam praetulit Apollonius Rhodius, Criticus fortaſſe excellentior, quam Poeta *Lib. IV.* 702.

— — θείη τ' ἀπολυμαίνονται
Νηλιτεῖς ἱκέται, ὅτ' ἐφέζιοι ἀντίσωσιν.

Ruhnkenius Epiſt. Crit. I. p. 57. ſſ.

Vſ. 223. 230.

Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν, πῆμα etc.

v. 224, Guieto monſtrum excidit, quod omnes ſi concurrant haruſpices, vix expiem. At miror eum, qui tot egregios verſus in morboniam miſerit, hunc ferre potuiſſe, qui, ſi quis alius, ſpurius et inſititius eſt. Nemo enim arbitretur, Heſiodum adeo parum ſibi conſtare, vt, cum ſupra v. 205. 209. Veneri attributa dixerit

Παρθενίας τ' ὀάρους, μειδήματά τ' ἐξαπάτας τε,
Τέρψιν τε γλυκερὴν, φιλότητά τε μειλιχίην τε.

hic blandas amantium fraudes inter diriſſima quaeque referret. Quae σοφώτατος ille Diaconus, Clericus et Robinſonus ad h. l. philoſophantur, vix vnius aſſis ſunt. Miſereris, licet, auctorum ſortem, qui iſto ingenio hominibus explicandi committuntur. Ceterum et in ſequentibus aliquid turbatum puto. Certe qua ratione Λήθη Ἔριδος filia dicatur, vix diuinando aſſequor. At nouit Magiſter Graecus. Πολλάκις γὰρ, inquit, Ἔριδος πρός τινα γινομένης ἐπιλανθανόμεθα καὶ τῶν προσηκόντων. Qui cum haec ſcriberet, quaſi de Lethea aqua bibiſſet, Lethes flumen huc aduocare oblitus eſt. Sed extra iocum: ita locus conſtituendus videtur:

Αὐτὰρ Ἔρις στυγερὴ τέκε μὲν Πόνου ἀλγινόεντα,
ΑΤΗΝ τε Λιμόν τε — — — —
Δυσνομίην ΑΠΑΤΗΝ τε, συνήθεας ἀλλήλοισι.

Ἄτην et λιμὸν coniungit Heſiodus Ἔργ. 228. 229. Δυσνομίῃ vero rectius Ἀπάτη tanquam comes tribuitur, quam Ἄτη. *Ruhnken.* Ibid. p. 61.

Vſ. 268. 269.

Αἳ ῥ' ἀνέμων πνοιῇσι καὶ οἰωνοῖς ἅμ' ἕπονται
Ὠκείῃς πτερύγεσσι· μεταχρόνιαι γὰρ ἴασιν.

Voce μεταχρόνιος omnium princeps vſus videtur. Imitatus *Apollon. Rhod.* II. v. 336.

— — ἡ δ' ἀνόρεσεν
Οὔλυμπόνδε θοῇσι μεταχρονίῃ πτερύγεσσιν

Scripturae ratio non ſatis conſtat. Nam modo legas μεταχρόνιος, modo μεταχθόνιος. Apud ipſum Apollonium ita variatur II. 589.

— — ὑψοῦ δὲ μεταχρονίη πεφόρητο

Lib.

Lib. III. 1150.

ψυχὴ γὰρ νεφέσσι μεταχθονίη πεπότητο

add. IV. 952. 1296. 1385. 1568.

Μεταχρονιος agnoscit etiam Etymol. M. p. 581. 41. sed cum illa vox non ex μετὰ et χρόνος composita sit, vt Scholiast. Hesiodi *l. c.* ineptit, sed ex μετὰ et χθὼν; veriorem scripturam arbitror μεταχθόνιος: quamuis facile largiar doctiores Graecos deprauatam vulgi in pronunciando scribendoque consuetudinem esse secutos. Hesychius: Μεταίσιον (l. Μετάρσιον) μεταχρόνιον. vbi inuerso ordine explicatio, vt passim, praecedit vocabulum, quod explicatur. Suidas: Μεταχρονίη· ἡ εἰς ὕψος φερομένη. Exemplum quod subiicit ἐκ τῶν Μυθικῶν petitum videtur

Τίς γὰρ ἐμοὶ σεο μισθὸς ἐπάξιος ἦν σε διδάξω
Τῷδε ὑπὲρ πόντοιο μεταχρονίην ποτέεσθαι;

Maximus Philosoph. περὶ καταρχῶν v. 420. qui plura debet Apollonio:

— — ἐν νεφέεσσι μεταχρόνιον φορέεσκεν.

Idem Ep. Crit. II. p. 57. f.

Vs. 436.

Ἔνθα Θεὰ καὶ τοῖς παραγίνεται ἠδ' ὀνίνησι.

Versus frigide e superioribus repetitus: cui rei vel istud καὶ τοῖς indicio est. Sic infra vs. 774. itidem suo pellendus loco est, quem manus περίεργος retraxit ex v. 768. Haec tam importuna repetitio mirificum nobis versum peperit Θεογον. v. 137. 138.

Τοὺς δὲ μεθ' ὁπλότατος γένετο Κρόνος ἀγκυλομήτης
Δεινότατος παίδων· θαλερὸν δ' ἤχθηρε τοκῆα.

Ridiculum illud, θαλερὸν τοκῆα, iam olim castissimas Aristarchi aures offendit, referente ad h. l. Scholiaste: quem sane miror hoc non resecuisse. Nam nihil certius est, quam v. 138. pro scioli captu mutatum et huc retractum esse ex v. 155.

Δεινότατοι παίδων, σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι.

Idem Epist. Crit. I. p. 63.

Vs. 610.

Τῷ δὲ ἀπ' αἰῶνος κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζειν
Ἔμμεναι·

Cl. Robinsonus quidem τῷ ἔμμεναι hanc vim tribuit: *vt sit*: Scholiasta autem παρέλκειν dicit. Apud Atticos εἶναι etiam in aliis formulis saepe abundat. v. Bergler. ad Alciphr. Ep. I. 1. τὸ τήμερον εἶναι. Hemsterhus. ad Lucian. Iud. voc. subfin. et quem ibi laudat Petit. Misc. III. 9. p. 153. *Bachius* ad Xenophon. *Hier.* 7, 11.

Vs. 611.

Vſ. 611. 612.

Ζώει ἐνὶ ϛήθεσσιν ἔχων ἀλίαϛον ἀνίην
Θυμῷ καὶ κραδίῃ, καὶ ἀνήκεϛον κακόν ἐϛιν.

Scio ab Homero, Heſiodo, aliiſque centies coniungi θυμὸν et κραδίην. At qui ϛήθεα, θυμὸν et κραδίην coniunxerit, ſcio neminem. Sed vel mediocriter attentus videt, θυμῷ et κραδίῃ natum eſſe ex gloſſa vocum ἐνὶ ϛήθεσσιν. Vide vero irrepſit, iſtud ἀνήκεϛον? An gloſſa dicenda vocis ἀλίαϛον? Non, vt opinor. Quid ergo? Is, cui ἀνήκεϛον debetur, in Codice ſuo reperit ἀνίαϛον. Rectene, an ſecus, nihil ad rem noſtram. Heſychius. Ἀνήκεϛον· ἀνίαϛον. Deleamus ergo v. 612. vt ſua Heſiodo elegantia conſtet. *Rubnkenius* Epiſt. Crit. I. p. 27.

Vſ. 720. 721.

Τόϛϛον ἔνερθ' ὑπὸ γῆϛ, ὅϛον ἀραννὸς ἐϛ' ἀπὸ γαίης,
Ἶϛον γὰρ τ' ἀπὸ γῆϛ ἐϛ τάρταρον ἠερόεντα.

Quis non miretur, ſtolidum ſtolidiſſimi Grammatici ἔμβλημα Criticorum aciem tam diu effugere potuiſſe? Heſiodus imitatus eſt Homerum Il. Θ. v. 13 et 16.

Ἣ μιν ἐλὼν ῥίψω ἐϛ Τάρταρον ἠερόεντα
— — — — —
Τόϛϛον ἔνερθ' ἀΐδεω, ὅϛον ἀραννὸς ἐϛ' ἀπὸ γαίης.

Ab alterutro habet Lucretius L. IV. v. 418. 419.

Deſpectum praebet ſub terras impetus tanto:
A terris quantum coeli patet altus hiatus.

Heſiodea, abſque turpi hac lacinia expreſſit Apollodorus *Lib.* I. *p.* 2. Ἀλλὰ τέτταρες μὲν Οὐρανὸς ἔϛησας, εἰϛ Τάρταρον ἔῤῥιψε· τόπος δὲ οὗτος ἐρεβώδης ἐϛὶν ἐν ᾅδᾳ τοϛοῦτον ἀπὸ γῆϛ ἔχων διάϛημα, ὅϛον ἀπ' ἀρανῆ γῆ. In Homeri loco, quem adſcripſimus, id vel maxime admiratur Heraclitus Allegor. p. 457. quod vno verſu Sphaericam mundi figuram nobis menſuratam propoſuerit. Quid doctum hominem putes dicturum fuiſſe, ſi hunc Pſeudo-Heſiodeum legiſſet? Ceterum conferendus ad h. l. eſt Leontius *de Sphaera Aratea* p. 131. *ed. Morell.* *Rubnkenius* Epiſt. Crit. I. p. 63.

Vſ. 802. 803. 804.

Οὐδέ ποτ' ἐϛ βυλὴν ἐπιμίϛγεται, ἐδ' ἐπὶ δαῖτας
Ἐννέα πάντ' ἔτεα. δεκάτῳ δ' ἐπιμίϛγεται αὖτις
Εἰρέϛας ἀθανάτων, οἳ ὀλύμπια δώματ' ἔχουϛι

Scio aliquid contra dici poſſe. Sed hoc me non retinet, quominus ſcribendum putem:

Οὐδέ

Οὐδέ ποτ' ἐς βελὴν ἐπινίσσεται, ἀδ' ἐπὶ δαῖτας
Ἐννέα πάντ' ἔτεα, δεκάτῳ δ' ἐπινίσσεται αὖτις
Εἰς εἴρας μακάρων, οἳ ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.

Antonin. Liber. *cap. XV.* Οὗτοι ἀνθρώπων ἀδενὶ συνῆλθον, ἔτε εἰς ἄξυ κατιόντες, ἔτε πρὸς εἰλαπίνας καὶ θεῶν ἑορτάς. Apud Callimach. h. in Iou. v. 13. itidem confusa sunt ἐπιμίσγεται et ἐπινίσσεται. vbi — praetulerim ἐπινίσσεται. Nam quod magnus Bentleius hoc sibi lectum negat, non meminerat se illud cum alibi legisse, tum apud Nicandrum *Theriac.* v. 470.

Οὔρεα μαιμώσσων ἐπινίσσεται ὀκρυόεντα.

Cf. Lamb. Bos *Animadv.* p. 126. Si quis ἐπιμίσγεται retinere malit, non valde obnitar. Sed tum v. 804. corrigendum:

— — — δεκάτῳ δ' ἐπιμίσγεται αὖτις
Εἴρηις ἀθανάτων — — —

Nam forma εἰρέα vitii suspicionem habet, nec apud vllum Glossographorum reperitur. Vide Hesych. v. Εἰράων, Εἴρη ibique Interpp. *Idem* Epist. Crit. I. p. 94 et II. p. 9.

Vs. 827. 828.

— — — ἐκ δέ οἱ ὄσσων
Θεσπεσίῃς κεφαλῇσιν ὑπ' ὀφρύσι πῦρ ἀμάρυσσε.
Πασέων δ' ἐκ κεφαλέων πῦρ καίετο δερκομένοιο·

Locus glossemate foedatus. Ecquis non animaduertit, ἐκ κεφαλῶν explicationis loco additum fuisse voci κεφαλῇσιν, et πῦρ καίετο verbis πῦρ ἀμάρυσσε? Neque est quod in his Grammaticum reprehendas. Sed in eo mala fide egisse censendus est, quod glossulas suas in metrum redactas, pro versu Hesiodeo venditarit. Ceterum, quod nos in his locis coniectura freti praestitimus, Robinsonus Codicis ope praestitit Θεογον. v. 532. et 533. *Idem* Ep. Crit. I. p. 28.

Vs. 867.

Ὡς ἄρα τήκετο γαῖα, σέλας πυρὸς αἰθομένοιο

Maior nobis cum Heliodo intercedit familiaritas, quam vt hunc versum ab eo profectum crederemus. Saepe hoc a sciolis factum obseruauimus, vt si Poetae ῥῆσις longitudine sua aliquid obscuritatis contrahere videretur, huic, vt stulte putabant, vitio, adiecto aliquo versu mederentur. Misericordes scilicet homines et vnici Poetarum sospitatores. Dici vix potest, quam late haec corruptela serpserit. Callimach. *Hymn. in Del.* v. 140. 141.

— — τοῖος γὰρ ἀπ' ἀσπίδος ἔβραχεν ἦχος.
Ὡς δ' ὁπότ' Αἰτναίῃ ὄρεος πυρὶ τυφομένοιο

Vides,

Vides, Poetam ordinem inuertiſſe, vt praecedat ἀπόδοσις, ſequatur πρότασις — — Similem plane corruptelam notauimus in Theocrito *Idyll.* XVIII. 28. 31.

Ὧδε καὶ ἁ χρυσέα Ἑλένα διεφαίνετ' ἐν ἡμῖν
Πίειρα, μεγάλα· ἄτ ἀνέδραμεν ὄγμος ἀρέρᾳ
Ἢ κάπω κυπάρισσος, ἢ ἅρματι Θέσσαλος ἵππος

Haecne ſatis perſpicua et concinna? Quis aliquid amplius exſpectet? Et tamen inficetus Poetaſter haec tali ſupplemento auxit:

Ὧδε καὶ ἁ ἐοδόχρως Ἑλένα Λακεδαίμονι κόσμος

Quod nec priori periodi membro, neque Theocriti menti reſpondet. — *Idem* Epiſt. Crit. I. p. 65.

Vſ. 903.

Αἴτ' ἔργ' ὠραίοισι καταθνητοῖσι βροτοῖσι

Multa ad hunc locum notat Graeuius: quem, mirum eſt, non animaduertiſſe ὠραιόοσι dicendum fuiſſe, non ὠραίοισι. Recepta lectio cum ſine dubio in mendo cubet, iam locum cedat meliori:

Αἴτ' ἔργ' ὠρεύοισι καταθνητοῖσι βροτοῖσι

Hanc enim cum Diaconi, tum Scholiaſtae codex praetulit: quod ex vtriuſque interpretatione liquet. Stobaeus Serm. LI. p. 184. hunc locum citans legit ὠρέοισι; cui ſi litteram addideris exit ὠρεύοισι. Quin et Cornutus de *Natur. Deor.* c. 29. veriorem ſcripturam conſeruauit: Ζεὺς λέγεται γεννῆσαι τὰς Ὥρας, ὑφ' ὧν τὰ ἀγαθὰ πάντα καθ' ὑμᾶς ὠρεύεται καὶ φυλάττεται· Heſychius: Ὀρεύειν· φυλάσσειν. ſollemni errore O pro Ω. Conf. v. Ὠρεῖν et Ὠρεύειν. *Idem* Ibid. p. 66. Probat iſta *Valkenarius* ad Theocrit. Adoniaz. p. 394.

Ἔργ. καὶ Ἡμ. Vſ. 66.

Καὶ πόθον ἀργαλέον καὶ γυιοκόρους μελεδῶνας

Mirifice hic nugantur Graeci Magiſtri: a quibus, nollem in fraudem inductus eſſet exquiſita vir doctrina I. G. Graeuius: Nam et ipſe γυιοκόρους μελεδῶνας explicat *curas, quae totae in ornando corpore ſunt occupatae.* Qua lectione, neſcio, an vlla cogitari poſſit ineptior, et ab Heſiodea ſimplicitate magis aliena; quamuis eandem etiam agnoſcat Etym. M. v. Μελεδῶναι. Neque tamen Proclus et Tzetzes priſtinae ſcripturae veſtigium plane obliterarunt. Nam quid ſibi volunt illa φροντίδας ἐσθίουσας τὰ μέλη, niſi hoc, quibuſdam in Codd. exaratum fuiſſe:

Καὶ πόθον ἀργαλέον, καὶ γυιοβόρους μελεδῶνας

quod

quod Guieto etiam in mentem venerat. Sed exemplis ſententia noſtra confirmetur. Paulus Silentiarius in *Epigrammate* (in *Miſc. Lipſ. Nov. T. IX. p.* 678. edito)..

Ὁππόσον ἠβάσκει Φλογὸς ἄνθεα, τόσσον ἐμοῖο
Ἄψεα γηράσκει Φροντίδι γυιοβόρῳ.

Idem P. Silentiarius alio Epigrammate (ibid. p. 673.)

Καὶ πάλιν ἠρήρειςο τὰ χείλεα· γυιοβόρον γὰρ
Εἶχον ἀλωφήτε λιμὸν ἐρωμανίης.

Confer eundem Anthol. L. I. p. 54. et L. VII. p. 591. Quod Heſiodo vindicaui, extra omnem dubitationis aleam ponit Iulianus *Miſopog.* p. 347. C. Ὁ δὲ ὑπονοήσας ἐκ τῶν Ὁμήρε τίνες ποτέ εἰσι γυιοβόροι μελεδῶνες, καὶ ὅτι πολλάκις etc. Sed memoria lapſus eſt Imperatorum doctiſſimus, Homero tribuens, quae Heſiodo debentur. Γυιοβόρες δύας dixit Oppianus Ἁλιευτ. *Lib.* I. v. 302. ne Nonnum, aliosque ad partes vocem. *Idem* Epiſt. Crit. I. p. 48. et II. p. 8.

Vſ. 76.

Πάντα δὲ οἱ χροὶ κόσμον ἐφήρμοσε Παλλὰς Ἀθήνη.

At hic Minerua ſecus, quam oportebat in Pandora ornanda Veneris partes occupat. Nam Iupiter v. 63. 64. iuſſerat

— — — Ἀθήνην
Ἔργα διδασκήσαι πολυδαίδαλον ἱστὸν ὑφαίνειν·
Καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσὴν Ἀφροδίτην

Nemo negauerit, hoc ab Heſiodo ſcriptum negligentius. Sed tamen ſimilis negligentiae exempla paſſim apud optimos quoſque ſcriptores reperiuntur. At quid opus erat addere, πάντα δὲ οἱ χροὶ κ. λ. cum modo praeceſſerit v. 72.

Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη.

An et hoc loco dormitauit Heſiodus? Minime vero. Nam v. 76. a tenebrionis manu eſt; cuius fraus, vide, quam clare pelluceat. Omnem cultum a Minerua Pandorae aptatum dicit. Quo nihil falſius. Nam et Gratiis et Suadae et Horis ſuae partes fuere. Hoc ἀπροσδιόνυσον etſi Proclus quoque ſenſit, nihil tamen expedit contorta hac interpretatione: Πάντα δὲ οἱ χροί, ἀντὶ τοῦ, τὸν λοιπόν. (ita leg.) Κόσμον δὲ τὸ ἱμάτιον λέγει, ἐπειδὴ τὸ σῶμα κοσμεῖ.

Vſ. 201.

Ὣδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον

Atqui luſcinia non eſt ποικιλόδειρος ſed χλωραύχην vt eleganter vocatur Simonidi ap. *Etym. M. v.* χλωρὶς ἀηδών. Quod fortaſſe Tzetzen et Moſchopulum mouit, vt ποικιλόδειρος explicarent ποικιλόφωνος, plane contra linguae rationem. Quid ergo?

ergo? Nempe affinis ſonus litterarum ει et η, qui tot veterum auctorum locos corrupit, hunc etiam, niſi fallimur, affixit. Itaque emendandum putamus:

Ὣδ' ἰηὶξ προσέειπεν ἀηδόνα παιπαλόγηρυν

Venuſte, vt omnia, Theocritus Epigr. IV. v. 11. 12.

Ξεῖναὶ ἀηδονίδες μινυρίσμασιν ἀντιαχοῦσαι
Μέλποισαι ῥόμασι τὰν μελίγηρυν ὄπα.

Idem ibid. p. 49. 50.

Vſ. 298. 299.

Ἀλλὰ σὺ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφετμῆς
Ἐργάζευ Πέρση, διὸν γένος — —

Quem hoc opere ethicis oeconomicisque praeceptis inſtruxit Perſen fratrem ſuum, eum et ipſum, vt hoc obiter animadverram, Cyraldus atque Poetam credidere. Sed hominem eruditos corruptus Suidae locus deluſit; qui primum quod ſciam, ſuſpectus fuit Io. Alb. Fabricio *Bibl. Gr.* Vol. I. p. 373. Ἡσίοδος, inquit Suidas, Ἀσκραῖος, ἐπαοιδός, ἀδελφὸς Ἡσιόδου τοῦ ποιητοῦ. Meo periculo lege: γεωπόνος. Nam agrum coluit Perſes non ingenium: quod tritis Opus legenti patebit. *Ruhnken.* Epiſt. Crit. I. p. 48.

Voicis, une note importante ſur Heſiode tirée de l'Hiſtoire de l'Academie Royale des Inſcriptions et belles lettres T. 3. p. 122. comme elle eſt peu connue, il faut la mettre dans Votre Edition.

„Heſiode exhorte Perſés ſon frere au travail. Or M. l'Abbé „Sevin obſerve que l'Epithete de διὸν γένος ne ſçauroit lui „convenir; puiſque les poetes ne la donnent d'ordinaire qu'à „des perſonnes diſtinguées par leur naiſſance, ou par des „actions Heroiques. Perſés n'avoit ni l'un ni l'autre de ces „avantages; et quand il les auroit eus, qui s'imaginera qu'Heſiode l'ait icy traité avec tant d'honneur, lui qui partout „ailleurs, ſe plaint de ces injuſtices, et qui ne le deſigne „jamais que par l'épithete injurieuſe d'ανόητος, ἄϊνοος. „il is a donc toute apparence que cet endroit a été alteré; ainſi à la place de διὸν γένος, *deſcendu des dieux*, il „vaudroit beaucoup mieux lire Διὸς γένος, *fils de Dius*. „Cette leçon ſauve tous les inconvenients; et de plus, elle „quadre parfaitement avec le temoignage des anciens, qui „ſont tous Heſiode et Perſés fils de Dius.“ Sic per epiſtolam Pariſiis huc datam admonuit Clariſſimus *Villoiſonus*.

Vſ. 472.

Vs. 479.

Εἰ τέλος αὐτὸς ὄπισθεν Ὀλύμπιος ἐσθλὸν ὀπάζοι.

Est, qui egregiam hanc, vt vocat, sententiam ab ipsa Patrum religione manasse, et Hesiodo velut per manus traditam putat. Miseret me hominis, cui versus tam elumbis tamque inficetus summo Poeta dignus videtur. Christiani hominis manum odorare, probi illius quidem, sed nimis inuenusti. *Ruhnkenius* Epist. Crit. I. p. 50.

Vs. 546—551.

Ἠῶος δ' ἐπὶ γαῖαν ἀπ' ἀρνοῦ ἀίσσοντος
Ἀλὴ πυροφόρος τέτατα μακάρων ἐπὶ ἔργοις
— — — — — —
Ἴλλῃ ὑπὲρ γαίης ἀρθεὶς ἀνέμοιο θύελλα etc.

Plura ad manum tela sunt, quibus hi versus iugulari possunt. Primum, Graecis magistellis balbutientibus, explicet mihi aliquis, qui sit ἀλὴ πυροφόρος. Seleucus, vetus Grammaticus, apud Proclum, has inepcias non ferens, audacter reponebat ἀλὴ ὀμβροφόρος. Mox

— — — μακάρων ἐπὶ ἔργοις

quale tandem est? Scholiastae capiunt *de diuitum operibus*: ad quorum auctoritatem se contulit Cl. Graeuius. Sed, ne iam dicam absurde ditiorum tantum mentionem fieri, cedo mihi locum Hesiodi vel Homeri, vbi μάκαρες absolute *fortunati homines* dicantur. Ἔργα μακάρων *Deorum* sunt *opera*. Dionysius *Periegef.* v. 1109. 1110.

Ἦν ἅ τ' ἀνεχόμενος μακάρων ἐπὶ ἔργα καὶ ἀνδρῶν
Ἠέλιος πρώτῃσιν ἐπιφλέγει ἀκτίνεσσι.

Sed ne interpolator quidem, quamuis in scribendo nouare potuerit, ita scripsisse videtur. Dedit opinor:

— — μερόπων ἐπὶ ἔργοις

Maximus Philosoph. περὶ κατεχῶν v. 543.

Ἀρχὴν καὶ τέλος ἐσθλὸν ἄγει μερόπων ἐπὶ ἔργοις.

At hoc ipso ostendit, quantum ab Hesiodi aetate abfuerit. Nam hic cum Homero dicit μέροπες ἄνθρωποι; nusquam μέροπες substantiue solum. Sed quid audio v. 549? an vapor ille supra terram leuatur procella? Ridebis, scio, hunc Physicum — Versus 550 factus est ad exemplum notissimi Theocritei *Idyll.* IV, v. 43. (vbi probat haec *Valkenarius*)

Χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὗει.

quem etiam scitissime expressit incertus Poeta in Anthologia:

Καί ποτε μὲν Φαίνεις πολὺν ὕετὸν· ἄλλοτε δ' αὖτε
Εὐδιός ἀβρὰ γελῶν δ' ὀμμασιν ἐκπέχυται.

Idem Ibid. p. 51.

Vs. 595.

Δῶρα δ' ἐπιτρύγειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτήν
Δινεμέες.

Quid sit δινεῖν hoc sensu recte explicant Proclus et Moschopulus. Callimach. Fragm. LI. procul dubio dedit:

Δινομένην ὑπὸ βυσσὶν ἐμὴν ἐφύλασσον ἀοιδήν.

Hinc δῶρα pro area apud Aelianum *Hist. Anim.* II. 29. IV, 25. *Ruhnkenius* Ep. Crit. II. p. 42.
De ipso verbo egit *Valkenarius* ad Theocr. Adoniazus. p. 375.

Ad Fragmenta:

Ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέειν, ἐδὲ κατέλλαι.

Hinc sumsit Maximus Philosophus v. 423. 424.

Ὅσσε καὶ ἀνθερίκεσσι ἐπιστρέψειν ἐδέ τι καρπὸν
Στῆναι ἀμησυρὰ γυίοις φέρων ἐπὶ λήϊον αὖον

reliqua ab Homero Il. T, 227. et Apollon. Rh. II. 1103. *Ruhnken.* Epist. Cr. I. p. 55.

Multa Hesiodo tribuuntur fragmenta quae sunt aliorum. Sic Etymolog. M. v. Τῶ Hesiodo hoc hemistichium adscribit:

— — — πικρὰς ὠδῖνας ἔχεσαν.

Sed est Homeri Il. Λ, 291. Ibidem Herodianus v, Ἀπτερέως, et Ἀψεγέως Poetae nostro tribuit vocem ἀπτερεσσι frustra. Est Apollonii Rhodii IV, 1765. Ibidem v. Βυβλος hic versus ad Hesiodum refertur.

Βύβλον τ' ἀγχίαλον καὶ Σιδῶν ἀνθεμόεσσαν.

Sed est Dionysii Perieg. v. 912. quod etiam notavit Berkel. *ad Steph. Byz.* v. Βύβλος. Ab eodem Etymologo v. Ἐξίκ, vox ἀνέξιος Hesiodo vsurpata dicitur, quae nusquam in eius scriptis occurrit. Neque tamen hic error Etymologi est, sed librariorum. Sic igitur quae turbata sunt, leui traiectione restituas: Ἀμφότερα (ἐξίκ καὶ ἰσῶν) ἐστι παρὰ τῷ Ποιητῇ Ἰσίην· Ὀδυσσῆος δὲ (Odyss. T, 304) καὶ διὰ τὸ ε, ἐπὶ τῶν ἀνίσων (II. I, 63) ὁ μὴ ἔχων οἰκίαν, ὁ ἄδικος· καὶ παρὰ Ἡσιόδῳ (Theog. vi. 454) ἡ θωμιστοσδὶς Θεός.

Ἰσίην, Δήμητρα, καὶ Ἥρην χρυσοπέδιλον.

Idem Etymologus: Λοιπάς. παρὰ τὸ λοιπὸν, καὶ τὸ σάζω, σαῶ, σαῖς καὶ λοιπάς, ἡ μεγάλη σαγήνη. Ἡσίοδος. Substituatur in eius locum Ἡρωδιανὸς, Alexandrinus Grammaticus, paene singulis paginis Etymologo laudatus; de

de quo vide Kuster. *ad Suidam in v.* Eustathius vbi de Cephisso agit *ad Il. B. v.* 523. p. 275. *ed. Rom.* hunc Hesiodo versum tribuit:

Ὅς τε λιλαίηθεν προχέει καλλίῤῥοον ὕδωρ.

At is debetur Homeridae *Hymn. in Apollin. v.* 241. Crediderim tamen eodem et Hesiodum vsum esse: quem Strabo lib. IX. p. 424. copiose de Cephisso scripsisse refert, allato etiam hoc fragmento:

Ὅς τε παρὰ Παναπῖδα Γλήνιόν τ' ἐρυμνὴν
Καί τε δι' Ὀρχομενὸν εἰλιγμένος εἴσι δράκων ὥς.

Posteriorem fragmenti versum citat Theon *in Arati Phaenom.* v. 45. 46. vbi ab indoctis librariis adeo contaminatus est, vix vt pristinae lectionis vestigium appareat:

Καί τε διερχόμενος ἑπειγμένος ἐσὶ δράκων ὥς.

Reuoca lectionem antiquam quae est apud Strabonem. Atque haec iam scripseram et cum amicis communicaram, cum idem notasse viderem eruditissimum Heringa *Observ.* c. II. p. 18. Iuuat praeterea vnum alterumque Hesiodi ἀποσπασμάτιον restituere. Scholiastae Apollon. Rh. L. I. *v.* 456. si credimus, dixit Hesiodus — λαροῖς ποσί — pro τοῖς κατ' ὄψιν ἥδεσιν. Idem fragmentum vno verbo auctius profert Etym. M. *v.* Λάρον

— — Βαίνε λαροῖς ποσί — —

Sylburgio βαίνε suspectum est, nec ipsi, an verum sit βαίνεδα, satis liquet. Ego duplicem in his errorem deprehendo, alterum librarii, alterum Grammaticorum. Dedit enim Hesiodus:

— — Βαίνον λιπαροῖς ποσί — —

Ita passim Homerus, a quo vix discedit Hesiodus. Rursus Etymol. M. *v.* Ἀμαρυσσω, hoc Hesiodeum affert:

— Χαριτων ἀμάρυγματ' ἔχουσα —

Nusquam hoc reperio in Hesiodeis, quae extant. Neque tamen ex deperditis hausum putem: cum nihil fere Etymologus in toto opere afferat, quod non vel in ipso Hesiodo, vel in Scholiastis adhuc superstitibus legatur. Quid ergo? Locus commodus in editis indagandus est, quem id olim occuparit. Et ecce feliciter reperimus. Nam Schol. Pindari *Pyth. IV. init.* Tale ex Ἠοίαις fragmentum seruauit:

Ἠ οἵη Φθίη Χαρίτων ἀπὸ κάλλος ἔχουσα
Πιερίδ' ἀμφὶ ῥόῳ καλὴ ναίουσα Κυρήνη.

Hic olim elegantius legebatur:

Ἠ οἵη Φθίη Χαρίτων ἀμάρυγματ' ἔχουσα.

Καὶλος ex interlineari gloſſa in textum delapſum, ἀμάρυγμα expulit de legitima poſſeſſione. Minime ignorandum eſt, quam frequens ſit hoc corruptelae genus. Eſt mihi ad manum Orphei locus, vbi verbum, quod explicatur, cum gloſſae parte in textu remanſit. *Argonaut.* v. 926.

Δεινὸς ὄφις, θνητοῖς ὁλοὸν τέρας, ἠ φατὸν εἰπεῖν.

Emendauimus haut dubitanter:

Δεινὸς ὄφις, θνητοῖς ὁλοὸν τέρας, ἔτι φατειόν.

Εἰπεῖν ſupereſt ex gloſſa interlineari, ὃ ἀ δύναταί τις εἰπεῖν. Infra v. 973. 974. 975.

[illegible] ἐιλόμορφος ἵκανε
Τρισσοκέφαλος ἰδεῖν, ὁλοον τέρας, ἔτι δαητον
Ταρταρόφιν Ἐχίδνη. — —

Δαητὸν etſi analogia defendi poteſt, tamen minus aptum eſt huic loco. Ne dubites quin Poëta ſic dederit:

Τρισσοκέφαλος ἰδεῖν, ὁλοὸν τέρας, ἔτι φατειόν.

Heſiod. [illegible]

Ἐν μέσσῳ δὲ δράκοντος ἦν φόβος, ἔτι φατειός.

Et v. 161.

Ἐν δ' ὀφίων κεφαλαὶ δεινῶν ἔσαν, ἔτι φατειῶν.

Rubnkenius Ep. Crit. I. p. 55. et p. 66. ſ.

Ad Theog. Vſ. 106. 899. 1013. 1016.: ad Εργ. Vſ. 92. 123. 288. iuuat conſuluiſſe, quae e tribus codicibus et antiquis editionibus, de Varietate lectionis et diuersa ſcriptura, deque interpolationibus attulit *Doruillius* Obſeru. Miſcell. Vol. II. Tom. III. p. 317. et 319.

Quod autem v. 77. fragmentum legitur, id fere, ſicut a Robinſono editum eſt, emendarunt etiam *Porterus* ad Lycophr. v. 248, et *Adr. Heringa* Obſern. Critic. c. II. p. 19.

ΟΜΗΡΟΥ ΚΑΙ ΗΣΙΟΔΟΥ

ΑΓΩΝ

HOMERI ET HESIODI

CERTAMEN

CVM

PRAELOQVIO ET ANNOTATIONIBVS

IOSVAE BARNESII.

PRAELOQVIVM IOSVAE BARNESII.

De hoc *Homeri* et *Heſiodi* Certamine nonnihil videtur congruum praelibare. *Varro* quidem apud *Gellium*, l. 3. c. 11. de Homero et Heſiodo non dubium eſſe ait, quin aliquo tempore eodem vixerint, idque ex *Epigrammate* oſtendi, quod in *Tripode* ſcriptum eſt, qui in monte *Helicone* ab *Heſiodo* poſitus traditur. Videtur hoc ipſum etiamnum exſtare apud *Dionem* et *Anthol.* l. 3. fol. 270. Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκεν, Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον. Fertur et aliud Epigramma, quo memoratur, *Heſiodum* cum *Homero* aliquando certaſſe, at non in *Chalcide*, quod aliud teſtatur, verum in *Delo*: et hi verſus ipſius Heſiodi nomine proferuntur:

*) Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτον ἐγὼ καὶ Ὅμηρος ἀοιδοὶ
Μέλψαμεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδήν,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσοκόμην· ὃν τέκε Λητώ.

Verum hoc carmen nec victum *Homerum*, nedum contendiſſe memorat; at ſolummodo vtroſque *Apollinem* celebraſſe. Exſtat quidem apud ipſum Heſiodum locus, qui illum ad exſequias *Amphidamantis* hymno certaſſe dicat, et victoriam reportaſſe, victoriaeque praemium, *tripodem*; quem et *Muſis* dedicaſſe: at nihil ibi de victo *Homero*; quae res ſi vera eſſet, maioris foret *Heſiodo* gloriationis argumentum, Opp. et Dier. l. 2. v. 652.

*) Duo priores verſus apud Euſtath. fol. 5. et Scholiaſt. fol. 5. et Schol. Pindari ad Nemeon. 2. Vltimus verſus additur his, in *Heſiodi* vita, a *Lilio Gyraldo* conſcripta.

Ἐνθάδ' ἐγὼν, ἐπ' ἀέθλα δαΐφρονος Ἀμφιδάμαντος,
Χαλκίδα τ' εἰσπέρησα. τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ
Ἆθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες· ἔνθά με φημὶ
Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα.
Τὸν μὲν ἐγὼ Μούσῃς Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα,
Ἔνθα (*) με τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς.

Plures tamen etiam docti homines, nec heri illi, aut nudius tertius, huius *Concertationis* meminerunt, quales sunt *Plutarchus* Sympos. l. 5. Quaest. 2. et in Conu. Sept. Sapient. fol. 153. item *Philostratus* in Heroicis; *Libanius* in Socratis Apologia §. 29. f. 633. *Ioh. Tzetzes* Prolegg. ad Hesiodum, *Eustathius* in Prooemio fol. 3. lin. 47. cuius verba mox proferenda in Notis ad hoc *Certamen*. Praeterea videsis *Iani Rutgersii* Varias Lectiones. *Dan. Heinsii* Introductionem ad Hesiod. c. 18. et *Erasmum* denique in Adagio Πάνδος ψῆφος· nec non *Ioh. Alb. Fabricii* Biblioth. Gr. I. Volum. l. 2. c. 8. §. 2. fol. 370.

Nos nihil hic disputamus, vtrum opus hoc sit *genuinum*, an non; moneo tantum, opus esse prudentiae plenum, et *Homeri* famae et nomini destinatum; licet illum exhibeat victum: nam id certe non sine *iudicum* iniquitate, nec cum vllo *Hesiodi* merito. Quod si post *Hadriani* Imperatoris tempora, hoc, quod prae manibus habemus, sit scriptum; nihil tamen impedit, quin res ipsa sit longe antiquior, et breuia illius momenta diu ante sint hinc inde sparsa et conseruata; tum vero tandem collecta et orbi litterato exhibita. Atque haec de hac re sufficiant.

(*) Confer. Hesiod. Theog. 22.

ΟΜΗΡΟΥ ΚΑΙ ΗΣΙΟΔΟΥ ΑΓΩΝ.

Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον τὰς θειοτάτας Ποιητάς, πάντες ἄνθρωποι πολίτας ἰδίους εὔχονται γενέσθαι· ἀλλ' Ἡσίοδος μὲν τὴν ἰδίαν ὀνομάσας πατρίδα πάντας τῆς φιλονεικίας ἀπηλλάξεν, εἰπών, ὡς ὁ πατὴρ αὐτῦ, [a) Κύμην Αἰολίδα προλιπὼν ἦλθεν εἰς Βοιωτίαν,]

b) Εἵσατο τ' ἀγχ' Ἑλικῶνος, οἰζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ἀσκρῃ, χείμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ.

Ὅμηρον δὲ πᾶσαι, ὡς εἰπεῖν, αἱ πόλεις, καὶ οἱ ἔποικοι αὐτῶν, παρ' ἑαυτοῖς γεγενῆσθαι λέγουσι· καὶ πρῶτοί γε Σμυρναῖοι, Μέλητος ὄντα τὸν παρ' αὐτοῖς ποταμὸν, καὶ Κρεθηίδος Νύμφης, κεκλῆσθαί φασι πρότερον, Μελησιγένη· ὕστερον μέντοι τυφλωθέντα Ὅμηρον μετωνομασθῆναι, διὰ τὴν παρ' αὐτοῖς ἐπὶ τῶν τοιούτων

HOMERI ET HESIODI CERTAMEN.

Homerum et Heſiodum, Poëtarum excellentiſſimos, omnes ſuos fuiſſe cives gloriantur. Heſiodus autem, ſua patria nominata, omnem contentionem diremit, dicens de patre ſuo,

Habitauit autem prope Heliconem miſero in vico,
Aſcra, hieme malo, aeſtate autem moleſto, nunquam bono.

Homerum autem omnes pene vrbes, earumque coloni apud ſe natum affirmant: primi quidem Smyrnaei Meletis, patrii fluuii, et Critheidos Nymphae filium fuiſſe, et exinde Meleſigenem primo nominatum dicunt; deinde vero, cum caecus factus eſſet, Homeri nomen accepiſſe, quod quidem

a) Κυμ. Αἰολ. προλ.] Ex ſum ſupplendum; οἴκοθεν. ipſo Heſiodo v. 634. Voces; b) Εἵσατο] γρ. νάσσατο, ἦλθεν εἰς Βοιωτίαν, ad ſen- Heſiod. ibid. v. 637.

συνήθη περσηγορίαν. Χῖοι δὲ πάλιν τεκμήρια φέρουσιν, ἴδιον εἶναι πολίτην c) αὐτῶν, λέγοντες, καὶ περισώζεσθαί τινας ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ παρ' αὐτοῖς, Ὁμηρείδας καλουμένους. Κολοφώνιοι δὲ καὶ τόπον δεικνύουσιν, ἐν ᾧ φασὶν αὐτὸν γράμματα διδάσκοντα τῆς ποιήσεως ἄρξασθαι, καὶ ποιῆσαι πρῶτον τὸν Μάργιτην.

Περὶ δὲ τῶν γονέων αὐτοῦ πάλιν πολλὴ διαφωνία παρὰ πᾶσίν ἐστιν. Ἑλλάνικος μὲν γὰρ καὶ Κλεάνθης, d) πατέρα αὐτοῦ Βίωνα λέγουσιν. Εὐμαίων δὲ, Μέλητα· Καλλικλῆς δὲ, e) Δμασαγόραν; Δημόκριτος δὲ Τροιζήνιος, Δαίμονα ἔμπορον· ἔνιοι δὲ, Ταμύραν· Αἰγύπτιοι δὲ, Μενέμαχον, [τὸν] προγραμματέα· εἰσὶ δ', οἱ Τηλέμαχον, τὸν Ὀδυσσέως, μητέρα δ', οἱ μὲν Μητιν· οἱ δὲ Κριθηίδα· οἱ δὲ, f) Θεμιστῶ· οἱ δὲ

imponere vifu priuatis in ifta regione mos erat. Chii rurſus argumenta adhibent, quibus eum ciuem eſſe ſuum euincant, dicentes, etiamnum apud ſe reſtare quoſdam de genere eius, Homeridas appellatos. Colophonii autem vel locum oſtentant, in quo dicunt eum, dum litteras doceret, poëſin primo attigiſſe, initio facto a poëmate, quod nuncupatur ὁ Μαργίτης.

De parentibus autem eius ſumma eſt apud omnes diſceptatio. Hellanicus quidem et Cleanthes dicunt, patrem eius, Bionem fuiſſe; Eumaeon autem, Meletem; Callicles, Dmaſagaram; Democritus Troezenius, Daemonem mercatorem; quidam vero Tamyram; Aegyptii autem Menemachum illum) ſcribam; ſunt etiam, qui Telemachum Vlyſſis, filium. Matrem autem eius, hi, Metin; hi, Critheida; hi, Themiſto;

c) Αὐτῶν] addo.

d) Πατέρα αὐτοῦ] Has voces recte additas agnoſcet, qui ſequens τὸν μητέρα adverterit. Idem dicendum mox ad τόν, et ſimilia, quae vncinis inclusa videris.

e) Δμασαγόραν] Ita pro δμασαγορ, ex Euſtathio. Vid. Not. in Textum ad Odyſſ. μ. 63.

f) Θεμιστῶ] Ita pro Θεμώ ſcribendum cenſeo, vt et Εὐγναθῶ, pro εὐναρτο Εὐγνωθῶ, cum illud ab εὖ et γνάθος ortum ſit, quemadmodum τῷ καλλιπάρῃος, at hoc ſit monſtrum potius, quam nomen.

g) Καλ-

Εὐγναθῶν ἔνιοι δὲ Ἰθακησίαν τινὰ, ὑπὸ Φοινίκων ἀπεμποληθεῖσαν· οἱ δὲ, g) Καλλιόπην, τὴν Μῶσαν· τινὲς δὲ, Πολυκάστην, τὴν Νέστορος. Ἐκαλεῖτο δὲ, Μέλης· ὡς δέ τινές φασι, Μελησιγένης· ὡς δὲ ἔνιοι, Αὐλήτην ὀνομασθῆναι αὐτόν φασι. τινὲς Ὅμηρον, διὰ τὸ τὸν πατέρα αὐτῦ b) ὅμηρον δοθῆναι ὑπὸ Κυπρίων Πέρσαις· οἱ δὲ, διὰ τὴν πήρωσιν τῶν ὀμμάτων· παρὰ γὰρ τοῖς i) Αἰολεῦσιν ὕτως οἱ τυφλοὶ καλῦνται.

hi Eugnatho, aliqui vero Ithacenſem quandam a Phoenicibus in ſeruitutem venditam; alii Calliopen, Muſam; alii, Polycaſten, Neſtoris filiam. Vocabatur autem Meles, vel, vt alii ferunt, Melaſigenes; vel ſecundum nonnullos, Auletes; aliqui vero Homerum nominatum praedicant ex eo, quod pater eius in obſidem Perſis a Cypriotis traditus fuerit; alii vero, ob coecitatem; ita enim coeci ab Aeolis vocantur.

g) Καλλιόπην τ. M.] Suidas V. Ὅμηρος, ὁ Πυθιήτης, Μέλητος, τὸ ἐν Σμύρνῃ ποταμῷ, καὶ Κριθηΐδος· ὡς δὲ ἄλλοι, Ἀπόλλωνος καὶ Καλλιόπης, τῆς Μούσης.

b) ὅμ. δοθ.] Suidas Ὅμηρον, παρὰ Θεσπιδίδῃ, ἐνέχυρον, τὸ εἰς εἰρήνην διδόμενον ἐπὶ συνθήκαις. Αἰλιανὸς· Ὅ δὲ ὑφαιρεῖται τὸν κώδωνα καὶ φιλίας σύμβολον καὶ ὅμηρον πρῶτον κομίζει τῷ ἑταίρῳ αὐτῦ. Ὅμηροι δέ εἰσιν, οἱ ἐπὶ συμβιβάσει διδόμενοι. ὁμηρῆσαι γὰρ τὸ συμβαλεῖν. Θεόπομπος δὲ ὁμηρεῖν φησι, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λέγεσθαι τὸ ἀκολουθεῖν. τὰς ἐπ' ἀκολουθίᾳ τῶν ὡμολογημένων διδομένους, ἐντεῦθεν Ὁμήρους φασὶ λέγεσθαι. Vid. ad Odyſſ. π, 468. et Heſych. v. Ὅμηρος.

i) Αἰολ. οἱ π. ὀμ. καλέονται] Vid. Etymol. M. v. Ὅμηρος. Huiuſmodi ineptias in etymologiis Graeci more ſuo commenti ſunt, verae originis ignari; nempe qui omnia ad ſuam linguam referre ſolebant. Dixerunt itaque Ὅμηρος, ὁ μὴ ὁρῶν, et hinc Homerus caecus. Heſychius Mileſius, Ὅμηρος, ἰσορρεῖται γενέσθαι τυφλός· ὡς μὴ ἠτιμωθεὶς ἐπιθυμίας, ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἔρχεται. Verum ab *Omer*, Participio Hebraico verbi *Amar*, ductam vocem putant veriſimilius nonnulli, vt alias proba-

k) Νες.

Ὅπερ δὲ ἀκηκόαμεν, ἐπὶ τῷ θειοτάτῳ αὐτοκράτορος Ἀδριανῷ; εἰρημένον ὑπὸ τῆς Πυθίας περὶ Ὁμήρου ἐκθησόμεθα· ἐῷ γὰρ βασιλέως πυθομένου, πόθεν Ὅμηρος, καὶ τίνος· ἀπεφοίβασε δὲ Ἑξαμέτρῳ τόνδε τὸν τρόπον·

Ἀγνωστόν μ' ἔρεαι γενεὴν καὶ πατρίδα γαῖαν·
Ἀμβροσίης Σειρῆνος· ἔδος δ' Ἰθακήσιός ἐστιν
Τηλέμαχος δὲ πατὴρ καὶ k) Νεσσοῆς l) Ἐπικάστη
Μήτηρ, ἣ μιν ἔτικτε βροτῶν πολὺ πάνσοφον ἄνδρα.

m) Οἷς μάλιστα δεῖ πιστεύεσθαί τε τὸν πυθόμενον, καὶ τὸν ἀποκρινάμενον· ἄλλως τε, ὅτῳ τῷ ποιητῇ μεγαλοφυῶς τὸν προπάτορα διὰ τῶν ἐπῶν δεδοξάκοτος.

Quod vero audiuimus, Adrianum *sc.* diuinum illum Imperatorem, Pythiam de Homero conſuluiſſe, id exponemus. Cum enim rex ille interrogaret, quo patre et matre natus fuerit Homerus, huiuſmodi reſponſum verſibus Hexametris comprehenſum emiſit:

Ignotum me percontaris genus, et patriam
Diuini Seirenis: patria certe eſt Ithacenſis.
Telemachus vero pater, et filia Neſtoris Epicaſte
Mater, quae eum peperit hominum longe ſapientiſſimum.

Quibus omnino fides eſt adhibenda, et eius gratia, qui interrogauit, et eius, qui reſponſum dedit; praeſertim vero cum ipſe poëta (Vlyſſem) auum ſuum tam magnifice carminibus celebrauerit.

k) Νες. Ἐπικ.] Neſtoris filiae nomen Πολυκάστη, *Heſiodo*, Τηλεμάχῳ δ' ἄρ' ἔτικτεν εὐζώνος Πολυκάστη, Νέσσορος ὁπλοτάτη κούρη Νηληιάδαο, Περσέπολιν μιχθεῖσα δι' χρυσόθρονον Ἀφροδίτην. Suidas V. Ὅμηρος· κατὰ δὲ ἄλλους, Τηλεμάχῳ, τῷ Ὀδυσσέως, καὶ Πολυκάστης, τῆς Νέσσορος. Adeo et Suidas videtur ad hoc oraculum reſpexiſſe.

l) Γρ. Πολυκάστη Heſiod. Vid. Not.

m) Οἷς μ. δ. π.] Hinc apparet Auctorem huius Certaminis, *Ethnicum* fuiſſe, cum haec ſcriberet; quod *Adriano* Imperatori et *Pythio* daemoni tantopere fidendum putaret. At ſi *Pythius* vere locutus, quomodo hoc *Heſiodo* ignotum; qui *Telemachi* et *Polycaſtae* non niſi vnum memorat filium, *Perſepolin*?

n) Ἀπόλ-

Ἔνιοι δὲ μὲν ἂν αὐτὸν προγενέσθαι Ἡσιόδου φασὶν εἶναι· τινὲς δὲ, νεώτερον, καὶ συγγενῆ. Ἀπόλλωνός φασι καὶ Θοώσης, τῆς Ποσειδῶνος γενέσθαι Λῖνον. Λίνῳ δὲ, Πίερον· Πιέρῳ δὲ καὶ Νύμφης, Μεθώνης, Οἴαγρον· Οἰάγρῳ δὲ, καὶ Καλλιόπης, Ὀρφέα· Ὀρφέως δὲ ο) Ὄρτην, τὸν δὲ Ἁρμονίδην· τοῦ δὲ, Φιλοτέρπην· τοῦ δὲ, Εὔφημον· τοῦ δὲ, Ἐπιφραάδην· τοῦ δὲ, Μελάνωπον· τούτου δὲ Δῖον καὶ Ἀπέλλαιον. Δίῳ δὲ καὶ Κυκλιήδης, τῆς Ἀπόλλωνος θυγατρὸς, Ἡσίοδον καὶ Πέρσην. Πέρσῳ δὲ, Μαίονα· Μαίονος δὲ θυγατρὸς [p) τῆς Κριθηίδος] καὶ Μέλητος, τοῦ ποταμοῦ, Ὅμηρον.

Τινὲς δὲ συνακμάσαι φασὶν αὐτοὺς· ὥστε καὶ ἀγωνίσασθαι ὁμόσε, ἐν Αὐλίδι τῆς Βοιωτίας· ποιήσαντα γὰρ τὸν Μαργίτην, Ὅμηρον, περιέρχεσθαι κατὰ πόλεις ῥα-

Alii autem dicunt, antiquiorem eum Hesiodo fuisse; nonnulli autem iuniorem, et cognatum. Ab Apolline, vt dicunt, et Thoosa, Neptuni filia, genitus erat Linus; a Lino Pierus; a Piero et Nympha Methone Oeagrus; ab Oeagro et Calliope Orpheus; ab Orpheo Ortes; ab eo Harmonides; ab eo Philoterpes; ab eo Euphemus; ab eo Epiphrades; ab eo Melanopus; ab eo Dius et Apellaeus; a Dio vero, et Cyclide Apollinis filia, Hesiodus et Perses; a Perse Maeon; a (Cyclide) vero Maeonis filia, et Melete fluuio, Homerus.

Aliqui autem eos vna floruisse dicunt, simulque certasse Aulide in Boeotia. Homerum enim, cum poema suum, Mar-

n) Ἀπόλλωνος Φ. καὶ Θοώσης τῆς Η. γενέσθαι] Suidas paullo aliter hanc genealogiam dedit: Ὅμηρος. Εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσι· πατρὸς μὲν Μαίονος, μητρὸς Ἀθηνάιδος, Θρᾴκης· Λίνος τοῦ θεοῦ Πιέρου· τοῦ δὲ, Οἰάγρου· τοῦ δὲ, Ὀρφεύς· τοῦ δὲ, Δρῆς· τοῦ δὲ, Εὔκλους (ita legendum pro Εὐκλῆς)· τοῦ δὲ, Ἰδμονίδης· τοῦ δὲ, Φιλοτέρπης· τοῦ δὲ, Εὔφημος· τοῦ δὲ, Ἐπιφράδης· τοῦ δὲ, Μελανώπτος· τοῦ δὲ, Ἀτέλλης (ita pro Ἀπελλῆς) τοῦ δὲ, Μαίων· ὃς ἦλθεν ἅμα παῖς Ἀμαζόσιν εἰς Σμύρνην, καὶ γήμας Ἐώμητιν, τὴν Εὐέπτης, τοῦ Μνησιγένους, ἐποίησεν Ὅμηρον.

o) An Ὄθρυν?

p) Κριθηίδος] has voces reſtituo ex hiſtoria.

q) Ἐσιν

ψωδῦντα· ἐλθόντα δὲ καὶ εἰς Δελφούς, περὶ τῆς πατρίδος αὐτῷ πυθέσθαι, τὸν εἰπεῖν τὴν δὲ Ἰθάκην εἰπεῖν,

q) Ἔστιν Ἴος νῆσος, μητρὸς πατρίς· ἣ σε θανόντα
Δέξεται· ἀλλὰ r) νέων παίδων αἰνίγματα φυλάξαι.

Τὸν δὲ, ἀκούσαντα, περιπλαθῆναι μὲν τὴν εἰς Ἴον ἄφιξιν, διατρίβειν δὲ περὶ τὴν ἐκεῖ χώραν. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Γανύκτωρ s) ἐπιτάφιον τῷ πατρὸς Ἀμφιδάμαντι

gitem compoſuiſſet, id canentem vbes circumiſſe; cum Delphos vero aduenisſet, de patria ſua percontatum quaenam eſſet; Pythiam autem reſpondiſſe;

Est Ios insula, matris patria, quae te mortuum
Accipiet; ſed iuuenum aenigma caue.

Eum autem, hoc audito reſponſo, in Ium noluiſſe proficiſci, ſed in illa regione commoratum. Hoc vero tempore Ganyctor funebres ludos patri ſuo Amphidamanti, Euboeae regi,

q) Ἔστιν Ἴος νῆσος] Hoc oraculum extat in Plutarchi vita Homeri, vbi et aliud oraculum prolixius; item Pauſaniae Phocic. c. 24. Plinius l. 4. c. 12. *Ios, Homeri* ſepulcro nobilitata.

r) νέων π. α. Φυλ.] De hac re Herodot. in Homeri vita, et ab illo alii, nec non aliud oraculum, apud Plutarch. et Euſeb.

Ἐν τῇ σοὶ μοῖρ' ἐξι τελευτῆσαι βιότοιο
Εὖτ' ἂν ἀπὸ γλώσσης παίδων μὴ γνῶς ἐπακοῦσαι
Δυσξύνετον σκολιοῖσι λόγοις εἰρημένον ὕμνον.

Suidas tamen negat illum, ex dolore ob aenigmatis perplexitatem concepto, fato conceſſiſſe: res enim erat ludicra, ſed ex morbo, ἐξ ἀσθενείας ἃ παρὰ τὸ μὴ γνῶναι τὸ παρὰ τῶν παίδων λεχθὲν ἔπαθε, οἱ νῦν τινες.

s) ἐπιτάφιον] Subaudi ἀγῶνα. Mos perantiquus ad regum aut principum funera certare; vt ex Homero conſtat, qui de *Euryalo* Iliad. ψ, 679. Ὅς ποτε Θήβας ἐλθὼν δεδμήτους Οἰδιποδάο Ἐς τάφον. Tale certamen et ipſe deſcribit ad *Patrocli* funus, ψ, v. 258. etc. — et ad ipſius *Achillis* Odyſſ. ω, v. 87. excepto, quod ingeniorum certamen, decori memor, ibi omittat, nempe inter *arviatos*; licet alias et ipſe etiam huius rei nemineriit, videl. hymn. in Apoll. v. 149. Οἱ δέ σε πυγμαχίῃ, ἢ καὶ ὀρχηθμῷ, ἠδ' ἀοιδῇ, Μνησάμενοι τέρπουσιν, ὅταν ςήσωνται ἀγῶνα. Inter veteres etiam noſtros Britannos ingenio-

rum

νος, βασιλέως Εὐβοίας, ἐπιτελῶν, πόνους τοὺς ἐπὶ ταφῇ ἄνδρας ἀ μόνον ῥώμῃ, καὶ τάχει, ἀλλὰ καὶ σοφίᾳ, ἐπὶ τὸν ἀγῶνα μεγάλοις δώροις τιμῶν συνεκάλεσε· καὶ ὅτου ἦν ἐκ τύχης, ὡς φασι, συμβαλόντας ἀλλήλοις ἦλθον εἰς τὴν Χαλκίδα, Ὅμηρός τε καὶ Ἡσίοδος.

Τῶν δὲ ἀγῶνος ἄλλοι τε τινὲς τῶν ἐπισήμων Χαλκιδέων ἐκαθέζοντο κριταὶ, καὶ μετ' αὐτῶν Πανοίδης, ἀδελφὸς ὢν τοῦ τετελευτηκότος· ἀμφοτέρων δὲ τῶν ποιητῶν θαυμαστῶς ἀγωνισαμένων, ἐ) νικῆσαι φασι τὸν Ἡσίοδον τὸν τρόπον τοῦτον· προελθόντα γὰρ εἰς τὸ μέ-

instimens, omnes non robore solum et velocitate, sed sapientia etiam praecellentes viros, magnis praemiis ad certamen invitabat: illi autem fortuito, ut dicunt, sibi invicem obuii Chalcida venerunt, Homerus et Hesiodus.

Certaminis autem iudices constituebantur aliqui maxime conspicui Chalcidensibus viri, et inter eos Panoedes, defuncti regis frater; et vtroque poeta admirabiliter certante, Hesiodum tandem hoc modo vicisse dicunt: In medium enim

orum certamina fuerunt celebrata, praemiis additis ingentibus qualia aureae, aut argenteae, citharae, etc. vt *Selidenus* notat, ad *Drayzonii* Polyolbion fol. 67. Vid. quae Nos ad Anacreon. v. 855, et v. 992.

ἰδαις, καὶ λέγειν ζητητέον ἐν τοῖς εἰς τοῦτο γεγραμμένοις, ἐν οἷς ἐκεῖνται καὶ τὰ ζητήματα τῆς Ἰλιάδος. Multo minus, vt Ioh. Alb. Fabricius, Vir infinitae lectionis, *Vicerit itaque* Homerum, *aetate proiectum, vicerit, inquam*, Homerum, *illum celebratissimum*, Hesiodus *florens adhuc annis*; *vt* Aeschylus *senex victus est a puero Sophocle*. Dicendum potius, *Victus est, non iudicio*, sed *praeiudicio*; *non iure*, sed *iniuria*; *non ingenio*, sed *fraude*; *non rei merito*, sed *iudicum ignorantia, aut malevolentia*; *quale iudicium haud raro subtisse summos Viros constat.*

ε) Νικ. Φ. τ. Ησ. τ. τρ. τοῦτον] Cum ergo Hesiodo victoria non iure sit data, quod et Auctor Certaminis agnoscit, et res ipsa legentibus sit manifesta, non erat, vt Eustathius ita loqueretur, Εἰ δὲ καὶ ἔκρισεν Ὅμηρος Ἡσιόδῳ τῷ Ἀσκραίῳ, καὶ ἔπταθη, ὅπερ ὄκνος τοῖς Ὁμη-

ε) Ita

σὲν πυνθάνεσθαι τὸν Ὅμηρον, καθ' ἓν ἕκαστον τὸν δὲ Ὅμηρον ἀποκρίνασθαι· φησὶν οὖν Ἡσίοδος,

Υἱὲ Μέλητος, Ὅμηρε, θεῶν ἀπὸ μήδεα εἰδὼς,
Εἰπὲ ἄγε μοὶ πάμπρωτα, τί φέρτατόν ἐστι βροτοῖσιν;

Ὅμηρος, y) Ἀρχὴν μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον·
Φύντα δ', ὅπως ὤκιστα πύλας ἀίδαο περῆσαι.

Ἡσίοδος τὸ δεύτερον,

Εἰπὲ ἄγε μοὶ καὶ τοῦτο, θεοῖς ἐπιείκελ' Ὅμηρε,
Τί y) θνητοῖσιν ἄριστον· ὀΐεαι ἐν φρεσὶν εἶναι;

Ὁ δὲ Ὅμηρος,

z) Ὁππόταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ κατὰ δῆμον ἅπαντα·
Δαιτυμόνες δ' ἀνὰ δώματ' ἀκουάζωνται ἀοιδῆς,
Ἥμενοι ἑξείης· παρὰ δὲ πλήθωσι τράπεζαι
Σίτου καὶ κρειῶν· μέθυ δ' ἐκ κρητῆρος ἀφύσσων
Οἰνοχόος φορέῃσι, καὶ ἐγχείῃ δεπάεσσιν
Τοῦτό τι μοὶ κάλλιστον ἐνὶ φρεσὶν εἴδεται εἶναι.

prodeuntem quaestiones seriatim Homero proposuisse, Homerum autem respondisse: Dicit igitur Hesiodus,

Fili Meletis, Homere qui a diis sapientiam obtinuisti,
Age, dic mihi primum, quid optimum sit mortalibus?

Homerus. *Primum quidem non nasci mortalibus est optimum*
Natum vero, quam primum Orci portas transire.

Secunda vice Hesiodus,

Age, dic mihi et hoc, diis similis Homere,
Quid mortalibus (dum viuant) existimas optimum esse

Homerus. *Quoties laetitia quidem detineat populum vniuersum,*
Conuiuantesque per domum audiant cantorem
Sedentes ordine; iuxta itidem impleantur mensae
Pane et carnibus; vinumque ex cratere hauriens
Pincerna adferat, et infundat poculis;
Hoc quidem mihi pulcherrimum in mente videtur esse.

y) Ita Salomon Prouerb. 7, 1. *Dies mortis potior die natiuitatis.*

y) hoc est, dum in hac misera degunt vita.

z) Odyss. ι, v. 6. vbi totus fere hic locus. Et ibi v. 3. accedit huic etiam loco Salomonis suffragium.

a) Haec

Ῥηθέντων δὲ τῶν ἐπῶν, ἔτι σφοδρῶς φασι θαυμασθῆναι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τὰ ἔπη, ὥστε χρυσᾶς αὐτὰ στίχους προσαγορευθῆναι· καὶ ἔτι καὶ νῦν, ἐν ταῖς κοιναῖς θυσίαις πρὸ τῶν δείπνων καὶ σπονδῶν προκατεύχεσθαι πάντας.

Ὁ δὲ Ἡσίοδος ἀχθεσθεὶς τῇ Ὁμήρου εὐημερίᾳ, ἐπὶ τὴν τῶν ἀπόρων ὥρμησεν ἐπιζήτησιν, καὶ φησὶ τάδε τοὺς στίχους.

a) Μῦσ' ἄγε μοι τὰ ἐόντα, τὰ τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Τῶν μὲν μηδὲν ἄειδε· σὺ δ' ἄλλης μνῆσαι ἀοιδῆς.

Ὁ δὲ Ὅμηρος, βουλόμενος ἀπολυθῆναι τὴν ἀπορίαν λῦσαι, φησὶν,

b) Οὐδέποτ' ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ c) καναχήπεδες ἵπποι
Ἄρματα d) συντρίψουσιν, e) ἐρίζοντες περὶ νίκης.

Καλῶς δὲ καὶ ἐν τούτοις ἀπαντήσαντος, ἐπὶ τὰς ἀμφιβόλους γνώμας ὥρμησεν ὁ Ἡσίοδος, καὶ πολυειδεῖς στίχους λέγων, ἕξ ἢ καθ' ἕνα ἔπος συμφώνως ἀποκρίνασθαι

His vero recitatis carminibus, adeo vehementer omnes Graecos ea admiratos fuisse dicunt, vt exinde aurea carmina nominarentur, et his etiam temporibus in publicis sacrificiis pro communi precationis formula ante coenas, et libationes diuulgentur.

Hesiodus autem, Homeri famam aegre ferens, ad intricatas deinde quaestiones pergit, et hos versus recitat,

Musa, age, mihi praesentia, futura, et praeterita,
Eorum nihil cane; tu vero aliam profer cantilenam.

Homerus vero carmine consequente difficultatem soluere cupiens, dicit,

Nunquam circa Iouis tumulum sonipedes equi
Currus, collidentes, contendentes pro victoria.

His igitur pulchre expeditis, ad ambiguas sententias processit Hesiodus, et plures versus recitaturus, voluit vt eorum singu-

a) Haec Homero male tribuit Lil. Gyrald. in Hesiodi Vita.

b) vt haec, Hesiodo, Gyrald.

c) γρ. περάτεροι ἵπποι.

d) γρ. συντριψουσιν.

e) γρ. ἐπιγόμενοι. Lil. Gyrald.

τὸν Ὅμηρον· ἔστιν ἂν ὁ μὲν πρῶτος Ἡσιόδου· ὁ δὲ ἐξῆς, Ὁμήρου· ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ δύο στίχων τὴν ἐπερώτησιν ποιουμένου τοῦ Ἡσιόδου.

Ἡσ. Δεῖπνον ἔπειθ' εἵλοντο βοῶν κρέα, καὶ αὐχένας ἵππων
Ὁμ. Ἕλλυον ἱδρώοντας· ἐπεὶ πολέμοιο κορέσθην.
Ἡσ. Καὶ Φρύγες, οἳ πάντων ἀνδρῶν ἐπὶ νηυσὶν ἄριστοι,
Ὁμ. Ἀνδράσι λῃϊσσῆσιν ἐπ' ἀκτῆς δόρπου ἐλέσθαι.
Ἡσ. Ἡρακλέης ἀπέλυσεν ἀπ' ὤμων καμπύλα τόξα,
Ὁμ. Χερσὶ βαλὼν ἰοῖσιν ὅλων κατὰ φῦλα χιγάντων.
Ἡσ. Οὗτος ἀνὴρ ἀνδρός τ' ἀγαθοῦ, καὶ ἀναλκιδός ἐστι
Ὁμ. Μητρός· ἐπεὶ πόλεμος χαλεπὸς πάσῃσι γυναιξίν.
Ἡσ. Οὔτ' ἄρα σοί γε πατὴρ ἐμίγη καὶ πότνια μήτηρ
Ὁμ. Σῶμα τόγ' ἐσπείραντο διὰ χρυσέην Ἀφροδίτην.
Ἡσ. Λυτὰρ ἐπεὶ δμήθη γάμῳ, Ἄρτεμις ἰοχέαιρα
Ὁμ. Καλλιστὼ κατέπεφνεν ἀπ' ἀργυρέοιο βιοῖο.
Ἡσ. Ὡς οἱ μὲν δαίνυντο πανήμεροι, οὐδὲν ἔχοντες
Ὁμ. Οἴκοθεν· ἀλλὰ παρεῖχεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων.
Ἡσ. Δεῖπνον δειπνήσαντες, ἐνὶ σποδῷ αἰθαλοέσσῃ

lis, alii poſt alium, Homerus congruenter reſponderet. Prior igitur eſt Heſiodi, poſterior Homeri; aliquando tamen duobus verſibus quaeſtionem ſuam proponit Heſiodus.

Heſ. *Coenabant deinde boum carnem, et ceruices equorum*
Hom. *Soluebant ſudantes; poſtquam bello ſatiati ſunt.*
Heſ. *Et Phryges, qui omnium hominum in nauibus oprimi ſunt,*
Hom. *Cum viris praedonibus; qui in littore coenam ſumant.*
Heſ. *Hercules ſoluit ab humeris curuum arcum,*
Hom. *Manibus iaculans ſagittis vniuerſorum per gentes Gigantum.*
Heſ. *Hic vir a patre bono, et imbelli eſt*
Hom. *Matre; quoniam bellum graue eſt omnibus feminis.*
Heſ. *Neque vero tibi ſane pater nixus, et veneranda mater*
Hom. *Corpus hocce ſeminarunt per auream Venerem.*
Heſ. *Sed poſtquam ſubiecta eſſet nuptiis, Diana ſagittis gaudens*
Hom. *Calliſto interfecit argenteo arcu.*
Heſ. *Sic illi epulabantur per totum diem, nihil habentes.*
Hom. *Domo petitum; ſed praebuit rex virorum Agamemnon.*
Heſ. *Coenam capientes, in cinere ardente.*

Ὅμ. Σύλλεγον ὀστέα λευκὰ βοὸς κατατεθνειῶτος.
Ἡσ. Καὶ f) τότε Ζεὺς ἐλέαιρε, τέρεν κατὰ δάκρυον εἴβων,
Ὅμ. Παιδὸς ὑπερθύμου, Σαρπηδόνος ἀντιθέοιο.
Ἡσ. Ἡμεῖς δ' ἀμπεδίον g) Σιμοέντιον ἥμενοι b ὧτως,
Ὅμ. Νύκτα φυλασσόμεθα, Τρώων πόλιν εἰσορόωντες.
Ἡσ. Ἴομεν ἐκ νηῶν ὁδὸν, ἀμφ' ὤμοισιν ἔχοντες
Ὅμ. Φάσγανα κωπήεντα, καὶ αἰγανέας δολιχαύλους·
Ἡσ. Δὴ τότ' ἀριστῆες κοῦροι χείρεσσι θαλάσσης
Ὅμ. Ἄσμενοι ἐσσυμένως τε i) ἀπείρυσαν ὠκύαλον k) νηῦν.
Ἡσ. Κολχίδ' ἔπειθ' ἵκοντο, καὶ Αἰήτην βασιλῆα
Ὅμ. Φεῦγον· ἐπεὶ γίγνωσκον ἀνέστιον ἠδ' ἀθέμιστον.
Ἡσ. Αὐτὰρ ἐπεὶ σπείσάντε καὶ ἔκπιον· οἶδμα θαλάσσης
Ὅμ. Ποντοπορεῖν ἤμελλον εὐσσέλμων ἐπὶ νηῶν.
Ἡσ. Τοῖσιν δ' Ἀτρεΐδης μεγάλ' εὔχετο πᾶσιν, ὀλέσθαι

Hom. *Collegerunt ossa alba bouis mortui.*
Hes. *Et tunc Iupiter miseratus est, tenera lacrymas demittens,*
Hom. *Ob filium magnanimum, Sarpedona diuinum.*
Hes. *Nos vero per campum Simoisium sedentes hoc modo*
Hom. *Per noctem excubias egimus, Troianorum vrbem intuentes.*
Hes. *Profecti sumus ex nauibus viam, circa humeros habentes*
Hom. *Enses capulis aptatos, et spicula longa.*
Hes. *Tunc primarii iuuenes manibus de mari,*
Hom. *Alacres, et propere detraxerunt velocem nauem.*
Hes. *Colchida deinde profecti sunt, et Aeeten regem*
Hom. *Fugerunt, quoniam nouerunt eum inhospitalem et iniustum.*
Hes. *Sed postquam libassent, et bibissent, fluctus maris*
Hom. *Transituri erant bene transtris aptatis nauibus.*
Hes. *Illis autem Atrides magnopere precatus est omnibus, vt perirent*

f) Hoc Tetrastichon substituo, pro veteri districho, quod sic olim se habebat: Hes. Παιδὸς ὑπερθύμου, Σαρπηδόνος ἀντιθέοιο, Hom. Ἡμεῖς δ' ἀμπεδίον Σιμοέντιον ἥμενοι αὖτως, cuius distichi, sic se habentis, qui mentem potest assequi, is meo tetrastricho reiecto solus fruatur.

g) γρ. τὸ Σιμόεντιον.
b) γρ. αὖτως.
i) γρ. ἀποείρυσαν.
k) γρ. ναῦν.

Ὁμ. Μηδέποτ' ἐν πόντῳ· καὶ φωνήσας ἔπος ηὐδᾶ,
Ἡσ. Ἔσθιέτ' ὦ ξεῖνοι, καὶ πίνετε· μηδέ τις ὑμέων
Ὁμ. Οἴκαδε νοσήσειε, φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
Πημανθείς· ἀλλ' αὖθις ἀπήμονες οἴκαδ' ἵκοισθε.

Πρὸς ταῦτα δὲ πάντα τῷ Ὁμήρῳ, καλῶς ἀπαντήσαντος, πάλιν φησὶν Ἡσίοδος,

Τῶτό τι δή μοι μῦνον l) ἐειρομένῳ κατάλεξον·
Πόσσοι ἅμ' Ἀτρεΐδῃσιν ἐς Ἴλιον ἦλθον Ἀχαιοί;

Ὁ δὲ Ὅμηρος λογιστικῷ προβλήματος ἀποκρίνεται ὕτως,

Πεντήκοντ' ἦσαν m) πυρὸς ἐσχάραι. ἐν δὲ ἑκάστῃ
Πεντήκοντ' ὀβελοί· περὶ δὲ κρέα πεντήκοντα.
Τρὶς δὲ τριηκόσιοι περὶ ἓν κρέας ἦσαν Ἀχαιοί·

Τῶτο δὲ εὑρίσκεται πλῆθος ἄπιστον· τῶν γὰρ ἐσχαρῶν ὐσῶν πεντήκοντα, ὀβελίσκοι γίνονται πεντακόσιοι, καὶ χιλιάδες δύο· κρεῶν δὲ δεκαδύο μυριάδες, πεντακισχίλιοι, [τετρακόσιοι καὶ πεντήκοντα.]

Κατὰ πάντα δὲ τῷ Ὁμήρῳ ὑπερτερῶντος, φθονῶν ὁ Ἡσίοδος ἄρχεται πάλιν,

Hom. *Nunquam in ponto; et ſic locutus eſt,*
Heſ. *Edite o hoſpites, et bibite; neque quis veſtrum*
Hom. *Domum redeat, in caram patriam terram,*
Vulneratus; ſed illaeſi domum reuertamini.

Ad haec autem omnia pulchre Homero reſpondente, rurſus dixit Heſiodus,

Hoc mihi ſolum percontanti narres,
Quot cum Atridis Troiam venerunt Achiui?

Homerus vero per Arithmeticum problema ita reſpondit;

Quinquaginta erant ignis foci; in ſingulis vero
L. obeli; circum eos carnes L:
DCCCC autem circa ſingulas carnes erant Achiui.

Hic autem incredibilis inuenitur numerus; cum enim quinquaginta ſint foci, obeli ſunt quingenti et bis mille; carnes centies vicies quinquies millè, [quadringentae et quinquaginta.]

In his autem omnibus cum Homerus ſuperior euaderet, Heſiodus inuidia ſtimulatus rurſus incipit:

l) γρ. ἀνειρομένῳ. m) vid. ad Iliad. κ', 418.

n) ita

Υἱὲ Μέλητος, Ὅμηρε, εἶπερ τιμῶσί σε Μοῦσαι,
Ὡς λόγος, ὑψίστοιο Διὸς μεγάλοιο θύγατρες,
Λέξον μέτρῳ n) ἐναρμόζων, ὅ, τι δὴ θνητοῖσι
Καλλιστόν τε καὶ ἔχθιστον· ποθέω γὰρ ἀκοῦσαι.
Ὁ δὲ φησὶν Ὅμηρος,
Ἡσίοδ', ἔκγονε Διός, ἑκόντα μὲ ταῦτα κελεύεις
o) Εἰπεῖν· αὐτὰρ ἐγὼ μάλα τοὶ πρόφρων ἀγορεύσω.
Κάλλιστον μὲν τῶν ἀγαθῶν ἔσαι μέτρον p) εἶναι
Αὐτὸν ἑαυτῷ· τῶν δὲ κακῶν ἔχθιστον ἁπάντων,
Εὔνοον εἶναι ἑαυτῷ ἀεὶ, χρόνον εἰς τὸν ἅπαντα·
Ἄλλο δὲ πᾶν, ὅ, τι σῷ θυμῷ φίλον ἐστὶν, ἐρώτα.
Ἡσ. Πῶς ἂν ἄριστ' οἰκοῖντο πόλεις, καὶ ἐν ἤθεσι ποίοις;
Ὁμ. Εἰ μὴ κερδαίνειν ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν ἐθέλοιεν.
Εἰ δ' ἀγαθοὶ q) τιμοῖντο· δίκη δ' ἀδίκοισιν ἐπείη·
Εὔχεσθαι δὲ θεοῖς· ὅ, τι πάντων ἐστὶν ἄμεινον.
Ἡσ. Εὖ δ' ἐλαχίστῳ ἄριστ' r) ἔχεις ὅτι φύεται εἰπεῖν;

Fili Meletis, Homere, quoniam bonorant te Muſae,
Vt fertur, ſummi Iouis magni filiae,
Dicas metricis numeris, quid mortalibus
Pulcherrimum eſt, et maxime inuiſum; cupio enim ſcire.
Homerus autem dicit,
Heſiode, fili Dii, haud inuitum me haec iubes
Narrare; ego autem valde promtus tibi narrabo.
Pulcherrimum omnium bonorum erit menſuram eſſe
Se ſibi; malorum autem maxime odioſum omnium,
Beneuolum eſſe ſibi ſemper, in perpetuum:
Aliud autem omne, quod tibi animo lubet, perconiare.
Heſ. *Quomodo optime habitentur ciuitates, et quibus moribus?*
Hom. *Si lucrum facere ex turpibus rebus nolint;*
Boni autem in bono [illegible]ent; et poena iniuſtos ſequatur;
Et deos precentur; quae omnium eſt optimum.
Heſ. *Quae res optima in re minima generatur, poteſne dicere?*

n) ita pro μέτρον ἐναρμόζον emendo.

o) γρ. εἰπεῖν.

p) γρ. εἶναι.

q) γρ. τιμῶντο.

r) Ita pro ἔχειν σ', corruptiſſima ſententia, monente eruditiſſ. *Hutchinſono*, emendo. *Robinſon.*

s) γρ.

Ὁμ. Ὡς μὲν ἐμῇ γνώμῃ, φρένες ἐσθλαὶ σώματσιν ἀνδρῶν.
Ἡσ. Ἡ δὲ δικαιοσύνη τε καὶ ἀνδρείη δύνατάι τι;
Ὁμ. Κοινὰς ὠφελείας ἰδίαις μόχθοισι πορίζειν.
Ἡσ. Τῆς σοφίης δὲ τί τέκμωρ ἐπ' ἀνθρώποισι πέφυκεν;
Ὁμ. Γιγνώσκειν τὰ παρόντ' ὀρθῶς, καιρῷ δ' ἅμ' ἕπεσθαι.
Ἡσ. Πείθεσθαι δὲ s) βροτοῖς ποῖον χρέος ἄξιόν ἐστιν;
Ὁμ. Οἷς αὐτὸς κίνδυνος ἐπὶ πραχθεῖσιν ἕπηται.
Ἡσ. Ἡ δ' Εὐδαιμονίη τί ποτ' ἀνθρώποισι καλεῖται;
Ὁμ. Λυπηθέντ' ἐλάχιστα θανεῖν, ἡσθέντα τε πλεῖστα.
Ῥηθέντων δὲ καὶ τούτων, οἱ μὲν Ἕλληνες πάντες τὸν Ὁμηρον ἐκέλευον στεφανοῦν· ὁ δὲ βασιλεὺς Πανοίδης ἐκέλευσεν ἕκαστον τὸ κάλλιστον ἐκ τῶν ἰδίων ποιημάτων εἰπεῖν· Ἡσίοδος οὖν ἔφη πρῶτος,

t) Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων,
Ἄρχεσθ' ἀμητοῦ· ἀρότοιο δὲ, δυσσομενάων.
Αἳ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα
Κεκρύφαται· v) αὖθις δὲ, περιπλομένου ἐνιαυτοῦ,

Hom. *Mea quidem ſententia, animi boni in corporibus humanis.*
Heſ. *Iuſtitia autem et fortitudo quid poteſt?*
Hom. *Publicam vtilitatem priuatis laboribus promouere.*
Heſ. *Sapientiae vero quid indicium inter homines eſt?*
Hom. *Intelligere praeſentia recte, et opportunitatem ſequi.*
Heſ. *Cedere vero hominibus quale negotium par eſt?*
Hom. *Ea, quae ipſum periculum tranſacta ſequatur.*
Heſ. *Felicitas autem quid ab hominibus vocatur?*
Hom. *Minimo dolore, maxima vero laetitia affectum mori.*
Cum autem et haecce dicta eſſent, Graeci omnes Homerum coronari iuſſerunt: iuſſit autem rex Panoedes vtrumque poematum ſuorum pulcherrimam aliquam partem recitare: Heſiodus igitur primus dixit:

Pleiadibus Atlante natis exorientibus
Incipe metere; arare vero occidentibus.
Hae quidem noctesque et dies quadraginta
Latent: rurſum vero reuoluto anno

s) γρ. βροτοῖσι, male.
t) Extat locus Heſiod. Ἔργ. l. 2. v. 1. etc. aut v. 381. Vid. mox ad Homeri locum περὶ τοῖν Αἰάντοιν.
v) γρ. αὖτις.

x) γρ.

Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος. οἵ τε θαλάσσης
Ἐγγύθι x) ναιετάουσι, δι' ἄγγεα βαθσήεντα,
Πόντου κυμαίνοντος ἀποπροθι πίονα y) χώρην
Ναίουσιν· γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν·
Γυμνόν τ' z) ἀμάειν, ὅταν a) ὥριμα b) πάντα φέλωνται.

Μετ' ὃν Ὅμηρος,

c) Ἀμφὶ δ' ἄρ' Αἴαντας δοιὰς ἴσαντο φάλαγγες
Καρτερὰς, ἂς ἔτ' ἄνευε Ἄρης ὀνόσαιτο μετελθών.
Οὔτε κ' Ἀθηναίη λαοσσόος· οἱ γὰρ ἄριστοι
Κριθέντες Τρῶάς τε καὶ Ἕκτορα δῖον ἔμιμνον.

Apparent; primum vt acuitur ferrum.
Haec vtique aruorum est lex, (tum iis) qui mare
Prope habitant (tum iis) qui valles flexuosas
Mari fluctuante procul pinguem regionem
Colunt: nudus serito, nudusque arato;
Nudus quoque meto, cum omnia matura fiant.

Post quem Homerus:

Circum autem Aiaces duas stabant phalanges
Firmae, quas ne Mars quidem vituperasset interueniens,
Neque Minerua populorum concitatrix: illi enim praestantissimi
Delecti Troianosque et Hectorem nobilem manebant,

x) γρ. ναιετάεσ' οἵ τ'.
y) γρ. χῶρος.
z) γρ. ἀμάσθαι.
a) γρ. εἴ κ' ὥριμα et ὥρια. Hesiod.
b) Πάντα πέλωνται] γρ. πάντ' ἐθέλησθα Hesiod. Εργ. l. 2. v. 10. aut v. 390. et hic locus vlterius laudatur ad 12. totos amplius versus; quomodo Daniel Heinsius in Certamine totidem dictos memorat. At auctor Certaminis videtur vltro decurtasse locum; vnde et legisse πάντα πέλωνται, vt sistatur locus, qui in ἐθέλησθα non potest desinere.

c) Hic locus, per 8. versus, extat Iliad. ν, 126. de quo ita Philostratus in Heroicis, vbi Certaminis huius coram Panida rege meminit, Αἴσαι ἄμφω ἐν Χαλκίδι, τὸν μέν, τὰ ἔπη τὰ περὶ τοὺν Αἴαντοιν, καὶ ὡς αἱ φάλαγγες αὐτοῖς ἀραρυῖαί τε καὶ καρτεραὶ ἦσαν· τὸν δὲ, τὰ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὸν ἑαυτοῦ Πέρσην. §. ΕΥΦΟΡΒΟΣ.

Φραξαντες δορυ δορι, σακος σακει προθελυμνῳ·
Ασπις αρ' ασπιδ' ερεισε, κορυς κορυν, ανερα δ' ανηρ.
Ψαυον δ' ιπποκομοι κορυθες λαμπροῖσι φαλοισι
Νευοντων· ως πυκναι εφεσσαν αλληλοισιν.
d) Εφριξεν δε μαχη φθισιμβροτος εγχεσιησι
Μακρῃς, ας ειχον ταμεσιχροας· οσσε δ' αμερδεν
Αυγη χαλκειη, κορυθων απο λαμπομενάων,
Θωρηκων τε νεοσμηκτων, σακεων τε φαεινῶν,
Ερχομενων αμυδις. μαλα κεν θρασυκαρδιος ειη,
Ος τοτε γηθησειεν ιδων πονον, ουδ' ακαχοιτο.

Θαυμάσαντες δὲ καὶ ἐν τούτῳ τὸν Ὅμηρον οἱ Ἕλληνες, ἐπήνεσαν, ὡς παρὰ τὸ προσῆκον γεγονότων τῶν ἐπῶν, καὶ ἐλέλευον δοθῆναι τὴν νίκην· ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν Ἡσίοδον ἐστεφάνωσεν, εἰπών, δίκαιον εἶναι, τὸν ἐπὶ γεωργίαν καὶ εἰρήνην προκαλούμενον νικᾶν, ἀ τὸν πολέμους καὶ σφαγὰς διεξιόντα· τῆς μὲν δὴ νίκης ε) ὅτως φασὶ τυχεῖν τὸν

Addenſantes haſtam haſtae, ſcutum ſcuto mutuo:
Clypeus nempe clypeum fulciebat, galea galeam, virum vir:
Seque inuicem attingebant ſetis equinis comantes galeae ſplendidis conis
Nutantium, adeo denſi ſteterunt inter ſe.
Horruit itaque pugna mortalibus exitioſa haſtis
Longis, quas tenebant incidentes corpora: oculoſque perſtringebat
Splendor aereus galeis a lucentibus,
Thoracibuſque recens exterſis, ſcutiſque fulgentibus,
Congredientium in vnum: valde audax animo eſſet,
Qui tunc gauiſus eſſet, viſo labore, neque triſtatus eſſet.

Graeci autem et in hoc Homerum admirati, laudarunt, quod pulchriora, quam expectare fas erat, carmina compoſuiſſet, ideoque eum victorem praedicari iuſſerunt: rex autem Heſiodum coronauit, dicens, aequum eſſe, vt ille qui ad agriculturam et pacem adhortaretur, victoriam reportaret, non ille qui bella et caedes narraret: Victoriam igitur hoc modo

d] Hic locus extat Iliad. ν', 339. etc.

e) Non ergo ſolito acumine vtens Ioh. Alb. Fabricius Bibl. Gr. l. 2. c. 8. §. 3. haec ait: Vicerit itaque Homerum aetate pro-

Ἡσίοδον καὶ λαβόντα τρίποδα χαλκοῦν, ἀναθεῖναι ταῖς Μούσαις, ἐπιγράψαντα.

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκεν
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

Τοῦ δὲ ἀγῶνος διαλυθέντος, διέπλευσεν ὁ Ἡσίοδος εἰς Δελφοὺς χρησόμενος καὶ τῆς νίκης ἀπαρχὰς τῷ θεῷ ἀναθήσων. Προσερχομένῳ δὲ αὐτῷ τῷ ναῷ, ἔνθεον γενομένην τὴν προφῆτιν φασιν εἰπεῖν,

Ὄλβιος ὅστις ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἀμφιπολεύει,
Ἡσίοδος Μούσῃσι τετιμένος ἀθανάτῃσι·
Τοῦδ' ἥτοι κλέος ἐσθλὸν, ὅσον τ' ἐπιδέρκεται ἠώς.

affecutum fuiſſe Heſiodum, dicunt; tripodemque aereum, quem praemio acceperat, Muſis conſecraſſe, hac prius inſcriptione notatum:

Heſiodus Muſis Heliconiadibus hunc conſecrauit,
Cum in certamine poetico vicisset Chalcide diuinum Homerum.

Certamine igitur diminſo, Heſiodus Delphos nauigauit, oraculum ibidem conſulturus, et victoriae ſuae primitias Muſis conſecraturus. Cum vero templum ingrederetur, deo repletam prophetiſſam hoc modo cecinisſe dicunt,

Felix ille vir, qui circa domum meam verſatur,
Heſiodus, Muſis honoratus immortalibus,
Eius certe gloria peruadet, quocunque diſpergitur aurora.

προὔκτον Heſiodus, florens „adhuc annis etc.“ Quaſi non in his omnibus Homerus longe Heſiodo ſuperior, vegetior, et acutior niſi quod ſtultum iudicem nactus eſſet, aut praeiudiciis laborantem, vnde prouerbium, Παίνεος ψῆφος pro Παινοῖδα ψῆφος de ſtulta aut iniuſta ſententia. Nec minus hallucinatus eſt Heſiodi, quiſquis is fuerit, Encomiaſtes ille qui ob hanc victoriam illum omnium hominum ſapientiſſimum pronunciat, cui et ego facile aſſenſum darem, ſi aperto Marte, et ſolius ingenii viribus victoriam reportaſſet. Ita autem Epigramma illud ſe habet Anthol. l. 3. f. 270.

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος, ἀλλὰ θανόντος
Ὀξέα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχει·
Ἡσιόδου τὸ πλεῖον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστὶν,
Ἀνδρῶν κεκριμένων ἐν βασάνῳ Σοφίης.

Ἀλλὰ Διὸς πεφύλαξο Νεμείῳ f) ἀγλαὸν ἄλσος·
Κεῖθι δέ τοι θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἐστίν.

Ὁ δὲ Ἡσίοδος ἀκούσας τοῦ χρησμοῦ, τῆς Πελοποννήσου μὲν ἀνεχώρει, νομίσας τὴν ἐκεῖ Νεμέαν τὸν θεὸν λέγειν· εἰς δὲ Οἰνόην τῆς Λοκρίδος ἐλθὼν, καταλύει παρὰ Ἀμφιφάνει καὶ Γανύκτορι τοῖς Φηγέως παισὶν, ἀγνοήσας τὸ μαντεῖον· ὁ γὰρ τόπος ὅτος ἅπας ἐκαλεῖτο Διὸς Νεμείου ἱερόν. Διατριβῆς δ' αὐτῷ πλείονος γενομένης ἐν τοῖς Οἰνιῶσιν, ὑπονοήσαντες οἱ νεανίσκοι τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν μοιχεύειν τὸν Ἡσίοδον, ἀποκτείναντες, εἰς τὸ μεταξὺ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Λοκρίδος πέλαγος κατεπόντισαν· τοῦ δὲ νεκροῦ τριταίου πρὸς τὴν γῆν ὑπὸ Δελφίνων προσενεχθέντος, ἑορτῆς τινος ἐπιχωρίου παρ' αὐτοῖς ἄγοντος Ἀριαδνείας, πάντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ἔδραμον· καὶ τὸ σῶμα γνωρίσαντες, ἐκεῖνο μὲν πενθήσαντες, ἔθαψαν· τοὺς δὲ φονεῖς ἀνεζήτουν· οἱ δὲ φοβηθέντες τὴν τῶν πολιτῶν ὀργὴν κα-

Sed Iouis caue Nemei pulchrum lucum;
Ibi enim tibi mortis finis destinatus est.

Hesiodus autem, audito oraculo, a Peloponneso discessit, putans illam, quae in illa erat regione, Nemeam deum significare. Oenoen vero in Locride aduenies, apud Amphiphanem, et Ganyctorem Phegei filios diuersatur, vaticinii sane ignarus; omnis enim illa regio Iouis Nemeo consecrata erat. Cum autem diutius apud Oenoenses commoratus esset, suspicati adolescentes Hesiodum sororis suae stuprum intulisse, eum interfecerunt, mariqne, quod Euboeam et Locridem interiacet, submerserunt: cum vero tertio post die cadauer ad terram delphines detulissent, tempore quo festum solenne in honorem Ariadnae celebraretur, omnes ad littus decurrerunt, agnitoque corpore, illud quidem lugentes sepelierunt, interfectores autem exquisiuerunt; qui sane ciuium suorum iram

f) γρ. κάλλιστον, male; an ἱερὸν; seu potius κάλλιμον.

g) Ita

ταραττόντες ἁλιευτικὸν σκάφος, διέπλευσαν εἰς Κρήτην· ὃς κατὰ μέσον τὸν πλοῦν ὁ Ζεὺς κεραυνώσας κατεπόντωσεν, ὡς φησιν Ἀλκιδάμας ἐν Μουσείῳ.

Ἐρατοσθένης δέ φησιν, ἐν g) Ἀνδραπόδῳ, Κτίμενον καὶ Ἀντιφον, τοὺς Γανύκτορος, ἐπὶ τῇ προειρημένῃ αἰτίᾳ ἀνελθόντας σφαγιασθῆναι θεσμοῖς ξενίοις ὑπὸ Εὐρυκλέους τοῦ μάντεως· τὴν μέντοι παρθένον, τὴν ἀδελφὴν τῶν προειρημένων, μετὰ τὴν ὡραν ἑαυτὴν ἀνελεῖν· φθαρῆναι δὲ ὑπό τινος ξένου, συνόδου τοῦ Ἡσιόδου, Δημώδους ὄνομα· ὃν καὶ αὐτὸν ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τῶν αὐτῶν φησίν. Ὕστερα δὲ Ὀρχομένιοι κατὰ χρησμὸν μετενέγκαντες αὐτὸν παρ' αὐτοῖς ἔθαψαν, καὶ ἐπέγραψαν ἐπὶ τῷ τάφῳ,

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος· ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ b) Μινυῶν κατέχει

pertimeſcentes, cymba piſcatoria raptim comparata, ad Cretam nauigarunt. Eos autem in ipſo itinere fulmine percuſſos Iupiter ſubmerſit, vt narrat Alcidamas in Muſeo.

Eratoſthenes autem dicit in Ἀνδραπόδῳ, Ctimenum et Antiphum, Ganyctoris filios, ob praedictum crimen, cum rediiſſent, ab Eurycle haruſpice, vt leges hoſpitales exigunt, morte mulctatos fuiſſe. Virginem quidem, antedictorum hominum ſororem, poſt violatae pudicitiae iniuriam, ſemet ſuſpendiſſe; corruptam vero fuiſſe ab hoſpite quodam, qui Heſiodo comes itineris fuerat, nomine Demode, quem et ipſum a ſupra dictis interfectum narrat. Poſtremo vero Orchomenii, oraculo moniti, corpus ad ſe translatum ſepelierunt, et hanc inſcriptionem tumulo impoſuerunt:

Aſcre quidem patria fertilis; ſed mortui
Oſſa aurigarum terra Minyûm detinet

g) Ita pro Ἐνηπόδῳ. b) γρ. Μινυὰς, male.

Ἡσιόδῳ τῷ πλεῖστον i) ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστὶν,
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.
Καὶ περὶ μὲν Ἡσιόδου τοσαῦτα.

Ὁ δὲ Ὅμηρος ἀποτυχὼν τῆς νίκης, περιερχόμενος ἔλεγε τὰ ποιήματα· πρῶτων μὲν τὴν Θηβαΐδα, ἔπη ἑπτὰ, ἧς ἡ ἀρχὴ,

Ἄργος ἄεισε, θεὰ, πολυδίψιον· ἔνθεν ἄνακτες.

Εἶτα k) Ἐπιγόνους, ἔπη ἑπτὰ, ὧν ἀρχὴ,

Νῦν αὖθ' ὁπλοτέρων ἀρχώμεθα, Μοῦσαι.

Φασὶ γάρ τινες καὶ ταῦτα Ὁμήρου εἶναι· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπῶν οἱ Μίδα τοῦ βασιλέως παῖδες, Ξάνθος καὶ Γόργος, παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἐπίγραμμα ποιῆσαι ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἐφ' ᾧ ἦν παρθένος χαλκῆ, τὸν Μίδου θάνατον οἰκτιζομένη· καὶ ποιεῖ ἔτως,

l) Χαλκέη παρθένος εἰμί. Μίδεω δ' ἐπὶ σήματος ἧμαι.

Heſiodi; cuius plurima inter homines gloria eſt,
Hominibus (ſic) iudicantibus in certamine ſapientiae.
Haec vero de Heſiodo.

Homerus autem poſt amiſſam victoriam circumerrans recitabat poemata; primum quidem Thebaida, libros ſeptem, quae ſic incipit:

Argos cane, dea, ſiticuloſum, ubi reges.

Deinde Epigonos, libros ſeptem, quorum initium,

Nunc autem recentiores viros (celebrare) *incipiamus, Muſae.*

Dicunt enim nonnulli et hos Homeri eſſe: auditis autem carminibus Xanthus et Gorgus Midae filii, rogant eum Epigramma, patris ſui ſepulchro inſcribendum, componere. Sepulchro autem impoſita erat imago virginis aenea, Midae mortem deflentis. Epitaphium igitur, quod ſequitur, componit;

Aenea virgo ſum, Midaeque incumbo ſepulchro.

i) γρ. ἐν Ἑλλάδι κῶδες ὀρῆται, Pauſan. Boeot. c. 38. fol. 787.

k) γρ. ἐπειγομένης, olim male.

l) Vid. poſt Odyſſ. ad §. XXXVI. v. 1. vbi hoc Epitaphium ex Herodoto.

Ἐς τ' ἂν ὕδωρ τε ναίῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,
Καὶ ποταμοὶ πλήθωσι, περιπλύζῃ τε θάλασσα,
Ἥλιος τ' ἀνιὼν φαίνῃ, λαμπρά τε σελήνη,
Αὐτῷ τῇδε μένουσα, πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ,
Σημανέω παριοῦσι, Μίδης ὅτι τῇδε τέθαπται.

Λαβὼν δὲ παρ' αὐτῶν φιάλην ἀργυρᾶν, ἀνατιθησὶν ἐν Δελφοῖς τῷ Ἀπόλλωνι, ἐπιγράψας

Φοῖβε ἄναξ, δῶρόν τοι m) Ὅμηρος καλὸν ἔδωκα
n) Σῇσιν ἐπιφροσύναις· σὺ δέ μοι κλέος αἰὲν ὀπάζοις.

Μετὰ δὲ ταῦτα ποιεῖ τὴν Ὀδύσσειαν, ἔπη o) κδ', πεποιηκὼς ἤδη τὴν Ἰλιάδα ἐπῶν p) κδ'. παραγενόμενος δὲ ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας, αὐτόν ξενισθῆναί φασι παρὰ Μέδοντι, τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀθηναίων. Ἐν δὲ τῷ βουλευτηρίῳ, ψύχους ὄντος, καὶ πυρὸς καιομένου, σχεδιάσαι λέγεται τόνδε τὸν στίχον, q)

Dum et vnda fluit, et arbores altae florent,
Et fluuii sumunt, et inundat mare,
Et sol exoriens lucet, et splendida luna,
Hic manens deplorato super tumulo
Narro praetereuntibus, quod Midas hic sepultus est.

Donatus autem ab iis phiala argentea, eam Apollini Delphico consecrat, hac prius inscriptione imposita:

Phoebe rex, donum quidem Homerus pulchrum dedi
Ob suam sapientiam; tu autem gloriam mihi semper praebes.

Post haec autem componit Odysseam libris viginti quatuor, composita prius Iliade, libris totidem. Inde vero Athenas profectum a Medonte, Athenienſium rege, hospitio acceptum dicunt. In curia vero, cum frigida esset tempestas, et ignis accensus esset, hos versus ex tempore recitasse dicitur:

m) γρ. ἑλὼν τόδ' Ὅμηρος.
n) γρ. Σῆς ὑποφραδμοσύνης.
o) γρ. μβΦ', olim.
p) γρ. μέ, olim.
q) Extant apud Herodot. in Hom. Vita.

o) p)

Ἀνδρὸς μὲν r) στέφανος, παῖδες· πύργοι δὲ, πόληος·
Ἵπποι s) δ' αὖ, πεδίῳ κόσμος· νῆες δὲ, θαλάσσης·
Χρήματα δ' t) οἶκον ἀέξει· ἀτὰρ γεραροὶ βασιλῆες,
Ἥμενοι εἰν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἄλλοισιν, u) ὁρᾶσθαι.
Αἰθομένῳ δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι,
Ἤματι χειμερίῳ· ὁπότ' ἂν νίφῃσι Κρονίων.

Ἐκεῖθεν δὲ παραγενόμενος εἰς Κόρινθον, ἐῤῥαψῴδει τὰ ποιήματα· τιμηθεὶς δὲ μεγάλως παραγίνεται εἰς Ἄργος· καὶ λέγει ἐκ τῆς Ἰλιάδος τὰ ἔπη τάδε,

x) Οἳ δ' Ἄργος τ' εἶχον, Τίρυνθά τε τειχιόεσσαν,
Ἐρμιόνην τ', Ἀσίνην τε, βαθὺν κατὰ κόλπον ἔχοντας,
Τροιζῆν' Ἠιόνας τε, καὶ ἀμπελόεντ' Ἐπίδαυρον,
Νῆσόν τ' Αἴγιναν τε, Μάσητά τε, κοῦροι Ἀχαιῶν.
Τῶν αὖθ' ἡγεμόνευε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης,

Viri quidem corona, liberi; turres vero, vrbis;
Equi rursus campi decus; naues autem, maris;
Diuitiae vero domum amplificant; sed reuerendi reges,
Sedentes in concilio, venerabiles sunt et aliis aspectu.
Ardente autem igne augustior domus videtur,
Die hyberno; cum niuem demittat Saturnius.

Inde Corinthum profectus, poemata ad virgam canebat, magnisque honoribus affectus, Argos migrat, ibique ex Iliade haec carmina recitat:

Quique Argos tenebant, Tirynthaque bene munitam,
Hermionen, Asinenque, profundum sinum habentes;
Troezena Eionasque et vitibus consitam Epidaurum,
Quique tenebant Aeginam, Maseтaque, iuuenes Achiuorum:
His porro praerat bello strenuus Diomedes,

o)p) Vide Senec. Sel. Epist. 88, p. 305. De Apione Grammatico et voce Μῆνιν in Principio Iliados.

r) Salomon Prou. 17, 6. Παίδων παῖδες, στέφανος γερόντων.

s) γρ. δ' ἐν πεδίῳ.

t) Post θαλάσσης in Ἀγῶνι sequitur, Λαὸς δ' εἰν ἀγορῇσι καθήμενος εἰσοράασθαι. at emendo ex Herod

u) γρ. αὔξει οἶκον, olim.

x) Extant Iliad. β, 559.

y) Olim

Καὶ Σθένελος, Καπανῆος ἀγακλειτῦ φίλος υἱός.
Τοῖσι δ' ἅμ' γ) Εὐρύαλος τρίτατος κίεν, ἰσόθεος φὼς,
Μηκιστέως υἱὸς, Ταλαϊονίδαο ἄνακτος.
ε) Συμπάντων δ' ἡγεῖτο βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης,
Τοῖσί δ' ἅμ' ὀγδώκοντα μέλαιναι νῆες ἕποντο.
α) Ἐν δ' ἄνδρες πολέμοιο δαήμονες ἐστιχόωντο,
Ἀργεῖοι λινοθώρηκες, κέντρα πτολέμοιο.

Τῶν δὲ Ἀργείων οἱ προεστηκότες, ὑπερβολῇ χαρέντες ἐπὶ τῷ ἐγκωμιάζεσθαι τὸ γένος αὐτῶν ὑπὸ τῦ ἐνδοξοτάτυ τῶν ποιητῶν, αὐτὸν μὲν πολυτελέσι δωρεαῖς ἐτίμησαν. εἰκόνα δὲ χαλκῆν ἀναστήσαντες, ἐψηφίσαντο θυσίαν ἐπιτελεῖν. Ὁμήρῳ καθ' ἡμέραν, καὶ κατὰ μῆνα, καὶ κατ' ἐνιαυτόν· ἄλλην θυσίαν πενταετηρίδα ἐς Χίον ἀποστέλλειν· ἐπιγράφουσι δὲ ἐπὶ τῆς εἰκόνος αὐτῦ (τάδε),

Θεῖος Ὅμηρος ὅδ' ἐστιν, ὃς Ἑλλάδα τὴν b) μεγάλαυχον
Πᾶσαν ἐκόσμησεν καλλιεπεῖ σοφίῃ,

Et Sthenelus, Capanei inclyti dilectus filius:
Vna vero cum iis Euryalus tertius ibat similis deo vir,
Mecistei filius Talaionidae regis.
Vniuersis autem praeerat bello strenuus Diomedes:
Et hos simul octoginta nigrae naues sequebantur.
In illis autem viri belli periti instructi sunt,
Argiui lineis thoracibus stimuli belli.

Argiuorum vero proceres, supra modum gaudentes encomio, quod genti suae poeta celeberrimus tribuerit, pretiosis eum donis honorarunt erectaque statua aenea decreuerunt, vt diurnum, menstruum et annuum sacrificium Homero fieret, aliudque insuper sacrificium quinto quoque anno Chium mitteretur: statuae autem eius hanc imponunt inscriptionem:

Diuinus Homerus hic est, qui Hellada magnanimam
Totam honestauit suauiloqua sapientia;

γ) Olim hic male Εὐρύπυλος: verum ex Homero emendo.
ε) γρ. Ἐκ πάντων, olim male.
α) hoc distichon, licet in nullis poetae exemplaribus reperiatur, inter Homeri fragmenta meritо nunc repono.
b) γρ. μεγαλαύχην, male.
c) γρ.

Ἔξοχα δ' Ἀργείους· οἳ τὴν θεοτειχέα Τροίην
Ἤρεψαν c) ποινὴν ἠϋκόμου Ἑλένης.
Οὗ χάριν ἔστησεν δῆμος μεγαλόπτολις αὐτὸν
Ἐνθάδε καὶ τιμαῖς ἀμφέπει ἀθανάτων.

Ἐνδιατρίψας δὲ τῇ πόλει χρόνον τινὰ, διέπλευσεν εἰς Δῆλον, εἰς τὴν πανήγυριν, καὶ σταθεὶς ἐπὶ τὸν d) Κερατινὸν βωμὸν, λέγει ὕμνον εἰς Ἀπόλλωνα, οὗ ἡ ἀρχὴ,

Μνήσομαι, οὐδὲ λάθωμαι Ἀπόλλωνος ἑκάτοιο.

Ῥηθέντος δὲ τοῦ ὕμνου, οἱ μὲν Ἴωνες πολίτην αὐτὸν κοινὸν ἐποιήσαντο. Δήλιοι δὲ γράψαντες τὰ ἔπη εἰς λεύκωμα, ἀνέθηκαν τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ.

Praecipue vero Argiuos, qui a diis aedificatam Troiam
Diruerunt in poenam pulchricomae Helenae.
Cuius gratia ſtatuit populus magnae vrbis eum
Hic, et honoribus colit diuinis.

In hac autem vrbe aliquantiſper commoratus ad Delum nauigauit, vt conuentui publico intereſſet; et altari e cornibus exſtructo inſiſtens, recitat hymnum in Apollinem, qui ſic incipit:

Memorabo, nec obliuiſcar, Apollinem longe iaculantem.

Recitato autem hymno eum quidem Iones ciuitate ſua donarunt; Delii vero carmina tabulae albae inſcripta, in Dianae tem-

c) γρ. ποινῆς, male.

d) Κερατινὸν βωμὸν) de hoc altari e cornibus exſtructo, ita Callimachus Hymn. in Apoll. v. 60. Ἄρτεμις ἀγρώσσεσα, καρήατα συνεχὲς αἰγῶν Κυνθιάδων Φορέεσκεν· ὁ δ' ἔπλεκε βωμὸν Ἀπόλλων. Δείματο μὲν κεραὸν ἐσσιν ἐδέθλια· πῆξε δὲ βωμὸν Ἐκ κεράων· κεραὸς δὲ περίξ ὑπεβάλλετο τοίχος. Hinc Martiali dicitur, *Cornibus Ara frequens.* Ouid. Epiſt. ad Cydippam: *Miror et innumeris ſtructam de cornibus aram.* Vid. Illuſtriſſ. Ezech. Spanhem. in locum.

e) Huc

Τῆς δὲ Πανηγύρεως λυθείσης, ὁ Ποιητὴς εἰς Ἴον ἔπλευσε, πρὸς Κρεώφυλον· κἀκεῖ χρόνον διέτριβεν, πρεσβύτης ὢν ἤδη. Ἐπὶ δὲ τῆς θαλάσσης καθήμενος, παίδων τινῶν ἐφ' ἁλιείας ἐρχομένων, ὥς φασι, πυθόμενος,

Ἄνδρες, ἀπ' Ἀρκαδίης ἁλιήτορες, ἦ ῥ' ε) ἔχετ' ἰχθῦς;

Εἰπόντων δὲ ἐκείνων,

Ὅσσ' ἕλομεν, λιπόμεσθα· ὅσ' οὐχ ἕλομεν, φερόμεσθα,

ὑ ναήσας τὸ λεχθὲν, ἤρετο αὐτοὺς, ὅ, τι λέγοιεν. οἱ δὲ φασιν, ἐν ἁλιείᾳ μὲν ἀγρεῦσαι μηδέν· ἐφθειρίσθαι δὲ, καὶ τῶν φθειρῶν, ὃς ἔλαβον, καταλιπεῖν· ὃς δὲ οὐκ ἔλαβον, (ἔτι) ἐν τοῖς ἱματίοις φέρειν.

Ἀναμνησθεὶς δὲ τοῦ μαντείου, ὅτι τὸ τέλος αὐτῷ ἥκοι τοῦ βίου, ποιεῖ τὸ τοῦ τάφου αὐτῷ ἐπίγραμμα· ἀναχωρῶν δὲ ἐκεῖθεν ὄντος πηλοῦ, ὀλισθὼν καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν πλευρὰν, τριταῖος, ὥς φασι, τελευτᾷ, καὶ ἐτάφη ἐν Ἰῳ. Ἔστι δὲ τὸ ἐπίγραμμα τόδε·

plum retulerunt. Dimisso vero conuentu, poëta ad Ion nauigauit, ad Creophylum; ibique aliquantisper commoratus est, cum iam senex esset. Cum vero iuxta mare consedisset, adolescentes quosdam piscatum venientes fertur interrogasse,

Viri Arcadici piscatores, haberisne pisces?

Illis autem dicentibus,

Quae cepimus, reliquimus; quae non cepimus, habemus,

responsum non intelligens, percontatus est eos, quid dicerent; Illi autem responderunt, in piscatione quidem se nihil cepisse; sed pediculos venatos fuisse, eorumque quos ceperant, reliquisse, quos vero non ceperant, iam in vestibus ferre.

Recordatus igitur vaticinii, vitaeque finem sibi iam instare intelligens, sepulchri inscriptionem componit; inde vero recedentem, lutulento solo, lapsum, et in latus concidentem, tertio post die mortuum esse dicunt, et in Io sepultum. Epigramma autem hoc est:

ε) γρ. ἔχομεν τι, olim; male.

)'Ενθάδε τὴν ἱερὴν κεφαλὴν κατὰ γαῖα καλύπτει,
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα, θεῖον Ὅμηρον.

Hic ſacrum caput terra tegit,
Virorum Heroum praeconem, diuinum Homerum.

f) Huc addatur Paulli Silentiarii illud, Anthol. l. 3. f. 266.

Ἐνθάδε Πιερίδων τὸ σοφὸν σόμα, θεῖον Ὅμηρον,
Κλεινὸς ἐπ' ἀγχιάλῳ τύμβος ἔχει σκοπέλῳ.
Εἰ δ' ὀλίγη γεγαῦια τόσον χάδεν ἀνέρα νῆσος,
Μὴ τόδε θαμβήσῃς, ὦ ξένε, δερκόμενος·
Καὶ γὰρ ἀλητεύσασα κασιγνήτη ποτε Δῆλος,
Μητρὸς ἀπ' ὠδίνων, δέξατο Λητοΐδην.

IOHAN-

IOHANNIS GEORGII GRAEVII

LECTIONES

HESIODEAE.

VIRO PERILLVSTRI, AC DIGNITATE, INGENIO ET VIRTVTE PRAECELLENTI

EVSEBIO RENAVDOTO

REGI CHRISTIANISSIMO

A CONSILIIS

S. P. D.

IOANNES GEORGIVS GRAEVIVS.

A quo tempore tua mihi humanitas aditum patefecit ad tuam amicitiam, nihil tu tibi ſtudii reliquiſti ad me non modo complectendum, ſed et rebus omnibus, quibus potuiſti, potuiſti autem plurimis, ornandum: ego nihil mihi reliqui curae et officii in te colendo ac obſeruando. Nam et quantum tibi debeam, et quantum te pro tot illuſtribus ſingularis beneuolentiae documentis amem et ſuſpiciam, mihi quidem ipſe locuples ſum teſtis, ſed vt tibi etiam, et aliis, ac, ſi meae id facultatis fuerit, poſteris quoque hoc ſit teſtatum, dudum ſummopere ſtudui. Nihil mihi honeſtius eſſe poteſt, quam a te tantae dignitatis et doctrinae Viro non diligi tantum, ſed et ſic ornari, vt me apud primarios viros in gratia poſueris, quod prolixae tuae beneficaeque naturae certiſſimum eſt argumentum. Niſi haec tanta tua in me merita praedicarem apud omnes, et tanti ea mihi ſint, quanti quae maximi facienda ſunt hominibus, nae ego aut ingratiſſimus eſſem mortalium, aut ſtupidiſſimus, indignus certe beneuolentia, quam mihi nullo meo prouocatus officio praeſtitiſti. Sed

licet me tanto tuo ſtudio tibi non deuinxiſſes, mirificae tamen illae tui ingenii ſuauitates, elegantia vitae, morum integritas, praeſtantia eruditionis, recti de doctrinarum ſtudiis ſenſus, ſincerum et ſubtile iudicium, cui inanis eruditionis fucoſae venditatio non poſſit imponere, hinc quod tibi probatur omnibus eſt probatiſſimum, et quod tu damnas, omnium, qui de his litteris vere poſſunt exiſtimare, calculis damnatum habetur, qui nihil das gratiae, nihil odio aut cupiditati, me ad te colendum inflammaſſent. Qui enim illum non amat, cuius tam multa ingenii animique ornamenta omnes amant et in coelum ferunt, is non meretur a quoquam amari, cum quid ſit amabile non intelligat. Accipe igitur hoc mei in te amoris et obſeruantiae pignus Lectiones Heſiodeas recognitas, et non paucis acceſſionibus auctiores; tenue quidem et quod minime reſpondet animi in gratia referenda ſtudio, ſed quod hoc nomine non, credo, aſpernandum putabis, quod, cum maius, quod tibi, vt nunc eſt, offerrem non inuenirem, perquam effuſae voluntatis meae ſit monumentum. Voluntatem autem ſemper viri boni potius ſpectant, quam verborum honorem, aut munerum magnitudinem. Huc accedit quod nullam rationem inire queam, qua tua merita ſiue oratione, licet eſſem diſertiſſimus, ſiue rebus, licet eſſem ad hoc munus perſoluendum ab omnibus facultatibus inſtructiſſimus, poſſim aſſequi. Id tantum velim tibi ſit perſuaſiſſimum, nullam mihi curam antiquiorem eſſe, quam vt referam gratiam tibi, quamdiu ſuperſtes fuero, grata memoria et obſeruantia perpetua. Vale Vir Illuſtris, et me, quod facis, ama. Traiecti D. XV. Kl. Ianuar. CIↃIↃCCI.

CAN-

CANDIDO LECTORI

S. P. D.

IOANNES GEORGIVS GRAEVIVS.

In Hesiodi hac noua editione quid praestitum sit, et quibus subsidiis instructus ei adornandae me accinxerim, paucis accipe. Graeca verba non nisi ex antiquis codicibus et Interpretibus, iisque scriptoribus, qui huius poëtae sententias olim laudarunt, emendaui locis non paucis, quorum rationem in lectionibus meis reddidi. Ex Latina quoque versione magnam vim errorum sustuli. De multis in iisdem egi notis, de aeque multis non putaui verba esse perdenda, cum essent tam manifesti, vt in iis notandis paullo humaniores operam me lusisse iudicaturi fuissent. Et vereor iam ne fastidiosis et delicatis lectoribus nimius hic fuisse videar. Vsum duorum manuscriptorum librorum mihi praestitit Vir summi ingenii, plurimaeque et multifariae eruditionis, Isaacus Vossius, recentium eorum quidem et chartaceorum, sed qui tamen summopere mihi profuerunt. Ex bonis enim et antiquis libris eos fuisse descriptos apparet. In utroque vero solum illud carmen reperiebatur quod rei rusticae et familiaris praecepta complectitur. Theogonia et Ἀσπὶς desiderabantur. Alteri subiectus erat Tzetzae commentarius, et interlita fere versibus singulis explicatio verborum singulorum, tanquam quaedam metaphrasis, quam sub glossarum veterum Vossiani codicis nomine nonnumquam laudo. Librum vero hunc primum apello. Alter, qui secundus est, subnectitur aliquot Euripidis Tragoediis. Expositionem Procli, insignis illius Philosophi Platonici, manu exaratam mecum communicauit clarissimus et elegantissimus Vir, Marquardus Gudius, cui et hoc plurimisque nominibus aliis sum deuinctus. Ineditas quasdam annotationes Illustris Scaligeri, et perpetuas fere notas eruditissimi Franciſci Guieti, ex duobus exemplaribus, quorum marginibus eas adscripserat, excerptas ad me curauit Emericus Bigotius, decus illud suae Galliae, qui natus est ornandis literis, illorumque conatibus, qui in arte aliqua egregia illustranda elaborant, promouendis. Has Guieti curas (quas nouissimas ei fuisse, et postremum librorum, quem euolauit,

euoluit, antequam in fatalem morbum incideret, is, cui eas debemus, nobis confirmauit Bigotius) ſi maturius vidiſſem, correctior haec editio non vno in loco prodiiſſet. Sed cum mihi traderentur iam maxima pars Heſiodei operis, mearumque in id lucubrationum erat profligata et deſcripta typis: certe quae in Ἔργα ſcripſeram et in Aſpidem omnia. Hinc non licuit annotare, in quibus poſtea virum illum egregium mecum in eaſdem cogitationes et emendationes incidiſſe deprehendi, ne quis ſuſpicetur eius me compilaſſe ſcrinia. Norunt multi apud nos viri docti, dudum meis obſeruationibus vltimam fuiſſe impoſitam manum, vt nihil poſt haec iis acceſſerit, cum Guieti liber ad me perferretur, quamuis poſtea per horum temporum, quibus vexamur, diritatem interuenerint, quae paene confectam editionem diu retardarunt. Iſta praefixeram editioni primae, quae apud Danielem Elzeuirium prodiit anno ΩΟ ϽϽC LXVII, *quam etiam, vt eam, cum correctam, tam in Graecis, quam in Latina verſione, ſecuti ſunt Hugueтani. In hac ſecunda editione, quam denuo recenſui, et multis in locis emendaui, vſus ſum manu exarato libro in Ἔργοις, qui ſane mihi profuit nonnunquam, vt et editione Venetа Franciſci Trincauelli, quae prodiit anno* M DXXXXVII *cuius marginibus nonnullas adnotationes Graecas adſcripſerat ex antiquis ſcholiis erudita manus, cui accepta referes nonnulla in Lectionibus meis non contemnenda. Vale.*

IOHAN-

IOHANNIS GEORGII GRAEVII

LECTIONES HESIODEAE.

CAPVT I.

Primi duo vexati verſus in ἔργοις illuſtrati. ἐννέπετε ὑμνείσας. Δεῦτε δή. Antiqua Heſiodi lectio bis vindicata. Plato emendatus. Ἀέξειν. Augere. Καρφειν. Δίκη. Iupiter Iuſtitiae Praeſes. Callimachus illuſtratus. Heſiodus emendatus. Διάνδιχα θυμὸν ἔχειν. ἔρις ἀγαθὴ eſt φιλία. Moſchopulus correctus. Ἀγορῆς ἐπακτός. Ὦρη. Vetus Heſiodi lectio defenſa. Elegans praeſentium vſus apud Graecos. Interpretes Latini ſaepe notati.

In ἔργοις καὶ ἡμέραις.

v. 1. Μῶσαι Πιερίηθεν ἀοιδῆσι κλείσσαι

Δεῦτε δὴ ἐννέπετε σφέτερον] Non veteres ſolum Interpretes, Proclus, Moſchopulus, Tzetzes, ſed et Heſychius κλείσσαι exponunt ὑμνῆσαι, δοξάζεσαι. Scholia inedita libri Voſſiani. ἀοιδῆσι κλείσσαι, ᾠδαῖς καὶ τραγῳδαῖς δοξάζεσαι. et ſequenti verſu: δεῦτε, ἔλθετε. Euſtathius quoque ad Ὀδυσσ. ε. Heſiodum Muſas ex Pieria arceſſere ſcribit. Κλείων pro κλειτὸς nemo Veterum dixit. Inde liquet hos verſus ſic recte exponi: *Muſae ex Pieria carminibus gloriam conciliare ſolitae Adeſte, quaeſo, dicite patri veſtro hymnum.* Cum Moſchopulo ad κλείσσαι intelligendum exiſtimamus ἃς ἂν ἐθέλητε. Nam vt ille ait: Ἐκ γὰρ Μουσάων κλέος ἔρχεται. *A Muſis venit gloria.* ἐννέπετε ὑμνείσσαι, eſt ὑμνεῖτε. vt inferius v. 33. Ἀλλά τε πολλὰ Ἁρπάζων ἐφόρεις pro ἥρπαζες, et v. 43. κρύψαντες ἔχουσι βίον, pro ἔκρυψαν. Apud Hom. βῆ δ' ἰὼν pro ἔβη, ὤχετο φεύγων pro ἔφυγε; et ſexcenta talia. Solere vero Poëtas Numina, quorum opem implorant ex locis, quae iis erant ſacrata, vocare; Muſas ex Parnaſſo,

Pieria, Helicone, Dindo; Apollinem ex Delo, Lycia, Xantho, quis tam hospes est in illorum lectione qui ignoret? Et sic hunc locum intellectum olim fuisse locuples testis est Aristides hymno in Iouem: Εἶεν δὴ Μοῦσαι Διὸς παῖδες, ἐ γὰρ ἔγωγε ὁρῶ πότε ἄν τις ὑμᾶς ἄμεινον καλέσειεν ἢ νῦν. εἴθ' ὑμεῖς γε ἐπ' Ὀλύμπῳ σὺν Ἀπόλλωνι Μουσηγέτῃ τὴν θείαν ᾠδὴν ἄδετε ὑμνοῦσαι τὸν ὑμέτερόν τε καὶ τῶν ὅλων πατέρα, εἴτε Πιερίᾳ φίλον ὑμῖν ἐνδιατρίβειν, εἴτε ἐν Ἑλικῶνι τῷ Βοιωτίῳ χορεύετε. *Agite ergo, Musae, Iouis filiae, (nec enim vos vnquam aliàs quam nunc inuocare praestiterit) siue in Olympo cum duce Apolline diuinum canitis canticum, vestrum simul et vniuersorum patrem celebrantes, siue Pierium vos delectat domicilium, siue in Boeotia Helicone choreas ducitis.* In versu secundo δὴ legitur in vtroque Ms. Vossiano, vt et meo, nec non in editionibus priscis, Veneta Victoris Trincanelli, Florentina Iuntae, aliisque, et id omnes agnoscunt interpretes veteres, vt mirer H. Stephanum solius Eustathii auctoritate compulsum reposuisse δί, quod deinceps pleraeque editiones occupauit. Habet ista particula obsecrandi vim, in hisce formulis, δεῦρό δὴ, Φέρε δὴ, ἴθι δὴ, age, sis, quaeso. Hom. ἄξον δὴ ἔγχος Διομήδεος. Socrates in Phaedro apud Platonem: ἄγετε δὴ ὦ Μῶσαι, quo expressit hoc nostri Poëtae: δεῦτε δὴ ὦ Μῶσαι. Sed totus locus Platonis addendus est, vt ex illo melius eluatur. Socrates ibi ait: ἄγετε δή, ὦ Μῶσαι, εἴ τε δι' ᾠδῆς εἶδος λιγείαν, εἴτε διὰ γένος μουσικὸν τὸ λιγυὸν τοῦτον ἔχετ' ἐπωνυμίαν, ξυλλάβετε τῷ μύθῳ, ὃν μοι ἀναγκάζει ὁ βελτίων ἅτοσι λέγειν. Quid hic, τὸ λιγυὸν, scribendum puto τὸ λιγυρὸν, et vertendum: *Agite igitur, o Musae, dulces siue propter cantus genus, siue propter Musicae genus suaue, hoc nomen consecutae estis, mihi adsitis in hoc sermone quem me hic amicus optimus iubet habere.*

v. 3. Ὅν τε διὰ βροτοὶ] Hos duos versus aliter distinximus, et exposuimus quam vulgo fit, vti appareat ex nostra editione. Vide inferius rationes in notis ad v. 430. Θεογονίας. Ὅν τε διὰ est, vt apud Demosthenem διὰ τὰς θεὰς, *Deorum beneficio et munere.* Sic et Iohann. VI. 51. καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ Πατὴρ, καὶ ἐγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα. *Sic ego viuo, beneficio patris.*

v. 5. Ῥέα μὲν γὰρ βριάσῃ, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει] Vterque Codex Ms. vtroque loco legit ῥεῖα. quam veram lectionem esse Tzetzes ostendit: Τὸ ῥεῖα συνίζησίς ἐστι τῆς ῥεΐ μακρᾶς συλλαβῆς, καὶ τῆς ἄλφα εἰς μίαν μακράν. Nec aliter apud Homerum in omnibus legitur codicibus Iliad. ρ.

Ῥεῖα μὲν γὰρ Φενγέσκεν ὑπ' ἐκ Τρώων ὀρυμαγδοῦ.

Quae

Quae loca male Guilielmus Canterus, decus noſtrae Traiecti, ſollicitauit. Heſiodus:

Εἴαρι πολεῖν, θέρεος δὲ νεωμένη ἐς σ' ἀπατήσει.

Vbi rurſus male mutat in ἔαρι. Hom. Il. π.

Αἶψα ζωὸν πέμψῃς Σαρπηδόνα ὄνδε δομόν δε.

Idem Iliad. υ.

Ἶσον τεινέειν πολέμοιο τέλος, οὔ μοι μάλα ἔργα.

v. 6. Ἄδηλον ἀέξει] *Obſcurum auget.* hoc eſt, ἐυεhit, ornat, Callim. hymno in Iouem v. 95: Οὐκ ἀρετῆς ἄτερ ὄλβος ἐπίσταται ἄνδρας ἀέξειν. *Sine virtute diuitiae non poſſunt homines ornare.* Homero eſt τιμὴ ὀφέλειν. In qua notione quum et Latinis augere ponatur, retinui hoc verbum in verſione. Sueton. Claud. *In ſemet augendo parcus atque ciuilis nomine Imperatoris abſtinuit, nimios honores recuſauit.* C. Nepos Phocione: *Namque auctus ornatuſque a Demoſthene eum quem tenebat gradum aſcenderat.*

v. 7. Ἀγηνόρα κάρφει] Verſiones vulgatae: *ſuperbum contrahit.* Alii: *deſiccat.* Inepte. Recte Proclus oſtenderat, κάρφειν hic eſſe συτελῆ ποιεῖν καὶ τεπεινόν. Vertimus cum Horatio, *attenuat*, qui hunc locum expreſſit, vt pridem Muretus obſeruauit:

Valet ima ſummis
Mutare, et inſignem attenuat Deus. inferius v. 575:

Ὥρῃ ἐν ἀμητοῦ ὅτε τ' ἠέλιος χρόα κάρφῃ.

Tempore meſſis quando ſol corpus attenuat, hoc eſt, corporis vires exhaurit, atterit.

v. 9. Δίκῃ δ' ἰθύνει θέμιστας] *Iuſte rege iudicia.* Sic bene priſci omnes Interpretes hunc locum declarant, qui haec retulerunt ad Iouem. Δίκῃ eſt ἐν δίκῃ, ſiue σὺν δίκῃ, vt Moſchopulus. δίκῃ ἰθύνειν θέμιστας eſt praeeſſe iudiciis, et ea ſic gubernare vt leges exerceantur, et iuſtae ferantur ſententiae. ἰθύνειν eſt regere, gubernare. Heſych. ἰθύνει, ἀτρεθοῖ, ἐξισοῖ, ὀρθοῖ, εὐθύνει, κυβερνᾷ. Iupiter enim Iuſtitiae Praeſes et virtex habebatur. Plutarchus: πρὸς ἡγεμόνα ἀπαίδευτον. Ὁ μὲν Ζεὺς οὐκ ἔχει τὴν Δίκην παρεδρον, ἀλλ' αὐτὸς Δίκη καὶ Θέμις ἐστί, καὶ νόμων ὁ πρεσβύτατος καὶ τελειότατος. *Ioui Iuſtitia non aſſidet, ſed ipſe eſt Iuſtitia et Themis, et lex antiquiſſima et perfectiſſima.* Callimachus hymno in Iouem: v. 81.

Δῶκας δὲ πτολίεθρα φυλασσέμεν ἠδὲ θύραυλα
Ἀκρῃς ἐν πτολίεσσιν ἐπόψιος εἴτε δικαίοις
Λαὸν ὑπὸ σκολιῆς, οἵ τ' ἐπαλάλκοντι θύραυλα.

Conſtituiſti qui vrbes cuſtodiant: tuque ipſa praeſides in arcibus, Inſpector tam eorum qui legibus populum ſub iniquis, quam eo-

rum

rum qui aliter gubernant. Sic hic locus vertendus. Ioui enim arces sacrae sunt, teste Aristide hymno in Iouem, qui et ibi docet Iouem esse praesidem Iustitiae. Vide et Euripidis Troad. In Theogonia eodem sensu dixit διακρίνειν θέμιςας δίκαις vers. 85, de rege:

Πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι διακρίνοντα θέμιςας
Ἰθείῃσι δίκῃσιν.

Omnes ipsum respiciunt reddentem ius rectis iudiciis V. 886. Ingeniose quidem vir summus pro Πέρσῃ legit Πέρσῃ. Sed quomodo ἰδὼν αἴων τε commode possit tribui Persae non video: quin tota oratio videtur huic emendationi et sententiae τὸ πᾶνυ aduersari. Haec enim Poëtae mens est, audi inuens et auscultans, vti ius valeat regente te, vtique ego Persae vera praecipiam. Aliquid petit in publicum, aliquid sibi. Sic olim sentiebam de hoc loco, sed accuratius cum nunc illum expenderem, vidi eundum esse in sententiam magni viri Danielis Heinsii, qui contra veteres Interpretes vidit non haec referenda esse ad Iouem, perperamque vulgo hos versus legi et distingui. Sententiam autem esse, Vide et attende, Persa, et sine ambitione iudica: ego vero, o Persa, tibi vera praecipiam. Itaque sic cum Heinsio interpungo. κλῦθι ἰδὼν αἴων τε· δίκη δ' ἴθυνε θέμιςας Τύνῃ, ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτήτυμα μυθησαίμην. In meo sane MS. legitur Πέρσῃ, non Πέρσῃ. Ceterum non Pausanias tantum, quod Scaliger obseruauit, sed etiam Aristarchus hos priores decem versus obelis suis iugulavit, et Praxiphanes discipulus Theophrasti, notante Tzetze, in peruetusto libro illos se non reperisse testatus est. Praxiphanes autem iste videtur esse ille, qui a Diogene Laërtio in vita Platonis, narratur Platonis et Isocratis sermonem de Poëtis prodidisse memoriae. Huius Praxiphanis etiam alibi meminit Diogenes. Cuius aetatis fuerit non obseruarunt docti Interpretes, quod ex hoc Tzetzis annotatione discimus.

v. 11. Τὴν μέν κεν ἐπαινέσσειε νοήσας] Vterque MS. Vossianus et editio Basileensis Isingrini: ἐπαινήσειε. Quod quis non probet prae duro illo diplasiasmo?

v. 13. Διὰ δ' ἄνδιχα θυμὸν ἔχοντες] Mirum quid Interpretibus Latinis in mentem venerit, qui haec ita vertunt: *in diuersa autem animum distrahunt.* quo nihil a Poëtae sensu et Graecis verbis potest fingi alienius. διάνδιχα θυμὸν ἔχειν Homero est δίχα θυμὸν ἔχειν, dissentire, discrepare. Il. υ, v. 31:

Βὰν δ' ἴμεναι πόλεμόνδε θεοὶ δίχα θυμὸν ἔχοντες.
Ibant in praelium Dii discrepantem animum habentes.

hoc est, a se inuicem dissentientes, aliis stantibus pro Troia, aliis

aliis in Troiam. Vbi vulgo verſiones inepte: *diuiſum animum habentes*, pro quo alii dicunt ἄνδιχα θυμὸν ἔχειν. Quid vero miri Poëtam ἔρισιν tribuere animum, quum inter Deas referantur et hic et in Theogonia?

v. 15. Ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Ἀθανάτων βελῇσιν ἔριν τιμῶσι βαρεῖαν] Haec cum Tzetze non ſic accipienda ſunt, quaſi Deus ſit malorum auctor. Sed haec eſt Heſiodi mens, omnia quae geruntur Dei numine geri: illum hominibus aut propter vitia, quibus ſunt obnoxii, aliaſque cauſas nobis ſaepe parum exploratas, corrumpere conſilia, ſanam eripere mentem, et contendendi ac ligitandi libidinem immittere. Penelope apud Homer. Ὀδυσσ. ψ.

Μαῖα φίλη, μαργόν σε θεοὶ θέσαν, οἵ τε δύνανται
Ἄφρονα ποιῆσαι, καὶ ἐπίφρονά περ μάλ' ἔοντα,
Καί τε χαλιφρονέοντα σαοφροσύνης ἐπέβησαν.

Nutrix dilecta, inſaniam te Dii fecerunt, qui poſſunt inſipientem reddere, qui vel prudentiſſimus fuerit, et delirum prudentiae compotem reddiderunt. Nam vt bene alius Poëta:

Ὅταν γὰρ ὀργὴ δαιμόνων βλάπτει τινὰ,
Τὰ τῷ τὸ πρῶτον ἐξαφαιρεῖται φρενῶν,
Τὸν νοῦν τὸν ἐσθλὸν εἰς δὲ τὴν χείρω τρέπει
Γνώμην, ἵν' εἰδῇ μηδὲν ὧν ἁμαρτάνει.

Quando ira deorum aliquem laedit, huic prima eripit prudentiam, et ſanam mentem, et in deterius mutat conſilia, vt non videat quae peccat. P. Syrus Mimus: *Fortuna quem vult perdere ſtultum facit.*

v. 17. Νὺξ ἐρεβεννὴ] Nox habetur mater omnium rerum triſtium et malarum, ſicut in ſacris litteris tenebrae. *Opera tenebrarum* apud Apoſtolum, *proiici in exteriores tenebras*, apud Matthaeum. Sic contra Deus dicitur apud Prophetam, *indutus luce*, *habitare in luce inacceſſa*, et felicitas ſempiterna ſaepe *lux* appellatur.

v. 19. Γαίης ἐν ῥίζῃσιν] Haec verba non referenda eſſe ad Iouem, cum antiquis Heſiodi Interpretibus, praeclare monuit Daniel Heinſius ὁ πάνυ, cui Heſiodus et omne litterarum genus plurimum debet. Nihil certius haec ad Ἔριν pertinere bonam, quam Philoſophi Φιλίαν dicunt, quae dicitur in terra habitare inter homines. Inde Empedocles Agrigentinus Phyſicus antiquiſſimus, qui principia omnium rerum praeter quatuor elementa conſtituit Νεῖκος et Φιλίαν.

Τέσσαρα γὰρ πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε
Ζεὺς ἀργὴς, Ἥρη τε φερέσβιος, ἠδ' Ἀϊδωνεύς,
Νῆστις θ' ἣ θαλέθοις τέγγει κρηνώμα βρότειον.
Νεῖκος τ' ἀλόμενον δίχα τῶν ἀτάλαντον ἁπάντη.
Καὶ Φιλίη μετὰ τοῖσιν, ἴσον μῆκός τε πλάτος τε.

Quatuor

Quatuor omnium rerum principia primus audi, Iupiter candidus, Iuno alma, et Pluto, Ac Neſtis quae lacrymis ringit humanas ſcatebras, Et contentio perniciosa quae abſque iis par eſt vbique, Et amicitia cum his quae aeque longa ac lata eſt. De quibus Sextus Empiricus aduerſus Mathematicos: Ἐξ παραδίδωσι τὰς τῶν ὄντων ἀρχάς· τέσσαρας μὲν τὰς ὑλικὰς, γῆν, ὕδωρ, ἀέρα, πῦρ. δύο δὲ τὰς δραστηρίας Φιλίαν καὶ νεῖκος. *Sex tradit rerum principia. Quatuor quidem materialia, terram, aquam, aërem, ignem. Duo autem operatiua, amicitiam et diſcordiam.* Vide et Diogen. Laert. in vita Empedoclis. Latini Interpretes Heſiodi κρείσσον᾽ ἀμείνω cum ἀνδράσι coniungunt, quaſi Heſiodus dixerit contentionem vnam longe meliorem eſſe hominibus, quos redarguit copula et συνέπεια, quae ita conſtituenda: ἔστι δὲ μία πολὺ ἀμείνων, ſcilicet ἐρις Κρονίδης ἐν γαίης ῥίζησιν καὶ ἀνδράσι. Poſuit illam longe meliorem in terrae radicibus, hoc eſt, in terra et inter homines. Ἐν ἀπὸ κοινῆς repetendum.

v. 20. Εἰς ἕτερόν γὰρ τις τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων Πλήσσειν, ὃς σπεύδει ἀρόμεναί τε φυτεύειν] Hic rurſus Interpretes male geſſerunt ſuas partes, qui ſecundum veſtum ſic tranſtulerunt, vt ὃς hic eſſet relatiuum, quum tamen hic ponatur pro ἕτος, quod diſcere poterant ex Moſchopulo et Proclo. Gloſſae MS. Voſſianae: ὃς, ἕτος, πτωχός. Imers, inquit, videns alium labore diuitias inueniſſe, et ipſe eadem ratione opes quaerere ſtudet. Eodem ſenſu inferius:

Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργὸς
Πλουτεῦντα.

Quod ſi laborares mox te demulcebit otioſus diuitiantem.

Tzetzes videtur legiſſe ὡς. Porro in MS. legitur ἀρόμεναι, quam lectionem tuetur Tzetzes, qui propter liquidem μ τὸ ρο produci contendit. Proclus vero hoc a Graecorum Poetarum conſuetudine alienum eſſe in talibus infinitiuis affirmat, ideoque τὸ μ geminandum.

v. 23. Εἰς ἄφενον σπεύδοντα] MS. I. Voſſ. εἰς ἄφενος σπεύδοντα. Sic etiam Moſchopulus: Ἄφενος ὁ ἀπὸ τῶν ὡρῶν τῷ ἑνιαυτῷ ἀθροιζόμενος πλοῦτος· ἀπὸ αὐτὸ καὶ βίος, ἀφ᾽ οὗ βιοῦ τις λέγεται. λέγεται δὲ ὁ ἄφενος ἀρσενικῶς, καὶ τὸ ἄφενος οὐδετέρως. Sic legendus hic locus. Vulgo male et ſine ſenſu ἀπὸ τῶν ὅρων τῷ ἐνιαυτοῦ. Eadem ratione peccarunt in ὡραῖος apud eumdem Moſchopulum v. 32. vbi vide Proclum.

v. 29. Ἀγορῆς ἐπακτὸν ἐόντα] Graeci Scholiaſtae omnes recte ἀγορῆς explicant ῥημάτων καὶ φημῶν ἤγουν φιλονεικιῶν κινουμένων ἐν ἀγορᾷ. Latinos vero quis ferat, qui *fori auſcultatorem*

ratorem transtulerunt? Quis Latine sciens intelligat quid sibi velit *fori auscultator*? Verte: *concionum auditor*. Ἀγορῆς ἐπακτοὶ sunt homines subrostrani, ἀγοραῖοι, Aristophani ἀγορᾶς περιτρίμματα, circumforanei, concionales, *qui*, vt Liuius ait, *concionibus haererent vtiliter et in foro viuunt*: siue vt Cic. I. de Orat. c. vlt. *qui in subsellis habitant*; quamuis ibi loquatur de causidicis Latinis proprie tales homines canalicolae. Gell. IV, 20. *Qui curabat cuiusdam et canalitola, et nimis ridiculariis fuit*. Vid. Festum. Dicuntur et homines ordinarii. Festus: *Ordinarium hominem Oppius ait dici solitum scurram, et improbum, qui assidue in locis moraretur, ob eamque causam in ordine staret ostentium praetorem*. *At Aelius Stilo qui minime ordine viueret*. Ἀγορῆς ἐπακτὸν εἶναι Platoni est *foro operam dare*. Terent. *lites sequi*. Posses tamen etiam exponere ἀγορῆς ἐπακτὸς, *fori auditor*, vt apud auctorem dialogi de causis corruptae eloquentiae, quem ego quidem Quintiliani esse nullus dubito. Rationes alias dabo. Is cap. 34. adolescentes, qui in subsellijs quotidie nobiles causarum patronos audiebant, orantes, vocat *fori auditores*: *Atque hercule, sub eiusmodi praeceptionibus iuuenis ille de quo loquimur, oratorum discipulus, fori auditor, sectator iudiciorum, eruditus et assuefactus alienis experimentis*, etc. Sed hic in bonam partem accipitur.

v. 30. Ὥρη γάρ τ' ὀλίγη πέλεται] Non est vt recedamus a lectione librorum et interpretum veterum expositione, qui aiunt ὥρην ψιλᾶσθαι, et interpretantur φροντίδα, sicut et MS. I. Vossianus cum Glossis: ὥρη νεικέων τ' ἀγορέων τε, ἡ φροντὶς δικαστηρίων, δημηγοριῶν. Verba vero haec ὥρη ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέων τε sunt ὀλιγωρεῖ νείκη καὶ ἀγορᾶς, vel ὀλιγωρεῖν χρὴ νείκη τ' ἀγορᾶς τε; non curare debet forenses curas. Inferius v. 203: Τῇ δ' εἶς, ἣ σ' ἂν ἐγὼ περ ἄγω. *Hac is, qua te duco*: hoc est, ire debes. Hom. Iliad. χ, v. 62. Αὖθι μένω μετὰ τοῖσι δεδεγμένος εἰσόκεν ἔλθῃς; Ἦ σεῦ μετὰ σ' αὖτις; *Illic maneo cum his expectans donec venias*; *An te sequor rursus*? Μένω, θέω; est μένειν; θεῖν δεῖ. Luc. VIII, 19. Σὺ εἶ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; *Tune es qui venturus est, an alium expectamus*? vide et Matth. XXVI, 8. Πέλεται pro πέλεσθαι δεῖ. Sic saepe praesens accipitur. Eurip. Hec. 163.

Ποίαν ἢ ταύταν; ἢ κείναν ἕψχω;

Quamnam, hanc ne an illam eo? pro ἑψχειν δεῖ.

Quomodo non infrequenter occurrit apud Scriptores sacros. Matth. III: Πᾶν ἓν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. *Omnis arbor non ferens fructum*

fructum bonum exſciuditur et in ignem coniicitur. Hoc eſt, exſcindi et in ignem coniici debet.

CAPVT II.

Heſiodi obſcurus locus expoſitus contra Graecos et Latinos Interpretes. Ὡραῖος βίος· ὡραῖοι καρποί. ὡραῖον ὕδωρ. ὥρα ἔτος. Lectio antiqua Poetae bis aſſerta. Ἐργάζεσθαι· ἔργον. Dimidium plus toto. ἡμιόλιον, SCtum in Pandecte illuſtratum, repudiata Commentatorum ſententia. Gubernacula in nauibus Veterum duo. Heſiodus emaculatus. Γυιοπόροι μηλοδῶνες. Interpretum varii lapſus.

v. 31. Ὅτινι μὴ βίος ἔνδον ἐπηετανὸς κατάκειται Ὡραῖος] Βίος ὡραῖος Latini interpretantur, *uictus tempeſtiuus.* Graeci vero magiſtri, *ex ſingulis anni partibus collectus.* Quod quidem ferri poſſet. Nam ὡραῖοι καρποὶ ſunt omnes fructus e terra prouenientes qui in menſis ſecundis apponuntur pro anni et temporis ratione, vt verni flores, aeſtiua mala, pira, pepones, autumnales vuae, et quae hyeme poſſunt haberi. Antigonus Caryſtius in vita Menedemi. Τράγημα μὲν θέρμος, ἢ κύαμος συνεχῶς· ποτὲ δὲ καὶ τῶν ὡραίων εἰσεφέρετό τι, τῷ μὲν θέρει ἄπιος ἢ ῥοία. τοῦ δ' ἔαρος ὤχροι, κατὰ δὲ τὴν χειμερινὴν ὥραν ἰσχάδες. *Pro bellariis dabatur lupinum et ſaepius faba: Nonnumquam ex fructibus, quos illa pars anni ediderat, quidpiam apponebatur, aeſtate malum Punicum, vere eruilia, hyeme caricae.* Male Interpres Dipnoſophiſtae reddit: *ex fructibus horariis.* vid. Galen. de aliment. facult. II, 2. qui docet proprie Graecis ὡραῖαι καρπὸς dici de talibus τραγήμασι, non de frumento, de quo hic tamen agi omnes vident. Sic et apud Aelian. Var. Hiſt. I, 31. ὡραῖα τραγήματα. Perſuaſiſſimum itaque habeo ὡραῖον βίον eſſe fructus aeſtiuos, qui ἐν ὥρᾳ, ἤγουν ἐν ὥρᾳ ἔτους, aeſtate, diebus caniculariibus tempore meſſis colliguntur. ὥρα enim et ὥρα ἔτος κατ' ἐξοχὴν ſignificat aeſtatem, et quidem adultam, dies caniculares, vt Galenus in variis locis tradit. Hinc ὡραῖος eſt aeſtiuus. ὡραῖον ὕδωρ apud Hippocratem Galenus oſtendit eſſe pluuiam aquam, quae media aeſtate cadit, κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὃν ὀνομάζουσιν ὥραν ἔτους. *tempore illo quod vocant ὥραν ἔτους*, hoc eſt, dies caniculares. Plinius ſane ὡραῖον μέλι vertit mel aeſtiuum, vt pulcre notauit vir

vir Magnus ad Athenaeum III. Animaduerſ. cap. 6. Nec aliter capiendum inferius v. 305:

Ὡς κέ τοι ὡραίῃ βιότῳ πλήθωσι καλιαί.
Vt victu aeſtate collecto impleantur horrea.

In ſequente verſu neſcio cur contra manu exaratorum librorum et priſcarum editionum fidem recentiores ſcribant Τῷ κε κορεσσάμενος. ſed video hoc ab H. Stephano profectum qui κε putat ſeiungendum et pro ἄν poni. Sed rectius MSS. et omnes ſcholiorum Auctores ſcribunt κεκορεσσάμενος· cuius libertatis poëticae exempla quis deſideret niſi puer? Nemo enim ignorat apud Homerum κεκύθωσι pro κύθωσι, λελάβωσι pro λάβωσι. Levia haec ſunt, fateor, nec monerem, niſi Stephani auctoritas multos in errorem induxiſſet.

v. 39. Δίκην δικάσσαι] MS. vterque et editio Vlpii apud Kingrinium, δικᾶσαι. Stephan. δικάσαι. Sed rectius vulgatae, metro poſcente. Phocylides etiam in editione Stephani:

Ἦν σὺ κακῶς δικάσῃς, σὲ θεὸς μετέπειτα δικάσσει

Scaliger in libro ſuo notauit, ἐθέλεσι hic poſitum eſſe pro ἤθελον. vere.

v. 40. Ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς] Quam variae ſint huius loci expoſitiones nemo ignorat. Mihi maxime probatur Platonis et Ariſtotelis: vterque, ille III. Lib. de legib. hic IV. Polit. praeſtare cenſet dimidium, ſi illo moderate vtaris, toto, hoc eſt, magnis diuitiis, ſi luxu diffluas, aut turpiter prodigas. Eiuſdem fere ſententiae eſt illud Catonis in diſtichis: *Quod nimium eſt fugito, paruo gaudere memento.* Sed tamen hic propie docet fratrem Poeta, omiſſis litibus, praeſtare quietam poſſeſſionem dimidii, quam totius litibus quaerendam, praeſertim ſi parce viuas. Nam vt vere Lucretius Lib. V. *Quod ſi quis vera vitam ratione gubernet, Diuitiae grandes homini ſunt viuere parce.* Sequens verſus id docet, in quo parcimoniam, quae tam magnum eſt vectigal, tantopere laudat. Propter eamdem cauſam Pythagoras quoque deterrebat ab vſu carnium homines, ὡς εὐπορίσεις αὐτοῖς ἔσεσθαι τὰς τροφὰς, ἄπυρα προσφερομένοις, καὶ λιτὸν ὕδωρ πίνουσιν. ἐντεῦθεν γὰρ καὶ σώματος ὑγίειαν, καὶ ψυχῆς ὀξύτητα περιγίνεσθαι, *vt homines victui tenui aſſuefierent, vt cum cibis minime coctis vterentur, et aquam ſolam biberent, facilem haberent viuendi rationem. Hinc etiam tam corporis ſanitatem, quam acumen animi illis acceſſurum*, teſte Diog. Laertio in Pythag.

v. 43. Ῥηϊδίως γάρ κεν ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο] Verte: *Facile enim vno die tantum quaeſiuiſſes.* Vulgo: *tantum operatus eſſes.* Sed ἐργάζεσθαι hic eſt labore parare, acquirere. Subintelligendum autem ex praecedente verſu βίον. Quod

loquendi genus postea imitatus est Andocides: ἐργάσασθαι τὸν βίον ἐκ τῶ δικαίω καὶ ταῖν χεροῖν. *victum quaerere iuste suis manibus.* Ἐργάζεσθαι βίον est victum parare, quaerere vnde vtamur, *vitam quaerere*, vt Ennius loquitur. *Nautisque mari quaerentibus vitam.* Vita Latinis, aeque vt Graecis βίος, est victus, alimenta, quae ad vitam tuendam pertinent. Et sic hoc loco capiendum, non pro incertis vitae casibus, ex sequentibus liquido apparet. Ἐργάζεσθαι eamdem vim quoque apud Platonem tenet: Καὶ τὰ ἐπιτήδεια ταύτην ἐργασομένην καὶ τὴν οἰκίαν θρέψασαν. *Et alimenta ipsam quaesituram, et familiam sustenturam.* Herod. I, 34. ἐργασάμενοι δὲ χρήματα μεγάλα, θελήσας ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. *Cum magnam pecuniam acquisiuisset, voluisse redire Corinthum.* Ion. VI, 27. ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, hoc est, *nolite conquirere victum qui perit.* Obscure vulgatus, *Operamini non cibus, qui perit.* Nec melius Beza, *Operamini non cibo qui perit.* Hinc et ἐργάζεσθαι simpliciter est quaestum facere, acquirere, vt apud Demosthenem in orat. contra Apaturium: ναυτικῶς ἐργάζεσθαι est quaestum facere pecunia in foenore nautico collocata. Sic optime illum locum emendauit maximus virorum Salmasius, cui nihil viget par et secundum. Inde ἔργον est lucrum, quaestus. Sophocles:

Ἀλλ' ἐδὲν ἔργον ταῦτα θρηνεῖσθαι μάτην.

Sed nullum lucrum est ista deplorare. Vbi Scholiastes: ἐδὲν ἔργον, ἐδὲν ὄφελος. Quia vero nullus quaestus est vberior, quam qui ex vsuris et foenore capitur, ἔργον, et ἐργασία κατ' ἐξοχὴν dicitur de foenore: ἐργάζεσθαι χρήματα et exercere pecuniam, foenori locare, vt recte a viris doctis ostensum est iam pridem. Matth. XXVI, 16. εἰργάζετο ἐν αὐτοῖς, scilicet, πέντε ταλάντοις. *quaestum fecit illis* scilicet quinque talentis. Est Hebraicum loquendi genus ἐργάζεσθαι ἔν τινι, pro quo Graeci ἐργάζεσθαι τινι. Vide Bezam.

v. 45. Αἴψά κε πηδάλιον] Miror omnes versiones Latinas quas mihi videre licuit, πηδάλιον hic interpretari temonem, stiuam, quum mihi sit exploratissimum intelligi clauum nauis, seu gubernaculum. Glossae MS. Vossii: πηδάλιον αὐχένιον. sed, etsi aliae deessent rationes, non sinit nos dubitare de hac interpretatione v. 627:

Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνῶ κρεμάσασθαι
Clauum artificiose factum super fumum suspendito.

Ibi praecepta expedit quid hyeme, confecta nauigatione, sit faciendum: solebant autem tum clauos in fumo suspendere, quo credebantur indurari ac a putredine seruari, aeque vt nunc caro salita fumo induratur. Virg. I. Georg.

Et suspensa focis explorat robora fumus. Aristo-

Ariſtophanes in Ὄρνισι:

Πρῶτα μὲν ὥρας Φαίνομεν ἡμεῖς ἦρος, χειμῶνος, ὀπώρας.
Σπείρειν μέν, ὅταν γέρανος κρωζῃσ' ἐς τὴν Λιβύην μεταχωρεῖ,
Καὶ πηδάλιον τότε ναυκλήρῳ Φράζει κρεμάσαντι καθεύδειν.
Primum quidem tempora oſtendimus nos veris, hyemis, autumni,
Seminare quidem quando grus crocitans in Libyam decedit,
Et tunc iubet nautam ſuſpendentem clauum dormire.

hoc eſt, quum tempus eſt naues ſubducendi, clauum ſuſpendendi, et nautae poſſunt ſecure in vtramque aurem dormire. Male et ibi Interpretes πηδάλιον temonem vertunt. Ariſtophanem haec loca Heſiodi, de quibus agimus cum maxime, reſpicere facile intelligunt omnes, et clare Scholiaſtes oſtendit: Καὶ τοῦτο παρὰ τὸ Ἡσιόδειον, αὐτίκα πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ κατάθεῖο. καὶ πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι. Duas vitam tuendi rationes Veteres praecipue coluiſſe in hoc opere docet Heſiodus, nauigationem nimirum et agriculturam. Aut mare exercebant negotiando, aut terram conſerendo et colendo. Vtroque hoc victum parandi modo: aerumnoſo et laborioſo effemus leuati, inquit Poeta, neque in mari iactari cum tanto periculo, neque opere ruſtico nos defatigari neceſſe eſſet, ſi Deus non occultaſſet facilem illam victum et amictum curandi viam. Suſpenderes clauum fumo, quod ſolebant hyeme facere, quum clauſa eſſent maria, et naues ſubductae, et nauigandi ſtudium deponeres, numquam mare tentares et infidis procellis tuum caput quaeſtus cauſa committeres. Nec aliter Proclus. Vidit quoque D. Heinſius ſenſum huius loci in Introductione, ſed nec ipſe in tot ſuis editionibus foedum hoc mendum expunxit, nec ab aliis editoribus fuit auditus. Ab hoc more prouerbium natum ὑπὲρ καπνοῦ πηδάλιον, de iis qui artem deſinunt, nec amplius exercent, ſed otio ſe dedunt. Euſtath. ad Iliad. I. p. 650. edit. Baſil. δῆλον δ' ἐκ τοῦ καπνοῦ καὶ παροιμία τὸ ὑπὲρ καπνοῦ τὸ πηδάλιον ἐπὶ τῶν ἀργούντων, καὶ καταμελούντων τὰς τέχνας, ὁποῖόν τι καὶ τὸ ἐπὶ πασσάλῳ τόξον ἢ κιθάραν ἀγκρεμάσαι. *Vnde liquet paroemia ducta a fumo, ſuper fumum gubernaculum, de otioſis, et artes deſinentibus, quale eſt in claue ſuſpendere arcum aut citharam.* Haec de πηδαλίῳ diſputatio in mentem mihi reuocat SCtum Claudianis temporibus factum, cuius fragmentum nobis ſeruatur lib. XLVII Π. Tit. IX, l. 3. §. 8: *Vt ſi quis ex naufragio clauum vel vnum ex his abſtulerit, omnium rerum nomine teneatur.* Hic Interpretibus aqua haeret dubitantibus quid per clauos Imperator intelligat, quum non niſi vnum in naui clauum eſſe exiſtiment. Sunt viri eruditiſſimi

qui docent clauum modo pro ἄκρῳ τῷ πηδαλίῳ, modo pro toto poni gubernaculo, et clauos hic esse gubernacula, clavo annexa. Quod sane ego quid sit non capio. Gubernaculum enim habet vnum clauum, numquam duos. Gubernaculi partes sunt οἴαξ, Φθεὶρ, πτερύγιον, αὐχήν. Οἴαξ est clauus, quo, vt Isidorus inquit, regitur gubernaculum. Naues vero Veterum paullo maiores duo habebant gubernacula, duos clauos. Hinc Graecis dicuntur ἀμφίπρυμνοι tales naues. Petron. *Nunc per puppim per ipsa gubernacula dilabendum est, a quorum regione funis descendit, qui scaphae custodiam tenet.* Idem: *Pergit interim tempestas mandata fatorum exequi, omnesque reliquias nauis expugnat. Non arbor erat relicta, non gubernacula, non funis, aut remus.* Apud Heliodorum V. Aethiopic. Theagenes et Chariclea ad Ithacae promontorium appellunt, τῶν πηδαλίων θάτερον ἀποβαλόντες, *altero clauo amisso.* Lucas Act. XXVII. in Pauli naue dixit in numero multitudinis τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων, *vincula clauorum.* Sed omnium clarissime genuinus Hippolytus de Anti-Christo, quem ante non multos annos edidit Marquardus Gudius, vir doctissimus et mihi coniunctissimus, cui Ireui plurimum res litteraria debebit, in elegantissima comparatione Ecclesiae cum naui: Θάλασσά ἐστιν ὁ κόσμος, ἐν ᾧ ἡ ἐκκλησία, ὡς νεὼς ἐν πελάγει χειμάζεται μὲν ἀλλ' οὐκ ἀπόλυται. ἔχει γὰρ μεθ' ἑαυτῆς τὸν ἔμπειρον κυβερνήτην Χριστόν. Φέρει δὲ ἐν μέσῳ καὶ τὸ τρόπαιον τὸ κατὰ τοῦ θανάτου, ὡς τὸν σαυρὸν τοῦ Κυρίου μεθ' ἑαυτῆς βαστάζουσα. Ἔστι γὰρ αὐτῆς μὲν πρώρα ἡ ἀνατολὴ, πρύμνα δὲ ἡ δύσις· τὸ δὲ κύκλον, μεσημβρία. οἴακες δὲ δύο αἱ δύο διαθῆκαι. Sic enim recte MS. Eboracensis. Possunt hi claui videri in columna Traiani et Argo naui, in signis coelestibus apud Aratum. Vide Lipsium ad II. Taciti annalem c. 6. Samuel. Bochartum, virum summae eruditionis, qui in omni doctrinae genere primas tenet, in Hierozoico, et Cl. Schefferum de militia nauali. Sed haec in transcursu.

v. 48. Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης] MS. II. ἀγκυλόμητις, quomodo legendum censet Moschopulus: sicut ποικιλόμητις, δολόμητις, quae tamen in secundo casu inflectuntur ac si primi λῆξις esset ητης. Sic noster in Theog. αἰολόμητις Προμηθεὺς. Apud Hom. πολύμητις, εὔμητις. Proclus tamen secutus auctoritatem Plutarchi, qui et ipse olim in Hesiodum Commentarios edidit, quos Gellius laudat Noct. Att. XX, 8. et Proclus frequenter, tuetur ἀγκυλομήτης. Eustathius vero ad Ὀδυσσ. γ, ait vtramque terminationem apud Veteres inveniri. Illam in ητης esse a μήδω, hanc vero a μῆτις, ἡ βελή.

v. 51.

v. 51. Διὸς παρὰ μητιόεντος] Imperite μητιόεις et μητιέτης vertunt *conſultus*, quum potius ſit conſilii plenus, conſiliorum auctor, μέγα βελεύων vt recte circumſcribit Theocritus notante Euſtath. ad Iliad. α. Nec hoc praetermiſerunt viri eruditi; ſed ſurdis narrarunt fabulam. In praecedente verſu παΐς Ἰαπετοῖο verte: *filius Iapeti*. Gloſſ. Vetus: Παῖς ὁ υἱὸς, *Filius*. Non ignoro Latinis quoque Poetis puer pro filio dici, vt *Veneris puer* apud Ouidium Cupido, *Laconae puer* Horatio Apollo, ſed in verſionibus, quae in tironum et Graecae linguae non ſatis peritorum gratiam adornantur, haec non habent locum. ἐὺς autem reddidi *egregius*. Moſchopulus exponit καλὸς. Et Heſych. ἐὺς, ἀγαθὸς, καλὸς, μέγας, εὐτυχὴς. Gloſſae MS. Voſſ. ἐὺς, μέγας. Sane apud Hom. coniungitur ἐύς τε μέγας τε. Sic in Ἀσπιδι v. 25. ἐὺς παῖς Ἀλκαίοιο. *egregius filius Alcaei*. vbi Interpretes: *praeſtans puer*.

v. 55. Pro χαίρεις prior liber Voſſianus χαίροις.

v. 62. Ἀθανάταις τε θεαῖς εἰς ὦπα ἐίσκειν] MS. I. editio Iſingrini, Tzetzes: ἀθανάτῃς θεῇς. Idem codex, vt et Palatinus, ſequenti verſu legunt παρθενικῆς pro παρθενικαῖς, quam lectionem Proclus quoque agnoſcit. Nec aliter ſcripſit Heſiodus. Gloſſae MS. Palatini libri exponunt optime παρθένε. Voſſianae addunt ſubintelligendum ποιεῖν. Pertinet παρθενικῆς εἴδος ad Pandoram non ad Deas, vt vulgo capiunt. Iupiter, inquit, iuſſit Vulcanum quam celerrime ex luto formare maſſam, illamque voce humana inſtruere et viribus, et tanta pulcritudine virginali vt ad formam Dearum accedat. Equidem ex vulgata lectione nullum ſenſum idoneum poſſe confici facile vident qui animum aduertunt.

v. 66. Γυιοκόρους μελεδῶνας] Veteres quidem magiſtri in explicando γυιοκόρους mire ambigunt, ſed mihi recte vidiſſe videntur illi, qui exponunt τὰς μέλη κοσμήσας, ſicuti praeter Moſchopulum et Proclum Voſſianae Gloſſae, et Phauorinus. Κορεῖν eſt κοσμεῖν, καλλωπίζειν. Heſych. κορεῖν, κοσμεῖν, καθαίρειν. Vnde et νεωκόρος, qui templum ornat et tuetur, aedituus. In actibus Apoſtolorum Epheſus dicitur νεωκόρος Ἀρτέμιδος, aedituus Dianae. Sicut et in nummis Graecorum frequenter vrbes et populi νεωκόροι Καισάρων appellantur, quia templa in honorem illorum excitarant, quibus ornandis et colendis operam ſuam deuouerant, vt quaſi eſſent Caeſarum aeditui, vt monuit vir illuſtris Caſpar Geuartius, ſicut Epheſii Dianae ſunt, νεωκόροι, propter illuſtriſſimum et maximi operis templum, quod in eius Deae honorem in ſua habebant vrbe. Γυιοκόροι μελεδῶνες ſunt curae, quae totae in ſornando corpore ſunt occupatae. Mulieres vero quo ſtudio

magis tenentur quam comendi et excolendi corporis, quibus, vt Plautus ait, *nulla satis ornandi satietas est?*

CAPVT III.

In Hesiodo tres mendae deletae. Idem expositus. Ἀμφιγυήεις. Φωνή. Iouis dona quomodo reiicienda esse Hesiodus doceat. Θαλίαις τέρπεσθαι. Hesiodo versus fugitiuus, qui in nullis editionibus conspicitur, restitutus. Antiquissimorum hominum viuendi ratio. Pecus non alebant. Varro emendatus. Μῆλα, Poma omnes arbutei fructus. Μῆλα pro opibus. Ἐπὶ βοσὶ κτείνεσθαι. Homerus explicatus. Hesiodus bis emendatus. Interpretes saepius reprehensi. Ἥρα ἐσσάμενοι.

v. 69. Ὣς ἔφατ', οἳ δ' ἐπίθοντο] Vitia haec sunt ne in pueris ferenda, et tamen omnes occupant editiones. Scribendum, ὡς ἔφαθ', οἱ δ' ἐπίθοντο. Nec aliter MSS. Sequente versu Ἀμφιγυήεις est περὶ γυῖα βεβλαμμένος. γυῖα κατ' ἐξοχὴν dicuntur manus et pedes. Homer.

Γυιώσω μὲν σφῶϊν ὑφ' ἅρμασιν ὠκέας ἵππους.
Frangam quidem pedes celerium equorum ante currus.

Γυιώσω enim, vt bene Porphyr. ad Homerum obseruat, est σκελεαγεῖς ποιήσω. Latinis vtroque pede claudus, pedibus captus. Quod quum a Graecis proprie tribuatur Vulcano, quibus familiare est ἐπίθετα singulis Diis et Heroibus assignare, illisque vti loco ipsorum propriorum, Latini vero careant tali voce, qua illum commode possint exprimere, vt Vulcanum per eam significari intelligant omnes, *Ambiclaudus* enim Latium vetus ignorat, vertendum est, Vulcanus: vt ἐννοσίγαιος Neptunus. Ridiculus esset qui verteret *Terram concutiens* quum pro ipso Neptuno ponitur. Talia apud Graecos ὅσα κόνις. v. 77. ϛήθεσφι MS. I. pro ϛήθεσσι.

v. 71. Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον] Hoc est, ἴκελον χρῆμα, similitudinem virginis, id est, imaginem, statuam. Plin. *fingere ex argilla similitudines.* Sic fere Latinis similis simpliciter pro simulacro, imagine accipitur. Iuuenalis: Sat. II, v. 6. *Si quis Aristotelem simulem vel Pittacon emit*, hoc est, Aristotelis vel Pittaci imaginem. Multis exemplis declararunt docti viri ad Statium.

v. 79. Ἐν δ' ἄρα Φωνὴν θῆκε θεῶν κῆρυξ] Quaerunt Graeci Magistri quomodo hic Mercurius vocem Pandorae indidisse

didisse potuerit, quum paulo ante Vulcano eius confectio mandata fuisse dicatur. Itaque Φωνὴν v. 61. interpretantur ὄργανα Φωνῆς. sed licet haec exponendi ratio possit probari, nondum tamen essemus defuncti. In praecedente enim versu iam commemorauerat Mercurium Pandorae pectori insesuisse αἰμυλίους λόγους. quomodo vero illos sine voce? et quomodo res ab eodem gesta tamquam diuersa a diuersis acta narratur? Quid quaerimus? Φωνὴ hic est ὄνομα, vt apud Hom. Il. γ.

Πρίαμος δ' Ἑλένην ἐκαλέσσατο φωνῇ.

Priamus Helenam vocauit nomine. vbi Φωνῇ perperam παρέλκειν docent, et exponunt *voce*. Gregor. Μήτε ἡμᾶς εὐθύνητε τῆς ὑψηλοτέρας Φωνῆς. *Ne nos increpetis ob verbum insolentius.* ἐτέθηκε Φωνὴν est nomen imposuit. Ita omnino Hesiodum intelligendum ipse docet: ἐνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα Πανδώρην, *appellauit autem mulierem hanc Pandoram.*

v. 86. Μήποτε δῶρον δέξασθαι] Iouis igitur dona sunt reiicienda? Sed egregie huius loci mentem declarat Plutarchus, in libello quomodo adolescenti Poëtae sint audiendi, ostendens Διὸς δῶρα esse fortunae munera: Ὁ Ἡσίοδος τὸν Προμηθέα ποιῶν τῷ Ἐπιμηθεῖ παραινεύμενον,

— — μήποτε δῶρον
Δέξασθαι πρὸς Ζηνὸς Ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν,

ἐπὶ τῇ τύχης δυνάμει τῷ Διὸς ὀνόματι κέχρηται. τὰ γὰρ τυχηρὰ τῶν ἀγαθῶν Διὸς δῶρα κέκληται, πλοῦτος, καὶ γάμος, καὶ ἀρχαὶ, καὶ πάντα ὅλως τὰ ἐκτὸς, ὧν ἡ κτῆσις ἀνόητος ἐστι τοῖς χρῆσθαι καλῶς μὴ δυναμένοις. διὸ, καὶ τὸν Ἐπιμηθέα φαῦλον ὄντα καὶ ἀνόητον, οἴεται δεῖν φυλάττεσθαι καὶ δεδιέναι τὰς εὐτυχίας, ὡς βλαβησόμενον καὶ διαφθαρησόμενον ὑπ' αὐτῶν. καὶ πάλιν ὅταν λέγῃ·

Μηδέποτ' ἀλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
Τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.

θεόδοτον νῦν τὸν τυχηρὸν εἴρηκεν, ὡς οὐκ ἄξιον ἐγκαλεῖν τοῖς διὰ τὴν τύχην πενομένοις, ἀλλὰ τὴν μετ' ἀρχίας, καὶ ἐκθυμίας, καὶ μαλακίας, καὶ πολυτελείας ἀπορίαν, αἰσχρὰν καὶ ἐπονείδιστον οὖσαν. *Hesiodus vbi Prometheum inducit fratri Epimetheo suadentem ne a Ioue vlla dona accipiat, sed ea alio dimittat, Iouis nomen de potentia fortunae vsurpauit. Bonis enim fortunae tribuit appellationem donorum Iouis, opibus, coniugiis, imperiis, et omnibus iu vniuersum bonis externis, quorum possessio inutilis est recte vti iis nescienti. Itaque etiam Epimetheum hominem vitiosum et fatuum cauere sibi iubet et metuere a rebus secundis, damno nimirum ei et exitio futuris. Iterum vbi ait, Numquam pauperiem perniciosam animumque excruciantem exprobra homini, quia deorum munus est. Deorum munus vocat*

id quod fortuna abrigit, innuens non esse eos culpandos, qui fortunae iniuria pauperes sunt, cum ignauia potius, socordia, mollitie et luxu coniunctas diuitias in turpibus et vituperatione dignis habendas. Vide ibi plura, et eiusdem libellum de Fortuna in fine. v. 87. pro παὲρ ζηνὲς MS. II, παρὰ ζηνὸς.

v. 96. Ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι] Queruntur veteres Critici, valde ἀκυρολόγως dolium appellari hic δόμον. Inde et Seleucus pro δόμοισι scribebat πίθοισι, vt Proclus notat. Seleucum, qui hunc locum sic emendandum iudicauit, existimo fuisse Grammaticum illum Alexandrinum, qui Romae docuit, et Homericus dicebatur. Hunc enim in omnes fere Poëtas commentarios edidisse Suidas auctor est. Quae a viris doctis afferuntur ad istam translationem asperam molliendam, arguta quidem sunt et ingeniosa, sed quae facilius reiici possunt quam probari. His equidem argutiis non est opus. Δόμος enim quoduis receptaculum, et vas notat. Euripides arcas cedrinas, in quibus vestes recondebantur, κεδρίνας δόμους vocat. Alcest. v. 158.

Ἐν δ' ἑλοῦσα κεδρίνων δόμων
Ἑσθῆτα, κόσμον τ' εὐπρεπῶς ἠσκήσατο.

Ex cedrinis domibus (hoc est, arcis) *vestem sumens et mundum decentem, parauit.* Sic et Philoni vestes dicuntur οἰκίαι φορητοὶ, *portatiles domus*, quia homines tegunt ad instar domorum, vt erudite notauit vir dignitate et doctrina praecellens Gisbertus Cuperus Obseruat. III, 18.

v. 99. Αἰγιόχα βαλῆσιν] Hunc versum inducendum esse recte Aristarchus et D. Heinsius censuerunt.

v. 102. Νῆσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἠδ' ἐπὶ νυκτὶ] MS. I. ἐφημέρῃ. lege ἐφήμεροι. Sic emendaueram, et recte me emendasse postea ex Plutarcho cognoui, in cuius consolatione ad Apollonium sic legitur.

v. 105. Οὕτως ἔτι πε ἐςὶ Διὸς νόον ἐξαλέασθαι] MS. I, ἔτι πη. Sic et Tzetzes. πη nonnunquam aeque παρέλκει ac πε. Διὸς νῆς est Iouis sententia, consilium, decretum. Hesiodi sententiam Tacitus refert: *Quae fato manent, quamvis significata, non vitantur.* Sequenti versu idem liber: εἰ δὲ θέλεις.

v. 113. Νόσφιν ἄτερ τε πόνων] In vtroque MS. abest τε. Et sane abesse debet. Tzetzes. πόνων δὲ τὸ πο κοινὴ ἐςι συλλαβή. ὑπὸ γὰρ τῆ ν ἀμεταβόλε ἐκτείνεται. sic et superius v. 91. in manu exaratis libris legitur. Νόσφιν ἄτερ κακῶν. Vbi H. Stephanus perperam incuriae editores insimulat. Inferius v. 674. Μὴ μένειν οἶνον δὲ νέον χαὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον. Sic MS. I. Vossianus. vulgo μηδὲ μένειν. versu

prae-

praecedente in nonnullis editionibus legitur ζώσσιν pro ἔζωον. Quod auribus meis magis arridet.

v. 115. Τέρποντ' ἐν θαλίῃσιν] Suauiter tempus transigebant in conuiuiis, nimirum quae inſtruxerant ex iis quae ſponte tum ferebat iniuſſa tellus. pro quo ſtatim:

— —. οἱ δ' ἐθελημοὶ
Ἥσυχοι ἔργα νέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέσσιν.
— — *ipſique vltro*
Tranquilli quae collegerant diuidebant cum multis bonis.

hoc eſt, vt Virgilius expoſuit, *in medium quaerebant*, et iis in otio ſine contentione et inuidia fruebantur. Hae ſunt illae θαλίαι. de ἀθανασίᾳ et Deorum epulis Heſiodus hic non cogitauit, quod et ille verſus lucnlenter oſtendit: qui in noſtris quidem editionibus nunc deſideratur, ſed olim non deſiderabatur in iis, quibus vſus fuit Diodorus Siculus. Is in libro V. bibliothecae huic, quem nunc exponimus, iſtum ſubiicit:

Ἀφνειοὶ μήλοισι, φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι.
Abundantes pomis, cari beatis Diis.

Dignus ſane eſt qui loco ſuo, de quo fuit iniuria temporum et hominum deturbatus, reſtituatur. Ceterum hunc verſum male intellexit et interpretatus eſt vir Graece doctiſſimus, Laurentius Rhodomannus. Ἀφνειὰς μήλοισιν vertit: *felices gregibus.* μῆλα hic non ſunt greges. Nam quamuis paſtoritia vita ſit ſimpliciſſima, et aliis vitam tolerandi rationibus vetuſtior, ignorata tamen fuit antiquiſſimis illis hominibus, qui ſub Saturno dicuntur egiſſe. Hi enim iis ſolum ſe tuebantur, quae terra ſponte ad eorum victum ferebat. Omitto Ouidium, alioſque Poëtas. Varro II. de R. R. cap. I. *Et homines et pecua quum ſemper fuiſſe ſit neceſſe, natura, (ſiue enim aliquod fuit principium generandi animalium, vt putauit Thales Mileſius, et Zeno Citticus, ſiue contra horum principium extitit nullum, vt credidit Pythagoras Samius, et Ariſtoteles Stagirites) neceſſe eſt humanae vitae a ſumma memoria gradatim deſcendiſſe ad hanc aetatem vt ſcribit Dicaearchus: et ſummum gradum fuiſſe naturalem, quum viuerent homines ex iis rebus quas inuiolata vltro ferret terra: ex hac vita in ſecundum deſcendiſſe paſtoritiam, e feris atque agreſtibus, vt ex arboribus et virgultis decerpendo glandem, arbutum, mora, pomaque collegerant ad vſum, ſic et animalibus, propter eandem vtilitatem, cum quae poſſent ſilueſtria deprehenderent, concluderent et manſuefacerent.* Sic hic locus legendus et interpungendus videtur, in quo tamen emendando Gronouio τῷ πάνυ debentur, *collegerant*, et *manſuefacerent*, quae repoſuit pro *colligerent*, et *manſueſcerent*. Τὸ *cum* intellectu reuocandum ad ſuperiora; quaſi ſcripſiſſet: paſtori-

ſtoritiam: cum, vt ex arboribus et virgultis decerpendo glandem, arbutum, mora, pomaque in vſum colligere conſueuerant antehac, ſic ex animalibus ſylueſtria quae poſſent caperent, ſepto cuſtodirent, manſueta redderent. Hic videtur ſuperuacuum vel quod prius poſuerat *e feris* et *agreſtibus*, vel quod poſt dixit, *ex animalibus ſilueſtria*. At haec eſt illius repetitio propter ὑπέρβατον, ſenſui magis quam verbis conveniens. De quo genere Gronou. ad Senec. I. de ira, 3. Μῆλα autem hoc loco ſunt omnes arbutei fructus, qui edules ſunt, ſicut apud Latinos poma. Nam et nuces, et ficus, et vuae τρώξιμοι mala dicuntur. Vid. leg. CV. de verb. ſignif. Varro cap. 59. lib. I. de R. R. profitetur ſe acturum de pomis condendis, et ibidem tradit, quomodo pira, rapa, nuces iuglandes ſint ſeruandae, quia rapa, pira, nuces in pomis numerabantur. Heſych. Μῆλα παντὸς δένδρου καρπὸς, ἐξαιρέτως δὲ τῆς μηλέας, καὶ πάντα τὰ δένδρα. In hoc ipſo verbo offenderunt inferius Latini Interpretes, ſed ratione diuerſa v. 162.

Ὤλεσε μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο.
Perdidit pugnantes propter oues Oedipi.

ſed non pugnabant propter oues, ſed propter opes, regnum, facultates Oedipi. De quo Graeci Magiſtri: Μῆλα, κτήσεις, περιουσίαν, βασίλειαν. Hos Latini debebant ſequi. Veterum enim diuitiae in pecudibus, praecipue in ouibus. Varro dicto loco libri ſecundi: *In queis* (nimirum animalibus agreſtibus, quae comprehendebant et manſuefaciebant) *non ſine cauſa putant oues aſſumtas, et propter vtilitatem, et propter placiditatem.* Non longe poſt: *De antiquis illuſtriſſimus quiſque paſtor erat, vt oſtendit Graeca et Latina lingua, et veteres Poëtae, qui alios vocant* πολυάρνας, *alios* πολυμήλους, *alios* πολυβώτας, et quae ſequuntur. Sic apud Heſiodum inferius πολύμηλος eſt opulentus. Ceterum in hoc, quem repoſuimus, verſu, Φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι, idem eſt quod εὐδαίμονες. Sic et intelligendum in diſtichо illo in Epictetum:

Δοῦλος Ἐπίκτητος γενόμην, καὶ σῶμ' ἀνάπηρος
Καὶ πενίην Ἶρος, καὶ φίλος ἀθανάτοις.

Seruus Epictetus fui, et corpore mutilus, et paupertate Irus, et tamen Deis carus, id eſt, felix. Terent. *Solus es quem Dii diligunt.* Vid. Meric. Caſaub. praefationem in accuratiſſimam Epicteti editionem a ſe editam. Porro quod viri docti notant ἐπὶ βοσὶν κτείνεσθαι ἢ θνήσκειν eſſe in prima pueritia occidi, mori, id vero ex exemplis, quae afferuntur, non poteſt intelligi. Nihil aliud verba, quae Iliad. ζ. leguntur, volunt, quam illos deprehenſos eſſe apud armenta et gregem, ibique occiſos. Alioquin κτείνεσθαι ἐπ' οἰσσοῖν eamdem haberet

vim.

vim. Iliad. υ. vero Aeneas non ait se metuere Achillem, quod aliquando cum eo esset congressus ἐπὶ βοσὶν, sed contra ea Aeneas ibi excusat certamen cum Achille ineundum, quia iam olim expertus sit vim Achillis, et robur eius hastae, quum salutem suis debuerit pedibus seruatus διὰ λαιψηρὰ γοῦνα,

Ὅτε βοσὶν ἐπήλυθεν ἡμετέρῃσιν.

quum armenta nostra inuasisset, inquit Aeneas. Quod et ipsum Achilles ei postea exprobrat:

Ἤδη μὲν σέ γε (φημὶ) καὶ ἄλλο τε δεῤῥεῖ φόβησα
Ἣ ἐ μέμνῃ ὅτε πέρ σε βοῶν ἀπὸ μᾶλλον ἐόντα
Σεῦα κατ' ἰδαίων ὀρέων ταχέεσσι πόδεσσι
Καρπαλίμως; τότε δ' οὔτι μετατροπαλίζεο φεύγων.

Iam enim te puto et alias hasta terrui. An non recordaris quando te apud boues solum existentem repuli ab Idaeis montibus velocibus pedibus celeriter? Tunc vero non conuertebaris fugiens. Vides nullam hic reconditae notionis formulam latere, sensum esse simplicissimum et apertum.

v. 122. Τοὶ μὲν δαίμονες] Aristides, Plutarchus de oraculorum defectu, Plato in Cratylo, et V. de legibus hos versus sic legunt:

Τοὶ μὲν δαίμονες ἐσθλοὶ ἐπιχθόνιοι τελέθουσιν
Ἁγνοὶ, ἀλεξίκακοι φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Quam lectionem vulgatae praeferendam existimo tot summorum virorum auctoritate munitam. Sed de his Geniis, cuius fuisse naturae credebantur olim, vide Plutarchum in laudato libro, de oraculorum defectu, multis disputantem.

v. 124. Οἵ ῥα φυλάσσουσί τε δίκας] MS. I. φυλάσσουσιν. Sic hic versus legitur inferius, 254, vt 233.

Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα.

Hom. Il. α. Στήθεσσιν λασίοισι διάνδιχα μερμήριξεν. Infinita huius paragoges exempla ex Graecis Poëtis facile colligas.

125. Ἠέρα ἐσσάμενοι] Retinenda est antiquior versio: *aëre induti.* Virgil. *obscuro aëre sepsi*, hoc est, oculis subducti sunt vt a nemine possint videri. Versu sequente, γέρας βασιλήϊον non est regale munus, sed regius honor. Hinc postea de argentei saeculi daemonibus dicit, illos quidem his esse inferiores, nec regia maiestate illustres, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ. *Verum eriam hi honore sunt conspicui.* Cur autem daemonibus tribuatur regius honor hanc rationem affert Plutarchus, libro de defectu oraculorum, quia βασιλικὸν τὸ εὖ ποιεῖν.

CAPVT

CAPVT IV.

φυὴ. νόημα. Heſiodus expoſitus. Muliebris educatio puerorum inter mala argenteae aetatis. Μέτρον ἥβης, θαλάσσης. Elegans Graecorum Poetarum periphraſis. Heſiodo vetus lectio reſtituta. Eiuſdem vexatus locus expoſitus. Daemones mori, exacta certa periodo. Daemonum ſunt diuerſi gradus. Ἀθάνατοι δεύτεροι. Secundus. Καλέσσθαι. Ἄπληστοι. Εὐρώεις δόμος ἀϊδῆς. κρυερὸν. γενεὰ. varii Interpretum errores oſtenſi.

v. 129. Οὔτε φυὴν ἐναλίγκιον οὔτε νόημα.] Verte: *Neque corporis habitu ſimile, neque ingenio.* Φυὴ hic non eſt ſola ſtatura et proceritas corporis ſed coniuncta cum dignitate formae, vt recte Graeci magiſtri docent. Νόημα eſt ingenium. Gloſſae MS. Voſſianae: νόημα φρόνησις. Homero φρένες Iliad. α.

— — ἐπεὶ ἢ ἔθεν ἐςὶ χερείων
Οὐ δέμας, οὐδὲ φυὴν, οὔτ' ἀρ' φρένας, οὔτέ τι ἔργα.

Quoniam illi non eſt inferior, neque corpore, neque forma, neque ingenio, nec operandi peritia.

v. 130. Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς] In I. MS. μὲν deſideratur. Viri doctiſſimi ἀλλὰ hic accipiunt pro ἀλλ' ὅμως, quaſi Poeta dixerit inferiorem quidem hanc aetatem eſſe et deteriorem ſuperiore, hoc tamen habuiſſe bonum, quod pueri aliquamdiu ſimpliciter, ſine malo, et εὐήθως apud matres fuerint educati, vt hanc longam ἐν γυναικωνίτιδι διατριβὴν habuerit inter notas et bona huius aetatis, quibus ſequentem antecellat. Quod plane Poetae menti aduerſatur, qui maternam educationem deprauationi huius ſaeculi adſcribit, ex quo appareat longe deteriorem eſſe hanc γενεὴν priore aurea, quia pueri diu in Gynaeceis latitent, et in ſinu matrum adoleſcant, et corroborentur; qua muliebri educatione redderentur molles, imperiti, effaeminati. Inde ait pueros euadere μάλα νηπίους valde rudes. Quo nomine Plato quoque educationem filiorum Regum Perſiae reprehendit. Quid verbis opus, res loquitur. Nec Veteres vnquam aliter hunc locum ceperunt.

v. 131. Ἥβης μέτρον ἵκοιτο] Interpp. *Pubertatis terminum aſſequeretur.* Heſych. quidem μέτρον dicit eſſe πέρας, ſed Poëtis ἥβης μέτρον nihil aliud eſt quam ipſa ἥβη. Sic inferius μέτρα θαλάσσης eſt θάλασσα. Hom. μετρα κελεύθε, κέλευθος. In epitaphio Heſiodi, quod Pindaro adſcribitur

μέτρον

μέτρον σοφίης est σοφίᾳ, vt ibi legendum inferius ostendemus.

v. 134. Ἄλγε' ἔχοντες Ἀφραδίαις] MS. I. ἀφραδίῃσιν.

v. 135. Τῦτον γὰρ ἀτάσθαλον] Hi sunt mollis istius maternae educationis fructus. *Nihil magis facit iracundos*, inquit Seneca, *quam educatio mollis et blanda; ideo vnicis, quo plus indulgetur, pupillisque quo plus licet, corruptior animus est.*

v. 141. Τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι] MS. I. Τοὶ μέν τοι χθόνιοι. Nonnulli codices, quod Stephanus notat, ἐπιχθόνιοι, quam lectionem Tzetzes tuetur. Nihil verius, quamuis alteram sequantur Proclus, Moschopulus, et omnes quas vidi editiones. Verum si argenteae aetatis homines postquam mortem obierunt sunt ὑποχθόνιοι δεύτεροι, quinam sunt πρῶτοι ὑποχθόνιοι, quod Tzetzes merito vrget. Vir magnus multus quidem est in asserenda lectione vulgata, praefatus δευτέρας δαίμονας hic coniungendum, non δευτέρας ὑποχθονίας. ex illa enim lectione hanc absurditatem nasci, quod tum δεύτεροι etiam cum θνητοὶ sit coniungendum: hinc vero confici primos etiam fuisse θνητὰς contra doctrinam Platonicam. Sit contra doctrinam Platonicam, non tamen est contra Hesiodi, qui daemonas quoque exacta certa periodo mori cecinit. Plutarchus de oraculorum defectu: Ὁ Ἡσίοδος οἴεται καὶ περιόδοις τισὶ χρόνων γίνεσθαι τοῖς δαίμοσι τὰς τελευτάς· λέγει γὰρ ἐν τῷ τῆς Ναΐδος προσώπῳ καὶ τὸν χρόνον αἰνιττόμενος.

Ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
Ἀνδρῶν ἡβώντων· ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος·
Τρεῖς δ' ἐλάφας ὁ κόραξ γηράσκεται· αὐτὰρ ὁ φοῖνιξ
Ἐννέα τοὺς κόρακας· δέκα δ' ὑμεῖς τοὺς φοίνικας
Νύμφαι εὐπλόκαμοι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Hesiodus certis temporum conuersionibus mortem daemones oppetere censet, et tempus etiam sub imaolucro proponit, haec sub Naïdis persona loquens: Nouem hominum vegetorum aetates garrula cornix viuit, cerui autem quatuor cornicum, tres autem cerui cornus. Sed phoenix nouem coruorum: vos autem Nymphae formosae, Iouis filiae decem phoenicum. Vide ibi plura. Sane primos δαίμονας aetatis aureae fuisse quoque θνητὰς annon ista verba ostendunt? v. 116.

Θνῆσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι. *Moriebantur vero tamquam somno obruti.* et v. 121.

Αὐτὰρ ἐπεί κεν τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν.

Verum postquam et hoc genus terra texit. hoc est παραφραστικῶς, ἀπέθανε, inquit Tzetzes MStus Vossii, in edito enim haec desiderantur. Verborum autem Hesiodi haec est συνέπεια. Τοὶ μὲν μάκαρες θνητοὶ καλέονται δεύτεροι ἐπιχθόνιοι.

υἱοι. Hi beati mortales ſecundi ſunt terreſtres, ſcilicet daemones: hoc eſt ſecundi gradus, inferiores illis daemonibus, qui ex aurei ſaeculi θνητοῖς ſunt orti. Qui quidem non regium honorem ſunt adepti, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ. *ſunt tamen et hi in dignitate conſtituti.* Daemones eſſe diverſorum graduum nemo dubitat. Εἰσὶ γὰρ ὡς ἐν ἀνθρώποις, inquit Plutarchus, καὶ δαίμοσιν ἀρετῆς διαφοραί. *ſunt enim ſicut inter homines; ſic etiam inter daemones diuerſi virtutum gradus.* Δαίμονες δεύτεροι ſunt inferioris loci et ordinis daemones, vt δεύτεροι ἀθάνατοι, Dii inferiores, minorum gentium, apud Maximum Tyrium, diſſertat. XXVI. Θεὸς μὲν οὖν αὐτὸς κατὰ χώραν ἱδρυμένος, οἰκονομεῖ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἐν οὐρανῷ τάξιν. Εἰσὶ δ' αὐτῷ φύσεις, ἀθάνατοι δεύτεροι, ἐν μεθορίῳ γῆς καὶ οὐρανοῦ τεταγμένοι, θεῶν μὲν ἀσθενέστεροι, ἀνθρώπων δὲ ἰσχυρότεροι, etc. *Deus quidem eodem in loco manens, coelum regit, omniaque in eo ordinat ac diſponit. Immortales autem quaſdam habet potentias, quas ſecundos immortales vocant. Hi ſunt Deo infirmiores, hominibus vero potentiores.* Senecae dicuntur inferioris notae Dii, ep. 110. *Vnicuique noſtrum paedagogum dari Deum, non quidem ordinarium, ſed hunc inferioris notae, ex eorum numero, quos Ouidius ait de plebe Deos.* Sic et ſerui apud Florum III, 20. *ſecundum hominum genus*, quaſi ſint viliores et inferiores aliis hominibus: *Enim vero ſeruilium armorum dedecus feras. Nam et ipſi per fortunam in omnia obnoxii, tamen quaſi ſecundum genus hominum ſunt.* Cic. III. de Off. *quaſi ſecunda quaedam honeſta eſſe dicunt.* Et *tela ſecunda* apud Ouid. Superi vocant illud fulmen cui dextra Cyclopum flammae et irae minus addidit. Senec. ep. 92. *Excedat ex hoc animalium pulcerrimo, ac Diis ſecundo, mutis aggregetur animal pabulo luetum.* Idem IV. Nat. Quaeſt. 3. *Ex his me teſtibus numera ſecundae notae, qui vidiſſe quidem ſe negant, ſed audiſſe.* Inde et illae loquutiones apud Graecos δεύτερον ποιεῖν, τίθεσθαι, ἄγειν, poſtponere. Lucian. Εἴ με δεύτερον ἄγεις Ἑρμίωνος, ſi Hermioni me poſtponis. Καλέονται vero hic eſt εἰσί. Superius v. 122. dixit δαίμονές εἰσιν ἐπιχθόνιοι, hic dicit eodem ſenſu καλέονται ἐπιχθόνιοι. In ſacris litteris καλέονται υἱοὶ Θεοῦ, hoc eſt, ἔσονται. Apud noſtrum inferius v. 715.

Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι.
Nec vero multorum hoſpes, neue nullius ſis.

In Theogon. v. 410.

Ἠγάγετ' ἐς μέγα δῶμα, φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν.
Duxit in amplam domum ſua vt ſit vxor.

De

De quo loquendi genere Sacris pariter et τοῖς ἔξω Scriptoribus familiari plura pridem praeceperunt viri magni, Casaubonus ad Theocritum, et Grotius ad Nouum Foedus.

v. 148. Ἄπλαστοι] Latinis sunt *inconditi*, qui moribus sunt inculti. Tzetzes ἄγριοι. Cic. *vasti et agrestes*. v. 149. Vterque codex MS. σιβαροῖσι μέλεσσιν. Versus sequens in primo sic se habet: τῶν δ' ἦν χάλκεα τεύχεα, χάλκεοι δέ τοι οἶκοι. Vers. vero 151. idem liber μέγας pro μέλας.

v. 153. Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυερῆ ἀΐδαο] Εὐρώεις δόμος multis antiquis et recentioribus est πλατὺς, laxa, ampla domus. Et sic C. Barthius Aduersar. XXX, 13. qui hoc loco vtitur ad firmandam correctionem Horatii, in quo pro *domus exilis Plutonia* substituunt *domus exilii Plutonia*. Sed hanc emendationem merito reiecit Vir magnae et diffusae eruditionis Iohannes Gerhardus Vossius, qui docuit sedem exilem Plutoniam Horatio non esse amplum illud mortuorum receptaculum, sed sepulchrum. quod certissimum. εὐρώεις hic est squalidus ab εὐρὼς situs, squalor. vt Virgilius *loca senta situ* dicit: aut tenebricosus. Glossa MS. Vossii: εὐρώεντα, σκοτεινόν. Suidas: εὐρώεντα, σκοτειναὶ, ζοφώδη. Sic et Hesychius et Etymologicum Magnum. Sophocles Aiace Flagellifero v. 615. Ἀΐδηλον Ἄδαν, Homerus et noster in Theogon. ζόφον ἠερόεντα, Aeschylus Prometh. 432. Κελαινὸς ἄϊδος μυχός. Latini saepe *caeca tartara*. Inferius in Theogonia v. 729.

Ἔνθα θεοὶ Τιτῆνες ὑπὸ ζόφῳ ἠερόεντι
Κεκρύφαται, βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο,
Χώρῳ ἐν εὐρώεντι.
Illic Dii Titanes sub caligine opaca
Absconditi sunt, consilio Iouis nubes cogentis,
Loco in squalido.

sic et v. 739. Κρυερὸς vero non est meo iudicio frigidus, sed dirus, illaetabilis, horrendus, vt in Theog. 657. ἀρὴ κρυερὸς, graue damnum, et 636. πόλεμος κρυόεις, horrendum bellum. In Ἀσπιδι κρυόεις Τάρταρος, eadem ratione dicitur, pro quo in eodem carmine: νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δεινὰ, *noctis obscurae domus horrenda*. Hesych. Κρυερὸν, φρικτὸν, μισητὸν, ἀναιδὲς, φοβερὸν, ἀλεεινὸν, οἰκτρὸν, δεινὸν, χαλεπὸν, πονηρὸν, κακὸν, δυσχερές.

v. 156. Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος] Quae viri docti de διαιρέσεις hic subtiliter disputant inter λήξεις diuersarum aetatum,

tum, ego sane vt ex Poëtae verbis cogi possint nullus video. Tertiae enim aetati illud ipsum Poëta ἐπιφωνεῖ, quod iis, quibus λῆξιν adsignasse dicitur. Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε.

v. 160. Προτέρη γενεῇ] Verte: *priori aetati*, non *generationi*, vt vulgo. Qui error passim quoque obuius in sacrarum litterarum Interpretibus. Γενεὰ Latinis est aetas, quod Homerus dixit:

Τῷ δ' ἤδη δύο μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων
Ἐφθίαθ'

hoc Ouidius interpretatur XII. Metam. *vixi Annos bis centum, nunc tertia viuitur aetas.* Horatio est aeuum, cui Nestor perhibetur *senex ter aeuo functus.* Ante Olympiades Graeci per γενεὰς rationes temporis colligebant, vt Porphyrius ostendit, qui γενεὰν definit τὴν τοῦ τίκτειν καὶ γεννᾶν τελείωσιν. sicut et Plutarchus, qui quum dixisset Heraclitum ἔτη τριάκοντα ποιεῖν τὴν γενεάν, subiicit, ἐν ᾧ χρόνῳ γεννῶντα παρέχει τὸν ἐξ αὐτοῦ γεγεννημένον ὁ γεννήσας. spatium quod a natali pertinet ad tempus generationi aptum, quod circumscribunt triginta annis. Alii tamen productiores, alii fecerunt angustiores γενεάς. Sunt enim qui vno anno, sunt qui septem, decem, viginti, quinque et viginti, triginta, sunt et qui centum annis definiunt γενεάν. Quo sunt antiquiores tanto sunt longiores, monente eodem Porphyrio.

CAPVT V.

Versus Hesiodi fugitiuus ex MSC. et antiquis Interpretibus reuocatus et suo loco repositus. Saturnus Rex Heroum in beatis Insulis. Hae in Oceano locatae. Hesiodus bis restitutus, et aliquot locis expositus. Παλιγγενεσία. Elegans futurorum vsus. Θεῶν ὄπις. Hesychius correctus. Ὀπὶν ἔχειν. Οὖπις. Εἰδέναι. Hesiodo denuo medela. Φῦλα Θεῶν. Traiectio versuum in Hesiodo obseruata. Versio Latina saepius castigata.

v. 169. Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων τοῖσι Κρόνος ἐμβασίλευε] Hunc versum ex MSto II. hic reposui, quem olim quoque in antiquis extitisse exemplaribus; sed a nonnullis fuisse eiectum cum sequente tamquam ineptum, et qui Hesiodo sit indignus, Proclus testatur. Quorum iudicio si stamus,

ſi ſtamus, proximus etiam verſus eſt expungendus. A Tzetze ſane non videtur agnitus eſſe, niſi credibilius ſit alterum illum quem cum hoc priſci Critici ὠβέλισαν etiam nunc deſiderari, ſicut quem nunc ex MS. reponimus, in editionibus deſideratur, propter illam cauſam quam Proclus nobis oſtendit. Eam tamen mihi non probant acerbi illi cenſores, quorum obelis quam multi confoderentur, ſi ad hanc legem eſſent exigendi? Plures enim hoc longe deteriores in Heſiodo reperiuntur. Quin hunc optimis non dubito accenſere. Quid enim ſiue verba ſpectes, numeroſius, ſiue ſententiam, pulcrius? Imperium autem iis heroes in beatis Inſulis degentes Veteres Saturno tribuunt. Inſcriptio elegantiſſima monumenti Regillae vxoris Herodis:

Ἥισι πὲρ ἱερὸν εἶδος ἐϋζώνοιο γυναικὸς
Ἄγκειται, αὐτὴ δὲ μεθ' ἡρώνησι νέναται
Ἐν μακάρων νήσοισιν, ἵνα Κρόνος ἐμβασιλεύει.
Quibus (ſc. Deabus) *ſacra haec ſtatua pulcrae foeminae*
Dedicata eſt Ipſa vero inter Heroïdas habitat
In beatorum Inſulis, vbi Saturnus regnat.

Vltimus verſus ex iſto Heſiodi eſt expreſſus. Salmaſius dubitat an vſquam legatur beatas Inſulas fuiſſe ſub Saturni imperio. Sed praeter Heſiodum Diodorus Siculus etiam lib. III. hoc tradit.

v. 171. Παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Graeci Magiſtri ὠκεανὸν hic locant et exponunt ἐν τῷ ἀέρι. poterant aliud agere. Poetae enim beatas Inſulas ſtatuebant in Oceano. Horat. libro IV. carm. 16.

Nos manet Oceanus circumuagus: arua beata
Petamus arua, diuites et Inſulas.

v. 173. Τρὶς τὰ ἔτεα] Reſtitui lectionem veterem, quam MS. I. et Tzetzes nobis ſeruauit: τρὶς ἔτεος. Sic inferius τρὶς ὕδατος παρέχειν. Vidit et H. Stephanus.

v. 174. Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον] Ordo verborum quem in his binis verſibus Tzetzes inſtituit tam ineptus, quam ſenſus quem ex iis conficit. Ait enim Heſiodei voti hunc eſſe ſenſum, ſe maluiſſe mori ante heroici ſeculi exitum, quam poſt illum naſci. Sed hoc ab Heſiodi mente alienum plane eſt, qui optat ἢ πρόσθε θανεῖν quam quinta aetas ingruerit, ἢ ἔπειτα γίνεσθαι, quum meliora ſcilicet tempora reflorescent. Perſuaſum enim habebant Poetae et plerique Philoſophi, praecipue Platonici, exacta hac miſera aetate, παλιγγενεσίαν futuram, omnia reditura in ſuos ortus et priſtinam felicitatem. Inde Probus ad illud Virgilii,

Vltima Cumaei venit iam carminis aetas.

notauit Cumaeum carmen esse carmen Hesiodi, quod sic dicatur a patre Dio, qui Cumaeus fuerit. Sed quid his immoramur? Nihil est in Poetis decantatius, qui tamen omnes videntur hanc opinionem ex isto Hesiodi loco hausisse.

v. 181. Εὖ τ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν] Insulse Interpretes Latini: *Postquam facti circa tempora cani fuerint.* An γίνεσθαι πολιοκρόταφον τελέθειν est fieri canum? quid absurdius fingi potest? γεινόμενοι sunt τεχθέντες. Sic autem verte: *Quum vix nati canescant*, hoc est, senescant, quum vix postquam lucem adspexerunt senio conficiantur. Hinc paullo post αἶψα γηράσκοντας τοκῆας appellat. Conqueritur de vitae breuitate, cui quintae huius aetatis homines sunt obnoxii, quod celeriter tacitis consenescant annis. Hoc est de quo toties conqueruntur Poetae, meliores annos esse fugacissimos. Theocritus: Μὴ καυχῶ· τάχα γάρ σε παρέρχεται, ὡς ὄναρ, ἦβη. *Noli superbire. celeriter enim te relinquit, tanquam somnium, adolescentia.* Sed haec Anthologiarum Scriptoribus relinquamus.

v. 182. Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίϊος] Non haec referenda sunt ad ἰδέας ὁμοιότητα, vt non nemo facit, sed ad γνώμης. Loquitur de discordia et dissensione animorum, quae miseros mortales huius aetatis sic exagitat, vt omnia sint ὕπτια, nusquam candor, fides, non fucatus amor, ne inter parentes quidem et liberos. Ouid.

Filius ante diem patrios inquirit in annos.

Glossae MS. Vossii: ὁμοίϊος, ὁμογνώμων. Graeci magistri, ὁμοίϊος, ὁμονοητικὸς, σύμφωνος. Alia ratio est inferius, v. 235.

Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσιν.
Pariunt vero mulieres similes parentibus liberos.

Hic vtique loquitur de εἴδεσ ὁμοιότητι. Liberi enim qui parentum os referebant habebantur pro nota et argumento maternae pudicitiae. Horat. IV, 6.

Nullis polluitur casta domus stupris
Mos et lex maculosum edomuit nefas,
Laudantur simili prole puerperae:
Culpam poena premit comes.

Cui non dictus Hylas?

v. 185. Ἀτιμήσουσι] Barbare Interpretes: *Dehonorabunt.* Ἀτιμήσουσι autem est ἀτιμᾶν φιλοῦσι. Sic et versu sequente μέμψονται est μέμφεσθαι φιλοῦσι, et v. 189. ἕτερος δ' ἑτέρου πόλιν ἐξαλαπάξει, est ἐξαλαπάζειν εἰωθε solet expugnare. v. 225. οἱ τέ μιν ἐξελάσωσι, *qui ipsam expellere solent*, sic ex MSS. ibi legendum et v. 323.

— οἷα

— — οἷα τε πολλὰ
Γίνεται, εὖτ' ἂν δὴ κέρδος νόον ἐξαπατήσῃ, id est, ἐξαπατᾷν φιλεῖ. et mox v. 327.
Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην ὅς τε ξεῖνον κακὸν ἔρξει.
hospitem malo afficiet, hoc est, afficere solet. Homerus Iliad. α. ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηι, *quando irasci solet viro inferiori*, et sic saepe. Aristoph. Pluto:
Ὁ Πάμφιλος δ' ἐχὶ διὰ τοῦτον κλαύσεται;
Pamphilus nonne propter hunc plorare solet?
Sic et Scriptores Sacri, Marc. III, 27. καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. *et tunc domum eius diripiet.* hoc est, diripere solet. Ioan. XV, 6. Ἐὰν μή τις μείνῃ ἐν ἐμοὶ, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα, καὶ ἐξηράνθη. *Si quis non in me manserit, eiici solet foras, et tamquam palmes arescere.* Interpretes ibi haesitant, vide Bezam. In hac notione legitur etiam imperfectum, vt ἔθυον. Marc. XIV, 12. *mactare solent.* et XV, 6. ἀπέλυεν, *dimittere solebat*, vt bene hic vetus Interpres.
In Scuto Herculis, v. 402.
Ὡς δὲ λέοντε δύω ἀμφὶ κταμένης ἐλάφοιο
Ἀλλήλοις κοτέοντε, ἐπὶ σφέας ὁρμήσωσι.
Vt autem leones duo pro occiso cervo sibi mutuo irati in se ipsos impetum facere solent. In Theogon. v. 750.
Ἡ μὲν καταβήσεται, ἡ δὲ θύραζεν ἔρχεται.
Haec quidem intrabit, illa vero foras egreditur. h. e. intrare solet. In ἔργοις v. 523.
Νυχίη κατελέξεται ἔνδοθεν οἴκου.
Noctu cubare solet intra domum.
Et v. 370.
Πίσεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίη ὤλεσαν ἄνδρας.
Credulitas pariter ac diffidentia perdere solet homines. Et. v. 443.
Ῥεῖα δ' ἀφείλετο φαινομένην ἐθέλουσά γε θυμῷ.
Facile vero auferre solet apparentem volens saltem animo. Interpretes Latini: *abstulit.* Et v. 284. Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε. *Iupiter tum Irim mittere solet.* Theogon. v. 7
Ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι χορὸς ἐνεποιήσαντο καλούς.
Summo in Helicone choreas ducere solent pulcras.
Sic et Scriptores in oratione pedibus soluta loquuntur frequenter, vt et Sacri. Marc. XIV, 12. ὅτε τὸ Πάσχα ἔθυον, quo tempore Pascha mactare solent, et XV, 6. ἀπέλυε solebat dimittere. Sic et Latini hoc tempore vtuntur, hinc in versione retinui. Horat.
Non hic cuiquam parcet amico.
hoc est, parcere solet. Pers. Sat. II.
At bona pars procerum tacita libabit acerra.

hoc est, libare solet, vt bene ibi πολυμαθέστατος Casaubonus, quem vide, qui et Hebraeos hoc genere loquendi vsos esse docet. a quo nec Graecos abhorrere, quod non a quoquam antehac obseruatum esse memini, hi loci Hesiodi argumento sunt. Aoristis quidem hanc vim inesse tralaticium est, vt et apud nostrum 240.

Τοῖσιν δ' ἐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων.
Illis autem coelitus magnum importare solet malum Iupiter.

et saepe alias. Theogon. v. 87.

Αἶψα τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπιξαμένως κατέπαυσε.
Statim etiam magnam contentionem scite dirimere solet.

v. 187. Οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες] Imperite Interpretes; *Neque Deorum oculum veriti.* Verte: *neque Deorum iram veriti.* Inferius v. 252. θεῶν ὄπιν ἐκ ἀλέγοντες, *Deorum animaduersionem non curantes.* Vbi iterum Interpretes sine sensu: *Nullam Deorum reuerentiam curantes.* Homerus Iliad. π.

Οἱ βίῃ εἰν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας,
Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, θεῶν ὄπιν ἐκ ἀλέγοντες.

Hic Interpretes: *Deorum rationem nullam habentes*, quod ferri posset, vt apud Herodotum Calliope: εὔτε δαιμόνων, οὔτε θεῶν ὄπιν ἔχοντας. *Neque Geniorum, neque Deorum rationem habentes.* At Ὀδυσσ. Φ. v. 29.

Σχέτλιοι ἠδὲ θεῶν ὄπιν ἠδέσατ' ἠδὲ τράπεζαν.

Interpretes rursus inscite vertunt: *Deorum prouidentiam reuerizus.* In omnibus his locis ὄπις est ira, poena, vindicta, animaduersio. Hesych. ὄπιδα, ἐπιστροφὴν, ἐντροπὴν. Item: ὄπις, περιστροφὴ, φωνή. Corruptissime. lege: ἐπιστροφὴ, ποινή. Noster in Theogonia, 222. de Parcis:

Οὐδέποτε λήξασι θεαὶ δεινοῖο χόλοιο,
Πρίν γ' ἀπὸ τῷ δώωσι κακὴν ὄπιν, ὅς τις ἁμάρτῃ.
Non ante deponunt Deae grauem iram,
Quam ab illo poenas sumserint magnas, qui peccauit.

Vnde et Nemesis ὄπις, et Ionice Οὖπις dicitur in Inscriptione Herodis Attici:

Ἤτ' ἐπὶ ἔργα βροτῶν ἐλάεις Ῥαμνέσιας Οὖπις.
Quae facinora hominum punis Rhamnusias Vpi.

Vt bene emendauit et expositit maximus Salmasius. Quam appellationem Nemesis quidem ἀπὸ τῆς ὄπιος accepit, non tamen hoc nomine, quod ὄπιν seu curam gerat rerum humanarum, sed quod animaduertat et puniat mala et improba audacium et insolentium hominum facinora. Quas Nemesios partes esse nemo ignorat. Εἰδότες apud Hesiodum sunt Φοβούμενοι. Hesych. εἰδεῖεν, ἐφοβεῖτο. v. 190. pro ἐξαλαπάξει MS. II. ἐξαλαπάζει. Male.

v. 199.

v. 199. Ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτον] Φῦλον ἑνικῶς apud Graecos Scriptores in hac notione non legitur. Itaque hic locus mihi mendi dudum fuit suspectus, quod deterfit MS. II. ex quo legendum Φῦλ' ἴτην. ἴτην fuit etiam in codice Palatino et conspicitur in margine Stephanianae editionis. Hinc et statim προλιπόντε non προλιπόντες. Ἀθανάτων φῦλα sunt Dii. et sic vertendum, non vt vulgo. *familiae Deorum.* sic superius φῦλ' ἀνθρώπων sunt homines, φῦλα γυναικῶν mulieres.

v. 207. Δαιμονίη τί λέλακας] MS. I. λελήκας. probat Tzetzes.

v. 210. Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι] Versum istum et sequentem obelis suis confodit Aristarchus, quia brutis non conveniant γνῶμαι, sententiae. Et mihi videtur absurdum. Ἐπιμύθια enim a λογοποιοῖς solent addi. Itaque iam olim persuasum mihi fuit accuratius de hoc loco cogitanti ab antiquissimis temporibus hos versus laborare traiectione, qui sic restituendi sint suo ordini:

Δεῖπνον δ' αἶψ' ἐθέλω ποιήσομαι, ἠὲ μεθήσω.
Ὣς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ τανυσίπτερος ὄρνις.
Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν,
Νίκης τε στέρεται, πρός τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.

In hac opinione me confirmauit Manuscriptus prior Vossianus, in quo idem ordo seruatur, nisi quod sequens versus Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης male praecedat ἐπιμύθιον. Sic enim ille liber, recens quidem, sed ex optimo exemplari descriptus hos versus digerit:

Ὣς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ τανυσίπτερος ὄρνις,
Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης μηδ' ὕβριν ὄφελλε.
Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι, etc.

Tzetzes totam huius fabulae, quae eodem ordine in exemplaribus eius tunc descripta erat, vt nunc in nostris, σύνταξιν damnat, non verborum, quasi aliquid σόλοικον, aut σολοικοφανὲς hic sit commissum, vt viri docti ceperunt, sed sententiae et totius orationis, quae non videtur commode cohaerere. Hinc et ipse versus alio locat ordine, quam quem vulgo tenent. Vide eius commentarium.

CAPVT VI.

Ἐσθλὸς. Bonus. Δειλὸς. Heſiodus ter explicatur. Ἰθεῖαν νέμειν. Ἐξελάσωσι. Ἔργα θαλίης. Heſiodus quater emendatus. Ἀπαυρεῖν. Ἐπαυρεῖν βασιλῆος, ἀνδρὸς, καὶ ξεραφίας. Interpretum Homeri et Heſiodi aliquot errata. Κυδρὸς. Ὀνοτάζειν δίκην. Πετεηνὸς. Heſiodi non intellecto loco lux. Δικαια. Ἀλήθεια. Βλάπτειν δίκην. Verſus Heſiodi ſuppoſititius indicatus.

v. 214. Ὕβρις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ. ἐδὲ μὲν ἐσθλὸς Ῥηϊδίως Φερέμεν δύναται] Ἐσθλὸς, vt recte vidit Plutarchus hoc loco eſt ὁ τῇ τύχῃ καὶ τῇ δυνάμει προέχων, potens, nobilis, diues, vt apud Latinos, *bonus*. Flor. I. 7. *Ipſe in ſenatum caedibus, in omnes ſuperbia, quae crudelitate grauior eſt bonis, graſſatus.* Plaut. Curc. IV, 1, 14. *In foro infimo boni homines atque diuites ambulant.* Cic. IX. ad Att. 12. *Aediles ludos parant? viri boni vſuras perſcribunt.* Apud quem infinita ſunt fere exempla. Δειλὸς contra eſt tenuis, inops. Gloſſae MS. Voſſii, et Graeci magiſtri Δειλῷ, ἀγεννεῖ, ἀσθενεσέρῳ. Hunc ſenſum eſſe huius loci ex praecedente fabula quoque intelligitur. In verſu antecedente ἄνεε δίκης eſt obtempera iuſtitiae, ſequere iuſtum. Inferius v. 273. ἐπανιέναι δίκης.

v. 219. Αὐτίκα γὰρ τρέχει] Hunc Verſum optime ὁ πάνυ interpretatur. Significat enim Heſiodus religionem iurisiurandi, qua ſe iudices obſtringunt, violari, ſimul ambitioni ſubſcribunt aut gratiae, aut largitionibus corrumpuntur; hanc vero laeſam fidem ſacramenti ſequi poenam periuris debitam. Nam verſu ſequente ἑλκομένης eſt ἀγομένης βιαίως, σὺν βίᾳ, ius quod aut gratia inflectitur, aut potentia perfringitur, aut pecunia adulteratur, et violenter opprimitur, vt Cicero inquit.

v. 222. Ἦθεα λαῶν] Stultiſſime Interpretes: *mores populi.* Ἤθη hic ſunt διατριβαὶ, τόποι, vici, domus, ſedes populi qui tales iniuſtos habent magiſtratus. v. 525.

Ἔν τ' ἀπύρῳ αἴπῳ καὶ ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν.
In frigida domo, in aedibus triſtibus.

Nihil tritius.

v. 224. Καὶ ἀν ἰθεῖαν ἔνειμαν] Ridicule Interpretes: *neque recte diſtribuunt.* Ἰθεῖαν νέμειν Ariſtoteli V. Ethic. eſt δίκαια νέμειν, ius reddere, in ſequente verſu, δίκας διδόναι ἰθείας. *rectam ferre ſententiam.* Optime hunc locum interpretatur Euſtathius ad Iliad. ψ.

Ei

Εἰ δ' ἄγ' ἐγὼν αὐτὸς δικάσω. καί μ' οὔτινα φημὶ
Ἄλλον ἐπιπλήξειν Δαναῶν· ἰθεῖα γὰρ ἔσται.
Age ipse iudicabo et me nullum puto
Reprehensurum Graecorum, rectum erit iudicium.

Vbi Eustathius notat ad ἰθεῖα subintelligi δίκη. Τὸ δὲ ἰθεῖα, ἐλλειπῶς καὶ αὐτὸ εἴρηται. Εἴληπται γὰρ ἀπὸ κοινῆ τὸ δίκη. ὄνομα ἐκ τῆ δικάσασθαι ῥήματος. εἰς δὲ σαφήνειαν τῆς τοιαύτης λέξεως χρήσιμον καὶ Ἡσίοδε τὸ ἰθεῖαν ἔνειμαν, ἤτοι τὴν εὐθυτάτην δίκην. In hoc versu legitur in vtroque MSto, οἵ τε μιν ἐξελάσωσι pro ἐξελάσσι. Optime. Hom. Iliad. π.

Οἱ βίῃ εἰν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας,
Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.

v. 231. Θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται] Hic vero mirifice Interpretes: *In conuiuiis autem partis opibus fruuntur.* Vnde hanc versionem exsculpserint, quid viderint, legerintque ego quidem exputare nullus possum. Quid enim a Poëtae verbis comminisci poterant remotius? vbi partarum opum mentio? Hinc non immerito olim a viris doctis haec versio fuit improbata. Sed nec hi, quod pace illorum dixerim, plus viderunt. Volunt θαλίης μεμηλὸς esse per idiotismum Poëtis familiarem θάλλον, legendumque θαλίῃ μεμηλότες, ac vertendum fructus colligunt florentes. Haec quidem eruditionis et acuminis specie blandiuntur, sed reuera a Graecae linguae indole abhorrent et mente Poëtae. Sensus est simplicissimus per θαλίης μεμηλότα ἔργα intelligi ipsa conuiuia, sicut ἔργα Ἀφροδίτης sunt συνουσίαι. ἔργα Ἄρηος bella: seu opera pertinentia ad conuiuia, quae grata sunt conuiuis. θαλίης μεμηλότα ἔργα νέμονται, exercent opera grata conuiuis est id ipsum quod superius dixerat τερπονται ἐν θαλίης, conviuia celebrant. Νέμεσθαι θαλίας vt apud Pindarum νέμεσθαι αἰῶνα. Δάκρυες νέμονται αἰῶνα. hoc est, διάγουσι, vt scholia antiqua exponunt. Superius apud nostrum v. 119. Οἱ δ' ἐθελημοὶ Ἥσυχοι ἔργα νέμονται σὺν ἐσθλοῖσιν πολέσσιν. *Illi vero pro arbitrio Tranquilli res suas curabant cum bonis multis*, siue viuebant sine curis. Vbi itidem male Interpretes: *Ipsique vltro Quieti partis fruebantur.* Nimirum, qui iustitiam colunt, illos Poëta affirmat, aureae aetatis hominibus similem vitam agere, in perpetuo gaudio sine curis et moerore. Hinc et addit illos non currere per maria et vndas, sed contentos coenis terrestribus, et post quas non lauandae sunt manus, et quos humus fert fructibus pasci, aeque vt illi beati seculi mortales. Proclus sic hunc locum intellexit: homines iustos viuere semper in conuiuiis, et in iis agere opera

ad agriculturam pertinentia. In MS. I. legitur θαλείης. In 2. θαλίης, in caſu ſecundo. In praecedente verſu liber I. ἰθοδίκῃσι.

v. 233. Ἄκρῃ μέν τε φέρει βαλάνους, μέσσῃ δὲ μελίσσας] MS. I. ἄκρῃ, μέσσῃ. Videtur Tzetzes hanc lectionem agnouiſſe, qui exponit ἐν ἄκρῃ, ἐν μέσσῃ. Vulgata tamen lectio melior. v. 237. pro νείσσονται MS. I. νύσσονται.

v. 240. Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακῆ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ] MS. I. ἀπήυρα. Sic legit Aeſchines oratione contra Cteſiphontem, Tzetzes, antiquus Scholiaſtes Pindari ad Pythionic. III. Euſtathius ad Iliad. α. cuius verba ſunt: ἵνα λέγῃ σεμνῶς καὶ εὐφήμως, πάντες ἐπαύρωνται βασιλέως τότε κακῆ, κατὰ τὸ,

Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακῆ ἀνδρὸς ἀπήυρα.

ἔνθα ὅρα τὸ ἀπαυρεῖν ταὐτὸν ὂν τῷ Ὁμηρικῷ ἐπαυρεῖν, διὸ καλῶς ἡ αὐτῶν ἑρμηνεία. Apud Heſiodum, inquit, ἀπαυρεῖν eamdem vim habet quam apud Homerum ἐπαυρεῖν. Ecquis dubitet Heſiodum ſcripſiſſe ἀπήυρα, quod poſtea ſcioli moti vocis inſolentia in hac notione mutarunt? Ἐπαυρεῖν enim pro ἀπολαύειν poenas dare, damno affici frequenter apud Homerum alioſque legerant, ſed ἀπαυρεῖν in hac ſignificatione non niſi in hoc Heſiodi loco, niſi me fugit memoria, reperitur. Alioquin pro ἀφαιρεῖν et apud Homerum et apud noſtrum ſaepius legitur. Non dubitaui reddere ſuam lectionem Heſiodo fundatam tot antiquorum Scriptorum auctoritate; quamuis editi libri repugnent omnes. Ceterum verba illa Homeri, ad quae Euſtathii ſcholion laudauimus, Iliad. α, ἵνα πάντες ἐπαύρωνται βασιλῆος, Latini Interpretes tranſtulerunt: *vt omnes fruantur rege.* poterantne inſulſius? ἐπαύρωνται βασιλῆος eſt plectantur propter regem, luant regis ſtultitiam. Nec melius. Iliad. ζ.

Τῶτω δ' οὔτ' ἄρ νῦν φρένες ἔμπεδοι· οὐδ' ἄρ' ὀπίσσω
Ἔσσονται· τῷ κέν μιν ἐπαυρήσεσθαι ὀΐω.
Huic enim neque animus conſtans eſt, neque in poſterum
Erit; idcirco ipſum poenas daturum puto.

Sic verteindi hi verſus. Iliad. ο.

Οὐ μὰν οἶδ' εἰ αὖτε κακοξεάφίης ἀλεγεινῆς
Πρώτη ἐπαύρηαι.
Neſcio an non inſidiarum infelicium
Prima poenas luas.

Similiter peccarunt Latini Interpretes inferius apud Heſiodum v. 419. Πλεῖον δὲ νυκτὸς ἐπαυρεῖ, hoc eſt, *magis autem nocte laborat*, ſubintelligitur hic καμάτου. πλεῖον καμάτου ἐπαυρεῖ maiores capit labores. Illi inepte: *magis autem nocte fruitur.*

Ἀπαυ-

Ἀπαυρεῖν, et ἐπαυρεῖν βασιλῆος, ἀνδρὸς, κακοῤῥαφίας sunt loquutiones conciſae, in quibus ſubintelligitur κακὸν et ἕνεκα, aut ἕνεκα. vt integra ſint ἐπαυρεῖν κακὸν ἕνεκα βασιλῆος, ἐκ κακορῤῥαφίης. ſane κακὸν additur Ὀδυσσ. σ.

Μήπω τι κακὸν μὲν μεῖζον ἐπαύρῃς.

Ne maius malum capias. Sic et ἐπαύρεσθαι ἀγαθὸν apud Andocidem. Similiter inferius Theog. v. 882. κρίνεσθαι τιμάων ſc. ἕνεκα. *certare de honoribus.* Tales ellipſes Graecis Scriptoribus tam qui ſoluta, quam qui pedibus conſtricta vtuntur oratione, non ſunt infrequentes.

v. 248. Καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ τήνδε δίκην] Eſt, *Conſiderate et ipſi hanc poenam*, quae iniuſtis magiſtratibus et iniquis infligitur hominibus. Reſpicit enim ad illam, δίκην, de qua paucis abhinc verſibus egerat:

Τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς.

ſane quam inhcete Latini Interpretes hic: *Conſiderate hanc iuſtitiam.*

v. 258. Σκολιῶς ὀνοτάζων] Ὀνοτάζων Euſtathius exponit μεμφόμενος. Heſych. ἐκφαυλίζων, ὑβρίζων. Proclus παραχαράττων, vt apud Cic. *adulterare pecunia ius.* quod qui faciunt contumelia Deam afficiunt. Paullo ante παρακλίνειν δίκας Cic. eſt *inflectere ius gratia.*

v. 257. Κυδνὴ τ' αἰδοίη] MS. H. κυδρὴ, et Proclus: ἀπὸ τῆ κῦδος, inquit, γίνεται κυδρὸς, καὶ κυδρὴ, ὡς ἀπὸ τῆ ἔχθος ἐχθρός. Sic et Etymol. Magni auctor et Heſychius: κυδρὴ, ἔνδοξος, σεμνὴ, τιμία, ἔντιμος. Hom. Διὸς κυδρὴ παράκοιτις. Κυδνὸς nihili vox eſt. Reſtitui hanc vocem κυδρὸς inferius Heſiodo in Theogon. v. 318, et 442. Vide et Hom. Iliad. σ. v. 184, et Ὀδ. λ. v. 579.

v. 261. Ἀτασθαλίας βασιλέων] Vterque MS. Voſſianus, Palatinus, editio Iſingrini: βασιλήων probante Tzetze, qui ait λη et ων coalefcere in vnam longam.

v. 265. Pro οἳ αὐτῷ MS. I, οἵ θ' αὐτῷ.

v. 267. Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς] Hunc cum ſequentibus ſex verſibus expungit Plutarchus. vide Proclum.

v. 273. Δίκη τερπικέραυνον] MS. I. Δίκα μητιόεντα. Gloſſa MS. βελευκτικον.

v. 277. Οἰωνοῖς πετεεινοῖς] Vterque Codex Voſſianus: πετηνοῖς. Sic etiam Moſchopuliani codices: πετηνὸς, inquit, ποιητικῶς, κοινῶς δὲ πτηνὸν καὶ πετεινόν. Apud Porphyrium de abſtinentia, vbi hos verſus laudat, animalium, exiat quoque πετεηνοῖς.

v. 280. Εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν Γινώσκων] Nec Graeci nec Latini Interpretes hunc locum ceperunt.

runt. δίκαια non ſunt iuſta, quod omnes exiſtimant, ſed ἀληθῆ vera, vt ex ἀντιθέσει patet. Verum autem pro iuſto, et iuſtum pro vero in vtraque lingua frequens eſſe in tanta litterarum luce multis docere putidum eſt. Priſcianus lib. XVIII. *Iuſtum pro vero et verum pro iuſto frequenter tam nos quam Attici ponimus.* Inferius 768. ἀλήθεια pro iuſtitia:

Εὖτ' ἂν ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες ἄγωσιν.

Cum in rebus agendis populus eſt *occupatus. in iure dicendo.* κρίνειν ἀλήθειαν eſt, res agere, ius dicere. Hinc et in ſacris μαμμωνᾶς τῆς ἀδικίας, et μαμμωνᾶς ἄδικος, ſunt opes non verae, fluxae nimirum et hae caducae, quae opponuntur μαμμωνᾷ ἀληθινῷ, opibus veris, diuinis ſcilicet. Sane ἀδικία in ſacris litteris nonnumquam eſt mendacium. Ioann. VII, 18. 1 Cor. XIII, 6. Sic et apud Latinos *veritas* pro iuſtitia. Cic. XIII. ad Fam. 57. *Vt ſuum negotium habeat cum populo Sardiano, pro cauſae veritate, et pro ſua dignitate conficiat.* Pro Coelio: *Equidem vos ducam a teſtibus, neque huius veritatem iudicii, quae mutari nullo modo poteſt, in voluntate teſtium collocari ſinam.* Alia quamuis multa notarunt viri docti, praecipue Ioan. Frid. Gronouius ad Senecam et Tacitum. Et in lingua Hebraea, Syra, et Arabica vna eademque voce iuſtitiam et veritatem denotari praeclare docuit vir inſignis Ludovicus de Dieu.

v. 283. Ἐν δὲ δίκην βλάψας] Βλάπτειν δίκην eſt hic iuſtitiam impedire, falſum ſcilicet teſtimonium perhibendo; impedire ne iudices poſſint ſecundum illum dare, a quo ius et fas ſtat. Sic βλάπτειν apud Homer. Ὀδυσσ. N.

Αὐτὸς ἰὼν διὰ νηὸς ὑπὸ ζυγὰ, μήτιν' ἑταίρων
Βλάπτοι ἐλαυνόντων, ὁπότε σπερχοίατ' ἐρετμοῖς.
Ipſe iuit per nauem ſub tranſtris ne aliquem ſociorum
Impediret propellentium nauem, quia properabant, remis.

Vtrobique Latini Interpretes male: *laederent.* Apud Poëtam hunc, alibi quoque huius ſignificationis τὸ βλάπτειν occurrunt exempla.

v. 288. Ὀλίγη μὲν ὁδὸς] Plato II. de Rep. et Xenophon. II. Ἀπομνημ. legunt λείη, optime.

v. 291. Εἰς ἄκρον ἵκηται] Hunc locum miror inquinatum etiam nunc in omnibus circumferri editionibus, quum pridem ſit emaculatus ab Heinſio, Scaligero, Meurſio, qui ἵκηαι legendum eſſe praeceperunt, vt omnes veteres Interpretes qui explicant ἔλθῃ. Sed iam olim Eraſmus in adagiorum farragine rectam lectionem propoſuerat, et in verſione ſecutus erat. Lucianus in νεκυομαντείᾳ verſus Heſiodi vocat πάνδημα ἔπη celebres et omnibus notos. Hunc locum pulcre imitatur

imitatur Silius Italicus, vbi Virtus sic alloquitur Scipionem dubium animi, virtutine se dederet, an voluptati.

Ardua saxoso perducit semita cliuo,
Aspera principio, nec enim mihi fallere mos est,
Prosequitur labor ad nitendum intrare volenti.

Vide quoque Catalecta Virgilii de littera Pythagorae.

v. 293. Ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει] Haec inepta lectio omnes foedauit editos libros. Antiquam tamen et veram nobis seruauit Aristoteles I. Ethic. ad Nicom. cap. 4. Clemens Alexandrinus III. Paedagog. cap. 8. Aristides in λόγῳ πρώτῳ Ῥητορικῆς, Plutarchus aliique, qui et hic pro αὐτῷ legunt αὐτὸς, et v. 296. ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ. Et Zeno in sua imitatione:

Κεῖνος μὲν παναρίστος ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται,
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει.

Sic enim isti versus leguntur apud Diogenem Laërtium. Hos tantos auctores qui non sequitur, nae ille miser iratis Musis natus est. Et licet absque his esset, ipsa tamen Graecae linguae indoles facile non ofcitantem lectorem deprauationis, quae nostras editiones contaminat, admoneret.

v. 294. Φρασσάμενος τὰ κ' ἔπειτα] Non agnoscitur hic versus ab omnibus illis antiquissimis Scriptoribus, quos hoc loco vsos esse diximus, nisi ab Aristotele. In vetustis tamen codicibus fertur desiderari. Sane nec Eustratius qui reliquos exponit, huius meminit, vt et alii prisci Aristotelis Interpretes. Nec Latinis fuit cognitus, qui hunc locum in sua transtulerunt scripta. Liu. 32. *Saepe ego audiui milites eum primum esse virum, qui ipse consulat quid in rem sit: secundum eum qui bene monenti obediat: qui nec ipse consulere nec alteri parere sciat esse extremi ingenii.* Cic. in Cluentiana: *Sapientissimum esse dicunt eum, cui quod opus sit veniat in mentem: proxime accedere illum, qui alterius bene inuentis obtemperet.* Hesiodi tamen Graeci Interpretes in suis libris illum inuenerunt, vt ipsorum declarant explicationes. Hinc vero apparet non heri aut nudius tertius, sed ante multa saecula hunc versum esse Hesiodo subiectum. Suppositititium enim esse et Poeta indignum ego quidem nullus dubito.

CAPVT

CAPVT VII.

Heſiodi inſignis locus explicatus contra omnium Interpretum ſententiam. Ἐν θυμῷ βάλλεσθαι. Ἀκούειν. Μέτρια ἔργα. Heſiodo et Theocrito lux. Μετρίως λέγειν. Μέτριος. Commodus. Epitaphium Heſiodi, quod Pindaro tribuitur, emaculatur. Μέτρα σοφίης. Heſiodus ſaepe expoſitus, aliquoties emendatus et ab Interpretum inſcitia vindicatus. Ὀπάζειν, κατοπάζειν. Tzetzes emendatus. Καὶ. Εὐνὴ. Ἀλιταίνειν. Γήραος ὀδός.

v. 296. Μήτ' ἄλλα ἀκούων ἐν θυμῷ βάλληται] Ex verſione Latina et Interpretibus Graecis huius loci ſenſum nemo eruat. Quid enim eſt? *Neque alium audiens id in animum admittit.* Notiſſimus Helleniſmus omnes fugit. Ἀκούων ἐν θυμῷ βάλληται, eſt ἀκούειν ἐν θυμῷ βάλληται. *neque alii parere in animum inducat.* Ἐν θυμῷ βάλλεσθαι eſt in animum inducere, vt βεβλημένος εἰς νοῦν apud Chryſoſtomum qui in animum induxit, et vt faceret conſilium cepit, vt eleganter notauit vir magnus Gu. Budaeus, quem tamen miror in eodem loco hunc Heſiodi verſum exponere: *nec cum ab alio audiuerit animaduertit et in memoria verſat.* Sed ἀκούειν hic eſſe parere, obſequi, dicto audientem eſſe, vt ſaepe, et ex ſenſu verborum et interpretatione Liuii, qui *alii parere ſciat* expoſuit, facile erat animaduertere. In eumdem impegerunt lapidem Interpretes inferius v. 709.

— — Εἰ δέ κεν ἀρχὴ
Ἧι τι ἔπος εἰπὼν ἀποθύμιον, ἠὲ καὶ ἔρξας.

Si autem ceperis aut verbum aliquod dicere ingratum, aut facere. vulgo vertunt: *ſi ceperis locutus, faciens.*

v. 300. Εὐζέφανος Δημήτηρ] Graeci magiſtri neſcio quas comminiſcuntur ineptias cur Ceres εὐζέφανος dicatur, quas excutere non eſt operae. An hoc vlli Poetae Interpreti poteſt obſcurum eſſe, Cereri dedicari coronas ſpiceas, et illis ſemper ornatam eam Diuam conſpici? Nummus aureus.

Vide et argenteum apud Fulu. Vrſinum in familia Caſſia. Ouid.

Feſta piae Cereris celebrabant annua matres,
Illa, quibus niuea velatae corpora veſte
Primitias frugum dant ſpicea ſerta ſuarum.

Idem in Amor.

Flaua Ceres tenues ſpicis redimita capillos.

Tibullus:

Flaua Ceres tibi ſit noſtro de rure corona
Spicea, quae templi pendeat ante fores.

Horat. carm. ſaeculari:

Fertilis frugum pecoriſque tellus
Spicea donet Cererem corona.

v. 304. Ἵμελος ὀρμὴν] Malui, *ſimilis cupiditate*, quam cum Interpretibus *ſtudio*. Tzetzes ὀργὴν exponit. Heſych. Ὀρμὴ, βελὴ, ἐπιθυμία. Κόθυρος eſt vocula μονήρης, de cuius expoſitione varia vide Proclum. Heſych. Κόθυρος, ἀργὸς, ἄκεντρος. Eadem Phauorinus, et addit: κόθυρος καὶ ὁ κλέπτης καὶ ὁ κρύπτων.

v. 306. Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσω μέτρια κοσμεῖν] Verte: *Tibi vero curae ſit opera decentia curare.* ἔργα μέτρια ſunt, vt bene Scholiaſtes Voſſianus, ἔργα πρέποντα, ſiue, vt Tzetzes, μὴ ἀπρεπῆ. Monet fratrem ne otii ac ignauiae blanditiis malis rebus et operibus animum applicet, et cupiditate auferatur alieni laboris fructus intercipiendi, vt ſuci illi qui miſerorum ſudore et laboribus paſcuntur, ſed potius in talibus occupetur operibus quae ſe viroſque bonos decent. Haec ſunt μέτρια ἔργα quae opponit ἔργοις ἀεργῶν. Μέτριος eſſe μέγας, ἔξοχος in animum equidem ego inducere non poſſum, quum potius veteribus Criticis ſit μικρὸς. Heſych. μέτριοι, μικροὶ· μετριοπαθὴς, μικρὰ πάσχων. Apud Platonem vero μετρίως λέγειν eſt conuenienter loqui, commode dicere et pro rei dignitate, quae maxime ad rem faciunt, vt apud Thucydidem lib. 2. Χαλεπὸν γὰρ τὸ μετρίως εἰπεῖν, ἐν ᾧ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας βεβαιῶται. Ibi optime Scholiaſtes vetus: μετρίως, συμμέτρως, ἀξίως. In Theocriti epigrammate: μέτριος ἦν ἐν πᾶσιν, non eſt, excelluit in omnibus, ſed, moderatus fuit in omnibus, modum in omnibus rebus tenuit, fuit vbique modeſtus. Hi enim dicuntur μέτριοι. Heſych. μέτριοι, ἐπιεικεῖς. Apud Demoſthenem μέτριοι et ἐπιεικεῖς coniunguntur. Quod hominum genus, quia ſingulari morum facilitate eſt et humanitate, μέτριοι τὰ ἤθη Ariſtoteli IV. Ethic. dicuntur, homines commodi, faciles, homines commodis moribus. Cic. pro Muraena: *Nemo Catone pro-*

auo

auo tuo commodior, comior, moderatior fuit, ad omnem rationem humanitatis. Id. de amicitia: *Atque hoc quidem videre licet, eos qui antea commodis fuerunt moribus, imperio, poteſtate, proſperis rebus immutari.* Epitaphium vero Heſiodi, quod Pindaro tribuitur, foediſſime deformatum eſt. Vulgo ſic legitur:

Χαῖρε δὶς ἡβήσας, καὶ δὶς τάφα ἀντιβολήσας,
Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Caelius vertit:

Salue cui pubes, tumuluſque bis obtigit vnus,
Tu ſapis Heſiode, quantum homini ſapere eſt.

Sic quiduis ex quouis poteſt verti. Quid eſt ἀνθρώποις μέτρον ἔχειν σοφίης? Qui ἐλλειπῶς ἀνθρώποις pro ἐν ἀνθρώποις poſitum contendent, illi ſilices poſſunt concoquere. Nihil hac lectione abſurdius. Veram, elegantem, dignam auctore illius epigrammatis, quicumque ſit, accipe ex MSto Voſſiano:

Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρα χέων σοφίης.
Heſiode hominibus tradens ſapientiam, ſiue *praecepta ſapientiae.*

Totidem litteris in illo Codice ſcriptum legimus, niſi quod corrupte. Ἡσίοδα pro Ἡσίοδ'. μέτρα σοφίης eſt loquendi genus Poetis familiare pro σοφίη, vt ſupra μέτρον ἥβης, pro ἥβη. v. 131. vide ibi notas.

v. 314. Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα] Interpretes Graeci mire hic argutantur. Omnes δαίμονα capiunt pro τύχη, hoc, vt videtur, ſenſu, cuiuſcumque ſortis et conditionis fueris. Δαίμονες hic eſſe quod Aeſchylo κρείττονες, non aſſequor. Eſt, vt verum fatear, mira locutio, quam ita iudico exponendam eſſe: τοιοῦτος ἔησθα σὺ οἷος δαίμων. hoc eſt, ἴσος εἷς θεῷ ſimilis Deo es. vt apud Xenophontem: χαριζόμενον οἵῳ σοι ἀνδρὶ, pro χαριζόμενον τοιούτῳ ἀνδρὶ οἷος σύ. Et apud eumdem: ἡμεῖς δὲ ἐγνωμεν τοῖς οἵοις τε ἡμῖν καὶ ὑμῖν, χαλεπὴν πολιτείαν εἶναι δημοκρατίαν. pro τοῖς τοιούτοις οἵοι ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς, vt haec duo loca Stephanus recte exponit. Senſus Poetae eſt, ſi labore tibi victum comparaueris, beatus eris. Terent. *Deus ſum ſi ita eſt.*

v. 318. Ἦδ' ὀνίνησι] MS. I. ἠδ', II. ἠτ'. lege: Αἰδὼς ἠδ' ἄνδρας μέγα σίνεται, ἠδ' ὀνίνησι. *Pudor alius vehementer obeſt, alius vero prodeſt.* Verſu ſequente in vtroque MS. πρὸς ἀνολβίαν, et πρὸς ὄλβον. niſi quod in ſecundo vitioſe ὄλβων. Ὄλβον etiam Palatinus codex habet, vtrumque Tzetzes et Stobaeus.

v. 321. Χερσὶ] Latini hoc vnitatis numero malunt exprimere *Manu agere.* Florus: *Matrimonia manu capta.* nihil notius.

notius. v. 326. Ἀνέρι τῷ tritiſſima Poetis Graecis enallage pro ἀνέρος τοῦ. vtrumque Latinos Interpretes fugit. pudet haec annotare.

v. 324. Αἰδὼ δέ τ' ἀναιδείῃ κατοπάζῃ] MS. I. Voſſ. αἰδὼς δ' ἐτ' ἀναιδίῃ κατοπάζῃ. alii libri αἰδὼς δέ γ' ἀναιδείῃ κατοπάζῃ, quod probat vir doctus et exponit: *pudor impudentiam ſequatur, id eſt, poſthabeatur.* ſed ego vulgatam lectionem retineo, quae ſic exponenda: *Pudorem vero cum impudentia vicerit.* Ὀπάζειν et κατοπάζειν eſt ſequi iubere, vt victores ſolent victos, aut domini iubere ſolent ſeruos ſequi. Apud Hom. ὀπάσσας, teſte Euſtath. eſt δοὺς ἕπεσθαι. Heſych. ὀπαζόμεναι, θεραπεύσασαι. ὀπαδὸς, ἀκόλουθος, δοῦλος.

v. 325. Ῥεῖα τέ μιν μαυροῦσι θεοὶ] MS. II. Ῥεῖα δή μιν ἀμαυροῦσι. Proclus etiam videtur ἀμαυροῦσι legiſſe.

v. 327. Κακὸν ἕρξει] MS. II. ἔρξει cum editione Iſingrina et pluribus aliis antiquioribus. ſed rectius ἕρξει legitur. a ῥέζω eſt ῥέξω, et κατὰ μετάθεσιν ἔρξω, vt bene veteres magiſtri. Iterzes hic ſoede corruptus eſt. Ἴσον, inquit, τῷ ἐπιόρκῳ δρᾷ, ὅς τις εἰς ἱκετεύοντα καὶ εἰς Φίλον, ἢ εἰς ἀλλοδαπὸν [ὡς ἔξει] καὶ ποιήσει βλαβερόν τι. Heinſius legit pro ὡς ἔξει, λέξει καὶ ποιήσει. Scaliger vncis incluſit. Vterque male. Scribendum: ἀλλοδαπὸν ἔρξει, καὶ ποιήσει βλαβερόν τι. Exponit quid ſit ἔρξει. καὶ eſt ἤγεν, *hoc eſt*, exponendi vim habet. vt paullo poſt: τεῦ καὶ τινὸς. τεῦ, *hoc eſt*, τινὸς. Ariſtoph. Pluto: Κακῶς ἔπραττεν καὶ πένης ἦν. *Male egit, hoc eſt, pauper erat.* ſic καὶ millies apud priſcos Graecorum Scriptorum Interpretes. Emendationem noſtram video firmari MSto Voſſiano.

v. 329. Κρυπταδίης εὐνῆς] Eſt, *furtiui concubitus.* inepte Interpretes: *ſecreti lecti.* Εὐνὴ enim eſt συνουσία. Hom. Iliad. Ω.

Τέκνον ἐμὸν, τέο μέχρις ὀδυρόμενος καὶ ἀχεύων
Σὴν ἔδεαι κραδίην, μεμνημένος ἠδέ τι σίτου
Οὐτ' εὐνῆς.

Mi fili, quamdiu lamentans et dolens tuum cor comedis neque cibi neque Veneris recordans. Vbi Interpretes aeque imperite εὐνὴν cubile verterunt, vt hoc loco. Hos tamen potuiſſet huius erroris admonuiſſe Euſtathius, ſi ipſum conſuluiſſent. Qui aſſeuerat εὐνὴν eſſe μίξιν praefatus propterea nonnullos hos verſus ἀθετεῖν, quia οἱ ἀθληταὶ τὸν τοῦ ἀθλεῖν πάντα καιρὸν ἀπὸ ἐπλησίαζον τῇ γυναικί. ſed et quae ſtatim ſequuntur εὐνὴν Homero eſſe συνουσίαν oſtendunt: ἀγαθὸν δὲ γυναικί περ ἐν Φιλότητι μίσγεσθαι. *Bonum vero eſt cum muliere conſueſcere.*

fueſcere. Phauorinus: Εὐνὴν ἐ μόνον τὴν κοίτην δηλοῖ ἀλλὰ καὶ τὴν συνεσίαν, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν γυναικείων παρὰ τῷ Ἱπποκράτει. Hinc et εὐνᾶσθαι eſt μίσγεσθαι γυναικί. Iliad. β. θεὰ βροτῷ εὐνηθεῖσα. Ὀδυσσ. ε. πὰρ ἀνδράσιν εὐνάζεσθαι eſt cum viris conſueſcere. Paulo in litteris ad Romanos exaratis κοίτη eadem ratione eſt συνεσία, cum cap. XIII. vetat περιπατεῖν ἐν κοίταις καὶ ἀσελγείαις.

v. 330. Ἁλιτραίνεται] Repoſui ex MS. II. et vetere Palatino, ἁλιταίνεται. vide Etymologicum Magnum. v. 331. γήραος ἐδὸς eſt ipſa ſenectus. Nec aliter Latine debet exprimi. Tales periphraſes innumerae apud priſcos Graecos Poetas occurrunt, vt de multis iam nos ipſi et alii viri docti monuerunt. Pleraeque abhorrent ab vſu et conſuetudine Latinae linguae, in quam illas verbum de verbo exprimendo transferre imperitia eſt.

CAPVT VIII.

Θῦος, θύειν. Vetuſtiſſima ſacrificia gramen, et alia quae tellus producit, non animalia. Κλῆρος ager. Χρῆμ' ἐγχώριον. Χῶρος. Χωρίτης. Tzetzes et Proclus correcti. Μετρεῖσθαι. Καὶ. Heſiodus ter emendatus. Ἄρχεσθαι πίθε. βλαβερὸν. Obnoxius. Θυμὸς ἐν φρεσί. Multae Interpretum hallucinationes.

v. 338. Σπονδῇσι θύεσσι τε ἱλάσκεσθαι] MS. II. editio Stephani, Iſingrini, aliaeque meliores: θυέεσσι. Itaque vt verſus conſtet, legendum σπονδῇς θυέεσσι. Proclus etiam ſic legiſſe videtur: Καὶ ἁγνῶς, καὶ καθαρῶς, καὶ θυέεσσι καὶ σπονδαῖς ἱλασκομένες. Latini vero Interpretes peſſime vertunt: *Libaminibus atque hoſtiis placa.* Atqui de hoſtiis iam dixerat praecedente verſu: ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν. *nitida femora adole.* Sic interpretare. ἀγλαὰ ſunt nitentia adipe, qua cooperiebantur vt docet in Theog. Stulte igitur hic rurſus hoſtias inculcet. Θῦος Graecis eſt θυμίαμα, odoramentum, odores, qui Diis adolentur, quod proprie vocant θύειν, hoc eſt, odoramenta accendere, quibus ſolis olim faciebant. Syneſ. hymno VII. de Magis:

Ἄγε δῶρα κομίζετε,
Σμύρνης ἐναγισματα,
Χρυσᾶ τ' ἀναθήματα,
Λιβάνε τε θύη καλά.

Eia munera ferte Myrrhae libamina, Aurique donaria, Thurisque odores ſuaues. Θύειν enim eſt θυμιᾶν ſuffire, vt tradit Porphyr.

Porphyr. II. de abſtinentia animalium. Poſtea ad alia quoque quae Diis offerebantur munera translatum, et tandem ad victimarum mactationem. Porphyr. II. de abſtinentia animalium: Δένδρα μὲν γὰρ δὴ πρὸ ζώων ἀνέδωκεν ἡ γῆ. τῶν δένδρων καὶ πολὺ πρόσθεν τὴν ἐπέτειον γεννωμένην πόαν, ἧς δρεπόμενοι φύλλα καὶ ῥίζας καὶ τὰς ὅλας τῆς φύσεως αὐτῶν βλαστὰς, κατέκαιον· ταύτῃ τὰς φαινομένας ἀρανίας θεὰς τῇ θυσίᾳ δεξιώμενοι, καὶ διὰ τὸ πυρὸς ἀπαθανατίζοντες αὐτοῖς τὰς τιμάς. τοῦτοις γὰρ καὶ τὸ πῦρ ἀθάνατον φυλάττομεν ἐν τοῖς ἱεροῖς, ὃν μάλιστα αὐτοῖς ὁμοιώτατον. ἐκ δὲ τῆς θυμιάσεως τῶν ἀπὸ γῆς, θυμιατήρια τε ἐκάλεν, καὶ τὸ θύειν, καὶ θυσίας, ἃ δὴ ἡμεῖς ὡς τὴν ὑςέραι πλημμέλειαν ἐκφαίνοντα ἐκ ὀρθῶς ἐξακούομεν τὴν διὰ τῶν ζώων δοκοῦσαν θεραπείαν καλοῦντες θυσίαν. *Terra prius arbores quam animalia potulit: ante arbores vero gramen quotannis naſcens, cuius folia et radices, totaque illius naturae germina colligentes flammis adolebant: hoc ſacrificio Deos viſos coeleſtes excipientes, et per ignem honores illis reddentes immortales. His etenim ignem perpetuum, cum ſit iis ſimillimus, in templis aſſeruamus. At ex eorum quae terra naſcuntur ſuffimentis in ſacris adhibitis, acerram* θυμιατήριον *appellarunt, et ſacra facere* θύειν, *et ſacrificia* θυσίας, *quae omnia nos non recte interpretamur, quaſi erroris illius qui poſtea irrepſit, eſſent indicia, ideoque eum, qui ex animalium mactatione videtur eſſe, cultum* θυσίαν *vocamus.* Idem inferius eodem libro: Ἐπεὶ καὶ Ἀπόλλων πατρίους θύειν κατὰ τὰ πάτρια, τουτέστιν κατὰ τὸ ἔθος τῶν πατέρων, ἅπαν ἄγειν ἔοικεν εἰς τὸ παλαιὸν ἔθος. Τὸ δὲ παλαιὸν διὰ ποπάνων καὶ τῶν καρπῶν ἦν, ὡς ἀπεδείξαμεν. Ὅθεν καὶ θυσίαι καὶ θυηλαὶ, καὶ θυμέλαι ἐκαλοῦντο, καὶ αὐτὸ τὸ θύειν τὸ θυμιᾶν σῖχετο, καὶ τὸ νῦν παρ' ἡμῖν λεγόμενον ἐπιθύειν· ὃ γὰρ ἡμεῖς νῦν θύειν λέγομεν ἔρθειν ἔλεγον. Ἔρδον Ἀπόλλωνι τελησσας ἑκατόμβας ταύρων ἠδ' αἰγῶν. *Quia etiam Apollo cum praecipit ſacra facere ſecundum patrios, id eſt; patribus receptos ritus, ad antiquum morem nos reducere videtur. Vetus autem ſacrificandi mos erat per placentas et fructus, vti demonſtrauimus. Vnde ſacrificia* θυσίαι, *et* θυηλαὶ *et* θυμέλαι *dicebantur, et ipſe actus ſacrificandi* τὸ θύειν, *idem valuit, quod ſuffire vel adolere, quod nunc vocatur* ἐπιθύειν. *Quod enim nos* θύειν *dicimus, illi* ἔρθειν *dicebant.* Θύειν igitur eſt ſuffire. hinc θῦος eſt odoramentum, vnde Latinum thus, vt a πῦον pus, vt oſtendit vir maximus ad Solinum. Quia praecipue in ſacrificiis poſtea thure ſunt vſi. Inde nobis etiam thus *wyroock* dicitur, quaſi ſacer fumus, ſicut in Germania feſti dies quibus natalis Chriſti celebratur, *wynacht*,

hoc est, sacra nox ab illa nocte, quam praecipue colunt, quia in illa Christus natus esse creditur. Galenus θύη optime exponit θυμιάματα, ἀρώματα. Proclus et Moschopulus hoc loco ψαιστά. Eustathius πέμματα. Postea enim ad omnia quae Diis offerebantur translatum, vt et θύειν. Sed hic in propria notione capiendum.

v. 341. Ὄφρ' ἄλλων ὠνῇ κλῆρον] Interpretes: *vt aliorum emas sortem.* Male. Vertendum: *vt aliorum emas agrum.* Κλῆρος est fundus, ager, possessio, quia agri sunt praecipua facultatum et bonorum, quae possident homines, pars. Κλῆρος omnia bona significat. Hesych. κλῆρος, οὐσία. Proprie tamen bona quae hereditate venerunt, vt Latinis sors. Liu. *Puer in nullam sortem bonorum natus,* est qui non habet patrem in cuius patrimonium successionem speret. Consortes ὁμόκληροι, eiusdem hereditatis participes, coheredes. Olim enim sorte hereditas diuidebatur. Postea omnia bona quae possidemus quacumque ratione parta, et κατ' ἐξοχήν agri possessiones dicuntur κλῆρος. Theocritus Ἡρακλίσκῳ.

Ὀππόκα κλᾶρον ἅπαντα, καὶ οἰνόπεδον μέγα Τυδεὺς
Ναίει.

Quum omnem agrum et viniferum latum solum Tydeus
Teneret.

Herodot. Melpom. Φθείρων τῶν Συρίων τοὺς κλήρους. *Syrorum agros vastans.* Hinc et κληροῦχος apud eumdem est colonus, cui data pars agri colenda et possidenda.

v. 342. Τὸν Φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν] Aliud non tantum praecipit Christus apud Lucam XIV, 12. sed et ipse Plato in Phaedro: εἰ χρὴ τοῖς δεομένοις μάλιστα χαρίζεσθαι, προσήκει καὶ τῶν ἄλλων μὴ τοὺς βελτίστους, ἀλλὰ τοὺς ἀπορωτάτους εὖ ποιεῖν. μεγίστων γὰρ ἀπαλλαγέντες κακῶν, πλείστην χάριν αὐτοῖς εἰσονται. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἐν ταῖς ἰδίαις δαπάναις δ' τοὺς φίλους ἄξιον παραλαμβάνειν, ἀλλὰ τοὺς προσαιτοῦντας, καὶ τοὺς δεομένους πλησμονῆς. Ἐκεῖνοι γὰρ καὶ ἀγαπήσουσι, καὶ ἀκολουθήσουσι, καὶ ἐπὶ τὰς θύρας ἥξουσι, καὶ μάλιστα ἡσθήσονται, καὶ ἐκ ἐλαχίστην χάριν εἰσονται, καὶ πολλὰ ἀγαθὰ αὐτοῖς εὔξονται. *Si egenis gratificandum est maxime, conuenit omnino non meliores iuuare homines, sed pauperrimos. Maximis enim liberati malis gratias ingentes habebunt. Priuatis quoque et propriis sumtibus non vocandi amici erunt, sed esurientes et supplices. Hi enim beneficium maximi facient, te sectabuntur, ad fores opperientur, applaudent, gratias agent, vota pro te fundent.*

v. 344. Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται] *Si enim tibi negotium aliud rusticum inciderit.* Sic hic versus

ſus exponendus. Vulgo inepte: *Si res aliqua fortuita eueniat.* Χρῆμα ἐγχώριον, eſt res, quae ad agreſtes, et ruricolas pertinet, opus et negotium ruſticum. χῶρα enim et χῶρος eſt vicus, pagus, ager. Heſych. χῶρος, ἀγρός. χωρίτης eſt ruſticus. Idem: χωρίτης, ἀγρώτης, ἄγροικος, χωροβατεῖν in agro ſpatiari. Chorobates apud Vitruu. inſtrumentum quo agros metabantur, Latinis gruma, quamuis et aquis librandis inſeruiret. χωρίον villa, praediolum. Sane in Sacris quoque litteris χῶρα eſt ager. Luc. XXI, 21. οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν. *qui in agris ſunt non ingrediantur in eam*, ſc. Vrbem. pro quo Matth. XXIV, 18. ὁ ἐν ἀγρῷ. Sic olim χωρεπίσκοποι, erant, rureſtres Epiſcopi, qui in vicis et pagis rem ſacram faciebant. Proclus legit olim ἐγκώμιον, vti ex eius explicatione apparet, quamuis vulgo legatur ἐγχώριον. ἐγκώμιον vero idem eſt quod ἐγχώριον, nempe quod in eadem κώμῃ geritur. Poſſes quidem etiam exponere ἐγχώριον οἰκεῖον, vt ſit negotium in tuis aedibus incidens, domeſticum. Suid. ἐγχώριον, οἰκεῖον. Sed altera praeſtat interpretatio. Ruſtica enim haec praecepta ſunt, quae χωρίταις dantur.

v. 346. Πῆμα κακὸς γείτων] Ad quod confirmandum Proclus et Tzetzes afferunt Αἰτωλὲς καὶ Ἀκαρνάνας, Καρχηδονίες καὶ Βυζαντίες, qui propter vicinitatem mutuis cladibus et damnis perierint. Sed quid audio? Num Carthaginienſes et Byzantini tantis locorum interuallis diſiuncti ſunt vicini? legendum Χαλκηδονίες. Chalcedon enim contra Byzantium ſita. Mox Tzetzes: δείκνυσι τοῦτο Πλάταρχος. Θεμιστοκλέα γάρ φασιν ἢ Πλάτωνα πιπράσκοντα τὸν ἀγρὸν λέγειν, ὅτι ἀγαθὸν ἔχει γείτονα. Non hoc Platonis dictum eſt ſed Catonis; legendum igitur Κάτωνα. Sic etiam Voſſianus codex. Sed haec praeſtat differre ad Interpretes, ex quibus infinitas paene mendas eluimus.

v. 348. Οὐδ' ἂν βοῦς] Hoc verſu probat Heraclides in fragmentis de rebus publicis, vbi agit de re publica Cumaeorum legem illorum, qua ſanxerant, vt ſi quis aliquid amitteret, furto a vicinis damnum reſarciretur: ἔθος ἦν αὐτοῖς εἰς τὰ κλοπιμαῖα συμβάλλεσθαι τὸς γείτονας, διὸ καὶ ὀλίγα ἀπώλυνται πάντες γὰρ ὁμοίως ἐτήρουν. καὶ Ἡσίοδος ἐντεῦθεν δοκεῖ λέγειν ἐκ ἂν βοῦς ἀπολοῖτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. *Moris erat apud eos, vt vicini omnes conferrent ad reſarciendum quae furto ablata fuerunt. Qua propter pauca furto amittebantur, quod vniuerſi pariter ſua aliorumque diligenter cuſtodirent. Atque hinc videtur petitum, quod apud He-*

siodum est: Bos non facile peribit, nisi vicinum malum habueris. Eadem lex fertur esse apud Iaponenses in vltimo Oriente.

v. 349. Εὖ μὲν μετρεῖσθαι] Glossae MS. Vossii: καλῶς δανείζεσθαι. Hesych. μετρεῖ, δανείζει. μετρεῖσθαι, δανείζεσθαι. Μετρεῖσθαι est sub vsura mutuum petere siue mensura, siue pondere, siue numero constet. Cic. I. de Off. *vtendum accipere* vertit: *Quia si ea quae vtenda acceperis, maiore mensura, modo possis, iubet reddere Hesiodus, quidnam beneficio prouocati facere debemus?* Male ergo Interpretes: *Recta mensura mutuum accipe*, quasi de iis solis rebus loquatur Poëta, quae mensura constituntur, vt multis docuit Salmasius libro de Vsuris. Inferius v. 396.

Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμ' ἔλθῃς, ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω
Οὐδ' ἐπιμετρήσω.
Sicut et nunc ad me veniisti, ego vero tibi non amplius donabo,
Nec amplius mutuum dabo.

Glossae Vossianae MS. ἐπιμετρήσω, δανείσω. Proclus. ἀ χρήσω. bene. Notant enim veteres Grammatici χρῆσαι ἐπὶ φίλων dici, δανεῖσαι ἐπ' ἀλλοτρίων. Suidas: Δανεῖσαι ἐπὶ τῶ τυχόντος. Antiquissimis certe Scriptoribus δανείζειν, non est foenori locare, sed mutuum dare sine vsuris.

v. 353. Τῷ πρασιόντι προσεῖναι] An hoc est quod Interpretes volunt, *iuuantem te iuua?* Quanto rectius Graeci magistri *inuisentem inuise?* Qui eo, inquit, ingenio sunt, vt mutuis amicitiae et consuetudinis commerciis delectentur, cum iis cole amicitiam. Idem sensus versus sequentis: qui libenter sua cum aliis communicant, iis tu libenter impertire, si quibus opus habuerint. v. 331. MS. I. ἴσα ἄτησιν.

v. 357. Κἂν μέγα δώῃ] Reuocaui pristinam lectionem ex MS. H. et Proclo, qui legunt καὶ μέγα δοίη. Καὶ, quod Interpolatores fugit, est καΐπερ, καίπερ, καὶ εἰ, vt statim: καὶ τὸ σμικρὸν ἐόν. *etsi sit exiguum* Aristoph. Plut. Ἐὰν δὲ σύζυγον λάβω τινὰ καὶ σώφρονα, τὸν ἰσχυρὸν τοῦτον θεὸν ἐγὼ ποιήσω τάμερον. *Si socium cepero aliquem etsi imbecillum, potentem tamen hodie faciam.* Pro quo Scriptores orationis solutae malunt dicere καί τοι, καί τοιγε. v. 358. αὐτὸς est ἑθέλων libens, vti in aliis locis accipi viri eruditissimi docuerunt.

361. Ἐπὶ σμικρὸν καταθεῖο] MS. σμικρῷ. quod verum est. Tzetzes versu ab hoc secundo: ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει. v. 382. ἔργον τ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι. Subscribunt Moschopulus et Tzetzes, et veteres Scriptores plurimi qui hunc locum laudant.

v. 364. Ἀνέρα κήδει] Est *hominem sollicitum habet*, non *laedit*. Hom. κῆδε δὲ θυμόν. *Animum sollicitat*. Sequente versu, βλαβερὸν est damno, periculis et variis casibus obnoxium, perperam Interpp. *noxium*. Sic etiam Latinis *obnoxius* simpliciter, est opportunus iniuriae. Flor. III, 20. *Et ipsi* (serui) *per fortunam in omnia obnoxii*. Lib. IV, 4. *Cum intra decem et octo annos, tenerum et obnoxium et opportunum iniuriae iuuenem videret*. Phaedrus: *seruitus obnoxia, quia, quae volebat, non audebat dicere*. Senec. ep. 61. corpus humanum vocat *obnoxium domicilium animi*.

v. 368. Ἀρχομένῳ δὲ πίθῳ καὶ λήγοντος κορέσασθαι] Stulte Latini Interpretes: *Incipiente vero dolio et desinente saturato te*. Quid incipere et desinere dolium Latinis auribus sonet ego non exputo. Verte: *Quum relinitur dolium, et fere est eptum, saturare*. Ἄρχεσθαι πίθου est ἀνοίγειν πίθον, Theocrito διαχρῆν, Terentio *relinere dolium*. Longe ineptius inferius ἐν ἡμέραις v. 51. ἀρίστην ἄρξασθαι πίθου vertunt: *optimam implendis doliis*, quum sit, *optimam aperiendis doliis*. Vers. sequ. δειλὴ vterque MS. vt bene restituit Heinsius. Ceterum de sententia huius versus, et cur vinum in medio dolio sit optimum disputat Plutarch. Sympos. III, 7. et Macrobius VII. Saturn. c. 12. quos vide, et ride Alexionem apud Plutarchum, qui irridet hunc versum Hesiodi, quod in medio sit vinum optimum. Atqui hoc ipsum quoque dicit Hesiodus, ideoque tum parcius illo vtendum esse, vt diutius optimo fruamur. Vetus est vini medium, olei summum, mellis imum optimum esse.

v. 370. Μισθὸς δ' ἀνδρὶ] Hic cum sequentibus duobus versibus in MSto primo non comparet, et expunctos olim fuisse a nonnullis Proclus testatur, a Plutarcho tamen vindicantur et probantur. Vide Proclum. Sed ipse Plutarchus in Thesee tribuit hunc versum Pittheo, Aristotelemque laudat. Cuiuscumque sit sententia, est optima: si cum amico tibi res quaedam sit, fac vt primo cum illo pacisearis de mercede, quam sibi deberi putat, vt omnes querelae praecidantur.

v. 376. Μνησγενὴς δὲ πάϊς σώζοι] MS. I. εἴη, cum glossa ὑπάρχῃ. Pulcre D. Heinsius obseruauit hos versus esse transpositos, et eleganter illos exponit, quem vide. Sine MSS. auctoritate nihil tamen sustinui mutare.

v. 381. Ἐν Φρεσὶν ἧσιν] MS. I. σοῖσιν. II. σῇσι leg. Φρεσὶ σῇσιν. θυμὸν ἐν Φρεσὶν, vt apud Plautum: *Mens animi*. et Catullum: *Nec potis est dulces Musarum expanere factus Mens animi*.

CAPVT IX.

Distinctio vulgaris librorum Hesiodi deleta. Hesiodus bis emendatus. Veteres nudi faciebant opus. Ἔργα διατετμαίρεσθαι. Proclus emendatus. Οἱ περὶ Τιμόθεον. Χρήματα. Χρηστήρια. Nicolai Damasceni locus vindicatus. Aeliani Interpretes ter reprehensi. Τητᾶν, τιτᾶν. Quaerere. Ἔργον. Opus. Ὀξὺς ἠέλιος. Sol acutus. Sol acris. Sirius acris. Claudianus emendatus. Χιὼν ὀξεῖα. Ζεὺς pro coelo. Lapsus crebri Interpretum indicati.

Βιβλίον β'] Expunxi hanc distinctionem quam et codices manu exarati, et veteres Scriptores cum Interpretibus ignorarunt. In primo Vossiano hic omnia perpetua et continua serie sine vllo distinctionis vestigio perscripta sunt: sicuti et in Procli commentario manu exarato, quem mihi vtendum dedit Marquardus Gudius noster. In secundo nonnihil quidem spatii inter versus 383. et sequentem intercedit, vt possit capere indicem hunc, qui vulgo praeponitur. Sed nec hic nec alii, si qui sunt, libri nobis tanti sunt, vt istam distinctionem χθὲς καὶ πρωΐην natam ferendam existimemus ingratiis totius antiquitatis, quae nullam huius operis diuisionem in duos libros agnoscit. Clarissime id liquet etiam ex Seruii prooemio in Virgilii Georgica. *Hesiodus fuit de Ascra ciuitate; qui scripsit ad fratrem Persen, librum, quem appellauit ἔργα καὶ ἡμέρας, id est, opera et dies. Hic autem liber continet, quemadmodum agri, et quibus temporibus sint colendi.*

v. 383. Πληϊάδων Ἀτλαγενέων] Latinis dicuntur Vergiliae, quarum ortum et occasum in primis obseruabant Veteres, ita vt aestatis atque hyemis initia, et messium atque arationum tempus ab illis numerarent. Vide Eratosthenis καταστερισμούς, quos primus ad Aratum edidit summe Reuerendus Praesul Oxoniensis Ioannes Fell, mihi, dum fata sinerent, amicissimus cap. 23. De illarum vero ortu et occasu quam variae fuerint Veterum sententiae, vide Petauii disputationem in variar. Dissertat. Lib. II. Cap. 9. quae Vranologio adiecit.

v. 389. Ἐγγύθι ναιετάασκ'] MS. I. et II. ναιετάωσ' nisi quod in secundo addatur σιν. Et sic versu abhinc tertio vterque pro ναίασιν, ναίωσι. Est haec Dorum dialectus. Vide supra ad v. 224. In hoc vltimo versu, liber secundus inserit δὲ: Ναίωσι· γυμνὸν δὲ σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν.

v. 392.

v. 392. Γυμνὸν δ' ἀμᾶσθαι] MS. I. Voſſianus, et Codex Palatinus: ἀμάειν. Sic etiam in carmine, quod dicitur certamen Homeri et Heſiodi. Nec aliter Proclus legit: Ἀμάειν, συναθροίζειν, ἢ θερίζειν. Illud enim ἀμᾶσθαι quod in edito Procli Commentario praecedit τὸ ἀμάειν a ſciolo ex Heſiodi vulgatis editionibus inſertum eſſe puer admodum vidi. Et recte me vidiſſe codex poſtea manu exaratus Marquardi Gudii oſtendit: qui illud ἀμᾶσθαι non agnoſcit. In quo et paullo ante legitur, γυμνὸν δ' ἀμάειν] ὡς ἂν πρόσω. Non vt vulgo ἀμᾶσθαι, quod ab imperitis in Heſiodo primum ſuppoſitum qui ſecundam ab vltima in ἀμάειν non producte poni ſibi perſuaſerant. Cur vero nudis arandum, ſerendum et metendum eſſe praecipiat Heſiodus, ſicut et eum ſecutus Virgilius Georg. I. *Nudus ara, ſere nudus*, docet Seruius: *Nudus ara, id eſt, adeo ſereno caelo, vt veſtimentis non egeas. Non dicit nudum eſſe debere, quaſi aliter non oporteat aut poſſit: ſed ſub tanta ſerenitate dicit haec agenda, vt et amictus poſſit contemni.* Quam explicationem Seruius debet Proclo, cuius priorem expoſitionem vide: binas enim huius loci affert. Sed prior verior eſt. Veteres tamen nudos plerumque feciſſe opus oſtendit Plutarchus in vita Catonis Maioris: Πυθόμενος δὲ τὴν αὐτουργίαν καὶ δίαιταν αὐτοῦ παρὰ τῶν οἰκετῶν, καὶ θαυμάσας ἐξηγεμένων ὅτι πρωὶ μὲν εἰς ἀγορὰν βαδίζει καὶ παρίσταται τοῖς δεομένοις, ἐπανελθὼν δ' εἰς τὸ χωρίον, ἢ μὲν ἡ χειμών, ἐξωμίδα λαβών, θέρους δὲ γυμνὸς ἐργασάμενος μετὰ τῶν οἰκετῶν, ἐσθίει τὸν αὐτὸν ἄρτον ὁμοῦ κεκθήμενος, καὶ πίνει τὸν αὐτὸν οἶνον. *Cuius cum labores et rationes viuendi accepiſſet* (Valerius Flaccus) *a ſeruis, miraretuque cum narrarent illi mane eum forum adire, et praeſto eſſe eius opera ventibus: regreſſum ad villam tempore brumali veſtitum exomide, aeſtate operari cum ſeruis nudum, eadem menſa, eodemque veſci pane, atque idem vinum bibere.* Et Aurelius Victor in Quinctio Cincinnato: *Quinctius Dictator dictus, ad quem miſſi legati nudum eum aranſem trans Tiberim offenderunt, qui inſignibus ſumtis Conſulem obſidio liberauit.* Et apud Poëtam: *nudi meſſores.* Non tamen haec ſic capienda ſunt, ac ſi eſſent ſine omni veſtitu. Tunica tantum erant induti, ſine toga, ſi Romani, aut pallio, ſi eſſent Graeci. Sic et Saul dicitur nudus cecidiſſe coram Samuële, 1 Sam. XIX, 24. hoc eſt, in interula ſeu veſtitu interiore per totam noctem extra ſe raptum fuiſſe. Sic Petrus dicitur nudus abieciſſe ſe in mare, hoc eſt, depoſita veſte ſuperiore. Vide ibi Grotium, et in primis Ampliſſimi Cuperi Obſeruat. I. cap. 7. De veſte autem interiore intelligendum eſſe Heſiodum oſtendit etiam in Scuto v. 286.

— — οἱ δ' ἀροτῆρες
Ἦρσιον χθόνα δῖαν ἐπιζολάδην δὲ χιτῶνας ἐζάλατ'.
— — *agricolae autem*
Proscindebant terram bonam, ornateque tunicas succinxerant.
Ergo non nudi arabant.

v. 398. Θεοὶ διετεκμήραντο] Per Deos Graeci hic intelligunt alii stellas, alii elementa, qui non sunt audiendi. Dii, inquit Hesiodus, labores hominibus imposuerunt.

Ἔφυ μὲν ἀδεὶς, ὅσις ἀ πονεῖ βροτῶν.

Nemo enim est mortalium qui non laborat. vt Sophocles ait. Hoc autem a Diis, qui, secundum Epicharmum, τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγαθά, labore omnia bona nobis vendunt. Quod hauserunt ex Mose vt infinita alia, apud quem ad Adamum ipse Deus: ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φάγῃ τὸν ἄρτόν σου. Ἔργα διατεκμαίρεσθαι, est labores imponere. διατεκμαίρειν, τεκμαίρειν non solum est σημειοῦσθαι, sed et κατασκευάζειν. Etymologici Magni auctor: τεκμαίρω σημαίνει τὸ κατασκευάζω, καὶ τὸ σημεῖωμαι. Superius v. 228.

— — αὐτοῖς
Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς.
— — *Ipsis*
Molestum bellum immittit omnia videns Iupiter.

Recte Glossae MS. hoc loco διετεκμήραντο, προσετάξαντο.

v. 402. Χρῆμα μὲν ἀ πρήξεις] Terent. Adelph. *Numquam rem facies, abi, nescis inescare homines.*

v. 405. Οἶκον μὲν πρώτιστα γυναῖκά τε] Non hic ab Hesiodo intelligi vxorem, vt vulgus cum Interpretibus Latinis accipit, sed ancillam, quae domum custodiat, versus sequens arguit, qui hanc γυναῖκα κτητὴν ἀ γαμετὴν emtam non nuptam appellat, quod olim monuerunt ad hunc locum veteres magistri. Aristoteles quidem in Oeconomicis et Politicis γυναῖκα sumsit pro vxore, non vero κτητὴν, vt viri docti affirmant. Nec iudicandum est Philosophorum principem Hesiodi mentem non habuisse exploratam: sed potius eum hunc versum suo voluisse accommodare instituto, vt saepe solent Philosophi. Nam Mureto, homini quotquot a renatis litteris fuerunt, disertissimo et elegantissimo, qui auctoritate Aristotelis permotus sequentem versum tamquam suppositicium iubet expungi, non est vt suffragemur, si vera sunt, quae Timotheus apud Proclum de Aristotele commemorat, illum nimirum adductum hac Hesiodi sententia post obitum vxoris cum Herpylide ancilla consueuisse et ex illa sustulisse filium. Quamuis et hic Aristoteles maluerit suo obsequi ingenio et auctoritate Hesiodi suam tueri viuendi rationem, quam Poëtae monita sequi.

qui. Nam Poëta nec de pellice, nec de vxore loquitur, sed de famula pretio comparata. Vide Proclum, apud quem pro *οἱ περὶ Τίμαιον* legend. *οἱ περὶ Τιμόθεον.* de quo Diog. Laert. in vita Aristot. *οἱ περὶ Τιμόθεον* vero non sunt Timothei discipuli, sed ipse Timotheus Athenienſis, qui vitas Philosophorum a Laertio toties laudatas memoriae prodidit. *οἱ περὶ τὸν Τιμόθεον*, elegantissimo idiotismo est ipse Timotheus, vt apud Polyb. *οἱ περὶ Ἄννωνα καὶ τὸν Βάρκαν* est Anno et Barcas. *οἱ ἀμφὶ τὸν Κρίτωνα καὶ Σιμμίαν* apud Aelian. Crito et Simmias. et mille talia.

407. *Χρήματα δ' ἐν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι*] Homeri, et Hesiodi tempestate *χρήματα* notabant omnes facultates, omnia quae in bonis habebant, non nummos aut pecuniam, cuius vsus tum adhuc erat Graecis ignotus. Hoc loco autem singulari notione significat *οἰκητήρια σκεύη*, instrumentum domesticum, suppellectilem, vtensilia. nimirum *ἀπὸ τῆς χρήσεως.* Propter eamdem causam ab Alcaeo in Pasiphaë *χρηστήρια σκευάρια* dicuntur. Quamuis Plato Comicus in Hellade illa tantum vasa, quibus vtebantur *πρὸς θεωρίαν καὶ θυσίαν*, dixerit *χρηστήρια*, recte tamen etiam omnia *τὰ κατ' οἰκίαν χρήσιμα* appellari *χρηστήρια* docuit Pollux X. cap. 1. Sane in hac notione legitur apud Nicolaum Damascenum in fragmento historiae vniuersalis, quod Stobaeus nobis seruavit; *Ἀρίτονοι τῶν ἐμψύχων ἐδὲν ἀποκτείνυσι. τὰ δὲ κεράμεα τῶν χρηστηρίων ἐν χρυσοῖς ἐλυτροῖς φυλάττουσι. Arizoni nullum animal mactant. Vasa figulina ad quotidianos vsus parata in aureis inuolucris custodiunt.* Sic rectissime hunc locum vertit vir incomparabilis, quem honoris causa nomino, Henricus Valesius. Bene se omnia habent. *χρηστήρια* sunt vasa domestica, vtensilia, siue sint pretiola, sive vilia, et nullius rei. Strabo lib. XV. p. 722. *Πολλὰ δὲ κατέκλυσε καὶ τῶν σωμάτων, καὶ τῶν χρηστηρίων ἐπιπεσὼν χειμάῤῥους νύκτωρ, καὶ τῆς βασιλικῆς δὲ κατασκευῆς ἐξηλείφθη. Multa autem corpora et vtensilia noctu ingruens torrens hausit, et magna pars regiae supellectilis ablata.* Eadem autem ratione vt *χρηστήρια* sic et *χρήματα* omnem notant suppellectilem, *κατ' ἐξοχὴν* tamen de vasis et sacra templorum suppellectile frequenter accipiuntur. Aelian. *Ποικιλ. ἱστορ.* lib. 1. cap. 20. *Διόνυσος ἐξ ἁπάντων τῶν ἐν Συρακούσαις ἱερῶν ἐσύλησε τὰ χρήματα.* Vbi Gesnerus vertit: *Dionysius ex omnibus Syracusarum templis et delubris per sacrilegium pecuniam abstulit.* Paullo post: *Τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Λευκοθέας ἅπαντα ἐσύλησε χρήματα.* Vbi rursus Interpres: *Vniuersas Apollinis et Leucotheae pecunias nefario scelere abripuit.* Pessime, cum vtroque loco

significentur vasa sacra diis illis consecrata, quae abstulit Dionysius, sicut inter illa commemoratur ibi mensa sacra Apollini dedicata. Lapsus quoque est idem vir doctissimus, in Interpretatione huius vocabuli in lib. VI, cap. 9. Ἀριστέλης ἀσωτευσάμενος τὰ ἐκ τῆς πατρὸς χρήματα ὥρμησεν ἐπὶ στρατείαν. *Aristoteles abliguritis omnibus pecuniis, quae ex hereditate parentis ad ipsum venerant, in militiam profectus est.* Vertendum erat, *consumtis omnibus facultatibus.* Quamuis non ignorem pecuniam apud Latinos etiam pro toto patrimonio capi, sed Interpretem de nummis solum cogitasse, cum ita verteret, satis constat. Sic et χρήματα quasuis facultates notant apud Marc. X, 23.

v. 408. Ὁ δ' ἀρνῆται σὺ δὲ τητᾷ] MS. I. Voss. ὁ δ' ἀρνεῖται, σὺ δὲ τιτᾷ. quod glossae MS. explicant: στερίσκη τὴν γεωργικὴν ὀργάνην. Videntur sane veteres dixisse τιτᾶν et τητᾶν. Hesych. τιτᾶσθαι, στερήσασθαι. Apud eumdem tamen legitur etiam τήτη, ἀπορία, ἔνδεια, στέρησις. Τητωμένη, στερομένη. Τητώμενον, στερισκόμενον. Auctor Etymologici magni: τητᾷ Ἡσίοδος. σημαίνει τὸ ζητεῖς. ἐκ τοῦ τάω τὸ σημαίνοντος τὸ ζητῶ γίνεται κατὰ ἀναδιπλασιασμὸν τατάω, τατῶ, καὶ κατ' ἔκτασιν τητῶ, et quae sequuntur. Platoni III. de leg. Φρενῶν τητώμενοι, sunt mente capti. Sophocles Philoctete: πλέω πρὸς οἶκον τῶν ἐμῶν τητώμενος. *Navigo ad meam patriam meis rebus privatus.* Sicut autem τητῶ proprie est quaero, deinde careo, distituor, sic et Latinis quaeri est abesse, desiderari. Senec. ep. 91. *Lugdunum quod ostendebatur in Gallia quaeritur.* Petron. de Eunuchis: *quaerit se natura nec invenit*, hoc est, desiderat suum opus, quae marem condidit, nec tamen inuenit marem esse, quem fecerat. Stat. Theb. II. *Iam trepidi sese quaerunt numeruntque.* Cic. act. II. in Verr. cap. 10. *Nego esse quicquam a testibus dictum, quod aut vestrum cuipiam esset obscurum, aut cuiusquam oratoris eloquentiam quaereret.* hoc est, ad quod explicandum desideretur vir disertus. Dicere quod quaerat eloquentiam est infantem esse, indisertum. Nam quae quaeruntur non adsunt. Hinc et Plauto *in quaestione esse, quaestioni esse*, est abesse, non praesto esse, in Pseud. Cistellaria, et Casina. Hinc et illae venustae locutiones *Siciliam in Sicilia*, apud Cic. *in epulis epulas* apud Quid. *Samnium in Samnio* apud Flor. *pontum in ponto quaerere*, apud Manilium, de quibus Cl. Gronovius in observationibus.

v. 409. Μινύθῃ δέ τοι ἔργον] Hoc est, ne cum tempus effluxerit, non possis opus, quod tum faciendum erat, facere. Ἔργον κατ' ἐξοχὴν hic est opus: labor rusticus, qui impenditur

penditur agro colendo, vt et verſu ſequente et ipſo indice libri huius ac infinitis aliis locis. Florus I, 9. *Medium erat forte tempus ſementis, cum patricium virum innixum aratro ſuo lictor in ipſo opere deprehenderet.* Apud Terent. Cic. *opus facere*, de opere ruſtico. Haec trita ſunt.

v. 411. MS. vterque ἄτησι.

v. 414. Ἦμος, δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο] Ὀξὺς ἠέλιος non eſt celer vt Graeci volunt magiſtri, ſed θερμός, feruens, ardens, acer. Pindar. Olympionic. γ'.

— — ἔχει τέ μιν ὀ-
ξεῖαι ὁ γενέθλιος ἀκτίνων Πατὴρ
Πῦρ πνεόντων ἀρχὸς ἵππων.

Habetque ipſam (Rhodum) feruidorum genitiuus radiorum pater, ignem ſpirantium duxque equorum. Aratus de Sirio:

— — ἡ δὲ οἱ αὖτε
Ἀσθέι βέβληται δεινὴ γένος, ὅς ῥα μάλιστα
Ὀξέας σειρίαισι, καὶ ἣν καλέουσ' ἄνθρωποι
Σείριον.

Vertit Auienus:

Aeſtuat in mente, multus rubor imbuit ora.
Stridit aubelanni face peſtifer, aera motu,
Torret et immodicis terras coquit ignibus aſtri.

Horum imitatione Horatius ſolem feruentiſſimum dixit *acutum.* Lib. I. ep. 10.

Eſt vbi plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat et rabiem tanis et momenta leonis,
Cum ſemel accepit ſolem furibundus acutum?

Lib. I. Sat. 6. vocat *ſolem acrem.*

Aſt vbi me feſſum ſol acrior ire lauatum
Admonuit.

Lucret. VI.

Hunc homines fontem nimis admirantur et vtri
Sole putant ſubter terras ferueſcere raptim.

Florus II. 6. *Obſeruato loci genio, quod et ſol ibi acerrimus, et plurimus puluis.* Reſtituenda eſt haec vox Claudiano. In epigramm. de cryſtallo, cui aqua inerat:

Quem neque conſtrinxit hyems, nec Sirius acris.

ſic enim hic verſus legendus. Vulgo circumfertur: *Quem neque conſtrinxit hyems, nec Sirius axis*, ſine ſenſu. In nonnullis codicibus eſt *ardens*, quos ſequitur Nicolaus Heinſius, vir ſuauiſſimi ingenii et ſummae eruditionis, qui in carminibus nouis pangendis, et veteribus caſtigandis, ac ſuo decori reſtituendis nulli, qui in hoc ſtudiorum genere elaborant, eſt ſecundus. Mihi tamen *ardens* videtur gloſſa et explicatio τοῦ

acris,

acris, quod vitio descriptorum transiit postea in *axis*, quod non frustra tot codices retinent. Sicut vero hic ὀξὺς ἠέλιος, sic contra apud Pindarum χιὼν ὀξεῖα, nix acuta, vt apud Horatium *frigus acutum* est vehemens, et *acris hyems*, saeua. Apud Sophoclem Aiace Flagellifero, v. 258. ὀξὺς νότος, *Auster vehemens*. Omnia enim quae penetrant et vehementer laedunt Latinis dicuntur *acuta*, *acria*, Graecis ὀξέα.

v. 415. Καύματος ἰδαλίμοιο] Est ἱδρῶντος κινοῦντος, vt melius omnes Graeci, quam Latini, qui stulte: *caloris humidi*. Hesych. ἰδάλιμον καῦμα τὸ ἱδρωτοποιόν.

v. 415. Μετοπωρινὸν ὀμβρήσαντος Διὸς ἐρισθενέος] MS. I. ὀμβρίσαντος. Graeci Magistri nescio quid de Ioue coeli et pluuiarum domino hic nugantur, cum Iupiter hic sit, vt sexcenties Poëtis, coelum, aër. Inferius 488.

Τῆμος Ζεὺς ὕοι τρίτῳ ἤματι, μηδ' ἀπολήγοι.
Tunc Iupiter pluat triduo, neque desinat.

v. 564. Εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα.
Cum autem sexaginta post conuersionem solis
Hibernos perfecerit Iupiter dies.

Theocritus: Ὣ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει.
Iupiter alibi est serenus, alibi pluit.

Horat. *Niuesque deducunt Iouem.* Sed haec quis ignorat?

v. 416. Μετὰ δὲ τρέπεται βοότοος χρώς] Peruerterunt sensum huius loci Interpretes, cum vertunt μετατρέπεται, *mutatur*. Vertendum: *mouetur*. Facilius, inquit, mouetur corpus autumno, quia vires suas iam recepit, quas nimii solis ardores attriuerant, vt pares nunc possint esse laboribus ferendis, et materiae caedendae.

CAPVT X.

Σείριος pro sole et quouis sydere. Hesiodi aliquot loca illustrata. Ἀθηναίης δμωὸς. Ἐργάνη. Θέσθαι ἄροτρα. Αὐτόγυον ἄροτρον. Buris. Γύης. Πηκτὸν ἄροτρον. Ἔλυμα. Ἰσοβοσεύς. Interpretum eraffi aliquot errores. Pollux emendatus et mox Hesiodus. Ἕλικες βόες. Ἄγατος. Ζεὺς Χθόνιος. Pluto et Proserpina Dii agricolarum. Pluto diuitiarum dator. Hesiodo rursus medela.

v. 417. Δὴ γὰρ τότε Σείριος ἀζηχὴς] Sirius hic non est caniculae sydus, sed sol, vt non solum antiqui Interpretes

terpretes Hesiodi; sed et Suidas interpretatur: Σειὼ, σειρὸς ὁ ἥλιος, οἱ δὲ καὶ σείριος. Nostes inferius vers. 587.

Ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γένατα Σείριος ἄζει.

Quoniam caput et genua sol affligit.

In Theogonia, v. 152.

Ὀσέα δέ σφι περὶ ξινοῖο σαπείσης
Σειρίῳ ἀζαλέοιο κελαινῇ πύθετο αἴῃ.

Ossa autem ipsis pelle circum putrefacta sole sub torrido in nigra putrescunt terra. Archilochus:

Πολλὰς μὲν αὐτῶν Σείριος καταυανεῖ
ὀξὺς ἑλλάμπων. *Multos illorum sol siccabat acutum splendens.*

Sic hunc locum capiendum esse docet Hesych. Σειρίῳ κυνὸς δίκην. Σοφοκλῆς τὸν ἀερῶν κύνα. ὁ δὲ Ἀρχίλοχος τὸν ἥλιον, Ἴβυκος δὲ πάντα τὰ ἄστρα. Idem. Σείριος ὁ ἥλιος, καὶ ὁ τῆς κυνὸς ἀστήρ. Lycophron in Alexandra de corpore Aiacis in litus e mari eiecto: Ἐκβεβροσμένον νέκυν ἀκτὶς Σειρίῳ καταυανεῖ. *Cadauer expulsum siccabit solis radius*, quod et obseruauit Vir eximius et singularis eruditionis Hadrianus Iunius in animaduersionibus. Quin et Virgilium sic interpretantur οἱ τυχόντες.

Iam rapidus torrens sitientes Sirius Indos
Ardebat coelo.

Non solem autem, sed etiam omnia sydera dici Σειρίους ex Ibyceo modo docuit Hesychius. Inde et Latinorum *sydus* a σείριος esse ingeniose nuper ostendit χαριέστατος Tanaquillus Faber ad Dionysium Longinum.

v. 419. Πλεῖον δέ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ] MS. I. ἐπαυλεῖ. corrupte. De huius loci interpretatione ambigitur. Alii enim ἐπαυρεῖν νυκτὸς πλέον exponunt πλέον ἀπολαμβάνειν καὶ ἀπολαύειν τῆς νυκτὸς, plus nocte frui, diutius quiescere, qui respiciunt illam peruagatam Poetarum opinionem, solem noctu strigare et quiescere. Hos sequuntur Latini. Alii πλέον πονέειν καὶ φέρεσθαι ὑποκάτω τῆς γῆς maiores capere labores sub terra in oppolito mundi latere quod dum peragrat, quod verum esse ex oppositione liquido apparet: breui tempore, inquit, super nostra conspicitur terra interdiu, noctu vero maiorem capit laborem. Vide quae supra notauì ad vers. 240.

v. 422. Μεμνημένος ὥριον ἔργον] MS. I. ὥρια ἔργα. Vers. seq. MS. II. Ὅλμον μὲν τριπόδην κόπτειν. Idem v. 425. ἀπό κεν σφύρά νε τάμοιο.

v. 430. Ἀθηναίης δμωὸς] Quae haec est vesania Ἀθηναίαν habere pro Attica Cerere, quod Latini fecerunt Interpretes? Quis vnquam fando cognouit Ἀθηναίαν dici Cererem? Estue qui ignores Mineruam esse praesidem artium et opifi-

opificum, in primis vero fabricae magistram, indeque dici Ἐργάνην, Cic. in Arateis:

Vt nemo cui sancta manu doctissima Pallas,
Sollertem ipsa dedit fabricae rationibus artem,
Tam tornare cate contortos possiet orbes.

Eius simulacrum erat apud Thespienses, cui Plutus assistebat, quo significabatur opibus illam Deam cumulare suos cultores strenuos nimirum opifices. Vide Pausan. in Boeoticis et Aristid. hymnum in Mineruam. Iulianus Imperator in fragmento orationis, p. 531. edit. Petau. Ὁρᾶτε ὅσα ἐγένετο τῆς Ἐργάνης Ἀθηνᾶς δῶρα. *Videte quot opificis Mineruae in nos deriuata sint munera.* Ἀθηναίης δμωὸς est τεκτων, faber qui aratra faciebat. Sequente versu πελάσας προσαρήρεται est προσαρήρη vt supra vers. 1. ἐννέπετε κλείουσαι, pro κλείετε. In MS. 1. Voss. est προσαρήσεται. v. 432. θέσθαι ἄροτρα non est disponere aratra, sed ποιεῖν, κατασκευάζειν, vt sexcenties apud Graecos Scriptores tam vinctae quam solutae orationis τίθημι pro ποιῶ vsurpatur. inferius v. 518. τροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι. *incuruum vero senem facit.* et v. 556. χρῶτά τε μυδαλέον θείη. *Corpus madidum faciat.* Equidem Latina hac Heliodi versione nihil est insulsius, et imperitius, in qua vix vllus versus legitur sine graui hallucinatione. Vide quam inepte hinc duo illa aratrorum genera αὐτόγυον et πηκτὸν exponant v. 432.

Δοιὰ δὲ θέσθαι ἄροτρα πονησάμενος κατ' οἶκον
Αὐτόγυον καὶ πηκτόν. verterunt:
Bina vero disponito aratra domi laborans
Dentatum et compactum.

Quid est aratrum dentatum? An quod dentale habet? Nonne et πηκτὸν habet dentale? Hunc errorem facile potuissent declinare, si Veterum consuluissent expositiones, quae docent αὐτόγυον ἄροτρον esse quod habet burim suopte ingenio curuam, illamque non clauis affixam temoni et dentali, sed quod totum ex vno ligno conficiebatur. de buri Virgil. I. Georg.

Continuo in syluis magna vi flexa domatur
In burim, et curui formam accipit vlmus aratri.

hoc est vlmus seu vlmi ramus inflexus natura sua a rustico continuo seu per aliquot annos semper magis magisque inflectitur, vt sic curuus adolescat in burim, vt naturaliter curuus et aptus sit ad burim. Buris vero siue *bura*, Graecis γύης, est proprie infima pars temonis. male vulgo *dentale* exponitur a viris doctis, cum dentale aptetur burae; Hesych. Γύης τὸ κατώτατον μέρος τῆς ἰσοβόσεως ἐν τῷ ἀρότρῳ. αὐτόγυον δὲ τὸ

μὴ

μὴ σύνθετον, ἀλλ' ἐξ ἑνὸς ξύλου· Γύης *est infima pars temonis in aratro.* Αὐτόγυον *est non compositum, sed ex vno ligno.* Inde et Proclus ad h. l. λέγεται δὲ γύης ὅτι ἀεὶ παρὰ τὴν γῆν ἐστιν. Αὐτογύῳ opponitur ἄρστρον πηκτὸν, quod non ex vno ligno, sed variis est conflatum et compactum. Eratosthenes in Architectonico vtrumque describit apud Scholiasten Apollonii Rhodii: Δύο ἀρότρων εἰσὶν εἴδη· τὸ μὲν πηκτὸν, τὸ δὲ αὐτόγυον· πηκτὸν μὲν τὸ ἐκ συμβολῆς ἔχον τὸ ἔλυμα. ἔστι δὲ ἔλυμα, ἐν ᾧ ὁ ὕννις ἐντίθεται. τὸ δὲ ξύλον τὸ ἀπὸ τοῦ ἐλύματος τεῖνον ἐπὶ τοὺς βόας, γύης καλεῖται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ γύου ἰσοβοεύς. πρὸ δὲ ζυγοῦ τὰ ἐπὶ τοὺς αὐχένας τῶν βοῶν ἐπιτιθέμενα οἱ μὲν ζεύγλας, οἱ δὲ μέσσαβα λέγουσι. Τοιοῦτον μὲν τὸ πηκτόν. αὐτόγυον δέ ἐστιν ἕτινος τὸ ἔλυμα ἐκ ἔστιν ἐκ συμβολῆς. *Sunt duo aratrorum genera: quorum alterum compactile, alterum non compositum. Compactile quidem habet dentale quod cum aliis committitur. Est autem dentale cui vomer includitur. Lignum vero quod a dentali extenditur ad boues vocatur buris, quod vero a bura temo. Illa vero pars iugi, quae ceruicibus boum imponitur alii vocant* ζεύγλας, *alii* μέσσαβα. *Tale quidem est compactile aratrum. Non compositum vero est, cuius dentale non committitur*; nimirum clauis et arte cum aliis aratri partibus, sed est vnum lignum ex quo dentale, buris, temo. Inde apparet, quam egregios Interpretes egerint in versibus paullo praecedentibus exponendis, qui de Graeco Latinum fecerunt Hesiodum:

Εὖτ' ἂν Ἀθηναίης δμωὰς ἐν ἐλύματι πήξας
Γόμφοισιν πελάσας περσαρήεται ἰσοβοῆι.

Nempe cum Atticae Cereris famulus temoni infigens Clauis adiunctum stiuae, arprauerit. Quot fere verba tot errata. De Atticae Cereris famulo ante dictum. Num ἔλυμα est temo, ἰσοβοεὺς stiua? Peruerterunt omnia. Stiua est postrema aratri pars, Graecis ἐχέτλη· ἰσοβοεὺς prima illa temonis nimirum pars, quae inter boues protenditur. Ἔλυμα est dentale. Eratosthenes: Ἔλυμα ἐν ᾧ ὕννις ἐντίθεται. Ἔλυμα *est cui vomer inducitur.* Proclus: Ὕννις ἐστὶ τὸ σίδηρον αὐτὸ τὸ ἐν τῷ ἀροτριᾶν σχίζον τὴν γῆν· τοῦτο δὲ τῷ ἐλύματι περιήμοσαι ἄνωθεν ἐμβεβλημένον, εἰς αὐτὸ τὸ κοῖλον ὄν. Ὕννις *est ferrum quo in arando terra scinditur. Hoc vero adaptatur* ἐλύματι *superius iniectum vbi cauum est.* Ἔλυμα Latinis dicitur dentale. Seruius: *Dentale est lignum in quod vomer includitur.* Varroni dens dicitur, lib. IV. de Lat. lingua: *Rutrum vt ruitum a ruendo: aratrum quod eruit terram. Eius ferrum vomer, quod vomit eo plus terram. dens quod eo mordetur terra.* Alii tamen in medio aratro ἔλυμα locant, et sic appellant com-

commissuram, qua γύης et ἰσοβοεὺς coniungitur. Tzetzes: Ἔλυμα τὸ μέσον τοῦ ἀρότρου, ὅπου ὁ γόμφος βληθεὶς συνηλοῖ τὸν γύην καὶ τὸν ῥυμόν. Ἔλυμα *est medium aratri, vbi clauus impactus committit burim et temonem.* Proclus paullo ante: ἔλυμα μέρος τι τοῦ ἀρότρου ἐν τῷ μέσῳ ὄν, ἔνθα συμβάλλεται ὁ γύης τῷ ἰσοβοεῖ. ἕλυμα δὲ παρὰ τὸ ἑλύειν ὅ ἐστι καλύπτειν. Ἔλυμα *pars aratri in medio, vbi committitur buris cum temone.* Dicitur autem ἔλυμα ab ἑλύειν, quod est, *tegere.* Verum hanc obseruationem non esse Procli, sequens annotatio ostendit quae accurate ἀρότρου κατασκευὴν docet, eiusque partes enarrat. Inde tamen hausit Etymologici magni auctor qui iisdem verbis vtitur. In hunc vero errorem hos omnes induxerunt male intellecti Hesiodi versus, quos modo produximus: Εὖτ' ἂν Ἀθηναίης δμωὸς etc. Hos isti Grammatici ita ceperunt quasi ἐν ἐλύματι impingeretur et ἰσοβοεὺς et γύης, quae partes per ἔλυμα coniungerentur. Sed falsi sunt. Heliodus dicit: burim inuentam impinge dentali, illique buri adapta clauis temonem. Pollux lib. I, cap. 13. ᾧ ὁ ῥυμὸς ἐνήρμοσαι ἔλυμα. τὸ δὲ ἀροῦν σιδήριον ὕννις. ἧς τὸ ἄκρον νύμφη. ὁ δὲ ὁ ῥυμὸς ἥρμοσαι ἐκ τῶνδε· τὸ μὲν ἐπικαμπὲς αὐτοῦ, ᾧ ὑποτείνεται, τὸ ἔλυμα γεγομφωμένον, γύης. τὸ δὲ μετὰ τὸν γύην ἰσοβοεύς. *Cui temo adaptatur* ἔλυμα, *dentale. terram vero arans ferrum* ὕννις, *vomer. cuius suprema pars* νύμφη. *Temo vero aptatur ex his partibus. Pars eius curua, cui subnectitur dentale clauis adfixum,* γύης, *hoc est buris vocatur. quod vero post burim,* ἰσοβοεύς, *hoc est temo.* Sic autem legendus hic locus. Vulgo legitur: ᾧ ὁ ζυγὸς ἐνήρμοσαι ἔλυμα. quod falsum. vide et Fauorinum et praecipue Proclum ad hunc locum. Sed de hac aratrorum antiquorum forma et confectione alibi pluribus egimus.

v. 436. Δρυὸς ἔλυμα, πρίνοιο γύην] MS. vterque: πρίνου τε γύην.

450. Χείματος ὥρην Δεικνύει ὀμβρηνοῦ] Emenda ex Palatino et Vossiano codice I. aliisque ὀμβρηροῦ, imbriferi, pluvialis.

452. Ἕλικας βόας] Hesych. ἕλικας, ἑλικοκεράτας, ἐπικαμπῆ τὰ κέρατα ἔχοντες. Qui cornua habent introrsum reflexa. Quae vera notio est huius vocis. Latinis dicuntur camuri. Philargyrus ad Virgil. III. Georg. v. 55.

Et camuris hirtae sub cornibus aures.

Camuri boum sunt qui conuersa introrsum cornua habent: quibus contrarii paruli, qui cornua diuersa habent: laeui quorum cornua terram spectant. His contrarii licini, qui sursum versum cornua habent. Eadem Seruius habet nisi quod male *laeui*

apud

apud hunc omissum. Patuli enim sunt qui cornua diuersa habent, hoc est, extrorsum flexa, qui opponuntur camuris, laeui vero licinis. Festus: *Camara et camuri boues a curuatione*, et *Graeco* κάμπη. Boues nimirum camuri a curuatione cornuum camuri sic dicuntur.

v. 454. Ἀπαυήνασθαι] MS. I. ἀπαρνήσασθαι. MS. II. ἀπανήσασθαι. quasi ab ἀπαινέομαι. Sed ἀπαρνήσασθαι videtur quoque Proclus agnoscere: Τὸ γὰρ αἰτῆσαι εὐχερές ἐστιν. ἀλλὰ τὸ ἀπαρνήσασθαι καὶ μὴ δοῦναι εὐχερέστερον. Sed vulgata praestat.

v. 458. Εὖτ' ἂν δὲ πρώτις' ἄροτος] MS. vterque, et Proclus: εὖτ' ἂν δή. quos sequor. Ἄροτος hic est tempus arandi, non ipsa aratio, vt messis, saepe messis tempus: πλήθουσα ἀγορά, tempus quo maxima est in foro hominum frequentia: prima fax, tempus quo vesperi faces accenduntur, et mille talia. Versu sequente MS. vterque δεῖ τότ' ἐφορμηθῆναι.

v. 462. Εἰάρι πολεῖν] Vterque codex: πωλεῖν. Glossae prioris, πώλει, ἀνάσχεσθε. Nonnulli legerunt ἦρι πολεῖν. quae pro varia lectione prioris libri margini erant adscripta. Nihil muta. Vide supra ad vers. 5. Hesiodum Ennius imitatus, qui eadem ratione dixit *polire agros* pro vertere. Hoc enim est a πολεῖν. inde et *interpolare*.

v. 465. Εὔχεσθαι Διὶ χθονίῳ] Interpp. Latini: *Supplica Ioui terrestri.* Quisnam ille terrestris Iupiter? Quae Tzetzes de sua θεομένη inculcat hic et aliis pluribus in locis, nugae sunt. Χθόνιος Ζεὺς est Iupiter inferus. Χθόνια Graecis dicuntur quae sub terra sunt, καταχθόνια. Χθόνιοι θεοὶ sunt Dii inferi. Hinc saepe in Graecis inscriptionibus ΧΘΟΝΙΟΙC ΘΕΟΙC. quod in Latinis est *Diis manibus.* In aliis vero θεοῖς καταχθονίοις. Sic commemoratur in monumentis antiquis χθόνιος Ἑρμῆς, *Mercurius infernus*, qui animas corpore solutas ducit ad inferos. Sicut apud Homerum καταχθόνιος ζεὺς est qui nostro χθόνιος. Aeschylo in *Ineτ.* v. 164. dicitur Ζεὺς νεκρικῶν. *Iupiter mortuorum.* Hesych. χθόνιος Ζεὺς ὁ ᾅδης. Ab aliis Graecis Poetis dicitur et χθόνιος βασιλεύς. In Theog. 767. θεὸς χθόνιος. Et Proserpina dicitur χθονίη, scilicet βασίλισσα, Regina infera. Euripidi Furiae sunt χθόνιαι θεαί. Nec hoc ignorauit Proclus, sed cur Pluto ab agricolis sit inuocandus nescisuit. Id vero inde est quod Plutonis ditioni et potestati subiecerint terram et omnia quae sub terra sunt, illumque crederent esse datorem illarum diuitiarum quae ex terra proueniunt. Onomacritus hymno in Plutonem, qui sub Orphei nomine circumfertur:

Πλουτοδοτῶν γενεὴν βροτέην καρποῖς ἐνιαυτῶν.
Diuitias largiens humano generi fructibus annuis.

Cic. II. de Natura Deorum: *Terrena autem vis omnis atque natura Diti patri dedicata est: qui diues vt apud Graecos Πλούτων, quod recidant omnia in terras, et oriantur e terris.* Plutus in Timone Luciani ad Mercurium: Οὐδὲ ὁ Ζεὺς ἀλλ' ὁ Πλούτων ἀποστέλλει με παρ' αὐτούς, ἅτε πλουτοδότης καὶ μεγαλόδωρος καὶ αὐτὸς ὤν. δηλοῖ γὰν καὶ τῷ ὀνόματι. *Non Iupiter, sed Pluto me mittit ad eos, qui et ipse diuitiarum dator est, et magnorum largitor, quod suo etiam nomine declarat.* Nimirum sicut πλούτων apud Graecos a πλοῦτος δόσεως, sic propter eamdem rationem Latinis Dis dicitur, quod diuitiarum dator sit. Refert huc quoque Arnobius raptum Proserpinae ex veteribus Mythologis: *Ille qui raptam Dite a patre Proserpinam dicit, non, vt veris, in turpissimos appetitus viraginem dicit raptam; sed quia glebis occulimus semina, isse sub terram Deam, et cum orco significat foedera genitalis conciliare foeturae.* Vide et Porphyrium apud Eusebium de Praeparat. Euangelica lib. III. cap. 3. Hinc et Proserpina numinibus agricolarum accensebatur. Augustinus IV. de Ciuit. Dei, cap. 8: *Praefecerunt Proserpinam frumentis germinantibus.* Arnob. III. adversus gentes: *Et quod fata in lucem proserpens cognominarant esse Proserpinam.*

v. 466. Ἱερὸν ἀκτὴν] Delenda hic distinctio. Nam εὔχεσθαι Διὶ χθονίῳ pertinet ad versum sequentem, ἀρχόμενος τὰ πρῶτ' ἀρότοιο. Incipiens arationem supplica Plutoni, vt opus fortunet. Ἀρότου recte MS. secundus. In primo vt et editionibus ἀρότρου perperam. Supra v. 384.

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων
Ἄρχεσθαι ἀμήτου· ἀρότοιο δὲ δυσομενάων.
Pleiadibus Atlante natis exorientibus
Incipe metere, arare vero occidentibus.

Ἐντελέα βρίθειν vero in initio huius versus est: *Vt matura grandescant.* Lustricum carmen apud Catonem: *Mars pater te precor, quaesoque vti tu fruges, frumenta, virgulta, vineta grandire beneque euenire siris.* Accius Meleagro: *Fruges prohibet pergrandescere.* Hinc *grandia frumenta* apud Virgil. IV. Aen. v. 405.

— — *pars grandia trudunt*
Obnixae frumenta humeris.

et apud alium Poetam *grandia farra.* Contra *vegrandia farra* apud Ouid. III. Fastor.

— — *vegrandia farra coloni*
Quae male creuerunt, vescaque parua vocant.

v. 486.

v. 468. Ὄρπηκα βοῶν ἐπὶ νῶτα ἴκηαι] Legendum puto: ἴηαι. *Temonem iugis boum immissas*, ferias temone terga.

CAPVT XI.

Heſiodus ter emendatur, ſemel Proclus. Μέσαβον, μέσσαβον. Pollux emaculatus. Εὐθημοσύνη, κακοθημοσύνη. Βιότῳ αἰρευμένος. Εὐσχθέων. Ἡελίῳ τροπαὶ bruma. Heſiodi locus non intellectus adhuc exponitur. Ἥμισυν ἁμᾶν. Κάθισθαι. Sedere. Deſidere. Οὐχ ἕδος. Χαλκηΐος Θῶκος. Λέσχαι. Stationes. Athenienſium garrulitas et nimium nouarum rerum ſtudium. Λεσχῶν multitudo Athenis. προσλέγειν κακά. Δεικνύειν. Oſtendere. Μέμυκε γαῖα. Orpheus emendatus. Καλιαί.

v. 469. Ἔνδρυον ἑλκόντων μεσάβῳ] Lege ex vtroque MS. μεσάβων. Iam olim de lectione huius loci incertos animi fuiſſe viros eruditos, qui in hoc Scriptore non negligenter ſunt verſati, Proclus oſtendit, qui vtramque lectionem affert et exponit. Vulgatam vt tueatur ibi vide. De hoc noſtra ſic diſputat: Ἑλκόντων μεσάβων] (ſic lege ex MS. Gudii, vulgo male μεσάβῳ) τὰ μέσσαβα μεσσάβων, λέγονται δὲ αἱ τῶν ζυγῶν γλυφαί. Καὶ ὁ Καλλίμαχος· μέσσαβα βῶν ὑποδύς. Ἑλκόντων τῶν βοῶν τὸ ἔνδρυον τῶν μεσσάβων, τὸν ζυγὸν ἐν ᾧ αἱ γλυφαὶ, ἔνθα οἱ αὐχένες τῶν βοῶν δέδενται. Sed melior hoc loco Tzetzes: Εὔχε τῇ χθονίῳ εἱμαρμένῃ ὅταν ἄρξῃ ἀροτριᾶν, καὶ οἱ λῶραι τῶν ζυγοῦ ἕλκωσι τὸν ῥυμὸν δηλονότι τῶν βοῶν κινουμένων. *Precare terreſtrem Prouidentiam cum inceperis arare, et lora iugi traxerint temonem, bobus ſcilicet mouentibus.* Eſt enim μέσαβον et μέσσαβον lorum quo boues alligantur temoni. Pollux I, 13: Ὁ πλατὺς ἱμὰς ὁ τῷ ζυγῷ παρακαθαπτόμενος ἐχέβοιον, καὶ μέσαβα, καὶ μέσσαβον (ſic lege ex MS) καλεῖται. καταλαμβάνουσι δὲ αὐτὸν ὅταν περιελῶσιν εἰς τὸ τῶν ζυγοῦ τρύπημα, περκίδα ξυλίνην ἐμβαλόντες ἣ καλεῖται ἔμβρυον ἢ ἔνδρυον. *Lorum laxum iugo adnexum vocatur* ἐχέβοιον, et μέσαβοι, et μέσσαβον, *quo vtuntur cum in iugi foramen immittunt paxillum ligneum, quem* ἔμβρυον *aut* ἔνδρυον *vocant.* Valde appoſite ad hunc locum. Sane ἔνδρυον Proclus quoque δρύϊνον πασσαλίσκον quernum paxillum exponit, qui infigitur foramini iugorum ne lora, quae temonem trahunt et boues illi alligant, excidant.

Pleriſque tamen eſt ipſe ἰσοβοεὺς, ſeu ἑυμός. Sed, puto, συνεκδοχικῶς, vt poſtea temo pro ipſo aratro.

v. 471. Εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίζηλος] Vterque codex εὐθυμοσύνη, ſicut et ſequente verſu κακοθυμοσύνη, qui tamen non ſunt ſequendi. Nec Latini Interpretes, qui imperitiſſime vertunt *induſtria*, et *ignauia*. Diu eſt quod non ſolum Proclus, ſed viri etiam noſtrae aetatis doctiſſimi clamarint, εὐθημοσύνην eſſe concinnam rerum diſpoſitionem, cum omnia recte et ordine geruntur et collocantur; κακοθημοσύνην vero ordinem confuſum, cum res male digeruntur, nihil via et ratione agitur, nihil loco fit. εὐθήμονες, qui omnia bene et ordine diſponunt. Aeſchylus Choëphoris:

Δμωαὶ γυναῖκες δωμάτων εὐθήμονες.
Ancillae domum ordinantes.

Scholiaſtes antiquus: Τοῦτ' ἐστιν ὑπηρέτιδες εὖ τιθεῖσαι τὰ κατὰ τὸν οἶκον. Vide viri ſine dubitatione doctiſſimi P. Leopardi Emendat. lib. V. cap. 2. In eodem verſu in MS. I. legitur σπέρμα κατακρύπτων.

v. 476. Βιότοιο ἐρεύμενον] Si Moſchopuli interpretatio accipienda legendum ἐρευγμένον. Tradit enim Heſiodo poſitum eſſe pro ἐρευγόμενον. Idque eſſe abundantem, ab ἐρευγῇ quod ſignificet copiam diuitiarum, per translationem a ſtomacho petitam, qui non ructet niſi cibo ſit repletus. Sed haec perquam dura eſt translatio et inconcinna. MS. Voſſianus legit βιότου αἰρεύμενον, *victu fruentem*. Quae quin vera Heſiodi lectio ſit nullus dubito. Eſt conſtructio Attica, vt ἔφυγε τοῦ ἄρτου, qua lectionem vulgatam etiam tuetur Moſchopulus. Videtur confirmare Proclus, qui ἐκ πάντων ἕξεις καρπὸς, ſicut et Tzetzes, qui μεταλαμβάνοντα τοῦ βιότου καὶ τῆς ζωῆς exponit, quamuis apud hos etiam legatur ἐρεύμενον.

v. 477. Εὐόχεων] Repone ex Proclo, Moſchopulo, Euſtathio, et antiquioribus nonnullis editionibus, εὐοχθέων, bene inſtructis cibis. Vidit et D. Heinſius et Iſaacus Caſaubonus ad Athenaeum.

v. 479. Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς ἀρόῃς] Per ἠελίοιο τροπὰς hic intelligi χειμερινὰς liquido conſtat. Vertendum ergo: *ſi brumis aruueris*. Cic. II. de Nat. Deorum c. 7. *Solis acceſſus diſceſſuſque ſolſtitiis brumiſque cognoſci*. Veteres ſolſtitium aeſtiuum κατ' ἐξοχὴν ſolſtitium dicunt: quod vero vulgo hiberuum ſolſtitium appellatur, melioris aetatis Scriptores appellant *brumam*.

v. 480. Ἥμενος ἀμήσεις] Ἥμενον ἀμᾶν non eſt, quod omnes Graeci Latinique volunt, ſedere in metendo propter culmorum raritatem et breuitatem. Non vidi Interpretem, qui

hunc

hunc locum intellexerit. Ἦμενον ἀμᾶν est tempore messis, cum alii occupantur et exercentur in demetendis et congerendis frugibus, otiosum esse, nihil habere quod agas, quia ager nullos tulit fructus ob serotinam arationem. Graecis enim et Latinis *sedere* est otiosum esse. Demosth. Philipp. II. πολὺ γὰρ πλείας ἀφορμὰς εἰς τὸ τὴν παρὰ τῶν Θεῶν εὔνοιαν ἔχειν ὁρῶ ὑμῖν ἐνούσας ἢ ἐκείνῳ· ἀλλ' οἶμαι καθήμεθα ἀδὲν ποιοῦντες. *Plures occasiones rei bene gerendae se nobis offerunt quam Philippo, quae sunt significationes benevolentiae Deorum erga nos. sed sedemus, vt video, nihil molientes.* Non longe post: Τὰς μὲν ἄλλας σεσώκατε πολλάκις πάντας, καὶ καθ' ἕκαστον ἐν μέρει. τὰ δὲ ὑμέτερα αὐτῶν ἀπολωλεκότες κάθησθε. *Alios plerumque vniuersos ac singulos conseruastis, nunc amissis vestris sedetis.* Bacchylides: ἀδ' ἕδρας ἔργον ἀδ' ἀμβολᾶς. *Non est sedendi tempus et cunctandi.* pro quo Homerus ἀχ' ἕδος, *non est sedendi tempus.* Iliad. ω.

— — Ἠῶθεν γὰρ
Θήσονται περὶ ἄστυ μάχην ἐλίκωπες Ἀχαιοί.
Ἀσχαλόωσι γὰρ οἵγε καθήμενοι, ἀδὲ δύνανται
Ἴσχειν ἐσσυμένως πολέμω βασιλῆες Ἀχαιῶν.

Mane autem committent pugnam circa vrbem nigris oculis Graeci. Hi enim indignantur sedentes, neque possunt continere cupidos pugnandi Graecorum reges. Cic. pro Rosc. *Cum iam proscriptionis mentio nulla fieret, cum etiam ii qui antea proscripti erant, sederent, nomen refertur in tabulas S. Roscii.* Id. in Pison. *An potest vlla esse excusatio non dicam male sentientis, sed sedentis, dormientis in maximo reipublicae motu consuli?* In Verr. *Quid sedes Verres? quid spectas?* Lib. XVI. epist. ad Fam. 3. *His enim ventis isthinc nauigatur, qui si essent, nos Corcyrae non sederemus.* Sic et *desidere*, et *residere*: hinc *deses*, *reses*, *desidia*. Terent. *Frustra vbi totum desedi diem.* Sueton. Iul. *A quo ad arcessendam classem in Bithyniam missus, desedit apud Nicomedem.*

v. 485. Εἰ δέ κεν ὀψ' ἀρόσῃς] MS. I. ἀρόσεις.

v. 490. Οὕτω καὶ ὀψαρότης προτηρότῃ ἰσοφαρίζοι] MS. προαρηρότι ἰσοφαρέζοι. MS. II. ἰσοφαρίζει. Scribendum, ἰσοφαρίζοι quod et Guietus monuit.

v. 493. Πὰρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον] Interpretes: *Praeteri autem aeneam sedem.* sed vertendum: *officinam aerariam*, seu *ferrariam* quae omnibus patebant, in quibus solebant pauperes confabulari, quin et dormire. Homerus Odyss. σ. vocat χαλκήϊον δόμον, vbi Melantho ad Vlyssem, quem pro mendico habebat:

Οὐδ' ἐθέλεις εὔδειν χαλκήϊον ἐς δόμον ἐλθὼν
Ἠέ πᾳ ἐς λέσχην.

Non vis cubitum ire in fabri ferrarii officinam, aut aliquam tabernam. Vide ibi Euſtath. Θῶκος enim hic idem eſt quod δόμος, officina, taberna, locus vbi commoramur. Noſter alibi:

Φεύγειν δὲ σκιερὰς θώκας καὶ ἐπ' ἠῶ κοῖτον.

Fuge opacas domos et matutinum ſomnum. Hinc θωκεῖν eſt commorari in aliquo loco. Heſych. θωκεῖ, κάθηται, ὁμιλεῖ. Λέσχαι ſunt porticus, baſilicae, tabernae, aliaque loca publica in quibus otioſi confabulandi cauſa conueniebant. Latini vocant ſtationes. Plin. II, ep. 9. *Prenſo amicos, ſupplico, ambio domos, ſtationeſque circumeo.* Sueton. Neron. 37. *Saluidieno Orfito obiectum eſt, quod tabernas tres de domo ſua circa forum ciuitatibus ad ſtationem locaſſet.* Poſterioribus temporibus ſcholas dixerunt, vt multis docet Vir ſummus, Thomas Reineſius ep. 36. ad Rupertum. Tales λέσχας et ſtationes Athenis trecentas et ſexaginta fuiſſe Proclus ad hunc locum teſtatur. Quod nemo mirabitur qui meminerit Atticos fuiſſe valde garrulos, nouaque audiendi praecipue de aliorum vita et rebus percupidos. Dicaearchus ἐν βίῳ ἑλλάδος. Οἱ μὲν Ἀττικοὶ περίεργοι ταῖς λαλιαῖς, ὕπτλοι, συκοφαντώδεις, παρατηρηταὶ τῶν ξενικῶν βιῶν. *Athenienſes ſunt valde dediti inanibus confabulationibus, oeculi, ſycophantae, exploratores vitae aliorum.* quod confirmant egregie verba Lucae in Actibus Apoſtolorum. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον. *Athenienſes autem omnes et inquilini peregrini nulli alii rei, vacabant, niſi aut dicendis aut audiendis rebus nouis.* Probo vero hic lectionem, quam ex antiquo codice primus prodidit G. Canterus, ἐπαλέα λέσχην. Eam agnoſcit quoque codex Voſſianus primus cum interpretatione θερμὴν φλυαρίαν.

v. 499. Κακὰ προσλέξατο θυμῷ] Latini Interpretes in recentioribus editionibus: *animum ſuum increpat.* perabſurde. quanto rectius antiquiores: *mala verſat in animo.* Προσλέγειν κακὰ eſt κακὰ ἐννοεῖν ἐν ἑαυτῷ ψυχῆς, vt recte Graeci magiſtri. nimirum cogitare de furtis, latrociniis, ſacrilegiis aliisque malis vitam tuendi artibus, ad quas compellit paupertas, quae *crimina ſuadet ingeniis*, vt Claudianus ait. Sicut autem λόγος, λέγω, διαλέγομαι, φράζω, φημί, ſic et προσλέγω, non ſolum de oratione, ſed et ratione et cogitatione dicuntur.

v. 502. Δείκνυε δὲ δμῳέσσι] Praeclare D. Heinſius docuit δεικνύειν hic eſſe *dicere.* Sic et Latinis *oſtendere.* Cic. V. ad

ad Fam. 12. *Cum mihi saepe ostenderis te accuratissime nostrorum temporum consilia et eventus literis mandaturum.* hoc est, dixeris, declaraueris. lib. IV. ep. 1. *Eadem omnia quae a te de pace et Hispaniis dicta sunt ostendi me esse dicturum.* Lib. I. ep. 9. *In eo ipso quod te ostendis esse facturum*, h. e. dicis, scribis. Sallust. Iugurth. 30. *Multa superba et crudelia facinora nobilitatis ostendere*, commemorare. C. Nepos Epaminond. *Micythus Epaminondam conuenit, et causam aduentus Diomedontis ostendit.* pro θέρεος MS. I. θέρες.

v. 503. Ποιεῖσθε καλιὰς] Est exstruite aedes, tuguria. καλιαὶ enim et καλιοὶ sunt aediculae, casae. sic et supra v. 305.

Ὡς κέ τοι ὡραίῃ βιότῳ πλήθωσι καλιαί.

Vt tibi aestate collecto victu impleantur tuguria. Quamuis proprie ibi dici de horreis Veteres notent. Hesych. Καλιοί. τὰ εὐτελῆ οἰκήματα. Idem: οἱ μικροὶ οἶκοι καλιαὶ καὶ καλίδια. Vulgo *nidos componite* vertunt. Noui apud Latinos interdum etiam nidos dici tenuiores aedes, et quosuis secessus, sed in versione praestat propriis vti vocabulis.

v. 508. Μέμυκε δὲ γαῖα] Hunc locum optime exposuit vetus Scholiastes Nicandri ad Theriacῶν v. 626. qui contendit μέμυκε hic esse clauditur, constringitur gelu terra, ἐπειδὴ πάντα ἐν χειμῶνι συνεσταλμένα εἰσὶ καὶ ἠσφαλισμένα, quod omnia hyemis tempore clausa et constricta frigore rigeant. Vide Proclum quoque ad hunc locum. Orpheus in descriptione hyemis, quam Hesiodum hic aiunt esse imitatum:

Πολλαὶ ἐρωνόθεν καὶ ἐπαρτίες ἐκ νεφελάων
Τῆμος ἐπόρνυνται φηγοῖς καὶ δένδρεσιν ἄλλοις
Οὔρεσί τε, σκοπέλοις τε, καὶ ἀνθρώποις ἐριθύμοις
Πηγυλίδες· καὶ ἔσονται ἀμειδέες. αἱ δὲ γὰρ ὄντως
Τεύχουσιν καὶ θῆρας ἐν ἔρεσιν, οὐδέ τις ἀνδρῶν
Προβλώσκειν μεγάρων δύναται κατὰ γυῖα δαμασθείς
Ψύχει λευγαλέῳ. πάχνη δ' ὑπὸ γυῖα μέμυκε.

Multa de coelo et crebra ex nubibus Tunc incidit fagis et aliis arboribus montibusque et rupibus et hominibus moestis glacies, et erunt adspectu tristes. Illa enim affligit et animalia in montibus, neque mortales prodire ex aedibus possunt, quia membra vruntur frigore acri, geluque membra constringuntur. In tertio versu scripsimus ἀμειδέες. sicut apud Poetam ἀμείδητοι νύκτες, tristes noctes. Latinis, tristis hyems. vulgo legitur sine sensu: ἀμειβέες. Sed hoc vitium D. Heinsium quoque deprehendisse postea cognoui.

v. 510. Πλνᾶ] MS. I. πλδνᾶ, II. Codex: πιτνᾶ. quod non improbem. Hinc πιτνὰς apud Homerum, teste Eustathio,

thio, est προσπίπτων. Et πίτνέω. Hesych. πιτνεῖ, πίπτει, ἐκτείνει.

v. 513. Ἀλλά νυ καὶ τῶν ψυχρὸς ἐὼν διάησι] Non intellexerunt huius loci sensum interpretes, cum vertunt: *quas nihilominus frigidus existens perflat.* Verte: *sed et has frigidus valde perflat.* Τῶν hic vt saepe apud Poëtas pro τούτων. Quod et Moschopulus monuit et auctor glossarum ineditarum codicis Vossiani. Δασίσερνα et τανύτριχα vulgo interpretantur *hirsuta.* Sed Latinis non dicuntur hirsuta quae villosas habent cutes, sed quae setosas, vt porcorum, aprorum, echinorum. Cic. de Nat. Deorum: *Quarum animantium aliae coriis tectae sunt, aliae villis vestitae, aliae spinis hirsutae.*

CAPVT XII.

Ἐπητανὸν. Ἀνόσιος. Κυάνεος niger. Πανέλληνες. Μυλιᾶν, Μαλκιᾶν. Cratis correctio in Hesiodo probata. Proclus correctus. Crates Mallotes. Νὶψ. Hesiodus leuiter emendatus. Χλαῖνα, laena. Πῖλοι. Ἀρναχίδες. Pollux emendatur. Πέλυντρα. Πόδια. Ἀναξυρίδες. Σκελέαι. Rursus Polluci duo loca restituta. Διφθέρα.

v. 517. Οὕνεκ' ἐπηεταναὶ τρίχες αὐτῶν] Ἐπηεταναὶ τρίχες Latinis Interpretibus sunt *annui villi.* Sed Graeci erant audiendi qui bene explicant δασείαι, ἢ διαλείπουσαι, συνεχεῖς, villi densi, spissi. quibus opponuntur rari. Ἐπητανὸς saepe est affluens, copiosus. Hesych. Ἐπητανόν, συνεχὲς, ἀδιάλειπτον, παρατεταμένον διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, δαψιλές. Homer. Ὀδυσσ. δ.

Ἀλλ' αἰεὶ παρέχεσκεν ἐπητανὸν γάλα θῆσθαι.
Sed semper praebebat copiosum lac mulgendum.

Ὀδυσσ. ϑ.

— — λίην γὰρ ἀεικελίως ἐδαμάσθην
Κύμασιν ἐν πολλοῖς, ἐπεὶ οὐ κομιδὴ κατὰ νῆα
Ἦεν ἐπητανός.

Miserrime vexatus in fluctibus immensis, quoniam commeatus abundans non erat in nauibus. Vide ad vtrumque locum Eustathium.

v. 520. Ἔντοσθε φίλη παρὰ μητέρι μίμνει] MS primus: ἔντοσθεν μίμνει παρὰ μητέρι κεδνῇ.

v. 523. Νυχίη καταλέξεται ἔνδοθεν οἴκου] MS. I. Μυχίη καταλέξεται ἔνδοθι οἴκου. quod non improbem. Μυχίη MS. glossae

gloſſae eiuſdem libri exponunt ἔνδοτος. Nimirum μυχίη eſt quae ἐν μυχῷ δόμων, vt Homerus loquitur, in interiore aedium parte verſatur, quae Graecis dicitur θάλαμος, παρθενὼν et Gynaeconitis. Hinc ἐκ θαλάμης παρθένος Theocrito eſt virgo, quae in thalamo verſatur, innupta puella. Stat. I. Theb.

Nec mora praeceptis cum protinus vtraque virgo
Arcano egreſſae thalamo.

quo nemo accedit niſi propinqua cognatione coniunctus, vt C. Nepos ait. Sic et Proclus legiſſe videtur, qui exponit εἴσω μυχῶν τῆς οἰκίας παρθενευομένην.

v. 524. Ὅτ' ἀνόσεος ὃν πόδα τένδει] Antigonus Caryſtius in παραδόξων συναγωγῇ, cap. 25. legit τέμνει. Ὁ δὲ πολύπους, inquit, ἐν τῷ χειμῶνι τὰς πλεκτάνας αὐτὸς κατεσθίει· τοῦτ' ἐστὶν

Ἤματι χειμερίῳ ὅτ' ἀνόσεος ὃν πόδα τέμνει.

Polypus hyeme ſuos comedit cirros. Hoc ſignificat: Tempore hiberno quando exoſſis Polypus ſuum pedem arrodit. Quod Heſiodus πόδα πολύποδος, hoc Antigonus πλεκτάνας nominat, Philes vero et Aelianus πλοκάμους. Inde prouerbium cuius Heſychius meminit: Πολύποδος δίκην αὐτὸς ἑαυτὸν καταφαγών. Obſeruatu vero dignum eſt quod notauit Moſchopulus ἀνόσεον eſſe Lacedaemoniorum vocem, ſicque eos appellaſſe πολύποδα.

v. 527. Κυανέων ἀνδρῶν] Κυάνεος quidem proprie eſt caeruleus, ἐρανοειδὲς χρῶμα. Κυανὸς enim eſt color caeruleus: ſed ſaepe etiam ponitur pro nigro. Heſych. Κυάνεον μέλαν. Κυανέη, μέλαινα, Φαιά. Dionyſius Characenus v. 586.

Μέσφ' ἐπὶ κυανέας νοτίην ὁδὸν αὖτις ἐλάσσῃ.

Donec ad nigros (Aethiopes) *auſtralem viam rurſus confeceris.* De Indis v. 1112.

Τῶ γαίης ναίεταμ μὲν ὑπὸ χρόα κυανέοισι
Θεσπέσιον λιπόωντες.

Quare terrae habitatores quidem corpore ſunt nigro mire pingues.

v. 528. Πανελλήνεσσι] Non vertendum vniuerſis Graecis, vt vulgo; ſed ſimpliciter Graecis. Πανέλληνες enim tempore Heſiodi, Homeri, Archilochi appellabantur Graeci ad differentiam Ἑλλήνων proprie ſic dictorum. Hellenes autem tum temporis dicebantur Phthiotidis incolae, quod nomen acceperunt ab Hellene Deucalionis filio, qui illius partis Theſſaliae Rex fuit. Ante hunc nominabantur Γραῖκοι, quod Latini retinuerunt. Hinc Homerus Achillis populares et ſubiectos vocat Myrmidones et Hellenes. Achilles autem imperabat Phthiotidi. Hi itaque cum proprie dicerentur Ἕλληνες,

reliqui Graeciae populi dicti sunt Πανέλληνες. Vide Thucydidis prooemium, Strabonem lib. VIII. Apollodor. lib. I. Biblioth.

v. 530. Λυγρὸν μυλιόωντες] Suidas: μυλιόωντες, ϑρηνοῦντες. Proclus: διεϱραμμένοι καὶ συγκυφθέντες ὑπὸ τοῦ κρύους. Vt apud Phaedrum: *Musca contracta frigore.* Alii tamen omnes μυλιᾶν putant esse κινεῖν καὶ συγκρούειν ὀδόντας ἀπὸ τῆς ψυχρότητος, quod Matthaeo est βρυγμὸς ὀδόντων. Tertulliano *frendor dentium.* Sed frigus ferarum aeque vt hominum dentes collidere quis vidit, quis tradit? Mallem itaque cum Crate legere μαλκιόωντες. Μαλκιᾶν, μαλκεῖν, μαλκείειν est frigore rigere, διὰ ψύχος μὴ ἔχειν εὐκινήτῳ δυνάμει χρήσασθαι. Vt Etymologici magni auctor exponit, Aratus:

— — Τότε δὴ κρύος ἐκ Διὸς ἐξι
Ναύτῃ μαλκιόωντι κακώτερον

Vertit Caesar Germanicus:

Tunc rigor, aut rapidus pento tunc incubat Auster,
Tarda ministeria. et nautis tremor alligat artus.

Ad hanc quoque lectionem puto pertinere Procli expositionem illam, διεϱραμμένοι καὶ συγκυφθέντες. Sic lege, non συγκαφθέντες. Apud eumdem corrupte quoque legitur Ἰσοκράτης, pro Κράτης. Cratis enim Mallotae Grammatici Pergameni celeberrimi, qui Aristarchi aemulus fuit et perpetuus aduersarius, haec est lectio, non Isocratis. Etymologici Magni auctor: Μυλιόωντες. Ἡσίοδος τὰ χείλη κινοῦντες, ἀπὸ τῆς ψυχρότητος ἢ συνάγοντες, ἢ τὰς μύλας συγκρούοντες. Κράτης δὲ γράφει μαλκιόωντες. Ἔστι δὲ τὸ διὰ ψύχος μὴ ἔχειν εὐκινήτῳ δυνάμει χρήσασθαι.

v. 535. Νίφα λευκὴν] Omnes tradunt νίφα dici per ἀποκοπὴν pro νιφάδα, quod mihi nulla ratione probatur. Non dubito esse accusatiuum verum obsoleti nominatiui νίψ, νιφὸς, vnde Latinum *nix.* Hoc quidem nomen interiit vt infinitae aliae omnium fere linguarum origines, de quibus vide eruditam diatriben doctissimi Christiani Daumii nostri. Ab hoc antiquato νίψ est νίφω, et νιφοβλῆτες Ἄλπεις in Antholog. Alpes niue conspersae.

v. 537. Χλαῖναν τε μαλακὴν] MS. II. χλαῖναν μὲν μαλακήν. Sic metro consulitur. Glossae MS. exponunt ἱμάτιον παχύ. recte. Latinis dicitur laena non chlaena, vt Hesiodi Interpretes. Erat vestimentum crassius quo vtebantur ad arcendos imbres et frigus. Varro IV. de L. L. *Laena quod de lana multa. Duarum enim togarum instar: vt antiquissimum mulierum ricinium, sic hoc duplex virorum.* Sed in veriuerbio

labitur

labitur Romanorum doctissimus. Est enim laena a Graeco χλαῖνα, sine dubio, abiecto χ, sicut ab antiquo γλὰξ γλακτὸς est lac.

v. 541. Βοὸς ἴφι κταμένοιο] Omnes Graeci recte exponunt bouis nec senio nec morbis confecti, sed qui in ipso robore et flore aetatis vi occiditur, cuius corium calceis, qui non facile deteruntur, et contra frigus maxime muniunt, sit aptissimum. Sic apud Homerum *ἰμὰς βοὸς ἴφι κταμένοιο, lorum bouis vi occisi.* Rationem reddit Plutarchus II. Sympos. nimirum pelles animalium ferro iugulatorum esse tenaciores, nec tam flaccidos ac tam facile rumpi, quam pelles animalium quibus morbus aut senectus mortem attulit. Veteres ex crudo corio calceos conficiebant, Latinis perones dicuntur.

v. 542. Πίλοις ἔντοσθε πυκάσας] Quis non miretur stuporem Interpretum, qui reddunt: *pilis intus condensatis.* Quis vmquam fando audiuit πῖλος Latinis significare pilum? πῖλοι sunt lanei calcei, qui sub peronibus inducebantur ad arcendum frigus. Latinis dicuntur *vdones.* Vlpianus II. de auro et argento legato: *Alia causa est vdonum, quia vsum calceamentorum praestant.* Domi nimirum cum non prodirent; sicut et soleae. Alioquin calcei cum prodirent in publicum semper superinducebantur a Romanis, vt ostendit Salmasius ὁ πάνυ ad Lampridium. Sunt etiam laneae fasciae pedules, vt inferius ostendemus. Quicquid enim ex lana coactili conficiebatur dicebatur πῖλος, Tam capitis tegumentum, vt statim v. 546. quod hinc Latinis etiam pileus dicitur, quam pedum. De pedulibus Lucian. Ῥητόρων διδασκάλῳ· ἡ ἐμβὰς Σικυωνία πίλοιο τοῖς λευκοῖς ἐπιπρέπουσα. *Sicyonius calceus albis decorus soccis.* Pollux VII, c. 33, sect. 4. Οὐ μόνον ὁ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ἐπιτιθέμενος πῖλος ἔτως ἐκαλεῖτο, ἀλλὰ καὶ ὁ περὶ τοῖς ποσὶν, ὡς δῆλοῖ Κρατῖνος ἐν Μαλθακοῖς λέγων· λευκὰς ὑπὸ ποσὶν ἔχων πίλας. Ὁ τε Πλάτων ἐν συμποσίῳ· Καὶ ἀρνακίδας τοῖς πίλοις προσίθησιν, ἐνειλιγμένον τὰς πόδας εἰς πίλας τε καὶ ἀρνακίδας. *Non solum quod capiti imponitur πῖλος dicitur, sed et quod pedibus inducitur, vt Cratinus ostendit in μαλθακοῖς. Albos sub pedibus calceos laneos habens. Sed et Plato in symposio etiam ἀρνακίδας cum πίλοις coniungit: Inuolutum pedes in calceos laneos et agninas pelles.* Sic lege. Ἀρνακίδες erant calcei ex pellibus agninis (ἀρνακὶς enim est agnina pellis cum ipsa lana) quibus hyeme vtebantur, sicut πῖλοι ex lana coactili. Vdones apud Martialem lib. XIV. ex hircinis pilis confecti narrantur:

Non bos lana dedit, sed olentis barba mariti,
Cinyphio poterit planta latere sinu.

Cinyphius

Cinyphius ſinus eſt calceus ex caprinis pilis contextus. Πίλος Aeſchylus et Sophocles dixerunt πέλυτρα, Critias πόδια. Pollux VII, 22. Ἃ δὲ πόδια Κριτίας καλεῖ, εἴτε πίλος οἰητέον, εἴτε ἐνειλήματα ποδῶν, ταῦτα πέλυτρα καλεῖ ἐν Φοινίσσαις Αἴσχυλος.

Πέλυτρ' ἔχεσιν εὐθέτοις ἐν ἀρβύλαις,

Τὰ δὲ πέλυτρα εἶδος ὑποδήματος, ὥσπερ τὰ πόδια, ἃ ταῦτα ἦν ταῖς ἀναξυρίσιν, ἃς σκελέας ἔνιοι ὀνομάζεσι. Κράτης δὲ ἐν ἑορταῖς ἔφη· Καὶ δὴ πόδια τριμίτινα. Sic hunc locum partim ex MStis, partim ex coniectura reſtitui, qui corruptus eſt in editis libris. Confundit Pollux hoc loco crurales faſcias cum pedulibus. ἀναξυρίδες et σκελέαι ſunt proprie crurales faſciae, πῖλοι vero, πέλυτρα, πόδια, pedules. Idem Pollux lib. X, cap. 11. Ἃ δὲ ὑπεῖναι δεῖ πόδια, πίλος, πέλυτρα. ἔτως γὰρ Σοφοκλῆς τὰ πόδια καλεῖ· τὰς δὲ περὶ τοῖς ποσὶ πίλος ὁ Πλάτων μονον ἐν συμποσίῳ φήσας, ἐνειλιγμένον τὰς πόδας εἰς πίλος τε καὶ ἀρναχίδας, ἀλλὰ καὶ Κρατῖνος ἐν Μαλθακοῖς· Λευκὰς ὑπὸ ποσὶν ἔχων πίλος· ἔξεσι δὲ εἰπεῖν καὶ πλεκτὰς πίλος. καὶ ἐπὶ τῶν ὀνομαζομένων ἐδώνων πίλος τριμίτες, Λυσίππε ἐπόντος ἐν Βάκχαις. ἀλλὰ τρίμιτός ἐσι πλεκτός. Sic iſtum locum ex ſuo optimo Codice legendum eſſe, qui grauiſſimis mendis et lacunis miſere foedatus eſt in editis libris, oſtendit mihi nuper Vir Maximus et vndiquaque eruditiſſimus Iſaacus Voſſius. Verum poſtquam haec fuerunt edita, de his Polluci locis eruditiſſimam ad me ſcripſit epiſtolam, quae cum multa doceat exquiſita, non poſſum non eam tecum communicare. Cum vtrumque locum in optimo ſuo Codice ſic legi oſtendiſſet, vt a me editus eſt, niſi quod in priore pro εἴτε πίλος οἰητέον ſcribatur εἴτε αὐτὰ οἰητέον, et pro ἃ ταῦτα ἦν, ταυτὸν ἦν. et pro πέλυτρα, πέλυτρ', ſubiicit: Cudones vel vdones apud Veteres pro eadem re accipi recte notat Salmaſius, verum non recte a cudendo hoc vocabulum arceſſit, cum ſit Graecum, et Graecam habeat originem. Ab οἷς eſt οἷα vel ὦα vel ὄα pellis ouina, et pro ὦα vero addito vt ſaepe κ, dicitur etiam κῶα, vel κῶας, vel κώς. A κὼς vero eſt diminutiuum κώδιον, κωδία, et κωδίς, et amplificatum κώδων vel κήδων, pro quo etiam ὤδων, et ἔδων reperitur, vnde Latinum cudones, vdones, ſeu odones dixere, idque promiſcue; cum κ aut c initiale non in barbaris tantum, ſed etiam in multis Graecis Latiniſque modo adſit, modo vero abiiciatur, quemadmodum etiam agnoſcit Salmaſius. De πελύτρων vocabulo ſic ſentio, eſſe id eiuſdem naturae ac originis ac ſit ἔλυτρον. In multis enim ſolet τὸ ϝ loco τοῦ δίγαμμα affigi, vt ἡλίκος πηλίκος, ἔγανον πήγανον, ἀλαιὸς παλαιὸς,

παλαιὸς, et infinita iſtiuſmodi. Eſt autem ἔλυτρον integumentum, inuolucrum, σκέπασμα etc. ab ἑλύω ſeu εἰλύω involuo. Eodem referri debent πέλλυται et πέλυσαι, licet Heſychius habeat πέλασαι, quae ſunt talaria ſeu faſciae curſorum, quibus ad compeſcendam talorum extorſionem pedes muniebant. Vt enim ἔλυτρον et ἔλυσρον dicitur, ita quoque πέλυται et πέλυσαι dicuntur ab εἰλύω et εἰλύσσω. Reddi debet hoc vocabulum Ariſtoteli in Problematis ſect. XVI. quaeſt. 4. vbi quaerit cur non tantum rotunda, ſed et quaecumque rectilinea in terram cadentia ad aequales vtrimque reſiliant angulos. Dicit enim id fieri καθάπερ τοῖς τε ξυρεμένοις τὰ σκέλη συμβαίνει καὶ ὧν τὰς πολύθρας ὑφαρπάζει. Quae vulgo ſic vertunt, *vt his accidit quibus aut pars inferior raditur, aut cutis violatur.* Vnde nullum mihi ridiculum efficiat ſenſum. Omnino ſic erat ſcribendum, καθάπερ τοῖς δὲ συρομένοις τὰ σκέλη συμβαίνει, καὶ ὧν τὰς πελύτρας ὑφαρπάζει. *Quemadmodum contingit loripedibus, et illis quibus* (inter lauandum) *talaria ſurripiuntur.* Vide locum integrum et fateberis omnia plana fieri ſi ſic legamus, fruſtraque ſe hic torquere Interpretes et mathematicos. Οἱ συρόμενοι τὰ σκέλη aliter Graecis dicuntur σαραπόδες non ἀπὸ τῦ σύρειν τὼ πόδε, vt habet Diogenes Laertius in Pittaco, neque ἀπὸ τῦ διαστρεπτὰς τετέχθαι διεζωσθαι ἔχειν τὰς τῶν ποδῶν δακτύλας, vt putat Galenus, ſed ἀπὸ τῦ σαίρειν ποσὶ, pedibus enim tamquam ſcopis verrunt pauimentum quidam loripedes. Tales praecipue multi reperiebantur inter Aethiopes et Aegyptios, non propter neruorum imbecillitatem, neque etiam propter eam cauſam, quam memorat Ariſtoteles eodem ſcripto ſectione XIV. quaeſt. 4. ſed propterea quod illis vel tali, vel genuum patellae incidebantur, vt nempe fugae ſpes praeriperetur illis qui mallent pedibus quam manibus operari. De talis coniicio; de genuum patella teſtem do Origenem qui in Philocalia ſcribit, morem fuiſſe quibuſdam Aethiopibus τὰς κόγχας τῶν γονάτων περιαιρεῖσθαι. Commode hinc intelligi poſſunt verba Petronii de Aethiopibus: *Age numquid et crura in orbem pandere possumus, numquid et talos ad terram deducere.* Iſta nempe Aethiopica mancipia, quibus genuum conchae erant ablatae, poterant crura in vtramque partem in circulum mouere, iiſque non nates modo, ſed et ventrem pulſare. Quod ſi illis tali incideretur iam quoque poterant plantas pedum ſimiliter in orbem mouere, et ſurſum ad crura adducere, et ſupinatis plantis ſupra ſolos ambulare talos. Firmandis autem et continendis talis maxime conducebat talarium genus quod draco dicebatur. De his et

aliis

aliis talarium generibus multa hactenus ignota possim tibi scribere, verum iis colligendis et digerendis oportunius forsan sese offeret tempus. Haec vir ille summus. Vides etiam Sophocli hic tribui πέλυντρα, quae superius tribuit Aeschylo. Apud Hesiodum, nostrum πῖλοι sunt ἐμπίλια, fasciae pedules ex lana coactili, quibus etiam Romani vsi sunt, sed sero. Varro enim affirmat calceamenta sine fasciis sumi solita se puero. Latinis etiam dicuntur *empilia*. Vlpianus l. 25. D. de auro et argento leg. §. 4. *Fasciae crurales peduleſque et impilia vestimenta sunt, quia partem corporis vestiunt.* Πιλεῖν et ἐμπιλεῖν est condensare, cogere, coactilia facere; vnde πῖλος et *impilia*, quam vocem male iuris Interpretes notant dici, quasi sine pilis. Hinc et *pilare*. Festus: *pilare et compilare sunt Graecae originis. Graeci enim fures piletas dicunt.* Hinc et *compilare* non est congerere, vt vulgo dicunt et putant, sed furari. *Compilare aedes*, furto ex aedibus aliquid auferre, quod nobis est *beſteelen*. Πῖλοι etiam dicuntur tegumenta ex lana coacta, sub quibus hyeme habitant Scythae iusti Herod. IV, 23. male ibi Interpretes vertunt *pilei*. Sic et impegerunt qui Strabonem verterunt. Nam vbi lib. XVI. legitur ῥαβδωταῖς πίλοις ridicule exponunt *virgatis pilis*, cum legendum sit ῥαβδωτοῖς σπίλοις *virgatis maculis*, vt monuit Salmasius ad Vopiscum. De πίλῳ capitis tegumento loquitur statim v. 546. Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν, *pileum habere bene factum*. Fuisse tales proprios Thessalis ad arcendum solis feruorem docet Eustath. ad Iliad. κ. Antiquissimis temporibus πῖλος non alium vsum capiti praestabat, quam πῖλοι, qui calceis inserebantur. Galeae enim interiores iis muniebantur, qualis ille erat galeae Vlyssis, quem acceperat a Merione, Iliad. κ. v. 265.

Μέσση δ' ἔνι πῖλος ἀρήρει.

Mediae autem inerat pileus aptatus, vbi recte antiqua scholia τὸ ἔριον πεπιλημένον, *coacta lana*. Eustathius vero ad illum locum docet omnes olim galeas lana coactili fuisse munitas, inde posteriores, cum quaeuis capitum tegumenta πίλους dicerent, Vlyssi adscripserunt pileum, quali tum vtebantur. Sic enim semper exprimitur. Ex sicut claua Herculis est insigne, sic pileus Vlyssis, vt constat ex nummis, monumentis et testimoniis Veterum. de quo Vlyssis pileo vide Albertum Rubenium, virum politissimum, de Re vestiaria lib. II, cap. 15. Primus autem Apollodorus sic pinxit Vlyssem testante Eustathio ad Iliad κ. p. 723. edit. Basil. Eustathius ad Iliad. ε. apud Veteres κυνέην appellari capitis tegumentum, quod nunc communiter dicatur σκιάδιον, et quod ab Hesiodo dicatur πῖλος ἀσκητός. Tradunt plerique capitis tegumenta veteribus

Graecis

Graecis vsitata non fuisse. Eustathius ad Odyss. 1. ait Latinos nudi capitis consuetudinem a priscis Graecis accepisse. Romanos enim Saturnalibus pileum gessisse, aliis diebus nudo capite incessisse, aut caput veste velasse. Apud Homerum pileum et causiam ne semel nominari. Quod verum est si pileum accipias huius generis, quali postea vtebantur, non tamen olim apud Graecos aut Latinos, nisi cum iter facerent in magno aestu, aut frigore, aut tempore pluuio. Quos pileos Romani vocabant petasos, qualis conspicitur in Mercurii simulacris. Hinc tanquam singulare notatur a Suetonio in Iulio Caesare, illum semper incessisse nudo capite cum iter faceret, *seu sol, seu imber esset.* Alioquin in Vrbe lacinia togae caput velabant. A πῖλος est πιλητὴς, *fur, deceptor*, superius v. 373. quod Aeolice dicitur pro φιλητής. Vide Etymol. magnum de huius vocis origine, quae inepta sunt. Sed credo antiquissima voce esse πιλητὴς, sicut Aeolica dialectus est vetustissima, pro quo leniore postea sono vsi alii Graeci φιλητὴς dixerunt. Fures autem et impostores dictos esse φιλητας, quod pilo siue capitis tegumento se velarent, ne facile possent agnosci. Sic Aeoles dixerunt ἀμπὶ communiter ἀμφὶ; πανὸς, alii φανὸς, lampas, lychnuchus. Latina lingua tota formata est ex Aeolica, cuius dialecti qui peritus est, facile plerarumque omnium Latinarum vocum origines inuenire potest, saepissime pro communi Graecorum φ vtitur Aeolico π. Latinis *ppua*, Graecis ἀφύη. Φοῖνιξ, Poenus, et plura huius generis, quod dudum obseruauit Caninius in Hellenismo.

v. 543. Πρωτογόνων ἐρίφων] Simylus in Moreto:

— — *cinctus villosae tergore caprae.*

Hoc vestimenti rustici genus, quod ex pellibus haedinis conficiebatur, Graecis dicitur διφθέρα, vnde διφθερίαι pastores et Attici rustici talibus vestimentis amicti. Theocrito Idyll. III, 25. et v. 15. dicitur βαίτα, vbi Scholiastes docet alio nomine appellari μηλωτὴν, qui prophetarum vestitus fuit, vt ex sacris voluminibus constat. Latinis hic habitus rusticus nominatur rheno. Ouidio *pastoritia pellis.* Glossae: Segestre διφθέρα. Segestre teges erat ex segetibus primo facta, sed postea ex pellibus, quibus milites in castris, nautae et pauperiores vtebantur, vt Varro docet, et ad Varronem Iosephus Scaliger. Διφθέρα nimirum est omne vestimenti genus ex pellibus rudibus factum.

CAPVT

CAPVT XIII.

Heſiodus quinquies emendatus. Ἀλεή. Duo epigrammata in catalectis veterum Poetarum correcta. Μάκαρες. Beati. Χαλεπός. Grauis. In Virgilio lectio Seruii probata. Oceanus cur ſacer. Theocrito lux. Alcaei fragmentum elegans correctum. Πετραίη σκιά. Πέτρα antrum in rupe. Μᾶζα ἀμολγαίη. Τπεεμαζᾶν. Θάλλος boum pabulum. Ἀκραὴς Ζέφυρος. Ἐπαεμένος βίος. Ποιεῖσθαι θῆτα. Facere populum. Floro lux. Facere pro gignere. Ἡμερόκοιτος.

v. 544. Ὄφρ' ἐπὶ νώτῳ] Moſchopulus: ἐπὶ ὤμων. quod rectum eſt. Quae enim induuntur dicuntur humeris iniici non tergo. Exemplorum vbique magna meſſis. Sequentia vero: ὑετὸν ἀμφιβάλῃ ἀλεήν. peſſime interpretantur, *pluuiae arcuas reporem.* cum ſit, *pluuiae arcendae*, ſiue *praeſidium, munimentum iniicias aduerſus pluuiam.* Quod a nobis defendat pluuiam. ἀλεὴ enim eſt ἀλεωρὴ, συγκοπὴ, καταφυγὴ, vt bene magiſtri, ἀλέα vero tepor.

v. 546. Ἵν' ἔατα μὴ καταδεύῃ] Eſt per ſynecdochen dictum, ne caput tibi madefaciat. Τετὸς ἔατα καταδεύων imber perpluens caput in memoriam mihi reuocat elegantiſſimum epigramma ex catalectis veterum Poëtarum de Priapo, ſed quod aliquot mendis deformatum ſuo nitori reſtituemus.

Parum eſt, miſer quod hic fixi ſedem
Agente terra per caniculam rimas,
Siticuloſam ſuſtinens die aeſtatem.
Parum quod imos perfluunt ſinus imbres,
Et in capillos grandines cadunt noſtros
Rigetque duro barba vincta cryſtallo.

Sic ſcribendi hi verſus. In tertio vulgo legitur: *dim aeſtatem.* In quarto: *Parum quod imi perfluant ſinus imbres.* In ſexto: *iuncta cryſtallo.* inepiſſime. Sed et qui duobus interpoſitis ſequuntur ex veteribus editionibus ſic ſunt refingendi:

Huc adde quod me fuſte de rudi vilem
Manus ſine arte ruſticae dolauerunt,
Interque cunctos vltimum Deos numen
Cucurbitarum ligneus vocor cuſtos.

ſed haec praeter inſtitutum et penſum noſtrum, ad quod nos reuocamus.

v. 549. Ἀλὴς πυροφόρος τέτατα] MS. I. πυρφόρος ἐντέτατα, cum interpretatione, σιτοφόρος ἐπιχέετω. Seleucus

leudus vero legit ἀὴρ ὀμβρηφόρος obseruante Proclo. Μάκαρες hic, vt apud Latinos, *beati*, *fortunati* sunt homines copiosi, opulenti. Catullus: *O quantum est hominum beatiorum?* Dicuntur et Graecis εὐδαίμονες. Versu sequente vterque Codex et Tzetzes: ἀρυσσάμενος. Ibidem liber primus ποταμῶν αἰὲν ἐόντων. secundus autem αἰεναόντων. quod verius. Sic quoque Tzetzes. Isingrini editio proxime verum: αἰὲν ναόντων. Sic et apud Hom. Ὀδυσσ. Ν. v. 109. ὕδατ' αἰεναόντα, vbi quoque vulgati ἀεναόντα.

v. 554. Τὸν φθάμενος ἔργα τελέσας] Vt versus constet, repone lectionem veterem ex vtroque codice: Τὸν φθάμενος ἔργον τελέσας. Extat et apud Moschopulum.

v. 558. Χαλεπὸς προβάτοις] Noxius ouibus, vt Latinis *grauis*. Virg. III. Georg. 415.

Galbaneoque agitare graui nidore chelydros.

Sic legit Seruius et exponit, *serpentibus noxio*. Ouid. IV. Metam. v. 497.

Inspirantque graues animas.

Liu. VII, 6. *Graue tempus et forte annus pestilens erat.* Versu sequente vterque codex: καὶ πλεῖον εἴη.

v. 561. Ταῦτα φυλασσόμενος] Hunc et sequentes duos versus pro subditiciis expungendos esse censuit olim Plutarchus. Nec illos videtur agnouisse Moschopulus. Rectius sane abessent.

v. 566. Ἱερὸν Ὠκεανὸν] Omnes ἱερὸν hic esse magnum, immensum interpretantur. Non nego sic posse accipi. Verum tamen est ἱερὸν hic propriam notionem non migrare. Oceanus enim sacer erat, quia erat Deorum domicilium, Neptuni, Thetyos, Solis, astrorum, quae credebantur mare subire. Fabianus apud Senec. I. controuers. *Sacrum quidem terris natura circumfudit Oceanum.* Hinc et *dium* appellatur. Plautus apud Varronem ex emendatione Scaligeri:

— — *conferta rate inaerataque perite*
Qui dium mare eunt sudantes atque sedentes.

Sic saepe apud nostrum et alios εἰς ἅλα δῖαν. *In mare dium.* Quin et Oceanus pro Deo habebatur, Caeli et Telluris filio, patre vero Saturni et Opis. Hinc Alexander M. ei fecit tamquam Deo. Iustinus: *Expugnata deinde vrbe, reuersus in naues Oceano libamenta dedit, prosperum in patriam reditum precatus.*

v. 568. Ὀρθρογόη Παυδιονὶς] MS. II. Proclus, Tzetzes: ὀρθογόη. Sic et Hesychius et Etymologici magni auctor, Suidas tamen et MS. I. stat a vulgata. v. 570. MS. I, περιτεμνέμεν. v. 574. MS. II. κοῖταν.

v. 582. Ἦμος δὲ σκόλυμος τ' ἀνθῇ] Hoc tempus significat Theocritus Idyll. VI, 15.

Ἁ δὲ καὶ αὐτόθι τοι διαθρύπτεται, ὡς ἀπ' ἀκάνθας
Ταὶ καπυραὶ χαῖται, τὸ καλὸν θέρος ἀμίκα φρύττει.

Quae sic reddenda sunt: *Illa vero sua sponte lasciuit, quia cardui flores sunt languidi, cum pulcra aestas ardet.* Versionibus vulgatis nullus sensus. Χαῖται καπυραὶ ἀπ' ἀκάνθας, sunt *pappi volantes* Lucretii. Pappi enim sunt flores carduorum. καπυραὶ quia feruore solis flaccidae decidunt et per aërem feruntur. Elegans fragmentum Alcaei de hoc ipso tempore nobis seruauit Proclus: Οἴνω πνεύμονα τέγγε. (Sic MS. Gudii) Τὸ γὰρ ἄωρον περιτέλλεται. Ἡ δὲ ὥρα χαλεπά. Ἀχεῖ δ' ἐκ πεταλῶν τάδε ἂν τέττιξ ἀνθῇ καὶ σκόλυμος. Corrupta D. Heinsius sic emendat, ἀχεῖ δ' ἐκ πεταλῶν ἀχέτα τέττιξ. Sed videtur potius scripsisse: ἀχεῖ δ' ἐκ πεταλῶν ἀοιδὰ ἂν τέττιξ. *Suaue canit.* vt exprimat illud Hesiodi, λιγυρὴν καταχεύετ' ἀοιδήν. vbi tamen MS. H. ἐπιχεύετ'.

v. 584. Καματώδεος] MS. vterque καυματώδεος, vt et vers. 664.

v. 589. Εἴη πετραίη τε σκιὴ] Mirifice Interpretes Latini, vt solent *Petrosaque vmbra.* Πετραίη σκιὴ est σκιὰ ἐν σπηλαίῳ, vmbra in antro. vt supra v. 532. γλάφυ πετρῆεν, est antrum in petra. Vbi rursus Interpretes, *cauerna petrosa.* Πέτρα Homero aliisque Graecis Poëtis saepe est antrum in rupe excauatum. Iliad. β.

Ἠΰτε ἔθνεα εἶσι μελισσάων ἀδινάων
Πέτρης ἐκ γλαφυρῆς αἰεὶ νέον ἐρχομενάων.

Quemadmodum populi euolant apium confertim ex cauo rupis antro nouo examine exeuntium. Idem Iliad. δ'. Πέτρης ἐκβαίνοντα δεδεγμένον ἐκ προδοκῆσιν. *Ex rupis antro exeuntem excipiens insidiis.*

v. 590. Μᾶζα τ' ἀμολγαίη] Est polenta pastoritia, ποιμενικὴ, vt Athenaeus explicat. Μᾶζα est polenta farina conspersa et subacta aqua et oleo. Hesych. Μᾶζα, ἄλφιτα πεφυρμένα ὕδατι καὶ ἐλαίῳ. A μᾶζα perelegans vocabulum ὑπερμαζᾶν apud Simocattam ep. 77. et Alciphronem ep. 18. legitur. quod est e nimia alimentorum copia lasciuire. Id ipsum quod Belgae eadem ratione peruenuste dicunt: *broot-droncken zijn.* Hesych. ὑπερμαζᾷ, ὑπερτρυφᾷ. Nugatur Tzetzes, qui μᾶζαν dici putat quasi τὸ μὴ ἅζαν. Μᾶζα est a μάττω, subigo. Est enim farina subacta aqua. hinc Latinis massa. Siculi ζ et σσ inuicem

mutant

mutant. Pro πλάσσω dixerunt πλάζω, pro ἀνάσσω ἀνάζω, ζάκυνθος Saguntus.

v. 591. Βοῦς ὑλοφάγας] Interpretes: *bouis arborivorae.* Imo: *bouis quae paſcitur frondibus.* Eae enim pabulum boum. Heſych. θαλλὸς βοὸς τροφή, ὃ ἐσθίουσιν οἱ βόες. Phaedrus:

Haec inter ipſe dominus a coena redit
Et quia corruptos viderat nuper boues
Accedit ad praeſepe: Cur frondis parum eſt?

In eadem fabula: *Frondem bubulcus affert.* Ouid. III. Metam. v. 730. Res trita eſt.

v. 594. Ἀντίον εὐκραέος ἀνέμοιο] Reuocaui lectionem veterem, quam ſeruauit MS. I. et omnes Graeci Interpretes praeter Tzetzem, qui hunc verſum non exponit. Legunt autem omnes ἀκραέος ζεφύροιο. Homer. Ὀδυσσ. β.

Τοῖσιν δ' ἴκμενον ἦρον ἰεῖ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἀκραῆ ζέφυρον, κελάδοντ' ἐπὶ οἴνοπα πόντον.

His vero ferentem ventum immiſit caeſiis oculis Minerua purum Zephyrum, reſonantem per obſcurum pontum. Sic exponunt Graeci magiſtri ἀκραῆ purum, nullis aliis ventis permixtum. Alii ἠρέμα πνέοντα, leniter ſpirantem. quod non probo. Nam et Boreae tribuit Homerus Ὀδυσσ. ξ.

Ἑβδομάτῃ δ' ἀναβάντες ἀπὸ Κρήτης εὐρείης
Ἐπλέομεν Βορέῃ ἀνέμῳ ἀκραέϊ καλῷ.

Septimo vero conſcendentes a lata Creta nauigauimus Borea vento puro bono. Vide ibi Euſtath. Sed ad priorem locum Ὀδυσσ. β. Scholiorum breuium auctor, qui pro Didymo venditatur: ἀκραῆ Ζέφυρον] ἐπιτήδειον, ἄκρως πνέοντα πρὸς τὴν χρείαν. οὔτε πλέον, οὔτ' ἔλαττον. ἢ τὸν μὴ κεκραμένον Ζέφυρον. Ἀκραῆ Ζέφυρον, *commodum, ſpirantem quantum opus eſt, neque nimis vehementer, neque nimis remiſſe. Aut non mixtum, ſed purum Zephyrum.* In MS. II. eſt εὐκραέος Ζεφύροιο, ſicut et apud Homerum nonnullos legiſſe εὐκραῆ Ζέφυρον Euſtathius et Scholiaſtes obſeruant. Sed praetuli conſenſum libri antiqui cum Interpretibus, vt et ἀκραῆ in Homero retinetur.

v. 596. Τρὶς δ' ὕδατος προχέειν] Latine redditur imperitiſſime: *Tertiam aquae partem infunde, quartam vero miſce vino.* Eſtne qui intelligat? Hoc vero dicit Heſiodus: *Tres partes aquae prius infunde, quartam vero vini admiſce.* Tribus partibus aquae vnam vini admiſcendam eſſe praecipit.

v. 601. Ἐπαρμένον βίον] Latini Interpretes: *victum ſufficientem,* cum ſit *conditum, repoſitum.* Superius v. 407.

Χρήματα δ' εἶν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι.

Instrumenta vero omnia domi disposita para. v. 627.

Ὅπλα δ' ἐπάρμενα πάντα τεῷ ἐγκάτθεο οἴκῳ.

Armamenta vero disposita omnia domi repone. v. 617.

Πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη.

annus vero in opere sic recte dispositus sit. Si haec feceris, omnia gerentur suo tempore, totum annum recte dispensaueris in opere faciendo. Vulgo inficete vertitur: *ita annus in opere rustico absolutus sit.*

v. 602. Ποιεῖσθαι θῆτα] Est quaerere, comparare sibi seruum, vt alio loco ποιεῖσθαι γυναῖκα inuenire vxorem. Marc. III, 14. καὶ ἐποίησε δώδεκα ἵνα ἀποστέλλῃ. *Et elegit duodecim quos mitteret.* ἀργύριον ποιεῖν. Demosth. *comparare argentum.* ποιεῖν πέντε τάλαντα. Matth. XXV, 16. quinque talenta lucrari, facere. Vbi male Interpretes hoc loquendi genus incusant Latinissimi, a quo adhorreat Graeca Lingua. Latinos sic loqui verum est, Cic. I. diuinat. *Etiam Philosophum, si commodum ei esset, pecuniam facere posse.* Sic *rem facere.* Sed Graeci etiam ac Hebraei hoc loquendi genere vsi sunt, vt Drusius et Grotius ad Matthaeum ostenderunt. Nec alienum est a nostra vernacula, in qua dicimus *groot geld maecken.* Hinc facere est κτᾶσθαι comparare, colligere. Florus lib. I, cap. 1. vbi aqua haeret viris doctis: *Ex variis elementis congregauit corpus, populumque Romanum ipse fecit.* Ipse collegit. vt apud Sallust. *exercitum argento facere*, est colligere, comparare. Herodotus l. II. Κροῖσος δὲ ἁμαρτὼν τῷ χρησμῷ ἐποιέετο στρατηίην ἐς Καππαδοκίην. *Croesus autem oraculo interpretando aduersus Cappadociam conscribebat exercitum.* Nihil certius. Non spero futuros imposterum quibus hic locus Elori mendi sit suspectus, quique fateantur se ignorare quid faciat hoc loco *fecit.* Posses quidem etiam exponere *populum Romanum ipse fecit*, hoc est, genuit quasi populum Romanum, est parens populi Romani. Nam facere nonnumquam est gignere. Varro III. de R. R. 22. *plerumque pullos similes sui faciunt.* Sic καρποὺς ποιεῖν apud Lucam XIII, 9. quod non inepte vetus vertit Interpres, *fructus facere*, pro ferre, gignere. Romulus dicitur etiam Romani populi sator. Ennius:

— — *O Romule, Romule die o*
Qualem te patriae custodem DI genuerunt.
Tu produxisti nos endo luminis auras
O pater! O genitor! o sanguen dLs oriundum.

sed verius est, quod prius dixi.

v. 605. Ἡμερόκοιτος] Latinis *dormitator*, Glossae Vet. ἡμερόκοιτος *dormitator, fur nocturnus.* Plautus: *Ni illic homo*

est

est aut dormitator aut sector zonarius. Huic opponitur *interdiarius*. Eaedem glossae: *Interdiarius* ἡμεροκλέπτης.

CAPVT XIV.

Theocriti epigramma duobus distichis ineditis ex MS. auctum. Idem emendatum. Hesiodi locus nouc expositus. Idem bis restitutus. Μέτρα φυλάσσεσθαι. Elegans epigramma in Anthologia emendatum et expositum, repudiata magnorum virorum interpretatione. Nemesis homines pro meritis accipit. Infesta est superbis et ostentatoribus, et nimiae felicitati. Ἐπιεικές. Καιρὸς. Tempus.

v. 619. Εὖτ' ἂν Πληιάδες σθένος] Quam periculosi sint tum cursus maritimi insigni exemplo ostendit Theocritus in epigrammate in Cleonicum, qui circa occasum Pleiadum in mari periit. Huius epigrammatis quatuor versus nunc primi edimus ex codice Palatino veterrimo; quem Fridericus Sylburgius contulit cum Anthologia. In qua vt et in Theocriti editionibus prius solum distichon extat.

Ἄνθρωπε, ζωῆς περιφείδεο, μηδὲ παρ' ὥρην
Ναυτίλος ἴσθι, ὡς ἐ πολὺς ἀνδρὶ βίος.
Δηλαῖε Κλεόνικε, σὺ δ' εἰς λιπαρὴν Θάσον ἐλθεῖν
Ἠπείγευ κοίλης ἔμπορος ἐκ Συρίης.
Ἔμπορος, ὦ Κλεόνικε, δύσιν δ' ὑπὸ Πλειάδος αὐτὴν
Ποντοπόρῳ ναύτῃ Πλειάδι συγκατέβης. lege: ποντοπόρος ναύτης.

Homo parce vitae, neque tempore alieno Nauiga, quia vita hominis est breuis. Miser Cleonice, tu in optimam Thasum venire properasti mercator ex Coelesyria. Mercator Cleonice, sub ipsum Pleiadis occasum Mare transiens nauta cum Pleiade simul occidisti.

v. 643. Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν] Tricantur Graeci Magistri, qui contendunt αἰνεῖν εἰρονικῶς esse χαίρειν ἐᾶν, quamuis iis adstipuletur Plutarchus libello de audiendis Poëtis. Qui, cum hunc locum produxisset, ait: τῷ μὲν γὰρ αἰνεῖν σημαίνεται τὸ ἐπαινεῖν. αὐτῷ δὲ ἐπαινεῖν ἀντὶ τοῦ παραιτεῖσθαι νῦν κέχρηται, καθάπερ ἐν τῇ συνηθείᾳ καλῶς φαμὲν ἔχειν; καὶ χαίρειν κελεύομεν, ὅταν μὴ δεώμεθα μηδὲ λαμβάνωμεν. ἔτω καὶ τὴν ἐπαινὴν Περσεφόνειαν ἔνιοι φασὶν ὡς παραιτητὴν εἰρῆσθαι. *Aἰνεῖν hic ἐπαινεῖν significat, id est, laudare. Laudare autem pro recusare ponitur hoc loco. Sicut usitatum nobis est dicere bene habet et valeat, cum aliud maluimus et non acci-*

accipimus. Atque sic quidem aiunt Proserpinam vocari ἐπαινὴν quasi aspernandam. Vide Eustath. ad Iliad. κ. p. 720. edit. Basil. Sed non erat vt alienam τῷ αἰνεῖν significationem hic affingerent. Dictum enim est ab Hesiodo eo sensu quo a Virgilio: *laudato ingentia rura, Exiguum colito.*

v. 647. Βέλημι δὲ χρέα] MS. I, et II. βέλεμι. In secundo praeterea ἀτερπέα λιμόν.

v. 655. Τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ] Latini Interpretes: *praedeliberata vero multa.* Inscite. προπεφραδμένα sunt προκεκηρυγμένα. Per praecones indicata, praedicta. Sed τίθεσθαι ἆθλα hic est *praemia proponere*, non *certamina*, vt male Interpretes, monente Amplissimo Cupero in Obseruat. lib. III, c. 20. Vide et quae notaui ad Luciani Soloecistam. Sic et τίθεσθαι ἀγῶνα in fragmento Pindari apud Plutarchum de animalium sollertia:

Τιθεμένων ἀγώνων πρόφασις ἀρεταὶς
Εἰς αἰπὺν ἔβαλε σκότος.

Propositorum praemiorum certaminis declaratio Virtutem in altas coniecit tenebras.

v. 657. Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα] Monet Proclus quosdam scribere Ὕμνῳ νικήσαντ' ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον. qui non sunt audiendi. Decisum enim iam est et constitutum ab iis, qui temporum rationes descripserunt, Hesiodum minorem esse Homero centum quasi annis, nec potuisse cum eo de palma certare.

v. 667. Εἰ μὴ δὴ πρόφρων] MS. I. Εἰ δὴ μὴ πρόφρων. v. 669. τέλος est imperium, potestas, magistratus. Hinc *οἱ ἐν τέλει qui sunt cum imperio*, magistratus.

v. 679. Ἥμος δὴ τοπρῶτον] Sic omnes editiones, quas vidi; cum scribendum τὸ πρῶτον cum MSS. Hoc mendum et in aliis locis saepe sustulimus.

v. 688. Ὅσσ' ἀγορεύω] MS. II. ὡς ἀγορεύω. Sic et in quodam libro se reperisse testatur Commelinus.

v. 691. Μετὰ κύμασι πήματι κύρσαι] MS. I. πήμασι, non inuenusta paronomasia: vt παθήματα μαθήματα, et infinita talia. Versu sequente scribe: Δεινὸν γ' εἰκ' ἐφ' ἅμαξαν cum libro primo et Graecis Interpretibus omnibus.

v. 694. Μέτρα Φυλάσσεσθαι] Non video cur viri doctissimi μέτρα hic velint exponi tempus. Quis μέτρα accepit pro καιρῷ. Μέτρα Φυλάσσεσθαι est modum tenere. Luciano μέτρον ἔπεσθαι. Epigramma de Nemesi in Antholog:

Ἡ Νέμεσις πῆχυν κατέχω. τίνος ἕνεκα; λέξεις.
Πᾶσιν ἀπαγγέλλω· μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον.

Nemesis

Nemesis cubitum veneo? quamobrem? quaeris. Omnibus praecipio: nequid supra modum. Extat de eadem Dea in iisdem Floridis Graecorum Poëtarum aliud epigramma eiusdem argumenti, sed turpissima macula foedatum, quam mirum tot viros doctos, qui in illo vertendo elaborarunt, non animadvertisse.

Ἐλπίδα καὶ Νέμεσιν Εὔνας παρὰ βωμὸν ἔτευξα
Τὴν μὲν ἵν' ἐλπίζῃς, τὴν δ' ἵνα μηδὲν ἔχειν.

Vertit magnus Politianus:

Spem simul et Nemesin posita dicat Eunus in ara,
Scilicet vt speres omnia, nil habeas.

Sic et Henricus Stephanus, et plurimi alii. Rem prorsus admirabilem Eunum spem et Nemesin in eadem ara consecrasse, vt sperare quidem liceret, sed numquam potiri! Ad illam aram mortuos arbitror fecisse quibus omnis vitae rerumque iucundarum spes delicuit, non miseros, quos bona illa Dea *fovet, et melius cras fore semper ais.* Deinde quis vmquam audiuit Nemesin tam crudelem esse, quae omnium desideriis intercedat, neminemque votorum compotem fieri sinat? Quin contra Nemesis credebatur esse Dea, quae omnes pro meritis accipiebat, ab improbis et insolentibus exigebat supplicia, bonos et modestos augebat praemiis, sic dicta ἀπὸ τῦ τὰ ἴσα νέμειν ἑκάστῳ, quod suum cuique tribuat. Artemidorus lib. II. Ὀνειροκριτικ. Νέμεσις ἀεὶ τοῖς κατὰ νόμον ζῶσιν ἀγαθὴ, καὶ μετρίοις ἀνθρώποις, καὶ Φιλολόγοις, τοῖς δὲ παρανομοῦσι, καὶ τοῖς ἐπιτιθεμένοις τισὶ, καὶ τοῖς μεγάλων ἀρχομένοις πραγμάτων ἐναντία καθίσαται, καὶ ἐμπόδιος τῶν ἐπιχειρεμένων. *Nemesis semper propitia est viuentibus secundum legem, et moderatis hominibus, et philologis. At vero contra leges delinquentibus, et bis qui aliquibus insidias struunt, et magnas res moliuntur, aduersatur, eorumque conatus impedit.* Amm. Marcell. lib. XIV. *Haec et huiusmodi innumerabilia vltrix facinorum impiorum, bonorumque praemiatrix aliquoties operatur Adrastia, atque vtinam semper, quam vocabulo duplici etiam Nemesin appellamus.* propterea et paullo post addit veteres Theologos finxisse Nemesin esse Iustitiae filiam. Vides ergo non solum acumen et venustatem huic epigrammati detraxisse descriptores aut corruptores; sed et ipsum sanum sensum. Omnia restitues, si mecum scribes vt Poëtam scripsisse plane decreui et pro compertissimo habeo:

Ἐλπίδα καὶ Νέμεσιν Εὔνας παρὰ βωμὸν ἔτευξα
Τὴν μὲν ἵν' ἐλπίζῃς, τὴν δ' ἵνα μηδὲν ἄγαν.

Spem simul et Nemesin Eunus in eadem ara posuit, Illam quidem vt speres, hanc vt ne quid nimis. Eunus Nemesin et Spem in

eadem ara dedicarat, ne improbas ſpes concipiamus, et immodica deſideremus, vt ſimus ἐπιεικεῖς, neque vltra ſortem noſtram efferamur. Sic enim dicebantur qui ſic ſe comparabant, vt ſemper in omni vitae ratione tenerent illud μηδὲν ἄγαν. Galenus III. in ποῤῥητικὸν Hippocratis: Ἄνθρωπον ἐπιεικῆ καλέμεν τὸν μέτριον, ᾧ μηδὲν ἄγαν πράττεσθαι κατὰ τὸν βίον. *Hominem* ἐπιεικῆ *vocamus modeſtum, cui ne quid nimis in omni vita curae eſt.* Has eſſe praecipuas Nemeſeos partes, praeter id quod ſuperius attulimus, aliud eiusdem ſententiae epigramma antiquum teſtatur:

Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ
Μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν.

Nemeſis monet hoc cubito et hoc freno ne immoderate quid agas, nec effrenate loquaris. Ἀχάλινα λέγειν, vt apud Euripid. ἀχάλινον ϛόμα. Tacito, *procax lingua.* Tumidis vero, vanis oſtentatoribus, et improba ſpe magna affectantibus Nemeſis eſt infeſtiſſima. Claudianus.

Sed Dea quae nimiis obſtat Rhamnuſia votis
Ingemuit flexitque rotam.

Lucanus:

Et tumidis infeſta colit quae numina Rhamnus.

Ouidius ad ſuperbum et ſuam felicitatem iactantem:

Non metuis dubiae fortunae ſtantis in orbe
Numen, et exoſae verba ſuperba Deae.

Nec iſta Diua valde magna patiebatur eſſe diuturna. Inde et ſi quid excellens peribat, adſignabatur Nemeſi. Statius II. Syluarum mortem formoſiſſimi pueri adſcribit Nemeſi, quia nimiam eius pulcritudinem ferre non potuerit:

Nectere tentabat iuuenum pulcerrimus ille
Cum tribus Eleis vnam trieterida luſtris:
Attendit toruo triſtis Rhamnuſia vultu,
Ac primum impleuitque toros, oculiſque niterem
Addidit, et ſolito ſublimius ora leuauit.
Heu miſero letale faueus, ſeſeque videndo
Torſit, et Inuidiam Mortemque amplexa iacenti
Iniecit nexus, carpſitque immitis aduncа
Ora verenda manu.

Vide Epicedium in Glauciam. Hoc caput ex Animaduerſionum Variarum libellis libuit hic interſerere. Redeamus nunc ex diuerticulo in viam et ad Heſiodum. Μέτρα hic nihil aliud eſſe quam modum, non tempus, vt viri Graece doctiſſimi notarunt, etiam ex praecedentibus apparet. Praecipit enim Poëta, vt modum ſeruemus in omnibus rebus, neque nimium eredamus nauibus, neque nimium onus imponamus curribus;

vtque

vtque singula agamus suo tempore, neque hyeme, neque vere mare tentemus, sed aestate, quod ille tempus nauigandi optimum ducit. Hinc et statim sequitur praeceptum de legitimo tempore vxorem ducendi. Καιρὸς est tempus iustum, opportunum. vt etiam apud Latinos. Terent. *in tempore venire quod rerum omnium est primum.* Apud eundem: *per tempus aduenis.* Donatus: *oportune.* Sic igitur videtur hic versus interpungendus:

Μέτρα φυλάσσεσθαι. Καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
Modum tene. Tempus vero in omnibus est optimum.

v. 696. Μήτε τριηκόντων ἐτέων] In MS. II. pro varia lectione notatum erat: τριήκοντα, quam lectionem Tzetzes probat inuitis Musis.

v. 698. Τέτορ' ἡβῶῃ] MS. II. ἡβῶοι. Proclus, Tzetzes, Moschopulus, Pollux, docent omnes hic omissum esse δέκα, et Poëtae sententiam esse, puellam quatuordecim annorum esse nubilem. Sed et hic Latini Interpretes maluerunt errare, quam eruditorum magistrorum sententiae subscribere.

v. 702. Οὐ μὲν γάρ τι] MS. I. ἤδη γάρ τι.

CAPVT XV.

Hesiodus emendatus. γήραϊ θῆκε. γλώσσης χάριν. Gellius ex coniectura emendatur. κατὰ μέτρον ἴστα. Hesiodus interpunctione restitutus. Noctes cur dicantur esse Deorum. Noctu in terris versari Deos Veterum opinio. Quintilianus in declamationibus emendatus. Αὐλή. Ἀγραυλοι ποιμένες. Concubitum polluere Veteres credebant. Τάφος coena funebris. Χυτρόποδες. Ἀνθρήνια. Hesychius emendatus. Λάσανα. Mos Veterum in nouis vasis lustrandis. Imbuere. Ἀκίνητα. Multi et graues aliquot Interpretum lapsus.

v. 705. Ὤμῳ γήραϊ δῶκεν] In secundo MSCto alia manus ὠμῷ γήραϊ θῆκεν. Et sic Stobaeus legit cum Proclo et Tzetze. Ille enim exponit: τὸ ὠμὸν τὸ γῆρας τῷ ἀνδρὶ τιθεῖσαν. Hic: καὶ παρ' ἡλικίαν τιθεῖσης γηραιὸν καὶ ἀφήλικα. In crudam senectutem ponit, facit vt ante tempus senescat. γήραϊ θῆκε per ellipsin pro ἐν γήραϊ θῆκε, hoc est, τιθέναι εἴωθε. Vulgata lectio non potest ferri.

v. 709. Γλώσσης χάριν] Est quod aliter dicitur νόμου χάριν, *dicis gratia.* Glossae Latino-Graecae: *dicis causa* νόμου χάριν.

χάριν. *Dicis gratia νόμε χάριν ὡς παρὰ Γαΐῳ τῷ νομικῷ.* Interpretes sine sensu: *linguae gratia.* Sequentia lege ex MS. I.

— — εἰ δέ κεν ἄρχῃ

Ἤτι ἔπος τ' εἰπὼν. Vertunt perperam: *Si autem coeperis aut verbum aliquod lorarius infestum, aut facias.* Vide quae notauimus ad vers. 294.

v. 712. Ἡγῆτ' ἐς φιλότητα] MSS. ambo ἠγεῖτ'. vers. 714. Σὲ δέ μή τι νόος κατελεγχέτω εἶδος. σὲ νόος, pro σᾷ νόος. Quae ἀντίπτωσις Homero familiaris. Quod non monerem, nisi tantillae rei ignorationem fraudi fuisse Interpretibus, vt ineptissime hunc versum redderent, deprehendissem.

v. 716. Νεικεσσήρα] Vterque codex: νεικητῆρα. Secundus pro ἕταρον, ἑτάρων. Vulgatam tuetur Eustathius ad Iliad. κ, p. 713. Ἐκ τοῦ νεικῶ, νεικέω, καὶ ὁ παρ' Ἡσιόδῳ νεικεσσήρ.

v. 719. Γλώσσης τοι θησαυρὸς] Hunc locum Latine fecit Gellius lib. I. Noct. Att. 15. *Hesiodus Poëtarum prudentissimus linguam non vulgandam, sed recondendam esse dicit, perinde vt thesaurum; eiusque esse in promendo gratiam plurimam, si modesta, et parca, et modulata sit.* Sed aut Gellius non intellexit quid sit κατὰ μέτρον ἰοῦσα, quod non est modulata, sed modum tenens, quae coërcet et reprimit effrenem loquacitatem, ἀχαλίνους λόγους, inanem futilitatem, quae μέτρα φυλάσσει in loquendo: aut forsan scripsit: *et parca et moderata sit.*

v. 721. Εἰ δὲ κακὸν εἴποις] Affert hic Proclus similem Alcaei sententiam: εἰκ' εἴποις τὰ θέλεις, ἀκούσεις τὰ κ' οὐ θέλεις. Quam quasi de verbo ad verbum Latine expressit Terentius: *si mihi pergis quae vult dicere: ea quae non vult audiet.*

v. 722. Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι ἐκ κοινοῦ] Huius loci hic est sensus: *Ne in conuiuio quod multi instruunt amici, sis morosus de symbolis.* Δαὶς πολύξεινος ἐκ κοινοῦ est conuiuium quod de symbolis instruitur a multis amicis. Talia conuiuia dicebantur ἔρανοι. Hesych. ἔρανος τῶν πολλῶν εὐοχία. Terentio *de symbolis esse.* Conuiuae ἐρανισταὶ, σύσσιτοι. Sed haec obuia sunt et a viris doctis pridem obseruata.

v. 726. Οὐ γὰρ τοίγε κλύουσιν] MS. οὐ γὰρ θ' οἵγε.

v. 727. Ὀρθὸς ὁμιχεῖν] MS. I. ὀρθρὸς. male. Veteres qui vestibus longis vtebantur, exoneraturi vesicam non erecti stabant, sed procumbebant in terram, vt pedes vestibus tegerentur. Hinc pedes tegere sacris Scriptoribus est ventris aut

vesicae

veſicae excrementa eiicere. Graecis καθέλκεσθαι ἐσθῆτας. Ad idem veſtitus genus pertinet iſtud praeceptum, quo ſtatim Heſiodus vetat nudari αἰδοῖα meientium.

v. 728. Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ] Vterque codex: Αὐτὰρ ἐπὴν κε δύῃ. Primus poſtea: μεμνημένος ἔς' ἀνιόντος. poſt ἀνιόντα delenda diſtinctio. Sic autem vertendi ſunt hic et ſequens verſus: *Sed etiam poſtquam occidit, memor eius rei, adverſus orientem, neque in via, neque inter eundum extra viam meias.* In vulgata verſione nihil ſani.

v. 730. Μακάρων τοι νύκτες ἔασσιν] MS. I. ἔασιν. Quae hic Moſchopulus et alii tradunt de ſententia Heſiodi, cur noctes dicat eſſe Deorum, non ſunt nauci. Nemo Poetam interpretaturus tam hoſpes eſſe debebat in lectione Poetarum, vt ignoraret illorum ſententiam fuiſſe, noctu Deos verſari in terra et hoc orbe noſtro inter homines, interdiu ſedes ſuperas colere. Stat. I. Sylu. 1.

— — *Huc ſub nocte ſilenti*
Cum ſuperis terrena placent, tua turba relicto
Labetur coelo.

Quintil. declamat. X. *Quotieſcumque domus fuerat grato ſopore proſtrata, aderat ille, quales humanis ſe offerunt oculis propitii Dii, quale laetiſſimum numen eſt cum ſe patitur videre. Sicut omnis religio templorum, omnis religio lucorum, cum tacuere mortalia, et profani procul, errare ſedibus totis, ſolitudine frui, et de ſuis dicitur exire ſimulacris: ita iuuenis meus noctibus totis agebat filium, et paterna domo ac penatibus ſuis fruebatur placidus et mitis, et matri propitius, vt numen et Deus delabi ſyderibus, et venire de liquido puroque aëre videbatur.* Sic legendus hic locus, et diſtinguendus. Vulgo male habet. Hinc pleraeque ἐπιφάνειαι non ſolum apud gentiles, ſed etiam in ſacris libris noctu dicuntur factae.

v. 732. Εὐερκέος αὐλῆς] Αὐλὴ non eſt atrium, vt Interpretes exiſtimant; ſed caula. vti fere ſemper antiquiſſimis Scriptoribus αὐλαὶ ſunt manſiones ὑπαίθρου, in quibus oues, caprae et alia animalia minora ſtabulabantur. Pollux lib. I. ἃ μὲν δὴ βόες ἴσανται βάσαθμα, βαυλία, βησάσεις. ἃ δὲ αἱ ὄϊς καὶ αἶγες, αὐλὴ καὶ σηκός. Apollon. Argon. I. 575. et 1173. ac ſaepe apud Homerum. Quoniam vero ſub dio erant, inde αὐλίζειν et ἀγραυλεῖν eſt ſub dio agere. In Theog. v. 26. ποιμένες ἄγραυλοι, ſunt paſtores *ſub dio agentes*, non, vt Interpretes, *in agris pernoctantes*. Quem errorem quoque B. Lucae Interpretes errarunt, in capite ſecundo; ſed quem dudum caſtigauit Is. Caſaubonus.

v. 733.

v. 733. Μηδ' αἰδοίᾳ γυνῇ πεπαλαγμένος] Immerito Proclus hic Heſiodum exagitat, quaſi in nimis exilibus tradendis verſetur, et de rebus leuibus praecepta praeſcribat, dum verba in propria notione accipit. Sed Heſiodi verba ſunt μυστικώτερα. Hoc autem vult a concubitu etiam legitimo non rem ſacram eſſe faciendam, ne domi quidem, nedum in publico, ni ante lauto et luſtrato corpore. Tibullus:

— — *diſcedas ab aris*
Cui tulit heſterna gaudia nocte Venus.

Hinc ſolebant ſe purificare. Suet. Aug. 94. de Attia Auguſti matre, quae cum dracone in templo viſa ſibi eſt volutari: *expergefacta quaſi ex concubitu mariti ſeſe purificauit.* Quin et alia negotia ſuſcipere non licebat iis qui propter dormierant, niſi antea eſſent luſtrati. Columell. XII, 4. de piſtoribus, coçis, cellariis. *His omnibus placuit eum qui rerum harum officium ſuſceperit, caſtum eſſe continentemque oportere, quoniam totum in eo ſit, ne contrectarentur pocula, vel cibi, niſi aut ab impube, aut certe abſtinentiſſimo rebus Venereis: quibus ſi fuerit operatus, vel vir vel foemina, debere eos flumine aut perenni aqua priuſquam penora contingant ablui. Propter quod his neceſſarium eſt pueri vel virginis miniſterium, per quos promantur, quae vſus poſtulat.* Nec Chriſtianis olim licebat ſtatim ſacris operari, ſi cum vxoribus conſuerant. Gregorius M. reſponſ. ad Quaeſt. X. Aug. Epiſcop. Ang. *Vir cum propria coniuge dormiens intrare Eccleſiam non debet, ſed neque lotus intrare ſtatim debet.* Paullo poſt: *Et quamuis de hac re diuerſae hominum nationes diuerſa ſentiant atque cuſtodire videantur, Romanorum tamen ſemper ab antiquioribus vſus fuit poſt admixtionem propriae coniugis et lauacri purificationem ab ingreſſu Eccleſiae paulatim reuerenter abſtinere.* Sed quanto rectius ſapiens illa foemina, cum conſuleretur, quando poſt concubitum liceret myſteriis intereſſe, reſpondit; ſi cum tua vxore rem habuiſti, ſtatim, ſi cum aliena numquam.

v. 735. Μηδ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου] Τάφος hic non eſt buſtum, ſepulcrum, vt rurſus male Interpretes, ſed περιδειπνόν, ſilicernium, coena funebris, quae opponitur δαιτὶ θεῶν, hoc eſt conuiuio quod celebratur die feſto, aut poſt ſollemne ſacrificium. Nullum enim ſacrificium ſine epulis. Heſych. Τάφος τὸ γινόμενον περιδειπνον ἐπὶ τῇ τῶν κατεχομένων τιμῇ. *Τάφος eſt conuiuium quod celebratur in mortuorum honorem.* Homer. Iliad. ψ. v. 29.

Αὐτὰρ ὁ τοῖσι τάφον μενοεικέα δαίνυ.

ſed ille his funebres epulas lautas inſtruxit. Ab hac ferali coena redeuntes vetat Poeta laboris operam dare malo ominis cauſa,

ſa, quia, vt puto, vana ſuperſtitione capti credebant minime vitales futuros, qui ex hac μίξει procrearentur. Hinc vocat δυσφήμους, et quia Graeci et Romani ſtatuebant omnia feralia polluere propterea purgabantur ab exequiis redeuntes. Feſtus: *Funus proſecuti redeuntes ignem ſupergrediebantur aqua aſperſi: quod purgationis genus vocabant ſuffitionem.*

v. 748. Ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέπτων] *Ab ollis nondum dedicatis.* Sic verte. Χυτρόποδες enim χύτραι, vt Proclus aliique monent. Alioqui ſunt ἑσχάραι τῶν μαγείρων, foculi ſine ſint fixi, ſive mobiles, qui carbonibus implebantur et quibus imponebantur ollae, quae et λάσανα dicuntur et ἀνθράκια. Heſych. Ἀνθράκιον τὸ μικρὸν τετράποδιον, καὶ λίθος τίμιος ὁ ἐν δακτυλίῳ, καὶ χυτροπόδιον, καὶ πᾶσα μικρὰ κάμινος. Sic ſcribendus hic locus. ſine ſenſu vulgo legitur et laudatur a viris Graece doctiſſimis χυτροπώλιον. Pollux X, 24. Χυτρόποδας ἔξι μὲν καὶ λάσανα πεπλημένον εὑρεῖν, ὡς Διοκλῆς ἐν Μελίσσαις. Ἀπὸ λασάνων θερμὴν ἀφαιρήσω. Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῶν Ἱππώνακτος ἰάμβων εὕρηται χυτροπόδιον. ὥσπερ καὶ παρ' Ἡσιόδῳ.

Μὴ δ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέπτων ἀνελέντα.

Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἑτέρου τι δηλοῖ. ὅταν δὲ Δίφιλος ἐν ἐπιπλήρῳ λέγῃ, Χύτρον μέγαν παρὰ τῆς μαγείρας. δηλονότι τὴν χύτραν λέγει, ἀλλ' οὐ τὸν χυτρόποδα. Paucis interiectis: Χυτρόποδα καί πᾳ καὶ ἀνθράκιον εἶπεν, Ἀλέξιδος εἰπόντος ἐν Λημνίᾳ· Καὶ μὴν πάρεῃ μὲν ἀνθράκιον ἐν μέσῳ σείσων τε κυάμων μέσος· Καὶ γὰρ ὁ σείσων ἀγγεῖον ᾧ κυάμους, ἢ ἄλλό τι τοιοῦτον ἐνέφηνεν. Καὶ μὴν ἑσχάραν εἶπεν ἂν τὸ ἀνθράκιον τοῦτο καὶ ἑσχάριον. Ἀριστοφάνης ἐν ταγηνιστῶν εἰπόντος ἑσχάρια. ὁ δὲ Στρατεὺς ἐν Ψυχαστῇ. Πῶς ἂν κομίσειέ μοι τὶς θυμελωπῶν μεσὴν ἑσχάραν. Appoſui pluſcula verba, quia ex illis diſcimus quid fuerit χυτρόπους, λάσανα, ἀνθράκιον, quod video ignorari. Plerique enim putant eſſe *trullam*, vt P. Septimius Florens, vir elegantiſſimus, in Ariſtophanis εἰρήνῃ, qui hos verſus

— — ἐντεῦθα γὰρ
Πρὸ τοῦ πολέμου τὰ λάσανα τῇ βουλῇ ποτ' ἦν,

ſic interpretatur:

— — *ante bellum hic ſcilicet*
Trullae ſtetere in gratiam Senatus.

Cum non ſint trullae, ſed foci ad quos carnes coquebantur Senatui poſt ſacrificia. Vide ibi antiqua ſcholia. χυτρόποδες autem ſunt ipſae χύτραι συνεκδοχικῶς, vt *templa lapidata* apud Sueton. Calig. 6. non ſunt grandine icta, vt exponit vir plurimae lectionis C. Barthius in Aduerſariis, ſed Dii lapidibus

bus impetiti. Veteres autem nullis vasis solebant ante vti ad cibum potumque capiendum, nisi ante lustrata essent libatione ex iis Diis facta. Proclus ad hunc locum ἀπὸ χύτρας μὴ πρῶτον φάγῃς πρὶν σπείσῃς ἐξ αὐτῶν τοῖς θεοῖς. *Ex ollis non ante cibum capias, quam ex iis Diis libaueris.* Sic patinam dedicat Vitellius apud Suetonium: *Hanc quoque* (*coenam*) *superauit ipse dedicatione patinae, quam ob immensam magnitudinem clypeum Mineruae* Αἰγίδα πολιάχῳ *dictitabat.* Hoc Latinis proprie est imbuere, quia tum vasa illa imbuebant vino quod Diis libabant. Inde postea *imbuere* de omnibus rebus, quae primo vsui nostro accommodantur. Catullus de Argo naue: *Illa rudem cursu prima imbuit Amphitriten.* Etiam de ipsis hominibus dicitur: Florus II, 3. *Cottidiani et domestici hostes tyrocinia militum imbuebant.* Tacit. I. ann. 36. *Imbutasque praeda manus in direptionem Galliarum erupturas.* Id. III. Hist. 15. *Vt ciuili praeda miles imbueretur.*

v. 750. Μηδ' ἐπ' ἀνιπνήτοισι καθίζειν] Recte ἀνίπτα Veteres exposuerunt τάφας. In bustis enim stare, sedere, imo busta videre habebatur pro diro et infausto omine. Quam superstitionem gentilium deridet Theodoretus sermone VII. θεραπευτικῆς ἕλλην. Μῦσος ὑπολαμβάνετε τὸ πελάζειν τοῖς τάφοις. *Nefas habetis accedere ad sepulcra.* De his multa viri doctissimi notarunt ad Theophrasti characteres.

CAPVT XVI.

Vulgatus index Ἡμέραι expunctus. Fausti dies et infausti, sicut et horae in fastis notatae. Commoda sydera. A Ioue omnes dies. Hesiodus emendatus ter. Πεπυκασμένος. Antiqua lectio Poetae vindicata. Τετελεσμένον ἦμαρ. Quaternarii numeri sanctitas. Φύσις αἰόλα, Παναίολος. Nicomachus Gerasenus et Anonymus antiquus Scriptor correctus et explicatus. Hesiodo lux. Orcus. Ὅρκος sepulcrum. Menandro medicina. Orcus periurii vindex. Virgilius defensus. Hesiodus denuo correctus. Μεταδόπιοι.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ ΗΜΕΡΑΙ] Nec hic index in Vossii codicibus, nec in Gudii Proclo est. Quin nec vllum distinctionis vestigium apparet. In nonnullis tamen libris recentioribus titulum istum exstare viri docti monuerunt, in Veteribus vero non conspici, a quorum auctoritate nobis discedere religio est.

v. 565.

v. 765. Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν] Veteres, vt etiam nunc ſuperſtitioſi homines, alios dies fauſtos, alios infauſtos ac inauſpicatos ad aliquod opus inchoandum ducebant, quos vocabant ἀποφράδας, ἀπαισίους, Latini *Aegyptios*, *ominales*, *religioſos*, *incommodos* (ſicut contra ea *commoda ſydera* ſunt fauſta. Propert. II, el. 26. *Quaeritis et coelo Phoenicum inuenta ſereno Quae ſit ſtella homini commoda, quaeque mala.* Eodem modo Graecis ἡμέραι ἐπιτήδειοι, et ἀνεπιτήδειοι) qui in veterum faſtis erant notati vt ſemper cognoſci poſſint ab aliquid aggreſſuris, felix ne eſſet ille dies, nec ne. Petronius narrat in triclinio Trimalcionis duas tabulas fuiſſe in vtroque poſte defixas, quarum altera *lunae curſum, ſtellarumque ſeptem imagines pictas*, (ſc. habebat) *et qui dies boni, quique incommodi eſſent, diſtinguente bulla notabantur.* Non vero dies tantum ſed et horae aliae fauſtae habebantur, aliae infauſtae. Quod et Proclus obſeruauit addens Diis dicatum eſſe meridiem, Heroïbus vero tempus pomeridianum, ideoque eſſe inauſpicatum: auſpicatiſſimum vero matutinum et veſpertinum. Hinc ſuperſtitioſi nihil auſpicabantur, nulli ſe accingebant operi, niſi inſpectis ephemeridibus, ex quibus capiebatur dies et hora fauſta. Iuuen. Sat. VI. v. 576.

Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
Sumitur ex libro: ſi prurit frictus ocelli
Angulus, inſpecta geneſi collyria poſcit, etc.

Haec ſuperſtitio primum ab Aegyptiis profecta, vnde dies *Aegyptiaci* dicuntur. Auguſtinus in epiſtolam ad Galatas; *Iam vero ne aliquid inchoëtur aut aedificiorum, aut eiuſmodi quorumlibet operum diebus, quos Aegyptiacos vocant, ſaepe etiam nos monere non dubitant.* Damnati ſunt a Conciliis et Patribus primae Eccleſiae. Merito. Nec tamen noſtrorum faſtorum auctores ab hac ridicula gentilium opinione poſſunt deduci. Tam difficulter inueteratae opiniones et errores eradicantur. Heſiodus autem felicitatis dierum et infelicitatis cauſas tribuit Ioui.

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος εὖ κατὰ μοῖραν.
Dies vero ex Ioue obſeruans vt decet. Et paullo poſt:

Αἱ δὲ γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διὸς παρὰ μητιόεντος.
Dies enim ſunt a Ioue ſapiente. Vbi male Interpretes: *hae enim dies.* Omnes dies ſunt a Ioue. Noſter iterum:

Ὅσσαι γὰρ νύκτες τε καὶ ἡμέραι ἐκ Διός εἰσι.
Quotquot noctes ac dies a Ioue ſunt. Vt mirer doctos viros hic tricari. Superius in ἔργοις v. 564.

Εὖτ' ἂν δ' ἐξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα.

Cum

Cum autem ſexaginta poſt brumam hybernos dies Iupiter exegerit. Homerus:

Τοῖος γὰρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγῃσι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Talis eſt hominum terreſtrium mens
Qualem diem inducit pater deorum et hominum.

Sic enim antiquiſſimos accepiſſe hos verſus teſtantur Euſtathius et Sextus Empiricus lib. V. aduerſus Mathematicos, qui Chaldaeorum opiniones explodit. Vide et viri praeſtantiſſimi et magnae eruditionis Merici Caſauboni, magni parentis dignissimi filii diſſertationem de hoc Homeri loco, aeternum monumentum amicitiae, quae inter nos intercedit.

v. 766. Τριηκάδα μηνὸς] Τριηκὰς eſt vltima dies, ſiue trigeſima cuiuſuis menſis. Veteres olim ſingulos menſes credebant eſſe triginta dierum, quamuis id, ſi calculos ponas accurate, verum non ſit. Solon, teſte Plutarcho, hunc trigeſimum diem vocauit ἕνην καὶ νέαν, veterem et nouam, quia pars eius diei pertinebat ad lunam veterem, pars ad nouam. Vide quae hic notant Proclus, Moſchopulus, Tzetzes, et in primis Petauius in variis diſſertationibus ad Vranologium, Lib. IV, cap. 13.

v. 781. Σπέρματος ἄρξασθαι] MS. I. σπέρματα δάσασθαι, quod et in ſecundo habetur pro varia lectione. Metri cauſa legendum δάσσασθαι. Sed vulgatam non damno.

v. 783. Κέρη δ' ἐ σύμφορός ἐστιν] MS. I. ἀσύμφορος.

v. 785. Κέρῃ τε γενέσθαι] Nullus dubito quin omnes probaturi ſint MS. I. lectionem: κέρῃσι γενέσθαι. Sic quoque legendum verſu 794. κέρῃσι δέ τε τετρὰς. Vulgo inepte: κέρη δέ τε τετρὰς. In recentiſſimis editionibus cum iactura metri, κέρη δὲ τετρὰς.

v. 793. Ἰσόρρα φῶτα Γίνεσθαι. μέγα γάρ τε νόον πεπυκασμένος ἐστὶν] MS. I. γείνασθαι. MS. II. μάλα. Sic et Palatinos codices legiſſe teſtatur Commelinus, quibus adſtipulantur editiones Baſileenſes Iſingrini et Oporini, quas ſequor. Ibidem male nonnulli ſcribunt πεπυμένος. πεπυκασμένος enim Graecis dicitur homo prudens, et verſutus eadem ratione qua Latinis *callidus*, cuius ſcilicet animus ita rerum vſu occalluit, vt falli facile non poſſit. Phaedro *retorridi* dicuntur. Hoc vero ſine praeclaris ingenii dotibus conſequi nemo poteſt, etſi a primis annis in luce fori et hominum fuerit verſatus.

v. 797. Πεφύλαξο δὲ θυμῷ τετραδ' ἀλεύασθαι] Hos tres verſus ineptiſſime et imperitiſſime verterunt Interpretes: *cautus vero eſto animo vt quartum vites deſinentis et inchoati menſis, doloribus conficiendo animo, valde haec accommoda eſt dies.*

dies. Nihil poteſt fingi imperitius, nihil inſulſius. Miror viros eruditiſſimos, qui hunc Poetam ediderunt, iſtam inſcitiam non caſtigaſſe. Heſiodi vero haec mens eſt: *Teneto vero memoria quarto die vt vites ſinientis et inchoantis menſis doloribus conficere animum; valde haec ſacra eſt.* Vides ſententiam Poetae recta aduerſari Interpretum Latinorum verſioni. πεφύλαξο θυμῷ, vt ſuperius: ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο, *animo autem ſtudioſe omnia cuſtodi.* Τετελεσμένον ἦμαρ eſt ἱερὸν, vt apud Gregor. τελεῖν ἑορτὴν eſt feſtum celebrare. ἑορτὴ ἐπὶ Χριςῷ τελεμένη, feſtus dies Chriſto dicatus, qui celebratur in honorem Chriſti. Quis ignorat τελετὰς? Quarta vero ſinientis menſis eſt quarta et viceſima menſis dies; quarta vero inchoantis eſt quarta a kalendis. Apud Graecos enim in quolibet menſe tres erant quartae dies, τετάρτη ἱσαμένε, τετάρτη μεσοῦντος, τετάρτη φθίνοντος. Prima quarta, τετάρτη ἱσαμένε, eſt quarta a kalendis: ſecunda quarta τετάρτη μεσοῦντος eſt quarta poſt decimam: tertia quarta τετάρτη φθίνοντος eſt quarta poſt viceſimam. Sic etiam ſunt tres tertiae, quintae, ſextae, ſeptimae, octauae, nonae in ſingulo menſe. Paullo ante μέσσης τετράδος, *mediae quartae* meminit, quae eſt quarta decima, τετάρτη μεσοῦντος. Verſu 812. et ſequentibus tres nonae, ἐναάδες commemorantur. Et haec ſatis obuia, quae non notaſſem, niſi viderem eſſe qui neſciant qui per τετράδα φθίνοντος καὶ ἱσαμένε μηνὸς dies ſint intelligendi. Ceterum numerus quaternarius quam ſanctus fuerit antiquis, praecipue Pythagoreis, et quam vim ei tribuerint neminem paullo humaniorem fugit. Inter varia cognomina dictus etiam fuit Φύσις Αἴολος. Nicomachus Geraſenus in Ἀριθμητικῶν θεολογμένων libris: Ἡ δὲ τετρὰς πάλιν αὐτοῖς θαῦμα μέγιςον, ἄλλη θεὸς, etc. ἔςι γὰρ αὐτοῖς τῶν τε φυσικῶν ἀποτελεσμάτων πηγὴ καὶ κλειδοῦχος τῆς φύσεως, etc. ἀλλὰ καὶ αὐτὴ φύσις καὶ Αἰόλα. Vertit A. Schottus: *Quaternarius item magno ipſis eſt miraculo, nouus Deus* etc. *Fons ipſis eſt naturalium effectuum, atque naturae clauiger*, etc. *Imo natura ipſa eſt et varietas.* Sed num Αἰόλα eſt varietas? Meurſius in denario Pythagorico legit: Αἰόλε Φύσις ex Anonymo in Theolog. Arithmeticis: Αἰόλε Φύσιν καλωνόμαζον τὴν τετράδα τὸ ποικίλον ἐμφαίνοντες τῆς οἰκειότητος καὶ ὅτι ἄν ἄνευ ταύτης ἡ καθολικὴ διακόσμησις. διὸ καὶ κλειδοῦχόν τινα τῆς Φύσεως αὐτὴν παντα χῆ ἐπωνόμαζον. *Aeoli naturam appellabant quaternarium, varietatem proprietatis indicantes; et quod abſque eo non ſit vniuerſalis conſtitutio, vnde etiam clauigerum naturae quendam ipſum vndique cognominabant.* Sed quid eſt *Aeoli natura*? Aeolus Vulcaniarum Inſularum Rex

fuisse traditur, et coelestium motuum peritus, ideoque ventorum dominus. Quid vero ille ad naturam rerum omnium parentem? Recte se habet lectio Nicomachi, nisi quod copula sit exterenda, legendumque: ἀλλὰ γὰ αὐτὴ Φύσις αἰόλα. Dorica Dialecto, qua vtebantur Pythagorei et omnes magnae Graeciae incolae pro αἰόλη. Sic vice versa emendandus Anonymus ex Nicomacho, non contra. Αἴολος, et Παναίολος sunt Φύσεως propria epitheta. Ratio nemini potest esse obscura. Inscriptio antiqua apud Gruterum:

ΦΥΣΙΣ ΠΑΝΑΙΟΛΟΣ
ΠΑΝΤ. ΜΗΤ.

Fuit, qui me reprehendit, quod Nicomachum Gergasenum dixerim, vti vocatur apud Photium, praefatus nullos vnquam fuisse Gergasenos, sed eos dici Gerasenos. Verum si Photio non credit, credat Matthaeo, qui eos vocat, Cap. VIII. 28. *Gergesenos*. Nimirum eadem vrbs vocabatur Γέρασα, et Γέργεσα, incolae Geraseni, Gergaseni, et Gergeseni, quos etiam hoc nomine appellat Iosephus II. de Bello Iudaico 20.

v. 804. Ὅρκον τινυμένας] Interpp. *Periurium vindicantes*. Quis audiuit ὅρκον esse periurium? ὅρκον διαβαίνειν est iurisiurandi fidem violare, periurum fieri. Sed ὅρκος numquam simpliciter est periurium. Ceterum in MS. I. legitur: ὅρκον γεινόμενον. *Orcum natum*. Sane sic legisse videtur Virgilius: *quintam fuge: pallidus Orcus Eumenidesque satae*. Vbi Seruius: *Hesiodus Orcum quinta luna dicit natum*. Ex Celso quoque tradit Orcum esse iurisiurandi Deum, pallidum dictum quia iurantes trepidatione pallescant. Apud Orcum enim defunctas animas iurare, ne quid suos, quos in vita reliquerunt, contra fas admittant. Orcus Latinis est Pluto, summus inferorum Deus. Cic. in Verr. *Vt alter Orcus venisse Aernam, et non Proserpinam, sed ipsam Cererem rapuisse videatur*, hoc est, alter Pluto. Plaut. Poen. I, 130.

Quo die Orcus ab Acheronte mortuos amiserit.

Et sic Latini frequenter. Nonnullis tamen non Pluto, sed Charon Orcus est. Glossae Philoxeni: Orcus Χάρων. Quin et Silius Italicus Cerberum dicit Orcum.

Illatrat ieiunis faucibus Orcus
Armenti quondam custos immanis Iberi.

Vt Veteres videantur omnibus inferis tribuisse nomen Orci, quod a Graecis illos accepisse certum est, qui ὅρκον vocarunt sepulchrum, vt bene obseruat Maximus Scaliger ad Varronem ex Menandro:

Οὐ πώποτ' ἐζήλωσα πολυτελῆ νεκρόν.
Εἰς τὸν ἴσον ὅρκον τῷ σφόδ' ἔρχεται εὐτελής.

Num-

Numquam inuideo mortuo opulento, in simile sepulcrum venit etiam valde tenuis. Sic hic locus legitur; pro quo male substituit vir summus ὅρχον· recte tamen scripsit εὐτελὴς, cum aliter legeretur εὐτελῆ. Ὅρκον sane fuisse Deum inferorum patet ex hoc loco Hesiodi, qui illum coniungit cum Furiis, et natum dicit ab Eride in periurorum poenam. Vide et in Theog. v. 231. Sicut autem ἅδης, hoc est, Pluto, sic et ὅρκος inferorum Deus pro sepulchro ponitur. Ex lectione autem nostri codicis apparet Virgilium non esse hallucinatum, quod Salmasius in libro de annis climactericis contendit, cum scripsit Orcum natum esse quinto die. Sic enim inuenit in suis exemplaribus, vt legitur in primo Vossiano. In hoc tamen abit a sententia Hesiodi, quod illo die Erinnidas quoque natas canat; cum Hesiodus tantum dicat illas versari apud superos, ad vindicanda scelera flagitiosorum hominum. Sed forsan in hoc secutus est Orpheum, et Melampodem; qui et ipsi commodorum et incommodorum dierum ephemerides ediderunt cum illorum causis, vt Graeci Interpretes, qui illorum testimoniis saepe vtuntur, ostendunt.

v. 812. Ἐσθλὴ μὲν γὰρ τ' ἠδὲ φυτευσέμεν] MS. I. ἐσθλὴ μὲν γὰρ θ' ἥδε φυτευσέμεν. Bona siquidem est haec ad plantandum.

v. 818. Παῦροι δέ τ' ἀληθέα κικλήσκουσι] *Pauci veracem dicunt.* Inde Virgilius ait illum diem esse contrarium furtis. *Nona fugae melior contraria furtis.* Furibus enim fraudi est veritas. Hic est huius loci sensus, quem et Salmasius ὁ πάνυ vidit.

v. 820. Μέσση· παῦροι δ' αὖτε μετ' εἰκάδα] MS. I. μεσσήη· παῦροι δὲ μετ' εἰκάδα. quod placet. Subintelligendum autem hic ἴασι. Paullo ante νῆα πολυκληῖδα perperam vertunt *bene clauatam*, cum sit πολυκάθεδρος, in qua multa sunt sedilia remigum. Κληῖδες enim sunt transtra. v. 823. Μεταδρομοι sunt μεταξὺ πίπτουσαι, dies *intercidentes* qui inter fastos et infastos voluuntur. Vulgo *incerti* vertunt. δρπέω est πίπτω. Vnde Catadupa Ciceroni Nili catarractes dicitur, quod de altissima rupe praeceps cadat.

CAPVT XVII.

Λαοσσόος. Hesiodus emendatus et vindicatus. Ταυύσφυρος. Δῶρα Ἀφροδίτης. Πλεκτὰ ἄεμματα. In Hesiodo coniectura. Ὀχέειν ἄτην. Phaedrus emendatus. Ἔχειν, habere pro regere. Adamantinus. Obscurus locus Hesiodi et aliquot Homeri expositi. Κυάνεαι πτύχες. Πτύχες in scutis quid. Πτύχες montium iuga. Πολύπτυχος Ὄλυμπος. Ἐλαύνειν, διελαύνειν. Ducere.

ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ] Seruius ad XII. Aeneid. hunc librum laudat nomine Ἀσπιδοποιΐας. *Latinis*, inquit, *secundum Hesiodum in* Ἀσπιδοποιΐα *Vlyssis et Circes filius fuit.* Sed errat Seruius; Non in Ἀσπιδι sed in Theogonia hoc dicit Hesiodus. Et sic legendum videtur apud Seruium.

In Ἀσπιδι v. 3. Λαοσσόε] Ad bella concitantis, bellicosi. Hesych. Λαοσσόος, σεσα ἢ παρορμῶσα εἰς τὸν πόλεμον. Ὃ ἐστιν ἐπίθετον Ἀθήνας. Cur vertant *populorum dissipatoris* causam nullam video. De matre Alcmenae quae Herculem edidit diuersae sunt Veterum sententiae. Pelopis filiam fuisse consentiunt fere omnes. Hinc Hercules Pelopis pronepos dicitur in antiqua inscriptione. Diodorus Siculus illam vocat Eurymedam, Plutarchus Lysidicen, Apollodoro in Bibliotheca Anaxo Alcaei filia dicitur.

v. 9. Ἡ δ' ἠμὶ ὡς] Lege: ἡ δὲ.

v. 23. Τῷ δ' ἅμα ἰέμενοι] Diaconus legit *ἰέμενοι*, et interpretatur πορευόμενοι. Pessime meo iudicio. Ἰέμενοι πολέμοιο καὶ φυλόπιδος coniungenda esse vel puer videat.

v. 29. Ἀρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ] Cui persuadeas tironem Graecae linguae nescire ἀρῆς ἀλκτῆρα esse depulsatorem malorum, damnorum, calamitatum? Hinc Hercules appellatur ἀλεξίκακος. Interpretes tamen portentoso errore transtulerunt: *Martis depulsorem.* Inferius:

Θήκετο δ' ἀμφ' ὤμοισιν ἀρῆς ἀλκτῆρα σίδηρον.
Iniecit autem humeris malorum depulsatorem gladium.

v. 35. Ταυυσφύρα Ἠλεκτρυωνης] *Pulcra Electrionida* Ridicule Interpretes. *procera Electryonida.* quam paullo ante appellauerat εὐσφυρον, nunc dixit ταυύσφυρον. Hesych. ταυύσφυρος, ὀρθόσφυρος, εὔσφυρος, λεπτόσφυρος. quae pulcros et teneros talos habet, formosa. Sic apud eumdem: Ταναϋφὴς est λεπτοφυὴς, tenuiter textus. Ταναηκὲς Veteres exponunt εὐμῆκες. Ταυύτριχα, λεπτότριχα. Ταναὸς non solum est μακρὸς, sed et λεπτός.

v. 47. Τερπόμενος δώροισι πολυχρύσε] Nescio quid hic deliret Diaconus, qui haec verba accipit de Alcmena, asseuerans illam hic a Poëta dici Venerem, quia superius scripserit, eam omnes antecellere mulieres εἶδει καὶ μεγέθει, quae an sano homini in mentem possint venire dubito. Cui enim, praecipue qui Graecos Poëtas enarrandi partes sibi impossuit, potest latere δῶρα Ἀφροδίτης esse συνουσίαν, εὐνὴν, φιλότητα, *Concubitum*, *consuetudinem*?

v. 52. Βίην Ἡρακλείην] Inepte vertitur: *vim Herculeam*. Cum sit secundum peruulgatam et creberrimam Graecis Poëtis circumscriptionem, *ipse Hercules*. Inferius:

Ἐν μέσσῳ δὲ δράκοντος ἦν φόβος, ὅτι φατεινός.

In medio autem draco erat terribilis. Homerus Iliad. β. v. 387.

Εἰ μὴ νὺξ ἐλθοῦσα διακρίνει μένος ἀνδρῶν.

Donec non irruens dirimat viros, vbi ridicule Interpres, *robur virorum*. Vbi Interpretes denuo: *draconis horror*. Imitatus est Horatius:

Perrupit Acheronta Herculeus labor,

hoc est Hercules, vt apud eumdem *Catonis virtus* est Cato: *Narratur et prisca Catonis virtus saepe incaluisse mero*.

v. 63. Πλεκτοῖσιν ὄφ' ἅρμασι] Inferius v. 309. ἅρματα κολλήσντα, v. 307. εὐπλεκεῖς δίφρους, hoc est, currus ex lignis contextos, compactos. πλέκειν de curribus, vt apud Latinos *texere* de nauibus. Claud. *Quae sylua carinas texuit*. Propert. III, 5, 41.

Ite, rates curuas et leti texite causas.

Vt pulcre et verissime emendauit Gronouius ὁ πάνυ in Obseruationibus. Eustathius ad Iliad. Θ. p. 602. Δίφρον παμφαίνων, καθ' ὃ δηλαδὴ μέρος ἐ πέπλεκται. Ἄλλως γὰρ εὐπλεκτα καὶ εὐπλεκεῖς λέγονται. Vide eumdem ad Iliad. Ψ. Texebantur autem currus ex viminibus, vt multis docet Schefferus lib. I. de re vehiculari c. 3.

v. 93. Ἣν ἄτην ἀέχων] *Culpam suam lugens*, non *noxam*, vt vulgus Interpretum. Existimo autem legendum ὀχέων, culpam suam ferens, hoc est, luens. Homer. Iliad. Φ. 300.

Ὃ δὲ φρεσὶν ἧσιν ἀασθεὶς
Ἤιεν, ἣν ἄτην ὀχέων ἀεσιφρονι θυμῷ.

Hic vero mente sua captus iuit, suam culpam luens stolido animo. Quod loquendi genus etiam Hebraeis frequens, vt in illo, *filius non portet delicta patris*, hoc est, *non luat*.

v. 95. Ἀλλὰ σὺ θᾶσσον ἔχ' ἡνία φοινικόεντα ἵππων ὠκυπόδων] Hoc, equos rege frenis. Hoc Phaedro est, *ora contine frenis spumantibus*. Lib. III, fab. 6.

Sed iſtum timeo ſella qui prima ſedens
Iugum flagello temperat lentum mea,
Et ora frenis continet ſpumantibus.

Sic legendum eſſe ante quadraginta annos vidi, et probaui Gronouio. Horatio eſt *ora frenis temperare.* Lib. I. carm. 7.

Gallica nec lupatis temperet ora frenis.

Vbi Scholiaſtes meus ineditus: *Gallica pro Gallicarum equarum ora.* Ouid. *ſpumantia ora coërcere,* VI. Metam.

— — dum flectit in orbem
Quadrupedes curſus, ſpumantiaque ora coërcet.

Id. V. Metam.

— — Dea fortilis angues
Curribus admouit, freniſque coërcuit ora.

Id. epiſt. Phaedrae:

Saepe iuuat verſare leues in puluere currus,
Torquentem frenis ora ſequacis equi.

Seneca Hippolyto v. 1002.

Celſos ſonipedes ocyus ſubigit iugo
Et ora frenis domita ſubſtrictis ligat.

Manil. Lib. V.

Stare leui curru moderantem quattuor ora,
Spumigeris frenata lupis, et flectere equorum
Praeualidas vires.

v. 103. Ἡθεῖε] Male in multis editionibus legitur ἦ θεῖε. In aliis ὦ θεῖε, et ſic legit Ioannes Diaconus. Sed nihil muta. compellabant Senióres. Vide Scholiaſten Homeri ad dictum locum et Apollonii Rhodii ad Lib. III, v. 52. Homerus Iliad. ζ. v. 518.

Ἡθεῖ᾽ ἦ μάλα δή σε χολὴ ἐσσυμένον κατερύκω.
Venerande, certe te iam valde properantem detineo.

v. 104. Ταύρεος Ἐννοσίγαιος] Non alia ratione Neptunus dicitur ταύρεος, vti et Oceanus apud Euripidem in Oreſte: Ἣ πόντος Ὠκεανὸς ὃν ταυρόκρανος ἀγκάλαις ἑλίσσων, κυκλοῖ χθόνα. *Aut Pontum quem Oceanus Taurinum caput habens Deuoluens vluis circuit terram:* quam eius filii, fluuii, nimirum propter violentiam, et ſtrepitum. Feſtus: *Taurorum ſpecie ſimulacra fluminum, id eſt, cum cornibus quod ſunt aeracia vt tauri.* Virgil. IV. Georg. 371.

Et gemina auratus taurino cornua vultu
Eridanus: qua non alius per pinguia culta
In mare purpureum violentior influit amnis.

Horatius: lib. IV. carm. ode 14. v. 25.

Sed tauriformis voluitur Aufidus,
Qui regna Dauni praefluit Appuli
Cum ſaeuit.

Strabo

Strabo lib. X. de Acheloo: *Οἱ δὲ εἰκάζοντες ἐξ αὐτῶν τἀληθὲς, ταύρῳ μὲν ἐοικότα λέγεσθαι τὸν Ἀχελῷον φασὶ, καθάπερ καὶ τὰς ἄλλας ποταμοὺς, ἀπό τε τῶν ἤχων, καὶ τῶν κατὰ τὰ ῥεῖθρα καμπῶν ἃς καλοῦσι κέρατα. Qui autem ex fabulis verum colligunt, tauro similem forma Acheloum aiunt, vt et alios fluuios, ob strepitus et flexus alueorum, qui cornua dicuntur.* Vide et Aelian. Var. Hist. II, 32. Sic et in antiquis nummis fluuii forma bouis exprimuntur, vt pridem docuit vir doctrina et iudicio magnus Antonius Augustinus in Dialogis.

v. 105. *Ὃς Θήβης κρήδεμνον ἔχει*] Interpretes vertunt: *qui Thebarum moenia tenet.* Nec improbo. ἔχει tamen poterat etiam verti, *habet.* Nam habere Latinis aeque vt Graecis ἔχειν dicuntur loca, qui illa possident, et gubernant, qui illis praesunt. Iustin. XII, 4. *Terras inter amnes Hydaspen et Indum Taxiles habebat.* Flor. IV, 2. *Siciliam et Sardiniam antiquae pignora per legatos habuit.* Tacitus II. annal. 20. *Festinare et ingerere vt prouincias et legiones solus habeat.* Sic et homines et Dii dicuntur haberi ab iis, sub quorum potestate et ditione sunt. Ouid. I. Metam. v. 196.

Cum mihi qui fulmen, qui vos habeoque regoque,
Struxerit insidias.

v. 116. *Θυμῷ γηθήσας*] Nonnulli codices legunt non male: *μύθῳ γηθήσας.*

v. 136. *Κυανέην εὔτιτον ἔθηκε Δαιδαλέην ἀδάμαντος*] Diaconus contendit *ἀδάμαντα* hic non esse lapidem, sed σίδηρον. Hunc sequuntur Latini Interpretes. Sed quis tam hospes est in Veterum Scriptis, cui lateat adamantina Graecis et Latinis dici omnia quae valde dura sunt et firma? Sic Horatius Martiae tribuit *adamantinam tunicam.* Ouid. IV. Metam. de sedibus inferorum:

Carceris aere fores clausas adamante sedebant.

hoc est, obicibus et postibus firmissimis. Sexcenta apud Poëtas exempla facile inuenies.

v. 143. *Κυάνεαι δὲ διὰ πτύχες ἠλήλαντο*] Interpretes insciti ssime: *caeruleis plicis fulgorem intersecantibus.* Verte: *caeruleae laminae erant ductae.* Κυάνεαι πτύχες, sunt caeruleae laminae, vt apud Homerum θώρηκος κυάνου, caerulea lorica. Πτύχες sunt laminae, tabulae, plagulae, coria ex quibus scuta conficiebantur. Etymolog. M. exponit τὰ διάφορα, ἐπαλλήλως ἐλάσματα. Ex pluribus enim plagulis, pellibus textis, tabulis, pro materiae diuersitate, conficiebantur clypei Graecorum, sicut et scuta Romanorum. Vnde vult Varro scutum dici a secando, quasi secatum. Quamuis autem in ve-

riuerbio labatur Togatorum doctiſſimus, eſt enim ſcutum a σκῦτος, quia pellibus obducebatur, oſtendit tamen Veterum ſcuta ex variis partibus fuiſſe compacta. Liquidiſſime Homerus Iliad. H, v, 248.

Ἐξ δὲ διὰ πτύχας ἦλθε δαΐζων χαλκὸς ἀτειρὴς
Ἐν τῇ ἑβδομάτῃ ῥινῷ σχέτο.

Ceterum ſex per plagulas penetrauit findens haſta, in ſeptima autem pelle haeſit. Aiacis clypeus erat ἑπταβόειος, ſingula pellis conſtituebat πτύχα, ſiue plagulam. Iliad. Τ, in deſcriptione ſcuti Achillis:

Ἀλλὰ δύω μὲν ἔλασσε διὰ πτύχας, αἱ δ' ἄρ' ἔτι τρεῖς
Ἦσαν· ἐπεὶ πέντε πτύχας ἤλασε Κυλλοποδίων
Τὰς δύο χαλκείας, δύο δ' ἔνδοθι κασσιτέροιο
Τὴν δὲ μίαν χρυσῆν.

Sed duas quidem adegit per plagulas, hae autem adhuc tres erant. Quoniam quinque plagulas Vulcanus duxerat, duas aereas, duasque intus ſtanni: Vnam vero auream. In quibus locis ineptiſſime Interpretes πτύχας vertunt plicas, vt in pluribus aliis. Polybius in deſcriptione ſcuti Romanorum σανιδώματα appellat, lib. VI. Ἐκ διπλῆς σανιδώματος, ταυροκόλλῃ πεπηγὼς ὀθονίῳ μετὰ δὲ ταῦτα μοσχείῳ δέρματι περιείληπται. *Scutum e duplici tabulato glutine taurino eſt compactum: extrema ſuperficies lineo; deinde vitulino corio circumegitur.* Nicetas Choniata lib. I. rerum Iſaaci Angeli in deſcriptione thoracis ex lineo coactili ſaepius aut decies in ſe complicato συμπτύγματα dicit, quae Poetae Veteres πτύχας. Αὐτὸς μέν τοι ὁ Κόῤῥαδος ἄνευ θυρεοῦ τηνικαῦτα διηγωνίζετο, ἐκ δὲ λίνου πεποιημένον ὕφασμα οἴνῳ αὐχηρῷ ἱκανῶς ἡλισμένῳ διάβροχον πολλάκις περιπτυχθὲν δίκην θώρακος ἐνεδύετο. ἐς τοσοῦτον δ' ἦν ἀντίτυπὲς ἅλσι καὶ οἴνῳ συμπιληθὲν, ὡς καὶ βέλος εἶναι παντὸς σεγανώτερον, ἠριθμεῖντο δ' εἰς ὀκτωκαίδεκα καὶ πλείω ὑφάσματος συμπτύγματα. *Ipſe Conradus ſine ſcuto tunc dimicabat: ſed pro lorica textum quoddam geſtabat e lino factum, vino auſtero probe ſalito macèratum, ſaepius replicatum: quod quidem ſale et vino coactum adeo firmum aduerſus ictum erat, vt penetrari a nullo telo poſſet. Erant autem huius texti plagellae octodecim et eo plures.* Propter eamdem rationem tabulae quoque ex quibus fores compingebantur πτύχες dicuntur. Pollux Onomaſt. IX. 5. πτύχες ſunt etiam pugillarium tabulae, ſiue ſint eburneae, ſiue ligneae, ſiue aureae. Hinc δίπτυχον, τρίπτυχον, πολύπτυχον. Nec

longe

longe inde discedit quod pro iugis montium πτύχες ponuntur. Apollon. Rhod. III, 101.

Βῆ ῥ' ἴμεν Οὐλύμποιο κατὰ πτύχας.
Iuit per iuga Olympi.

Vbi ridicule Interpres nouissimus *valles* exponit. Iugis montes connectuntur. Hinc nostro in Theogon. v. 113. πολύπτυχος Ὄλυμπος est multa iuga habens. Inepte Interpretes: *coelum multis sphaeris implicitum.* Vide Eustath. ad Iliad. Θ. p. 610. vbi varias de huius vocis notione et origine sententias tradit. Ἐλαύνειν vero et διελαύνειν sunt propria in hac re verba. Homerus in loco superius laudato: ἐπεὶ πέντε πτύχας ἤλασε Κυλλοποδίων. *Quoniam quinque laminas duxit Vulcanus.* Idem alio loco: ἣν ἄρα χαλκεὺς ἤλασε, *quam faber aerarius fecit.* Ἐλαύνειν σίδηρον χρυσόν, ferrum, aurum dicere, proprie dicuntur fabri aurarii et aerarii. Hinc ἐλάσματα sunt laminae ductiles. Eustath. ad d. l. πέντε πτύχας ἤλασε. εἴρηται τοῦτο μὲν κατὰ τέχνην χαλκευτικήν. *dicitur hoc quidem secundum artem fabrorum aerariorum.* Est enim proprium χαλκέργων verbum. Herodot. I, 68. Ἐλθὼν ἐς χαλκήϊον ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον. *Cum veniisset in officinam aerariam videns ferrum duci.* Idem I, 50. Καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ ἐξήλαυνε. *Immensam vim auri liquefecit, ex quo dimidiatos lateres duxit.* Noster inferius in Theogon. 725.

Τὸν περὶ χάλκεον ἕρκος ἐλήλαται.

Quem circa ferreum sepium ductum est. Apollon. Rhod. Argonaut. II, 231.

Οὐδ' εἰ οἱ ἀδάμαντος ἐληλαμένον κέαρ εἴη.

Ne si cor ei sit ex adamante ductum. Ἐλαύνειν Latinis est ducere. Horatius de Alexandri aerea statua: *Ne quis se duceres aere.* Πτύχες recte etiam verti possunt tabulae, quamuis sint ferreae, aut coriaceae, aut ex alia materia. Sic apud Tertull. de pallio eadem tralatione plicae longae in toga dicuntur *tabulae togae*, quod similes sint tabulis.

CAPVT XVIII.

Λευκὰ ϑέοντες. Ἄπλητος. In Hesiodo menda exemta. Eidem lux. Ἀμφὶ Καινέα, et similes locutiones. Τιταρήσιος. Ἀγελαίη Ἀθηνᾶ. Μάχην κορύσσειν. Danielis Heinsii elegantissima emendatio asserta. Iuuenali lux. Rumpere auditorium. Hesiodus distinctione adiutus, Πάνεφθος κασσίτερος, Κίβισις. Τιταίνειν. Χλωρὸς est ὠχρὸς. ἐπὶ χλωρὸν ἀδάμαντος βαίνειν. Leues in hastis. Et similes locutiones.

v. 146. Ὀδόντων λευκὰ ϑεόντων] Peruenustum loquendi genus est pro ὀδόντων λευκῶν. Antiqua inscriptio in consecrationem templi in agro Herodis Attici, ποίη χλωρὰ ϑέουσα, herba viridis, quod olim obseruauit Salmasius, et ante eum Dauid Hoeschelius in epistola ad Meursium scripta, quae penes me est. Simile loquendi genus apud Aratum, λεπτὰ φάεσσι χηλαί. vertit Cicero: *obscuro corpore chelae.*

v. 147. Ὀδόντες ἄπλητοι] *Dentes magni.* Hesych. Ἄπλητον, ἀπρόσιτον, ἀχώρισον, μέγα. Interpretes pessime: *dentes inaccessi.* Vt et v. 230. Γοργόνες ἄπλητοι, sunt terribiles. In Theog. v. 151. Χεῖρες ἄπλατοι *manus magnae, terribiles.* Sophocles: Aiace flagellifero v. 256. Τὸν ἄπλατος ἔχει. *Hunc furor magnus tenet.* Nam sic legitur in editionibus antiquis. Recentiores Stephaniana, Plantiniana, vt et Graecus Interpres scribunt, ἄπλαστος vt significet furorem seu insaniam veram, hoc est, magnam.

v. 155. Ἐν δ' ὅμαδός τε, Φόβος τ' Ἀνδροκτασίη τε δεδήει] Legendum: ἀνδροκτασίη τ' ἐδεδήει. Vertendum vero: *In eo tumultus, terror, et homicidium ardebant* scilicet ira, indignatione, dimicandi libidine.

v. 171. Οὐδέτεροι τρεέτην] Legendum ἐδ' ἕτεροι.

v. 179. Καινέα τ' ἀμφὶ ἄνακτα, Δρύαντά τε] Hi omnes accusatiui ab hoc versu vsque ad 183. exponendi sunt per nominatiuos, *Caeneus Rex, Pirithous*, etc. quod satis indicat versus, qui iis subiicitur:

Ἀργύρεοι, χρύσεια περὶ χροῒ τεύχε' ἔχοντες.

Latinos Interpretes fugit elegantissimum istud dicendi genus, οἱ ἀμφὶ Πλάτωνα, pro Πλάτων, de quo superius egimus. Poeta omisit articulum.

v. 181. Τιταρήσιον] Notat Diaconus hunc Lapitham nomen accepisse a loco quem coluerit. Is est fluuius Thessaliae. Suidas:

Suidas: Τιταρήσιος ποταμὸς Θεσσαλίας. Sed et eius accolae eodem nomine fruebantur. Stephanus de Vrbibus: Τιτταρήσιος ποταμὸς Θεσσαλίας. τὸ ἐθνικὸν ὁμοφώνως Τιταρήσιος. Stulte ὄζος Ἄρηος vertitur *natus Martis*. cur non: *filius Martis*? Sic autem omnes dici πολεμικὲς ἄνδρας qui Homerum, parentem omnis doctrinae et elegantiae legerunt, non possunt nescire. Apud eumdem eodem sensu: υἷες Ἄρηος.

v. 185. Ἄσβολον οἰωνιστὴν] Ouidio XII. Metamorph. dicitur Astylos:

Quique suis frustra bellum dissuaserat augur
Astylos.

v. 196. Ἰεμένων τε] *Ruentium*. non: *festinantium*. nisi forsan legendum: θ' ἰεμένων τε auidorum scilicet pugnae.

v. 197. Ἀγελείη τριτογένεια] Caue vertas, *praedatrix Tritogenia*, cum Interpretibus. Retinendum Graecum epitheton *Agelea*, qua significatur bellicosa Minerua. Suidas: Ἀγελείη ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ ἀπὸ τὲ ἄγειν λείαν, τυτέστι, στρατιωτική. Noster infer. Theog. v. 318. Homerus Iliad. δ. v. 178.

Πρώτη δὲ Διὸς θυγάτηρ Ἀγελαίη.

Prima Iouis filia Agelaea. vbi aeque inepte Interpretes: *praedatrix*. vide ibi Eustath. scholia Didymi et Etymolog. Magnum.

v. 198. Μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν] Quid est, *pugnam velle armare*? Sic enim reddiderunt Interpretes. Κορύσσειν μάχην est accendere praelium, ciere bellum, vt Iustinus loquitur de Artemisia: *inter primos duces bellum acerrime ciebat*. Noster paullo ante: Κορύσσεται κλόνον ἀνδρῶν, *accendens pugnam virorum*. Pindarus Isthmionic. VIII.

— — μάχας ἐναριμβρότε
Ἔργον ἐν πεδίῳ κορύσσοντα.

Pugnae homines interimentis opus in campo ciere, quod est fortiter pugnare. Κορύσσειν saepe generaliter est augere. Hesych. Κορύσσειν, αὔξειν. Pindarus Isthmionic. VIII. βίον κορυσσέμεναι ὀρθοβάλοισι μηχαναῖς, fortunas amplificare bonis artibus.

v. 203. Θεῶν δ' ἔδος ἀγνὸς Ὄλυμπος] Elegantissime hunc locum emendauit D. Heinsius, qui legit ἄγνυτ' Ὄλυμπος *frangebatur*, hoc est, resonabat Olympus. Polybius XV. 30. τῶν δὲ διασαφέντων τὰ παρὰ τὲ βασιλέως κατερρήγνυτο πᾶς ὁ τόπος τὲ κρότε καὶ τῆς κραυγῆς. *Satellitibus regia mandata exponentibus plausu et clamore omnia loca replebantur*. Noster Poeta inferius vers. 278.

Τοὶ μὲν ὑπαὶ λιγυρῶν συρίγγων ἴσαν αὐδὴν
Ἐξ ἀπαλῶν στομάτων, περὶ δὲ σφίσιν ἄγνυτο ἠχώ.

Atque

Atque hi quidem canoris tibiis emittebant cantum e tenero ere, circumque ipsos frangebatur echo, id est, resonabat. Vers. 347.

Τῶν δ' ἵπποι μὲν ἔπειτ' ὑπεναντίοι ἀλλήλοισιν
Ὀξεῖα χρέμισαν, περὶ δέ σφιν ἄγνυτο ἠχώ.

Horum equi deinde obuiam sibi mutuo facti, acutum hinniuere, circaque ipsos frangebatur echo. Virgilius:

Et cantu querulae rumpent arbusta cicadae.

Iuuenal. *Assiduo ruptae lectore columnae.* Nec aliter intelligendus eiusdem Poetae locus Sat. VII. v. 85.

Gloria quantalibet quid erit, si gloria tantum est?
Curritur ad vocem iucundam, et carmen amicae
Thebaidos, laetam fecit cum Statius urbem,
Promisitque diem: tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi
Auditur. Sed cum fregit subsellia versu
Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agauen.

In quo loco exponendo principes ingeniorum Iosephus Scaliger et Isaacus Casaubonus mire tricantur. Ille in Ausonianis lectionibus vult Statium Poetam post incredibilem totius vrbis exspectationem tandem in agone Capitolino Thebaidem suam recitasse, sed non placuisse, et contra eum alios coronatos. Hoc falso significare Iuuenalem dicentem: *sed cum fregit subsellia versu*, nimirum Poetam recitantem non stetisse, sed excidisse, hoc est, non placuisse. In diuersum plane iit Casaubonus in animaduersionibus in Suetonium, qui frangere subsellia interpretatur vehementissime placuisse, sic vt Κρότῳ, *Euge, Sophos* acclamantium quasi subsellia frangerentur. Fundum huius sententiae producit Sidonium Apollinarem V, ep. 70. *Hunc olim perorantem, et rhetorica subsellia plausibili oratione frangentem; socer eloquens vltro in familiam patriciam adsciuit.* Sed vterque nihil aliud significat quam simplicem recitationem, quod et postea ipse Casaubonus fatetur. Frangere subsellia versu eadem ratione dicitur, vt rumpere legendo columnas, cantu arbusta, Olympum. Martianus Capella: *Nam absque his qui perturbantes pectora sensusque cunctorum cognoscentium quoque perfregere subsilia.* Non nego tamen etiam de Κρότῳ et acclamationibus auditorum hoc loquendi genus posse vsurpari. Sidon. lib. IX, ep. 19. *Dignum omnino quem plausibilibus Roma foueret vlnis, quoque recitante crepitantis Athenaei subsellia curuata quaterentur.*

v. 204. Ἐν δ' ἀγορῇ, περὶ δ' ὄλβος ἀπείριτος ἐξεφάνωτο
Ἀθανάτων ἐν ἀγῶνι· θεὰ δ' ἐξῆρχον ἀοιδῆς] Hi versus nec recte sunt expositi, et praua distinctione corrupti. Ad

quod

quod enim referas ἐν ἀγῶνι non est. Sed leuiter distinctione mutata omnis ἀπορία tolletur.

Ἐν δ' ἀγορὴ, περὶ δ' ὄλβος ἀπείριτος ἐςεφάνωτο
Ἀθανάτων· ἐν ἀγῶνι θεαὶ δ' ἐξῆρχον ἀοιδῆς.

Ibi erat coetus, qui cinctus erat ingentibus opibus Deorum. In certamine Deae vero incipiebant cantare. Ἀγορὰ hic est concio, coetus Deorum, qui Apollinem et Musas audiebant canentes. Posset et τελεία στιγμὴ poni post ἐςεφάνωτο. Sed priorem distinctionem probo.

v. 208. Πανέφθε κασσιτέροιο] Interp. *stanno liquefacto.* Sed πάνεφθος κασσίτερος est idem ἄπεφθος κασσίτερος, stannum bene excoctum, purgatum, optimum. ἄπεφθος χρυσὸς Herodoto est purissimum, *aurum ad obrussam*, vt loquitur Suetonius, lib. I. cap. 50. vbi ἀπέφθῳ χρυσίῳ opponit χρυσὸν λευκὸν, *album aurum.* Vbi aurum λευκὸν est aurum cui multum argenti est admixtum, quod propterea dicitur *pallere*, vt apud Catullum, *lurore expalluit auri.* Hinc Augustinus sermone de commate Psalmi L. *Quoniam iniquitatem meam ego agnosco. Quid volui? aurum pallorem terrae? argentum liuorem terrae? honorem temporis fumum.* Theodoretus: διαγνῶναι χρυσὸν δόκιμόν τε καὶ ἄπεφθον. *Dignoscere aurum probatum et excoctum.* Vbi perperam vir doctus in Analectis emendat ἄπεπτον, ἀργύριον ἄπεφθον eidem *argentum pustulatum.* Pollux lib. VII. ἄπεφθος χρυσὸς ἀκηρίβης, ἀκήρατος, εἰλικρινὴς, ἀκραιφνής.

v. 224. Ἀμφὶ δέ μιν κίβισις θέε] Quam male Interpretes *circum ipsum aurem pera ferebatur.* Haec nemo, nisi Graece intelligat, assequetur quid sibi velint. Sensus est, ipsum caput erat sacco inclusum, sine pera. Κίβισις est πήρα, κιβωτός. Callimachus:

Εἰ γὰρ ἐπιθήσει πάντα ἐμὴ κίβισις.

Sic dicta quod in illam reponatur βόσις, id est τροφὴ, si magni Etymologici auctori credimus, qui et hunc Hesiodi locum bene exponit: ἐβάσαζεν ἐν δεκτικῷ τινὶ ἀγγείῳ τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργόνος ὁ Περσεύς. Vide et Apollodor. Bibliothec. lib. II. Κίβισις est, quae aliter dicitur κίστη et κοίτη, cista, in qua facientes iter panem circumferebant et obsonia. Vide Pollucem X, 23. Hesychium in κοίτη, et Etymologicum Magnum in κοῖτις. Latinis proprie dicitur *sportula.* Menander in Dyscolo apud Athen. Δειπνοσοφ. IV.

— — Ὡς θύσει δ' οἱ τοιχωρύχοι
Κοίτας φέροντες, σαμνί' ἐχὶ τῶν θεῶν
Ἕνεκ' ἀλλ' ἑαυτῶν.

— — *Vt ſacrificant parietum perfoſſores*
Ciſtas ferentes et ſerias non Deorum
Cauſa, ſed ſui.

Vbi male Caſaubonus reponendum putat κίσας, quamuis et ipſe poſt in addendis repudiauerit hanc emendationem. Peſſime vero Delecampius vertit *lectos*.

v. 229 Περσεὺς Δαναΐδης ἐτιταίνετο] Interpretes cum haec, et paullo praecedentia ita vertunt: *Ipſe autem properanti et formidanti ſimilis Perſeus Danaides extendebatur*, ipſi neſcierunt quid dicerent. τιταίνειν et τιταίνεσθαι interdum eſt currere, feſtinare, fugere. Heſych. τιταίνειν, σπεύδειν, τιταινόμενος, τρέχων. Et ſic hoc loco accipiendum.

v. 231. Ἐπὶ χλωρᾷ ἀδάμαντος βαινεσέων] Exponitur: *In viridi adamante euntibus.* Virides adamantes quis vidit? χλωρὸς Graecis non ſolum eſt viridis, ſed etiam ὠχρὸς pallidus. Inferius v. 264. Ἀχλὺς χλωρή, triſtitia pallida. Theophraſtus carbunculos dixit χλωροειδεσέρας, hoc eſt, pallidiores. Galenus in multis locis notauit apud Hippocratem χλωρὸν frequenter poni pro ὠχρῷ. Sicuti contra ea apud Virgil. Eclog. VI. *pallentes herbae* pro viridibus. Notandum vero loquendi genus exquiſitum ἐπὶ χλωροῦ ἀδάμαντος βαίνειν, *in pallido adamante venire*, pro ornatum adamantibus, vt apud Pindarum ἵπποι ἐν πτεροῖς, *equi in alis* pro alatis. Ennius: *leueſque ſequuntur in haſtis*, hoc eſt, haſtati. Virg. V. Aen.

— — *occurrit Aceſtes*
Horridus in iaculis et pelle Lybiſtidos vrſae.

Iaculis inſtructus, et indutus pelle vrſina. Flor. I, 1. *Iuuentus diuiſa per tribus in equis et armis ad ſubita belli excubaret.* Hoc eſt, equis inſtructa et armis.

v. 235. Ἐχάρασσαν ὀδόντας] Proprie acuebant dentes, vt in ἔργοις v. 573. ἅρπας χαρασσέμεν falces acuere. Sed hoc loco eſt frendebant dentibus, quod frendentium dentes collidantur, ſicut ferrum cum acuitur ducitur in cote.

v. 260. Προφερὴς τ' ἦν πρεσβυτάτη τε] Hunc verſum nullus dubito quin reſpexerit Ariſtarchus, qui in gloſſa antiqua ad iſtum in Theogonia verſum: Καλλιόπη μὲν προφερεσάτη ἐσὶν ἁπασέων interpretatur προφερέσατον, πρεσβύτατον. Quaſi ἐκ παραλλήλου eſſent poſita προφερὴς et πρεσβυτάτη. Viri quidem doctiſſimi exiſtimant Ariſtarchum ad verſum 578 in ἔργοις, Ἠὼς τοι προφέρει μὲν ὁδῷ προφέρει τε καὶ ἔργῳ. Sed haec nihil faciunt ad ſignificationem προφερέσατος pro πρεσβύτατος. Ipſum vero Ariſtarchum erraſſe hic ipſe locus, qui, cum illa ſcriberet, eius animo obuerſabatur, vincit. προφερὴς enim eſt excellens, praeſtans. προφερὴς τῶν ἄλλων

prae

prae aliis excellens. Conciſe dicitur pro ἐκ aut περὶ τῶν ἄλλων, vt δῖα γυναικῶν, *nigrae lanarum*, apud Plinium et mille talia. Haec non monerem, niſi intellexiſſem ἐ τυχόντας hic impegiſſe.

CAPVT XIX.

Ἀχλύς. γαστραχής. Fame laborantium pedes tumeſcunt. Homeri locus inſignis expoſitus. Mos nuptialis Graecorum. Παίζειν. Ludere. Ὑπὸ φορμίγγων. Heſiodo lux. Βαθὺ λήϊον. Πέτηλα ariſtae. Verſus ſuppoſititius indicatus. Ἐφίεσθαι, ἐπίσχειν ἵππους. Ἀκριτον ἄεθλον. Ἀγών. Heſiodus emendatus. Geſtatio. Ius. Θέα. Ἔλαιον, ἀρώματα pro foris vbi venduntur. Λαοὶ. Αἰών. Πολεμίζειν. Σπεύδειν. Heſiodus quinquies correctus. Μαστιχόειν, μαστιχάειν, μάσασθαι. Maſſare. Θῆλυς ἔρση. Θήλεια νύξ. Ἡ ἔλαφος ceruus. Ψυχὴ vita. Λαὸς, multitudo. Populus.

v. 264. Παρ' δ' Ἀχλὺς εἰςήκει] Pulcre et erudite docuit V. Cl. Tanaquillus Faber ad Longinum ἀχλὺς hic eſſe triſtitiam. Quo nihil eſt certius. ſic contra Φῶς eſt χαρά. Heſych. Φῶς, χαρὰ, σωτηρία. Exempla apud Sacros Scriptores et τὰς ἔξω ſaepe occurrunt. Cur vero ἐπισμυγερὴ transferunt *perꝛuſtae ſimilis*? Diaconus ſcilicet exponit κεκαυμένη. Sed iſte homo ſupra triuiales Grammaticorum canones non ſapit. Ἐπισμυγερὸς eſt miſer, aerumnoſus, plenus dolorum. At γαστραχὴς appellatur, quia fame eſt confecta et exhauſta. Illorum enim qui fame laborant pedes tumeſcunt cum alia membra maceſcant, et exareſcant. In ἔργοις, v. 496.

Μή σε κακὴ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμάρψῃ
Σὺν πενίῃ, λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις.

Ne te malae hyemis difficultas opprimat cum paupertate: macilenta vero craſſum pedem manu premas. Ouid. VIII. Metam. v. 807. in inſigni deſcriptione Famis:

Auxerat articulos macies, genuumque tumebat
Orbis, et immodico prodibant tubere tali.

Apud Epheſios lex fuit, μὴ ἐξεῖναι πατρὶ παῖδας ἀποθέσθαι ἕως ἂν διὰ λιμὸν παχυνθῇ τὰς πόδας. *non licere patri liberos exponere donec inedia pedes tumeſcant.* Plutarchus affirmat fame confectorum pedes turgeſcere, corporis vero reliquas partes maceſcere et attenuari. Hinc lux affulget Homeri loco Ὀδυσσ.

'Οδυσσ. ρ, cuius ſenſum nec Veteres nec recentes Interpretes ceperunt.

Τὸν κ' εἴ μοι δοίης ςαθμῶν ἐυτῆρα γενέσθαι
Σηκοκόρον τ' ἔμεναι, θαλλόν τ' ἐρίφοισι φορῆναι,
Καί κεν ὀρὸν πίνων, μεγάλην ἐπιγονίδα θεῖτο.

Hunc ſi mihi dares ſtabulorum cuſtodem eſſe, et caularum curatorem, vt frondes haedis apportaret, Ille ſaltem ſerum bibens craſſum genu faceret. Hoc eſt, ita curarem, vt fame et macie confectus deliſteret pererrare alienas vrbes et domos, hominibuſque mendicando negotium faceſſere: non plus cibi iſte bene habitus mendicus caperet, quam ad famem extremam expellendam ſatis eſſet, ne corpus faceret, cui nunc mendicando ſeruit. Vlyſſem fuiſſe bene habitum liquet inferius ex Odyſſ. Φ, vbi Penelope ad Eurymachum procum, qui nolebat Vlyſſem tractare arcum a Penelope propoſitum, illum hoſpitem ait eſſe μέγαν καὶ εὐπηγῆ,

Οὗτος δὲ ξεῖνος μάλα μὲν μέγας ἠδ' εὐπηγής.

Iſte hoſpes valde magnus eſt et validus. Scio Euſtathium, Budaeum, alios omitto, de hoc loco ſentire aliter velleque μεγάλην ἐπιγονίδα θεῖτο eſſe, *corpulentus fieret.* In hanc rem producunt ex ſequente libro,

Οἵην ἐκ ῥακέων ὁ γέρων ἐπιγονίδα φαίνει.

quale ex pannoſo hoc habitu ſenex femur oſtendit. Quod enim hic ἐπιγονίδα dixit, paullo ante appellauit μηρὸς καλός τε μεγάλος τε. Sed hic de femore loquitur, quod craſſum et robuſtum eſt εὐεξίας argumentum. Ibi vero de genu, cuius rumor eſt famis et maciei indicium. Ouidius: *genuumque tumebat orbis.* Ἐπιγονὶς eſt vox πολύσημος. Cicero in Arato vertit *genu.* Sic capiendum in priore loco. Ariſtarchus vero exponit partem ſupra genu, τὸ ἐπάνω τοῦ γόνατος femur nimirum, vt poſteriore loco accipitur. Conſtat autem etiam ex hoc verſu οἵην ἐπιγονίδα φαίνει Vlyſſem corpulentum fuiſſe et validum. Cui bono igitur plus corporis feciſſet? Deinde ſerum non videtur multum poſſe conferre ad εὐσαρκίαν. Minatur potius ſe ſeri potu illum redacturum ad maciem, vt cum corpore deponat iſtam ferociam et impudentiam, ac deſinat ὑπερμαζᾶν.

v. 273. Εὔσσωτρα ἐπ' ἀπήνης] Nimirum ex more Graecorum, qui ſponſas ſellis inſidentes in currus imponebant, quibus ex parentum aedibus in mariti vehebantur. Vide Lucian. in Lapithis. Suid. in Ζεῦγος.

v. 277. Χοροὶ παίζοντες] *Saltantes.* Homer. 'Οδυσσ. ψ, 147.

Τοῖσιν

Τοῖσιν δὲ μέγα δῶμα περίσονα σχίζετο ποσσὶν
Ἀνδρῶν παιζόντων καλλιζώνων τε γυναικῶν.

Horum autem magna domus ſtrepebat pedibus virorum ſaltantium, et ornatarum foeminarum. Sic et *ludere* Latinis. Virgil. Eclog. 6.

Tum vero in numerum Faunoſque feraſque videres
Ludere.

Horat. III, 15.

Maturo propior deſine funeri
Inter ludere virgines.

Ibidem: *Illam coget amor Nothi*
Laſciuae ſimilem ludere capreae.

Et lib. II, carm. 12.

— — *Nec dare brachia*
Ludentem nitidis virginibus.

hoc eſt choreas ducentem inter virgines. In ſaltationibus Veterum maior brachiorum quam pedum mouendorum ratio habebatur. Ouid.

Si vox eſt, canta: ſi mollia brachia, ſalta.

Antiquus ineditus Interpres Horatii, qui penes me eſt, ad locum illum, ex lib. II. carm. vlt. notat, *dare brachia eſt ſaltare geſtu brachiorum. Exprimit autem habitum mulierum, quae brachiis extentis ſolent ſaltare.* Vide quae nuper docuit Vir eruditiſſimus Franciſcus Vauaſſor in libro omnibus Gratiis et Veneribus condito de ludicra dictione. Ab hac ſignificatione τὸ *ludere*, manauit etiam *ludius*, hoc eſt, ὀρχηστὴς, χορευτὴς, ſaltator, hiſtrio. Prudent.

Saltat Tonantem tauricornem ludius.

Et *ludi* et *ludicra* primo dicta ſunt ſpectacula, quae ludii, ὀρχησταὶ ediderunt, deinde ad alia translata ſpectacula, in quibus nullae ſaltationes.

v. 280. Ὑπὸ Φορμίγγων] Eſt *ad cytharam.* Horat. *ad cytharam ceſſatum ducere curas.* Lucian. lib. περὶ ὀρχήσεως· διδάσκεσθαι πολλὰ τῶν παλαιῶν ὑπ' αὐλοῖς καὶ κυμβάλοις. *Multos diſcens antiquos ritus ad cantum tibiae et ad cymbala.* Noſter verſu ſequente: κάμαιζον ὑπ' αὐλῷ, *conſeſſabantur ad fiſtulam.* et v. 283. ὑπ' αὐλητῆρι δ' ἕκαστος πρόσθ' ἴσιον. Quae non ceperunt Interpretes, qui vertunt: *ante tibicinem autem ſinguli praecedebant.* Imo: *ſub tibicine ſinguli procedebant.* Quilibet habebat tibicinem qui praecedebat tibia canens, ad cuius cantum ludebat et ſaltabat.

v. 288. Βαθὺ λήϊον] Eſt magnus ager ſegetibus conſitus. Homer. Iliad. β, v. 147.

Ὡς δ' ὅτε πνοιὴ Ζεφύρου βαθὺ λήϊον ἐλθών.

Velut cum ſpirabit Zephyrus in magnum agrum ſegete refertum irruens. Ibi male Interpretes: *altam ſegetem*, vt hic: *profundam ſegetem.* Vbi optime antiqua ſcholia, quae Didymo tribuuntur: βαθὺ λήϊον εὔφορον, σιτοφόρον χωρίον. Diaconus vero et Scholiaſtes Theocriti χωράφιον exponunt. Sed tamen Latinis etiam Poetis *ſeges* eſt ager conſitus ſegete. Virg. I. Georg. *Quid faciat laetas ſegetes, quo ſydere terram Vertere, Maecenas.* Vbi Seruius: *id eſt, quae res terras pingues efficiat. Segetem enim modo pro terra poſuit.* Sic alibi: *Horreſcit ſtrictis ſeges enſibus.* Idem Poeta Eclog. I.

Impius haec tam culta noualia miles habebit?
Barbarus has ſegetes?

hoc eſt, hos agros cultos. Tibull. lib. I. el. 10.

Non ſeges eſt infra, non vinea culta, ſed audax
Cerberus et ſtygiae nauita puppis aquae.

v. 289. Κορωνιόεντα πέτηλα] Reddunt: *roſtrata folia.* Quis vidit folia ariſtarum ſpicis grauida, et quidem roſtrata? Eſt foediſſimus error. Quem corrigere potuiſſent ex Graecis magiſtris, qui hic docent Heſiodum abuti vocabulo πέτηλα, et vti pro ϛάχυες, καλάμαι, culmi, ariſtae. Sic in Veteri epigrammate καλλιπέτηλον λήϊον, eſt ager refertus laeta ſegete, grauidus ariſtis. Φύλλα quoque hac notione leguntur apud Herodotum L. I. c. 193. de Babylonis agro: Τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι, τῶν τε πυρῶν, καὶ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνεται τεσσάρων εὐπετέων δακτύλων. *Quaternum autem digitorum maximorum latitudo eſt tritici atque hordei ariſtis.* Legendum vero eſt κορυνιόεντα, ex antiquis libris et editionibus. Quod eſt, faſtigata, capitata, a κορύνη virga capitata. Phauorinus: Κορύνη πᾶσα ῥάβδος κεφαλαιωτὴ παρὰ τὴν κάρηνον λέγεται. Heſych. ſimpliciter exponit ramoſus: Κορυνώδες, ὀζώδες. et Κορύνησις, βλάστησις. Sic quidem veteres Grammatici. Sed alii ſcribunt κορυνιόεντα, vt notat Diaconus, hoc eſt, faſtigata, acuminata. Latine poſſis dicere *ſpicatas ariſtas.* Dracontius in Hexaemero 409.

Ventus alit fluctus, et ventus ſpicat ariſtas.

Virgil. I. Georg.

Ferroque faces inſpicat acuto.

vbi Seruium vide. Si itaque ſic ſcribas, eſt κορυνιόεις a κορύνα, vt et κορυνώδης clauae inſtar ſe faſtigans. Sic aſparagum dixit κορυνιώδη Theophraſtus, quod Plinius vertit *faſtigatus.* Κορύνη eſt clauа. Κόρυνιόεντα Diaconus exponit ῥαβδώδη, καὶ δι' εὐκαρπίαν εὔοχθα. Κορύνη γὰρ ἡ ῥάβδος. Vide Phavorinum

vorinum in κορύνη et κορυνώδης. Diaconus affert etiam interpretationem lectionis, quae nunc in editis conſpicitur, et exponit κορωνιόεντα μέλαινα, vnde patet a multis ſeculis huius vocis ſcripturam fuiſſe ambiguam. Cur ariſtae nigrae dici poſſint ego ſane non video. Κορωνιόεις poteſt quidem nigrum ſignificare, a κορωνέως, quae eſt ficus nigri coloris, vt Scholiaſtes Ariſtophanis docuit, ſed hic locum non habet. Flauae enim ſunt ariſtae non nigrae. Quamuis Diaconus dicat alias ariſtas eſſe albas, alias flauas, alias nigras. Sed nigras ariſtas, niſi iniuria coeli vitiatas, nemo vidit. Κορωνιόεντα retinent MSS. et editt. antiquae, idque eſt a κορώνη. Quod inter alia notat quoque omne curuum, inflexum, vt ſolent flecti ariſtae cum maturuerunt, grandia ferentes grana. Verſu ſequente Δημήτερος ἀκτήν. vertendum Cereris donum, vt aliquoties in ἔργοις. quia frugum vſum prima docuit Ceres. Antea glandibus veſcebantur.

v. 291. Ἔπιπλον ἀλωὴν] MS. meus, cum Palatinis, edit. Trincauelli ἔπιτνον, quod recte exponunt ἐξέτεινον ἐπὶ τὴν ἄλω, hoc eſt extenderunt in area demeſſas ariſtas, ſiue manipulos vt rectius exareſcerent: Heſych. πίτνει, ἐκπίπτει, ἐκτείνει. Qui vero retinere vulgatam lectionem malunt, exponunt, arcam, ſeu horreum impleat, vt Theocritus Idyll. VII, v. 34.

— — Μάλα γάρ σφισι πίονι μέτρῳ
Ἡ δαίμων ἔυκρι-θον ἀνεπλήρωσεν ἀλωάν.
— — *Nam ipſis valde pingui menſura*
Dea bono frumento impleuit horreum.

v. 296. Παρὰ δέ σφιν ὄρχος χρύσεος ἦν] Ὄρχος non eſt vitis, vt Interpretes exiſtimant, ſed vitium ordo. Inſcriptio vetus Herodis:

Μήδε τις ἡμερίδων ὄρχος, ἢ ἐνάλσεα δένδρα.
Ne quis vitium ordines aut nemus.

Vid. Scholiaſt. Theocrit. ad Idyll. I, 47. qui videtur hunc locum reſpicere.

v. 299. Τῷ γε μὲν ἅν] Hic verſus irreptitius eſt. Nemo dubitabit qui hunc locum non negligenter leget, quod miror viros doctos non obſeruaſſe. Quid enim faciat tibicen et ludentes inter agricolarum et vindemiatorum opus? Ne dicam inepte eum interſeri deſcriptioni aurei illius ordinis vitium, quae hoc verſu interrumpitur. Conflatus eſt ex verſu 282 et verſ. 283. Nec agnoſcitur a Diacono et Tzetze. Si auctori huius carminis ſua debet reſtitui integritas, delendus eſt hic ſuppoſititius verſus et tollendus.

v. 308. Ἐφίεσαν ὠκέας ἵππους] *Immittebant veloces equos*, hoc est, *incitabant laxatis frenis*. sic et Latinis *immittere*. Sergius Galba ad Cic. in X. ad Famil. *Repente equum immisi ad eam legionem tironum quae veniebat ex castris*. Vide Gronovium ad Senecae III. de Ira. Pro ἐφίεσθαι ἵππους inferius dixit ἐπίσχειν ἵππους, v. 550. Ouid. I. Metam. 280.

Fluminibus vestris totas immittite habenas.

Ἐπίσχετον ὠκέας ἵππους. *nobis immittitis veloces equos*. vbi Interpretes: *contra nos tenetis equos*. Ἐπίσχειν et ἐπέχειν dicuntur ii qui in hostem mouent. Herodot. ἐπέχειν ἐπὶ Λακεδαιμονίους mouere in Lacedaemonios.

v. 309. Ἐπιρρατέοντα πέτοντο ἅρματα] Interpretes: *subsultantes volabant currus*. Ἐπιρρατεῖν esse subsultare πῶς κεῖται; legendum: ἐπιρροτέοντα.

v. 311. Ἄκριτον εἶχον ἄεθλον] *Indefinitum certamen* Interpretes transtulerunt, quod quale sit, Latinus ciuis non intelligit, cui esset anceps certamen, dubium, cum adhuc certant et quis victoriam reportaturus sit in incerto est. Cui opponitur *decretum praelium*. Cic. X. ad Fam. ep. 10. *Quamobrem quamquam in vno praelio omnis fortuna reipublicae disceptat, quod quidem cum haec legeres, iam decretum arbitrabar fore.* finitum, peractum, vt liqueat penes quem sit victoria. Sic et *res iudicata* apud eumdem II. ad Att. 12. *Tota res etiamnum fluctuat, quae si decesserit, magis erunt iudicata quae scribam.* certa, sicut post sententiam latam a iudicibus apparet vter litigatorum vicerit.

v. 312. Ἐντὸς ἀγῶνος] In *stadio, circo*. non: *intra agonem*, quod in versionibus extat sine sensu. Ἀγὼν est locus certaminis, stadium, hippodromus. Hesych. ἀγὼν ὀξύτονον, σάδιον, ἄθροισμα. Idem ἀγὼν ὁ τόπος, ἔνθα ἀθροίζονται οἱ ἀγωνισταί. Antiquorum scholiorum auctor ad v. 91. in Theogon. Ἀγὼν λέγεται τριχῶς· αὐτὸ τὸ χωρίον, ὁ ἐν αὐτῷ ὄχλος, καὶ ξυναμφότερον, ὥσπερ καὶ πόλις. vide et Porphyrii Quaestionum in Homerum viceſimam primam. Equidem pro hominibus, qui conueniunt, et generaliter pro concione, et coetu saepius capitur. Pindarus Isthmionicon 10: Ἐς ὑπερβόρεον ἀγῶνα, *Ad Hyperboreum coetum*. Hesiod. Theog. v. 91.

Ἐρχόμενον δ' ἀν' ἀγῶνα θεὸν ὡς ἱλάσκονται.

Venientem in concionem tamquam Deum venerantur. Sic hunc versum legi in antiquis libris scholiorum auctor annotauit. quae lectio vulgatae praeferenda. In concionibus enim, ludis, spectaculis praecipue magno honore Reges et Principes afficiebantur, quod vel ex vnius Suetonii lectione nemini potest esse

esse ignotum. Non insolens vero Graecis et Latinis res, quae in aliquo loco geruntur, ponere pro ipsis locis, in quibus aguntur. Δρόμος, cursus, et locus vbi curritur, stadium. Phauorinus: Δρόμοις τοῖς γυμνασίοις. ὅτι δρόμοι τόποι τινὲς ἦσαν, ὅπα ἔτρεχον οἱ νέοι. *Gestatio* locus vbi gestabantur lectica: *Ambulatio*, vbi ambulationibus vacabant, sic et Belgis *een wandeling*. Ius pro loco vbi ius dicitur. Titulus XI. lib. X. II. *de interrogationibus in iure faciendis*. est ἐν βήματι pro tribunali, vt recte Graecos interpretatos esse obseruauit Princeps Iurisconsultorum Cuiacius. Hinc *in ius vocare* est ad tribunal. Θέα spectandi locus. θέαν καταλαμβάνειν apud Lucianum, Synesium, et alios est spectandi locum occupare. Λέσχαι loca in quibus confabulandi causa conueniebant, vt supra vidimus. Οἶνος, ἔλαιον, χύτραι, ὄψον, vinum, oleum, ollae, obsonium, pro foris et tabernis in quibus vinum, oleum, ollae, obsonia venduntur. Βιβλιοθῆκαι tabernae librariae, vbi libri venduntur. Eupolis: περιῆλθεν εἰς τὰ σκόροδα, καὶ τὰ κρόμμυα, καὶ τὸν λιβανωτὸν καὶ εὐθὺ τῶν ἀρωμάτων, καὶ περὶ τὰ γέλγη. *Abiit in allium, et cepas, thus, tum et aromata, et omnis generis merces.* hoc est, in loca vbi hae merces venduntur. Ὄρνις pro ὀρνεοπωλεῖον forum vbi aues vendunt. Aristoph. Auibus: ἡ δεινὰ καὶ δέδρακεν ἐκ τῶν ὀρνέων. *Indignis nos afficit malis, qui est ex auibus*, hoc est, foro, in quo aues veneunt. Sic et ἰχθὺς pro ἰχθυοπωλείῳ. Aristoph. in vespis: διεκερμάτιζέ μ' ἂν τοῖς ἰχθύσι *in minutos me concidit numulos in piscibus*, hoc est, *in foro piscatorio*. Sic δεῖγμα specimen rerum venalium, et forum vbi proponebatur.

v. 330. Μέγα Φέρτατε λαῶν] Latine redditur vulgo: *praestantissime populorum*. Sed hoccine de vno homine dici potest? Verte: *fortissime mortalium*. Hesych: Λαοὶ, ὄχλοι, δῆμοι. δύνανται δὲ ἔτως εἰρῆσθαι ἄνθρωποι διὰ τὸ εἶναι λάλιοι, ἔνθεν καὶ μέροπες ἀπὸ τῆ μεμερισμένην ἔχειν τὴν ὅπα ὅ ἐστι Φωνήν.

v. 331. Γλυκερῆς αἰῶνος ἀμέρσῃς] Interpp. *dulci aeuo spoliaris*. Cur non: *dulci vita?* Hesych. αἰὼν ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων, ὁ τῆς ζωῆς χρόνος, res trita.

v. 340. Ἐσσυμένως] Non viderunt quo pertineat ἐσσυμένως, qui vertunt *certatim*. Referendum ad ἐβήσατο. Ἐς δίφρον ἐβήσατο ἐσσυμένως. *In currum insiliit celeriter*. Ibidem διόγνητος est generosus, vt millies monuerunt veteres Magistri. Sed surdis auribus praetermiserunt Interpretes.

v. 358. Συνοισόμεθα πτολεμίζειν] Πτολεμίζειν non est bellare, bellum gerere, sed pugnare, dimicare. vt πόλεμος

et Latinis *bellum* frequentissime pro praelio. Sallust. *In eo bello recenti milites desiderati sunt.*

v. 364. Παντὶ μένει σπεύδων] *Omnibus viribus nitens, incumbens.* Interpretes vt solent: *totis animis festinans.* Hesych. σπεύδων, σπουδάζων, ἐνεργῶν. In ἔργοις· Σπεύδειν ἀρόμενος, φυτεύειν, οἶκον εὖ θέσθαι. incumbere arationi, plantationi, rei familiaris curae. Ibidem σπεύδειν εἰς ἄφενος *diuitiis quaerendis operam dare.* Aelianus II. Var. Hist. 6. Καὶ ἄλλους δὲ ἔσπευδε προσλαβεῖν τῶν νεανίσκων, οὓς μάλιστα ἥδει πρὸς τὴν τοιαύτην πρᾶξιν θερμοτάτους. *Alios etiam adolescentes in societatem adsciscere studuit, quos ad eiusmodi facinus promtissimos sciebat.* Sic saepissime apud hunc Scriptorem, et alios. Nihil tritius.

v. 372. Ἡνίοχοι δ' ἔπλην] Bene Palatinus codex, ἔμπλην, hoc est πλησίον, ἐπλησίαζον. Sic et Homerus Iliad. β. vide Suidam. probauit etiam Commelinus.

v. 380. Πᾶσα δὲ Μυρμιδόνων τε πόλις] Est Thessalia. Velleius Paterculus: *Acer belli iuuenis, natione Thesprotius, cum magna ciuium manu eam regionem armis occupauit, quae nunc ab eius nomine Thessalia appellatur, ante Myrmidonum vocitata ciuitas.*

v. 389. Ἀφρὸς δὲ περὶ στόμα μαιμώωντι λείβεται] Μαιμώειν et μαιμάειν, quod apud vnum Hesychium in μασαρίζειν legitur et exponitur σφοδρῶς μασᾶσθαι, est paragogicum τὸ μασᾶσθαι, μαιμᾶσθαι, id est, edere, mandere, manducare, frendere. Gloss. *pappat* μασᾶται. A quo μάσημα, id est, mansum, cibus. Latini sequiores dixerunt pro eodem *massare*, quod extat apud Theodorum Priscianum lib. I, c. 8. lib. II, c. 29. Vnde liquet μαιμᾶν notare actionem eam, qua animalia collisu dentium et conuentu maxillarum res obiectas comprehensasque antequam deglutiant, commolunt et incidunt. Sic de isto loco Vir summus Thomas Reinesius, in litteris nuperius ad me datis, rectissime et eruditissime censuit. Hinc et μάσαξ cibus. Homerus Iliad. I. v. 324. μάσαι' ἐπεί κε λάβῃσι. *Escam postquam inuenerit.* Vide ibi Eustath. p. 655.

v. 395. Θῆλυς ἐέρση] Diacono θῆλυς est ἁπαλὴ tener ros, quem sequuntur Interpretes, qui interpretantur, *mollis*, alii ineptius: *foemineus.* Verum θῆλυς ἐέρση est ros herbas vegetans. Hesych. Θῆλυς ἐέρση ἡ τὰ φυτὰ θάλλειν ποιοῦσα, δρόσος, καὶ θρεπτική. Probat Etymologici Magni auctor, praefatus τὸ θῆλυς dici pro θηλή, vt vice versa καρὴ pro κατὺς apud Callim. θηλὴ autem esse a θῶ quod proprie est τρέφω, quia mammarum lacte infantes nutriuntur. Ἔστιν, inquit,

inquit, θῶ ῥῆμα δηλοῖ τὸ τρέφω, ἔ ὁ μέλλων θήσω. Ὅμηρος· γυναῖκα τε θήσατο μιζόν· ἀντὶ τοῦ ἐθήλασεν. Ἐκ τοῦ θήσω ἓν γίνεται ῥηματικὸν ὄνομα θηλή· καὶ τροπῇ θῆλυς· ὡς καρὴ καρυς. At Euſtathius ad Ὀδυσσ. ε, vbi hoc ipſum exponit θῆλυς ἑέρση, θῆλυς ait ſignificare θρεπτικὴν per translationem a foeminis ductam, quia foemellae in omni animalium genere alant pullos ſuos et infantes, non maſculi. Dici autem θῆλυς pro θηλεῖα. Θῆλυς, ait, ἡ θρεπτικὴ τῶν φυτῶν ἐκ μεταφορᾶς τῶν ζώων, ἐν οἷς τὰ θήλεα θρεπτικά εἰσι τῶν νεογνῶν μᾶλλον ἤπερ τὰ ἄῤῥενα. ποιητικῶς δὲ εἶπε τὸ θῆλυς ὁμοίως τῷ πελὺν ἐφ' ὑγρήν· τοιοῦτον καὶ τὸ θῆλυν τε μέλαιναν, καὶ τὸ θῆλυς ἀϋτμή. Quod verum eſt. θῆλυς ponitur pro θήλεια. Eadem ratione et apud Sophoclem νὺξ θήλεια dicitur. hoc eſt ὕπομβρος καὶ ποιοῦσα θάλλειν, vt veteres Grammatici monent. Priorem tamen etymologiam probat Plato in Cratylo, p. 284. edit. Francofurt. Wechelianae: Τὸ δὲ θῆλυ ἀπὸ τῆς θηλῆς τι φαίνεται ἐπωνομάσθαι. ἡ δὲ θηλὴ ἆρα γε, ὦ Ἑρμόγενες, ὅτι τεθηλέναι ποιεῖ, ὥσπερ ἀρδέμεια, etc. Θῆλυ eſt foemina ἀπὸ τῆς θηλῆς, id papilla dicitur. Θηλὴ autem, Hermogenes, videtur dici, quia germinare facit, quaſi ea quae irrigantur. Hanc vim et ros et nox habet. Virg. II. Georg.

Et quantum longis carpent armenta diebus,
Exigua tantum gelidus ros nocte reponet.

Theophraſt. VIII. hiſt. Plant. 6. Ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Βαβυλῶνι, καὶ Βάκτροις, ὅπου μὴ ὕεται ἡ χώρα, ἢ σπανίως, αἱ δρόσοι τὸ ὅλον ἐκτρέφουσιν, ἐπεὶ καὶ οἱ περὶ Κυρήνην καὶ Ἑσπερίδας τόποι. *In Aegypto, Babylonia ac Bactriana, vbi raro aut numquam pluit, rore omnia conualeſcunt, ſicut et apud Cyrenenſes et Heſperidas.* Igitur θῆλυς ἑέρση eſt vim habens vegetandi, et fouendi ſata, arbores, plantas, vt conualeſcant.

v. 397. Τῆμος δὴ κέγχροισι περιγλῶχες τελέθουσι] Lege: Ἦμος δὴ κέγχροισι περιγλῶχες τελέθουσι. *Quando et milia ariſtae ſurgunt.* Res liquida eſt.

v. 400. Δῶκε δ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος] Veteres Grammatici hoc loco tradunt dona Bacchi ἄχθος appellari, propter labores et moleſtias, quae exhauriendae hominibus in ſerendis et colendis vitibus. Sed verius exiſtimo ἄχθος ea dici propter dolores et mala, quae creat vinum ſi immodice bibatur. Homerus Ὀδυσσ. Φ.

Οἶνός σε τρώει μελιηδής, ὅς τε καὶ ἄλλους
Βλάπτει, ὃς ἄν μιν χανδὸν ἕλῃ, μηδ' αἴσιμα πίνῃ.

Vinum te ſauciat dulce, quod et aliis nocet, quicumque eo copioſe vtitur, et immoderate bibit. Vide et quae ſequuntur, ſi tanti eſt.

v. 402. Κταμένης ἐλάφοιο] Non ceruam, sed ceruum hoc loco et versu sequente 407. intelligi nullus dubito. Graeci enim tam Philosophi quam Poëtae ἡ ἔλαφος dixerunt de ceruo et cerua, vt olim docuit vir incomparabilis ad Solinum. Callimachus hymno in Dianam v. 99.

Εὗρες ἐπὶ προμολῆς ὄρεος τᾷ Παῤῥασίοιο
Σκαιρέσας ἐλάφους.

Reperiebas in cacumine montis Parrhasii Salientes ceruos. Cervos fuisse non ceruas v. 102. ostendit:

Κεράων δ' ἀπελάμπετο χρυσός.

*Cornuum vero aurum eluceba*t. Ad quem versum vide Spanhemium incomparabilem. Inueniri autem cornutas etiam cervas, praeter illa quae ibi Vir magnus notauit, ostendit cerua cornuta capta in Chersoneso Cimbrica, ante annos circiter triginta, a Duce Holsatiae, quam eleganti elegia descripsit et decantauit doctissimus amicus noster Morhofius, cum superesset.

v. 405. Οἱ δ' ὥς τ' αἰγυπιοὶ] Puto scribendum: ἠδ' ὡς αἰγυπιοὶ. v. 410. legend. ἄλλη.

416. Ἀμφιτρυωνιάδης δὲ βίῃ Ἡρακλείῃ] Lege: βίῃ Ἡρακλείῃ in casu primo. Sic et Diaconus legit, vt ex paraphrasi eius licet colligere.

v. 420. Μέγα γὰρ σθένος ἔμπεσε φωτὸς] De Hercule vulgo haec accipiunt, Hinc vertunt: *Magnum enim robur inciderat viri.* Sed Diaconus Cygno haec tribuit, κατεβλήθη δὲ ἡ μεγάλη ἰσχὺς τᾷ ἀνδρὸς, ἤγουν τᾷ Κύκνε. Quem si sequimur vertendum erat: *magnum vero robur viri concidit*, vir valde robustus concidit. γὰρ et δὲ vicissim nonnumquam apud Poetas permutantur. Versus sequens tum optime cum hoc cohaeret, si Diaconum sequimur.

v. 428. Μελίφρονα θυμὸν ἀπήυρα] Dulcem animam seu vitam eripuit. Θυμὸς hic est ψυχή. Breuium scholiorum auctor in Homeri Iliad. α, v. 173. Θυμὸν παρὰ τῷ ποιητῇ σημαίνει πέντε. τὴν ὀργήν. ὡς τὸ, θυμὸς δὲ μέγας ἐσὶ διοτρεφέων Βασιλήων. τὴν ψυχήν. ὡς ὅταν εἴπῃ, μελιηδέα θυμὸν ἀπήυρα, etc.

v. 431. Οὐρῇ μαχιόων] Rescripsi ex codice Palatino μασιγόων.

v. 473. Λαὸς ἀπείρων] Verte: *populus magnus*, hoc est, ingens multitudo. Virg. I. Aen. *Ac veluti magno in populo cum saepe coorta est seditio.* Iust. XI, 2. *Tantus natorum populus.* Ouid. IV. Metam. v. 447. et lib. VI, 197.

CAPVT

CAPVT XX.

Ἰοειδὴς. Ἑλικοβλέφαρος. Vetus lectio Hesiodo asserta. Γυνοὶ ἐλευθῆρος. Ἐλευθήρη. Cur Mnemosyne illi dicatur imperare. Egregius Hesiodi locus menda liberatus. Γλυκερὴν χείσαν ἔερσην. Ros Achaius. Mel, nectar pro eloquentia. Lucianus emendatus. Θύμος Ἀττικὸς. Antiqua lectio Poëtae restituta, et alius Hesiodi versus a Cratis censura vindicatus. Μηχαναὶ. Cyclopibus cur centum manus tribuantur. Rursus Hesiodi lectio vindicata ab emendatione Seleuci. Στεινομένη.

In Theogonia v. 3. Κρήνην ἰοειδέα] Non ignoro ἰοειδὲς saepe esse μέλαν, violarum instar nigricans, vt apud Homerum Iliad. λ, πόντος ἰοειδὴς, niger pontus, apud alium Poëtam ἰοειδὴς νεφέλη, nigra nubes. Sed in fonte laudaueris potius liquidas et argento puriores aquas, quam nigras, turbidas, limosas. Hinc adducor facile vt veterum Magistrorum sententiam amplectar, qui κρήνην ἰοειδέα docent esse ἰοΐς, hoc est, ἄνθεσι περιπεφραγμένην, ἀνθώδη, floribus cinctum fontem, in agro floreo situm. Etymologicum Magnum: ἴον ὄνομα βοτάνης, τὸ ἄνθος. παρὰ τὸ ἀνιέναι ταχύ. Καὶ Ἡσίοδος

Περὶ Κρήνην ἰοειδέα

Ἀντὶ τοῦ τὴν ἀνθώδη. Vide et antiqua Scholia Ἀνωνύμε in hoc carmen.

v. 16. Ἑλικοβλέφαρον τ' Ἀφροδίτην] Ἑλικοβλέφαροι et ἑλικώπιδες puellae Graecis dicuntur, qui sunt *mobili ocularum petulantia*, vt Petron. loquitur, siue quae habent, vt idem dicit:

— — *blandos oculos et inquietos*
Et quadam propria nota loquaces.

Qui hinc Ouidio dicuntur *arguti*. Aliter plerique sentiunt, et exponunt: *nigros oculos habentes*. Sed ea vera est quam dixi huius vocis notio, quam facile pluribus confirmarem, nisi res ipsa loqueretur.

v. 28. Ἀληθέα μυθήσασθαι] Antiquorum scholiorum auctor notat in quibusdam libris fuisse γηρύσασθαι, quam lectionem non temere damnem. Sciunt enim qui Veterum Scripta cum iudicio versarunt, rariora et exquisitiora semper fuisse expuncta, et pro iis supposita trita, et ab vsu vulgi minus remota. Μυθήσασθαι alterius est glossema. Hesych.

γηρύεσθαι, φθέγγεσθαι, λέγειν. Hesiodus in ἔργοις, v. 257.

Αὐτίκα παὶ Διὶ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι
Γηρύετ' ἀνθρώπων ἄδικον νόον.

Statim apud Iouem patrem considens Saturni filium exponit hominum iniquitatem. Nec est quod quis modulum syllabae obiiciat, quasi tertiam ante vltimam habeat breuem. Qui Graecos Poetas non negligenter legerunt norunt ancipitem esse hanc syllabam in plerisque huius notae verbis, vt in δακρύω, ἀνύω, ἀρύω, μηνύω, in ἀορίστοις perpetuo fere produci.

v. 54. Γενοῖσιν Ἐλευθῆρος μεδέσσαι] *Fertilitati Eleutheraram imperas*, hoc est, fertilibus Eleutheris. Superius in ἔργοις, νεῦρον βοὸς, pro νεῦρον βόειον. Eurip. σπερδὴ ποδὸς, pro πὸς σπερδαῖος. quae loquendi genera Hebraeis, et qui eorum idiotismis gaudent, Graecis Scriptoribus Noui Foederis sunt perfamiliaria. Apud quos μωρία κηρύγματος, est κήρυγμα μωρὸν, μισθὸς ἀδικίας, pro μισθὸς ἄδικος. de quibus fuse viri docti. Ἐλευθὴρ est vrbs in confiniis Atticae et Megaricae prope Plataeas, quae postea in numero multitudinis dicta Eleutherae, vt sequentibus temporibus Plataeae, quae Homero Plataea. Nomen fertur accepisse ab Apolline Eleuthere. Stephanus de vrbibus: Ἐλευθεραὶ πόλις Βοιωτίας ἀπὸ Ἐλευθῆρος τοῦ Ἀπόλλωνος. Mnemosyne illi dicitur imperare, quia ibi culta fuit, et forte templum habuit. Horatius de Fortuna:

O diua gratum quae regis Antium.

quia Antii templum erat celebre Fortunae.

v. 59. Μηνῶν φθινόντων] *Exactis mensibus.* Virg. III. Georg. 139.

Exactis grauidae cum mensibus errant.

Aurel. Victor. *Tum exactis mensibus geminos edidit.* Plaut. Amphitr. III, 2. *Menses tibi exactos vides.* vulgo male exponunt: *mensium decrescentium.*

v. 83. Τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείρεσιν ἀοιδήν] Quid Regibus cum cantilena? Poetarum hoc donum est, quibus paullo post tribuunt γλυκερὴν αὐδήν, non Regum. Tam celebrem locum, tam πάνδημον, vt cum Luciano loquar, tam diu in mendo cubuisse, nec id animaduertisse viros doctissimos, praesertim cum antiquorum scholiorum auctor veram seruauerit lectionem, quis non miretur? Ille vero ἀοιδὴν legit ἐέρσην.

Ἐέρσην] Ἐέρση, inquit, ἡ δρόσος κυρίως. νῦν δὲ μεταφορικῶς τὸ μέλι. γλυκερὴν δὲ τὸ γλυκὺ καὶ ἁπαλὸν τῶν λόγων. sic scripsisse Hesiodum dubitare nos non sinit Themistius

ſtius in Protreptico ad Valentinianum Iuniorem, quae eſt inter orationes numero vndecima, vbi non ſolum vera Heſiodi ſcriptura retinetur, ſed et exponitur. Nam cum verſus hos vt olim ſcribebantur, recenſuiſſet, Παπαὶ, inquit, ἡλίκον ἀριθμὸν προξενεῖ τοῖς βασιλεῦσιν ὁ ποιητὴς, εἰ μὴ τῶν μεσῶν ἀμελοίεν. Πρῶτον μὲν αἰδοίους αὐτοὺς ὀνομάζει, etc. καὶ διοτρεφεῖς ὀνομάζει τοὺς βασιλέας τοὺς ὑπὸ τῶν μουσῶν ἠγαπημένους, καὶ ἡδύσεσθαί φησιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς γλώττης δρόσον γλυκεῖαν, καὶ λόγους ἐγκαρπους καὶ ὠφελίμους λέγων τὴν δρόσον. *Papae quantam bonorum copiam Poeta regibus conciliat, niſi Muſas contemſerim. Primum enim venerandos illos nominat, etc. Praeterea reges ipſos, quos Muſae reſpexerint, alumnos Iouis appellat, et ex illorum lingua ſuauiſſimum rorem deſtillaturum confirmat, vtiles ac fructuoſas orationes roris nomine ſignificans.* videndus integer locus, qui hos ſex Poetae verſus egregia paraphraſi illuſtrat. Totum enim exſcribere nec vacat, nec lubet. Sic *ros Achaicus* in Catalectis Virgilii, eſt eloquentia Graeca, Attica;

Ite hinc inanes Rhetorum manipli, ite
Inflata rore non Achaico turba.

Sic bene Scaliger et Turnebus emendant, hoc eſt, Rhetores Latini, qui loquaces tantum eſtis, ſed expertes et rudes verae illius Atticae eloquentiae. Ἔρσην autem hic pro melle poni rectiſſime Scholiaſtes notauit. Mel vero et nectar Poetis ſaepiſſime eſt eloquentia. Ouidio: *Neleia mella* Neſtoris eloquentia. Antiquus Poeta:

Cuius Cecropio pectora melle madent.

Symmachus: *Affluebat enim multo melle facundiae, quod auectum tecum doleo.* Licentius ad Auguſtinum;

— — *reputans quae pectore in alto*
Conceptum in lucem vomuiſti nectareum mel.

Varro Atacinus:

Pierio liquidam perfundis nectare mentem.

Lucianus in libro quomodo ſcribenda hiſtoria fere eadem ratione herbam, ex qua mel apes conficiunt, pro eloquentia ponit. Sed locus eſt corruptus, Ἕτερος δὲ Θουκυδίδου ζηλωτὴς ἄνδρος οἷος εὖ μάλα τῷ ἀρχετύπῳ εἰκασμένος καὶ τὴν ἀρχὴν, ὡς ἐκεῖνος σὺν τῷ ἑαυτοῦ ὀνόματι ἤρξατο, χαριεσάτην ἀρχῶν ἁπασῶν, καὶ θυμοῦ τοῦ Ἀττικοῦ ἀποπνέουσαν. Interpretes ſic reddunt: *Alter ſummus Thucydidis imitator valde ſimilis archetypo cum ſuo nomine principium ducit, vt ille feſtiviſſimum illud principiorum, animumque Atticum ſpiraus.* Profecto non minus feſtiui ſunt librarii ſimul et Interpretes, qui exordio tribuunt animum Atticum, quam hiſtoriographi, qui putabant

putabant se egregie referre Thucydidem, si nomen suum praeponerent ipsi suae historiae, vt Thucydides. Lucianus scripsit: χαριεστάτην ἀρχὴν ἁπασῶν, καὶ θύμε τε Ἀττικε ἀποπνέουσαν. *elegantissimum omnium exordiorum, et thymum Atticum redolens.* Nihil certius. Quid thymo Attico decantatius, vnde mel Hymettium? Plin. XXI, 2. *Mellis Attici summa laus in toto orbe existimatur. Ergo translatum est ex Attico thymum. Sed alia ratio naturae obsistit non durante Attico thymo, nisi in afflatu maris.* Eubulus:

Καὶ σίλφιον θύμόν τε τῶν Ὑμηττίων.
Silphium et thymum Hymettiorum.

Sed de hac emendatione in nostris obseruationibus plura dicemus.

v. 91. Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ] Legitur in aliis exemplaribus ἀν' ἀγῶνα, testante scholiorum Auctore. quam lectionem superius afferuimus ad v. 312. Ἄστιδος. Non tam per vrbem euntibus, quam in concionem venientibus Regibus hic cultus tribuebatur. Non quidem ignoro Reges olim vrbes ingredientes diuinis fuisse honoribus exceptos, inter aras, victimas, ardentesque taedas incessisse: sed antiquissimis illis Regibus, quorum regna finiebantur intra patriam, honores maximi in concionibus, ludis, et spectaculis praestabantur. Quis nescit etiam longe post in Graecia magna virtutis et doctrinae praemia ac honores, si cui erant exhibendi, (de agonistis nunc non loquor) eos in sacris illis ludis fuisse exhibitos meritis?

v. 93. Οἷά τοι μεσάων] Antiqua scholia legunt: οἷά τε μεσάων.

v. 94. Ἐκ γὰρ μεσάων] Non in illis ipsis scholiis solum, sed et in Didymi, vt volunt, expositionibus ad Homeri Iliad. α. v. 176. scribitur: ἐκ γάρ τοι μεσάων.

v. 118. Γαῖ' εὐρύστερνος] Interpretes: *tellus lato pectore praedita.* sed εὐρύστερνος hic generaliter est εὐρεῖα. lata, late patens, quod perpetuum terrae epitheton, sicut et εὐρυόδειαι, quod itidem inepte reddunt *terra latas vias habens.*

v. 142. Οἱ δὴ τό τε μὲν ἄλλα] Crates deleuit hunc versum, et pro illo suppositit istum:

Οἱ δ' ἐξ ἀθανάτων θνητοὶ τράφεν αὐδήεντες.

causa haec est. quia Cyclopes fuerint mortales, non dii, nec diis similes. Inde postea ab Apolline interempti, teste Leucippo in Catalogo. Sed haec vis est. Quasi non plures commemorentur in hoc libro, qui ex diis sati mortales tamen nati fuerint. Cyclopes autem diis similes erant robore et staturae magnitudine, non immortalitate.

v. 146.

v. 146. Ἰσχὺς τ' ἠδὲ βίη. καὶ μηχαναὶ ἦσαν ἐν ἔργοις] Μηχαναὶ sunt doli, fraudes, non *molimina*, vt Interpretes. Hinc μηχαναρράφος Euripidi est dolorum consutor. Plaut. *Machinari machinam*, dolum comminisci. Apud quem frequenter machina est fraus, fallacia.

v. 150. Ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο] Varie veritur. optime, si quid video, *ab humeris prorumpebant*. Non Graeci solum Hesiodi Interpretes, sed et nostrae aetatis viri docti nescio quas friuolas comminiscuntur rationes, cur his terrae filiis tribuantur centum manus. Mihi exploratum est hoc commento nihil aliud significasse Veteres quam hominum illorum violentiam, ferocitatem, et iniustitiam. Erant χειροδίκαι, nihil diuini humanique pensi habebant, omnia vi et manu agebant; omne eorum ius et opes in armis sitae erant. Χεῖρες, vt Latinis *manus* est vis, vt supra notatum. Tales fuisse illos gigantes, qui ante diluuium καθολικὸν commemorantur a Mose, non tam corporis stupenda mole, quam ferocitate, superbia, violentia, iniustitia insignes, Gennadius, Theodoretus, Iohannes Damascenus, pluresque alii docent. Tot manibus, vt solent semper fabularum laeta esse incrementa, postea etiam tot affinxerunt capita. Vide Heraclitum περὶ ἀπίστων cap. 11.

v. 155. Σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆϊ] Non assecuti sunt sensum Poëtae, qui reddiderunt: *suo vero infensi erant parenti*; cum velit: *a suo infestabantur parente*. quia fata cecinerant filios eum regno exuturos, hinc infestus erat liberis. Hi vero non ante succensuerunt parenti, quam a Tellure matre certiores essent facti facinoris, quod in eos coetus moliebatur. ἄχθομαι est μισέμαι. Homer. Ὀδυσσ. ς.

Ἤχθετο πᾶσι θεοῖσι,

Infestabatur ab omnibus Diis, inuisus erat omnibus Diis. Quod recte veteres Grammatici praecipiunt esse ab ἄχθομαι, non ἔχθομαι.

v. 160. Στεινομένη] Seleucus scribit ἀχνυμένη. Sed hoc ipsum est ϛεινομένη, vt in illo Poetae: ϛεινομένη νεκύεσσι, *dolens super mortuos*. In tristitia enim cor contrahitur et angitur. Inde Cicero tristitiam definit opinionem recentis mali praesentis, in quo demitti contrahique animo rectum esse videatur.

v. 176. Ἀμφὶ δὲ Γαίῃ Ἱμείρων Φιλότητος ἐπέσχετο] Vertunt: *Vndique vero Telluri cupiens amorem imminebat*. Obscure, et parum Latine. Ἱμείρων Φιλότητος, est flagrans cupiditate consuescendi, concubitus. Φιλότης enim συνουσία, vt millies apud nostrum et Homerum.

CAPVT

CAPVT XXI.

Heſiodus ſaepius emendatus, vt et Hyginus et Apollodorus. Μεταχρόνιος. Νὺξ. Ζόφος. Ἄριμοι cur Syri antiquis Graecis Scriptoribus ſint dicti. χαλκεόφωνος. λύγξ εἰθεῖα.

v. 188. Μήδεα θ' ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας, ἀδάμαντον Καββαλ' ἐπ' Ἠπείροιο] Aſſentior Commelino, aliiſque ſcribentibus: ἀδάμαντι. Falx enim non abiiciebatur, et in ponto ferebatur, vt vulgata lectio et verſio prae ſe fert, ſed natura Coeli. Interpunge:

Μήδεα θ', ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας ἀδάμαντι,
Καββαλ' ἐπ' Ἠπείροιο,

hoc ſenſu:

Teſteſque, poſtquam vt prius (ſcilicet dictum) reſecuit, ferro, Proiecit in Epirum.

v. 227. Λήθην τε, Λοιμόν τε] Scribe: Λιμὸν ex Diacono et veterum ſcholiorum Auctore, quos non inſpexit Commelinus, cum pro Λήθην olim λιμὸν ſcriptum fuiſſe tradat. Λήθην omnes agnoſcunt, non vero λοιμόν.

v. 245. Κυμοθόη, Σπειώτε θοὴ, Θαλίη τ' ἐρόεσσα] Pro Κυμοθόη corrupte apud Hyginum legitur *Cymothoea.* Θοὴ vero non eſt epitheton, ſed nomen Nereidis, vti ex antiquis ſcholiis apparet: Θοὴ ἡ ταχυτάτη. Hygin. *Neſaea, Spio, Thoe.* Apud auctorem tamen bibliothecae, qui Apollodorus eſſe dicitur, haec Nympha omiſſa eſt, vt aliae plures: ſicut contra leguntur ibi alia Nympharum nomina, quae nec hic nec apud Hyginum extant. Noſtrae lectioni non obſtat, quod copula deſideretur. Deſideratur et v. 250.

— — Καὶ Πρωτομέδεια,
Δωρὶς, καὶ Πανόπη, καὶ εὐειδὴς Γαλάτεια.

Inferius v. 340.

Φᾶσίν τε, Ῥῆσον τ', Ἀχελωΐδα ἀργυροδίνην.

Iſtam lectionem poſtulat quoque numerus Nympharum. Si enim hanc expungas, erunt tantum nouem et quadraginta.

v. 245. Μελίτη] Apollodorus ſuppoſititius: Μελίη. Nihil muta. Homero quoque Μελίτη dicitur, et Virgilio Aen. V. 825. Pro Εὐλιμένη vitioſe Hyginus Clymene. Iam ante enim huius Nereidis meminerat. Bis enim illud nomen occurrit in indice illo Nereidum Hygini.

v. 247. Εὐνείκη] Melius apud Apollod. Εὐνίκη. Corrupte apud Hygin. *Eurydice*, quae nullum inter has marinas Nymphas locum habet.

v. 248.

v. 248. Πρωτώ] Atqui haec ſuperius v. 243. fuit commemorata. Certum igitur aut hic aut ibi hoc nomen eſſe corruptum. Forſan legendum Κραντώ, quod Nereidis nomen apud auctorem Bibliothecae.

v. 249. Πρωτομέδεια] Apollodorus, Πρωτομέδουσα.

v. 255. Ἠιόνη] Sic et legendum apud Apollodorum, vbi male Ἰόνη. Pro Γλαυκονόμη, idem auctor Γλαυκοθόη.

v. 256. Ποντοπόρεια] Reſtitue hoc nomen Hygino, vbi male legitur *Panopea*. Panopes paullo ante meminit, quamvis corrupte vulgo legatur in editis *Paenope*.

v. 258. Πελυνόμη] Apollodorus Πελυνόη. Pro Λυσιάνασσα mendoſe Hygin. *Alamiſſa*.

v. 261. Εὐπόμπη] Apollod. Εὐμόλπη, et pro Προνόη male Πιόνη. Et v. ſeq. pro Νημερτὴς vitioſe apud eumdem ſcribitur: Νεόμηρις. Hygin. *Nimertis*.

v. 269. Μεταχρόνιαι γὰρ ἴασιν] Hoc eſt, *ſublimes feruntur, volant*. Interpretes: *in coelo enim degentes volitant*. Ergo Harpyiae in coelo habitant? Μεταχρόνιος eſt μετέωρος. Apollonius Argonaut. II, 589.

Ὑψῆ δὲ μεταχρονίη πεφόρητο,

In alto autem ſublimis ferebatur. Et Lib. IV, 952. de pila: καὶ ἐς ἠέρα πέμπει ὕψι μεταχρονίην. *Et in aerem proiicit alte ſublimem*. Scholia ad priorem locum. Τὸ μεταχρονίη σημαίνει τὴν μετέωρον.

v. 270. Γραῖαι τέκε καλλιπαρῆες] Quomodo Graeae ſunt καλλιπάρηοι cum ſint canae natae, vnde et γραῖαι dicuntur. Γραῖα enim eſt vetula. Scribendum omnino καλλιπάρηος, vt ſit Cetus epitheton, quod et ſuperius verſu 238. ei tribuitur. Vbi tamen male ſcribitur Κηθώ, quamuis et apud Hyginum Cetho ſit. Hunc locum ſic emendandum eſſe vidit olim Seleucus apud ſcholiorum conſarcinatorem, cuius auctoritas hic non fuit reſpuenda. Verba ſcholiorum adſcribam vt corrigi debent, in editis enim ſunt corrupta. Φόρκυϊ] Φόρκυς ἡ ἐπαφορὰ τῶν ὑδάτων. Κητὼ δὲ βάθος. Γραῖαν δὲ τὸν ἀφρόν. ἄμεινον δὲ γράφειν καλλιπάρηος, ἵν' ᾖ ἐπὶ Κητοῦς τὸ ἐπίθετον.

v. 275. Πρὸς νυκτὸς] Hoc eſt, πρὸς δύσιν, ad occaſum, quia ibi ſolem Oceano mergi, et noctem oriri credebant. Apud Homerum tamen ζόφος eſt ſeptentrio, ſecundum Ariſtarchi et Strabonis ſententiam, quem vide lib. X, et Merici Caſauboni V. Cl. diatriben de Hackiana Homeri editione. Verſu praecedente mirum cur Interpretes omiſerint πέρην, qua ratione multos in fraudem deduxerunt, qui hac verſione perſuaſi crediderunt Heſiodum Gorgonum ſedem locaſſe in Africa.

Africa. Verum ego nullus dubito quin significauerit Gorgades Insulas, quae sitae sunt contra Ἑσπέρα κέρας olim, nunc Caput Viride dictum. Eae enim a Gorgonibus nomen hoc acceperunt, quod illas coluisse ferantur hae puellae. Iis etiam vicinae sunt Hesperides. De quibus vide ante v. 215.

v. 283. Ὁ δ' ἄορ χρύσειον] Noli credere Latinis Interpretibus, qui hic denuo sensum auctoris non perspexerunt, cum vertunt: *ceterum hic ensem aureum tenebat manibus caris*, quasi ad Pegasum pertineret. Atqui de Chrysaore loquitur, cuius nominis reddit rationem, sicut in praecedente versu Pegasi. Inde opponitur τῷ μὲν, ὁ δὲ. Pegasus dictus quod ad πηγὰς Oceani natus sit, χρυσάωρ, quod manibus teneret, cum ederetur, χρύσεον ἄορ.

v. 304. Εἰν Ἀρίμοισι] *Apud Syros.* Graeci magistri temere hic affirmant Ἄριμα montes esse Ciliciae et Lydiae. Arimi enim Homero et antiquissimis Poetis Syri dicuntur. Strabo fine lib. XVI. Λέγει καὶ τὰς Ἀρίμους ὁ ποιητὴς, ἃς φασιν ὁ Ποσειδώνιος δέχεσθαι δεῖν μὴ τόπον τινὰ τῆς Συρίας, καὶ τῆς Κιλικίας, ἢ ἄλλης τινὸς γῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν Συρίαν αὐτήν. *Nominat etiam Arimos Homerus, quos Posidonius docet accipiendos non locum aliquem Syriae, vel Ciliciae, vel alius terrae: sed Syriam ipsam.* Ferebatur autem Typhoeus occisus esse in Syria ad Orontem fluuium, qui propterea Typhon dictus est. Idem Scriptor eodem loco: Ὀρόντης τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ γεφυρώσαντος αὐτὸν Ὀρόντα μετέλαβε, καλούμενος πρότερον Τυφών. Μυθεύουσι δ' ἐνταῦθά που τὰ περὶ τὴν κεραύνωσιν τοῦ Τυφῶνος, καὶ τοὺς Ἀρίμους. *Orontes cum prius Typhon diceretur mutato nomine ab illo qui in eo pontem fecit, Orontes est appellatus. Huic loco Typhonis fulmine icti fabulam affingunt et Arimos.* Alii tamen et plerique Latini Poetae Insulam Campaniae littoribus aduersam *Inarimen*, quae et Aenaria dicitur, Typhonis antro adsignant decepti similitudine vocis. Vt vero recte docuit Strabo Ἄριμους esse Syros, sic docere non potuit, cur olim Syri dicti sint Ἄριμοι, et quae sit huius appellationis causa. Perabsurda enim sunt quae de illa prodidit. Hoc vero nuper admodum didicimus a Viro Maximo, Samuele Bocharto, qui in Geographia sacra ostendit hoc nomen antiquissimos Graecos accepisse ab Hebraeis, quibus Syria dicitur Aram a conditore suo Aramo Semi filio. Inde Bethuel et Laban Aramaei Genes. XXV. et Syriae regionibus Aram praeponitur. *Aram Naharaiim*, Syria duorum fluuiorum apud Sacros Scriptores est Mesopotamia. *Aram Damascek*, Syria Damascena. Vide ipsum Lib. II, cap. 5, et 6.

v. 310.

v. 310. Χαλκεόφωνος] Hoc est *magna voce*. Interpretes: *aenea voce*. Hesych. χαλκεόφωνος, ἰσχυρόφωνος. Stentori Homerus tribuit. Superius in Ἀσπιδι v. 243. χάλκεον ὀξὺ βόων. *Vehementer acute clamabant*. Homerus:

Οἱ δ' ὡς ἓν ἄϊον ὄπα χάλκεον Αἰακίδαο.

Hi vero vt audierunt vocem magnam Achillis. Vide quae de hoc loco notauit Porphyrius Quaestione VI. ad Hom. Virgilio eadem tralatione: *vox ferrea*, Lucretio, *vox aerea*.

v. 313. Λύγρ' εἰδυῖαν] Poeticum dicendi genus pro λυγρὴν, ὀλέθριον, pernicioſam. Superius in ἔργοις, περὶ μήδεα εἰδὼς, prudens. Nec abhorret longe ab hoc illud quod notauimus in Ἀσπιδι, λευκὰ θέοντες, pro λευκοί.

CAPVT XXII.

Vetus lectio repoſita in Heſiodo. Φίκ' ὁλοήν. Φίκιον. Picati. Βοῶπις. Heſychius emendatus, et Dracontius. Βόπαις. Catulaſter. Heſiodo medela. Ἀργέσης ζέφυρος. Heſiodus emendatur, et alio loco exponitur. Γλαυκή.

v. 326. Σφίγγ' ὁλοὴν] Repoſui veterem lectionem ex antiquorum ſcholiorum auctore, qui legit Φίκ' ὁλοὴν, et explicat σφίγγα ὁλοὴν. addit porro Boeotos dixiſſe Φίκα, vnde Φίκιον locus vbi Sphinx aetatem egerit. Huic Euripidis Scholiaſtes adſtipulatur in Phoeniſſis, qui tradit Φίκιον ὄρος a Sphinge dictum eſſe, ipſamque a Boeotis vocatam Φίκα. Hinc et Latinis picati dicti, quorum pedes formam Sphinguum habebant. Feſtus: *Picati appellantur quidam, quorum pedes formati ſunt in ſpeciem Sphingum, quod eas Dorii phicas vocant.* Sic Φίκειον τέρας phiceum monſtrum dicitur Sphinx apud Lycophronem Caſſandra, v. 1463. Φίκιον vero eſt mons Boeotiae, cuius meminit in Ἀσπιδι, v. 33.

— — τάχα δ' ἵξε Τυφαόνιον, τόθεν αὖθις
Φίκιον ἀνερότατον πρόσεβήσατο μητίετα Ζεύς.

Celeriter peruenit in Typhaonium, vnde rurſus ad Phicium ſummum acceſſit ſapiens Iupiter. Stephanus de Vrbibus: Φίκειον ὄρος Βοιωτίας καὶ διὰ διφθόγγου, καὶ διὰ βραχέως τοῦ ι. vide et Plutarchum in libello, quod bruta ratione vtantur. Aeoles poſtea praepoſuerunt σ, ſicut pro φάζω, σφάζω, pro μέρδω, σμέρδω, pro μῦς, σμῦς, ſic et pro Φίκιον, σΦίκιον. Sic enim ille mons appellatur apud Palaephatum in MSS. in editionibus perperam σφίγγιον ſcribitur.

v. 330. Ἔλεφαίρετο] Bene Grammatici, ἔβλαπτεν. Hesych. ἐλεφηράμενος, βλάψας.

v. 336. Ἐκ κητῆς καὶ Φόρκυος] Rectius alii Φόρκυνος, vt Homerus Odyſſ. α. 72. et alibi. Vide Euſtath. ad Il. β, v. 862. ſed hoc et alii obſeruarunt.

v. 353. Πασιθόη] In nonnullis codicibus extitit πεισιθόη, vt veteres teſtantur.

v. 355. Πλατώτε βοῶπις] Turpiſſime Interpretes: *Pluto bouinis oculis.* Vel pueri norunt βοῶπις eſſe magnos oculos habens. Omnia enim magna Graeci βόεια vocant, vt et priſci Latini. Hinc elephantem dixerunt *bouem Lucam.* Sic Graeci βάπεινα apud Heſych. βάλιμος apud Eraſiſtratum eſt μέγας λιμὸς, *magna fames.* βεγαΐος, μεγάλαυχος iactator: βάπαις, quod legitur apud Alciphronem ep. 62. eſt μέγας παῖς puer adultior. Heſych. βάπαις, νέος μέγας, ἀφῆλιξ, μέγας παῖς ἢ ἰχθύς, ſcribe ἰσχυρὸς. Gloſſae veteres: *catulaſter* βάπαις. Aliae ἀρτίπαις *catulaſter.* quae vox Dracontio reſtituenda. In lib. II, v. 191. in editis legitur:

Non catulaſtra gerit puerilia, non puer audet
Attrectare tener Martia tela manu.

Legendum: *Non catulaſter agit puerilia.* Loquitur ibi de variis hominum pro diſtincta aetatis ratione ſtudiis. Catulaſtri autem ſunt pueri grandiores, qui incipiunt *catulire*, hoc eſt, ad venerem incitari. Inde et Catulli nomen. Oculi vero magni inter praecipua pulcritudinis τεκμήρια. Liban. Progymnaſ. Ὅμηρος ἐνδείξασθαι βουλόμενος ὡς εἶησαν ὀφθαλμοὶ τῇ Ἥρᾳ καλοί τε μεγάλοι τε, βοῶπιν αὐτὴν ἐκάλεσε. *Homerus oſtendere volens quod oculi Iunonis magni eſſent et pulcri, bouinos oculos eam habere dixit.*

v. 375. Κρίῳ δ' Εὐρυβίη τέκτεν] Sic et Interpretes: *Crio autem Eurybiae peperit.* Igitur Crio eſt foemina, Eurybia vero mas? Attamen ſuperius Heſiodus oſtendit Eurybiam eſſe filiam Ponti. Quid tricamur? legendum: Κρίῳ δ' Εὐρυβίη τέκτεν. Vidit hoc etiam Commelinus, niſi quod pro Κρίῳ male ſcribat Κρείῳ. Sed Κρῖος dicitur et Apollodoro, et Scholiis antiquis, et Euripidis Interpreti.

v. 379. Ἀργέσην Ζέφυρον] Ἀργέσης hic non eſt Caurus, ſed Zephyri ἐπίθετον. Inferius v. 870.

Νόσφι Νότε, Βορέω τε, καὶ ἀργέσεω Ζεφύροιο.
Praeter Notum et Boream: et celerem Zephyrum.

Homerus Iliad. λ, v. 307.

Ἀργέσαο Νότοιο βαθείῃ λαίλαπι τύπτων.
Celeris Noti vehemente procella verberans.

Scholia antiqua ad hunc locum Heſiodi: Ἀργέσην τὸν ὀξὺν καὶ ταχὺν, καὶ καθαρὸν εἶπε. Heſych. Ἀργέσαο Νότοιο. τὰ λεγομένα λευκονότα. τινὲς δὲ καλῶς. Ὅμηρος γὰρ τέσσαρας

καρας οἶδεν ἀνέμας. ἔστιν ἓν ταχέος. Sed quam Hesychius damnat expositionem, eam probat Strabo lib. I. quem vide.

v. 417. Ἕρδων ἱερὰ κατὰ νόμον] Est sacra faciens secundum patrios mores et consuetudinem, vt in Carminibus aureis, quae Pythagorae adscribuntur:

Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεοὺς νόμῳ ὡς διάκειται,
Τίμα.

Immortales quidem Deos primo secundum patriae consuetudinem, Venerare. κατὰ πάτρια dixit Porphyrius loco supra laudato.

v. 430. Ἐν τ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπει, ἣ κ' ἐθέλῃσιν] Sic legunt editiones recentiores: et vertunt: *Inque concione inter homines eminet, qua scilicet voluerit.* Heinsii editio maior: ὧν κ' ἐθέλῃσιν, Interp. *quorum scilicet vult.* Sed vtraque lectio non est vnius assis. Quem enim commodum sensum inde conficeres? Reponenda est veterum librorum et editionum lectio, quam temere commutauit Commelinus, vt ex notis eius editioni praefixis videre est: *Hic pro ἐνθ', inquit, reposuimus ἐν τ', et pro ἓν κ', ὧν κ'.* Sed ἓν κ' non erat de sua sede deturbandum. Subauditur enim μεταπρέπειν. Sensus est, in concione inter homines excellit quemcumque voluerit excellere Hecate. Eiusdem sententiae versus est in initio Ἔργων, quod me docuit Vir summi ingenii et eruditionis Iohannes Fridericus Gronouius, cui quantum debeant hae reconditae literae nemo ignorat, nisi barbarus, et omnis humanitatis expers:

Οὓν τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἀΦατοί τε Φατοί τε.
Ῥητοί τ' ἀῤῥητοί τε Διὸς μεγάλοιο ἕκητι.

Per quem mortales homines pariter sunt *obscuri clarique. Nobiles ignobilesque sunt Iouis magni voluntate.* Sic hic locus ex sententia doctoris nostri est interpungendus. Διὸς μεγάλοιο ἕκητι, idem est quod hic dixit ὃν κ' ἐθέλῃσι. Iupiter nobiles et ignobiles, claros et obscuros facit, quos vult. Omnia nunc sunt liquida, discussae omnes tenebrae, quae viros doctos exercuerunt, qui praua distinctione inducti sibi persuaserunt, Διὸς μεγάλοιο ἕκητι abundare, et ominis causa tantum esse appositum, quia nihil sit quo referatur. Sed nunc quo referatur nemo non videt.

v. 440. Οἱ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται] Γλαυκὴ simpliciter est mare, Latinis *caerula.* Virgil. *caerula verrunt.* Interpretes: *glaucum mare.*

CAPVT XXIII.

Heſiodus emendatur et eius antiquus Scholiaſtes. Αἰγαῖον ὄρος. Ἱερὰ πέτρα. Ἱερὰ πύτνα. Κύβρα. Stephanus emendatus. Γύαλα Παρνησσοῦ. Mos Veterum in Deorum ſtatuis, templis, aris ornandis lana. Cur Homerum Plato e Republica ſua ablegans voluerit ornari lana. Locus Heſiodi ex coniectura emendatus. Παρελθεῖν. Chaos. Heſiodus interpunctione emendatus. Ἐπαινὴ. Luciamus correctus. Ὠγύγιος. Ἔρματα ἔχειν. Heſiodus emendatus et antiqua Scholia. Μαψαύρας. Horae pulcritudinis praeſides Ὡραίων. Ὡραῖος. Χρυσάμπυκες. Ἄμπυξ. Ἀνάθημα. Mitrae ſunt faſciae, et barbararum mulierum cultus. Στεφάνας. Vetus lectio Heſiodi reſtituta. Ἐγερκύδοιμος. Ἀφροδίτη νύχιος.

v. 485. Ἀργείῳ ἐν ὄρει] In Cappadocia mons Argaeus eſt, cuius meminit Claudianus, Plinius, alii. In Creta autem fruſtra quaeras montem hoc nomine. Nullus enim in illa reperitur. Itaque in animum induxi meum iam dudum reddendam eſſe Poetae lectionem veram, quam ſeruavit παλαιῶν σχολιῶν Scriptor. Is legit: Αἰγαίῳ ἐν ὄρει, aitque ſic Cretam dictam olim a capra Olenia Iouis nutrice quaſi Caprae montem. Αἰγαίῳ ἐν ὄρει] Σημείωσαι ὅτι καὶ ἕτος αἰγίοχον ἐκάλεσεν τὸν Δία, ἐπεὶ αἶγα ἐθήλασεν. ἀφ' ἧς καὶ Κρήτη αἰγὸς ὄρος καλεῖται, καὶ Αἰγεῖον ὑπ' ἐνίων τὸ Ἰδαῖον καλούμενον. Ὁ δ' Ὅμηρος ἐκ τῆς ἰδίας ὅπλα τῆς αἰγίδος αἰγίοχον αὐτὸν ἐκάλεσεν. *Nota quod et iſte (nimirum Heſiodus) Aegiochum dixit Iouem, quia caprae vbera ſuxit. A qua etiam Creta appellatur Caprae mons. Et a nonnullis* Αἰγαῖον *dicitur mons Ida. Homerus ab eius armatura aegide ipſum Aegiochum dixit.* Sic hic locus eſt reſtituendus, qui flagitioſe corruptus eſt in editionibus. Hanc lectionem confirmat quoque Theon ad Aratum, apud quem et ipſum olim ſic lectum fuit in his verſibus:

Δίκτῳ ἐν εὐώδει, ὄρεος σχεδὸν Αἰγαίοιο
Ἄντρῳ ἐγκατέθεντο.

Sic enim ſcriptum fuiſſe, non vt nunc σχεδὸν Ἰδαίοιο, his verbis teſtatur: Τινὲς γράφουσι, σχέδον Αἰγαίοιο, παρὰ Ἡσιόδῳ λαβόντες Φάσκοντος, τὸν Δία ἐν Αἰγαίῳ ὄρει πεπυκνωμένῳ

μένω ἐν Κρήτῃ τραφῆναι. Hinc et H. Grotius coniicit apud Aratum legendum esse Λύκτῳ, vt hic apud Hesiodum. Sane apud hunc scribi debere Αἰγαίῳ luce clarius est. Montem Aegaeum in Creta quia ignorabant, ideo apud Aratum, vt sequentibus prodit Theon, expunctum est et Ἀγαίοιο et mutatum in Ἰδαίοιο. Sane sic olim scriptum fuisse licet ex Scholiaste antiquo Arati discere ad v. 32. Ὃ μὲν τότε κεῖσε χαρίζοντα Δίκτῳ ἐν εὐώδεϊ ὄρεος σχεδὸν Ἰδαίοιο. *Qui eum ludentem in Dicta bene olente, prope montem Idaeum.* Τινὲς γράφουσι, σχεδὸν Αἰγαίοιο, παρὰ Ἡσιόδῳ λαβόντες φάσκοντος, τὸν Δία ἐν Αἰγαίῳ ὄρει πεπωκωμένῳ ἐν Κρήτῃ τραφῆναι. *Quidam hic scribunt* σχεδὸν Αἰγαίοιο *ex Hesiodo id sumentes qui dicit, Iouem in Aegaeo monte in Creta nutritum.* Sed addit idem, *Si in Creta nullus est mons Aegaeus, praestat conquiescere in lectione vulgata apud Aratum, et aliter illum locum interpungere.* Alius est Aegaeus campus, Αἰγαῖον πεδίον, sed ille campus fuit in Phocide, de quo vide Stephanum de Vrbibus in αἰγαλέων πέλαγος, et quae illic notarunt viri docti. Mons Aegaeus est is ipse, meo quidem sententia, qui a Ptolemaeo vocatur ἱερὰ πέτρα. Inde sancta rupes dicta, quia in illius antro credebatur enutritus et enutritus fuisse Iupiter. Erat collis Idae, qui proxime ab vrbe in illa posita appellabatur Pytna, et vrbs ἱερὰ Πύτνα, quod cognomen ei adhaesit a colle. Strabo Lib. X. Τῆς δὲ Ἰδης λόφος Πύτνα, ἀφ' ἧς ἱερὰ Πύτνα ἡ πόλις. *Pytna Idae collis, vnde vrbs Hiera Pytna.* Male in Dione Lib. XXXVI. Ἱεραπύδνα scribitur. Quod et nuper animaduertit Vir magnus Ezechiel Spanhemius, in eruditissimo commentario de praestantia et vsu Numismatum antiquorum. Hinc vides cur nonnulli Iouis incunabula ponant in monte Ida. Stephanus de Vrbibus non collem, sed campum dicit. Ἔστι καὶ Αἰγαῖον πεδίον συνάπτον τῇ Κίρρᾳ ὡς Ἡσίοδος. λέγεται παρὰ Αἶγαν ποταμὸν φερόμενον (sic emendarunt viri docti) ἀπὸ τοῦ περὶ τὸ Πύθιον ὄρους, ἀφ' ἧς καὶ τὸ πεδίον Αἰγαῖον. *Est et Aegaeus campus annexus Cirrhae vt apud Hesiodum. Dicitur vero a fluuio Αἶξ, qui olim descendit a monte ad Pythium, a quo et campus Aegaeus.* Nullum est dubium, quin hunc locum respexerit ἐνθεόγραφος. Campus Aegaeus late patuit, vt et Pythium et Gortyna in illo fuerint sita. Hinc Strabo Gortynam in campo sedere ait. Hic vero est ille campus Aegaeus. Imo totam Insulam olim Αἰγαῖον fuisse appellatam ex Scholiaste modo accepimus. Sed quaenam illa Cirrha cui fuit adsitus Aegaeus campus? Sane Cirrha in Creta nulla est. Legendum Κύβρα quae eadem est quae Pytna. Stephanus: Ἱερὰ Πύτνα, πόλις Κρήτης, ἡ πρότερον Κύβρα, εἶτα Πύτνα,

εἶτα Κάμιρος, εἶθ' ἕτως ἱερὰ Πύτνα. *Hiera Pytna vrbs Cretae, quae prius Cybra, postea Pytna, deinde Camiros, deinceps Hiera Pytna.* Non est quod nobis scrupulum iniiciant Lyctii, ad quos a Rhea delatum esse Iouem paullo ante Hesiodus cecinerat: cum ii satis longe a Pytna, seu monte Aegaeo absint. Verum non vrbs intelligitur Lyctus, sed populus Lyctius, sub quorum ditione tum fuit et mons et campus Aegaeus. Lyctios enim magnis opibus aliquando floruisse Strabo dicto loco ostendit. Male Hiera petra in mappis Ptolemaei littoribus maris Carpathii apposita est, non longe distans a Dicta, cum sit collis Idae.

v. 499. Γυάλοις ὑπὸ Παρνησσοῖο. Interpretes: *in iugis Parnassi.* Sed γύαλα potius sunt valles κοιλώματα, quam iuga. Apud Euripid. γύαλα καρποφόρα, *valles frugiferae.* Hoc loco intelligit anfractum illum rupis Parnassi et planitiem in qua vrbs et templum Delphicum. De qua Strabo Lib. XI. et Iustin. Lib. XXIV. In templi enim ἀναθήμασι longe post fuisse istum βαίτυλον testatur Pausanias in Phocicis: Ἐπαναβάντι δὲ ἀπὸ τοῦ μνήματος, λίθος ἔστιν ἀμέγας, τοῦτον καὶ ἔλαιον ἑσημέραι καταχέουσι, καὶ κατὰ ἑορτὴν ἑκάστην ἔριον ἐπιτιθέασι ἀργόν. Ἔστι δὲ καὶ δόξα ἐς αὐτὸν δεδῆναι Κρόνῳ τὸν λίθον ἀντὶ τοῦ παιδὸς καὶ ὡς αὐθις ἤμεσεν αὐτὸν ὁ Κρόνος. *Ab eo monumento cum rursus ascenderis, lapidem videas modice magnum. Hunc quotidie oleo perfundunt, singulisque festis lanam in eo ponunt rudem. Fama autem tenet esse illum ipsum lapidem, qui datus fuerit Saturno pro puero, quemque postea rursus euomuerit.* Lana ornabatur hic lapis, diebus festis, quoniam omnia quae maxime sacra erant, et diuino vellent honore affici, vngebantur, et lana, laneisque taeniis ac coronis ornabantur. Arborem sacram Arnob. lib. V. lanarum velleribus colligatam ac circumuolutam dixit. Et Plutarchus in Theseo ramum ex olea sacra decerptum ἐρίῳ λευκῷ κατεσκευασμένον, lana alba recinctum fuisse ait. Sic solebant lares lana cingi, et fores ac arae templorum, cum rem sacram die solemni essent facturi, vittis laneis ornari. Propert. IV, 6.

Costum molle date, et blandi mihi thuris honores,
Terque focum circa laneus orbis eat.

Hinc intelligimus cur Plato, vbi Homerum e sua republica in aliam ciuitatem dimittendum esse censet, eum iubeat vnctum et lana coronatum educi. Ἀποπέμποιμέν τε ἄν, inquit, εἰς ἄλλην πόλιν, μύρου κατὰ τῆς κεφαλῆς καταχέοντες καὶ ἐρίῳ στέψαντες. *Dimittamus eum in aliam vrbem vnguento caput eius perfundentes, et lana coronantes.* Amandari quidem volebat Homerum e sua ciuitate, ne qua opinio sequior de Deo

ciuibus

ciuibus suis, qui fabularum mysteria non intelligebant, per imprudentiam ex eius cantibus affricaretur; sed volebat eum dimitti non tamquam hominem scelestum, et infamem, sed tamquam hominem diuinum, dignumque qui ad instar Dei vngeretur, et lana coronaretur, hoc est diuinis afficeretur honoribus. Diis enim et rebus sacerrimis hic honos habebatur. Homerum enim Plato vnus omnium maximi faciebat, et ob artis diuinitatem mirifice celebrabat, einsque sententiis vtebatur frequenter ad docendum, verbis vero et loquendi generibus ad dictionem expoliendam. Haec est vera ratio cur vngi et ἐρίῳ voluerit coronari Homerum Philosophus: non quod tamquam exul et ciuiliter mortuus fuerit eiectus, quia mortui vngebantur: nec propter Poetarum mollitiem, quam lanea corona significauerit, vt hercle Musarum et Platonis ingratiis docuit Andreas Schottus Nodorum Ciceronianorum lib. III, cap. 12.

v. 532. Ταῦτ' ἄρα ἀζόμενος] Ellipsis, quam hic fingunt Interpretes, male conuenit cum genio auctoris et ipsius linguae Graecae. Quis enim dicat ταῦτα ἄζεσθαι, pro propter haec venerari, vt illi volunt? Locus est contaminatus, qui sic puto emaculabitur, si legas: Ταῦτ' ἄρα φραζόμενος, *haec quidem moliens.* Φ aut vetustate temporis, aut alio vitio exoletum, aut negligentia descriptorum intercidit, inde ρα a praecedente syllaba ἄρα est absorptum, quod frequentissime in veterum libris contigisse nemo nescit paullo modo humanior.

v. 574. Ἀργυφέῃ ἐσθῆτι] Sic lege. vid. Etymol. Magnum. Male vulg. ἀργυφεῖ.

v. 612. Παρελθεῖν] Est effugere, vitare Dei consilia, decreta. Nam *quae fato manent, quamuis significata, non vitantur*, vt Tacitus ait. Homer. Iliad. α, v. 134.

Μήδ' ἔτως ἀγαθός περ ἐὼν, θεοείκελ' Ἀχιλλεῦ,
Κλέπτε νόῳ, ἐπεὶ οὐ παραλεύσεαι, οὐδέ με πείσῃς.

Ne sic, quamuis fortis sis, diuine Achilles, dolose agas, quoniam non effugies, neque mihi persuadebis. οὐ παραλεύσεαι, scilicet quae decreui facere.

v. 700. Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν χάος] *Incendium ingens corripuit inferorum sedes.* Sicut paullo ante de clamore:

— — Ἔνοσις δ' ἴκανε βαρεῖα
Τάρταρον ἠερόεντα, ποδῶν αἰπεῖα τ' ἰωή.

Concussio vero grauis venit ad Tartarum caliginosum, et pedum magnus fragor. Chaos saepe est inferorum domicilium: Plut-

erebus sane χάος, ᾅδην, ὄρφνην, ἔρεβος exponit. Orpheus apud Ouidium X. Metamorph. ad Plutonem et Proserpinam:

Per ego haec plena timoris,
Per chaos hoc ingens, vastique silentia regni Oro.

Statius:

Qui numquam saspite nato
Triste chaos, moestique situs patiere sepulcri.

posses etiam aerem interpretari. Aristophanes in Auibus:

Διὰ τῆς πόλεως τῆς ἀλλοτρίας, καὶ τὲ χάους
Τῶν μηρίων τὴν κνίσσαν ἐ διαφορήσετε.

Per vrbem alienam et chaos femorum vndorem non transferetis. Vbi Suidas et alii veteres Magistri χάος exponunt aërem. Hinc et vetus Interpres Luc. XVI, 26. illud μέγα χάσμα, quod inter epulonem diuitem et Lazarum erat *chaos magnum* interpretatur, hoc est, vastum inane, vastum interuallum quale est aër, siue, vt Tertullianus vertit, immensa distantia sublimitatis et profunditatis. Apud nostrum Poetam inferius v. 740. locum Erebi vastum et immensum in quo Titanes seruabantur χάσμα μέγα dicit, quem postea v. 814. ait esse πέρην χάεος ζοφέροιο, vltra Chaos tenebricosum, hoc est, Erebum. Itaque magis probo priorem expositionem, et hoc nomine, quia de aëre paullo ante verba fecit:

Φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν ἄσπετος.

Flamma vero ad aerem diuinum peruenit magna. Sequentia tam obscure et inepte versa sunt, vt quid Poeta velit ex versione ne Oedipus quidem intelligat. Verba Graeca sunt:

— — εἰσάτο δ' ἄντα
Ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, ἠδ' ἔκασιν ὄσσαν ἀκοῦσαι,
Αὕτως ὡς ὅτε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν πίλνατο.

Sic interpungenda mihi videntur. Mens Poetae est: *Simile autem videbatur atque si coram oculis quis adspiceret, atque auribus audiret, eodem modo vt cum terra et coelum latum superne appropinquabat.* Aërem, inquit, terram, pontum, Tartara corripiebat ignis fulminum a Ioue missorum, tantusque fragor ex illo oriebatur incendio, ac si coelum ruere, siue terram coelo misceri videret et audiret.

v. 709. Ὄτοβος δ' ἄπλητος] Antiquorum Scholiorum auctor notat in nonnullis exemplaribus legi κόναβος, quod prae edita lectione placet. v. 718. Ἀργαλέοισιν ἔδησαν. Scholia antiqua legunt ἀργαλέῃσιν, quae vide.

v. 735. Ἐνθάδε γῆς] Apposite ad hunc locum Seneca Hercule furente:

Sterilis profundi vastitas squallet soli,
Et foeda tellus torpet aeterno situ,

Rerum-

Rerumque moestus finis, et mundi vltima:
Immotus aer haeret: et pigro sedet
Nox atra mundo.

Vide Virgil. VI. Aeneid. v. 577. Homer. Iliad. Θ. v. 489.

v. 748. Ἄσσον ἰέσαι] Sic leg. cum vetere Interprete. Nec aliter legisse videntur qui Latine verterunt Hesiodum, cum interpretantur *propinquantes*, quod non significat vulgatum ἀμφὶς ἰέσαι.

v. 768. Ἐπαινὴς Περσεφονείης] Est hoc proprium Proserpinae epitheton. Homerus Iliad. ι.

Κικλήσκεσ' Ἀΐδην καὶ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν.

Inuocans Plutonem et terribilem Proserpinam. Proclus superius, ad Ἔργα· Αἰνεῖν δέ τινες παραιτεῖσθαι παρέλαβον, ὥσπερ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν. Restituenda haec vox Luciani Necyomantiae: Δαίμονας ὁμοῦ πάντας ἐπεβοᾶτο, Ποινὰς, καὶ Ἐρινύας, καὶ νυχίαν Ἑκάτην, καὶ αἰπεινὴν Περσεφόνειαν. Interpres vertit: *Daemonas simul omnes inclamat, Poenas, Erinnyes, Hecaten nocturnam, excelsam Proserpinam.* Foedissime lege: ἐπαινὴν Περσεφόνειαν, terribilem Proserpinam. Ποιναὶ vero sunt Furiae.

v. 793. Ἀπολείψας] Bene antiqui Grammatici: σπενδὰς ποιήσας, libans. Libantes enim aliquid de pateris effundebant in mensas et aras. Sic et simplex λείβειν. Vnde Latinorum libo, libum, libamen. Insaniunt qui hic dicunt, ab ἀπολείπω esse ἀπολείψας.

v. 806. Ὠγύγιον] Referendum est ad ὅρκον, non ad ὕδωρ, et exponendum magnum. ὠγύγιος enim est magnus: Hesych. ὠγυγίᾳ, παλαιᾷ, ἀρχαίᾳ, μεγάλῃ πάνυ. Stygem autem fuisse maximum Deorum iusiurandum alibi noster dixit, et res nota est.

v. 823. Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν] Nec hic mentem Poetae ceperunt, qui vertunt: *Cuius manus quidem sunt ob robur operibus aptae.* Ἔργματα ἔχειν est ἐργάζεσθαι. Hic est sensus: *Cuius manus quidem ob robur semper operantur.*

v. 851. Κρόνον ἀμφὶς ἐόντες] Circa Saturnum existentes, qui vna cum illo in vincula sunt coniecti. Interpretes diverso plane et absurdo sensu: *A Saturno seorsim existentes.* Titanes Saturni fuerunt copiae contra Iouem, a quo victi cum suo Imperatore deturbati sunt ad inferos.

v. 872. Μὴ ψαῦραι] Reddidi Hesiodo priscorum exemplarium lectionem: Μαψαῦραι, quam probant Hesychius et Scholia antiqua. Haec: Μαψαῦραι κενεαὶ καὶ μάταιαι πνοιαὶ, οἷον καπνίαι, θρασπίαι. Sic lege, illum vide.

v. 875. Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄησι] Legendum ἄεισι, quod Aeolice dicitur pro ἀείσι. Et sic lectum olim fuisse Etymologici

gici ſcriptor oſtendit: Τέγε τῶν πληθυντικῶν, ἄεισιν, Αἰωλικώτερον. ἔχρην γὰρ ἀεῖσι, ὥσπερ ἰεῖσιν. Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄεισι. Male legitur ἄλλη in Etymologico. Hanc emendationem ſequens διασκιδνᾶσι confirmat, et ἄησι ferri non poſſe declarat.

v. 903. Αἵ τ' ἔργ' ὠρείοισι κατηθνητοῖσι βροτοῖσι] Inſcitiae interpretum inſigne monumentum et hic locus eſt, dum vertunt: *Quae opera matura faciunt mortalibus hominibus.* Loquitur de horis. Non quidem ignoro eas eſſe coeli ianitrices et miniſtras ſolis. Valer. Flacc. lib. IV.

— — *Sol auricomis cingentibus horis*
Multifidum iubar et biſſeno ſydere textam
Loricam induitur.

ſed quis non videt aut alias plane eſſe has Heſiodi horas ab illis Homeri, aut alias partes eis dari a noſtro Poeta, cui ſunt pulcritudinis praeſides. Quod et nomina illarum declarant. Quid enim magis res humanas pulcras reddit et florentes, quam Eunomia, Dice, et Irene, hoc eſt, bonae leges, iuſtitia et Pax. Hae ſane diuae non matura reddunt mortalium opera, ſed ornant, excolunt, nitorem et decus illis conciliant. Pind. Olympion. XIII. de beata et omnium rerum copia affluente Corintho: Ἐν τᾷ δὲ δ' Εὐνομία ναίει κασιγνηταί τε, βάθρον πολίων ἀσφαλὲς Δίκα, καὶ ὁμότροπος Εἰρήνα, ταμίαι Ἀνδράσι πλέτου, χρύσεαι παῖδες εὐβούλου Θέμιδος. *In hac (Corintho) Eunomia habitat, ſororeſque, fundamenta vrbium firma, Iuſtitia, et iiſdem moribus praedita pax, diſpenſatrices hominibus diuitiarum, aureae filiae Themidis conſultricis bonae.* Hinc omnibus rebus ornandis adhibentur Horae. In ἔργοις in Pandora comenda, v. 74.

— — Ἀμφὶ δὲ τὴν γε
Ὧραι καλλίκομοι στέφον ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.

Ipſam porro Horae pulcram comam habentes coronarunt floribus vernis. Theocritus de poculo pulcerrimo, et ſuauem exhalante odorem Idyll. I, v. 148.

Ἠνὶ δέ τοι τὸ δέπας· θᾶσαι φίλος εἰς κυλὸν ὄσδει.
Ὡρᾶν πεπλύσθαί νιν ἐπὶ κρήναισι δοκάσεις.
En tibi poculum: contemplare, amice, quam ſuauiter olet,
Horarum in fontibus ablutum dices.

Hinc ὥρα eſt pulcritudo. Ὡραῖος pulcer. Heſych. ὡραῖος εὔμορφος. εὔτροπος, εὐσχήμων, εὐπρόσωπος. Theocr. Idyll. I, v. 109. Ὡραῖος Ἀδώνις. *Formoſus Adonis.* Ὡραίω pulcrum reddo, decus et venuſtatem concilio. Eſt vocula μονήρης, ſicut ſuperius μαξιχόειν, et plures aliae. Pro ὡραίειν frequentius legitur verbum paragogicum ὡραΐζειν. Heſych. ὡραΐζεται, καλλωπίζεται. ὡραϊσμένη, κεκαλλωπισμένη. Quia vero

vero ὡραῖος est pulcer: et homines in adolescentia et iuuentute sunt pulcerrimi, hinc ὡραῖος est ἀκμάζων, in aetatis flore constitutus. In ἔργ. v. 695.

Ὡραῖος δὲ γυναῖκα τὴν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι.
In aetatis flore vxorem suam in domum duc.

Sic enim bene exponit Scholiastes Theocriti ad Idyll. I, v. 109.

v. 916. Μῶσαι χρυσάμπυκες] Interpretes: *Musae aureis mitris redimitae.* Praestat interpretari: *aureis vesiculis ornatae.* Ἄμπυξ est διάδημα, τριχόδεσμες, diadema, reticulum, fascia, qua mulierum coma redimitur. Homerus Iliad. X, v. 468.

Τῆλε δ' ὑπὸ κρατὸς χέε δέσματα σιγαλόεντα,
Ἄμπυκα, κεκρύφαλόν τ' ἠδὲ πλεκτὴν ἀναδέσμην.
Longe autem a capite fudit splendidas fascias, reticulum, vittamque et implexum redimiculum. Vbi breuia Scholia Didymi, vt creduut vulgo: Ἄμπυκα κόσμον τινὰ περὶ τὴν κεφαλήν, ἀνέχοντα τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς. Hinc recte ab Hesychio exponitur ἀνάδημα. Anademata enim erant fasciae crinales. Sed et mitrae erant fasciae, quibus coma religabatur. Hinc Iudith. X. μίτραν Castalio reddit fasciam. Verum mitris vtebantur barbarae mulieres, et vetulae, et meretrices: Ouid.

Simulauit enim mitraque capillos
Presserat.

Iuuen. Sat. III. v. 66. *In quibus grata est picta lupa barbara mitra.* Plerumque vitio vertitur. Itaque mitras tribui Musis οἱ χαρίεντες non ferent. Barbarae enim illae mitrae a Graecarum matronarum et puellarum reticulis fuerunt diuersae. Haec Homero στεφάνη. Iliad. Σ, v. 597.

Καί ῥ' αἱ μὲν καλὰς στεφάνας ἔχον.

Sed apud Pollucem lib. V. cap. 16. rectius legitur:

Τῶν δ' αἱ μὲν πλεκτὰς στεφάνας ἔχον.

Harum hae quidem plexas coronas habebant. Vt superius πλεκτὴ ἀναδέσμη. Στεφάνας autem fuisse propria antiquarum Graecarum mulierum ornamenta capitis ex Aeliani Ποικιλ. Ἱστορ. Lib. I, c. 18. cognoscimus: Πῶς δὲ ἂν διέρρεον ὑπὸ τρυφῆς αἱ πολλαὶ τῶν γυναικῶν; Ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς κεφαλῆς στεφάνην ἐπετίθεντο ὑψηλήν. *Quis vero neget pleraſque veteres mulieres luxu diffluxisse? Caput enim ornabant alta fascia.* Sic verte. Erat enim στεφάνη limbus seu fascia altior caput, seu aliud quid ambiens. Hinc et loricae et murorum pinnae στεφάναι dicuntur.

v. 925. Ἀγρευόδοιμον] Miror vnde in recentiores editiones irrepserit haec inepta lectio et vocabulum nihili, cum recte legatur in prima editione maiore Heinsiana, Stephania-

na,

na, ac plerisque aliis omnibus antiquioribus, ἐγρεκύδοιμον, quod recte exponunt antiqua Scholia τὴν θόρυβον ἐγείρουσαν. Tumultus, turbas excitantem. Quamuis in editionibus vitio librariorum omissum sit ἐγρεκύδοιμος, et sola extet explicatio. Monuit etiam me de restituendo hoc elegante vocabulo Thomas Reinesius, vir numquam satis laudatus, praefatus extare id quoque apud Cointum Lib. I. v. 178. vbi Eris dicitur Ἐγρεκύδοιμος. Synonymum esse ἐγερέμαχος, ἐγερείμαχος, Ἐγερσίμοθον Διόνυσον dixisse Nonnum XLII. Dionys.

v. 927. Ἐν φιλότητι μιγεῖσα.] Legendum est ἀ φιλότητι μιγεῖσα, vt nuper ostendit mihi elegantissimus iuuenis Cuperus ex Scholiaste Apollonii, qui ad Argonaut. I. v. 859. ἀ φιλότητι est sine concubitu, ex se sola, sine consuetudine cum masculo. Nihil certius. Confirmat vetus Scholiastes Hesiodi: Πρῶτος ἔτας τὸν Ἥφαιστον ἐκ μόνης Ἥρας εἶπε. διὸ καὶ τοῦτο ἄμηνον. Ὁ δὲ Ὅμηρος ἐκ Διὸς καὶ Ἥρας. *Primus iste Vulcanum ex sola Iunone ponit, ideoque et hoc vitio. Homerus vero ex Ioue et Herâ.* Et Apollodorus I. Bibliothec. Ἥρα δὲ χωρὶς συνῆς ἐγέννησεν Ἥφαιστον. *Iuno sine concubitu peperit Vulcanum.* Hinc et Apollonio dicitur Ἥρης υἱός, Iunonis filius non Iouis.

v. 934. Φόβου.] Malo vertere *Terroremi*, quam cum Interpretibus, *Timorem*. Sequitur enim Δείμος, Timor.

v. 971. Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ] In accentu peccatur. Legendum Κρήτης ἐν πίου δημῷ, vt superius v. 538. ἔγκατα πίονι δημῷ, *intestina cum pingui adipe*. Κρήτης πίων δημός, *Cretae pinguis adeps*, est Cretae fertilissimus ager.

v. 989. Φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη] Sic legendum ex Hesiodi sententia. Vide superius v. 200. et quae ibi notata Interpres.

v. 991. Νηοπόλον νύχιον] Archilochus emendat μύχιον, quasi agentem in Cypri recessu, qui a nullis possit adiri. Alii eandem vim tribuunt τῷ νύχιον, exponentes ἀφανῆ, λαθραῖον, occultum, quae a nullo videatur. Sed propria vocis significatio retinenda. Pleraque enim sacra Veneris nocte celebrabantur. Inde *noctuuigila* dicitur Plauto. Idem Curcul. I. 3. v. 25, et 40.

Quid tu Veneri pernigilare te vanisti, Phaedreme?
Nam hoc quidem haut multo post lucebit.

Peruigilia Veneris cui non nota? Vide carmen elegans incerti auctoris quod inscribitur, Peruigilium Veneris.

Δόξα τῷ Θεῷ.

DANIE-

DANIELIS HEINSII

INTRODVCTIO

IN DOCTRINAM, QVAE LIBRIS HESIODI

ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΩΝ

CONTINETVR:

IN QVA OPINIO, QVAE HACTENVS DE IIS OBTINVIT, REFVTATVR; TOTVM POETAE INSTITVTVM PROBATVR.

NOBILISSIMO AMPLISSIMOQVE VIRO

IANO DOVSAE,

NORDOWICI TOPARCHAE.

Philoſophi Platonici, Vir Nobiliſſime, qui in explicatione ſapientiae amoenitatem illam Poetarum, ſuauitatem, varietatem; numerorum denique, quatenus eam pedeſtris admiſit oratio, volubilitatem ſiquuti ſunt; vt nimirum magna illa Dea etiam a veſte ſua commendaretur; negant inter alia, cum homine Cimmerio de Solis pulcritudine, cum mediterraneo de maris latitudine, cum Epicuro de Deo agendum eſſe: quia ſcientiarum praeſtantia tota ſimul infundi non poteſt, aut vt illi magnifico axiomate pronunciant, ἐ δι' ἀγγέλων ἡ ἱςορία ἔξεται, ἀλλ' ἐπιςήμης πρὸς ταῦτα δεῖ. Sicut enim omnis homo terram aut agrum videt, ſolus agricola de fertilitate eius iudicat, ita cum omnes hodie Poetas tractent, ſincerum de illis iudicium ab iis exſpectare maximae ſit dementiae. Antiquiſſimi Philoſophi cum in operto ſcientiarum, a quo quam longiſſime vulgus arcendum eſt, verſari ſolent; Rhetores, cum acutiſſime de omni dicendi artificio agunt, Homerum cum Heſiodo ſibi ſufficere exiſtimant. Cum virtutes omnes in oratione perſequuntur, tum quae ad τὸ λεκτικὸν, quam quae ad τὸ πρακτικὸν ſpectant, ex his duobus omnia perficiunt: nec de reliquis anxie ſatagendum exiſtimant. Hoc tempore, quo magnis paſſibus in occaſum literarum itur, ſi quis Philoſophiae ſtudioſo, primum Philoſophorum fuiſſe Homerum cum Plutarcho oſtenderet, non accederet, magis quam ſi Sophiſtam aliquem eſurientem, aut frigidum Atticiſten in ἀδόξῳ verſari audias: puta febrem commendantem, vel Therſitem. Si quis eloquentiae ſtudioſo plenam συνθέσεως ſcientiam, quae Harmoniam et Rhythmum reſpicit, quam Plato tanti fecit, vt etiam παιδείας nomine in Poetarum ſcriptis eam partem dignatus ſit, ex his petendam in Academiis probaret, frigeret auditorium: quia diu ex animis noſtris principia illa effluxerunt, quibus ad plenam ſcientiam peruenitur, quibuſque monumenta ſua veteres, tamquam aeternitatis ſale, ad immortalitatem condiebant. Si quis ex Heſiodi charactere, miti illo, facili, amoeno, cuius periodi, tamquam ad amuſ-

ſim

ſim quamdam factae, breuitate quadam aequali ſe mutuo excipiunt, totum inter Tragicos Euripidem, inter Lyricos Sappho, inter Oratores Iſocratem fluxiſſe oſtenderet, fruſtra eſſet: plus enim inueterata poteſt perſuaſio, quam vt rationi, veritati, arti cedat. Vt nonnumquam dubitauerim me hercule, vtrum miſerior ſit vulgus, qui ignorat iſta, an nos qui ab illis talia exſpectamus. Nunc enim ſi quis Poetae obtrectet, reliqua omnia ſcire exiſtimatur: et hoc vno ſcientiam conſequutus videtur, quod illius auctores ſupplantat. Nos, qui neque eo arrogantiae profecti ſumus, vt aliquid nos ſcire exiſtimemus: neque tam aduerſo Genio nati, vt ab omnium iudicio pendeamus, in Ἔργων καὶ Ἡμερῶν libris, in quibus diuina fuiſſe antiquiſſimae ſapientiae myſteria nobis perſuadent Veteres, experiri voluimus: primo, vtrumne inueteratam de iis opinionem tollere, deinde, an praeclaram eorum doctrinam eruere poſſemus: ipſam veritatem quae profunde ſepulta erat, per veſtigia, vt venatores ſolent, indagari. In qua commentatione, obiter et non niſi loco ſuo oſtendimus, quanta ſimplicitate ea proponat Heſiodus, de quibus maxima Philoſophi volumina conſarcinarunt. Non quod eadem vbique illis, quae poſtea Philoſophis, in mentem veniſſe arbitrer: ſed quemadmodum ex ſimplicitate Poetarum, Philoſophorum doctrina conflata eſt: ita ad illuſtrationem Poetarum methodo eorum interdum et verbis opus eſſe. Ab Allegoriis, hoc eſt, Graecorum ambroſia et nectare, niſi cum neceſſe fuit, abſtinuimus: idque tantum ipſius doctrinae et τῆς ἀκολουθίας cauſa. Scriptum hoc qualecumque, nomini tuo, Nobiliſſime Douſa, inſcripſi: vel vt Poetarum, vel vt patronorum meorum prime. Quis enim tali amore quemquam vnquam eſt proſequutus, quali nos tu, optime virorum? aut quis viuit hodie terrarum vſquam, cui amplius debeamus? Quod ſiue Muſarum, quas tu deperis; ſiue noſtri cauſa a te factum eſt, in ſolidum tenemur. Intereſſe autem cum mea, tum literarum exiſtimaui, quae de κριτηρίῳ huius libri, de inſtituto, de ordine, de doctrina, de ſcopo, contra opinionem Veterum multorum, recentiorum autem omnium diſputauimus, ſub auſpicio illius prodire, qui et ſartam tectam tanti Poetae auctoritatem conſeruare, meam vero infantiam nominis ſui ſplendore protegere poſſit. Vale, vir Nobiliſſime, et nos amare perge.

DANIE-

DANIELIS HEINSII

INTRODVCTIO

IN HESIODI LIBROS

QVI EPTA KAI HMEPAI INSCRIBVNTVR.

CAPVT I.

Libros Heſiodi qui ab argumento ΈΡΓΑ inſcribuntur, quanti fecerit vetuſtas, ex Ariſtotele, Platone, Xenophonte, et, qui horum ore loquitur, Socrate videre eſt. Nec mirum, cum in illis perfecta Ethicae et Oeconomicae praecepta tradantur, quibus Philoſophi primi ſua, tamquam firmiſſimo fundamento, ſuperſtruxerunt: quod facillime et elegantia et antiquitate, cui omnes ſenſim quidlibet deferimus, impetrarunt. Noſtra quoque aetate cum omnium iudicio eum dignitatis gradum obtineant, vt iuuentuti prae reliquis commendentur: ſcopus eorum tamen, tum ea quae in iis praecipua ſunt, non aetatis noſtrae doctiſſimos modo; ſed (quod ſine arrogantia dictum a me exiſtimari velim) Graecos Commentatores, quos omnes cum ſuperiori editione noſtra Lectori dedimus, tum Veteres fere omnes, quorum ad nos de his peruenit aliquid, effugiſſe videntur. Noſtrum ergo exiſtimavimus, priuſquam ad ſingula peruéniamus, generaliter ea praemittere, quae maieſtatem horum librorum, mentem Poetae, et propoſitum, non commendare modo omnibus, ſed et illuſtrare pureque proponere poſſint: ne quid ſit quod poſthac aut doctores in interpretatione Heſiodi latere, aut auditores ab eius lectione deterrere poſſit. Et enimuero, cum omnes fere antiqui Philoſophi, in eo elaborarint, vt ex Homero diſciplinas omnes, praecipue autem eas, per quas cognitione ſingularum actionum ad prudentiam peruenitur, quae eſt quaedam φιλοσοφία παραδειγμάτων, vt de hiſtoria pronunciant Veteres, ex his vero Heſiodi, praecepta Politica, Ethica, Oeconomica haurirent: noſtra intererat, vt ea cum iis vel admirari poſſemus, vel frui ſaltem et vſui noſtro applicare. Cum autem inter reliqua in his libris hic et ibi ea ſepulta

quasi iaceant, quibus ex antiquis nonnemo, aeternitatem suam mundi probare nititur: cum ex his libris doctrinam illam Periodicam nobilissimam Plato construxerit, cuius interdum in his commentariis, quasi per nebulam meminit Proclus: quam omnes denique Platonici, et ex iis Poetae Graeci et Latini toties nunc occulte, nunc manifeste, et sublato quasi signo alludunt: cum in proposito Poetae et ratione agendi sit ars admirabilis et propemodum diuina; cum ipsum argumentum horum librorum non controuersum, sed euersum sit; danda est opera vt in his omnibus viris doctis industriam nostram probemus; et, quod proximum est, neque a candore nostro alienum, veniam petamus, sicubi a summis hominibus in eo dissentiamus. In quo cum vix vllus sit Veterum qui praeierit nobis, facilius id de quo laboramus impetrabimus. Priusquam igitur ad Hesiodi lectionem se conferet Lector, brevissime quaedam praemittemus, quae et falsam ex animis opinionem tollant, et veram proponant. Vt autem ad constitutionem veri et refutationem falsi, ad quae sine mediis non peruenitur, pergamus; quaedam praemittenda sunt, quibus ea quae graviora sunt, tandem innitentur. Primo itaque an de agricultura Poeta scripserit quaeremus: secundo, an si in his libris, ex instituto id fecerit: tertio, an in his tantum. Quibus quaestionibus tamquam velitibus praemissis, reliqua quae maioris momenti sunt adornabimus.

CAPVT II.

Ea quae praemissa sunt capite superiori, eo spectant, vt opiniones partim Veterum quorumdam, partim recentiorum omnium tollamus: ne postea nobis, cum aliquid concludendum erit, occurrant hae salebrae. Sicut enim viatores priusquam viam insistunt, remouere solent quicquid euntem remoratur, aut in itinere diutius quam par est, retinet, quamvis stipulas leuissimas saepenumero aut festucas: ita nos ea prius admonebimus, quibus remotis, ea quae praecipua sunt, facile transigentur. Horum enim omnium non minus quam ceterorum, primum propositum erit veritas, secundum breuitas. Eorum autem quae proposuimus, primum extra controuersiam per se quidem est; nec de eo dubitari potest: quia ex eo tamen alia quaedam tamquam trunco quodam rami ceteri oriri videntur, adiungendum fuit: vtrum de Agricultura scripserit Poeta noster.

De Agricultura scripsisse Hesiodum, vt mille Auctorum testimonia praetermittam, ex iis apparet qui in argumento versati

verſati ſunt eodem; quorum duobus adductis, reliquis ſupersedebimus. M. Varro, de quo merito vt primo Romanorum primo incipimus, poſt enumeratos eos qui in argumento hoc verſati erant, ſed ſoluto ſermone: *Ii, quos dixi*, inquit, *omnes ſoluta oratione ſcripſerunt; eaſdem res etiam quidam verſibus, vt Heſiodus Aſcraeus, Menecrates Epheſius.* Caius Plinius Prooemio Lib. 14. *At Hercule non reperiuntur qui norint multa ab antiquis prodita: tanto priſcorum cura fertilior, aut induſtria felicior fuit. Ante mille annorum, inter principia literarum Heſiodo praecepta Agricolae pandere orſo, ſubſequutiſque non paucis hanc curam eius, vnde nobis creuit labor.* Vt pene in prouerbium ea res abierit. Tyrius Maximus: Γεωργίας ταῦτα ἐ πρεσβύτης Ἰκάριος, ἐδὲ Βοιώτιος ἀνὴρ, ἢ Θετταλικὸς, ἀλλ' ἥλιος αὐτὸς καὶ σελήνη θάλπεσα, καὶ ὄμβροι τρέφοντες, καὶ ἄνεμοι διαπνέοντες. Idem ex Manilio hoc loco, et infinitis aliis probare inſuper habeo: Primo quod in confeſſo ſit res ipſa; deinde quod haec ipſa alterius rei cauſa praemittantur: ad quam feſtinamus.

CAPVT III.

Primum itaque de quo dubium non fuit, ſequitur alterum, in quo plerique Veterum, vt diximus, recentiores autem omnes falluntur: Non eſſe de Agricultura hos libros. Quae pars etſi pluribus infra confirmabitur, vbi argumentum proponemus, quia altero poſito, tollitur alterum; hic nihilominus ordinis et perſpicuitatis cauſa examinanda fuit. Quod vt fiat commodius, locum quaeremus aliquem, in quo exactiſſime et ex inſtituto Poetae ipſius libri τῶν Ἔργων diuiduntur. Eam diuiſionem etiamſi nos ex ipſo Poeta, verbis noſtris conſtituere poteramus, nihil tamen peccabimus ſi accedat et iudicium alterius et auctoritas: nec ea cuiuſuis, ſed naris emunctiſſimae: Luciani, nimirum, qui hoc modo in ſuo cum Heſiodo colloquio, poſtquam reliqua eius opera enumerauit: Ἔτι δὲ γυναικῶν ἀρετὰς, καὶ παραινέσεις γεωργικὰς, καὶ ὅσα περὶ Πλειάδων καὶ ὅσα περὶ καιρῶν ἀρότε, καὶ ἀμητῦ καὶ πλῦ, καὶ ὅλως τῶν ἄλλων ἁπάντων. Ex enumeratione partium conſtituendum eſt totum aliquid. Totum videtur eſſe παραίνεσις γεωργικὴ, ſeu potius γεωργία. Partes eius ſunt περὶ Πλειάδων, περὶ ἀρότε, περὶ ἀμητῦ, vel περὶ καιρῦ ἀρότε, περὶ καιρῦ ἀμητῦ. Quod ſi παραίνεσις γεωργικὴ totum ſit, quaerendum, an reſpectu partium ſuarum, an reſpectu generali propoſiti Scriptoris ipſius, quod in hoc libro ſequitur; an vero vtriuſque. Reſpectu partium eſſe

iam oſtendimus. Si reſpectu Heſiodi, neceſſe eſt vt ὁ πλοῦς ſe habeat ad τὴν γεωργίαν, ſicut ἄροτος, ἀμητὸς, et partes reliquae. At contra, ſicut καιρὸς ἀμητοῦ, καιρὸς ἀρότου, vel ſimpliciter, ἄροτος, ἀμητὸς, pars eſt γεωργιας; ita καιρὸς πλοῦ, vel ναυτιλίης (vt Heſiodus loquitur) et ceterae quae eiuſdem ſunt conſiderationis, partes ſunt τοῦ πλοῦ. Vnde ſequitur, duo praecipua tradi in his libris, quorum cauſa reliqua dicuntur. Quoniam alterum ſub altero non comprehenditur, nec ſe habet ſicut pars ad totum. Si ergo de duobus inter ſe aequalibus agit et eodem ſpectantibus (vtriuſque enim finis idem eſt) aliquid quaerendum eſt, quod illa duo comprehendat. quod quid ſit, poſtea oſtendemus. Nunc enim quid non ſit, non quid ſit, demonſtramus: ibi enim pluribus idem, quamuis alio modo, confirmabitur. Ex hoc rurſus alia nobiliſſima orietur conſideratio: an τὸ Ἔργον in his libris in inſcriptione, κατὰ τὸ κύριον, an vero κατὰ γλῶσσαν ſumatur: de quo infra, de inſcriptione cum loquemur, ſumus acturi.

CAPVT IV.

Secunda quaeſtio ex parte admiſſa, ex parte negata fuit. Heſiodum his libris de Agricultura agere diximus: ſed non aliter, quam de Mercatura. Ex propoſito vero magis de illa quam de hac libris tractari, negauimus. Sequitur, an alio in loco id ab eo praeſtitum fuerit. Quo quaeſito ad ſtabilienda, partim quae praemiſſa, partim quae ſequutura ſunt, opus omnino eſt. Teſtimoniis vtemur, vt eam partem explicemus, neque incertis, neque a poſteriori aetate petitis, quam in eo deceptam ſcimus. Ac primo videamus, quid in Heſiodi Agricultura praecipuum fuerit: ex quo duo ſequentur: et quid in his libris non ſit, de quo iam agimus: et quid ſit, de quo poſtea acturi ſumus. Id vt fiat, partem e multis aliquam eligemus, de qua et in illis maxime, et in his minime, aut omnino non, tractauit. Eſt autem ea, CVRA ARBORVM. Atque haec cauſa eſt, cur Maro, librum ſecundum, in quo diligenter haec pars pertractatur, ASCRAEVM carmen vocarit. Eam partem inter alia (quod notatum hactenus non fuit) quam ſit fuſe perſequutus noſter auctor in Agricultura ſua, videamus. Plinius lib. XIV. multis conqueritur, aetate ſua tantam inductam eſſe, cum ceteris agriculturae partibus, tum huic vero maxime, caliginem, vt pleraque quae ab Heſiodo commemorata fuerunt arborum ignorari coeperint nomina. Quorum omnium in his libris ne vnicum quidem refertur, niſi forte quercum aut vlmum Romanis ignotam fuiſſe arbitremur: quarum tamen ipſarum, neque ratio, neque natura, neque cura, in his libris deſcri-

deſcribitur: ſed obiter et ratione alia ſola fit mentio. Idem magnus Scriptor, Lib. 15. cap. 1. *Heſiodus quoque*, inquit, *in primis cultum agrorum docendum arbitratus vitam, negauit oleae ſatorem fructum ex ea percepiſſe quemquam. Tam tarda tunc res erat.* Haec quoque in his libris qui tractari exiſtimabit, nae ille fruſtra futurus eſt: cum ipſius oleae ne mentio quidem fiat vlla. Sed plenum Agriculturae Heſiodi ex Manilio argumentum petamus. Poëta igitur ille, poſtquam Homeri ſcripta diligenter, Heſiodi quoque noſtri Theogoniam, et reliqua quae in illis continebantur, recenſuit: librorum ipſius, qui de Agricultura agebant, et Γεωργικῶν, vt veriſimile eſt, inſcriptionem habebant, argumentum his verbis proponit:

Quin etiam ruris cultus legeſque ſacrauit
Militiamque ſoli: quod colles Bacchus amaret,
Quod foecunda Ceres campos, quod Bacchus vtrumque,
Atque arbuſta vagis eſſent quod adultera pomis:
Syluarumque Deos, ſacrataque numina Nymphas,
Pacis opus, magnos naturae condit in vſus.

Vides, vt in ſuperioribus, Plantationem: quae pars praecipua horum librorum hic nuſquam apparet. Ita vt ex hoc Manilii teſtimonio Plantatio et Propagatio vineae, arborum Inſitio, tum quae loca his vel illis commoda ſint vel incommoda, illorum argumentum fuerit librorum. De quibus non ſingulis tantum, ſed et omnibus, altiſſimum in libris τῶν Ἔργων ſilentium. Poſtremo vagatus in iis Poëta fuit circa ſyluarum, hortorum, fluuiorumque deſcriptionem, amoenitatemque illorum: quam Poetae plerumque, vt et hic Manilius Satyrorum et Nympharum nomine deſignant. Nam quae de vineis in vniverſum in his libris, quos Ἔργα vocamus, dicuntur, haec ſunt: quae ne eo quidem ſpectant:

Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος ἐς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανὸν, Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος ἠώς,
Ὦ Πέρση, τότε πάντας ἀποδρέπε οἶνάδε βότρυς,
Δεῖξαι δ' ἠελίῳ δέκα τ' ἤματα καὶ δέκα νύκτας,
Πέντε δὲ συσκιάσαι, ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι
Δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος.

Id eſt:

At poſtquam Orion et Syrius aetheris ardet
In medio, Arcturumque videt Tithonia coniux,
Incipe decerptos ad te vectare racemos,
Et Soli monſtrare decem noctesque dieſque,
Dimidiumque vmbrae: ſexto ſpumantia labris
Laetitiae patris dare munera.

Multo minus quae alibi obiter περὶ σκάφης οἴνης. Accedat

et illud. M. Cato apud Tullium, in libro de senectute, aliquam ab Hesiodo partem in Agricultura praetermissam queritur, quae ab ipso esset tractata: ea autem erat *Stercoratio*. Atqui si hos libros de Agricultura esse existimasset, multa potius deesse, imo omnia fere questus esset, quae in libris DE RE RVSTICA, qui hodie Catonis nomine circumferuntur, accuratissime pertractata sunt. Sequitur ergo aliis libris accurate de ea re ab Hesiodo actum esse, quae his contineri putabatur. Ex quo duae veterum recentiorumque opiniones hactenus receptae concidunt: prior, quod horum librorum argumentum ex proposito *Agriculturam* esse existimant: altera, quod hos libros Maronem imitatum esse hactenus omnes arbitrati sunt. In qua opinione cum plurimi apud Veteres fuere, tum vel maxime Seruius: apud nos cum omnes, tum maior omnibus Iulius Scaliger. Qui incomparabilis vir, si persuasum hoc habuisset, neque tam immitis in hos libros Hesiodi fuisset: neque Hesiodi Ἔργα cum Maronis Georgicis contulisset.

CAPVT V.

E via nostra ea remouimus, a quibus non periculum quidem timebamus, nec ruinam, sed molestiam. Nunc vt ad institutum nostrum pergamus, duobus adhuc lectorem capitibus praeparabimus. Diximus supra duo tractari his libris, quorum finis idem est, partes diuersae. Horum alterum quia, sub altero non comprehenditur, aliud quaerendum est quod complectatur vtrumque. Id autem est Oeconomia. Oeconomia cum sit cura partim possessionis comparandae, partim comparatae iam conseruandae: primum circa quod versatur illa, teste Aristotele, est ἡ γεωργικὴ, id est, agriculturae studium; quod quidem studium in Oeconomica consideratione primum est duobus modis. Primo κατὰ φύσιν, id est, ratione naturae: quia antiquissima eius est ratio et simplicissima. Cum enim plures sint artes, quae circa terram versantur, qualis videlicet, quam Philosophus adfert, ἡ μεταλλευτικὴ, secundariae tamen sunt omnes. Secundo, quia cum Iustitia coniuncta est. Nec enim ab hominibus volentibus lucratur, vt mercatura: neque a nolentibus, vt ars militaris. Tertiam rationem praetermittimus, quam et Aristoteles et ex eo Cato adiungunt; cum vsum in his habeat nullum. Quibus rationibus librorum horum argumentum superstruemus. Cum ergo Agricultura sit prima natura in Oeconomia, recte secundo libro praemittitur, cum autem sit iusta, recte libro primo iustitiae praecepta

cepta traduntur. Cum igitur alter librorum sit Ethicus causa alterius, alter Oeconomicus sed per se; rursus aliud quaerendum est, quod vtrumque contineat: id autem est ea Poetica pars quam Παιδείαν vocamus: paullo aliter quam Platonici; qui etiam ad Harmoniam eam referunt, de qua proxime acturi sumus. Cum igitur plures sint Oeconomiae partes, quibus comparatur possessio; maxime lucrosa est ea quae ab aequitate quam longissime abest; quam plane excludit Poeta: ea est Foeneratura. Proxima ab hac quae non tam cum iniquitate coniuncta est, quam prima; sed magis cum periculo quam prima et vltima: ea est Mercatura. Tertia est quae minus lucri habet et periculi, sed plus aequitatis: ea autem est Agricultura, aequitate et tranquillitate prima, lucro vero vltima. Cuius causa ex Platone et Hesiodo haec reddenda est, quod haec quam minime ab ἡγεμονικῷ abest seculo: quo terra omnia suppeditabat, sed absque cura. Alterae duae quam maxime ad ἐπιθυμητικὸν accedunt: quod *Cupidum* vocauit Catullus.

Sed postquam tellus scelere est imbuta nefando,
Iustitiamque omnes cupida de mente fugarunt.

Astraeam enim intelligit, quam vsque ad ἐπιθυμητικὸν permansisse volunt Platonici, cum reliqui Dii in θυμικῷ fugissent.

Eius de quo agit Poeta, libro primo propositionem habemus. Id a nobis dicitur, οἰκονομεῖν: ab eo alibi, οἶκον εὖ θέσθαι. Eius rei in secundo praecepta sequuntur. Inter quae est et illud, quo in diuisione Oeconomiae vtitur Aristoteles:

Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε βοῦν τ' ἀροτῆρα.

Quae singula infra percurremus. Nunc hoc constituamus. Primus liber aliquid agendum docet, sed iuste: secundus, quid agendum sit, quo pacto, et quando. Eamdem diuisionem apud Maximum Tyrium habes, qui hos libros Oeconomicos esse non ignorasse videtur: Ἐνθυμηθεὶς δὲ ὅτι ὀλίγον μὲν τὸ ξυνετὸν ἐν ἅπασι· τὸ δὲ πολὺ δημαγωγεῖσθαι φιλεῖ, ἑδετέρῳ τῷ γένει ἀποκεκριμένην τὴν ποίησιν ἐξειργάσατο, καθάπερ ὁ Ἡσίοδος· χωρὶς μὲν τῶν ἡρώων, ἀπὸ γυναικῶν ἀρχόμενος, καταλέγων τὰ γένη, ὅσις ἐξ ἧς ἔφυ. χωρὶς δὲ αὐτῷ πεποίηνται οἱ θεῖοι λόγοι· ἅμα τοῖς λόγοις Θεογονία. Χωρὶς δ' αὖ ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸν βίον, ἔργά τε ἃ δρασέον καὶ ἡμέραι ἐν αἷς δρασέον.

CAPVT VI.

Cum supra totum huius libri subiectum in duo diuiserimus, quorum neutrum per se traditur, sed causa alterius; Terrae cultum, et Nauigationem: quorum vtrumque pars est totius:

tius: totum enim est Oeconomia, cuius causa Poëta in alterum deuoluitur, id est, Iustitiae praecepta; rursus et hanc et illam partes esse diximus respectu totius. Totum est Διδασκαλία, seu Παιδεία. quae olim fuit Poëtarum tantum: postea ad Philosophos migrauit. Omnis igitur Musicus, teste Platone, duo spectat: τὴν μελοποιΐαν, sub qua nos paullo aliter quam ille, ea quae ad metra, quae ad numeros eorumque inuentionem, ac dispositionem, comprehendimus: et τὴν Παιδείαν, qua reliqua omnia vsibus hominum accommodantur. Quod nobis est docere partim, partim mouere: alterum ποιεῖν dicebant, alterum χρῆσθαι τοῖς πεποιημένοις. Sicut autem prius necesse est constituere aliquid quam constituto vti; Ita necesse est, priorem esse μελοποιΐαν, posteriorem alteram. Nam, si recte Platonis Παιδείαν consideremus, vix egreditur rhythmum et harmoniam, vt subtiliter disputant eius Interpretes: et potissimum in mouendo versatur, quod duobus illis solet fieri. De quo multa differere possemus, nunc tamen, quia aliud agimus, vocem Παιδείας simpliciter, ἀντὶ διδασκαλίας sumemus, quam Scriptores antiqui tamquam vetustissimum Poetarum considerant institutum. Ea cum latissime tendat, nos paullo arctius eam hoc loco restringemus. Est igitur duplex, quae docet viuere, et quae scire. Quarum prima instituto nostro conducit: alteram nunc praetermittimus. Rursus eius partes circa vitam priuatam duae versantur. Quarum altera singulos proprie viuere docet, et circa τὴν κτῆσιν occupatur: altera singulos bene viuere docet, et mores complectitur. Vtraque ὠφελεῖν πρὸς τὸν βίον ambigue a Veteribus dicitur. Cum autem Poëta ad hominem ocioſum scribat; recte quo pacto comparanda sit substantia, docet: cum ad prodigum, recte quo pacto conseruanda sit, ostendit. Cum ergo duo haec proponat liber primus, secundus perficiat: in alio tamen libri primi consumitur argumentum: in quo antiquissimum παιδείας vsum videmus, quae etiam διδασκαλία appellata est. Cuius institutum est, ἠθικὴ παραίνεσις, non οἰκονομική, multo minus γεωργική. Eius propositum est, vt antiqui Poëtae verbis vtar, εἰπεῖν πρὸς ζωὴν χρήσιμα. Nec dubium est, quin hinc διδάσκαλοι Comici dicti sint et Tragici, qui illud primo simpliciter agebant, vt apparet ex Epitaphio Epicharmi, Comoediae apud Dores inuentoris, quod eiusmodi est:

Ἄτε Φωνά Δώριος, χὠ νὴρ ὁ τὰν κωμῳδίαν
Εὑρὼν Ἐπίχαρμος.
Ὦ Βάκχε, χαλκεόν νιν ἀντ' ἀλαθινᾶ
Τὶν ὧδ' ἀνέθηκαν

Τὸν

Τὸν Συρακόσσαις ἐνίδρυται πελωρισῇ πόλει,
Οἳ ἀνδρὶ πολίτᾳ.
Σωρὸν γὰρ εἶχε χρημάτων μεμναμένοις
Τελεῖν ἐπίχειρα.
Πολλὰ γὰρ ποττὰν ζωὰν τοῖς παισὶν εἶπε χρήσιμα.
Μεγάλα χάρις αὐτῷ.

Laudat eum ὅτι πρὸς ζωὰν εἶπε χρήσιμα, et quidem παισί, qui Oeconomiae nondum sunt capaces, multo minus, quae ad plures pertinet, Politicae. Haec igitur pars diutius Poëtarum fuit, quam Comicorum; quia prius fuit Poetae nomen quam Comici. Ac Poetae docuerant τὰ πρὸς ζωὰν χρήσιμα, priusquam extaret apud Siculos Comoedia, ad quos τὰ δραματικὰ et eorum inuentionem, vt ex voce δρᾶν, quae κατὰ διάλεκτον illorum est aut vicinorum, probat Aristoteles, proprie spectat. Atque haec causa est cur Philosophi, et praecipue septem illi Graeciae, neglecta plerumque (non semper tamen) Μελοποιΐᾳ, id est, numeris et similibus (nam ita nos illam vocem qua de Musica vtitur Plato, sumimus) sententias in quibus de moribus, de Deo, de virtute egerunt, quae ad hanc παιδείαν spectabant ἄσματα καὶ ᾄδόμενα dixerint. Vnde Thaletis ἄσματα, et aliorum fere omnium a Laertio citantur: quae *Carmina* a veteribus Latinis dicta sunt. Quod, quia a nemine adhuc ostensum est, monere lubet; cum instituto nostro maxime conducat. Hinc illud apud Dionysium Catonem:

Si DEVS est animus, nobis vt Carmina dicunt.

Carmina, id est, dicta Philosophorum. Causa est, quia dicta illa breuia, quibus sententias suas, de Deo, deque reliquis includebant, ᾄδόμενα dicebant, id est, *Carmina*. Sic ᾄδόμενον Thaletis illud extat:

Οὔτι τὰ πολλὰ ἔπη Φρονίμην ἀπεφήνατο δόξαν.

Chilonis:

Ἐν λιθίναις ἀκόναις χρυσὸς ἐξετάζεται.

Hodieque, quod obseruatum non fuit, ᾄδόμενα, siue ἄσματα habemus, in libello illo, qui a moribus Cato inscribitur. Primo enim in ᾀδομένοις de Deo agebatur quod et sequutus est ille: qui vt propositi sui rationem occulte redderet, citat continuo τὰ ᾀδόμενα, additque, *nobis vt Carmina dicunt*, id est: ὥσπερ ἐν τοῖς ᾀδομένοις τῶν Φιλοσόφων τῶν πάλαι γράφεται. Atque haec causa est, cur breues sententias praemittat: vt, Aleam fuge, et simila. In prioribus enim illis filium suum instruit, sicut in Hypothecis Hesiodi alumnum suum Chiron. His cognoscendis aliquantum temporis impendere poterant in praelectionibus suis triuiales quidam, prius quam Poeticen vniuersam, in qua non solum nihil vident,

ſed cuius vſum ignorant, in contemtum adducerent, et minus certe ocio ſuo abuterentur. Inuenirent numquam tam humiliter Platonem et Ariſtotelem de Poetis ſenſiſſe, quin ſemper ex illis diſcerent. Nos pergamus. Prima igitur materies qua hominibus innotuerunt Poetae haec doctrina fuit, quae primo ἔργων tractatur: nimirum, νουθέτησις et παραινετικαὶ ὑποθῆκαι. Hoc fine vitae hominum adhibebantur, vt vel aetate prouectiores docerent, ſicut Perſen Heſiodus: vel minores, et qui modum viuendi habere nondum poterant. Comicus diuidit eos, qui virtutem docent in διδασκάλους, καὶ ποιητάς. Ab alteris pueros, ab alteris prouectiores doceri vult.

— — τοῖς μὲν γὰρ (inquit) παιδαρίοισιν
Ἔστι διδάσκαλος, ὅστις φράζει, τοῖς δ' ἡβῶσι ποιηταί.

Vtrumque tamen confunditur. Et praeſentia enim ſua, et poſtea ſcriptis, temperantiae et iuſtitiae magiſtri erant publici, quibus ἐπὶ ἀρετῆς παιδείᾳ maximi quique nobiliſſimique committebantur. Vnde etiamnum Platonis aetate vox σοφὸς Poetis, tamquam propria, attributa fuit. Qui ſemper ὁ σοφὸς Ἡσίοδος, ὁ σοφὸς Ὅμηρος, ὁ σοφὸς Ἀρχίλοχος, vt et multis poſt eum aetatibus, quamuis ignota eſſet cauſa. Sic de Repub. 2. poſtquam de Homero, Heſiodo, et Muſaeo egerat, Οὐκοῦν, inquit, ἐπειδὴ τὸ δοκεῖν, ὡς δηλοῦσί μοι οἱ σοφοὶ καὶ τὴν ἀλήθειαν βιᾶται, καὶ κύριον εὐδαιμονίας. Paullo poſt: Τὴν δὲ τοῦ σοφωτάτου Ἀρχιλόχου ἀλώπεκα ἐλκτέον ἐξόπισθεν, κερδαλέαν καὶ ποικίλην. Primum, quod docebant olim, fuit temperantia. Ingenuorum itaque liberis ante pubertatem continuo praeficiebantur, vt proſpicerent, ne forte auderent τῆς ὥρας χαρίζεσθαι, quos παιδαγωγοὺς Graeci, Atbenienſes ἀκολούθους, Latini *Comites*, *Cuſtodes*, antiquiores etiam εὐνούχους et ἀοιδοὺς dixerunt: quamuis eorum proprie munus docere eſſet. Ἀκόλουθοι ſaepe apud Platonem dicuntur. Alcibiades in Conuiuio negat ſe, quod formoſus eſſet, abſque ἀκολούθῳ, primo Socratem adire auſum fuiſſe: Ἐφρόντιζον γὰρ ἤδη ἐπὶ τῇ ὥρᾳ, inquit, θαυμάσιον ὅσον, ταῦτα οὖν διανοηθεὶς πρὸ τοῦ ἐκ εἰωθὼς ἄνευ ἀκολούθου μόνος μετ' αὐτοῦ γίνεσθαι, τότε ἀποπέμπων τὸν ἀκόλουθον, μόνος συνεγινόμην. Et in Charmide: ἀλλὰ καλῶς ἔφη λέγεις, καὶ καλοῦσιν αὐτὸν καὶ ἅμα πρὸς τὸν ἀκόλουθον, ναὶ ἔφη καλεῖ Χαρμίδην. In cuius vocis interpretatione labitur doctiſſimus Politianus. Virgilius eoſdem ſimili ratione *Comites*, dixit, qua Graeci ἀκολούθους, Lib. Aeneid. 5.

At pater Aeneas nondum certamine miſſo
Cuſtodem ad ſeſe comitemque impubis Iuli
Epitidem vocat.

Ex

Ex his rursus antiquissimi illi fuere, quibus matronae καὶ τὸ γυναικεῖον committebatur. Qualis celeberrimus ille Homeri fuit Odyss. γ. qui ἀοιδὸς ab illo dicitur. Iidem σπάδωνες et εὐνῆχοι postea Graecis, Latinis *Custodes* dicti sunt. Hesychius, ἀοιδὲς, ᾠδὸς, κιθαρῳδὸς, καὶ ὁ ποιητὴς, καὶ ὁ θρηνῳδὸς, ὁ εὐνῆχος ποδῶν. Manifeste ἀοιδὸν εὐνῆχον exponit. Quid vero sit εὐνῆχος ποδῶν, numquam intellexi, donec approbante tandem mirum in modum maximo Scaligero, εὐνῆχος, σπάδων, emendaui. Veteres enim Magistri, ἀοιδὸν illum Homeri, qui in officio Agamemnonis vxorem continebat, εὐνῆχον, interpretati sunt, quo respicit antiquarum omnium Glossarum Epitomator, earum praesertim, quae ad Homerum spectant, Hesychius: qui non aliud in animo habuit, cum ἀοιδὸν, σπάδωνα interpretatur, quam quod diximus. Idem Hesych. Ἀοιδοὶ, περιβόητοι, ὀνομαστοὶ, ἢ εὐνῆχοι. Eustathius; τινὲς δὲ ἀοιδὸν τὸν εὐνῆχον παρενόησαν, ὡς αἰδοῖα μὴ ἔχοντα: de eo enim Homerico ἀοιδῷ quid non excogitarunt Veteres? Sententiam illam reprobat Didymus, seu quicumque est, cuius breuia in Odysseam Scholia habemus. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ἀοιδοὶ φιλοσόφων τάξιν ἐπεῖχον· τινὲς δὲ κακῶς νοήσαντες τὸν εὐνῆχον ἀπέδοσαν. Sed neuter mentem Veterum intellexit, nec Eustathius, nec commentator ille. Nam qui ἀοιδὸν εὐνῆχον esse dixerunt, τὴν τάξιν respexerunt: non autem τὴν τοῦ σώματος λώβην, id est, munus, non priuationem corporis: quamobrem errat Eustathius, qui εὐνῆχον exponit, τὸν αἰδοῖα μὴ ἔχοντα. Nam cum ἀοιδὸν illum Veteres εὐνῆχον exponunt, nihil aliud volunt, quam si nos *Custodem* exponeremus: quia *Eunuchi* iidem dicebantur, qui *Custodes* postea. Quippe cum σωφρονίσαι Poetae essent, et custodiae ab antiquis faeminarum praeficerentur, quo res extra suspicionem esset, Eunuchi illi muneri apud Barbaros adhibebantur: qui postquam γυναικωνίτιδα non modo occuparant, sed et puerorum curae praefuerant, manifestam integris gentibus ruinam inuexerunt. Atque hoc est de quo libro de legib. III. conqueritur Plato, διεφθαρμένην τὴν παιδείαν ὑπὸ τῆς λεγομένης εὐδαιμονίας τὴν Μηδικὴν, ἐπεὶ περιεῖδον ὑπὸ γυναικῶν καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτῶν τοὺς υἱέας. Apud Graecos et Romanos cum obtinuit haec corruptela, non aliam τάξιν habuerunt quam Homericus ἀοιδὸς, quamuis mutilati et moribus dissimiles. Talis erat, in quem elegantissima Nasonis exstat elegia,

Hei mihi quod dominam, nec vir, nec foemina seruas!

Εὐνῆχοι igitur et σπάδωνες, οἱ ἀοιδοὶ ab Hesychio dicuntur, non quod Homeri tempore idem erant, sed quod postea idem

munus

munus ſpadones obtinuerint. Illi enim ſunt qui poſtea a Naſone, Propertio, Plauto et reliquis *Cuſtodes* dici coeperunt. Apud antiquos certum eſt, continentiae magiſtros, quamuis integri eſſent, εὐνέχους dictos eſſe: quod nomen temperantiae eſt, non foeditatis. Cauſa haec eſt. Vetuſtiſſimi τὸ εὖ νῷν ἔχειν intemperantiae directe opponebant, cuius partes omnes ἀνόητα dicebant. Vnde illud apud Comicum, ὕπνε τ' ἀπέχεσθαι, καὶ ἀνοήτων πάντων. Opponebant enim σωφροσύνην καὶ ἀφροσύνην, id eſt, *temperantiam et dementiam*, ſicut poſtea σωφροσύνην et ἀκολασίαν Philoſophi. Atque hoc eſt quod notat Ariſtot. Nicom. VII. c. XI. ἔτι ἐμπόδιον τῷ φρονεῖν αἱ ἡδοναὶ, καὶ ὅσῳ μᾶλλον χαίρει, μᾶλλον· οἷον τὴν τῶν Ἀφροδισίων· οὐδένα γὰρ δύνασθαί τι νοῆσαι ἐν αὐτῇ. Vnde pro ἀφροδισιάζεσθαι, μωραίνειν dicebant et ἀφρονεῖν, et apud Comicos σινάμωροι ſunt οἱ κατωφερεῖς. Atque hac ratione, vt in Rhetoricis notat idem Philoſophus, factum ſuum excuſabat Helene apud Euripidem, quod ἡ Ἀφροδίτη nihil aliud eſſet, quam ἡ τῆς ἀφρουσύνης ἄρχουσα. Καὶ μῶρα γὰρ πάντ' ἐσὶν Ἀφροδίτη βροτοῖς, Καὶ τἄνομ' ὀρθῶς ἀφροσύνης ἄρχει θεᾶς. Hinc humanae ſapientiae princeps Homerus, de caſta muliere quoties agit,

— — Φρεσὶν, inquit, κήχρητ' ἀγαθῇσι,

id eſt, ad verbum, εὖ νῷν εἶχε. Haec quoque cauſa eſt, cur Horatius τὸν σωφρονοῦντα *integrum* vocet:

— — *et integrae*
Tentator Orion Dianae,
Virginea domitus ſagitta.

Integrae, id eſt, *caſtae*, et vt Homerus loquitur, Φρεσὶν ἀγαθῇσι κεχρημένης. Sic *integrum* opponit alibi *amanti*:

Brachia et vultus teretesque ſuras
Integer laudo: fuge ſuſpicari,
Cuius octauum trepidauit aetas
Claudere luſtrum.

Putabant videlicet, intemperantiam mentis eſſe mutilationem καὶ πήρωσιν: quemadmodum auditoribus noſtris ibi pluribus, ex Philoſophis, oſtendimus. Nunc enim quantum poſſumus a multorum auctorum teſtimoniis abſtinebimus, et ad inſtitutum noſtrum pergemus. Et certe omnis fere vitii nomine τὸ ἀφροδισιακὸν notabant Veteres. Sic ὕβρις a Comico rei Venereae intemperantia dicitur, et ὑβριζὴς maritus qui a coniuge ſua ſaepe vna nocte τὴν χάριν flagitat. Negat enim Theſeum ὑβριζὴν fuiſſe, ſed σωφρονοῦντα.

— — ἃ γὰρ ἦν ὑβριζὴς
Οὐδ' ἡδὺς ἐν τοῖς ςρώμασι τὴν νύκτα παννυχίζειν,
Γυνὴ δὲ σινομωρεμένη χαίρει. More

More enim Atticorum ſuorum loquutus eſt, qui ὕβριν τὴν ἀκολασίαν, et ὑβριζὴν τὸν ἀκόλαστον dicebant. Sic Tyrius Maximus τὸν ὑβριζὴν ἔρωτα opponit, vel amori Platonico, vel τῇ σωφροσύνῃ. Serm. 10. Ἀλλὰ αἰσχρὸν μὲν θέαμα, ἵππος ἄφετος, αἰσχρὸν δὲ ἄκεσμα ὑβριζὴς ἔρως. ἔτος ἐστὶν ὁ ἔρως ὁ τὰς κρημνὰς πηδῶν, ἔτος ὁ ποταμὰς περῶν, ὁ ξίφος λαμβάνων. Et Serm. 6. Οὗτος τῆς πολιτείας τρόπος, ἐκ ἐν Πειραεῖ πλαττόμενος, ἐδὲ ἐν Κρήτῃ νομοθετούμενος, ἀλλ' ἐπὶ προφάσει ἡρωϊκῇ ὑπὸ φιλοσοφὰ δεικνύμενος, δι' οἰκονομίας ἡρωϊκῆς. ἄρχοντες αὐτουργοὶ, προβουλευόμενοι, ἀριστῆες ἀγαθοὶ προπολεμοῦντες. γυνὴ σώφρων, ἀντιτατταμένη ὑβριστὰς νεανίας. Et 32. ὑβρίζειν ἀντὶ τοῦ ἀκολασταίνειν posuit, et partes Venereas, τὰ ὑβρίζειν πεφυκότα dixit, λιχνευέτω ἡ γλῶττα. τηκέσθωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ, ἐκλυέτω ἡ ἀκοὴ. πληρέσθω ἡ γαστὴρ, ὑβριζέτω τὰ ὑβρίζειν πεφυκότα. Dicebant et ἀδικίαν, et vice verſa δικαίους τοὺς σωφρονοῦντας. Syneſius antiquarum elegantiarum magnus imitator: τὰ γὰρ εἰς Ἀφροδίτην ἐγὼ δικαιότατος καὶ τῷ Βελλεροφόντῃ σωφρυσύνης ἀμφισβητήσαιμι. Ariſtoteles Rhetoric. 2. τοὺς σώφρονας laudat, ὅτι ἐκ ἄδικοι. Εὐνοῦχοι igitur apud Veteres qui fuerint apparet. Atque haec cauſa eſt, cur idem Syneſius Encomio caluitiei, vbi de Homerico ἀοιδῷ agit, Cometen eum fuiſſe negat, quales poſtea molliſſimi illi Eunuchi erant: Οἶμαι δὲ ἐγὼ καὶ τὸν ἀοιδὸν ὃν Ἀγαμέμνων τῇ Κλυταιμνήστρᾳ μελεδωνὸν ἀπολέλοιπε, τοῦτο καθ' ἡμᾶς εἶναι γένος. κομήτῃ γὰρ ἐκ ἄν ποτε γύναιον ἐκδιαβεβλημένης οἰκίας ἐπίστευσε. Atque haec quidem de Παιδείᾳ, et de iis qui hanc apud Veteres τῇ τάξει profeſſi ſunt.

CAPVT VII.

Aliquantum iam promouimus. Oſtendimus, primo Heſiodi, nihil commune eſſe cum ſecundo: niſi quatenus in eo proponitur, aut quatenus ad ea praeparat lectorem in primo, quae eſt traditurus in ſecundo (adhuc enim loquimur cum vulgo qui in libros diuiſit hoc ſcriptum: quam recte autem ſigillatim poſtea oſtendemus.) Quam multi ſint quos ipſa deceperit inſcriptio Veteres Recentioreſque, dubium ei eſſe non poteſt, qui diuerſitatem conſiderat ſententiarum; quae vt omnes verae eſſe non poſſunt, ita omnes falſae eſſe poſſunt. Et vt omnes de poſterioribus duobus aliquid ſtatuerunt: ita primum penitus vel neglexiſſe, vel in iudicio de eo ferendo caeeutiuiſſe videntur. Quod omnino aliud illius ſit κριτήριον, quam reliquorum. Quod ſi alibi in Veterum ſcriptis ſepultum conclamatumque inueniamus, operam nos non luſiſſe exiſtima-

ſtimabimus. Canum igitur in morem qui ἰνηλατοῦντες ad cubile ferae deducuntur, veſtigia ſequemur: vt nimirum videamus, an ex odoratu aliquid a nobis deprehendi poſſit. Servius ad primum Georgic. ita de Poeta ſuo, ſimulque de hoc noſtro, et de his libris agit: *Ingenti autem egit arte, vt potentiam nobis ſui indicaret ingenii, coarctando lata, et anguſtiora dilatando. Nam cum Homeri et Theocriti breuitate ſcripta collegerit, vnum Heſiodi librum diuiſit in quatuor.* Cum autem Grammaticus ille, de libris ad Perſen loquatur, quos Maronem ibi fruſtra expreſſiſſe exiſtimauit, vnum librum tantum nouit, qui eſt procul dubio ſecundus: in quo de Agricultura agitur; quamuis non ex inſtituto primo, et propoſito Poëtae. Ita primum a ſecundo penitus disiunxit. In his cum nec Suidas, qui ſimpliciter τῶν Ἔργων meminit, neque reliquorum quiſquam, auxilium ferat nobis, iterum ad eum recurremus, qui fuſiſſime ſcripta eius pleraque recenſet, et ob oculos ponit. Is autem eſt Manilius, qui hoc modo:

— — *ſed proximus illi*
Heſiodus memorat Diuos Diuumque parentes,
Et Chaos enixum terras, orbemque ſub illo
Infantem, et primum titubantia ſidera corpus.
Titanas iuuiſſe Iouis cunabula magni:
Et ſub fratre viri nomen, ſine fratre parentis,
Atque iterum patrio naſcentem corpore Bacchum,
Omniaque immenſo volitantia numina mundo
Quin etiam ruris cultus, etc.

Heſiodus cum diuerſa libro primo pertractet, praecipuum eſt quod ibi primus manifeſte ſecundam τῶν λογικῶν ſpeciem commemorat, de quibus aliquoties inculcat, et ſub quibus ſaeculum ſuum collocat (cur autem et qua ratione infra dicemus) nimirum τὰς Δαίμονας, qui in ἐπιθυμητικῷ, in quo ſcripſit Heſiodus, inſpectores rerum humanarum, et legati quaſi primae Diuinitatis, id eſt, τῆς πρώτης τῶν θεῶν δυνάμεως, quam Iouem illi dicunt, circa terram praeſentes verſari exiſtimabantur; vnde ἐπιχθόνιοι a Poëta appellantur. Eo ſpectant illa,

Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι Διὸς μεγάλε διὰ βελὰς,
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,
Οἵ ῥα φυλάσσεσίν τε δίκας, καὶ σχέτλια ἔργα
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν
Πλουτοδόται.

Item:

Τρὶς γὰρ μύριοί εἰσιν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ἀθάνατοι Ζηνὸς φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,

Οἵ

Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἐσσάμενοι, πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.

Manilius igitur κριτήριον huius libri primi esse voluit, id de quo praecipue agitur. Quia primus Hesiodus, vt ex aliis etiam Veterum ostendemus, quemadmodum in Θεογονίᾳ de Diis, siue de prima Diuinitatis specie; ita in hoc libro primus distincte de secunda egit, nimirum περὶ τῶν Δαιμόνων, περὶ τῶν ποτανῶν θεῶν. Quod quidem κριτήριον omnibus de quibus infra disputabimus, cum cohaerentiam totius doctrinae ostendemus, firmiter stabilietur. Haec secunda Diuinitatis species, siue εἶδος λογικὸν, duabus proprietatibus, quae peculiariter conueniunt illi, a Poëtis distinguitur. Prior est, quod *volare* eos dicant, deinde quod circa terram, quod Latinus Poëta dixit, *toto mundo versari*. Ab altero Hesiodus eos φοιτῶντας, ab altero ἐπιχθονίους dixit: vtrumque quoque in Manilio est. Manilius itaque Deos illos de quibus Hesiodum hoc libro egisse ait, *numina volantia*, dixit: quorum descriptionem, quod nulli vmquam in mentem venit, huius libri subiectum facit. Ac primo φοιτῶντας eos vocat ea ratione auctor noster, qua manifestius ποτανοὶ dicebantur, quod ad verbum cum voce Manilii conuenit. Ita in oracvlo quodam apud Eusebium Praeparationis Euangelicae Lib. IV.

Ὅσσοι δ' ἀμφὶ γαῖαν ποτοώμενοι αἰὲν ἔασιν
Τοῖσδε φόνε πλήσας πάντῃ πυριπληθέα βωμὸν
Ἐν πυρὶ βάλλε δέμας θύσας ζωοῖο ποτανῆ.

Nec aliud in animo habebant Veteres, cum illis *volatilia* tantum, id est, ποτανὰ, vt in oraculo est, sacrificarent. Eadem ratione et a Graecis Theologis πλάνον γένος dicebantur, id est, *genus vagum*, quae vox Hesiodicum illud φοιτῶντας ad verbum exprimit, et ἀλινδούμενοι θεοὶ, καὶ κυλινδούμενοι, id est, *volubiles Dii*. Synesius de insomniis: Τὸ γὰρ ἢ πάντως, ἢ παρὰ μικρὸν ἀληθίζεσθαι, θεῖόν ἐστιν, ἢ πέλας τῆ θείᾳ. τὸ δέ γε πλάνον ἐν ταῖς προῤῥήσεσιν ἀληκτικόν ἐστι τῶν ἀλινδουμένων εἰς ὕλην, ἐμπαθὲς καὶ φιλότιμον. Eadem ratione eos et ἀληκτικὰς dicebant, quod loco certo non continerentur; tamquam, vt loquitur Niceph. Synesii Schol. λῆξιν καὶ τόπον ἐκ ἔχοντας. Eadem ratione οἱ πέριξ dicebantur: quod humanae vitae inspectores per totum vniuersum diffunderentur, tamquam, vt idem loquitur, περιβλέποντες τῆ μεγάλη θεῶν βασιλέως ὀφθαλμοί. Secunda proprietas est, cum *in mundo volitare* dixit: *mundus* enim est quod χθὼν et γαῖα Hesiodo et aliis: vnde ἐπιχθόνιοι, et φοιτῶντες ἐπ' αἶαν, et in oraculo ποτώμενοι ἀμφὶ γαῖαν dicuntur. Atque haec causa est, cur a Chaldaeis θῆρες χθονὸς dicerentur. Quamquam

Pythago-

Pythagoricam vocem proprie expreſſit Manilius, qui ἐγκοσμίους θεὰς dicebant. Poſtremo, quod et addi poteſt, manifeſte per vocem *Omnia*, vocem Heſiodi μύριοι expreſſit, aut τρὶς μύριοι. quod Manilius eſſe ἀόριστον oſtendit. Quare eam vocem Clemens aliique patres ἐπὶ χλευασμῷ referunt, propter multitudinem. Τρὶς μύριοι itaque Manilius vertit, *omnia*, ſequutus procul dubio Interpretes vetuſtiſſimos, quales tum temporis extabant in Heſiodum multi, qui illud τρὶς μύριοι exponebant πάντες: quod etiamnum in Proclo habemus, his verbis: ἡ μὲν μυριὰς δηλοῖ τὸν πάντα τῶν δαιμόνων ἀριθμὸν, ἐν ᾧ παραλαμβάνεται τὸ δαιμόνιον γένος, et plura quae eo ſpectant. De iis egiſſe primo Heſiodum primoque diſtinxiſſe τὸ λογικὸν, in libro Περὶ τῶν ἐλλελοιπότων χρησμῶν Plutarchus oſtendit: Ἡσίοδος δὲ καθαρῶς καὶ διωρισμένως πρώτως ἐξέθηκε τῶν λογικῶν τέσσαρα γένη θεὰς, εἶτα δαίμονας πολλὰς καὶ ἀγαθὰς, εἶτα ἥρωας, εἶτα ἀνθρώπους, τῶν ἡμιθέων εἰς ἀνθρώπους ἀποκριθέντων. Conſtituit igitur κριτήριον horum librorum τὴν Δαιμονολογίαν. Partim quod circa eam tota doctrina, quae hic traditur verſetur; id quod breui apparebit: partim quod minime inuſitatum eſſet, a parte libro inſcriptionem imponere. Sicut enim Rhapſodi inter canendum Homeri libros diuidebant; ſic citharoedi totum τῶν Ἔργων in conuiuiis cum ad citharam canerent. Vbi illud etiam notandum venit, de quo infra agimus, non in libros diſtinctum fuiſſe hoc ſcriptum, ſicut hodie circumfertur, quod valde recens eſt, ſed in partes ſuas. Apud Plutarchum in Sympoſiacis, citharoedus qui haec Heſiodi canebat, cum Homerico Rhapſodo certat: citharoedus ab eo verſu inchoat, Οὐκ ἄρα μῦνον ἦεν. Quod carmen περὶ τῶν ἐριδῶν fuit. Rhapſodus vero ab illo Homerico, Ζεὺς δ' Ἥρην ἐκάλεσσε κασιγνήτην ἄλοχόν τε, in nuptiis Ptolemaei. Carmen περὶ τῶν ἐριδων ſequitur Pandora. In Pandora rurſus ſunt minutae partes, qualis eſt πιθοιγία et aliae, quarum Grammatici meminerunt. Pandoram ſequuntur Periodi, ſeu pars illa quae τὰς λήξεις continet, vſque ad τὴν ἐξύμνησιν τῶν ἡρώων, quae ibi deſinit, Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον ἐγώ. Prima λῆξις eſt aetatis aureae, quae τὰς Δαίμονας conſtituit: quos, vt dixi, ποταγὰς antiqui, Manilius *volantia numina* dixit. Sicut autem minime inſolens erat, librum integrum Iliados a parte dicere Πατρώκλειαν, vel λύτρα, vel ὁρκίων ἀφάνισιν, vel ὁρκίων κατάχυσιν, Odyſſeae, Κυκλώπειαν et νεκυΐαν, et quod plus eſt, interdum a voce vnica, in illo aut illo libro obuia, ſicut Iliados quartus liber ἐπιπώλησις dicitur, quod ibi dixerat de rege Poeta, ἐπιπωλεῖται ϛίχας ἀνδρῶν. Euſtathius: Οἱ δὲ ἔχο-

σχολιασαὶ πολλαχῶ μεμνηνται καὶ χωρὶς τινὸς προσθήκης τῆς ἐπιπωλήσεως· οἷον ὅτι φησὶν ὁ ποιητὴς ἐν τῇ ἐπιπωλήσει, ἤγουν ἐν τῇ Δ ῥαψωδίᾳ: et paullo post, ἐπιπώλησις δὲ καλεῖται ἡ Δ ῥαψωδία, διότι ἐν αὐτῇ ἐπιπωλεῖται σίχας ἀνδρῶν ὁ βασιλεύς. Ita interdum et a prima voce partem integram distinguere: sicut Βοιωτία Poetae catalogus appellatus fuit: vt nimirum memoriae consuleretur Rhapsodorum: ita quoque Δαιμονολογίαν primum τῶν Ἔργων vocat Manilius, quod ex illa parte pleraque dependeant. Sicut autem Tragoediae nihil aliud, quod ad Oeconomiam, quam τεμάχη poeseos Homericae erant, et exiguam aliquam partem comprehendebant, propter angustiam Tragicae periodi, quae exiguis limitibus terminatur: secus si fiebat, ἐποποιϊκοῦ et πολυμύθε nomen incurrebat Poeta, qualis fuit Agathon, teste Aristotele, qui in eo solo peccauit, alias probus, et vt cum Comico loquar, τῶν γνησίων. Ita Scholiorum auctores, Alcaeus, Anacreon, Praxilla, et alii, in partes Hesiodi παραινετικὰ diuidebant: quod antea fecerant οἱ πρὸς λύραν ᾄδοντες. Primum enim Scholiorum argumentum παραίνεσις fuit. Athen. καλὴν δὲ ταύτην ἐνόμιζον, τὴν παραίνεσιν τε τινὰ καὶ γνώμην ἔχειν δοκοῦσαν χρησίμην εἰς τὸν βίον. Ita, vt dixi, hos libros in partes et membra diuidere solebant. quorum non vltimum est, ἡ Δαιμονολογία. Quod κριτήριον inventum retinebimus, donec quomodo in sequentibus magis magisque cohaereat, et quem locum in reliquis partibus habeat, ostenderimus. Si quis igitur potissimam huius libri primi partem quaerat; dicam esse ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΞ.

CAPVT VIII.

Inuenta aliqua libri primi nota, illud tenendum: duplicem Παιδείαν, siue docendi Poetarum vetustissimis fuisse rationem: quarum vtraque in hoc locum habet. Est enim vel adumbrata, vel manifesta. Adumbrata est, quae vel fabulosis narrationibus constat, vt de Pandora, vel fabulis, vt de Accipitre. Manifesta, vt praecepta de moribus in primo, de administratione domestica in secundo. Nos ea quae tractanda nobis sunt pertexemus, quaeque ad priorem spectant Παιδείαν explicabimus: quae ad posteriorem ostendemus. Diuisio libri vtriusque, quod ad contentum haec est, Agricultura et Nauigatio, Γεωργία καὶ πλοῦς: finis vtriusque idem ἡ κτῆσις. A praecepto inchoat, desumto a diuisione τῆς ἔριδος: quarum alteram improbat, bella nimirum et iudicia, quod a proposito patrisfamilias abhorreant: alteram laudat, quae ad eumdem finem tendit, ad quem Oeconomice, τὸν τῶν ἐπιτηδείων πό-

ρον. Post hanc diuisionem operis, sequitur diuisio ex obliquo, et in transitu quasi, his verbis, Αἶψά κε πηδάλιον. Vbi duo proponuntur circa quae cura et industria hominis, cui res familiaris curae sit, versari debeat. Alterum est πλᾶτος, qui e terra petitur, et designatur per ἔργα βοῶν: quo vniuersus terrae cultus, et quae ex ea proueniunt, comprehenduntur: ὁ πλᾶς, qui sub se comprehendit τὸν πόρον, quae est altera vitae comparandae ratio, quam designat τὸ πηδάλιον. Vtriusque rationem cum labore coniunctam esse ait, causa hominum: quorum scelus in Promethei fraudem deriuat, τῷ ἀπατῶντος τὸν Δία. Hac occasione, elegantissima intexitur Pandorae fabula, ex qua cum potissima huius libri atque adeo totius doctrinae dependeat ratio, Graeculi tamen, vt solent, loquacitate sua non tam spem nobis explicandae allegoriae illius quam voluntatem paene praeripuerunt. Dicemus tamen non ea tantum, quae totius operis Hesiodi proposito maxime conducere videbuntur; sed et quae vera sunt, et necessaria, et sine quibus, quae his libris traduntur intelligi posse nemo sanus concedet. Porro priusquam id quod de Pandora dicitur, aggrediamur, doctrina Periodica explicanda est, quae Pandorae πρωθυςέρως, et more Poetis vsitato subiungitur, cum praemittenda fuerit.

CAPVT IX.

Periodos veteres Platonici, ex opinione praeceptoris sui, duas statuebant: quarum altera mundum a Diis regi existimabant: altera tamquam animalem sibi et industriae suae, hominumque προμηθείᾳ permitti, de quibus ex opinione veterum Poetarum multa in Politico suo Plato, qui inter alia: τὸ γὰρ πᾶν τόδε, τότε μὲν αὐτὸς ὁ θεὸς ξυμποδηγεῖ περευόμενον, καὶ συγκυκλεῖ, τότε δ' ἀνῆκεν, ὅταν αἱ περιόδοι τῷ προσήκοντος αὐτῷ μέτρον εἰλήφασιν ἤδη χρόνῳ. τὸ δὲ πάλιν αὐτόματον εἰς τἀναντία περιάγεται, ζῷον ὄν, καὶ φρόνησιν εἰληχὸς ἐκ τοῦ συναρμόσαντος αὐτὸ κατ' ἀρχάς. τοῦτο δὲ αὐτῷ τὸ ἀναπαλιν ἰέναι, διὰ τόδε ἐξ ἀνάγκης ἔμφυτον γέγονε. Statuit Plato, interdum a Deo moueri, regi, flectique hoc vniuersum, donec expletus sit ille ambitus: tum rursus sua sponte mundum regi, sibique permitti. Huius alterius Periodi exemplum, sub Saturno locabant: cuius felicitatem ἐν τῷ τοῦ βίου αὐτομάτῳ, id est, spontanea rerum omnium suppeditatione, sine labore vllo statuebant: quae vita excludebat τὴν προμήθειαν οἰκονομικήν: id est, humanam in tuenda et comparanda re familiari curam, quia sub τῇ

προνοίᾳ

προνοίᾳ multo felicius, agebat: ideoque merito cum eo Plato Monarcham ſuum confert, Τόδ' ἂν τῶν ἀνθρώπων λεχθὲν αὐτομάτως περὶ βίου, διὰ τὸ τοιόνδε εἰρηται, inquit, θεὸς ἔνεμεν αὐτὸς, ἐπισατῶν, id eſt: *Quod igitur de ſpontanea illa hominum vita dicitur, ob hanc cauſam dictum eſt: quia ipſe Deus ipſos alebat, tamquam rex eorum et praeſes.* Multa ibidem talia: in quibus verbis fere Heſiodi, quamuis nuſquam meminerit eius, Periodi illius felicitatem deſcribit. Sicut igitur Periodus haec felix et ſub imperio Deorum, ſic deficiente hac et elapſa, vt diuinum imperium, ita benignitas Deorum defecit, et felicitas humana. Sicut prius ſaeculum ſub Deo eſt, ita alterum ſub Fortuna et collegis eius τοῖς Δαίμοσιν. Igitur vt res ſit dilucidior, ſub altero τὸ τοῦ βίου αὐτόματον ſtatuebant, ſub altero τὸ ἀναγκαῖον, ſub altero vitam ſponte affluentem, ſub altero vitae comparandae, labore multo et induſtria, neceſſitatem: in quo Iupiter et ſinguli Dii ea quae prius ipſi miniſtrabant, quae hominibus ſine cura, ſine labore, ſine Oeconomica ratione, ſuppeditabant, fortunae permiſerunt, aut, vt Plato τῇ εἱμαρμένῃ καὶ ἐπιθυμίᾳ. Vnde maximo labore ſingula hominibus inueſtiganda fuerunt: ſinguli enim Dii ſingula dona ſua ſecum ſuſtulerunt, quod Heſiodus κρύπτειν βίον dicit eleganter. Plato ibidem: ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐκ θεῶν, ὅπερ ἐρρήθη, νῦν δὴ τῆς ἐπιμελείας ἐπέλιπεν ἀνθρώπους, δι' ἑαυτῶν τε ἔδει τὴν τε διαγωγὴν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοὺς αὑτῶν ἔχειν. *Poſtquam autem Deorum imperium, de quo iam dictum eſt, hominum curam gerere deſiit, ſibi ipſis illi proſpicere, ſuique curam gerere coacti ſunt.* Pro duabus illis Periodis, quinque Periodica ſaecula, ſeu reuolutiones ſaeculares conſtituit Heſiodus, quarum prima, ſecunda et tertia, ſub ἡγεμονικῷ ſunt: quarta ſub θυμικῷ, quinta ſub ἐπιθυμητικῷ. In quod ſaeculum incidit Heſiodus et Perſes. Ex quo ſequitur, neceſſariam eſſe rei familiaris curam, poſtquam diuitiarum inceſſit cupido, quam ſequuta eſt iudicum iniquitas, quos ignorare ait, Ὅσσον ἐνὶ μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ. id eſt, quam facile olim viueretur, priuſquam Dii humanum genus τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ τῇ τύχῃ permiſerant. Tria ſaecula Heſiodi cur ſub ἡγεμονικῷ collocarim, quartum ſub θυμικῷ, cauſa haec eſt, quod Heroicum, maxime ab Hiſtoricis, celebratum ſit et Poetis, ab hac parte: quales ſunt Thebani, qui μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο, et Troiani, qui Ἑλένης ἕνεκ' ἠϋκόμοιο, bellum geſſerunt. Huc illa ſpectant ex Photii Excerptis: Θυμῷ δὲ διανισαμένην πολιτείαν τὴν ἐπὶ πολέμους καὶ μάχας, καὶ ὡς ἐπίπαν φάναι, τὴν περὶ πρωτείων καὶ δόξης ἀγωνιζομένην, οἵαν γενέσθαι τὴν ὑπὸ

τῆς ἱςορίας ἑκάςοτε θρυλλεμένην ἀκούομεν. Fuit ergo de his saeculis Veterum haec opinio. Sicut ex ἡγεμονικῷ factum erat θυμικὸν, ex θυμικῷ ἐπιθυμητικὸν, sic futurum iterum ex ἐπιθυμητικῷ ἡγεμονικὸν, ex ἡγεμονικῷ θυμικὸν, atque ita deinceps. Ita vt perpetuus quidam esset Περιόδων lapsus et reuolutio. Vnde infelicitatem suam deplorat alibi hoc libro Poeta, quod non aut prius natus fuisset, aut serius; ante τὸ ἐπιθυμητικὸν nimirum, aut post illud: sicut suo loco ostendemus. Circa periodorum reuolutionem Hesiodicam, tota Maronis Pollio versatur, cuius rationem ignorarunt Interpretes. Primo enim exspectari ait τὸ ἡγεμονικὸν, sicut sub Saturno fuerat.

Magnus ab integro saeclorum nascitur ordo.
Iam redit et Virgo, redeunt Saturnia regna:
Iam noua progenies caelo demittitur alto.
Tu modo nascenti puero, quo ferrea primum
Desinet, ac toto surget gens aurea mundo,
Casta faue Lucina.

Habes τὸ ἡγεμονικὸν, accipe τὸ ἐπιθυμητικόν:

Pauca tamen suberunt priscae vestigia fraudis,
Quae tentare Thetin ratibus, quae cingere muris
Oppida, quae iubeant telluri infindere sulcos.

Habes τὸ ἐπιθυμητικὸν, aut eius effigiem; iam reuolutionem accipe τῷ θυμικοῦ, quod Heroicum Hesiodo vocatur.

Alter erit tum Tiphys, et altera quae vehat Argo
Delectos Heroas: erunt etiam altera bella,
Atque iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles.

Habes τὸ θυμικὸν, vbi vox *iterum*, sicut apud Hesiodum τὸ ἔπειτα, circumuolutionem eiusdem saeculi notat, καὶ τὴν περίοδον. Exitum siue terminum τῷ ἡγεμονικοῦ Maro *vltimam aetatem Sibyllini carminis* vocat: quod τὸ ἡγεμονικὸν vltimum inter aetates erat. Quo desinente, duo priora iterum reuocabantur. Mirum itaque non est, si eius ratio fugerit Seruium: ita vt fuerint nonnulli, inter quos Pomponius Sabinus est, qui Maronem ibi de Hesiodo agere existimarint: *Vel intelligit*, inquit, *de Hesiodo Poeta, cuius Pater Dius fuit, natione Cumaeus: Hesiodus autem libris suis quatuor saeculorum facit mentionem.*

CAPVT X.

Postquam haec constituimus, vlterius eundum erit. Duabus de causis saecula intexit Poeta. Altera est, vt ostendat vitae quaerendae necessitatem, καὶ τὸ ἀναγκαῖον τῶν ἐπιτη-

ἐπιτηδευμάτων μετὰ πόνε καὶ ἐπιμελείας, quae ſub ἐπιθυμητικῷ erat, poſtquam defeciſſent Deorum dona. Altera vt oſtendat τὲς ἐπιζάτας τᾶ ἐπιθυμητικᾶ, qui ſunt Δαίμονες. Primum ſaeculum ſicut αὐτομάτως ex terra viuebat: ita et eadem ratione ex ea naſcebantur homines. Vnde Plato eos modo γηγενεῖς, modo γηΐνες vocat. Nota eſt opinio Graecorum veterum de generatione rerum hominumque e luto terrae, et calore Solis, priuſquam ἐκ τῆς ἀλληλογονίας crearentur. Sicut igitur e terra fiebant, ita rurſus in eamdem fluebant: ita tamen, vt e defectu vnius ſuccederet origo alterius, ne genus interiret. Horum igitur γηγενῶν duo conſtituunt genera: quorum alteri diſſoluebantur; alteri in ſpeciem λογικὴν conuertebantur, et conſtituebant nobilius quid et aërium. In omni vita tria ſtatuunt Platonici; βίον, θάνατον, λῆξιν, ſicut Proclus loquitur: vel, vt nos mallemus, βίον, τελευτὴν, μοῖραν id eſt, vitam, vitae finem, et quod vitae finem ſequitur. Primi igitur ſaeculi homines, quotquot nobiliores erant, poſt emenſum tempus ſuum λῆξιν Δαιμονίαν, ſiue τὲς Δαίμονας τὲς ἐπιχθονίες, conſtituunt. Secundi, τὲς ὑποχθονίες. Tertii ſine λήξει interierunt. Quarti Heroas. Quinti ψυχὴν ἀνθρωπίνην, quos Hierocles περίγεια ζῶα, in libro De fato et prouidentia vocat, vbi eos tertios facit poſt τὰ ἐράνια, quos Deos dicimus. quos ſequuntur τὰ αἰθέρια, quos Daemones appellamus: ὧν τὰ μὲν πρῶτα, inquit, λογικὰ ἐράνιά τε καὶ θεὲς καλεῖσθαι· ἃ δὲ ἡ μετ' ἐκεῖνο τὸ σύςημα ἔχειν ἔλαχε χώρα, λογικὰ αἰθέρια τε καὶ ἀγαθὲς δαίμονας ὀνομάζει, τῶν τε συμφερόντων ἀνθρώποις ἑρμηνέας τε καὶ ἀγγέλες γενομένες. τὸ δὲ ἀνθρώπειον φῦλον τὴν τελευταίαν τάξιν ἐπέχειν, οὓς περίγειά τε ζῶα καὶ ἀνθρωπίνας ψυχὰς, καὶ (ὡς ἄν εἴποι Πλάτων) ἀθανάτες ὀνομάζεσθαι ἀνθρώπες. Atque ita fit, vt cum quinque ſint ſaecula, quatuor tantum conſtituantur λήξεις. De continuatione primorum ſaeculorum ita Plato: Ἐχόμενον γάρ ἐςι τῷ τὲς πρεσβύτας ἐπὶ τὴν τᾶ παιδὸς ἰέναι Φύσιν, ἐκ τῶν τετελευτηκότων αὖ, κειμένων δὲ ἐν γῇ, πάλιν ἐκεῖ ξυνιςαμένες καὶ ἀναβιωσκομένες ἕπεσθαι τῇ τροπῇ, συνανακυκλαμένης εἰς τἀναντία τῆς γενέσεως, καὶ γηγενεῖς δὴ κατὰ τὸν τον τὸν λόγον ἐξ ἀνάγκης Φυομένες, ἅτως ἔχειν τὄνομα, καὶ τὸν λόγον, ὅσες μὴ θεὸς αὐτῶν εἰς ἄλλην μοῖραν ἐκόσμησε. *Homines*, inquit, *primorum ſaeculorum quoſcumque ex iis Deus poſt mortem meliori non deſtinarat conditioni, mutatione ſenectutis in iuuentutem, perpetuam ſucceſſionem conſtituebant: ita vt ex neceſſitate generationis, quae ſemper in contrarium circumfertur, poſtquam aliquamdiu in terra iacuiſſent, rurſus*

reuiuiſcerent. Atque ita e terra nati dicebantur. Vt ex verbis aliquid conſtituamus: duplices illarum aetatum facit homines: alteri perpetua quadam ſerie humanum genus conſtituebant: qui autem puriores et praeſtantiores erant λῆξιν diuinam conſequebantur, et inter Daemones referebantur. Atque haec cauſa eſt, cur ex aetatibus illis λῆξιν conſtituat Poeta, et εἴδη λογικά. E quibus omnibus vnum ſolum inſtituto ſuo applicat. Id autem eſt τὸ τῶν Δαιμόνων. Repetit enim paullo poſt haec de iiſdem:

Τρὶς γὰρ μύριοί εἰσιν ἐπὶ χθονὶ πυλυβοτείρῃ
Ἀθάνατοι Ζηνὸς, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Cum autem duabus de rebus agat: de Iuſtitia, vt diximus, moribuſque, et de rei familiaris cura; duo τῷ Δαιμόνων γένει miniſteria tribuit, quorum vtrumque inſtituto ipſius convenit. Primo enim iuſtitiae inſpectores eos facit: ſecundo rei familiaris curam penes eos eſſe oſtendit, cum πλουτοδότας eos vocet. Ne quis exiſtimet fruſtra Manilium κριτήριον horum librorum feciſſe τὰς Δαίμονας, et quae de iis dicuntur.

CAPVT XI.

Poſtquam igitur Deorum cura penitus deſtituiſſet mortale genus; nec vllum praeterquam in ſe praeſidium et in cura diligentiaque ſua homines haberent, et vt Plato loquitur, ἔδει τὴν δικαιωσύνην καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτὰς αὑτῶν ἔχειν, cum in Deorum prouidentia, id eſt, ἐν τῇ τῶν θεῶν προνοίᾳ praeſidium haberent nullum, coepit hominum προμήθεια paullatim ſibi proſpicere, donec tandem τὸ πῦρ inuenit, quod πῦρ Plato εὐπορίαν interpretatur. Heſiodus βίου, id eſt, *vitam*, ſiue *viuendi facultatem*. Hac audacia cum poenam meritus Prometheus, hoc eſt, *ſtulta hominum* προμήθεια eſſet, Iupiter vt factum illud vindicaret, humanis rebus introduxit malum. Haec doctrina enim cum Periodo aetatum ac diuiſione ſic cohaeret: vt Poetae quidem ratione quamuis ſit poſterior, ipſa tamen re ſit prior. Pandora eſt ἡ Τύχη, quam rerum humanarum arbitram, facultatum praecipue, omniumque quae e terra naſcuntur, e mari comparantur, ὁ τούτων ἐπισάτης καὶ οἰκονόμος Deus eſſe voluit (in qua tamen etiam alia conſiderantur, vt oſtendimus cum de Periſtaſi agimus.) Eam vtriquę et mari et terrae, id eſt, toti Oeconomicae rationi, circa quam verſatur Poeta, τῷ πλόῳ, nimirum, καὶ πόρῳ praeficiebant Veteres. Horatius Lib. I.

Te pauper ambit ſollicita prece
Ruris colonus: te dominam aequoris

Qui-

Quicumque Bithyna laceſſit
Carpathium pelagus carina.

Dominam enim aequoris vocat, non quod mari et eius tempeſtatibus praefecta eſſet, ſed quod nauigationibus, ſicut eas conſiderat Heſiodus, id eſt, τῷ πόρῳ, et mercaturae. Atque haec cauſa eſt, cur Antii et in maritimis oppidis, ab antiquis haec Dea coleretur. Iam δῶρον θεῶν dictum fuiſſe quicquid ad vitam hominum conducit, ſciunt qui Homerum et Heſiodum legerunt, et quae nos hac de re alibi ad Interpretes Heſiodi diſputamus. Plato in Politico: Ὅθεν δὴ τὰ πάλαι λεχθέντα παρὰ θεῶν δῶρα ἡμῖν δεδώρηται μετ' ἀναγκαίας διδαχῆς καὶ παιδεύσεως. Loquitur enim de aetate hac, qua Pandora fuit nata. Quotieſcumque autem περὶ θεῶν δώρων loquuntur Veteres, τὰ τηχηρὰ intelligunt. Plutarchus in tractatu Quomodo iuueni legendi ſint Poetae, vbi de Heſiodo loquitur, Τὰ τυχηρὰ, inquit, τῶν ἀγαθῶν, Διὸς δῶρα κέκληκε, πλάτος καὶ ἀρχάς, καὶ πάντα ὅλως τὰ ἐκτός. Oeconomicae ergo finis eſt, rerum ſufficientia. Quae cum ſub ἡγεμονικῷ δῶρον θεῶν eſſet, ſub ἐπιθυμητικῷ donum Fortunae facta eſt, teſte Heſiodo: quia omnes Dei, et ſinguli, ſua dona huic monſtro reſignarunt: ac propterea Πανδώραν dixerunt,

— — ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν.

Porro cornu Amaltheae geſtaſſe Fortunam, in triuio notum eſt. Quia autem illud τὴν παντοσπερμίαν continebat, id eſt, terrae dona omnia; imperium autem Fortunae latius pateret, Plutarchus etiam de mari cornu illud interpretatur: in quo fallitur. Locus eſt in libello de Fortuna Romanorum: Τὸ δὲ ὑμενέμενον ἐκεῖνο τὸ πλάτος κέρας ἔχει διὰ χειρὸς, οὐκ ὀπώρας αἰεὶ θαλάσσης μεσὸν, ἀλλ' ὅσα φέρει πᾶσα γῆ, πᾶσα δὲ θάλαττα, καὶ ποταμοὶ καὶ μέταλλα, καὶ λιμένες, ἄφθονα καὶ εὐδὴν ἐπιχεαμένη. Duo illi attribuebant pictores Veterum: in altera cornu hoc, in altera gubernaculum. Quod geſtabat gubernaculum in altera, ſicut in altera cornu Amaltheae, nauigandi opportunitatem deſignat, et per conſequens τὸν πόρον, id eſt, *diuitias marinas*, ſicut cornu Amaltheae τὸν πλοῦτον, id eſt, *terrae opulentiam*, quod nec Plutarchus, neque reliqui Veteres notarunt. Cauſa haec erat: naui gubernaculum cum demerent, ſignificabant, τὸν ὡραῖον πλοῦν deſiiſſe, id eſt, *tempus nauigandi idoneum*: hoc eſt, aduenisſe autumnum. Quo ex Heſiodi praeſcripto non amplius illi qui circa alteram Oeconomiae partem, quae his libris continetur, verſabantur, mercaturam nimirum, mari ſe committebant, ſi-

cut ſecundo libro docet. Sicut autem cum naui gubernaculum affigerent, aduenisse ver significabant, ita autumnum, cum demerent. Autumno enim in fumum gubernaculum deponebant. Vnde illud: Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ κατάθεῖο, et Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι. Vbi per πηδάλιον, alteram Oeconomiae rationem Heſiodus deſignat, τὸν πλοῦν nimirum; cuius finis eſt ὁ πόρος, ſicut per ἔργα cornucopiam. Vtramque hanc, vt dixi, vitae comparandae rationem, Veteres Fortunae attribuebant, ſicut hic Pandorae,

Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνῷ κατάθεῖο·
Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν.

id eſt, continuo gubernaculum in fumum ſuſpendere potuiſſes, neque ad Autumnum vſque expectandum fuiſſet: nec de terra vlterius ſollicitus eſſes, ſed haec omnia faceſſerent. Nunc vtrumque et τὸ πηδάλιον, et τὰ βοῶν ἔργα in manibus Fortunae ſunt. Vbi primo duplicem Oeconomiae, de qua in his libris eſt acturus, rationem proponit, vtrique τὴν Πανδώραν praeficit. Neque alia cauſa eſt, cur τὴν Τύχην Homerus, teſte Pauſania, Deam marinam fecerit, qui, in hymno εἰς Δήμητρα, primo meminiſſe illius notatur, vbi eam cum Cereris filia inter reliquas Oceaninas ludentem introducebat. Quod nos in noſtro εἰς Πανδώραν, vbi Veterum errorem refutamus, his verbis proſequuti ſumus:

Χαῖρε πάλιν πρεῖσσα θεῶν, τροφερῆς τε καὶ ὑγρῆς,
Ὑγρῆς καὶ τροφερῆς, τῷ καὶ παλάμῃσιν ἀείρεις
Τῇ μὲν Ἀμαλθείης κέρας ἀγλαὸν, ἔνθαρ ἀρέρῃς
Εὐφορίης μέγα σῆμα, περὶ ϛαχύεσσι βεβριθὸς,
Ἀμφότερον ϛαχύεσσι καὶ ἄνθεσιν· ὅσσα τε γαῖα
Εἰαρινῷ Ζεφύροιο χέει μεθύοντος ἐέρσῃ·
Πηδάλιον δ' ἑτέρῃφι· τόθεν σέθεν ἀμφὶ θεαίνῃ
Πολλὰ παλαιγενέων ἐψεύσατο βιβλία φωτῶν.
Ἦ γὰρ ἀναπτορίην τε μόνην κόσμοιο καὶ ἀρχὴν
Σημανέειν ἡγοῦντο. Σὺ δ' εἰναλίη θεὸς ἦσθα,
Εἰναλίη θεὸς ἦσθα. Τύχην δέ σέ φασι καλεῖσθαι
Νηρέος ἐν βένθεσσι, καὶ Ὠκεανοῖο γέροντος.

Et reliqua quae ſequuntur. Totum enim hymnum, quem in Deam illam, ad explicationem huius doctrinae, ſcripſimus, editioni huic noſtrae adiunximus: ne quid ſtudioſis adoleſcentibus deeſſe poſſit: ſimul vt feliciter eorum ingenium excitetur, vt has Muſas cum Latinis coniungant. Atque haec ſola fuit cauſa, cur pictores antiquiſſimi, Homeri et Heſiodi, vt et reliqui artifices, imitatores, Fortunam vtrumque in manu habere voluerint: cornu, quo deſignatur ἡ γεωργία, et qui

ex

ex ea ὁ πλοῦτος: et πηδάλιον, quo designatur ὁ πλοῦς, et qui ex eo ὁ πόρος. Hanc enim alteram vitae rationem minus iustam τῷ πηδαλίῳ designabant. Hinc eleganter Synesius, Astraeam ex aëre ῥάχιν protendere dicit, ἐκ πηδαλίου: quod agricultura iustior sit mercatura. Hanc qui non videt esse mentem Hesiodi, quae totius propositionem continet operis, quam nos postea explicabimus, quae veriora esse existimat, amplectatur. Nos duo hoc capite probauimus: Primo quomodo cum aetatum diuisione cohaereat Pandora. Secundo quomodo cum totius operis subiecto. Nunc ad reliqua pergamus.

CAPVT XII.

Restat vt ostendamus, quomodo ea quae de Pandora dicuntur, inter se conueniant. Praeter ea quae ἔργα dici ab Hesiodo infra ostendimus, ἐργασίαν quamdam mulieribus attribuit: ita vocat τὴν ταλασιεργίαν, et hinc quaedam Hesychii Glossa, de qua infra, diuidit τὰ ἔργα, in γεωργίαν, quae viris: et ταλασιεργίαν, quae mulieribus proprie conuenit. Ait igitur Poeta noster, Deos singulos dona sua commisisse huic Pandorae. Mineruam primo τὴν ταλασιεργίαν, cui praeest ipsa; vt mulieres quoque habeant quo aliquid ad rem familiarem conferre, et eius potentiam in conquirenda vita experiantur. Iam quod Venus illi χάριν dederit, vt Poeta loquitur, nihil est quod magis huic Deae conueniat: vox enim χάριτος quomodo hic sumatur, in Notis nostris diximus. Duplex Mercurius duplicem illi facultatem, duplicia dona largitur. Prior impudentiam et versutiam: hic Mercurius est ὁ ἐμπορικὸς θεός, mercaturae nimirum et eius fraudum, quae in illa Oeconomiae parte committuntur, praeses. Quod autem ille διάκτορος a Poeta dicitur, causa est, quia secum τὸν ἐνδιάθετον λόγον habet: vt Philosophi loquuntur, e quo bona vel mala proficiscuntur, qui Fortunae non minus quam reliqui suum donum largitur, quod est fallere et decipere. Quae Fortuna in emporiis nostris notissima est. Iam alter Mercurius, qui vocem illi suppeditat qua inescare homines possit, ὁ προφορικὸς λόγος est: qui externo vocis ministerio vtitur. At vero donum suum Pitho quod confert, huc respexit Alcman cum Fortunam Πειθῦς ἀδελφὴν dicit. Quod Promethei causa inducta sit; eo alludit idem, cum eamdem Deam Προμηθείας θυγατέρα vocat. Plutarchus de Romanorum fortuna: ἀλλὰ μᾶλλον (de Fortuna loquitur) Εὐνομίας καὶ Πειθοῦς ἀδελφὴ, καὶ Προμηθείας θυγάτηρ, ὡς γενεαλογεῖ

λογεῖ Ἀλκμάν. Nunc quod a Vulcano e luto factam eam vult, naturale est: sine igne, aqua et terra, nihil creatur. Deas autem, etiam τὰς νοητὰς, Poetae vbique ἀνθρωπομορφῶσι. Prometheus est humanae prudentiae et industriae vis: quae dum nimium se effert, dum ignem, id est τὴν εὐπορίαν, teste Platone, a Diis consequi sperat, in vinculum acerbissimum incidit; fortunam, nimirum, et necessitatem fati: cuius auxilio (vt Hesiodus loquitur) vitae comparandae modum Iupiter occultat. Poena audaciae illius, quae τὴν εὐπορίαν illicitis sibi vindicare modis ausa fuit, Fortuna est; Dea caeca et quae cum τῇ Προμηθείᾳ pugnat. Veteres Philosophi, diu deliberarunt, vtrum naturam, quae omnia hominibus suppeditat, Τύχην, an vero Σοφίαν appellarent. Plutarchus libro supra adducto: αὐτὴν τὴν γεννῶσαν ἡμῖν καὶ φέρουσαν ἅπαντα φύσιν, οἱ μὲν Τύχην εἶναι νομίζουσιν, οἱ δὲ σοφίαν. Prometheo opponitur Epimetheus: alter prudentiam significat, quae futura prospicit: alter poenitentiam, quae iam facta deplorat. Hic Epimetheus δῶρον Διὸς accipit: ita Poeta more suo bona fortuita appellat. Quod non solum notat Plutarchus, sed et totam conclusionem ad eamdem Deam, ad quam nos reliqua omnia, refert, in libello De Fortuna. Ἡ πᾶ καλῶς ὁ Ἡσιόδᾳ Προμηθεὺς τῷ Ἐπιμηθεῖ παρακελεύεται, μήποτε δῶρον δέξηται παρὰ Ζηνὸς Ὀλυμπίᾳ, ἀλλ' ἀποπέμπειν, τὰ τυχηρὰ λέγων καὶ τὰ ἐκτός. Vbi manifeste ostendit, quid per donum Iouis Hesiodus designet. Fortunam, nimirum, quae *Pandora* dicitur. Quod autem apud Hesychium legitur, Πανδώρα ἡ γῆ, ὅτι τὰ πρὸς τὸ ζῆν πάντα δωρεῖται. ἀφ' ἧς καὶ ζειδωρος, sciendum est, scholion esse Aristophanis, sicut totum Grammatici illius lexicon, nihil praeter Glossas auctorum continet) quo explicatur Comici locus, qui lepide, γῆν Πανδώραν vocat. Locus hic est, πρῶτον Πανδώρᾳ θύσαι λευκότριχα κριόν. Interpres Graecus. Πανδώρᾳ, τῇ γῇ, ἐπειδὴ πάντα κατὰ τὸ ζῆν δωρεῖται, ἀφ' ἧς καὶ ζειδωρος καὶ ἀνησιδώρα. Doctrina tam nobilis quae hic a Poeta traditur, memini quod suboluerit, mirum est: quorum plerique στοιχειακὰς, καὶ φυσικὰς ἀλληγορίας excogitarunt: quae ἐν τοῖς διδασκαλικοῖς locum non habent: ac propterea ad Theogoniam pertinent. Nos eam, vt putamus, ita manifeste eruimus, vt posthac latere non possit. Ita ergo, inquit Poeta, cum rebus nostris agitur, postquam a Deorum tutela destituti fuimus, vt obiecta sit difficultas maxima: cui Dii singuli munera attribuerunt: penes quam summam facultatem eorum distribuendorum esse voluerunt: vnde processit necessitas artis Oeconomicae, Fortuna nimirum: extra quam qui sunt,

sine

sine difficultate ab Homero viuere dicuntur; quales sunt mortui, vt infra dicemus.

CAPVT XIII.

Ne quid sit quod diligentiam effugiat nostram, aut in Pandora, aut in iis ex quibus illa dependet, in propositione ipsius operis hi versus sunt explicandi, priusquam ad ordinem reliquorum pergamus:

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.

quae verba quasi vinculo quodam necessario et indiuulso, cum illis quae postea sequuntur, cohaerent. Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε. quae est prima ad Pandoram εἰσβολή. Vita illa, quam occultatam a Diis Poeta praedicat, supponit alteram. Sicut itaque opponuntur inter se aetates: ita et vitae duae diuersissimae. Prioris homines ῥεῖα ζώοντες ab Homero dicuntur: quod vitae genus opponitur huic de quo Hesiodus scripsit, in quo hodie versamur. Vnde ab eodem Homero ῥεῖα ζώοντες, etiam *defuncti*, appellantur, quos vulgo μακαρίτας dicimus. Qui ex hac Fortunae ἀταξία rursus, vnde deciderant, peruenerunt. Τὸ ῥεῖα ζῆν duabus in rebus constituunt: in simplicitate cum αὐταρκείᾳ: in facilitate cum voluptate. Priore egestas tollitur, et cupiditas: altero labor et difficultas. Exempli gratia, statuamus μαλάχην καὶ ἀσφόδελον, quem Poeta cibum proponit, tamquam sufficientem simpliciter viuentibus. His duobus nihil simplicius, nihil magis obuium: vtrumque tamen sufficit τοῖς ῥεῖα ζώειν προαιρεμένοις. Destruitur haec vita a duobus maxime; cupiditate et labore. Cupiditatis servi hoc tempore omnes sunt: maxime autem illi, qui a pristina illa vitae simplicitate ad luxum iniquis artibus quam maxime declinant. Quales Hesiodi iudices sunt, quos δωροφάγους ille appellat. Labor cupiditati inseruit, quae sunt voces τῶν πρός τι. Vtrumque enim finem suum sequitur. Vtrique fraenum iniectum fuit maximum, quod a Platonicis περίσασις vocatur. Cum enim cupiditas vitae prioris simplicitatem tollat, labor facilitatem destruat, quorum ab altero saeculum hoc ἐπιθυμητικὸν, ab altero χαλεπὸν dicitur: vtrumque autem comparare studeat quod desiderat; illud quod vtrumque impedit est ἡ περίσασις. Cupiditas labore vtitur ad consequendam rem cupitam: περίσασις cupiditati fraenum iniicit et laborem impedit: a quo περισατικὸν hoc aeuum, et ἀκούσιον appellatur. Exemplis rem illustremus e vita Oeconomica petitis. Ex nauta si quis quaerat, cum omnia, secus ac olim, arte et labore comparentur, cur naviget; respondebit,

bit, lucri cauſa. Si ex eo qui vxorem ducit, quam cauſam propoſitam habeat; reſpondebit, liberos. Si ex agricola, cur terram colat; reſpondebit, ob fructus. Si ex homine politico; reſpondebit, honoris cauſa. Si ex militante; vitae gratia. In quibus tria conſideranda ſunt, quae priori vitae adverſantur. Primo cupiditas quae petit; ſecundo, ars, induſtria, labor, quo petit: poſtremo, ſucceſſus, qui cupiditatem et laborem ſequitur, et prioribus duobus imperat. In cuius poteſtate cum ſint reliqua duo, tollitur libertas hominis cupientis et τὸ αὐθαίρετον, quod nihil quam petere poſſit et anniti. Ceterum ſi et nauta, et agricola, et miles ſucceſſu carent, apparet ἡ περίσασις, quae et ante fuit, quia de ſucceſſu ſuo certi eſſe non poſſunt. Itaque et antequam ſucceſſus impeditus eſt, tollitur libertas; quia et non ſuccedere poteſt: et poſtquam impeditus eſt, apparet ſeruitus. Haec tria inter ſe cohaerent, ἐπιθυμία, τέχνη, περίσασις, vt neque cupiditas aliquid ſine arte efficiat, neque ars ſine ſucceſſu eſſe poſſit: neque ſucceſſus ibi imperet vbi priora deſunt. Haec tria in vnica Pandora ſunt conſideranda. τὸ χαρίεν καὶ πιθανὸν, eſt voluptas, ὁ κόσμος τῆς Ἀθήνης eſt ars. Dona Deorum quae commiſſa ſunt illi, eſt Fortunae potentia. Hoc itaque modo apparet quomodo Dii vitam occultarint, ſecundum Heſiodum, de quo in illis verſibus, quos propoſuimus, agit. Illis vero, qui ſequuntur, περίσασις actionum noſtrarum deſcribitur:

Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο
Ὥςε σέ κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν, καὶ ἀεργὸν ἐόντα.

Niſi, inquit, obſtaret ἡ περίσασις, id eſt, Pandorae potentia, facillime vno die ea conſequeretur homo, quae iam vix toto vitae tempore. Priorem itaque vitam Philoſophi βίον ἁπλοῦν dicebant, ἀπερίσατον, ἐλευθερίας ἐπήβολον. Poſteriorem, χαλεπὸν, ἀναγκαῖον, περισατικόν. Quibus omnibus hoc efficitur, nihil aliud quam Pandoram Heſiodicam circumſcribere Platonem, qui omne illud aeuum quod ſub Diis non eſt, ſed ſub Daemonibus, τῇ εἱμαρμένῃ, id eſt, Fato, ſeu Fortunae, et τῇ ἐπιθυμίᾳ, id eſt, cupiditati attribuit. τὸν δὲ δὴ κόσμον πάλιν ἀνέστρεφεν εἱμαρμένη τε καὶ ξύμφυτος ἐπιθυμία, id eſt, *Orbem vero rurſus* (poſtquam ex eo Dii receſſerunt) *fatum, eiuſque ſocia cupiditas voluebant.* Nam et Veteres inter Parcas Fortunam numerabant, et quidem plus quam reliquas poſſe exiſtimabant, et τὴν Τύχην, εἱμαρμένην καὶ Μοῖραν dicebant. Quod in noſtro Pandorae hymno his verbis attigimus:

Χαῖρέ μοι αὖθις ἄνασσα, θεῶν πέρι μῆτιν ἔδσα,
Χηρὸς ἀλεξήτειρα, παρατρέψασα δὲ πότμον

Εὐσε-

Εὐσεβέων παίδεσσι νόσον δ' ἀπὸ πάμπαν ἀλάλκοις
Σοὶ δ' ἅμα γεινομένῃ, νόσοι αἰόλαι, ὀξύ τι πῆμα,
Ἰκέλαι ὀρνίθεσσιν, ἣ ὀρνυμένῃσι μελίσσης
Ἀνδρόμεον βίον εὐθὺ διέδραμον· ἐδέ τις ἔσχε
Ἀθανάτων, σέο νόσφι Διὸς βελῇσιν ἀρήγειν,
Οὐδὲ παραιτεῖσθαι συγερὴν μερόπεσσιν ἀνάγκην,
Οὐδὲ κασιγνήτας, τῇσιν σ' ἐμότιμον ἔθηκε
Ζεὺς Κρονίδης, Λαχέσίν τε καὶ Ἄτροπον, ἥν τε λέγεσι
Ἀνδράσιν ἐσσομένοισιν ἐπικλώθεσαν ἐφεῖναι
Δαίμονα δυσφρονέοντα, καὶ ἠθάδα κῆρα μέλαιναν.

Et recte Pausanias: Ἐγὼ μὲν ἔν Πινδάρῳ τάτε ἄλλα πείθομαι τῇ ᾠδῇ, καὶ Μοιρῶν τε εἶναι μίαν τὴν Τύχην, καὶ ὑπὲρ τὰς ἀδελφάς τι ἰσχύειν. Atque haec hactenus.

CAPVT XIV.

Vt vlterius pergamus, eaque confirmemus, quae de Pandora sunt dicta, ad habitaculum illius perueniamus; vt bonam illam Deam in lucem porro protrahamus. Illud Hesiodus Πίθῳ facit: Homerus autem eodem modo, Fortunae secundae et aduersae Πίθον suum designarat. Ita vt ex his duobus similibus locis concluserint iam olim Magistri, ὅτι φαίνεται νεώτερος Ὁμήρου ὁ Ἡσίοδος. Verba Poetae sunt, apud quem Achilles diuina oratione lugenti Priamo filiique fatum aegro animo ferenti hoc modo loquitur:

Οὐ γάρ τις πρῆξις πέλεται κρυεροῖο γόοιο,
Ὡς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
Ζωειν ἀχνυμένοις· αὐτοὶ δέ τ' ἀκηδέες εἰσί,
Δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει,
Δώρων οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἑάων.
Ὧν μὲν καμμίξας δώῃ Ζεὺς τερπικέραυνος,
Ἄλλοτε μέν τε κακῷ ὅ γε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ.
ὯΙι δέ κε τῶν λυγρῶν δώῃ, λωβητὸν ἔθηκε,
Καί ἑ κακὴ βόσις ἐπὶ χθόνα δῖαν ἐλαύνει,
Φοιτᾷ δ' οὔτε θεοῖσι τετιμένος, οὔτε βροτοῖσι.

Id est:

Haud equidem prodest misero succumbere luctu,
Haec etenim Diuum lex stat mortalibus aegris.
Viuere sub curis: queis illi longius absunt.
Dolia bina iacent Iouis alto inclusa cubili,
Qualia distribuit terris, luctumque, malumque.
Hinc cui mixta dedit magni concussor Olympi,
Prospera nunc illi, nunc illi aduersa fuere.
At cui dura patet: miserandum protrahit aeuum;

Illum

Illum namque fames terras male ſuada per omnes
Ludibrium premit infelix hominumque Deumque.

Hos verſus vbi adducit Plutarchus, cum eleganti elogio, in Conſolatione ad Apollonium, Heſiodi quoque noſtri hunc locum adducit, eiuſque tamquam recentioris meminit, vt qui in hoc quoque Homerum ſit ſecutus: ὁ δὲ μετὰ τοῦτον καὶ τῇ δόξῃ, καὶ τῷ χρόνῳ, καί τοι τῶν Μεσῶν ἀναγορεύων ἑαυτὸν μαθητὴν ὁ Ἡσίοδος, καὶ αὐτὸς ἐν πίθῳ καθείρξας τὰ κακὰ, τὴν Πανδώραν ἀνοίξασαν ἀποφαίνει σκέδασθαι τὸ πλῆθος ἐπὶ πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν. Differentias in vtriuſque Homeri et Heſiodi Πιθοπλαξίᾳ has notant magiſtri: quod Homerus in coelo conſtituat, Heſiodus in terra: quod Homerus duplex dolium conſtituat, Heſiodus vnum; quod in Homerico vaſe σωματικὰ ſunt, et ἐξαντλεῖσθαι δυνάμενα, in Heſiodi ſunt ψυχικά. Quae tamen differentia magni momenti non eſt. Homericum Iouem vno ore omnes non Interpretes modo ſed et Philoſophi τὴν εἱμαρμένην (id eſt Fatum) dicunt, quae praeeſt bonis maliſque. Heſiodus noſter oſtendere pergit, quomodo mala in homines inuecta ſint, bona amiſſa: quomodo Iupiter prima Deorum poteſtas, meretrici illi rerum humanarum Fortunae, quae mille illecebras, mille habet dolos, quibus ſtrenuos viros et ſolertes, id eſt, τὰς μηχανικὰς, τὰς τεχνικὰς, quos ἀλφηστὰς vocat, qui ignem, id eſt, rerum inueniendarum rationem ſibi vindicarant, obruat: quomodo Πίθος ille ad terram peruenerit, in quo erant Labor, Senectus, Morbi, et alia. Quae omnia cum inter homines ſparſiſſet, ſola Spes remanſit; quae perpetua ac ſola aduerſae fortunae comes eſt. Si enim Fortunam tollas, Spes non erit: quae ſemper in malis bono animo eſt, quod de inſtabilitate Fortunae cogitat. Niſi enim inſtabilis Fortuna eſſet, in malis Spes non eſſet, in bonis Metus. Pandora igitur, operculo remoto, ſpargit malorum agmen. Sicut autem πιθοπλαξία Iouis eſt; ita πιθοιγία (eleganti voce hunc Heſiodi locum ita vocant Grammatici) Pandorae. Mala illa quae emittuntur (vt recte notat Proclus) in poteſtatem τῶν Δαιμόνων veniunt: quo omnia illa confirmantur, quae ſupra a nobis ſunt dicta. Verba Procli ſunt: ὅτι καὶ τούτων ἔφοροι δαίμονές εἰσιν, οἵ τινες δρῶσιν ἀφανῶς ἐπιπέμποντες τὰς ὑπὸ τὴν εἱμαρμένην τεταγμένας, καὶ τὰς ἐν τῷ πίθῳ κῆρας διασπείροντες. Nonne ſatis manifeſte Pandoram eſſe τὴν εἱμαρμένην, aut, quod proximum eſt, τὴν Τύχην fatetur? Deinde, Daemonum poteſtatem, quam libri huius, ſeu potius partis prioris, ſubiectum facit Manilius, agnoſcit? Ita vbique Interpretes doctrinam hanc alludunt, et ignari verum fatentur, nuſquam agnoſcunt. Sic itaque, vt Horatii verbis loquar, *Poſt*

Poſt ignem aetheria domo
Sublatum, macies et noua febrium
Terris incubuit cohors,
Semotique prius tarda neceſſitas
Leti corripuit gradum.

Leti neceſſitas, eſt ἡ ὑπὸ τῆς εἱμαρμένης τεταγμένη in ſecunda Periodo: *tarda*, quia in priori non fuit, nimirum ſub Saturno.

CAPVT XV.

Cum variae fuerint de hac Pandora opiniones Veterum: refutanda nobis ea erit, quae maxime aſſertoribus ſuis viſa eſt probabilis: quod ſi fiat, non neceſſe erit vt de reliquis laboremus. Ea eſt eorum qui Πανδώραν, τὴν τέχνην eſſe voluerunt, id eſt, ipſam artem: in qua opinione eſt Tzetzes. Tria, ſecundum Platonem, vniuerſum regunt, Τέχνη, Τύχη, Φύσις. *Ars*, *Fortuna*, *Natura*. Ex his Ars et Fortuna ἐναντιούμενα ſunt. Artis inuentrix eſt ἡ Προμήθεια: nam ſub ἐπιθυμητικῷ ceſſat πρόνοια Deorum, quam offendit Prometheus, et ab hominibus auertit, propterea que eius vicem Artem ſubiiſſe exiſtimabant. Ariſtoteles quoque, quotieſcumque de Προμηθείᾳ et eius partibus vel effectis agit, toties illi fere τὴν τύχην opponit, vt libro Ethicor. Nicomach. III. cap. VI. vbi τὸ βουλευτὸν, cum ab aliis, tum praecipue a Fortuna ſeparat. Cum praeterea, vt Philoſophus idem Rhetor. Lib. I. docet, Fortuna ſit eorum, quorum et cauſa non eſt definita, nec alicuius gratia fit, nec ſemper, nec ſaepe, nec ordinate, excluditur προμήθεια, quia nec ſine ratione procedit, nec ſine experientia. Vnde Fortuna ibidem ἄλογος αἰτία ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ dicitur. Qua poena maior eſſe non poteſt, iis praeſertim hominibus, qui ἀλφησαὶ ab Heſiodo dicuntur, et excogitandae ſemper aut inueniendae rei alicui ſunt intenti. Infinita eiuſmodi ex Platone directe adduci poſſunt et ſimpliciter: ex Ariſtotele partim ſimpliciter, partim κατὰ συμπέρασμα. Iam enim hoc ſolummodo agimus, vt doctrinae huius ſeries et ordo pateat: ipſa autem lucem accipiat. Nunc vt et alteram reiiciamus reſtat. Eorum enim opinionem praetermittimus, qui haec omnia ad ſexum mulierum referunt, qui neſciuerunt quid in Scriptis Poetarum ſit τὸ πρακτικὸν, quod pugnat cum τῷ ἀλληγορικῷ et τῷ νοερῷ. Duo illa inter ſe pugnant, ἀπορία, καὶ πλοῦτος: item ἀμηχανία et τέχνη: item id quod ſurripitur, et poena ſurrepti. At vero ignem Promethei eſſe τὸ τεχνικὸν, τὸ πορισικὸν, τὸ μηχανικὸν, et Plato vbique affirmat, et cum eo Tzetzes. Iam hominibus

Pro-

Prometheus, Deus, vt Aeſchylus loquitur, φιλανθρώπε τρόπε, ignem largitus eſt, non vt δῶρον ſuum, qualia ſunt illa, quae propria ſingulorum Deorum cum ſint, ab illis hominibus ſuppeditantur; ſed vt Diis ſurreptum. Eius rei cauſas duas ſtatuit Plato; vt ſuccurreret τῇ ἀμηχανίᾳ, et τῷ ἀτέχνῳ, quia homines, vt ille inquit, ἐν μεγάλαις ἀπορίαις ἦσαν, πορίζειν ἂν ἐπιζάμενοι, id eſt, *magnis difficultatibus vrgebantur, cum de victu ſibi proſpicere non poſſent.* Ignis igitur id eſt, quod Diis ſurripitur, hominibus traditur. Quem ignem Platonici, Dei, opificis vniuerſi, quaſi inſtrumentum ſtatuunt. Iupiter hunc ignem, cum a Prometheo deceptus eſſet, in diuiſione bouis, de quo in Theogonia habes, hominibus ſurripuit: eumdem mox rurſus ſibi vindicat Prometheus, et hominibus tradit; ipſam nimirum artem, ipſam induſtriam, ipſam conquirendae vitae rationem. Quo furto et poenam Iouis ipſe, et clientes eius homines incurrerunt. Poena fuit Pandora. Quam Pandoram ſi Artem interpretemur, eadem erit poena Iouis et munus Promethei, quod abſurdum eſſe quilibet videt. Rurſus quod ἀντί τινος datur, aliud eſt ab eo pro quo datur. Sed Πανδώρα propter ſurreptum ignem immittitur, verum poenae vice, non muneris loco, vt Heſiodus loquitur: Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακόν. Item, finis artis et eius πορισοῦ ignis, eſt prodeſſe hominibus: qua etiam de cauſa a Prometheo ſurreptus Diis fuit: Pandorae vero nocere: vnde κακὸν ab Heſiodo dicitur. Rurſus ars cum labore iuuat: Pandora cum voluptate nocere dicitur. Ac propterea ſub Saturni Periodo ne ars quidem fuit, ſed ſine labore quidlibet a Deorum benignitate ſuppeditatum fuit. Rurſus, cum ars fuit, fraenum artis inuenta eſt Pandora. Praeterea Heſiodo, (nunc ea quae ab eo dicuntur, ſequimur, nec vmquam in vaſtum illud τῶν μυθολογημένων mare abripi nos patiemur, non enim aliud agimus, quam vt horum librorum doctrinam planam faciamus) τὸ ἁλφεῖν et τὸ τεχνάζειν eadem ſunt: Pandora vocatur πῆμα τοῖς ἁλφηζήσι, id eſt, iis qui arte, et ſurrepto igne vtebantur, τοῖς εὑρετικοῖς, τοῖς μηχανικοῖς (ita enim vocem illam eſſe accipiendam infra ad ipſum oſtendimus:

— — ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα
Πανδώρην· ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ' ἀνδράσιν ἁλφηζήσι.

Ergo diuerſa ſunt. Quippe ſi Pandora eorum ſit poena, qui et induſtria vtuntur et arte, oportet aut aliud ſit, aut aliud habeat quam ars et induſtria. Rurſus aliud eſt quod a fauente datur, ab eo quod ab irato immittitur: ſed artem

ira-

tradidit ἑὸς Prometheus (ita dicuntur proprie in Theologia veteri Dii singuli, cum dona sua largiuntur, quae alio nomine ἐὰ dicuntur, et ipsi δωτῆρες ἐάων) aliud quod a Ioue sed χωλωσαμένω. Pluribus idem aliis reiici potest, et nostrum probari. Sed et aliud afferemus argumentum. Pandoram esse Deam quae absentibus Diis, quod in ἐπιθυμητικῷ contigit, omnia dona hominibus largitur, iam supra diximus. Hanc Deam Veteres alio nomine Ἀνταίαν dicunt et Τύχην. Hesiodus in Theogonia Ἑκάτην vocat: refertque vni illi plenam omnium diuinorum beneficiorum distribuendorum potestatem factam esse. Ἀνταίαν et Ῥέαν eamdem esse Apollonii Interpretes ostendunt ad illud: Ἡ δέ πω εὐναιέσσιν ἐπὶ Φρένα θῆκε θυηλαῖς Ἀνταίη δαίμων. Interpretes, ἡ Ῥέα ἔτω λέγεται, διότι ἐναντία τοῖς Τελχῖσιν ἐγένετο. Etymologus et alii: nam nihil iis qui Graecos auctores vel a limine salutarunt, notius est. Ἀνταίαν eamdem esse cum τῇ Τύχῃ, tum alii, tum vero Flaccus noster ostendit:

O Diua gratum quae regis Antium,
Praesens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
Vertere funeribus triumphos.

Ita Deam indigitabant illam, quae Antii colebatur, παρὰ τὸ ἐπιπέμπειν τὰ ἄντα, pro quo male apud Hesychium legitur τὰ αὐτά. Iam notissimum est, quot absurditates Veteres Hesiodi Interpretes adducant, vt causam in Theogonia reddant, quare Hecaten, quam omnes τὴν Τύχην fateantur, cum Neptuno coniungat, his verbis:

Καὶ τοῖς οἳ γλαύκην δυσπέμφελον ἐργάζονται·
Εὔχονται δ' Ἑκάτῃ καὶ ἐρικτύπῳ Ἐννοσιγαίῳ.

Eius rei nos causam supra ostendimus: cum diximus, Τύχην, marinam fuisse Deam, ac propterea πηδάλιον gestare: quod ibi aliis etiam rationibus probauimus. Ita ibi Hesiodus reliquis omnibus, mari, terrae, venationi, militiae, foro, cunctis denique quibus Dii singuli praeerant, vnam Hecaten, vt hic Πανδώρην praeficit. Rheam autem, id est, Hecaten, Pandoram esse patet ex illo loco, qui ab Eusebio 11. lib. De praep. citatur: Γενέσθαι δὲ ἀρανῷ θυγατέρας, Βασιλείαν, καὶ Ῥέαν τὴν Πανδώρην. Ceterum conferat lector quae de Hecate Hesiodus, cum iis quae a nobis de Pandora in Hymno dicta sunt. Obtinuit haec opinio apud Veteres, vsque ad regnum Fortunae, id est, τῆς ἀταξίας, quae sub ἐπιθυμητικῷ est, quo nauigatio cepit, fuisse regnum Astraeae τῆς ἀντικειμένης. Vnde opposuerunt Astraeam et Fortunam: quatenus altera spicam, altera gubernaculum ostenderet. Huc re-

 spicere

ſpicere Syneſius videtur, ἐν τῷ Περὶ προνοίας. Vbi locum hac de re Arati interpretatur: Ἕως, φησὶν ἐχρῶντο θαλάσσῃ χρυσοῖ δὲ ἦσαν ἄνθρωποι, καὶ θεῶν ἐπαμιξίας ἐτύγχανον· πλοίων δὲ εἰσελθόντων ἐνεργῶς εἰς χρῆσιν βίᾳ, τοσοῦτον ἀπεφοίτησεν ἡ δίκη τῆς γῆς, ὡς μόλις ὁρᾶσθαι νυκτὸς αἰθρίας· καὶ μέν τοι νῦν ὁρωμένη, σαχὺν ἡμῖν προτείνει, καὶ ἐ πηδάλιον. Illa ſublata, ſequuta eſt Pandora: qua cum aliquamdiu regnum obtinuiſſet, receſſit et Αἰδὼς καὶ Νέμεσις. Locus elegantiſſimus eſt, apud Auienum Arati Paraphraſten, vbi de Aſtraea:

Seu patris Aſtraei clarum et genus, aurea cuius
Sydera ſunt proles, et qui pro munere morum
Inculpabilium nomen dedit omnibus aſtris:
Aut Peluſiaci magis es Dea littoris Iſis,
Digna poli, conſors et cura latrantis Anubis:
Seu tu Diua Ceres: ſic nam tibi fragrat ariſta,
Et, ceu Siriaco torreatur ſpica calore
Protentata manu: ſeu tu pernicibus alis,
Nec ſat certa gradum viduataque vertice ſummo
Flexipedae vertis veſtigia, lubricum vt aeuum
Sors agat, et ſubitis obrepat mobile fatum
Temporibus — —

Eo loco emendaui *vertis veſtigia*, pro quo male *veſtis* legebatur: reliqua fere ſunt ex editione Grotii noſtri. Ac propterea eamdem Aſtraeam et Fortunam eſſe voluerunt, vt Germanici Interpres et alii obſeruant. Quo etiam verſus illi Auieni referri poſſent, modo legatur *Flexibilis*. Gloſſae veteres, *Flexibilis* εὐκαμπὴς, proprium Fortunae eſt. Vt vt ſit: alii Aſtraeae Fortunam ſucceſſiſſe, alii Aſtraeam in Fortunam mutatam volunt ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ. Dio Chryſ. eamdem facit oratione II. Περὶ τύχης· Ὠνόμασαι δὲ ἡ τύχη καὶ πολλοῖς τισὶν ἐν ἀνθρώποις ὀνόμασι· τὸ μὲν ἴσον αὐτῆς, νέμεσις, τὸ δὲ ἄδηλον ἐλπὶς, τὸ ἀναγκαῖον μοῖρα, τὸ δὲ δίκαιον θέμις. Eodem tempore coeperunt ſors et fatum: quod coniungit Auienus, ἡ Εἱμαρμένη, ἡ Πανδώρα, οἱ Δαίμονες. Ita vt illi qui περὶ τέχνης ea omnia, quae de Pandora dicuntur, intelligunt, multis partibus impingant. Proclus, vt Platonicum decebat, quicquid de Pandora dicitur, ad τὸ ἄλογον τῆς ψυχῆς refert: qui quamquam vbique rerum ſuarum ſatagat, priuſquam probet τὸ ἄλογον ἐν τῷ Φρονεῖν, et in parte διανοητικῇ eſſe, nobis ſufficit non aliam in his Heſiodi libris allegoriam, aut allegoriae interpretationem adferri, quam quae cum doctrina ſaeculorum cohaeret. Quamquam in eo laudem mereatur Proclus, quod ordinem libri huius et rationem fere eamdem, quam nos oſtendere conatus ſit: tum quod rationem τῶν παρεκβά-

συβάσεων, qualis est illa de saeculis, connectere cum reliquis tentarit. Rursus tamen omnem ordinem, et institutum Poetae his verbis confundit: καὶ ἔτος δὲ ὁ μῦθος ἐπιτηδειότατος πρὸς ἀποτροπὴν τῆς ἀδελφῆς, ὅπως μὴ σχολάζοι πόρναις. Illud obiter notabunt studiosi, hoc quod de Pandora in Theogonia dicitur πραγματικὸν esse, in his libris ἀλληγορικὸν et νοερόν. Pandora πραγματικὸν est, cum mulierem designat συλληπτικῶς: ἀλληγορικὸν, cum siue Fortunam, siue Artem, siue Voluptatem, siue tale quid: quod saepenumero a viris doctis confunditur. Graeci omnibus scriptis vim suam eripuerunt, cum nihil pragmaticum in illis relinquunt, sed vento inani allegoriarum abrepti, omnia pro nutu fingunt: contra saepenumero nude ea sumunt, quae non nisi νοερῶς cum reliquo Scriptoris instituto conueniunt. Quidam Grammatici aliquam Pandorae partem ἀλληγορικὴν esse voluerunt: aliquam πραγματικήν. Sic ignem cuius hic fit mentio πραγματικὸν esse notant: partim credo διὰ τὴν τῆς πυρὸς ἐν πάσαις ταῖς τέχναις καὶ τῷ βίῳ τῷ ἀνθρωπίνῳ χρῆσιν, partim διὰ τὸ τὴν τῶν ἀνθρώπων πλάσιν ἄνευ πυρὸς ἐ συντελεῖσθαι. Pergamus.

CAPVT XVI.

Hesiodus igitur ex opinione vetustissimorum qui περὶ τῶν λογικῶν egerunt, et eorum speciebus, in Theogonia sua de prima specie tractauit, cuius sub ἡγεμονικῷ maxima fuit cum hominibus familiaritas, vt ita dicam. Eius non modo genus, ortum, parentes, sed quod amplius est, μοῖραν, vt veteres Theologi vocant, vt ipse Hesiodus, δῶρα persequutus est, et quae quisque hominibus conferret. Tractarat et Ἡρωογονίαν, vt et hodie ex auctoribus compluribus scimus. Mediam vero speciem in primo Ἔργων persequutus est. Hinc igitur lucem accipit locus Manilii, in quo versus ille, qui ad τὰ Ἔργα spectat, ab omnibus ad Θεογονίαν relatus fuit. Postquam enim de Theogonia ita egit,

Hesiodus memorat Diuos, Diuumque parentes,

interiectis aliquot mox versibus, quibus contentum operis describit, hunc adiicit,

Omniaque immenso volitantia numina mundo

Aliter autem Pandoram suam in Theogonia quam ἐν πρώτῳ Ἔργων considerat: in altero enim vt primam foeminam, his verbis:

Τῆς γὰρ ὀλωΐτιον ἐξ γένος, καὶ Φῦλα γυναικῶν
Πῆμα μέγα θνητοῖσι μετ' ἀνδράσι ναιετάουσιν,
Οὐλομένης πενίης ἐ σύμφορα, ἀλλὰ κόροιο.

In altero, nimirum in quo nos versamur, longe aliter pro Dea illa, cui Diis immortalibus postquam ἀταξία est inducta, omnia commissa sunt. Causa cur in Theogonia ita consideret, haec est: quod ante τὴν ἀταξίαν, siue sub imperio manifesto Deorum, γήϊνοι fuerint homines, vt supra ex Platone ostendimus, et ex ipsa terra oriundi. Quorum pars maxima λογικὴ erat et pura: altera autem vi illa quam ἄλογον vocant, cuius prior pars est ἡ φυσικὴ, siue vis creandi, et crescendi, maxime carebant. At inducta Pandora, ἀλληλογονία pariter inducta est. Quod nos ita quoque in nostro persequuti sumus:

— — πρώτην δέ σέ φασι γυναῖκα.
Τῶνδε γὰρ ἀντιτέτυξο, καὶ ἀγλαὸν ἔλλαχες εἶδος
Παρθενικῆς ὤναασσα, χάριν σίλβουσα καὶ αἰδώ.

CAPVT XVII.

Atque haec causa fuit, cur apud Veteres, φιλησίοδος aliquis, et qui mentem huius libri bene examinarat, quae potissima ex parte circa ἀταξίαν et volubilitatem Fortunae, qua Dii, vt Poëta loquitur, vitae conquirendae rationem occultarunt, versatur, a versu illo, Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ, vsque ad illum, Νῦν δ' αἶνον βάσιλεῦσ' ἐρέω hoc exordium, quod ex Pausania et Plutarcho Hesiodi non esse certo scimus, praefixerit:

Μῶσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
Δεῦτε Δι' ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι.
Ὅντε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἄφατοί τε φατοί τε,
Ῥητοί τ' ἄῤῥητοί τε, Διὸς μεγάλοιο ἔκητι
Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει·
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει,
Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν καὶ ἀγήνορα καρφεῖ.
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.

Qui versus, aut ego fallor, aut mali Poetae sunt, sed boni Philosophi, et qui cum cura librum hunc perlegerat: meliusque argumentum perceperat, quam eorum quisquam, quem hodie in Hesiodum habemus. In quo tamen omnes non penitus errarunt, quod in hoc exordio vocem Διὸς, ἀντὶ εἱμαρμένης poni mordicus affeuerant: quamuis minime propositum τῷ γραψαμένῳ, multo minus Hesiodi ex eo institutum perceperint. Argumentum libri hoc exordio continetur, quod a nullo hactenus notatum fuit, multo minus quid sit. Argumentum est vis Fortunae ac potestas, quemadmodum Iliados ira Achillis. Plato in mundo ἀτάκτως περιφερομένῳ, vim quamdam constituit, tamquam animam magni illius Dei, Mundi

patris,

patris, quam Stoici εἱμαρμένην et ἀνάγκην vocant, et saepissime Δίκα. Horatius, qui (vt iam olim renascentibus litteris notauit Muretus) totum hoc exordium, quod Ἔργων primo praefixum legitur, κατὰ λέξιν vertit, *Deus* reddidit: quem eumdem cum Fortuna facit. Ode lib. I. XXXIV.

— — *valet ima summis*
Mutare, et insignem attenuat Deus,
Obscura promens: hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

Tota huius Deae vis ex periodica reuolutione pendet: quae fit τῷ τῶν θεῶν χωρισμῷ, vt Philosophi loquuntur, id est, segregatione Deorum a rebus mortalium. Nota est Platonicorum et Aristotelicorum lucta περὶ τὲ ἀϊδίε τὲ κόσμε disputantium, καὶ περὶ τὲ ἀγεννήτε magni illius Daemonis. Praecipuum argumentum, quo probabant, erat Periodica doctrina, et reuolutio saeculi, quod vocabant τάξεως εἰς ἀταξίαν περιαγωγήν. Quae ἀταξία hanc constituebat potentiam, quam nunc Δίκα vocat prooemii auctor. Eo argumento ex Platonis Politico desumto, vsus est Proclus noster, vt Philoponus indicat, circa finem decimae octauae disputationis: Ἀλλ' ἐπεὶ δὴ, inquit, καὶ τῦτο ὡς ἰσχυρὸν ὁ Πρόκλος προβάλλεται εἰς ἀπόδειξιν τὲ ἀγέννητον εἶναι τὸν κόσμον, κατὰ Πλάτωνα τὸ ἐν τῷ Πολιτικῷ, ὡς ἐν ὑποθέσει χωρίζειν τὲ κόσμε τὸν θεὸν, καὶ τῷ χωρισμῷ τὲ θεῦ εἰς ἀταξίαν αὐτὸν ἐκ τάξεως περιάγοντα. Philoponus igitur, vt Christianus, ἐν ὑποθέσει loquutum ibi ait Platonem, οὐχ' ἁπλῶς, id est, vt ipse Philoponus alibi loquitur, λαμβάνοντα τὸ ἀποδεικτὸν, καὶ ἐκ τύτε ἕτερόν τι δεικνύοντα, *tamquam pro confesso sumentem id cui aliquid superstruit.* Disputatione enim decima octaua, quam refutat Philoponus, ita scripserat Proclus: Εἰ ἄρα τὸν θεὸν ἀπεῖναι λέγει, Platonem intelligit, τὲ κόσμε, καὶ παρεῖναι αὖθις ἐν Πολιτικῷ καὶ ἐν Τιμαίῳ, ἀπεῖναι πρότερον, εἶτα παρεῖναι. ἕτω γὰρ εἶχε, φησί, τὸ πᾶν, ὡς εἰκὸς ἔχειν. Et paucis interiectis, Καὶ διὰ ταῦτα τότε μὲν ἐξ ἀτάκτε μεταβάλλειν εἰς τάξιν τὸν κόσμον· τότε δὲ ἐκ τεταγμένε μεταπίπτειν εἰς ἀταξίαν, ἕως ἔφεδρος αὐτὲ γένηται τῶν πηδαλίων ἁψάμενος ὁ θεός, etc. Hesiodum nostrum certe ἁπλῶς, non modo τὴν εἰς ἀταξίαν ἐκ τάξεως περιαγωγὴν asseruisse saeculorum diuisio ostendit: sed et contrariam, τὴν nimirum ἐξ ἀταξίας εἰς τάξιν, exspectasse manifestum est. Omnia autem Platonis argumenta, siue καθ' ὑπόθεσιν loquitur, siue ἁπλῶς, ex primo Hesiodi desumta sunt: quod si vidissent Interpretes, locum illum melius interpretati essent, qui post

ἀταξίαν ſui ſaeculi, iterum τὸ τεταγμένον notat exſpectari, ſicut ſub Saturno fuit, his verbis:

Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐςὶ σιδήρεον, οὐδέ ποτ' ἦμαρ
Παύσονται καμάτε καὶ ὀϊζύος, οὐδέ τι νύκτωρ
Φθειρόμενοι, χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσεσι μερίμνας.
Ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται ἐσθλὰ κακοῖσι.
Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων,
Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.

Manifeſta periodica reuolutione, finem aetatis ſuae conſtituit in melius, ſicut iam relapſa erat in peius. Rurſus illis,

Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι.

Vbi appoſite Proclus ſuam, quam tot ſcriptis aſſeruerat Periodum, notat deſignari, qui ad locum illum, δι' ὧν οὐ μόνον δηλοῖ τὴν ἀπὸ τῶν κρειττόνων εἰς τὸ χεῖρον εἶδος τῆς ζωῆς μεταβολὴν, ἀλλὰ καὶ ἀνάπαλιν ἔσεσθαι, ἀπὸ χειρόνων εἰς τὸ κρεῖττον. τὸ γὰρ ἔπειτα γενέσθαι, δηλοῖ καὶ ἀμείνους ἔσεσθαί τινας τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων ὕςερον, ὥςε καὶ ἐκ τούτε δῆλον, ὅτι τὰς μεταβολὰς ἐθέλησε παραδέναι τῶν περιόδων τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς εἰς τὰ ἐναντία γινομένης. Quamuis nuſquam ſcopum Heſiodi, et ne ibi quidem τὸ κατὰ τὸ ἀκόλεθον totius doctrinae animaduerterit. Magiſter autem Tzetzes impudentiae velificans ſuae Proclum perſtringit: οἱ δὲ λέγοντες τὰς ἔπειτα ἀνθρώπους λέγειν τὸν Ἡσίοδον μέλλειν γενέσθαι, ἐναντίως τῷ Ἡσιόδῳ, καὶ ἃ κατ' ἐκεῖνον φασι. Vbi vides hominem nugaciſſimum: qui rationem ignorare maluerit, cur Heſiodus ἔπειτα adiungat, aut turpiter diſſimulare, quam ex alio diſcere, aut non maledicere. Sub ἀταξίᾳ igitur, ſub qua ſe natum eſſe deplorat Heſiodus, Dei vicaria eſt Pandora, quae Ζεὺς ab auctore prooemii dicitur, cuius ſunt collegae Δαίμονες vnde ſaepenumero ὁ Δαίμων Graecis et ἡ Τύχη idem numen eſt. Hinc Romanis, quotieſcumque Graecorum Δαίμων vertunt, vox *Deus* nihil aliud quam Fortunam deſignat. Sic Naſo:

Vota ſuos habuere Deos,

id eſt, ſucceſſum euentumque ſuum. Maro:

Aſcanius curuo direxit ſpicula cornu:
Nec dextrae erranti Deus abfuit.

Quod nos aliquando reddidimus:

Ἀσκάνιος δ' ἄρ' ἵαλλεν ἀπὸ νευρῆφιν ὀϊςόν·
Οὐδὲ τύχης παλάμη πέλεν ἄμμορος.

Hi ſunt quos interdum *iniuſtos Deos* vocant Poetae, quotieſcumque virtutem fortuna non ſequitur. Sic Silius, *Iniuſtis neglecta Deis*, id eſt, τοῖς Δαίμοσιν, qui ἐν τῇ ἀταξίᾳ rerum

rum potiuntur. Contra εὐδαιμονία a Marco Tullio ex Socratico Xenophonte definitur. *Fortuna cum virtute coniuncta*: quia Xenophon dixerat: Δικαίως μοι δοκεῖς, ὦ Κῦρε, εὐδαίμων εἶναι, ἀγαθὸς γὰρ ὢν ἀνὴρ, εὐδαιμονεῖς. Quod Tullius vertit: *Recte vero te Cyre beatum ferunt: quoniam virtuti tuae fortuna coniuncta est.*

CAPVT XVIII.

Postquam ea ostendimus quo spectent quae ab Hesiodo in his libris obscurius tractantur, quam vt vel ratio eorum perspici, vel quomodo cum instituto Poetae ipsius cohaereant continuo videri possit, necesse est, cum variae sint de distinctione librorum sententiae, de quo supra aliquid diximus, fusius nostram explicemus. Idque eo maxime, quia in iis quae praemisimus saepenumero distinctionem librorum, quae nunc obtinet, et quam in editione nostra seruauimus, sequuti sumus. Existimamus igitur, imo dicimus, totum illud quod sub Ἔργων καὶ Ἡμερῶν nomine circumfertur, librum esse vnum, partes multas. Argumentum quo probamus non vnum habemus, et quae talia sunt vt dubitandum ne sit quidem. Ac primo manifesta Seruii auctoritas, qui Hesiodum vnum ad Persen scripsisse testatur. Deinde quia quamcumque partem horum librorum citant Veteres, Ἔργα καὶ Ἡμέρας vocant. Sic Etymologus. Αἰρεύμενον, inquit, αἴροντα, λαμβάνοντα. παρὰ τὸ αἱρῶ τὸ σημαῖνον τὸ λαμβάνω, κατὰ πλεονασμὸν, αἱρῶ, αἱρέομαι, αἱρεύμενον, καὶ τροπῇ Αἰολικῇ αἰρεύμενον. Ἡσίοδος ἐν Ἔργοις καὶ Ἡμέραις· καί σε ἕολπα Γηθήσειν, βιότῳ αἱρεύμενον ἔνδον ἐόντος. Item in ἀκίνητα. Ἀκίνητα, καθόλου μὲν τὰ μὴ κινούμενα· παρ' Ἡσιόδῳ δὲ ἐν Ἔργοις καὶ Ἡμέραις, ὁ τάφος. Μήδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν. Item in ἀλευών. δεινὴν δὲ βροτῶν ἐπαλεύεο φήμην. Titulus igitur generalis totius operis est, Ἔργα καὶ Ἡμέραι: quamobrem neque necesse fuit duas priores partes Ἔργων, posteriorem Ἡμερῶν titulo distinguere, quod Henricus Stephanus diligenter seruauit tamen, et quisquis accuratus. Nam et Magistri veteres totius libri ad Persen inscriptionem esse notant Ἔργα καὶ Ἡμέρας. διὰ ταῦτα, inquiunt, πᾶν τὸ βιβλίον ἐπιγέγραπται Ἡσιόδου Ἔργα καὶ Ἡμέραι. Quod vt exemplo aliquo confirmemus, videamus quomodo hos libros citare soleant Veteres. Philostratus ἐν Ἥρωσι, Homerum et Hesiodum certasse notat coram Panide rege, (cuius certaminis et libellus vulgo inscriptus Ἀγὼν Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου meminit, vt et Tzetzes noster, vbi accurate, vt sibi videtur, de

Poeta noſtro, diſputat) vtrumque vero recitaſſe partem aliquam operis ſui: partes autem illas ita diſtinguit, vt alterum περὶ Αἰάντων recitaſſe dicat; alterum partem eam, vbi Perſen iubet ἔργων τε ἅπτεσθαι καὶ γεωργίᾳ προσκεῖσθαι. In quo Philoſtratus etiam morem, ſicut in Homeri verſibus Rhapſodorum, ita in Heſiodi τῶν κιθαριζῶν obſeruauit, qui in cantilenas hos libros diuidebant. Quae omnia ea etiam confirmant, quae a nobis de ſubiecto horum librorum ſunt dicta. Nam ſicut Homeri operis, quo ea quae ad Troiam geſta ſunt complexus eſt, partes multae ſunt (vt recte notat Philoſophus, cum de Tragica periodo agit) quae rurſus minutas partes conſtituunt, quarum partium vna eſt περὶ Αἰάντων, de qua agit Philoſtratus, cum ſubiectum ſit ira Achillis: ita partes huius operis multae ſunt; quas non in libros, vt nos, ſed in minutas partes et membra diſtinguebant. Cum autem ſubiectum ſit Oeconomica παιδεία, pars eius aliqua eſt ἡ γεωργία, quae rurſus minutas habet partes, tam reſpectu ſui, quam reſpectu operis et ipſius Oeconomiae. Sed audiamus Philoſtratum: qui dicit ἅπασαι ἄμφω ἐν Χαλκίδι, τὸν μὲν τὰ ἔπη τὰ περὶ τοῦ Αἰάντοιν, καὶ ὡς αἱ Φάλαγγες αὐτοῖς ἀραρυῖαί τε καρτεραὶ ἦσαν· τὸν δὲ τὰ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὸν ἑαυτοῦ Πέρσην· ἐν οἷς αὐτὸν ἔργων τε ἐκέλευεν ἅπτεσθαι, καὶ γεωργίᾳ προσκεῖσθαι, ὡς μὴ δέοιτο ἑτέρων, μηδὲ πεινᾷη. Vbi manifeſtiſſime illa, quae iuxta principium libri ſecundi ſunt, reſpicit:

— — ἐργάζευ νήπιε Πέρση
Ἔργα τά τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο·
Μήποτε σὺν παίδεσσι, γυναικί τε, θυμὸν ἀχεύων,
Ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας — —

Ita vt Homeri cantilena haec fuerit:

Ἀμφὶ δ' ἄρ' Αἴαντας δοιὰς ἵσαντο Φάλαγγες
Καρτεραὶ, ἇς ἔτ' ἄν κεν Ἄρης ὀνόσαιτο μετελθών,
Οὔτε τέ κ' Ἀθηναίη λαοσσόος, οἱ γάρ ἄριστοι
Κριθέντες Τρῶάς τε καὶ Ἕκτορα δῖον ἐμιμνον,
Φραξάντες δόρυ δουρὶ, σάκος σάκεϊ προθελύμνῳ,
Ἀσπὶς δ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ.
Ψαῦον δ' ἱππόκομοι κόρυθες λαμπροῖσι φαλοῖσι
Νευόντων· ὡς πυκνοὶ ἐφέστασαν ἀλλήλοισιν.
Ἔφριξεν δὲ μάχη φθισίμβροτος ἐγχείῃσι
Μακραῖς, ἃς εἶχον ταμεσίχροας. ὄσσε δ' ἄμερδεν
Αὐγὴ χαλκείη, κορύθων ἀπὸ λαμπομενάων,
Θωρήκων τε νεοσμήκτων, σακέων τε φαεινῶν,
Ἐρχομένων ἅμυδις· μάλα κεν θρασυκάρδιος εἴη,
Ὅς τότε γηθήσειεν ἰδὼν πόνον, οὐδ' ἀκαχοιτο.

Heſiodi

Hesiodi vero:

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων
Ἄρχεσθ' ἀμητοῦ, ἀρότοιο δὲ δυσσομενάων·
Αἵ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα
Κεκρύφαται, αὖθις δὲ περιπλομένου ἐνιαυτοῦ
Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος· οἵ τε θαλάσσης
Ἐγγύθι ναιετάουσ', οἵ τ' ἄγκεα βησσήεντα
Πόντου κυμαίνοντος ἀποπροθὶ πίονα χῶρον
Ναίουσιν· γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν,
Γυμνὸν δ' ἀμᾶσθαι, εἴχ' ὥρια πάντα θέλησθα
Ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος, ὥς τοι ἕκαστα
Ὥρι' ἀέξηται, μή πως τὰ μεταξὺ χατίζων
Πτώσσῃς ἀλλοτρίους οἴκους, καὶ μηδὲν ἀνύσσῃς.
Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμ' ἦλθες· ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω,
Οὐδ' ἐπιμετρήσω· ἐργάζευ, νήπιε Πέρση,
Ἔργα τά τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο·
Μή ποτε σὺν παίδεσσι, γυναικί τε, θυμὸν ἀχεύων,
Ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας, οἱ δ' ἀμελῶσι.
Δὶς μὲν γὰρ καὶ τρὶς τάχα τεύξεαι· ἢν δ' ἔτι λυπῇς,
Χρῆμα μὲν οὐ πρήξεις, σὺ δ' ἐτώσια πόλλ' ἀγορεύσεις,
Ἄχρεῖος δ' ἔσαι ἐπέων νομός· ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι χρειῶν τε λύσιν, λιμοῦ τ' ἀλεωρήν.

Ita vt manifeste videamus, minime obtinuisse librorum distinctionem, quae hodie. Praeterea doctrinam τῶν Ἡμερῶν doctrinam fuisse quae subsequebatur, et cohaerebat sine vlla distinctione, cum ea quae est τῶν Ἔργων. Nam certe in Orphei quoque libris doctrina τῶν Ἡμερῶν fuit conclusio quaedam τῶν Ἔργων, quod docet ipsum exordium manifestissime, quod tale est:

Πάντ' ἐδάης Μουσαῖε θεοφραδές. εἰ δέ σ' ἀνώγει
Θυμὸς ἐπωνυμίας μήνης κατὰ μοῖραν ἀκοῦσαι,
Ῥεῖά τοι ἐξερέω· σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν,
Οἵην τάξιν ἔχουσα κυρεῖ. μάλα γὰρ χρέος ἐστὶν
Ἰδμεναι, ὡς αὔτη παρέχει κλέος ἄντυγι μηνός·

Non aliter fere Hesiodus:

Ἤματα δ' ἐκ Διός θεσφυλαγμένος, εὖ κατὰ μοῖραν
Πεφραδέμεν δμώεσσι. — —

Praeterea cum ratio dierum non magis ad γεωργίαν pertineat, quamuis plura in ea obseruanda sint, quod ad rationem earum, quam ad mercaturam; tota autem Oeconomiae Hesiodi ratio circa duo illa hoc libro versetur, manifestum satis est, totam considerationem dierum, praeceptum esse aliquod, quod do-

ctrinam vtriusque absoluat: ita vt alterum ostendat τὸ ὅτι δεῖ, alterum τὸ πότε.

CAPVT XIX.

Illustrata minima huius libri parte, quae plurimum difficultatis habet, reliqua iam plana sunt, quae omnia hoc capite proponemus: vt ordo eorum facilius et series perspiciatur. Sequitur saeculi illius descriptio, in quo Αἰδὼς καὶ Νέμεσις terras relinquunt, ac coelum petunt. Vltimum diuortium id est, quod cum homine fecit Deorum praesentia. Cum illis subeunt tum alia, tum mater scelerum iniustitia. Hac occasione singulare ἀδικίας proponit exemplum, a causa desumtum, quae misere peruertebatur a iudicibus. Quod vt occultius proponat, suauissimam de accipitre et philomela fabellam, quales erant illae, quas Graeci αἴνους vocant, interserit. Eiusmodi αἶνοι, quales sunt plerique Aesopici, quos venerabatur antiquitas, desumebant ab ἡγεμονικῷ, et Saturni aetate, qua cum reliqua hominibus et Diis, tum vel maxime vox communis erat et familiaritas, vtpote nondum inuenta κρεοφαγίας: quales fuerunt qui sequuti sunt homines, quorum Poeta vt feritatem ostendat, negat eos amplius σῖτον ἐσθίειν. Vocem autem σίτου ita ab Hesiodo sumi, iam olim magistri viderunt. Plato in Politico vbi ἡγεμονικὸν saeculum cum reliquis confert, beatissimos ait eius saeculi fuisse homines, si quidem ex reliquis animalibus cum quibus viuebant quotidie, et loquebantur quotidie, didicerant, quae ex vniuscuiusque naturae cognitione percepta, ad sapientiam spectabant. Locus illius est: Εἰ μὲν τοίνυν οἱ τρόφιμοι τοῦ Κρόνου, παρούσης αὐτοῖς ἄνω πολλῆς σχολῆς καὶ δυνάμεως, πρὸς τὸ μὴ μόνον ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ θηρίοις διὰ λόγων δύνασθαι συγγίνεσθαι, κατεχρῶντο τούτοις σύμπασιν ἐπὶ Φιλοσοφίαν, μετά τε θηρίων καὶ μετ' ἀλλήλων ὁμιλοῦντες, καὶ πυνθανόμενοι πρὰ παύσης Φύσεως, εἴ τινά τις ἰδίαν δύναμιν ἔχοι, ἥσθητό τι διαφορον τῶν ἄλλων εἰς συναγυρμὸν Φρονήσεως, εὔκριτον ὅτι τῶν νῦν οἱ τότε μυρίῳ πρὸς εὐδαιμονίαν διέφερον· εἰ δὲ ἐμπιπλαμένοι σίτων ἅδην καὶ ποτῶν, διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους καὶ τὰ θηρία μύθους, οἷοι δὴ καὶ τὰ νῦν περὶ αὐτῶν λέγονται, etc. Ex quo apparet, omnes μύθους illos inter homines feraslque, vel ferarum inter se, ad illud saeculum referri solere. Quorum quosdam Plato reprehendit, quod nihil minus quam sapientiam docerent ac virtutem, quales multi tum circumferebantur. Hinc apparet partim μεμψιμοιρία, partim iniquitas Aristarchi, qui versus illos e numero eiiciebat reliquorum:

Ἄφρων

Ἄφρων δ' ὃς κ' ἐθέλῃ πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν,
Νίκης τε ςέρεται. πρός τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.

Cauſam addebat: ὅτι ἀλόγῳ γνωμολογεῖν ἐ πρέπαν. Atqui tempore ἡγεμονικῷ, λόγον aliquem tribuebant reliquis animalibus, vt pote nondum exiſtente τῷ ἀλόγῳ maxima ex parte ante τὴν ἀλληλογονίαν, quod ſub ἐπιθυμητικῷ maximum eſt, cuiuſque pars praecipua ἡ ἐπιθυμία καὶ ἀκολασία. Eam enim vocem ita vt Ariſtoteli ſumitur conſideramus, quam Veteres exiſtimabant τὴν ἀντικειμένην τῷ φρονεῖν δύναμιν e ſede ſua eiicere. Haec cauſa fuit cur quotieſcumque Platonici, aut alii, fabulis vtuntur, haec fere verba adiungant, ἦν ἄρα τότε ὁμόφωνα καὶ τὰ θηρία τοῖς ἀνθρώποις, vt oſtendant ex alio aeuo, quod multum ab hoc diſcrepat, fabulas deſumi. Sic. Max. Tyr. Diſp. IX. Ποιμὴν ἀνὴρ καὶ μάγειρος ἐβάδιζον ἄμφω κοινὴν ὁδόν. ἰδόντες δὲ ἐκ πρίμνης ἄρνα εὐτραφῆ πλανώμενον, ἀπολειφθέντα τῶν συνόμων, ὥσαντο ἐπ' αὐτὸν ἄμφω (ἦν ἄρα τότε ὁμόφωνα καὶ τὰ θηρία τοῖς ἀνθρώποις) Deinde ſequitur longa deſcriptio praemiorum iuſtitiae, poenarum iniuſtitiae. Atque ita conuenienter ſe ad iudices conuertit, quos monet, vt vel hanc ob cauſam iuſtitiae rationem habeant, τὴν nimirum τῶν Δαιμόνων praeſentiam, qui proprie inſpectores cum aliarum rerum a Ioue, tum vel maxime eorum qui iuſte aut contra iudicarent: quos propterea ſuſtinere ait munus βασιλικὸν, id eſt, δικαϛικόν. Siquidem ea vox vbique forenſis eſt apud Poetam. Vbi rurſus obiter iniuriam ſibi factam proponit: oſtenditque deueniſſe eo improbitatem ſaeculi; vt primum dedecus ſit virum eſſe iuſtum: quamobrem καθ' ὑπόθεσιν iniuſtitiam eſſe dicit praeferendam. Quem locum a verſu, cuius initium, Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς, ad eum vſque cuius initium, Ἀλλὰ τά γ' ἔπω ἔολπα, eiiciebat Plutarchus. Poſtea fratrem rurſus peculiariter ad iuſtitiam adhortatur, quia alterum hominum proprium, alterum belluarum eſt. Illa namque τὴν ὁμιλίκην tollit, quae tam neceſſaria eſt, vt humanam ſocietatem conſtituat: cuius δικαίῳ ne latronum quidem ſocietas carere poteſt, teſte Platone. Ibi periurio poenas, pretium virtuti ponit. Quae doctrina Pythagorica eſt, qui impietatem τῷ ὅρκῳ metiebantur: ſicut Plato De Rep. ſecundo εὔορκον et ὅσιον coniungit. Sequitur collatio inter aditum virtutis qui aſper eſt; et vitiorum, qui facilis: ita vt in altero praecedat dolor aliquis: in altero ſequatur aeternus. Hic primum virtutis praemium illi defert, qui per ſe ſapit: alterum illi qui monitus: inutilem illum oſtendit qui neq; ſponte, nec per ſe. Iuſte vt quis agat, eſſe neceſſarium oſtendit τὸ ἐργάζεσθαι in genere,

cuius

cuius finis est τὸ πλουτεῖν, sicut otii paupertas et miseria. Diuitias enim sequitur confidentia: paupertatem pudor. Cum enim necesse sit viuere, sequitur vt vel iuste vel iniuste comparentur τὰ ἐπιτήδεια. Iuste potest, qui labore suo de vita sibi prospicit: iniuste, qui vel verbis vel re aliquem decipit. Sequuntur variae iniustitiae species. Τῷ δικαίῳ enim more Veterum scelera omnia opponit. Atque ita ad finem vsque praecepta sequuntur, partim publica, quae ad συναλλακτικὴν spectant, partim priuata quae ad κτητικὴν referuntur. Priore parte in doctrina hac consumpta, ducentis et aliquot versibus praecepta primae Oeconomiae partis sequuntur. Ea autem est Agricultura. Primum est Arandi tempus: secundum modus; vbi terram diuidit εἰς πεδινὴν, ὀρεινὴν, καὶ παραθαλασσίαν. Huius rei finem proponit duplicem. Primus est specialis, et rursus ad Agriculturam spectat: alter generalior, et ad Oeconomicen. Prior est, vt omnia suo tempore proueniant: alter vt res familiaris fiat auctior. Sequitur praeceptum Oeconomicum simulque rusticum: de domo, vt capiat: de muliere, vt seruet: de boue, vt laboret. Sequitur ξυλοτομία, siue *lignatio*, quae vtrique confert: Agricolturae ad aratrum et instrumenta similia: Patrifamilias ad thalamum et alia. Huius lignationis tempus distinguitur. Hanc sequitur praescriptio de numero aratrorum, de numero et aetate boum, quando pascere et in campum deducere oporteat. Tum de his, de instrumentis, de curru, et aliis comparandis. Posthaec, quando inuertenda sit terra; quando iteranda; quo modo et quibus Diis supplicandum; de abigendis auibus. Hic iterum generales sententiae de labore et industria inseruntur; cuius finis est rei familiaris opulentia. Sero arantibus quid obseruandum sit: tum diligentem habendam esse singularum anni tempestatum rationem. Et quoniam nihil homines magis effoeminare existimabatur quam ignis, qui βαναύσων erat proprius, ad quos ocioli homines confluere solebant, sicut suo loco in Notis ostendimus: monet Persen, vt tabernas huiusmodi et λέσχας hyeme praetereat, potiusque de domesticis cogitet: ne et paupertate simul obruatur et frigore. Quorum alterum τὸ ἀπορεῖντος, alterum τὸ θηλυνομένε est. Ibi tum ostendit, nihil agendi finem esse improbitatem, et artes non bonas, monetque aestate de hyeme, deque σκηνοποιίᾳ, priusquam ab hyemis violentia praeueniatur, patrifamilias esse cogitandum. Sequitur luculenta hyemis, et eius incommoditatum descriptio; cuius iniuria quomodo sit propulsanda: quomodo praeuertenda sit pluuia: quae ratio Oeconomica hyemis tempore, propter inaequalem diuisionem τῆς νυχθημέρε

ineunda

ineunda sit, ad veris vsque aduentum potissimum, demonstrat. Quando sint putandae vites, quando acuendae falces. Aestate duo fugienda esse; mane somnum in lecto; pomeridianis horis in vmbra. Quorum alterum κοῖτον ἐπ' ἠοῖ, alterum θώκας σκιερὰς vocat. Agnae quando pinguissimae: vinum quando praestantissimum sit: quorum vtrumque est, cum carduus viret, cicada canit. Quaenam ratio in victu, quae in vini mixtione sit habenda, de qua hac occasione tradit praeceptum. Quando triturandum sit, qua in area et solo: quomodo ea quando intus reponendum. Quid de famulo, ancilla, et custode cane obseruandum sit: quid de paleis: quando famulis cessandum. Autumnus sequitur. Quando et quo tempore vuae carpendae, quamdiu soli exponendae, quando in labra colligendae. Atque ita prioris Oeconomiae pars cum anno absoluto absoluitur. In hac consideratione vltima est ea doctrina quae Ephemeris ab agricolis vocatur: quae a vere incipit et aratione, in eaque rursus desinit: quam Tzetzes et alii in illa parte constituerunt, quam Ἡμέρας dicimus. Hanc excipit pars altera, quae vt maius lucrum propositum habet; ita minus iusta est, longiusque ab ἡγεμονικοῦ ratione recedit, quod ex terra viuebat: sicut etiamnum agricolae, excepto labore, quem induxit Pandora. Primum quod in ea est, agit περὶ μέτρα θαλάσσης, quod male intellectum fuit ab Interpretibus: nam ita vocat τὸν ἐπιτήδειον καιρὸν, quem constituit diebus quadraginta, post conuersionem Solis. Agit de onere deinceps nauibus committendo, et quamdiu reditus differendus sit. Nauigationem constituit duplicem: Εἰαρινὴν, quae vsitatissima fuit, minus tuta tamen est: Θερινὴν, quae tutior multo, et minori cum periculo coniuncta. Sequuntur deinde rursus praecepta in genere Oeconomica, de aetate viri et faeminae: quando potissimum paterfamilias, quot annorum, qualem denique eligere debeat: quid spectandum, quid fugiendum. Restant versus aliquot, qui omnes praecepta de vita communi, de Diis, de hominibus, et pleraque superstitiosa ad finem vsque continent.

CAPVT XX.

Postquam ex ipsis Hesiodi operibus, quae prior operis huius pars est, probauimus errasse eos qui hos libros de Agricultura esse existimarunt: idem nunc ex altera parte praestabimus, quae Ἡμέραι inscribitur. Inter reliquas doctrinas quas Agricultura complectitur, minime ignobilissima est illa, quae Ἐφημερὶς dicitur. Est autem in Agricultura Ἐφημερὶς doctrina,

doctrina, quae docet quando vnumquodque in ea agendum sit. Quia autem doctrinam τῶν Ἡμερῶν cum Ἐφημερίδι confundunt Interpretes, aliquid prius de hoc errore dicendum est. Ac primum Ἐφημερίδα in Hesiodi Operibus non in Diebus, habemus, Ἐφημερίδες toto opere sparsae sunt. Sic, si quaeris quando arandum sit; respondebit, εὖτ' ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσῃς. Si quaeris, quando ligna caedenda sint, respondebit, Ἧμος δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο, et quae sequuntur. Atque ita toto opere. Manifeste autem ibi plena Ephemeris totius anni incipit, Μῆνα δὲ Ληναιῶνα vbi ostenditur ob inaequalitatem dierum quid illa anni tempestate agendum in opere, quid in administratione domestica seruandum sit. Atque ibi hyems et dies eius. Ver ibi habes, et quae agenda sint, Εὖτ' ἂν δ' ἐξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ὄμβρους. Aestas et quae in ea agenda sunt ibi, Ἧμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ. Atque haec causa est cur Philosophus ex diuisione Hesiodi mulieres salacissimas esse dicat ἐπὶ σκολύμῳ: quod dicendi genus cum non perceperint Aristotelis Interpretes, nos id suo loco illustramus. Autumnus, et quae in eo agenda, ibi. Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος. Atque ita tota Ephemeris absoluta est. Quam Hesiodi rationem his verbis in Auibus suis lepide alludit Comicus:

Πρῶτα μὲν ὥρας Φαίνομεν ἡμεῖς ἥρος, χειμῶνος, ὀπώρας.
Σπείρειν μέν, ὅταν γέρανος κρώζῃσ' ἐς τὴν Λιβύην μεταχωρῇ,
Καὶ πηδάλιον τότε ναυκλήρῳ Φράζει κρεμάσαντι καθεύδειν, etc.

Errant enim qui Ephemeridis diuisionem καθ' ἡμέρας necessario statuunt, cum sit καθ' ὥρας καὶ μῆνας. Quo respexit idem Comicus, Ranis:

Ὀρφεὺς γὰρ μέν, inquit, τελετάς θ' ἡμῖν κατέδειξε,
Φόνων τ' ἀπέχεσθαι.
Μουσαῖος δ' ἐξακέσεις τε νόσων καὶ χρησμούς. Ἡσίοδος δὲ,
Γῆς ἐργασίας, καρπῶν ὥρας, ἀρότους.

Nam de operibus loquitur. In Geoponicis, quae sub Constantini nomine circumferuntur vulgo, liber tertius est Ephemeris, quae definitur ibi a vetere magistro ἡ προσήκουσα ἑκάστῳ μηνὶ ἐργασία, καί τί δεῖ καθ' ἕκαστον μῆνα ἐργάζεσθαι. Incipit auctor eius a Ianuario, desinit in Decembrem. Sic Ephemeris erit, si dicam, Τῷ Ἰανουαρίῳ χρὴ κοπρεύειν τὰ καρποφορέντα τῶν δένδρων· τῷ Φευρουαρίῳ χρὴ πᾶν δένδρον φυτεύειν, et sic in reliquis. Quae doctrina nihil habet commune cum Diebus Hesiodi. Hinc, vt ego arbitror, iterum aliud sequitur erratum Tzetzae, qui Orphea quoque Ἡμέρας scripsisse

ſcripſiſſe vult, cum ille Ephemeridas ſcripſerit: diuidit enim magis, vt ex principio apparet, opera Agriculturae κατὰ μῆνας. Verba Orphei ſunt:

Πάντ' ἐδάης, Μουσαῖε θεοφραδές. εἰ δέ σ' ἀνώγει
Θυμὸς ἐπωνυμίας μήνης κατὰ μοῖραν ἀκοῦσαι,
Ῥεῖά τοι ἐξερέω.

Et rurſus paullo poſt idem, ὡς αὕτη παρέχει κλέος ἄντυγα μήνης. Singulos tamen dies videtur perſequutus ille, ſed ex ratione Planetarum, Solis, et Lunae, prout cum plantis conveniunt: nam et hi verſus eius adducuntur:

Πρῶτον μὲν πρώτῳ ἐνὶ ἤματι φαίνεται Ἄρης.
Μήνη δ' εἰς τ' Ἄρην ἐπιτέλλεται· ἴσχεο δ' ἔργων.
Τὴν δὲ γὰρ ἐξανύσασα φύσιν δίχερων ἀναφαίνει.
Αὐτὰρ ἐπὴν τρίτον ἦμαρ ἀπόπροθεν ἠελίοιο,
Πᾶσιν ἐπίχθονίοισι φυτοσπόρε αἰτίη ἀλκῆς.
Τετράδι δ' αὐξομένη πολυφεγγέα λαμπάδα τείνει.

Praeterea cum Heraclitus Heſiodum riſit, quod aliam diem φαύλην, aut, vt ipſe loquitur, μητρυιὰν putaret, aliam μητέρα, ſiue ἀγαθὴν, quod omnes dies aequales ſunt, dementia maxima eſſet cogitare velle, Ephemeridas ruſticorum, quarum ratio et natura, e Sole et Luna, κατὰ φύσιν eſt petita, euertere voluiſſe. Oſtendimus igitur aliud eſſe Ephemeridem, aliud doctrinam eam, quae Ἡμερῶν ab Heſiodo vocatur: de qua iam agemus. Dies ſunt vel Boni, vel Mali, vel Mediocres. Rurſus id quod ſunt dies, Boni vel Mali, vel Mediocres; partim ſuo, partim reſpectu operum ſunt quae aguntur. Quorum diuerſitatem commoditas vel incommoditas dierum ſequitur. Vtraque ratio conſiſtit, vel in natura: vt cum quaero rationem, cur Athenienſes diem συνοδικὸν ad contrahendas nuptias praeferant reliquis: cauſam reddo: quia naturaliter tum cum Sole Luna coit. Vel ex religione: vt cum quintum diem doceo vitandum. Cauſa eſt: quia tum circumerrant Erinnyes: ſeptimum approbo. Cauſa eſt: quia tum natus eſt Apollo. Vel ex ratione numerorum et vi occulta: vt cum quartam laudo, ob vim quaternarii magni illius δημιουργοῦ Πυθαγορικοῦ. quae praecipue in his ſpectatur, et qua nituntur reliqua. Dubium autem non eſt, quin alii quoque rerum earumdem Scriptores, praecipue autem qui Γεωπονικὰ dederunt, aut in iis aliquid praeſtiterunt, hac quoque in re Heſiodum ſequuti ſint. Quo procul dubio Chriſtianorum hominum cenſuram meruerunt, qui ſuperſtitiones illas tamquam ἀπίσας et τῆς Ἑλληνικῆς θρησκείας ἐκ ἀναξίκς ex animis ſuorum euellere conati ſunt. Nec alio ſpectare certum eſt, eam, quam Photius de Vindanii Anatolii Beryti,

et

et aliorum quorumdam ſcriptis reliquit. ἔχει δ' ὅμως καὶ ἔνια τῶτο τὸ βιβλίον τερατώδη καὶ ἄπιστα, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς πλάνης ὑπόπλεα· ἃ δεῖ τὸν εὐσεβῆ γηπόνον ἐκτρεπόμενον, τῶν λοιπῶν συλλέγειν τὰ χρήσιμα. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ, τῶν τὰς γεωργικὰς πραγματείας συγγραψαμένων, σχεδόν τι τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν, ὅσα ἐμὲ εἰδέναι, ἐπιφαίνονται· ἐκ ἀπὶ πολλοῖς δὲ διαφωνῶσιν, ἐν οἷς δὲ διαπεφωνήκασι, ἡ τῦ Λέοντος τῶν ἄλλων προκρίνεται πεῖρα. Ex his tota Nicomachi Geraſeni conſtabat Theologia: quod opus recte vir cordatus διανοίας ἐ καθαρευούσης βλάβης ἀναπλάσματα vocauit. Reliquae rationes ſunt παρατηρήσεως, et pro cauſa habent experientiam. Generalior diuiſio talis eſſet. Dies ſunt vel ἐργάσιμοι, vel ἱεροὶ, vel ἀποφράδες. Ἐργάσιμοι ſunt, qui et ἀνύσιμοι et ὀνήσιμοι dicuntur: ἱεροὶ quos θεῶν Ἡμέρας vocat Lucianus, quibus opponuntur ἀποφράδες. Ex illis cum maxime τὰς ἐργασίμας conſideret Heſiodus, nos cum Heraclito τὴν ἀποφράδα τῇ ἐργασίμῳ opponimus, non τῇ ἱερᾷ, in huius quidem operis conſideratione. Nam de eo ita notat Plutarchus, Περὶ δ' ἡμερῶν ἀποφράδων, εἴτε χρὴ τιθεσθαί τινας, εἴτε μὴ, εἰ ὀρθῶς Ἡράκλειτος ἐπέπληξεν Ἡσιόδῳ, τὰς μὲν ἀγαθὰς ποιεμένῳ, τὰς δὲ Φαύλας, ὡς ἀγνοῦντι Φύσιν ἡμέρας ἁπάσης μίαν ἔσαν, ἑτέρωθι διηπόρηται. Politianum quantum fugerit ratio, qui tres Iouis dies ſtatuit, ex loco Heſiodi male intellecto, in Notis oſtendimus. Iam ad inſtitutum noſtrum pergamus, latiuſque quam Agriculturam patere hanc partem oſtendamus: quod vt fiat, iterum totum Ἔργων καὶ Ἡμερῶν librum diuidamus, hoc pacto. Circa duo operis totius ratio verſatur. Primo enim aliquid agendum, quid, et quando, docet. Secundo, dies aptos et ineptos, vel mediocres, cum cauſis ſuis oſtendit. Illud quod agendum eſt, Agricultura eſt: quae non eſt praecipua, quia habet aequalem: neque ſola, quia adiunctam habet alteram. Ea eſt Nauigatio. Sicut igitur doctrina τῶν Ἔργων latius patet, quam illarum altera, quia de vtraque agit: ita τῶν Ἡμερῶν, quia vtrique dies aſſignat. Ac de Agricultura vbi agat notiſſimum eſt: ſicut ibi:

Ἡ μὲν ὅϊς πείκειν, ἡ δ' εὔφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι. et
Σπέρματος ἄρξασθαι· φυτὰ δ' ἐνθρέψασθαι ἀρίστη, et aliis.

De altera:

— — ὑλοτόμον τε ταμεῖν θαλαμήϊα δοῦρα,
Νηΐά τε ξύλα πολλὰ, τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται,
Τετράδι δ' ἄρχεσθαι νῆας πήγνυσθαι ἀραιάς.

Oſtendimus vtramque partem hic eſſe ſicut in altera. Nunc etiam totum. Oeconomia duplex eſt, vt diximus, vel conquirendi:

quirendi: ad quam ſpectat vtraque pars de qua egimus, Agricultura et Nauigatio. vel conſeruandi, quae proprie Oeconomica dicitur, quam continuo in primo Ἡμερῶν habes·

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος εὖ κατὰ μοῖραν
Πεφραδέμεν δμωέσσι, τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην
Ἔργα τ' ἐποπτεύειν, ἠδ' ἁρμαλιὴν δατέασθαι.

Ἁρμαλιὴν δατέασθαι munus erat in magnis familiis τῦ οἰκονόμυ quae ſecunda perſona erat μετ' αὐτὸν, id eſt, poſt dominum; Lucianus ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων. ὁ μὲν γὰρ μισθὸς αὐτὸς, κατὰ δύο ὀβολὸς καὶ τέτταρας, καὶ βαρὺς αἰτῶν σὺ καὶ ὀχληρὸς δοκεῖς· ἵνα δ' ἓν λάβῃς, κολακευτὸς μὲν αὐτὸς, καὶ ἱκετευτέος. θεραπευτέος δὲ καὶ οἰκονόμος. ἔτος μὲν καὶ ἄλλος θεραπείας τρόπος. Ii πενέσας ſuos vt plurimum habebant, quorum erat ſingula πένεσθαι. Qua voce Poeta eadem ratione infra de tota Oeconomia vtitur.

Ὀγδοάτη τ' ἐνάτη τε δύω γέ μεν ἤματα μηνὸς.
Ἔξοχ' ἀεξομένοιο βροτησια ἔργα πένεσθαι.

Vnde Theocritus Χάρισιν·

Πολλοὶ ἐν Ἀντιόχοιο δόμοις καὶ ἄνακτος Ἀλεύα
Ἁρμαλιὴν ἔμμηνον ἐμετρήσαντο πενέσαι.

Rurſus alio argumento vtamur. Cum ἐργασία ſit duplex reſpectu duorum, quae familiam conſtituunt, et ex conſequenti Oeconomicis legibus vtuntur: vt vnum ex multis ſumamus, Agricultura virorum, Lanificium mulierum; vtriuſque meminit. Nam vti non omni die prius fieri poſſe exiſtimat, ita neque poſterius. Diem autem vnum altero, tam huic quam illi, magis conducere. Sic:

Ἡ δὲ δυωδεκάτη τῆς ἑνδεκάτης μέγ' ἀμείνων.
Τῇ γάρ τοι νεῖ νήματ' ἀερσιπότητος ἀράχνης,
Ἤματος ἐκ πλείω. ὅτε τ' ἴδρις σωρὸν ἀμᾶται,
Τῇδ' ἰσὸν ϛήσαιτο γυνὴ, προβάλοιτό τε ἔργον.

Mulieris nentis idem ſcopus eſt qui viri arantis, ὁ πλῶτος: vtrumque ἔργον eſt, ſicut et nauigatio. Rurſus alio argumento vtemur. Ὑλοτομία duplicem vſum habet qui extra Agriculturam ſe extendit. Alter eſt πρὸς θάλαμον: alter πρὸς νῆα. Vtrumque conſiderat bonus Oeconomus. Thalamum ſtruebat paterfamilias, cum vxorem duceret: vnde Homerus θάλαμον νέον dixit: ad quam rem τῇ ὑλοτομίᾳ erat opus. Nauem, cum mercaturam inſtitueret. Vtriuſque tempus commodiſſimum hic traditur:

— — Ὑλοτόμοντε ταμεῖν θαλαμηΐα δοῦρα,
Νηΐά τε ξύλα πολλὰ, τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται.

Possunt et alia eiusmodi adferri: quod faceremus fortasse, nisi alio festinaremus.

CAPVT XXI.

Ex his omnibus iam satis superque apparet, quomodo vox Ἔργων in Poetae inscriptione sumenda sit. Cum enim ad speciem ea refertur; vel κατά τι ἐξαίρετον, vt loquuntur Magistri, sumatur necesse est: vel κατὰ γλῶσσαν, aut saltem κατὰ διάλεκτον. Quod si κατά τι ἐξαίρετον sumitur, peccauit translatione inepta, ἀπὸ γένους ἐπ' εἶδος: quae et inepta esset, quia in inscriptionibus simpliciter loquendum est, est inanis, quia falsa: angustior enim contento esset. Quod si κατὰ γλῶσσαν, aut διάλεκτον, rursus peccauit, cum partim τῶν κυρίων, quibus opponitur ἡ γλῶσσα, partim τῶν κοινῶν, quibus opponitur ἡ διάλεκτος, ibi maxima habenda est ratio, vbi ea tradimus, quae ab omnibus intelligi volumus. quod in inscriptionibus maxime obseruandum est. Qui vocem ἔργον ἀπὸ τῆς ἔρας deducunt, κατὰ διάλεκτον eam sumunt, quae multum ab Hesiodi abhorret: plerique κατ' ἐξοχήν, inter quos est Eustathius. Vtro modo sumatur, a Poetarum ratione non abhorret. Sicut in illo Poetae, ἀγρὸν δ' ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων. Ouidius κατὰ διάλεκτον, *facta* vertit. *Non hominum video, non ego facta boum.* Porro cum simpliciter vocem ἔργων ad omnia transferant Veteres, quid opus est nodum in scirpo quaerere? Est igitur ἔργον, τὸ ἔργον τὸ οἰκονομικὸν, τὸ πρὸς τὸν βίον συμφέρον. Ita inscriptionem horum librorum manifeste interpretatur Max. Tyrius, Sermone εἰ ἐστι καθ' Ὅμηρον αἵρεσις, vbi diligenter de Hesiodi libris agit, tandemque, χωρὶς δὲ, inquit, αὐτῷ πεποίηνται οἱ θεῖοι λόγοι, ἅμα τοῖς λόγοις, Θεογονία χωρὶς δ' αὖ ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸν βίον ἔργα τε ἃ δρασέον, καὶ ἡμέραν ἐν αἷς δρασέον, vt supra ostendimus. Non potuit paucioribus verbis melius omnia ea approbare de quibus supra disputauimus, simulque ea confirmare, de quibus hic agimus. Cum autem nusquam improprie in his libris vox Ἔργων sumatur, quae dementia esset, ibi improprie eam sumere, vbi tantum propria esse debet? Sic, Ἐργάζευ Πέρση διὸν γένος. et, Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσω μέτρια κοσμεῖν. et, Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε. et, Καί τ' ἐργαζόμενος πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισι Ἔσσεαι, ἠδὲ βροτοῖς. et, Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργείη δέ τ' ὄνειδος. et, Εἰδέκεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργός. et, Ἐργάζευ νήπιε Πέρση Ἔργα τά τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο. et alibi. Praeterea sicut ἔργα βοῶν, ita

ἔργα

ἔργα νηῶν dicunt Poetae: et ſicut γῆν ἐργάζεσθαι, ita πόντον ἐργάζεσθαι. Elegans exemplum eſt in Theogonia, vbi γλαυκὴν ἐργάζεσθαι dixit de mari. Καὶ τοῖς οἱ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται. Ita vt hinc appareant ſomnia Grammaticorum, qui ſubtilius haec inquirunt: et quibus vnus finis eſt oſtentatio erudítionis per fas et nefas. Vt concludamus: non aliter vocem Ἔργων in Heſiodi libris ſumi certum eſt, quàm a Philoſopho ſumitur Rhetoricorum ſecundo in his verbis: Διὸ τὰς ἐλευθερίας καὶ ἀνδρείας τιμῶσι, καὶ τὰς δικαίας· τοιάυτας δ' ὑπολαμβάνουσι τὰς μὴ ἀφ' ἑτέρων ζῶντας. τοιοῦτοι δ' οἱ ἀπὸ τᾶς ἐργάζεσθαι, καὶ τούτων οἱ ἀπὸ γεωργίας, καὶ τῶν ἄλλων οἱ αὐτουργοὶ μάλιστα. Ex quibus verbis, vt infra alibi oſtendimus, perfecta huius libri reddi poteſt ratio. Cum enim τὰς ἐργαζομένας, et τὰς αὐτουργοὺς Veteres maxime iuſtos putarent, apparet non modo quomodo ſumenda ſit vox illa, ſed et cur de iuſtitia agat. Sic et apud Homerum Odyſſ. Ξ. vbi hanc Oeconomiam tangit:

Τοῖος ἔα ἐν πολέμῳ, ἔργον δέ μοι ἐ φίλον ἦεν,
Οὐδ' οἰκωφελίη, ἥτε τρέφει ἀγλαὰ τέκνα.

Atque haec hactenus.

FINIS.

DANIELIS HEINSII

HYMNVS

IN HESIODI

PANDORAM.

Ex quo, quae Heſiodi Pandora ſit, intelligitur.

Ἀθανάτων βασίλειαν ἀείδομεν ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν
Νόσφιν ἀεὶ κρατέεσαν· ἐπεὶ κατ' ἀπείρονα γαῖαν
Πλαζόμενοι λιπόμεσθα θεῶν, ἀεσίφρονι θυμῷ·
Ἀρξάμενοι, ὡς πρῶτα Φερέσβια δῶρα καλύψας
Ἰαπετιονίδαο χολωσάμενος διὰ βελὰς
Ζεὺς κρατερὸς γλυκόπικρον ἐπήγαγε πῆμα βροτοῖσι.
Ἴλαθι πασιμέλεσα, πανόλβιε, πότνα θεάων.
Εὐφροσύνης δώτειρα, καὶ εὐάντησον ἰόντι.
Ὡς ποτε γῆ τετάνυσο, καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν
Ἀμφιταλαντεύεσαν ἑλισσόμενος περὶ γαῖαν
Τείρεσιν ἐσεφάνωτο, καὶ ἠελίῳ γλυκὺ φέγγος
Αὐτοκασιγνήτης ἐσέψατο κύκλα σελήνης,
Ἤδη χθὼν λιπαροῖσι καλυψαμένη Διὸς ὄμβροις
Ἀνθρώπων τέκε φῦλα, καὶ εὐρυπόρε δια κόλπε
Ἔθνεα βοτρυδὸν χρυσέων ἀνετέλλετο λαῶν.
Χρυσέων μὲν πρῶτισα καὶ ἀργυρέων γένος ἀνδρῶν
Μήτηρ τίκτετο γαῖα, θεοῖς πάντεσσι μεμηλὸς,
Ἐκτὸς ἀλιτροσύνης λυσσώδεος, ἐκτὸς ἀνάγκης,
Τοῖσι βίον πόρε δένδρα, καὶ ἡ πρότερον τέκε μήτηρ,
Πήχεας ἀμπετάσασα, φίλα μαιώσατο τέκνα,
Πάντα χαρισσαμένη. δεινὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα,
Οὐδὲ βίον μερόπεσσιν ἀποπροθεν ἅρματα πόντε,
Νῆες ἀγίνεσκον, Βορέω πνείοντος ἀπειλὴν
Λαίφεσι πεπταμένοισιν ἀνὰ μέγα κῦμα θέεσαν.
Τοὶ δὲ θεοὶ μερόπεσσι μεμιγμένοι εἶδαρ ἔδεσι,
Πάντοθεν εὐρύοπα νεφεληγερέτα κατ' αἶαν.
Ζεὺς δ' ὅτε δὴ χείρεσσι καὶ εὐρέϊ καρτὶ πεποιθὼς
Ὃν γενέτην κρατερῆσιν ἀλυκτοπέδῃσι πελάσσας
Οὐρανόθεν βιάεντα κατήγαγεν, ἐκ δὲ διώξας

Ἰαπετὸν

Ἰαπετὸν δολόεντα, νέης ἐπεβήσατο τιμῆς,
Δὴτότε χάλκειον γένος, ὄβριμον, ἀκέτ' ἀνεκτὸν,
Ἀθανάτοισι θεοῖσιν ἀπαχθόμενον, τέκε γαῖα
Ἄρεϊ πεφρικὸς, καὶ ἀναιδείῃσι νόοιο
Τξερα θεσμὰ θεῶν τελέσαν κενεόφρονος ὁρμῆς.
Τὰς δὲ ῥέα λείπεσκον ὅσοι ναετῆρες Ὀλύμπε
Ἀνδράσιν ὠκυμόροισι πάλαι μίγνυντο κατ' αἶαν·
Οἱ δὲ μὲν οἰώθησαν ἀκινήτοισι δὲ μόχθοις
Καὶ θανάτων συγερῇσιν ἐδηλώθησαν ἀνάγκης.
Δῶρα δὲ πάντα θεῶν μίνυθον. Ζεὺς δ' ἄφθιτα εἰδὼς
Κρύψατο πῦρ, πενίης ἄκος ἄμμορον, ἕρμα βίοιο,
Σύμφορον εὐπορίης. Τὸ μὲν αὐτίκα μέρμερος υἱὸς
Ἰαπετῦ, κοίλοισιν ἐνὶ νάρθηξι καλύψας,
Ζῆνα λαθὼν κλέπτεσκε, θεῶν πρόμον ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν·
Οὐδ' ὅπιν ἀθανάτων πεφυλαγμένος, ἀδ' ὅγε μῆνιν
Εὐρυβίης Κρονίωνος ἐνὶ σήθεσσιν ἀλύξας,
Νήπιος. ἡ μάλα μέλλεν ἀτειρέα νηλέα θεσμὸν
Λειπέμεν ἀνθρώποισι, καὶ αὐτὸς πήματι κῦρσαι.
Ἀλλ' ὅτε δὴ γίνωσκε κατὰ φρένας ἔνδον ἰόντας
Ζεὺς ἀπαφισκόμενος, καὶ ἀμέρσαμενος φλογὸς αὐγῆς,
Δειναὶ παθὼν κεχόλωτο, καὶ ὀσσόμενος κατὰ θυμὸν
Ἀργαλέας ὀδύνας (αἵ τ' ὤφελον ἀδ' ἐγένοντο
Ἀμφί τε γῆν πονέεσσι, καὶ ἁλμυρὰ νῶτα θαλάσσης)
Παρθένον αἰδοίην διερῆς ἐπλάσσατο γαίης,
Παρθένον αἰολόμορφον, ἄτερ φιλότητος ἀνάγκης,
Παρθένον, ἣ χθὼν πᾶσα καὶ ὑδατόεντες ἔναυλοι,
Ὅσσά τε γῆ κοίλῃσιν ὑπὸ ῥίζῃσι κέκευθε,
Τῇτ' ἐπιτέτραπται φυτὰ μυρία, καὶ μέγας ὄλβος.
Ἔνθα σε τὸ πρῶτον πυρόεις Ἥφαιστος ἔτευξε,
Πᾶν δ' ἐπιβέβληται ὅσσων μερόπεσσιν ὄνειαρ·
Πάντα θεῶν λάχες ὄλβον, ἰὴ γεγαυῖα πεῤ αὐτή.
Χαῖρέ μοι αὖθις ἄνασσα, πολύλιτε μῆτερ ἀάων,
Μῆτερ ἀπημανίης. τίνα σοι τίνα μῦθον ἀνάψω;
Πῶς δέ σε κικλήσκων, σέθεν ἱλέω ἀντιβολήσω;
Χαῖρε θεῶν κρείσσα, θεῶν θεὸς αὐτὴ ἐοῦσα,
Δημήτηρ μὲν ἔσσα, καὶ εὐρύοπα Ἀθήνη,
Ἐν χθονὶ Δημήτηρ, καὶ ἐνὶ πτολέμοισιν Ἀθήνη,
Ἐν δὲ πόθοις Κυθέρεια καὶ Ἵμερος. ἡ μάλα κεῖνος
Ὄλβιος, ᾧ τύνη λευκωλένου εἴνεκα κούρης
Ἥπιος ἦσθα θεὸς, καὶ ἐπέβλεπες ὄμματι λευκῷ,
Ἐκ δ' ἔβαλες πενίην θυμοφθόρον. ἐσθλά τε πολλὰ,
Χρύσεά θ' ἱμερόεντος ἐπήγαγες ἔδνα γάμοις,
Ἐν δ' ἔρον, ἐν δ' ὀάρους τε, καὶ ἡδέα Κυπρίδος ἔργα.
Τῶν ἅμα γὰρ πάντων πάλαι ἔμμορες, ἐξέτι κείνης

Ὁππότε δὴ τὸ πρῶτον ἐνὶ μερόπεσσι φάνησθα
Ζηνὶ χαριζομένη πρωτὴν δέ σε φαντὶ γυναῖκα·
Τῶνδε γὰρ ἀντιτέτυξο, καὶ ἀγλαὸν ἔλλαχες εἶδος
Παρθενικῆς, ὦνασσα, χάριν σιλβῶσα καὶ αἰδώ.
Τῷ καὶ ἐγώ τοι πρῶτος, ἔτι χνόον ἀβρὸν ἀέξων,
Ἤβης χρύσεον ἄνθος, ἔτι νέος, ἠδὲ βολάων
Νῆις ἐὼν πάντη τῶν Κύπριδος, ἠδὲ πόθοιο,
Εὐεπίης σπένδω μαλακὸν γάνος. ἵλαθι πότνα,
Ἵλαθι. δὸς δ' ἡμῖν γλυκερῆς ἐπιβήμεναι εὐνῆς.
Χαῖρε πάλιν τρίλιτρε, θεῶν ἐπιειμένη ἀλκήν,
Ἀλκὴν μὲν πάντων τε θεῶν, πασῶν τε θεαινῶν,
Εἰρήνης ὀχετηγέ, καὶ ἰθύντειρα κυδοιμῷ,
Ἐλπίδος ἠγήτειρα τίς ἂν σοι καρτὶ μάχοιτο,
Ἣ πολυωνυμίῃσι θεῶν οἳ ὄλυμπον ἔχουσι.
Δήμητερ μέγα χαῖρε, καὶ Ἀμφιτρίτη ἄνασσα,
Ἐν χθονὶ Δημήτηρ, Ἀμφιτρίτη κατὰ πόντον.
Τῷ καὶ ὅσοι σπεύδουσιν ἀρόμενοι ἠδὲ φυτεύειν,
Ὅσσοι ἐπασσυτέρῃσι πέδον κρούουσι μακέλλῃς,
Ὅσσοι ἀμησάμενοι πολυγηθέα καρπὸν ἀρούρης,
Ἐντελέα, βρίθοντα, περισφίγγουσιν ἀμάλλαις,
Σὸν πρῶτόν τε μέσον τε καὶ ὑστάτιον περὶ βωμὸν
Αἰὲν ἐλίσσονται, καὶ ἑλισσόμενοι ποτὶ δῶμα,
Παμπλῆθές τι φέρουσι καὶ ἐκ φατόν. Ἵλαθι πότνα,
Ἵλαθι. μὴ δή τοί τις ἐμοὶ φίλος ἢ ἀπὸ θυμοῦ.
Νόσφι σέθεν γὰρ, ἄνασσα, μάτην φυτοεργὸς ἀλωεὶς
Τετράγυον κατὰ νειὸν, ὁμῶς δῆλός τε καὶ αὐτός,
Ὤλκα πέρι μογέοντε, κατατρίβουσιν ἄροτρον.
Χαῖρε πάλιν κρείουσα θεῶν, κρείουσα θεαινῶν.
Ἐξέτι γὰρ κείνη, ὁπότε Νέμεσίς τε καὶ Αἰδὼς,
Αἰδώς τε Νέμεσίς τε, θεῶν ἀριδείκετα τέκνα,
Ἤτσατο ἀθανάτων λιπέτην χθόνα καὶ μένος ἀνδρῶν
Νόσφι σαοφροσύνης, παρά τοι τέλος ἐσὶν ἁπάντων.
Χαῖρε πάλιν κρείουσα θεῶν, τραφερῆς τε καὶ ὑγρῆς,
Ὑγρῆς καὶ τραφερῆς· τῷ καὶ παλάμῃσιν ἀείρεις,
Τῇ μὲν Ἀμαλθείης κέρας ἀγλαὸν, ἄφαρ ἀρούρης,
Εὐφορίης μέγα σῆμα, περὶ φαχύεσσι βεβριθὸς,
Ἀμφότερον φαχύεσσι καὶ ἄνθεσιν. ὅσσα τε γαῖα
Εἰαρινῷ Ζεφύροιο χέει μεθύοντος ἐέρσῃ,
Πηδάλιον δ' ἑτέρῃφι· τόθεν σέθεν ἄμφι, θεαίνη,
Δειναὶ παλαιγενέων ἐψεύσατο βιβλία φωτῶν.
Ἦ γὰρ ἀναιτορίην τε μόνην κοσμοιο καὶ ἀρχὴν
Σημανέειν ἠγῦντο· σὺ δ' εἰναλίη θεὸς ἦσθα,
Εἰναλίη θεὸς ἦσθα, Τύχην δέ σε φαντὶ καλεῖσθαι
Νηρέος ἐν βένθεσσι, καὶ Ὠκεανοῖο γέροντος.

Πάντη

Πάντῃ δὲ σπέρχεσα κατ' ἄσατου οἴδμα θαλάσσης
Ἰσίατ' ἐκπεταάσασα, περιπλομένοισιν ἔοικας.
Ναυτιλίῃ σοι πάμπαν ἐπεύαδεν· ὅς δε, πόροιο
Νῆα θοὴν ἐπὶ πόντον ἐλαύνεται ἄμφι καὶ ὄλβε,
Σοὶ ἀνὰ χεῖρα τίταινε· Σὺ δὲ μεδέουσα κατέσχης,
Ἐμπορίης πόντοιο, καὶ εὐφορίης κατὰ γαῖαν.
Χαῖρέ μοι Ἀνταίη μεγαλώνυμε, μῆτερ ἀνάγκης,
Ἠδὲ Διὸς μεγάλοιο· σὺ γὰρ Τιτῆσι μέτεσκες
Παντὸς ἔτι κρατέουσι, παρὰ προτέροισι θεοῖσι,
Ῥείη πλειστοδότειρα. μόνη δ' Ἀΐδαο θεάων
Ὧν πάρος ἔλαχες αἶσαν, ἔτ' ἔμπεδα ταῦτα φυλάσσεις.
Μουνογενὴς Ἑκάτη, δεινὴ κλωσῆρος ἄνασσα,
Γαίης κοιρανέουσα, καὶ ἰθύνουσα θάλασσαν.
Χαῖρε Διὸς δέσποινα, Ποσειδάωνος ἑταίρη.
Χαῖρε πάλιν κρείουσα θεῶν, κρείουσα θεινῶν,
Ἄρτεμις θηρήτειρα καὶ Εὐνομίη, καὶ Ἀπόλλων,
Ἄρτεμις ἐν βήσσῃσι, καὶ ἐν νάσοισιν Ἀπόλλων,
Εὐνομίη δ' ἀγορῇσι. Σὺ δὲ γουόεντας ὀϊζὺς
Ἢ λύκα ἢ χλαίνα κατεναντίον ἐς σκοπὸν ἔλκεις·
Οὔτε παρέσφηλές γε, καὶ εἰ μάλα τῆλόθεν ἔρχη
Ἰθὺ τιτυσκόμενος. τύχε δ' ἢ μάλα καίριον αὐτῆς
Ἷς μεγάλη βληθεῖσα, καὶ ἀσπαίρουσα ποδοῖϊν
Ἷσάτιον θανάτοιο μέλος κρυόεντος ἀείδει.
Καί σέ τις ἡγεμόνην γλυκερῆς αἰτεύμενος ἄγρης
Καὶν ἑλάφῳ περίπιπτε, καὶ ἐν νιφάδεσσι λαγωὸν
Ὦρσεν ὑπ' ἐκ κοιτέων, γλυκερὸν σκυλάκεσσιν ἀγῶνα.
Τοῖς δὲ μέγ' εὐφρήνει κραδίην, μάλα δ' ἀμφὶ πονεῦσιν,
Ἴχνιον ἔνθα καὶ ἔνθα διωκόμενα. περὶ δ' εὐνὴν
Πολλὰ περισκαίρουσιν, ἀεὶ δ' ἐλελίσσεται ἠχή,
Ἄγγελος εὐφροσύνης θελξίφρονος, εἴκελος αὐδῇ,
Μείλιον ἀγρώσσουσι, μέγα σπεύδουσιν ἄγαλμα.
Χαῖρέ μοι αὖθις ἄνασσα θεῶν πέρι μῆτιν ἐοῦσα,
Κηρὸς ἀλεξήτειρα, παρατρέψασα δὲ πότμον
Εὐσεβέων παίδεσσι· νόσον δ' ἀπὸ πάμπαν ἀλάλκεις.
Σοὶ δ' ἅμα γεινομένῃ νόσοι αἰόλαι ὀξύ τι πῆμα,
Ἰκελαι ὀρνίθεσσιν ἢ ὀρυμένῃσι μελίσσῃς
Ἀνδρόμεον βίον ἄμφι διέδραμον, ἐδέ τις ἔσχεν
Ἀθανάτων σέο νόσφι, Διὸς βουλῇσιν, ἀρήγειν,
Οὐδὲ παραιτεῖσθαι ζυγερὴν μερόπεσσιν ἀνάγκην.
Οὐδὲ κασιγνήτας, τῆσίν σ' ὁμότιμον ἔθηκε
Ζεὺς Κρονίδης, Λαχέσίν τε καὶ Ἄτροπον· ἣν τε λέγουσι
Ἀνδράσιν ἑσσομένοισιν ἐπικλώθουσαν ἐφῆναι
Δαίμονα δυσφρονέοντα, καὶ ἠθάδα κῆρα μέλαιναν.

Χαῖρε πάλιν, κρείσσα θεῶν, κρείσσα θεαινῶν,
Εὐνομίη τε Θέμις τε· σὺ γὰρ κρατέεσσα δικαζεῖ
Ἢ κυάμοις λευκοῖσι τὸν, ἢ ψηφοῖσι καθίζεις,
Ξείνοις ἰθύνοντα δίκας καὶ ἐπίφρονι λαῷ.
Κλήρων γὰρ μεδέεσσα, σὺ τὸν μέγαν ὄλβον ἀφαιρεῖς,
Τῷ δὲ πάλιν πόρες ἄλλον· ἐπεὶ βασιληΐδες ἀρχαὶ
Χρυσεῖ πλῆθος περιέσσιον, ἔρκος ἀνάκτων,
Παίγματά σοι τελέθεσι. σὺ δὲ ζέφανόν τε καὶ εὖχος
Τῷ μὲν ἀΐζωσας, τῷ δ' αὖ πολὺ μεῖζον ἔθηκας.
Χαῖρε μέγα κρείσσα θεῶν, κρείσσα θεαινῶν,
Ὑζάτιόν μοι χαῖρε, καὶ ἱμερόεντας ἀοιδάς,
Μεσσάων φίλα τέκνα, κακὴν ἀπὸ λιτὸν ἄγεσσα,
Ἥ θέμις ἐσὶν, ἄνασσα, τυχὴς ἐπίβησον ἀρίσης.

DANIE-

DANIELIS HEINSII
IN HESIODVM
EPIGRAMMATA.

Δήμητερ τρίλλιξε, σὲ μὲν πολυγηθέα καρπὸν
Ἀλδαίνειν σοφίης εἰκὸς, ἄ τε ςαχύων.
Τὸν μὲν παῖς Δίοιο καὶ ἀγχίνοα Πυκιμήδης,
Ἄσκρης ἐνναέτης, οἶδεν ἀμησάμενος·
Σεῦ γὰρ ὕπο τρεφθεὶς μεγαλώνυμε, χειρὶ δ' ἐχέτλην
Τῇ μὲν ἀερτάζων, τῇ δὲ μέγα δρέπανον,
Ἄρτον τ' ὀκτάβλωμον, ἀεικέα λιμὸν ἀμύνειν,
Πᾶντοίης κορυφὴν δρέψατ' ἀπ' ἰδμοσύνης.
Τῶν δέ σοι ἀγλαόκαρπα θαλύσια δῶκε κομίζειν,
Μελπόμενος γλυκερῆς ἔργα γεηπονίης.
Σωφροσύνην δ' ἐδίδαξε, καὶ ὡς πλέον ἥμισυ παντὸς,
Ἐκ Μουσέων σοφίης μέτρα διδασκόμενος.
Ἀλλὰ γέρον μάλα χαῖρε, πανόλβιε. σοὶ γὰρ ἔνεγκε
Πολλὴν καὶ πίνυτην γαῖα φυτοσπορίην.

Ad eumdem.

Δαφνοφάγος, γλυκύμυθος, ἀνὴρ φίλος ἀρανίδῃσι,
Γῆς ἀρότας θεῖος δείκνυεν Ἡσίοδος,
Πιερίδων γείτων πολυώνυμος. ὦ πόποι, ὦ Ζεῦ,
Ἡ γλαφυρῶς ταύτης ὤνατο γειτονίης.

Ad eumdem.

Πῆμα κακὸς γείτων, ἔσσονθ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ,
Αἱ σελίδες θείης φαντό ποθ' Ἡσιόδου.
Ταῦτ' ἄρα φρασσάμενος, γλυκερῆς φίλος ἤλιθα Μούσης,
Γειτονίης αὐτῶν ἔμμορε Πιερίδων.

Ad eumdem.

Ὦ μάκαρ, ὦ ξανθῆς Δημήτερος ἔργα κομίζων,
Βέλτις Εἰρήνης παῖ, γέρον Ἡσίοδε,
Δαίμοσιν οἷος ἔησθα, νέμων ἐνὶ βένθεσιν ὕλης
Ποίμνην ἠδ' ἀγέλην τῆς Ἑλικωνιάδος.
Ἔνθά σε βουκολέοντα θεῶν καλὰ τέκνα θεῶντο,

Πηκτίδι σῇ Φίλην τερπόμενον κραδίην·
Ἢ τάχα πεμπάζοντα βόας, καὶ μηκάδας αἶγας,
Ἢ τάχα καὶ λεπτὰς πηγνύμενον δόνακας,
Ἔν τε ποης ῥαδινῇσι καὶ ἄνθεσιν εἰκρινοῖσιν,
Οἷα φιλεῖ λιγυρῶν ςήθεα μηλονόμων.
Καί τοι σκήπτρον ἔδον Μουσέων βασιλῆα γενέσθαι,
Αὐτοφυὲς θεῖον σῆμα δαημοσύνης.
Χαῖρε πάτερ τοίδεσσι, καὶ ἵλαος ἄμμι γένοιο,
Αἰπόλε μὲν πρότερον, νῦν δ' ἄρ' ἀοιδοπόλε.

Ad eumdem.

Τψαγόραν ποτ' ἀοιδὸν ἀναζητοῦντος Ἄρηος,
Ἡ Φύσις ἀρχαῖον δείξατο Μαιονίδην.
Δεινὸς Ἄρης μὲν ἔχαιρε, καὶ οἱ πτολέμους τε μάχας τε
Κέκλετο, καὶ δῖον μελπέμεν Αἰακίδην.
Τοῦδ' ἄρα γινομένοιο πάλαι κλύε πότνια Δηώ,
Βῆ δ' ἴμεν ὑψηλῆς ἄγκεα Πιερίης.
Ἔνθ' ἄρα οἱ κλυτότοξος ἐναντίος ἦλθεν Ἀπόλλων,
Ὦκα μάλ', Ἀσκραῖον δεῖξατο δ' Ἡσίοδον,
Ἡσίοδον Φιλόμυθον, ὀίζυρῇ ἐνὶ κώμῃ
Βοσκόμενον γλυκερῶν ἄγχ' Ἑλικωνιάδων.
Ὡς ὁ μὲν ἤδε μόθον Πηληιάδεω Ἀχιλῆος,
Καὶ πρότερων ὁρμὰς καὶ μένος ἡμιθέων.
Αὐτὰρ ὁ γῆς ἀρότους, καὶ ἀρηρότα τοῖσι μάλιστα
Ἐκ Διὸς ἐρανίης σήματα, τὰς τ' ἔριδας.
Ὡς ἐρίδων μεγάλων δισσῶν ἀνὰ γαῖαν ἐσσῶν,
Ὅς γ' ἐπιμωμητὴν ἤνεεν, ὃς δ' ἀγαθήν.

Ad eumdem.

Χαῖρε θεῶν Ἀσκραῖε τοὶ ἐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι
Μήδεα καὶ πλήθη καὶ γένος ἐξανύσας,
Μουσάων ὑποφῆτα παλαιγενές. ἤτοι ἔκευθες
Πολλὰ πάτερ θυμῷ δήνεα καὶ πραπίδας,
Τείρεα πάντα μαθὼν, τάπερ ἐρανὸς ἐςεφάνωται,
Καὶ Κρονίδα βελὰς, καὶ Φάος ἠελίκ,
Τήντε Σεληναίης λιπαρὴν φλόγα, μαῖαν ἀρέρης,
Ἀγλαὸν ἀρχαίης σῆμα φυτοσπορίης.
Ἀρκάδες ἰλήκοιτε, μόνος προσέληνος ἔεσκε
Πάντα Σεληναίης γνοὺς πόρον Ἡσίοδος.

ARGV-

ARGVMENTVM
IN
LIBROS HESIODI
QVI OPERA ET DIES INSCRIBVNTVR:

SICVT EOS ESSE INTELLIGENDOS IN INTRODVCTIONE DOCETVR, GRAECE CONSCRIPTVM OLIM A DANIELE HEINSIO, ET NVNC LATINE REDDITVM.

Facto a contentionum diuiſione initio, Poeta alteram quam eſſe reprehenſione dignam et vituperio oſtendit, reiicit: alteram vero vt rebus praeferat omnibus, fratrem ſuum Perſen monet. Quod altera in fori moleſtiis omne fere tempus ponit: altera autem, quae honeſta eſt et bona, ſolo labore cum iuſtitia, quae ad vitam requiruntur, ſibi comparat. Poſtquam enim mentis, vt Poeta loquitur, vaferrimae Prometheus, Ioui ignem, hoc eſt, vitae abundantiam (ſicut huc alludens ait alibi diuinus Plato) furtim ſurripuiſſet, Iupiter hominibus, quos induſtrios vocat ac ſolertes, hoc eſt, de comparandis facultatibus ſollicitis, malum magnum, Pandoram nempe, hoc eſt, Fortunam, quae omnia Deorum dona, id eſt, beneficia naturae, ſibi vindicare coepit, in medium

Ἐκ τῆς ταὶν ἐρίδοιν διαιρέσεως ἀρξάμενος ὁ ποιητὴς τὴν ἐπιμωμητὴν, ἤτοι ἐπίψογον, ἀποδοκιμάζει. τὴν δὲ ἑτέραν περὶ παντὸς ποιεῖν τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ τῷ Πέρσῃ ὑποτίθεται. ὡς ἐκείνης μὲν περὶ φιλονεικείας καὶ τὰς τῶν ἀγορῶν διατριβὰς τὸν πλεῖστον χρόνον ἐχούσης, τῆς δὲ, τῆς καλῆς τε καὶ ἀγαθῆς, μόνῳ τῷ πόνῳ μετὰ δικαιοσύνης τῶν ἐπιτηδείων μεταποιουμένης. Ἐπεὶ γὰρ ὁ ἀγκυλομήτης Προμηθεὺς τῷ Διὶ τὸ πῦρ, τουτέστι τὴν τοῦ βίου εὐπορίαν, (ὥς φησί που πρὸς ταῦτα νεανιευόμενος ὁ θεῖος Πλάτων) κλέψας ἔλαθεν, ὁ Ζεὺς τοῖς ἀνθρώποις, τοῖς ἀλφηστικοῖς καὶ εὑρετικοῖς, ἤγουν τοῖς περὶ τὰ τοῦ βίου σπουδάζουσι, κακὸν μέγα, τὴν Πανδώραν, ἤτοι τὴν τύχην, τὴν πάντα τὰ τῶν θεῶν δῶρα τὰ φυσικὰ δηλαδὴ εὐεργετήματα, περιβεβλημένην, παρεσκευα-

σε

σε. Καὶ ἔτω μὲν τὸν τοῦ βίου πόρον ἡ τύχη ἐπιτέτραπται, τῇ δὲ ἀνθρωπίνῃ προμηθείᾳ τε καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦτων ἐφικέσθαι χαλεπὸν ἐγένετο. Τὸ πάλαι γὰρ, μήπω ῥαδιεργήσαντος τοῦ Προμηθέως, πάντα τὰ πρὸς τὸν βίον ἐπιτήδεια, εὐπόριστα λίαν καὶ παρὰ πόδας. Κρόνος γὰρ τοπρῶτον χρυσοῦν τι τῶν ἀνθρώπων γένος ἐμηχανήσατο, ᾧ τινι πάντα αὐτοματίζουσα ἡ γῆ ἐδωρήσατο. Τοῦτο ἦν τὸ χρυσοῦν γένος, θανάτῳ τινὶ μαλακῷ τε καὶ ἡδυπαθεῖ περιπεσὸν, δαιμονίας λήξεως τε καὶ ὀνομασίας ἔτυχε. Τοῦτῳ τῷ γένει ἀκολουθεῖ τὸ δεύτερον, τὰ ἀργυροῦν τοῦ χρυσοῦ χεῖρον μὲν τὰ πάντα ὄν, καθαρὸν δὲ μᾶλλον τῶν ὕστερον γενομένων. Ὁ Ζεὺς ἦν, ἦγεν ἡ εἱμαρμένη, καὶ τοῦτο τὸ γένος κρύπτει· καὶ ἔτω μὲν τὸ βίου ἀπαλλαχθὲν, τῆς τῶν ὑποχθονίων θνητῶν μακάρων λήξεως ἐπήβολον ἐποιήσατο. Περὶ μὲν ἦν τὸ τρίτου γένος τοῦ χαλκοῦ τοιοῦτον διαλαμβάνει, δεινόν τε φησὶ καὶ ὀμβρίμου· οἵτινες οἱ ἄνθρωποι ἀλληλοκτονίᾳ τε καὶ ἀφροσύνῃ ἀλλήλων ἔπεσον, νωνύμως, ἦγεν λήξεως μὲν ἀδεμιᾶς τυχόντες, πανολεθρίως δὲ εἰς ᾅδου καταβαίνοντες. Τῷ τρίτῳ τοῦτῳ τὸ τῶν ἡρώων ἕπεται, τῶν ἀμφὶ τὸν Ἐτεοκλέα καὶ τὸν Πολυνείκην μάλιστα, τῶν δηλαδὴ τὸν τε πρῶτον πόλεμον καὶ ἀρχαιότατον Θηβαϊκὸν λεγόμενον, καὶ τῶν ἀμφὶ Ἀγαμέμνονα καὶ Μενέλαον, τῶν

produxit. Ita totae vitae comparandae ratio, Fortunae est commissa: prudentiae autem hominum ac curae ea sibi comparare coepit esse difficillimum. Olim ergo, ante vasrum hoc Promethei factum, omnia quae ad viuendum erant necessaria, facillime comparabantur, et ad manus erant. Saturnus enim primo omnium, genus quoddam aureum fabricabat hominum. Cui sua sponte omnia suppeditabat terra. Hoc genus, leni ac iucunda morte cum hac vita defungeretur, vitam daemonum et nomen post obitum consequebatur. Hoc autem, alterum est secutum, quod argenteum dixerunt: quod vt aureo in omnibus deterius; ita purius fuit quam sequentia. Iupiter ergo, hoc est, Fatum, etiam hoc genus aufert: quod defunctum, vitam eorum duxit, quos Beatos Subterrestres vocat. Ita ad tertium, aereum nimirum transit, quod scelestum esse et impetuosum docet. Qui quidem homines caede mutua et imprudentia cecidere: ceterum nec nomen, nec vt alii certam viuendi post obitum consecuti sunt rationem, vt qui funditus exstincti ad inferos descenderent. Hoc tertium iam genus, Heroes sequuntur (ita tum Eteoclem ac Polynicen, reliquosque qui primum et antiquissimum, Thebanum bellum, tum Agamemnona et Menelaum, reliquos-

liquosque qui Troianum constituerunt, vocat) quos Homerus describit. Quorum alii morte sublati, penitus interierunt: alii eorum etiam nunc Beatorum insulas colunt. Hinc ferreum, eiusque iniustitiam describere pergit: maxime autem tangit iudices, quorum breui ac venusta fabella, corruptelas taxat. Reliqua pars libri, iustitiae ac iniustitiae praemia ob oculos ponit: tum et monita quaedam sapientissima Persae proponit. Maxima ex parte autem ratio scribendi, quae praecepta continet, parum inter se cohaeret: ita vt soluta quasi et nihil minus quam adstricta sit oratio. Quae subinde quoque antiquitatem spirat, et non semel idem repetit: prorsusque a scribendi ratione, qua recentiores sunt vsi, qui nudas orationi sententias intexunt, abhorret. Non raro et digreditur: vt videlicet taedium fratris, quod ex admonitionibus haurire ac praeceptis poterat, dilueret. Posthaec ad Oeconomicam transit, cuius rationem initio ab agricultura facto, praescribit. Tota autem haec doctrina, in describendo tempore ad arandum idoneo, tum delineando messis et vindemiae, et serendi ligni tempore versatur. Praeter haec, tum eorum quae recte ac ordine geruntur successum et exitum, tum eorum quae negli-

τε ἄλλων ὧν ἡ ποίησις μέμνηται, τὸν Τρωϊκὸν συσηςαμένων· ὧν οἱ μὲν τῷ θανάτῳ ὑποπεπτωκότες πασυδεὶ ἀπώλοντο· οἱ δέ τινες αὐτῶν ἔτι νῦν τὰς μακάρων νήσους οἰκοῦσι. Ἐκ τούτου τὸ σιδηροῦν, καὶ τὰς αὐτοῦ ἀνομίας διελθεῖν ἐπιβάλλεται, τά τε τῶν δικασῶν μάλιστα, ὧν αἶνῳ τινὶ βραχεῖ τε καὶ χαριέντι τῆς δωροδοκίας ἅπτεται. Τὸ λοιπὸν δὲ τὸ λέγε τά τε τῆς ἀδικίας τε καὶ δικαιοσύνης ἐπίχειρα ὑποτυπῶν διατρίβεται, καὶ παραινέσεις τινὰς τῶν σοφωτάτων τῷ Πέρσῃ ὑποβάλλει. Τὸ πλεῖσον δὲ τῶν ὑποθηκῶν τῶν ἐνταῦθα κειμένων ὁ χαρακτὴρ ἀφοριστικός ἐστι καὶ ἀπόλυτος αὐτῷ· καὶ ἀσύνδετος ὡς ἐπίπαν ὁ λόγος. ἔστιν ὅτε καὶ ἀρχαιολογικῇ ταυτολογίᾳ κεχρημένος, οὐδέ τι κατὰ γυμνὴν τῆς τῶν νεωτέρων γνωμολογίας παρενθήκην ὑποφαίνων. Κέχρηται δὲ καὶ παρεμβάσει ἐκ ὀλίγῃ, τὸν ἀδελφὸν ἀπὸ τοῦ περὶ τὰς ὑποθήκας καὶ παραινέσεις ταύτας κόρου ἀναλαμβάνων καὶ ἀναπτώμενος. Μετὰ ταῦτα εἰσβάλλει τὴν οἰκονομικὴν διδάσκειν, ἀπὸ τῆς γεωργίας εὐθὺς ἀρξάμενος. Ἔχει δὲ πᾶσα ἡ διδασκαλία αὕτη περὶ καιρὸς προσφόρους ἀροτριάσεως καὶ ἀμητοῦ, περὶ τρυγητὸν καὶ ξυλοτομίαν, περὶ τὰς ἀποβάσεις τῶν γε ὀρθῶς καὶ κατὰ καιρὸν πραττομένων, καὶ τῶν παραλελειμμένων τὰς ζημίας, καὶ ὅσα τοιαῦτα.

Ἔτι

Ἔτι τῶν ὡρῶν τὴν διάκρισιν, καὶ πρὸς ἃ τινα μάλιστα τῶν ἔργων οἰκείως αὐτῶν ἑκάστη διάκειται, μέχρι εἴκοσιν καὶ τινῶν καὶ λ δ'. Ὡς μέχρι τέτε μὲν ἡ πρώτη τῆς οἰκονομικῆς. Τῶν δὲ ἀνθρώπων προϊόντος τε χρόνε καὶ ἐπιδιδομένης ἅμα τῆς ἐπιθυμίας, ἐ περὶ μόνον τι προσόδε εἶδος σπεδαζόντων, ἀλλὰ περὶ πᾶν, μᾶλλον δὲ οἱονδήποτε, ἔ κέρδός τι κατὰ τὸν ποιητὴν, ἐν χερσὶ Φανέν, ἀσχολεμένων, τὸ ἕτερον τῆς οἰκονομίας μέρος διέρχεται Φράζων, καὶ τὰ τῆς θαλάσσης μέτρα διαλαμβάνων. ἕτω γὰρ τὴν τε πλε ἀκμὴν καὶ τῶν καιρῶν τὸν ἐπιτηδειότατον μάλιστα, καλῶν Φαίνεται. Πάλιν δὲ μετὰ ταῦτα ἐν ὑποθήκαις καταλήγει. Προσθεὶς δὲ τὴν τῶν ἀθανάτων ὄπιν, ὑποδιαίρεσιν αὐτῆς ἐνταῦθα πεποίηκεν, καὶ ἀκολέθως, ἀπὸ γένες, ἤγεν, τε τῶν θεῶν σεβάσματος, ἀρχόμενος, εἶτα εἰς τὸ καθ' ἕκαστον, καὶ τὸ εἶδος, ὑπάγει. Καὶ ἕτω μὲν πᾶς ὁ τῶν Ἔργων λόγος, κατὰ τὸν κωμικὸν, ἐκτετόξευται. Τὸ δὲ ὑπόλοιπον, τῶν τε ἀγαθῶν καὶ φαύλων ἡμερῶν, περὶ καὶ τῆς τῶν μέσων παρατηρήσεως, τῆς τε ἐκλογῆς αὐτῶν καὶ τῆς ἀπεκλογῆς, ἐν βραχεῖ περιέχει.

guntur, damna ac noxas ostendit. Huc accedunt, tempestatum anni distinctiones: tum quibus quaeque rebus sit idonea. Vsque ad viginti et octo aut triginta et quatuor fere versus. Atque hactenus quidem prima Oeconomiae pars. Ceterum cum homines, partim temporis progressu, partim acriore lucri desiderio, non vnum tantum aliquem lucrandi modum amplecterentur, verum omnia, quaecumque modo lucrum aliquod promitterent, adorirentur, alteram Oeconomiae aggreditur partem: qua occasione, de natura ac ratione maris loquitur. Ita enim tempus ad nauigandum maxime idoneum, videtur vocare. Posthaec rursus in praeceptis desinit. Cum autem de debita Diis reuerentia inter alia loquatur, diuisionem eius subiungit: et cum initium a genere, hoc est, Deorum veneratione fecisset; ad singula, hoc est, eius species pergit. Atque ita quidem totum Operum ac Dierum argumentum absoluitur. Quod autem est reliquum, de bonorum ac malorum, tum vero mediocrium dierum obseruatione agit: tum qui eligendi, qui reiiciendi sint, breuiter praecipit.

INDEX HESIODEVS.

Litera Θ. designat Θεογονίαν, A. Ἀσπίδα Ἡρακλέους, E. Ἔργα καὶ ἡμέρας.

A.

Ἀγαυὴ, Θ. 246. Ἀγαυὴν Θ. 975
Ἀγαυρῆ. Θ. 831
Ἀγελείη. A. 197. Ἀγελείης Θ. 318
Ἀγέρατον. Θ. 924
Ἀγκυλομήτην. Θ. 19. ἀγκυλομήτης Θ. 137. 168. 473. 495. 545. E. 48
Ἀγκυλοχείλαι. A. 405
Ἀγλαΐην. Θ. 909. 944
Ἀγχίση. Θ. 1008
Ἀδμήτη. Θ. 349
Ἀελλὼ. Θ. 267
Ἀθηναίη. A. 126. 443. Ἀθηναίης Θ. 318. E. 430
Ἀθήνη. Θ. 572. 576. A. 325. 343. 455. 470. E. 72. 76
Ἀθήνην. Θ. 13. 887. E. 63
Αἰακῆ. Θ. 1004
Αἰγείδην. A. 182
Αἴδαο. E. 152
Αἴδεω. Θ. 311. 767. 773
Αἴδην Θ. 455
Αἴδης. Θ. 849
Ἀϊδωνεύς. Θ. 913
Αἰήταο. Θ. 991
Αἰήτην. Θ. 956
Αἰήτης. Θ. 957
Αἰήτῃ. Θ. 993
Αἰθιόπων Θ. 984
Αἰνείαν. Θ. 1007
Αἴσηπον. Θ. 342
Αἰσονίδης. Θ. 992. 998.
Ἀκάζη. Θ. 356
Ἀκταίη. Θ. 249
Ἀλιάκμονα. Θ. 341
Ἀλιμήδη. Θ. 255
Ἀλκαίοιο. A. 26
Ἀλκείδαο. A. 112
Ἀλκμήνη. Θ. 942. A. 3.
Ἀλκμήνης. Θ. 526. 949. A. 467
Ἄλφειον. Θ. 338
Ἀμβροσίη. Θ. 69.
Ἀμβροσίην. Θ. 639. 641.
Ἀμβροσίης. Θ. 795
Ἀμήσεις. E. 480
Ἀμητῆ. E. 384. 575
Ἀμᾶσθαι. E. 775
Ἀμᾶται. E. 777. Ἀμᾶειν. E. 392
Ἀμφιγυήεις. Θ. 570. 578. 944. A. 219. E. 70
Ἀμφιδάμαντος. E. 654
Ἀμφιρὼ. Θ. 360
Ἀμφιτρίτη. Θ. 243. 254
Ἀμφιτρίτης. Θ. 929
Ἀμφιτρύων. A. 37. 44. 80
Ἀμφιτρύωνα. A. 2
Ἀμφιτρύωνι. A. 54
Ἀμφιτρυωνιάδης. Θ. 317. A. 165. 416. 433. 459
Ἀμῶνται. Θ. 598

Ἄναυρος. Α. 477
Ἀνδρογόνος. Ε. 783. 788. 794
Ἄνθεια. Α. 381
Ἄνθην. Α. 474
Ἀνόξεος. Ε. 524
Ἀπάτην. Θ. 224
Ἀπέσαντος. Θ. 331
Ἀπόλλων. Α. 68. 478
Ἀπόλλωνα. Θ. 14. 917. Ε. 771
Ἀπόλλωνι. Θ. 347
Ἀπόλλωνος Θ. 94. Α. 58. 70. 100
Ἀραάχνης. Ε. 777
Ἀραχνια. Ε. 475
Αἰγαίω. Θ. 484
Ἀργείην. Θ. 42
Ἀργειφόντην. Ε. 68. 84
Ἀργειφόντης. Ε. 77
Ἀργέξεω. Θ. 869
Ἀργέξην. Θ. 379
Ἄργην. Θ. 140
Ἀργυρόπεζα. Θ. 1005
Ἄρδησκον. Θ. 345
Ἄρειον. Ε. 157
Ἄρειονα Α. 120. Ε. 191
Ἄρεος. Α. 98. 191. 450
Ἄρες. Α. 446
Ἄρηα. Θ. 921
Ἄρηϊ. Θ. 931. 935
Ἄρην. Α. 59. 333. 425. 457
Ἄρηος. Α. 109. 181. 434. 444. Ε. 145
Ἀρητιάδην. Α. 57
Ἀριάδνην. Θ. 946
Ἀρίμοισιν. Θ. 304
Ἀρισαῖος. Θ. 976
Ἀρκτῶρον. Ε. 610
Ἀρκτῶρος. Ε. 566
Ἁρμονίη. Θ. 974
Ἄρνην. Α. 475
Ἀρόης Ε. 479
Ἀρόμμεναι. Ε. 22
Ἀρόσεις. Ε. 485
Ἀροτῆρα. Ε. 405
Ἀροτῆρες. Α. 280
Ἀρότοιο. Ε. 384. 450. 460
Ἀρότος. Ε. 460
Ἄρότε. Ε. 467. 616
Ἄροτρα. Ε. 432
Ἄροτρον Ε. 439
Ἀρότρε Ε. 467
Ἀρῶν. Ε. 429
Ἀρόων. Ε. 460
Ἅρπας Ε. 473
Ἁρπυῖας Θ. 267
Ἄρτεμιν Θ. 14. 917
Ἄσβολον Α. 185
Ἀσίη. Θ. 359
Ἄσκρη Ε. 640
Ἀξερίην. Θ. 409
Ἀξραῖον. Θ. 376
Ἀξραίω. Θ. 378
Ἀσφοδέλω. Ε. 41
Ἀτλαγενέων. Ε. 383
Ἄτλαντα Θ. 509
Ἀτλαντίς. Θ. 937
Ἄτλας. Θ. 517
Ἄτροπον. Θ. 218. 904
Ἄτροπος. Α. 259
Ἀτρυτωνην. Θ. 924
Αὐλίδος. Ε. 651
Αὐτονόην. Θ. 976
Αὐτονόμη. Θ. 258
Ἀφρογενῆ. Θ. 196
Ἀφροδίτη. Θ. 988
Ἀφροδίτην. Θ. 16. 195. 821. 961. 1004. Ε. 65
Ἀφροδίτης. Θ. 974. 979. Α. 8. 47. Ε. 521
Ἀχαιοὶ. Ε. 651
Ἀχελωΐον. Θ. 340
Ἀχιλλῆα. Θ. 1006

B.

Βελλεροφόντης. Θ. 325
Βύβλινος. Ε. 589

Βοιωτοί. Α. 24
Βορέαο. Ε. 506. 547
Βορέην. Θ. 379
Βορέϊ. Ε. 518. 553
Βορέω. Θ. 869
Βοωτεῖν. Ε. 391
Βριάρεω. Θ. 616
Βριάρεων. Θ. 816
Βριάρεως. Θ. 149. 713. 733

Γ.

Γαῖα. Θ. 117. etc.
Γαλαξαύρη. Θ. 353
Γαλήνη. Θ. 244
Γαμεῖν. Ε. 699. etc.
Γείτονα. Ε. 23. 695
Γείτονας. Ε. 400
Γείτονες. Ε. 345. 347
Γείτονος. Ε. 349
Γείτοσι. Ε. 701
Γειτων. Ε. 23. 346. 348
Γένος — χρύσεον, καὶ τὰ ἄλλα Ε. 109. etc.
Γηρυονῆα. Θ. 981
Γηρυονῆϊ. Θ. 309
Γίγαντας. Θ. 185
Γιγάντων. Θ. 50
Γλαύκη. Θ. 244
Γλαυκονόμη. Θ. 256
Γλαυκώπιδα. Θ. 894. 923
Γλαυκώπιδος. Θ. 586
Γλαυκῶπιν. Θ. 13. 887
Γλαυκῶπις. Θ. 572. Α. 325. 343. 455. 470. Ε. 72
Γοργείοις. Α. 237
Γοργόνες. Α. 230
Γοργὺς. Θ. 274. Α. 224
Γραίας. Θ. 270. 271
Γρηνικόν. Θ. 342
Γυγὴ. Θ. 617
Γύγης. Θ. 149. 713. 733. 816
Γύην. Ε. 427

Δ.

Δαναάς. Α. 216
Δαναΐδης. Α. 229
Δεῖμον. Θ. 933
Δεῖμος. Α. 195. 463
Δελφῖνες. Α. 210. 212
Δημήτερος. Α. 290. Ε. 32. 393. 466. 597. 805
Δημήτερι. Ε. 465
Δημήτηρ. Θ. 967. Ε. 300
Δήμητρα. Θ. 453
Δήμητρος. Θ. 911
Δία. Θ. 11. 468. Ε. 52. 273
Διάκτορον. Ε. 68
Διάκτορος. Ε. 77
Διΐ. Θ. 36. 286. etc.
Δίκην. Θ. 901
Διόθεν. Α. 22. Ε. 17. 63
Διός. Θ. 13. 25. etc.
Διώνη. Θ. 353
Διώνην. Θ. 17
Διώνυσον. Θ. 940
Διώνυσος. Θ. 946. Α. 48
Δρύαλον. Α. 187
Δρύαντα. Α. 179
Δυναμένη. Α. 248
Δωρίδος. Θ. 241
Δωρίς. Θ. 250. 350
Δώτω. Θ. 248

Ε.

Εἰλειθυίαν. Θ. 921
Ἑκάτη. Θ. 441
Ἑκατηβελέταο. Α. 100
Ἑκατηβόλε. Α. 58
Ἑκάτην. Θ. 411. 418
Ἑκατόμβας. Α. 479
Ἑκηβόλε. Θ. 94
Ἑλένης. Ε. 165
Ἐλευθῆρος. Θ. 54
Ἑλίκη. Α. 381
Ἑλίκην. Α. 475

Ἑλικοβλέφαρον. Θ. 16
Ἑλικῶνι. Θ. 7
Ἑλικωνιάδεσσ'. Ε. 658
Ἑλικωνιάδων. Θ. 1
Ἑλικῶνος. Θ. 2. 23. Ε. 639
Ἑλικώπιδα. Θ. 298. 997
Ἑλικώπιδι. Θ. 307
Ἑλλάδος. Ε. 653
Ἐννοσίγαιον. Θ. 15. 456
Ἐνοσίχθων. Ε. 667
Ἐννοσιγαίῳ. Θ. 441
Ἐννοσιγαίᾳ. Θ. 929
Ἐννοσίγαιος. Θ. 817. Α. 104
Ἐνυαλίοιο. Α. 371
Ἐνυώ. Θ. 273
Ἐξάδιον. Α. 180
Ἐπιμηθέα. Θ. 511. Ε. 84
Ἐπιμηθεύς. Ε. 85
Ἑπταπορον. Θ. 341
Ἑπταπύλῳ. Α. 49. Ε. 162
Ἐρατώ. Θ. 78. 247
Ἐρέβει. Θ. 125
Ἐρεβεύσφι. Θ. 668
Ἔρεβος. Θ. 123. 515.
Ἔριν. Θ. 225. Ε. 16
Ἐριννύας. Ε. 803
Ἐριννῦς. Θ. 185. 472
Ἔρις. Θ. 226. 781. Α. 148. 156. Ε. 24. 28. 804.
Ἑρμείην. Ε. 68
Ἑρμῆ. Θ. 444
Ἑρμῆν. Θ. 937
Ἕρμον. Θ. 343
Ἔρος. Θ. 120. 201. 909
Ἐρυθείη. Θ. 290. 982
Ἑσπερίδας. Θ. 215
Ἑσπερίδες. Θ. 275
Ἑσπερίδων. Θ. 518
Εὐαγόρη. Θ. 257
Εὐάρνη. Θ. 259
Εὐβοίην. Ε. 651
Εὐδώρη. Θ. 244. 360
Εὐηνόν. Θ. 345
Εὐκράτη. Θ. 243
Εὐκρινέες. Ε. 670
Εὐλιμένη. Θ. 246
Εὐνείκη. Θ. 247
Εὐνομίην. Θ. 901
Εὐόρκᾳ. Ε. 190. 285.
Εὐπόμπη. Θ. 261
Εὐρυάλη. Θ. 276
Εὐρυβίη. Θ. 375
Εὐρυβίην. Θ. 239
Εὐρυβίης. Θ. 930
Εὐρυνόμη. Θ. 358. 906
Εὐρυσθῆα. Α. 91
Εὐρυτίωνα. Θ. 293
Εὐρώπη. Θ. 357
Εὐτέρπη. Θ. 77
Εὐφρόναν. Ε. 560
Εὐφροσύνην. Θ. 908
Ἔχιδνα. Θ. 304
Ἔχιδναν. Θ. 297
Ἑωσφόρον. Θ. 381

Z.

Ζεὺς *cum suis casibus. Passim.*
Ζέφυρον. Θ. 379
Ζεφύρῳ. Θ. 869
Ζῆλον. Θ. 384
Ζυγά. Ε. 815
Ζυγόν. Ε. 815

H.

Ἦβην Θ. 17. 921. 949.
Ἥβης. Θ. 987. Ε. 133. 438.
Ἠιόνη. Θ. 255
Ἠλέκτρη. Θ. 349
Ἠλέκτρην. Θ. 266
Ἠλεκτρυώνα. Α. 82
Ἠλεκτρυώνης. Α. 16. 35
Ἠλεκτρυώνος Α. 3
Ἠλέκτρῳ. Α. 142
Ἠμαθίωνα Θ. 984
Ἠνιόχην. Α. 83
Ἠὼς. Θ. 451. Ε. 724. 821
Ἠπειροί. Θ. 963

Ἤπείροιο. Θ. 189
Ἤπειρος. Θ. 581
Ἠπείρῳ E. 624
Ἡρακλέης *cum ſuis caſibus. Paſſim.*
Ἥρη. Θ. 314. 328. 926
Ἥρην. Θ. 11. 454. 920
Ἥρης. Θ. 951
Ἠριγένεια Θ. 381
Ἠριδανόν. Θ. 388
Ἥρωες. E. 172
Ἥρωϊ. Θ. 969. 1008
Ἥρως. A. 37. 78. 118.
Ἡρώων A. 19
Ἡσίοδον. Θ. 22
Ἡφαίσοιο. A. 244. 297. 313.
Ἥφαιςον Θ. 926. E. 60
Ἥφαιςος. Θ. 944. A. 319
Ἡφαίςῳ. Θ. 865. A. 123

Θ.

Θάλεια Θ. 77
Θαλίη. Θ. 245
Θαύμαντα. Θ. 237
Θαύμαντος. Θ 779
Θαύμας. Θ. 265
Θεία. Θ. 371
Θέμιν. Θ. 16. 135. 900
Θεμιςονόην A. 356
Θεμιςώ. Θ. 261
Θέτης. Θ. 244. 1005
Θηβαγένεος. Θ. 530
Θήβας. A. 2. 13
Θήβη. Θ. 977. A. 49. E. 363
Θήβην. A. 80
Θήβης. A. 105
Θοή. Θ. 245. 354.
Θρηϊκίῃ. E. 553
Θρήκης. E. 507

I.

Ἰάνειρα. Θ. 356
Ἰάνθη. Θ. 359
Ἰαπετιονίδη. Θ. 527. 542. 558. E. 54
Ἰαπετιονίδης. Θ. 6. 13
Ἰαπετοῖο. Θ. 564. 745. E. 50.
Ἰαπετός. Θ. 507
Ἰασίῳ. Θ. 969
Ἰαωλκόν. A. 174
Ἰαωλκός. A. 380
Ἴδης. Θ. 1009
Ἰδυῖα. Θ. 352
Ἰήσονι Θ. 999
Ἵμερος. Θ. 64. 201. E. 618
Ἰνώ. Θ. 975
Ἰόλαε. A. 78. 118
Ἰόλαον. A. 77
Ἰόλαος. A. 102. 323. 340. 467
Ἰολάῃ. A. 74
Ἰολάῳ. Θ. 317
Ἱπποθόη. Θ. 251
Ἱππονόη. Θ. 251
Ἱππακρήνης Θ. 6
Ἵππῳ. Θ. 351
Ἶριν. Θ. 266. 783
Ἶρις. Θ. 779
Ἴςρον. Θ. 338
Ἰφικλείδην. A. 111
Ἰφικλῆα. A. 54
Ἰωλκόν. Θ. 996

K.

Καδμείη. Θ. 939
Καδμείοισι. Θ. 326
Καδμείῃς. A. 13
Καδμηΐδι. F. 162
Κάδμος. Θ. 936
Κάδμῳ. Θ. 974
Καΐκον. Θ. 343
Καινέα. A. 179
Καλλιόπη. Θ. 97
Καλλιρόη. Θ. 288. 351. 980
Καλυψώ. Θ. 359. 1015
Κενταυροί. A. 184
Κέρβερον. Θ. 311
Κερκηΐς. Θ. 355
Κεφάλῳ. Θ. 985
Κῆρα. Θ. 211

Κῆρας. Θ. 217
Κῆρες. Α. 239
Κητᾶς. Θ. 336
Κητώ. Θ. 238. 270. 333.
Κήυκα. Α. 354. 476.
Κίρκη. Θ. 1010
Κλειώ. Θ. 77
Κλυμένη. Θ. 351
Κλυμένην. Θ. 508
Κλυτίη. Θ. 352
Κλωθώ. Θ. 218. 904. Α. 258
Κοίευ. Θ. 134
Κοίϊ. Θ. 404
Κοίω. Θ. 375
Κόκκυξ. Ε. 486
Κορώνη. Ε. 679. 747
Κόττος. Θ. 149. 653. 713. 733. 816.
Κόττῳ. Θ. 617
Κρήτη. Θ. 480
Κρήτης. Θ. 477. 970
Κρονίδης, Κρονίων, Κρόνος, *cum ſuis caſibus. Paſſim.*
Κυανοχαίτην. Α. 120
Κυανοχαίτης. Θ. 278
Κυθέρεια. Θ. 933. 1007
Κυθέρειαν. Θ. 196. 198
Κυθήροις. Θ. 192. 198
Κύκλωπας. Θ. 139
Κύκλωπες. Θ. 144
Κύκνος *cum ſuis caſibus.* Α. *Paſſim.*
Κυματολήγη. Θ. 253
Κύμην. Ε. 636
Κυμοδόκη. Θ. 252
Κυμοθόη. Θ. 245
Κυμοπόλειαν. Θ. 818
Κυμώ. Θ. 255
Κυπρογενῆ. Θ. 199
Κύπρον. Θ. 193
Κύπρῳ. Θ. 199

Λ.

Λάδωνα. Θ. 344
Λαομέδεια. Θ. 857
Λαπιθάων. Α. 178
Λατῖνον. Θ. 1012
Λάχεσιν. Θ. 218. 904
Λάχεσις. 258
Λειαγόρη Θ. 257
Λερναίην. Θ. 314
Ληναιῶνα. Ε. 504
Λητοΐδης. Α. 419
Λητᾶς. Α. 202
Λητώ. Θ. 19. 406. 917. Ε. 771
Λοκροί. Α. 25
Λυγγῆος. Α. 327
Λύκτον. Θ. 477. 482
Λυσιάνασσα. Θ. 258

Μ.

Μαίανδρον. Θ. 339
Μαίη. Θ. 937
Μαλάχη. Ε. 41
Μέδεσα. Θ. 276
Μελίας. Θ. 187
Μελίτη. Θ. 246
Μέμνονα. Θ. 983
Μενεσθώ. Θ. 357
Μενίππη. Θ. 260
Μενοίτιον. Θ. 510. 514
Μεσάβων. Ε. 469
Μήδειαν. Θ. 960
Μήδειον. Θ. 1000
Μηκώνη. Θ. 535
Μηλόβοσις. Θ. 354
Μῆτιν. Θ. 471. 885. Α. 28
Μῆτις. Θ. 358
Μίμαντα. Α. 186
Μίνωος. Θ. 947
Μνημοσύνη. Θ. 54
Μνημοσύνην. Θ. 135
Μνημοσύνης. Θ. 914
Μοίρας. Θ. 217. 903
Μόρον. Θ. 210
Μορφνοῖο. Θ. 134
Μοῦσαι. Θ. 25. 52. 75. 96. 114. 915. 965. 1020. Α. 206. Ε. 1. 662

Μεσάων. Θ. 1. 36. 93. 94. 100.
Μέσῃσι. Θ. 655
Μόψον. A. 181
Μυρμιδόνων. A. 380. 454
Μῶμου. Θ. 214

N.

Ναυσίθοον. Θ. 1015
Ναυσίνοον. Θ. 1016
Ναυτιλίης. E. 618. 642. 649
Νείλον. Θ. 338
Νειόν. Νειός. E. 463. 464
Νέκταρ. Θ. 639. 641
Νέκταρος. Θ. 795
Νεμειαιόν. Θ. 327
Νεμείης. Θ. 329. 331
Νέμεσιν. Θ. 223
Νέμεσις. E. 1000
Νέσσον. Θ. 341
Νημερτής. Θ. 262
Νηρέα. Θ. 233
Νηρῆος. Θ. 240. 263. 1002
Νησαίη. Θ. 249
Νησῳ. Θ. 261
Νίκην. Θ. 384
Νόμον. Θ. 417. E. 276
Νόμος. E. 388
Νόμῳς. Θ. 66
Νομόν. E. 526
Νομός. E. 403
Νότον. Θ. 480
Νότῳ. Θ. 869
Νότοιο. E. 675
Νύμφας. Θ. 187. Νυμφέων. Θ. 130
Νύμφη. Θ. 305
Νύμφην. Θ. 298
Νὺξ cum ſuis caſibus. Paſſim.

Ξ.

Ξάνθη. Θ. 356
Ξεινοδόκῳ. E. 183
Ξείῃος. E. 183
Ξείνοισι. E. 225
Ξεῖνον. E. 227

O.

Ὀδυσσῆι. Θ. 1015
Ὀδυσσῆος. Θ. 1011
Ὀθρυός. Θ. 631
Οἰδιπόδαο. E. 163
Ὀϊζύι. Θ. 214
Ὀλμειῷ. Θ. 6
Ὄλυμπος cum ſuis caſibus. Paſſim.
Ὁπλέα. A. 180
Οὐρανίδας. Θ. 502
Οὐρανίδῃ. Θ. 486
Οὐρανίῃ. Θ. 78. 350.
Οὐρανὸς cum ſuis caſibus. Paſſim.
Οὔρεα. Θ. 129. 130. 834.
Οὔριον. A. 136
Ὀψαρότης. E. 490

Π.

Παγασαίῳ. A. 70
Πάλλαντα. Θ. 376
Πάλλαντι. Θ. 383
Παλλάς. Θ. 574. A. 126. E. 76
Πανδιονίς. E. 568
Πανδώρην. E. 81
Πανελλήνεσσι. E. 528
Πανόπη. Θ. 250
Παρθένιον. Θ. 344
Παρνησσοῖο. Θ. 499
Πασιθέη. Θ. 247
Πασιθόη. Θ. 352
Πειθώ. Θ. 349. E. 73
Πειρίθοον. A. 179
Πελίης. Θ. 995
Περσεύς. Θ. 280. A. 216. 229
Περσεφονείης. Θ. 767. 773
Περσεφόνην. Θ. 912

Πέρση. E. 10. Πέρση. 27. 213. 274. 286. 299. 397. 611. 633. 641
Περσηΐς. Θ. 956. 396
Πέρσην. Θ. 376
Περσης. Θ. 409
Πετραίη. Θ. 357. E. 389
Πευκειδας. A. 187
Πεφρηδώ. Θ. 273
Πήγασος. Θ. 281. 325
Πηλεΐ. Θ. 1005
Πηνειόν. Θ. 343
Πιερίδες. A. 206
Πιερίη. Θ. 53
Πιερίηθεν. E. 1
Πληϊάδες. E. 572
Πληϊάδος. E. 615. 619
Πληϊάδων. E. 383
Πληξαύρη. Θ. 353
Πλῆτον. Θ. 968. E. 637
Πλητώ. Θ. 355
Πολυδώρη. Θ. 354
Πολύδωρον. Θ. 977
Πολύμνια. Θ. 78
Ποντοπόρεια. Θ. 256
Ποσειδάων. E. 667
Ποσειδάονα. Θ. 15
Ποσειδῶν. Θ. 731
Πτελυνόμη. Θ. 258
Πρόλοχον. A. 180
Προμηθέα. Θ. 510. 521
Προμηθεύς. Θ. 445. 613. E. 48. 86
Προνόη. Θ. 261
Πρυμνώ. Θ. 350
Πρωτομέδεια. Θ. 249
Πρωτώ. Θ. 243. 248
Πυθοΐδε. A. 480
Πύλε. A. 360

P.

Ῥείη. Θ. 453
Ῥείη. Θ. 624
Ῥεῖαν. Θ. 135
Ῥῆσον. Θ. 340
Ῥοδία. Θ. 351
Ῥόδιον. Θ. 341
Ῥοδοδάκτυλος. E. 610
Ῥοδόπηχυς. Θ. 247. 251

Σ.

Σαγγάριον Θ. 344
Σαώ. Θ. 243
Σείριος. A. 397. E. 417. 587. 609
Σειρίε. A. 153
Σελήνην. Θ. 13. 371
Σεμέλη. Θ. 939
Σεμέλην. Θ. 975
Σθεινώ. Θ. 276
Σιμοῦντα. Θ. 342
Σκάμανδρον. Θ. 345
Σπειώ. Θ. 245
Στρύμονα. Θ. 339
Στυγός. Θ. 804
Στύξ. Θ. 361. 383. 389. 397. 775

T.

Τάρταρα. Θ. 119. 840
Τάρταρον. Θ. 681. 720. 724. 867. A. 255
Ταρτάρε. Θ. 735. 806. 821
Ταύρεος. A. 104
Ταφίων. A. 19
Τελεσθώ. Θ. 358
Τερψιχόρη. Θ. 78
Τηθύν. Θ. 136
Τηθύος. Θ. 362
Τηθύς. Θ. 337. 368
Τηλεβοάων. A. 19
Τίρυνθ'. Θ. 292
Τίρυνθος. A. 181
Τιταρήσιον. A. 181
Τιτῆνες *cum suis casibus.* Θ. *Passim.*
Τρηχῖνα. A. 353
Τρηχῖνος. A. 355. 469
Τρίποδ'. E. 657
Τρί-

Τρίποδι. Ε. 533
Τριπόλω. Θ. 970
Τρίπος. Α. 312
Τριτογένεια. Α. 197
Τριτογένειαν. Θ. 894. 923
Τροίην. Ε. 165. 652
Τυρσηνοῖσιν. Θ. 1014
Τυφάνα. Θ. 306
Τυφάνιον. Α. 32
Τυφωέα. Θ. 820
Τυφωέος. Θ. 868
Τύχη. Θ. 360

Υ.

Ὑάδες. Ε. 615
Ὕδρην. Θ. 313
Ὑπεριόνα Θ. 134
Ὑπεριονίδαο. Θ. 1010
Ὑπερίονος. Θ. 374

Φ.

Φαέθοντα. Θ. 986
Φαέθων. Θ. 759
Φάληρον. Α. 180
Φᾶσιν. Θ. 340
Φῖκ' Θ. 326
Φίκιον. Α. 33
Φιλήτητι. Ε. 375
Φιλλυρίδης Θ. 1001
Φοίβη. Θ. 404
Φοίβην. Θ. 136
Φοῖβον. Θ. 14. 933
Φοῖβος. Α. 68
Φοίβε. Α. 100
Φόρκυϊ. Θ. 270. 333
Φόρκυν. Θ. 237
Φόρκυνος. Θ. 336
Φυτεύειν. Ε. 22. 812
Φυτοῖσιν. Ε. 782
Φωκῆες. Α. 25
Φῶκον. Θ. 1003

Χ.

Χάεος. Θ. 123. 813
Χαλκίδα. Ε. 655
Χάος. Θ. 116. 699
Χάριτας. Θ. 906
Χάριτες. Θ. 64. Ε. 73
Χαρίτων. Θ. 945
Χελιδών. Ε. 568
Χθονίη. Θ. 766
Χθονίης. Θ. 696
Χθονίῳ. Ε. 463
Χίμαιρα. Θ. 323
Χίμαιραν. Θ. 319
Χιμαίρης. Θ. 329

Ψ.

Ψαμάθη. Θ. 260. 1003

Ω.

Ὠγύγιον. Θ. 805
Ὠκεανῖναι. Θ. 364
Ὠκεανίνη. Θ. 389. 955
Ὠκεάνίνην. Θ. 507
Ὠκεανὸς *cum ſuis caſibus. Paſſim.*
Ὠκυπέτην. Θ. 267
Ὠκυρόη. Θ. 360
Ὧραι. Θ. 58. Ε. 75
Ὥρας. Θ. 900
Ὡρίων. Ε. 609
Ὡρίωνος. Ε. 598. 615. 619

FINIS.